

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA

B. 518.

ספר

מעין מים

הוא קובץ ק"א דרושים על החורה בפרד"ס : כל
 פרשה ופרשה מענינה מויקרא עד הכרעה . וכל דרוש
 בנוי על יסוד נעילת סוף התורה בהתחלטה . וסובב
 סובב הולך שואף זורח עד לאת שמשו ממלת בראשית
 בלירופים השונים . וכולם נעימים ואהובים לשוני כנפת
 נופים . בלשון ארמי דמשחשו ביה בעלי הזהר ותיקוני'
 הראשונים כמלאכים . אשר יערב כמעמרים לחיך אחינו
 הולכי נכחים . אשר רגיל על לשונם הזוכה וכל הגלויים
 אליו . ונועם הלבון וחבתו יעוררו הלב והמחשבה .
 כאשר תחזה עין כל קורא באמת .

חברו הרב הגדול המופלא . חריף ובקי בנגלה ובנסתר .
 החכם המובהק ונכון לתת . זית רענן פרי הארץ לגאון
 ולתפארת . אחד המיוחד מהחמי ארם צובה יע"א
 מוהר"ר **מרדכי עבאדי זל"ה** .

נדפס

פעה"ק . ירושלים תובב"א

שנת — שיסו אהס משו"ש — לפ"ק

בדפוס ר' שמואל הדוי צוקערמאן ושוחפיו סי'ו

הסכמת

המאור הגדול . מנצח עוז ומגדול . נר ישראל . שר לצח
לעתה אל . ראב"ד מוקדם בקש"ת כמוהר"ר ישי"א ברכה
יהי שמו לעולם . עדי גלח לא יתמו כמותו . וזכרו תמיד
לתפארה . כיר"ח .

"מעין מים" מוקד מים חיים נוזלים מקלות הרם גברים .
נהרות בקעה הר"ש ותלע באדרתה תחת כל השמים .
אבן פינתה אל אר"ץ טובה זרע קדם מלכתה . על אבן אחת הרבעה
טורים . פרד"ס רמונים לא ישקל מהירם . אר"ץ ממונה ילאה אורם .
ולו'ט ז'ה לוהר'ה לינת תפארה . ויגל את האבן מעל פי הבח'ר גבר
עוז בחכמה . מעשה ידי אמן בינתו ברה כחמה . כפלים לו לתושיה
הוא הרב המופלא . וכבוד ה' מלא . וכתר ש"ט עולה . בקש"ת כמוהר"ר
מרדכי עבאדי זלה"ה . הן מוקדם שנתים ימים לחייו כערוגת
הבזבז אלי פיו קרה . אפס קלבו הראה
והעידה לי כיד דוח ה' זרחה . ואני אנה אני ז"ה ? את מקומי ידעתי
ומה חש"א ? כי העשה לחכמה ממשקל . תנסך ידי ראש על אר"ץ רבה .
אר"ש לו מנוכרה ? אך לא בי היא ונפשי יודעת מחד — אמנם שבהי
וראה כי זאה עלי למשא . שאלו שאל האיש יבואו גא דברך ואין פוע'ר
אוהך . הנה בשמים עדי כי רק בזאת נשאתי פניו מלא . וה' מלא
בלשוני להגיד קושט מעשה איש וגבורתו . נכבדות מדובר בו ותרב
חכמהו . הרימותי קולי לכל העם אשר בשער יקדמו פניו כי ברכה בו .
וילא קי'ן בכסף וזהב מלא חפנים . — וכן כהיום ילא אחיו מלא
הודה רעכו שני לו ותהי מנחברתו שלמה . סובב הולך על יתר חומשי
הורה הניח החדיו . כולו כאדרת מעעמים לחיך יעט . אמרי שפר
לכל מובין דבר . ועלה'ו כזית רענן . הנה גא הואלתי ואשא קולי לכל
נוכקשי ה' . דרשו לקוח את ס' התורה זרעו לפי חסד וקלרו לברכה .
איש איש מנחת כפי אשר זרכו ה' . ובעל הגמולות מן עזרכס וסתרה
לדורות עולם . עד ישלח מלאכו ישראל יבנס ומלכס בראשם כיר"ח .
הלכ"ד הכותב וחוחס בעיר עז לנו ירושלים קרחא דשופריא . בש"א
לחדם חסון מנשה'ו זאת התרמו'ו ליצירת .

הלעיר **יעקב שאור אלישר** כ"ט .
(בא כ"ט יש"א ברכה כ"ו)

ישכיל דאיש דיתבונן דאדם בר העיון גבר עוז במושכלות. מנהג כובד
 נחלת ספרה עליו לפענה שפוני פלא
 יועץ הן כל אלה יפעל אל. לו נאום תהלה מנהג אחת אפס בעיונית כי
 הוא הבכור ראשית חין החלת ממשבת הבריאה מני עד. והוא התכלית
 פנה בו יוצרו לדעת כל אנשי מעשהו מני אז הובחת ארץ עלי בהו.
 שכל הבורא את ידיו קץ כל בשר וכל אשר בארץ ימוש. זה כנה אשר
 נעשה יד ימינו נשא שכס אחד "מחמר הראבון". לקח אחת מאלעזריו
 עמודיו עשה לו וחשב אפודתו אשר עליו ממיטב יסודות ארבעה. בלותו
 מחלקים נפרדים אים אים הלך ערירי עם אורתו ותבניתו הטביע בו
 ממליאו וישת רכובם שכס הסיולי ועליו השליכו יבסם. הרכיבם יחד
 מבכורי כל חמר ומחלציהן היה בעליל שוכני עפר. הגבילה בשלש
 רחקים, ארץ, רוחב, וקומה, באחת יתקעו והיו לאגודה. וחשוקיו
 אלם אלקים תמונה עליונה נשגבה מבהמות ארץ וכל שרץ נפש חיה.
 קמה אלומתו וגם נלבה ויאלל לו מן הרוח אשר הליו מלמעלה את מאליה
 השחר וממזרים יגביהו עוף בשמים! — דעת לחכם ינעם בהלו על
 פניו נר העיוני בהתהלכו בו ינחבו דרך בגינה. ירום שכלו והשגתו
 הנשא על שלבי המושכלות ושדרות גבי רפידתם. דרך בלולים שאין
 יעלה מחיל אל חיל ואל ייעש הנעלמות דהרות בינתו חלחנה. ותאחוז
 עמוד האמת ומסותר בחיק השכל תחת כרכבו חביון האמונה. ארובות
 השמים יחמכו אליו את מעוריהם ויגלו לו מוסדות תבל את כל הכבודה
 אשר עולל ה'. לבאות יאורים יסוקו כר נרחב ורוח חיים באפס. ארץ
 ומלואה אחו ונאות דשא וכל עשב זרע זרע להם יביה לאכלה. אזרח
 רענן וכל שיה השדה נלח תלמחנה עדי עד יעשפו בר ולא ימישו מעשות
 פרי לנפש האדם די שבעה. הלא ככונה ממליא למו משגיה מן התרכים
 יתמידו בהוייתם ולא ימעדו? וכי מליאותם לא להבל יסבלו ורק לחכלי
 מה יפנו? איש איפה חבינה לאחריהם ואדעה! ונפשי בסתר המדרגה!
אתה בן אדם! לך רד שבי "דומם" אל הגופים המקשים אדמת
 עפר. אלה המחלצים, או הקפאים, אשר בארץ חתולתם
 לא ימישון ונוע מפניך לא יועו. גם כי תרדס בפרך והיה בשגשאה
 מעל הארץ אליך לא ירמזון וחתיהך לא יבעתום. וכי תסיר עולך מעל
 ערפם יחוגו וינועו תנועה ישרה מטבעם ינטו אל מולקם דרך זו משם
 נדדו הלכו. והרכבתם זו היא אורחם. אם בעל שכל אחת ותסק
 מהרכבה אל הרכבה אז חבין כי אמנם ה' יסד ארץ בחכמה ואלים
 העמים. אורחה הוא חומר "הלומה" ונפשו בה תהענג. יפרה ירבה
 רוח עברה ויתגודדו גם. כי תרכב אל המרכבה השלישית הנה בכונה

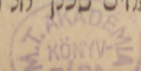
ורגש וחיותו ארץ וכל השורץ בימים גפפס למו חיה, וזה שמה יקראו
 לה "נפש התנועה" זרע יעצדו והארץ תתן להם יבולה. קום עליה עד
 באכה אשורה בקמת רעיך זה הדור בעצמו. נקי המזג ובר ההרצבה.
 גבר נלכ גוייתו לרוף מהמר בחינה האש שבאש אשר בכל חלק וחלק
 שבארצו יסודות. אחוים וסבוכים יתהלכו בו מיזם היותו וגיתו מרחם.
 והיתה נפשו לרורה. עד עת-בו דברו ברור שפתיו מללו וקרני אור
 העיוני עליו יופיעו ויחאח לו ממרום שמש ההשכלה ובין כחפיו השכון.
 אז גם נפשו תתנוססה בו יפולו כחותיה ויפרצו פעולותיה לרוב. אז יבין
 כי רוח ה' בו וכבוד האמונה תחופף עליו כל היום. פקודי ה' אמת
 זאת התורה אשר שם משה מחוך האש העק והערפל. לא יסור-מן
 המנוח נביאיה' מלאו חזון להם נגלתה עליה כל חוקה רזיה ומסתריה
 אשר לזה חלקי קדם. ואף כי העלם העלם הסתר הסתר סבתה.
 ועין עיונו לא תחזה קץ פלאותיה ולא יפנה תכלית קיומה ליום כי יבא.
 ופקודתו יחך עליו ויכלל בגשם וארץ רפאים תפיל ומעונתו גומץ עבטיע.
 רקב תבלה יסודתו ומחברתו עד לעפר דק. חמה זוחלי עפר לעומתו
 יגיעון זמו ראשם וכל חלקיו באו אל קרבנה ולא נודעו. הכרת חכרת
 הנפש הריח ואין מכיר. שאל ישאל האיש איך חיפה השארת הנפש
 אשר קדמונינו עמודיה אמנו ואשיותיה כל יתמוטט? אן פניה מועדות
 אחרי הפרדה? האם גם כבודה כלמה האפש חכסה והיתה חבלה בעל
 החלקים העפריים? ואם ככה, מה יתרון לכשרון בעליה אשר עינו
 בכבל המושכלות החלכות ימיה ויספרו לעדיה? אם הם ואם רבע
 כליל יוקטרו בעשן האבדון. וגם נפשוחם המם תמם חכיה לאון ונשיה
 כלבוש חכסיה? בזאת ידעתי אמור יאמר העבד אלך לי באשר אמלא
 זמנה לי ולאחרונות?

אמנם זחלתי מאד ואירא פן סביב בלכות יבעתוני. אדהם ארגו כי
 רעיונותי לרגליהם יפיוני. סעיפי ישיבוני מה הלוף על מי
 מריבה וגובה להם עקבות דרך תרפושנה? איך חיפה שמים תעלה
 חשא בינתך על כנפי פליאות. תרוממה ממופת. דלו מחוש גם נעו?
 כן! רחוק ממך הדבר גם הלאה, נפשי ענתה ואמרה. הבע נא
 כי דרך לחזיון קולות פתע ישאו דכים גירוך ושערה המיתם ישופוך
 חיש. זמנה עלמה במחניך לעדור מעדר לבקש לך מנוח לרגלי שכלך?
 בטח תקו לאור ואין. הרים גבנוגים נסכו בעדך, נחיצותך גדרו! —
 קול קרא לעומתי ויקילני. העירה שוכן עפר וקרב הלום. שלח שכלך
 על פני ימים וזלרו לקדושים אשר בארץ מאז קדמוך וקנה בינה — אפש!
 מי-גבר יחיה וכלל מוחשיו יחביא מוחש נגלה? עינו השע ויסתר מלהבט

צולם חבנית נלכד ברשת המליחות נוקש הוא צפח ההויה ? לא נפלחה
 היא במושכל ראשון כי כל הוה נמלא המתחדש והיה בצואו אל גדר
 הישות נמלא שלם בפועל . הנה שלימותו המוספר נואחו יגיד עליו ריעו .
 צפתי פנים : וילא הראשון . שא נפשך הצע שמים וראה צוראך ה' ^{ה'}
 עלה ראבונה מקור כל עלה גזר אומר ויהי נמלא שלם בפועל עלול
 נואחו מבלעדי הנופת יד עלה זולתו . ואחרי כן ילא אחיו , אפס קצבו
 תראה פשוטה ועורה גשם עלול צארץ תמך מיץ יונקתו משרש עלה
 רחוקה היא בכצל רגלה אם קרובה ואם רחוקה אם גלויה ואם העלם
 נעלמה וכולה לא תראה ומפניך תבהתר . ומפאת התיחשות השתלשלות
 האמצעיים הנאחזים בסנסיוני כבות תקדמם שקערורות הנה בטבעתם
 שלמים הם אחס . והמה — האמצעיים — עלולים יקראו מיד ממשל
 רודיהם אשר על ראשיהם נעויו חופן מרכבותם . ועלות מלך מסובבים
 תחתיים ירצלו והתעמרו צם ויהיו לעבדים למו . לא זאת ! כי תכון
 לקראת אלקיך ישראל . עין צינתך חשור יגבר שכלך תמריא השגתך
 ממושכל אל מושכל . תקנה לך חלקה נכסותיה הרחק מנגד החוש והיה
 בעלותך אל השכל הנקנה . ומן הכה הדיא תחיה תרפד העיונית והיה
 אח מקורה העדה השגות נבדלות אשר קצר כח החוש מהשחרע ולא
 ימיש עלם מליאותם ותבצר מאחו מומה . אמנם רק השכל הישר באדם
 באשר הוא אדם בחיר הסוג ונבדל המיין יארפס בכור עיונו ויטבילם
 בפועל כי כל עלה ועלול נעולים המה אל הטבעת הראשון וראשו מגיע
 השמימה יסופו יכלו אל העלה אין לה עלה אין סוף צ"ה ממנו תולאות
 כל עלול . לא ילבע כי יגה מעל פניו אח המסכה המבדלת בין המושכלות
 הראשונות ובין תולדותיהן מהן יחילדו ותהרונה על צרכיהן . נכונה
 תדרכנה אשרי צינתו גבוהה גבוהה גפי ההשגה העליונה זכה וברה
 עין לא שזפתה זוב חוצב האמונה הקיימת ועומדת נלחים ! אך לא תמלא
 בלשוני ושפתי לא ימעלו מעל . הנשמה מה תהא עליה אחרי גכה
 מרחם הגוף בהגיע חור . מולא שפתי לא אשנה כי דלו עיני אלה
 חוילים מדרך פשעם שות שחו כצב עלמותה ויחמכו לעיף תהלתה .
 נבוכים המה בגדר מהותה מבלי דעת אור חולכה בה . שמו ולללו מעין
 נרפס ותעל לחנה צינתם לדראון עולם . התעוף עיניך איש איש מקומה
 לא ידעו ויגורו סחרחר מהותה וארזה דעות שפי כוזב חמרים חמרים
 ויבאישו נקיות רוחניותה דרור נעלה מחמור וסרוחים המה בספריהם
 ללבוותם . חפו השכלתם חרולים סלון מנחיר לכל שכל דורך צם .
 הן קרבו ויאהיו כל הגשמה בה . עטוה חמר כמעיל וילבישוה הרכבה
 במדה . עלמותה רקמה כהחחיות ארץ ויחמו בעפר יסודה . כי גם
 היא

היא גשם חמריי בעל יתר גופים הארציים . ובזאת הדלל כי עלם
 הרכבתה נשגב בזכותה בערך מושאה . מקבילות מערכה מול מערכה
 ויורו מחי-קבלם . דרכו קשתם להפיל חומתם ארלה וישיתו צבר על
 בלימה . המה יצוען צפיהם ותדברנה שפחותיהם עולה . כי היא המזג
 המשלבת לולאות העבעיים ארבעה ורחוס מרכבתם יחדיו יהיו תמים
 ולא יתפרדו . ותאפור הנשבת החושים ותלכנה איש איש עבשו ייחדהו .
 עוד פתאים עברו וגעשו פלו פיהם ובלבוסם יכזבו . כי היא מקרה
 הנולדת מהדס המתרוץ והגעש וחרעש בקרבו . ואין לה עלם בעלמוחה .
 ועל אוחות אי-נאמנים החזיקו מעוזם ויעשו מופתיהם הכוזבות עלי
 מקור משחת מי מלור למו נפשם וראש פתנים שאפה . על בן פורת
 חרעלה בדיה כדי שקר חננו זרועותיהם . נאלמו שפתי זרה וימלאו
 פיהם חלץ . גרסו מלתעות עול ויהי אבדון כמות למו . אולם ! הצע
 נח והושיע נפשך בחזותך אשר ערומים הכתירו דעת ותגאה כשחל
 השכלתם . המה ראו כי ערומים צועי עולה מכל דעת ויבליכו שקוליהם
 אחור ועד תכלית שדי באו . זרו קלון הלאה וברוחם הכביר העמיקו
 בסוד אלוקי חקור . נגשו אל המשפט ואל נפש אדם באו . יחד כולם
 נאלו שערוריה מעליה ויפשיע את אדרת הרכבה הנגאלה מעל שכמיה .
 הפכו יאוריהם לחרבה ונזליהם כל ישתיון העם חלק להם חלוק בינה .
 אחרי כי כולם בולסי שקמים המה וישלחו מגל אל נפש טהורה למשאות
 אוחה משרשיה . נחלו כסל למו להוריד עדיה מעליה מהר האלקים
 מרום תחנותה ויעמנו בארץ חבלה . ובצחינה תמה הפילו לבא מופתיהם
 על כנפי ההבל למען יהיה לאות לדורות עולם . רוממה מעל כל הגשמה
 בהלה נרה מיפעת חליליות השחר תבדל כבודה מעדת החלקים היסודיים
 וישמחה עלם נבדל מזוקק מגשם החמישי שבעתים . בחיריית היא תפן לה
 בכל אשר תאזה . השגיה מעבדיה אל הנטיה הרלוניות ולא תבצר הפץ מאחה .
 אמנם שמים הנה פארותיה . מקלה מזה בלתי-שכלי . וכי תעבור אל
 עבר פניה השכלי מתנוסס ונוגה לו סביב . האמנם ! כי חוסיף
 את כחך בין תבין כי עוד אל השכלי עמוד החיך ועליו יחנו מפה
 המעשי הנופל על הדברים המשחנים ומחלפים עיי משנה ועושה
 המלאכה . והמה ישנו את תפקידם ככל אות נפשם . ומפה ירום
 העיוני המסתעף לדעת מכות הפשוטים ובהתעלמותו יוכיח כי עבעיים
 המה ונמלאים בהחלט . נאמיים ואי אפשר חילוף הוייתם . ובצדק
 ישפוט מה רמה קרן נפשו ואף כי אחרי מותו גויחו השוב אל ההעדר
 ושרוח אל האלקים אשר נתנה ! אחרי הודיעך חלקים את כל זאת ונפשך
 הללת מרדה בשחת הכליון . תתאים שכלך אל הקבלה התמימה שפחותיהם

גופת הטופנה ולשון חכמים מרפא. דמו וישוה הנפש אל הכבוד הנחלל
 ברוך הוא יהעלה שמו. וכך תאמר כי גם היא כולה בגוף וכולה בכל
 חלק ממנו. וכי תשא שפתך וחלי תשלח דבר איבכה אחמין זאת?
 הלא האזן לא תשום ועינים לא תלכנה. שפתים לא יקשיבו ורגלים לא
 תדאונה? מה תמלל ואגבי לא אדע? — הקשיבה לי והשמיעך דברי
 חכמים וחיידהם. הם אמות ודבריהם בלדק נאמרים. אך מנגלה
 עמוקות יוליא לאור העלמות רזיהם. אשר בשפה קלרה העמיקו נעימות
 מבטאם והמבטיל יצין מסתרי מטרת הגיונם. כי הכחות לא יבדלו
 מעלם נושאם אך הם עלויות זכה. כי אמנם גם לדגל כח הראות
 והשמוע אך נעדרו בהעדר הכלים העוזרים לפעולותיה. גם במדעך אל
 תדיחני בענותך לי מה זה אמרך בכל חלק ממנו. הראני נא את כבודך
 עין בעין ואל השאני רוחך במופת נפלא. העד נא לי אם כולה בחוש
 מן החושים? כולה בחוש זולתו נמנע. מלת "כולה" משמעותה אין
 השארה מומנה דבר חולה לה? בא הנה ואדעך. כי משפת בכל חלקי
 גופך. והיה בהפקד אחד מנהם לא ימות הגוף בכללו אך תגות והעמוד
 הנפש ביתר החלקים הנשארים. ושפתינו אתנו באמרינו "כולה" הראון
 בעוזזה ושלמותה. ובין הבין כי נפשך עומדת לעד ולא הכרת הכרת
 ותחום עלמותה. רק קיימת לחכול מפריה והתפת עוב מעלליה בעולם
 התחיה כי תשנור החורה והמלוכה ישלח חלקים משמנים ויושיעיה כי
 תשא רדיד גשמיותה מעליה בעולם הנשמות. שם ינחה יגיעי כח לא
 הלכו ארחות עקלקלות. והיתה ריה נחה חשה לה'. כי השכיל על כל
 מולא פי ה'. והפלה ה' תחנות חביונה מעטה חמרה הן בעודנו חי
 על האדמה. מחמור שארית הנהלחה פי ה' זדו וימרו את דבר יולרם.
 ישבעו יחללו לחם חוקם די שבעה ביום בא חמרת ה' לרופה קרבה
 שנת קץ הפקידו שנת השמיטה. המון חלקיו יתפרקו איש מאת רעהו
 כל עומת שבו. וחליהם אמר שובו שובו אל ארץ אחוזתכם. יתאופו
 מגשם אל גשם ופקודתם יקח אחר. עד בואם מקבת בור נוקרו מאז
 אמר ה'. ואל הנשמה אמר יאמר עליה חלי ההרה שבי פה עמדי נא.
 ושבה אל בית חביה לור ילדה כנעוריה. מלחם חביה לחלחות אור
 הנעלם תחכל. והיה זה שכרה.

כי הבואו לראות פני מחוקקי ישראל. רמוס שנות עולם. ביד
 קדושים על ארץ רבה. עם נבדל נשא על כל האומים נפולו קרית
 וערים. מורם לתפארת לנס גבעות עולם. יהודה רד עם אל וינחלו
 נחלת ה'. פנו דרך סולו מכלה נוכח פני ה'. העריונו סוד ויתיעלו
 על נפוני החורה. באר את התורה גופה לופים אושר עולמני וחיי עד.

אמרו עלה בעלה וירשנו אותה לנחלת עולם . החזות נלחם לנו ולבנינו
עד דור יתמו שנותיו . הרים ימוכו וגפעות תמוצינה שטקועם זה .
נפלגו למפלגות נחלים מור ואהלות . איש איש כזרכתו נפשה אמרה
חלקי . נתנו עדיהם ויחזירו נעימות . שפתותיהם ברור מללו ולדקחס
עומדה לעד . גם עד אחרית הימים נה ישראל לא ידעך יליך ופדח
נטע נעמנה . שלוחותיו אל אר"ן טובה . גבר הן חיל המין לבו בגבזים .
הרב המופלא . וכבוד ה' מלא . וכתר ש"ט עולה . כמוהר"ר
מרדכי עבאדי זלוקלס"ס . הוא היה גבור חיל ויחסהג בעלמו"ת
ובנגלה חנוך זרועותיו . ויבוחה בנפלאות ה'
עשה . שלח ידו ויטע אשל עושה פרי טובע שמחות . על ארבע עורים
פרד"ס רמונים העמיד גזעו . בחר את התורה חמשה חומשים איש
לא נעדר . הן בעודנו חי ונפשו קשורה . נשא ראש האחד ויעמידהו
במות הדפוס . וזה פריו ניב הלולים . עוד זה מדבר והנה איש
חלקים נקטף בעודו בחבו . קול קרא עלה אלי הכרב ואל התבוסש !
ולא אחר הנה"ר ויאסוף רגליו אל המית'ה . סכרו מעינות תכלותיו .
ותשקוט האר"ש ושפתי לדיק גדרו בעדם . הן כהיום כזה אזרנו חיל
והולחנו לאור את יתר הפל"טה . חלק שני מומעין מים כי כן אור .
אמנם מעין הכסף לעו . ולא המעירו גשמי נדבה . אך נפשינו חסיה
אל אחינו שבגולה . המתנדבים בעם פרזון לדקות עם יאודה . יושיעו
לנו יד משענה . והיה שברם אתם ופעולתם נוכח פני ה' . בשב"ה'
את שיבת ציון וירושלים בנויה . ופדויי ה' ירוון ויכוננו נהרו אל טוב
עולם . ישצבו וילינו ישירו שירה חדשה . אז יאמרו בגוים מני כמוך
חסין יה כיר"א — הם המה המדברים . האחים הצעירים . בש"א
לחודש חשוון משנתנו זאת התרמ"ו ליצירה .

ע"ה

ע"ה

שאול עבאדי

אברהם עבאדי

ס"ט

ס"ט

מעין פרישת ויקרא מים

(קנב) בראשית ב' דבראשית רברבא ואלף דויקרא זעירא .

חתו לחולפא דאי בר נש אחרברב חכמה ידיה
 אסתלקת מיניה . כמד"ר סי' לגסות הרוח עניות . מאי עניות עניות
 דתורה לחולפנא דחית ליה באורייתא תיבוי זעירא ; דאלף איבי חולפן
 כמ"ד וחולפן חכמה . ומאן דחזער גרמיה עב הוא לחולפנא וליבוי
 ליה אלף בינה וחתנא סימנא הקעון יביה לחלף . ותישרי עליה שכינתא .
 כמ"ד וידבר ה' אל משה במדבר סיני . ועל דא סמיך במדבר לויקרא .
 וחזי נמי לחולפא לחאריני היינו דסמיך לבמדבר חלכ הדברים אשר דירב
 משה . דבגין דכו"ל עמו יתירה זכי דתיבוי ליה ספרא רבא באורייתא
 דחחקרי משנה תורה . וחזי נמי דלעיני כל ישראל הו"ל בראשית דתיבוי
 ר"ב אשי"ת דכו"ל רב וכו"ל נמי אשי"ת דתיבוי יסודא דעלמא דבגנייה
 ברא חלבים את השמים וכו' כמ"ד חולה ארץ על בלי מ"ה חמאן דעבד
 גרמיה כמאן דליתיה כמ"ד ונחנו מה . ועל דא בחר צי"ת רברבא
 חית גימ"ל דאי עבד גרמיה גדול בתריה דל"ת דלות סי' לגסות הרוח
 עניות . היינו דבחר אלף זעירא דויקרא חית גימל דוכתגלח . למימר
 דאי לא הדר ביה אע"ג דחזא חולפנא דיליה זעירא אסתלק מיניה
 אורייתא ולא אשתאר גביה מידי היינו דגימל דוכתגלח רברבא דכו"ל
 גלוח רברבא מאורייתא וכו' כמאן דחתגלח דלית ליה שער ותיו דוכתגלח
 דתיבוי ריש תורה הו"ל גלוח רברבא . ותו גימל רברבא למימר דגימל
 דתיבוי גמול דיליה וכהגלח דחחקר מעלמא דין . היינו דכתיב בתריה
 ואת הכתק לא יגלח . דאי אנתיק גרמיה מהאי גאותא ורברבנותא לא
 יגלח לא חחקר מעלמא . ותו רמ"ז כהאי גימל רברבא דתיבוי במיעותא
 דמלכ . למימר דאע"ג דהאי גאותא איבי בגויה ולא אחזי ליה לבני
 נשא עכ"ד דא גרמא ליה לחחקר מעלמא וע"ד חקן מאוד מאוד הוי
 שפל רוח דכפיל מאוד מאוד דתיבוי בעינהון דבני נשא ותו נמי בעיני
 דנפשיה לתיבוי שפל רוח . ותיב טעמא שתקות אנוש רמה . דמאן
 דאחרברב סופיה דלימות וכו' רמה . דתיבוי עבד רמה ואריס גרמיה
 סאי ארמותא תיבוי רמה אשוון דדין כאתוון דדין . היינו דרמ"ז במסרה
 וירס חולעים ויבאש שבעו וירס לבס . דאי אחרס נמי לביה דבר נש
 עוגסיה דוירס חולעים ויבאש . דסרה ידיה דתיבוי מותרא הו"ל סרה
 דתיבוי אבאשא :

דתיבוי ליעני כל ישראל יחזון בעינהון מאן דתיבוי בראשית ב'
 רברבא ואחרברב בדנפשיה ועבד גרמיה ככהן דתיבוי נעיל
 ראשית לפתוח ראשון ולבכר ראשון . לינדעון דאע"ג דברא חלדים את
 השמים וכו"ל גשמתא רברבא מן שמיא . עכ"ד לסוף אשפיל ליה קב"ה

וכו' ואת הארץ - דכל מאן דאחגאי קב"ה אשפיל ליה . ותו אורייתא
 אולת ואסתלקת מיניה . ה"ד והארץ היתה חבו וכו' לדיא וריקניא
 ריק מאורייתא . ומשך דכל מאי דליקף אחזי בעינוי כחשך על פני .
 דלא אחגלי ליה אורייתא . ותו הכוס דאיכו מיה מקמי זמניה . ואיפכה
 רוח אלדי"ם מרחפת איכו פריסא ע"פ המים מאן דאשפיל גרמיה
 באורייתא וכו' לחמש זמנין אור דכתיבי בתר הכי לקבל חמש חומשין
 דאורייתא . ותו לפרד"ם ולרזא דרזין כמה דאחידע וכו' נמי לנרנח"י :

(קבג) **ורתי** בית דבראשית רברבא וסמוך ליה לכל המורה וכו' אשר
 עשה משה . בכהאי סמיכותא אודע לן רברבותיה דמשה

דשבח ליה קב"ה באורייתא כמה דחקינו אנשי כנה"ג לשבחא ליה לקב"ה
 בכלותא הגדול הגבור והמורה . ודא איכו ולכל יד החזקה . לקבל
 הגבור . ולכל המורה הגדול אשר עשה . דא איכו לקבל נורא . ומייוכו
 גדול לא אחמר אלא ברשא דאורייתא בכהאי דסמוך ליה ואכתיב בית
 רברבא למימר דלעיני כל ישראל הוה גדול ודא איכו בתר דאחפטר
 מעלמא דאזיל לעלמא דאחי דא איכו דר"ת "בראשית" ברא "אלדים" ב"ת
 למימר דעולם הבא איכו גדול ובית רברבא דאיכו לאורוי דלא אלעריפא

בהדי ראשית אלא דסמיכא לסיפא דאורייתא ואחדרישא לגבי משה .
 אבל בחיין ידיה אדרבא אלף זעירא לרמזא דלא חקרי גדול ודא איכו
 כמוד"ר (עירובין י"ח ב') אמר רבי ירמיה ב"א אומרים מקלח שבחו של
 אדם בפניו וכולו שלא בפניו מקלח שבחו בפניו דכתיב כי אותך ראיתי
 לדיק לפני דדור הזכ וכולו שלא בפניו דכתיב נח איש לדיק תמים היה
 בדורותיו ע"כ וטעמא פירש"י ז"ל דאי רבי בשבחה לשניו אחזי

כמחניף ליה ע"כ ולא משמע הכי בפ' חין עומדין (ברכות ל"ג ב')
 ההוא דכחית קמיה דרבי חנינא אמר האל הגדול הגבור האדיר העוז
 היראוי וכו' אל סימתינהו לכולהו שבחי דמארך למ"ל כולי האי הא
 הכי תלת חי לאו דאמרינהו משה באורייתא ותחו אנשי כנה"ג ותקנינהו
 בשפלה לא הוינא יכולין למימר להו ואת אמרת כולי האי ע"כ והשתא

אמאי אחי עליה מטעמא דסימתינהו לימא ליה מטעמא דחטופה דמה"ע
 אומרים מקלח שבחו בפניו . וליכא למימר דלגביה קב"ה לא שייך האי
 טעמא דמחניף . דאי הכי קשיא הא דנניתי מהרש"א ז"ל (שם בערובין)
 הא דאמרינן בב"ר נונינו שאומרים מקלח שבחו של מי שאמר והיה
 העולם בפניו שנאמר אמרו לאלדי"ם מה נורא מעשיך וכו' ע"כ ומהא
 אסכים מהרש"א דגם לגבי קב"ה שייך טעמא דמחניף . דאע"ג דהכי נילי
 קשיין דהא קב"ה ידע מה דבלביה דב"ג ולא ס"ד דב"ג לחנפא ליה ח"ו .
 אלא מתרננא להו דלאו מחניף ממש קאמר אלא דאחזי כמחניף בנין דהאי

דשמע ליה דארבי בשבחין דקב"ה דאיהו לא ידע כל בני שבחין ולזמנין
 דשמע ליה גברא מינאחא ואפיקורוס דלא חודי בכל בני שבחי ואמר
 דהאי גברא חיהו מנחיקין לקב"ה . ובגו"ד אמרי בב"ר דגם לגבי קב"ה
 אמרי' מוקלס שבחו . מיהו איכא למימר דהאי דלא אמ"ל ר"ח דאחזי
 במנחיקין בגין דקים ליה לרבי חגינא דלא הוה בההוא שעתא גברא חייבא
 דאיהו מינא דלימא הכי . וע"ד אמ"ל דעדפא מינא דגם בההוא
 שעתא אסיר מפעם דסימתינהו . והו דמטעמא דאחזי במנחיקין אי הכי
 בצלותא דבלחש שדי למימר לכו דהא בקושטא קב"ה ידע דלא אחי לחנפא
 ליה . אבל מטעמא דסימתינהו חשי' בצלותא דבלחש אסיר ליה . ובהאי
 דאמינא איכא לסיומי קרא דקאמר אמרו לאלדי"ם מה נורא מעשיך
 ברוב עוון יבששו לך חויבך דקיהיב טעמא אמאי אשפתי מוקלס ולא
 אשפתי לרבאחא שבחיה אהא קאמר כי ברוב עוון אי בר נש ארבי בחוקפ'
 דילך יבששו לך חויבך וימרון דלאו הכי והאי בר נש מנחיקין ליה . ועל
 דא סייס דאע"ג דצלותא אסיר מינא כל הארץ ישחחו לך ויזמרו לך
 ויזמרו שמך סלה . דבאורחא דשירין ותושבחין ליה לן בה (עיין בא"ח
 סי' קי"ג) . והו איכא גוונא אחרינא דשרי אע"ג דארבי בשבחיה . ה"ד
 לכו וראו מפעלות אלדי"ם נורא עלילה על בני אדם הפך ים ליבשה וכו'
 ודא חיהו כנו"ד הרא"ה ז"ל (בב"י סי' קי"ג) דלמללא כנפלאותיו וכסיו
 וגבורותיו כל המוסיקין שרי זה משוכח וזהו כל ספר תהלים וכו' ע"כ :
ומידהו אמינא טעמא אחרא בהאי דאומרים מוקלס שבחו בפניו דהי
 ארבו בשבחה דיליה גרמי ליה גסותא וגיאחותא . ובחר הכי
 חזינא למכרש"א דדחי להאי טעמא מהא דב"ר דאומרים מוקלס שבחו
 של הקב"ה בפניו ולגבי קב"ה לא שייך האי טעמא . ואמינא דלאו דיהוויא
 דהוה ס"ד למימר דלגבי קב"ה אפי' פורתא דשבחיה אסיר מטעמא
 דכתיב לך דומיה תהלה . דשתיקותא לגבי קב"ה בדה את נושבת ליה
 בגין דלא ידעין לשבחה ליה . וע"ד קאמר דמליכו דאומרי' מוקלס שבחו
 בפניו ולא חיישינן להכי . וא"ג דלא חיימא אפי' כהאי פורתא אסיר דלא
 לימא סימתינהו אהא קאמר מלימי דאמרינן מוקלס שבחיה בפניו כמ"ד
 אמרו לאלדי"ם . השתא איכא למימר טעמא אחרא מרווח טפי דבגו"ד
 אסיר למימר כוליה שבחיה דבר נש בפניו . דזמנין דשכח למימר מילתא
 דשבחה אחרא דאית ביה . והאי גברא קפיד עליה דלא אדכר האי
 שבחה . אבל בהאי דידע דפניו לא אמרינן אלא פורתא חו לא קפיד .
 והשתא האי דב"ר והאי דברכות דסימתינהו כולכו חד טעמא וחדא
 מילתא אמרי' . דהיינו דקאמ"ל ר"ח סימתינהו לכולהו שבחיה דבשלתא
 אי לא אמרת אלא הכי תלתא הגדול הגבור והנורא . כינא הכי חקירו

רבנן דלימא מקלמ שבחו בפניו . אבל בהאי דלחית לטפוי ולאסגאה
 שבחיה אחזי דלח בעית למימר כולכו וכה ליתא דלעו סימתיכו
 לכולכו שבחיה ואדרבא בהא מגניח ליה . ודא חיכו טעמא דב"ר דאומרי'
 מקלמ שבחו בפניו דלע"ג דלרבאח אסיר מטעמא דסימתיכו לכולכו
 שבחיה . מיהו פורתא שרי ואומרים מקלמ שבחו . והאי דקאמ' בפניו
 פירושא בהאי דאנן אמרינן לנוכח דיליה וס"ג בללותא דאמרינן האל
 הגדול וכו' . דאלו שלא בפניו דלא חמינא לנוכח אלא דאנן משבחין
 ואמרינן דקב"ה עבד הכי והכי כל במה דבעי' לאסגאה לית לן בה :
מיהו לחתי קשיא אמאי קאמ"ל ר"ח סימתיכו וכו' ואמאי לא נימא
 דכל מאי דאמר הכוא גברא כולא הוי מקלמ שבחו של הקב"ה
 ושרי למימר להו בפניו . דבגין דכ"ע ידעי דלית ליה שבחין סגיאין
 אהכי הני הוו פורתא וכוו מקלמ שבחו ושרי למימר להו בפניו דלית
 בללותא . אלא דבקושטא בהאי דאוריך מלוסי ר"ח ואמר כשתא הני
 חלחא וכו' פריק להאי קושיא . והכי קאמר ליה בשלמא חי לא חקינן
 כל מאי דבעית למימר הוה שרי דנימא דא חיכו מקלמ שבחו . אבל
 בהאי דחקינן הני חלחא . בהאי דבעית לאוספא עלייהו אחזי דבעית
 למימר כולכו שבחי ואלעו סימתיכו . דאדרבא חיכו אורו לן דחי לאו
 הכי לא שרי אפי' פורתא דלך דומיה תהלה . והאי דאמרי הכי בגין
 דאמריכו משה . ובחר דחקינן הכי אסיר לאוספא עלייהו דאחזי דבעי
 למימר כולא . ובקושטא חיכו טובא דלא אמר להו וחת מגניח ליה .
 ודא חיכו טעמא דכחב הרשב"א (בשם רבינו האי בב"י סי' קי"ג) הכי
 מיני בחפילה שאין מקלסין בחפילה יותר מדאי אבל בחוץ לחפילה כל
 זמן שאינו עושה יקלם ע"כ ואיכא מאן דאקשי עליה (מעדני יו"ט סי'
 ו' על כה"ש ע"ש) ולמה יקלם והא רבי חנינא קאמר דגנאי הוא לו
 ע"כ ולמאי דאמרן ל"ק דלא קאמר ר"ח דגנאי אלא בחר דחקינן אנשי
 כנה"ג הכי חלחא וחתא חיכו לאוספא עלייהו דאחזי דבעי למימר
 כולי שבחיה אהא קאמר דלית גנאי דהא לא שבח ליה בכל הכי דאמר
 אפי' פורתא לגבי כוליה שבחין דלית ליה . אבל בחוץ לחפילה דליכא
 חקנתא דרבנן דלימא מידי כל מאי דאמר לא אחזי דבעי לאוספא אלא
 אחזי דקאמר פורתא משבחיה והאי מילתא ברירא חיכו . והאי מילתא
 דהרשב"א חיכו כמס דאמר כה"ש ז"ל דבללותא איירי דלית ליה
 לאוספא אמאי דחקינן אנשי כנה"ג אבל בינו לבין עלמנו לית לן בה
 ע"כ דבינו לבין עלמנו דלא חקינן בה אנשי כנה"ג מידי לא אחזי דבעי
 לאוספא מידי אלא דכולה הוי נוקלמ שבחיה . ותידוק מהא דללותא
 דלחש נמי אסיר לאוספא כיון דחקינן הני חלחא אסיר לאוספא . ומכר"י

אבוב ז"ל (בב"י סי' קי"ג) אמר דבינו לבין עלמו לית לן צה דאחזי
 דאמר להו בגין דלריכי ליה לבעותיה . אבל בללותא דברכתא קמייחא
 דלא דאמר השתא בעותא הלא דהתיון לאדכרא שבחיה אהכי אסיר ע"כ
 ואית מאן דאקשי עליה (מעדני יו"ט שס) דאי הכי בצרכאן מליעאין
 שרי לאוספא ולישנא דהרא"ש משמע דכל ללותא דתקינא אנשי כנה"ג
 אסיר לשנאה ע"כ ולא ידענא שום פירכא דהא באמצעות כל מאי
 דבעי לאוספא מוסף כדאמרי רבן ולא תקינו ליה אנשי כנה"ג דלא
 לאוספא מידי ואהכי במליעאין שרי לאוספא בינו לבין עלמו להאי טעמא
 כמה דאוסף מילי אחריני . ומיכו בחזרה דלאו אורחיה דש"ץ לאסגאה
 מילין עפי ממאי דהית בללותא . אהכי אסיר לאוספא כמה דאסיר
 בצרכאן קמייחא . כיון דלא תקינו לאוספא אחזי כמאן דבעי לסדרא
 שבחא דמאריה כוליה דו"ק ותשכח :

ותו בראשית בית רבבא בגין דבתריה ברא אלהים את השמים
 דבעינן לספרא עובד גבורתיה ואחוי כמה רבבין ודא כל מה
 דאת יביל לאסגאה בשבחיה דקב"ה יביל אהכי בית רבבא אבל אלף
 דויקרא זעירא בגין דסמך ליה אדם כי יקריב מכם קרבן לה' וקורבנא
 בעי לללאה בהדיה לקב"ה . ותו נמי ללותא במקום קרבן איבי אהכי אלף
 זעירא דבללותא בעי לאזערא שבחיה דקב"ה כמה דעבדי אנשי כנה"ג :

(קבד) **ותו** בית דבראשית רבבא . דברישא דאחברי עלמא קב"ה
 הוה יתיב בביתא רבבא דהיו בשמים כמ"ד כי השמים

ושמי השמים לא יכללך . אבל בגיניה דמשה אזער קב"ה ולמס
 שכינתיה למיתב באהל מועד וע"ד אלף זעירא דויקרא . וקרא גופיה
 יתיב טעמא ויקרא אל משה אלף זעירא אמאי אהא סיים מאהל מועד
 לאמר דמליל בהדיה באחר זעירא ולמס שכינתיה חמן בגין למלא
 בהדיה דמשה . ודא איבי יד החזקה דעבד משה ומורא גדול . ומאי
 ניכו אהא סמך בית דבראשית רבבא דקב"ה הוה יתיב ברישא בבית
 רבבא דחינון השמים ושמי השמים ה"ד ברא אלדי"ם את השמים .
 ובתר הכי נחית לארעא ה"ד ואלה שמות בני ישראל הבאים מזרימה
 את יעקב איש וביתו באו מאן חינון איש וביתו קב"ה ושכינתיה . ובתר
 הכי ויקרא אל משה מאהל מועד לאמר . דלמס שכינתא דידיה באהל
 מועד למלא בהדיה דמשה . ת"ח כמה תקיף חיליה דמשה דאורידי קב"ה
 מבית רבבא לאחר דחיקא לאהל מועד . ה"ד "בראשית ב' רבבא
 הוה ביתא דקב"ה את השמים . וסדר הכי ואת הארץ נחית לארעא
 אימתו כד הארץ היתה חבו ובהו כמ"ד וירד ה' לראות את העיר
 ואת המגדל אשר בנו בני האדם . ודא איכו זמנא דתכו ובהו דאיכו
 זמנא

זמנא דהווח ארעה לדיא וריקניא דצטו למיסק לעילא . ותו נמי בזמנא
 דחשך ע"פ תכוס דאיכו זמנא דמכולא . ובסגרו זמני ובתר הכי ורוח
 אלדי"ם מרחפת ע"פ המים חינון דעסקין באורייתא דהוח שרא עלייהו
 רוח אלדי"ם כנוונא דשרת על נח ואבן קדישין . ובתר הכי ויאמר
 אלדי"ם יהי אור דתיחות שכינתא לארעה בזמני דנחתת בהדי יעקב
 למצרים כמ"ד אנכי ארד עמך מצרימה . תנינא ויהי אור בזמנא דמתן
 תורה . תליתאה וירא אלדי"ם את האור כי טוב בזמנא דאהל מועד
 דשריא שכינתא חמן למללא בהדיה דמסה דאתמר ביה ותרא אותו כי
 טוב . רביעאה ויבדל אלדי"ם בין האור ובין החשך דאיכו זמנא דבי
 מקדשא דנהסוא שעתא אחקיים קרא ונפלינו חני ועמך . דשכינתא
 שריא על ישראל במקדשא ואבדיל קב"ה בינייהו ובין עממיא דיחבי
 בחשוכא . חמישאה ויקרא אלדי"ם לאור יום בזמנא דמלכא משיחא .
 דאיכו יום הוא יודע לה' . ובהסוא זמנא קומי אורי כי בא אורך וכו' :
(קבה) ותו בית דבראשית דברבא היינו דאמרי רבנן במקום גדולתו
 של הקב"ה שם אהה מולא ענותותו דבאתר דאשכתן
 לקב"ה בית דברבא דאתרברב בעידנא דברא את השמים וכו' דמתמן
 אחידע דברבנותיה דבין הארץ לרקיע ח"ק שנה ובין כל רקיע ורקיע
 ורגלי החיות כנגד כולם וכו' כדאמרינן פ' אין דורשין . את חזי דאזער
 שכינתיה ויחיב באהל מועד ואשפיל גרמיה למיחה לארעה דא איכו
 ענותותיה וע"ד חלק דויקרא זעירא דאיכי ענותותא דיליה דיחיב באהל
 מועד . ורא איכו ולכל המורא בגדול אשר עשה משה לעיני וכו' זו
 גילוי שכינה . מינה יליפנא דבית דבראשית דברבא דאיכו בית גדול
 דברא אלהים את השמים . השתא ע"י משה הו"ל ואת הארץ דמתן
 ענותותיה דנחית לארעה . וענותותא יתירא מן דא עבד דלא אחית
 ליה לאתר דאיכו מיטב ארעה אלא והארץ היתה חבו ובהו מדבר שמם
 אתר דנחש שרף ועקרב ולמאון אשר אין שם מים . דאיכו אתר דהוה
 חשך ע"פ תכוס דלא בלקי מיא מתהומא דתמן . וכד בר נש לחי
 למיח בעי כוונה דרוח אלדי"ם מרחפת ע"פ המים דיגרף רוח בהדי
 אלדי"ם וליחוי מלפ"ץ כמ"ד (בש' הליקוטיוס פ' בראשית) ומשה גזר
 ויאמר דאיכו אמר אלדי"ם יהי אור . דקב"ה יהוי לישראל לאור אל ה'
 ויאמר לנו . וכמ"ד וס' הולך לפניכם יומם וכו' וכן הוה כמ"ד ותגזר
 אומר ויקם לך ועל דרכיך נגה אור . ות"ח ענותותא יתירא מן דא .
 דהוח שכינתא לתתא בהדיה דמשה משעתא דאתיליד . הכ"ד וירא
 אלדי"ם את האור ; דמשה חזא שכינתא דאיכי אלדי"ם ואיכי את האור
 דאיכי קרינן ליה את וקרינן לה האור . אימתי בזמנא דכי טוב דכתיב
 ותרא

ותרא חוה כי טוב דשכינתא הוות בהדיה . ומ"ט שכינתא הוות בהדי'
 בשעתא דאחיליד בגין דאמיה דחילת ממזראי דילמא יחזון בשעת' דאחיליד
 ועאלת באחר חשוך בשעתא דלידה . ובגין דאלטריך חמן למחוי אור
 דתכחל עליה לתקנא ליה לאלבשא ליה אכבי אתה שכינתא בהדיה
 דחיסוי אור ונכורא לאמיה ולקריביה . ולמזראי דחינון חשוכא חי יסתכלון
 לא יחזון אפי שכינתא ויחזון הכוא אחר חשוכא ולא יחזון יתיה . הה"ד
 ויברא אלדי"ם דא שכינתא בין האור אחר דאחיליד דאלטריך נכורא .
 ובין כהשך אחר דמקמי האי אחר דאחיליד דבגין דחמן לא נכיר מנכור'
 דשכינתא לא יחזון יתיה ולא יבאשו ליה . ולא הכוא שעתא לחוד הות
 שכינתא בהדיה הלא הו הות בהדיה ציומא דמשלם זמניה דכו"ל חשע
 ירחין ובהכוא יומא שדה ליה צימא . כמה דנחבי ותפחה ותראבו את
 הילד ואמרי רבן דרחה שכינה עמו . הה"ד ויקרא אלדי"ם לאור יום
 הכוא יומא דאהידע דמשלם זמניה כדאמון . דאיבו יומא דמתן חורה
 כמד"ר דהוה צו' בסיון . והכוא יומא מ"ט הות שכינתא בהדיה . לאחזא
 לבח פרעס סימנא דהאי ברא כד ליחזבי חדיר חיסוי שכינתא בהדיה
 למללא בהדיה . הה"ד ויהי ערב ויהי בקר יום אחד . דבשעתא דהוה
 בוקר דאיבו כד הוה רבי"א . ובשעתא דהוה ערב כד אחא זמנא
 לאערבא שמשא דאיבו כד הוה סיב יום אחד כולכו הוו דמו להדי
 דשכינתא בהדיה . ועל דא חלק דויקרא זעירא לאולפא דמכד הוי זעיר'
 משה ר"מ הות שכינתא בהדיה . וכ"נ הוה הכי לעיני כל ישראל כד
 אחרבב משה והוה יחיב קב"ה צבית רבבא דאיבו משכנא . דבהנהו
 זמני כולכו הוו כחד דשכינתא בהדיה :

(קבו) ותו בראשית בית רבבא וחלק דויקרא זעירא . לאולפא דמאן
 דאיבו רב איבו זעיר ומאן דאיבו זעיר איבו רב . ועל דא
 א' דאיבי ריש אחוון ואיבי חושבן רבבא דאיבו חלק איבי זעירא .
 ובית דאיבי חנינא ואיבי בחושבן אפי' כד איבי מליא לא סלקא לחלק
 איבי רבבא . ועל דא בית אחרבבצת והויא רישא דאורייתא ובה ברא
 אלהים את השמים לאולפא דקב"ה לא מרבי הלא למאן דאזער גרמיה .
 ודא אלטריך לאודעא לעיני כל ישראל דלא יתגאון דהא צ' בגין דאיבי
 חנינא לאחוון וחושבנא דילכ פחית מאלף . על דא הות ראשית למלין
 דאורייתא . ומאן דלא אזער גרמיה עליה אחר וסארץ ביתה סבו ובהו
 לדיא וריקניא סימן לגבות הרוח עניות . וחשך ע"פ סהוס דכו"ל מוחא
 ואחשיכו אנפוי דגאותא דיליה גרמא ליה דמית קמיה זמניה כמ"ד חוי
 לה לרבנות שמקברת את בעליה . ומאן דעביד גרמיה כמיה דחינון
 שפלין רוחא דקודשא שריא עלוי הה"ד ורוח אלדי"ם מרחפת וכו' :

ותו בראשית בית ברבא דמאן דהוּ תנינא ולא הוּ רישא אחרבו
 שנין דיליה וליהוּ ביתא דיליה קיים ותו נמי ליכוי בחר הכי
 ראשית כמה דאשכחן ברב יוסף דבגין דאדבריה עליה לרבה בר נחמיה
 אוריכו שנין דיליה וכל יומין דרבה אפילו אומנא לביתיה לא עייל ובחר
 הכי בדר איהו והוּ רישא כדאמרי' סוף הוריות . ואלף זעירא דמאן
 דהוּ ראשון הו"ל זעירא דאזערו שנין דיליה דרבנות מקברת בעליה
 כדאמרן . דגאוחא איבי גרמא ליה לאסתלקא מקמי זימניה . ומהיכא
 יולף מדה דענוה . אהא קאמר מואל מועד לאמר . דהא קב"ה אשפיל
 גרמיה מן שמיא ונחית לתתא למללא בהדי בר נש . ואי הו"ל נפש
 שפלה אמרי רבן דמעלה עליו הכתוב כאלו הקריב כל הקרבנות כולם
 היינו דבחר אלף זעירא דויקרא אסמיך ליה אדם כי יקריב מכם קרבן
 לה' וכו' ועל דא דרשי רבן (פ"ק דחולין) מכס להו"א את המומר .
 דמכס איהו מקלח מגייבו דכמס איבי מס המקלח . ודא איהו מאן
 דאזעיר גרמיה ולא חשיב לגרמיה כוליה אלא כמאן דאיהו מקלח .
 לאפקא מומר דאיהו מאן דאחגאי ואמרי רבן כאלו כופר בעיקר . דהו"ל
 מומר . ובגין דקרא איירי במאן דליח ליה גאוחא אהכי קרייה אדם
 דאיהו ר"ת "אפר" דס"מרה . ולא קאמר איש כי יקריב . ותו אדם
 ר"ת "אברהם" דוד"משה דתלתא חלין הוּ הכי . ועל דא קאמר קרבן
 לה' דאחזי דיתורא איהו וחסגי בהא דאמר אדם כי יקריב . אלא כיון
 דקרא איירי במאן דאיהו עניו . אהכי קאמר קרבן לה' דהאי גברא
 איהו קריב לקב"ה כמ"ד לבשבר ונדכה אלהים לא תזכר וקב"ה שרי
 עליה כמד"ר אני את דכא . דא איהו דויקרא אלף זעירא דבגין דאזעיר
 גרמיה קריאה דידיה נמי הוות זעירא דהא קב"ה הוּ קריב ליה מאהל
 מועד ולא אלעריך קלא ברבא :

(קבו) ותו בראשית . וסמיך ליה לעיני כל ישראל . ובית ברבא .
 כל דא אולוף לעיני כל ישראל אינון ברבין דבסון דהוּ
 כעיינין דאינון בגבהא דגופא . בית ברבא בית איבי אסתא כמה דרבי
 יוסי הוה קרי לאתתיה ביתי . אימת אחרברבא והו"א ראשית לנשין
 דעלמא כמה דבעלה איהו רישא . אחרמיז בראשית אהון בת"ר אי"ש
 דתיבוי איבי אלא בחר עיעא דיליה ובחר רעותיה ותילף מזביותו של
 עולם דאיס מסגי ברישא ואיבי עפלה ליה כמ"ד ויקח אחת מאלעותיו
 ויסגור בשר תחתנה . הכ"ד ברא אלהים את השמים דמעידנא דברא
 עלמא הכי הוה איש ברישא והדר אשה . ואי הות בית ברבא ואחגאית
 אסתא בביתא תיבוי גרמא לבעלה ריש דאיהו עניות דסי' לגבות הרוח
 עניות . ולבר מעניות יהוּ נמי בי"ה אי"ש דאי לא זכו אש אופלתן כמד"ר .

ותו נמי אי הויה בית רברבא דאתתא דתיבי בית אתגאית עליה דבעלכ.
 תיבוי חלף דויקרא זעירא . דלולפנא זידיה ליהוי זעירא דלא יכיל
 למילף טובא באורייתא בגין דחייז חניס חייס כמד"ר ג' חייס חניס
 חייס וחד מנייבו מי שאשתו מושלת עליו . ותו נמי בגין דשלטא אתתא
 עליה דאיש חו לא חדי ואזלת מיניס רוחא דקודשא . היינו דויקרא אל
 משה חלף זעירא דקריאתא דקרי ליה קב"ה הוות זעירא בגין דהוה עליז
 ואין השכינה שורה מתוך עלבות כמד"ר . ואתרמיז האי גבי משה דכל
 ח"ה מופלג אתקרי משה כמ"ד משה שפיר קאמרת וכמ"ד רבינו האר"י
 ז"ל . ותו אתרמיז גבי משה חלף זעירא אתא לאשמעינן דבגין דמשה
 אזער גרמיה וכוה עניו מאוד בגי"ד מליל בהדיה מאכל מועד פניס
 בפניס מס דלא זכו שאר נביאי . ותא שמע דסגיאות ענוה דהוות
 במשה גרמא לאהרן ומרים דלא ידעי מ"ט תריך לאגתתיב הה"ד
 בפרשתא דבשעלותך ותדבר מרים ואהרן במשה על אדות האשה הכושית
 אשר לקח כי אשה כושית לקח דהאי לקח תיבוי כתרגומיה . וכיון
 דחזת מרים דתריך לה ולא ידעה מאי טעמא אתקבי לה דהא כתיב
 והיה אם לא תמלא חן בעיניו ושלחה מביתו . וכיון דלפורה הוה לה
 שפירו ועל דא אתקריאתא כושית דמס כושי משונה בעוורו תיבי נמי
 אשתניה ביופי הא ודאי דהוה לה חן בעיניו דמשה . ומ"ט תריך לה .
 בגי"ד בעת למימר דשפירו דילה גריס דלא ליהוי לה חן דתיבי אתרברב
 עליה בשפירו דילה ואיבו הוה עניו מאוד ולא בעי דליחזי מאן דאתרברב
 אהכי תריך לה . דחייס דילמא גרמא ליה למילף מינה גאוחא פורתא
 ותסתלק מיניה שכינתא דלא שריא אלא אמאן דתיבו עניו מאוד . אלא
 דהדרי חו זאמרי תיבי ואהרן הרק אך במשה דבר ה' - דאמרי רבנן
 אכין ורקין מיעוטיק ניכו . ה"ד בר"ק ח"ך דבגין דהוה אזעיר גרמיה
 וממעט ליה כאך ורק בגי"ד במשה דבר ה' הלא גם בנו דתיב לן
 פורתא מרברבנות הה"ד גם דגמין רבוייה ניכו ועכ"ד דבר ה' ואי הכי
 אמאי תריך לה . ומ"ט חשבי דעל דא תריך לה . אהא קאמר וכהאי
 משה עניו מאוד מכל האדם אשר ע"פ האדמה . אפי' מאהרן . ואהא
 תיבוי לכו קב"ה אם יסיב נביאכס ה' במראה אליו אתודע . דהאי נביאה
 אתרא אתנבי על ידא דמדה מלכות דאתקריאת מראה ח"י בחלוס
 אדבר בו דאגא אתנהיגנא בהדיכ כפוס ענותותיה . לא כן עבדי משה
 פה אל פה אדבר בו באתגליא וחדיר אגא בהדיה מסגיאות ענותותיה
 ואי הכי לית ליה זמנא לאתיחדא בהדי אתתיב . ואהכי תריך לה דלא
 יעבר אקרא דעונתה לא יגרע ולא כמס דאתון חשבין . היינו דרמיז
 בסיפא באורייתא ולכל המורה הגדול זו גילוי שכינה . אשר עשה משה

דחידר כוה אהגלול ליה . דא גרים לעיני כל ישראל חינוך מרים
 ואהרן דחשבי בראשית בית רבבא דאתתיה אהרבבא עליה והויה
 אחי רשעא . בגין דבעי דליהוי אחי בי"ת רח"ש כנוונה דברא חלשים
 את השמים ואת הארץ . איש וחדר אחתא . ובג"ד ובהרץ היתא חכו
 וזכו לדיא וריקניא דיתבה לחודה בלא בעלה . ובקישטא וחשך ע"פ
 דלא אנהיר לכו טעמא דמשא . ובג"ד כוה חכום בהפוכא המוח
 דאלטרעה מרים ומלורע השיב כמה כמד"ר . אלא טעמא דאתפרש מינה
 בגין דרוח אלדי"ם מרחפת דרוחא דקודשא שריא עילויה :

(קב"ח) ותן בראשית לעיני כל ישראל . רמזין לן הכא חורחין דמארי
 תורה כיכי יעבדון דתיקום אורייתא בהדיהו . דלעיני

כל ישראל חינוך עיינין ורבבין דידיהו יחזון עינהו דכל ישראל בית
 רבבא דחינוך אחוון רבבין דספרא דאוריית' דאחוון דידיה רבבין
 אחי מסייע למארי תורה לאולפא ולאדכרא מאי דילפי ביה כמ"ד קמאי .
 והאי אחי אחי ראשית תנאין דבעו להכי דילפי אורייתא . הנינה לאדכרא
 מאי דילפי לסתכלון בשמיא הס"ד ברא אלדי"ם את השמים . תליחא
 ואת הארץ דחידר לסתכלון בארעה באחר נמיך דלא ליחזו בעיניהו
 מידי דגרס לאשתכחא מינייהו אורייתא כגון אחתא דספרא דנוקבא
 גרים לאשתכחא אורייתא . ותו נמי בעי דוכארץ היתא חכו וזכו לדיא
 וריקניא דלא ליהוי ליה אלא פת במלה ונים במשורה דכך היא דרכה
 של תורה . דאי אכיל עובא ואהענג לא אתקיים ביה אורייתא וכמ"ד
 בתנא דבי אליהו עד שאתה מתפלל שיכנסו דברי תורה לתוך פיך
 שתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך גופך . ותו נמי בעי וחשך על פני
 דגופיה ליהוי חשך כמה דאמר ריב"ז לבת קיסר דאי הוו סנו הוו
 גמירי עפי . היינו דקאמר פרעה על יוסף הנמלא כזה איש אשר רוח
 אלדי"ם בו . דיוסף אחי יפה תואר ויפה מראה . ואי הכי תווכא אחי
 דאית ביה כולי האי חכמתא הס"ד הנמלא כזה דאחיו יפ"ת ויפ"מ ועכ"ד
 אית ביה רוח אלדי"ם הא ודאי לא אשתכח . וע"ד אמ"ל אחרו כודיע
 אלדי"ם אוחך את כל זאת . הא ודאי חין נכון וחכס כמוך דגברא
 דאחיו כמוך ודאי לית בעלמא הכי . דשפירו דילך בעי למלכין ולא
 לחכימין וע"ד אתה תהיה על ביתי וכו' . ותו נמי חכום בהפוכא המוח
 דאין התורה מתקיימת אלא במי שמנחת עצמו עליה . ומאן דבעי
 לאשגא יתיר באורייתא וברזין דילה וליהוי ליה רוחא דקודשא בעי דליהוי
 רגיל בטבילותא . הס"ד ורוח אלדי"ם רוחא דקודשא מרחפת פרישא
 ע"פ המים אמאן דרגיל בטבילותא . וכדין ויאמר אלדי"ם יחי אור
 דקב"ה ינהיר עינוי באורייתא . ועל דא אלף דויקרא זעירא ואשתאר

ויקר דאיבי קרי כמ"ד ויקר אלדי"ם אל בלעם . דאי הוי טומא קרי
 תיבוי הלף דידיה זעירא דאלפנה דידיה זעיר דלא חשיג בעומקא
 דאורייתא . ודא איבו כמ"ד רבינו האר"י ז"ל דלית לך מלחא דמעליא
 ואכניא לאשנה אורייתא ורוחא דקודשא כמה דאכני עבילתא ונקיותא .
 וע"ד פריש משה מדנפשיה מאתתא . וקב"ה אסכים על ידיו כמה דאמ"ל
 ואתה פה עמוד עמדי דאע"ג דאיכא אתר עבילתא במדברא בבארה
 דמרים דהו עבלי תמן זבים ומלורעים וכל איגון דהו עמאים לנפש אדם
 איבו סבור כיון דאדם חשוב איבו איבעי ליה לאחמורי אנפשיה ולא
 סגי ליה בעבילתא דבאר מרים דבעי הוראת חכם למשרי לאעבולי בה
 ואשבחן ביחזקאל דאמר כל נבילה וטריפה לא אכלתי ואמרי רבנן דלא
 אכיל מצהמה דאורי בה חכם . ומאי ניסו הוראת חכם דבעי בארה
 דמרים . ת"ש דאמרינן (שבח דף ל"ה) אמר רב מעין המטלטל טהור
 וזו היא בארה של מרים ופירש"י החם טהור מלקבל טומאה וטובלין בו
 דלאו ככלי דמי להיות המים הטובעין ממנו כשאזובים ואין לך מעין
 המטלטל אלא בארה של מרים ע"כ ובהני מיילי דרש"י ז"ל תהי בהו מרן
 מהרי"מ ע"ז (בחי"ד סי' י"ז) דא"ה מאי קמ"ל רב פשיע' דכלי אבנים
 לא מקבלי טומאה כלל . ותו תמה דהאי דכלי אבנים אי מלי בהו
 מקוב אפסיל דהו שאזובין הני מיילי בדעבדינהו וחקיק בהו לקבולי
 כגוייבו . אבל בארה דמרים דאיבו סלע ולא חקיק ביה בר נש לקבלה .
 לא ס"ד דבר נש דהו כלי ואי מלי בה מקוה לא מפסיל . ובהורמותיה
 דמר אמיגא דהא ודאי אין מקרא יולא מידי פשוטו ואחחזי מפשוטא
 דקראי דהאי באר איבו חקיק על ידא דנשיאין דישראל . כמ"ד בפרשת'
 דחוקת באר חפרוה שרים כרוכ נדיבי העם במחוקק במשענותם .
 דאע"ג דאחשיל במדרשא באר חפרוה שרים וכי חפירה היתה שם אלא
 שניתזה בזכות שרים שנאמר פתח לור ויזבו מים וכו' ע"כ האי דרשה
 איבי ולא מפקינן קרא מפשוטיה לגמרי . ופוק חזי לרבי אברהם ן'
 עזרא בהאי קרא דסבר דאיבו חפירה ממש . אלא לבאר אחרינהו הוה .
 ותו דאיכא לפרושי האי דק"ל למדרש וכי חפירה היתה שם . דכתי
 קשיא ליה וכי באבן דאיבי סלע אמרת חפרוה הא בסלע הול"ל ליגנא
 דחקיקה . ובגין"ד דרשי לה על אבבן . דבארות דאברהם אחמר בהו
 חפירה . מיבו בקושטא כל חד וחד מנשיאין דישראל עבד בהאי באר
 כשפרא דלקבל שבטא דידיה אתר חקיק לקבל ביה מיא דנבעין מהאי
 באר וסלקי להאי אתר ובאר דאחמלי משכי מייניכ מיא לאתר דהו
 שבטא דידיה קאי כמה דדריש בילמדנו במחוקק במשענותם שהיו
 הנשיאים באים ועומדים על גבה ומושכים במטותיהם כל אחד לשבטו .
 ובתנחומא

ובתנחומא דריש הכי מדכתיב כרוה . ומדלח קשיא ליה וכי כריה היתח
 שם . את שמע מינה דבגופיה דסלע הוה תמן חקיקה למהוי משך
 מתמן מיה לסטרא דהכוח שבטא . ותו נמי אע"ג דנימא דבמדרשא
 סביר דלח הוה בק חקיקה . רב גופיה דאשמעינן דלח מפסלי מיה
 דכחי באר משום שאובין . איכו סבר דקושטא דכוח תמן חקיקה ככחי
 באר . ובגין דלח ליהוו מיה שאובין קמ"ל דכיון דלח כלי האי באר
 דהא אחגלגל מדנפשיה ולא חורחא לטלטלא ליה . לא הוה מיה דכחי
 חקיקה כמה דהוה בכלי לאפסולי משום שאובין . וכשתח שפיר אשמעי'
 דטור אע"ג דכלי חבנים לא מקבלי טומאה . דכחי טור דאמר רב
 לאו חבלי דאיכו באר אמר אלא אשמעינ דמיה דנפיק מיניה קאמר דטור
 דלא תימא כיון דאינון הוה ככחי אחר חקיקה הוה בכלי ואינון אחלישו-
 והשתח בני מיה מקבלי טומאה כדמוכח פ"ק דמקואות ושאר דוכתי .
 אהא אשמעינן רב דלאו כלי הוה ולא אינון תלישי ולא מקבלי טומאה
 ותו נמי לא הוה ככחי :

השתא

אוכחנה דאי לאו דאמר רב הכי הוה ס"ד דבארז דמרים
 איכו כלי ופסיל למקום דאחמלי מיניה ולא מטבר לזבין
 ומנורעים ודכוותיהו . ועל דא אחמיר משה אנפשיה ופריש מאחתיה דלח
 הוה תמן מיה אחריני למטבל בכו אי הוה קריב לאחתיה . ותו נמי
 לגבי דידיה דאיכו קריב עובא לקב"ה לא בעא למסמך לאטבלא אחתיה
 ככחי מיה דבאר דהוה מטלטלי . וקב"ה אסכים על ידיה כמאי דאמ"ל
 זאחה פה עמוד עמדי . וככחי קרא דויקרא חלף זעירא פשיט ליה
 טעמא דאסכים על ידיה ויהיב ליה רשותא למימר האי טעמא לישראל .
 ה"ד דבר אל בני ישראל וכו' אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבמה
 מן הבקר וכו' ואחזי יתורא ככחי קרא דהול"ל כי תקריבו קרבן לה'
 ומאי אדם ומאי מכם . אלא דכחי קאמר אדם דאיכו אדם חשוב כי
 יקריב קרבן לה' דבעי לקרובי נפשיה קריבו יתיר לה' כגוונא דמשה
 דאחקרב טפי לקב"ה סיכי יעביד אהא קאמר מן הבמה מן הבקר וכו'
 דמנייהו לילף דבעי לאחפרשא עובא ויקדים גרמיה לעילא לעילא . דהא
 האי כהמה בגין דבעי לאקרבא ע"ג מדכחא דאיכו אכן . עכ"ד בעי
 לאהבגא בה יקרא ולא לתהני מינה וכמה גוונין דקדושה אית בה מה
 דליתיה כהמה דחולין . אדם דבעי לאחקרבא לקב"ה לאו ק"ו איכו
 דבעי למטבד כמה גוונין דכפרשה דלא ליחי לידי טומאה ומאי דאשחרי
 לאחריני לדידיה לא סליק שפיר כמה דאשכחן בפ' חומר בקודש דמאן
 דאיכו טור לגבי חרומה בעי עבילה למיכל קודש ומעלות עובא קא
 חטיב חסם . אלא דמשה מסגיחות ענותנותיה דלא לרבחה גרמיה ולימא
 דאיכו

דאיבו קריב לה' . אמר הני מיני לישראל בשחמא ולא פריש להו חלא
 כמה דכתיב אדם כי יקריב וכו' ועל דא כד חזח מרים דמשה פריש
 מאחתיה בגין דלא בעא למטבל בצארה דמרים . וסבר דאדם חסוב בעי
 לאחמורי אנפשיה . עלי דא וחדבר מרים ואהרן במשה כי חשה כושית
 לקח ואחפרש מינה . ומ"ע בגין עבילותא דאיבו אדם חסוב דמליל כהדי
 קב"ה . והלא גם בנו דיבר ה' אע"ג דאנן עבלי כהאי צאר ואי איבו
 אדם חסוב אנן נמי חשיבי . היינו דסמיך קרא וכהאי משה עניו מאד
 וכו' ולא גלי להו דקב"ה אסכים בהדיה בגין דאיבו קריב עפי לגבי
 קב"ה . ומאי דהוי לגבייהו עבילותא לדידיה לא חשיב כמה דהוחזק
 לתרומה בעי עבילה לקדש . וע"ד אודע להו קב"ה לא כן עבדי משה פה
 אל פה הדבר בו במראה ולא בחידות . ושפיר עבד דאחמיר אנפשיה במידי
 דבעי אורחותא דחכם דהאי צארה דמרים בעי כוראת חכם . הו"ד
 ולכל המורה הגדול דפריש מאחתיה בגין דחיל משכיחא . אשר עשה
 משה לעיני כל ישראל . ואוליף להו לרברבי ישראל דאדם חסוב בעי
 לאחמורי אנפשיה . דהא בראשית צרא וכו' דאיבו זמנא דקבלת אורי'
 דאתקריאת ראשית . דבהסווא זמנא צרא אלדי"ם וכו' דאתקיי"ע ע"י
 דאורייתא . ביה זמנא ובהרץ אסתים דאקריא ארץ היתה חכו וצכו
 ואחפרש מינה . מ"ע בגין דרוח אלדי"ם פרישא עליה . ואיבו בעי מים
 חיים ולא בעא למטבל בצאר דמרים . היינו דרוח אלדי"ם חושבני' כחושבן
 מרים . ואע"ג דויאמר אלדי"ם יהי אור דא אהרן ויהי אור דא מרים .
 דתרוויבו נביאים ואינון אור לישראל ועבלי בהני מיה . עכ"ד וירא
 אלדי"ם את האור . דהוב מליל כהדי דמשה במראה . וע"ד אמ"ל כי
 טוב דשפיר עבד דפריש מאחתיה . וע"ד ויבדל אלדי"ם בין האור :

(קב"ה) וירא את האור . הא אתיידע דתש"ך לירופין איה בצראשית דכל
 תיבה דאיה בה סית אחוון איה בה תש"ך לירופין . ועל

דא בית דבראשית רברבא דלירופין דידה רברבין דכד דייקת לא אשכח
 אה רברבא באורייתא דאיה בה יתיר מהני לירופין הו"ד ולכל המורה
 הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל . דהו דחלי מחכמתיס דהו
 ידע למדרש תש"ך לירופין דבראשית דאינון חושבן עש"ה מש"ה . ודא
 איבו לגבי דמשה את קרי בראשית בחושבן רברבא דאלו לעיני כל ישראל
 רברבין דכחון . איה לן למקרי כרבי ישמעאל דאמר אל תקרי בראשית
 אלא ברא שית . דלא יכלי למנדע אלא לירופין דברא דאינון סית ברא
 צאר רבא רבא אבר ועל דא אמרי רבן יודע היה בללאל ללרף
 אותיות שנבראו בהם שמים וארץ . נבראו דייקא דאינון אחוון דברא .
 והשפא אשכחא דמשה יתיר אפי' מאינון דידעי ללרפא ק"ך זמנין דהא

חש"ך חיבו ק"ך זמנין שית ואיכה למימר דדא חינן ק"ך ריבוא כתרין
 דזכה משה ונטען כדאמרין פ"ט דשבת . דחינן ק"ך לירופין דכוכ
 אחיידע למשה יתיר מכל ישראל וכל דא אשתבח משה לגבי ישראל .
 אבל לגבי קב"ה אחחשיב כמאן דלח ידע . דא חיבו דויקרא חלק
 זעירא למדרשים דזיו דויקרא דחיבו רמזו לסית לירופין דאמרן כד מליל
 כהדים קב"ה אפילו הני שית הוו יקר דחינן יקרין לגביה ולא ידע
 בגווייכו לגבי קב"ה מידי ואפי' לירופא חדא דחיבו חלק הוה זעירא
 דלח ידע מכאי לירופא אלא זעיר . דלגבי קב"ה כל מה דידע בר נש
 לא ידע מידי כמ"ד ואל מי חדמיון אל ומה דמות חערבו לו . דא
 חיבו דקאמ"ל קב"ה למשה לחולפא הני מילי לישראל דבר אל בני
 ישראל לאמר אדם כי יקריב מכס קרבן לה' . דכל אדם אפי' אדם
 רבבא כד צעי לחתקרבא לקב"ה . אחחשיב לגבי קב"ה כבהמה ה"ד
 מן הבהמה מן הבקר ומן הלאן תקריבו את קרבנכם . דחי בר נש חשיב
 לגרמיה אדם חו לא יכל לחתקרבא להב"ה . דקב"ה צעי דליהוי
 מחשיב גרמיה להכל דמה . ולגבי דידיה חין חבונה ואין חכמה :

וְתָר חלק זעירא ובית דברהשית רבבא דבית דריש' דאורי' חיבי רמז'
 לאורייתא דבריאח דחיבי אחיסיבת לעיני כל ישראל ואחפשעת
 בכל עלמא אחכי בית רבבא אבל אורייתא דאזילות דחיבי אחיסיבת על
 פה למשה מסיני לשרידים אשר ה' קורא וזעירין חינן דידעין לה בני"ד
 חלק דויקרא דאורי' לאורייתא לאזילות חיבי זעירא :

וְתָר חלק זעירא חלק ליסנא דאולפנא כמ"ד ואחלפך חכמה דהאי
 דהשתא אולפנא דידן זעיר כל דא בגין א' דחיבו אדם דחב קמי
 קב"ה ואיבו אדם ראשון כמה דחלק חיבי קמייתא . דבתר דחב אזעיר
 קב"ה חכמהיך דאדם וכל חינן דחתו מיניה דהאב זוכה לבן בנו ובכח
 וכו' כדחנן בעדיות . דא חיבו דאמרי רבנן דהאי"ר הוה מסוף העולם
 ועד סופו ובתר הכי מיטעו הקב"ה והעמידו על מאה אמה כמ"ד וחשת
 עלי כפכה . והני מילי באורחא דרמיזא אחתאמרו . דמאי איכפת ליה
 לקב"ה במיעוטא דגוסיה דאדם ומאי נ"מ . ותו דהא ודחי לא הוה
 במחשבתיה דקב"ה למברי' לאדם לחודיה בעלמא אלא לאסגאה בריין
 בעלמא ולאולדא בנין ובנתן עובא כמה דהשתא אסגו בעלמא . ואי אמרת
 דהוה אדם ממש ממלא כל עלמא אזי הכי הני בריין דחתו בתר הכי
 באן אתר ליחבו אלא ודחי הני מילי חית בכו רזא ורמיזא . רזא דאדם
 חיבו אדם דספירן דבחובא דאדם אזעיר פרופא דלעילא ואהדר עלמין
 עילאין לחסו וכוו כמלקדמין . ורמיזא כמה דאמרן דמקמי דחב אדם
 קדמא הוה חכמהיך יתירה לאשגא מאי דחית בעלמא מרישיה לסיפיה .

ובתוך דחב אזעיר חכמתיה ומאלף דהוה ידע אשתאר מאה מאי דהוה
 מעי לדיה דאיכו אמר דזרועא דידיה . וכיינו דכתיב ותסת עלי כפכה
 דאיכו קף היד דלא ידע חלא מאי דהוה צקף דידא . ובתלמודא דפ"ב
 דתגיגה (דף י"ב ח') בצפרים דידן לא גרסי חלא הניח קב"ה ידו עליו
 ומיעטו ולא גרסי ובעמידו וכו' ודא אסביר למאי דאמינא דקב"ה אזער
 חכמתיה . וכיינו גמי דאמר החס ר"א אדם הראשון היה מן הארץ
 עד לרקיע שנאמר וכו' וכשתעל הניח הקב"ה ידו עליו ומיעטו . ומאי
 איכא בין ר"א לרבי יבוס דאמר החס מסוף העולם ועד סופו . חלא
 דמר איירי בחמתא דהאי עלמא דהוה יכול לאשגאה כל מאי דהוה בהאי
 עלמא . ובתוך הכי אשמעט ידיה דידיה . ומר איירי בידיה דלעילא
 דמקמי דחב הוה אשיג מאי דהוה ברקיע כל מאי דהוה מתחת לעילא .
 ובתוך הכי אזער קב"ה ידיה דיליה דלא ידע מאי דאיכא ברקיעא .
 ובאורה דרשא איכא למימר במאי דרשי רבן בקרא דזה ספר תולדות
 אדם מלמד שהראוהו הקב"ה לאדם ר דור ודורשיו דור דור וחכמיו
 וכו' והוא קאמר רבי יבוס דהוה ידע מסוף העולם ועד סופו . ובתוך
 דחב אזעיר ידיה בהני מילי . כשתא דא איכו דאמר קרא ויקרא
 אל משה מואהל מועד . חלף זעירא חורי דאזער קב"ה ידיה דבר נש
 בעלמא דהא קב"ה לתתא בארעה באהל מועד . ועכ"ד אפי' משא לא
 הוה ידע אי אשתגליה שכינתא חמן עד דקב"ה קרי ליה וכל דא בגין
 חובא דאדם דמקמי הכי הוה מעי ידיה דיליה כל מאי דהוה ברקיעא
 אע"ג דאיכו בארעה . ודא איכו חלף זעירא דאזער ליה קב"ה ולא ידע
 מאי דהוה לעילא ואפילו לתתא נמי . ועל דא סמיך ליה קרא אדם כי
 יקריב מכם וכו' ואתחיל באדם ולא קאמר איש . כמאן דקרי בכרומא
 ואמר אדם כל דא הוה בחובא דאדם קדמאיה . וכשתא בתוך דחב
 אדם כי יקריב מכם קרבן לה' . כל מאי דאחקרב לה' וסליק דרגא בתוך
 דרגא למסוי קריב לקב"ה ולאשתגלה ליה יקרא דקב"ה . כלואי תיבטי
 ליה אשתרותא דידיה וכל פרישותיה מעלמא למסוי כחד מן בעירן דעלמא
 כמקלת מנייהו סיינו דקאמר מן הבכמה מן הבקר ומן הלאן תקריבו
 את קרבנכם . דתיכלו אחוון בסגירותא דידכו בולכו למסוי כחדא בהמה
 או בקר דתיוון קריבין כוותה לקב"ה . דהא בני בעירי ועאגין דעלמא
 יכלי למחזי בעיניהון מלאכי עילאי בגין דלא ממללי מאי דחזו מאי דלא
 יכול גברא רבא למחזי בתוך כמה פרישותא וקדושתא דאחקרב . ואי
 אמרת ומנא לך הא פוק חזי לאתניה דבלעם ומינה חנדע דכל דא יליב
 וקשט . סיינו דאתחיל קרא מן הבהמה . ואי בעית למימר דשאני גברא
 מישראל דאיכו חסידא ופרישא ואחקרב יתיר לקב"ה ויכלי למחזי מלין
 יתירין

מעין פ' ויקרא מים

יתירין תמאי דחזא בלעס וחתגיה . חמינא דעלך אמר קרא בתר הכי
 אס עולס קרבנו מן הבקר . דאי בר נש אמר דעולס קרבנו דאיכו
 קריבו דיליה לב' . איכו סליק יתיר אפי' מן הבקר דאינון בעירין דכ"ן .
 ולא מצעיח מצעירין מוסחצן דאתכלילן בבהמס : ואי הכי סלקא דעסיה
 למחזי יתיר טפי מאתניה דבלעס . אבה קאמ"ל קרא . דכל מאי דזכי
 בהאי עלמא כולא איכי למסוי זכר תמים דבר שלים דא איכו יקריבנו
 דלא אקריב ליה קב"ס יתיר מדא . אלא דזכי דאתרעי ביה קב"ס למסוי
 דדרא דסוי קמיה קב"ס כמד"ר אקרא דסביב י"ח אלף . הדא הוא
 דכתיב לרצונו לפני ה' :

(קד) ותו בראשית . ביה רבבא . ואלף דויקרא זעירא . הא חתיידע
 דמלכות שמים איכי אחקריאת בי"ת כד נחית לה תרין
 אור דכד הינסיב מינייכו תרין אור דגופא דמלה . אינון כחושבן בי"ת .
 ואיכי אקריא ראשית ראשית דכל ספירן מתתא לעילא . ותו בגין דכתי'
 ה' בחכמה יסד ארץ וחכמה אחקריאת ראשית ראשית חכמה . וה"ל
 מלכות דאיכי יראת ה' . ותו חתיידע דבגלותא דמנרים הוה ז"א חלת
 גו חלת ומלכות הוה זעירא עובא ולאו עידנא השתא לאורכא בהני מיילי
 אלא לאודעא דמבחר דסלקי ישראל ממנרים עד בנינא דמוקדשא דאתבני
 ביומין דשלמה סלקא ע"ו דרגין ובההוא זמנא הויה בית גדול . ותו
 חתיידע דאתון רבבין אינון בבינא מליעאין בת"ת . אתון זעירין
 במלכות . השתא ביומין דמשח כד קרא ליה קב"ס מאהל מועד הויה
 מלכותא דרקיעא זעירא ודא איכו אלף זעירא דאלף דאיכי מלכות
 קדמאה דספירן מתתא לעילא איכי זעירא . וקב"ס מהשתא ירבי לה
 דרגא בתר דרגא דתיכוי בית גדול . דא איכו רמיזא דאלף דאיכי מלכו'
 ראשית דספירן בית יכוי לה תרין זמנין אור ותתרכי סיינו גימל דבתר
 בית דאיכו גדול ומאי דהוה דלת דאיכי דלה ועניה ולית לה נכורין
 דאנסיורו לה . ליכוי ה"ו זה שמו של קב"ס דיתחברון כחדא קב"ס
 ושכינתיה ואימת להוי הכי ז"ן כד חגר קב"ס כלי זינוו ונפיק לקרבא
 בחית דאיכו חרב לב' מלאה דס . ולבערתי הני קוץין דהווי בשולי ברמא
 ובישה לא יכוי ולא ישתאר בעלמא . אלא יכוי עית דאיכו טוב . וכדין
 ליכוי י"ד דליכוי מלכא ומלכתא כל חד בר יו"ד ספירן . דא איכו
 דבתר הכי כ' לי' מ' דאיכו כלס כד ליעביד כלייב בסטרא מסאבא .
 כדין אסתפק כלס וליכוי מלך דכדין והויה ה' למלך . ולהוי גון דאינון
 נופלים . סמך דסמך ה' לכל הנופלים . וכדין עין איכי תחזי יקרא
 דקב"ס ויכוי לבר נש פה למימר לדיק ה' בכל דרכיו . וכדין יתמחה
 שקרא מעלמ' וליכוי קר"ס דאיכו עץ יבש . ויחיון מתייח דאיכו תיו תחיה .

דה' ח' ו' ד' ו' ז' ח' ט' י' י"א י"ב י"ג י"ד י"ה י"ו י"ז י"ח י"ט כ' כ"א כ"ב כ"ג כ"ד כ"ה כ"ו כ"ז כ"ח כ"ט ל' ל"א ל"ב ל"ג ל"ד ל"ה ל"ו ל"ז ל"ח ל"ט מ' מ"א מ"ב מ"ג מ"ד מ"ה מ"ו מ"ז מ"ח מ"ט נ' נ"א נ"ב נ"ג נ"ד נ"ה נ"ו נ"ז נ"ח נ"ט ס' ס"א ס"ב ס"ג ס"ד ס"ה ס"ו ס"ז ס"ח ס"ט ע' ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט פ' פ"א פ"ב פ"ג פ"ד פ"ה פ"ו פ"ז פ"ח פ"ט צ' צ"א צ"ב צ"ג צ"ד צ"ה צ"ו צ"ז צ"ח צ"ט ק' ק"א ק"ב ק"ג ק"ד ק"ה ק"ו ק"ז ק"ח ק"ט ק"י ק"יא ק"יב ק"יג ק"יד ק"יה ק"יו ק"יז ק"יח ק"יט ק"כ ק"כא ק"כב ק"כג ק"כד ק"כה ק"כו ק"כז ק"כח ק"כט ק"ל ק"לא ק"לב ק"לג ק"לד ק"לה ק"לו ק"לז ק"לח ק"לט ק"מ ק"מא ק"מב ק"מג ק"מד ק"מה ק"מו ק"מז ק"מח ק"מט ק"נ ק"נא ק"נב ק"נג ק"נד ק"נה ק"נו ק"נז ק"נח ק"נט ק"ס ק"סא ק"סב ק"סג ק"סד ק"סה ק"סו ק"סז ק"סח ק"סט ק"ע ק"עא ק"עב ק"עג ק"עד ק"עה ק"עו ק"עז ק"עח ק"עט ק"פ ק"פא ק"פב ק"פג ק"פד ק"פה ק"פו ק"פז ק"פח ק"פט ק"צ ק"צא ק"צב ק"צג ק"צד ק"צה ק"צו ק"צז ק"צח ק"צט

דחסגי בר נש לדקה בעלמא . דא חיכו דתקן יהי ביתך פתוח לרווחה .
 דהאי בית דחיבי מ"ל חיובי פתיחה לקבלא שפעא ונהורא לרווחה
 דאתרווחת וכו"ל בית גדול ומרווח חימתי כד יהוון בגין בני ביתך כמ"ד
 שמרו משפט ועשו לדקה כי קרובה ישועתי לבה ולדקתי להגלות :

(קרא) **בראשית** ר"ת "בעת "ראות "או "שמוע "יגיד "תיכף .
 "ככל "ריב "אם "י"ש "תובע . "בהיות "רואה

"אחר "שבועת "ה' "תשביע . "במקום "רואים "את "שבועת "ה' "תדחה .
 ה"ד נפש כי תחטא ושמעה קול הלה והוא עד או ראה או ידע אם
 לא יגיד ונשא עוולו . ואית לאתערא בהאי קרא אבל בהני גוויי דנימא
 יסתלקו הני אתערותא מדנפשיהו . גוונא קמא נימא דקרא אתער לבי
 דינא דלא יזלזון בשבועתא לאשבועי באתר דחיובא עדים וליתנהו השתא
 למיתו לב"ד . ואי נמי אי בהאי מילתא דיינא גופיה חיכו עד בהאי
 מילתא חלה דליכא אחר בהדיה ובג"ד בעי האי נתבע לאשבועי כיון
 דליכא עדים דהאי דיינא לא בעי לאסהדא עליה בב"ד אחרינא . והא
 ודאי דלית ליה להאי דיינא לאשבועי קמיה דלא גרע האי ממאי דקיי"ל
 דאין מוסרין שבועה למי שרץ אחר שבועה . וכ"ש האי דדיינא גופיה
 ידע ביה דבעי לאשבועי בשקרא . דלא בעי דיינא לאשבועי ולמימר
 כיון דליכא סהדי דיניא דהכחא גברא בשבועה . אלא אי ליה למכפיה
 אי יכול א"י לאסתלקא מן דינא . ה"ד נפש כי תחטא ושמעה קול הלה
 דהאי נפשא דדיינא חיבי תיחוב כד שמעה קול הלה שבועתא דהכחא
 גברא . חימתי והוא עד כד דיינא חיכו עד וידע ובמלתא כדאמרן .
 וא"י והוא עד דכד דיינא חיכו עד אין עד נעשה דיין ולא בעי א"י
 למיתב בבי דינא ולאשבועא להאי גברא . ותו נמי לא בעי לאשבועי באתר
 דחיבא ראייב וכמה דקיי"ל כאיסי דבמקום רואים לא אתמר שבועת ה'
 חסיה בין שניהם אלא יביא עדים כמה דאתידע . ה"ד או ראה . ותו
 נמי איכא עדות כמתקיימת בידיעה בלא ראיה ובההוא גוונא לא בעי
 לאשבועי . וה"ל בעי דיינא מקמי שבועתא לאיומי עליהו עובא ולמימר
 להו דברים קשים כגידין כגוונא דקרא ובהא אל בית הנשבע בשמי
 לשקר וכלחו אתה עליו וכו' דאפשר דבהני מילי ליפרשו משבועתא .
 ה"ד אם לא יגיד ונשא עוולו . דאי דיינא לא אתמר דברים קשים כגידים
 ובג"ד שמע קול הלה ונשא עוולו . אית עליה חובא דשבועתא :

ותו נימא גוונא אחרא בהאי קרא כמה דאמור רבן השומע אזכרה
 ה' מפי חברו לרין לגדוהו ואם לא נידכו הוא עלמנו יחא בנידוי .

ומינה מסתברא לי למילף דאע"ג דאמור רבן (פסחים קע"ו) סרואה
 דבר ערוה בחבירו דאסור לאסהדי עליה ביחודי מטעמא דשם רע הוא

דקה מפיק עלויה . מיכו חיה ליה לנדויי חיכו גופיה להאי גברא ולימא
 ליה דברים הקסים כגידין . דלא שנה חונה דהזכרת הסס מחובא
 דעבירה וחדרבה חמיר טפי ה"ד ונפש כי החעה ושמעה קול חלכ קלא
 דגברא דאשחבע בשמא דכי לשוא . וס"ג הדכר שמא דכ' לבטלה .
 וכ"ג במלתא דהוא עד או ראה או ידע . ובגין דחיכו לחודיה לא יכול
 לאסכודי . אם לא יגיד דיגדי להכוא חייבה ולימא ליה מלין דקסים
 כגידין . ונשא עוונו דהכוא חייבה . ואשחשיב כהלו הוא חב וכוה גופיה
 כגדוי . ובהאי דכתיב לוא מלה בואי ואלף חיבה למימר דהאי יתורא
 אורי כאלו כתיב לא לא וחתא לרמזא מאי דאמרינן פ' שבועה כעדות
 לא לא חרי זימני סו שבועה ה"ד ושמעה קול חלה וכו' אם לא לא
 חני חרי לא יגיד . דחיכו חמר חרי זימנה לא לא . ונשא עוונו חיבה
 עליה עונשא דשבועתא . ותו חתא למדרש דזמין דחיבה חובא חגברא
 דידע סהדותא לחבריה . דאע"ג דקי"ל דהגדה בני דינא חיבי . מיכו
 חי האי חובע לא ידע בסהדותא דהאי . ואזיל האי גברא ואלגיד לב"ד
 ולה אגיד לחובע . חיבה עליה חובא דכה צי דינא לא מעפלי בכהי עד
 דחתי חובע . ותובע גופיה לא ידע עד דחתי חבע . כה"ד אם נו
 לחובע לא יגיד אע"ג דאגיד בב"ד עכ"ד ונשא עוונו ותו חתריש הכי
 אם לא יגיד חי האי סהדה אגיד לו לחוד ולא חתה לב"ד . חתקרי לא
 יגיד ונשא עוונו דהגדה בני בב"ד . ולהובע לחודיה לא חכניה . ותו
 חתריש לגבי רוחה דבר חובה בחבריה ושמע ליה דאשחבע לשוא ה"ד
 דקחמר ושמעה קול חלה וכו' אם לו חי דחיכו אחד יגיד דחסכיד ציב
 לחודיה ונשא עוונו דחיה עליה חובא דחפיק עליה שס רע . ותו
 חיתריש למאי דאסקו רבן בתראי (טיין חו"מ סי' כ"ח ובכרכ"י סס)
 דעד אחד גמי קאי בלא יגיד מעטמא דחיבה למימר דכיון דמחייב
 שבועה חסהדותא דע"ה חיבה למימר דכוח פריש משבועתא . כ"ד אם
 לא יגיד אע"ג דלוי חי יגיד דלא חיבה חלה חיכו לחודיה ונשא עוונו .
 חיבה נשיאות עון חי לא חסכיד . (ורב חגיבה כה"ג חו"מ חגי"ב נר"ו
 לבריר מהני גוויי מאי דחתהוי ליה וחה אשר יבחר צו יקריב חלש
 למכתביה בספרא דליכ) היינו דרמיז קרה ולכל כמורה כגדול אשר עסק
 משם לעיני כל דחקין לכו לעיני ישראל למעבד מורה גדול ולימרו סורח
 נח מעל חלבי בחגשים כרשעים חלה . חימחי יבכיות "נח"ים חת
 "שבועה ס' חזכור . ועל דא יבכיותו ר"ן חתה "שבועה ס' חתהכ
 דלא ישבעון ליה . מ"ע דהא ברה חלהים חת כשמים וחה כח"ן .
 ובגינה דשבועתא החתרתה כמד"ר חלף עירות כיו לינחי כמקן וכולם
 נחרכו כשביל שבועה חמה ה"ד וכה"ן סיבה חכו . ופ"ד רמז ברה

אלהים" את" ס"ת חמ"ח. דאפי' באמת לא אריך לאשתבועי. ובשעתא
 דאמר קב"ה לא תשא אודעזע עלמא ובועי תסומא למשטפיה כמד"ר
 ה"ד וחוסך ע"פ תהום. ואע"ג דשבעתה חמירא קב"ה סייע לדייני
 דקסוט דלא לאשתבועי לשוא ולסקר הכ"ד ויאמר אלדי"ם יכי אור:

‡ פרשת צו

(קלב) **בראשית**. אמר רבינו ישעיה, סלוי ז"ל (בשלהי פרשה
 משפטים) דאית ד' קליפין דאינון ד' אבות
 גזיקין "שור" צור" מצעה "הבער ואינון לקבל ד' דאדכר דוד מלכא בקרא
 דובוא רחום יכפר עון דאינון עו"ן משחי"ת א"ף חימ"ס דהני קליפין מקטרגי
 חדיר עליהו דישראל ומנייהו אהמשך כל נזקין דעלמא. ומסר"י כ"ך
 ז"ל אמר דקליפס דצור תקינו לה אבסן במאי דחפרי בארות ותלתא
 אחריגי תקין להו משה ואהרמיו בר"ת משה "מצעה" שור "הבער ועל
 דא כתיב ותקרא שמו משה כי מן המים דאיהי קליפת צור מוקדמת
 דנא משיחיהו דאתקן מקמי הכי ע"כ (כ"כ רב חיד"א ז"ל בהגהת עיר
 מקלט שם) והאי תקונא דתקינן להו דא איהו לאבפיא להו דלא להגברו
 עובא אכל לאו דאשתבועו לגמרי דהא קליפס לורך גבוה איהי כמה
 דאתידע. ותו דאמרינן בנדריס דחימס משה סרגו ועכ"ד קאמר כי
 יגורתי מפני האף והחימה בגין גודל דליה א"כ תרי חימס הוה כדאמר
 רסס. וע"ד אית דאמרי משמא דאחריגי (בס' תרי"ג מלות על תהלים)
 דבשעתא דעקד אברהם ליצחק בריה עקד קב"ה לשרין דעכו"ס לעילא.
 ולקבל דא נסיב אברהם "עליס" מאכלת "אש" חמור ר"ת "עון" משחית
 "אף" חימס לאבפיא לאינון ארבעה. ובזמנא דהוה קיים מקדשא הוה
 מכנעי להו על ידא ד"עולב" מנחה "חטאת" אשם והשתא אן מכנעי להו
 ע"י דק"ש בכל יומא דק"ש אחתיל בש"ין ומסייס בד' אהן ש"ד ואשתאר
 מ"ע משמע איה מאחד דאינון ר"ס ד' דאמרינן. דאינון שדין דברחי
 על ידא דק"ש. ותו אית דאמרי דמאן דשליט עליה קליפת עוון אית ליה
 חקנתא ועל דא יתרו דמסערא דעון קאתי כמ"ד בזוהר אהכי אהקן.
 ותלתא אחריגי דאחיז בהו עמלק דאינון ר"ת מא"ח לא אהקנו. ובגינייהו
 תקינו "מים" אחרונים "חובה" ר"ת מא"ח (כ"ג שם). וכל הני מילי
 נמי אהרמיוזו במאי דנעיץ אורייתא רישא בסופא. דכמע זמנין עבידנא
 אהערותא לאינון דעסקי באורייתא דכללא רבא איהו דכל מילי דאורייתא
 ודרבנן וכל מאי דאתחדש בה כולא אהרמיוזו ברישא דאורייתא דאיהי
 גנוגנא דבלל ובתריס פרע וכנוגנא דאמר ליה הלל לשהוא גיורא ואהבא

לריעך כמוך מאן דעןך לסני לחברך לא תיעביד דא חיכו כללא דאורייתא
 ואידך פירושא הוא זיל גמור. ה"ד ולכל המורה הגדול דאינון ד' קליפין
 דאמרן דבעי לדחלא מינייכו כמ"ד כי יגורתי מפני האף וכחמה אשר
 עשה משה תיבת משה יתירה. לרמזא דאיכו עשה פירושא תקין כמ"ד
 ועשהה את לפרנייה. מש"ה ר"ת "שור" מנבע "הבער. דתקין הכי
 תלתא דאינון לקבל תלתא משחית אף חימה. ואשחאר חד מד' אבות
 נזיקין דאיכו צור. ועל דא צ' דבראשית סמין להכי תלתא. ומאן
 תקין לצור ראשית אינון אבסן דעלמא ראשית דכל ישראל. דכד אתו
 לעלמא כדין אתקרי ברא אלדי"ם את השמים וכו' דמקמי הכי הוה
 בני עלמין ואחרבין דאינון דרא דמבולה ודהפלגא. ובתרא דאחכפו הכי ד'
 קליפין הוו מכפי להו נמי בזמנא דמקדשא על ידא דעולה מנחה חטאת
 אשם. דא איכו וסארן היתה חושבן ת"ך שנין דבית שני תהו חושבן
 ת"י דבית ראשון. ובתרא הכי וחושך ע"פ תהום. והוה גלותא ואחשך
 אנפי ברייתא ואחגבר תהום סט"ה המו"ת ואחגברו הכי קליפין דאחרמיזו
 צס"ת ורו"ח דאיכו חימה ואחרמיזו צס"ת בגין דחימה משה הרגו כדאמרי'
 בנדרים. וע"ד אחגברותיה לא הוה עובא אלא צסיפא. ותלתא אחריני
 דאינון עון אף משחית אחרמיזו צר"ת אלדי"ם "מרחפת" על. ותקוגא
 דידכו אחי על פני המים דאינון "מים" אחרונים "חובה ר"ת מא"ח.
 ובגינייכו אתקנו תלת קליפין ואחגבר לקבלייכו תלת אחרין דקדושה
 דאחרמיזו בתלתא אור. וברביעאה כתיב ויבדל אלדי"ם בין האור ובין
 החושך. דאחפרשו סערין דקליפה מסערין דקדושה. אלא דאשחאר
 רביעאה דאיכו עון דלא אתתקן על ידא דמים אחרונים. אלא דאתקן
 על ידא דק"ש צהדי אחריני דאתקנו על ידא דק"ש. ועליה אתמר
 ויקרא אלדי"ם לאור יום ויהי ערב ויהי צוקר יום אחד. דאיכו אחד
 דק"ש דאמרינון לה צוקר דאיכו יום וצערב כמ"ד ובשכבך ובקומך.
 אלא דאית לאחצרא אמאי דאמרי רבנן בתראי דק"ש אהכי לתקנא הכי
 קליפין ומנייכו אמרי מים אחרונים חובה. ואמאי לא אספיק להו תקוגא
 דרבנן קמאי דאמרי כל העוסק בתורה עולה כאלו הקריב עולה. וסי'
 בתורה אשם ואפי' תורת מנחה וחטאת. וגימא דאורייתא מתקנא לאכפיה
 הכי קליפין. ואית למימר דבעי לאכפיה להו בתלתא גוויי מחשבה דצור
 מעשה ק"ש דבעי לכוונה באחד לקבל מחשבה וכו' בשמע כלומר הכן.
 דצור דאחצסק באורייתא דעולה וכו' מעשה לקבל מים אחרונים חובה.
 ובהא אתקן משחית אף חימה ואשחאר עון דאיכו אתקן באכילה
 דמקמי הכי כמד"ר שולחנו של אדם מכפר עליו. ותו בעו לאכפיה הכי
 קליפין בכל עידן ובכל זמנא. בצפרא ורמשא בק"ש דאיכי בעידנא דלילתא.
 באכילה

באכילה מים אחרונים. בשעתא דהתעסק באורייתא לתעסק באורייתא
 דעולה. והני תלתא אחרמיזו הכא מים אחרונים מרחפת ע"פ המים.
 בחר הכי אורייתא לקבל דא חמש זמנין אור דחינון לקבל ה' חומשי
 תורה. בחר הכי ק"ש הס"ד ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד. הס"ד בפ'
 זו זאת תורה העולה היא העולה על מוקדה על המזבה כל הלילה
 עד הבוקר ואש המזבה תוקד בו ע"כ ואית לאתערה דכמה מלין אית
 בהאי קרא דאתחזו כיתירין. וחו מ' דמוקדה איבי זעירא אמאי. אלא
 דקרא אתא למפרך ולתרוי דמאי אכני עולה בזמנא דחריב מקדשא.
 היינו דקאמר זאת תורת העולה. דאתיא לכפרא אהרבורא דלבה ולאכנעא
 חד מקליפין דעלמא. מייבו היא העולה על מוקדה על המזבה דאיבי
 אהנייא בזמן דאתוקדת על מדבחה דאיבו זמנא דבסמ"ק קיים וע"ד מ'
 דמוקדה זעירא לאסגחה בחוהא דכל זמנא דמוקדה איבו זמנא זעיר
 חסיר וצ'יר. אבל כל הלילה דאיבו זמנא דגלותא דדמי לליליא עד הבוקר
 זמנא דנולכה משיחא מאי איכא למימר דאיבו זמנא חריבא דליבא מוקדה
 ולא מזבה מאן מכפר אההוא חובה. ואהא סיים ואש המזבה תוקד
 בו. דהא אחיידע דב"ק"ש צעי בר נש לקבלא עליה ד' מיתות צ"ד
 סקילה שריפס הרג וחנק. השתא האי דקביל עלויה למשרף גרמיה
 ב"ק"ש הוי כמאן דאתוקד עולה דכולה כליל וכאי מכפר ליה באתר
 דמכפרה עולה כ"ד ואש המזבה דזמנא דמקדשא השתא בחר דאתחרב
 תוקד בו בהאי גברא דליעביד שריפס בגופיה. הא אחרמיזו תירולה
 חדא. תירולה תניינא ואש דאיבי אורייתא הלא כה דצרי כאש המזבה
 איבו שולחן דקאי באתר מדבחה זה השולחן אשר לפני ה' דבתריה עביד
 מים אחרונים חובה. חינון אהנו לאתוקד ילס"ר דהרהוריין דביה היינו
 דכתיב תוקד בו. ובגין דאמרי קמאי דמאן דלביש לבושה דכד דאיבו
 כיתנא לא שליט ביה מחבלא דאיבו סט"א ובגין ד' אית זעירין דמלכשי
 להו לבושין דכיתנא. אהכי סמיך ולבש הכהן מדו בד ומכנסי בד ילבש
 וכו' דהאי כהנא דאיבו פלח לקב"ה בהני מילין דאמרין ק"ש ואורייתא
 ושולחן. אתחשיב ליה כמאן דלביש לבושה דכיתנא דחו לא יכיל למשלט
 ביה סט"א ואתדחי מקמיה האי קליפס דאתדחי מקמי עולה. וצדדי
 אורחך אחיליף דמאי דאתמר באורייתא ויחר חף ה' במשה שוב מחרון
 אפך וחרס אפי בו ביום ההוא וחרס חף ה' בכס. לאו איבו כפשוטיהו
 וכדמשמע לאינשי אלא דאתגבר האי דרגא דקליפס דחקרי חף וכדקאמר
 דוד מלכה וכו' רחום יכפר עון ולא ישחית דלא ליהיב תוקשא למלאך
 המשחית והרבה להביב אפו דהאי דרגא דחקרי חף איבו אחיב ליה
 לדוכתיה דלא לאוקדה עלמא באף וכו' ג ולא יעיר כל חמתו דהאי מלאך

דחימה לה ישבוק ליה לאחפוררה בעלמא. חבל בקב"ה חס לן לכנאה
 ליה בהני מילין ולמימר דח"ו חיה ליה חרון אף וכעס וחיימה ודכוותייהו.
 דהא חקרי קדוש ואיבו קדיש ואחפרש מכלא ומכל כנוי וכמ"ד ואל מי
 חדמיון אל וצדא לא לריבת חו למימר דברה חורה כלשון בני אדם.
 חלא במדה ובמשקל ובמשורה. ולית ביה שינוי וחמורה כמ"ד חני ה'
 לא שניתי וכבר אחערנה בכה"ג בדוכתא אחריגא. מאן דחיה ליה שכל
 ובינה ליחמשיך אבתראי ולינדע דמשפטי ה' חמה לדקו יחדיו. דה'
 חיהו דקאמר מרן מלכה (מוזמור ס"ט) שפוך עליהם זעמך וחרון אפך
 ישיגם ע"כ ומאי ישיגם דקאמר דאחחזי כמאן דרדיף אבתרייהו לאשגה
 להו. חלא דקושטא הכי הוא דהאי מלאך מסערה דרע דחיהו חרון
 אף חיהו ישיג להו לאחדבקה ולמשלט בהו. ועל דא חמר בתר הכי
 חנה עון על עוונם ואל יבואו בצדקתך. ודא מלתא קשיא לגבי כביכול
 דלוסיף להו עוון על עוונם מאי דלא חבו ביה הא כתיב אל חמונה ואין עול.
 חלא דה"ק דלישליט עלייהו האי דרגא דחקרי עון על עוונם בגין עוונם
 דעבדי חיהו יגרום לאשלטא עלייהו האי דרגא דעון. דבגין דא ליזכו
 למעבד דקתא דחיהי מכפרת עון כמ"ד בחסד ואמת יוספר עון. וכיון
 דלא זכו למעבד כנבוכדנצר דכתיב ביה חטאך בצדקה פרוק וכו' הן
 חיהו חרכא לשלוותך. כדא ימחו יוספר חיים ועס לדיקים אל יכתבו.
 חיינו דקאמר (מוזמור נ"ח) הן בעון חוללתי ובחטא יחמחני חמי. דלא
 אחא לבזויי חמיה ולמימר דאחעברת מניה בעון ח"ו. חלא דה"ק
 דבשעתא דהוה שליט האי עון בעלמא ואחגבר דרגא דעון בהווא זמנא
 אחעברת מניה חמיה דדוד. ועל דא מזל שעתא גרים לשלעאה עליה
 דדוד וחב בהאי חובא :

תן חייכה למדרש האי דמ' דמוקדה זעירא דחמרי מארי דרזין (ש'
 המלוות פ' ויקרא) בטעמא דחלף זעירא דויקרא רבתי חובא
 דעגלא חמ"ל קב"ה למשה לך רד ואחמעטו מיניה חתקל"ט חלקי אורה
 ואשתאר אחד ובחובא דא דגרמי דפחתי מיניה חלף חלקי אורה ופחתי
 כמי מנייהו על דא נחתי ישראל בגלותא בתראה דאחקרי חלף שנין
 דגלותא ע"כ ועל דא בצרפתא דבתר ויקרא פקיד קב"ה למשה לו חה
 חסרן וחת בניו לאמר חין לו חלא באתר דחייב חסרון כים כמד"ר.
 דחיהי בגלותא דישראל חינון עניין ואחיונים ורזי להו לאחעסקה
 באורייתא בגין דחינון שבטא דלוי דכתיב בהו יורו משפטך ליעקב וחורתך
 לישראל. ולימא להו זאת חורת דא אורייתא דגרמא לכנשתא דישראל
 דחיפוק מגו גלותא חיינו דקאמר העולה ובגין דשכינתא סלקא בהדייהו
 מגלותא ע"ד חסדר קרא היא העולה. ואמאי גלותא ולא גיהנס חלא

דאמרי רבנן דאברהם אבינו צריך לבנוי גלותא לקבל גיהנם ומיכו אחזוי
 דלא אחבעל גיהנם לבמרי חלא דאכחיש חיליה בגלותא. וכל אורכא
 דגלותא דא לאכחשא חיליה דגיהנם. דא חיו דיהיב עממא האי דגמתי
 בגלותא על מוקדה מ' זעירא דבגין דאוקדה דגיהנם הוה זעירא. ע"ד
 הוה באחריה על המזבח דאחנכים מינייכו בגלותא כל הלילה דחיו
 גלותא עד הבוקר דחתי משיחא. ועכ"ד ואש המזבח חוקד בו ולא
 אחבעל גיהנם ובהר הכי ולבש הכהן מדו וכו' :

(קדג) **בראשית** וסמוך ליה לעיני כל ישראל. ת"ח דקב"ה בכל
 ליליא אחתאנה ושאיג אבת זוגיה דאחפרשת

מינייה בזמנא דגלותא כמ"ד פ"ק דברכות אמר ריב"ש אמר רב שלש
 משמרות הוי הלילה ועל כל משמר ומשמר יושב הקב"ה ושואג כארי
 ואומר אוי שהרצתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתי את בני לבין
 העכו"ס ע"כ דא חיו דסופי חיות לעיני כל ישראל ס"ת ליל דבכל
 ליליא הכי עבד קב"ה דחיו ז"ל דאתקרי ישראל בראשית אחוון תש"ב
 אר"י דקב"ה יתיב ושאיג כארי ומאי אמר אוי שהרצתי את ביתי
 דמלכות דחיו בית אשתארת חריבא ויבשה כמה דנימא דא חיו
 בראשית אחוון את"ר יב"ש. ושרפתי את היכלי אתרמיז בלמד דישראל
 עם בראשית חינון אחוון לבת אש י"ר כמ"ד ירה ירה דקב"ה זריק אש
 מן שמיא ושריף לבית ראשון דחיו הוה ת"י שנין דהכי נטי' דבראשית
 ב"ת רא"ש ת"י דלא שלטא ביה ידא דזר חלא דקב"ה שריף ליה כמ"ד
 ממרום שלח אש בעלמותי וירדנה והכי אמרי רבנן חני הלתי אש בליון.
 ותו אמר והגליתי את בני לבין האומות הכי אתרמיז לנוד דישראל עם
 בראשית חינון אחוון לב"ר אשי"ת. למאן לישראל דחינון בני לבר דחיו
 חוזה לארץ אשית. חלא דחית לך למנדע דחאי מימרא דרב לחו חיו
 כפשוטא דמאי שואג כארי דקאמר. ותו דאחזוי דקב"ה ח"ו אחנחם
 אמאי דעבד ואמר אוי שהרצתי את ביתי והכתיב לא אש אל ויכזב
 וכן אדם ויתנחם. ותו דהא אמרינן דשפך חמתו על עליה ואבנים ואי
 לאו דאחריב ביתיה הוה אלטרין לשיאלה לבנוי ואי הכי מאי אוי שהרצתי
 חלא דכל כי הני מיילי חינון אחאמרו באורחא דמשל ומליצה ואינון
 דברי חכמים וחידושים ואעמיירו בהו רזין וגניזין דהא אחיידע דשכינתא
 חיוי אספקלרייא דלא מאירה דלית לה מגרמא כלום דחיוי נקודה זעירא
 וחשובא ברזא דקרא אל תראוני שאני שחרחורת. ובצפרא על ידא דלגותא
 אחוסף בה ע' ספירן והויה בת יו"ד וכד חתי ליליא אהדרו לאסתלקא
 מניה הני ע' ספירן דאחו לה בתוספת ואחמעטו שעתא בתר שעתא
 עד פלגא דליליא דאשתלים מייעועא דידה והדרא בת נקודה חדא וחשע

דידה אחכלילו בלאה ונקודה דכתר דידה נחיתה לעלמא דבריאה מפלגא
 דליליא עד לפרא ובפרא חינון חשע נקודין נחתי נמי לבריאה וסלקי
 בסדי כתר דידה לאזילות ועל ידא דללותא בצרכת חבות סלקא וכו"ח
 פרוף שלים בר יו"ד ואיבי באזילות ומלין חלין לא אחייכוו אלא למחלדי
 חקלא דידיעי יקרא דמאריסון ועלייכו אחרת כבשים ללבוסך . ומכללא
 דהני מילי אחיידע דבזמנא דליליא אחפלגו זמלין דרחל לתלת חולקין
 ברישא דליליא דאחמעטו זמנא בתר זמנא עד דאסתלקו חשע ספירן דילה
 ואחכלילו בלאה ובפלגא דליליא דנקודכ דילה נחתא לבריאה ובסופא
 דליליא בעידן לפרא דנחתי ע' ספירן דידה לנקודה דיתבא בבריאה .
 היינו דקאמר שלם משמרות דחינון חולקין ופלוגתא הוי הלילה איבי רחל
 דאחקריהת ליליא ועל כל משמור וחולק דהוי בה כדאמרן יתיב קב"ה
 ושחיג כארי דאיכו בעידן דאחרב מקדשא דאחרב בעידנא דמזל אריה
 כמה דאפיידע . וקאמר הוי שהחרכתי את ביתי דרחל דאיבי עקרת
 הבית אם הבנים אנה אחריבת יתכ דעבדית לה מיעוט דאסתלקו ע'
 ספירן דידה . וחו דאשתארת חריבה ויבשה דלא חתי לה חור ושפע
 כמה דכוכ ביממא . ובפלגא דליליא דאיבי נחתא לביכל ק"ק דבריאה
 ואחתי לא חתי לה מצעלה נכורין דהא אחרחק מינה ולית ליה זוגא
 בדהא דהא איבי בעלמא דבריאה ואשתארת כולה דינין דקשיין אהא
 קאמר ושרפתי את היכלי דאיבי אחקריהת היכל כחושבן אדכ"י . ובסופא
 דליליא דנחתי מלכויות דכתר דידה דחינון אחקריחו בני דחינון הויה
 דב"ן אהא קאמר והגלית את בני לבין האומות דחינון סערא בישא
 ושבעין שרים דידכו דחינון בעלמא דבריאה :

ות"ש דהני דאמרן חינון ביומין דחול דחינון שית יומין דבראשית
 דזהו אהעביד מלאכה ונחתא לבריאה לבררה ניולין דקדושה
 מחמן דאלו בשבת כל מה דאין עבדי בללותא דחול איכו אהעביד
 מדנפשיה ולא נחתא לבררה מבי"ע כלום . דא איכו דלמד דישראל
 ובראשית איכו לב"ר אשי"ת למאן לבראשית איבי מלכות ריש ספירן מתתא
 לעילא דאיבי נחתא לעלמא דבריאה ה"ד ברא חלדים . את בשמים
 יצירה . ואת הארץ עשית . ואימת אהעביד הכי ברא ש"ת דאיכו לבר
 בשית יומין דחול ובסעורא זמנא והארץ ביתה חבו לקבל עלמא דבריאה .
 ובהו לקבל יצירה . וחשך ע"פ לקבל עשית דתמן שליט תהא דאיכו
 המו"ת סע"א . ואימת סלקא לאזילות אהא סיים ורוח חלד"ים מרחת
 ע"פ המים דחינון חסדים כמו"ד להגיד בבקר חסדיך וכדן ויאמ' חלדים
 יהי חור דחינון מוחין ואינון ה' חור לקבל חור דחתי לכת"ר ולחור"ב
 ולחור"מ . ובשבת אחכלילו כחדא חו"מ ביממא וליליא כה"ד ויבי ערב

ויהי בקר יום כולא הוי אחד דאינון באחדותא חד ודא חיכו דרמיז
 תנא דמתניתין בשבת כלל גדול אמרו בשבת דשבת דאיכי שייך ב"ת
 התכלילת כלל גדול והתחברת בצעלה ז"א דכסהוה זמנא התקרי גדול
 ובגין דאתכלילת ואזדווגת בהדיה ולא אלעריבת לברר מבי"ע אחכי
 בתר הכי תנן חבות מלאכות מ' הסר אחת דכני מלאכות אלעריכו
 ביומין דחול לברר ניולין בעובדה ובהסוה זמנא הו"ל דאינון בפרודא
 ובשבת דהוה ה' אחד דאינון ע"ל הוה חד חסיר לברר. ואי תימא
 ומאן אחי האי פסולת דאין לריכנא לברר קדושה מיניה. אחא תני
 בפרקא דבתריה המוליא יין כדי מזיגת הכוס דאימא עלאה דאיכי ה'
 ראשונה איכי בינה דדינון מתערין מיניה ואיכי חפיקת יין דאיכו דינא
 וגבור דאינון ק"ך לרופי אלדי"ם היינו דבראשית דאיכי ב' רברבא
 בינה ברא אלדי"ם דא איכו כדי מזיגת הכוס דכוס חיכו חושבן אלדי"ם
 דחמש אחוון אלדי"ם אינון חמיזו ואלטרפו דא בדה וכוו ק"ך לרופין
 ומינייהו התפשט דינא לתתא עד דכוו אלדי"ם אחרים דאינון עבודה זרה
 דאיכו פסולתא דדינון ועל דא תנן בתר הכי חר"ע מגין לע"ז שומעמא
 במשא כדה שאמר לא האמר לו וכו' ובגין דהני אלדי"ם אחרים
 אחדבוקו באלדי"ם קדושים דאינון ק"ך לרופין דאלדי"ם דאית להו
 אחדבקות' בזו"ן דאינון נמי אלדי"ם דכד ז"א בר שית סערין אחקרי אלדי"ם
 על דא לברר נהורא מהשובא עביד קב"ה דאלנע לזו"ן גו מעי תימא
 ותמן יתבי בסוד העיבור והיינו דתנן בתר הכי המלניע לזרע ובהאי
 דאלנע להו אתכלילו תמן וברירו ניולין דקדושה. ובגין דהאי אור הוה
 נפיל ואזדריק לתתא לבי"ע דתמן אחקרי רשות הרבים על דא רמיז
 תנא הזורק מרכ"י לרס"ר בגי"כ קב"ה עביד מעקה לגג ובני ליה כי
 היכי דלא לזדריק האי אור דאלילות לבי"ע ולשלטו ביה סערין אחרין
 ועל דא תנן בתר הכי הבונה כמה יבנה ויבא חייב הבונה כל שכוה.
 תנא תני תלת בניינון דכול"ל הבונה כל שכוה ותו לא אלא דהני תלתא
 לקבל תלת בניינון דעביד קב"ה חד בין אלילות לבריאה תנינא בין בריאה
 לזירה תליתאה בין זירה לעשיה ועל דא תנן הבונה בתר זריק' והולאה
 דרבוותא קמאי בעו טעמא ולפוס רזא הכא אלעריך ובגין דא תני הבונה
 דאיכו תדיר בני לה לשכינתא בכל יומא. דבתר דאסתלקו חשע ספי'
 דידה ונחתת לבריאה הדר תו ובני לה היינו דכתיב בונה ירושלים ה'.
 ומאי טעמא תדיר בני לה בגין דנדחי ישראל יבנם דהני ניולין דאזדריקו
 מישראל דאיכו ז"א ואתדחו לתתא יבנם איכי בעיא בכל יומא לאכנשא
 להו ובגי"כ נחתת לתתא ואלעריך קב"ה למבני לה ודא איכו דסיים
 הרופא לשבורי לב דמאן איכו דעביד אכוותא לשבורי אינון מלכין
 דאתחברו

דחתכרו אהא קאמר לב בינה לבת וזה כלב מבין ואיגו יחבי בנב
דידה וחמן איכי מחבב לעלבות :

דריא איכו רזא דקרא לו את אהבן ואת בניו לאמר הני קרבנין דאתון
מקריבון לקרבא לזו"ן קרבן לה'. זאת תורת העולם דא איכי
אורייתא ואורחותא דשכינתא דאיכי אהקריאת העולם ה' עולה זא"ה
עולה מן המדבר דאיכו בי"ע דאיכי נחתת לבי"ע ובחר הכי עולה
לאצילות . ועל דא פריש קרא היא העולה דאיכי אהקריאת היא וסלקי
י"ד מלכות דידה מבי"ע בצפרא עם חלק דידה דאיכו כתר על מוקדה
על המזבח כל הלילה עד הבקר . דלילה הוות על מוקדה כמד"ה
ליקידת אשא דבגין הוות בפרודא וגא חתי לה שפעה כויה אש חובלה
ואיכי מדורת בית המוקד ובגין"ע דמוקדה זעירא דאיכי הויה זעיר'
דהדרא לנקודה חדא מ' דאיכי מלכות וכויה על המזבח דאיכו עלמא
דבריאה דתמן מדבחה דמיכאל דתמן מקריב נשמתין . והכי הויה כל
הלילה דאיכו מפגא בחרא דליליא ואש דתמן דיגין דבריאה תוקד בו
דאינון אסגברו ובג"כ בצפרא ולבש הכהן מדו בד וכו' והריס חת הדשן
דאיכו קטמא פסולת דבטי לבררר האי פסולת דאיכו כחור לשכינתא
דתמן דיעקא מאש דידה הס"ד אשר תאכל האש את העולה על המזבח
דשכינתא דאיכי אש ואיכי את ואיכי עולה על המזבח דאיכו בריאה .
גשמו אלל המזבח דיבוי ו' דאיכו זעיר אלל המזבח דיקשר עלמ' דבריאה'
באצילות וליהו כולו רשות כיסיד ודא כמה דהוה בסוף נלות' דאתקשרו
שלמין בחדא :

ובגוונא אחרא באורה רמיזא גימא זאת תורת העולה איכי נשמתא
דבר גש דאיכי סדיר אלקא דרגא בחר דרגא דבריאה
זכי בר גש לגפם ובחר הכי לרות ובחר הכי לנשמה וחי' ויחידה ,
דאינון חמש מעלות וע"ד כתיב בחר הכי היא העולה ה' עולה . ובמאי
זכיה להני מעלות . אהא קאמר על מוקדה דאוקידת גרמה בשלכוזי
דיראת ה' ועל דא מ' דמוקדה זעירא דיראה איכי מלתא זוטרתא כמ"ד
מה ה"א שואל מעמך . על המזבח דליהוי נכיס ליצריה . כל הליל' דאיכו
פלגותא בתראה דאקרי לילה חבל פלגותא קמא חקרי ליל . עד הבקר
דעד הכוה זמנא בעי בכל לילה למיקס ולסתאונגא על חורבנא דמקדשא
ועל דדיקיא הס"ד ואש המזבח אשא דהני לדיקי דאתנכיסו תוקד בו
ויבכי עליהו . ולא דיעביד הכי כד איכו על ערסיה אלא בעי למעבד
כדוד מלכא חנות לילה אקוס לאודות לך דבטי למיקס מערסיה הס"ד
ולבש הכהן מדו בד ומכנסי בד ילבש על בשרו . דהאי כהנא דבטי
למפלג לקב"ה בעי לבסאה גרמיה ולמפלג לקב"ה כמ"ד הכון לקראת
אלד"ך

חלדי"ך ישראל . והרים את הדגן אינון קטמח דהרבורין ביסין . חשר
 חלכל האש אשא דירחת ה' איכי חלכל לכו להרבורין דנשמתא דעולה
 על המזבח דאיכו נשמתא דמאן דנכים ינרים . ושמו חלל המזבח דיסוי
 ו' דאיכו קב"ה בשעתא דנכים ינרים וקב"ה יסלק ינרא בישא מינייה :

פרשת שמיני

(קלד) **בראשית** אחוון ברה שית דאיכו ר"ה שטן ינר ות' איכי
 חורה דא איכו דאמור רבנן בראתי ינר"ר בראתי
 לו חורה תבלין ולמאן יסיב חורה לישראל הס"ד לעיני כל ישראל בגין
 דבראתי ינר"ר בראתי לו חורה תבלין . ותרויכו ינר ואורייתא הוו
 בקדמיתא בשמיים ואוריד לכו קב"ה לארץ . ומלתייכו דרבנן דייקא דינר
 סרע קדים לאורייתא דהא אמרי בראתי ינר"ר בראתי לו חורה תבלין
 ומדמו לכו למאן דייסיב תבלין בקדרה דאינון אחיייכו בחר בשולא
 דקדרה . ותו דאמרי ברישא בראתי ינר"ר וככי אחתוי דכל דוכתא
 קליפא קדמה לפרי . ואע"ג דאורייתא קדמא לעלמא תרין אלפין שנין
 ודכי אתרמיז בבראשית ב' רברבא לקבל תרין אלפין סויה אוריית' דאיכי
 ראשית . לא איריא בגין דינר"ר מסיגין דאחעבידו כד אחתזרו עלמין
 קדמאין ואיכו פסולת דאחעביד משבעה מלכין קדמאין חלא מיסת ממאי
 דאמור רבנן דהוב קב"ה אסתכל באורייתא וברי עלמין כמ"ד ה' קניי
 ראשית דרכו קדם מפעליו מאז אחתזי למימר דאחון דאורייתא דאינון
 חבורא דשמתן דקב"ה אינון ודאי קדמי לכולא ובהו הוב ברי עלמין .
 חבל חבורא דאחון דאינון תיבין דאית באורייתא דקמן אינון אחעבידו
 בחר דאחברי ינר"ר דהא אי לא חאב אדם לא הוב אלערפו אחון
 דאורייתא לחיבין דמדכרי חוביה ועונשיה באורייתא וכוו אלערפן אחון
 דאורייתא לגונא אחרא כמ"ד קדמאי הס"ד ואי חללו אמון דאורייתא
 הוות בקדמיתא מאנא דאומנותא דקב"ה דבה הוב ברי עלמא חבל בחר
 הכי ואהיה שטעושים דבר נש דאשחעשע בה וקרי בה קרי מאי דהוב
 יוס יוס דלפוס מאי דהוב ביומין דעלמא יומא בחר יומא אינון אחעבידו
 חיבין דאורייתא דהכי אלערין דבר נש דחב ולית ליה עולה לאקרבא
 עסיק באורייתא דעולה ואחחשיב ליה כאלו אקריב עולה כמד"ד אקרא
 דכתיב זאת תורת העולה היא העולה . דמאן דעסק בחורת עולה
 אחחשיב כאלו אקריב עולה . ובדא ארווח לן מאי דאית לשאלא מאי
 טעמא לא אחתיב פקודין עובא דאינון הלכה למשה מסיני ואינון אוריית'
 דבעל פה וס"ג אורייתא דקבלה דאיכי חורת אמת דאיכי חולפנ' דעלמין
 עילאין

עילאין ושמן דקב"ה וכו"ג וכולהו לא חכתיבו בהדיא באורי' דאע"ג
 דבהא איכא למימר דלאו כל מוחא סביל דא דאורייתא אחייביב' לכולא
 וסגי'אין אינון דלא יכלי למנדע מלין אלין על צורין . מיכו חכתי קשיא
 דהא חכתיבו באורייתא כמה פקודין דאינון חוקים דלא יכלין למנדע
 טעמייהו ומ"ש הכי מהני . אלא צדירו דמלך דכל פקודין דאחתיבו
 באורייתא אינון האווחא דמרעין דאית צבר נש וקב"ה עבד צבני נשא
 כמה דעבד אסיא צבדי שכיב מרע דייבי ליה כמה גוויי אסוות' משניין
 דא מן דא אע"ג דהאי שכיב מרע לא ידע חילייהו וסיכי מתסי צבו
 עכ"ד איכו חזי דאית צבו אסוותא דיליב זככי נמי צני נשא אע"ג דלא
 יכלי למנדע כל פקודה ומלין דאחתיבו באורייתא למאי האווחא חתו
 עכ"ד צבו דליהוו מהימני דככי הוא ולמסמך אהימנותא דשלמה מלכא
 דאמר רפאות תפי לשקך ושקוי לעלמותיך ודוד מלכא אמר מלות ה'
 צרה מאירת עינים ומשה ר"מ כי היא חייך ואורך ימיך . ומאן דערח
 ויהיב דעתיה לפוס סגיאות חכמה דאית ליה יכיל למנדע כל תיבה
 ופקודה לאן אסוותא אחי ועל דא אית בה תרי"ג פקודין סס"ה ל"ת
 לקבל סס"ה גידין ורמ"ה מ"ע לקבל רמ"ה אברין דאית באדם וכל חד
 אית ליה אסוותא מפקודה יחדא והבנן קדמאי אורו לן פורתא צספרייהו
 מאן אינון פקודין דתליין בראש ומנייהו בידן ומנייהו ברגלין ומאן דצבי
 ערח וידע כולא על צוריה ואס ריק הוא מכס דהא אחיידע דמנשה
 הוא חכים עובא כמד"ר ועכ"ד לא הוא ידע חמאי אכתיב באורייתא
 ואחות לוטן חמנע עד דחתו רבנן דתלמודא ויהבי בה טעמא דבגין
 דלא נסיב לה יעקב נפק מינה עמלק כמה דאחיידע דא איכו דכילי
 רבנן צמלין זעירין למימר בראתי לו תורה צבלין דאינון כגוונא דקדורה
 דבשלה וליח צבשולא דילי טעמא דאיכו ערב לצר נש למיכל עד דיהבי
 ביה צבלין דאינון יהבי טעמא צבשולא . וכ"ג צלאו אורייתא לא יכיל
 צר נש לאכפיה ליצה"ר ואורייתא צבגולה דאית בה כפיה ליה ואחסיפך
 לעב אי צר נש עסיק בה לשמה ובכוונא דלצא . ותו איכא טעמא
 דאורייתא דקבלה לא אכתיבה באורייתא להדיא בגין דאינון מלין קדישין
 עילאין דלא אחזי למילף לכו אלא מאן דאחקדש טפי ואי ילפי להו
 כ"ע דלא אחתהיגו בקדושה וצטערה חידמו למאן דשכיב צי מרעיה דאי
 יביב ליה אסיא מלי דאסוותא דחקיפי עובא לא יכיל למסבל לכו זמית
 ואחקיים ציב קרא יערוף כמעט לקחי אבל קב"ה יביב לעלמא מלין
 דיכלי למסבליהו . ועלייהו אחרת חול כעל אמרתי הו"ד זאת תורה
 הבהמה והעוף וכו' דקרא גופיה טעמא יביב דמ"ע עבד קב"ה תורה
 דאיבי אורי' דבהמה ועוף וכו' ואעו ליח מילי דיקירי מהני דלכתיביהו

באורייחא אלא דהאי דאכתיבו הני ותו לא בגין דצעי קב"ה להבדיל בין
 הקודש לחייה אורייחא דקבלה דאינון מלין דקב"ה דאיכו קודש ובין
 החול אינון מלין דאכתיבו בחורה שרלים ודכוותייהו דמלין דקודש לא
 אחתזו אלא למאן דאיכו קודש . והני דאכתיבו אינון להבדיל בין העמא
 דאיכו יל"ר דחקרי עמא . ובין העמור דאיכו יל"ט כמ"ד לב טבור
 ברה לי חלדי"ס ואינון כגונא דקדרה דאיכי בשולא דיהיב חיינ ואסותח
 הנאכלת דאיכי חיה זה תכלין . ובין החיה אשר לא תאכל דליה זה
 תכלין ודא איכו כמה דאמרן . ובג"ד סיים קרא והארץ היטה חבו וכו'
 למיהב טעמא אהא דקאמר בראתי לו תורכ תכלין . ואמאי אכתיב
 אורייחא כה"ג במלין דפקודין ולא אכתיב במלין דעלמין עילאין אהא
 קאמר בגין דהארץ היטה חבו וכו' וחב אדם ואסתיה ואחרבי יל"ר
 דאיכו חושך ע"פ תכוס ואמית ליה לבר נש . ותו נמי ורוח חלדי"ס
 מנרחה ע"פ המים דאיכו בר נש דעסיק באורייחא דאמחילא למיא
 אכתיב ויאמר חלדים יחי אור דתהוי אורייחא בהני פקודין דשייבי
 לאכפיה יל"ר ולאשבעא יל"ט כה"ד ויבדל חלדים בין האור ובין החשך
 דאורייחא חייה אפרישת בין יל"ר ליל"ט ויל"ט ע איכו שליט בזומא
 דאיכו עסיק באורייחא כה"ד ויקרא חלדי"ס לאור יום ובלילה דשכיב
 אערסיה ולא עסיק כד אחגבר יל"ר כה"ד ולחשך קרא לילה ומאן
 דצעי לאכפיה ליצריה צעי לאתעסקא באורייחא יומם ולילה כה"ד ויהי
 ערב ויהי בקר יום אחד . היינו דבראשית נוע' ברא"א שטן י"ם תכלין
 ומאן אינון ברא"ש יעסוק "תורה ומיכו צעי כסדה יראה דאם אין
 יראה אין תורה . וכי היכי דליהוי ליה דחילו ידבר דברא חלדים את
 השמים ואת הארץ וכל דשיין להו דדא גרים יראה . ועל דא אמרי רבנן
 אס פגע בך מנוול זה משכבו לבהמ"ד ולא אמרי עסוק באורייחא אלא
 בגין דבהמ"ד איכו אחר קדיש דשכינתא שריא תמן ואית עליה דחילו
 דשכינתא וכדאמרי פ' כל היד שיגנא אחוז באמה והשתין וחד מהני
 טעמי דהתם דאיכא חימתא דשכינתא דהוה בגו דבי כנישתא וכ"ש
 קדושתא דמדרשא דחמיר עפי . ואי בכל דא דחשיב בתורה ויראה לא
 חזיל יל"ר והארץ היטה חבו וכו' . ידבר ליה יומא דמותא כה"ד
 וחשך ע"פ תכוס בהפוכא המות דמותא אחשיך אפי דברייתא . ובכני
 חרי מיחה ואורייחא רוח חלדי"ס מנרחה ע"פ המים . ואי בכל דא לא
 סליק יל"ר מינייה ליעביד כרב עמרם חסידא דאמר נורא בי עמרם .
 כה"ד ויאמר חלדים יחי אור . דאור איכו נורא . והכי יען עליה קב"ה
 דיחי נור דליק בביתיה ואי לא חזיל ויהי אור דלירמי נפשיה בנורא
 כהכי דספ"ק דקדושין דשגרת חנורא וסליק ויחיב בגויה . ואי כפי לירי'
 ולא

ולא עבד חיסורא ליהוה ליה כעובדא דנתן דלוליתא זכי לעמודא דנורא
 דכוס על רישיה דה"ד וירא אלדים אח האור כי טוב ומהווא זמנא לא
 אלטריך חו לאגחא קרבא בדיה יצריה אלה קב"ה מסייע ליה ויבדל
 אלדים בין האור ובין החשך . ולזמנא דעלמא דאתי ליחזי אפי שכינתא
 דה"ד ויקרא אלדים לאור יוס :

(קלה) ורתו בראשית תמן אש"ת תמן רי"ב תמן ש"ת תמן יר"ב דה
 איכו דאמור רבן אשה לרעת לבעלה . דא איכו שאת
 דאיכו לרעת כמ"ד ולשאת ולספחה . איכו יר"ב די תרבי ואיכו רדיף
 אבתריה דאיש דבראשית החוון בת"ר אי"ש . ומאי טעמא בגין דאית
 אחתא בישא דאיבי אש"ת רי"ב ובגינה כל ימיו מכאזבים וכעס עניו
 וזמנין מסגיאות כעסיה מרתח רתח דמא דידיה וגריס ליה לרעת
 כדאשכחן גבי עוזיבו מלך יודא דבשעתא דבעא לאקטרא קטורת ככהן
 גדול . מחו זיה כהניא ועל דא מרחח רתח וכתיב ביה ובזעפו והלרעת
 זרחה במלחו . והו טעמא אחרינא דבגין דאיבי אשת ריב ומדון גרמא
 ריש וקלון לבעלה כמ"ד מחלוקת אחת דוחה מאה פרגכות . וחו אמרי
 רבן דתלמודא תיגרא בביתא חורבא בבייתא ובחר עניא עניותא אזלא דאי
 זעיק לית מאן דעני לה ופרשי מיינה סיעת מרחמושי וקריבוכי כמ"ד
 כל אחי רש שנאוהו אף כי מרעכו רחקו ממנו והוי כמלורע דכתיב
 ביה בדר ישב . וחו טעמא אחרא דבגין פלוגתא דביניה ובניה פריש
 מיינה ודא גריס ליה לרעת כמ"ד רבני אסותא דשמושא אסי לרעת .
 גרבנן דתלמודא אמרי ש"ז רבה לרעת רבה . וחו טעמא אחרא דבגין
 דאיבי רעה נפקי מיינה בגין דלא מעלו כמ"ד בן כסיל חוגת אמו .
 ואבוכון מסגיאות בושתיה מאינשי דעלמא בדר ישב כאיניש סגיר . ואי
 איבי אחתא בישא בעובדהא ומשמשו נידה ודס דנפיק מיינה איכו עמא
 דא גריס דליהו בר דאחיליד מהבוא שמושא איכו מלורע כמ"ד קמאי .
 וכל הני טעמי רמיזי באורייתא במאי דסמיכי פרשתא אהדדי דה"ד
 להבדיל בין הטמא ובין הטעור ובין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא
 תאכל אשה כי תזריע וילדה זכר . דאי בעית למנדע באחתא דמשמשא
 בדי בעלה אי איבי עמאה נידה . ובין הטעור דאיבי עבורה מנידחה .
 וחו נמי בין החיה דאיבי פקחת הנאכלת דמשמשא עם בעלה כמ"ד
 תכלה ומחטה פיה . ובין החיה אשר לא תאכל דמסגיאות ריב ומדון
 פריש בעלה מיינה יכלה למנדע כל דא מזר דאתי מיינה דה"ד אשה
 כי תזריע וילדה זכר . דאי האי בר איכו לניע ומעלי אמו עבורה .
 ואי לא מעלי אמו עמאה ועל דא סמיך פרשתא דסקלים לפרשתא דתזריע
 דברא דאתי מיינה דהאי אחתא איכו ע"ה ואיבו שקן . ואי בעית למנדע
 דאית

דאית בין אחתה לבעלה ריב ומדון אהא סמיך פרשתא דמלורע דהאי
 אשת ריב גרמא לבעלה ליהוי סגיר הכ"ד זאת תהיה תורת המלורע
 זאת איבי אחתא כמ"ד לזאת יקרא אשה . ואיבי תורת המלורע דאשה
 רעה לרעה לבעלה . ותו נמי גרמא ליה למימת בלא זמניה דמחלוקת
 אחון מ"ם חל"ק ומחלוקת קרה תוכיה ועל דא סמיך בתר כפי אחרי
 מות . ואי תימא ומ"ט הויא לרעה לבעלה . על דא סמיך קדושי' תהיו
 ופרש"י פרושים תהיו . דכל דפריש מאחתא אתקרי קדוש . ואהכי האי
 גברא בהאי פרישות דפריש מינה הו"ל לרעה . ותו בראשית אשת ריב
 ברא חלדים את השמים דאיבי אשת ריב דקליפה דאיבי באחורא דסערא
 דקדושה . ואית אשת ריב דאיבי בארץ . ואי האי אשת ריב דבארץ
 היחה תהו ובהו לדיא וריקניא דגרמא ליה עניוחא . לינדע דסופיה
 למימת הכ"ד וחשך ע"פ חכום . דמחלוקת מת חלק אחגבר עליה אשת
 ריב דלעילא וקטלא ליה . ומיהו חי איכו ת"ח דאיכא למימר דאיכו
 ואחתיה הוו דברא דמדברא ואיכו חב בעגלא על דא השתא שלעה עליה
 אחתיה דאיבי סערא דדיגא הכ"ד ורוח חלדים מרחפת דדיגא פריסא על
 פני המים אינון דעסקי באורייתא . ואי סבל יסורין דילכ בתר הכי
 אחי ליה חור נכורא דקב"ה . ולא חזי אפי גיבנס כמד"ר דג' אינס
 רואים פני גיבנס וחד מייליכו מי שאשתו מושלת עליו הוה דכתיב
 ויבדל חלדי"ם בין כאור :

בראשית (קלו) ברא"ת ש"ש ברא ר"ע אשת שליחות"ה' תעשה .
 ת"ח דלא עבד קב"ה בעלמא מידי דכח למגנא .

דכולכו אלעריכו כל חד לשעתיה וזמניה הכ"ד וגם רשע ליום רעה .
 ודא איכו דאמרי בכל הקב"ה עושה שליחותו . וכ"כ אשכחן במדברא
 כד חלבו ישראל כתיב וישלח ה' בעם את הנחשים השרפים . דכל
 נחש שרף ועקר ועכווהייכו כולכו אחבריא למעבד דינא בחייביא .
 ויחוש נמי אע"ג דלא חזי מידי אשכחן דכיה עבד קב"ה שליחותיה
 לאחפרעה מטיטוס חייבא . דבחורבנא דמקדש חייגא דהוה על ידוי
 כפר ביה בקב"ה ואמר חי אלסימו לור חסיו בו . ועל דא יחוש עאל
 בחוטמא דידיה ועקר ית מוחיה כדאמר פ' הנוקין היינו דבראשית ברא"ה
 ית"ש דע"י אחידע דברא חלדים את השמים ואהכי ברא"ה חלדים" את"
 ס"ת אמ"ת דלינדעון כוליעלמא דה' חלדי"ם אמ"ת . ות"ש דהאי דעבד
 קב"ה כדן בעיטוס לאו בניניה דטיטוס כי היכי דלודי ביה בקב"ה
 דהא ודאי לא איכפת לקב"ה בהאי חייבא חי חודי ליה או לא חודי דהא
 כמה חייבא אית בעלמא בגוונא דטיטוס דפקרי ביה בקב"ה ולא חייש
 לכו ולא עביד כהו דינא באחגליא חלא בגין ישראל דבסכוח דרא דחזו

מנחי דעבד טיעוס ואתרבי מקדשא ואיתי זונה לבית קה"ק וכמה עובדין
 דעבד כדאמר רבא : ומנייהו אתפקר וחשיב דח"ו לית דחילי דקב"ה
 לחללה לישראל כמ"ד ואמר חי חלכימו נור חסיו זו בני"ד אלערי' קב"ה
 למעבד ביה דינא דלא יעוון ישראל בתר מגוי ויפקרון כוותיה ובני"ד
 אתעביד ניסא ואתרבי האי יתוש במוחיה וכוה כליפרא מאי דלא כוס
 הכי בעלמא עד הכוא זמנא . ואק חמריק אין כל חדש תחת השמש
 ותו דלא עביד קב"ה ניסא למגנא חלא דכולא אלעריק בנין ישראל דלא
 יחובין ואיכא למימר דלא כוי כה"ג חדש דאי עאל יתוש גמי בחוטמא
 דאתרבי תיבוי ליה כדן . הכ"ד דסמיק לבראשית בסיפא דאורייתא
 לעיני כל ישראל לרמזא דהאי יתוש אתעביד הכי בנין ישראל דיחזון
 פליחן דקב"ה בכהוא זמנא גמי ולא יחובין . ותילף מהא דאע"ג דאמר
 רבין אין דבר רע יורד מן השמים האי רע דחזין איכו עוב דשאר
 היביח ביה יחובין בתיובתא וידחלון מקב"ה ועבא הוא ועבא ליבוי .
 ובני"ד גבי סדום כתוב וכו' המטיר על סדום אש וגפרית מאת ה' מן
 השמים דהאי לה הוי רע חלא עב איכו דחזו כולי עלמא מאי דנחית
 לסדום ודחלי מקב"ה כמ"ד והאלהים עשה שיראו מלפניו ודכוותה במורד
 בית חורון דכתיב ביה וכו' השליך עליהם אבנים גדולות מן השמים .
 ואי תימא ומ"ט עבד קב"ה אתרין דלאו חינון ישובא והנבו דוכתי עלמא
 בחרובא אשכחתי כאלו ח"ו למגנא אתבריאו . ותו גמי ומ"ט עבד קב"ה
 ארקא דאיכי ארעא דחשובא ת"ש דא איכו דסייס קרא והארץ היתה
 תהו ובהו לדיח וריקניא דקרא גופיה שאל הכי . ותו חקשי וחשך על
 פני דחית אתרי דאינון ארעא דחשובא כאתרא דחקרי ארקא . ושני
 קרא דאלעריכו אתרא דחשך ע"פ תהום בהפוך המות דאי בר נש
 איחייב מיתה קב"ה חוריד ליה לארקא כמה דעבד לקין כדאמר רשב"י
 ז"ל בזבחה דיליה . וזני אתרי דלאו בישובא אלעריכו להנבו דעסקי
 באורייתא דיתבון בהו לחודייהו וילפון אורייתא ובכנבו אתרין יזכון
 לרוחא דקודשא ה"ד ורוח אלדי"ם איכי רוחא דקודשא מרחפת איכי
 פריסא ע"פ המים על אנפין דאינון דעסקי באורייתא דאמתילא למיא .
 דא איכו דכייס קרא ויאמר אלדים יחי אור ויבדל אלדים בין האור
 ובין החשך דכל הני דאמרן דאתרמיזו הכא כולבו הוו אור דאיכו עב
 לעלמא דהוו בנין לאבדלא בין נהורא לחשובא דבהכי יתפרשן רשיעי
 דאינון חשובא מלדיקי דאינון גהורא :

ות"ש דקב"ה ברא בהאי עלמא שרנים וחיון מסאבין אע"ג דאסירי
 למיכל ואיה בהו טעמין סגיאין חדא בנין למנדע בבר נש אי
 איכו קדוש או לא כמה דחזין באלישע דכתיב ביה הנה ידעתי כי איש
 חלדים

אלדים קדוש הוא ואמרו בצרכות מנה ידעה שלא ראתה זבוב על
 שולחנו. ואיכה למימר עממא דאורתי דזבוב דזמנין עובא נפיל
 בקערה דאית בה מרק ודכוותיה. ובגין דאלישע הוא קדוש ופרוש מכל
 מידי דאסורה לא אייתי קב"ה תקלה ע"י צמידי דמאכל ואפריש הני
 זבובין דלא למייתי על שולחנו דלא יתי לידי תקלה. ותו אלטריבו הני
 טרלים לאללא מקעלה להנהו גברי דלא מטמאי נפשייהו בכו וכדחזינן
 לרבי מאיר כד אזל לאללא לצרתיה דר"ח בן תרדיון מקופסא של זומת
 וכד אשכחו ליה דטמא ידיה בצער חזיר אמרי לאו רבי מאיר הוא
 ושכקי ליה. ותו בגין אגרא דג"ע ועונשא דגיהנס והני טעמי אחרנינו
 בחר פרשתא דטרלים דכתיב להבדיל בין הקודש ובין החול דאיכו אלישע
 דהוא קדוש ונושרתו אינו קדוש אלא חול. ובין הטמא ובין הטורד דא
 איכו רבי מאיר דאבדילו ליה מרבי מאיר דהוא טבור ואמרי דהאי עמא
 הוא. ובין החיה דאיכו נפש חיה הנאכלת בגיהנס ואשר לא תאכל
 בגיהנס הא תליחא והאי עממא כגי לחודיה למנדע אמאי ברא קב"ה
 לאדם ומאי דצרתיה כולכו אחו מיניה אלא דאי ברא ליה קב"ה הוא
 עונשיה כגי ולא תלול מגיהנס. ה"ד אשה כי תזיב וילדה זכר דא
 איכו דאמר דוד מלכא על מה שוא בראת כל בני אדם. ולא הוו צריין
 דידך כדעבדת בזה"ר ומשני מי גבר יהיה וכו' ימלט נפשו מיד שאל סלה :

פרשת תזריע

(קלו) **בראשית** אחוון ב"ר אשי"ת ותו נמי אחוון בש"ר אי"ה
 וסמין ליה לעיני כל ישראל. הכא אחרמיז מאי
 דאמר רבין (פסחים מ"ע ב') עם הארץ אסור לאכול בשר שנאמר
 זאת תורת הבכמה והעוף כל העוסק בחורה מותר לאכול בשר בבמה
 וכל שאינו עוסק בחורה אסור לאכול. ואית בה עממא דאחיידע דלא
 עביד קב"ה בעלמא מידי דהוה למגנא וכולא אלטריך. ועבד קב"ה
 לבר נש פומא למללא כי סיכי דליכווי עסיק באורייתא ומאן דלא לעי
 באורייתא אחרמר עליה ומותר האדם מן הבכמה אין כי הכל הבל דאי
 לעי באורייתא ח"ו דלימא עליה דמותיה מן הבכמה אין דהא איכו
 טיקרא ושורשא דעלמא דעלה אלקיים כמ"ד אה לא בריתי יומם ולילה
 חוקות שמים וארץ לא שמהי ובגין דא קרי ליה האדם כמ"ד (יצמות
 דף ס"א) אדם אהם אהם קרויים אדם אבל אה"ע קרי לכו קרא
 האדם כמ"ד אשר יעשה אוחם האדם וחי בהם אדם לא נאמר אלא
 האדם אפי' גוי העוסק בחורה וכו' וע"ד קרי להאי גברא דלא עסיק
 באורי'

באורייתא האדם דאיכו כנוונה דגוי דלא עסיק באורייתא . דאע"ג דגוי
 נמי עסיק לזמנין באורייתא דבג"ד עביד ליה קב"ה פומא למללא איכו
 לא עסיק אלא בז' מלות דידעו ובגין דמיטעמא מיכו לגבי חרי"ג דידן
 לא חשבינן ליה עסיק באורייתא ותרוייכו אקרין האדם בגין דלא עסקי
 באורייתא ואינון סוו רובא דעלמא דאינון ידועים ואחגליין בעלמא וע"ד
 קרי להו האדם בת"א הידיעה דאיכו אדם דאחידע לכולא מקמי
 דאחיייבת אורייתא . אבל ישראל דעסקי באורייתא דאינון זעירין
 בעלמא ולא אחידעו לכולא ותו נמי דאזערי גרמייכו כמ"ד כי אחס
 המעט ודרשי רבין דממעטי גרמייכו . לא התקרו האדם דאיכו אשתמודע
 לכולא אלא אדם נוהן דכו . וה"ג אמרינן בנדה (דף נו"ג) אדם כי
 יהיה בעור בשרו אדם כל דכו . ולפום רזא ישראל התקרון אדם
 דאינון בניס לה' דאיכו הויה דמ"ה חושבן אדם יאכל עכו"ם דאחו
 מסערא דמסאבא התקריאו האדם חושבן עמ"א . ועס הארץ נמי איכו
 עמא כמד"ר בגדי ע"ה מדרש לפרוש' . וע"ד חיה לן למקריי' האדם
 כחושבן עמא . וה"ד אדם כי ימות באהל אימת התקרי אדם בשעתא
 דאמית גרמיה על אורייתא כמד"ר . ועל דא בר נש דאחעסק באורייתא
 איכו הוה עיקרא דעלמא ובהמה ועוף אינון טפלין לגביה ואחחזי למדחי
 להו ולאחכסא להו כי היכי דליכול מנייהו לקיימא גרמיה בעלמא אבל
 אי לא עסיק באורייתא הוה איכו ובהמה כי הדדי נינהו ומוותריה מינה
 הבל ואין דוחין נפש מפני נפש דמאי חזית דדמא דידיה סומק טפי
 מבהמה אדרבא בהמה חיה בה תועלתא לאינון דעסקי באורי' לקיימ'
 גרמייכו בצערא דידיה . אבל עס הארץ לא מבעיא דלית ביה תועלתא
 לאינון דעסקי באורייתא אלא אדרבא איכו סני להו ובעי לאזקא להו
 כמ"ד ר"ע כד הוה עס הארץ מי יחן לי ת"ה ואחשכנו כחמור דאיכו
 נושך וסובר ע"ס ולא בעא לקיומי גרמייכו דת"ה ואיכו גרע מבהמה
 והויה בהמה עיקר ואיכו טפל לגבה ולא דחיק לבהמה בגיניה ובג"ד
 אסיר למיכל בשרא . ותו איכא טעמא אחרא כדאמר הסם לקמיה לא
 ישא בת ע"ה מפני שהם שקץ וכשותיהם שרץ ועל בעותיהם נאמ' ארור
 שוכב עס כל בהמה . ואחית לאתערא אמאי משניא ברתא מאימא
 דלאימא קרית לה שרץ ולברתא קרית לה בהמה . אלא דאמרי' בעלמ'
 חס ע"ה הוא אל חדור בשכונתו . ואי הכי בעי למעבד ליה כמ"ד ולא
 תביא חושבה אל ביתך שקץ חשקלנו וכו' אהא קרו ליה שקץ . וכשותיהן
 בגין דלא זחירי בנדה ואינון עמאין קרי להו שרץ וגברא דאחחבר בהדי
 איכו כוותה דכל נוהן דמחובר לעמא עמא . אבל בנותיהן דאיריין
 הכא בת"ה דבעי למנסביהו ואיכו חוליק לה למנטר יומין דנדה ותו

לא הויה כשרץ אהא קאמר כיון דאכתי לא ילפא אורייתא דצעי לה
 מבי אבוה אכתי אהשבה כבהמה דאיהי בהמה טהורה . ושמעת מהכא
 דאיהו גרע מבהמה דהא קרי ליה שקץ . ובגין ד אסור למיכל מבהמה
 טהורה דלא נכסינן טהורה בגין עמאה . וחו איהא טעמא דעס הארץ
 אסיר למיכל בשרא בגין דבשרא מרבי ליה לגופיה ואחגבר עליה יראת
 בישא כמד"ר אין ארי נוהס מתוך קופה של חבן אלא מתוך קופה של
 בשר . ומאי תקנתיה אמרי רבנן אס פגע בך מנוול זה טשכחו לבהמ"ד
 וחו אמרי בראתי יל"ר בראתי לו תורה חבלין בגין ד ע"ה אסיר למיכל
 בשרא דאי אחגבר עליה יאריה ליה ליה אורייתא דתדתי ליה . ולמארי
 דרזין הוה בה טעמא רבא (ס' הלקוטים פ' בראשית וש' המלות פ'
 עקב) דבחובא דאדם קדמאה נשרי מיניה כל גשמיתן דהוו חליין ביה
 ואחערב טוב ורע ומנייהו אהגלגלו בצומח ומנייהו בדומם ומנייהו בחי
 ובגין ד צעי בר נש לכוונא לביה ורעותיה בכל מידי דמיכלא לאעלאה
 ליה מבחינה דקאי בה לדרגא דבעל חי מדבר ומאן דאחגלגל בבהמה
 כיון דנכסי לה אהתקן ואשתלים מאי דצעי למתקן בה כמ"ד סוף בהמה
 לשחיטה אלא כי הכי דתיכוי בדרגא דבעל חי מדבר צעי למיכל יתה
 אדם ולימות עד דאשתלים ברורה דילה דא איהו דמסיימי וכלל למינה
 הן עומדין דאע"ג דבהמה אהקנה בשחיט' מינה איהי נמי צעיה דתימות
 זמנא אחריתי בתר דתיתי לגוויה דאדם דאכיל לה וכויה בשרא דידי'
 ואי אכיל לה אדם דליף אורייתא הא סלקא דרגא למהוי מדבר . אבל
 אי אכל לה ע"ה דאיהו חשוב כבהמה מאי אכתי לה לסלקא לדרגא
 עילאה מיניה ואמאי תיתוב לגלגולא דבהמה דגריעב מינה דהא כד
 הוות בקמייתא צעירא לא הוה עלה עונשא . וכשתא כד הוות בגופא
 דע"ה הא איהי בהמה דאיהי מפקדא ואית לה עונשא . בגין ד ע"ה אבו'
 לאכול בשרא כיון דלא יביל לתקנה ליה ואי אכיל כיון דלית ביה אורי'
 דאיהי רוח הדרא נפשא דבה ומתקלקלא בגין דא אמרי רבנן כל שולחן
 שלא אמרו עליו דברי תורה כאלו אכלו מזבחי מתים דאינון נלוזין
 דשבעה מלכין קדמאין דמיתו כל דא אמרי מארי דרזין . וחו אמרי
 דבשבת דאחוסף לעס הארץ נשמה יתירה ואתי ליה נפשא דאית לת"ח
 ביומין דחול שרי ליה למיכל בשרא דאיהו מסיק ליה לדרגא דנפשא
 דת"ח דאית ליה בחול . ה"ה: לעיני כל ישראל דאינון ת"ח דידיעין לבררא
 נלוזין דקדושה צעידנא דאכילה ודא איהו בראשית ב"ר אשי"ת דיכלי
 לבררא ומבררי במחשבה דאיהי חכמה דאקריא ראשית בגין דכל ברורין
 במחשבה אחבריו ועל ידא דאורייתא דאקריא ראשית מבררי נמי
 גשמיתיהו דאיהי בארץ ומקשרי לה בשמים ה"ה: ד אה השמים ואת

הארץ דמאי דאחברר מארעא מסלקי ליה לשמיה בגין דא בראשית בש"ר
אי"ת דיכלי למיכל בשרא . ותו לעיני כל ישראל כולה בכלל אע"ג דלאו
אינון ת"ח בראשית יר"א שב"ת דבשבת איהו לכו יראה ולאו כוונת דדרגא
דבור דאין בור ירא הטא דהא אהי לכו נפשא דת"ח דאיהו ליה בחול
ובג"ד גבי דמאי תנן דבשבת שאלין ליה לעס הארץ אי מעשר ליה
ואוכל בשבת על פיו דאימת שבת עליו דבשבת איהו ליה יראה דהא
אהי ליה נפשא דת"ח דבחול . ובגין דאיכו ירא שבת בגי"ד בראשית
בש"ר אי"ת דשרי ליה בשבת למיכל בשרא ולברורי ליה ומאן אחו הני
ברורין אהא קאמר והארץ היתה תהו ובהו אינון מלכין דאחברו ונפלו
לעומקא דהסומא רבא כדאמר התם בה"ד וחשך ע"פ תהום ואין
בעיני לברורי רפ"ח נלוין דאינון רוח אלדי"ם מרחפת מ"ת רפ"ח ובמאי
אחברו סייס קרא ע"פ המים דאיכו אורייתא דבה זכי לרוח ולא הו"ל
נפש לחודה דאיכא למיחש דהדרת ומתקלקלה אלא הו"ל בחי' רוח אהבי
ויאמר אלדי"ם יחי אור דהכי ניילין דאינון אור דאיכו קאי בכל מודי
דמיכל כדאמר התם האי אור איכו יחי כהניחו יחי דלא הדר תו
ואחערב בה"ד ויבדל אלדי"ם בין האור ובין החשך ובגי"ד גבי שרצים
ובעירן דמסאבי דלא איהו בהו נלוין דקדושה אסר קרא למיכליכו
דשריאתא דמיכל בשרא איכו לבררא ניילין דאיהו ביה והני שרצים
ודכוותיכו לית בהו ניילין וככי חזינא למארי דרזין דאמרי הכי (שם
פ' עקב) סיינו דבתר קרא דזאת תורת הבשמה וכו' כתיב להבדיל
וכו' ובמסרה להבדיל בין הקדש ובין החול . דאתא קרא למימר עמא
דאסר הכי ושרי הכי דכולא הוי לאבדלא בין ניילין דקדושה ובין ניילין
דחול ומינה תילף דבשמה טכורה דאיהו בה ניילין שריא ושרצי' ובשמה
טמאה דלית בהו ניילין דקדושה אסורי בה"ד ובין טמאה ובין טכור
דדא איכו טמאה דטמאה אסיר בגין דלא איהו ברורין באכילה דידיה .
אלא דאכתי בעי טמאה דבין החים הנאכלת דחיה דאיחי בשמה בריאה
ואיהו בה חיותא דאיהו חדא דנאכלת ואיחי בשמה בתר דנכיסו לה
ובין החים דאיחי בשמה בריאה דלא תאכל דאיכו מקמי דנכיסו לה ומאי
טמאה אסירא אהא סמוך קרא אשה כי תזריע וילדה זכר ודא איכו
כמ"ד מארי דרזין (ש' המלות פ' ראה) דאיהו נפשאן דמחגלגלן דבעירן
וחיוון ועופין ואי שחיט לכו תלמיד חכם ככוונה דאחמר תמן אשתלים
עונשא דהכחו נפשאן ואחחקנו ואחחזו למייתי בתר הכי בגופא דכר נש
בעידן לידה דאחחא ודא איכו דאמר דהאי דאסיר חיה אשר לא תאכל
דאיכו מקמי דאחחכיסו בגין דבעי בשחיטה דידה לחקנא לה דחיסוי
אשה כי תזריע וילדה זכר ובגי"ד וטמאה שבעת ימים וכו' דהא דס
טמא

עמא דאית בה איהו הוי בתר דחב אדם וחיה . ואתערב טוב ורע
 ובאתחא נמי אתערב דם עמא ודם עהור ואלטרין לבררר לכו . ותו
 להבדיל בין הקדש ובין החול דאיהו שבת קדש דשרי לע"ה למיכל בשרא
 ובין החול דאסיר ליה למיכל מאי טעמא בגין דזאת תורת דאתמר
 בהאי פרשתא דבגין דלית ביה אורייתא לא אתסלקת בהמה על ידיה
 לדרגא דלעיל מינה . ובגין ד להבדיל בין הקדש דאיהו שבת דשרי
 למיכל ובין החול דאסיר . ואלא מיהת להבדיל בין הטמא ובין
 הטהור דטמא איהו ע"ה כמד"ר בגי ע"ה מדרס לפרושים מאי טעמא
 אמרי רבין שמא יטבה עליהם אשתו נדה וה"ל להבדיל בין החיה דאיהו
 אתחא דאתקריאת חיה כמה דכתיב ויקרא האדם שם אשתו חיה כי
 היא הייתה אס כל חי ואמרי קמאי דאתחזי למקרי לה חיה ובגין מלולא
 דאלטרין בשעתא דלידה קרי לה חיה . הנאכלת איהו חשמיש כמ"ד
 אכלה ומחתה פיה דאיהו בת ת"ה דשריה למיכל ולשמשא בהדה ובין
 החיה דלא תאכל דאיהו בת עם הארץ בהגהו טעמא אחרינא אית בהו
 ה"ד חשה כי תזריע וילדה זכר דאיהו עמא דאסירא בת עם הארץ
 בגין זכר דילדה כמ"ד החם בפסחים דלא ישא בת עם הארץ שאם
 מת או גולה בניו עמי הארץ דלא אית להו קרוב למילף להו אורייתא .
 ותו סיים ועמאה שבעת ימים כימי נדה דוותה הטמא דא איהו טעמא
 דע"ה עמא ולבושין דידיה מדרס לפרושים בגין דאתחא דידיה לא זכירא
 בנדה ומטמאה בגדים דידיה בגין דיתבא עלייהו :

ותו איהו למימר בסמיכות הגי פרשין לפוס מאי דאמרינן בסוטה
 ונקתה ומזרעה זרע שאם הייתה יולדת נקבות יולדת זכרים ותו
 אמרינן החם בפ' כשם בזמן שהאיש מנוקה מעון המים בודקין את
 אשתו אין האיש מנוקה מעון אין המים בודקין כו' ז"ש להבדיל בין
 הטמא שבעלה טמא ואינו מנוקה מעון . ובין הטהור דאיהו מנוקה
 מעון . ובין החיה הנאכלת איהו אתחא דאתקריאת חיה עד"ש כי חיות
 הנה . הנאכלת ע"ד אכלה ומחתה פיה . ובין החיה אשר לא תאכל דלא
 אהו עלה בועל באיסורא . היכי יכלינן למנדע דלא חאבת דדילמא האי
 דלא בדקי לה ניהו בגין דבעלה טמא . על דא סמין ליה חשה כי
 תזריע וילדה זכר . ואי בגין דבעלה איהו מנוקה מעון לא הוה ילדת זכר :

פרשת מצורע

(קלח) **בראשית** תמן שא"ה תמן יר"ב שאת איהו זרעה כמ"ד
 לשאת ולספחה . דמאן דאתרברב בנפשיה לקי

חיבו בלרעה כמו דאשכחן בעוהיבו דאחרברב בנפשיה ובעי לאקטרא
 ע"ג מדבחה מה כתיב ביה והלרעה זרחה במלחו דא חיבו ולשאת מאן
 דאחנשא ואגבה גרמיה וכוה בעי ספחת כמ"ד ספחני נא אל אחת
 משפחות הכהונה ובעי לאטרפא בהדי כהני לאקרבה מאי דחינון
 נוקריבין ת"ח מה סליק ביה ולבשרת ה"ד והלרעה זרחה במלחו דלישנא
 דבשרת זרחה חיבו כמ"ד בהיר הוא בשחקים ת"ח דמלחא דעבד עוהיבו
 אחרמיזא נמי באורייתא דאע"ג דהוי מלכא וחיבו גדול מאחיו עכ"ד
 כהונתא לא אחזי ליה דהאי רברבנותא אחייביבת לזרעא דאשרן כמ"ד
 והכהן הגדול מאחיו גדלו משל אחיו דאע"ג דאחיו דחינון ישר' גדולים
 ניבו אח בעי לרבהא ליה מאחוי . דא חיבו דסמיך לעיני כל ישראל
 אע"ג דחינון רברבין ואינון עינהון דישראל עכ"ד שח"ת יר"ב חי אחרברב
 הד מנייבו הו"ל שאת דחיבי לרעה ובמאן אחרברב סתים קרא בגין
 דכל רברבנותא חסירה ותו רמיז אכהונתא בס"ת משה לעיני כל ישראל
 דסלקי לחושבן חמש ושבעים כחושבן כהן . ות"ח דס"ת הני דאשרן
 חינון הילל לאולפא דאפי' הוי ענותן כהלל חי אחרברב הו"ל שאת דחיבי
 לרעה ותו אחרמיז דחי הוי עניו כהלל הו"ל שאת דחיבו נשיא . ירב
 דקב"ה מרבי ליה כמ"ד ומנחמה נחליאל ומנחליאל במות כמד"ר . ותו
 כמה דאמרי בתנחומא דנגעים באים על הדין המקלקל את הדין שגא'
 לכן כאכול קש לשון חם וחשם להבה ירפה ופרחם כמק יסיה וכו'
 ושרשם כאצק יעלה כי מאכו את תורת ה' וכו' ואין פרחם אלא לרעה
 שנאמר ואם פרוח תפרח הלרעה דא חיבו דסמיך לעיני כל ישראל
 חינון דיין דמאירין עינהון צדינא שח"ת יר"ב לרעה רבה חי לא דייני
 דין אמת בגי"ד ס"ת ברה" אלהים את" חיבו אמת . ותו אמר התם
 בתנחומא מפני מה היסורין באים מפני הבריות כדי שיראו ויסתכלו
 ויאמרו מי שחטא לוקה ומי שלא חטא אינו לוקה ולמה העלים והאבנים
 והסתלים לוקים כדי שיראו ויעשו תשובה דא חיבו לעיני כל ישראל
 דיחזון בעינהון שח"ת יר"ב ואחרברבו יסורין דילכוון דחינון שאת לרעה
 דיין ליהוו בראשית יר"ת ש"ב דדחלין ממאריהון ויחובון בהיובחא
 וידונן דין אמת דאחרמיז בס"ת ברה" אלהים את" . ותו במדר' רבה
 דלרעה בתים חיבו כי יכי דיחזון מטמונין דאטמינו אומין דעלמא
 בארעא דישראל ובג"ד כתיב ונחתי נגע לרעה בבית ארץ אחוזתכם
 ובא הכהן ונתן את הבית . דא חיבו דרמיז לעיני כל ישראל דיחזון
 בעינהון חמן שאת חמן בית דחיבי בית רברבא חמן י"ר כמ"ד ירה
 ירה דכהן דאחרמיז בס"ת משה לעיני כל ישראל דאחזון הוו חושבן
 כהן חיבו י"ר דחיבו זריק הני חבנין דבית וכדר האי בית כעידנא

דברא חלדי"ם את השמים וכו' דבסהוה זמנא הארץ היתה סהו וצבו
לדיא וריקניא ולא היה צה בתין וצנינין וכדין מאי דהוה חשך על פני
סהו דהיכו עומקא דארעא דהוה חשך ולא חמא בר נש מאי דהיה
ציה השתא ויאמר חלדי"ם יהי חור דחינון מרגלן ואצנין עבין דהארץ
בנהורא כדין יכרון ויתחזון דא היכו דכתיב נכינו לללים שפטים ואמרי
בתחומא עד שלא ברחתי את האדם התקנתי לו את כל אלו וכו' ומנא
לן דעד לא חתברי קב"ה חתקין ליה כל דא אלא כמה דאמנן דאתרמיזו
בקרואי דבראשית. ותו אתרמיז מאי דאמרי רבנן דנגעים דהוה באלם
קודם מתן תורה חינון עטורים והכי היתא בת"כ אדם כי יהיה מן
הדבור ואילך. ודא היכו ולכל היד החזקה אשר עשה משה דהיכו נסיב
לוחיא בידיה כדין בראשית שא"ת יר"ב אבל מקמי דנסיב לוחיא דהיכו
קודם מת"ת לא הוה דינא דשאת דטורין היו. ותו נמי לעיני כל
ישראל שא"ת יר"ב דנגעים דהוה בנכרים אע"ג דאתיידיבת אורייתא
לישראל חינון לא מעמאי דהכי כתיב אדם כי יהיה בעור בשרו ישראל
קרויים אדם הוה"ע לא חקרו אדם. ותו נמי לעיני כל כמ"ד בתורת
כהנים לכל מראה עיני כהן פרט לכהן שחמר מאור עיניו מכאן אמרו
כהן הסומא באתח מעיניו או שכהן מאור עיניו חינו רואה את הנגעי'
דא היכו לעיני כל דבעי דליחזי להו בכל עיניו. וח"ש דמבראשית עד
תיבת חור היכו תמנין חתון דחינון בחושבן ק' לרמזא דכל הגי מילי
חינון עונשא למאן דפגים בפה וחאב בלישנא בישא ועליה אתמר והארץ
היתה סהו לדיא וריקניא ועל דא סהו בחושבן המצורע דנגעים אתו
עליה ומיחבד ממוניה ואשתחר ריק ובגין דשכינתא לא יכלא למידר
בהדיה כמ"ד חין חגי והוא יכולין לדור בעולם כד הדר בתויבתא
ואחשכב באורייתא אתמר ציה ורוח חלדי"ם מרחפת על פני המים דחינון
אורייתא. ובגין דהיכו עבר על ה' חומשי תורה כדאמרי רבנן אהכי
בחר דהדר אתמר ציה ה' זמנין חור למימר דאתחשיב ליה כמאן דקיים
כל אורייתא. ותו דתקנתא דידיה לאתעסקא בכל אורייתא ואלו לא
אתיידיבת אורייתא אלא בגין אכותא דלישנא בישא ואכותא דארעת
הוה סגי. בגין דא כתיב זאת תהיה תורה המצורע תורה מויליא שם
רע למימר דאורייתא אתיידיבת אכותא למאן דמפיק שום ביש. ותו
איבא לפרושי זאת תורה המצורע דאורייתא דבעי למהוי עסיק בה האי
מצורע איכי עניינא דארעת כמה דאבל בעי לאעסוקי בעניינא דאבלות
כי היכי דלא ליסח דעתיה מאבלות ה"ל מצורע ליעסק בעניינא דארעת
דבגי"כ כתי' ועמא עמא יקרא. ובתה הכי יתעסק בפקודין דאורי' דחינון
תרי"ג ח' דרבנן חינון כתי' דא היכו ביום עהרת"ו בחושבן חר"ך :

(קלט) **בראשית** ת"ח דאורייתא חיבי אסוותא לכל מרעין דנפשא

ודגופא וברישה אחרמיז צב עונשא דכל חובה
 ואסוותיה צהדיה ה"ד ולכל המורא הגדול אשר עשה מכה ואפחיד לכל
 ישראל מעונשא דמוליא שם רע וקאמ"ל כל ישראל כל "יוליא" ש"ר "איך
 "לוקא. בראשית צ"ה רה"ם דברישה הו"ל געטי צהים כמד"ר אין צעל
 הרחמים פוגע בנפשות תחילה אלא ברישה לקי צביתיה וצחר הכי
 בגופיה היינו דבראשית צחר איש. דצחר בית לקי איש. ומאי לקותא
 ידיה. צ"ר אש"ית כמ"ד מחוץ למחנה מושבו. ואיכו גרע מאבל
 דתמן אתו מנחמים ומנחמי ליה ומלוה רבה קעצדי צהכי כי היכי דליפיג
 לעריה ולא ליתזק. ולא מצעיא אבל אלא אפי' למשהה אשתרי למיזל
 כמ"ד טוב ללכת אל בית אבל מלכת אל בית משחה. אבל לביחא
 דמלורע דאחי ליה האי בגין דאפיק שם רע לא אשתרי למיזל. ועביד
 ליה קב"ה דא לקבל מאי דעבד דאיכו לא חייב לנזקא דאחרני ה"ג
 קב"ה לא חייב על נזקא דיליה. ועל דא אחרמיז עניינא דאבל בעניינא
 דמלורע ה"ד ולבשח ולספחה ולצברת. שחת ליטנא דנעילה דאיכו
 סלוקא דנפשא דאחטילת מבני נשא. קב"ה פקיד למיתו אינשי לביחא
 דאבל ולא לטרפה צהדיה ולנחמא ליה ה"ד ולספחה כמד"א ספחני נא
 וכו' ומ"ע פקיד הכי ולצברת כמד"א צהיר הוא צשהקים. דחם קב"ה
 על מאור עיניו של אבל דלא ליתזק מסגיאות לערא וצכייתאן דצכי ולא
 ליהוי ליה כהקוא דאמר חכלא ועוירא. ומסתברא דמלורע דאיכו לקי
 בצופיה אית ליה לערא טפי מאבל ועכ"ד לא חם עליה קב"ה ולא צעה
 דליתו בני נשא לפכותי לערא ידיה בגין דאיכו לא חייב על לערא
 דאחרני דא איכו דרמיז צבראשית ר"ת "צביון" "רואה" "אבל" "שתיה
 "יחדיו" "השם". "צביות" "רואה" "איש" "שם" "יוליא" "תרחיקו. ותו רמיז
 עונשא ידיה דאיכו לרעה מאי היא צבראשית "צברת" "ראה" "אל" "שלג"
 "ידוע" "חדע". "צב"ה "ראה" "איש" "שחת" "ידוע" "חדע. דא איכו דאמרי
 רבנן צהרת עזה כשלג שחת כקרום צב"ה. ומאי תקנתיה לתעסק
 צאורייתא דאיכי ראשית דבגינה צרה חלדים אה כשמים וצה אחקיים
 עלמא וכל די בגויה דאחרבי מאת וצאי גצרה גמי הו"ל אסוותא צאורי".
 ועל דא וצארן סיחכ תהו וצבו לדייא וריקנייא. ופקיד קב"ה דליכו
 אחרא דמלורע הכי. בגין דצחאי דקחי לחודיה לתעסק צאורייתא וצחוי
 ליה אסוותא ותו גמי ליפיג לערא ידיה. ות"ח דעכ"ד דאמרן דאיכו
 לא חייב לנזקא דעלמא. עכ"ד קב"ה חם עליה וצרי ליה לאחטסקא
 צאורייתא למהוי ליה אסוותא ולא פגא לערה דיליה. ועבד ליה צאורייתא
 לקבל תנחומין דאינשי דעלמא. צאחר דעביד לאבל מנחמין בגין דאסיכ

לאחשקא באורייתא. וחו מחושך ע"פ דמאורע צעי דליכוו מתעטף
 צעטופא דאבל כמ"ד ועל שפס יעטה. דא ליכוו וחושך על פני. ובגין
 דמאורע חבוב כמות. ע"ד רמזי תהום בהפוכא כמות. ואית לרמזה
 דמאורע צעי דליכוו חשיב כמות דלא ממלל כלל בכל הני יומין דהוה
 מאורע. דצדא ליכוו אכוותא דמלולא דמליל שס רע. וצבאי דשתיק כמה
 יומין ואלטער ליחכפיר ליה ואימת אחי ליה רוחא דקודשא ואחדכי כד
 עבל במיא הכ"ד ורוח אלדים מרחפת ע"פ הניס. ולא תימא דציומין
 דהוי מאורע צעי לאחשקא באורייתא וצדא תיסגי ליה. אלא ויאמר
 אלדים יכי חור. דחמש זמנין חור דכחא דאינון לקבל ה' חומשי תורה
 חפי' בתר דעביל צעי לאחשקא בכ' חומשין דילה בגין דכד חפיק שס
 רע אחתשיב ליה כאלו עבר על ה' חומשין דאורייתא כמ"ד ריב"ה סוף
 הזריע ועל דא צעי לאחשקא ככולהו וצכל זמנא וזמנא היינו דרמזי
 קרא זאת תהיה תורת המאורע ביום עברתו. נקט תהיה כמה דדרשינן
 בעלמא יהיה בכויתו יהא דהדיר תהוי אורייתא דמאורע ביום עברתו
 חפי' בתר דאחדכי ואזיל עכ"ד צעי לאחשקא באורייתא. ואי לא ידע
 והוצא אל הכהן דליזיל לגבי כהנא דליכוו שבעא דלוי דאחמר עליה
 יורו משפטיך ליעקב ותורהך לישראל:

וְרָמַז קרא זאת תהיה תורת המאורע זאת איכי מלכות כמד"ר
 צזאת יבא אהרן אל הקודש. ואיכי פה מלכות פה תורה שבעל
 פה קרינן לה. כמ"ד אליאז ז"ל ורמזי ליה קרא זאת אורייתא דעל פה
 תהיה תורת המאורע. דא לקבל דא ליכוו חב צפה לתעסק באורייתא
 דבעל פה היינו דאמרי קף הזהב הקרא וצללעי שנתו ונאספו וכו' ולא
 עוד אלא חפי' בשעה שהיו עוסקים בנגעים ואהלות היו אומרים לי דוד
 הבה על השם איש מיתתו במאי וכו' והווי בה. דמאי רבותא דנגעים
 ואהלות. אלא כמה דאמרן דנגעים ואהלות אינון מתניתין דלא אשתרי
 למכה צינבו עד זמנא דרבי מנחם עת לעשות לה'. ומקמי הכי הווי אורייתא
 דבעל פה ממש. ואחא קאמר חפי' בשעה שהיו עוסקים בנגעים ואהלות
 דאינון אורייתא דבע"פ דצעי לאחשקא בה מאן דאפיק שום ביש לתקנא
 חובא דחב צפה. ואינון הווי עסקי בהו לתקנא דחאי חובה. ועכ"ד
 הווי אמרי דוד הבה על א"ה וכו' והווי כעובל ושרץ בידו. הכ"ד ולרשע
 חמר אלדים מה לך לספר חוקי ותשא בריתי דאיכי אורייתא כמ"ד חב
 לא בריתי. עלי פיך דאח עסיק באורייתא דבע"פ לתקנא חובה דפה
 דאיכוו מפיק שום ביש. הלא אחא שגאת מוסר ותשלך דברי אחרין.
 חב רחית גנב כגונא דידי דגניבנא בת שבע מאוריה ובקושעא לא גנב איכו
 אלא ותיקן עמו. דאיכוו רץ ונטיל לה קודם דאשתלים זמנא דגט כריתות

במד"ר וכמוה דהתיידע ודא חיכו דאמרי רבנן ראויה בה שבע וכו' חלה
 שחלה פנה. ודא חיכו ותיירן עמו. ואת תימא ליה ועם מנאפיה
 חלקך דחשבה ליה כבה על א"ח ובג"ד פ"ך שלחה ברעכ ולשוך תלמיד
 מרמא דעבדה גרמך כמאן דשחיל דינא ובקושטא תשב באח"ך הדבר
 וכו' ואנא חזי ממתאי דאתנהיגת עד השחא דאפי' בעידנא דחשבה את
 ממלל ביסין. אי הכי תשב באח"ך הדבר. אפי' תשב בסגירו כמ"ד
 דד ישב עכ"ד באח"ך הדבר. וסאי עונשא דמלורע לא אהני לך. ובג"כ
 אמר לך קב"ה אלה עשית וכושרתי ולא עבדנא לך לרעת דאיכי
 דתעבדת למאן דחב. וכל דא אמר ליה דלא ימא דואג אלו כוס ליה
 חובא דלכ"ר כוס קב"ה חלקי ליה ברעת. ע"ד אודע ליה דלא אהני
 ליה לרעת:

קמ) בראשית

אמרי רבנן כמה מילי דקדמי לבריאת עלמא וחד
 מנייהו תשובה ולפוס הכי אתרמיז האי בצראשית
 דקא התיידע דמאן דתב בתיובתא אלטרין למיתב בתעניתא כי היכי
 דלישכפרון חובוי ומאן דחיכו ת"ה חוליק לן רבינו האריז"ל דלתעסק
 באורייתא וליתני בכל יומא יתיר ממתי דכוס חני בקדמיתא דאי הוה
 רגיל למתני בחלמודא תרון דפין ליחיד' או ה' וה"ג אמרי רבנן בתראי
 דליקבע ליה בתדירא למילף בכל יומא כמה דפין מזוכרא דרב"ז ז"ל
 יחקלו גבי ת"ה כהכי כי היכי דלא לכחוש חיליה על ידא דתעניתא וחו
 לא ליכוי ליה חילא לאתעסקא באורייתא ואי דייקין פורתא אשכחן דמלוהי
 דהאריז"ל ז"ל חיון נבטין מיסודא דרבנן קדמאי ת"ה דגבי מלורע כתיב
 זאת חביב תורת המלורע ודרשי רבנן זאת חביב תורת המוליה שס רע
 דאי הוה רגיל בלה"ר ודכותיה אסותא דיליה לאתעסקא באורייתא.
 וה"ג אשכחן גבי עולם זאת תורת העולם דאיכי צאה על הכורא דלבה
 ואמרי רבנן כל העוסק בתורה עולה כאלו הקריב עולה שמעת מניה
 דאורייתא איכי מכפרת אהכורא בישא ובג"ד אתרמיזת בר"ת תורה
 בהפוכא "הכור י"ע "תסלק" ותכפר. אלא דאיכא למבטי אמאי גבי
 חובא דמוליה ש"ר קאמר אסותא דא באורייתא ולא גבי חובין אחריון
 ואיכא למדרש לפוס מאי דאמרי גורי האריז"ל דתקינא דמאן דפגיס
 ביסוד לאתעסקא בתניתא דסדר עהרות וכו' התיידע דברית הלשון חיכו
 לקבל ברית המעור ומאן דפגיס לישינה בלה"ר ודכותיה אשפגיס נמי
 יסודא דיליה וחזי קרי ח"כ מפיק ז"ל. בג"ד גבי מוליה ש"ר דפגיס
 לישינה ופגיס נמי יסודא דיליה דתקינא דיליה לאתעסקא בסדר עהרות
 במלין דטומאה וטורה בג"כ אהמר ביה זאת חביב תורת המלורע
 דאורייתא דבטי לאתעסקא בה לכפרא על חוביה דא איכי דלילף מלין
 דטומאה

דטומאה ועברה ולא תעסקה בפרשתה דמזורע וליקף כולכו מימי דמב' נגעים וכו' יתכפר ליה. ולאסמכתא בעלמא נימא דדא חיבו דקאמר קרא ועמא עמא יקרא. דמאן דמטמא ברית דליה יקרא פרשתה דטומאה וליקצב פרשתה דקריאה דליה במלין דטומאה ועברה. ובדא אחתה לן מאי דחיבה לאתערה אחאי דאמור רבן דעמא חיבטי למימר לבני נשא דטמא חיבו כי היכי דליפרשו מיניה זה"ל חי הוי מזורע צעי למימר דחיבו מזורע ואי הכי הו גרים למפרשה חוביה דחיבו מליל לישנא בישא וביומא אמרינן חליף עלי מאן דמפרש חטאים ומוקי לה ההם בחטא שאינו מפורסם. וכשהא הכי חליף ליה קרא לפרשה חוביה ולמחוי חליף. ומריש הו"ה דשנייה הכא גבי מזורע בגין דלא ליגרוס עומאה לאינשי וקמפסדי קדשים ועברות בגי"ד פקיד ליה קרא לפרשה חוביה ודא חיבו דרמיז קרא זאת תהיה תורת המזורע דפקודא דא חיבו דאמר לגבי מזורע ואשהגני משאר חובין דלא צעי לפרשה לכו לעלמא ודא חיבי אורייתא דליה דצעי לאודעא גרמיה דחיבו מזורע. ותו אחינא למאי דאמור רבן על שבעה דברים נגעים בחין חי הכי חף ע"ג דחיבו דאמר דמזורע חיבו לה ידעי בני נשא דחיבו חב בלישנא בישא ואמרי דבגין חד מושבעה דברים אחי ליה נגעים. ובכה"ג לאו חליף חיבו דלא פריש מידי. אלא דתו חיבה למימר דלפוס דרשה דילן ניחא דמזורע צעי לאתעסקה בפרשתה דמזורע. ומאן דחזי ליה דגרים במיולי דמזורע פריש מיניה מספיקה ולא קריב לגביה דדילמא מזורע חיבו ובגי"ד אתעסק בפרשתה דא. והדי אחתשיב עליה כמאן דלווה ואמר עמא חיבו. ועכ"ד לא פריע חוביה להדיא דאכסי חיבה ספיקא לברייתא דדילמא לאו בגי"ד עסיק בפרשתה דמזורע אלא דיליף אורייתא ואגב אורחיה מעי להאי פרשתה. ותו אחינא דאע"ג דאמר עמא הוא לא הוה ככה"ג מפרש חוביה בגין דאמרי רבן אשה רעה רעת לבעלה ופרישנא לה במאי דאמרי רבן ש"ז רבה רעת רבה ואי הכי אחתיה בישא דמקשעה ליה תכא ומתדרה ליה פומא וגרמא ליה דחיבו פריש מינה בהכי אחרבי ש"ז דליה וגרים ליה רעת. וכה אשכחן רעת דלאו חיבו בגין דחאב חלח בגין אחתיה בישא דפריש ממנה:

השתא נימא דדא חיבו דחנין בריש נידה שמיא אומר כל הנשים דין שעתן הלל אומר מפקידה לפקידה ואפילו לימים הרבה וחכ"א לא כדברי זה ולא כדברי זה חלח מעת לעת ממעט על יד מפקידה לפקידה ומפקידה לפקידה ממעט על יד מעת לעת. כל אשה שיש לה וכה דויה שעתה ע"כ ואית לאתערה דהכי חצעי למחני כל אשה

שרואה דם דייק שעתה ואמאי סתים חנה . אלא דאגב אורחיה רמיז
 לן צריש נידה דאיהי מסדר טהרות דאחי לאתקנה חובה דמאן דפגים
 ציסוד וחוליק לן ברמיזא סיכי הוה תקונה דיליה אהא קאמר כל הנשים
 אינון דחאבו חובה דא דאיהו כה בגוף ומאור בעינים וגרים למאוי
 חלשים נשתה גבורתם היו לגשים ועל דא קרי לכו חנה נשים . ותו
 קרי לכו נשים כמ"ד כי נשני אלהים והני נמי שכתו את ה' וחאבו האי
 חובה כתרגומא דוישכה דאיהו אחנשי ובגין דאינון תשובי כה ואינון
 נשים בגי"כ חקיל שמאי הזקן בתיובתא דידכו ואמר דיין שעתן דיעבדו
 תענית שעות וא"י דליחבו ולתעסקו באורייתא שעתא חדא ופליג עליה
 הלל ואמר מפקידה לפקידה דצעי ליה להאי גברא דחאב למסדר בתיובת'
 ציומין דשוצבי"ס דאינון אחתלו צפ' דשמות . דאיהו פרשתא דבה פקיד
 קב"ה לאעלא לישראל מגוי גלותא . וצכל שתא בעידנא דפקידה צעו
 למעבד תעניתא ולאחדרה בתיובתא . ולא סגי לכו בשתא חדא דא איהו
 דקאמר ואפילו לימים הרבה דצכל ציומין חלין צכל שתא צעי למעבד
 הכי ואשתמע נמי דאפי' יתיב בתעניתא בשאר יומי שתא ציומין סגי'אין
 עכ"ד צעי למיתב בתעניתא באינון ציומין דשוצבים דעיקר תקונה דחובה
 דא איהו ציומין חלין דא איהו דרמיז קרא שובו צנים שוצבים דצעי
 למיתב בגין חובה דבגין דאיהו שז"ל דקטיל לבגין דיליה דצעו למיתב
 לעלמא חימתי שוצבי"ס דאיהו ר"ת שמות וכו' ואהא פליגי רבנן ואמרי
 לא כדברי זה ולא כדברי זה אלא מעת לעת דאשתעי צכל יומא משאר
 יומי שתא מעת לעת . איהו מומעט על יד מפקידה לפקידה דתו לא
 צעי למעבד הפסקה ציומי שוצבי"ס ומפקידה לפקידה אי עביד הפסקה
 ציומי שוצבי"ס . מומעט על יד מעת לעת דתו לא צעי למעבד תעניתין
 בשאר יומי מעת לעת וכל דא איהו לשאר צני נשא דלא אית לכו
 קביעות באורייתא . אבל כל אשה שיש לה וסת דת"ח דאקרי אשה דאית
 ליה קביעותא לאתעסקא צכל יומא באורייתא דייק שעתה דכ"ע מודו
 דסגי ליה בתעניתא דשעתה וא"י סגי ליה בקבעא דקבע באורייתא .
 ודא איהו דנעיץ אורייתא רישא צסיפא וקאמר ולכל המורה הגדול דצעו
 צר נש למדחל מוקב"ה ולמסדר בתיובתא . בגי"ד אשר עשה משה ואיהו
 תקין לעיני כל ישראל אינון רבנן דמנהרי עינייהו דכל ישראל באורייתא
 תקונה דידכו צראשית ר"ת "צמקום "רעבון "אחא "שוכה "יותר "תורה
 דבאחר דצעי למיתב בתעניתא ליהוי יליף אורייתא יתיר על אורחוי
 ותיסגי ליה צהא . ודא דאיהו רמיז תשובה צבראשית וסדר צרא את
 השמיט ואת הארץ . למימר דתיובתא קדמא לבריאה דעלמא דא איהו
 דסיים קרא והארץ היתה תהו וצבו אלו מעשיהם של רשעים כמה
 דאמרי

דאמרי רבנן ובגמ' דאלטריך למהוי חושך על פני דאתחשך אנפוי דהכוח
 דחב מסגיאות תעניתה בגין ללא ליהוי ליה תבוס דאיכו בהפוכא המות.
 ובסהורא זמנא מלחותה דלחי מתעניתה בעי לכוונא כוונא דרוח אלדי"ם
 כמ"ד האריז"ל בשי' הפסוקים בהאי קרא כי כיכי דחילז מנייה לחותה
 דמיא וכדכתיבנא באופנא אחרינא . אחכי קב"ה דהס על בנוי דעסקי
 באורייתא ויאמר אלדי"ם יהי אור דתיהוי אורייתא באהרא דבעי
 לאתענאה :

פרשת אחרי

(קמא) **בראשית** ברא שית אינון שית יסודין דאינון כללית
 דעלמא דעשיה מאי דהוס מקמי דאתקן ומאי
 דהוי בתר דאתקן יסודין קדמאס איכו יסוד הסיולי ואיכו אתקרי תכו
 דבר נש חסי ביה בגין ללא ידע ממאן איכו . ומניה אתעבידו ד' יסודין
 דאינון אש רוח מים עפר הא אינון חמש ומנייהו אתעביד אדם
 דאתכליל מד' יסודין ואיכו אתקרי יסודא שתיתאס דבגין דאיכו מורכב
 מכולהו ולא אתדמי לחד מהני יסודין בשום גוונא מנייהו הא אתחזי
 למקריא יסודא אחרא דאיכו גוונא אחרא . ולא תימא דהא מילתא
 דתווכא איכו דהא כד אתפרדו הני יסודין דאית באדם בתר דאתפטר
 אתחזי דיסודא דאשא דאיכי חומא דבר נש סלקא לעילא ודה איכו יסוד
 האש דאיכו חמימות דהוס ביה . ובתר הכי סלקא רוחיה וסבלא דביה
 הא יסוד הרוח ובתר הכי יבש גופיה ואזלי מנייה כל מיא דביה ובתר
 הכי כוליה גופיה כדר לעפרא . השתא דוק בכל ד' יסודין דליה ולא
 השכח שום חד מנייהו דדמי ממש לארבע יסודין דעלמא ואיכו גוונא
 חמישאס הוי בהרכבה דליה . ומקמי דאלטייר דהוס טיפה הא אית ביה
 יסודא שתיתאס . וקב"ה עבד ליה כדמותו כללמו דהכי השכח בד'
 אחוון דהויה דאינון לקבל ארמ"ע דאית בכו יסודא קדמאס דאברמיז
 בקולא דיוד . וד' אחוון דהויה הא חמש וכללותא דאיכו הויה הא איכו
 שית . וה"ל אינון פרטופין דלעילא . א' עתיק ונוקביה . ב' אריך
 ונוקביה . ג' אבא ואימא . ד' ישראל סבא ותבוכה . ה' ישראל ולאה .
 ז' יעקב ורחל . כולא דא לקבל דא . והני ד' יסודין כולהו אתרמיזו
 בריש אורייתא דא איכו בראשית אחוון ברא אש והאי אש איכו את
 השמים דאתעבידו מאש ומים ואית אשא לחודיה לעילא בשמים דאיכו
 נהר דיוור דנגד ונפק מן קודמוהי . ואיכו גיהנם דלעילא דעליה אתמר
 על ראש רשעים יחול . ואית אשא לתתא דקאמר ואת הארץ דלבר גיהנם
 דאית

דאית בארעה . הית נמי אש דאיבי מנלחא בצטן הארץ ואית סריס
 דזרקי אשא ממש כמ"ד קדמאי ואכתוב בספריכו . הא אחמר יכודה
 דאשא . ותו נמי יכודה דעפרה דאיכו הארץ . ועל יכודה קדמאה
 דאחכוו מנייה ד' יכודין אחמר ו הארץ היתה תכו וצכו כו' ורוח אלד"ס
 דה יכודה דרוח . מרחפת ע"פ המים הא יכודה דמים . ויאמר אלדים
 יבי אור התכליל ביה אדם דאיכו בעובדוי דעבין אנכיר עלמא דא איבו
 דדרשי רבנן יבי אור אלו מעשיכן של לדיקים ועל דא אדם אחברי בשפי
 דאיכו שתיאה לגווי יכודין דעלמא ודא איכו דכתיב אלה תולדות
 השמים והארץ בהבראש ואמרי רבנן בהא בראש ואמרי רבנן באברהם
 וכולא חד דבדי עיקרא דאדם דאיכו אברהם הא אינון ה' הא במלואה
 איבי שיה דא איבו לירופא דיכודה קדמאה בהדיכו . ותו בה' בראש
 הני יכודין דעלמא אינון כנונא דה' דאיבי לירא די' הא ארבע יכודין
 וחד כליל כולכו דאיכו נקודה דיוד . ואיכו נמי לירא ד' ו' הא ארבע
 יכודין דהו ו' . ועל דא יסוד איבו שפי דאיכו כללא דה' יכודין ה"ד
 יוב השפי דאיבו שפי כללא דה' . והני יכודין כולכו אלטריכו וליכא מידי
 בעלמא דאחברי למגנא ח"ו יכודה דאשא איבו אלטריך נמי לעילא
 מסטרא דטב למברי ביה מלאכיא דאינון מיכודה דה' כ"ד עושה מלאכיו
 רוחות משרתיו אש ליהב וצנייכו רמיז קרא בראשית אחוון ברי"ת א"ש
 ברא אלהים בגין אינון דיתבי בשמים ודא איבו את השמים את לרבוי
 מלאכיא דלעילא . ואלטריך נמי יכודה דאשא לתתא לתפרעה מחייביא
 דאינון יתבי בארץ ואינון בני אדם דכד חבו מנייכו אזלי לגיבס דארעה
 ואחוקדו תמן ומנייכו בי דינא לתתא דיני לכו בשריפה . דא איבו
 דסמיך לעיני כל ישראל בראשית דבגין עינייכו דכל ישראל דאינון
 סנהדרין בג"ד ברי"ת א"ש למעבד דינא בחייביא . ואש דלעילא נמי
 לזמנין אלטריך למעבד ביה דינא לאינון לדיקיא דאשתכח צכו חדה
 תיובת ולא אחזוי למעבד צכו דינא כשאר חייביא באשא דקאי עלמא
 אלא דאחדנו באשא דלעילא כמה דאחעביד בצני אהרן בהקריבס אש זרה
 ותלא אש מלפני ה' ותאכל אותם . ה"ד אחרי מות שני בני אהרן .
 בקרבחס לפני ה' וימותו . והול"ל בהקריבס מאי בקרבחס . אלא בגין
 דאינון קריבין לפני ה' ולדיקי גמורי אינון דלא אתרחק מנייכו קב"ה
 על דא וימותו במיתח דאחמר עלייכו דאיבי באשא דלעילא ולא באשא
 דלתתא כשאר חייביא . ודא איבו לעיני כל ישראל דאינון בני אהרן דלא
 הוה כוותיכו דכל ישראל כמ"ד משה לאהרן דאינון רבבין מנאי ומך
 כמד"ר . בגי"ד בראשית ברי"ת א"ש את השמים דא אשא דלעילא דנחית
 גסתא בארץ ושריף לכו . ותו במד"ר דחובא דבני אהרן איבו על דמו
 עינהון

עינהון משכינתה כמ"ד דכתיב ויחזו את האלדי"ם ועל דא אמתיך קב"ה
 ער דאחוקס משכנתא ותלא חש מלפני ה' ותאכל חותם . ה"ד לעיני
 כל ישראל דזנו עינהון באתר דהוב דליכוו לכו מורח גדול כמה דעבד
 משה דאחמר ביה כי ירח מהביע אל האלהים . הס"ד ולכל המורח
 הגדול אשר עשה משה . ואינון בני אהרן אסתכלו לעיני כל ישראל .
 על דא בראשית ברי"ה ח"ש דשליע מורח דלעילא בנשמיכון . ואלעריך
 כמי אשא למכוו כליל בגויה דאדם לתרין סטרין לטב ולזיש דסערה
 דעריות איהו מסערה דאש דלהיט בגברי וכדאמרינן בקדושין
 בעובדא דרב עמרם חסידא דנפק מיניה בעמודא דאשא . ואיהו לטב
 דאי לאו ילרא דעריות אפי' ביעתא בת יומא לא אשתכח בעלמא וכדאמנ'
 פ' הוליאו לו וצסנהדרין דכד חבשוכו לילרא דעריות אפי' ביעתא בזוזת
 לא אשתכח ואי לאו אשא דא לא הוב פו"ר בעלמא . ה"ד לעיני כל ישראל
 דמסתכלן בעינהון . ועין רואה ובלב חומד דאחרמיז בלמד דישראל ובי
 דבראשית . וע"ד ברי"ה ח"ש דלהיט בכו אשא דילרא . ובג"ד ברי"ה ח"ש
 דברא לכו אחתא לאזדוגא בהדה וע"ד ברא חלדי"ם את השמים והא
 הארץ דנא חכו בראה לשבת ילרא . ובדא אחקיים עלמא בפו"ר היינו
 דסיים והארץ היתה חכו וכוו דאי לא אשא דא ואחתא לקבליה . הארץ
 היתה חכו וכוו . ותו אלעריך האי אשא דבגויה דבר נש מסערה דטב
 דביה מתדבקא לדיקיא בקב"ה בשלהובין דרחימו דמאריהון דאשא יקדא
 בגרמייכו ותאבי בכל זמנא לאתדבקא באשא דמארייכו דכתיב ביה כי
 ה' אלדי"ך אש אוכלה הוא וכדאשכחן בלדיקיא ידעאן דבללותייכו
 ובעותייכו מסגיאות רחימו דמאריהון אחדבקו ביה בכל לבייכו ורעותייכו
 כשלהבת הקשורה בגחלת ואחקיים בכו קרא דכתיב את ה' אלדי"ך תירא
 וכוו מדבק דאתקריבת אשא דידכו לאשתא דמאריהון ובה שעתא נפקא
 גשמתייכו ואתדבקת בשורשא כהסיוח חסידא דאחפער בללותא דמנחה
 דשבתא כמ"ד בקהל חסידים . וגברא דזכי ואורחיה למעבד אתדבקותא
 דא איבעי לכו לקריבוי ולחינון דיתבי בהדיה כד חזו ליה דאתדבק עובא
 וסבי בהאי אתדבקותא לאתערה ליה ולאחפסקא ליה בגין דלא יחסר
 גשמתי' לעילא לשורשא דככי ניחא ליה לקב"ה וע"ד כתיב ובחרת
 בחיים וכתיב ונשמרתם מאוד לנפשותיכם ואיכא בהא ליתא דלא תעמוד
 על דם ריטך ולא אלעריך לאורכא בהא דמלתא דפשיטא היא . וככי
 עבד רבינו בעש"ט ז"ל בהדי גיסי' רבינו גרשום ז"ל בללותא דללי
 במעלי שבתא כמ"ד החס בקהל חסידים . ואיכא למימר דכנוי דאהרן
 גדב ואביהוא הכי עבדי בשעתא דבעו למעבד קעורת היינו דכתיב בפ'
 דשמיני ויקחו בני אהרן גדב ואביהוא אש מחתתו ויחזו בהם אש וישימו

עליה קטורת . דא לחוד עבדי ואכתי לא הקריבו קטורת . אלא דבהאי
 שעתא כל חד מנייכוו אחיוון ברעותיה לאתדבקה במאריה ואחער זיה
 שלכוזין דרחימו למעבד נומם כהכוח חסידא דעבד הכי בשעתא דלנותא .
 ואיכו עבדי לה בשעתא דקטורת למעבד האי פקודה ברחימו ודחילו
 ולקשרה גרמייהו לעילא קטורה כדקא יאות . היינו דקאמר ויקריבו
 לפני ה' אש זרה . דא היא אשא דידכו דגנייכו דאיכי זרז כשהה
 לגבי אשא דקב"ה דאש הוכלה הוא . אשר לא נזה אותם דלא פקיד להו
 קב"ה למעבד כי האי גיוונא . דלאו בכל בעתא דעבי זר נש לדבקה גרמיה
 הכי אלא כה"ג ציומא דכפורי זמנא דעל לבית קה"ק . ובג"ד ותלא אש מלפני
 ה' ותאכל אותם . דאשא דידכו אתכלילת באשא דקב"ה דנפקא ואתקריבת
 להו ואתדבקו אשא באשא ואתכלילו דא ברא ה"ד ותאכל אותם וע"ד
 בפ' דאחרי כתיב אחרי מות שני בני אהרן בקרבנות לפני ה' וימותו .
 דכד אתקריבו לפני ה' דאתדבקו נפשא דידכו לעילא בשלכוזין דרחימו
 ואתקריבו נשמתיהו לשורשא דלעילא בג"ד וימותו דהדרא נפשיהו לשורשא
 דאיכו קב"ה דאש הוכלה הוא . וע"ד ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן
 אחיך ואל יבא בכל עת אל הקודש האי קודש איכו חוקד הש דלא יוקיד
 גרמיה טובא בכל זמנא לאתדבקה נפשיה בשלכוזין דאמרן דעבי למעבד הכי
 בשעתא דעאל מבית לפרוכה ולא ימות דאי עביד האי דבוקא זמנין טובא
 לא יכלא נפשיה למסבל ונפקא ואתדבקה במאריה ויביב עעמא כי בענן
 אראה על הכפורת . ואנא קריבנא כהכוח זמנא לנשמתא דההוא דעאל לתמן
 ואי עביד הכי האי אתדבקותא בכל זמנא זמנין דנפקא נשמתיה . ואתדבקה
 בקב"ה . ועל דא בזאת יבא אהרן אל הקודש . דאיכו יומא דכפורי
 זמנא חדה בשתא . ואיכא למומר דבג"ד פקיד למכווי ציומא דכפורי
 לחוד . דבר נש יתיב בהעניתא ואמרי רבין קודם שיאכל אדם יש לו
 שני לבבות . וכ"ש אי אהעני ולא אכיל כלל כהכוח יומא . דהוי לא יכיל
 לקשרה גרמיה ונפשיה כדקא יאות בגיוונא דת"הדור לשורשא דקב"ה חס
 עליה דבר נש ובצוי קיומיה בהאי עלמא .

ותן חית מסערה דאשא אתערותא לחינון דייני ארעה למידן דינא
 דקשוט כמד"ר לעולם יראה דיין כאלו גיהנם פחותה לו מהחטיו
 ודא איכו לעיני כל ישראל חינון דיינין דידכו דבעו למפקה עינייכו
 עלייכו דישראל ובעו דלא למיסב שוחדא דלשחאר עינכוון פתיחין כמ"ד
 כי הכוחד יעור פקח'ם ובעו לזיירא ולמחוי בעינייהו כרהשית ברית
 א"ש דאיכי גיהנם דבעי דחייבו חדיר לקבלייהו וכדא ידונון דין אמ"ת
 דאתרמיז ברא"ה אלהים" את"ה אמ"ת . ואי לא עבדי הכי הארץ היתה
 חבו ובהו ואתחרב עלמא דלא קאי אלא הדין אמנא . והושך על פני
 דאחסיכו

דלחשיכו אנפייכו מסגירות נורא דגיהנם . חינתי תכוס בהפוכא המות
 דבחר דמיתו נחתי לגיהנם . ומאשא דלתתא חית ילפותא לברייתא
 למילף דבעלי אורייתא לא שליט נורא דגיהנם בהו כדילפינן בסוף חגיגה
 נק"ו נסלמנדרא דחיי בריה דאחעבדא מאש ולא שליט בה נורא ת"ח
 דילפי אורייתא דכתיב בה הלל כה דברי כאש על אחת כמה וכמה .
 דא חיבו לעיני כל ישראל חינן רבנן דמאירין עינכון דישראל באורייתא
 בראשית ברי"ת ח"ש אגא עבדנא ברי"ת ח"ש דחיי סלמנדרא דמינה
 ילפין דלא שליט נורא בגשמיוסון . ומאן דמגמגם בהא נימא ליה אברהם
 אע"ה יוכיח דלא שליט ביה נורא דכבשן האש . היינו דבראשית ר"ת
 "אברהם" בן "תרח" ראש "יודעי" שמו . ומיבו נוכחברא דלא אחמר
 הכי אלא בת"ה מופלג בתורה ויראה לאורייתא דילף ושכינתא דבהדיה
 נטרי ליה מכל עקתין ובישין ומכל מידי דנחבל גופיה . היינו דכתיב
 לעיל מיניה ולכל המורה הגדול דא יראה לעיני כל ישראל חינן רבנן
 רבבין דמאירין עיני ישראל . חינכו נטרי כסלמנדרא דחיי ברי"ת ח"ש
 דחינכו מקיימי עלמא דבהו ובגינייכו ברה אלדים שמים וארץ . ואינון
 כדאין דאחבעל בגינייכו עבעא ואורחא דאשא דשריף לבשרא . אכל אי
 והארץ היחה סהו ובהו לדייה וריקנייה ואינון ריקנין מאורייתא ומדחלתא
 דקב"ה אע"ג דחינן עסקי באורייתא עכ"ד וחושך על פני דשליט ביה
 נורא ואחחשך גוונא ידיה ואיה דשליט ביה מוחא הס"ד תכוס בהפוכא
 המות . ובהאי דאמינא אחנא לי הסיא עובדא דסוף קידושין דהות אחתיה
 שגרת חנורא סליק ויחזי בגוויה . והיכי שרי להבלא גרמיה באחר
 דסגי בתיובתא דאע"ג דבהא איכא פלוגתא (עיין י"ד ס' קנ"ז) למאן
 דאחר מאי איכא למימר . אלא דבעי למבדק גרמיה אי אחקבלת
 תיובתיה הא ודאי לא שליט ביה נורא דת"ח לא שליט בהו נורא דגיהנם
 וכ"ש נורא דהאי עלמא דחיי אחד משתין בגיהנם ומינה חית ליה
 סימנא . ואי חזי דאחריק אכתי בעי תיובתא סגיאס וסליק והב בתיובתא
 ולאו דח"ו אחכוון לחבלא גרמיה יסודא דעפרא לבר מגוונין ידיען
 אלטרין נמי לבלאס ביה גופא דבר נש בחר דמית כמה דכתיב כי עפר
 אחס ואל עפר תשוב וביה אזדקך בר נש ובלי כל בישא דבגופא ואשתאר
 טב דביה דחיי עתיד למיקם ביה בתחיית המתים כמ"ד ורבים מישני
 אדמח עפר יקילו היינו דרמיו קרא וחושך חיבו סערא דעפר דחייבו
 חשוך מכל יסודין דעלמא אלטרין ע"פ תכוס בהפוך אהוון המות דבחר
 דמית אזדקך גופיה בעפרא . ותו אלטרין למיקם קבלייכו דמיא דאחו
 למשטף עלמא הס"ד ע"פ תכוס ותו אלטרין נמי למחוי בגופא דבר נש
 דכד סיב ואחגבר ביה סערא דשחורה דחייבו מייסודא דעפרא כמ"ד

מארי האכותא. וחזי בר נש סימנין דשחורה דאינון ידין כדון אחרגיש
 דדעחיה דאיכו קריב למימת וחב קמיה מאריה על חובין דחב דא איכו
 דרמיז וחושך אייה סערה דשחורה דאייה חסוכא ומינה אסתשכו אנפוי
 דבר נש כד סיב ודא איכו על פני כדון לינדע דקריב לגבי תהום דאיכו
 המות וליתיב תיובתא גמירא ואי עבד הכי רוח דאסתלק מיניה בחובוי
 ליתוי לגביה כמ"ד ורוח חדשה אתן בקרבנס היינו דקאמר ורוח אלדיה
 מרחפת ע"פ המים דאי שפיך לביה כמים ותב קמיה מאריה כדון רוח
 אלדיה פריכה עליה. ואע"ג דהשחא גם שב גם ישיש איכו ולית ליה
 חילא לאתענאה על חובוי ולא מלי נמי ללעורי נפשיה. סמיה בידיה
 לאתעסקא באורייתא ה"ד ויאמר אלדיה יכי אור. ותו אלעריך יסודה
 דעפרה למוכוי בגויה דבר נש למילף מיניה דתהוי ליה ענווה יתירא
 כמ"ד ונפסי כעפר לכל תהיה דעפר כולא דשין יתיה ואיכו נמי ליכווי הכי
 מן הנעלבים ונידושין ולא יקפיד כלל ות"ח דקב"ה עבד בגויה דבר נש
 חרין יסודין דאינון אש ורוח דאינון אורו על גבסותא דהכי אורחייכו
 דסלקי לעילא. ועבד ביה נמי מים ועפר דאורו על שפלותא דהכי אורחייכו
 דנחתי לתתא דמיא לא אזלי אלא באחר נמיך. ואינון שני דרכים דרך
 הטוב ודרך הרע שקילן דא לקבל דא חרין לגבי חרין. ואי בעי בר נש
 לאכפיה לסערה בישא עביד האי אש ורוח דמשמשין לעב אגבא רוחיה
 באורחוי דקב"ה ואוקיד אשא דידיה בשלכוזין דרחימו דקב"ה. ופוק חזי
 עונשא ואגרא דעבד ליה קב"ה דא לקבל דא. דאי אסתאי וכו' גסות
 הרוח אמרי רבנן דאין עפרו ננער בתה"מ. והכי אסתאי איכו אסתער
 יסודה דאשא ואשליטיה. ויסודה דעפרה שביק ליה שקיע ושכיך ולא
 אשתמש ביה כלל. לקבל דא אין עפרו ננער ואסתאר בתר מותא בקבר
 התהום וחסוכא אסתאר על אנפוי לעלמין ה"ד וחושך ע"פ תהום. ואי
 אזיל בענותותא ואשתמש ביסודה דעפרה דהוה מן הנעלבים ואינס
 עולבים. על ידא יתיב אגריה כמד"ר הנעלבים וכו' עליהם הכתוב
 אומר ואוהביו כלאת השמש בגבורתו. דא לקבל דא איכו בחייו. שביק
 יסודה דאשא ולא אסתאי דבגין דא הכי אינשי נעלבים ואינס עולבים
 אפי' באחר דיכלי למעלב לאחריני אינס עולבים כי היכי דלא ליתוי לידי
 גאוה. אגרייהו דליהו כלאת השמש בגבורתו ולעת"ל ישתמשו ביסודה
 דאשא דאיכו שמשא יסודה דמיא אלעריך בעלמא למעבד דינא ברשיעיא
 כמד"ר צבא על ח"א דמיתתיה בחנק ודין ד' מיתות לא בטלו מי
 שנתחייב חנק או עובע בנהר וכו' ובאבות חנן על דאעפא אטפוך וסוף
 מטיפיין יטופון ה"ד ורוח אלדיה רוחא דדינא מרחפת פריסא על פני
 המים דכד עבר בימא או בנהרא חנן אסתער עליה דינא ותמן מבדיק

ובני"ד איה ליה לאתעסקא באורייתא דאיהי מנטרא ליה מומתא דינא
 ה"ד ויאמר אלדים יחי אור דאורייתא דכתיב בה ותורה אור איהי
 מנטרא ליה . והלעריך גמי יסודא דמיא למסוי בגופא דבר נש דאיה
 נהרות ומעיינות ואיכו כעץ פחול על פלגי מים . איה מנייהו חינון
 לחועלתא דחיובתא דבר נש למבכי על חובוי ועל לדיקייא ועל חורבן
 מקדשא ולקנחא מלחא ידיה בהני מיה דנפקי מעינוי דבהו מתקנחי
 חובין דרשימין במלחיה . דא איהו דאמר ובארץ סיחא חכו ובהו לדייה
 וריקנייה דאיהו זמנא דגלותא וחורבנא דמקדשא . וחוקך על פני חינון
 לדיקייא דכו"ל תהום מות . ורוח אלדים מרחפת על פני בני חובין דחינון
 הוי מינייהו רוח אלדים דאיהו דינא ומלאך דמקטרג עליה . והני
 חובין פריסן על פני דאתרשימו במלחא דבר נש . המיס כולהו אלעריכו
 למיא כמה דאמרן . והיה מנייהו דמיין דבגויה דבר נש דנפקי מיניה
 מיין מלוחין מיין סרוחין דאורו ליה לבר נש מאי דליכוו בסופיה כמים
 פנים לפנים . וליחזי בעינוי דכל ענוגין דאתענג ושתי חמרא ושיכרא
 ומשקין טובא דמתיקין כולהו אתהפכו בגויה למיין מליחן מי כמרים
 כמאררים . ובדא בעיני השכל דליה ליחפרש מענוגין דעלמא כי הכל
 הכל חמנין כוו הני מיין פלוחא דמלאכא דמוחא אי אהתים מיניה שטחא
 חדא חד מביעא מנייהו וכיו מים הזדונים וכהו עלה כולו קאשונים .
 ואמרי חכימין דאחותא דיסודא דמיא איהו מלכא דשליט על הענוגות
 בני האדם דסערא דמיא דאיהו ביה דבר נש איהו גרים ליה למרובע
 בחר ענוגין דעלמא ובהו התיידע והתברר דכל ענוגין דעלמא בכלל
 ופרע חינון ברובא סיבה לאקרצא מיחסייה דבר נש . הלא דכל בר נש
 זכותיה בקופתיה וסמיה בידיה לאהפכא האי סערא דאיהו גרים מותא
 לגונא אחרא דאיהו עב לאתענגא על ה' בשבחי ויומין עבין דקדושא
 דהני יומין דאיהו ליה נפש יתירה ותאיב להני ולא מזקי ליה כלל והווי
 מיכלא ומבטייה דאחותא בסגולה דידכו . ותו יכול בר נש למעבד
 ענוגא דליה בפקידין דאורייתא ופולחנא דקב"ה דאי עבד לכו בענוגא
 דאיהו חדי ביה בקב"ה ובפקודוי חדותא בלימתא יתירתא צרעותא דנבא
 בהאי זכי דתפרי עליה רוחא דקודשא כמ"ד רבינו האריז"ל . דא איהו
 דרמיז ורוח אלדים איהי רוחא דקודשא מרחפת פרישא על פני המים
 על הגשין דהדאן בתדירא וענוגא דידכו בתים דאיהו יסודא דמיא
 דמניה אהו ענוגין דעלמא . ותי נמי איה גינא לעב דיסודא דמיא
 דאיהו בבר נש דחינון מיין דש ז דאיהו כח הגוף ומאור העינים . ותו
 גמי אי אהכוון בזווגיה לפקודא דפו"ר בהאי נפיק מנייהו בר דמעלי והו
 אור דמאיב לעלמא . היינו דכתיב ויאמר אלדים יחי אור ;

יסודא דרוח דאיהו אהקרי חויר אע"ג דמסערא דזים דזיה אשתלשל
 חיובא דמלין דעלמא שיחה בעילא מלין למגנא דאיגון מו"איין
 חת כהדס מן העולם לכל דמליל יתיר למגנא דזיה מילי אהקצרו יומוי
 דהא אהקצב ליה שיעורא דמלין דימלל דחויי וכד אשתלמו אשתלים
 זמנים כמ"ד מארי דרזון ודני מילין דאינון למגנא דאינון יסוד הרוח
 איה לכו תולדין דאינון כח הנפיש כח שקרנים כח מספרי לה"ר הא
 תלחא ואיה רב עשה דאיהו לגלגל שדחין דידיה לעלמא. מיהו לקבלייהו
 איה סערא לעב דמכריע איהו חת טולס איהו מלין דמליל בר נש
 באורייתא ובגין דא אמרי רבין ברהתי יפה"ר ברהתי לי תורה דמלין
 ובגיניה אהמר ויאמר אלדים יכי אור דאיהי אורייתא כמ"ד כי נר
 מצוה ותורה אור ובגי"ד בפ"ק דסנהדרין גבי בי גשיה חוקמו דיגא
 דלא גמיר קרי עליה הוי האומרים לעץ אבי אהה לאבן דומס הקילס
 עורי הלא הוה תפוס זהב וכסף וכל רוח אין בקרבן ע"כ בגין דע"ה
 אינון בעשים ואינון לקבל דומס. ובעלי משנה אינון ביצירה ואינון
 לקבל צומח ובעלי תלמוד אינון בצריחה לקבל חי. והני תלמא לקבל
 רמ"ע. ועל דא אמ"ל דהאי גברא או אהכני לעץ דאיהו צומח או אהכני
 לאבן דאיהו עפר ה"ד הוי האומרים לעץ אבי אהה לאבן דומס הקילס
 עורי. ואהמיהא הלא הוה תפוס זהב וכסף ולא אהוקס הלא בגינייהו
 וכל רוח דאיהו אורייתא דבעיה מלולא ואיהי לקבל רוח אין בקרבן. ת"ח
 כמה אקיק חיליה דמאן דעסיק באורייתא דבה אהכנע להכנו תולדין
 דאינון שקר לשון הרע חטופה וגרים נמוי לאהרני לאולפא אורייתא
 דאיהו אוליק לכו ואהכני בעלמא יסודא דעב דרוח כמ"ד ויחלל מן הרוח
 אש- עליו ה"ה ויהי אור דע"י דאורייתא גרים למחוי אור חדש בעלמא
 במלין חדתין דאורייתא. ובהאי דאהמר הכא דמלולא איהו יסודא דרוח
 אהריות לן מאי דהרגס אונקלוס ויהי האדם לגפש חיה לרוח ממללא
 ואיה לאהערא דפרישה דלך לך תן לי הנפש ובפרישה דויגס כמה
 זמנין כתיב נפש וכונה דרגמינהו נפשחא ודכוותיהו עובא באורייתא.
 ומ"ע הכא לא דהרגס נפשחא ממללא חלה כמה דאהרן דבגין דמלולא
 איהו מיסודא דרוח אהכני דהרגס רוח ממללא. ובג"ד גבי אלישע כתיב
 ויהי נא פי שנים ברותך אלי. דהאי רוח איהו מלולא דאהרן לנביא
 דאהכני אהקרי נביא כלישנא דניב שפתים דאיהו מלולא וכו"ו כתיב פי
 לדיק יביב חכמה. ואהכני בעי אלישע מניה דאליהו דליהו ליה חילא
 דכורה דין זמנין יתיר מאליהו. דבהאי יכול לאוכחא לבי נשא
 במלין סניחין ולאולפא לכו אורייתא ולאהדרא לכו בתרבתא. ואע"ג
 דרבין קמחי לא דרשי לקרא דא הכי שבעין אנפין לאורייתא. וסא
 ובה

וזה איתא . ומכל הני מילי דאמרינן דאילטריכו עובא למהוי כל די
 יסודין כלילין בגויה דבר נש ברם לפום מארי דרזין לא אלטריכא לכל
 דא חלא דהכי אתחזי למהוי ד' יסודין דכלילין בגויה דבר נש . דהא
 אחיידע דמזכורין דמלכין קדמאין אתעביד עלמין דאינון חבי"ע . ואינון
 אלילות יסודא דאש . זריאה יסודא דרוח . יצירה יסודא דמים . עשייה
 יסודא דעפר (עיין סוף שער קיצור חבי"ע) והני כולכו אשתלשלו משרשין
 דלעילא דרגא לעילא מדרגא עד עילת העילות ח"ס ז"ה . ומנייכו אחכליל
 אדם מארבע יסודין חלין למהוי ליה גרנ"ה נפש מעשייה לקבל עפר . רוח
 מניצירה לקבל מים . נשמה מזריאה לקבל יסוד הרוח . חיה מאלילות
 לקבל יסוד האש . ועבד ליה קב"ה לבר נש כליל מכולכו דהא גרים
 דבעובדין דעבד לעב חיו יקשר כולכו עלמין ועובדוי גרמי לאמשכא
 שפעה לעלמא ולכל מה די בגויה ממקורא דעלמין מעילות העלות אין
 סוף ז"ה . ותו אמרי מארי דרזין דנפש המדברת דחיו אדם חיו לקבל
 יסוד האש דכולכו ד' יסודין ותיקף מהא דכל בר נש דעדיף מחבריה
 חיו יסודא דאש לגבי שהוא גברא דלא עדיף כוותיה וישראל לקבל שאר
 עמין אינון יסוד האש דמדכר וה"ל בישראל אינון דכוו רישי עמא
 וחכמים דידכו אינון לקבל יסוד האש ובג"ד ת"ה דחיו חריף אחקרי
 לורבא מרבין דחיו אש לרבא . ואינון מארי דחכמתא דאתגלי לכו
 עמיקתא ומסתרתא ורזין דאורייתא אינון מאלילות דחיו יסוד האש .
 ומארי דתלמודא ודילפי פשטא דרזין אית לכו נשמה דזריאה ואינון
 לקבל יסודא דרוח . ובג"ה ימי מסערא דא כמה דאמרינן מבינה
 קביאים . ובג"ד חכס עדיף מנביא דחכס חיו לקבל חכמה דחיו
 אלילות . ובעלי מנחה וגמילות חסדים אינון לקבל יסודא דמים דחיו
 ביצירה ושאר עמא דארעא אינון לקבל יסודא דעפרא דחיו בעשייה .
 וכל דא אחרר למארי דחכמתא . ומנייכו תוספתא . ודא חיו דנעין
 אורייתא רישה בסיפא לעיני כל ישראל דאינון חכימין דידכו מארי
 דקבלא דאינון באלילות זראשית זרי"ת ח"ס דאינון לקבל יסוד האש
 וחיו אלילות ראשיתא דעלמין ובתרייהו זרא אלדים אינון שאר חכימין
 דתלמודא דאינון אית לכו נשמה דזריאה . ובתרייהו בעלי מנחה דאינון
 את השמים . דאינון יצירה ואינון טפלין לגבי רבין דאינון עיקר הפרי
 ובג"ד כתיב זהו את כמה דדרשינן את פריו את הטפל לפריו . ובתרייהו
 ואת הארץ אינון עמי הארץ דאינון לקבל עשייה עפרא דארעא דלית
 זכו חלא נפש דעשייה דא חיו דסמין ליה והארץ היתה חבו אחרמיז
 בהני מילי דבר נש לא זכי לגרנ"ה . חלא דרגא בתר דרגא דזריאה חיו
 ליה נפש דעשייה ובג"ד עובדוי חסוכין וכל חיו והארץ היתה חבו

ובכו וחושך ע"פ תהום סט"א קריב לגביה סטרא דמותא הפוכא
 דתהום. הנפש ידיה דשריא ככדא חיבי ככדא ככדא. ואתעללת
 מלמעבד עובדין עבין ובחשוכא יתבא כנוונה דדמא דככדא דחיבו חשוך
 וגם ועב ולא חית ביה זריזותא למעבד עובדין עבין וסימנא לדא כי
 כב"ד ממך הדבר לא תוכל עשוכו. בתר הכי זכי לנפש דיצירה דחיבו
 מים ועל דא ותחל רוח ה' לפעמו וגרים באורייתא דחיבי מים ולאגבה
 פריסא נשמה דזריאה דתרויבו חינן רוח נשמה דא חיבו דסיים ורוח
 חלדים חיבי נשמה דזריאה חלסים גימ' הכס"א דחיבו עלמא דזריאה
 פריסא על חפי מייא דחיבו רוח דיצירה. בתר הכי ויאמר חלדים יהי
 אור דזכי לנשמה דאלינות דחיבי אתקרייא אור לגבי נר"ן דחינן מזי"ע.
 ובגין דחיבא מאן דזכי לנרנח"י דאלינות. לקבלייבו כתיב הכא חמש
 זמנין אור. ובגין דחיה ויחדה חינן מקיפין ולה עאלו לנו גופא אתר
 דחשוך. בגי"ד ברישא כתיב תלת אור לקבל נר"ן וברציעאה דחיבו
 לקבל חיה אתמר ויבדל חלדים בין האור דחיבו חייב דקאי לבר ובין
 החושך דחינן נר"ן דגופא באתר חשוך. ולפיס אורחא את יליף דנביאים
 חינן מסטרא דבינה דחיבי לקבל בריאה דחיבי רוח חלדים ובגי"ד אמר
 חלישע אל חליבו ויהי נח פי שנים ברוחך חלי דבא כבואה חיבי לקבל
 יסודא דרוח ודא חיבו דאמר משה ליהושע מי יתן כל עם ה' נביאים כי
 יתן ה' את רוחו עליהם דוק ותשכח :

ות"ש דהני ד' יסודין דגופא אחבני עלייבו חינן אדומה ירוקה לבנה
 שחורה דהכי סדרא דאתגברותא דידהו כבר נש דברישא אתגבר
 יסודא דדמא וחיבי מרבי ליה הדם הוא הנפש ובגי"ד בההוא זמנא
 אתקרי ילד בחושבן ד"ס. בתר הכי אתגבר ביה יסודא דירוקא כמ"ד
 מארי אסותא וחיבי אשא דגופא דלהיע כבר נש. ובגי"ד בההוא זמנא
 אתקרי אים דחיבו יסודא דאש. ומארבעין שנין ואלך אתגבר עליה
 זמנא זמנא יסודא דמים דחיבי לחה לבנה. ובההוא זמנא הו"ל כיחיתא
 פורתא בגופיה ובהדי בני נשא והשתדל עפי למעבד פקודין עבין וגמילות
 חסדין בהדי בני נשא. דגופיה נח ואכתי חית ליה חוקפא למיזל וליתי
 למעבד טיבו בהדי בני נשא. וכד קריב לשחין שנין אתגבר עליה יסודא
 דשחורה דחיבי עפרא דגופא. וחו לית ליה חילא למעבד טיבו בגי"ד
 בעי לאתקפא למעבד טיבו בזמנא דלבנה דחיבו יסוד המים. כי היכי
 דבתר הכי בני נשא יעבדון בהדיה ציומין דסיבו. הו"ד שלח לחמין
 ועבד טיבו ולדקה. על פני המים חינן יומין דשלטי מים דחיבי ליחה
 לבנה. כי ברוב הימים דחינן יומין דסיבו המלאנו חינן נמי עבדי טיבו
 בהדך :

(קמא) **בראשית** נוט' בר"ח ח"ש "יזר" תורה תבלין דא חיבו
 דחמרי רבנן בראתי יזר"ר בראתי לו תורה
 תבלין. האי יזר"ר חיבו יזר לב האדם רע מנעוריו דחיבו טו"ר זוכמא
 דהתכלית בגופיה דבר נש כמה דקדויה דבשולא דחית בה זוכמא
 ובעי תבלין למשאב מינה האי זוכמא. ה"נ חורייתא חיבי תבלין דשאבי
 זוכמא דילי"ר. וההון דבראשית נמי חיון בראתי ש' ופין חיבו חושבן
 יז"ר. ותו חית בבראשית חיי"א חושבן תורה ואשתאר שב דחיון שאב
 ולמחן שאבי לזיכמא דילי"ר וחיון בתבלין חיינו דלמד דישראל וביה
 ות' דבראשית חיון לירופא דכ"ל ואשתאר מבראשית חיון רה"ש חיון
 שזבן דילי"ר "רע" חבן "שטן" יזר. ואי חיימא ככא חת חמר דתורה
 חיבי תבלין למשאב זוכמא דילי"ר. ואלו הקוח סבא חגי לחביי כל הגדול
 מחבירו יזרו גדול חיימו כדחיתא סוף קידושין. וה"נ חגי בן עזאי
 בסוטה כל המלמד חזו בתו תורה כאלו מלמד חפלות. ובגמ' יז"ב
 טעמא דכתיב חגי חכמה שכתי ערמה כיון דיליף חורייתא נכנסה בו
 ערמומית. חלמא דחורייתא חיבי חבירה עפי יזר"ח דבר נש. לחו מילתא
 היא דחורייתא כל כמה דעסיק בה חיבי תבלין לאשרא יזרא בישא
 ואעדי מיניה מכל וכל. ובעידתא דלא עסיק בה ואחפרש מינה כהאי
 עבירה דאחפרש מינה גוררת עבירה ואחגבר עליה יזרא בישא ודא חיבו
 עובדה לחביי דהוב באורחא דלא אחתסק באורייתא על דא חגי ליה
 סהוא ככא כל הגדול מחבירו יזרו גדול חיימו. ודא חיבו טעמא
 דאחתיא דלא יכלה לאחעסקא באורייתא דרשות אחרים עליה ובעיה
 למעבד מיני דביתא ובהסוה זמנא אחגבר יזרא דילי"ר. והכי דייקי רבנן
 בפ"ק דברכות חס פגע כך מנוול זה משכחו לבסמ"ד. דאחשמע
 מפשטה דהני מיני דהאי גברא חזיל באורחא ולא אחתסק באורי' ובג"ד
 פגע ביה יזר"ר וע"ד חית ליה לאחשכא ליה מאחר דחיבו חזיל לחת
 דבי מדבשא. חיינו דדריש רב"י ז"ל פ"ק דחגיגה מעוות לא יוכל לחקון
 זה ת"ח הפירש מן ההורה. דבגין דת"ח חיבו ויזרו גדול ממנו ליה
 ליה הקנתא חנא לאחעסקא באורייתא וחיובו עביד חפכא דפריש מאורי'
 בגין דא לא יוכל לחקון. דאלו עס הארץ חע"ג דלא יכיל לאחעסקא
 באורייתא דלא ידע מהי קאמר ולא אחניא ליה לאחבלא מיניה יזר"ר.
 הא מיכא חית ליה הקנתא חי שמע מלין דחורייתא מרבנן דעסקי בה
 ומלין דדנשא ואיבין כהו חיון חנינו עליה מיזר"ר. ועל דא חמרי
 סתמא פ"ק דברכות חס פגע כך מנוול זה משכחו לבית המדרש. דכהאי
 דאחשכיה לחמן חע"ג דלא עסיק באורייתא חיסגי ליה חי שמע מלין
 דחורייתא דכא ליה רבבשא. כה"ח וחיובו אחדתי במאי דשמע
 חורייתא

אורייתא לחוד . והאי דת"ה יצא דידים רבבא עפי . בגין דינא"ר איבו
 אחגבר והתקף אמאן דאתי לקבלה לבטרא ליה ולבעל ליה . בגי"ד
 ת"ה רבבא באורייתא איבעי ליה לאתעסקא בה בכל שעתא ובכל זמנא
 דלא ליכוי אחר חילא ותוקפא לינא"ר לאתגברא עליה ובגי"ד לת"ה קרא
 דוהגיה בו יומס וליה איבו כפשוטיה . ולע"ה סגי ליה במאי דקרי
 ק"ש שחרית וערבית כמה דאמר רשב"י ז"ל . ובגי"ד אמרי הסם דדבר
 זה אסור לאומרו בפני ע"ה . דאי הכי לא אחזיק בידיה דת"ה לאתעסקא
 באורייתא דמימד אמר תיסגי ליה בק"ש שחרית וערבית . ואי אמרת ליה
 דלת"ה לא סגי בהא דיצרו גדול הימנו כ"ש דמזלזל איבו בה"ה דאמר
 אנא עדיפנא מיניה דלית לי יצא רבבא . ומ"ד הסם מטוב לאומרו
 בפני ע"ה . בגין דהא מיסא חדי בנפשיה דאיבו מקיים והגיה בו . ותו
 דיליף מהא דאי אחזיק בידא דת"ה יכבי ליה אגר אורייתא דיליף ת"ה ותו
 יסיבי ליה אגרא דאפריש מאיסורא לת"ה . ותו דהא מיסת בעי ליה
 לאחזוקי לת"ה למילף כי סיכי דאי אחגבר יצא דע"ה עליה דידיה ויל
 איבו לת"ה וישמע אורייתא מופומיה כי סיכי דיסתק יצא בישא מיניה
 דא איבו דסמיך לעיני כל ישראל אינון רבבין באורייתא ויאריוו חקיף
 בגי"ד בראשית בעו לאתעסקא באורייתא דאיכוו לכו תכלין ובדא יתקיים
 עלמא כמה דברא חלדים את השמים . אבל והארץ דאיכו ע"ה היתה
 תהו ובהו דאיא וריקניה ואיבו בור ריק דלא יכיל למילף אורייתא מאי
 תקנתיה דהא לגבי דידיה וחושך אורייתא איכי השוכא . ובגי"ד על פני
 הסוס אפנים דידיה שליע ינא"ר דאיכו מלאך המות הפוכא דהסוס .
 אהא עביד ליה תקנתא ורוח אלדי"ם רוחא דידיה דיסיב ליה אלהי"ם
 מרחפת ע"פ המים חיהוי פריסא על פני אינון ת"ה דאסקי באורייתא
 דאמתילא למיח . וכדין ויאמר חלדים יחי אור דאיכו ת"ה דאתעסק
 באורייתא דאיכי אור ויחי אור איכו ע"ה דשמע מיני דאורייתא דאיכי
 אור . לתרויכו וירא חלדים את האור כי טוב דע"י דאורייתא אחי לכו
 יצר הטוב . דהויא לכו תורה תכלין . ותו נימא דקרי לה תכלין בגין
 דאיכי תכל דאיכו חושבן תרין זמנין גבורה . דאתגברת עליה דינא"ר
 גבורה בתר גבורה . ואיכי קיומא דהאי עלמא דאקרי תכל . ובגי"ד אמר
 תכלין תרי זמני תכל . ובדא איכא למימר טעמא דקרא דמאן דאתגבר
 עליה יצא דעריות ואייתיתא עלה בהמה ודכוותה במאי דאתא על
 כלתיה קאמר קרא תכל הוא . דהאי גברא אתא לידי עבירה בגין דלא
 עביד תכלין אלא תכל חד דאיכו טדונא דהאי עלמא דאקרי תכל . ולא
 עבד תכל אחרא דאיכי אורייתא דאית בה תרי גבורה בחושבן תכל ביינו
 דאמר בר קפרא בגדרים תכל הוא כלום תכלין יש בה . דתורה דאיכי
 תכלין

חבלין חרי חבל לא חיתי להאי גברא וצני"ד חב האי הובא . ואצט"ח
 דהאי דעבד הא חבל עבד לחינון חרין גבורן בחושבן חבל דאחגברו
 עליה . ודא חיהו חבל ליטנא דעירובא דאחערבו גבורן בהדי הדדי
 לגביה האי גברא . ועל דא בהאי דאחא על כלהיה קאמר חבל עשו :

פרשת קרושים

(קמג) **בראשית** . תמן בש"ת תמן רח"י . וסמך ליה
 לעיני כל ישראל . קרא קא רמיז למאן
 דאוכח לעלמא על חוביהון . ומאן חינון עיני כל ישראל . חינון
 רישי עמא דבעו לאוכחא לכו ולקיימא פקודא דכוכה חוכיה את
 עמייתך . ואזכר לכו רח"י בש"ת חזו דלא חכוון גרמי בש"ת . וסיכי
 ליעבד יוכח לגברא אחרינא דליח ליה האי חובא וכדא ישמע
 האי גברא וינדע . ולמאן חילטריך למעבד הכי אתרמיז צבראשי"ת
 "בהיותך" רב "את" שארית "ישראל" חוכיה . בר"א "בלא" ריב "אתו דבעי
 לאוכחא בניחותא כי סיכי דליקבלו מנייה . ביינו דקאמר קרא חוכה
 חוכיה את עמייתך . מאן דחיהו בהדי עמייתך דלא חב בעי לאוכחא לי'
 וכדא לא חשא עליו חטא וחלבין אנפוי דגברא דחיהו חטי דמהאי קרא
 דלא חשא עליו חטא מפקי בספרי דלא ילצין אנפוי דחבריה ואיכו לחו
 דאכתיב באורייתא וסכי מנו ליה בלאוין כל רבנן דמנו פקודין . ובגין
 דאמר רבנן כל המלבין פני חבריו ברבים אין לו חלק לעוה"ב . בגין
 דא אתרמיז בר"ת "בראשית" ברא "אלהים" בצ"א דחי לא אלצין אנפוי
 דחבריה יזכי ברא לעוה"ב . ואי ליכא אחרינא דלוכה ליה בהדיה בעי
 ליה לאוכחא ציניה לביישיה ה"ד חוכה חוכיה את עמייתך אתו עמו
 את וכו' לחודייכו וכדא לא חשא עליו חטא ולא ליכו ליה הלבלת פנים
 ובגין דא אמר ברישא דקרא לא חשנא את אחיך בלבבך דחי עבדת ליה
 הלבלת פנים ואמרת ליה דחיהו חטי חיהו סני לך וגרים דאנת סני ליה
 כמ"ד כמים פנים לפנים . ותו קאמר . ואזכר קרא אמאן דסני לחברי'
 בלביה ואי חזי ליה דעבד חובא בעי למהוי הסו' חובא קביע בחברי'
 כי סיכי דלחענש לעילא בגין האי חובא : ה"ד לא חשנא את אחיך
 בלבבך ובגין"ד חבעי ליה עילא לאחענשא בגין חובין דחב אלא חוכה
 חוכיה את עמייתך ולא ישחאר עליה חטא וכדא לא לחענש . ותו חזכר
 קרא דחי שמועת על חברך דאמר מידי עלך ומאן שמועת ליה מגברא דחיהו
 רכיל דלעיל מניה כתיב לא חלק רכיל בעמך . ואזכר לרכיל בגין דזמנין
 גרים לקעלא לגברא דמגיל עלוי . ה"ד לא חעמוד ענ דם רעך . ואהדר
 קרא למאן דקביל מילי דרכיל ואמ"ל לא חשנא את אחיך בלבבך בגין
 דמגיל

דתליל עק. ותנה האי דשמעת בלבך. אלא הוכח תוכיה את עמיתך.
 וברא תנדע קושטא דמלתא וא"ג יתבע מינך דתשבוק ליה לחובי' וברא
 לא תשא עליו חטא. ופז אזהר קרא למאן דחזי לחבריה ואחבריר ליה
 דבעי למקטל גברא ובעי דליכוי חסיד שוטא ולא יימר לחברי' לאסתמר'
 מיניה בגין דלא לימא לה"ר. וא"ג מגו דסני להאי גברא דבעי למקטל
 לאחרינא תתמנע מלאחזוי בגין דיקטול האי גברא ויתחפס בחוביה ובי
 דינא יקטלון ליה. ואחא לגבי האי גברא דלא למללא לה"ר. קאמ"ל
 איברא דלא תלך רכיל בעמך מיהו לא תעמוד על דס רעך. דלא תתמנע
 למהוי רכיל באחר דאיכא קטלא לחבך. אלא אדרבא חובא דליכוי רכיל
 זאללא לחבריה. ולגבי גברא דסני לחבריה ובעי דליקטיל כי היכי
 דלחקטיל. אמ"ל לא תשנא את אחיך בלבבך ותנה ליה למקטל לחבריה
 אלא הוכח תוכיה את עמיתך ולא תשא עליו חטא דאי לא תוכח ליה
 אנת תשא עליו ותתענג על תשא דיליה דדיגמא חי תוכח ליה הוכ
 שמע מינך ולא קטיל ליה. ופז הוכח תוכיה את עמיתך את לרבות ת"ח
 ובגין דאמרי רבנן אס ראי' ת"ח שעבר עבירה בלילה אל תהרהר אחריו
 ביום דדאי עשה תשובה. נימא דעכ"ד בעא לאוכחא ליה ולא תימא
 דמונפשיה סדר ביה ועבד תשובה. ה"ה"ד הוכח תוכיה את לרבות ת"ח
 עמיתך עם שאתך בתורה ובמלות. עכ"ד בעי לאוכחא ליה אע"ג דאנא
 מפקידנא לך דלא תשא עליו חטא ולא תהרהר אחריו דודאי עבד תשובה
 עכ"ד בעי לאורחא ליה. מ"ע בגין דזימנין עבד ולאן אדעתיה וא"ג עעי
 ולא סבר דחובא הוא. ואע"ג דלא בעי להרהר אחריה דודאי עבד תשובה
 האי כיון דספקא הוא אוקי גברא אחזקתיה. אבל לאוכחא ליה חיישינן
 למיעוטא. וחו כפיל קרא הוכח תוכיה חוליק לן בהא היכי לעביד תוכחה
 לחבריה ממש דקאי באפי' ולא יגרוס לי' הלבנת פנים. וקאמר הוכח
 תוכחה כללית דלימא לי' אסיר למגזל ולשקרא ולמעבד כמה איסורין ובהדי
 האי הוכח' תוכיה את עמיתך מחובא דאי' ביה, וברא לא תשא עליו חטא
 ולא יתבייש כמה דהא אמרי חגיגי הא איכא כמה חובין דאדכר האי
 מוכיה ואנן ידעינן דליתנהו בהאי גברא ומדהא ליחא הא גמי ליחא. דכה"ג
 אמרינן במליעה ספחה זו רבננית היא בעטנית היא וכו'. ה"ה ב' מוס
 אחד וכופו בין המומין הרי זה מקח עשות ע"ס. וחו כמ"ד קמאי
 בקרא דהוכח לחכם ויאבך. דכד תוכח ליה תימא ליה דאיכו חכם
 וגברא רבא ובודאי דלא אתכוון למיחב וברא איכו רחיס לך. והכי גמי
 הוכח כד בעי לאוכחא תוכיה את עמיתך את לרבות ת"ח דתעביד ליה
 ת"ח ואיכו עמיתך עם שאתך בחורה ובמלות. וברא יקבל מינך ויתוב
 מחוביה. היינו דקיים ולא תשא עליו חטא. דלא יסתאר עליה ה"ה
 חובא

חובת דב. וזו הוכח דאיכו לחתויי הוכחות ורחיות כד תוכיח את
עמיתך. ולא תימא ליה אסיר למעבד הכי ותו לא דילמא לא יקבל
מינך וישתאר בחוביה. אבל בדה דאת מייתי ליה רחיה לא חשא עליו
חטא. דיקבל מינך ויחוב מחוביה. ואמרי קמאי האי מאן דחוכח
לחבריה ולא קביל מיניה נטיל חיבו בעלמא דאתי אגר פקודין ועובדין
טבין דעבד חבריה וכהיפוכא נמי לגבי עונשא דמאי דבעי לאתענשא
גברא דחוכח לעובדין ביסין דיליה. האי עונשא חיבו חיתוסף אמאן
דחוכח ליה ולא קביל הה"ד הוכח תוכח את עמיתך ולא חשא עליו חטא
לא תיכוון בחוכחתא דא דחשא עליו חטא דידך אי לא יקבל מינך. ובג"ד
ל' ישראל וב' דבראשית חנון ל"ב למימרא דכולא תלי בלבא דיבוי
נקי ובר ולא יחשוב למנסב אגרא דחברי'. וב' דבראשית רברבא למימר
דמאן דחוכח איה ל' אגרא סגי. וריבן בעה"ב דא חיבו דר"ת "בראשית
"ברא" אלדים חיבו בב"א. ואיכא נמי אגרא דסקיל ליה בהאי עלמא
דלא אחפס בחובין דדרא כמ"ד קמאי הה"ד את השמים ואת הארץ.
דאיכא אגרא דנטיל ל'. בשמיא דאיכו בעלמא דאתי ואיכא אגרא דנטיל
ל' בארעא דאיכו כמה דאמנן דלא אחפס בחובי דרא. דא חיבו דסייס
והארץ היתה תהו ובהו דאי הות לדיא וריקליא וליח בה עובדין טבין
דאגינו עלה וחושך על פני דאחשיכו אנפייכו מסגילות חובין ובגין
דא הוה תהום בהפוכא המות. דמיתו מנייכו בחובייכו. עכ"ד ורוח
אלדים מרחפת על פני המים רוחא דקב"ה פריסא על חנון דעסקי
באורייתא ופקיד קב"ה על מלאכא דמוחא דלינטר להו כנו"ד רשב"י ז"ל
בקרא דלא חשחית את ענה דא חיבו ת"ח דיהיב עיעא למחא ואחוכח
לו. מ"ע פקיד עליה הכי בגין ויאמר אלדים יהי אור ה' זמנין
אור הכא לקבל חמשה חומשין דאורייתא דהאי ת"ח אנהיר עינאון בה
ועל דא כתיב וירא אלדים את האור כי טוב דליהו עובדין טבין דחברי'
דבעלמא דאתי האי טוב דאיכו עובדין טבין הוה את האור כהדי האי
ת"ח דחוכח לחבריה ואנהיר עינוי בכמה מיילי דאורייתא. ותו ויבדל
אלדים בין האור ובין החושך. דהני עובדין ביסין דעבד האי אור קב"ה
אבדלינהו מינייכו ויהבינהו אחאי דלא קביל תוכחת ובחבינהו בפנקסא
דיליה. וה"ע עובדין טבין דיליה בחבינהו בפנקסא דת"ח דחוכח ליה
והוי ליה כגוונא דכנסת ישראל דאתמר עלה. ואמרת בלבבך מי ילד
לי את אלה ואני שכולה וגלמודה. וחינו דאמרי רבן כד דמך רבי
אבהו אחוה ליה י"ג נהרי דאפרסמונא דכיא אמר כל חילן דאבהו ואני
אמרתי לריק יגעתי לחסו והכל כחי בליתי אכן משפטוי את ה' ע"כ.
ואית לאתערא גברא ברבי אבהו היכי לימא הכי מיילי דלריק יגע הא
אחיידע

אחידת לכולי עלמא דאין הקב"ה מקפח שכר כל בריה . אלא בגין דר'
 אבכו הוה עייל בהיכלא דמלכא ורובא דיומין וזימנין ידיס הוה מובד
 ומבלי לבו בעסקי דעלמא ובמאי דאתוכח בהדי מינאי ואפיקורסי
 כדמוכח בכמה דוכתינן . ואמרי רבנן מי שטרה בערב שבת יאכל בשבת
 וזהו סבור דלא נפק ידי חובתיה באורייתיה בגין דאטרוד בהני מיני
 דעסקא דאורייתא עדיף מינייהו עובא . מיהו כיון דהוה זקן וגשוא
 פנים ורחימא דמלכא הו"ל כסופא וסיאובתא וכוה אשתדל לאוכחא הני
 אפיקורסי ולאסדרא לבו בחיובתא . ואינהו לא הוו מקבלי תוכחתא ועל
 דא מן שמיא שקלי כל אגרא דעובדין דעבדו הני חייביא ויהבי לי' לר'
 אבכו. דא איכו דאמר אכן משפטא דעבידי' משפטא במאן דעבר דאוריית'
 ואוכחנא ליה איכו את ה' וביה עביד לי כל האי אגרא ויהיב לי חולקא
 דידי ודידכו . ה"ד לא חסור מן הדבר אשר יגידו לך וכו' והאיש אשר
 יעשה בזדון לבלתי שמוע אל הכהן העומד לשרת וכו' או אל השופט
 ומת האיש ההוא ובערת הרע מישראל ואית לאתערה דהאי ובערת
 הרע יתירא הוא דכיון דכתיב ומת האיש ההוא מאי לריבא למימר
 ובערת הרע . אלא בגין דהאי גברא לא שמע תוכחתא דישראל דאוכחו
 ליה כהן ושופט דידכו ודכוותיהו ודינא הוא דנטיל חוביהו דכל דאוכחו
 ליה על דא כתיב ובערת הרע מישראל דרע דידכו האי גברא נטיל ליה
 וכיון דמית הא רע דישראל אתעבר ואזיל מעלמא היינו דסייס וכל ישראל
 ישמעו דנטיל האי גברא חובין דידכו וייראו ולא יזדון עוד . ותא חזי עונשא
 דמאן דלא מקבל תוכחה דבה שעתא נסיב כל חובין דחבריה צרגעא חדא
 ולית לך חובא בעלמא כהאי דעביד פירין ופירי פירין ואיללא דא עביד פירין
 ופירי פירין בשעתא חדא דלא בעובדא אלא במאי דסריב ובג"ד אמרי
 רבנן כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו דבגין דמוכח לבו ואית
 מינייהו דלא מקבלי תוכחה ונסבין חובין דליה הו לא אשתאר גביה
 חובא דליגריר חובא אחרינא כמה דתנן עבירה גוררת עבירה . ועל דא
 כתיב ואשימם צראשיבם ודרשי רבנן ואשמים כתיב דאי רישא דעמא
 לא אוכח לבו איכו יקבל חוביהו . וגברא דלא דייק שפיר לא ידע למפרק
 דא דאמאי יקבל לחובי דריה אפי' חובין דלא שייך איכו בגווייהו .
 אלא דכל דא מדה כנגד מדה דכי היכי דאי אוכח לבו ולא קבילו אינהו
 נטלי כל חובין דליה ה"נ אי לא אוכח לבו איכו יקבל כל חובא דילכו
 ובגין דא לדיק דאיכו אוכח לחייביא לא אתפיים בחובי דרע בגין דלא
 סגי דאיכא מנייהו דלא מקבלי תוכחתיה ואינהו נטלי חובין דליה ותו
 לא אשתאר ליה חובא למימת בגיניה דאין הערוד ממיית אלא החטא
 ממיית . ועל דא לדיק דלא אוכח לבו איכו אתפיים בחוביהו דבגין דלא
 אוכח

חוכה לכו חיבו קביל כל חוביכו וברגעה חדא ללא מוכח לכו סו"ל
 חובין סגיאין ובגיניהו ימות ודיניה דקב"ה בטהור דייגא או לדיקא
 קושטא הוא אל חמונה ואין עול לדיק וישר הוא. הס"ד הוכח חוכה
 את עמיתך. וכדא ולא תשא עליו מעא. דחטא שעליו לא תקבל יתיה
 דהי לא חוכחת ליה תקבל חוביו. ובגי"ד תשכה לתרין גברין דחינון
 רחימין דא לדא טובא ובזמנא פורתא אתפרש רחימותא דידכו ואת
 דשכחי דא לדא. והכי הוה לכו ממילא חע"ג ללא התקוטעו ולא הוה
 בינייהו מחלוקת כלל. ומאי עעמא בגין דחד מנייהו עבד חובא וחבריה
 ללא חוכח ליה חיבו נטיל חובין דידיה אהכי מהשתא תו סני ליה
 חע"ג ללא חזי מזליה חזי דאתי ליה בגין חבריה עונשא ולערא סגי
 הס"ד ולא תשגח את אחיך בלבבך. כי היכי דלא יהוי לך בהא מילתא
 דתשגח את אחיך חע"ג דהוה אחיך מוקדמת דנא בלבבך דהאי שנאה
 חיבי בלב ללא הוה לכו קטטה בפה. ובגין דלא ליהו לך בהאי הוכח
 חוכה את עמיתך. וכדא לא תשא חובין דיליה. ומהשתא לא תיחוי
 סני ליה. ודא חיבו דרמיז תנא דחבות כל אהבה שהיא תלויה בדבר
 דאית ליה במלון דחינון תוכחא דבעי לאוכחח לחבריה. בעל דבר
 דאתמנע מלאוכחח ליה בעלה אהבה דהוה רחיס ליה בגין דחיבו השתא
 אתענג על חובין דחבריה. ותמר נמי חע"ג דבה יפת תואר היתה
 ניהו הוה מיהא בנדותה הות ועל דלא מיהת ביה באמנון בגין חובה דנדה
 קבילת חובא דיליה והות לה שנאה בהדיה ואיחו נמי סני לה בגין דעל
 ידה חב בנדה ותו נמי כמים פנים לפניס. ועל דא דתיב וישנאה אמנון
 שנאה גדולה מאוד כי גדולה השנאה אשר שנאה מאהבה אשר אהבה. ומאי
 כי דחיבו נתינת טעם. אלא דיהיב טעמא דסני לה טובא בי גדולה השנאה
 אשר שנאה. מסיבת אהבה אשר אהבה ושכיב בהדא גידא ולא חוכחת ליה
 בגי"ד סני לה טובא. דחע"ג דרבנן יהבי טעמא דעשתא חרות שפכה. הוה
 והא איתא. ודא חיבו רמיזא דקרא לעיני כל ישראל חינון רבן בראשית
 חתון בראשית' דבמלחא דידכו דחיבו בראש' יתריס' ת' כמד"א והחיות
 תו - "ואמרי' בשבת ת' תחיה ת' תמות דאי מוכחי לבני נשא אתריס
 ת' תחיה. ואי לא ת' תמות. ובגין דא חמר קרא אל חוכח לך פן ישנאך.
 דחע"ג דחיבו לא חזי מזליה חזי. דכיון דחיבו לך דכתיב ביה ולך לא
 שמע גערה. ולא יקבל חוכחה דידך. אנת תיסב כל עובדין עבין
 דיליה ואיבו יסב כל עובדין בישין דילך וילקי עליהו. והאי שנאה
 דיליה חיבי דינא ולאו למגנא. וכדא אתפרש מאי דתן בסוף עוקלין
 עתיד הקב"ה להנחיל לכל לדיק ולדיק ש"י עולמות שנאמר להנחיל אהבי
 ים דכיון דחיבו אוכחי לחייביא ולא מקבלי מנייהו ירחי דיקייה אגרא
 דחייביא

דחייבתי להוי לכו בעלמא דאתי . ולפוס כן קרי להו גחלה דהני עולמות
 לאו דידכו ולאו בגין אגרייכו אלא דירתי להו מאחריני והני עלמין
 אינון ש"י דאינון מנחה כמד"א יובילו שי למורא . וצדא אחרן מאי
 דקשיא דצוהרא דרשב"י ז"ל אומר במדרש כנעלם דיהיב קב"ה ללדיקייא
 ח' עלמין דכסופין . אלא דהנהו אגר עובדיהון . והכא איבו שי מנחה
 דאתי ליה מאחריני . ותא חזי דמאי דאמור רבנן אמאן דעבדי חסובה
 יש קונה עולמו בשעה אחת . אשכחן ליה דוגמא ודעדיפה מינה . דאלו
 צבעל חסובה אסתלקו חובין דיליה לבר בתיובתא . ואגר טב דיליה
 בההוא עלמא מסתבר דלא שקיל אלא אעובדין טבין דעבד בהאי עלמא
 מקמי תיובתא ולבחר הכי דהא כללא כילי רבנן מי שטרח בערב שבה
 יוכל בשבת . דאע"ג דאמרינן במקום שבעלי חסובה עומדים לדיקים
 גמורים אין יכולים לעמוד . דא איבו בהני דעבדי עובדין טבין מקמי
 הכי ובחר הכי . וא"ג בת"ח דשגגות נעשות להם כזכויות . אבל מאן
 דעבד חסובה ומית בההוא שעתא כר"א בן דורדייא . לא מסתבר
 דשקיל אגרא כלדיקי גמורי דעבדי עובדין טבין עובא . ואלו במאן
 דאובח ולא קבילו מיניה ברגעא חדא ילון כל חובוי ותו ירית כל אגר טב
 דידהו לבר מדידיה וקני כמה עולמות בשעתא חדא . ואיכא למימר נמי
 דהני בעלי חסובה דבאחרייכו אין לדיקים יכולין לעמוד . בהנהו דאתי
 לידייכו תוכחה לאחריני ואוכיחו להו ולא קבילו . וכל דא חלי בשקולא
 דאל דעות דאי ידע קב"ה דהני בעלי חסובה דאנסי להו עדנייכו ושקיל
 להו זכאי . ואי הוה מנח להו הוו עבדי עובדין טבין עובא יהיב להו נמי
 אגרייבו כמה דעבדי כמד"א דאי חשיב בר נש למשבד מלוה ונאנס ולא
 עשאה קב"ה חשיב ליה כאלו עשאה ואמרינן נמי אחד המרבה ואחד
 הממעיט . ומיהא פשיט לן דבמאן דאוכח ולא קבילו מיניה בחדא
 מלתא דזכי לכל דא בשעתא חדא . בר דלא לחכוון לדא דאי הכי
 תוכחתא דיליה לאו לשמה היא . ותילף מהא דאמרן דליה לך פקודא
 דאיבו רב וסגי במאן דאוכח לחבריה דהא זכי לכמה עובדין טבין ותו זכי
 לאסתלקא כל חובוי בשעתא חדא . ואלו הוו בני נשא יהבי כל דעתייכו
 בהאי הוו שקלי שפולי גלימייכו ורשעי ריהטא בחר ריהטא לזכאה לחייבוי
 ולאוכחא להו . והא חשיידע דרשב"י ז"ל צוהרא דיליה בדוכתי עובא
 אחר ברא ופקיד למרדך בחר חייבא ולזכאה ליה . וצדא אחרש מאי
 דחנן באבות משה זכה וזיכה את הרבים זכות הרבים תלוי בו
 שנאמר לדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל . ואית לאחצרא זכותם
 תלוי בו הו"ל ואמאי הדר ואמר זכות הרבים . ותו מהיכא משמע ליה
 מקרא דמייתי דזכות הרבים תלוי בו . אלא דבגין דזיכה את הרבים
 ואוכח

ואוכח להו. לא סגי דאיכא רבים נמי דלא קבילו מיניה תוכחה. ועל
 דא זכית הרבים אינשו דלא קבילו מיניה איכו חלי ביה ושקיל ליה. ואכא
 מייתי ראיכ מדכתיב ומשפטיו עם ישראל דאיכא טובא דעביד בהו
 משפט על דלא קבילו תוכחה.

(קמד) **בראשית** תמן יראת חמן ש"ב סה"ד מפני שיבה תקום
 ויראת מאלהיך חני ה'. דכד חזי לסבא ליקום

מקמיה כמאן דדחיל מניה ואי דחיל מסבא בהא אחי לידי יראת שמים.
 דהשתחא מקמי מאן דאיכו סב דידע באורחוי דקב"ה עפי מניה בעי
 למדחל מקב"ה דאיכו סבא דכזין חי וקיס לעד אין חקר לתכונתו לא
 כ"ש דבעי למדחל דהא יראה דסב איכו מסגיאות חכמה דביה דכתיב
 ביששים חכמה ואורך ימים חכמה וזגין דקימה דסב איכי מדחילו אהכי
 כתיב בפקודא דא ויראת מאלדיך. וזגין דבעי דליהוי האי סב ידע
 באורייתא אהכי אחרמיז בצראשית "בכיוחך" רואה "איש" "ש"ב" "יודע"
 "חורה". "בעת" "ראוחך" "אוחו" "ש"ב" "יש" "תקום". וזגין דיראה דידיה
 בעי דליהוי בלב אהכי למד ד"ישראל" וז' דצראשית איכו ל"ב וסאי
 קימה דסב ודחילו דידיה איכו מאורייתא וחכמה דביה אהכי אחרמיז
 בריש אורייתא לאולפא דדחילו דסבא דחילו דאורייתא איכו. ותו איכא
 טעמא דחלי קימה דזקן בדחילו דקב"ה דהכי תנין אין צור ירא חטא
 וזגין דא פקיד למיקס מקמי סבא וסדרת פני זקן דאיכו זקן שקנה
 חכמה דכד קס מקמיה ועביד ליה הדור בהכי אחקריב דעתייהו לגבי
 הדדי ויכול למילף מיניה מילי דאורייתא וכיון דילף אורייתא הו"ל יראת
 חטא דאס אין חכמה אין יראה. ותו אחרש קרא דאמרי רבנן מאן
 דחיל מרבנן איכו גופיה לורבא מרבנן היינו דקאמר מפני שיבה תקום
 וסדרת פני זקן ודא איכו דחילו דרבנן וכיון דדחיל מנייהו הא ודאי
 דאס גופך ויראת מאלדיך מקמי הכי ואס לורבא מרבנן דאס אין יראה
 אין חכמה וכיון דאיכא חכמה ודאי איכא דחילו דקב"ה דכתיב הן יראת
 ה' היא חכמה. ותו איכא למדרשיה דאמרינן בקידושין מ"ד יודך ה'
 כל מלכי ארץ כי שמועו אמרי פיך כיון שאמר הקב"ה אנכי ולא יהיה
 לך אמרו לכבוד עצמו הוא דורש כיון שאמר כבוד את אביך והא אמך
 חזרו והודו למאמרות הראשונות. ואחרנא בהא אכתי אימא לכבוד
 עצמו ולכבוד אחרים הוא דורש. ופריקנא דאימא במדרשא דנח דבר נש
 איח ניה קנאה ומתקנא חכס בחכס וגבור בגבור אבל קב"ה לא קני
 במאי דעביד בר נש אומנותא דיליה דכתיב כי לדיק ה' לדקות אהב.
 בני"ד כד אמר קב"ה אנכי ה' אלדיך אמרי לכבוד עצמו הוא דורש ואיכו
 קני אמאן דעביד יקרא לאלהא אחרא אבל כיון דפקיד דליעביד יקרא
 דאבוי

דאבוי דבשר ודם איבו ועס כל דא לא קני בכי ופקיד דליעבד ליה
 יקרא שמע מינה דלית ביה קנאה וכו' דפקיד אעבודא זרה בגין
 דקושטא דאיבי שקרא ולית בה ממשח. כ"ג איכא למימר דקב"ה אמר
 לבר נש את ד' אלדיך תירא ואותו אעבוד. ואית מאן דיימא לכבוד
 עלמו הוא דורש ולא ניחא ליה לדחלא מאחרא בר מיניה ואככי לא
 חייש למדחל מיניה ולמעבד מאי דפקיד ליה כיון דחשיד דלכבוד עלמו
 הוא דורש. אככי פקיד מפני שיבה תקום והדרת פני זקן דתידחל מנייכו
 ודא גרמא לך ויראת מאלדיך ולא תימא דח"ו לכבוד עלמו הוא דורש
 וזדה תכימין ביה ולא תהי פלח לע"ז ותימא דח"ו איכא אלהא אחרא
 אלא חגי ה'. ובגיד' צבראשית דרמיו קימה דת"ה וסב ודחילו דיליה
 אהא סמין ליה צר' אלדים את השמים דכד תדכר דפקיד קב"ה
 למדחל מבר נש צהא אודית אגת וכולי עלמא דקב"ה צר' את השמים
 ואת הארץ ולית אלהא אחרא בר מיניה. ואי לאו האי פקודא הארץ
 היחה תהו ובהו ועבדי ע"ז וכהאי פקודא ויאמר אלדים יהי אור
 דלינהר עינייהו ולידעו דה' אלדי"ם אמת ובגיד' ס"ת צר' אלדי"ם את'
 ס"ת אמת. הה"ד ראש דצרך אמת דמראש דצרך דאחרמיו צבראשית
 דחילו דרצון אחידע דאלדים אמת. ולפוס פשטא דמילי דרצון צהבות
 דשיבה איבו בר שבעים ולא מחייב למיקס מקמיה עד דהוי בר שבעים.
 ולפוס מארי דרצון מבי הוי בר שתי' שני' מחייב למיקס מקמיה. ובהא
 רמיו דודי לי הרב ר' יעקב ז"ל ר"ת שיבה "הוא" צן "ימים" ששים.
 וימים אינון שני' כמ"ד ימים הו עשור. וכו' רמיזא לא אכרעא לסייעא
 מארי דרצון דכאי שין תיחוי נמי שבעים ואגא חמינא דר"ת שיבה "שנים"
 י"ב "ה' דכד הוו שני' י"ב זמנין ה' הא אינון שתי' וכו' הוא סברת
 מארי דרצון. ובגיד' כל ישראל איבו ס"ת בחושבן שתי' וסמין ליה
 צראשית דאחרמיו ביה קימה. ולפוס מארי דפשט אחרמיו לעיני כל ישראל
 איבו שבעין בחושבן. ואית לך למגדע דהלכה כאיסי דלמאן דאיבו שב
 בעי קימה וסדור. וזקן דקנה חכמה נמי בעי קימה וסדור. דככי אמר
 קרא מפני שיבה תקום והדרת תקום והדרת פני זקן. וכני תקום
 והדרת תיבין משוחפין ניכוו לסב ולזקן בגי"כ ר"ת "שיבה" תקום "והדרת"
 "פני ר"ת שחוף. וכו' דלא קאמר ותהדר פני זקן. איכא למדרש דקרא
 אכטח ליה זמנשר ליה דבאגרא דפקודא דא ליזכי למבוי זקן. ותו נמי
 דליהדר בתחיית המתים פני זקן כמה דמית זקן כמד"ר בגין דללדעון
 ליה בני דריה דכאי איבו פלגיא. ה"ד והדרת דכד תיבדר בת"ה תיבדר
 פני זקן. ותו נמי מדריש מפני שיבה מקמי דליהוי שב תקום והדרת
 דתיבדר בתיובתא. וכיכי הוי תיובתא דליהו פנים דיך מסגילות

הענינה פני זקן. וזדה ויראת מאלדיך. וסייעתא למארי דרזין
 חמינה דהיינו דקאמר מפני שיבה תקום דמקמי דליהוי ליה שיבה תקום
 דשיבה איהו בן שבעים ומקמי שבעים דאיהו שתין תקום. אלא
 דמדריש שפיר מפני שיבה כהא דראב"ע דאתוספו ליה י"ח דרין
 בדיקניה וקאמר הרי אני כבן שבעים שנה. ה"ד מפני שיבה מפנים
 דאתחזו דאיהו שיבה חע"ג דבקושטא לאו הכי אלא דאיהו בחור. עכ"ד
 תקום. מ"ע ויראת מאלדיך דאיהו שני עליה סדרא דעלמא אלמא
 דרעותיה הכי :

קמה) בראשית ר"ת "בשיות" ריטך "אוכב" שומע "ה' "תפלתך.
 כהא אחרמיז מאי דאמרי מארי דרזין דככל ללותא
 דללי בר נש קמי קב"ה איבעי ליה צה שעתא למהוי רחיס לכל בר
 ישראל כנפשיה כי יכי דליהו כל ישראל כללותא חדה ותתקבל ללותיכון
 דקב"ה לא סני ללותא דסגיאין כמ"ד פנה אל תפלת הערער ולא בזה
 את תפלתם. ושורשא ועיקרא דהאי מילתא איהי כמה דאמר ר"ע
 ואהבת לריטך כמוך זה כלל גדול בתורה. ואית לכוונה במלוכי דרבי
 עקיבא רזא רברבא. דהא אחידע דבאתערותא דלתתא אתער נמי לעילא
 כה"ג דאדם איהו סולם מולכ ארעה וראשו מגיע השמימה ובעבודי וא"כ
 במלוכי אגבר לעילא דינא או רחמי דכד בני נשא רחמין דא לדא וגמלי
 חסד דא לדא ה"ג לעילא מתייחדי ספירן ואתמשך שפעתא וחסדה ממקורה
 דלעילא לספירן דלעילא ומנייהו נמי אתמשך לתתא ואי בבני נשא אית
 פרודה ופלוגתא ה"ו גרמי נמי לאפרדא יחודה דלעילא. ועל דא מחלוקת
 נט' מ"ת חל"ק. דאיהו גרמי בהאי לאפרדא בין קב"ה ושכינתיה קב"ה
 מפריד לכו נמי מהאי עלמא היינו דאמריקן איש ואשה שזכו שכינה
 ביניהם דאתעביד יחודה דלעילא ואתייחד נמי בהדיהו. לא זכו והוו
 במחלוקת אש אוכלתן דכד גרמי פרודה לעילא דלא אתערבו חסדים
 בגבורן אשתארו דינין נחודייהו דאינון אש והאי אש איהי אפרדה לכו
 מהאי עלמא. ועל דא דורו של שאול לא הוו נלחין בקרבא דהוה זכו
 פרודה ודורו של דוד דהוה באחדותא חדה הוו מגחי קרבא ונלחין ועל
 דא חמ"ל משה ליהושע בחר לנו אנשים ולא הלחם בעמלק. דבעי
 מיניה דלבריר אנשים דליהו רחימי דא לדא כי כיכי דלנלחין בקרבא
 וע"ד במרגלים דהוו בפרודה אמר לכו לא תעלו כי אין ה' בקרבכם.
 דבפלוגתא דא אתפרש יחודה דלעילא ואתפרש נמי קב"ה מינייהו דכד
 אחייחדו ספירן לעילא אחייחדו כולא כחדא עילאי ותתאי. ה"ד קדושים
 תהיו דאו"א אקרין קודש ועל ידא דללותא דמתייחדי גו ז"א אתמשך
 שפעתא לתתא ומנהירו דילסון נחית לתתא ואתייחד נמי בגויה דבר נש

וכו' קדוש שריו בחוק מעיו. ה"ד קדושים תהיו חיונה בזמנה דכי
 קדוש חני ה' דאניוה' כד אתו לכו מוחין דאיון או"ה דאקרו קודש
 כדן ישראל לתפא' הוו גמי קדושים ואתיחד יחודה דלעילא כולא כחדא
 ואתיחדו גמי עילאין בתפאין. דא' חיוה רזא דאמרי רבן יכול כמוני
 ת"ל כי קדוש קדושתו למעלה מקדושתכם. דלא חיונה קדושים תהיו
 דליתי לכו נכורה דאו"ה דלא ע"י דזו"ן אלא דמקבלי מאו"ה כחדא כמה
 דזו"ן מקבלי מאו"ה. אלא קדושתו דאיוה מוחין דאו"ה דאתו לי למעלה
 מקדושתכם דאתו לדידי ובתר הכי אתו בני מוחין דאקרו קודש ממאי
 דאתמלי ז"א ומנכירו דאסגי ליה חיוה יחיב כחי תוספת לתפא' ודא
 חיוה קדושתו למעלה מקדושתכם ודא חיוה בריר למאן דעאל ברזין
 דהכנתא. וכו' אתיידע דחייבא מהפכי מדת רחמין למדת דינא
 וזכאין מהפכי מדת דינא לרחמי. ואי חיונה הא כתיב חני ה' לא שגיתי
 הא מלתא אהער ביה ר"ה בריה דרשב"י ז"ל (עין תקון כ"ו דף ע"א
 ע"ב) ואחיב ליה אבוי ואמ"ל וי לבגי נשא דאיון אעיימין לבא דחשבין
 דידין ולא ידעין ודאי חגי חיוה שכינתא ה"ד ויסרתי אתכם אף חני
 חיוה ודאי לא אשתני ולא חיוה תמורה באחרא ואיוה לא אשתני ולא
 אסתתר מינה אבל לבגי חייבא אשתני קב"ה ואסתתר מגיבו ה"ד
 אסתירה פני מהם וכו' ע"כ ודא אהערגא בפסוקי דהאי עניינה ה"ד
 וירא ה' וינאץ מעמם בניו ובנותיו דחזא דאית בכו פרודה ובעם ומחלוקת
 בין גבר לחבריה ובין גברא לחתניה וחזא דלא זכו למסוי בינייהו שלמה
 ובגין דא' אש אוכלתן דאשא דמחלוקת דעבדי גרמא לאבערר מדת
 דינא דלעילא ואיבי אפרידה בנייהו ה"ד וירא ה' וינאץ וגרמי למסוי
 גמי כעם לעילא ודא' הוו זו"ן אחב"ה ומוחין דאיון מוחין דפניס דאיון
 חויה דע"ב ואלדי"ם דיודין דכד מתחברי הוו חושבן שב"ע אסתיר לכו
 קב"ה ה"ד אסתירה פני מהם. ואשתארו זו"ן אחב"ה ה"ד אראה
 מה אחריתם. נוט' מ"ה אחרי תם. דז"א דאיוה חויה דמ"ה חיוה
 אחרי מלכות דאתקריאת ת"ס כמ"ד בזוהר אקרא ויעקב איש תם בעלה
 דת"ס. והיינו טעמא כי דור הפלגות כמה. דבעובדייהו מהפכי
 מדכ"ר דאיון פב"פ למדת דינא דאיוה אחב"ה. היינו דסיים ה"ס
 קנאוני בלא אל. דקנאה בחושבן ארבע אותיות דילה חיוה חושבן כע"ס
 וגרמי דז"א דאיוה ישראל אחון שיר אל דאתו ליה חו"ג מאו"ה כוי בלא
 אל דלא אתו ליה חסדים דאקרון אל וכיון דאשתאר ביה גבורן ודיינין
 אהכי אקניאש בלא עס דלא הוו עס סגי אלא דמייט טובא מגיבו
 ודאשתאר מגיבו לא חזי למקרי יתרון עס. וכו' גרמי כי אש קדחה
 באפי וחוקד עד שאלו חתית במד"ר כל הכועס כל מיני גיהנם שולטים

30. ותו גרמי למהוי אחבא"ח דאיכו רבוע אלדים דחושבניה ריש ואחוריס
 דהויה דאינון ע"ב והוי רע"ב אהכי ותאכל ארץ ויבולק מזי רע"ב וכו'
 סיינו דאמר קרא ואהבת לריעך כמוך דכד תיכו רחיס לחברך בוותך
 ותיכוו באחדותא חדא כחד נפשא כדן הוי הכי לעילא ואתחברו דרגין
 דא ברא ואתחברת אתתא דאיכי אני בצעלב דאיכו ה' ותו לא אסתלק
 מז"א מוחין דבינה דאינון ס"ג ואתו מוחין דס"ג לז"א דאיכו מ"ה .
 וכד מתחברן סויין דס"ג ומ"ה אינון בחושבן חק . ועל דא סמיך ליה
 את חוקתי דאינון חק דאמרן חוקות שמים תשמורו דתהוו נטרין לכו
 דלא יהא בכו פרודא . וכדן בהמתך דאיכי מלכות סס צ"ן חושבן בהמה
 לא תרביע כלאים דלא שליטי בה קליפין דאינון כלאים דאינון שליטי
 בזמנא דהויה ברבוע דאינון אחוריס דהויה דהו חושבן ע"ב דא איכו
 רמיזא דתרביע . ופדך דאיכי מלכות לא תזרע כלאים דלא מתערבי
 קליפין דאינון כלאים למיסב שפעא דילה . דכד אתו לה מוחין דבינה
 לא שליטי בה סט"א והא אתיידע היינו דסייס ובגד כלאים דאיכי
 קליפת נוגה לבושא דחשמל דאיכו מקליפת נוגה דמיערב טוב ורע לא
 יעלה עליך לחלבשא ביה חלא דאתעביד חלוקא מסטרא דעב . בי
 היכי דצעבדא דאת רחיס לחברך גרים למהוי ליה חסד לז"א דאיכו
 הויה דע"ב דאיכו סטרא דימינא דהוי טוב ואיכו אהבת חסד . ה"ג
 ליהוי לך . דא איכו רזא דרבי עקיבא ואהבת לריעך כמוך דא גרים
 למהוי כלל גדול דאינון חסדים דאינון הויה דע"ב דאיכו חסד דאתקרי
 גדול אחכלילו ואתחברו בז"א דאתקרי תורה ודא איכו כלל גדול דאיכו
 חיבורא וכללותא דגדול דאיכו חסדים בתורה דאיכו ז"א . סיינו דקאמר
 יתרו עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלדים כי בדבר אשר זדו עליכם
 דמקמי דלפיקו ישראל ממארים בכל הני גבורן דעבד לכו קב"ה הוה
 סבור יתרו דז"א דאיכו ה' לא שליטי בעלמא חלא דעלמא הוה תחוב
 רשותא דשמא דאלדים דאיכו דין אבל שמא דהויה דלאו איכו דין לא
 אשתי למעבד דינא דהכתיב אני ה' לא שגיתי כמכ דשאל ר"א לאבוי
 דבג"ד דאמר פרעה מי ה' אשר אשמע בקולו לא ידעתי את ה' דאיכו
 לא שליטי בעלמא ולא עביד דינא ובתרא דאורי דקב"ה איכו עביד דינא
 כמ"ד וידעתם כי אני ה' וכדכתיבנא בסימנא אחרינא . ואי הכי בעינן
 למימר דאשתי לחיביא כפוס עובדיהון דבני נשא והוי דינא לחד ורחמי
 לחד . דהא הוי רחמי לישראל כמ"ד ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונא .
 אהכי אמר עתה ידעתי כי גדול ה' דאית ביה גמי מדת חסד דאתקרי
 גדול וטפי אית ליה חסדים מגבורן דאינון אלדי"ס ה"ה"ד מכל האלדי"ס
 דהא כי בדבר אשר זדו ואמרי מי ה' אשר אשמע בקולו הני דביה
 עליהם

עליהם אחו וכמה דאמרי רבנן בקדרה שבשלו זה נתבטלו ואישראל לא אחי מידי ודא אורי דעבד חסד רב וסגי עם ישראל . ואתחזי לן דבגין"ד קב"ה שליט על מזרחי בשמא דה' ולא במלכות דאיהי אלדי"ס ח"ג בגבורה בגין דאי שליט עליהו במדה"ד ואתער שלהובין דלדק תו לא הוה רחמי לישראל והוה אתעביד דינא זהו נמי דמדה"ר לא שבקא לכו מלמעבד זהו דינא דהו גוי מקרב גוי . אהכי שליט זהו דשמא דה' דאיהו כליל דינא ברחמי למהו דינא למזרחי ורחמיין לישראל .

ואכתי אית לאתערא בהסיא דשבת (דף ל"א ע"א) בההוא גיורא דאתא קמיה-דהלל ואמר ליה גיירני על מנת שתלמדני כל החורה כולם בשאני עומד על רגל אחת . אמ"ל והשבת לריעך וכו' מאן דעלך סני להבך לא תיעביד זו היא כל החורה כולם ואידך פירושה הוא זיל גמור ואמאי לא אמ"ל מאי דעלך רחיס להבך תיעביד כלישנא דקרא ותו דר"ע אמר זה כלל גדול ולאו דאיהי כל אורייתא . אלא דכללא רברבא איהו . ותו הא חזינן פקודין טובא באורייתא דלא שייכי ברחימו דחבריה . אהכי אלעריכא בהא לדרשא . ונידוק נמי במאי דאמר על רגל אחת . והא ודאי דלא אית טפשא דעלמא דלימא הכי אלא דהאי גיורא כד הוה יסיב דעתיה לאגיורי יסיב דעתיה במנהגין דישראל דכד קיימי בללותא הוו אמרי כל חד מנייהו דאנא רחימנא לכל בר ישראל כנפשאי כי יסיב דליהו שמאן דקב"ה כחדא כמה דהו ישראל ביחודא חדא והא מילתא אתקשי זה יסיב מלי למעבד בדין למרחס לחבריה כוותיה אלא דהא מילתא זוערתי היא למאן דאיהו רב באורייתא וידע דבולכו ישראל חדא חולקא הוא באיברין דבר נש דכולהו שייכי הני בהני וכד רחמיין דין לדין ואתחברו כחדא הכי נמי שמאן דקב"ה דאיון עם מ"ב דאיון א"א וזו"ן מתחברי כחדא והו חושבן רל"ב ועס כללות דכולהו הוו בחושבן רג"ל דא איהו דאמ"ל גיירני ע"מ שתלמדני כל החורה כולם על רגל אחת דבתר דחוליק לי כשאני עומד דקאיימנא בללותא על רגל אחת דכולהו שמאן דקב"ה דאיון בחושבן רג"ל להו בחבורא חדא דא איהו אחת בגין דדא קשיא לי מכלא . ואמ"ל הלל דהשתא לא תכוון בקרא דואהבת לריעך כמוך אני ה' בהאי פירושה דליהו אני ה' עחדא . דהשתא לית לך דעתא ובינתא למילף כהאי דהאי כוונה אתחזי למאן דאיהו רב וחכים באורייתא וברזין דילה . אלא השתא אמנינא לך פירושה אחרינא דאיהו מאן דעלך סני להבך לא תיעביד . דאיהו מלחא דמסתברא ואידך פירושה אחרינא דשמעת פירושה הוא וספיר אתפרש אלא דזיל גמור ובתא דחילף אורייתא תיכול למרחס בנפשך היינו דאמר ר"ע זה כלל דין כללא איהו למאן דגדול בחורה דאיהו

דאיהו סביל דעתיה למעבד. כדון וידע ליחדא שמאן דקב"ה. אכל לשאר
 כגי לבו במאי דנפרשין לבו קרא ואכבת לריעך וכו' דמאי דעלך סני
 לא תיעביד לחברך דבהא חוכה דכולכו גופא חדא וכי היכי דבהד גופא
 אי כאיב חד מרמ"ח איברין ושס"ה גידין כוליה גופיכ כאיב ליה ה"ג
 בישראל אי כאיב לחד הכי נמי כאיב לחבריה ובאוראותא דא חתקיימא
 אורייתא על ידא דכולכו דאע"ג דבר נש לחודיה לא יכיל לקיימא אורי'
 כולכ שפיר חזי לקיומא במאי דמקיים חבריה פורתא ואיכו פורתא דכא
 כולכו חד גופא חינון דא איכו דאמר חני ה' דבהא מקיימא אורי' דאיהי
 שמאן דקב"ה ובדא מקיים את חוקותי תשמורו דסמין ליה. ודא איכו
 דאמ"ל הלל זו היא כל התורה כולה ודא איכו ערבותא דכולכו ישראל
 אסדדי בגין דכולכו גופא חדא ואהא סיים קרא בהמתך לחינון עמי
 הארץ דדמיין לבהמכ בעי לאוכחא לבו לעובדיהו ולא תשבוק לבו
 למכוי מערבי כלאים בישראל ואי לא מנחית לאוכחא לבו לכולכו אחתי
 מנחית לאוכחא אחתא דידך ה"ד שדך לא תזרע כלאים דאתחא איחי
 שדה הצעל כמ"ד נסתחפה שדכו ובעי לאוכחא לה דלא תיחוב כי היכי
 דלא ליתי לך בר מינה דעביד חובין דבן כסיל חוגת אמו ה"ד
 לא תזרע כלאים ואי עבדת הכי ובגד כלאים דאיהו גברא דחאב ובגיד
 זיה בקב"ה כמד"א ובגד בוגדים. לא יעלה עליך דלא יתחשיב חוביה
 עלך מסערא דערבות דאחון ערבין דא לדא. דכיון דאובחת ליה ולא
 קביל ועביד מאי דאיהו סני לך. בדא אורי דאיהו לא חשיב לך כגופא
 חדא. אלא דאיהו גופא אחרינה ובג"ד לא מענטש עליה וחובין דידיה
 לא יתחשבון עלך. ובג"ד בזמנא דאתחבר מקדשא אמר קב"ה לגבריאלי
 וכהיות תיו על מנחות האנשים וכתיב וממקדשי תחלו ואמרי רבנן
 בגין דלא חוכמי לבו דאע"ג דלא מקבלי קאמר התם אם לפניך גלוי
 לפליס מני גלוי. דאע"ג דלקושטא איכוונו דלא מקבלי עכ"ד לא פלטי
 מערבות דידכו אלא בדאוכחי לבו והודעינכו דסני לבו האי עובדא ואי
 לא מקבלי גלו אדעתיהו דעבדי מאן דסני להבריכו. ולא גופא חדא
 חינון ובהא נפקי מערבות דידכו. דא איכו דסמין ונעיץ סיפא דאורי'
 ברישא וקאמר לעיני כל ישראל חינון רברבין דידיע ברזא דאורייתא
 לדידכו ימא בראשית "בהיותך" ריע "אובס" שומע "ה" תפלקך. דבעו
 לכוונא בשעתא דלכותא למרחס לחבריכו ובדא תתקבל ללותיהו. דאיהו
 סביל דעתיהו לדא. דאלו לשאר אינשי תיסגי לבו במאי דלא עבדי
 מאי דסני לחבריכו. אכל רברבין דבהו ידעי דברא אלדים את השמים
 דמתמן נשמתא ואת הארץ דמתמן גופא. ועבד קב"ה הכי כי היכי
 דבר נש יקשר עלמין דלעילא ותחתא כחדא ואי מייחד וקסיר נפשיס
 בתחתין

בתחילתן יתקשרון גמי עילאין וליכוי כולא באחדותא חד . ונשעתא
 דאתחבר מקדשא והארץ היתה תבו אלו מעשיכון של רשעים ואתעבידת
 ארעא דישראל לדיא וריקניא דאתענשו לדיקין דבה בגין דלא אוכחי
 לכו וחושך על פני דפנים דידיכו גדולי הדור אחשיך לכו עלמא וכו"ל
 תכוס בהפוכא המות . ובג"ד אתחבר מקדשא דלא הוו רחמי דין לדין
 והוה בינייהו שנאת חנם כמד"ר ואימת יחבני כד ירחמיין דא דלא .
 הכ"ד ורוח אלדים דא רוחא דמלכא משיחא . מרחפת פריסא על אפי
 מיא . דרוחא דמשיחא מתלח תלי עד דעבדי ישראל חסד דא עס דא
 ובההוא זמנא ויאמר אלדים יכי חור . ותו והארץ היתה תבו הכא
 אחרמיז מאי דאתברו מלכין קדמאין כמ"ד מארי דרוין ומ"ע מיתו בגין
 דלא הוה זכו אהבה אלא יראת ותו דלא הוה בינהון חבורא ואחדותא
 חדא (כמ"ש בפ' ההקדמות דף ל"ב ד') ואי הכי תילף מינייהו דבעי
 אחדותא כדאחרמיז בבראשית הכ"ד ואהבת את ה' אלדיך דתעביד ליה
 בחי' אהבה דיתון ליה חסדים ויתאחדון חיבו ושכינתיה כחדא :

ויתן ימנא בהא דר"ע דקאמר זכ כלל גדול בתורה דדייק למימר בתורה .
 בגין דלא אפשר לאוקומי האי כללא בשאר מיילי דהא אית לן כללא אחרת
 דכל אומן סני בר אומנותיה ולא פקיד קרא למרחם לבר אומנותיה באונסא
 לבר מלביה . אלא דבאורייתא אמרינן בפ"ב דשבת זנות מפרכסות זו את
 זו ת"ח לא כ"ש . וה"ל בב"ר פ' נח אתמר להדיא דחכם בחכם אינו
 מתקנא . דאע"ג דאמרינן בעלמא כלום מתקנא אלא חכם בחכם גבור
 בגבור . האי קנאה איבו למחוי כוותיה וכדאמרינן קנאת סופרים תרבה
 חכמה . אבל לא קני ליה למסני ליה אלא אדרבא רחיס ליה ובעי
 למחוי כוותיה . וע"ד קאמר זה כלל גדול בתורה דבאורייתא מלית
 למימר ואהבת ביון דחכם בחכם רחמי אהדדי . ולא באומנותא כדאמרו .
 ותו גמי ה"ק זה כלל . למאן דאיבו גדול בתורה . דכי משבח לחבריה
 ואמר דאיבו כותי . שפיר קאמר ודא איבו רחמו . אבל מאן דלא
 איבו גדול בתורה . ואמר לחבריה דאיבו כותיה . בדה מגני ומשפיל
 ליה . ותו גמי אחא לאפוקי הא דדריש רנ"זי ואהבת לריעך כמוך ברור
 לז מיתה יפה . והא ודאי דסנהדרין דבררי לחייבא מיתה יפה לא אתמר
 בהא לדידכו מאן דעלך סני לחברך לא תעביד דהא איכו דלא חבו
 סני לכו אפי' מיתה יפה ולא ניחא לכו למימת כלל . ועכ"ד עבדי
 לחייבא מיתה יפה . אלא ודאי דלא אתמר האי כללא במאן דעבר
 דאורייתא . וע"ד קאמר זה כלל גדול בתורה במאן דמקיים אורייתא
 ולא במאן דעבר עליה :

ויתן גמי אחא לאפוקי דלא הוי האי כללא בעמא דארעא דאמרינן

זהו גדולה שנאה ששונאין עמי הארץ לת"ח ונשותיהן יותר מכ"ה. ורבי עקיבא גופיה אמר כשהייתי ע"ב הייתי אומר מי יתן לי ת"ח ואנשכנו כחמור. ואהבי מסכתא דלא פקיד קרא לע"ה למרחם לת"ח כותיה ידידיה. איפכא ממאי דבעת ידידיה גרים למסגא ליה לגמרי. אלא ודאי דהאי כללא ליתיה אלא בהני דילפי אורייתא. ותו נמי נימא דאורייתא ולגותא חדא חינוך ותרויבהו מיקרו אורייתא וצשתתא דמללי חי נמי צשתתא דעסיק באורייתא. צעי לכוונא למרחם חברה כותיה כי כיכי ללותא דכגיאין ואורייתא דכגיאין. ועל האי שעתא אמר קרא ואהבת לריעך. אבל בשאר מילין בעסקא דעלמא ח"נ צשתתא דלאו איכי ללותא או אורייתא לה פקיד קרא ואהבת לריעך כמוך בהא ודאי לנפשיה או לבריה רחיס עפי. וצפשיה דקרא איכא לפרושי ואהבת לריעך שהוא כמוך דעסיק באורייתא ומקיים פקודהא לאפוקי מאן דלאו איכו ריעך דעבר אדאורייתא אדרבא מלוכ לשנאתו כדכתיב הלא משנאך ה' אשנא ובחוקומך התקוטט:

ותו נמי כדאמרינן בעלמא לאו וראו מה הבריות אומרות עליו ותנן נמי כל שרוח הבריות נוחה הימנו רוח המקום נוחה הימנו. דא איכו דקאמר קרא ואהבת לריעך כשיעורא דאת רחיס להצנדך כמוך אני ה'. כוותך נמי אנא רחימנא ליה. דשיעורא דלעילא אחיידע מלחחא:

תו נימא דבגין דאמדינן בצ"ק רעבו ולא עכו"ם. אתא למימר דל"ת כל דלאו ישראל לא מתייבבת למרחם ליה לאו הכי אלא ואהבת לריעך מאי ניכו רעך דהכא. כמוך חי איכו כוותך דאודי דאני ה' ולית אלהא אחרת בר מינאי איקרי ריעך ומתייב למרחם ליה. וראיה מד"ה מפרנסין עניי נכרים וכו' מפני דרכי שלום ואמרי נמי רב חסדא מקדים לכו שלמה. ובקדושין ר"י הוה מוקיר לסבי דארמאי ע"ם: (קמו) **בראשית** בר"ה ח"ש דא איכי נשמתא ברתיה קב"ה ה' איש מלחמה ועלה חתמר ובה איש כהן כי תחל לזנות את אביה היא מחללת באש תשרף. דהאי בת כד חאבת מאי דהוה קודם התעבירה חול דא איכו כי תחל ובחובא דחאבת איכי גרמה לסע"א לאתזנא מקדושה ה"ד לזנות וכיון דסע"א אתגברת למינק מקדושה תו לא אחי שפע מפרטופין עילאין לדתתא מנייבו. ודא איכו את אביה איכו ז"א היא מחללת דאשתאר בגויה חלל ולא אחי ליה שפע ומוחין דאו"א דמנייבו התמליחו אדרין ואכסדרין דיליה. ועל דא עונשא דהאי נשמתא באש תשרף דאתוקדת בגורא דגיהנם. דאע"ג דגופא איכו דחב ולא נשמתא עכ"ד התלכלכת מחובין דגופא דהוה יחבא

יתבא צנויה וצעי לאטבלה לה בנכר דינור דביה אחתקיהת מוכני חובין
 דידה . וגופה אחתקי בגיהנס דלחתה ואי הכי דה חיכו . דאמר רבא
 לתלמידוי דלא תירתו תרתו דגיהנס . ותו לכיון דהאי נשמתה יתבא
 בתר מסאב דאיכו גופה דאסתאב בחובין אסתאבה באהל המה הרשעים
 בחייכון הקרון מהים . ואסתאבה במגע דגיפא וכתיב והנפש הנוגעת
 בטמא עד הערב . דאע"ג דנשמתה איסי רוחנית ולא מקבלה עומאה .
 כדאשכחן בסנהדרין דאמ"ל הוה מינאה לה"ג אלהים כהן הוא
 סדקבריה למשה במאי עביל אמ"ל בנורה ומי סלקא עבינותה בנורה
 אמ"ל עיקר עבילותה בנורה דכתיב וכל דבר אשר לא יבא באש העבירו
 במים . וקאמר הים רבינו שמואל ז"ל דכל האי דאחיב איכו לדעיה
 דהוה מינא דלקיטתא דמלתה מידי דאיכו רוחני לא מקבל עומאה
 חנין מלוהי ז"ל ואיטון קבוע אמת וליב דעדיפא מינא אשכחן בד' יסודין
 דעלמא דאי חיון על צורין לא מקבלי עומאה יסוד האש הא כתיב
 העבירו באש ועבר ואשתתרו אש ודאחי לגויה עכורין . יסוד המים מי
 מעין ומקוה דאית ביה מ' סאה לא מקבלי עומאה . יסוד הרוח דאיכו
 חויר לא אשכחן ביה עומאה דאע"ג דגזרו רבנן חויר ארעא דעממינן
 עומאה לאו דחויר גופיה איכו עמא חלא בגין דמניה מאהיל על עפרא .
 ואברה דהני מילי לריכי לביאורא ולא עידנא הוא פוק עיין בפ"ק דגיטין
 ובסוגיא דנזיר ודשיין . לכו ותיחזו קושטא ובה מיהא חויר עמא
 מדאורייתא לא אשכחן . יסוד העפר הא אמרן פ"ק דשבת ובכמה דוכתי
 דכלי חבטים כלי אדמה לא מקבלי עומאה כלל . ואי הכי הוה יכול
 ר"ג לאסברה להוה מינא דכ"ש קב"ה לא מקבל עומאה חלא דלא בעא
 לאורוכי בהדיה ולאוכתה ליה כל בני דאמרן . ותו דמ"מ הוה מינאה
 הוה הקשי ליה דאי הכי סיכי אמריתו דקב"ה מקיים אורייתא ואי אמרת
 דלא שייך בגווה הא קי"ל דכל מלחא דלא מלי עבד לא מלי משוי שליח
 וסיכי עבד למשה שליח למיבב אורייתא לישראל . על דה אחיב ליה
 דעביל באש ובהא פלטינן מכל פלפולא ושקלא וטריא . נקוט מיהא דמידי
 דאיכו רוחני לא אסתאב ומנה סימרה דנשמתה אסתאבה . מינא דלא
 דמי דנשמתה שאני דקב"ה אגשים לה במאי דאשתברת ויתבא גו גופה
 וקסירא ביה כשלהבת הקשורה בגחלת דהא חזינן במלאכי עילאי דכד
 נחתו לתתא אהבשמו ואולידו ומנייכו הוה בני הנפילים כדאמרי רבנן .
 מיהו קושטא דמלחא הכי אחזי דנשמה דאיכי מאלילות לא שליט ביה
 שגמא ועלה חומר וכבודי לאחר לא חסן והאי נשמה דאחדנא בגיהנס
 איכי נשמה דאחיא מזריאה דתמן אית עוב רע חלא דמיעוטא רע
 גרובה עוב והויה בעיה עבילה לאפרשא מינה מיעוטא דרע ודקרי לה

קרא בת בגין דנשמה דבריאה גמי כלילא מאבי"ע והלילות דילה אחכני
 בשמא דבת היינו דרמיז בראשית בר"ת אי"ש דאיסי נשמתא ברא אלדים
 וכו' דאיסי אחבריהת בעדגא דברא שמים וארץ ודא איבו את דאחעבידת
 בהדייהו ואי והארץ היתא תבו וכו' וגופא דאיבו ארץ חב ועביד חובין
 דאינון תבו וכו' כמד"ר והארץ היתה תבו וכו' אלו מעשיהן של
 רשעים דא ג ריס דחושך ע"פ תהום דבתר דלימות ליהו חושך
 על אנפוי דההוא דחב ולתחשך מנורא דגיהנם ולא תימא דאית גיהנם
 לכהוא גופא דאקרי ארץ לחוד. אלא אית גיהנם לרוח אלדים דאיסי
 נשמה דאיסי ע"פ כמים דאיבו רוח דילירה דהכי אמרי מתרי דרין
 דנשמה דבריאה איבי רוח ודילירה איבי מים ודעשיה איבי עפר. וכולהו
 אחדנו בהדי גופא אלא דנשמה דאלילות לחודה אחמר עלה ויאמר אלדים
 יבי אור. בהוייתא תהא ולא ליטלוע בה פגס והיינו דקאמר בתר הכי
 ויבדל אלדים בין האור ובין החושך דאפריש בין נשמתא דאלילות דאיסי
 אור לבין דרגין דלתתא דאית בהו חושך ויקרא אלדים לאור ויס דיחבה
 בג"ע דאיבו אור דמאיר כיום. ולחושך דאיבו נשמה דבי"ע דאחערב
 בהדה חושך קרא לילה איבו גיהנם סדומא ללילה. ואית לן למנדע
 דגיהנם דאחרמיז סכא ציומא קמא דא איבו חללא דגיהנם דאחברי עד
 לא אחברי עלמא כדאמרי פרק מקום שיהבו. היינו דנקט קרא והארץ
 היתה תבו וכו' דהות הכי מקמי דאחברי עלמא. ובגי"ד אחרמיז בחיבה
 חושך דאיבו אהר חשוך. מיבו אור דגיהנם לא חברי אלא בשני.
 כדאמריקן התי דבי"ד לא כאמר כי טוב בשני משום דאחברי ביה
 גיהנם. דאע"ג דרבינו שלמה יחיב עעמא אחריגא דלא אחגמר עבידהת
 דיום שני דאיבו מוא. איבו יחבא עעמא דקריב לפשוטיה משום דלא
 אדכר גיהנם בהדיא באורייתא. וחו גמי דהתי בפסחים הוה סבר
 שתמא דש"ס דגיהנם אחברי במ"ס או בערב שבת. ואי תימא
 דאור דגיהנם דאחברי בשני היכא רמיזא באורייתא ביום שני. הוה
 אחרמיז בחיבת שמים דאיבו אש ומים ובגין דאקדומי פורענותא לא
 מוקדמינן אכתי לא אדכר בהדיא אלא בעמירו סגי. ואחרמיז עפי
 ציומא שתיחא דכתיב ביה וירא אלדים את כל אשר עשה והנה טוב
 מאוד כדאמריקן התי. ובגי"ד איכא מאן דדריש והנה טוב זה ג"ע
 מאוד זה גיהנם והכי אחרמיז בחיבת מוא דאיבו אחוץ אדם דלבתר
 דאחברי אדם יחבא ואלטריך גיהנם בההוא זמנא אחזי למימר והנה
 טוב מאוד. דאיבו מנקי בר נש מחוביו ובגי"ד בשני לא אחמר ביה
 כי טוב דכיון דאכתי לא אחברי אדם לא אחזי למקרי ביה כי טוב דלא
 הוה ביה עיבותא בההוא זמנא. ואית לאחערב ומ"ע אור דגיהנם איהברי

בשני דאע"ג דאלטערין למברי ליה בעובדה דבראשית דאין כל חדש תחת
השמש מיכאזאכתי השתח לה אלטרי' וחתחזי למבריה ציומא שתיחאכ צומ' ד
דחתבריהו מן ובאר ואליו דיחאק ודכוותיה . ולפום רזא חיה צה עעמא
דאמרי מארי דרזין דחאי עלמא תתאס חיהו כגונגא דעלמא עילאס וכי היכי
דתמן חימא עילא' תלכשת בתלעותה דשית סערין דז"ח לקבל ג"ע נקודה
סתימאס עיבורא דז"ח תמן יסוד חימא תלכש . כה"ג עיבורא דעלמא דין
חיהו ג"ע דארעא ובג"ד כל יסובא דעלמא חד משייתין בגן . דגן חיהו מס
סתימאס דבינה דחיהי מי רביעא על שית סערין דת"ת ולקבלייהו
קליפס דחימא דחיהו סוד גיהנס דחיהו סתים ולא תחגלי וכשתא חימא
דציומא קתא תחגלי סערא דחסד . וציומא תניינא תתעביד גבורה
דמתמן דינין דתקיפין טובא ומתמן תתעביד גיהנס דארעא . דהא
תחברי מה דהוה בארעא ותתלק מתמן מיה ואשא דלעילא דתתעבידו
רקיע ואשאתאר מיה ואשא דלתתא . וכין דתתפרדו דא מן דא תחגלי
גיהנס ותו לא מידי :

ברם חיה למנדע דחיה גיהנס נמי בשמיא דהא כתיב ויה' המטיח
על סדום חש וגפרית מאת ה' מן השמים וכתיב גמי ימטר
על רשעים פחים חש וגפרית ויהי תחזי לדעתא דרשב"ל דאמר (בב"ר
פ' נ"ח) יפתח ה' לך את חלוצי הטוב מכאן שיש לו חלוצות רעות
ולדידיה גיהנס דלעילא נמי תחברי בשני . ובג"ד צפ' מקום שנהגו צין
חללה לחויר דילה ולא מפליג צין גיהנס דלעילא לגיהנס דלתתא . ואף
לדעתיה דר"ח בן פזי דפליג אדר"ל ותמר חין דבר רע יולר מן השמים
ואתיוון ליה וכה כתיב חש וברד שלג וקיעור ותמ"ל רוח סערה הוא
שעושה דברו . תחזי דמודס חיהו דחש דגיהנס מקמי הכי הוה לעילא .
חלה דלבתר דדוד חוריד לכו למעס ותמר לקב"ה לא יגורך רע לא יגור
אתך רע . חלה קאמר דאין דבר רע יורד מן השמים דחיהו בתר דחוריד
לכו דוד . ואחכי לא פרכי ליה חלה מקרא דדוד חש וברד שלג וקיעור
ולא פרכי ליה מסדום חש וגפרית מאת ה' מן השמים . וכה מקמי
דלחחית לכו דוד חיהו נמי חיה ליה דבוו בשמים . והשתא כ"ע נמי
חיה לכו דמקמי דוד הוה גיהנס נמי בשמים . היינו דסמך לעיני כל
ישראל דחימן רבנן לכולכו ליכא פלוגתא בכה דבראשית אתר צים דחיהו
גיהנס ברא חלדים חת השמים וחת הארץ חת השמים לרבות גיהנס
דשמים וחת הארץ לרבות גיהנס דאין :

(קמו) **בראשית** ב' ראשית ותו נמי בא"ר ש"ס וסמך ליה
לעיני כל ישראל . כל דא חורי ואוליק למאן
דבעי למילף רזא עילאס ורברבא דחיהו חגר עב דלדיקייא דחיה לכו בתר
דחתפסו .

דאחשפרו מהאי עלמא . ומאי אגרא דילסון הא אתיידע (ש' הגלגולים
 הקדמה כ"ד) מאי דתנינן כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב . ואית
 דאמרינן עלייהו דאיכו בן העוה"ב . ומנייהו אתמר בהו מזומן לחיי
 העוה"ב . הא חינון תלתא גוויי חיה לדיקא דבחר דאחשפר הדיא שעתה
 ובחר הכי נמי נשמתיה חדיר חיה סלקא ברזא דמיין נוקבין עילאין
 ביסודא דאימא עילאה בינה דאתקריאה עוה"ב ועל ידה דנשמתא דה
 אחשורר זוגא עילאה דאבא ואימא . ונשמתין חלין חקרון בני העוה"ב
 כמה דז"ה דחיהו ב"ן ברא דאימא עילאה חיהו לחודיה סליק ברזא דמ"ן
 לחו"ה ומחבר לון . ה"נ נשמתין חלין סלקי לחודייהו ומזוגי לחו"ה . ואית
 גשמתין דלאו לדיקי גמורי חינון ולא יכלי למסלק לחודייהו חלא לאצטרפא
 בכדי שאר לדיקיי"ה ועל חלין אתמר יש להם חלק לעוה"ב . ואית דרגא
 תליתאה ואינון נשמתין עילאין רברבין מכל הני דאמרן דבחר דשלמי
 מיין נוקבין דאינון מברורי מלכין קדמאין בזמנא דאתקיים קרא וסיה אור
 הלבנה כאור החמה דבכסוה זמנא סלקי לחו"ה ברזא דעיבורא לחריך חנפין
 כמה דהוה בעידנא דאחברי עלמא וחתי לכו מוחין חדתין וכדין חיה
 לכו חילה לאגדלח ולרבחה אור הלבנה כאור החמה דאינון ז"ן וכוני מוחין
 חדתין אתקריאו חיי העוה"ב דאינון חייין דאחמשכו לעוה"ב דחיהו אימא .
 ונשמתין חילין דאינון חזו למיעל לח"ה ברזא דמ"ן לאחשפא זוגא דחריך
 לאחשכא מוחין לחו"ה עלייהו אתמר מזומנין לחיי העוה"ב ואית נמי
 דרגא רביעאה דאתמר עלייהו דחין להם חלק לעוה"ב . הני חע"ג
 דסבלי עונשייהו לה סלקי כלל לאחשפא זוגא דח"ה חפילו בצירופא
 דאחריני חלה דאינון אשתארו לתתא ברזא דמ"ן דשכינתא דחיהו
 נוקבא דז"ה ונח יתיר . ומאן דדייק אשכח סימא ומרגלאין חלין
 דאתרמיזו צרישא דחורייתא ובסופא . הדא הוא דכתיב ולכל הדי
 החזקה ולכל המורה הגדול אשר עשה משה מאי חיהו אגריה בחר
 דאחשפר . וה"נ לעיני כל ישראל דאינון עיינין ולדיקין דילסון . והכי
 נמי כל ישראל דחיהו להו חולקא עבא לעוה"ב מאי ניכו . וה"נ ישראל
 אשר בשם ישראל יכונה דחיהו לחו זכאה מאי הוי בסופיה אהא סמיך
 צראשית ובהאי סמיכותא חתיידע כולה דאת קרי ישראל צראשית דחיהו
 דרגא רביעאה הכי דחקרון ישראל ולאו זכאין בחר דאחשפרו חינון יתבי
 בחר דסבלו עונשייהו בנו"ק דז"ה דחיהו בית ראשית . דחיהו חקריא
 בית ואיסי ראשיתא דכל ספירן מתתא לעילא . ולקבל דרגא תליתאה
 דאינון לאו לדיקי גמורי דאינון כל ישראל דיש להם חלק לעוה"ב . את קרי
 לעיני כל ישראל דבצירופא דיכו בכדי עיני עיני העדה דאינון לדיקי
 גמורי סלקי לחו"ה דאינון בית ראשית דבית רבבא חיהו בינה דאחיון

דברבין חינוך צנינה ואיבי על ידיהו בצרופה דשאר לריקי אסתחברת
 באבה דאיבו אקרי ראשית ועל דא אסתחברו בית וראשית בתיבה חדא
 דאיבו רמיזה לאו"א דאסתחברו כחדא ועל דא ל' דישראל עם צ' דבראשית
 איבו ל"ב דאיבי צינה לבא ובה סלב מבין . ולקבל דרגא תניינא דאינון
 לדיקי גמורי אסתקרי לעיני כל ישראל שיינין דילסון לדיקין גמורין דילסון
 אינון לחודייבו סלקי לבראשית דאיבי בית רברבא דאיבי צינה וראשית
 לאו"א ואינון סלקי בהדי זון"ה דה"ד את השמים ואת הארץ דאינון זון"ה
 שמיא וארעה דלעילא תו"מ . ולקבל דרגא רביעאה דאינון גשמתין
 עילאין רברבין כמסה ר"מ . את קרי אשר עשה משה דאיבו עבד כל
 הכי חתיה ותמניה מאי אגריס . אהא קאמר לעיני כל ישראל דאיבי
 בזמנא דאשתלימו צירורין ובלע המות נלח אסתפקחו עינהו לכל ישראל
 דאיבי זמנא דיחיון מיתיה . איבו משה ר"מ זמין למכווי ליה כמה
 דהוה בראשית דברא אלדי"ס את השמים ואת הארץ . דבית וראשית
 דאינון או"א אינון סלקי לארץ אנפין דאיבו רישא תניינא דאיבו אקרי
 בית רישא תניינא רברבא ואיבו ראשית דכל ספירן מעילא לחתא ואימת
 כוי הכי בזמנא דהארץ היתה תהו ובהו דארעא דאיבו מלכות תיבוי
 לדיא וריקניא דתו לית לב ברודין דמלכין קדמאין דאינון מ"ן דילס ואיבו
 זמנא דכוי חושך ע"פ תהום דאיבו המות סט"א סטרא דמותא דתו
 לית לה אור כלל ואשתארת בחשוכא בהסוה זמנא ורות אלסיס הכי
 גשמתין דאקרון רוח אלדי"ס מרחפת ע"פ פריסה על פני דאינון או"א
 דאקרון פנים כמה דאשתיידע ואינון כוו מוין נוקבין דילסון ה"ד המים
 ועל דא כתיב מרחפת דאיבו אהוין מפרחת דהאי גשמתא פרחא לעילא
 נאו"א דאקרון פני . ועל ידא דהאי גשמתא ויאמר אלסיס יחי אור ויחי
 אור דאור חתי לבו זמנא אחריתי ואסתדש ועליה אהמר יחי אור אע"ג
 דמקמי הכי ויחי אור . עכ"ד וירא אלדי"ס את האור דאסתדש על ידא
 דהסוה דאהמר ביה כי עוב כמד"א ופרא אוחו כי טוב . ותו ויאמר
 אלדי"ס יחי אור דא איבו אור דארץ דאיבו בהויתו יסה דידווג . ויחי
 אור דא איבו אבה . וירא אלדי"ס את האור איבו אור דאינא עילאה .
 וכל דא הוה על ידי דהסוה דאהמר ביה כי טוב ובהסוה זמנא ויבדל
 אלדי"ס בין האור דאיבו ז"א ובין החשך דתו לא שלטי ביה קליפין כלל
 ובהסוה זמנא ויקרא אלדי"ס לאור דא שכינתה יום היינו דכתיב והיה
 אור הלבנה כאור החמה דאיבי יום כמה דכתיב וידעת היום . מאי
 דהוה בקדמיתא בזמנא דחשך דהוה אור הלבנה לילה כדן קרי ליה יום
 וכדן ויחי ערב ויחי בקר ערב איבי שכינתה בקר דא איבו ז"א כוליה
 הוי יום אחד כמה דכתיב ביום הסוה יסיה ס אחד ושמו אחד :

קרא איבו רזח דקרא וכת כהן איבו קב"ה כי תהיה לאיש זר חי תיחוב
 ותכויו לה הויה באיש זר דאיבו ס"מ דבחוּבין דחאבת שליט
 עלה איש זר. כד תיפוק מהאי עלמא היא בתרומת הקדשים כד אתרמו
 או"ח דחקרון קדשים לא תאכל לא יכלת לאסתלקא תמן ולאזדוגא בהכוח
 זיווגא. דאיבו חקרי אכילה ברזח דאכלו ריעים. ודא איבו בנשמתא
 דחית ליכ לאל זר שליטה בהדא כמה דאשחמט ליטנה דכי תהיה
 דבהויתו יבא אכל חי תבת בתיובתא וסדרת למכויו כלדיקי דעלמא אתמר
 עלה בקרא דבתריה וכת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה דאתתרת
 מסערא דקדושה וכויה אלמנה דאסתלק בעלה מינה דאיבו קב"ה וזרע
 חין לה דהאי זרע דאיבו מ"ן לית לה דלא חזייה בתר דחאבת לאעלאה
 מיין נוקבין דאינון זרע. ואי נמי פקודין דחית לן בזמנא דגלותא דאינון
 בחושבן זר"ע לית לה ובתר הכי תאבת בתיובתא בה"ד ושבה אל בית
 אביה דתבת לסערא דקדושה דאיבי שכינתא דאתקריאה בית ואיבי
 בית של אבא דאיבי ביתא דיליה ותו קרי ביה בת אביה ברזח דאחתי
 בת אבי וכדאוקמוה. והשתא בהאי תיובתא הויה כקען שולד בה"ד
 בנעוריה כדן מלחם אביה דאיבו זוגא דאבא תאכל דחזיא למכויו מיין
 נוקבין לזוגא דאבא ואימא מיכו חית לך למנדע דאע"ג דבעלי תשובה
 חית מנייכו דזדוגות נעשות להם בזכויות. לאו דסדרי זדוגות כזכוון ממם
 דהא נקטינו וגמירי דבישא לא הוה טבא וביכי סדר סערא דרע למכויו
 טבא. אלא דהוה כמה דאמרי קטיגור נעשה סניגור ודא איבו זדוגות
 דהוה מקטרגי עלייהו מקמי הכי אינון מלאכין בישיין דאתעבידו מנייכו
 בתר תיובתא דבר נש אתעבידו סניגורין כגוונא דזכוון כמ"ד אש יש
 עליו מלאך מליץ אחד מני חלף ויחוננו ויאמר פדעכו מרדת שחת
 ואוקמוס אחד מני חלף דביכ איבו מליץ עליה דבר נש. ותו נימא
 דסערא דטב דהוה אתערב בהדי מלאך רע דמניח הוה ליה חיותא
 בעלמא איבו אתברר מיניה ואשתאר כוליה עב לחודיה וסערא דרע
 אשתאר מית ועל סערא דטב דאתברר מנייכו איבו אתעבד כזכויות דאינון
 גרמי למכויו זיווגא לעילא דהוה מ"ן היינו דסיים קרא ואמר וכל זר לא
 יאכל בו דכל זר דאיבו סערא בישא דאתעביד מחובין דגברא דחאב.
 כד תב בתיובתא לא יאכל בו דלא סדר למכויו מ"ן לזוגא דלעילא דחקרי
 אכילה. ועל דא נסיב קרא ואמר וכל זר דאע"ג דפורתא מהסוא זר
 אתברר דאיבו קדושה זעירא דכות ביה ואתחזי לזוגא דאיבו אכילה
 מיכו כל זר כוליה דזר דאיבו בהדי לירופא דרע דביה לא אתחזי למכויו

מ"ן אלא קיסטא דחיותא דביה איבו הוא דאתחזי להכי :

ובגו"ד אמרי רבין במקום שבעלי תשובה עומדין לדיקים גמורים

אין יכולין לעמוד דבעלי תשובה אחרמיז דרגא דידכו בלישנא דתשובה
 דאיכו נוע' תשובה' דאיכו בינה לאזדוגא באבא ואיכו סלקי למעי
 חימא וזדא התערת לאזדוגא באבא ותמן בעני תשובה עומדים דחינן
 יחזי תמן ברזא דעבור אבל לדיקין גמורין אין יכולין לעמוד ולאחטכבא
 תמן דאיכו בעו לסלקא מתמן למכו' יחזי גו חריך לאחטרא זוגא
 דידי. בחר דחמינא הא מילתא תוב הדרי צי ובעינא מטו מצעלי
 תיובתא דגרענא לדרגא דידכו ומלכו' דרבנן דתלמודין הו' תיובתא
 דידי דאמרי פ"ק דע"ז גבי אלעזר בן דורדייא דגעה בצכיה עד שיילת
 נשמה יילת בת קול ואמרה אלעזר בן דורדייא מזומן לחיי העוה"ב.
 ובכתובות פ' הנושא הכהן יומא דשכיב רבי יילת צ"ק ואמרה כל דכזה
 באשכבתי דרבי מזומן הוא לחיי העוה"ב הכהן כובס כל יומא הוה
 אחי קמיה הכהן יומא לא אחא בין דשמע הכי סליק לאגרא נפל לארעה
 ומיה. יילת בת קול ואמרה אף הכהן כובס מזומן הוא לחיי העוה"ב
 ומכי מימרי משתמע דבעלי תשובה חינן מזומנין לחיי עה"ב דאיכו
 זוגא דחריך. דהא ר"א בן דורדייא איכו בעל תשובה וכן כל הכהן
 דהו' באשכבתי דרבי לא מסתבר דכולהו הו' לדיקי גמורי תלא בגין
 דהו' באשכבתי ובהספדים הדרי בתיובתא אחי הו' מזומנין לחיי עה"ב
 תלא ודאי איפכא משתמע ומלכו' דרבנן דאמרי אין לדיקים גמורים
 יכולים לעמוד הו' כפשוטיהו וכולא חלי בשקולא דאל דעות ה' ואיכו
 ידע במתקלה דחקיל לכל חד כפוס מאי דאחתי ליה. דהא ודאי אית
 לדיקי גמורי עילאי דאיכו נמי אחמר עליהו מזומנין לחיי העוה"ב. תלא
 דבעלי תשובה שלימתא נמי חינן מזומנין לחיי העוה"ב.

השתא אית לי למימר בחר דנעילנא רשותא מנלכא עילאה קדישא
 דיכיב לן חורייתא ואיכו אמר ודגלו עלי אהבה אל תקרי
 דגלו תלה דלוגו דדא איכו רזא דאמרינן בפ' חלק שחפסו הקב"ה לירבעם
 בצנדרו ואמ"ל בא ונטייל חגי וחתה וכן ישי אמ"ל מי בראש אמ"ל בן
 ישי בראש אמ"ל אי הכי לא בטינא. והכי מילי הא ודאי אית בכו רזא
 עילאה דבפשוטיהו קשין כחומן לשיכים דמאי איכו בגד דתפיס ליה ביה
 ואמאי לא תפיס ליה בידיה ומאי עיולא שייך גבי קב"ה בהדי בר נש
 ולא אית מוחא רויחא דסביל דא. ומאי קאמר בן ישי בראש לאקדמה
 ליה לקב"ה אמנינא ודאי דמאן דסבר דהכי מילי בפשוטיהו איכו גברא
 טפשא ופל דא סביל עונשא תלא דרבנן קאמרי דא באורח רזא ורמיזא
 כמאן דחד חידה דקב"ה חזא לירבעם דכל חכימין דדריה הו' קמיה
 כעשבין דחקלה כמה דאמרי רבנן. וכד חזא ליה דאיכו בגיד בקב"ה
 לא בעא למשבקים היינו דקאמרי שחפסו הקב"ה דאחיד ביה בזמנא

דבגדו כמד"ח זכ' בגדו ואמ"ל דליהדור בתיובחה וכדא זב ונטיל דא
 דחיבו אכתלקותא דסלקי למכוו מ"ן גו אבא ואימא לאזדווגא דחיבו
 אקרי טיול דחיבו הליכה כמה דדרשינן ביומא עוב מראה עינים מסלך
 גפש מראה עינים באשה מגופו של מעשה כמה דסליק אנה לגבי או"ה
 ה"נ תסתלק אנת ובר ישי נמי דחיבו צעל חסובה וצגין דיזע ירבעס
 דצעל חסובה חיבו מזונן לחיי בעוב"ב דחיבו אריך דאקרי ראש . אמ"ל
 מי"ב בראש דחיבו סליק לאריך אנפין דאקרי ראש אמ"ל בן ישי בראש
 דחיבו צעל תיובחה גמורה דחזיה לאתערה זוגא דאריך . אבל את די
 לך למכוו כשאר דיקי דמזווגי לחו"א אמ"ל חי הכי לא בעינא ואשתתה
 לתתא ברזא דמ"ן דמלכות :

פרשת בהר

(קמח) **בראשית** ר"ה "בהיות רוב חלף ששי ישועה תהיה
 והאי פורקנא תהוי לעינכון דכולא דאית כמה
 פורקנין דעביד קב"ה בהדן ולא ידעינן לכו שבכל דור ודור עומדים עלינו
 לכלותינו וקב"ה מצילנו מידם ואינון גסתרות לה' אלדינו . והית נמי
 פורקנין דהוו באחגליא אבל לית יראין וה"ל לתר אחר . אבל האי פורקנא
 בתרייתא תיבוי באחגליא ולכולסו ישראל הס"ד לעיני כל ישראל . ברס
 לא גלי קרא ולא רמיז ביה כבי זימנא בשתא ידיעא תיבוי כמד"ר ללבו
 גליתי לאיברי לא גליתי . בגי"ד למד דישראל ובית דבראשית אינון ל"ב
 ובהסווא זמנא יתחדהון שמיא וארקא כמ"ד כי באשר השמים החדשים
 והארץ החדשה אשר אני עושה . ובהסווא זמנא לימרו בני נשא נמי
 זמנא אחרא ברא אלדים את השמים ואת הארץ . ועל דא כתיב ברא
 חרין זמנין חד ברא דבראשית וחד ברא אלדים . ובהסווא זמנא כל ישראל
 ימרו דברא אלדים את השמים וכו' וחו אתיידע לעיני כל דישראל אינון
 עיקרא דבריאה דברא אלדים את השמים וכו' ואינון חולקיה ועדציה
 דקב"ה כמ"ד כי חלק ה' עמו . דהשתא בגלותא מכגיאות עקתא דבריי'
 דקיבלו אורייתא סגיאלן אינון דפקרי בקב"ה ואמרו דלית דין ולית דין
 ולאו קב"ה ברא לשמיא וארקא ולא נטיל ישראל לחולקיה . אלא עולם
 כמנהגו נובג . וחיליבו ותוקפייבו בהכי מיילי אורכה דיזמנא דגלותא
 דעד האידנא לא איפרקו ישראל מתחות ידה דעמננין . ותיפח רוחיבו
 בהא דאפקרי נפשיבו וחלוו בתר דעתיבו . דלית לכו עיינין לאסתכלא
 באורייתא דחיבי תיובחה לטעותיבו דכתיב זב בהדיא בלך ואלאך
 כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת עד ה' אלדיך . הא קרא דא

לשקל ייכו והתיב עלייכו בתרתי הדא דקאמר באחרית הימים . ולדידכו
 ליכא אחרית הימים אלא עולם כמנהגו מוכן . ולא חיה ליה אחרית .
 והו דכין דקרא קאמר באחרית הימים ותייכו לא ידעי חיות כוי אחרית
 הימים . חי הכי מאי חיה לכו לאכנאה ליבנה ביבנה דיכוו האורכא
 דגלותא . הא אכתי לא חתיידע לכו דמעה זמנא ולא פריק לן . אכדר
 קרא דילן ואורי חיות תיכוו פורקנא הס"ד והארץ כיהא תכו וכוו
 והוכך על פני תכוס דתיכוו לדיא וריקניא דתיכוו דור שכולו חייב וליא
 מאן דאגין עלייכו . ותו נמי מסבחות גלותא בלתיא פרועה מן הכיס
 ודוכא דישראל מנפים לשולחן אחרים דאמרי רבן דמאן דמלפא לשולחן
 אחרים עולם חפך צעדו הס"ד ותוכך . וישראל ליכוו כעפרא דתיכוו
 ע"פ תכוס וצבא זמנא יימא קב"ה החזירי מעפר קומי כבי ירושלים
 וכו' וחי נמי חתי משיחא בזמנא דרוח אלים מרחפת על פני המים
 דתיכוו רוחא דקודשא דפרישא על כל הימן דעסקי באורייתא דכוי דרא
 דכולכו זכאין בצבא זמנא ויאמתי אלים יחי אור ודא חיוו כמה דאמרי
 רבן חין בן דוד בא אלא או בדור שכולו זכאי או בדור שכולו חייב
 ופעמא בגין דלא לימרו דכני אהפרקו בגין כני וליכוו לכו גלותא דא
 על דא :

ות"ש דעידנא דפורקנא וסיכי ליכוו פורקנא כולא אהזמניו בצרפתא
 דא הס"ד וכי חשיג יד גר ותוכב עמך . כחי גר ותוכב חיוון
 שב עממין דחיוון כוו בקדמיתא גר בארץ וכוו יתפי בהדן בארעה דישר'
 ומך אחך עמו . דישראל דכוו בזמנא דגלותא דחיוון אחים לחיוון דכוו
 בזמנא דמקדשא . דצבא זמנא דגלותא תיכוו לבון שפלותא דחיוון
 נמיכין . ונמכר לגר תושב עמך דתיכוו לעממיה דכוו גרים בהדן . או
 לעקר משפחת גר דא חיוו עקרון דאמור רבנן עקרון חיעקר . אצטח
 קרא ואמר אחרי נמכר גאולה תהיה לו . ועל ירא דמאן ליכוו פורקנא
 דיליכ . אהא קאמר אחד מאחיו יגאלנו דא מלכא משיחא . אחד מיוחד
 שבצדו . ומאן מסייע ליה למפרקניכו . אמור רבנן כד ליכוו באחדותא
 חד ולבטיל מנייכו שנחת חנס דבנינה כוו בגלותא כמ"ד חנס נמכרהס
 וכו' . הס"ד או דודו או בן דודו יגאלנו . דכד ליכוו כולכו רחמיין דא
 לדא דודים וריעים . וכולכו כוו כקריבין דא לדא דודו או בן דודו דכני
 אורחייכו למכווי רחמי דא לדא כדין יגאלנו דקב"ה חיוו פריק לן מנו
 גלותא . חי נמי חי כוו לכו קריבין דחיוון לדיקי גמורי וכותא דיכוו
 כני יתפרקון בניכוון כמה דחיוון דאשחזיב לוע בזכותא דאברהם . ודא
 כוי לחידאין דאי אשחזיבו בגין קריביון לא חייבי חי אהרברבו עלייכו
 דלכללותא דישראל לא כוי פורקנא ח"ל או בדור שכולו חייב או כולו

זכאי וכדאמרינן לקמייהו . ולא חתי מביהא לכללוהא דישראל חלה כד יתצון
בהיותה סה"ד או הביעה ידו ונגאל . ותו נמי או הביעה ידו דא חיבי
לדקא דיכוי למספני דחאי ממונא דיכוי לכו חיבו דאביעה ידיה דמונאי
אחרא חזיל מעלמא ובביק ליה ח"נ נפלה ליה דשותא ולא חקרי דליה
ודא חיבו כמד"ר חין ירושלים נפדיה חלה בלדקא שנא' ליון במשפט
תפדק ובפדיה בלדקא . ובההוא זמנא וחשב עס קונבו דחיבו קב"ה חל
עליון קונס שמים וארץ . מבנת המכור לו דחיבי זימנא דגלו וחבין לכו
קב"ה בגין חובין דחיה ליה עלייכו סה"ד המכור לו . ועס כל דא קב"ה
יחיב לכו אגרייכו על כל בני עקתין דכבולו . ויחיב לכו אגרא מוזמנא
דגלותא עד שנת היוכל דחיבו שחא דחלף בביעשה כמד"ר במחני כימות
עניתנו שנות ראשי רעב . ולא תימא דיבחהרון בגלותא עד חלף
בביעשה . חלה ויחיב כסף ממכרו במספר שנים דגלותא דידכו יחא
במספר שנין דדע לכו קב"ה . ואי זכו כימי בכיר יחיב עמו . דחיבבן
כימי בכיר ציוד חסרה חיבו שית מאס . דחיבי שנת שש מאות לחלפא
בתיחאס יחא קב"ה כדדייכו דישראל ובההוא זמנא יהפרקון . ואי יזכון
גאשפרקא בההוא זמנא דשית מאס דחיבא חוכא לסיומא דעלמא ת'
שנין כחובבן בני"ס סה"ד חס עוד רבות בשני"ס כדון לפיכין יחיב
גחולתי מכסף מקנתו דלפוס בני שנייה ליהוי ענוגא לישראל . לפוס
שיעורא דשנין דגלותא דכבלי עקתין יחא לכו ענוגא בארבע מאס שנין
דיבחהרו . ויתפלגו כנכו בני לקבל כמה שנין דגלותא דאע"ג דחינן
שנין סגיאין משני דמשיחא חאי ענוגא רבדבא וכגיחא דיכוי לכו בזמנ'
דמשיחא קב"ה חסגי ליה עובא עד דיחא שקיל דא לקבל דא . ואס מעט
נכאר בשנים עד שנת היוכל דלא אהפרקו בשית מאס דשנין דעלמא
חלה בחר הכי ואבחהר חובבן שנין זעירין עד יוצלא . עס כל דא וחשב
לו כפי בניו יחיב חא גחולתו . דיחרבי כהני שנין זעירין ענוגא דידכו
יהיר על מאי דסליק אדעתיה דבר נס כי יחיב דכני שני יוון חשיבי
והקילי לקבל שנין סגיאין דגלותא דא חיבו דקאמא כשסיר שנה בשנה
יחיב עמו . דחאי ענוגא כגיחא אהחביב לכו כאילו חיבו שנה דשניג'
לקבל שנה דגלותא ואי תימא וחמאי קב"ה לא יפרוק לכו בזמנא דשש
מאות שנה דחיבו זמנא דפורקנא וח"נ מקמי כפי ברחמי . ע"ד יחיב
קרא עעמא דעביד עיבותא לדידכו בגין דלא ירדנו בפרך לעיניך . דאי
בטי למפרק לכו מקמי זמנא דפריק לכו אלעריך דירדנו בפרך לעיניך
דקושי בעבודא ליהוי אשלים לשנין דאחזו חו למיהב בגלותא . ואס
עלייכו קב"ה דלא יכבולן עקתין עובא דלאו כל חניס סביל דא כמד"ר
ייתי ולא אחמיניה . ארבי חסגי זימנא דגלותא דיכבולן בנטי עקתין

פורתא פורתא ולא יבטעין באורייתא . והו אמר קרא ואם לא יבאל
 באלב . דאפילו בגין פורתא לא יסתאד לכו לאתענגא בכו לקבל בגין
 דסבלו בגלותא . עס כל דא וילא בשנת תיובל הוא ובניו עמו . דהו
 אסתאד בתא חדא דהו יבאל חדא מבית אלפי בגין תיבני לכו דליבוי
 לכו עונגא דיבא לקבל כולכו בגין דגלותא . ויכווין בהכוח זמנא בני
 דקב"ה עמי . ובמאי דליהדון בהדי קב"ה דלית עונגא בעלמא כוותיה
 ליכוו בקלין בני בגין זמירין לקבל כולכו אורכא דבגין דגלותא :

ות"ש דאש"ג דקרא קאמר במתו כימות עניתו שנות רחיט רפי
 לא קאמר קרא דתיובא פני הוא הלא דמשה ר"מ ה"ג דוד
 מלכה בעותא הוא דבני ותיבוי לכו גאלס אריכתא ומיכו תיבני בני
 תיובלא בתרא דהיכו המגין בגין יבא בכו פורקנא . כה"ד וילא בשנת
 תיובל דהיכו בגין דיובלא בתראה יפוק בכו קב"ה ובמאי בהדי . ובדא
 יתפרק לן מאי דפרכי רבין מה ענין שמיטה אלל בה בני . הלא דרמיז
 לן קרא דעל ידא דאורייתא דתתייבבה בהר בני כדן ליכוו שמיטה
 דארעא דהיכו ארעא קדישא דתיפוק מנו גלותא ותיבוי בת חורין היכו
 ובניו בהדי כה"ד גס כי יתנו בגוים עהס הקבלס וליבנא דגס היבא
 למדרביה דהו כ"ד דגלותא דבלעא סט"ה טיבא ואחנבר הקדושה עפי
 עדיף דלא יולף בה גס אורייתא דלא תיבוי עסיקה לה סט"ה . ועל דא
 קאמר גס כי יתנו בגוים . עכ"ד זכותא דאורייתא אדרבא תיבוי לאכפא'
 לסט"ה והקבלס ותו קאמר קרא בגין דתגן בהגה"ס מבלי עולם הן
 דמורין הלכה מהיקד משנה . ע"ד קאמר גס כי יתנו דתנו מתניתין
 בגוים בתרא דלא מנחו לכו לאתעסקא בתלמודא כמה דחזיקי אחרי טוב'
 דאחנבר עליבוי בני . עכ"ד בהסווא זכותא דמתניתין אחס הקבלס :

קמ"ב) בראשית אהנון יר"א שצ"ה דבני לדחלא משבת דבראשית
 דהיכו כוס מטיבנא דברא אלדים אח השמים
 וכו' דא היכו שבה קדמאה . ותו בעו לדחלא משבת תניינא דעלס אהמר
 ובשבת אהרן שבה לה' . ועלויס אהרמיז . קרא דובארן ביתה תהו וכוו
 לדיא וריקניא דבני לאנחא יתה בני דלא למזרע ודלא למחלד ואפילו
 מידי דאודרע . מקמי בני אסיר למכרי בירא חדתא ולאסקא מניס מיה .
 תו בני אפי' מבירא דהתקרי לאסקא מיה' מאחר עמיקא למדלי בדולה
 דאית בה ערמא יתויה . כ"ד וחסך ע"פ תבוס דהאי אהרה דכו עמיק
 כהבוס ליכוו מכסי ליה דליכוו ע"ג הסוכא ולא לידלי מיטה . וכד
 עיני כל ישראל אזירו לעמא לדחלא משבת ומשבתה דארעא כדאמרן
 כדן ורוח אלדי"ס מרחפת ע"פ השמים דא רוחא דמלכא משיחא כמד"ל
 דשכאל לא גלי הלא בגין דלא גערו שמיטה כמד"ל ודא היכו דכתיב

שחקו על מנצחיהם - אינן תרי שבתות דאמין . ובגיטייכו אמור רבין
 אלמלא שמרו ישראל בני שבתות מיד גגאלין . ומ"ט תרין חלא חד שבת
 דבראשית וחד שבת דארעה דה איכו רמיזא דקרא את שבתותי השמורו
 אינן שבתות דאמין ובדא ישתאר לכוון מקדשא ומקדשי תיראו ואי לא
 תעבדון ככי אזי ה' גאמן ליפרע . וזו ומקדשי תיראו נט' . ת"י רח"ו
 דעיגיטו ליחזו ללא חתקיים מקדשא חלא . ת"י שנין בגין דלא נטרי תרין
 שבתין דאמין . ואבצ"ה תרין שבתות חד מהני שבתו וחיך ת"ח דחקרי
 שבת כמ"ד בזוהרה דרבב"י . ז"ל דה"ה צבי סימור ומאי סימור דיליה
 לאשגחה עליה ולמעבד ליה עסקא ורווחא כי היכי דלנער גרמיה כי
 מדרשא ולאחשקא באורייתא ובדא ליסוי פורקנא דישראל כמ"ד גס כי
 יחנו בגוים עתה אקבצם וכדאוקמוס . ודא איכו לעיני כל ישראל דאינן
 ת"ח עלייכו החמר בראשית יר"ח שבת דאתקרו שבת בגין דשבתה
 ממלאכה והארץ דאיבי הרעה דידכו היחה הסו זככו לדיא וריקניה
 דליכא מאן דפלא ארעייתו לאפקא מינה היעי ושערי למיכל וע"ד וחשך
 על פני דאחשיך אנפייכו בגין דלריכי לפתורה ידחריני ואמרי רבין כל
 שמאפה לשולחן אחרים עולם חשך בעדו . ורוח אלדי"ם רוחא דמשיחא
 מרחפת על פני המים דמעכב עד דכני ת"ח ליחשקו באורייתא . וזו
 ידא שבת דבעי לדחלא מת"ח כמה דחיל משבת בגי"ד חתקרי שבת דע"ה
 דחיל משבת כמה דאתמר במסכתא דדמאי דע"ה בשבת שואלו ואוכל
 על פיו ועעמא דע"ה אימת שבת עליו . דא איכו דבראשית יר"ח שבת
 איכו ת"ח דבגיניה חתקיים עלמא דברא אלדי"ם את השמים ואת הארץ
 ויראה ידיה דאיכו למונר ליה בפרנסה דידיה . וזו עעמא והארץ
 היחה סכו זככו . לדיא וריקניה דאי לא ת"ח דכוו בעלמא דאינן
 עסקי באורייתא ובעלי בתים מחזקי בידייכו ומשנתי עלייכו והארץ
 אינן ע"ה היחה סכו זככו ודיא וריקניה דלא כוח לכו ממונא ולא רוחא
 דקב"ה לא אשפע לכו האי שפעא ורווחא חלא בגיטייכו דת"ח כמ"ד
 כמה זבולון בלאחך ויששכר באחליך . דבגין דא נמי ת"ח חקרי שבת
 דאיכו כשבת דמשפע ליומין דחול מברכתא דידים כמה דאחיידע בזוהר
 דרבב"י ז"ל ואי סוו מהימני בני נשא דכל ממונא דאתי לכו בגין למעבד
 מיניה פרנסה לת"ח והאי ממונא דידים הוא חלא דאתי על ידייכו
 כפקדונא למזכי ציה סוו רהטי בשפולו גלימייכו לאבחשא בתר ת"ח לאהנויי
 ליה ממונוגייתו . ועל דא אשתכח דרא מדרין דעלמא דבעלי בתים נחתי
 מנכסיהון וא"נ לא מרווחי מידי וקא כליא קרנייכו בגין דאינן לרי עין
 בת"ח ולא בעו לאהנאה ליה מנכסיהו . בגי"ד שקיל קב"ה האי פקדונ'
 מגייתו . ועל דא נמי את משכחת ת"ח דהו בר'שא דלים ורשים ובסופא
 לתעתינו

התעשרו בגין דאית מנייחו דבעלי בתים דיכבי צהו עינא ואמרי עליכו
 דאינון עתירי נכסין וצדא גרמי דלא חשגהו עליכו . ע"ד קב"ה שקיל
 חולקא דידכו ויכציה לכו ובאי חולקא דחתי לכו מקב"ה איכו עדיף
 טפי כמ"ד כצרכה כ"א אשר נתן לך . וקב"ה כל עובדוי קשוע לדיק
 וישר הוא . וכד חזי דלא מסימן בר נש בפקדונא שקליה מיניי ויסיב
 ליה למאן דאתחזי ליה . ודא איכו דקאמר וכהרץ היתה תבו וצבו
 לדיא וריקניא וגתחי בעלי-בתים מנכסיסין . בגין דהוה חבך על פני
 אינון פני הדור . ופוס האי ע"ה פי תכוס דכל מאי דארווח פי תכוס
 צולעו וע"ד ורוח אלדי"ס בפעא דקב"ה פרים על אפי מיה אינון דעסקי
 באורייתא . ואי תימא ומאי טעמא לא עבד קב"ה מעיקרא דליחבי לכל
 חד פרנסה דליה ולא ליצטרך ת"ח לאחרוני . איכא למימר כמד"ר
 פי"ג דכחובות דע"ה אינס קמים בת"ה שנאמר בי על אורות עליך כל
 העובד בתורה על תורה מחייבו . ובתרי הכי חשכה תמן לכו אסותא
 חי מהנו ת"ה מנכסייכו . היינו דסיים ויאמר אלדי"ס יכי אור ויחי אור
 דלינכר עינייכו ת"ה דע"ה דבני"ד יקומון בת"ה וליחזו נהורא דעלמא .
ותו טעמא דת"ח שבת איקרי דכמה דשבת איכו עתירא וצעי כולא
 יתירה וכל מידי דאית ביה רווחא במיכלא דכסים ועיג' יתירה ה"ג
 ת"ח לא יכול להתעסקא באורי' חלא כד הוה ליה פרנסה צרווחא ולית ליה
 עירדא דמוזנא כלל חלא כולא איכו אזדמן לקבלי' כמה דשבת כולא אזדמן ליה
 בשש' . והוהנא אעתירי דרא דלדידכו איפכא מסתברא ות"ה דאית ליה
 פורתא דקרנא ח"ג דרווחא תו לא צעו לאהנווי ליה מנכסייכו . ולא ידעי
 דאדרבא חי אית ליה רווחא עסיק טפי באורייתא וכהני גברי מיומייכו
 לא אחזיקו בידא דת"ה . דהני ת"ח דיבבי לכו פורתא ואחפרנסו
 בעניותא לאו חזקה דאורייתא אחזיקו צהו . חלא חזקה דעניות' ודמסכני
 דאפי' חי הוו עמי הארץ מחייבי למיתב לכו . ופוק חזי מאורי' דיבבי
 לכהני וליוחי כ"ד מתמות כהונה והרומה ומעשר וראשית בגז ודכוותיה .
 ולא פקיד דלא למיתב לכהני עתירי חלא בגין דאינון עסקי באורייתא .
 אדרבא צעא קב"ה דלתעסקו צה בעותרא . וע"ד אמרינן בפסחים יכנס
 יוחנן בן נרצאי וינלא כריסו-מוקדכי שמים ע"ש :

פרשת בחקתי

(קו) **בראשית** וכמסיקן ליה בכל שהא ציומא תמינאה דחג לעיני
 כל ישראל לאתערא לכל בר נש צהא דחנין סוף
 פ"ק דאבות על ג' דברים הצולם עומד על הדון ועל האמה ועל השלום
 ובהא

וסכה הטהרו קמחי דבסחא פירקא ברביס תנין על ג' דברי' סעול'
 עומד על כהורה ועל סעודה ועל ג"ה וחי כפי הא חיבה תלמי' אחרוני
 וכו"ל סיחא ומאן דגריס בעולם קיים ובעי' למימר דכתי' תלמי' לברי' א'
 דעלמא ותלמי' אחרוני' לקומים פריך עלה מאן ז"ל (צ"י ה"מ ס"א)
 דבתלמי' דאחברי' סגי לקומא דעלמא דכשתא מאי דלא סוס סוס מאי
 דסוס לא כ"ס . ואנא עבדא דרבנן אסתמי' לי למימר דקא ודאי בתלמי'
 דריבא דחינון תורה ועבודה וג"ה סגי למברי' בנייכוו עלמא ולאחיקומא
 נמי בנייכוו מיכו רשב"ג דסיפא דפירקא מלמא אחריתי' אשמעי' דלא
 נימא דמאן דעבד סני תלמי' דין ואמת ובלום חיכו אחרים עלמא וחי
 כפי צפי בר נש לאתפרשא מנייכוו אהא קאמר דלא סיא אלא לפוס קושטא
 אדרבא חיכו מקיים עלמא . וחי תימא וחיכי ס"ה למימר דכוו אחרים
 עלמא ת"ס דאמרינן פ' כל כהני לא תרבה ירוכלים אלא על סדנו צה
 דין תורה . ומאן דלא מעטיק כמילי דרבנן חתי למימר דמאן דדחין
 דינא דאורייתא חיכו אחרים עלמא וכה' ודאי בדוסי' סיא דכתי' דלא
 חרבי וכו' דא חיכו דלא דיני לפניס מבורת סדין כסוהו שקולאי דחברי
 הביחא דחמרה וליה לכו למפרע כדחיתא צפ' האומנין דחמ"ל למנן
 הלך צדק עובים וכו' וא"כ דלא עבדי כמה דאמרינן מעשה באחד שרכב
 על הסוס בשבת והביאורו לב"ד וסקלוהו לא מפני שהדין כך אלא שהשעה
 לריכס לכך . וא"כ דדייני ע"פ עדים צדין מרומה . ואיכא נמי גווגי
 אחרוני דוק ותבכה . ולבר מוכי גויני אדרבא דינא מקיים עלמא .
 חמת נמי איכא מאן דאסיק אדעהיס דאיכא ביה חורבנה כנוונא דמלמא
 דחמו תרי ססדי ואסכידו צחד דחב לחבריה וסתורה חמרה על פי שנים
 עדים יקום דבר . אלא דאי אהבדר לדיינא וחתידע ליה בקושטא
 דלאו כפי חית ליה למידן לפוס מאי דאתברר ליה דכתי' סוא קושטא
 דמלמא ולית ליה למידן חמימרה דסכדי דכא אמרינן פ"ק דשבת ופ"ק
 דפסחא כל סדין דין חמת לאחמו נעשה כוחף לקב"ה צמ"ב ודייקי סהו'
 דבס"ב חמת סגי ומאי לאחמו לאפוקי דין מרומה . דחיכו כס"ג
 דדיינא ידע דקושטא דמלמא לאו כפי ומאן דחזי לדיינא דלא דחין
 אהסדווא דסכדי חיכו סבר דכא אחרים עלמא דהא לאו דינא כפי
 ובקושטא אדרבא חיכו מקיים עלמא ודא חיכו דאבאעינן רשב"ג במאי
 דאמר על חמת דכד דחין אחאי דאתברר ליה בקושטא דלא חיכו
 מקיים עלמא . וס"ג אשמעינן במאי דאמר על סלום דחיכו פסרה ועבדי
 שלמא בנייכוו חע"ג דלפוס ריכעאלו אחחזי דקנפסיד למאן דחית ליה
 ממונא גבי חברים דהא לא אחיה' למגסב אלא פלגא ממאי דחית ליה
 גבי חברים מיכו קושטא דמלמא דכא מקיים עלמא דחי לא עבדי

כשרה בינייכו מאן דחייב חיכו נסיב לכוני נמוגה דחבריה וכו' גזיל
 לכוני נכסין דחבריה ומאן דנפסד בינייכו הדרכה טיבותא עביד כהדי
 ב"ח דהא מיכא בקיל פלגא דנכסיה ולא הוה ערטילאי מכוני נמוגיה .
 וכני תלתא אהרמיוו כסיפא דאורייתא ובריפא ככ"ד ולכל ה"ד בחוקה
 ולכל המורה הגדול דאינון עובדו דדיינא דדאין דינא וסי"ג בראשית ברה
 אלדי"ס את ה"ת המח . וסי"ג את הכנאים דאינון חב ומיס דערפן קקב"ה
 דא בדה וערבינכו ועביד כלמא בינייכו ודה קמן דין חמת ובלוב .
 כולכו אלעריכו לקיומא דארעא כה"ד ואת הארץ ואי לאו הכי וכהרץ
 סיחה הוה ולא התקיימת והסתארת בהשוכא . ולא תימא דאי הכי השתרי
 לכו לוייני למידן עפ"י רוחא דקידשא דהאי לכו ין שניא ואי אחוו לכו
 מידי ברוחא דקודשא ידומן כדן . לא היא דאורייתא לא בשמים היא
 כמ"ד רבי יוסע בפ' הזבב ולא סמך אבת קול . אלא דאימת כוי הכי
 בזמנא דמלכא נביחא כמ"ד ודריחו בירחא ה' ולא למשאע חניו יוכיח
 וכו' כה"ד ורוח אלדי"ס מרחפת ע"פ המיס ודכ"י ליה רבנן ארוחא
 דמלכא משיחא . וכל דא אהרמיוו בריס פדכחא דא כה"ד חס בחוקותי
 תלכו דתיכוו דיינין דינין דאינון חק כמ"ד חק לישראל הוא משפט
 לחלבי יעקב . ובדה את מלוהי השמרו דאינון דייני גרמי לבריית' למנער
 פקודי אורייתא . ועשיחם חותם החס כתיב חסין חסא וכד הוו בעלמ'
 דין וחמת כדן ונחתי גשמייכס בעתה וכו' והלכתס לחמכס לשובע
 וכדאמר' בפ"ב דבבא בעון עיגוי הדן ועוות הדן וקלקיל הדן בלורה
 בא ובני אדם אוכלין ואינס שבטים ודא חיכו דסייס וישבתס לבטח
 בארלכס דכד כוי דין ואמת אהקייס עלמא ויחבי לרוחאן . ובגין דא
 דבעי נמי עמידא תליחאס דחיכו שלום אהא סמך ליה ונחתי שלום
 בארץ . וחו היכא למדרס חס בחיקותי תלכו וכו' ונחתי גשמייכ' בעתה
 ודרשי רבנן בליני רביעיות ובליוו כבתות . ומאי כחי לקבל כחי .
 אלא דאמר' בתענית דר"ח ב"ד הוה קאזיל באורחא אהא מיטרא אהמ
 רבש"ש כל העולם כולו בנחה והנינא בלער פסק מטרא אמר"י מוס
 כועילס הפלתו של כה"ג צום הכפורים לגבי רחב"ד ע"ש דכין גדול
 הוה מתפלל שלא הנכס לפניך תפלת עובדי דרכיס על הגבס בשעה
 שבעולם לדין לו . ואחחתי למימר דכל דא הוה במקדש בני דלא כוו
 כהני דידיס לדיקי גמורי דרובייכו לא התקיימו אלא בתא חדא אבל
 במקדש קמא בזמנא דהוי כה"ג לדיק גמור לא הוה אשתמע ללוסא דר"ח
 ב"ד למדחי ללוסא דכה"ג דכיון דהרויכו לדיקי גמורי וכו' וכו' והגזר
 חימר ויקס לך מאי חזיה למדחי גזרת כה"ג בגין רחב"ד . אלא דבהסווא
 זמנא הוה עביד קב"ס דלא אהא מטרא בזמנא דאינא עובדי דרכיס

והיה מיייתי ליה בלילי רביעיות ובלילי שבתות. . . ה"ד הם בחוקותי תלכו
 דאפי' בזמנה דחזני באורחא חסון נערי פקודי ואי הכי צעי דליקיים
 צכו ותגזר חומר וכו' והיכי ליקיים אי כויתו באורחא ואתי מעלה הא
 איכא ללותא דבה"ג . אהא קאמר ונחתי גשמיתם בעתה בלילי רביעיות
 וכו' :

(קנא) **בראשית** הא התיידע סגלה דניילי קצאי דחדס אחכליל

ביה כל מאי דעבד קב"ה צמ"ג דכולו איסתכו

ביה ובג"כ אחקרי עולם קצן . ובה"ג אמרי רבין כל מאי דפדא קב"ה

בעולם צרא באדם צרא ימים צרא נהרות צרא משינות וכו' והלא אית

לאחצרא דמאי חולמיה דחדס מבהמה צרא מילתא דכל בני דאיסתכו

בחדס איסתכו נמי בבהמה דהא כתיב . ומוסר האדם מן הבהמה חין

ומסתברא דשאני חדס דאחכליל נמי בעלמין עילאין ואיה ביה נרנח"י

ואהכי קרו ליה עולם קצן דאיכו כליל מאי דאית בשמיא וארעא חבל

בהמה לא אית בה אלא נפש הבהמית ואיכי פכולתא דעלמא תתאה

ובג"כ כתיב ביה באדם ומוראבס וחספס יסיה על כל חית הסדה .

ולפוס אורחא דא אית לן למימר דלא חתמר האי סגלה באומין דעלמא

דלא עבדי פקודין עבין ולא זכו אלה לנפשא דבעירן ולא חקרן חדס

ה"ד חדס כי ימות באהל וכו' כל הפא אל האהל ואלו לרשב"י ז"ל

אית ליה דקברי גוים אינס מעמאין באהל . וב"ג גבי ישראל חינון

דלא עסקין באורייתא דאחמר עלייכו חין צור ירה חטא ולא ע"ה חסיד

ואינון דלא חזו יקרא דאורייתא דאחמר עלייכו וחדס ביקר כל ינין

נמשל כבהמות נדמו . ומיכו לא חינון כבהמות ממש דהא לרשב"י ז"ל

נמי מעמאי באהל ועעמא דח"א דלא קרו ק"ש שחרית וערבית ובדא

אחדמו לאדם . אלא דמיכה בגין דלא חזו יקרא דאורייתא אחדמו לבהמה

דאורייתא איכי מנחה יקרא מפל מלין יקירין דבעלמא ובתיב בה יקרא

היא מפנינים וכל חפצין לא ישוו בה ואינון ע"ה דלא תהעסקו בה ולא

חזו יקרא דילים לא אית להו נפש מעלמא דלעילא ולא קרינן צכו רוח

בני אדם העולה היא למעלה אלא רוח הבהמה הורדת למטה . והאי

דאמרי רבין עעמא דחין ת"ח מלוין להיות בנייהם ת"ה בגין דקרו

לאינשי חמרי . האי איכו דקרו לאינשי דעסקי פורתא באורייתא אלה

בגין דלא ידעי כוונתיהו באורייתא קרו להו חמרי ובג"ד תעעכו דלא

הוו בנייהן ת"ה חבל אי קרו הכי למאן דלא תהעסק באורייתא כלל

ואיכו צור ריק דלית ביה מיה אהאי גברא לית עלייכו עונשא כלל דהא

ליחיה בכללא דחדס ואיכו גרע מבהמה ורבין נמי דרשי לקרא דרוח

הבהמה הורדת למטה אהכי גברי וב"ג דרשי בקרא דחדס ובהמה חובש

כ"ו ואין נמי נדרוש כה"ג בקראי דבחוקתי כה"ד ואם בהמה אש
 יקריבו ממנה קרבן לה' כל אשר יתן ממנו לה' יהיה קודש לא יחליפנו
 ולא ימיר אותו עוב זרע או רע בטוב ואם המור ימיר בהמה בהמה
 והיה הוא ותמורתו יהיה קודש ע"כ דקרא קמא חייבי צע"ה דאמתייל
 לבהמה בגין דלא קרי ותני מייכו חית ביה טיבותא דרחים רבנן ומתקרב
 לגביהו ואמרי רבנן דמאן דרחים רבנן כו"ל בגין רבנן. ואסחי גברא רמיז
 קרא ואם בהמה אשה יקריבו לה' דחייכו חית ליה קלובה לאורייתא
 דחייבי שמכן דקצ"ה וחיה ליה בה קריבה פורתא כה"ד ממנה קרבן
 לה'. דמקלסא קריבה קרבן לת"ח. וסחי גברא כל אשר יתן ממנו
 מדיליה ממנו לה' ועבד ליה ת"ח יהיה קודש דכוי ת"ח דאקרי קודש.
 דבגין דאבוי רחים רבנן כו"ל בגין ת"ח וע"ד אמרי הזכרו צבני עמי
 הארץ שמהם תלא תורה. ובגין דסחי ע"כ. התחזי למיפק מיניה ת"ח
 ברא דידיה מזכי ליה ונימא ליה לת"ח לא יחליפנו ולא ימיר אותו דיכני
 ליה שם בהמה ח"ג חמור כ"ד עוב זרע. וה"כ לא לימא ליה דחייכו
 ת"ח בגין ברא דידיה כ"ד או רע בטוב הלא לינחיה כמה דחייכו. חבל
 חי ת"ח המור ימיר בהמה דחייכו ע"ה גמור ולא רחים רבנן. בהמה וקרי
 ליה בהמה ליה עליה הזכרה ועובתא כלל הלא והיה הוא האי ת"ח
 ותמורתו בגין דליות יהיה קודש דנפיק מיניה ת"ח דאקרי קודש. דהא
 האי גברא דלא רחים לרבנן צור חייכו ואין צור ירא חטא ודעדיפא מינה
 קרו ליה רבנן מיתא כמ"ד רשעים בחייבם קרוין מתים ותו דאי סחי
 צור וע"ה עבד עובדין דבהמה ואוכל כשור וצועל כחמור האי דקרי
 ליה חמור שפיר עבד ואמתיי חתשנא האי רבנן דתלמודא קרו ליה
 בשמא דגמותא עפי כמד"ר שם שקן וכבותיהן שרן ועל צמותיהן כחמר
 חרוד שוכב עם כל בהמה. ואי דייקת עפי תבכה דלא קרו עולם קטן
 הלא גברי רברבו דאינון מעיינות דאורייתא וכל חד מנייהו נבעי כליין
 דידיה מילי דחכמתא ומיין דידיה מיין ללילן מיין דכין כנסר שחינו
 פוסק וכמעין וסחי גברא שבחא חייכו ליה דחיה ביה כל מה דעבד
 קצ"ה בעלמא חבל גברא דלא חיה ליה חילא לחדתא מילין דאורייתא וכ"כ
 אי לא חתשק בה מאי שבחא חייכו לגביה חיה חיה ביה נסד ומעין ויס
 הא נהרות דלית ומעיינות דלית אינון מיס כרעים מיס סרוחיס דאינון
 רוקו וש"י ומימי רגליו. ומאי שבחא חייכו אי חיה ליה עיינין דאמתיילו
 לכובבי שמיא ואינון לגביה סרסורי דעבירי עין רואה והלב חומד וכו'
 הלא ודחי דכל אינון דלא עסקי באורייתא אינון פגמי איברים דידיהו
 ועינים להם ולא יראו חזנים להם ולא ישמעו וכו' וכני איברים דיליהו
 במאן דליחיהו ואחקייין בעלי מומין ואיהו בהו שבר יד ושבר רגל. ולא

אהדמו לעולם קטן דאינון חסרין כל נחוי דאלטריך לעולם. וליה לכו
 מורה אפי' אבהמס. ובגיד לא פקיד קב"ס למדחל אלא ח"ח לחוד
 כמ"ד. ה"ח תירא את לרבות ח"ח. ופקיד נמי למדחל מדינה כמ"ד
 אלד"ס לא הקלל דינה לא הקל. ופקיד נמי למדחל ממלכה כמ"ד שום
 חביב עליך מלך שחבא הימחו עליך בגין דאיכו יליף אורייתא כמ"ד
 וסייה עמי וקרה זו למען ילמד ליראה את ה' אלדיו. וס"ג דרשי
 רבין ונשיא בעמך לא תאור בעושה מעשה עמך. דכל אינון אקרו עולם
 וכ"ל מנין עובא. אכל ע"ס דלא זכי לאורייתא ולא דחיל מקב"ס לא
 פקיד קב"ס לדחלא מנייה. דה' איכו דסמך סיפא דאורייתא ולכל המורה
 אשר עשה משה לפני כל ישראל אינון רברבין ומלכין ונשיאין דכו
 דפקיד קב"ס למדחל מנייכו מאי טעמא בגין דאחכליל כהו עובדא
 דבראשית וכל מה דברא אלדי"ס את השמים בהדי שמים וכ"ג ואת הארץ
 ובג"ד פקיד לדחלא מנייכו כמה דאתרמיז בבראשית יר"א שבת דת"ח
 שבת אקרי. אכל אי אינון עמי הארץ עלייכו אתמר ואתרץ היתה חכו
 וכוו לדיא ויקריא דאינון בדה צור ואין צור ירא טעא. ועיינין דלכו
 חשובין ואינון כוו בחובך על פני ואי הכי אינון חסרין עיינין ופגימין
 אינון והו תהו בעפוכא המות דאינון אקרון מתים ואי הכי לא בעי
 למדחל מנייכו וקריין ככו במתים חפשי. ותו דטעמא דבעי למדחל
 מנייני כל ישראל בגין דרוח אלדי"ס מרחפת ע"פ המים אינון דעסקי
 באורייתא דכו לרוח. ועמי הארץ לא זכו אלא לנפש דבעירן. ותו דקב"ס
 אמר יחי אור דא אורייתא. ועל ידייכו דת"ח ויחי אור אורייתא חדתא
 דאינון מחדתין בה מילין ואחוסף נכורא על ידייכו. ותא שמע דכל
 בני דבעי בר נש למדחל מנייכו אתרמיזו בתיבת מור"א. "מלך ו"ר"ב
 "אב"א"ס "אלדי"ס. ולבר מנייכו חסיר לדחלא כמ"ד לא תגורו מפני
 ח"ס :

(קנב) **בראשית** חסון רב אשי"ה . שר"ה יר"ב . שב חיר"ה .
 וסמך ליה לעיני כל ישראל . אחא לרמזא
 דמאן דאיכו רבא דעמיס ככעתא דצטו למנוויה למכווי רישא צטו למיכב
 ליה מתקן ונבצוצין כמה דילפיין מדכתיב והכבן הגדול מאחוי גדלו
 משל אחוי ותו צעי למכווי ליה זקן רברבא והאחוי לאיש שיבה כמה
 דאר"ה בן עזריה כרי חני כבן שבעים שנה ולא זכיתי בהאמר יל"מ
 וכו' והמריקן בצרכוה דהכורא יומא דאוקמוס לנשיא אחוספו ליה י"ח
 דרי בדיקניס . דא איכו דקאמר ולכל המורא הגדול אשר עשה משה
 ולעיני כל ישראל . דעביד להו מורא גדול דלידחלו כ"ע מנייכו להנכו
 דסוו עיני ישראל גברין רברבין דכרו . ותקנתא עבד להו כי היכי
 דלשחמטון מילייכו הכ"ד אשר עשה כמ"ד ועכתיב את ליפרניס . ומאי
 תקנתא דעבד אחא סמך ליה בראשית ר"ב השיח כד צעי לבוואה
 ית"ס רב דאיכו רבא דעמיס . שאף דאיכו מתנה כמ"ד וישא משחות
 יר"ב ירבון ליה בני מתנות כי היכי דלשעשה ולא להוי כחכמת המבין
 דאיכו בזויה ודבריו אינס נשמעים . ותו צעי דליכו דיקניס דקנא חיוורא
 כגוונא דשב וע"ד ש"ב תירא דכד איכו שב כדן תדחל מיניס כמ"ד מפני
 שיבה תקום וכו' ויראת מא' לך . מ"ט בגין דברא חלדים את הבמים ואת
 הארץ וצעי דיינא לקיומינכו כמ"ד כל הדין דין המת לאמהו נעשה ביה
 לסקב"ה כמ"ב . ואי לא דחלי מיניס והארץ היתה תהו ובהו והאנמלא
 מוראיה של מלכות מאן מלכי רבין והארץ היתה תהו ובהו . לדיא
 ודיקניא ואיש את רעו חיים בלעו . וחוכך על פני תהום והאדר
 עלמא כדמעיקרא דהיס חבך . בגי"ד ורוח חלדים מרחפת רוחא דדינא
 פריסא ואתקיימת למידן דינא ע"פ בגין חינון פני דחינון עתירי דרא
 פני הדור . המיס דחינון עבדי חסדים וגמלי חסד כהדים לאתערא
 ליה ואינון התקרון מיס דלחכנו לחסד . וכדא ויאמר חלדים יחי חור
 דליגסור עינהן דעלמא ויתוסף אורייתא דאיכי מאירת עיניס . דא איכו
 רמיזא דקרא בריס פ' במדבר שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחותם
 לבית אבותם במספר שמות כל זכר לגולגולתם . אחא לרמזא דכאי ראש
 כל עדת בני ישראל : צעי לארמא ליה ולרצאה ית"ס דלאו דווקא כהן
 גדול אלא כל מאן דאיכו ראש . ואינון קריבין דיליכ צטו למכווי ברישא
 למיחב ליה מתקן כמה דכ"ג דאמרי גדלו משל אחוי דאחוכי
 כהנייא קדמי לישווי וישראלין . הכ"ד למשפחותם לבית אבותם . ולא
 פני במאי דליחבי ליה חד מנייכו דאי הכי לא יכיל לחיין קשוב אי
 אחא לקמיס חד דיכ"ב ליה וחד דלא ית"ב אלא במספר שמות כל זכר
 קילו ליתבו ליה לגולגולתם דאיכו מחליה סקל בקע לגולגולת כמ"ד

רש"י ז"ל ונדא ליסו כולכו סוין וידון לבו כחדא . ודא חיכו דסמין וכל מעשר בקר ולאן בסיפא דבחוקותי וסמין ליה סאו את ראש . לרמזה דנשיאות ראש דליה דא חיכו למיכב ליה עותרא דחיכו מעשר בקר ולאן דחינון חקרו עשתרות בגין דמעשרות את בעליכן כמד"ר :

ותוהנא

על כמס חגיגי מדרש הדין דכרו לנפשיכו לאהלכשא בלבשא דת"ח ואורחייכו דמהפסי חפוכא בחר חפוכא וממללי בלהישא חדייני דידכו ואמרי דסאי דינא לית ליה שורשא ודינא אחרא לא דאין ליה ברעות נפשא חוי לך לאחא בוכה ומאן בם לבו למהוי שפטי לשופטים דידכו ועבדי נפשיכו רישא . ולא מיבעיא דסאי דיינא לא אהתני מיניכו מידי ולא מנשאי ליה לא במנוגא ולא למנגא אלא דחינון עבדי ליה קלנא ובזינא ובאתר נשיאות ראש עבדי קלות ראש ומליכו מרדין כלענא וראש . ואיכו סברי דכגי קלנא לחוד בדיינא ובקובשא גרמי לבזאס לכל חכימי ודא זבגיניכו לא גסתאר מאן דמחי בחייביא לא מקלסא ולא מיכא ואחאכיד מיניכו משען ומשענא . וסאי חובא חיכו גרים לכוני דרא דליכוו נבזים ושפלים רשים ודלים ולא ליכוו לבו שם בגוים דחיכוו מבזו גרשין דידכו וקב"ה גמי מבזי לבו בעיני כל חומייא וליבניא מדה לקבל מדה . ודא חיכו דאמרי רבין לא חרבה ירושלים אלא על שבזו בה ת"ה . ומאן דחזי לבו דעבדי סבי וגהני קלנא בדיינא ומחפי עליה מלתא דבזינא בעי למחאה בהו ולמיטל בהו ארס כעכנא . זלנדאה לבו חי בר הכי הוא כהני חגיגי לחו בדיינא לחוד נהגי קלנא אלא בכל חכימי דרא ובכל כללותא דדרא כדאמרן דחובייכו גרים לכל ישראל להיות גולים ומטולעלים נבזים ושפלים דכיון דסאי חובא גרים חרבנא לא דדרי לאתרייהו למהוי ירושלים בזינינא אלא עד דחאבו מחובא דא וגהני יקרא במארי אורייתא חכימי דרא ועבדי לבו נזר ועטרה ולקבל דא ארים לבו קב"ה ועבדי לבו עטרה מעה עיז ומקל הפארה :

ובהאי

ענינא חגיגי דבגי"ד אמרי רבין כל המבזה ת"ח חין רפואה למבתו . דסאי מכס חיכו מחאה דגלותא כמ"ד מדוע הכיתנו ואין לנו מרפא . ואחאוחא דגלותא למנגא יקרא בת"ה דבגין דבזו ליה חרבה ירושלים . וסאי דמבזי ליה גמי ססתא לית ליה סקנתא . ותו אמנינא באורחא אחרינא במחי דאמרי רבין כל מקום שנהנו חכמים עיניהם בו או מיתה או עוני . ובשפת אמריק חין וולאין בסלע שעל הלינית . דחיכו עבעא דכספא דלית ליה לורתא ומאן דנשיך ליה כלבא יסיב סאי עבעא אסאי מכס ואחסי . מיכו חי מבזי ת"ח דסאי לידי עניות חו לית ליה כספא בלא לורתא למיכב ליה באהר

דמכה והאכי חין רפואה למכה . וחו המינה דהי מצוי ת"ח כתי ת"ח עבד
 דינא לנפשיה ומנדי ליה . ואי הכי לא אשתכח ליה אכוחתא כדאמרין
 גבי ההוא גברא כתי חויא דרבנן ערקו דלית ליה אכוחתא . ואי תיזוק
 ליכנא דכל המצוה דאשתמע דחיוו בגיל סדיר לצוויי אשתכח עבמא דחין
 רפואה למכה דחיי תובא דחב דבגין דרגיל לצוויי לא ידע היכא חאב
 וכמה זמנין חב עד דליחקין מאי דעויה . דהאי חובא דידיה גרע מגוזל
 חה רבביס דיכול למעבד כהאי גזל לרכי רביס . חבל האי דמצוי ת"ח
 בכל זמנא ודוכתא דרביס שמעו צווייא דידיה וזלזלו ביה . אע"ג דכסוף
 בעא מחילה מיניה , רבביס ואודי דחפי עליה בקרא חא היכא מאן
 דשמע כהא דצוויי ולא שמע במאי דבעי מחילה . וחו דכיון דאחצוי האי
 ת"ח אשתאר בצווייה דכה"ג אמריין אכל עמו ושסה עמו דומה לכלי
 חהס כיון שנסבר חין לו חקנה :

קנג) בראשית חתון בשארית וסמוך לעיני כל ישראל . חוליק
 מבה לעיני כל ישראל חינון רבדבין דידכו וגשיאס
 דידכו דחיוו ענותנין סגיאין וליפסו מנשה ר"מ דאמר ונחנו מה וכתיב
 ביה וסאיס מנשה עניו מאוד . וס"ג עשה מנשה וחקין לעיניהו דכל
 ישראל בראשית חתון בשארית דחיוו שירי שיריס כמה דדרשי רבנן בקרא
 דנשא עון על פשע לשארית נחלתו למי שמשיס עלמו כשירייס וס"ג
 חניו רבנן דסלקי לגדולה בראשית למכוו ראשית בעו לאנמכא גרמייכו
 למכוו שארית . וחסחי דבגי"ד חמרי רבנן כל העולה לגדולה עומתו
 נמחלין . בגין דבה שעתא בעי לאנמכא גרמייס עפי ואמרי רבנן דמי
 בדעתו שפלה עליו כאלו שקריב כל הקרבנות כולם כו"ד זכתי חלדי"ס
 רוח נכברה לב נשבר ונדכה חלדי"ס לא חבזה . וכיון דחקריב כל קרבנן
 אסתפרו כל חובוי . ודא חורי לכו מבה למכוו בראשית ע"י דהו
 בשארית . ואמר לכו כמה זכוון ליזכו כדא חדא דבגינייכו ברא חלדי"ס
 חת הסמים וכוי דבגינייכו חסברי וחסקייס כו"ד חולה חרץ על בלימה
 חמאן דעבד גרמייס כלי דחיוו כמאן דליתיה ועבד גרמייס כמבה דאמר
 ונחנו מה . תניינא וחסרן היתס סכו וכוו לדיא וריקניא דחסריקנת
 מיחבבה וחסרן כנגד חבלה דחיוו זמנא דאשתליס עלמא וסדר למכוו
 חוסך ע"פ חסוס ובה שעתא חתי משיחא ויקומון מתיא . כדן ורוח
 חלדיס רוחא דמשיחא כמד"ר מרחפת חיוו פריס על פני סמיס חינון
 דהו חלוי כחסר נמיך כמיס . דמאן דחסגחי חמרי רבנן דחין עשרו
 ננער בחתית סמתיס . תליחאס דיהמור חלדי"ס יכו חוס דמאן דחיוו
 עניו קב"ס חסברי עינוו באורייתא וזכי לחסוקי שמעתא חליבא דסלכתא
 ולסלקא קושיין דהו בה דחינון חחסיוו חנסא דשמעתא כמה דכ"ג
 בגין

בגין דענוותינן חינון הלכתה כוותיכו חיקבע . ותו ויכי חור בקווייתו
 יבא דמאן דליבו עניו חתקיימנא ביה אורייתא דאי חתגאי אמרי רבנן
 כל המתגאה אם חכם הוא חכמתו מכתלקת ממנו . ועל דא רמיז קרא
 בריש במדבר שאו את ראש כל עדת בני ישראל . דמאן דליבו ראש
 לעדת בני ישראל בעי דחתון תרימון רישא ידידיס ותרברבון יתיב דהא
 חיבו בטבעיה עניו מאוד ולא אהיבי גרמיה ברבנות ואהא בעי דחתון
 תעבדון ליה ארמא . הא הדא ותו בעי דליכו מיוחס כמד"ר אהך בדומין
 לך . ה"ד למשפחותם לבית אבותם . והאי דאמינא שאו ראש בגין
 דליבו במספר שמות כל זכר לגולגולתס . דליבו לא נגיד שמא ידידיס
 ואחפרס משאר חנישי דחינון כל זכר . וליה ליה שמא רבא . ע"ד
 חמינא דחתון תרבון יהיה ותעבדון ליה ארמא ראש . ותו בעי הא דהוי
 רישא למחוי קריב לעשרין סנין כמה דאשכחן ביאשיכו בן אמון דכל
 דינא דדחין פתיה מבר ח"י סנין אהדריס למאריס כמה דאמ"ר . סיגו
 דרמיז מבן עשרים שנה ומעלה תפקדו אותם וכו' ואיכא למימר דיאשיכו
 דעבד הכי מהאי קרא נפקא ליה אסמכתא . ותו אמ"ל אחא ואהרן .
 דהאי רישא דבעי למנאה בעי דליכו רבני דאורייתא מוקמו ליה דחינון
 ידעי מאן אחזוי להכי כמ"ד רש"א ז"ל בחי' אגדתא דיליה . ולא כמה
 דעבדי גבן השתא דבעלי כיסין אוקומי מוקמי לרישא . ואינון בעו מאן
 דמיקר להו ומסגיף להו ועל דא עלמא בחרובא ואין לך יוס שאין קלקלתו
 מרובס ועינא דשפיר חזי חיבו חודי דלקו בגי"ד כמה זימני ולא הדרי
 בהו ורחמינא לילין מהאי דעמא משבשתא וליהדריכו בתובתא . ואי
 לא הדרי בהו אחזוי למימר עלייכו הוי סאומריס לען אבי אחא לאבן
 דומס הקילס עורי . דבגין דעבדי גרמיה כען יבס דלא אובח להו
 במילי דשמיא בגי"ד רחמי ליה ואמרי ליה אבי אחא . אלא דברישא
 הוי כען יבחר דרגיל בהא עפי וכו' כאבן דומס . חיכו גופייהו בעו
 מיניה לאתערא פורתא ולאובחא ללבורא ואמרי ליה הקילס עורי . ולא
 ידעי מאי דעזיב דלא בעי לאובחא וחמר סלא הוא חפוס זבס וכסף . דהאי יכיב
 ליה כספא למידן ליה וסאי דכבא ואי סכי בעי למעבד רעותא לכל גברא
 וגברא דאתהני מיניה בספא ודכבא וסיכי לוכח להו דתו לא רחמי ליה
 וכמד"ר האי חרבא מרבנן דסני ליה בני מתים לאו בגין דלא מעלי
 אלא בגין דמובח להו במילי דשמיא . ועל דא בגין טעית דכספא ודכבא
 וכל רוח אין בקרבו . כל רוחא דקנאס קנאס ה' לבית אין בקרבו .
 ולא קני בשום זמנא לייסרא חנישי דחאבי חובין . ותו וכל רוח אין
 בקרבו . דכופיה דלא אשתאר בגויה לא רוחא דחמתא ולא דערה :

ותקנתא

לכחי רישותא לפוס דעה קלישתא דידי דפרנסתא דדייני ליהו מכהתא כמה דעבדי בכל שתא דנבו

ליבורא צפוריא מחלית השקל מכל גברא וגברא וכהו שיטורא או עפי שורתא סגי לאשלמא אגרא דדייני בשלימותא וכדא לא ליבוי רבותא לעתירי דרא לאתחברבא על דייני קרתא ותו נמי לא ליצטרכו דייני לחנפא לכו חפי' פירתא. וכדא נמי חיתקן קלקלתא אחריתי דמוסתא בעי למשקל רשותא דרובא דליבורא ולמכווי האי דיינא רחיס לכולכו וכולכו חוקמי ליה ותו לא איבעי ליה למעבד רשותא דעתירי ועבא לכו כהא דתו לא ליבוי עלייכו עונשא דבני מתא. ודא חיבו דרמיז קרחין שאו את ראש דכד בעיתו לארמא ריבא. צעי כל עדת בני ישראל. דליכוי ברשותא דכולי ליבורא. למשפחותא לבית אבותא. דכל משפחה ומשפחה צעי לאמלכא בהו בגוברין דידיהו. אלא בגין יקרא דעתירי דחיכו נעלי עולא דליבורא בשאר מילי צעי לאחנשא לכו כל חד בשמיס במוספר שמות כל זכר לגולגולתא. ולמשקל מנייבו מחלית שקל דידיהו. ולבחד לשקלו מנן עשרים שנה ומועלה וכו' מכל חד מחלית שקל דידיה. ומאן דאכניס ומני אגרא דדייני אהא קאמר תפקדו אותם וכו' אתה ואתה. מפס דחיכו חכס ואתה דחיכו כהנא. דחיכו לא יבוי אגרא דדייני. חיכו ליתמו אהאי מילתא. דאי איתנו כהא גברי עתירי אפתי צעו דייני לאחזקא לכו עיבותא. ותו לא יכלי למידן להני גברי דינא דקשוט וכדא כל העם על מקומו יבא בשלום :

בראשית

(קנד) צבדי לעיני כל ישראל. ילפינן מתמן מאו דאמרי רבן חימה חלש על גבור. ובג"ד אמרי פ' לא יחסור דככל מידי דהו נטירותא למתא לא יבוי רבן מידי ללבורא למעבד בהדייכו דרבנן לא צעו נטירותא דקב"ה נטיר לכו דתורתן משמרתן ואית לאתערה מהא דאמרי ג' לריכיס שימור חולה וכו' ומני בהדייכו ת"ח ותו אמרי אל ילא יחידי בליבא. ואמאי הא קב"ה נטיר ליה ואיכא למימר דקב"ה לא נטיר לת"ח אלא מבני נשא כוותיה דבחירה דידיהו בידייכו וקב"ה יביב לכו בידייכו דרך הטוב ודרך הרע ומאי דצעי ליטמא אמרי רבן דפותחין לו וכו' הו צעי בר נש למקטל לחברים ח"נ למנסב ממוטיס ולמגוליס בכל דא לא אעבד ליה קב"ה דהא יסיב ליה לבר נש למיזל בחר. רעותיה בגין למשקל אגרא ועונשא. ובג"ד קב"ה נטיר לת"ה מנהני דבחירה דידיהו בידייכו. אבל ממוזיקין דבעלמא ומלאכי חבלה דחיונן אהעבידו בעלמא לאהפרעה מבר נש דחב וכולכו חזלי בשליחותא דקב"ה ולא עבדי מידי צבדי שום בר נש מדנפשייכו מנהני לא נטיר קב"ה לת"ה בכל דוכתא ובכל זמנא אלא בשעתא

דהתעסק באורייתא וצמנא דנטייר פקודה . חבל בשעתא דהתפרש
 מינה אדרבא חינון קיימי לקבליה לאענשא ליה אמאי דהתפרש מאורייתא
 ה"ג מחובא דחב ועבר על פקודה חדא . ואדרבא לת"ח קפדי בכו' ^א
 טפי דחבו התפרש מאורייתא ועבד חובא רבא ועל דא ת"ח צעי סימור
 ולא לצעי ליה למיזל יחידי דילמא בהכוח שעתא פריש ממילי דאורייתא
 ומכרהר במילי דעלמא ושלטי עליה בהכוח זמנא מזיקין דעלמא דחינון
 חזי בשליחותא דקב"ה לאתפרשא מיניה חכמה חובא . ועובא עובדין
 ככ"ג חסכה בזהבא דרב"ז ז"ל ברבי יוסי ודכוותיה דבגין דכרהר
 במילי דעלמא חתי לדי עוגשא כמ"ד דהתיידע . נייסו ודאי בני נשא דלאו
 חינון שלוחין דקב"ה לאענשא לגברא דחב . חינון עבד לכו קב"ה דחילו
 ומורא מגברא דהליך פדחלהא דקב"ה ועסיק באורייתא כה"ד וראו כל
 עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויחאו ממך . ודחלי מיניה הפילו
 בשעתא דלא התעסק באורייתא ועל דא בכל מילי דמהא רבנן לא צעו
 נעירותא ואע"ג דחינון חלשין וחשובי כח כמד"ר חופים שמתפתה כחו של
 אדם . עכ"ד כל בני נשא זאעין ודחלי נוקמייכו . וטעמא הוי בגין
 דצטובדיכו ואורייתא דידכו יבבי חילא ותוקפא לקב"ה כמ"ד חנו עוז
 לחלדים וחיכו יבבי חילא ותוקפא למלכותא דלעילא לארמא לה לגבי
 בענה ה"ג קב"ה חריב לכו על בני נשא . וכמה דחינון חתקפו מלכותא
 דלעילא ה"ג קב"ה חמליך לכו חבני נשא וחתיקף לכו דא לקבל דא . ולכי
 תידוק האי דחלתא דדחלי בני נשא מת"ח או דין דדחין דינא לאו מיניה
 מגופים דחלי . חלא מקב"ה דשאריו בהדיה וחיכו חעיל בלבייכו מורה
 גדול למדחל מת"ח . ועל דא פקיד קרא לא חגורו מפני חיש כי
 המטפט לחלדים הוא . דהאי מושפט דחא עביד בגברא חייבא דלא לאית
 דינא לאו חנת עבדה ביה חלא קב"ה דיתבי צדך חיו עביד ואע"צ
 דחיקו חזי דחנת עביד ביה מיכו מוזליה חזי דכל דא חתי ליה מקב"ה
 ולא מדידך ודחיל חיו למקרב לגבך . ונקוט האי כללא בידך דקב"ה
 לא פקיד באורייתא מידי דחית לכו נש נוקא מיניה וא"כ מירי דלא
 אפשר למועבד ליה . ובהאי דפקיד לן לא חגורו מפני חיש חודע לן
 דכל דיינא ודיינא יכיל למידן לכל גברא חלמא ולא חתי ליה נוקא מיניה
 כלל דהא כתיב שומר מצוה לא ידע דבר רע . ואפשר נמי לכל דיינא
 דלא למדחל ממוס גברא . דאי לא אפשר סיבי סתים קרא לא חגורו .
 ומאי דחא חזי למור"ס ז"ל צי"ד סי' של"ד דחסיק דנהגו עכשוו להקל
 שלא למחות כ"כ צטוברי עזירה לפי שהם עומדים על ממונו של אדם
 וכו' ע"ש לא חתמר הכי חלא בגברי חלמי עובא דידיעיק בכו דלית לכו
 חמנא דמלכותא ומזקי ולא חייש ובהדיה דש"ק דגיטין דאי חמר כפיתו

כופתין דכ"ג הוי שכיח היוקא וכמ"ד צפ"ק דפסחים. היכא דשכיח
 היוקא שאני דכתיב איך אלך ושמע שאלו והרגני. וס"ג בני גברי
 דמוסרי ליה לדיינא צידיכו דלוס"ע ומפסדי ליה ממוניה. הנהו מוסריס
 לאו בכלל ישראל נינהו ולא פקיד קרא לא תגורו מפני כותי ועכו"ם.
 אבל שאר גברי דלא אית לכו ידה הקיפא למידן דינא לנפשייהו ח"כ
 דידא דמלכותא לא מסייעא לכו. אע"ג דאינהו גזימו למיזל למלכותא
 עבדי אינם דגזים ולא עבדי ואסיר לדחלא מינייהו ומאן דדחיל אגבר
 ידי עובדי עבירה ואחרים מתא דידיה וחזי אמינא דלא אחמר האי דינא
 דמור"ם ז"ל ודעמיה אלא באחרייכו דמלכות דידכו חמן קפדי
 ולא יבזי שולטנותא לדייני ישראל לאענשא למאן דחאב אבל באחרי דידן
 דאית לן רשותא ממלכותא למידן דינא דאורייתא חי בזמנא. ואי באיסורא
 חו ליכא למיחש דילמא גזלי ממונא דדיינא דלא יכיל האי לזקא מידי
 אלא על ידא דמלכותא ומלכותא דידן לא מסייע למאן דחאב לאגברא
 עליה דמאן דדן ליה ח"כ עניש יתיה בצדוייא דכל דרשותא ידעס דכ"ג
 דינא דינן לא יכיל למימר מידי אלא דמלכותא מחי דלא לינקוט דיינא
 פיזרא בידיה למחאה למאן דחב. אבל חי נדי יתיה ח"כ מצייס ליה
 לא אית עליה דינא דמלכותא והדר דינא דאכתי חובא וחיובה רמי עלן
 לאגחא קרבא בצדי מאן דחב וקרבא דינן לגדוי ולשמותיה ולאפרשא ליה
 מישאל חי לא הדר. ואע"ג דחלי נפשיה בכותי לית לן למיחש דהא
 האי כותי אינהו גופיה אית עליה אימתא דמלכותא חי שמעי ציב דאינהו
 אגבר עובדי עבירה וכ"ש וק"ו דלא מלי למשלע בדיינא דאינהו מידע
 ידע למלכותא. וכ"ש דלא מלי למשקל ממוניה או לאזקא ליה וכל בני
 נילי צריכי נינהו וחזי אמינא דעדיפא מינה דבאחרי דידן דסקלי שוחדא
 כל כמה דמנין למיחש שוחדא דיכלי צבורא למסבליה חיובה רמי עלן
 למיחש יתיה ולמשקל רשותא מינייהו ח"כ לאעלוני עינייהו ולאגחא
 לצבורא לאענשא לחייביא בכל מידי דסליק צידייהו :

ותו דעינא דשפיר חזי באחרי דידן ליכא בעלי אגרופין וכל ישראל
 קדושים ובתוכס ה' ורעותא דידכו דכולי צבורא לאענשא לכל
 עובדי עבירה ויהבי נפשייהו ולא מנחי לשום בר נש לאזקא למאן דאית
 ליה קנאה למחאה בעובדי עבירה. ואסכדנא עלי דמיומא דהוינא בר
 שית בר שבע אית לי חמשין סבין וחצינא לדייני מתא רבנותא קמאי
 דהוו עבדי דינא לחייביא בכל גווי דעונשא ולא שמענא לא באהרא הדן
 ולא באהרא אחריתי דאחזק שום דיינא על דעבד דינא בחייביא. ואדרבא
 כל דיינא דקני על חייביא כולו דחלין וחאעין מנייהו ואימתא דליה
 אלא ומוספא. ובג"ד דייני דזמנא דאזלי בתר איפכא ואעלימו

עינייכו רח"ל מדעתייכו וזהו המניגה לנה המנר האי דינה דמור"ם
 אלא איכא למוחש דסקלי מנייה כולי ממונים וזדה איכא פקוח נפש
 דעני השוב כמות. אבל אי נטילי מנייה קנסה או פורתה מממוניה
 איבעי ליה לאפסודי מדיליה ולמחאה בידי עוברי עבירה. דהא רב
 יאודה קרט שיראה דהיה התתא ויכיב בהר כפי ד' מלאה זוזי ואתג
 מוחן מתן ד' מלאה זוזי שוי. הא את הוי דבשעתה דזע שיראה דהיה
 אחתה לא הש דילמא תהוי כותיה כמח דקושטא הכי הווח ומישליע
 בממוניה. אלא ודאי דידע דלא מחחיב יתיר מד' מלאה זוזי וכבר
 דממוגה פורתה בי האי הצעי ליה למחחר נפשיה להכי וחיובי נמי
 מחייב :

מסקנא

דמלתה מכל הכי מילי דהמינה את יליף דליה ליה תורחא
 לשום דייגה לאשתמוטי דלא לימחי בעוברי עבירה באחר
 דידן. ומאן דלא הש להו ואמר דאיכו בעיה מחייביה למחאה בקו עליה
 אחמר פחדו בליון העמים. ואי לאו דמסחפינה מסיימנה דעבד בלה
 כוונה ודעמיה חכסיה ולא השגה דאיכו עבד מורח כו' טפי ממורח שמים
 דהא קב"ה פקיד עליה לא תגורו מפני אים. ואי דחיל השתכה דלא דחיל
 נקב"ה. ותוהגה תהאי ת"ח או דייגה הוי אחליף ביה איגס או פקר בוי
 היכי אעניס ליה ותבע יקריה ואיכו גופיה לא הייס ליקרא דקב"ה
 ואי לקב"ה דכתיב ביה את ה' הירח לא מקיים ליה היכי הצע לקיומי
 נחאי דהתי נחת ה' ואנ"ל קב"ה בכבודי לא מחיחס בכבוד וכו' :

ורתו

ת"ח דהאי דייגה לא מצעיה דלא הייס אממוגה דבני נשא דהא
 בגין ספיקא דידיה דילמא האי גברא יציק ליה בממוגה. אנה
 לבני נשא למיבל ודאי ממוגה דהברייהו ובגין ספיקא דידיה חזיק ודאי
 לממוגה דחבריה. אלא אפילו אנפשתא דברייהא לא הייס דהא אשכחן
 בדרא דמבולא דאמרי רבנן לא נחמס גזר דיגס אלא על הגזל ואי אטערק
 בהדיה זכות ח"ו דאמרי רבנן דבגיגה אנדרלמוסיה צא לעולם והורגה
 טובים ורעים. וזה אמרי כיון שיתן רשות למשחית לחבל אינו מוצחן
 כיון לדיק לרשע. השתכה דהאי דייגה איכו גרים למחבלא לחבלא
 נפשתא עובא דלדיקייא בגין דלא עבד איכו דיגה לתתא. עבד קב"ה
 דוגא לעילא כמד"ר. ודא איכו דאמר לא תגורו מפני אים. בגין דאי
 חגורו. המשפט לאלדים הוא. דאם אין דין למטה יש דין למעלה.
 ובאחר דאיכו דחיל מגברה יחידהא אבעי ליה למדחל מעונשא דסניחין
 ועונשא דקב"ה ומאן דלייה למלולא דילי ועיעא דילי אנה אערבנא ליה
 דלא יאוגה ללדיק כל חון וליקיים ביה קרא ותגזר אומר ויקס לך ועל
 דרכך נגה אור וכו' לידחלון מנייה וממלולא דיליה כמד"ר כל אדם שיש בו
 ירח

ידעת שנים דבריו נשמעין וקמחי דנוסרי נפשיהו אקדושה השם
 אחרים לכו ניסח ופינתם בעובדה דזמרי יוכיח ואליו הכביח מנע
 נטרה תלת שנין ולא חשש מאחאב ואיזבל . ומאן דאחיב דלית חין
 כדחין למעבד לן ניסח כי הכי גברי לדיקי עלמא . לא חש לקמחיה דאיו
 כמ"ד עזב ה' את הארץ . ותו דכ"ע ידעי דעד האיכלא קב"ה עביד
 בהון ניסין . ותו דבהא דאוכה להייביא דדרא הדין דלית לכו חוקפא
 ופילא דמלכותא לאו ניסח איו אלא אורחא דעלמא ובאשגחותא דקב"ה
 כגי ותו ל"מ :

ידאן דאחינא ח"ו לאולפא קטיגוריא עליהו דדיני ארעה דחינון
 רברבין וקשישין טפי מיכא רבנן אחושבנייהו דאיוכו אית לכו
 טעמין סגיאין ואולי לטעמיהו ובכל דא חינון אכוונו לממשך כ"ע
 אבתרייהו בגין דחזו דרא דידכו דאחפקרו עובה ולא זייתי לכו ובגי"ד
 אעלימו עינא מנייהו . אלא דאכתי לדידי אהחזו לי למכתב דעתאי
 ודעתייהו . קמי מאן דאית לכו שקול הדעה ובעאי מנייהו . הי
 עדיף אי חינון בקושטא דעמא דארעה אולא ומדלדלא . והכי ברינו
 ועושי עולה . אחוסף עליהו קליפי ערלה . ואין לך יום שאין בו קללה .
 וארעה חלחולי מנחלחא . וידל ישראל גם דלה דלה . איש הישר בעיניו
 יעשה גזים ועביד דובר נבלה . מרקא ואכלה . אי בכל דא איכא מאן
 דסבר הנח להם לישראל ושקין לחייביא מאי דבעו עבדי . מהשתא תו
 לא חינוא מידי . קמי סגיאין ואנא יחידי . הן אני בשארתי לבדי . אני
 שלום וכי אדבר . ומא איכפת לי עובר ומחער . ומקמי שמיא גליא
 דלאו ליקרא דידי עבידנא . ולאו לפלוגתא אחינא . אלא לאחערע למאן
 דאחער הכי מילי אמינא . ולישרו לן מרנן דבמקום שיש חילול ה' אין
 חולקין כבוד לרב . ואנא מאן דאנא לשלמא קאחינא ינקוט נפשיה לשלמנא .
 בכל זימנא :

ואהדרנא אנפאי כלפי ליבורא ואמינא לכו דתקנתא דהאי מלחא
 רמיזא בהאי פרשתא ה"ד שאו את ראש כל עדת בני
 ישראל . דבעו כל עדת בני ישראל למעבד יקרא ולנטלא ולנשה למואי
 דאוקמו עליהו לראש . כי היכי דישתארון מיוחסין למשפחותם לבית
 אבותם . דכל משפחה חיהו כל גברין דבה בגין דאבוהון דהאי משפחה
 ולא לתערבון זרעא דהאי משפחה באחריתי דאי לא ארימו ליה להאי
 רישא לא יכיל לאפרושי מאסורה וליהוי האי גברא דאבוה מהאי משפחה
 אמיה משפחה אחריתי דאחי עלה באסורה . וכיכי תיבוי ארמנותא להאי
 רישא כד אוקומי מוקמי ליה במספר שמות כל זכר לעלגותא . דאח
 לדי מנינא דכל שמאן דדכורין דחינון גברין ידיעאן בה"ד לגולגולתא
 דחינון

דחינון גולגולת אחת שלפה . וכד אחזנו כל גברין ידעאן ואשכימו עליה
 כולה אי נמי רובא מגו כולה כדין ליהוי להאי דיינא תוקפא למחאה
 במאן דחאב דהא אחרר ליה דכולי ליבורא או רזייוכו אחרעו . ביה
 ומסייעי ליה . אבל אי אוקמתא דהאי דיינא לא הויה אלא על ידא
 דמיעוטא דלבורא לא אית ליה תוקפא למחאה ולמידן דינא דקשומ
 דמספיי דלימרו ליה מיי שמך לאיש ער ושופע עלינו . וחו בעי נמי
 דבהדי האי רישא ליהו משגחי נמי גברין גברין דחלי חטאה מוכן עשרים
 שנה ומעלה כל יולא לבא בישראל . דחינון יכלי למיפק לקרבא דלא
 כפיק אלא גברא זכאה במ"ד מיי האיש הירא וכך הלכב ילך וישוב לביהו
 ודרשי רבין מיי האיש הירא מעבירות שבדיו . להני גברי תפקדו אחס
 גלבלאותס אחס ואחרן דהני דייני דמתא חינון ימנון לגברין זכאין חלין
 דישיחון אמאן דחאבו . ולא דחינון ימנו נפשיוכו דבעינן חבר עיר בהדיהו
 כמ"ד פ"ק דבתרא . השתא איכא דייני ואיבא גברין זכאין דמשגחי
 אלבורא . אהדר חו כלפי דייני משה ואהרן דחינון חרי ואמר להו ואחס
 יהיו איש איש למטה . דבגין גמסא דאיכו מקל דבעיתו לאכפיה ללבורא
 ולהני דחאבו . בעי דיינא אחרא דתיכוו תלתא דהכי ק"ל דג' דנין את
 האדם בע"כ . אבל דיינא להודיה ח"נ חרי לא יכלי לאכפיה לבני נשא
 למידן לכו בעל כרחיכו ובג"ד אסתלקל דינא ואיש הישר בעיניו יעשה
 וכל קאלא דלא עבדי ככל הני מיילי דרמיזנה חינון אהעגשו על לבורא
 דילכו וחטאת הקהל היא . ובגין דלא לימרו חנן מאי סמא בידן לאטלא
 חימתא דייני על לבורא כיון דהאי זמנא עקבות משיחא דחולפא יבגא
 זאן מסייעי לרישא ואיפי דרא מבזו ליה ומאי אית לן למעבד . אהא
 סיים קרא איש ראש לבית אבותיו הוא . למימר דאחון עבדו מאי
 דאית עליכו . איכו אטיל מורא דדינא חבני נשא . הס"ד איש ראש
 לבית אבותיו הוא דאיכו כביכול איכו עבד ליה רישא בע"כ דאפי' ריש
 גרמא מן שמיא מוקמו ליה . וקב"ה איכו אסתקי ועבד מורא ודחילו
 למאן דאתחזי להכי ועסיק באורייתא ודחילו דקב"ה . ודא איכו חימת
 חלש על גבור . ולא תיהוי לכו תווכא הוכי גברא יחידא דאיכו כגוונא
 דכולי לבורא תהוי ליה דחילו אבולכו דכל דא הוי מעס קב"ה דאסתקי
 מאן דאיכו אסתקי ליה ועבד רעותיה הס"ד לא חגורו מפני איש .
 למימר אנה גברא כותיה ודחילו מיניה כי המשפט לאלדים הוא דאיכו
 עבד דינא בהדיה ואשתכח דדחלא דגברא דאחדן לא מגיחו אלא מקב"ה .
 ועל דא יתיב דוד מלכא וברישא תווס ואמר כי ארחה שמך מעשה
 אצבעותיך ירח וכוכבים אשר כוננת דחינון רברבין ואחחזי למדחל מגיחו
 שלמימר ברוך עושה מעשה גראשית שכתן וגבורתו מלא עולם . אבל
 חוורא

חוהבא מה חנוש כי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו דאת תמני ליה למאוי
 רישא תמשילכו במעשה ידך ותתסרבו מעט מאלדים וכבוד והדר
 תעטרו וכו'. הא ליהו גברא כנונא דאתרא ויהי ליה ליה
 גורא אגברא אתרא. ושני על דא ואמר ה' אדונינו מה אדיר שמך
 בכל הארץ. דכמה דהאי גברא אתקיף שמך בעובדוי כמ"ד תנו עוז
 לאלדים. חנה נמי תיעביד ליה לקבל דא דידחלון מיני' כולי עלמא :
דה"ד בסיפא דאורייתא לבל האוסות ובהמופתים וכו' ולכל המורא
 כגדול אשר עשה משה. קרא קאמר דהתיגח גבי משה דעבד
 גורא גדול וכל ישראל דחלי מייני. שפיר הוא וכי אחזוי בגין דעבד
 כל בני מופתיא ואתיא. אבל לעיני כל ישראל דחינון רברבין אחריני
 דאנבו בראשית בית רברבא דאתרברבו וכוו ראשית רישי עמא וחזיק
 דחלי מייניכו כמה דדחלו מעובדין דקב"ה דחינון מאי דברא אלדים
 את בשמים ואת הארץ. וכי כו"ל מורא. הא והארץ היתה תבו
 גבהו לדיא וריקניא וחיון גברין ריקנין מחילא והוקפא וחושך על פני
 דחינון גברין חשוין. וחיון גברין דאית לכו מותא דה"ד חכום. ומאי
 סגולה דידכו דחלי חיישי מייניכו אהא אחיב קרא ורוח דקודשא מרחפת
 פריכא ע"פ כמים על חיון דעסקי באורייתא. ואי הכי לאו מייניכו
 דחלי אלא מחילא דאלהא עילאה דשאר עלייכו. ותו איכא עעמא דחיל
 ע"ה מניח דת"ח דבקושטא אע"ג דבגופא תרויכו שקילין דא בדה. אבל
 בגשמתא נשמתא דת"ח רברבא עובא מנשמתא דע"ה דע"ה לית ליה אלא
 נפש מעלמא דעשייה. אבל ת"ח ורישא דעמא דאיהו מופלג בחכמה. לא
 בלר ליה מתלת נשמתין דחינון לקבל נר"ן דמתן דעסיק באורי' והלכתא זכי
 נמי לנשמה דבריאה גאי זכי לרזין דאורי' זכי נמי לחיב דאלילות ואית ליה
 נרנח"י דחינון ה' זמנין אור דאתרמיזו בפרשתא דא דה"ד ויאמר אלדים
 יהי אור ויהי אור וירא אלדים את אור חיונון תלת אור דזכי לכו מאן
 דלעי באורייתא דאתמר בה כי טוב. ותו זכי חי אתעסק ברזין לתרי
 אור אחריני ויבדל אלדים בין האור וכו' ובגין דחיל מייני ע"ה דאע"ג
 דאיהו לא חזי מזליה חזי וכדאמרינן פ"ק דמגילה (דף ג') אמר רבינא
 ג"מ האי מאן דמבעית אע"ג דאיהו לא חזי מזלי' חזי. וככי נמי מזליה
 דע"ה חזי דנשמתא דת"ח רברבא עובא מנשמתים ובגין דחיל מייני.
 ותו דמיו קרא ויבדל אלדים בין האור ובין החושך. דקב"ה אבדיל
 לת"ח דאיהו אור מניח דע"ה דאיהו קאי בחשוכא ולית ליה נסיו
 דאורייתא. ויקרא אלדים לאור יום ושלטיה כמה דשליע יממא. מ"ט
 בגין ויהי ערב ויהי בוקר חיונון בוקר דאברכס וערב דיחאק דחינון חו"ג
 דאזדווגו בהדי הדדי וכוו יום אחד על ידא דהאי ת"ח דאתקיף לקב"ה
 בת"ד

כמ"ד המו עוז לאלדים . ועל דה לקבל דה יסוב ליה קב"ה תוקפא .
 כה"ד וקוי ה' דאינון אחוון דה' מזווגא לכו כחדא ועבדי לכו כמקוה .
 ובג"ד יתליפו כחוכו :

(קנה) **בראשית** וסמין לעיני כל ישראל . איה לך למנדע דליכא :

מיד' דלא רמיז באורייתא . והכא אחרמיז מאו
 דאמרי מארי דרזין דכל מעיינות דאיה בחרעת' אינון לקבל מעיינות מ"ן
 דאיה בארעא דלעילא דאיהי מלכות ולקבליהו נפקי מעיינות דה"טן מיין
 נוקבין תתאין מתסומא לפאי ארעא ולית לך מעיין לתתא דלא איה
 לקבליה אור חד לעילא דאיהו אעיל מ"ן לעילא וכד אהייבש באר או
 מעיין לתתא אהייבש ואסתים חילא לעילא . וכד אהחדש מעיין לתתא
 מאי דלא הוה בקדמיתא אורי דכי האו גברא לעילא אהחדש נכורא
 עילאה אי נמי נשמתא דאיהי מפקא מ"ן למלכות (כ"ו בש' הגלגולים
 הקדמה כ"ה) כגונא דה אמרי רבין אין לך עשב שגדל למטה שאין שר
 אחד מכה בו ואומר לו גדל . והכי נמי במלכותא דעממין כד אהגדל
 חד שר לעילא איכהו דתחות שולטותיהו אהרברבו . ומינה נילף דכד
 אהיליד בישראל גברא רברבא דאיהו נהיר לעלמא לקבליה אהיליד אור
 רברבא דאיהו מסיק מ"ן למלכותא דלעילא . היינו דרמיז לעיני כל
 ישראל דאינון גברין דמאירין עיינין לקבליהו איה בבראשית דאיהי מלכות
 ראשית דספירן ואיהי באר שית דאיהו יסוד דמלכות דאקרי באר .
 וכולהו אהגזר עליהו דליהוי הכי מעידנא דברא אלדים את השמים ואת
 הארץ דבההוא זמנא אכתיב בספרא דאדם קדמאה דור דור ודורסיו דור
 דור וחמיו עד דאכתיב תמן שמואל ירחינא חכים יתקרי רבי לא
 יתקרי . . וה"ל לעיני דאיהו חושבן מעיין . ותו לעיני כל ישראל ס"ת
 חושבן ע' דאינון שבעים שרים ושבעין עממין דליקבליהו דע' עממין
 לכל חד בראשית אחוון ש"ר אתי"ב . דלכל אומה איה לקבלה שר חד
 לעילא . דאיהו את השמים דתיב בשמיא . ולקבליה אומה דאיהי
 את הארץ . ומעין דאיהו לעיני ה"ל הוי בבראשית דאיהו באר ש"ת
 דאיהו ביה אור לקבליה . והכי נמי בזמנא דהארץ היתה תהו ובהו לדיא
 וריקניא ואתיבשו ביה מעיינין . ובתר הכי אהחדשו ורוח אלהים מרחפת
 ע"פ המים . הא ודאי דאהחדש נמי אור לעילא כה"ד ויאמר אלדים
 יהי אור ויהי אור . וברישא וירא אלדים את האור כי טוב . דאיהו
 לעילא . ובתר הכי ויבדל אלדים בין האור ובין החושך ואהחדש נמי
 לתתא . ות"ח חילא דנחומיא חופר שיחין דהוה כרי לכו לדסלקי לרגל .
 דכל מאי דהוה כרי לתתא אהעביד לקבליה מעיינות מ"ן לעילא . ודא
 איהו טעמא דכתיב גבי יחק ויהי לו לאן ובקר וכו' ויקנאו אותו פלשתים
 וכל

וכל הצארות אשר חפרו עבדי אֱלֹהֵינוּ צִמֵּי הַבְּרָכָה אֲבִיו סְתוּמֹס פִּלְשְׁתִּים
 וַיִּמְלֹאֻם עֵפֶר. דָּחִית לֹאֲחַעֲרָה דַמְתָּי שִׁיבִי בְּאַחַת דַּחְפֵּי אֲבִיו לִקְנֹאָה
 דִּילִים. אֲלֹא דַכֵּד חֲזוּ דִינְחָק חֲתַחְקָךְ טוּבָא כַּמִּיד וַיֵּלֶךְ הַלֵּךְ וּגְדַל עַד
 כִּי גְדַל מְאֹד וַחֲסִיב וַחֲסִיב רַבְרַבָּא מְזַלְיִיכוּ חֲזִי דֹאֲחַעְבִּיד הֲכִי לְעִילָא
 וַחֲתַרְבִּי סַעֲרָא דַקְדוּשָׁה וְלַקְבֵּלָה אֲזַעֵר חִילָא דַסַּע"א סַעֲרָא דַפִּלְשְׁתִּים
 כַּמִּיד אֲמַלְלָהּ הַחֲרַבָּה זְכַדְאוּקְמֹוֹה. אֲהֲכִי בָעוּ לֹאֲחַתְקַפָּא סַעֲרָא דִידִיכוּ
 וְסַתְמִי הֵנִי בְּצָרוֹת דַּחְפֵּי אֲבִי. וְלַקְבֵּלִיכוּ אֲסַתְמִים נְתִי מַעֲיָנוֹת לְעִילָא
 וְאֲזַדְעֵר נְהוּרָא דַקְדוּשָׁה וַחֲתַחְקָךְ סַעֲרָא לַקְבֵּלְיִיה. וְעִיד כַּד כְּרוּ עַבְדֵי
 יֵנְחָק בְּחָר וַיִּמְלֹאֻם שֵׁם בְּחָר וַחֲתַקוּטְטוּ עֲלֵה לְחַמֵּר לְנוּ הַמִּים. דַּחֲתוּן
 חֲפַרְתוּן לַתַּחָּא וַחֲתַעְבִּיד הֲכִי לְעִילָא וַחֲתַגְבַּר סַעֲרָא דַקְדוּשָׁה. וְאֲזַדְעֵר
 נְהוּרָא דַסַּע"א וְסַפִּיר קַאֲמַרְי לְנוּ הַמִּים. וּבְגִיד וַיִּחְפְּרוּ בְּחָר אַחֲרַת
 זֵלָא רַבּוּ עֲלֵיהּ וַיִּקְרָא שְׁמָהּ רַחוּבִית וַיִּחְמַר כִּי עַתָּה הֲרַחֵב ה' לְנוּ וּפְרִינוּ
 בְּחָרְךָ. הֵאֵי דַקְרָא שְׁמָהּ רַחוּבִית בְּגִין דַּלְקַבְלִיה לְעִילָא הוּוֹה אַחֲרַת
 דֹאֲתַרְחַקָּה קְדוּשָׁה מִסַּע"א וְזֵית בִּינֵיהוּ אַחֲרָא דֹאֲיִיכוּ רַחֵב רַחֵב דֵּלָא
 הוּוֹת סַע"א יִקְרָא מִינֵיהּ. וְעִיד פִּלְשְׁתִּים לַתַּחָּא נְתִי לֹא קִינְאוּ עֲלֵיהּ.
 הַה"ד וּפְרִינוּ בְּחָרְךָ וְתַרְגַּם אֲוַנְקָלוֹם וַיִּפּוֹשׂ בְּחָרְעָא. וַחֲמַתִּי שְׁנֵי קְרָה
 לְמַכְחַב עֵבֶר בְּמַקּוֹם עַתִּיד. אֲלֹא דְבַחֵי דְכַבֵּר פְּרִינוּ בְּחָרְךָ לְעִילָא
 וְהֵאֵי אַחֲרָא פְרַה וְרַבָּה. מִסַּתְתָּה נִיפּוֹשׂ נְתִי בְּחָרְעָא לְתַתָּא :

דְּלָפּוּם מַאי דַּחֲתַמַּר צְוֹהֲרָה דַּרְשָׁב"י ז"ל דְּבַחֲתַעֲרוּתָא לְתַתָּא חֲתַעֲרַת
 נְתִי לְעִילָא. חִית לָךְ לְמִילָךְ דְּכַל מִילֵי בְעִי לְמַעַבַּד אַחֲתַעֲרוּתָא
 לַתַּחָּא בְּרִישָׁא. וְהוּוֹ הֲכִי לְעִילָא. וּמִינַה נְתִי דֹאֵי עַבְדֵי אַחֲתַעֲרוּתָא לַתַּחָּא
 לְחֹלְפָא לְתַלְמִידֵי דְבִי רַב וְלַמְעַרָה בְּסַדִּיכוּ לְמַכּוּי נְהוּרִין רַבְרַבִּין אַחֲתַעְבִּיד
 הֲכִי לְעִילָא אֲוֹר דֹאֲעִיל מ"ן לְמַלְכוּתָא. וְהוּוֹ כַּל תַּלְמִיד עִילָה וְסִיבָה
 לְמַכּוּי נְהוּרָא דַנְשַׁמְתָּה רַבְתָּה בִּיסוּדָה לְמַלְכוּתָא דֹאֲיִיכוּ סְלִיקַת מ"ן לֹאֲחַעֲרָה
 זְוֹגָא עִילָה. וְדֹא חֲסִיב דַּפְקִיד קְרָה בְּאֲוֹרָה רֹזָא בַּפְרַשְׁתָּה דֹא שְׁאוּ
 חַת רֹאשׁ כַּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַשְׁפַּחוֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמַסְפַּר שְׁמוֹת
 כַּל זְכַר לְגוּלְגַלוֹתָם. וְכַמְהָ לִישְׁנֵי יִתִּירֵי חִית בְּהֵאֵי קְרָה דְהוּוֹ סְגִי לְמִימַר
 נָנוּ חַת כַּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כַּל זְכַר לְגוּלְגַלוֹתָם וְחוּ לֹא מִיּוֹדֵי וַחֲמַתִּי
 נְתִי גַקְט לִישְׁנָא דְשְׁאוּ. אֲלֹא רַמִּיז הֵא דַחֲמַנָן דְּבְעִי לֹאֲשַׁתְּדַלָּא לַתַּחָּא
 לְחַרְמָא רִישָׁא כַּמִּיד שְׁאוּ נֹס. דְהוּוֹ רִישָׁא לְכַל כְּנִישְׁתָּא דִּישְׂרָאֵל. וְבַדָּא
 הוּוֹ ס"ג לְעִילָא וְעִיד נְקִיט לִישְׁנָא דַנְשַׁפְּחוֹתָם דֹאֲיִיכוּ לְזַרְעֵייתְהוּן דֹאֲיִיכוּ
 זַרְע דֹאֲיִיכוּ מ"ן לְעִילָא דְהוּוֹ לְבֵית דֹאֲיִיכוּ מ"ל דֹאֲחַתְקִרְיָתָא בֵּית. כַּד
 חָתוּ לִיה תְּרֵי אֲוֹר בְּחֹשֶׁבֶן בֵּית וְהִיבֵי בֵּית אֲבֹתָם דֹאֲיִיכוּ עִיקְרָא וְשׁוֹרְשָׁה
 דִּילְכוּן דֹאֲב חֲסִיב וְשׁוֹרְשָׁא כַּמִּיד בְּאֲבִי הַנְּחָל. וּבַחֲרַמְתָּה דִּישָׁא
 לְתַתָּא אַתְרָם נְתִי נְשַׁמְתָּה חֲדַתָּה רַבְרַבָּא כַּסְבִּיעַתָּה לְמַהוּ לַה מ"ן דֹּא

חיבו דסייס קרא במספר שמות כל זכר לגולגולת . דהוי הכי לעילא
 בחושבן כל זכר לתתא דחיבו לתתא כמה דגולגולת . וע"ד פקיד
 קרא שאו את ראש . דכל מאי דאתוסף רישא לתתא אתוסף נמי לעילא .
 היינו דרמיז קרא צפי דבהעלותך אספה לי שבועים איש מזקני ישראל
 וכו' ולקחת אותם אל אל מועד והתייצבו שם עמך . דתיבת שם יתירה
 אלא דחיבה למימר דהאי אהל מועד חיבו משכנא דמלכותא דלעילא
 דחיבי בית מועד לכל חינוך ריבי עמא לתתא דתמן אית לבו יסודא
 וסורשא . ועל דא קאמר דבהאי כנישתא דתכניש יתרון לתתא . ה"ג
 תכניש יתרון לאהל מועד צי כנישתא דלעילא . ה"ד והתייצבו שם
 עמך . דכמה דאנת אית לך שרשא ויסודא דקאים תמן ה"ג ליבו לבו .
 אלא דחינוך ינקי מנסורא דילך ה"ד ואצלתו מן הרוח אשר עליך ושמהי
 עליהם :

קנו) ותו בראשית חינוך בית ראש . דמ"ל דחיבי בית לאדם דאזי
 ואיבי היכל דיליה . חיבי ראש דחינוך מוחין . ואיבי
 נשמה לעלמין לתתא מינה . ה"ד ברא אלהים דחיבי נשמה לעלמא
 דברי' דאתרמיז צברא . ותו נמי ליצי' דאתרמיזא באת השמים :
 ולעשי' דחיבי ארץ . דכד נחתא לתתא אתעבידת ראש ומוחין להי
 עלמין . ומ"ע הוי הכי בגין דהארץ היתה חבו . דחיבו שבירת מלכין
 קדמחין . ובגין ניזלין דקדושה דנחתי עמייהו לעלמין תתאי דחינוך
 צי"ע אהכי ירדה מ"ל דאזי' לברורי מהנהו ניזלין . ובגינה ויאמר אלהים
 יכי אור דחיבי מלקעת ניזלין דתמן ובלקי לעילא וכוו אור . ה"ד
 ויבדל אלהים בין האור ובין החשך . ואימתי מוצררא לבו ה"ד ויקרא
 אלהים לאור יום דציוס דחיבו בקר סלקא מוחין ומלקעת אורות ואסתלקו
 לעילא לאזי' ולהשך קרא לילה . דבלילה נחתא להתם . לעלמא דחשוכא .
 ותא שמע דרוח חיבי מ"ל דחיבי אדנ"י במילואה סליק לחושבן דרע"א
 ומילוי דידיה לחוד בחושבן רוח . ובג"ד מוגר קוב"ה לה ליני הלילה
 ויהי צבקר אס יגאלך טוב דחיבו לדיק כמ"ד אמרו לדיק כי טוב .
 דאי כחי לדיק בעובדוי ובכונה דיליה יגאלך ויסליק לך . מעלמין לתתא
 דתתא חיבו גלות השכינה . יגאל . ואס לא יחפון לגאלך . דאע"ג דלא
 אחכוון בצעותיך לאפקא יתך . עכ"ד וגאלתיך חגי חי' ה' . דבכל
 יומא בצפרא אתער חסד לאברהם ואחננר וציה סלקא לעילא לעלמא
 דאצילות . היינו דקאמר לה שככי עד הצקר . דחיבו זמן גאולה ועליה
 דילך : ודא הוא דסייס קרא ותשכב מרגלותיו דחינוך עלמין תתאי .
 כמד"א והארץ היום רגלי . עד הצקר ותקם צעם יכיר איש את
 רעבו . דחיבו זמן דמקמי לבישת לינית וספי' דבעו משיביר את חבירו

הרגיל עמו . והני בירורין דסלקי עמה מעלמין תחמי . לא להתקמו
עד לבתה ללותא דמקמי הכי בזמירות הוי זמיר עריליס ופרשי מינה
קליפי ערלה . ובתה הכי ביוזר חור וק"ש חינון בעלמא דברואה דתהוי
לכו ככנה לתקנא ולזוגא מלכות דהלעות . לחזדוגא בצעלה צללותא
דעמידה . ובתה הכי התברירו הכי בירורין בשלימו . הס"ד ותאמר
חלקטה נא ואספתי בעמרים . דחינון בירורין דלקיטא לכו מתתא וכוו
ליבורין . עד זמנא דהיכו אחרי הקולרים . דהוא שעתא דמזמרי בזמירות
וקלרי לחינון קליפין . ובתה הכי ותבא כמד"ח ואבואה חליה . ואימתי
הוי ביאה הס"ד ותעמד בשעתא דעמידה . ואשתתרו בה מוחין דתשו
לה על ידא דכני בירורין מאז הצקק ועד עתה . דעד דהוי לילה לא
אשתלק מיניה רשימו דחור ומשום דשלימו דבירורין הוו על ידא דישראל .
אחא נעיץ חורייתא סופה בשחילתה וקאמר לעיני כל ישראל . דצללותא
דידכו דסלקי עינהון למרום ועיניהם נשאות לשמים . בראשית ברישא
דיומא דהיכו בצפרא . ברא חלבים את השמים וכו' דעל ידא דצללותא
דידכו בגו עלמין חדשים וארעא חדשה דנכל יומא הוו עלמין חדשים
מכני בירורין כמד"ח יולר חור ובורא חושך . ואינון השמים כחדשים
והארץ החדשה אשר אני עושה . ומקמי ללותא והארץ היתה תהו וכו'
ובתה ללותא ויאמר חלבים יחי חור . אימתי ויהי ערב ויהי בקר .
היינו דכתיב עולם חסד יבנה . דבשעתא דיתער חסד בעלמא . דהיכו
בצפרא בה שעתא יחבני פרזופא דמלכות דאתקייאת עולם . ותו בית
ראש . רמז לרבנן דלא יבכון בשוקא חדיר לעיני כל ישראל . כי היכי
דלא יזלזלו בחפי ברייתא וישתמעון מילייהו . היינו דקאמר לעיני כל
ישראל . דחינון רבנן בית ראש . יתיב בביתיה מאן דיתיב בראש כמד"ד
רבנן כיון שנתמנה אדם פרנס על הצבור חסור לו לעשות מלאכה בפניהם
וא"ל כההיא דחילפא ור"י דמשום דר"י אשתתא בביתיה ולא נפיק
למעבד סחודתא . להכי לדידיה קיימא ליה שעתא . הס"ד לעיני כל
ישראל . עיני הדור . בית ראש מאן דיתיב בביתא כרבי יוחנן . היכו
ליכוי ראש :

קנז) בראשית

אחון היה רב ושין היה שלל . הס"ד שש אנכי על
אמרתך כמולא שלל רב . בגין דחורייתא היכי יבא
עותרא לבר נש וכל מאן דעסיק בה לא היה ביה חסרון כים . כמד"ד
ממרחק תבוא לתתה וכעובדא דראב"ש (פ' הפועלים) . היינו דסמיך
לעיני כל ישראל דחינון רבנן דעסקי בחורייתא . בראשית היה שלל רב
ומאי טעמא בגין דבה נוקיים עלמא כמד"ד אס לא בריתי יומא ולילה
חוקות שמים וארץ לא שמתו . ומאן דעסיק בה הוי כמזיל מזוטו של ים

דק"ל דכולא חיבו דיליה בגין דמיניה נחתיאשקין בעלים דידיה . זה"כ
מאן דעסיק באורייתא כולא הוי דיליה ובג"כ קב"ה שלח ליה שלל רב.
הכ"ד ברא אלדים את השמים ואת הארץ . ואלעריך אורייתא לקוימינהו
ואי לאו הכי הארץ היחה חבו וצבו . ובג"ד אמרי קדמאי זורבא מרבנן
לא מעני . בגין דשאר אינשי איבא למימר דהאי עותרא אחי לכו בגזל
ואסכי על דאעפא חטפוך וגזלא לכו מלכותא ח"נ אינשי אחריני ואתו
לידי עניותא . ברם זורבא מרבנן דכל ממונא אחי ליה בהיתרא דהא
מדידכו קאכלי מטעם דמזיל מזעו של ים . אהכי לא מעני . דממונא
בהיתרא אחי ליה ובדיגא ודייגא . דא חיבו דמסיימי ואי מעני דאי
משכחה הכי דמעני . אהדורי אפתחא לא מהדר . ללא אהדר אפתחא
דב"כ וב"מ למילף אורייתא דבהא יקיים עלמא ותהוי כולא דיליה . ובג"ד
אורייתא דאחקרייתא אשת חיל בגין דעל ידה אחי חוקפא וממונא לבר
גם כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל . וכתיב גבור חיל . מי ימצא .
דבעייתא מרחא וליחיתא סגיא עד דזכי לה . ובתרא דאשכח לה כתיב
ורחוק מפנינים מברה . דמאן דאית ליה פנינים אפשר דבתרא הכי
מעני כמה דאמרן . אבל אורייתא בטח בה לב בעלה ושלל לא יחסר .
דכל שללא דעלמא דיליה דהוי מזיל מזעו של ים . ולאו למימרא דאפי'
גניב וגזיל והמים לאחרני לית ביה איבורא מנה"ע דכל שללא דעלמא
דיליה דאי עביד הכי הא לא מקיים פקודין דאורייתא וכל האומר אין
לו אלא תורה אפי' תורה אין לו כדאמרי רבן (סוף יצמות) ואי הכי
הדר דיניה כדלא עסיק באורייתא ולא מוקיים עלמא ולא הוי מזיל מזעו
של ים . האי חיבו דסיים גמלחכו דאיסי גמלא עמיה ויכבא ליה האי
שכר בזמנא דחיהו טוב לבריות . ולא רע דלא הוי רע לעולם למגזל
ולמגנב . ואהכי סיים כל ימי חייה . דכל ימי דחיהו קאים בעלמא .
יהיו חין דידיה וממוניה אחי מינה ולא דחיהו גניב וגזיל . הכ"ד חיה
דהיים מינה אתו . ואיבי דרשה דבעייתא מיניה דב"ג דיתעסק בלמר
ופשחים ויחבני מיגיע כפוי . הכ"ד ותעש בחפץ כפיה . והאי חיבו
אומנות נקיה וקלה . ולית בה גזל . ואי עביד הכי ביה יתקיים היתה
כאניות סוחר ממרחק חביא לחמה . ותו בעיא אורייתא לאתעסקא
בליליא הכ"ד ותקם בעיד לילה . ותחן ערף דחיהו מזונא לביתה דחיהו
בית הכנסת דכל לילה ערפא דבהכ"מ חיבו אורייתא והאי אורייתא
דעסיק בליליא ובבהכ"מ לא שכת לה כמה דאמרי קדמאי . ובעי נמי
לאלופי בני נשא אורייתא ולמקבע זימנא בכל יומא לחולפא לחלמידי
דכדון חיבו יליף שפיר ומחלמידי יותר מכולם הכ"ד וחוק לנערותיה .
דלזוטרי דעסקי באורייתא דחינן נערותיה חיבו יעביד לכו חק ולא

יעבור לחלפה לכו בכל יומא. ואי חזי בר נש דלית צי פורתא דאורייתא
 שדה דלית ציה זרעונין. ליחשוב במחשבתיה למויב ליה צמילי ויוליף
 ליה אורייתא עוצא דליהוי כגפן פוריה. ה"ד זממה שדה ותקחשו
 מפרי כפיה געעה כרם. ואי חזי דאללח באורייתא ויכול לחדותי בה
 חדתין בעי למויב בכל לילה בשעתא דלית גבר דלערדיה. ה"ד טעמה
 כי עוב סחרה ויסחורתא דילה דליהי חדושין דמחדש עבין לעלמא.
 בעי דלא יכבה בלילה גרה. ובנוי דידיה דליגון בנוי דת"ח שלחה
 בכיסור דיהו בנין דכשרן אע"ג דשלח לכו לדוכתא אחרינא. ה"ד ידיה
 כמ"ד חקרא וחבל את מעשה ידך. וכמ"ד חוטרא לידא. וכפיה דת"ח
 תמכו פלך. דליהו יתמוך לכל אחרין דקריבין לאחריה ואיגון אחקריהו
 פלך כמ"ד בכל פלך ופלך. ובעי נמי דליתיב דקה ה"ד כפה פרשה
 לעני וידיה שלחה לחביון. ולא כמאן דבעי למימר דת"ח פעיר מדקה
 דלא פעיר חלא מלמייב בהדי זכורא דלא לתרבי עליה ולטריד מגרסי
 אבל לחודיה חוצא רמייא עליה למויב כדחזי ליה. ובעי נמי דליזיל
 לבי כנישתא ובי מדרשא בכל יומא ויומא ספי' צומא דתלגא ה"ד לא
 חירא לביתה משלג. אנת ת"ח לא תדחל למיזל לביתה דאורייתא משלג
 מסגיאות תלגא כדאשכחן בהלל הזקן. כי כל ביתה דליהו צי מדרש'
 לבוש שנים דליגון חובין כמ"ד אס יכיו חטאיכס כשנים. דאע"ג דאסי
 לבי מדרשא כד ליכו חב אורייתא מכפרא ליה. היינו דאמרי רבן אס
 רחית ת"ח שעבר עבירה בלילה אל תהרהר אחריו ציום ומסיק דודאי עשה
 תשובה. ומנא ליה הא. אלא בגין דכד בעי לאתעסקא באורייתא בעי
 לאתוודוי על חובוי כי היכי דלא תזיל אורייתא לס"ת. ואי הכי אשתתרו
 חובוי בני מדרשא. ה"ד כי כל ביתה לבוש שנים. ובעי נמי דלא
 למילף אוריית' לחודים כמד"ר חרב אל הבדים ונאלו חרב על שונאיהם
 של ת"ח שעוסקים בד בבד. ולא עוד אלא שמטפשין. היינו דקאמר
 מרבדים נוער' מ"ר דליהוי ליה מרה בזמנא דבדים עשתה לה דעסיק
 באורייתא לחודיה. דאי הכי בעי למלבש שש וארגמן כי היכי דלנדעו
 ליה דליהו ת"ח. כמ"ד מפני מה ת"ח שבבבל מזויינים מפני שאינן
 בני תורה. ותו אמרינן כמתא שמאי צברא תותבאי. ודא ליכו בגין
 דלא ידיע ולא פקיע שמייה. ואי עסיק בכנופייא אחיידע ואחחד ולא
 בעי לליוני נפשיה בלבושא דמשי. ה"ד נודע בשערים בעלה. אימתי
 בשבתו עם זקני ארץ דליגון סבי דאורייתא דבהדיהו אחרסם ואחיידע
 ואי עביד הכי אע"ג דמקמי דאחיידע סדין עשתה לליוני נפשיה השתא
 ליזבין ליה וחגור נתנה לכנעני. דלא בעי למלבש לא סדין ולא חגור.
 ועוז וסדר דאחי לי' מאורייתא ליכו לבושה. וכדן לא פסק חוכא משומי'

דפקודי ה' ישרים משמחי לב הס"ד ותשחק ליום אחרון . ומיכו צפי
 לאלפא בחגס כמ"ד רבנן מס אחי בחגס וכו' הס"ד פיה פתחה בחכמה
 ואתה חסד על לשונם . ולא לינסיב אגרא דאי הכי לא הוי חסד .
 ואוריית' איבי משגחה אמאן דרביע לבי מדבשא . הס"ד לופיה בליכות
 ביתה למשגחה במאן דפסע פסיעה גסה ואתי לביתה . ונג"כ אחזרה
 לב"כ ולחס עללות לא תחבל . דלא תתעלל מלמתי למדרשא ותיכול לחמא
 דעללות . וכדין קמו בנייה ויאשרוב . דתלמידוי דב"ג דאינון בניו יבבי
 ליה תוקפא ובעלם דאורייתא כדין איכו מדכר שבהא . ואמר רבות בנות
 דאינון עתירי עמא דארעא דאינון איתקרון נוקבין לגבי ת"ח דאיכו
 דכורא לגבייהו . ורבות מנייהו עשו חיל ואתעתרו . ואת איבי אוריית'
 עליה על כולנה דעותרא ידיה לא אזיל . ואכולו חנאי דאמרן דבעי
 ליעבד ת"ח בחר הכי אקרי מזעו של ים ומקיים עלמא ובהוא
 זמנא בעה צה לב בעלה . אבל אי לא עביד הכי לא אבעה ליה דשלל
 לא יחסר כיון דלא אהדר אפתחא דב"כ וצ"מ . ואפ"ס אע"ג דאורייתא
 דיליה איבי יעלת חן . עכ"ד בקר החן והבל יופי דלא כמדרא הוא
 העיקר . אלא אשכ דאיבי אורייתא כד איבי ציראת ה' היא תהלל .
 הס"ד אל יתהלל חכם בחכמתו :

(קנה) **בראשית** ברה שית אינון שית סערין דעלמא מזרח ומערב
 לפון ודרום עילא ותתא . הא אינון שיתא ואינון
 שית דאיכו יסודא דעלמא . ואינון שית סערין דמלכא עילאה כמה
 דאחיידע ולקבליהו ישראל דאינון שתין רבוא לקבל סערא חדא רבוא חד
 ועל דא סמך לעיני כל ישראל דאינון שתין רבוא . אמאי הוי חושבנייהו
 הכי . בגין דאינון לקבל שית סערין דאינון ברה שית . ואי הכי האי
 עלמא דאן קיימי ציה איכו עלמא דיושר . ולא עלמא דעגולין . דהא
 אחיידע דכל מה דאיכו בעגולא לא הוי בר שית סערין אלא דאיכו
 פתית חד סערא ואיכו בר חמש סערין . היינו דישאל נוט' ישר אל
 דבגין דעלמא דין דאן קיימין ציה איכו עלמא דיושר אהכי בראשית
 איכו בר שית סערין . ועל דא אורייתא אחילת צרישא דאחון באת
 צי"ת ואית בה חמש סערין . דאיבי תחללא מספרא תניינא דספרא
 קדמאה דאיכו תורתו של ר"מ דביה כתיב כתנות אור איכו אחגניז
 לדקייקיא לעלמא דאתי כמה דאוקמוה . ובהדי דידים הוו שיתא לקבל
 שיתא דאמרן . וכאי ספרא שתיתאה איכו ספרא דרזין דיליה לא
 אחחו לאתגלחא לב"כ דלאו זכאה . ואיכו אחגניז גו בני ספרי דאוריית'
 ואיכו רזא דעמיר בכו דאחגלי . ליראי ה' וחשבני שמו . נג"כ בית
 דבראשית דברצא . לאהערא לבני נשא זכאה . דבה הלכ מבין דאע"ג
 דאחחלא :

דאחלה צבית דאיסי תניינא עכ"ד איסי בית רבנא .
 דאיכו אלפיים בת יביל וזיב עמיד וגניז בל מוס דיגלי עיניסון
 דכל ישראל למהזי באורייתא. דעינסון דכל ישראל דאינון רבצין
 וצדיקין דבהון אינון סמיכין לאורייתא דאיסי ראשית דאיכו ספכא קדמאה
 דעלייהו אתמר קרוב ה' לכל קוראיו כמד"א קרוא מקרא שנים מקרא .
 ואינון דילפי רזי לאורייתא דאינון תורת אמת . סה"ד לכל אשר יקראו
 באמת ובג"כ ברא' אלהים את ס"ת אמת . דא איכו דנספר דבתריה
 אחמיל ואלה שמות . דאת קדמאה דזיב איכו ו' . דתילף מהא דהני
 חמש ספרין אינון שיחא . ואינון אלה דאיכו חושבן שית זמנין שש .
 דאינון לקבל שית סערין דז"א דאינון בליין כל חדא משיית בחושבן אלה
 כמה דאוקמוס . ועל דא ה' דויקרא זעירא . דוואו ויקרא אינון שית .
 ואינון יוד כמה דאחידע . ואל"ף זעירא . דספרא קדמאה דאיכו חור
 קדמאה . אזער ליה קב"ה ואעמריה בנו תורייתא דילין ואיכו אלף
 דאיכו אולפא זעירא דזעירין אינון דילפי רזין לאורייתא . דא איכו
 דספרא דבתריה איכו במדבר ואיכו אחמיל בוא"ו למימר דבהדי אלף
 זעירא חו שית . אלא בגין דלא תבעי יכי חו עשר כמה דאחרמין
 ציו"ד דויקרא . אהא בתיב בתריה שאו את ראש כל עדת בני ישראל .
 דתלת ספרין אחרנין דאינון רישא דמלכא . תלי בישראל . דאינון כד
 עסקי באורייתא דאיסי במדבר במלולא כדין אהנדל קב"ה ואחרומס
 ואחרברב וחוי ליה ראש . ואהכי פקיד לכו לישראל שאו את ראש .
 כמ"ד שאו גם הרימו ראש . ובהא בעי דכל עדת בני ישראל יתעסקון
 באורייתא דאין עדה פחות מעשרה . וכדא ליכוי קב"ה ראש . ועל דא
 ספרא דבתריה אלה הדברים דאינון שית סערין דכל חד כלול משיית
 והו בחושבן אל"ה . לעיני כל ישראל דאינון צדיקים דבהון גרמין להני
 סערין לאחברבא דהו ציו"ת רבנא . והוה לכו ראשית דאיכו ראש
 ואינון יוד דבתר ראש ודא איכו ת' דאיכו תכלית . ובמאי עבדי ראש
 באורייתא דאיסי ראשית . ובבעותא דאיסי תפלה דבפרא אמרי נוט'
 דבראשית בתחלה רננות דאינון שירי דוד שירי זמרה . בתר רננות אומרי'
 שמע . אחר שמע ישמרו תפלה . דבהני אינון מקבלים מורא גדול אשר
 עשה משה דחקין לכו משה למימר שמע דאית ביה עול מלכות שמים
 ומורא גדול . ואימת אמרי ליה בזמנא דבראשית דחמן אחתקן עלמא
 דבריאה היינו צ"ר דברא . דחמן שליט שמה דא"ל שד"י . דאיכו א"ש
 דבראשית . ואחתקן על ידא דאחעסקחו באורייתא דאיסי ק"ש דא
 איכו י"ת דבראשית יעסקו חורה . ומאי איסי אורייתא דאמרי סה"ד
 ולכל יד החזקה דאינון יכבי יד חזקה ועבדי מורא גדול ככבי .
 במאי

במאי דיכבי יד לעיני כל ישראל דיכבי ידיכו העיניו. ואמרי
 בראשית דברשא דא חיכו ב"ר בראשונה. א"ש אומרים שמע. ותו
 א"ש אחר שמוע דאמרי בתר הכי "אח" שמוע חשמעו. ובתה הכי פ'
 ליות דאיהי חכלת. היינו דבתר הכי י"ת "יעשו" חכלת. ובגין דבעי
 כונה דלבה אככי למ"ד ישראל עם בית דבראשית חיכו ל"ב. וע"ד
 ברא' חלבים אה ס"ת חמת. דבתר שמע אמרי חמת :

ותו בארה רזא שאו את ראש כל עדת בני ישראל. הא חתיידע
 דבר נש לא זכי לנשמתא אלא עד דהוי בר עשרין וכד אחיא
 אחו בהדה חיה יחידה אי זכי לכו דאינון תלמא כחדא דאינון ראש דיחבי
 בראש נשמתא בגויה וח"י מקיפין ליה. ותו חתיידע דשמוא דבר
 נש אורי על נשמתא. ובג"ד הא ודאי דכ"כ דאיה ליה חרין או תלת
 שמתן דא אוראותא דאיה ליה חרין או תלת נשמתין דכל שמוא אורי
 על סטרא דנשמתא. דשייכא להכווא שמוא. ובג"ד פקיד לכו קב"ה
 למשה ואהרן דיזכו לחייביא בפקודין דיעבדון דיתרס רישיהו דליהוי
 לכו ראש דאיהו נשמה וח"י דבעדה דכלהו אקרין ראש. וככי יעבדון
 לכל עדת בני ישראל. דכל שבעא ושבעא. דיזכו לראש בתשבן שמתן
 דאיה לכל חד מנהון. סה"ד במספר שמות כל זכר לגולגולתס. דאי
 חית ליה תלת או ארבע שמתן בעי דליזכו ליה דיתעביד ליה נשמה לכל
 שמוא ושמוא. ואימתי יזכו לדא. אחא קאמר מכן עשרים שנה ומעלה
 דבהכווא זכי לנשמה ועל דא קאמר כל יואא לבא בישראל. דאיהו גברא
 דשליט ביצריה ואחחזי למיפק בחילא למלחמתה דיצריה. להכוו גברי
 חסקדו אותס. דתיחוי האי נשמתא פקידא גביהון. וככי תעבדון אחא
 ואהרן. אחא באולפא דאורייתא ואהרן במאי דיקריב כפרה וקרבינין
 עליהון. ואי עבדיהו הכי אחון גרמי זיווגא דלעילא. סה"ד בתריה
 ואחכס בהאי בעותא דידכו איש איש למטה. דמטה איסי שכתא
 ויהוי איש דאיהו בעלה דמטרוניתא בהדה. והאי זיווגא ליהוי בכל עלמין
 דז"א דאליקות ליהוי במלכות דתמן. וכ"כ בב"ע ליהוי הכי סה"ד איש
 איש למטה. וכרין תיהוי כמי רישא לז"א דאינון חב"ד דאחו ליה מאו"א
 ועאלו בגויה ואיהו כוי בית לאינון חב"ד סה"ד ראש לבית אבותיו הוא :

קנט) בראשית וסמין ליה לעיני כל ישראל. הא חתיידע דפליגי
 רבנן במדרשא חד אמר פרנס לפי דורו וחד
 אמר דור לפי פרנסו. ובתלמודין פ' החלול גבי הלל דאמרינן חסס
 בתלמודיו ראויס הס שחפרס עליהס שכינה אלא שאין דורס ראוי לכך.
 מהכא אחחזי דפרנס לפי דורו. וככי משחמע מהכיה דע"ז דכולא
 כתיב בספרא דאדם קדמאה דור דור ודורשיו דור דור וחכמיו דור דור

זמנה'גיו . דחכמיו ומנהיגיו אינון טפלין . לרריהון דדור איכו עיקרא
 וואהא אקדמיה ברישא . אלא בזוהרא דרשב"י ז"ל אחרת כד רישא דעמא
 אחרתקן כולי עמא אחרתקן ומאה משמע דהא אחרתקן בחר רישא דידיה .
 זגופא בחר רישא אזיל . ותו כמי חזיקן לירבעם דאיכו חטא ומחטיא
 אהרבים . וזה אחרתקן דדריה דירבעם מקמי הכי לא הוה פלחי
 לע"ז . ואיכו אחרתקן לבו עגלים צדן וביח אל ופתי לבו למעבד ע"ז .
 זאי הכי אחרתקן דכולא חלי ברישא ולא אחרתקן בחרייכו דדריה . אלא
 דאינון אחרתקן אחרתקן . מיהו תוואה איכו אמאי עבד קב"ה פרנס חייבא
 לאחרתקן אחרתקן דריה . וליכוו סגיאין אחרתקן בחר גברא יחידאה . ותו
 דהא אמרי רבן דכד ב"נ סליק לגדולה עונותיו נמהלין . ואשתכח דאיכו
 זכאה . ואי הכי בחר דחב ואחרתקן אחרתקן דריה אשתכח דכולא חלי ביה
 ודרא אחרתקן בחר פרנסיה . ומיליהון דרבן אי הכי בחרין אהדדי . ומאי
 דאחרתקן למימר לפוס פשעה . דליכא פלוגתא בהא מילתא כלל אלא דברישא
 חזי קב"ה לדרא אי אינון זכאין . ועבד לבו פרנס לפוס מאי דחזו כי
 ביכי דעבד משה פרנס לדור המדבר דאינון דור דעה . וה"נ עבד לירבעם
 פרנס בשעתא דהוה זכאי וכל חכמי דריה היו לפניו כעשבי השדה
 כמוד"ר ודא איכו דאמרו פרנס לפי דורו . אלא דבחר דאקים ליה פרנס
 לא סליק מיניה מאי דאיכו בבחירה דידיה למעבד . ומשעתא כולם חלי
 בידיה דפרנס . דאי סרה בחר הכי וחב ואחרתקן לאחרתקן שציק ליה קב"ה
 למעבד מאי דבעי . ואע"ג דידע קב"ה דעתיד למיחב לא אזיל קב"ה
 אלא באשר הוא שם . וזדא כולם אחרתקן ואחרתקן על בוריייה . דא איכו
 דרמיז קרא לכל האותות וכו' ולכל היד החזקה אשר עשה משה לא
 סימא דכולא חלי בחר דידיה . ועיני דכל ישראל תלין ביה . אלא
 לעיני כל ישראל בראשית . דבקדמיתא אחרתקן איכו בעיני כל ישראל .
 ואחרתקן לבו קב"ה פרנסא רבבא כמשה לפוס מאי דחזו . ואיכו זכי
 לכל האי בגינייהו . דהא ברא אלהים את השמים דמעידן דאחרתקן עלמא
 אחרתקן איכו וכל דרין דבחריה בספרא דאדם דור דור ודורשין וכו'
 ובג"כ אי חשבת זמנין דהארץ היתה חכו וזכו לדיא וריקניא מאוריייתא
 ומפקודין עבין . כדן חנדע וחשך על פני . דהני פני הדור יחבי
 בחשוכא ובג"כ אחרתקן לדריהון בחרייכו . דאי רוח אלהים רוח דקודשא
 מרחפת על פני . פרישא על אינון פני הדור אינון דעסקי באוריייתא
 דאחרתקן למים . כדן ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור קב"ה מסייע
 לבו . ואזלי בנהורא . אלא דאינון בחירה חלי בדידכו . דא איכו רמיזא
 דקרא בפ' דמדברא שאו את ראש כל עדת בני ישראל . דהאי ראש
 דאחרתקן בעתא לארמא אכל עדת בני . איכו חלי למשפחות דאינון

שצטיהוּן אי אינון זכאין איבו נמי הוי גבר זכאי. ואי נמי לביה חבותה
 דאע"ג דלאו אינון כדאין אי איה לכו זכות חבותה. זכות חבותה מסייעתה
 וכולא תלי בדרה. דכאי במספר דאיבו מנין כולא חתמני בספרה דאדם
 קדמאה. דור דור ודורשין. ה"ד שמות כל זכר לגולגולתה. דשמא
 דכל דכורא דאיבו דידהו גולגולת דידהו. כולא אחי במספר. בספרה
 דאדם חמן חתמני כולא. ומחמן אחתזי דפרנסה בחר דריה. ובג"ד
 בראשית חתון רא"ש ית"ב. דלעיני כל ישראל. לפוס מאי דחזו. ראש
 ית"ב מאן דיתב ברישא איבו הוי כמאי דחזי לדרה. וחו בראשית רא"ש
 ית"ב. דמאן דהוי רישא לישראל איבו שקיל ככולהו. כדחמרינן פ"ק
 דתענית שאני משה דכיון דרבים ריכי ליה רבים דמי. וס"ג דרשינן
 אשר עשה אלהים למשה ולישראל עמו. שקול משה כנגד כל ישראל.
 דא איבו לעיני כל ישראל אחשב ככל ישראל. מאן דאיבו רא"ש ית"ב.
 ובג"ד קאמר שאו את ראש כל עדת בני ישראל. דחתון חרימו ליה
 חכל כנישתא דבני ישראל. ובגין דלא תימא הא איכא גברי דחשיבי
 כוותיה וס"ג דעדיפי מיניה. ואמאי ליהו נמי רישא אהבו דעדיפי
 מיניה. אהא סיים קרא במספר שמות כל זכר לגולגלתה. דכאי גברא
 דהוי רישא איבו בחשבן כל דכורא דבהו. ובג"כ אע"ג דהו גברי דעדיפי
 מיניה. כיון דאיבו אחשיב ככל ישראל דרבים ריכי ליה. אהכי בעא
 לחתמא ליה עליהו דחיה ליה דינא דרבים ואחקרי פרנס בגין דזמנין
 דישראל אינון שחין רבוא ור"ת פרנס "פרנס "רבוא "נחשב "שחין. וחו
 דשקיל כראש סנהדרין ור"ת פרנס "פרנס "ראש "סנהדרין נחשב :

פרשת נשא

(קס) **בראשית** סבא חתמניז מאי דאמרי מארי דרזין דאדם
 קדמאה כל נשמתין דביה כל חדא כלולה מרמ"ח
 אברים ושם"ה גידים דאינון חרי"ג. והכי הוא בכל חמש חלקים דנרנח"י
 דאליה וחמש דנרנח"י דבריאה וחמש דנרנח"י דיצירה וחמש דנרנח"י
 דעשיה. והכי כ' דאבוי"ע כל חדא מנייהו אחפגה לתרי"ג שרשין
 רברבין. אהכי בית דבראשית רברבא דאיבי מאחון דבינה דאינון
 רברבין דכל חושבן חד מחמן איבו עשרה. וא"כ בית דבראשית איבו
 חשבן עשרין. דאינון עשרין נשמה דאבוי"ע דכולהו נעיל לכו אדכ"ר
 כה"ד אחור וקדם לרנתי וחשה עלי כפך דאיבו כ"פ דילך דכ"פ סליק
 לחשבן עשרין. ורבנן אמרי דמיטעו והוי מאה אמה. ואע"ג דדוד
 אמר לכני מיני ל"ק דהא חתמר דאיבו גולגולת דאדם. ובגין דכל

לשמה חיבי תרי"ג שרשין . אחכי בראשית בחשבן תרי"ג ואשתאר שי"ן
 דחיכו שורש . ובגין דכל שורש חיכו לא פחית מתרי"ג ני"זו דכל
 ני"זולא חיכו בשמתא חדא שלימתא . ולא יתיר משתין רבוא ני"זולין
 דבגין פגמא דפגמי לתתא התפלגו חיגון תרי"ג לשתיין רבוא . אחכי
 נוע' דבראשית . בהכ יש ששים רבוא אנשים ואשתאר ת' דחיכו תכלית
 וחיו קן וסופא דכל שורש ללא הוי יתיר משתין רבוא . ובגין דכל
 שרשא התפלג ברישא לתלת חבין דחיגון חברהס יתחק ויעקב אחכי
 חתרמיז בסופא דאורייתא דנעילא ברישא ולכל היד החזקה דחיכו יתחק
 ולכל המורה דחיכו יעקב דאתכני בתיבת נורא . הגדול דחיכו חברהס
 ובגין דבחר הכי התפלג ליי"ב שבטין דחיגון י"ב נשיאין . אחכי קאמר
 לעיני כל ישראל דחיגון י"ב שבטין עיני העדה . ובגין דבחר הכי
 התפלגו לשבטין נפש . אחכי ס"ת לעיני כל ישראל חיכו בחשבן שבטין .
 ובגין דבכל שורשא חית ביה תרי"ג ת"ח דחיגון פינמייתא ועיקרא
 דשרשא הכוא . אחכי חתרמיז לעיני כל ישראל דחיגון ת"ח עיני העדה .
 בראשית חשבן תרי"ג ואיגון שורש דחיכו שי"ן דבראשית . הכ"ד אשר
 עשה משה . דכל ת"ח מניייהו חיכו ני"זולא דמשה . וכי כיכי דכל הכי
 דאמרן . חילון בחלילות דחיבי בראשית . ראשיתא דעלמין . ה"כבברי'
 להכי בתריה ברא חללים . וה"כ ב"צורה הכ"ד את השמים . וה"כ
 בעשיי הכ"ד ואת הארץ . דעשי' שמים דידה נמי חתקריאה ארץ דחיבי
 ארעא לגבי עלמין דעליה :

ורת"ח דככי התפלג אורייתא תורה כביאים וכתובים לקבל תלת
 חבין . הגדה משנה תלמוד כל חד כלילא מארבע דחיגון
 פרד"ס . חיגון י"ב לקבל י"ב שבטין . ותו ע' חנפין לאורייתא לקבל
 ע' נפש . ואית ביה תרי"ג מלות לקבל תרי"ג שרשין . דחיגון ת"ח .
 ואית ביה שתין רבוא חתון כמה דרמזי בישראל "יש ששים רבוא" אותיות
 לתורה חיגון לקבל שתין רבוא ני"זולין דאית בכל שורשא . ותיחזק מיניה
 דכל חד מגברי דבכל שורשא ושורשא חיכו לקביל את חד דבאורייתא ודא
 חיכו לעיני כל ישראל דחיגון שתין רבוא ני"זולין דבכל דרא . בראשית
 נוע' "בה "יש ששים רבוא" אותיות "תורה" ודא חיכו לכל האותות
 והמופתים . אותות חיגון חתון דאורייתא וחיגון מופת ואות דאתיביבת
 לישראל ולא לעממין אחריני . דהא חיגון חתון דעבד משה לעיני כל
 ישראל . דחיגון בחשבן כל ישראל דאתו משרשא חדא . ובג"ד חין בן
 דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף . דחיגון שתין רבוא דבסהוא
 שרשא . ומאן דקעיל חד מניייהו חיכו אגרע נשמה ובה מעכב ישראל
 בגלותא כמה דס"ת דחי גרע את חד מיניה חיכו פסיל . ה"כ ישראל

חי גרע חד מינייכו . חו לא חזי למפרקינכו דלא מפרקי עד דמתקני
 פתיך רבוא דבהו כל חד את חד מאורייתא . הה"ד גס כי יתנו
 בגוים דחינון קרו ותנו עתה הקבלס . ובג"ד גבי קין דקטיל להבל
 אחוי דחיכו לקבל את הדא מאורייתא . כד תב אתמר ציה וישם ה'
 לקין אות לבלתי הכות אותו כל מולאו . דהא את דאתגרש מאורייתא
 צמקטל הבל דדר שוי לה קב"ה צאורייתא : ואשתלימת וכד חזו לה
 דאשתלימת ידעי דאתכפר חובא דהבל . ודא חיכו דקבעי דוד מלכה
 עשה עמי אות לטובה . דאמרי רבנן כי מעיינת ציה צדוד לא משכחת
 ציה עון צר מולאריס דכתיב רק צדצר אוריה החתי : וציה גרש את
 מאורייתא דלא אתקנת : ואהכי בעי עשה עמי אות לטובה . דאות
 צחקן צהדאי חאי אות דאתגרש ותהוי לטובה : וציה ירחו שנאי ויבושו
 דלינדעון דאתכפר לי חובה דא . וציה חיכו ליחוצי קושיא דרש"י
 ז"ל צפ' ואלה שמות דנאי אלעריך לממני לכו זמנא אחריתי צתר
 דמיתו הא כצר מני לכו צחייסון אלא דאתחזי דכולכו ישראל דצמאריס
 וצבעיא כד הוו דרש חד ואיחי נשמתא חדא דאתפלגת לתרי"ג וכו'
 צדאמרן . וצגין דלא חזו למפרקינכו עד דאתקנו כלכו ניצולין דבהאי
 נשמתא . אהכי צפ' דאלה שמות דתמן אתחיל פורקנא דידכו . אודע
 לן קרא דבהאי נשמתא אתקנו כלכו ניצולין דצפ' ומאן ניכו צרישא
 יעקב ואצבן דאנכו חלת אבות . וצתר הכי י"ב שבעין : צתר הכי ויחי
 כל נפש הבהא ליעקב מצרימה שבעין . ותו וצני ישראל פרו וישראו וכו'
 צמאוד מאוד . ומטי זמנא לאשתלומי ניצולין דהאי נשמה . ואהכי ויקס
 מלך חדש וכו' וקאמר הן עם צנ"י וכו' הבה נתחכמה לו פן ירבה .
 וישחלים ניצולין דבהאי נשמה ולפקו מארעה . היינו דקאמר לתחכמה
 לו . וקשיא להו להם מצב"ל . אלא צגין דכלכו נשמתא חדא אהכי קאמר
 לו . ובג"כ בעי לקטלה צנייכו וצדר כל צן היולד היאורה תשליכוהו .
 ותו סוכ שחיט ק"ן ילדים וכו' וצכלהו לא סלקא צידיה . ושפיר קאמרי
 רבנן דגרי יביה זרעך משגולד יצחק . משום דכלכו נשמתא חדא : ואהכי
 קאמר יביה ולא אמר יהיו . ובג"ד כתיב צכי חשא : כי חשא את
 דאש צני ישראל לפקודיהם . ורמיזא קרמיז דכד מני לכו עין סרע
 שליט צהו : ואהכי כי חשא דקמני את ראש ר"ת ששים רבוא חיש .
 צגין דלא יחסרון ותתעבב לשמתין מהנכו לאתקנא . אהכי ונתנו חיש
 כופר : ולא תשלוט צהו עה"ר . ודא חיכו לפקודיהם : דציה יתפקדון
 למיפק מגלותא : כמ"ד פקד פקדתי : וסמא דידכו : ונתנו חיש כופר
 וכו' :

(קסא) בראשית צרה חללים וכו' אמרי מארי דרזון (ש)
 הפסוקים

הפסוקים דף ב' ג') דאלהים במילוי יודין חיבו גי' שיין ומילוי דודים
 גי' רוח ורוח הלקים מרחפת על פני המים ובג"כ מאן דחיבו למא
 למים ולית ליה ה"כ מאן דיתבי בהעניתא יכוין אל רוח הלקים דאמון
 דחיבו מרחף ושע על אפי מיא ובהא חזיל מיניה למא דדידי ע"כ
 וה"מ חע"ג דקבלה ניכוו ובטי לקבלייכו מיכו לאסבורי בהו טעמא לשקך
 חת החוון דחמרי מארי דרוין (שס פ' לך לך דף י"ט ב') בעניינא
 דרעב ושבע דהוי בעלמא דכד הוין הוי"ה ואלהי"ס בבחי' אחב"א כדן
 רעב בה לעולם דאחורים דאלהי"ס חיוון חושבן ריש דרעב ואחורים
 דהוי"ה חיוון ע"כ דרעב וכד הויה ואלהים פנים בפנים במילוי רברבא
 דחיבו דיודין כדן חיבו שבע דפנים דאלהים דיודין חיוון בגי' שיין דשבע
 ופנים דהויה דיודין חיוון ע"כ דשבע ע"כ ומכא תילף דזווגא דאבא"ח
 חיבו רבוע דשמא דדכורה עם רבוע דשמא דנוקבא. כגווגא דרבוע
 דאדג"י דחיבו בחשבן קכ"ו עם רבוע דהויה דחיבו ע"כ ובחבורא דתרווייכו
 הוי חשבן קל"ח דחיבו לחק דחיבו דינא דדינא האי הוא דאמרה שרש
 לחוק עשה לי אלהים. דאלהים דחיבי גבורה אחתהו כחדא ואתעבידו
 גבורן דבהו בחשבן לח"ק. ובגיגי עבד כדן כי סיכי דליתי ילחק דחיבו
 גבורה ודינא קשיא. ובג"ד כל השומע דבגיגי אתעביד כדן. קאמר
 דברי ליכוי שמיה ילחק. הכ"ד ילחק לי. וכאי דקראת ליה ילחק יתיר
 יו"ד בגין דאברהם גרים עיבורא דזו"ן גו חימא כמ"ד ויעבור אברהם
 בארץ ויעבר אחוון עיבור וכדן כוה אתקרי אברהם חב"ר ס' סחומה.
 ובחר דיתבי בארעא גרים עיבור תניינא דזו"ן ואתיכיבו ליה ה"ה דחינו
 יסודא דבריאת עלמא וקיומיה הכ"ד בהבראש בה' בראש ותו אמרי
 באברהם וכולא חדא. וחמש גבורן אתייהבו לשרה אחתיה ואככי
 אחקריאת שרי דכל גבורן חיוון דינין וחינון שמא דאלהים דבמילוייח דידיה
 בבחי' פנים חיבו ל' שיין. וכד חיבו בבחי' אחור דחיבו רבוע דידיה
 חיבו גי' ריש וחמש אחוון דידיה דבחי' פנים וחמש דבחי' אחור כולא
 חיוון בחשבן שד"י. ואברהם ממתיק גבורן דחינון אלהים במאי דמשתף
 בהו ה"ח הכ"ד ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים. ובגין דשרה חיבי בבחי'
 דכלהו גבורן אככי כתיב בילחק ולשרה בן דחיבו בן דידה דאחדמי לה
 דאחי מבחינת דגבורות הכי אמרי מארי דרוין (שס דף י"ח ב') ואככי
 אחקרי ילחק יוד לקבל חמש וחמש דאלהים דחיבי יוד דשרי. ולחק
 לקבל גבורן דז"א ונוק' דהו בחבורא דאבא"ח דחינון כולכו דין וגבורה.
 היינו דאמרה לחק עשה לי דאנא אתעבידנא מבניינא דגבורן כד כו
 ז"ן אחב"א ובג"ד כל השומע ילחק לי חיבו יומא דברי יתקרי ילחק
 בגיגי. דחיבו נטיל כל גבורן דבי. ותו תילף מהכא דאלהים דיודי
 חיבו

איבו דינא רפיה ומתיקא דהא אשתתף ביה חסדים דאינון יודין ובג"ד
 כוי קיומא דעלמא ושבע בעולם דהא אחצרו גבורן רפיין דאלהים בכהי
 חסדים דאינון כויה דע"צ ותא חזי דבחבורא דתרוויכו אית בכו
 שיחא יודין כויה דע"צ אית ביה ד' יודין ואלהים דוודין אית ביה תרי
 דא איבו דרמיז קרא פותח את ידך ואמרי מ"ד אל תקרי ידך אלא
 יודך דכד אחצרו שחא יודין בכהדי ואינון בחשבן פתח. דאיבו
 בחשבן שית כחי איבו דקאמר פותח דאיבו פתח דכד כוו יודין דידך
 שחא דכוו בחשבן פתח. כדן ומשביע לכל חי. דכוי שבע בעלמא
 דאיבו. חבורא דאלהים דוודין והויה. ותו נימא בכהי קרא כמ"ד רשב"י
 ז"ל בזוהרא דמקץ (דף ר"ד ב') אקרא דיפתח ה' לך את אולרו הטוב
 את השמים וכו' אלן אולרין דלעילא ותתא וכו' דז' היכלין דברי' אינון
 אולרו הטוב והיכל לז' היכלין דז"א דאל"י ודא איבו את השמים כמ"ד
 בחבורא דמאורי אור. וברירו דמלה דכד מתחברן היכלין דברי' דאקרן
 אלהים דאיבי הכסא חשבן אלהים בכהי ז' היכלין דז"א דאל"י דאקרן
 כויה כדן אתקרי ה' אלהים ואיבו שמה שלים ואתכליל בכהייהו ז' היכלין
 דינ"י ושבע דעשיה. ודא איבו קשורא דכל עלמין כחדא. היינו
 דמכוינין בסופא דללותא ביה"י המזבך את עמו ישראל בשלום. דר"ת
 המזבך את עמו ישראל איבו חשבן אלהים וכהדי תיבת ה' ולן
 מחברין תרוויכו והוו ה' אלהים. וכדן אחי שפע לכולכו עלמין כמ"ד
 מארי דרזין (שער סכנות בצרכת שים שלום) ואתחזי דדא איבו חבורא
 דאלהים דוודין דאינון היכלין דבריאה בכהי היכלין דז"א דאל"י דבגין
 דחתי מינייהו השחא שפע לתתא דאינון חסדים אהכי אתקריאו
 כויה דע"צ. וגבורן דאינון אלהים דבריאה בגין דהשחא מקבלי הני
 חסדים ואתמליאו מינייהו אהכי אקרן אלהים במלווייה דוודין. וכד
 אחפתחו אלן אולרין דבריאה דאינון אולרו הטוב וינקי מז' היכלין
 דאל"י דאינון את השמים. כדן לתתא מער ארץ בעתו ולבדך את כל
 מעשה ידך. ואהכי אתרמיז ברישא יפתח מוט' יו"ד פתח דאינון יודין
 דכויה ואלהים כוו שיה בחושבן פתח. ושמעתי מינה דכחי שפע
 ומזונה דב"נ צעי לאעבורי בכ"ח היכלין דאינון ז' דאלילות וז' דבריאה
 וז' דיצירה וז' דעשיה. ואינון בחשבן תרין יודין דככל חדא הויה י"ד.
 היינו דקאמר פותח את ידך אינון כ"ח היכלין דכוו חשבן ידך דאינון
 תרין יודין. כד פתח לכו כדן ומשביע לכל חי רלון. ובג"ד אמרי אל
 תקרי ידך אלא יוד"ך דלא יכלת למקרי פותח את ידך דאינון כ"ח
 היכלין דכוו בחשבן ידך. אלא כד כוו יודך דאחצרו כויה דע"צ
 דוודין בכהי אלהים דוודין. השחא נימא דבג"כ אתקרי שבע ולא קרינון

שעצ כמה דאמרינן רעב . אלא דאורייתא קריאתה ליה הכי . לרמזה
 לן דהאי שבע אחי ונחיה משבע לשבע דאיכו אחי מז' היכלין דז"א
 דאלי' . ונחיה בז' דבריאה ומינייכו ליצירה ועסיה . וכנווגא דא אחקרי
 רע"ב דאחורים דאלהים דאינון חשבנ ר' אינון גרמי ריש דאיכו עניותא
 לע"ב דאיכו הויה בריבוע דסלקי לחשבנ ע"ב . ודא איכו כד אחתברו
 אחב"א דאינון דינין בדינין וגבורין בגבורין . דכשתא אחתברו זז"ן א"ה
 בא"ה וכוו בחשבנ לחק . ובג"ד מאן דאיב' לדקה התעשר בגין דלדקה
 איבי יתיר חד לחשבנ לח"ק ואחגבר על בני דינין דאחתברו וכפי לכו
 וגרים למהוי שפע וברכה בעלמא . היינו דרמזו קרא בפ' ראה נתון
 נתון לו ולא ירע לבבך וכו' כי בגלל הדבר הזה דאח עביד לדקה דאיבי
 יתירא חד על חשבנ דינין דאחתברו איבי כפי' לון וגרמא דיברכך ה'
 אלהיך בכל מעשה ידיך ובכל משלה ידיך . דבכל שפע דאשתלח מכ"ח
 היכלין דאינון חשבנ ידיך . קב"ה יאיב ביה רבוייה וברכתא . אלא דכד
 הוו אחב"א אחגברו גבורין ואית' חילא לקליפה דאיבי סיגין דאלהים
 לינקא מכתם וגזלא שפעה דאחי לעלמא בגין כך הוי רע"ב וכד אהדרו
 אפי' באפי' אחרבי נהורא וברחא מתמן סע"א ולא יכלא לינקא שפע
 דאחי מינייכו דא איכו דכתיב בפ' דנשא יברכך ה' וישמרך ודרשי
 לה יברכך ה' בממון וישמרך מן המזיקין . דכד אחי ריבוייה דשפע
 צבא תהוי נטיר מן המזיקין דאינון סע"א דנטלי שפעה . והיכי הויה
 ריבוייה דשפע נטירותא ממזיקין . אהא סייס יאר ה' פניו אליך . דכד
 הוי ה' צפניס דידיה דאינון ע"ב ואיכו חור . כדין יהוי לך כהוא חן
 דאחי מאור דידיה . ואימתי יהוי הכי כד בליקו עלמין דלחא דאינון
 בריאה ודכלילן צהדה ואיבי אלהים דיודין ככ"ד ישא ה' פניו אליך .
 דיגבה ה' פניו דאינון פניס דאלהים דיודין . ואכתי ה' פניו אינון
 בחשבנ עקב דאיכו בחשבנ חרין אלהים . חד דמ"ל דסלקא ואחגברה
 למהוי כשיעורא דז"א וכו' הוה בשעתא דזווגא דפכ"פ . וחד דבריאה
 דאיבי הכסא חשבנ אלהים . וכד סלקי בני חרין כדין וישס
 לך שלום . ותו דכתי חרין אלהים דהוו כחשבנ ה' פניו דאינון
 חשבנ עק"ב . בחילייהו אהדרו וברחו כל קליפין ודכוותייכו דגזלי שפעה
 כמ"ד רחוק מים אלהים רחוק מים יחילו דכתי אמרי מארי דרזן (ש'
 רוב"ק דף מ"ב ודף ע"ד) . ובג"ד בחר כל יחודה דבעי צ"ג ליחדא
 יומא יחודה דתרין פ' אלהים בניקודייהו כדאמר הכס . ותו אמרי מרי
 דרזן (ש' הכונות בפ' פא"י) דשמא דחתך איכו שמא דפרנסה ואית
 ביה הלחא חושבנן כל חד מינייכו לפוס זימניה וסעתיב דבשפרא
 דאכתי זז"ן אינון אחב"א וחרין אחורים דידיה אינון דינין דאינון חרין

פ' אלהים אהכי יכוין בתרין אחורים דאלהים וכל חד אית צב י"ג תיבין
דמילוי יודין ועס כללותייהו כל חד בחשבן רוח ותרין זמנין רוח איהו
חשבן חת"ך. ובאשרי דפתר ללותא דבסווא זמנא אחי שפעא ואתא
לפרא דאיהו בחי' חסד בעי לכווני צד' יודין דע"צ כל חד מינייהו
קלוגה מיו"ד דאינון ת' וכ"ח חתון דמילוי דמילוי דכויה דע"צ כולכו
חשבן חת"ך. ואתא גברא דלא חזי ולא מידי בהורמנא דידכו אמנא
חושבנא אחרינא. דבגין דאלהים דיודין וכויה דע"צ אינון גי' שבע
וכ"ח סיכלין דנחית צכו שפע דאחי מלעילא כולכו הוו חשבן חת"ך.
ובחר כל הני מילי דאמרן. דבג"כ מאן דאיהו למא למיס ולית ליב.
דלא איהו את וסימן דזו"ן אינון החב"א וגבורן מתחברן אהדדי ושלמא
סע"א למגזל שפעא וע"ד איהו רע"צ ולמא למיס. ח"ג דהוא בהעניתא
וגבורות דביה מהגברן ובג"ד גרמי דלעילא נמי מתחברן גבורן אהדדי
וגרמי למא דבאחערותא דלתתא ה"ג הוי לעילא. בג"כ יכוין אל רוח
אלהים דאיהו במילוי יודין. וכד סליק מינה אלהים פשוט הוי בחשבן
רוח ואיהו ש"ט ע"פ המיס דמתחבר בחסדים דאינון מים. ובהא גבורן
מתמתקן ואזיל למא דאיהו פורתא וחולקא מרעב כמה דעבד אברהם
דשתיף גבורן בהדי חסדים ובהא אחקיים עלמא. ופא נימא דבגין דלמא
איהו פלגא דרעב דרעב לית ביה אכילה ולא שחיה. ושבע אית ביה
אכילא ושחיה ואחי על ידא דחת"ך דאיהו שמא דפרנסה. אהכי שם
רוח דאיהו פלגא דשם חת"ך. הסנייליה למיזל מיניה פלגא דרעב דאיהו
שחיה. היינו דרמזי רבנן השוחה מים ללמא. אומר שהכל נהיה
בדברו. דכנ מאי דעבדי מיא לאעבורי למא דידיה כולא התעבד בכונה
דרוח דאיהו בחשבן בדברו. היינו דקאמר קרא לעיני כל ישראל אינון
גדולי הדור דידעין ברזין דאורייתא. אהא חוליפת לבו אורייתא.
בראשית נוט' "בהיות רעב" או "שבע" ידוע "חדע". דכלכו הוי בנין
דברא איהו עלמא דבריחה דאיהו אתקריאת אלהים. איהי את השמים
דאחכילית בז"א דחקרי שמים. ואת הארץ דלא אחתרת בשמים. אלא
דאחחברת בארץ דאיהו עלמא דעשיה. בג"כ ובהאן היתה הברו וצאו
לדיא וריקניא. וחסך על פני תהום. דלא הוי אור במאי דכוו זו"ן
פנים בפנים. אלא לחבך ע"פ תהום. דהוו אבא"ח ובג"כ קליפה דאיהו
חסך מכסיה על אפי יסודא דנוקבא דאיהו תהום. וינקא מיניה וגזלא
שפעא דעלמא. והוי רעב ולמא. ותיקנא דילה. לכווני דרוח אלהים
מרחפת על פני המים דאחחברו חסדין בגבורן וכויה באלהים. וביה
זמנא מ"ת פר"ח דכע"א פרחא ולא יכלא לאחדבקה בקדושה וכדין ויאמר
אלהים יהי אור דאיהו פרי כמ"ד מארי דרוזן (ס' הליקוטין פ' תולדות

דף ל"ג ע"א) וכדין יהי שבע ויתפרשון חור' מהשך הס"ד ויבדל חלבים
 בין האור וכו' דאחפרשת קליפה נשפט דאיכו אור ואיכו פרי :
 ובהכחא ויהי ערב דאיכו רעב ויהי בקר דאיכו שבע יום אחד כולה
 כחד חשיבי דכהאי' כוונס דמכוין ברוח איכו שבע . ולא חייש לרע"ב
 כדאמרן :

יא תימנא הא אמרן דאברהם שתיף דין ברחמי ואי הכי אמאי הוה
 רעב ציומי כמ"ד ויהי רעב בארץ . וה"ל אמר רשב"י ז"ל (זוהר
 לך לך דף פ"א ב') ות"ח כפנה לא נמשכה בארעה אלא כד מסתלקי
 רחמי מן דינא . אלא רזא דמלא ת"ח מאי דאמר רשב"י ז"ל (שם דף פ'
 ע"א) ויהי רעב בארץ דעד כען לא הוה חילא דעל ארעה יהיב תוקפה
 ומזוני על ארעה צגין דעד לא התקדשה ולא קימא בקיומא וכו' . כדין
 וירד אברהם מנריומה מנא ידע אברהם דכתיב לזרעך נתתי את הארץ
 הזאת כדין ידע אברהם דארעה לא התקנת בתקונא קדישא . אלא
 בדרגין קדישין דיפקון מיניה וכדין ידע אברהם רזא דחכמה דארעה
 לא תחקן בקדושה הלא כדאמרן ע"כ ומשמעי מילויבי לפוס פשוטייהו דקאי
 בארעה דלתתא ארעה דכנען דאכתי לא התקדשת מסאובתא דארעה
 דעממין היא ואיכו הוו משאבי ארעה . דארעה קדישא לא התמר בה
 דאיבי מקודשת מכל הארעות עד לבתר דיתבי בה ישראל וקדושה .
 ואברהם כיון דלא זכי בה עד דאתא יתח כמ"ד לזרעך נתתי את הארץ
 הזאת ידע ברזא דלא תחקן בקדושה לאעברא סיאובתא מינה עד
 דאתא יתח ובג"כ אע"ג דאיכו שתיף רחמי צדינא האי שפעה דאתי
 מינייהו הוה דרגא דמסאבה נטיל ליה . ומאי דלא ללי עלייהו אברהם
 חריץ בזהרי חמה צגין דכל עלמא הוו רגילי בע"ז ולא חריץ לללאה בלא
 תיובתא ע"כ ואי תימנא אמאי לא אשתזיבו מכפנה צגין זכותא דאברהם
 הא כתיבנה בתקונא אחרינא (בגדפס תקון ד') דכיון דאיבי הויה
 מייעוטה דעלמא בכה"ג אמור רבנן אפשר לעולם להתקיים ע"י אחרים .
 וה"ל כיון דאית שאר ארעין דלית בהו כפנה הא מני אברהם למידר
 סגן היינו דכתיב וירד אברהם מנריומה לגור שם . ולפוס רזא אורחא
 אחרא איכא הכא דארעה דא איבי ארעה דלעילה מלכותא קדישא :
 ואברהם אע"ג דשתיף לזו"ן דינא ברחמי מיהו האי שבע לא הוי עד דאתי
 שפע לארעה מסערא דחכמה דהא כתיב והחכמה תחיה בעליה ואמרי
 מארי דרזין דכל מנזנא ופרנסה תחי מחכמה ודא איכו רזא פותח את
 ידך יודך דאינון די יודין דע"ב (כ"כ בשער הכוונות צפ' פותח את
 ידך) דא איכו דקאמר רשב"י ז"ל דעד לא התקדשת . דאכתי לא אתי
 ליה שפעה ומוחין דחכמה דאבא דחקרי קודש ובג"כ לא קימא בקיומא
 לאורדא

לחורדה שפע לארעה דכנען דחיבי לקביל ארעה דלעילא וסוה השפעה
 אזיל לדוכתא אחרת דחיבו תחות רשותא דשרי עלמא בג"כ וירד אברהם
 מצרימה. וכי דייק מאי דקאמר לא התקנת בתקונא קדישא דחיבי
 ח' ותו סיים ידע אברהם רזא דחכמתא לא התקן בקדושה. ודא חיבו
 רזא דחכמתא דחיבו חכמה דאתקריאת קודם. דלא אחי לארעה מוחין
 דחכמה עד דאתקנו דרגין קדישין דחיבון חג"ת דז"א דאקרון קדישין
 כד נעלי מהכמה. ואברהם ביומוי תקין דרגא דחסד דז"א ואכתבי בעי
 דיתקן דרגא דגבורה ות"ת על ידא דינחק ויעקב דתקימו לבו. וכיון
 דחג"ה לא אתקנו אה המקור משחת מאין חמלא מים במורד. והשתא
 בג"כ לא ללי אברהם. דעד לא אתקנו חג"ה ולא יכיל שפעא למהוי
 למוק' עד דאתקן דכורא. ובג"כ לא אשתזיבו מכפנא בגין זכותיה דהא
 אכתבי לא מטא זמנא לאתקנא תלת דרגין דזו"ן, ולא אחי שפעא דחכמה
 לארעה קדישא. ואהכי שתופא דידיה דשתיף דינא ברחמי. דלא אחריב
 עלמא ויכיל למיקם בקיומיה על ידא דמתזן ארעה דכנען מדוכתא
 אחרת ארעה דמצרים. ולא לאתקנא לגמרי. ותו נימא דלא אחי שפעא
 לעלמא אלא ע"י דשנא דחת"ך דחיבו שנא דפרנסה. ובהאי אית ביה
 תלתא גווי דכונה חד בלפרא. וחד בתר ללותא. וחד במנחה. וממאי
 דתקימו לבווי בתלתא גווי שמעת מינה דעד דיכוין בכלהו אהכי לפרנסה
 ודשחרית לחודה לא אהכי ובעי נמי לזרפא בהדיה ללותא דמנחה.
 בג"כ אברהם דלא התקין אלא ללותא דשחרית. ועד דאתא ינחק לא
 אתקין מנחה אהכי לא אהכי למיזל כפנא מעלמא. ובג"כ ביומוי
 דינחק ויהי רעב בארץ מלבד הרעב הראשון אשר היה בימי אברהם
 בגין דכל הבורות דתקין אברהם סתמוס פלשתים ואתגברת סע"א למיסב
 הסוה שפעא. דאכתבי בעי לאתקוני כולהו דרגין דחג"ת ויכלת סע"א
 לשלעאה. ואהכי כד אתא יעקב וישב על הבאר דאתקנת לגמרי ואהכי
 ביומוי לא הוה כפנא בארעה דכנען. עד סוף יומי דאתחבל על יוסף
 יומין סגיאין ואסתלקת שכינתא מיניה ולא הוה אחי לה מוחין דחכמה
 על ידוי דחיבו לקבל ת"ת. בגין דהוה עליב ואחאבל ואבל לית ליה
 מוחין דחכמה כדאמרי מארי דרזין. ולא הוה מכוין בכל הסוה זמנא
 בכונה דרוח. אהכי כ' כי כבד הרעב בארץ כנען. ואהכי בתר
 דבברו ליה דיוסף חי כתיב ותחי רוח יעקב אביהם. דמהשתא אתכוון
 בהאי כונה דרוח. ובג"כ כד נחית למצרים פסיק כפנא בזכותיה
 כמ"ד ז"ל. ותא שמע דיוסף נמי הוה ידע ומכוין בהאי כונה דרוח
 אלהים. והוה מנגיד מוחין דחכמה למוק' דז"א ע"י דכונה דא. ובג"כ
 כד פתר ליה חלמא דפרעה בשבע שני רעב קאמר ליה ועתה ירא פרעה

איש נבון וחכם . בגין דידע לאנגדא מוחין דחו"ב . ובהכי מסלק ליה לרעב .
 ואחא קאמר ליה פרעה . הנמלא כזה איש אשר רוח חלבים בו . דלית
 גברא דידע לכווני ברוח חלבים ולא משתכח כה"ג . חלא דיוסף הוה
 סבור דכד פרעה צעי לאשכוחי גברא כהאי . ולא ישתכח . יכול למימר
 ליה דאית גברא רברבא בארעא דכנען דידע כדין ובהא ניייתי ליעקב
 אצוי . אחכי אמר ליה אחרי כודיע חלבים חוץ את כל זאת . אין נבון
 וחכם כנוך ואתה תהיה על ציתי . ולא בעינא למשכח גברא אחרא .
 היינו דתן אס אין קמח דאילו שבע אין תורה דמוחין חכמה דאיון
 חורה ליה דידע לאמשובינהו למ"ל . ובג"ד ויכי צימי שפוט השופטים
 דלא כוכ צהו חכמה ובג"ד לא ידעי לאנגודי מוחין דחכמה אחכי ויכי
 רעב בארץ . היינו דאמר דוד שש אחכי על אמרתך . דאיכי אורייתא .
 כמולא שלל רב . דהא על ידה אמשיכנא מוחין דחכמה ואחי לי
 שלל רב :

בראשית (קסב)

תמן את דאילו "אליא" תשבי ואשתאר יבש"ר
 צריש אורייתא תמן בשורתא אפורקנא בתרייתא
 דליהוי לישראל מגו גלותא וכולא אתחזו לעיני כל ישראל . כד אתא אליהו
 תשבי ואילו יבשר לכל ישראל דליפריקו מן גלותא ותהדר עלמא חדתא
 כמלקדמין דברא חלבים את השמים ואת הארץ . ובההוא זמנא יתחדתו
 שמיא וארעא כמ"ד כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני
 עושה וכו' ואימתי יהוי הכי בזמנא דהארץ היתה תהו וצבו כתרגומו
 לדיא וריקניא דאילו כמד"ד אין בן דוד צה עד שיבקש דג לחולה ולא
 ימלא . ותו כמד"ד צפ' חלק דף ז"ע ע"א דאמ"ל לדוקי לרבי אצבו
 אימתי אתי משיח ח"ל לכי חפי להו חסוכא להנהו אינשי . ח"ל מילע
 קלייעת לי ח"ל קרא כתיב כי הנה החשך יכסה ארץ וערפל לאמים ועליך
 יזרח ה' וכבודו עליך יראה ע"כ סה"ד וחשך על פני תהום . דצבתיא
 זמנא ליהוי חסוכא על איון דאתו מסערא דשמאלא סערא דמותא
 הפוכא דתהום . וכדין ורוח חלבים מרחפת דא רוחא דמלכא משיחא
 כמד"ר ובההוא זמנא ויאמר חלבים יהי אור ויתקיים נבואתא דישיעיה
 ועליך יזרח ה' וכבודו עליך יראה . דאע"ג דמשיח לא אדכר צבתי קרא
 נייכו לפוס ריבעא אית ציה יתורא דהדר ואמר וכבודו עליך יראה . חלא
 דכבודו אילו בית המקדש דכתיב ציה כהא כבוד מרום מראשון מקום
 מקדשינו . ואילו אחגלי דצבתיא זמנא גחית מן שמיא צנוי ומשוכלל
 עובדי דין דקב"ה דכתיב ציה מקדש אדני כוננו ידך . וע"ד כתיב
 ציה עליך יראה . ודא אילו בזמנא דאתי משיחא . ות"ש מהכא
 דזמנא דמשיחא ליהוי כזוונא די"מ דאייתי קב"ה חשך על מצרים .

וכתב ולכל בני ישראל היה אור במושבבותם . וה"ל ליהויה בזמנה דפורקנה
 כה"ד כינוי לאתך מארץ נזירים ארצנו נפלאות . דהע"ג דסתים קרא
 ולא אודע מאי גיבוו הנהו נפלאות דאחזי לן . אתה ישעיה וגלי לן
 חדא מגיבוו דאיכו החשך יבסה ארץ כמה דהוה ביל"מ . וכי היכי דהסת
 ביל"מ אתעביד השוכה דמיתו ביה כמה רשיעין מישראל כמד"ר הכי נמי
 בזמנה דמשיחה ליהויה השוכה כי היכי דביומין דהשוכה ימותון הנהו
 רשיעי ישראל דאינון דזוקים דאינון פיקרייכו דישראל תלמידוי דאנטיגנוס
 איש כוכו כמה דאתיידע . היינו דקאמ"ל ר"א דחפי השוכה להנהו
 אינסי דאינון דזוקים רשיעי ישראל . וע"ד אתיב ליה מילט קלייטת לי .
 ואמאי לא ידע הוה קרא דהחושך יבסה וכו' אלא דהוה סבר דקרא
 איירי בשאר אומין כדכתיב וערפל לאומים דאינון שבטין עממין . ולא
 איירי קרא בלדוקין דאינון מישראל . ואחדר ליה ר"א קרא כתיב כי הנה
 החשך יבסה ארץ . ואיכו הוי כגוונה דנזירים דהתי השוכה בגין רשיעי
 דישראל . דאלת"ה אמאי ליהויה הוי מכה דחשך לחוד ולא מוחאן אחרנין
 דהוה במזרים . אלא ודאי דינעריך בגין רשעי ישראל דאינון דזוקין .
 ואי תימא ושאד אומין אמאי לקו בהשוכה דהא כתיב וערפל לאומים .
 איכא למימר כמד"ד בסוכה כ"ע ה' ת"ר בזמן שהמה לוקה סימן רע
 לאוה"ע . ויתיב עטמא הסה ר"ש הלוי ז"ל בגין דאינון פלחי לשמשא .
 וע"ד בזמנה דמלכא משיחה אתפרע מגיבוו קב"ה ואלקי לשמשא
 בגיבוו והוי עלייכו השוכה . וכולא הוי בדינא חל אמונה ואין עול
 לדיק וישר הוא . והו גימא דר"א אסתכוון לרזא דהתי בהתי קרא כי
 הנה החשך וכו' דהא אתיידע דסע"ח לא יביל לאתקיימא בעלמא אלא
 נגו נהורא דסקיל מסערא דקדושה ומתמן הוי לה חיותא . ובזמנה
 דפורקנה אתגבר סערא דקדושה עובא . והו לית ליה חילא לסע"ח
 למשקל מגיבא חפי' פורתא ואשתאר כוליה חשוך ואחבעל סע"ח ועל
 ההוא זמנה כתיב בלע המות לגח היינו דקאמר כי הנה החשך יבסה
 ארץ וערפל לאומים . דכל הנהו דינקי מסערא דקדושה חפי לכו השוכה
 ולא ינקי כלום . ובג"ד אהגלי סערא דקדושה היינו דכתיב ועליך יזרח
 ה' דהיכו ת"ת וכבודו דהיכו מ"ל עליך יראה ואתגלי מלכותא דרקיפא .
 ולא כמה דהוה מקמי הכי דהיכי בטמירו דלא יינקון מגיבא סערא
 דשמאלא . ובההוא זמנה אשתברו סערא דקדושה ונילוין דילה . ואשתאר
 סערא מסאבה לחודיה בהשוכה . ודה היכו דה"ל מכי חפי לכו השוכה .
 דהיכו כד אשתבר נילוין דקדושה מתמן ואשתאר כוליה חשוך . ובההוא
 זמנה ייתי משיחה . דה היכו דרמיז קרא ריש פרשתא דנשא . כהוה
 את ראש בני גרשון גם הם לבית אבותם לנשפתותם . ואית לאתערא

אמאי קאמר ליבגא דנשוא דאיכו מקור כגונא דזכור פקוד . ואמאי
לא קאמר שא את ראש בני גרסון . כמ"ד בפ' במדבר שאו את ראש
כל עדת בני ישראל . הלא בליבגיה לרמזא לן דאין כללותין ובעותין
הדיר בעינא למעבד נשיאות ראש . דאיכו למעבד לזו"ן ראש דאיכו
חצ"ד וברא ליבוי פורקגא לישראל דאינון בני גרסון . בגין דאתגרשו
מארעה קדישא . לבו נמי ליבוי ראש הס"ד גם הס . ובמאי ליבוי לבו
ראש . הא קאמר לבית אבותם . דאינון זו"ן דאין . בגין דידכו . כד
ביה לון ראש . כדן יתבררון נילויין דקדושה ויהא לן ראש . היינו
דקאמר למשפחותם . ת"א לזרעיתכון דכד האי זרע דידכו אתברר דאינון
ני" דקדושה כדן ליבוי לבו ראש . וע"ד בראשית אחווי בת"י ראש
ז"אי בת אהעביד לה ראש ועטרותיכון בראשיהם . ותו ב"ר יו"ד חש"ת .
דז"א נמי ליבוי בר עשר . והתיחיד בטהרה שכינתא דאיבי חש"ת .
ומאי דכוס בראשית בקדמיתא . ב"ר שי"ת דרגין כמה דאל"ף אורי
דכבי כוס בקדמיתא דאלף איכו קדמאח לאתוון וסבי כוס בעדנה דברה
אלהים את השמים וכו' השתא ליבוי בר יוד ואית ליה חשה דאינון
כאיש ואשה דשכיחי אהדדי ולא כמה דכוס ברישא דאיבי ארוסתו .
ח"נ כלה דידיה כמ"ד באדרא זועא . הלא כו"א ליה חשה כמ"ד וסיה
ביום הבוא תקראי לי אישי וכו' ואימתי בזמנא דהארץ היתה תהו
וכו' וחושך על פני תכום . דסע"א השתאר בחשוכא . כדן ויאמר
אלהים יהי אור . ולית לזו"ן חמש זמנין אור . דאינון נהורין דלעילא
מיניה נהורא דאו"א ונהורא דעתיק ואריך ונכורא דח"ק . הא אינון
חמשה וע"ד כתיב ה' זמנין אור בהאי פרשתא . ובהאי ליבוי ז"א .
יום אחד ה' אחד . ובהבוא זמנא אתקרי לעיני כל ישראל . אתוון
ל"י ראש :

פרשת בהעלותך

(קמג) בראשית בית רבבא לאולפא למאן דעסיק באורייתא
דאי אתגאי בנפשיה ואחגדל . בתר הכי יבא
ליה עניות בתורה . ולהכי כתיב בתריה ריש כמד"א ריש וקלון ימלא ;
ואי מחמת גיאותיה אורי ולמד בפני רבו . חש אוכלתו כמה דאשכחן
בבני אהרן דכתיב ותלא חש מלפני ה' ותאכל אותם ואמור רבן לא
מיתו בני אהרן אלא על דאורו הלכתא בפני רבן . והיינו דסמך
לריש אתוון ראש . למימר דבר מעניותא . איכא נמי מיתא . דאש
אוכלתו . ותו נמי על ידא דגאותא דליה יהבי ביה רבן עיניו .
ואמרינן

ואמרינן כל מוקם שנתנו חכמים עיניהם בו או מיתה או עוני. ואמרי
 קדמאי דאי עסיק בחורה לשמה דבימינה אורח ימים. להכי עליש
 במיתה ומקאר שנין. ואי עסיק שלא לשמה דשמאלה עשר וכבוד.
 להכי עניש בעוני. ולפום דא סמנך לבית רבבא ריש וא"ש. מיתה
 או עוני. ולקבל דא אי מקטין נפשיה כבוד דאישי זעירא יתרבי שמייה
 בחכמה ובמנין. כגוונא דתי"ו דאישי רבבא בחשבן מכל אחון דאלפא
 ביתא. ודא איבו סיומא דיוד ותיו דבראשית. וביינו דנעיך תורה סופה
 בתחלתה. ביינו דקאמר לעיני כל ישראל דאינון עוני העדה רבני הדור
 דאי אינון התבאו כבי"ת דתחי' אורייתא דאישי רבבא. יתא לכו עוני
 דאיבו רי"ש כמד"ר סי' לגכות הרוח עניות מאי עניות עניות דתורה.
 ואהכי נמי פתח באורייתא דבראשית ובריאח שמים וארץ לאלפא מינה
 מדת הענוה מקב"ה דכתוב גבי בריאת אדם נעשה אדם דאמליך
 במלאכי. לאלפא מדת ענוה שיבא הגדול נמך בקטן. וזכה אחרת
 קושיא דרבי יצחק אמאי פתח דבראשית ולא פתח בהחודש הזה לכם.
 דענוה דחביבה ליה אקדמה. וביינו דקאמר לעיני כל ישראל דאינון
 רבין. תחזו דבראשית ברא אלהים. וכתוב בגווה דבריאה נעשה. ותו
 נמי לעיני כל ישראל דמאירי עוני ישראל בחידושי תורה. חשיב לכו
 כאלו בראו שמים וארץ. דע"י חדושי תורה עבד שמים חדשים וארץ
 חדשה :

(קסד) **ותו** בראשית ב' דבראשית בהדי למד דלעיני כל ישראל איבו
 ל"ב ואשתאר ראשית דאיבו ראשית חכמה ואינון ג"ב
 נתיבות חכמה דאשתלשלו ומנייהו הוי בריאת שמים וארץ. ואינון לקבל
 ל"ב אלהים דבפשתא דבראשית. ומנייהו יבב חכמהא להכימין.
 ה"ד ובלב כל חכם לב נהתי חכמה דאחקרי ח' ל"ב בגין דזכי למיסב
 חולקא מל"ב נתיבות חכמה ומשה רבינו ע"ה בגין דאיבו לקבל יסוד
 דאבא דאיבו שורש ועקרא ויסודא דכל חכמי לב בג"כ זכי יתיר למיסב
 לחולקיה יתיר מכל חכמי ל"ב ה"ד לכל האותות והמופתים אשר עשה
 משה לעיני כל ישראל. ה"ע בגין דזכי לל"ב נתיבות דאינון רמיזי בלמד
 דישראל ובית דבראשית. ואינון ל"ב ראשית. דמינייהו אחבריא שמיא
 וארעה וכל די בהו והכי אינון כל חכמי דרא דהיב לכו קב"ה חכמה.
 אינון יינקי מומשה רבן דכל ח"ח ורב מופלג איבו ניזון משה ואמרי
 מארי דרזין דלהכי איח בתלמודא דבבלאי משה שפיר קאמרח. ואיבא
 למימר דכל ח"ח דקאמר מלחא שפירא לא קאמר לה אלא משום
 דבההיא שעתא אשתבר ביה ניזון משה וסיעיה למימר דא מילתא.
 ואימת אשתבר בבר גש בזמנא דשינתא ה"ד "מתוקה" שנת "העובד ר"ת

משה . והו מתוקה שנת העובד דבסהוה זמנא חולפי ליה אורייתא
 בפמליא דלעילא דה"ד חס מעט ואס הרבה יאכל . דא חיבו דקאמר
 משה משום דהתא משה לגנך מבו"ה שפיר קאמרת וחיבו דפקיד קב"ה
 למשה ולמדה את בני ישראל שימיה בפייה . דבני ישראל דכלל דרא
 ודרא . את צעי למלפינהו ותיב יתיה בפומכון וע"ד חנין בר"ה כל
 שלשה שעמדו ב"ד על ישראל הרי אלו כב"ד של משה . ותווכא חיבו
 היכי חשבין לכו כבית דינו של משה אע"ג דלאו חנין כדאין למהו
 תלמידי דתלמידיו . אלא משום דהו אתעבר משה ואסתתר בעמירו סגי
 לחולפינהו למפקס בהלכתא . ולא ליחוי תווכא לאיגיש ברא דאפי' קב"ה
 אתי בהדיה כדכתיב ויבי ה' עם השופט וכתיב אלהים נלכ בעדת אל
 בקרב אלהים ישפוט . וכתי חנין במחני' דשכינה שרויה בייסה . ובג"ד
 אתי משה דחיבו שורש דכל ישראל לשים בפומייהו דבר המשפט . ודא
 חיבו נוט' דמשה "משה" שורש "הוא" . "משפט" שלו "הוא" . ודא חיבו
 דקרמיז ק' אשר עשה משה דחיבו למד תורה לעיני כל ישראל דחינו
 עיני העדה המאירים עיניהם בפקודה ובחדושין דילה . וקרי לכ אשר
 עשה כמד"ר כל המלמד את בן חבירו תורה כאלו עשאו . וחיבו חולפינהו
 דרבים ונתיבות חכמה דרמיזי בלמד דישראל ובית דבראשית דחינו ל"ב
 ראשית חכמה כדאמרן . ות"ה דחיבי כתיב באורייתא בהדיא אספה
 לי שבעים איש מזקני ישראל אשר ידעת כי הם זקני העם ושוטריהו וכי
 ואללתי מן הרוח אשר עליך ובמתי עליהם ונשאו אתך במשא העם וכו'
 וחיבא לחתמוהי נחאי אלעריך לדה . ואמחי לה יחיב להו קב"ה מדיליה .
 אלא משום דמשה חיבו שרשא וגזעא דישראל ובעא קב"ה דכל חילנה
 ייניק מגזעא ושרשא דיליה . ותיבגי בהא למילף דכלל דרא ודרא הכי
 הוי . ונינולא דיליה בחר דקביל לוחין חנינין הוה רשב"י ז"ל כמ"ד
 (נג"ע חופן ע"ה) אהכי בחר לעיני כל ישראל דאחרמיז שצירת לוחין
 כדרש"י ז"ל . סמוך ליה בראשית דחיבו נוט' ה"ת רשב"י . דמתמן הוה
 רשב"י ז"ל . ובג"ד בימי אבלו של משה נשחכחו מיישראל שלג מאות
 הלכות . וטעמא דהוי בהאי השבחה . דשלג מאות הלכות . ר"ת משה .
 ורמיז להו קב"ה דאשחכח מינייהו משה . והחזירן עתניאל בן קניז
 בפלפולו דחיבו יליף האי פלפולא ממשה . דחיבו חולקא דמשה . כמ"ד
 בנדריס דאורייתא אחיובת למשה וחיבו יתבה לישראל וכדמסיק התם
 דקאי אפלפולא . ובזמנא דעבד פלפולא כמה דהו עבד משה . אתעבר
 ביה משה ואדכר ליה שלג מאות הלכות . ואהכי צייתי ליה כל ישראל
 דידיעי דחינו אורייתא דמשה ממש :

(קסה) **בראשית** בית רבבא דרמיזא לתרין עלמין עלמא קדמאה
 חיבי

איבי עולם האלילות דאיבי לקבל חכמה דאיבי התקריאה ראשית .
 ותניינא איבי עולם הצריחה דעלה רמז במאי דאמר ברא . ואיבי
 לקבל בינה . ומשום דחיון רברבן חיון צבינה אחי ז' דבראשית .
 איבי רברבא . ונעילה ז' דבראשית בלמד דלעיט כל ישראל . דכח
 ל"ב דאיבו בינה כמ"ד אליאו ז"ל בינה לבא . ומשום דבראשית רמז
 קרא נמי לעלמא דצריחה . אחכי טע' דבראשית בר"א שי"ת דחיון
 שית דרגין דכרסיה . דחיון שית היכלין דאיבה מלבגת הספיר עד
 היכל הרזון . והיכלא שביעאה דאיבו היכל ק"ק דאיבו כליל בחב"ד
 דצריחה איבו אתרמזו צבית רברבא דבראשית . דאיבו שית איבו היכל
 ובית רברבא דאיבי כפולה מבית זעירא . דאיבו במקום חרין ביתין
 וחרין ביתין חיון ארבעה . והדר ברא את השמים דאיבי עולם היצ'י
 וכל מה דבא דרמזו באת . ואיבי לקבל ת"ת . ואת הארץ איבי עולם
 העשים וכל מה דחית בה רמזו באת . ואיבי לקבל מ"ל . והאי דלא
 הדכרו ד' עלמין דאבי"ע בהדיא באורייתא . רמזי קרא במאי דנעין
 סופא דאורייתא בתחלתה . ה"ד לעיני כל ישראל דחית לון עיני השכל
 איבו ידעי דבראשית ברא אלהים וצבו אתרמזו צריחה עלמין דאבי"ע .
 אבל לאח"ע לא עשה כן לכל גוי ומשפטים כל ידעום . דאיבו לאו
 כדאי לנחזי אלא פשעה דאורייתא . ואפי' צה"א אמרי דאסור ללמד
 חורה לגוי . ומשום דצכל עלמא חית ביה ז' היכלין שית היכלין
 ושביעאה דכליל בחב"ד דחיון צריחה . להכי אתרמזו תיבת בראש צבראשית
 דאיבו היכל דכליל בחב"ד דחיון בראש וביה או יו"ד היכלין והיינו
 רמזו דיו"ד דבראשית . וכד הוי רישא אחקן כולה ודא חיון ת' דבראשית
 דאיבו תקון ומשום דכללא דכלהו הוו שבע להכי חית צפוקא קמא
 דבראשית ז' חיון . והכי עלמין דאתקנו השתא חיון הוו שבע עיני
 ה' דחיון נקודין חיון שבעה מלכין דפקי מעיניו דח"ק ובתרי הכי
 אתחברו ונפלו לבי"ע ה"ד משועטות בכל הארץ דאיבי עולם העשים .
 ודא חיון דאמר בתר הכי והארץ דחיון עלמין דאתקנו השתא וחינון
 בחי' ארץ דאיבי מלכות דחיון לא נפקי אלא בצחי' מלכות דלהכי
 אתקריאו מלכים . קודם דאתקנו וכוו פרטופין ועולמות . היתה חבור
 וצבו וחשך . דנפלי לאהר דחשך מאל'י לבי"ע דחיון חשוכים מקמי
 דליתו להו אור מאלילות . על פני חכום אותיות המות . דכיון
 דנפלי מאל'י אתקריאו מתיים . ורוח אלהים דבחי' רוח לא חתי לכו אלא
 בתר תיקוניו . אבל השתא רוח אלהים הוא מרחפת ופריסא עליובו
 דאכתי לא אתערב מה דאיבו רוח בב"ן דאיבו נפש וחיון מלכין דאתחברו
 וכלים דידהו אתחברו רמזו להו בהיבת מרחפת מ"ח רפ"ח . דחיון

מחנין תצירין דאחרמיזו בתיבת מת ירדי בכו רפ"ח נילונין כי הכי
דתיכוי לכו קסעה דחיותא ולבחר יתחקנו . ומשום דבהני קראי אחרמיז
נויחה דאינון מלכין להכי חשבה בקרא קמא בראשית חשבן תתקי"ג
בר"ח חשבן ש"ג חלבים פ"ו חת השמים חשבן חש"ו וחת הארץ חשבן
חש"ג והארץ היתה חשבן חשכ"ב תכו וכוו חשבן ת"ל וחשך על חשבן
תל"ד פני הכוס חשבן תקל"ה הוה חלבים חשבן ש"ח סכוס דכולכו
חמשת אלפין רפ"ו . (ח"ה נ"ש הרב מורי ורבי ברא חשבן ש"ג נלע"ד
להשלים החשבון בתיבת ע"ל שאלל מרחפת"ה . זמ"ש ורו"ח חלבים
חשבן ש"ח נלע"ד להשלים החשבון בביב דבראשית שהיא רבבא וכתב
הרב לעיל דחיוו במקום פרין בישין ואינון ד' ע"כ הגה) וכי הוי
חשבן מדרגות דנפלו בבריאה בשעתא דאחריבו מלכין קדמאין דהכי
נפיל מכויה דע"ב דכלל הויה חיה י"ב דרגין . א' ד' חסון דכויה .
ב' אחרים דכויה י יו יכו יכו . ג' מספר ד' חסון דכויה כ"ו .
ד' חשבן ד' חסון דאחרים חשבן ע"ב . ה' פטר חותיות דע"ב יוד
הי ויו הי . ו' אחרים דנילווי כ"ן חותיות בלא חשבן . ושית דרגין
אלין השתארו בחללות ולא נפלי לבריאה . ומדרגה ז' דחיוי חשבן ד'
חסון דכויה בנילווי דחיוו ע"ב ותמינאה ח' חשבן כ"ו חותיות דחיוו
קפ"ד . ומדרגה י"ח דאינון חשבן כ"ח חסון דמילוי המילוי דחיוו תר"י .
ומדרגה י"ב דחיוי חשבן קג"ו חותיות דאחרים דמילוי המילוי דאינון
חשבן ד' אלפין ות"ח . סכוס בלכו חמשת אלפין ומאחן ושבעה ושתיין .
זכ"ג נפלי עמייהו מדרגה ע' דאינון כ"ח חסון דמילוי בלא חשבן .
ומדרגה עשירית דחיוו אחרים דמילוי המילוי דאינון קג"ו חותיות בלא
חשבן . ומשום דאינון בלא חשבן לפוס הכי לא חתחי למוחשבינהו
בחשבונן . אלא חיבא למוחשב מדרגה ע' בחשבן המדרגה דחיוי ע'
וה"ב עשיראה ציוד והו י"ע ובהדי חשבן חמשת אלפין ומאחן ושבעה
ושתיין . ליהו סכוס בלכו חמשת אלפין ומאחן ושיתא ותמינן . דאינון
חמשת אלפים רפ"ו בחשבן היבין דחיוי עד תיבת מרחפת (ללענ"ד
סכותב תלמידו להוסיף תיבת ע"ל שאלל מרחפת להשלים החשבון
בדכתיבנא לעיל בהגה) דאינון צמינן חמשת אלפים ורפ"ו . דחיוי
מניינא חיוו דנפיל בבריאה . ובחריב אחרמיז מרחפת מ"ח רפ"ח
דאינון מאנין אחרו ואשתאר בכו רפ"ח נילונין מאור דנפיל עמייהו
למבו לכו חיוסא . וכלכו לא איתקנו לגמרי עד דחיוי מלכא משיחא
דביב זמנא בתיב בלע המות ללכא . ולפוס כך אחרמיז סכא משיח .
הכ"ד ורוח חלבים מרחפת ודרשי לכ זה רוחו של משיח . וחיה לך
למונדע דחיוי הקונא תקין קב"ה קודם דחיה אדם לעלמא . אבל בחר
דחיה

מעין פ' בהעלותך מים

דהתא הדס בעא קב"ה דאיכו ליעביד האי הקונא ועל ידיה ליכו
 גמר תקונא דמלכין דנפלו. ואדס בתר הכי חז והסדר כולא לאתריה
 ועל ידוי הוה כגוונא דאתעביד מקמי הכי דנפלי מלכין. ודא איכו
 דאסדר עץ הדעת לעו"ר. ומשום לא אסתקן האי תקונא עד דייתי
 מלכא משיחא. וככי הוה על ידוי דנחש הייבא דאתגלגל בעשו.
 ובהריה אתגלגל בהמן דאיכו מסטרא דעשו. ובעא למעבד בישראל
 ולאפוליכו לבאר שחא וליעביד בהו מיתא כדוגמת מלכין קדמאין. הס"ד
 הפיל פור הוא הגורל. ובהאי עובדא בעא לאפלא מדרגות דהויה דאתרמיז
 בתיבת פור וס' דכוא דאינון ס' אלפין ורפ"ו. דנפלו ממלכין קדמאין
 דאינון ו' סית סטרין דהג"ת נכ"י ואל"ף דאיסיחד נקודה דמ"ל דאיכי את
 אל"ף דא"ע ב"ח. משום דבזמניה אתגבר סט"א סטרא דידיה וצעי לאתרובי
 עלמא ולמעקר שרשא דישראל דאתו לתקוני עלמא. ולפוס כך כד חטא
 אדס בה שעתא אתרמיז המן הס"ד המן הסען אשר לויסך וכו' ואמור
 רבין המן מן התורה מנין דתיב המן העץ. ומאי שאיטיא הכא. אלא
 משום דע"י חובה דאדס אתגבר סט"א וצעי לאתרובי עלמא. ואיכו
 גרים להמן נמי למעבד הכי ולאפולי פור. דמשום דלא ברירי ישראל
 איכו ניולין דנפלי בקלי' לפו"ה אתגבר סטרא דהמן למחבר עלמא
 כדכוא בקדמיתא. ולזמנא דאתי מלכא משיחא יעמיד קב"ה לישראל
 מלך שגזרותיו קשות בהמן ולהדרינכו בתיובתא ויתברר כולא. ומשם
 נמי עבד הכי ובריר ואתקין כולא על דוכתיה. הו לחו דחבו ישראל
 בעגל. הס"ד ולכל הילך החזקה דאינון דיין תקיפין דכוו מקמי הכי
 ולכל המורא הגדול דמורא איכו דינא קשיא הגדול איכו חסד אשר עשה
 משה דקשיר דינא ברחמי ותקינכו כדקא יאות. ולמאן עביד הכי
 לעיני אינון נקודין דנפקי מעיני אד"ק דכוו הוי פירודא. מאי דכוא
 כל ישראל בעו לתקונינכו איכו עשה ותקין לכו. ועבד כדוגמת בראשית
 ברא אלהים וכו' דקב"ה תקין לכו עד לא אחא אדס. ואהכי סמיך כל
 ישראל לבראשית דאיכו נוע' ב"ר אשי"ת. למינור דכל ישראל בעו למעבד
 כדעבד קב"ה בקדמיתא ובריר כולא כדרמיז בר דסיינו ברור אשית.
 דאמר קב"ה אנא חבבר בלבו. ולפוס הכי פתח קרא בבראשית. וכו"ל
 למפתח בחדש הזה לכם כדפריך ר"י אלא משום דאמרי רבין לא נתנו
 המצות אלא ללרף בהם את הבריות. דהוא לברר מכל ברין דעלמא
 טו"ר דאתערב ע"י חטא דאדס. ובכל מלוה דעביד בר נש מברר בה
 אבר. דרמ"ה מ"ע מחברר בהו רמ"ח איברים. ושס"ה ל"ת מחברר
 בהו טו"ר דהוי בשס"ה גידין. וביינו דקאמרי ללרף בהם. כמד"א
 ונרפחים כלרוף את הכסף דע"י נפקי סוגים מכסף דאיכו עוב. ולהכי

פתח קרא בצרחות. דאיכו עסיק בצירורי המלכים. וינדעון עלמא דעקר דלקבריהו בעלמא כי סיכי דלבררו ניולות הקדוש. ועל דא יקבלון פקודי אורייתא. דלכוו אחייסבו לכו כי סיכי דע"י יזכו ויבררו כל מאי דבעי לבררו. ולתרום דר"י משום כח מעשיו באם יאמרו. אחתי קשיא דמאי אלעריך למימר וסארץ היתא חכו וכו' ולמאי דאמרן ח"ש:

ות"ש דאמרי מארי דרזין דמלכות לא אחתקנת עד יומי דשלמה דביה זמנא הוה סיכרא באשלמותא. והא מלתא התרמיזא באורייתא בפרשתא דבהר סיני הס"ד וסארץ לא תמכר (לס"ט"א) למיתית כי לי סארץ (איכי מ"ל ארעא קדישא) כי גרים וחובבים אתם עמדי ה"ת "עד" דוד "מלך" ישראל וכו' ר"ת עולה מדרגה י"ד. ותו ר"ת עד מי דבחר הכי סלקא לבינה דאחקרייתא מ"י. ובתריה כתיב וצבא ארץ אחזתכם דאיכו בימי שלמה דמלך אכולי ארעא ואתכבישת ארעא דלתתא כולה קמו ישראל. גאולה תחנו לארץ איכי מלכות דבההוא זמנא אחברו הס"ד לי עלה וחוביה חני בינה לי גבורה כי מלכים ימליכו ורוזנים יחוקקו דק. דאורייתא יהבת עיטא לב"כ. אע"ג דע"י הו"ל הוסיא שמתתא כוחו. מיהו היינו כח הגוף אבל כח הנשמה כגי בה עובא. ובג"כ ע"י סלקא מלכות עד מקום בינה. והויא במקום אימא למינק שפע מאריך. הס"ד חני בינה חני דאיכי מ"ל הויא באתר דבינה. ואפיין לה גבורות דאינון חולקא דידה הס"ד לי גבורה. וכיון דאחתייתא חתקנו כל מלכין דכל פרופי מ"ל דעתיק ונוק'. מניכות דאריך ונוקביה. מלכות דא"ו. מלכות דישראל סבא וחבונה. מלכותא דיעקב ורחל. הס"ד ב"י דאיכו י"ב מלכים ימלוכו. ורוזנים דאינון שרי סחורה. יחוקקו דק. דלעבדו בה אתר חקיק כמד"ר באר חפרוה שרים. ומ"ל דאיכי דק דמקמי הכי הוה סתומה בגין דאיס לא ידעה. השתא תיחוי כלי לאתחברא בבעלה. היינו דאמר קרא כי חק לישראל הוא דהביתא חית מקום חקוק לישראל לאחזווגא. ודוד מלכא נמי בעא למכרה ולאחפר לתקוני יסודין דמ"ל דליכוי אתר זווגא בכל ספירן. ואלא מיהא לא יקיל לאשלומי משום דאחתי ביומוי לא סלקא שכנתא עד מדרגה דע"י דאיכי הוה ב"ד דרגין ביומוי ועל דא חקרי דו"ד חושבן י"ד. ודא הוא רזא דאמור רבנן בסוכה פ' החליל בהכחא מרבנן דכור מסדר אגדתא דח"ל רב חסדא מי שמיע לך הכי ע"י שיר המעלות כנגד מי אמרן דוד ח"ל הכי אר"י בשעה שברה דוד שתין קפא תכומא ובעא למשטפיה לעלמא. אמר דוד ע"י מעלות ואחתי. ואקשי ליה איכי מעולה. וירדות מבע"ל. ומסיק דהכי אתמר בשעה שברה דוד וכו' ובעא למשטפיה

למשטפיה לעלמא חמר דוד מי חיבא דידע שרי למכתב שם אחספה
 ומסדה ביה לאחותיה לדוכתיה וכו'. ה"ל אחיתופל שרי כתב שם אחספה
 שדי ביה נחית תהומא שיהסר הלפי גרמידי וכו' חמר ע"ו שיר המעלות
 ואסקיה. וצפ' חלו הן הגולין מייתי בהאי מוסקנה בשם רב ולא נסיים
 בה הכי. חלה הכי נסיים כתב שם אחספה ושדי ביה נחית תהומא ויחיב
 לדוכתיה. ותו לא מידי. כשהא חית לאחטרה מאי האי לקבל האי
 ומאי עביד דוד דבעא תהומא למשטף עלמא. ותו מאי דפריך הכי
 מעלות. יורדות מצע"ל חמו רבי יוחנן לא ידע מאי קאמר. דהאי
 מוסקנה דבעי למכתב שם אחספה לחו היינו דר"י חלה מלתא דרב
 דמייתי לה צפ' וחלו הם הגולין. ותו מאי בימייהו דמר נסיים הכי
 ומר נסיים הכי. ותו חית למנדע מאי חמו שיר המעלות לאחותיה
 לתהומא לדוכתיה. חלה ודאי רזא חית הכה דכל הלמודא דידן רבנן
 קדמאי חרזין דאורייתא סדרו ליה. וק"ו הגדתא דידכו דאעמינו בה
 רזין עילאין וככי אחתזי וגיין כך תשכה כמה מילי דאגדתא דחינון
 לפוס פשטייהו קסין למסבר למאן דלא עאל ונפק ברזי דאורייתא. ורזא
 דאגדתא דאמון דדוד מלכא כרה וחפר להאי באר דחפרוב שרים ואתא
 חיוב ומסיים תיקונין דבה וחפר חשיותיה. ותקין יסודין דילה עד
 דרגא דו"ד דרגין וסבור דתיסגי בהא. ואיבו יבני בית המקדש. חיבי
 מלכות דחיבי בית דלישרו בה מוחין עילאין דחינון קודש וחיבי בית
 קודש קדשים. ומשום דאכתי לא מעא זמנא דתיכוי מ"ל בגרס המעלות
 דאכתי בעי למסלק דרגא דע"ו דחיבו בימי שלמה דאחקרי הכי דבי
 אשתלים דרגין דידה וכויה חזן שלמה. ולפוס כך אחקרי ידידיה
 דבזמניה סלקא ע"ו דרגין כמנין י"ה וביה סלקא עד אתר חו"א דאקרון
 י"ה. לפוס כך אמ"ל נביא לדוד לא אחס תבנה את הבית דחיבי מ"ל
 חלה בנך חיבו יבני ליה. ומשום דאכתי לא מעא זמנא ואכתי חיבא
 לסע"א אתר לאחגברא וחיבי אחקריאת גוקבא דתהומא רבא. דחיבי
 פלונית אחתא דס"מ. חסכי רמוזי רבנן בשעה שברה דוד שיתין דחינון
 י"ד יסודין דעלמא חיבי מ"ל דאחקרי עולם עלמא תתאה. וכד בעי
 דוד מלכא לתקונייהו. אחגבר סע"א וסליק עד יסודא דמ"ל למינק
 מיניה שפע. וסיינו דקאמרי דקפא תהומא. דסע"א דהוה בשפולא
 בעת לסלקא לעילא ולמשטפיה לעלמא למיכב חולקא דשפע דאתי למ"ל
 דקדושה דאחקריאת עלמא. חלה משום דכד מוזמרי לקדושה ובהכי
 אסתלק יקרא דקב"ה עובא כמד"א חנו עוז לאלהים. האי סע"א לא
 יכלא למוחי האי יקרא וברחא ואעמרת כמה דעבדין בתר ללוהא דאמרי'
 עלינו לשבת וכו' כי חיבי דלא היכול למסבל סע"א למוחי ביקרא דקב"ה

כמ"ד כל יראה גלות ה'. וה"ל כל שירין ותושבחהן מסלקי לסט"ה ולהו
 אקרון זמירות דכרתי חילא דסט"ה וה"לון זמיר ערולים. לפוס כך אמר
 ט"ו שיר המעלות. דככל שיר חד מוסלק סט"ה מדרגה חד מט"ו דרגין
 דקדושה דיליה. וכל עוד דמ"ל סלקא מעלה סט"ה יורדת מעלה ונחתא
 לדוכתא. היינו דקאמר ט"ו שיר המעלות ואחתיא לדוכתיא. ומשום
 דכסוה מרבנן אכתי לא קם ולא איעסק ברזין עילאין. והוה קא מסדר
 אגדהא לפוס פשוטיהו. אהכי ק"ל בני מעלות יורדות הן. דלפוס רזא
 דכסו לא תיקשי מידי כדאמרן דאינו מעלות דקדושה. וצכו סט"ה
 יורדת אל ירכתי צור אחרא דידה. ולהכי אמ"ל ר"ח כנווגא אחרונא
 דצעה דוד למכתב שם אחספא. משום דסט"ה כד חזי שמה דקדושה
 דיתיב באחרא דידה אחרא דידה דבורחת מן הקדושה כהסוה עובדה
 בגאון רבינו אליהו בר שלמה דכתב שמיא חניירא ואותביה בקרוב לבית
 הטבילה ובהכי אחסיחת הכיא התחא ונפק מינה רוח רעה דהוה צה.
 ושאלו ליה מאי האי לקבל האי ואמ"ל משום דסט"ה נוסתפחת למקרב
 ליה וכד חזאת שמיא בהסוה דוכתא. ברהת ופרחת מהאי אחתא.
 ודוד גמי צעי למכתב שמה דקב"ה אחספא דכד תיחזי יתיה סט"ה
 דדוכתא דיתבא תפחה מהסם. אלה דאסחפי לאשחמושי בקבלה מעשית
 כמה דאזכרו ע"ד מרי דרזין. וה"ל אחיתופל דשרי צכה"ג להטיל שלום
 כדאמרן הסם. ומשום הכי כתב שם ושרי ליה ואסדר לדוכתיא. ומשנ"ה
 בפ' אלו הן הגולין לא מסיימי צה מידי דלפוס רזא לא אלעריך לסיומי
 מידי. אלא דלפוס פשוטא דבהחליל אהסוה דלא הוה רגיל ברזין. סייס
 הכי דנחית שיתסר אלפין גרמידי וכו' ואצ"ה דהא גמי רזא אית ביה
 ומאן דגלי רזא ליהוי שמיא מברך ומיני ומיניה חסתיים. ברם לריך
 את למידע דהאי דנחית סט"ה לדוכתיא היינו לדוכתא דאתחזי ליה
 בימי דוד. דבימי שלמה נחית טפי. ואהסיא שעתא דחזא דוד דצעי
 ההומא למשטף עלמא ולמסרס שיתין דבעא איבו לתקונינהו: לפוס
 כך אמר כי השמות יהרסון דאינון יסודין דאמרן דצעי סט"ה לאחרובינהו
 לדיק מה פעל דלדיק דאיבו יסוד דדכורא מה פעל דהיכי הו ישמש
 צבת זוגיה. ולהכי מסיים ה' בהיכל קדשו ה' בשמים כסאו עיניו יחזו
 עפעפיו יבחנו בני אדם. דאיבו ידע אי אגא אחתו לי וכדאי אגא
 לחקן יסודין דעלמא. ואי לא אחתו לי ה' לדיק יבתן דאיבו יבתן גברא
 דלדיק יתיר מינאי. בגין דרשע ואוכב חמם דאיבי סט"ה דאורחא למגזל
 ממידי דקדושה שנאה נפשו. ורעוהא דיליה דתבדה מן הקדושה.
 ולהכי עיעא דילי דימטר על רשעים פחים אש וגפרית ורוח זלעפות
 מנח כוסם. דליתיב לסט"ה חולקא דילב ככלבא דיהבי ליה גרמא.

וציה יסחלק וירפי ממירי דקדושה. ובהכחא שעהא יזדווג זיווגא דקדושה.
 כה"ד לי לדיק כ' דקדוה חשב דחינון מלכות דידיה יזדווג בהו ולהו
 פנים בפנים כה"ד ישר יחזו פנימו. ולפוס כך אמ"ל נביא. כי לא אחת תבנה
 את ביתי דאכתי לא מטא זמנא עד דייחי שלמה ובזמניה סלקא לדרגא
 דע"ו. כה"ד דאמר דוהע"ס לשלמה בריה. שיר המעלות לשלמה חס ה'
 לא יבנה בית. איכי מדת המלכות דאתקריאת בית אי קב"ה לא ישלים
 בנינא דילך דחיסליק לדרגא דע"ו שוא עמלו בזיוו בו דהא חנה ערננה
 ולא יכילנא. חס ה' לא ישמור עיר איכי מ"ל. כד נעלה ה"צ מנלפך
 דחינון בהשפן פ"ר חשבן עיר. אי קב"ה לא ינטיר לה מוסב"א שוא
 שקד שומר כגון חנה דבעינן למנטר לה ולית בחילי שוא לכס משכימי
 קיס דהוה דוד קס בחלות ומאחרי שבת דיתב דנינא עד שעהא דקיימין
 מלכי משינתיבו וחיבו בה שעתא ידיו מלובלכות בדם שפיר ושל"יה
 בדח"ר איכלי. לחס העלבים דהוה ככי ועליב על בנין מקדשא דהאי
 תקונא דחנה בעי לתקוני בתר ללותין ובעותין וכיין. קן יתן לידידו
 דחיבו שלמה דאקרי ידדיה. האי מלחא היב לה בזיומו בשעתא דחיבו
 יבן ולא אצטריך שלמה למטרח לתקוני לה. חנה דבזיומו אחתקנה
 וחתפרשת והתכנעת סע"א תחותה ולא אסתחר לסע"א חתר למגזל
 משפע דקדושה ובזיומו אחתקריאת מ"ל קהלת דהויה חתר דכנישו דכל
 שפע דאתי מלעילא חתכניש בה ולפ"ה על שם דחקין למ"ל דהויה
 קהלה לבל אחקרי חיבו נמי קהלת כה"ד דברי קהלת בן דוד מלך
 בירושלים. דאחקרי קהלת ע"ש דמלך הוה בירושלים דבזמניה אחתקנו
 מלכין דלעילא ואחתקטי יסודין דידכו דאקרון ירושלים דחל איכי נקודה
 אמעטית דבכל עלמין ואיכי ירושלים ויסודא דעלמא דין. ומשום
 דבזמניה סלקא מ"ל עד חתר דבינה דאיכי שביעאה לספיין מתתא
 לעילא דאיכי לעילא מתג"ת נה"י ולפ"ה אימיה אחתקריאת בת שבע להכי
 חנה הכל הבלים חתר קהלת הכל הבלים ככל הכל. דחינון ז' הבלים
 דבכל הכל אחקנת מ"ל דחד מחג"ת נה"י. ובהכל שביעאה סלקא מ"ל
 עד חתר דבינה כדאמרן לעיל דכתב חני בינה. וסיינו דקאמר מה
 יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש. דמ"ל איכי תחת השמש
 דחיבו ה"ה. ומשום דאבוי דוד מלכא ערח לתקונה על בורייא ולא יוכל
 אחא רמיו מה יתרון לאדם דחיבו דוד דאתרמיו בר"ת חד"ס חדס דוד
 משה מה יתרון ליה דערח לאחקנה לה הא חכתי לא אחא זמנא דהא
 חנה דבזמנא דידי משה זמן תקונא דידה. הא שעתא אחקנת בלי עמל.
 היינו דפריש בתר הכי לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים. דמ"ל
 דאיכי תחת השמים. חית לה עת לאחתקנה ודח הוא דכמין ליה עת
 ללדה

ללדת ועת למות וכו' דחינון כ"ה עתים י"ד לעובד וי"ד לרעה . למימר
 די"ד עתים דחינון לעובה מסערא דקדושה . דחינון לקבל י"ד מדריגות
 דסלקא ביומוי דאבוי דוד מלכא . אכתי לא אחתקנת שפיר . דהא חיבא
 לקבלייכו י"ד עתים לרעה . דסע"א נמי הוה לה י"ד עתים דגם את זה
 לעמת זה עשה האלהים . ולא אחתקנת אלא בסלוקה לדרגא דט"ו אתר
 דלית גביה שליטא לסע"א . היינו דאמר אני פי מלך שמור דפ"ה
 דמלכו' דאיבו אתר דבעת סע"א למיסב מחמן שפע אני שלמה נטייגא
 בימי האי פה דלא יכלא לאחדבקא ביה סע"א . ולהכי נמי אחקרי
 שלמה חגור בן יקא . דאיבו כניש כל השפע דאתי למ"ל : ומאי דהוה
 בלעא ליה סע"א בזמנוי אחיאת יתיה דא חיבו בן יקא . ובספרא
 דאחקרי מנהיג אמר דלהכי קורין קהלת בחג הסוכות משום דשלמה
 מלכא אמרה בזמנא דקרי מלכא פ' הקהל דאיבו קרי ליה בחג הסוכות .
 ואכתי אית למבטי ומ"ט אמרה שלמה בההוא זמנא . ולפום מאי דאמרן
 אית ביה טעמא . משום דלא אחתקנת מ"ל דתחקרי מ"ל קהלת אתר
 דכנישו . אלא בזמנא דאשבני מקדשא ועבוד חינוך הבית שבעת ימים
 ושבעת ימים דשלמי בניפק חג הסוכות . ומ"ט חיבו עבד בההוא
 זמנא קהלת . ואנן קרינן ליה בההוא זמנא לאדכרא זמנא דאשתלימת
 מ"ל ובהאי זכותא תשתלים בשתא וייתי מלכא משיחא בצ"א . ובגין
 דבימי שלמה לא הוה לסע"א אתר לאחדבקא בקדושה לפום כך אמר
 בשיר השירים כלך יפה רעיתי דאחפריש ק"ל מן קליפה ואשתארת יפה
 כדאמרן בחקונא אחרינא . ומ"ט מלכות יפה משום דמוס דאיבי סע"א
 ממז"ר מו"ס ז"ר אין צך דלא יכיל למקרב גבך . ומיבו אע"ג דחינון
 לא יכלי למקרב . מיבו חקין להו קיסטא דחיותא לאתזנא דקלי' לורך
 גבוה . ואנן מקדיבין להו בחג קרבנות ביומין דסימנייכו בוי"ה סה"ד שופך
 בוז על נדיבים ויתעס בחסו לא דרך וכדדריש לה רשב"י ז"ל בזוהרא
 דיליה . סה"ד דאמר שלמה מלכא בסוף שיר השירים שימני כחותם
 על לבך כחותם על זרועך . דמ"ל בעת דתיסלק למקום בינה דאיבי
 בלבא ובעת מאריך אנפין דתיבוי יחבא במקום אימא דאיבי יחבא
 בזרוע שמאל דאריך ודא חיבו כחותם על זרועך . ומשום דינקותא דידה
 תיבוי מבינה דאריך דאיבי בגרון דא"א להכי אמרה על לבך דאיבו
 לעילא מן הלב . דאז תיבוי מזווגת בבבלה תדיר ותיבוי אהבה עזה
 כמות . דהשתא אע"ג דקשה כשאל קנאה דאיבי סע"א חקיפא . לא
 חיישנא דתינק מחמן סע"א דאיבי קנאה . משום דרשפיה דבינה דינקא
 מ"ל מינה רשפי אש ואיבו אש שורף לקלי' ודא חיבו שלהבת יב דחינון
 א"א דאקרון י"ה ושע"א ברחת מחמן . היינו דסיים מים רבים דחינון

מים הזדוניים סע"א דחקרי רס"ר לא יוכלו לכבות את האהבה דח"כו
 שפע לחינוך חסדים דחקרון אהבה. ונהרות לא ישטפוה כמה דבעו
 למשטף עלמא בימי דוד: דהשתא חשתי זמנא למעלותא. ואם יתן
 איש דא ז"א את כל הון ביתו כל שפע דחתי למלכותא דחייבי ביתו.
 באהבה בשעתא דזווגא. אפי' יהיב לבו לחילונים שפע סגי לא יכיל
 לשלטאה ביה ולמיסב מינה כלום. לחוד ב"ז יבזוז לו. דסי' דב"ז
 לבד דחמרן חינוך יסבון ליה ותו לא מידי. ומשום דחזא שלמה דלבתר
 כמה שנין ליתחרב בי מקדשא ומ"ל דחייבי בזמניה בדרגא עילאה באתר
 ח"ג דאריך באתר דכות חיומא. ובעדנא דחרבן כתיב בה ותרד פלאים.
 וינקותא דידה תיבוי מייסודין דח"א דחקרון פלאים. לפום כך אמר
 השבעתי אחכם בנות ירושלים דחינוך דידעי ברזין וידעי לתקנא אתר
 דחקרי ירושלים. אם חשירו ואם חשוררו את האהבה דחייבו זווגא
 דמשפעי ביה חסדים דחקרון אהבה. לא תעבדו כדן לזווגא במחשבתינו
 אתר עילאה דחקרי אהבה. אלא תעבדון זיווג מלמעס. עד שתחפץ
 שכנתא מנרמס לסלקא לעילא. ודא חייבו בזמנא דמלכא דביה זמנא
 כתיב כי כולם ידעו אחי למקבנט ועד גדולם. והאי קרא קשיא
 הכתיב נודע ה' משפט עשה אלה דחאי ידעו לישנא דזווגא הוא כדכתיב
 ואיש לא ידעה. ובההוא זמנא אפי' רביי ידעו לזווגא זווגא עילאה.
 ובההוא זמנא כתיב ומלאה הארץ דעה את דחייבו זיווג ח"ה ה' דיכיה
 ה' אחד ושמו אחד בתשכן אהבה:

קסו) בראשית אחוון אי בר שת. דא חייבו פקודה קדמאה
 דאורי' דליעביד פו"ר ויוליד בר דאחקיים
 בעלמא וחי שת האי בר בעלמא בניניה אחקיים עלמא כמד"א לא תהו
 בראה לשבת יצרה. ובגין דא ברא אלהים את השמים ואת הארץ. ואלעריך
 לקיומי נמי פו"ר וליסיב אתתא בת בנין. דבגין דא ייתי מלכא משיחא
 כמד"ר אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף חייבו חונר גבו
 קוב"ה דאתקרי גוף. דא הוא דרמיז קרא דבתריה ובהרץ היתה תהו
 ובהו. דאע"ג דארץ ישראל אתעבידת לדיא וריקניא מכל מידי דעב
 דתו ליכא בגן נביא וכסן וקרבות ואורים וחומים. וחשך על פני תהום
 חייבו גלותא דאחשיך אפי' ברייתא וביה ותהום כל העיר העיר רבתי
 עם. אפ"ה ורוח אלהים זה רוחו של משיח מרחפת ופריסא על אפי
 מיא אפתחא דרומי חייבא דחייבי מים הרעים מים הזדוניים. ובגין
 פו"ר כלין נשמחין דבגופא וביה שעתא ויאמר אלהים יהי אור לישראל
 דחינוך אור ובההוא זמנא יבדל אלהים בין האור דחינוך ישראל. ובין
 שאר חומין דחינוך בחשך ידמו ואזלי בתר השוכא. (ב) תו אחרמיז

דבר דיוגד חיומתי יוליף ליה אוריינתא . היינו מ"ד ליה רב לרב"ש בר
 בשח בר שית קביל וכפי ליה כחורה . דא חיכו דקאמר חיומתי זמנא
 דלימודא דאוריינתא דאחלתא הוא בראשית ואיבי ראשית חכמה . ואלהא
 רמיז חי בר שח דחיכו בן שש שנין . (ג) תו חיה ביה רזא וביה
 אחפרש הא דא"ר"ח בן עקשיא רל"ה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך
 הרבה להם תורה ומלות שנאמר ה' חפץ למען דקו יגדיל תורה ויאדיר .
 דחיה ליה לב"ג למנדע דאחברו למזכי בצרורי מלכין דאחחרבו ונפלי
 מדרגא דכוו חמון ואחטרבו טו"ר ולריך לבררנא לאחד עשר חודות וגי'ולין
 בכל יומא ולככי אמרי פעוס הקערת ומנין אחד עשר סימנין לברורי
 ליי"א בחי' מלכין דאמניא . ותו חיה למנדע דלקבל מאי דבריה לעילא
 אחברר נמי בני'ולין דשייכי ליה ולקבל מאי דבשיר אחברר ביה בגופיה
 וגשמתיא ואזדכך חומר ולורה דיליה . וממוחין דאחעביד לזו"ן אחי ליה
 לב"ג אור ואזדככו מוחין דיליה . דא הוא דקאמר רל"ה הקב"ה לזכות את
 ישראל דלזדכך חומר ולורה דידכו וליכוו זכין וגסירין . לפיכך הרבה
 להם תורה ומלות . דעל ידי'כו יתבררו ני'ולוי דקדושה ויחעבידו מוחין
 לזו"ן . ובהא אזדכך גופא ונפשא דישראל נמי . הכ"ד ה' חפץ למען
 דקו דחיש ישראל . ועיעא דיליה אהכוח גברא יגדיל תורה דז"א חיכו
 אחקרי תורה . וכד עסיק באוריינתא ובעובדין עבין יגדיל תורה דאחברי
 ז"א דאקרי תורה במאלי דאתו ליה מוחין דגדלות ובהכוח זמנא אחקרי
 גדול . ויאדיר כמד"א חנו עוז לאלהים . ובהאי דחיכו יגדיל לז"א דאקרי
 חורה יזדכך גופיה ויתקרי לדיק דאקרי לדיק בגין דרדיף בתר . לדיק ולא
 רדיף אלא חי חיכו זכאה . ותו נמי דתרגום לדיק זכאה דחיכו זך
 בלי שמרים . היינו דאמר לעיני כל ישראל דיוזדככו עיניהון ויחזון יקרא
 דקב"ה בעיניהון בגין כך קב"ה חי בר שח דשח ועביד יסודא דעביד
 איניש בר דחיכו ברור למאן לא"י דאינון י"א חורות י"א חיומי הקערת
 דאין מוצרין בכל יומא . ובג"ד ברא אלהים את השמים ואת הארץ
 ומאלי דבכו כולא אחעביד לברורי הנכו בירורין על ידוי דאדש דבכו
 יתיב . ואחיתמא חינה חי קב"ה ברא ברין כולכו בעלי תורה ולדיקים
 הא אחעביד רעותיה בכו דחיה בכו כח לעמוד בהיכל המלך ולבררנא
 מאלי דבעי לברורי . מיכו הא קחזינן דוהארץ היתה חבו לדיא וריקניא
 דאינון עמי הארץ בורים וריקנים מתורה ומלות ואין בור ירא חטא .
 ובעובדייהו אחגבר סטרא אחרא והשך על פני חכום דחיכו המות דאחשך
 פנים דלעילא ואחגבר בעובדייהו . אלהא קאמר דחתי זמנא ורוח אלהים
 מרחפה זה רוחו של משיח . ובהכוח זמנא בלע המות חיכו סטרא
 אחר דמותא . ויאמר אלהים יקי אור דלזדככו וליכוו בהירין עילאי
 ותתאי

ותתא' . וזכה הוא זמנא ויבדל חלטים דחיוו בירורין דיתצברו טוב מרע .
 ויהי ערב דחיוו השוכח ויהי בוקר דחיוו אור יום אחד דכולא יתחדר
 לעוב :

פרשת שרה

(קבו) **בראשית** ר"ה "בשעה רביעית" או "ששית" יעמוד "תפלה .
 והא' חיוו דתנן דתפלת השחר עד הלות דחיוו
 ששית . רי"א עד ד' שעות . דחיוו רביעית . ונאחן תקינה הא אחרמיז
 בראשית . "ברכות" ראשונות "אברהם" . "שניות" "יחזק" . "תלייתא
 "יעקב" . וחיוו זמניה דקמייתא . אהא סמיך ליה לעיני כל ישראל .
 דחיוו חזו להברייהו בראשית . "ברך" אור "שחר" . "יתחיל" תפלה .
 בראשית נוע' ברא"ש "יאמר" תהלים "בת"ר "יולר" אור "שמע" . דבחר
 זמירות יאמר יולר אור ויאמר שמע . ובחריה אמת וליב . היינו דס"ת
 ברא" חלטים" את" כ"ת אמת . ותו בראשית ברא"ש "יברך" תחלה .
 "ברכת" אשר "ילר" תכף . "ברכות" רבות" חומר "שבחיו" יתברך
 תחלה . "אחר" "ברוך" שאמר "יאמר" תהלים . "תתחם באשר"י .
 "ברכת" י"ש"תבח "רלף" אחריהם . בת"ר "שמע" אמת "ליב" ברא"ש
 תעמוד . יברכה "ראשונה" אברהם . "שניה" יחזק . "תלייתא" יעקב .
 "ברכות" אמצעיות "גומר" שומע תפלתו . אחריהם "ברכות" שבחיו
 יתברך . "ברכות" אהרן . שים "שלוש" יסיים תפלתו . בת"ר "אשרי
 יענק" האמר . "בקול" רם "את" שמו "יתברך" תקדש . "ברוך" שאמר
 "אומר" יתגדל "יתקדש" . "ברכת" יולר "את" שמו "תקדש" . "בהוך
 רבים" אס"ש "יוד" תקדש . "ככל" יום "תאמר" שירות "אף" רננות :
 "במקלות" רבים "אהללנו" שומע "ה" תפלה . "בשמה" רבה "את" שירת
 "ים" האמר :

(קסח) **בראשית** הכא אחרמיז מה דאמרי רבנן כל המסתכל
 בגבים סוף בא לידי עבירה . ותו אמרי חין
 אדם עובר עבירה אה"כ נכנסה בו רוח שעות . ובג"כ בראשית ר"ת
 "צביוהך" רואה "אבה" שעות "יכנס" תוכך . ותו אמרי עין רואה ולב
 חומד וכלי המעשה גומרין . ואכפי אסתמיך לעיני כל ישראל . לרמוז
 הכי תלתא לעיני חיוו עין רואה . למד דישראל וב' דבראשית דא חיוו
 לב חומד לעיני כל ישראל ר"ת כלי דא חיוו כלי המעשה דגומרים . והא'
 גמירה אחרמיז בבראשית נוע' ב"ר אס"ת ויוד יתירה דאת קרי נמי
 חיש בהדי אש דבראשית . והרי אלטרף ב"ר אס"ת ח"ש . דכלי המעשה
 גומרים

גומרים דבא על אשה איש ואוליד מינה בר דאיכו ממזר ואערה לקב"ה
 למהיב ליה נשמתא וגופא דא איכו דרמיז ברא אלהים את השמים
 דא נשמה ואת הארץ דא גופא אלא דאמרי רבנן אין מחשבת עריות
 מחגברת אלא בלב פנוי מן החכמה. דא איכו דסיים והארץ היתה
 חבו ובהו לדיא וריקניא. אהכי גרמא ליה למעבד חובא דא דא"א.
 דאיכו אחשיך אנפוי בעלמא דין דא איכו וחסך על פני דסי'
 לעבירה הדרוקן דאיכו אשחיר אנפוי דב"ג. וחו גרמא ליה מיסה
 כה"ד תהום בהפוכא המות. ומאי תקנתיה דליתלל דלא ליתי לידי
 עבירה דא אע"ג דחזי אפי אסתא. אמרי רבנן אס פגע כך מנוול זה
 משכחו לבית המדרש. אס חבן הוא נמוח אס ברזל הוא מתפוצץ ואית
 בה עעמא דמחן דעסיק באורייתא שכתא בהדיה יתבא כמה דחנין
 באבות. ואפי רוחא דקודשא ומפיק רוח שעות דביה. דרוחא דסט"א
 לא יכלא למיתב בהדי שכינתא ורוחא דקודשא וברחא מקמייהו. וחו
 איכא עעמא דאין מחשבת עריות מחגברת אלא בלב הפנוי מן החכמה
 וכיון דחשיב בחכמה דאיכו חושיה מחשת כחו של אדם ואזיל ליה
 תגבורת דינ"ר. דא איכו דסיים קרא ורוח אלהים מרחפת על פני
 המים. רוחא דקודשא פרישא על אפי מיה דאיכו אורייתא ואיכו
 מתרחא לרוח שעות דעויל בבר נש. ואהכי ויאמר אלהים יהי אור
 דאיכו אורייתא. ובג"ד אמור רבנן פ' התכלת. מעשה באדם אחד
 ששמע שיש זוגה בהרכי הים שנועלת ת' זהובים וכו' הליעה לו שבע
 מנות שש של כסף ועליונה של זהב ועלתה ויבבה בה ע"ג העליונה
 ערומה ואף הוא עלה ליבש ערום כנגדה באו ד' לילותיו ועפחו לו ע"פ
 כשמו וישב ע"ג קרקע וכו' ה"ל איני מניחך עד שתאמר מה מוס רחית בי
 ה"ל העבודה שלא רחיתי אשה יפה כמוהך אלא מצוה אחת לזנו אלהינו
 וליצית שמה וכתיב בה אני ה' אלהיכם ב"פ אני הוא שעתיד ליפרע ואני הוא
 שעתיד ליתן שכר. ועכשוו נדמו עלי כד' עדים ע"כ ואית לאתערא
 היכי פליט מחובה דא ואי הכי היכי אחקיים מאי דאמרי רבנן כל
 המסתכל בנשים סוף בא לידי עבירה. וחו אמ"ר עין רואה ולב חומד
 ובלי המעשה גומרים. וכל דכן דחזי לה ערומה. אלא דודאי לא אמרי
 רבנן הכי. אלא בדלית ליה ליצית במתניה. והכי דריש רבינו האר"י
 ז"ל מואף אשה חסר ל"ב חוטין דליצית דאי אית ליה ליצית וזהיר בה
 טפי אגויי מגנא לאולוי מחובא דא אע"ג דחזי לאתתא ערטילאהי אלא
 דפקודא דליצית אגין עליה טפי לאללא ליה מחובא דא. בגין דליצית
 איכו וכו' קשרים דבה ותמניא חוטים איכו בחושבן תרי"ג פקודין
 דאורייתא כדאמר החס. ואהכי כד חשיב בהוא גברא חושבן דליצית

דאִיבו תר״ג מלות . בכי לא הוּב לביה פנוי מן החכמה . דהא חיבו
 חשיב בתר״ג פקודין דבה . ואתעבר מינייה ממשבת עריות דאורייתא
 אחיש חיליה דייה״ר כמ״ד רבן אס פגע בך מנוול זה משכחו לבית
 המדרש . ותו דנד חשיב בחושבן תר״ג ממשבת טובה קב״ה מזרפה
 למעשה : וחשיב ליה קב״ה כאלו עבד תר״ג מלות דבה . וחגין עליה
 דלא ליחוב כמד״ר מלוה בעדנא דעסיק בה אגוני מנגח ואלולי מללא
 מיכ״ר . ותו דאמרי מארי דרזין דהכלם סגולה דבה דברחא סט״א
 מגוון דהכלת דאיבי מכלה זשיני כל דינין וגבורן דאיה בעלמא . ואהכי
 כד אחגלי תכלת דהסוא גברא פרה מיגיב רוח שעות דהוב ביה וברח
 זאחלל בכי מחובא דא . וכל בני מיילי דאמקן אחכונו בקראי דליימ
 בפ' דשלא לך . הס״ד ונחנו על ליימ הכנף פתיל סבלת . ויהי לכם
 לליימ ורתימס אוחו וזכרתם את כל מלות ה' ועשימס אוחס ולא תסורו
 אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם . ודיוקי דאיה
 בכני קראי אחחזן לכולא . אלא דקרא קאמר דליחבו פתיל תכלת
 דברחי מינייה סט״א ורוח שעות ותו לא אחי לידי חובה . הא חדא .
 ותו קאמר עממא אחרא ויהי לכם לליימ דאִיבו חשבן תר״ג . ובג״ד
 ורתימס אוחו : כדין תחשבון דאִיבו חושבן תר״ג ובכני וזכרתם את כל
 מלות ה' . דבמשבת דדכרון כל בני תר״ג פקודין . והרי לבא דידיכו
 לאו חיבו פנוי מן החכמה ולא אתגבר בני יכה״ר . ותו דבהאי ממשבת
 אלערפא למעשה ואתחשב כאלו ועשימס אוחס . וכני טעמי אהנו לכו
 דלא תסורו אחרי לבבכם דאִיבו לב חומד ואחרי עיניכם דאִיבו עין
 רואה . דבחר דהוב עין רואה ולב חומד . הא ודאי כלי המעשה
 גומרים דא חיבו דקאמר אשר אתם זונים אחריהם . דאִיבו בחר דלב
 חומד ועין רואה . אלא דבני מיילי בדלא איה גבייכו ליימ . אבל בכדי
 פקודא דליימ אנה מערבנא לכו דלא גמרי כלי המעשה אע״ג דעין
 חזא ולב חמיד . ותו איכא אסוותא אחרייתא לאתעסקא באורייתא הס״ד
 בתריה למען תזכרו דהדכרון מיילי דאורייתא . ואתחשיב לכו כאלו ועשימס
 את כל מלותי . דמאן דעסיק בחורת עולה כאלו הקריב עולה . וכדין
 והיימס קדושים לאלהיכם דקדושים איגון פרושים מן העריות כגונא
 דקדושים תהיו וכדאוקמוה . ובג״ד אשכחן עובא דמסתכלי ולא חתיין
 לידי עבירה . הס״ד ביוסף ותחפסכו בבגדו לאמר שכבה עמי . דבגדו
 איבו עלית כמה דדרשינן בבגדו בה פורס עליהו עליה . וחיישא דלמא
 ליעפחון ליה ד' ליימ דיליה על רישיה . אהכי ותחפסכו בבגדו דנסבה
 האי עלית מינייה . לאמר שכבה עמי . דתו ליכא עלית דליילך מבהאי
 חובא . ויעזב בגדו אללה וינס . וב״ת ביון דליכא עלית עליה היכי
 אחלל

אחלל אתה קאמר וילא החולה ובתיב ויולא אותו החולה ויאמר הצע
 נח השמימה ויוסף נמי נפק ואסכלל בשמיא. דאיון דמיין לחללת
 דאמר אתם חללת דומה לרקיע. וכיון דחשיב בחללת אחני ליה דפרחי
 מיניה סע"א :

(קסט) בראשית וסמך ליה לעיני כל ישראל. אומר בזוהרה

דרש"י ז"ל דדרי קדמאי הוּו מאריכין שנין
 דהוּו חייכון מאריך אנפין. ובתר דאתי מבולא אתקלרו שנין דילכו
 דאיון אתו מזעיר אנפין. בר ממשה ר"מ דחיי ק"ך שנין דאומר ביה
 בשגם הוא בשר בשגם זה משה והיו ימיו מאה ועשרים שנה. דאיון
 שנין דאתו מא"א. דאיון שוירא דע' שנין דאדם וחמשין שנין דנה
 דהוּו ק"ך. ובגין דפני משה כפני חמה וחמה אית ליה ה' מנהיגין.
 בג"כ ה' מנהיגין הוּו בישראל דחיי ק"ך שנין חד משה וד' דאיון דרגין
 דליכ יוסע והלל וריב"ז ור"ע. ובעא משה ר"מ מקב"ה דליכדרון
 שנין דכל דרין כדבדמיתא שנין אריכין דאיון מאריך ואתיב ליה קב"ה
 רב"ך. דהני ד' דאיון מדרגא דילך ליכוו כדן ובג"ד סייס קרא לו
 את יוסע דיודרו לאכבשא ארעה דישראל וברא יחיה ק"ך שנין כוותך.
 ובגין דאתעלל חסרי שנין דליה יוד ובעותא דמשה אתרמיזא במאי דאמר
 אתם החילות וכי את גדלך רזא דארך אפיס ורב חסד. יך החזקה
 רזא דז"א (כל דא אומר במגלה עמוקות אופן ק"ך) והני מיילי אתרמיזו
 הכא הכ"ד ולכל סיד החזקה דאיוו זעיר אנפין ולכל המורה הגדול
 דא איוו א"א דתמן אית יראה לב"נ דלא קיימא לשאלתא ועליה אומר
 במופלא מנך אל תדרוש אשר עשה משה דאיוו תקין לבו ואנהיב
 נהורין דאיוון לתתא מנאי דהוּו בקדמיתא בתר דור המבול. ובג"ד
 זכי למחי ק"ך שנין כמ"ד לקמיה ומשה בן ק"ך שנה לא כהחש עינו
 וכו' וקייחב טעמא דזכי לק"ך שנין. בגין דתקין לאנהרא לעלמא נהורא
 דאריך דאיוו מורא גדול. ובג"כ ללי ובעי מקב"ה דלעיני כל ישראל.
 לבו חייך דילכו מאריך דאיוו בתר דאיוו ב' רבבא דבראשית. כמ"ד
 בזוהרה דרש"י. כמה דהוּו בעדנא דברא אלהים את השמים ואת
 הארץ דהוּו חייכון מאריך. ובתר הכי והארץ היתה תהו ובהו לדיא
 וריקניא מבני נשא דאשעיף לבו מבול ואחשיך עלמא. וכל דרין דבתרייכו
 הוּו חייכון כחשבן ע"ל דאיוו ר"ת ע' "למרבה דימי שנותיהם בהם שבועים
 שנה. ואם בגבורות שמונים. דא איוו פ' דפני. ואשתאר נ"י חשבן
 ששים דבהא נפיק מכתת כמ"ד חבא בכלח אלי קבר בכלח חשבן שתין.
 ובתר הכי תהום איוו המות. ונ"ע הוּו הכי בגין דרוח אלהים דאיוו
 זעיר ואיוו אהקרי רוח. מרחפת פריסא. על פני המים. בתר דאתי
 מבול

מבולא דאיכו מים . ובג"כ דדרוה דזעיר פרים לעלמא בג"כ אתקלרו
 שניסון . ומשה בעא דליסדר עלמא כקדמיתא ואסדר ליה קב"ה ויאמר
 אלהים יחי אור וכו' הכא חית ביומא קדמאס ה' זמנין אור . לקביל
 ה' מנסיגי חמה דאיכו אור . ולקבלייכו הו' ה' מדברי עלמא דחייסון
 ק"ך שנין דאינון משה יבושע הלל ריב"ז ר"ע ובג"כ ד' חנוון משה לעיני
 כל ישראל בליק חשבן דיכדו חלף ומאה ושטא כחשבן אור ויחי אור
 האור האור לאור . דכתיבי בצראשית . לאורויי דמשה וד' דעמיה דאינון
 עיני כל ישראל ה' מנסיגי חממה . אינון אור דכתיבי בצראשית וכגבו
 אור דכתיבי אינון משה ועיני כל ישראל . ואינון כלכו מנסיגי חמה
 דאינון יום אחד דרמיז עלייכו . בסופא דיומא קדמאס . ובג"כ חשכה
 דחשבן חמש זמנין אור בכדי חשבן יום אחד איכו בליק לחשבן חלף
 ק"ה חשבן חמש זמנין ארך . דכלכו חייסון מאריך . ואי מוספת עלייכו
 כללות שבע חייבין דאינון ה' אור ותרין דיום אחד . הו' חשבן חלף
 קי"ב . וככי בליק חושבן קמאן דה' מנסיגין חלין דאינון משה יבושע
 הלל יוחנן עקיבה בכ"ה . דוק ותשכח דחשבנא דשמהן חלין בליק חלף
 קי"ב . ואתרמיז נמי שמהן דיכדו לבר מומשה במאי דאמר קרא יחי
 ערב . ר"ת יבושע הלל יוחנן . ער"ב ר"ת רבי עקיבא . בג"כ סייס
 קרא ויחי בקר דא איכו כד אתי משיחא . כדן יחיון שנין סגיחין יום
 אחד דא איכו יומא דקב"ה דאיכו חד יומא דידיה חלף שנין :

ות דמשה בדיק בשמיה דיושע וחזא במילוי דשמייה אתרמיז דחסרי
 ליה יוד שנין מק"ך ועביד ליה שינוי השם ואוסיקא על שמיה יוד
 לקביל אינון יוד שנין . כה"ד ויקרא משה להושע בן נון יבושע . דאיכו
 חזא מילוי דשמייה חנוון ה' ח"ו וי"ן וי"ן דאינון מילוי דהושע . דסלקי
 לחשבן קב"ח . דאיכו בחשבן ח"י ק"י . ואיכו קרא ליה יבושע דשמה
 ליגרוס ליה דלכו ליה חייין ק"ך ח"י . בג"כ אוסיקא ליה יוד . אלא דלא
 סלקא בידיה . דלא הוה האי שמה מפרש דליכו תוספת יו"ד שנין .
 דהא אתדרש לכונא אחרא כמד"ר ים יושיעך מעלת מרגלים . ומכא
 חילף דכד בעי בר גש עלה דמלתא ליבעי בלישנא מפרש דלא לשחמט
 לבוונא אחרא :

ובדא אחיידע עעמא דזקנים דאתעללו בהספדיה דיושע כמ"ד פ'
 האורג כל המתעלל בהספדו של ח' ראוי לקברו בחייו שנא'
 ויקברו אותו בגבול נחלתו בחמנת סרח מלפון להר געש מלמד שגעש
 עליהן הכר להרגן ע"כ דאית לאתערא גברא רבה כיבושע סיכי אתעללו
 זקני הדור בהספדיה . אלא דאנכו סבור דאיכו גרים לנפשיי לאסתלקא
 מקמי זמניה עשר שנין בגין דלא אזדרז בכבושא דארעא . ואכתי
 אחחזי

אחזוי לאתעללא בהספדים למחוי ליה כפרה כמ"ד בעלמא סימן טוב
 לו שלא נספד כהלכה. אלא דחיכו לה חזו דחיכו נמי חזו להאי
 עונשא דאי זקני הדור הוו מסייעי בהדיה לבזושא דארעא לא הוה
 אתעלל יושע: בג"כ געם עליהם הכר לסרגן לאסתלקא מקמי זמניכו
 ועכ"ד לא קטליכו ממש. בגין ד'יושע הוה רישא וכולא אתבעי מיניה.
 ודא חיכו דקאמר ראוי לקברו בחייו. דאיכו בתוך שנין דחזי למחיי
 אלא דאת בעי למנדע דחמש מנהיגי חמה אינון מנהיגין דיומא דמנהיגי
 דליליא אינון תלתא אחריני כמ"ד קמחי. בג"כ כתיב הכא ויקרא אלהים
 לאור יום. דהני ה' מנהיגין דאמרן אינון דיומא. בג"כ פני משה דהו
 כפני חמה. אתרמיז בנוט' דשמים "מנהיגים" שלשה "ה'":

פרשת קרח

(קע) **בראשית** תא חזי דפריש אורייתא דכתיב תרי זימנין ברא
 חד בצראשית וחד ברא דבתריה. ותו אתרמיז
 בס"ת חמת תרין זמנין בראשית" ברא" אלהים" ס"ת חמת ברא" אלהים"
 חת" ס"ת חמת ובגין דליכא מילתא באורייתא ורמיזא דהוי למגנת וכולא
 חיכו במדה ובמשקל. אית לן למדרש באורה דרש ורמיזא דאתרמיז
 הכא מאי דאמרינן פי' הספינה אמר רב"ח אל"ה הוה עייעא תא אחוי
 לך בלועי דקרח מאזאלי וחזאי תרי בזעי דהוה נפיק מביניכו קוערא
 וכו' ואל"ה אית מאי שמועת ושמועית מאי דהו חמרי משה חמת ותוכהו
 חמת והס בדאים ואל"ה כל תלתין יומי מהדרה להו גיהנם להכא כבשר
 בקלחת ואמרי הכי משה חמת ותורתו חמת והס בדאים ואית לאתערא
 בני תרי בזעי למאי אלעריכו ותיכגי בחדא בזעא אלא בגין דכתיב
 ואם בריאה יברא ה' ופלתה האדמה את פיה ובלעא אותם ואת כל
 אשר להם וידעתם כי נאלו וכו' והכא נמי אית לאתערא תרי בריאות
 למ"ל. והול"ל אס ברא ה' או אס יברא ה'. דבג"כ דרשי רבנן אס
 בריאה פה לארץ מששת ימי בראשית מוטב ואם לאו יברא ה'. ואכתי
 קשיא דאתחזי דמשה הוה מוסתפקא ליה אי הוה פה לארץ או לא.
 ואמאי אעלים קב"ה מיניה האי מלתא דהא אתמר כל מאי דתלמיד
 ותיק עתיד לחדשא באורייתא אתגלי למשה בסיני. וכ"ש האי מלתא
 דתינוק לה בהדיא בפסחים פ' מקום שנהגו בהדי יוד דברים דאתבריאו
 ע"ש בין השמשות וחד מינייכו פתיחת פי הארץ לבלוע את הרשעים
 דאינון עדת קרח כדפרש"י ז"ל. אלא בגין דקב"ה בעי לאחזוי להני
 דפלגי עליה דמשה חמת ואיכו מלדיקי דכתיב בהו וחגר אומר ויקס
 לך

לך . וקושטה דליה קאי לעלם . בג"כ העלים מיניה האי מלתא בגין
 דליפוק מפומיה האי בעותא דיברא ה' פה לארץ ולחקיימו מילוי ולא
 ליהו על נגן . אהכי כיון דאסתפק אמר אם בריאה דהוה אחברי
 בע"ש כה"ש כמ"ד חין כל חדש תחת השמש מוטב : ואי לאו אלא בעינא
 מיניה דיתדש הא מלתא בניני . ויברא ה' . ובגין דלא להו מלוי
 למגנא דהא בקושטה אחברי פי הארץ מימי בראשית . אהכי אהעביד
 בצעא אחרא בארעה וכוו תרי בזעי . והשתא לא הוי חדש תחת השמש
 דהא הוות ליה פומא בקדמיתא . וא"ל כדאמרין בחלק דבעותא דמשה
 הוה לקרובי פתחא דגיהנם ולא הוי חדש תחת השמש . ותו מייתי התם
 בסמוך עובדא דרצב"ה דתרי בזעי . למימר שנויא אחרינא דאצטע
 חיינא קאמר משה יברא ה' . ולהכי מייתי לה התם זמנא אחריתי .
 ובגין דנפק מפומיה דמשה מלתא בסתמא ואמר יברא ה' דמשחמע
 דהוי לעתיד נמי דהא לא אמר יברא ה' עתה . אלא דאשתמע דיברא
 ה' בכל זמנא וזמנא . אהכי לקיומי נמי הא מלתא דנפקא מפומיה
 בסתמא כל תלתין יומי מהדרא לכו גיהנם . דאצטע ארעה בההוא
 אחרא ובתר דפלטא לכו הדרא ובלעה לכו ובכל חודשא אסתחדש כל חדש
 דלא הוה תחת השמש לקיימא גזרה דגזר משה דליהו האי חדשא
 בעלמא והתקיים ביה קרא ותגזר אומר ויקם לך מדרא דידיה עד סוף
 כל דרין דעלמא נהי דלא אהעביד הכי לשום בר נש זכאה בעלמא .
 דאלו לזכאה אחרא אהעביד בעותיה בשעתיה ובמילי דאמר להדיא
 ואצטרך ואלו למשה נהי דנפק מפומיה בסתם . ולא הוה אצטרך
 דהא הוות לה פומא בקדמיתא . ועכ"ד התקיים לדרי דרין דבכל חודש
 אהעביד כמה דגזר : ת"ח מה בין משה לשאר נביאי ונדיקי דעלמא .
 היינו דאמרי משה אמת ותורתו אמת . הדא לקבל מלוי דמשה דאחקיימו
 לדרי דרין דבגין דאיהו אמת וקושטה קאי לעלם אהכי אהקיימי מלוי
 לדרי דרין ודא לקבל מאי דאורי דתהו כהונה לאהרן אהא קאמרי
 ותורתו אמת . דהא אינהו הוו מהמני באורייתא מקמי הכי כדקאמרי
 כי כל העדה כלם קדושים ובתוכם ה' כולם שמעו בסיני אנכי וכו'
 כמד"ר אלא דהו פליגי על אורייתיה דיהיב כהונה לאהרן . וא"ל בגין
 עליה דכולא תכלת דאורי בה דחייבת בליצית . ואנהו הוו פליגי עליה
 והאי ניסא אהעביד ליה לדרי דרין בגין דלינדעון כל חייביא דמשה אמת
 ותורתו אמת דהא לא עביד רחמנא ניסא לשקרי ועל דא קאמרי וכו'
 בדחין דהא לא אהקיימו מילייהו דבעו גם כהונה . אפי' שעתא דא
 דסקרא לא קאי . היינו דרמיז קרא ולכל המורא הגדול אשר עשה משה .
 דאיהו דאעיל מורא גדול בלבייהו בשעתא דהזו דאצטע ארעה ובלעה

לאינון דהוּ פליגי עליה . דהוּ הכי לעיני כל ישראל . ותו לעיניכו
 דכל ישראל דאינון ר"ן ראשי סגדראות דהוּ פליגי עליה כדחמור רבן
 זאינון עיינון דכל ישראל . ותו לעיני כל ישראל דככל דרז ודרז .
 דכלהו יכלי למחזי בהוּ אחרא כדחזי ליה רבנ"ה ומתמן תיבוי לכו
 מורז גדול . דהא אחעביד דכל תלתין יומין אחצוצא ארעא זמכדרז
 לבלועי קרח . היינו דאתרמיז בישראל ר"ת י"וס רא"ש י"ל דאיבו ראש
 חדש רישא דתלתין יומין . דזיה אחעביד בר"ה דאיבו נקיבה וקריעס
 דאחצוצא ארעא . ככל זמנא . אע"ג דהוּ דהוּ דזיעא מקמי הכי בראשית
 דברז אלקים את השמים ואת הארץ . ותו דזהוּ זמנא ציומוי דמשה
 ברז דאיבו צוצ את השמים . וירד קב"ה על הסי . ואת הארץ דאחצוצא
 זבלעא למשריהא דקרח . וע"ד אתרמיז ברז תרין זמנין . כמ"ד אס
 בריאח יברז ואתרמיז נמי תרין זמנין חמת . בסוף תיבין . למימר
 דבסוף חמרי תרין זמנין חמת מבה חמת ותורתו חמת . וע"ד סייס
 וכהרץ היתה תכו וכוו . דזכ אתרמיז חמתי כוּ פליגי עליה . ת"ח
 חשבן היתה איבו פ"ך תכו וכוו איבו חשבן ת"ל ארוף ת"ך ות"ל איבו
 חכל"ת . ותו תכו וכוו איבו פ"ל . וכוו לחודיה איבו י"ט ארוף ת"ל וי"ט
 כוּ עלית . דפלוגתייכו הוּ פגין עלית שכלה חכלת . אי מחייבא בליייה .
 ובג"ד הוּ חשך על פני . כמה דכתיב וישמע משה ויפיל על פניו .
 זע"ד הוּ תכו כמ"ד ותכו כל העיר . ותו דהוּ כוּ מותא הפוכא
 דתכו איבו חמת . ובגין דרוח אלקים מרחפת דאיבי פריסא על פני
 המים אינון דעסקי באורייתא תורת חמת וקב"ה קריב לכו כדכתיב
 קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו בחמת . ועביד בעוטייכו כמ"ד
 זחגזר חומר ויקס לך . אהכי ויהמר אלקים יחי חור בקדמיתא איבו
 חור דגיהנס . ויחי חור בזמנא דבעא משה ואחצוצא ארעא וכוו חור
 דגיהנס אחרינא . וירז אלקים את האור בחשבן תרי"ג וכחשבן משה
 רבינו . וכחשבן קרח יל"ר דזהוּ זמנא אסתפק לישראל בפירושא
 דתרי"ג אי נעביד כמשה רבינו או כקרח בן יתרו . ואסכים קב"ה עס
 משה דחמור זיה כי עוב כה"ד כי עוב ובג"כ ויבדל אלקים בין האור
 דאיבו משה ובין החשך איבו קרח דקאי בחושכא . וכן כתי' דף ע"ד ובין
 החשך דא קרח . וסיינו דכתיב ויברל כמ"ד הבדלו מתוך העדס ואכלה
 אותם כרגע . ויקרא אלקים לאור יוס דמשה דאיבו חור אתברר חמיתותיה .
 ככל יומא ויומא כמה דולחשך קרה לילה דאיבו קרח דאודי דאיבו בדאי
 וקאי בחשוכא . ולזמנא דאתי ויחי ערב ויחי בוקר יוס אחד כמ"ד יש
 להס חלק לעוב"כ עדת קרח דכתיב ויאבדו מתוך הקהל כאבידה
 היתבקשת . ותו לעיני כל ישראל בראשית דעיני ישראל דהוּ פליגי
 עליה

עליה דמשה הוה בשביל ראשית דאיהי תרומה דחקרי ראשית וחלה
 דחקרי ראשית ובכורים דחקרי ראשית ראשית בכורי וראשית הגז דכלהו
 חולקא דכהני והוה קרח מתלוץ בהו על דנעלי להו כמ"ד במדרש וצפ'
 חלק. ואינהו לא ידעי דהכי פקיד קב"ה בגין לאדעה דכ"ע דיליה ואיבו
 ברא ליה פקיד למיתב הני ראשית לכהן. לאורויי דכל מאי דכוור
 בעלמא חית ליה ראשית וברא ליה קב"ה בהדי שמיא וארעה כמ"ד גבי
 שביעית כי לי הארץ דתנדעון דילי ארעה. הכ"ד ברא חלכיס את
 השמים וכו' ובג"ד סיים קרא והארץ היתה תהו ובהו לדיא וריקניא
 לאינון דאתבלעו כמ"ד ותפתה הארץ את פיה ותבלע אותם. וחשך על
 פני לקבל אינון דהוה לון שרפה כמ"ד ותלא אש מלפני ה' ותאכל את
 ר"ן אש מקריבי הקטרת. ואהנהו קאמר וחשך על פני דאחשיך אנפיייהו
 מן השריפה. תהום בהפוכא המות אינון דמיתו במגפה. כקרח וכדאמרן
 בחלק. קרח לא הוה מן השרופים ולא מן הבלועים אלא ממאן דמיתו
 במגפה כדפרש"י ז"ל :

וַאִי תימא ומ"ע אידוגו בתלת זיני ניתה מינייהו אתבלעו ומנייהו
 אשריפו ומנייהו מיתו במגפה. חית לך למנדע דכל דרכו משפט
 וכל חד אתדן לפוס מאי דאחזי ליה מדס כנגד נודה בשקולא חדא.
 דהני דחקריבו קטרת דהויא אש זרה דהכי דינייהו בשריפה כמה דחזין.
 בצני אהרן דכתיב בהקריבם אש זרה. והני דכוור חשדי במשה ואהרן
 דמעוותי דינא ושקלי כל מידי דחקרי ראשית דלא דינא ותנן דבר בא
 לעולם על עינוי הדין ועוות הדין וכדאמר פ"ב דשבת. דהכי מיתו
 במגפה. וה"ל הני דפלגי על משה ואמריו דעלית דכולה חכלת לא
 מחייבא בליית. והווי לבשי בלא ליית. אמרין התם דאיכא מ"ד
 בעון ליית בניס מתים ומייתי לה מדכתיב גם בכנפיך נוואלו דס
 נפשות אביונים נקיים. והני דאמריו רב לכס כי כל העדה כולם קדושים
 ומדוע תחנשאו דאתרעמו על משה ואהרן דרדפו בתר רבמות ותנן חוי
 לה לרבנות שמקברת בעליה. ולדעתיהו משה ואהרן אחייבו למימת
 בלא זמנייהו. דהכי אבצעו בארעה ואתקברו בחייהו כמ"ד בתקווא
 אחרא בהא דשבת דכל הנותעלל בהספדו של חכם ראוי לקברו בחייו.
 דה"ע דאיבו חשיב דהח' איהו גופיה גרים לנפשים למימת בלא זמניה.
 וה"ל חוי ליה דיתקבר בחייו דאיבו בתוך שנין דיליה דאחתי לא אשתלימו
 ובג"כ געש הדר להרגן לזקנים דכוור בימי יושע. והני נמי דאמריו
 דמשה איהו גרים לנפשים למימת קודם זמניה. בהכי אהדנו מפ"מ.
 היינו דאמר קרא בתר מדוע תחנשאו וישמע משה ויפול ע"פ דעבד
 נפילת אפיס ובה צעא דלחענשו קודם זמנייהו במגפה כמה דחזין ברא

אלעזר דביומא דנפל על אנפוי ח"ל ההתיב קטלתיה לר"ג אחי אדכבי
 נפק שפורה מבי ר"ג כדאי' פ' הפועלים . וחו ויפול על פניו כמ"ד במגלה
 אין אדם חשוב רשאי ליפול על פניו ח"כ נענה כיובשע בן נון וכיון
 שמע להמרי ללא חיבו חשוב דאחזי למעבד נשיאות בישראל . אמר
 אבדוק בנפשי והעבד נפילת אפיס . אי אשעיניה ביה הא אחזי
 דאדם חשוב אנה . ואי לא אחזי דלאו חשוב אנה והעבד נפשי
 מנשיאותא . וחו ויפול על פניו כמה דאמרי קמאי דבשעתא דאדם
 אהקוטע על חזריה לא להחכל בהפוי דאסתכלותא דליה ביה גרים
 לאתערא כעסיס . ובג"כ נפיל על אנפוי דלא ליחזו להו וליתער כעסיס
 והו ויפול על פניו דמוקמי דחבו ישראל ואפליגו עליה הוה בלא מוסה כד
 מומלל עמייכו ועבד כן ליקריוכו כמ"ד ס"פ דמשפטים והשתא כד שמע
 דעבדי הכי ופלגאי ניגוהו הו לא אחזו ליקרא . וכדאמרינן בניטין ח"ל
 חיקום מקמיה דבר אוריין הוא ח"ל חידך מקמי פלגאח ניקום ומדתמוה
 שמעת מינה דלא בעי למעבד יקרא לבר פלוגתא ודא חיבו דנפיל על
 אנפוי למימר דלא חזו לאסתכלוי בהפייכו . ויפל על פניו כמ"ד מלמד
 שחשדוכו באשת איש . וח"ו דלחשד מבה בכי . אלא הכי קאמרי מלמד
 שחשדוכו דחיבו מתנשא כדקאמרי . בא"ח דאחיה ח"א מינייכו ואמרה
 לי כהני מיילי דקאמרי . ודייקו לה מדנפיל אנפוי ומ"ט עבד הכי אלא
 בגין דלא לאסתכלא ביה . ואבע"א דחשדו ליה מדפריש מאחתיס . סימנא
 הוא דרתיס איתתא אחריתי ושלחו ליה איתתא אחריתי לפתחה ליה .
 בעובדא דזמרי . ואיכו לא מבטיח דלא חב אלא דלא בעא לאסתכלוי
 ביה ובג"ד ויפול ע"פ . וחו נימא דא"ר האי מאן דיכיר חפי' האיגשי
 ביתיה לא מקביל . ואי אחתיס לא מקבלה ליה הא ודאי דיכיר דעתיס
 באחריתא . כמה דאמרי' גבי פת שהריח דזוקק לאשתו ופרש"י דלא
 מסתכל באחריתי וחו ויפול על פניו דלא להחכל ביה ולענשינהו כמ"ד
 פ"ב דשבת נתן עיניו בו ועבדו גל של עזמות והכי אמרי' גבי ר"א
 כל מוקס שהיה נותן עיניו בו היה נשרף ומהא לא בעא למעבד הכי דגם
 ענוש ללדיק לא טוב :

(קעא) בראשית חר"י לא היה לריך להחזיל וכו' ומ"ע פתח
 בצראשית מבוט כח מטעיו הניד לעמו לחת
 להם נחלת גוים . הוה לכוונה במילוי דר"י רמיזא דרזא רבא ויקירא .
 דהא אחיידע מאי דאמר ר"מ בצרפתא דמשפטים קי"ז ע"א דקב"ה
 שיניו משועטות על דרכי איש ובסון משגיח מן החלוטות בשבע נוקבין
 דב"נ הרין עיינין ותרין אודנין ותרין נוקבין דחוטמא ופומא הא שבע
 דאיומא עילאה . והכי בעובדוי אסתכל בשבע מסערא דשכנתא תהא .

בתרין ידיו ונאמר תלת גוּף וברית תרין הא חמש תרין רגלין הא שבע .
 יס יו"ד הא שבע אהוון דיליה אסתכל זו' נוקבין דרישא . נקבים
 ע"ש נקבא דנקבא פתוחות לקבל . וס' וא"ו ס"א שבע אהוון דיליה
 אסתכל זו' איברין דלתתא דאינין תקונא דגופא דבהון עשיית המלות
 אשתו בגופו דמיא וע"ש פקודין אסתקראו איברים . הא אינון מילויא
 דר"מ . ומינייכו אית למילף דקב"ה עבד לבר נש בליורא דאחמון לקבל
 שמא דקב"ה שבע איברים דרישא דב"נ אינון לקבל שב אהון דשמא דקב"ה
 דאינון י"ה יו"ד ס"א תרין עיינין לקבל י"ה תרין אודנין לקבל י"ו תרין
 נוקבא דחוטמא לקבל ד"ה פומא לקבל ה' . וס"ג שבע איברים דגופא
 לקבל ו"ה וא"ו ס' . וקב"ה ביד אהוון דפשוט ומילוי דשמיא . אסתכל
 בב"נ בי"ד איברין דיליה . ואחמון דבג"כ עבד ליה לב"נ בליורא דה' .
 כי כיכי דכד ב"נ אסתכל בעין השכל דיליה באהוון דשמא קדישא
 ואתקשר בלביא ורעותיה לכוונא איברין דיליה לקביל י"ד אהוון דשמא
 דקב"ה כל אבר לקבל את חד משמיא . בדה יתקשר ולתדבק בקב"ה
 וליהוי ליה חילא ותוקפא למעבד רעותא דקב"ה וקב"ה אזריק עליה
 שפעת רבא מי"ד אהוון דשמיא לי"ד איברין דיליה . וכד ילטרפון י"ד
 לי"ד אשתא אחי ליה חילא דליכו כה . סה"ד וקוי ס' יחליפו כה . קוי
 אינון דמלרפי אהוון דשמא דקב"ה במד"ה יקוו סמיא . וכני אינון
 דמלרפי אהוון דשמא דקב"ה ביהדי איברין דיליהון למכוי בקשורא חדה
 במחשבה דיליהון . ועבדי י"ד לי"ד דאינון הוו כ"ח . על דה' אגרייכו
 יחליפו כה דאע"ג דאזל חילא ותוקפא דידכו . במאי דאתקשרו יכוונו
 גרמיכון לקבל אהוון דשמא קדישא . יחליפו כה ואחי לכו ביהדי כוונ
 חילא ותוקפא חדתא . דהא כד בר נש אסתכל בעיניו עובדי ידוי דקב"ה
 דאינון מעשה בראשית שמיא וארעא כמה אית שמיא ז' רקיעין לעילא
 ובארעא כמה טורין רברבין ועובדין סגיאין כמ"ד מה רבו מעשיך ס'
 כולם בחכמה עשית . בדה ליכוי ליה דחילו מאלהא עלאה דעבד כל
 אלין . ובה' אסתכל דתרין עיינין דאינון לקבל י"ה אינון גרמי ליראה
 את ס' . וכד במע באודנין דיליה ב"נ דאסתקן לקבליה לרחמא עליה .
 בדה ליכוי חזיל בתר אורחא דקב"ה וליכוי רחום וחנון . ודה' איכו כד
 יכוין תרין אודנין דיליה לקבל תרין אהוון דשמיא דקב"ה . אינון גרמי
 ליה דלה' יאעיס אודנוי וירחס ויחון למסכני . וס"ג כד ארה בחוטמוי
 ריחין עבין ויודי לקב"ה דברא ריחין עבין . בדה ליכוי רחיס לקב"ה .
 בגין דריחא איכו דבר דנשמחא דב"נ אסתניח מיניא . ואי אסתכוון
 דתרין נוקבין דחוטמא אינון לקבל תרין אהוון דשמיא . וגריס לארעא
 ריחא דג"ע ריח עדה אשר ברבו ס' . דכד אתקשר באהוון דשמיא ביהדי

חוטמה חתי ליה ריחא מעלמא עילאה ובג"כ אתדבק בקב"ה ורחים ליה
 וכ"כ כד מלייל בפומיה שבחא דקב"ה וללי קמיה וחסיב דפומיה חיכו
 לקבל את חל"ף דשמים רבא . בדה ליזכי לפולחנא דקב"ה וללותיה הויא
 ברעותא דלבה אחד בפס ואחד בלב . וכ"כ כד מכוין גרמוי דגופא
 דחינון ז' לקבל ז' החוון דקב"ה ו"ה ואו הא . בדה ליזכי למעבד
 עובדין עבין פקודין דעשה דחינון חלוי בעובדא ובגופא . ובגין דעביד
 האי כונה זכי דליתי ליה שפעא מז' ספיקן דבינה ומשבע דמ"ל דחיכי
 בת שבע . ות"ח דזרישא דיליה בז' מוקבין דיליה בעי לכוונא דחינון
 לקבל י"ה יו"ד ה"א דחינון סלקי לחשבן מ"א דחיכו ח"ס דא חיכו דרמית
 ר"מ דאמר הא ז' דאי' עי' ואיברין דגופא יכוין דחינון לקביל ו"ה וח"ו
 ה"א . דחינון סלקי לחשבן ל' דחיכו חושבן כ"י . וכל הכי מילי חוליק
 לכו משה לישראל במאי דאמר באורייתא פ' עקב ועתה ישראל מה ה'
 חליבך שואל מעמך כי אם ליראה את ה"א לכת בכל דרכיו ולאסהב
 אותו ולעבוד את ה"א בכל לבבך ובכל נפשך . לשמור את מצות ה'
 ואת חוקותיו אשר חנכי מלך היום לעוב לך . והא אחיידע דגמרי רבין
 אל תקרי מ"ה אלא מ"ה" . ואית להעשרא ואמתי בקרא כ' מ"ה . ותו
 אית להעשרא בקרא חגיגא לשמור את מצות ולא קאמר ולשמור כחינון
 קמתי ולאסהב ולעבוד וכו' אלא דהכא רמיזא ורזא אית בהכי קראי .
 דמשה חוליק לישראל דישוו לקבליהו שמא קדישא דחיכו בפשטיה
 חושבן כ"ו ובמלויה ידיה מ"ה . דא חיכו דקאמר ועתה אין ועתה אלא
 תשובה דכי סיכי דתהדרון בתיובתא חשו לקבליהו מ"ה ה' שמא דמ"ה
 ושמא דס' . ודה חיכו דאלהיך בעי מעמך דחינון איברין דידך דחינון
 בהדך דתשוי לקבליהון שמא דמ"ה ושמא דהויה . דחינון לחשבן כ"י
 ח"ס דחיכו ע"א דבעי דחכוונן איברין דגופא לקבל כ"י דחיכו חושבן
 ו"ה וח"ו ה"א . ומוקבין דרישא לקבל ח"ס דחיכו חשבן י"ה יו"ד ה"א .
 וכד חכוונן הכי בתרין עיינין דחינון לקבל י"ה חזבן ליראה את ה'
 דכד חזו עובדוי דעבד במעשה בראשית כדאמין תהוי לכו יראה .
 וכד תשמעון באודנייהו מאן דחיכו מסכנא ותחשבון דחינון לקבל חוון
 דשמא קדישא כדן חזבן לכת בכל דרכיו מה הוא רחום וכו' וכד דחינון
 בחוטמה ריחין עבין חזבן ליריחא דקודשא ולכוו רחימין לקב"ה ה"ה"ד
 לאסהב את ה' וכד חכוונו פומייהו לקבל את חד משמא קדישא . חזבן
 לעבוד את ה' וכו' חיכי עבודה שכלב דחיכי תפלה בפונה ולקבל איברין
 דגופא דחינון לקבל כ"י דחיכי כנסת ישראל . והא קאמר לשמור את

מצות וכו' :

ואית להעשרא בהכי מילי דר"מ דמתי נפקא לן מינה בהאי דקב"ה
מחבבל

מסתכל בשבע נוקבין דרישא בחוון דשם י"ה ובשאר איברין בשם
ו"ה הלא דש"מ דהדס איבו מאנא ומשכנא ותיק ונרתק למהוי בגויס
שמה קדישא דאיבו חיותא דנשמתא . דדס גופני דליה איבו חיי הגוף
ודס רוחני דליה איבו חיותא דנשמתא קדשתא . והני שמהן דקב"ה
הויס בפשוטיה ומלואה בני חיון חיותא דרוחנית . דליה דחינון שארו
בפנימיות דליה ואיבו כנקבה דמקבלה לדבורא ה"ג פנימיותה דב"ג
איבו נקבה לקבלה בני חוון דשמה דקב"ה וחדס דאיבו מאדמה איבו
חרעא לקבל חוון דשמה דקב"ה דהא חתיידע דכל מאן דמקבל ממאן
דאיבו לעילא מיניה איבו חתקרי נוקבא ואיבו חרעא למאי דלעילא
מיניה . הס"ד מלא כל הארץ כבודו . דהדס דאיבו חרץ דאיבו חולדה
דחתיילד מארץ . איבו חתמלי חלל דליה די בגויה מאחוון דקב"ה
דחינון כבודו . ובג"ד חתקרי חדס השבן מ"ה דאיבו מאנא לקבלה
חוון דשמה דמ"ה וע"ד חלומות דב"ג דרישא דליה חתקריאו נוקבין
דחינון מקבלין . חוון דשמה דקב"ה ואינון בנקבה דנקביה פתוחות
לקבליה לדכורא . ובג"ד חבעי ליה לב"ג לשואה רעותא דליה למהוי
כסא ומרכבה ומאנא לשמה דקב"ה דליכוי קדוש שרוי בחוך מייעיו .
הס"ד כי כל העדה כלס קדושים ובחובס ה' דקב"ה ממש שארי בגוייסו
בי"ד חוון דשמים וחשפלגו חוון דשמים בגו איברין דב"ג בי"ד איברין
דליה וע"ד חבעי ליה לב"ג לאחשתמרה גרמיה דלא למיחב לגבי קב"ה
מיניה וחתקרי חלל רשע . דבחובים סוו נקבים דליה חלולין חלולין
וריקבין משמה קדישא דכוס ביה דאיבו דס הנפש ונר"ן דליה . וע"ד
חמר רשעים בחייבס קרוי"ס מתים דחסלק דמא דקודשא מינייסו
וכוו חללים . האי כוא דרמיז קרא בפ' דנח ואך את דמוכס לנפשותיכס
חדרום מיד כל חיה חדרשנו ומיד האדם מיד חייב חסיו אדרוש את
לפש האדם . דחתחזי דקרא כפול במלוי למגנה ח"ו והא חתיידע
דמלין דאורייתא כוהו אלעדיכו ואיה בכו חזין עילאין . וחו מאי מיד
דקאמר הא קב"ה חבעי ליה מכל גופיה ולא מיודי לחוד . הלא דקרא
חא לאזכרה לב"ג דלא ליחוב ויסלק לחוון דשמה קדישא דחינון דמא
דנר"ן דידים הס"ד ואך את דמוכס לנפשותיכס דהאי דמא דאיבו לנר"ן
דידכו ולא לגופא . האי איבו דאנא קפיד למבעי ליה מנכוס דלא
חסלקין ליה . ואנא בעי ליה מיי"ד איברין דב"ג דאיבו כל חיה חיון
י"ד חיון דחיותא דליה . וע"ד קרי ליה לב"ג חיה דאיבו נוקבא בגין
דאיבו מאנא לקבלה י"ד חוון דקב"ה . ואיבו נקבה דמקבלה לדכורא .
הא אזכר לב"ג דלא ליחוב איבו ויסלק י"ד חוון דקב"ה . וחו אזכר
לב"ג דלא ליגרס לחבריה למיחב כמד"ה גדול המתעילו יותר מהכוכבו

היינו דאנר ומיד האדם חינוך י"ד חיברים האדם . מי"ד חיברין דאיש
 אחיו אדרום את נפש האדם . דגברא דגרים לחמוי למיחב וצדא קטיל
 לי"ד חיברין דיליה דאסתלק מנייבו שמא קדישא . קצ"ה חבב לחבריה
 מי"ד חיברין דיליה לנפשא דחבריה . ועד השתא חיירי קרא בדמא
 דנרין דב"נ דחינוך עדיפי מאיברין דגופיה אהבי אקדים קרא לחזקתא
 עלייהו . היינו דבחר הכי פקיד לאסתמרא דלא ליספוך דמא דגופא
 דחבריה . הכ"ד שופך דם האדם באדם . דחיבו דמא דגופא דקאי בגו
 אדם . דמו ישפך . מ"ט כי בללם אלהים עשה את האדם . דחיברין
 דיליה חינוך דפוס לקבלא שמא דקצ"ה . וכד שפך מיניו דמא דגופא
 גרים לאסתכלא שמא דקודשא דחינוך י"ד אהוון דקצ"ה . בגין כך דמו
 ישפך =

ותו שמעינן ממלוכי דר"מ דחילא ותוקפא דב"נ דאתי ליה ביי"ד
 חיברין דיליה חיבו אתי מחילא דאתיון דש"ק דאסתכל ביה ועל
 בגויא ואלערק ביי"ד חיברים דיליה ובהאי לירופא בוי ליה כ"ח הכ"ד
 בפ' דעקב ואמרת בלבבך כחי ועולם ידי עשה לי את החיל הזה .
 וזכרת את ה"א כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל . התי קרא חוליק לב"נ
 דלא ליחשוב דיי"ד חיברין דיליה דאמרו ויי"ד אלבען דיליה דידא חינוך
 יבבי ליה חוקפא דיי"ד אלבען ויי"ד חברים חינוך חשבן כ"ח . דא חיבו
 דקאמרו ואמרת בלבבך כחי חינוך חיברין דגופא וידא דחינוך חשבן כ"ח .
 ועולם ידי חיבו חוקפא דיי"ד חיברים דיליה עביד ליה חוקפא דא .
 וצדא אשתלי ולא דכיר חוקפא דקצ"ה דחיבו יבבי ליה מחולקיה מאהוון
 דשמיא דחינוך יבבי ליה לאסתקפא . אהא סיים קרא וזכרת את ה"א
 כי הוא הנותן לך כח . דחיבו מנש באתוון דשמיא דאסתכלו ביי"ד
 חיברין דילך ושאריו בגוייכו חינוך דעבדי לך כח דכד אלערפו י"ד אהוון
 דשמיא ביי"ד חברים דילך הא חינוך ג"ח ובהאי חילא ותוקפא דכוס
 בישראל כד קבילו אורייתא וידעי ללרפא י"ד אהוון דשמיא קדישא ביי"ד
 חברים דידכו . ביה אהגברו על שנאיכון ותריכו לכו מארעא דישראל .
 ובג"ד כד חבו ואסתדכו מגווה אהמר בהו וילכו בלא כח לפני רודף .
 דבחוביכון אסתלקו י"ד אהוון דשמיא קדישא ואשתארו בלא כח . דלא
 אית לכו אלא יד חיברין דגופא . ולא י"ד אהוון דשמיא קדישא . וע"ד
 כתיב בכהוא זמנא אל שמועה כי באה וגמס כל לב ורפו כל ידים .
 דכני י"ד אהוון דשמיא קדישא דחינוך אהקשרו ביי"ד חיברין דגופא .
 השתא אהרפו י"ד מי"ד ובעו לאסתלקא מגופא :

ובר כי בני מיני אורי לכו משה לישראל וחוליק לכו למעבד כדן
 למחוי לכו חילא ותוקפא לפולחנא דקצ"ה ולאסתקפא על בעלי
 דבבבון

דנצטון ולידתה ארעה דישראל: . . . הכ"ד בסיפא דאורייתא ולכל ה"ד
 החזקה ולכל המורה הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל . . . וסמך
 ליה בראשית וכו' דמשה ר"מ איבו אורי לישראל למכויו לכו חילא
 ותוקפא דאיבו יד חזקה ודא איבו צמאי דקשירו י"ד חטון דשמה
 קדישא ב"ד איברים דידכו וכיכי דמי אהא קאמר ולכל המורה הגדול
 דאיבו יראה דאעיל בלביכו . . . ומהיבא אחי לכו אהא קאמר לעיני כל
 ישראל . . . דמתרין עיינין דידכו דאתקשרו בכו י"ה דש"ק בדה סוי לכו
 יראה . . . דכד אסתכלו בעיניכו דבראשית ברא' אלהים את השמים ואת
 הארץ . . . כמה רקיעין וכמה ארען ועורין רברבין ברא' סו"ל יראה מקב"ה . . .
 וע"ד אית בקרא דבראשית כ"ח חטון וז' תיבין . . . דז' תיבין אינון
 לקבל ז' נוקבין דברישא דאינון מביבא כמ"ד ר"מ וע"ד ב' דבראשית
 רברבא דחטון רברבאן אינון בנייה כמה דאחידע . . . וכ"ח תיבין דאית
 בקרא. אינון לקבל כח ותוקפא דאחי לב"ג כד מלרף חטון דשמה קדישא
 ב"ד איברים דיליה :

פרשת חקת

(קעב) בראשית כללא כילי לן מארי דרזין דאת יו"ד לא חשבין
 לה בדהי חייב ועמא דומנין עובא אית חייבין
 דלא אכתיב בכו יו"ד וסמכין אנקודה דחיריק דאוי חולידת יו"ד . . .
 ועל דא בתיבת בראשית בלא את יוד חטון דילה סוי א"ת בש"ר . . .
 דאיבו חושבן חתק"ג בחשבן חולאות וכמ"ד פ"ק דברכות (דף ח' ע"א)
 על זאת יתשלל כל חסיד חליך לעת מלוא זו מיתה שנא' למות חולאות
 חניא נמי הכי תשע מות ושלישה מיני מיתה נבראו בעולם חולאות
 בגי' הכי סו קשכ שכולם אסכרא ניחא שכלן נשיקה וכו' נשיקה דמיא
 כמשחל בניתא מחלבה :

(קעג) בראשית איבי חכמה. ראשית חכמה יראה. ס' ברא' אלהים
 את השמים ואת הארץ אינון זו"ן דכל פרטוף . . .
 דאיבו ז"א דאקרי שמים וארץ דאיבי מ"ל דאינון סלקי לנו אבא ואימא
 ותמן אכתברו דברא' איבו ליבנא דברורא וכלהו אכתברו בבראשית דאוי
 חכמה ואיבי מחשבה ס"ד רשב"י ז"ל דבמחשבה אכתביר כולא . . . ודא
 איבו בקדמיתא דהארץ היתה חשו וכו' ותשך על פני תהום . . . דאכתברו
 מלכין קדמאין ונחתי לתתא ולא אשתאר בכלים דידכו אלא רוח אלהים
 מרחפת חטון מ"ח רפ"ח . . . דאינון רפ"ח גי' וז"ל . . . כדן ויאמר אלהים
 יבי אור דאינון ב' זמנין אור לקבל ה' פרטופים דכלל פרטוף סו"ל הכי . . .

ולבחד אתהקנו במאי דאתי לכו. ומאי דהוה לזו"ן חור דנפש לחודיה
 בתר הכי הוה לכל חד מנייכו חמש זמנין חור. וכל דא הוה בראשית
 בקדמיתא עד לא אתברי אדם דבהכוח שעתא ברא חלשים חיבו בתר
 עליון דחיבו בריר לזו"ן ואשלים לכו בה' נכורין. אבל בתר הכי דחיבו
 בסיפא דאורייתא בתר דאחו ישראל ואחיייבת אורייתא האי בירורא
 הווי לעיני כל ישראל דאינון מזרין לזו"ן ואשלימו לכו ע"י דלנותא ועסקא
 דאורייתא ועובדין דעבדי פקודה:

(קעד) **בראשית** וסמין ליה זלבל היד החזקה ולכל המורא הגדול
 אשר עשה משה לעיני כל ישראל. בתרגומא

דיונתן בן עוזיאל התפרש דיד חזקה חיבו מעט דתפיס ליה בידי דהוה
 בר הרבעין ביחוי וזיה בזע ים ימא ומחא לכיפא. ואית לאהערא
 דמאי שיחטיה למדבריהכא דמחי לכיפא דחיבו סלע. דהאי לא שבחיה
 דמשה הוה דהא בהאי דמחי לכיפא אחגזר עליה למימת ודלא ליטול
 לארעא דישראל כמ"ד בתר הכאה דסלע יען לא האמנתס צי להקדישני.
 דאע"ג דבהכאה דסלע נמי במעט כד נפיק מיניה מיה חיבו אח ומופת.
 מיכו לא אחחזי לממניה בדי שאלא דאחייא ותמיהא. כיון דאתחשיב
 ביה חובא למשה ולקי ביה כדאמרן. ואית למימר דעקרא דהני קראי
 דאכתיבו בתר דאחפער משה אחו להרולי מאי דאית לאהערא אחאי
 לא זכי משה לאעלא לא"י דהא חיבו עביד לכו כמה אחייא ותמיהא
 במדברא ובארעא דמזרים. יוהו"ג לקב"ה לאחחיה לאשלמא כולא על
 זדיה ולקבלא גלותיה ובעותיה ונאעלא לכו לארעא קדישא. אהא קאמר
 קרא ברמיזא דאע"ג דעביד הני אחייא ותמיהא במזרים סה"ד לכל
 האוחות וכו' אשר שלחו ה' לעשות בארץ מזרים. ותו נמי ולכל היד
 החזקה דארים חווערא ובזע ימא. מיכו דא גרים דמחא ביה כיפא
 וגרס דלא לקדשא שמה דקב"ה לעינהון דישראל. סה"ד אשר עשה
 משה לעיני כל ישראל. ואיכא למימר דה"ע דלא אחקבל גלותיה למיעל
 לארעא קדישא בגין דכל ניסין דעבד משה כלכו הוה עביד להון בחווערא
 דידיה כמה דאשכחן במזרים ובימא ובשעתא דחב בחווערא ומחא ית
 כיפא אתעביד האי חווערא קטיגורא דיליה דהא ביה גרים דלא חקדיש
 שמה דקב"ה ואנן נקטינן דאין קטיגור נעשה סניגור. אהכי לא חעיל
 לכו לארעא למעבד להון ניסין בהאי חווערא למיכל מלחמא דארעא
 סה"ד הן הכה נור ויזבו מים הגם לחם יוכל תה אם יכין שאר לעמו
 לכן שמע ה' ויתעבר וכו' ואית לאהערא בהאי קרא מאי חיבו חווערא
 דחווה בגם לחם יוכל תה. דהא מאי דעביד הא עביד נמי הא ומחי
 חשתי לחם דלא יביל למיכב. אלא דקרא קאמר כדאמרן הן הכה נור

ויזובו מים . ובהא האעביד האי חוטרך קטיגור . ואי הכי תווסה כו"ה
 בגם להם יוכל תח אס יכין שאר לעמו . כהאי חוטרך לחיכו האעביד
 קטיגור ה"ה אין קטיגור געסה סניגור . ולכן שמע ה' ויחעבר . דא חיכו
 דקאמר קר"ה לעיני כל ישראל ולה קאמר לפני דלעיני חיכו כחשבן
 כלע . וחוב"ה דא גרים דל"ה נפיק חל"ה עפין עפין דמי"ה דאורייתא
 באלין פסקות וכמה מחלוקות על אל"ן עפין ואי לאו דמח"ה כה לא הו
 ערחין ד' ישראל ותנ"חין ואמור"חין באורייתא דב"ע"פ דאי"ה כלע חל"ה
 האמר כה ודברתם אל הסלע ונתן מימיו בל"ה עורח ויהא מתקיים כהון
 ולה ילמדו עוד אי"ש תח רעבו ויהו נפיק מי"ה בל"ה קושי"ה ומחלוקת ופסק .
 כ"ה אמר רב"ז ז"ל בתיקונין דחד ועשרים (מ"ד) דא חיכו בראשית ב'
 רב"ה דאיון תרי תורות אורייתא דבכתב ואורייתא דב"ע"פ . דבר"ה חל"ה
 תח כשמים אורייתא דבכתב ואת הארץ אורייתא דב"ע"פ . חוב"ה דא
 גרים והארץ דאי"ה אורייתא דב"ע"פ היתה תהו ובהו לדי"ה וריקני"ה .
 דנפיק טיפין עיפין . וחשך ע"פ תהום . כמ"ד במחשבים הוסיבני זה
 תלמוד בבלי . בגין דכול"ה קושין ופירוקין ופלוגתא ומה"ן דהפיק מיניה
 פסק והלכהא צ"ה דיהא לל"ה במים חל"ה כמ"ה דנח"ה לתהום .
 ולברורי מרגל"הן דא"ה ביה דאיון ני"ולין דאור דאי"ה ביה דאיון
 הלכהא פסיקתא . דבגין חוטרך דמחי לכיפ"ה האעביד ביה כמה דאעביד
 במלכין קדמ"הן דמיתו דנחתי לעלמא דברי' מא"הן דידכו וגחתי להו
 רפ"ה ני"ולין לאח"ה להו וכל מא"ה דעבדינן כשה"ה בללותין וכעו"הן
 ובאולפנ"ה דאורייתא לברורי הני ני"ולין . והכ"ה בעינן לאער"ה גרמון
 בחלמודא ולעיינ"ה ביה במחשבה לברורי ני"ולין דבי"ה . דבמחשבה
 החבריר כול"ה דא חיכו דאמר ירמ"ה במחשבים הוסיבני דא חיכו
 תלמוד בבלי ומ"ע האעביד הכי אהא קאמר כמתי עולם דאעביד כמתי
 עולם דאיון מלכין קדמ"הן דאח"ה ובעו בירורא . וה"נ בחלמוד
 בבלי צ"ה בירור . ועד לא החבריר לא נפקי מגו גלותא אה"ה סניך ליה
 גדר בעדי ולא חל"ה הכביד נחשתי . דבג"כ אח"ה ריך גלותא ולא מפריק
 לן כל כמה דל"ה החבריר כול"ה דא חיכו דאמר רב"ה מיוס שחרב
 בהמ"ק אין לו להקב"ה בעולמו חל"ה ד' אמות של הלכה דמיומ"ה דאח"ה
 ב"ה מקדש"ה דאי"ה מ"ל דאח"ה מיינה בעלה . לית ליה לקב"ה קיומ"ה
 בעלמ"ה דין לברר"ה ליה חל"ה ב"ה אמות דהלכה : דכד החבריר הלכה
 החבריר ני"ולין דקדושה ואתקיים ואתתקן עלמ"ה . דא"ע"ג דבללותא כמי
 מבררין גלותא אהני"ה לשעתה ואח"כ נסתם לנורי השפע חל"ה אורייתא
 כולי יומ"ה כמ"ד מא"ה דרזין דא חיכו דאמר בעולמו ז"ה דאקרי עולם
 ומ"הן דל"ה לעי באורייתא גלות"ה כמי לא אהני"ה מידי ה"ה ד' מסיר

אזנו משמוע תורה גם הפלתו תועבה וכדאמרינן פרק קמח' דשבת .
 דא חיבו דאמר סהם מניחין חיי עולם דחיבו ז"ח דחקרי עולם כמ"ד
 עולם חסד יצנה וכדאחוקמוס . ומניחין חיי עולם דחיבו בחי' רוח .
 ועוסקים בחיי שעה דחיבו מ"ל בחי' נפש . דא חיבו דבתר קרא דגדר
 צעדי . כחיבו גם כי אזעק ואשוע סהם תפלתי . דקרא קא יחיבו
 טעמא . אמאי התאריך גלותא . ולא התברר חלה ע"י דתלמוד בבלי
 דאחמר ביה במחשכים הא חנן הנחין תפילין בכל יומא ויומא . וביה
 חנן מבררין נ"י דקדושה . אהא קאמר דחי לח ילפינן אורייתא דבע"פ
 גם כי אזעק ואשוע כהם תפלתי . דמסיר אזנו משמוע תורה גם הפלתו
 תועבה דחינון תפילין דהו עובדא וחיונון בחינת נפש . סה"ד גם כי יתנו
 צניוס עתה אקבלס . דחי חנו הלכתא ומבררי בדה יתפרקון מן גלותא .
 ובג"ד בתר דאחחרב מקדשא השתרי לרבי למכתב אורייתא דבע"פ
 ולמעבד שיה סדרי משנה . דמקמי הכי לא הוה חלערין לברורין וכו
 סגי בקורבנין . היינו דסיים קראין ורוח חלבים דחיבי בחי' דרוח
 מרחפת מ"ח רפ"ח . היכי התבררו אהא קאמר ע"פ המים דחיבו
 אורייתא . ולע"ל ויאמר חלבים יחי אור . דיפקון בני גי'ולין וקב"כ חבדיל
 בין חשך לאור :

פרשת בלק

(קעה) **בראשית** תמן באר תמן שיה . באר חיבי שכנתא
 דאחקריאח הכי . שיה תרגומיה שוי כמ"ד

וישח לו עדרים וישת . אל המדבר פניו תרגומא שוי . דברים אורייתא
 חרמיז ליה לצ"ג ופקיד ליה דהאי באר דחיבי שכנתא . בראשית ברים
 חקונא דיתקין צ"ג . ליתקין בקדמיתא להאי באר . ולישוי לה מתקנא
 לקבל חנפוי דבעלה ז"ח לאזדוגא בהדס . דבעי צ"ג לחקנא מתחא
 לעילא ובקדמיתא יתקן להאי באר ובתרי הכי יתקן לדרגין דלעילא מינה
 ובג"ד ברא חלבים את השמים ואת הארץ וכל מה דבהו דאתרבי באת
 ואחלליל ביה אדם דהאי אדם ליהוי מתקן להו בעובדי דטבין וברעותיה
 ובכוונא דיליה בגין דוהארץ היתה תהו ובהו לדיא . וריקניא דחיבי
 אספקלריא דליה לה מגרמיה כלום . ובעי צ"ג לחקוני לה דחיבו חזיה
 לקבלא אור מלעילא . והאי פקודה פקיד לכל מאן . דידע ברזין עילאין
 דבהו מתקן לה באחעסקא באורייתא בפרדס דליה ובפקודין דעביד וס"ד
 לעיני כל ישראל . דחינון פקחין דבהו דחיה להו עיינין למחזי להגבו
 פקיד בא"ר שיי"ח . ואחמזי להו למעבד האי באר . כמה דצעדי ליה

קמחי דליון בית וחיון הכרסם יחק יעקב דחפרו להאי בחר דכתיבי
 באורייתא כהדיא. ומשה דליוו רביעאה כתיב ציה וישב על הבאר
 בחר חמישאה' התקנת ע"י דדור המדבר וליכי חדה מליון. חלה
 מתן עין דלתייבי ע"י דמשה אהרן ומרים מן בזכות משה עין
 בזכות אהרן בחר בזכות מרים. ובהר דחבו דור המדבר ומיתו במדברה
 אסתלק האי בחר ואחבעל. ואחעביד בחר אחר ע"י דמשה בדרה
 חנין דעילי לארעה קדישא וליכי אחעבידה בזכות משה דליוו אהרן
 לה. וליכי בחר אחרה מסערה דרהל ועל האי בחר עבדי שירתא ועלה
 חומר אז יסיר ישראל את השירה הזאת עלי בחר ענו לה וכו' כמ"ד
 מארי דרזין ודה ליכי בחר שפיתאה דלחעבידה ע"י דמשה. וכני שיתא
 בחר אחרמיזו בצראשית בא"ר שי"ה. ובגין דמשה ליכו אהרן לבחר
 דליכי שית. אהא כתיב ולכל ה'יד החזקה אשר עשה משה לעיני כל
 ישראל. לבקדמיתא עבד האי בחר כדכוס לחודיה ובה כתיב וישב על
 הבאר. דלא הוה כהדיה שום ב"נ מישראל. אבל בחר שפיתאה ליכו
 עבד לה לעיני כל ישראל דבחר הכי דלחעבעל בחר דדור המדבר ולה
 הוה לכו מיא לנשתי דרה דבתייבו. ליכו אהרן לה לעינייכו היינו
 דחמר אשר עשה משה לעיני כל ישראל מאי עביד בחר שית ליכי בחר
 שפיתאה דכתיבה באורייתא. ואמרי מארי דרזין דבארא דמרים מאן
 דשתי מיניה אפתחו עינוי ויכול למסבר אורייתא על בורייה באחגליה
 ובאחכסיה. ובג"כ דור המדבר דהוה לכו האי בחר אפתחו עובא
 ואחקריאו דור דעב וכוו מדכרי כל מאי דילפי ממשא משום דשתי
 ובארא דמרים והאי בחר השתא אחגניז בימא דעבריה בדאמור רבן
 והא גמי אחרמיז באורייתא לעיני כל ישראל. בגין דיתפתחן עינהון
 וידכרון אורייתא. להכי בראשית בא"ר תש"י. דלחעביד האי בחר
 לאדכרה לכו אורייתא דלית מיון מגדלין חיימין. והשתא דתש"י דליכו
 השכח דאורייתא דלת יליף השכח בגין דלית לך בחר דמרים. ה'ה
 ליכה שמיא דברה אלהים את השמים ואי תסתכל בהו אהנו לאדכרה
 מאי דלחגשי מיק. ובג"ד נימא דהיינו טעמיה דרבי חנינא דא' פ'
 הרוחה הרוחה בחר בחלום רואה שלום. דלא אחז ליה בחר בחלמיה
 חלה בגין בארא דמרים דמדכר ליה אורייתא ואהכי ליכו ליה שלמא
 כהדי רבן כה"ד וכל בניך למודי ה' ורצ שלום בניך והאי ליכו דחמר
 רבי נתן התם מלא תורה שנה' בחר מים חיים. אהכוון להא דחמרן
 ומר ח"ה ומנה"ח ולה פליגי. ותו לית ציה רזא דמאן דחזא בחר דליכי
 שכנתא בחלמא וליכי אחגליה ליה משום דחקין לה. ליכו סימנה
 דרואה שלום דליכו יסוד דחקרי הכי. ורג"ה רואה תורה דזכי גמי לתקנה
 דלעילא

דלעילא מניסוד איכו ז"ה דאקרי תורה . בג"כ בעי צ"ג לאתקנא האי
 באר ויזדבר דלא תפלוט ציה סע"א לינקא מנייה . דא איכו רזא דאמור
 רבנן צירא דשתית מיניה מיא לא תישדי צב קלא . דצירא איכי
 שכנתא . דכל טובא דעלמא אחמשך מינה ושפע דלעילא איכי פליגת
 ליה . להכי לא תשדי ציה קלא דאיכו סמא"ל גי' קל"א . דלא תפגוס
 לצירא ותגבר עליה סע"א דאיכו ס"מ למינק מיניה ובהאי דאמרן אחברר
 לן האי דדרשי רבנן אקרא דכתיב וממדבר מתנה וממתנה נחליאל ומנחליאל
 צמות . דאם עושה אדם עלמו כמדבר שהכל דשין צו תורה ניתנה לו
 כמתנה : וכיון שזכה לתורה נחלי אל . ומנחליאל צמות שעולם לגדולה .
 ואית לאתערא לפוס האי דרשה מאי שיאטיה דקרא דלכתביה הכא גבי
 באר דחפרוה שריס . ולפוס פשטיה לית ענייניה הכא גבי באר . אלא
 דמשום דהאי באר מאן דשתי מיניה התפתח באורייתא . אהא אזהר
 הכא דלא התפתח אלא חי עביד גרמיה כמדבר ואית ציה עוה . אהכי
 תיכו ליה אורייתא במתנה ומאן דיהיב בעין יפה יחיב ואי עסיק צב
 נחלו אל דתדיר הויא עמיה שכנתא דאיכי האי באר . ומנחליאל צמות
 ליסלק לדרגא עילאה מינה דתו יתקין דרגין דלעילא וכדאמרן גבי רוחא
 באר בחלוס :

פרישת פנחס

(קעו) בראשית אשכחנא בספרא דמגלה עמוקות חופן ח' דבעה
 משה מקצ"ה דליהוה תרי גברי מנהיגי דרז
 כמה דאית בצרופא דבראשית בשתי חור . וכך הוה בצריאה דעלמא
 כמ"ד צב"ר כל מה שבראתי בראתי זוגות שמים וארץ זוגות חמה ולבנה
 זוגות אדם וחיה זוגות עוה"ז ועוה"ב זוגות . ובג"כ אע"ג דמטא זמנא
 דיהושע ואין מלכות לוגעת בחברתה כמלא נימא . עכ"ד בעא משה
 למיעל לארעא קדישא לאלפא לכו תורת חסד . ויהושע איכו ינהיג לכו
 דבינא אשר יאל לפניהם במלחמה . ואשר יבא לפניהם במלחמה . דהכי
 קב"ה אנהיג עלמא בחרי גוויי כמ"ד בדבר ה' שמים נעשו בדבר נוע'
 במדה דין במדת רחמים . ואמ"ל קב"ה אל חוסף דבר אלי עוד בדבר .
 דלא תימא לי עוד דיהא נמי מנהיג אחרינא . בדבר במדת דין במדת
 רחמים . דא"א לתרין מלכין לאשתמשא בכתרא חדא . ותו דבר אחד
 לדור ולא שני דברים ע"כ ותו אמרי קמאי דאי הוה משה עאל לארעא
 קדישא לא הוה אחריבת ולא הוו אחמשכנו תרין מקדשין . דא איכו
 דדמיז בסיפא דאורייתא ולכל היד החזקה . איכו מדת הדין ולכל המורה
 בגדול

הגדול חיבו ח"ת כליל דו"ר אשר עשה משה דלחסיג עלמא ציומוי
 בתרין גוונין דו"ר. דמקמי הכי הוה צומדת הדין. כדלמין בדוכתא
 אחרינא. ואלע"ג דעבד משה הכי עכ"ד בעא דלעיני כל ישראל דלינון
 מנסיגי דרא. בראשית בשת"י. חו"ר דליהו תרין נהורין וח"נ ב' ראשית
 דליהו תרין ראשין דככי עביד קב"ה בצריחת עלמא את השמים ואת
 הארץ תרין זוגות וח"נ כל דהוה צבדיהו דלחסיג צאת. כולכו הוה
 תרין חמה ולבנה אדם וחיה עוב"ז ועוב"צ. אלא בגין דהארץ היתה
 חשו וצכו לדיו וריקניא דלחסיג ורעה דישאל מיתבחה וחושך ע"פ
 תבוס דבגין חוביהו גלו מארעה קדישא וגלותא לחשיך חסיפיון. אככי
 חע"ג דרוח אלהים מרחפת פריחא על חפי מיא דלחסיג עלמא בדיוח
 ורחמי. עכ"ד ויאמר אלהים יחי חור דליכו נהורא חדא דלינוכו. עלמא
 דבר אחד ולא שנים. בגין דחי הוה תרין מנסיגין ועאל משה לארעה.
 כד הוה ארעה. לדיו וריקניא. לא הוה אסתרב מקדשא וכוה חושך
 ע"פ תבוס דליכו המות דהו מייטי בחובין דידכו. אבל השתא קב"ה
 שפיק רוגזיה על חבנין וחעין. ואלשתארו ישראל בעלמא ומשה רעייא
 מסימנא חע"ג דהשתא לא עאל לארעה קדישא וירא אלהים את האור
 כי טוב הסוא דכתיב ביה ותרא אותו כי טוב. ויבדל אלהים בין
 האור כמד"ר דגנוזיה ללדיקיא לעלמא דאתי. וקב"ה גניז ליה דבזמנא
 דמלכא מסיחא חיכו יולף אורייתא כולה לישראל. (ב) ותו כימא דאתמר
 ביה מדרשא דאמר משה לקב"ה הנא לא חבנא אלא חד חובא וחמאי
 לא תימחול לי אחיב ליה קב"ה שיה חובין חבנא. וקא חסיב לכו
 בתנחומא: ח' שלח נא ביד השלח. ב' למא הרעות. ג' הלוא ובקר ישחט
 להם. ד' אם צריחה יברא ה'. ה' שמעו נא המורים. ו' תרבות אנשים
 חטאים. בג"ב כד בעא משה לעיני כל ישראל דליכוו לכו תרין עיינין
 דלינון משה ויחושע לא קביל בעותיה ומ"ע לא קביל אהא אחרמיז שיה
 חובין דחב בצראשית. ב' רמיז "ביד השלח. ר' ה"רעות לעם הזה.
 דה"א חיכו שמוע דתיבה. ח' "אם צריחה יברא ה'. ט' "שמעו נא
 המורים. יוד "ישחט להם. ת' "תרבות אנשים חטאים:

קעז) בראשית בהאי דנעין אורייתא כופא צרישא. אחרמיז
 רבצנותיה דמשה ר"מ דאמרי קמאי (מג"ע

אופן ס"ג) דמשה במראה הסנה זכה למחזי ולמנדע רזא דעשר הוינה
 דאור ישר דלינון סלקי לחשבן ס"ר הכ"ד וירא ה' כי סר לראות. ובתר
 הכי כד קביל לוחי דברית זכי למנדע עשר הוינה דאור חור דלינון
 גמי חושבן סר וכדין אשתעביד סרסר ואוריד שכנתא מן שמיא לארעה
 ותא חזי כמה תקיף היליה דמשה משאר לדיקי ונביאי דעלמא. דלינון
 לא

לא זכו למאני דזכה משה בחייו דאינוו או זכו לכחי בתר דאחפצרו
מעלמא זכו. ובג"כ נימא דדא איכו דאמרינן ודע שמתן שכרן ש"ך
לע"ל. דמתמן שכר דידכו דאיכו בחשבן שכר דאינון יו"ד כויות דאור
ישר ויוד כויות דאור חוזר. לא זכו ליה אלא לע"ל כה"ד מה רב עובד
אשר לפנת ליראיך. דכחי רב עוב הלפון ללדיקים דאיכו לע"ל כמ"ד
לדיקים יושבים ועטרוהיכם בראשיהם ונהגים מזיו השכינה. דכחי עטרה
איכי כו"ר דעס אחוון ידיה סליק לחשבן ס"ר דאיכו אור דחשבן שמתן
ידיה. כמה הוי איכו כחשבן ליריאך. דאיכו סר עס כללות דשמתן
ודא איכו דכתיב עיני ה' אל לדיקים. ללדיקייא אית לכו למחוי יקרא
דקב"ה דאיכו כחשבן עיני דהרין עיינין אינוו סלקי לחשבן ס"ר. ודא
איכו עיני ה' דחזו בוויין ידיה דאינון כחשבן עיני דאינון תרין עיינין
דאיכו סר. ואיכא למימר דאגרא דא שקלי לקבל מה דאעלימו עיניהון
בהאי עלמא דלא למחוי ולאסתכלא במידי דאסיר לכו לאסתכלא.
ויכבי לכו אגרא עין תחת עין. ורשיעיא דלא נערי חזותא דידכו
ומסתכלי באחר דלא אחחוי כתיב זכו ועיני רשעים תכלינה. ודא איכו
דאמרי רבנן דלא חזו אפי שבתא. דאינון בוויין דאמרן דאינוו פנים
ידיה. ולזמנא דאחי דאשתביק חובין דידכו ואודכו עיינין דילהון כתיב
זכו כי עין בעין יראו בשב ה'. ליון. דעין בעין איכו חושבן כויות
דאינון סר. וכ"כ לדיקייא דנערי עיניהון ולא מסתכלי באסורא וכוו
תרין עיינין דיליהון מרבבא לעשר כויות דאינון חשבן סר. כד מסתכלי
ברשיעיא אחוקדו. כמאן דאחוקד במורא דכא כתיב כי ה' הליך אש
אוכלה הוא ובג"ד גבי רשב"י ובריה כד נפקו ממערתא כל היכה
דמסתכלי הוה אחוקד כדאמרינן בפ"ב דשבת ילתי בת קול ואמרה
להחריב עולמי ילאחס חזרו למערתבם בנין דכוו מסתכלי זכו כיו"ד
כויות דאו"ח דאיכו דין. וכיינו דאמרי יהסס נתן עיניו בו ועשאו גל
של עלמות כה"ד ולכל סיד החזקה דאינון יוד לירופין דכויס דאיכי בת
ד' אחוון וכוו י"ד ואינון י"ד החזקה דאינון אור חוזר דאיכו דין חזק.
ולכל המורא הגדול לקבל יוד כויות דאור ישר דזכה לכו משה בסנס
דכתיב החס אסורה נא ואראה את המראה הגדול הזה ואינון לקבל
חסד דאחקרי גדול. אשר עשה משה לעיני. דעשה איכו תקון דחקין
ליוד כויות דאינון כחשבן עיני דתרי עיינין אינון חשבן ס"ר. דכללות
בוויין דאו"ח ואו"ח דאיכו כל סלקי לחשבן ישראל דתרי זמנין ס"ר איכו
חק"ך וכללותא דעשרין הווס וחד דכליל כלכו כולא איכו חשבן ישראל
וכל אלין אימתי זכי לכו משה ר"מ אכא קאמר בראשית ברא אלכיס
אח בשמים ואת הארץ. דברישא כד אצברי עלמא הוה אלכיס דאיכי
שבתא

שכנתא את השמים ואת הארץ דכות בשמיא וארעא . ובתר דחזו בני
 נשא ובארץ היתה חסו וצבו וחשך . דכות לדיא וריקניא מנהורא דשכנתא
 דבחוביבון אסתלק שכינתא לעילא מז' ריקיעין כדחמרי' במדרשא . ובתר
 הכי ורוח אלהים מרחפת דחיבי פריסא על ארעא . ע"פ המיס כד
 אחייביבת אורייתא דאמתילא למיס כדן הדרא שכנתא זחיבי רוח
 אלהים . וצבאוה זמנא דאחייביבת אורייתא . כדן ויאמר אלהים יחי
 אור ויחי אור . חינון חרין אורות אור ישר ואור חוזר . דאחגלו לב"כ
 דחיבו בהאי עלמא . ומאן חיבו משה דכתב ציה כי טוב הב"ד וירא
 אלהים את האור כי טוב . דמשה דאחקרי כי טוב . הוא לזיו יקרא
 דאלהים דחיבו אור . אלא ללא זכי האי אלא משה . הב"ד ויבדל אלהים
 בין האור ובין החשך כמד"ר דגלוזו ללדיקים לעת"ל . דחינון חמן חזו
 אור דידי . ולזמנא דאתי ויקרא אלהים לאור יום וכו' דא חיבו דכתב
 בפ' דפנחס הוא דתן ואבירם קריחי העדה אשר הלו על משה ועל
 אהרן בעדת קרה צבאוהם על ה' . ותפתח הארץ את פיה וכו' באכול
 האש הנמסים ומאחיים אים . דחיה לאחעררא אמאי שני קרא למכתב
 הלו . ולא כתיב הקהילו . ה"ג הכנישו כתרגומו . אלא דחאי הלו
 אהפרם נמי צגוניי אחרוני . חדא חיבו אסתכלות כמ"ד מלין מן
 החרכים . וזו אהפרם ליבנא דאוקדא כמ"ד וילת אש בציון . ה"ד אשר
 הלו על משה ואהרן דאסתכלו עליהון בעינא בישא . ודא גרים לאגברא
 מדס"ד . וכוה צבאוהם דחינון אוקדון אש דחיבו דין על ה' דחיבו רחמי
 דאגברו אש דחיבו דינא על רחמי . ואחכי ותלא אש מלפני ה' ותאכל
 אותם דחאי דינא אהדר לקבליהו :

פרשת מטות

(קעח) **בראשית** חמן אח"ק חמן צי"ש האי חיבו גיכנס דחיבו
 אחר צים למאן דעביד צים וברא יהיה אלהים
 דחיבו דין למידן ציה חייביא . ואימתי ברא ליה בשעתא דברא שמיא
 וארעא . ודא חיבו את השמים ואת הארץ . ומ"ע ברא ליה בגין דהארץ
 דחינון יחבי ארעא היתה חסו וצבו . כמד"ר אלו מעשיבן של רשעים .
 וחשך על פני חסום דחיבו צהפוך אחון חמות . ובשעתא דמית אנפוי
 ירוקין וכיון דעאל לגיכנס מתהפכי אנפוי מירוק לחשך ודא חיבו וחשך
 ע"פ . דכתי חיבו אורחיה דמאן דחריך בגורא דליכוי אנפוי חשוכין .
 ומ"ע עבד ליה גיכנס בגין לבררא ולנקאה ניצונין דקדושה דאחערבו
 באדם עם רע דביב בחובין דעביד . וצבו אגבר סע"א אקדושה
 ואחערבו

ואתעבדו טוב ברע וע"י דאשחא דגיהנס אהעבד ליה עכדה דמאן
 דעאל במקוס . הכ"ד כל דבר אשר יבוא באש העבירו באש ועבר .
 דרובא דחובין דחב בר גס חינון מסערה דאש . עריות חינון מסערה
 דאש דאשחא דילת"ר לטיע ביה ועבד חובא דא . גיוסנותא וכעסנותא
 חרויכוו מנסערה דאש . לא פרלח לא תונו איש את עמיתו
 לא תקלל חרש . מדליק גדישו . מכה אביו מקלל אביו כולכו מסערה
 דאש . וכי יבי דאיכו מהנס גרמיה ה"ג מחממן ליה גיהנס . זבגין
 דחייבי גיהנס בכל יומא אהודו על חובייכו ואמרי ה' אלהים חמת .
 דככי אשכחן בצלועי קרה דאמרי מכה חמת ותורתו חמת ואנהנו בדא"ס .
 לפוס כך אהרמ"ז כס"ה ברה" אלהים חת" חמת . ותא חזי דגיהנס
 יאע"ג דלא אכתיב באורייחא בכדיחא תיכו אכתיב גבי צלועי קרה הכ"ד
 והפחה הארץ את פיה ותבלע אותה וכו' ומשום דחז ליה צעיניכו אככי
 לא אלטרין למכתב גבי חובי אחרוני טונשא דגיהנס . דגילפי לה מצלועי
 דקרה . היינו דרמ"ז ככי במאי דנעין סיפא דאורייחא ברישא . לעיני
 כל ישראל את"ר צי"ש . דחזו צעיניכו האי אתר דקב"ה ברא ליה את
 השמים ואת הארץ . דאי לאו הכי אין כל חדש חמה השמש . וחיינסי
 חזו ליה . בשעתא דהארץ היתה חכו וכוו לדיח וריקניה דפסחה פומא
 ואתעבד חלל ובלעה להו . ודא איכו דאמ"ר והארץ היתה חכו וכוו
 אלו מעשיכון של רשעים . דבגין עובדיכון דצלועי קרה . הארץ היתה חכו .
 זחשך על פני דאחשיך חנפין דיזכו בגיהנס . ונחתי לנוקבא דתהומא
 רבא דא איכו חכוס . ובה שעתא ויאמר אלהים יהי חור דא משה פני
 משה בפני חמה . ואיכו יהי בהויהו יחא וישחאר רישא דעמא . ויבדל
 אלהים בין האור דאיכו משה ובין החשך חינון צלועי קרה חייבי דגיהנס
 ותו רמ"ז לעיני כל ישראל אתר צי"ש . כמד"ר כל פרנס המעיל חיימה
 יחירה על הצבור שלא לש"ש . עליו הכתוב אומר אשר נחנו חתיחם
 בארץ חיים . דגיהנס כלה וחס חניס כלים . ודא איכו לעיני כל ישראל חינון
 פרנסי הדור . הא קמייכו אתר צי"ש דאיכו גיהנס דברה אלהים את
 השמים . עם שמיא וארעא . וכמה דשמיא וארעא חינון קיימין ה"ג
 חינון קיימין בגיהנס לדרי דרין . ואי תימא אמאי יתיר חובא דא משאר
 חובי דעלמא דאמרת ביה דגיהנס כלה וחס חניס כלים . הא פריך ליה
 בתלמודין ברה" וקאמר וכל כך למה לפי שפשוטי ידיהם בזבול ואין זבול
 אלא בית המוקד שגאמר בנה בניתי בית זבול לך . ואית בהא טעמא
 רבא דחינון גרמי דיחרוב ביהמ"ק וישראל ישחרון בגלותא עד דייטי
 מלכא משיחא וכל זמנא דגלותא יחובון לאונסייכו משום דשרו בין
 עממיא וגרי עלייכו כמה גזרות . וחובייכו תלי בחינון דגרמו הרבכה .

וכל זמנא דיתחזון חינוך יתענשו בגינהון והכיו קאמר דנידונין צה
 לדרי דרין . והשתא אוליפנא דלאו לכל פרנס המטיל אימא יתירה
 עונשיה הכי . דההוא חוביה לית ביה יתיר משאר חובין דליעניש עליה
 צהכי . אלא חליניה דגרמי חורבן בי מקדשא קאמר דגיהנס כלה
 וטעמא כדאמרן . היינו דרמיז קרא צתר הכי וכאדן היתח תבו וצבו .
 דכחי דאמרין לעיני כל ישראל אתר ביש . משום דאטילו אימא יתירה .
 לאו לכלהו . אלא לכהו דבגיטיהו האדן היתח תבו וצבו . דארן
 ישראל השתארת בגלותא לדיא וריקניא מיחצבהא . וחסף על פני דגלותא
 אחסף חגיביון . ובגין דלא אחברי גיהנס אלא לרשיעיא לאוקדא לכו .
 ובזמנא דת"ה דיתבטל י"ה"ר וייתי ליה קב"ה ושחיע ליה חו לא אלעריך
 גיהנס ויתבטל מעלמא . אחכי רמיז ורוח אלהים מרחפת דא רוחו
 דמשיח . דבההוא זמנא ויאמר אלהים יחי חור ללדיקיא דחיבו ג"ע .
 וביה זמנא ויבדל אלהים בין החור ובין החסף דיתבטל גיהנס דחיבו
 חסף . ובהא תרינא מאי דפרך רבינו שמואל הלוי ז"ל דהיכו קאמר
 דנידונין צה לדורי דורות הא גיהנס כלה . דהא קאמר דנידון לדורי
 דורות . בזמן דחיבא דרין . ובההוא זמנא דת"ה חו ליבא דרין דבלע
 המות לנלח . ובההוא זמנא גיהנס כלה . ועכ"ד וחס אינס כלים .
 דאית להו עונשא אחרינא . וה"ל לעיבותא קאמר דחינס כלים למחוי אפר
 כפושעי ישראל בגופן כדקאמר התם . ובגין דגיהנס חור דידה צבני
 אחברי כדא' פי' מקום שנהגו . אחכי ב' דבראשית רברבא . לנימר
 דאחברי צבני . ודא חיבו לעיני כל ישראל . הא חזו ברראשית אתר
 ביש . דחיבו אתר מזומן למאן דעביד ביש . וסיכי יתלל מניניה באתעסקא
 באורייתא דחיבי ברית אש . כמד"ר ת"ח הין חור ש"ג שליט צבון .
 ומנ"ל מכלמנדרא דחיבי ברית אש דאתעבידת מאש . וצעי לאתעסקא
 צה בניגון ובזמר כי היכי " " דליתלל מאש דגיהנס . כמד"ר
 הקורא בלא נעימה ושונה בלא זמרה עהכ"א וגם חני נחתי להם חוקים
 אשר לא טובים ומשפטים לא יחיו צהם . ודא חיבו ברראשית בת אשי"ר .
 וחו צעי לאתעסקא ביראת שמים דאש הין יראה הין חכמה ודא נוט'
 ברראשית ש"ב תיר"א דליתב צחימתא וליפתח צשמעתא . וצעי נמי
 לאתעסקא בקבלה דילה דמאן דעסיק בקבלה אקרי בן לקב"ה ואיחי
 יסודה ועיקרא דאורייתא . דא חיבו נוט' דברראשית צ"ר אשי"ת דליכוי
 בדרגא דבר לקב"ה . ואיחי יסודה דאורייתא . וצעי נמי דליכוי כסוי
 עם אתחא דתיכוי חורה דיליה בעהרה . להכי נוט' דברראשית אש"ת
 רב"י דכחי רבי דחיבו עסיק באורייתא ליכוי ליה אשא . וצעי נמי
 דלא יבא כעסן ולביה צוער באש . אלא דיבא חבי"ר ה"ש דאש דיליה

תצירא . דאמור רבן כל הכועס כל מיני גיהנם שולטין בו . דאית
 גיהנם דגופיה דבעיר באש . ואית גיהנם דאש . ואית גיהנם דשג .
 וכלהו שלטי ביה . ובעי נמי דליהוי ליה בר ולחס דאיהו מזוגא דביתיה
 ולא ליטריד במזוגיה ותיהוי תורתו של דואג משפס ולחוך ולא תיהני
 ליה מידי . לפוס כך בראשית נוט' ב"ר אשי"ת דליתיב בביתא בר . ותו
 נמי ליחלל מגיהנם מאן דאית ליה אשת ריב דאתתיה . שלעא ביה ועבדא
 עמיה ריב כמה דאמור רבן שלשה אינס רואים פני גיהנם וחד מנייהו
 מאן דאתתיה שלעא עליה . ותו נמי אתרמיז הכא מאי דאמור רבן
 לעולם יראה הדין כאלו חרב מונחת לו על לוארו וגיהנם פתוחה לו
 מהחתי . כה"ד לעיני כל ישראל . אינון רבן דייני דיינין לכל ישראל .
 יחזן פעיניהו . אחר ביש דא איהו גיהנם . ברא אתוון ברא כמ"ד
 ברא אתהן בחרבוהו . דליחזי בעיניה כאלו חרב מונחת " על לוארו
 וחתך ליה . ובדא לידין דין אמת . דס"ת ברא" אלהים" את" איהו
 אמת :

פרשת מסעי

(קצט) **בראשית** וסמך ליה לעיני כל ישראל . הכא רמיז
 יומין דתשובה דאינון כחשבן כל ואינון אתתקנו
 לישראל דלאומין דעלמא לא אהני תיובתא . ומאן אינון יומי תשובה
 תלתין יומין דאלול ועשרין יומין דתשרי עד יום א"ך דאיהו הו"ר הא
 אינון כחשבן כ"ל . ואינון בראשית דכד עברו חמשין יומין אלין דאינון
 בתשובה כדן בראשית דאיהו נוט' חס"ב יא"ר דהקב"ה אהדר ליה
 ומקבל ליה בתיובתא וכדן יאר ה' פניו אליך . ואית בכו תלתא יומין
 לקבל תלת אבסן . כה"ד ולכל סיד החוקה לקבל ר"ה דאיהו לקבל
 ילחק . ולכל המורא דא איהו יומא דכפורי דאיהו יום דין הגדול והמורא
 ואיהו לקבל יעקב דאתכני בתיבא מורא ואמר מה מורא הנקום הזה .
 הגדול דא איהו הו"ר דאיהו צומין דשליט חסד בעלמא דאיהו אקרי
 גדול . אשר עשה משה דאיהו תקין הני יומי לתיובתא ואתרמיזו בר"ת
 "אנה לידו" ושמתי לך וחולף לישראל למיתב בתלתין יומין דאלול ודא
 איהו רמיזא דקרא צפ' דנוסעי "וכיו" אלה" לכס" לחוקת ר"ה אלול
 ואינון ל' דלעיני . דבהו עיניהו ד' ישראל נשואות למרום ועמכוון ד' דכ"ל
 הוו נו"ן . ואיהו משפט לדורותיהם דבכל דרא בעי צ"נ למעבד משפט
 ביצריה . ואינון אחייבהו לישראל דבהו בראשית חס"ב יא"ר כדאמרן .
 ותו חס"ב אר"י דבהווא זמנא דחסדים שליט מול ארי ובהווא זמנא

בתיב צהר ה' יראה חתונן אריות דחיבו דרגה דינוגא לקבל חברהם .
 וחו בראשית ר"ה "בהם" אלף "רים" שעות "יעשו" תשובה דהני חמשין
 יומין כל יומא כ"ד שעי סלקא לחשבן אלף ריש . וכימון האלף לך שלמה
 ומאחיס . ובגין דאיבא תיובתא בג"ד ברא חלבים חת השמים וכו' .
 דאם לאו תיובתא כיון דזמין צ"ג למחטעי קמיה קב"ה לא אחזי למברייה
 וחו דתשובה לחברי קמי דלחברי עלמא . הכ"ד וסארך היתה חסו
 וכוו חלו מעשיכון ש"ר כמד"ר . ועכ"ד ורוח חלבים מרחפת פריסא
 על בני דהדרי בתיובתא ושפכי לבייבו כמים . וחו על פני המים חינון
 יומין דחג דאית ביה גיבור המים . ובהכוח זמנא ויאמר חלבים יכי
 אור ויכי אור דקביל לכו בתיובתא ויאמר ה' פניו . ובג"ד תשובה במילוי
 חיו"ו ש"ן ו"ו ב"ה ה"א סליק לחשבן אור דחיבו אלף ומאחיס וששה
 וברי הוי חו"ר אלף רי"ש ו' :

ותקונא

דא לחבני מייסודה דבעל מג"ע איפן ק"ג וחו אמר התם
 דחינון נ"א יומין דתיובתא עלייהו רמיז קרא חלו נא פני
 אל ויחננו . ולדידן דא חיבו דקאמר משה אל נא רפא נא לה דיומין
 דרפואה כמ"ד חמר ה' ורפאתיו חינון נ"א . וחינון נו"ן דאית בכו
 שעתו אלף ר' בחשבן רפאל . וחסכי אל נא רפא חתונן רפאל וחסתאר
 נא דחינון נ"א יומין . הכ"ד ושבת עד ה' חלביך . ושבת במלואיה
 סליק אלף רי"ש . ז"ש משה סלח נא לעון העם הזה כגודל חסדיך כיומין
 דסוכות דאית בכו חו"ר דחיבו ימי סליחה וחיו לקבל חסד הכ"ד
 בגודל חסדך . ודא חיבו סליחה דנ"א יום דאית בכל שחא . ולקבליוכו
 אית חמשין יומין בין פסח לעזרת דבעי לאתקדשא בכו לקבלא אור ייחא
 בחג השבועות . וחינון חרין נו"ן . דאתרמיזו בנן דבכל שחא ירמי
 דחינון ו' חיבא נו"ן . ודא הוא דחמר מ"ה ה' שואל מעמך כי אם ליראה .
 ודרשי ז"ל אל תקרי מ"ה אלא מ"ה . דמאה יומין בשחא בעי ליראה
 ה' . ובג"ד דרשי הגבר הוקם ע"ל שהקים עולם של תשובה דע"ל חיבו
 ק' יומי דתשובה . וכמה דעבדת נ"א יומין לחיובתא דחיבי רפואה
 הנפש כדן חעביד למרים ותקבל לה בתיובתא ותיכוי לה חכוותא ודא
 חיבו דאמרינן כד חגן מתודין בכל שעתא חנא ה' חלבינו וכו' לרמוז
 דחאי ודויה לכו אחד דחיבו אלף כנ"א יומין דתיובתא וליזערף בהדייכו
 דביה תחקבל בעותין ודויה דין . ודא חיבו דקאמר משה בשעתא
 דבעא על ישראל לתכפר לכו חובא דעגלא ועתה אם תשא חטאתם .
 ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת . דהא באורייתא דידך חכסיב
 חכוותא דתיובתא הכ"ד ושבת עד ה' חלביך . וחינון נ"א יומין דתיובתא .
 וחי לא מקבלת לישראל בתיובתא . חו לא ילפי מנייכו ישראל דבחד

הכי למסדר בחיובתה דהא ישראל לא אחתו לכו האי חובה חלה לאורו
 לעלמא חיובתה כמד"ר פ"ק דע"ז . ואי לא תקבל לכו אי הכי מחני
 נ"א דאת לריך למונחי מספרך פקודה דחיובתה . דהא לא חית צ"כ
 דחו חב בחיובתה : ודא חיכו רמיזא דקרא ועמא עמא יקרא . דמאן
 דחב ואשטמי בחובין דחב עמא יקרא דכעי למקרי קמי קב"ה על חובוי
 כחשבן עמא דחינן חמשין יומין . ותא חזי דהני חמשין יומין חינן
 חד משבעה דיומי שחא . כמה דשבת חיכו חד משבעה יומין דחול .
 דשבת חיכו שביטה מיומין דחול . וחמשין יומין חינן שביטה מיומין
 דשחא . וע"ד חיובתה חיכו בירחא שביעה לקבל ירחי שחא . ובחר
 שחא ירחי אחריני . עבדין פסח דביה ביעור חמץ . וע"ד רמיז קרא
 ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה וכו' ראה חיכו ר"ת "ראה
 "השנה "אלול הו"ר . ובתריה כ' היום חיכו יומא דכפורי וחינן סימנא
 דכולא שחא למהוי לב"ג ברכה או קללה . דאי תב צבו בחיובתה שלימה
 הוי ליה ברכה ואי לא הוי ליה בהפוכא הו"ד את הברכה אשר תשמעו
 וכו' . והני יומין סלקי לאלף ומאחן שעין דחינן חמשין כ"ד . בג"כ
 ראה נוצ' מאתים "ריש" אלף" הם . וע"ד כתיב צבו צלדיקי ותגור
 אומר ויקם לך . חינתי בזמן שעל דרכך נגה אור . דעל חובין דילך
 דאת רגיל צבו האיר האי אור דחיכו אלף וריש שעין דצבו ת"צ צ"כ
 בחיובתה . ותו נגה אור חיכו תשובה דסלקא לחשבן אור . ת"ו ש"ך
 ו"ו צ"ת ה"א . חינן סלקי לחשבן אלף ומאתים ושיחא :

(קס) בראשית אמרי רבנן דעדנא דסעודתא דיממא פעה
 רביעית מאכל כל אדם . ששית מאכל ת"ח .
 והכי אתרמיז בריש אורייתא וסמוך לעיני כל ישראל . דלכל אדם
 מישראל צ"ר אש"ת כמ"ד יהי פסת בר בארץ דחינן גלוסקאות כמ"ד
 פ"ב דשבת . ואימתי בראשית "בשעה רביעית . "אם "ששית" יהיה
 "תלמיד דח"ה דטריד בגרסייה זמניה בששית . והכי נמי אלטרין למעבד
 דייגא דדן דין אמת . הו"ד ברא חלבים את דברא ליטנא דעשי לי
 את הכריה וליטנא דהבראה חלבים חיכו דייגא כמ"ד חלבים לא תקבל
 ואי עביד הכי הוי דייגא קשוע היינו דס"ת ברא וכו' ס"ת אמת . ודא
 הוי שותף לקב"ה והוי כאלו ברא את השמים ואת הארץ . האי חיב
 דקאמר על הדן דין אמת לאמתו אפי' שעה אחת כאלו נעשה שותף
 להקב"ה כמ"ב . דהאי שעה אחת חיכו שש חמשיה דחיכו בחר שעתא
 דרביעית דחיבי מאכל כל אדם . והאי גברא דאשחיה תו שעה אחת
 ואכל בששית נעשה שותף להקב"ה . והכי אתרמיז הכי אהא קאמרי
 כמ"ב . דבחיבה בראשית אתרמיז הכי כדאמרן . ובהכי ניחא דרבנן
 מסקי

וּפְקִי הָכִי מִקְרָא וַיַּעֲמֹד הָעַם עַל מִשֶׁה מִן הַבְּקָר עַד הָעֶרֶב . זֶה־יְכִי
 אַחֲרַמִּיז חֲפִי' שְׁעָה אַחַת בְּהַאי קִרָּא . אֲלֵא דְהַאי דִּינָא אֲוֹרְחִיה לְמִיחַב
 מִלְּפִרָא עַד הָעֶרֶב דְּהַאי שְׁעָה שְׁשִׁית שְׁעֵתָא דְמֵאֲכַל ת"ח וּבְכָל הַכּוּחַ
 זְמַנָּא לֹא אַחַעֲבַב אֲלֵא שְׁעָה אַחַת דְּבַחַר רַב־יַעֲיִית . וּמִגִּל' דְּמִדְרִיב עֶרֶב
 עַל שְׁעָה שְׁשִׁית . אֲהֵא אִי־יִתִּי קִרָּא דְוִיבִי עֶרֶב וַיְכִי בְּקִר יוֹם אֶחָד . דְּהִיבִי
 קִרָּא לִיבִי יוֹם הָא אִיבֵא לִילִיָּא בְּהַדִּיָּה דְּהַאי עֶרֶב . וְאֲכ"כ הוּל'ל וַיְכִי לִילָה
 וַיְכִי יוֹם יוֹם אֶחָד . אֲלֵא דְקִרָּא לְדַרְשָׁא חֲתִי . וַיְכִי עֶרֶב מִשְׁעֵתָא דְלִכְרִיס
 שְׁעֵתָא שְׁתִּיחָאָה וַיְכִי בְּקִר דְּהַאי גִּפְרָא כּוּלָּא הוּי יוֹם אֶחָד . דְּלֵא תִימָא
 מִשְׁעֵתָא דְלִכְרִיס דְּאֲחַחִיל שְׁמַשָּׁא לְאַעְרוּבִי אֲחַחִיל יוֹמָא אַחְרִינָא אֲלֵא דְכָלָא
 הוּי יוֹם אֶחָד . וּבַחֲרִיָּה הוּי לִילָה דְּאֲחַמֵּר בִּיה וּלְחַשְׁךְ קִרָּא לִילָה . דַּעַד
 דְּהוּי חֲשׂוּכָא לְגַמְרִי הוּי לִילִיָּא . וּמִקְמִי הִכִּי הוּי עַם :

סליק ספר במדבר :

פרשת דברים

(קפא) בראשית בְּרָא שֵׁית הַיּוֹם מִד"ר בְּסוּעָה ת"ר חֲמִישֶׁה
 נִבְרָאוּ מַעֲיָן דְּוִגְמָא שֶׁל מַעְלָה וְכוּלָּם לְקו
 בְּהַם שְׁמַשׁוֹן בְּכַחוּ שְׁאוּל בְּזוּאֲרוּ אֲבַשְׁלוּם בְּשַׁעְרוּ לְדִקְיָהוּ בְּעֵינָיו אֲהֵא
 בְּרַגְלָיו וּמִי־יָחִי לְהוּ מִקְרָאִי . וְאִי־תֵּא לְאַתְעֲרָא דְּלִיחָשׁוּב נְמִי אֲדַם הַרְאֲשׁוֹן
 דְּהַאי נְמִי מַעֲיָן דְּוִגְמָא שֶׁל מַעְלָה דְּהַא כ' נַעֲשָׂה אֲדַם בְּלַמְנוּ כְּדַמּוּחַתְנוּ
 וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּלַמְנוּ בְּלֵאלֵם אֱלֹהִים בְּרָא אֲוֹתוּ . וְאֲמַרִּי רַבְּנָן
 חֲפּוּחַ עֲקִיבּוּ שֶׁל אֲדַם"ר מִכְּהַה גִּלְגַּל חֲמֵה . זָתוּ אֲמַרִּי בְּזוּסֵר דְּמִלְּאֲכִי
 עֵילְאִי הוּוּ דְּחַלִּי מִיָּכִיה . וְאִיבֵא לְעִימָר כַּמ"ד קַמְאִי אֲהֵא דְּאֲמַרִּינָן
 דְּאַרְכַּעֲסֵה יִפִּיפִיּוֹת הִיוּ בְּעוֹלָם וּק"ל דְּלִיחָשׁוּב נְמִי חוּה . וּפְרַקִּי לֵה דְּשִׁאֲנִי
 חוּה דְּמַנְעִשִׁי יָדִי וַיִּזְרֵר הוּוֹת . וְאִיבֵא לֵה חֲשַׁבִּי אֲלֵא מַעֲשֵׂה יָדִי אֲדַם . אֲנָן נְמִי
 יִמָּא הִכִּי דְּלֵא מִנּוּ אֲלֵא מַעֲשֵׂה אֲדַם אֲבַל אֲדַם"ר יִזְרֵר כְּפִיו דְּקַב"ס הוּוֹה .
 זָתוּ אֲלֵא דְּאִיבֵא לֵה מִנּוּ אֲלֵא אִינְשִׁי דְּהוּב בְּכוּ אֲבַר אֶחָד מַעֲיָן דְּוִגְמָא .
 אֲבַל אֲדַם"ר כּוּלִּיהַ סוּב מַעֲיָן דְּוִגְמָא . זָתוּ אֲלֵא דְּאִיבֵא מִנּוּ אִינְשִׁי לְקו
 בְּהַאי דְּהוּוּ מַעֲיָן דְּוִגְמָא ש"מ . מִיבֵא אֲדַם"ר לֵא אֲשַׁחְתָּן דְּלָקִי מֵאִי דְּהוּב
 בִּיבֵא מַעֲיָן דְּוִגְמָא ש"מ . וּלְפּוּס כָּל הַנִּי תִירוּלִי אֲשַׁחְתָּה דְּאִיבֵא שִׁית גְּבַרִי
 דְּהוּוּ מַעֲיָן דְּוִגְמָא הַיּוֹם דְּרַמִּיז קִרָּא בְּרַאשִׁית בְּר"א שִׁית דְּאִינּוֹן שִׁית
 גְּבַרִין דְּדַמּוּ מַעֲיָן דְּוִגְמָא ש"מ כְּגוּוּחַ דְּשַׁמַּיִם וְאַרְצָא דְּהוּוּ מַעֲיָן דְּוִגְמָא

ש"מ . ודא איכו כמה דברא אתה השמים וכו' דהו מעין דוגמא ש"מ
 הכי נמי שית גברין אלן . ומשום דשיתא גברי דאמרן אינון ישראל
 ולא שית חד מינייהו מאה"ע . אהא דמוז קרא וסמך ליה לעיני כל
 ישראל דאינון גברי מישראל . ומינייהו ברה שית גפשות דאמרן דאינון
 בשמים וארץ וכוו מעין דוגמא :

(קפג) בראשית ר"ת "ב"רבה "אשר" שלח "ה' "תמיד . "זה

"רבו" אלף "שם" יהיה "תוספת . "תוספת
 "יהיה" שם "אלף" רב "ברכות" . "במקום" ריקן "אינה" שורה "ידוע
 "חדע" . הכא אחרמוז מה דאמר רשב"י ז"ל בזוהרא דיליה גבי יעקב
 דקאמר ויברך ה' אופך לרגלי דהו"ל ללבן יתיר על מה דהו"ל מכל מין
 ומין אלף אלף עאנין אלף חורין וכו' ואחד"ר סתם דאיכו שפעא דכל ספירן
 דאינון עשר וכל חדא בלולה ממאה . ובג"ד גבי אליבטע כתיב כלים
 ריקים אל חמעטי . ורמוזי קרמיו ליה דברכתא דקב"ה איכו אלף
 וכעי דתיטי כלים ריקים חושבן אלף פוק וחשוב כלים ריקים סליק לחשבן
 אלף דכלים אינון חשבן מאה ורקס חסר בלי יודין איכו חשע מאה
 דמס סתומה איכו בשית מאה ואכתיב יתיר יוד לרמוזי דיוד תיכוו מאה
 דכל חדא מיווד ספירן סלקא לחשבן מאה . הה"ד יוסף ה' עליכס ככס
 אלף פעמים . ואימתי תיכוו הכי סיים קרא ויברך אתכס באשר דבר
 לכס . דכר תיכוו ברכתא דקב"ה תיכוו תוספת אלף . ואי תימא גבי
 יחחק אמאי כ' וימלא בשנה התיא מאה שערים ואמאי לא הוה אלף דהא
 כתיב ויברכו ה' הא שמע דביומוי דיחחק אחתי לא התקנו כולסו
 דרגין למיבב שפעא מכלסו במה דאמר רשב"י בזוהרא דיליה אקרא
 דויהי רעב בארץ . ודרגא דיליה לחוד הוא דאשפע ליה הה"ד וימלא
 בשנה התיא דכל דרגא אקרי שנה ומינה אהפחת מאה תרעין הה"ד
 מאה שערים . וכד אחא יעקב התקנו דרגין וכוו יחודה דת"ח ומ"ל
 ובג"כ כתיב ויברך ה' אופך לרגלי . לרגל יוד דכלסו ספירן עד הרגל
 דאיכו סוף דרגין הוו משפיעים . זאית לך למודע דכד יכיב גבורה
 לגברא איכו נמי אלף במ"ד איכס ירדוף אחד אלף . ודא איכו מורא
 וה"ל זרוע גבורה איכו אלף כמה דאשכתן בדוד דהוה מתאנח על מתאן .
 הה"ד ולכל היד החזקה . דאיכו גבורת היד דזריק בה חץ . ולכל המורא
 הגדול דאתיראו מיניה וכאי מדה איכו לעיני כל ישראל כלבו בראשית
 ב"ר אשית ובג"ס בראשית ע"ג אלהיכ דכתריה איכו חשבן אלף :

פרשת ואתחנן

(קפג) בראשית אחוון שבר"ת י"א דברים דברא חלסיס . בראשית
 הכריחה

הצריחה החבריהו המלכים אשר מלכו בארץ דחינון ז' מלכין קדמאין
 דזו"ן דכלים דידכו לא יכלי למסבל אור דכוו ונגין כך אשחברו
 ואשחברו עמכון כלים דאחורים דאז"א וישסות סכום כולכו י"א בחינות
 דאלטריך לאדם לתקנא להו ע"י דאורייתא . וכי היכי דהו במלכין
 קדמאין דאשחברו לפו"ה אורייתא נמי דבה אלטריך לתקוניכו אשחברת
 בקדמיתא דלוחות ראשונות דהו יוד דבין וכלילא בכו כל אורייתא
 אשחברו ע"י דמשה ה"ד ואשברס לעיניכם . ולפו"כ אתרמיז בבראשית
 שברת את יוד א"כ א' יוד דחינון יוד דברות א' דשברינוכו משה לעיני
 ישראל ה"ד לעיני כל ישראל . וסמך ליה בראשית למימר דלעיני כל
 ישראל אשחבר יוד . והיינו נמי דרמיז בתריה . והארץ היתה תהו ובהו
 ו"כ דכרישא דארץ דחינון חשבן י"א וכלכו בחי' מלכין דאתקריאו ארץ
 בכלהו היתה תהו ובהו וחשך . דאיהו שבירת המלכים . ובג"ד ויאמר
 אלהים יהי אור ר"ת יהי אור י"א דחינון י"א אורות דהו עס י"א
 בחינות דאשחברו דחינון הו עמייהו למיהב בכו חיותא ומנייהו חן
 מוצרים בכל יומא ויומא ברזא ד"א סימני קערת . ומשום דעיקר
 השבירה אייהו בז' מלכין לכי אורייתא התפלגת לז' ספרים כמה דאמרי
 קדמאי . דכל ספר ע"י אשבר מלכא חד . ולפוס הכי בריש אורייתא
 בקרא דבראשית אית ביה ז' תיבין לקבל ז' ספרים דחינון כלל ופרע .
 ולא אשבריר מידי ע"י דלמודא דאורייתא . אלא חי מכיון בה דבמשבחה
 אשבריר כולא . לפוס כך למ"ד דישראל וב' דבראשית איכו ל"ב דעקר
 ברורא דהוי ע"י דאורייתא אחי ע"י דכוונה לבא . ה"ד לב חכם
 לימינו דהדיר יחיב לביה לתקנא לז' ימין דאיהו סערא דקדושה . ולב
 כסיל לשמאלו לסערא דאיהו לז' שמאל . דהדיר יחיב לביה למחשב
 מחשבין בישין דעל ידיהו אשבר סערא דשמאלא . ואית לפרושי לב
 חכם לימינו דכד בעי למגרס באורייתא אשחברתא דידיה מזד ימין לזד
 שמאל דהדיר חזיל מימין לשמאל . דאיהו שמאל דאורייתא דאיהו
 בימין חזיל לתקנא סערא דשמאלא . וכד סיים אורייתא ואמר לעיני
 כל ישראל ובעי לזרפא בהדה ב' דבראשית . אז סערא דשמאלא דאיהו
 סוף אורייתא אשבר לרישא דאיהו ימין והאי איכו סימנא דע"י דאורי'
 אשבר שמאלא למהוי ימינא ודא איכו לב ח' דכד בעית למעבד ל"ב
 לזרפא ל' לב' דבראשית למהוי לב ח' דאיהו אורייתא אז הוי לימינו
 דבעי דיתהדר משמאל לימין . כי היכי דשמאלא ליתכליל בימינא
 ויתגבר חסד בעלמא ולפוס כך אשקריחה אורייתא תורת חסד . וא"כ
 אשקריחה תורת חסד דאיהו אחי מ'סוד אבא דאיהו חכמה לקבל הויה
 דיודין דאיהו ג' חסד :

(קפד) ותו' ב' דבראשית רברבא כמה דאמין דעבד ז' רקיעין
 לעילא וכלכו לאשחמודעא יקרא דקב"ה . ודא חיכו
 רברבנותא דליכ ושררותא דליה בכלכו עלמין . דא חיכו דסמוך לעיני
 כל ישראל דליחזו יקרא דקב"ה ורברבנותיה אהכי בית רברבא . דבגין
 דליחזו רברבנותיה ברא אלהים את השמים ואת הארץ . דכד חזו הכי
 כמה גדולים מעשה ה' וכמה רקיעין וארקין עבד קב"ה וליה מאן דיכיל
 למעבד כעובדוי כהא דחלין מרברבנותי ומקיימין פקודין דאורייתא .
 ואהכי אתחיל בבראשית ובריא את עלמין משום כח מעשיו הגיד לעמו
 דבהא ינדעון כי גדול ה' מכל האלהים . ולינטרון פיקודוי . ואי לאו
 הכי והארץ הייתה חבו וכוהו אלו מעשיהן של רשעים . וחו טעמא אחרינא
 דידע קב"ה דעתידין ישראל למחשך אנפיהון בגלותא זמנין ושנין סגיאין
 ומסגיאיות שנייה אלין דחזו דלא נפקי מגו גלותא ואית מנייהו דח'ו
 אחיחשו מפורקנא ודא גרים לון למשכך פולחנא דקב"ה . וכד מסתכלי
 בעובדוי דעביד שמיא וארקא וכל דכוה מה גדלו מעשיך ה' . הדרי
 ומהמני דאית בחיליה למעבד . יתיר נומס דחשיב בר נש . ואורכא
 דגלותא מסגיאיות חוביהון וכד מעא זמנא דפורקלא חני ה' בעתה
 אחישה . ולא כמ"ד עפשאי דעלמא מזבלי יכולת ה' למפרקינהו אנה
 לון עד כדון בגלותא . היינו דכיים ורוח אלהים מרחפת וכו' ודרשו
 לה זה רוחו של משיח . ואכתי עד השתא חן מהמנין דייטי בעגלא
 ובזמן קריב ויחמר אלהים יהי אור . ובהכוח אבדיל קב"ה בין אינון
 דאית לון נהורא למנדע חוקפיה דקב"ה ובין אינון דאזלין בחשוכא ולא
 מהימני ביה בקב"ה . דא חיכו ויבדל אלהים בין האור ובין החושך .
 ובהכוח זמנא וכלכו גוים לאורך ומלכים לנוגה זרחך . ואחגלי נהורא
 דיליה כמה דאחגלי נהורא דיממא ודא חיכו ויקרא אלהים לאור יום .
 וא"ת מ"ט עבד בית רברבא בריש אורייתא דאע"ג דאמין לאודעא
 יקריה ורברבנותיה מיהו לא הו"ל למעבד הכי ברישא דלא ליטעו הני
 דאזלי בחשוכא ולימרו דלא צעי מדת ענוה . וחו הא כתיב נעשה אדם
 וא"ר דבעי לאולפא לב"ג מדת ענוה . ואי הכי סתרי אהדדי . לאו מלחא
 היא דחיבא כהא כוה שנויי . חדא דגבי צריית שמיא וארעא דלא
 הוב בנ"ש אלא מלאכי עילאי דלית בכו יכ"ר . אהכי אחזי קב"ה
 רברבנותיה . וכד מעא לאדם וגלי קמיה קב"ה דעתיד למיחב ואית
 ביה גאוה . אהכי כתיב ביה נעשה אדם לאולפא ליה מדת ענוה . וחו
 כימא כמ"ד דבגין דב"ג בגלותא ייסמון עיניהון מעקתין דילכו ואתו
 למפרק פולחנא דקב"ה ואורייתא ודא גרים לאחברא עלמא כמ"ד אס לא
 בריתי . אהכי בריש אורייתא אידע רברבנותיה ושררותיה דליסמוני ביה
 דאית

דאית ליה תוקפא למפרק לבו ולאפוקינהו מעקתינ דגלותא : וכו' גלותא
 אצריכא עובא למילף אורחוי דקב"ה . ולא דאיתו ח"ו בעי לאתגאי דכח
 כתיב נחר הכי נעשה חדס . וחס חזי מלחא דמינה הנדע . דלא קפיד
 קב"ה בגלותא כלל . דכח חזינן באורחא דבר נש . מאן דהוא אע"ג דלא
 איתו מלכא ולא פרדשכא ולא דיינא . אי אמר ליה חבריה אנת עבדת
 או אנת נסבת . אי לא אמר ליה מור או אדון או דכוותיה . אורחיה
 למקפד סגי . ואלו גבי קב"ה מלך המלכים . כולהו קרון ליה אהה ולא
 קפיד כמה דאמרין ברוך אהה . ובאורייתא ואהה הטיב איטיב עמך .
 וכמה דכוותיה איכא באורייתא דקרי ליה אהה . ודע"ה אמר אהה
 הכינות מאור ושמש אהה הובשת נהרות איתן ובסדר עבודה אהה
 כוננת . ובחפלה אמרינן אהה גבור אהה יצרת . ותיסגי בהא למילף
 דאי אמר חד לחבריה אהה לא בעי למקפד דאפי' למלכא אמרי הכי
 אנת מלכא בדניאל . היינו דקאמר ה' מלך גאות לבש לבש ה' עוז
 החאזר . ואי תימא סא בעי ענוה כמה דאמר נעשה חדס . ומנ"ט
 אשבחן זמנין דגאות לבש . אהה קאמר . אף חכון חבל כל חמוט .
 דהיינו טעמא דעביד רברבותיה ברישא דאורייתא כמ"ד בבית רברבא .
 בגין דחכון חבל ויעבדון פקודי אורייתא וכל חמוט למפרק פולחניה
 כדאמרן . ותו ת"ח דלא בעי גאותא . דהא נכון כסאך מאז מעולם
 אהה דמריש דעלמא עד השתא קרו לך אהה ולא קפדת הא קמן דלית
 בה גאותא . ומאי דבעי להשתמודעא יקריה לאו לאתגאי בהא חלא
 בגין דידחלון מסגיאות עובדוי ויקיימונן פקודי . ותו דלא אתגאי בריש
 אורייתא . חלא למעשה בראשית . דאינון מגדליה ליה לקב"ה ה"ד
 נשאו נהרות ה' נשאו נהרות קולם . ואינהו הוא דמנשאין לקב"ה ולא
 דאיתו אתגאי . ותו אדיר במרום ה' . דאתגאי על מלאכי מרום דלית
 בהו יא"ה"ר . ובג"כ עדותיך דילפת לבני נשא מדת ענוה במאי דאמרת
 נעשה חדס נאמנו מאוד ולא סתרי אהדדי כדאמרן . ובגין דא לביחך
 דאיסי בית דבראשית דאיסי רברבא נאום קודש דך נאה ויאה למכו
 קדש פרישא מאחוןן אחרנין דאינון זעירין ואיסי רברבא . דהכי אתחזי
 ועבד כדן ה' לאורך ימים בגין אורכא דיומי גלותא . דלא יפקון פולחניה
 כדאמרן . ובחשירותא דא אהער לבו משה לישראל ה"ד פ' ואתחנן בצר
 לך ומלאיך כל וכו' בחתירת הימים ושבת עד ה' אלוך ושמעת בקולו .
 דאע"ג דאית יומין ושנין סגיין דלא אפריקו מגו גלותא ודא גרים
 למשבק פולחן קב"ה דאסיאשו ישראל מפורקא עכ"ד . ושבת עד ה' אלו
 דתיסדר למפלח ליה כד הודוק בתרי מילי או חלחא קמיייתא כי אל
 רחום ה' אלוך לא ירפך ולא ישחיתך וכמ"ד רבנן מעמיד עליהם

מלך שגזרוהו קשות כסמן ומחזירן למוטב . ודא איכו רחמין דעביד
 לכו . דרחוס איכו כליל דינא ברחמי . בגין דחלה גוויין איגון חסד דין
 רחמים ורחמים כליל מהרויכו . ובהאי דמעמיד מלך וכו' עביד דין
 ורחמים . תניינא ולא ישכח את ברית אבותך אשר נשבע להם . תליתאה
 כי שאל נח לימים ראשונים וכו' למן היום אשר ברא אלהים אדם
 על הארץ . דביב כתיב נעשה אדם לאולפא לן אורחיה דעוה . ולמקלה
 השמים ועד קלה השמים . דאיגון קרא דבראשית דביב כ' ואתרמזו כל
 שמיא דברא לון ומהם ילפת דברא לכו לאשתמודעא יקריה דבגין קר
 ב' דבראשית דברא . ואי הכי כתרי אהדדי דמקרא דבראשית את
 יליף דבעי קב"ה ורעינא דיליה בגאותא . דהא אתי לאולפא לן כמה
 סגי יקריה ולית לך מלתא דרברבנותא יתיר מהאי . היינו דסייס
 הנהיה כדבר הגדול הזה או הנשמע כמהו לית מלתא דברא כהדין
 מלתא . ומאי אית למימר דח"ז דמילי דאורייתא כתרי אהדדי . אלא
 דאלטרין לאודעא לן דהא מלתא בריש אורייתא . כי כיכי דבאחרית
 ימיא דגלותא יבמנון איגין דסבלין עקתיך דאיה בחיליה דרברבא הוא
 למפרק יתכון וכדאתרמזו בקרא דבתריה ובהרץ סיחה תכו וכו' ורוה
 אלהים גררפת דא רוחא דמשיחא כדאמון . ומינה תיכדר להמנותא
 דידך והאבהתך דלא סגי בלא פורקנא ומשיחא דילן אתי כד יעבדון
 ישראל רעותיה אי נמי כד מטא זמנא ולאו מלתא רחיקא היא ורברבא
 דהא מלתא זוערתי היא לגבי פליאן דקב"ה . ת"ח פליאה רברבא מינה
 השמע עם קול אלהים כאשר שמעת אתה וחי . דהא אחידע דבמלולא
 דקב"ה נשקא נשמתיכו דישאל כמ"ד נפשי ילאה בדברו וסשתא מאי
 דמייתי חייו מאי דחיו אלא דאיגון בעקתיך לא כ"ש דקב"ה פריק לכו .
 ובגין דל"ת דשנייה היא שעתא דאתייב אורייתא דישאל דכוו בלכו
 לדיקי ואחחזו לניסין רברבין כמ"ד ויחן שם ישראל דכלכו הוו באחדות
 אחד ותו הוו סדרי בחיובתא כמ"ד ופרעה הקריב דאקריב לכו לאבוסון
 דבשמיא . מיכו חנן יאוש דידן בגין דלא עבדין רעותא דמרי עלמא
 ולית חנן כדאין לניסין ולמפרק לן מגלותא . ואכתי מנה אי"ל דאע"ג
 דלא אחחזי למפרק לן דמעמיד מלך שגזרותיו וכו' ואי נשוס מומתא
 דאומי לאבכתנא . נימנא דאדעתא למפרק לן למגנא אע"ג דלית חנן
 כדאין לא אשתבע . אהא סייס קרא או הנסה אלהים לבא לקחת לו
 גוי מקרב גוי דהא את חזי דפורקנא קמייתא אכתי לא נסי קב"ה
 למייתי איכו גופיה למיסב כדין דלא אחחזון לניסין רברבין כהני דעבד
 דאיגון מסות גדולות ואותות ומופתים במלחמה וביד חזקה וכו' בכל
 אשר עשה במצרים לעיניך . ות"ח דהחם אלו ע"ז ואלו ע"ז גוי

מוקרב גוי . ועכ"ד פריק לכו . וכ"ש פורקנה בתרייתא דאחיידע ואחמחי קב"ה והוא מומחה לרבים דיכיל למעבד ניסין רברבין . דמחסא אחברר לך דיכיל ורגיל למעבד בדין . ולא תימא חסא מלחמחא דידיה בחדא קרחא . אבל פורקנה בתרייתא בעי למעבד קרבא בכולי עלמא . דהא ישראל חינון מחבדרי בד' רוחי עלמא . לא היא דהא חסא הרחא לדעת כי ה' הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת . ופולכו שרי עלמא תחת רשותיה מהעדא מלכין וכו' חין עוד מלכדו . וכלא קמיה כלא חשיבי . כי כל הגוים כאין נגדו מאפס ותכו נחשבו לו , ובג"ד מעמיד מלך בגזרותיו קשות כהמן דאיבו גזר לאשמדא לישראל אע"ג דחינון מחבדרי בד' רוחי עלמא מהדו ועד כוש ואיבו מסיפא דעלמא ועד סופיה כמ"ד רבנן ; ועכ"ד קב"ה פריק יתרון . וכ"ג בסיפא דגלותא דדין מעמיד מלך דגזרותיו קשות כהמן דליבעי למעבד כלייה בכלכו אחרי דיתבי ישראל . וכדון כלכו הדרי בחיובחא ופריק לכו . ונקוט כללא בידך דכד תיחזי זמנא דאחגזר גזרתא אכולכו ישראל די בכל אחד ואחד דלחעביד זכו עקתיך רברבין . הא מלתא סימנא הוא דאחי משיחא . והאי הוא מלך בגזרותיו קשות כהמן :

(קפה) **בראשית** אמרי רבנן ד"ק בדברי תורה דמו . ועטמא דאינכו נמי רמיזי באורייתא וכללא הוא דליכא

מידי דלא רמיז ברש אורייתא . ת"ח דאמר ר"ש חסידא מ"ד כה אמר ה' לבנות אום הרביעי ואום החמישי ואום השביעי ואום העשירי יהיו לששון ולשמחה קרי לכו אום וקרי לכו ששון ושמחה בזמן שיש שלום יהיו לששון חין שלום אום (ר"ה י"ח ז') והני מיילי אתרמיזו בצבראשית . ר"ה "בעת "רלון "אכול "שחא "ימי "תענית . דבג"ד צרא חלבים חס השמים וחס הארץ . ולא מתקיימי חיישי דזכו צר מאכילה ושחיה . ואימתי הוו ימי תענית . בזמן דהארץ ביתה תכו וזכו וחשך חלבים מרחפת בדאמרי מארי דרזין . והאי תעניתא גרים דלחפרים מנייה סע"א דאיבי חושך . בה"ד ויבדל חלבים בין האור ובין החשך ושלטנותא דס"טא הוי בליילא והא אחיידע . בה"ד ויקרא חלבים לאור יום ולחשך קרא לילה . ולעת"ל בלע כמות דאיבו סע"א אחר דמותא . לבטיל שולטנותיה בהכחא זמנא ויסי ערב דאיכו לילה ויסי בקר יום אחד כולא הוי יום אחד ולא שליט סע"א אחר דפרודא . ומאן חינון יומי תעניתא הא אתרמיזו בצבראשית . ח"ב מבראשית וחיו דסיפא הא איבו תשעה ח"ב . וחיו ח"ב איבו גימל וחיו איבו תשרי . דא איבו אום גדליה . שי"ח דבראשית ר"ת קבעה עשר דאיבו יוד תיו תמוז . הא אתרמיזו

שבעה עשר תמוז: ב' דבראשית וחיו. הא חינון ב"ה ואי החליף חיו
 בעי"ה לחינון החנון דדעלנ"ת. הא חיו עבת. ויוד דבראשית. הא
 חיו יוד עבת. אבע"א י"ה דבראשית חינון ט"ב וחיו חיו עבת.
 וחו בית ראש. רמיו למנהגא דנהיגי לאחענאה חרין יונין דר"ה.
 וכלכו בני תעניתי חינון לאחערטא תשובה. דעקרא דתעניתא למיכב
 בתשובה ולמדחל מקב"ה בג"כ בראשית החנון ירא שבת. והכא אחרמיו
 דתשובה קדמה לבריתא עלמא. דהא בבראשית אחרמיו תענית
 דאמרן ותשובה. ובתר הכי כתיב ברא חללים את השמים ואת הארץ.
 היינו רמיוה דקאמר רבנן דתשובה קדמה לבריתא עלמא ובגין דתשובה
 לא אהניא חלא לישראל דאקרין בניס לקב"ה כמ"ד קמאי אהכי סמוך
 לעיני כל ישראל ונעין ביה בראשית דחיו ירא שבת. למימר דלא
 אהני תשובה חלא לעיני כל ישראל. ובגין דב"ג כד חוליף אורייתא בעי
 מוקמי דיוליף למסדר בתויבתא בי היכי דלא תשלוע סט"ה באורייתא
 דיוליף ותיכוי לה חיותא מההיא אורייתא. אהכי אחרמיו תשובה בריש
 אורייתא דבראשית חיו החנון תשב יאר דכד תיתוב בתויבתא יאר ה'
 פניו חלין. ואהכי חקין קב"ה תויבתא בגין דהארץ היתה חבו ובהו
 וכו' וכד חבו הוה חשך על פני חסום דחיו כט"ה דחקרי מות שלטא
 עליהו דבני נשא. ורוח דאתי מאלהים. דחיו כט"ה דחיו רוח
 דאתיא מגבורן דאלהים מרחפת על אפי מייא דחיו אורייתא וכי היכי
 דלא תשלוע ותיכב הוה אורייתא אהכי ויאמר ימי אור דאורייתא דיליה
 חיו בניכורא ולא תיול בחשוכא ודה הוא ע"י דתויבתא ואי תימא ומ"ע
 אחבריתא תויבתא קודם ברייתא עלמא דלא הוה אדם דחב. ואמאי
 לא אנה לה כד אחברי אדם ביום שמי ותיכוי בהנהו דאהברו בע"ש
 בין השמשות. ת"ש דמלכותא דשמיא כעין מלכותא דארעא. דבר נש
 דחב למלכא ואתחייב ליה דינא לא אחפער בתויבתא. וגזירה דגזר
 מלכא לא הדרא אע"ג דאחברר לן דחב הכוה גברא תויבתא שלימתא.
 ובדינא דישאל נמי גברא דאתחייב קטלא ח"נ נגידא לא חפער במאי
 דחב בתויבתא. ואהכי חקדים קב"ה הויבתא קודם דאתי אדם. דבהא
 לא אחבעל עונשין דיליה דכתיבין באורייתא דהא מוקמי הכי גזר דכל
 מאן דחב חיו תויבתא. ומאי דגזר ועניש. לא כתיב גזרה קמיייתא.
 חלא גזר ועניש למאן דלא חב. ואהכי אכתיב בראשית דאחרמיו ביה
 תויבתא. וסדר אכתיב דברא חללים. למימרא דתויבתא קדמה לברי'
 עלמא. ומ"ע חרין קרא בגין דהארץ היתה חבו וכו' ובני נשא חבו.
 ורוח חללים מרחפת דא רוחא דמשיחא ולא אתי עד דחבו בתויבתא.
 ואי הוה קדים עלמא לתויבתא. לא הוה שום תויבתא לשום ב"ג

כדאמרן. ה"ד ב' ואתחנן בל' לך ומלאיך כל הדברים וכו' ופסח
 עד ה"א וכו' כי אל רחום ה"א לא ירפך ולא ישחיתך. ובגין דלא
 סימא דמאן דאסתייב קטלא לא הוה ליה תיובתא בדינא דעלמא דין.
 אהא תריץ דבדיני אדם נמי אי אית איניש קריב למלאכא בעי מיניה
 ומטל גזירתיה. וה"ל לא ישכח ברית אבותיך. הא חדא. ותו כי שאל
 נא לימים ראשונים וכו' דמינייכו אובח דתיובתא קדמה לבריאת עלמא
 דין :

קפו) בראשית וסמיך ליה לעיני כל ישראל. הא אסיידע מה
 דאשערו קמאי במאי דכתיב באורייתא ונביאים
 יד ה' עיני ה' אזני ה' והא כתיב כי לא ראיתם כל תמונה וח"ו דלימא
 בר נש דאית ביה דעתא שלימתא דקב"ה אית ליה ידן או רגלין ואמרי
 דברה תורה כלשון בני אדם. ואי נמי לשכך את האזן. ואנא זעירא
 אוליפנא מלחא חדתא מוזכרא דרשב"י ז"ל פ' פקודי דף רנ"ב ע"א
 דאומר הכס הא חיותא איבי חיותא דקיימא לאשגחא בעלמא ואינון
 עיני ה' דאזן ושטן בעלמא ואינון עיני ה' כלכו נטלין אשגחותא מאינון
 עובדין עבין דאשעבדו בעמירו ולאשגחא באינון עובדין דאשעבדו בשלימו
 דלבה וכו' ע"כ ובתקון י"ח דף ל"ב ע"ב וכמה מלאכין דאחקריחו אזני ה'
 וכו' עיני ה' פני ה' וכו' ע"ש הא אשתמען מלוכי דרשב"י ז"ל דאית חיותא
 דמשגחא על עובדיהון דב"י ואיבי אקריא עיני ה' ובדף רנ"ג ע"ב היכלא
 שתיחא וכו' היכלא דרלון דאיכו רעווא דאקרו מולא פי ה' וכו' ע"ש
 ובדף ר"ס ב' ידי אדם אחרין ודוכתין לקבלא בני נשא בללותיהון וכו'
 ואלין אחרין דאקרון ידי אדם וכו' השתא נימא ברווחא דככל אחר
 דכתיב עיני ה' אינון מלאכי דמשגחי בעלמא על בני נשא ואינון אקרון
 עיני ה'. וככי נמי מלאכין דקיימי למשמע מלין דבני נשא ובלותיהון
 אקרון אזני ה'. ואית מלאכין דקיימין למללא עם בני נשא ולפקדא
 לכו מאי דאלטריך ואינון אקרון פי ה'. ואית מלאכין דאשעבדו
 למעבד קרבא ותוקפא ואתין ומופתין לשעתא דאלטריך ואקרון יד ה'
 ה"ד כי יד ה' עשתה זאת. ה"ד וירא ישראל את ה' הגדולה
 אשר עשה ה' במצרים. דחזו האי מלאכא דעביד גבורן ואיכו אחקרי
 יד הגדולה דכאי מלאכא איכו עובדי ידיו דקב"ה ה"ד אשר עשה ה'.
 וחזו להאי מלאכא במצרים. ובגיניה דחילו הו"ל מקב"ה דמגדולת העבד
 אסיידע גדולת האדון. ה"ד ויראו העם את ה'. ות"ש דמשכ בעא
 מעם קב"ה דליהוו מלאכי עילאי משגחי עלייהו בלחודייהו דלא ליהוו
 בכללא דשאר עוממין ה"ד ונפלינו אני ועמך מכל משפחות האדמה.
 ודא איכו דאמרי רבן בקק משה שלא חשרה שכינה על אר"ס. דאיכו
 בעא

בעה דתיכוי אשגחותא דקב"ה על ישראל לחודייכו בזלחכי דמייחדי
 לכו בלחודייכו. דא חיכו דרמיו ולכל סיד החזקה דחיכו מלאך דחקרי
 הכי. ולכל המורה הגדול דחיכו מלאכה אחרינא דחקרי הכי כפוס
 עובדוי אשר עשה משה דחיכו תקין ובעה מעס קב"ה דהני מלאכי
 להוויין מבגיחין על ישראל ובג"כ דחקריאו עיני ישראל. לא תימא דכשתא
 דתעבידו הני מלאכי בעשותא דמשה. אלא דחינן סו ברשעית בשעתא
 דכרא קב"ה את השמים ואת הארץ. אלא דמקמי הכי סו שלטא
 מדה דינא בעלמא דחינן מלאכי מינייכו חקרון תכו וכוו וחסך. וחינן
 דסע"ה. ואית מינייכו מסערא דדינא קדישא דחקרון רוח אליהם.
 עושה מלאכיו רוחות ובתר הכי אשתתף בהדייכו רחמי. ויאמר אליהם
 יכי אור חינן מלאכי דרחמי דחקרון אור :

(קפו) **בראשית** וסמך ליה לעיני כל ישראל חיכא למדרג ביה
 מאי דשאל הרב חוזה דוד דכא חזין כמה
 ניסין ואחין עבד קב"ה לישראל כד נפקו מארעא דמזרים ועל ימא
 ובמדברא ואי הכי אמאי לא עבד לכו ארעא חדתא ותו לא אלטריך
 למיכב לכו ארעא דשב עממין. וניחא ליה לקב"ה בעי למיכף לכו
 לישראל לקיימא אורייתא. ואי לא יסיב ארעא דעממין. לא סו מלא
 כייף לכו. דחינן יתיבון לקב"ה הא שאר עממין דאית לכו ארעא
 ולא מחייבי לקבלא אורייתא. ואנן נמי מאי רבותא דידן מינייכו
 לאתחייבא בפקודי אורייתא. ואנן חזין דהאי תרולא אית ליה פרכא
 דאכתי יימא לכו קב"ה הא אנה עבדית לבין יתיר מינייכו דבנייניכו
 עבידא ארעא חדתא ושניתי סוגין דעלמא מאי דלא דתעביד הכי לשום
 אומא ולישן ובג"כ חיבה עלייכו לקיימא אורייתא. אלא הכי אית
 למימר דהא אחידע דכל מאי עבד קב"ה חיכו אהקיים לעלמין
 ועובדי ידוהי לא אתחזי למהוי לבטלה. ואי עבד ארעא חדתא בננייכו
 אי הכי כד חבו ואתחברת ארעא הא אשתכח דעובדוסי למגנא ובעלי
 עבידתא דקב"ה. אהכי יסיב לכו ארעא דכנען. דכד חבו תיסדר
 לעממין דהוה לכו בקדמיתא. ותו חיכא למימר דכל נסין דעבד לכו
 לא סבי בלאו הכי. אבל האי ניכא למזרי עלמא חדתא אמאי אלטריך
 הא סגי למיכב לכו ארעא דכנען. ותו הא כתיב אין כל חדש תחת
 השמש. ומאי דדריש ר"ג עתידה ארעא דישראל למעבד גלוסקאות
 וכלי מילת. פריך עליה שהוא תלמידא אין כל חדש תחת השמש. נפק
 ואחוי ליה קורא דחיכא דכותיה בעלמא. הא לאו הכי לא עביד קב"ה
 חדתין בעלמא ומאי דקרע ימא הא אחני בהדיה בראשית בריאת עלמא
 ולא הוי חדתא ודכוותיה עובא כל נסין דעבד חיכא בעלמא כה"ג.
 ואיברא

ואיברה דאהא שאלתא אחיבו עליה במדבר רבה (פ' כ"ג) דא"ל קב"ה לישראל יכיל הוינא למברי לכו ארעה חדתא חלא בגין לאחזאה לכו חלא דידי חנא קטיל בעלי דבבא מוקמיכו ויהיב לכו ארעה לקיימא קרא דכתיב כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים ע"כ והאי דלא אמרי כדאמרן בגין דאכתי קשיא דהא קב"ה ידע מאי דעתיד למסוי וכי היכי דברא אורייתא קמי דאתו ישראל וקדמא אורייתא לעלמא. ה"נ הו"ל למברי עלמא חדתא בעדנא דברא עלמא ותיבוי גניזא עד דיקבלון ישראל אורייתא. וכד יחובון ישראל ויהרכון מינה סהוי גניזא עד דיתפרקון ישראל בארית יומיא וליהדרון למיתב בגוס. דהשתא לא הוי חדש חחת השמש. ולא הוי עובדוי לבטלה. חלא דאכתי איכא לתרוצי דהא אחיידע ממאי דדרשי רבין אקרא דהופיע מחר פארן מפארן הופיע ממונס לישראל בגין דלא קבילו אורייתא. ואי הוה קב"ה ברי עלמין חדתין גלי קמיה דשאר אומין נמי הוו מקבלי אורייתא בגין דליזכו לעלמין חדתין ותו לא הוה יכיל לאבדלא בניייהו ובין ישראל ולאפקעא ממונייהו דהוו אמרי אטו יהבת לן ארעין חדתין ולא קבילנא אורייתא. ולא הוה יכיל למקנסינהו על דלא קבילו אורייתא:

ד איכו דקאמר ולכל היד החזקה ולכל המורה הגדול אשר עשה משה דבכולו ניסין דעבד קב"ה ע"י דמשה אכתי אשתאר עלמא כמה דהוה בקדמיתא בראשית ברא חלבים חת הסמים וחת הארץ. ואמאי לא עביד לכו ארעה חדתא. אי סימא בגין דהארץ היתה סהו וכו' דארעה לישראל הוות לדיא וריקניה כד חבו כמד"ר והארץ היתה סהו אלו מעשיהו של רשעים. ולא אחזוי לאחבעלא עובדוי דקב"ה חא כתיב ורוח חלבים מרחפת על פני המים ודרשי רבין זה רוחו של משיח. ואי הכי לא הוי למגנא דהא ביומי דמשיחא תיהדר האי ארעה חדתא לישראל כדבקדמיתא. חלא דא איכו טעמא ויאמר חלבים יבי אור אלו ישראל דאמתילו לכוכביא דאינון אור ויבי אור דכד הוו ישראל. חזא קב"ה חת האור כי עוב דליתפרקון באורייתא. ואי לאו דיהיב לכו ארעה דכנען לא הוה יכיל למכפיינהו לאחעסקא בה כמ"ד הרב חזיה דוד. ובגין דל"ת הא יכיל למימר לכו אחון שאני דעבידנא בנייכו עלמא חדתא. אהכי שני קרא שנויא דאמרן. ויבדל חלבים בין האור דאינון ישראל ובין החשך אינון שאר עממין ואבדלא לידהו דתורה דידן דנח לדידהו פטיר בגין דמפארן הופיע ממונס לישראל. ואי הוה ברי עלמין חדתין בניייהו לישראל. לא הוה יכיל למקנס שאר עממין. דיכלי למימר כלום יהבת לן עלמין חדתין ולא קבילנא אורייתא ותו איכא

למימר דמי הוה עביד עלמין הדחין יסברון ישראל דאף חי יחובון לא יתרכון מארעהון דהא שאר עממין נמי חלבו ולא תריך לון מארעייבו. אבל השתא דחזו דתריך עממין בנין דחלבו אינן ידחלון מקב"ה דלא לתריך להון ויהמנון במאי דקאמרו לכו ולא תקיף הארץ אחכס בטמאכס חוהה כאשר קאה את הגוי אשר לפניכם. הכ"ד ויתן לכם הרעות גוים בעבור ישמרו חוקי ותורותיו יגורו. דמי לא יביב לכו ארעה דעממין לא ידחלון דילמא יתריך להון בשעתא דיחובון. ודא חוליף לן קרא דפ' ואתחנן הכ"ד. ואותנו הוליא משם למען הביא אותנו לתה לנו את הארץ אשר נשבע לאבותינו. ואי תימא ואמאי לא ברי בגינן ארעה חדתא חתיב קרא על דא ויגונו ה' לעשות את כל החקים האלה ליראה את ה'א. ואי עביד ארעה חדתא לא הוו דחילו מקמיה חי לא יערוון פקודוי אבל השתא דחלי דיתרכוון כמה דתריך מקמייבו שאר עמין : (קפה) **בראשית** ב"ת רח"ש יו"ד. כמה דאמין בחקונא דלקמיה דנ"ל אחקריאת בת ואיבי אבחר בת אביחיל.

דאיבי בת לאבי דאיבו אבא ברזא דאהותי בת אבי. ועמידה דליבו לה חיל דאיבו חושבן. תרי כ"ד כ"ד כמה דאמרי מארי דרזין אקרא דושמתי כדכד שמשותין. ודאי בת בקדמיתא אהברי מלכות דידכ לחוד וט' ספירן דאיגון השלומא דפרטופא דידה אתו בתר הכי בתוספת כמה דאתרמיז באלפא ביתא דאעב"ח : והא חוקמיה ודא איבו בת ראש יוד דאתו רישא דיווד ספירן דידה. וככי ברא אלסיס את השמים דאיבו ח"ת ואת הארץ דאיבי מ"ל דהני ז' ספירן אתו ברישא ברה"ש יו"ד. דכל מ"ל דחד מוסך ספירן הכי נפקא ודא איבו דאמור רבנן בת בתחלה סימן יפה לבנים. דהני מלכין דנפקי בקדמיתא בבחי' בת דאיבי שם מלכות. איגון סימן יפה לבנים דאיגון ישראל דכד חבו לא פגמי בדרגין דלעילא דלככי אתו בתוספת דכד חבו בנין אסתלק האי תוספת. ואי הוו עקרא ושורשא לא הוו מוסחלקי וכוו פגמי בכו ותו לית לכו תקנתא לישראל כדאמרי מארי דרזין. ותו סי' יפה לבנים דאיגון ישראל. דכל מה דחתעביד לאבות דאיגון ז"ן דאתבריאו בדרגא התאה דאיבו מ"ל דידכו. ובתר הכי אהעבידו כל חד בר יוד דרגין. ואתרבו מתתא לעילא. הכי נמי בניס דידכו דאיגון ישראל. אתבריאו בעלמא שפלים. ובתר הכי בשעתא דייתי מלכא מסיחא ליהו לראש ויבטלקון לדרגא עילאה. ולתרכו נמי בחשבן הכ"ד וסיס מספר בני כחול הים אשר לא ימד ולא יספר : האי איבו דמוסיס קרא והארץ איגון ישראל דאקרון ארץ חפץ. כד אתרעי בכו קב"ה. חע"ג דבקדמיתא ביתה חכו וכוו דאהעביד בכו פגווגא דמלכין קדמאין וחשך ע"פ תהום דאחשך

ד'אחשיך גלותא לאנפין די'דכו וכוו' דכו ת'דס ד'ספך מוח ד'דכו דכו
 כ'גונא ד'מלכין . עס כל דא ורוח ח'לסיס דא כוחא ד'משיחא כמ"ד
 רבין . ד'כוחא זמנא וי'אמר ח'לסיס י'סי חור . ד'לפקון מן ג'לותא וי'פקון
 מ'חשוכא ל'גורא . ולי'כוו לכו ד'בדלס מ'שאר ח'זמין כ'מס ד'כייס וי'בדל
 ח'לסיס בין ח'אור ובין ח'חשך . וב'כוחא זמנא וי'קרא ח'לסיס לחור י'וס
 ד'לילס ל'דידכו כ'וס י'איר ו'סיינו וי'סי ערב וי'כי בקר י'וס א'חד ד'כולא
 ערב וכו' י'כוי י'וס א'חד כ'גונא ד'לי'חא מ'לריס ד'כתיב ד'ה ליל ש'מוריס
 כ'וא לה' ו'אמרי רבין ד'אח'ס ח'לילס הי'ס מ'אירס . בגין ד'אחגלי ש'כנ'ח
 ד'ארעא ו'אחגלי נ'גורא . ה"ד ו'סי ח'ור ח'לכ'ס כ'אור ח'ממס וכו' ודא
 ח'יכו ד'אמר מ'ס ל'ישראל (ו'אתחנן ד' למ"ד) ב'ר לך ו'מלאך כל ד'דבריס
 ח'אלס . לא ת'תי'חש מ'רחמי ד'שמ'יא ו'אבע'ח לך ק'רא ד'ב'אחרי'ת הי'מיס
 ו'סבת עד ה"א ו'שמע'ת בק'לו . כי אל ר'חוס ה"א וכו' ו'לא י'סכח ח'ת ד'רית
 א'בו'חך א'בר נ'שבע לה'ס . ו'מאי ש'בועה ד'ידיס . כתיב ח'רבה ח'רבה
 ח'ה ז'רעך כ'וכבי כ'שמיס . די'כגון לח'דא וי'תי'קרון בע'למ'א . וכי הי'כי
 ד'לא ח'ימ'א ו'מנ"ל ד'כ'י כ'וא ח'א ח'יכ'א מנ"י ד'ברית א'בות ת'מס . ח'כ'י
 סייס ק'רא כי ש'אל נ'א לי'מיס ר'אש'וניס . הי'נון ח"ה ו'מנ"ל ז' י'מי
 ד'ר'אשית א'שר היו לפ'נוך . ד'קודס ד'אח'ברי ח'דס ח'ינון כ'וו ד'בו'תן .
 למן הי'וס א'שר ב'רא ח'לסיס ח'דס על ח'ארץ . ד'עד ד'סליק ד'רעות'יס
 למ'ברי ח'דס . מ'קמי כ'כי כ'וא ב'ח'י על'מין ו'מ'אריבין . וב'תר כ'כי א'תח'קנו
 ו'כוו לכו ס'ערין ה"ד ו'למ'ק'ס ח'שמיס . ה"ג ל'כוי ח'דס ד'לח'תא כ'גונ'א
 ד'לעילא ד'ב'תר ד'יכי ל'יס ח'רוב'א ו'ב'טול כ'סוף י'ומיא י'סתלק ל'דרגין עיל'אין
 ד'בג"ד א'קרין ח'דס כמ"ד ח'דס ח'ס ח'דס ק'רויס ח'דס . למי'מר ד'שמ'א
 ג'ריס למ'כוי ד'כו כ'גונ'א ד'אדס ד'לעילא :

ומכאן

ח'ולי'פנ'א ד'בר נ'ש י'כוין ב'מילי ד'שמ'יא ו'תקונ'א ד'דרגין עיל'אין
 מ'תח'א לעילא . ד'סא ח'דס ח'יכו כ'גונ'א ד'אדס ד'לעילא ד'ח'י
 ל'יס עי'קרא ד'חי' ד'נפ'ש וב'תר כ'כי ר'וח ו'סליק מ'דרג'א ל'דרג'א . ה"ג ח'דס
 ד'לח'תא ח'יכו כ'ונ'ס ד'ל'יס מ'תח'א לעילא וב'אח'ערות'א ד'לח'תא ד'ידי'יס
 י'תער לעילא . ודא ח'יכו ד'אמר ק'רא ו'מ'ב'שרי ח'חוס ח'לוס ד'כי הי'כי ד'אדס
 ד'לח'תא ד'קדמי'תא א'ח'ברי ז'עיר'א ו'אח'רבי ב'תר כ'כי ו'א'סתלק ד'רג'א ב'תר
 ד'רג'א לעילא . כ'כי י'כוין ב'מאי ד'לעילא . ו'אדס ד'ח'יכו ע'ולס ק'טן י'לפ'וח'א
 ד'ידיס ח'יכו מ'על'מין ד'לעילא . ד'תקונ'א ד'יד'כו כ'וי מ'תח'א לעילא כ'מס
 ד'עבדי כל י'ומ'א ב'ללו'תין וב'עו'תין ד'ב'קדמי'תא מ'תק'ן על'מ'א ד'ע'שיס .
 וב'תר כ'כי ב'ברוך ש'אמר על'מ'א ד'י'עירס ו'בו'ל'ר ח'ור וב'ור'א ח'שך מ'תק'ן
 ל'בר'י'ח'ס וב'עמי'ד'ס מ'תק'ינ'ן ל'ח'י' . וב'תר כ'כי ח'חי מ'עילא לח'תא מ'א'ל'י'
 ל'בר'י' עד ח'פ'ל'ס ל'דוד . ו'מ'תמן עד פ'ט'וס ח'ק'רת מ'ב'רי'ח'ס ל'י'עיר'ס

ומהמקן עד סיומא דללותא נחיה לעלמא דעסי' ודה' אסתכס לכל מארי
 דרזין. ותו ליכוון בר נש בכל מאי דבעי לכווני. בצחי' מלכין דהקוח
 דרגא דאין השתא כל ישראל בני מלכים הם. דכל כוונה דידכו בצחי'
 מלכין. והאי חיהו ס' יפה לבנים. דכי היכי דמלכין נפקי בצחי'
 מ"ל דידכו. ה"נ ב"נ במאי דמכווני ליכוונו בצחי' מ"ל דחיהו צחי'
 תתאה דכל ספירה. ובהא לא לתענש חי טעי וברובא יכוין בגופיה
 וממילא ליחקן לעילא הס"ד בפ' נצבים כי המלוה הזאת אשר אנכי מלוך
 היום דחיהו עבודה ה' דכתב צה ועבדתם ה' ה' אלהיך. לא נפלת
 היא ממוך ולא רחוקה היא. דלא היכוון במלתא דלעילא דמפליא היא
 מיך ורחוקה היא. לא בשמים היא דדרגא דאקרי שמים להמר מי יעלה
 לנו וכו' ולא מעבר לים היא. דמ"ל חיהו ימא תתאה. לא כוונה דידך
 תהא לעילא מינה אתר דחיהו מעבר לים. כי קרוב אליך הדבר חיהו
 מ"ל דאקרי דבר. והאי בזמנא דחיהו בע"כ מכוין לעילא ליכוון צחי'
 דבר. אבל חי בעיה זמנין טובא כפיך ובלבדך לעשותו. דכל כוונה
 דלעילא. ליעביד ליה בצחרין דליה פיו ולבו :

פרשת עקב

(קפט) **בראשית** צ"ח אשר"י ועס למד דישראל. הוי ישראל
 חניין חד כסיפא דאורייתא וחד צרישא דאורייתא
 ואית בהא רוח דברכה דאמרי מארי דרזין דאין ציוגר חור ובק"ש
 אן מתקנין לעלמא דברי'. ובק"ש בשמע ישראל אן ממשיכין אורות
 דמוחין מקיפין דקטנות מלך אבא מבחי' ישראל סבא לישראל זיטא דחיהו
 ז"ח מזוגא דחילוניות בעולמות משמון דאלהים. והאי מוחין דתו
 לז"ח חיון מהחון י"ה דאלהים. וחיון תלתא מקיפין דחיון מקיפין
 לתלת מוחין. קמא שס יח במילוי יודין יו"ד פ' ה"י חיהו סין מישראל
 ודה' מקיף דח'. חניין יו"ד פ' ה"ה חיון ריש מישראל. ודה' מקיף
 דבינה. תלתאה שס יח במילוי אלפין דחיהו דעת דקטנות וחיהו גי'
 כ"ו. ושס יח גופיה דחיהו שורשא. דתלת מילויין דאמון הא חיהו
 חושבן ה"ח וחיהו בחשבן אל"י מישראל. היינו דרמיז צרישא דאורייתא
 וכופא חרין ישראל דישראל זועה מקבל אורות מישראל סבה כחשבן
 ישראל כמ"ד. ומ"ל דחיהו רחל דאתקריאת שס מקבלא נהדין מז"ח
 דאימא דכל חד חושבניה יוד וחיון שבעין כמה דאמרינן כוונה דשמע.
 חכמי אחרמיז בישראל ריש דחיהו רחל ואסתאר מישראל חושבן שס
 ועס כללות י"ח חיהו שמה כחושבן שארא דאחון דישראל. וס"ת לעיני

כל ישראל איכו עין דאינון עי' נהורין דמקבלה רחל דאתקרי בשם בנה
 דאתרמיז בחיבת ישראל . ומשום דכתי' נהורין אינון אחו בעלמא דברי'
 ואינון מחילות העולמות דאינון אלמים . הכי בחר בראשית הכתיב
 ברה דאיכו ברי' . אלמים דאינון שמבן דאלמים . וכו' כוי לשמים
 דאיכו ז"ל ולאדן דאיכו רחל . ובנין דביה זמנא אחו למ"ל דאיכו רחל
 עק"ב אורות ואינון הכנה עד ברכת חבות . וכו' חנושך לה נהורין
 דאינון עשר זמנין אלמים דאתקרי' ליקי קדרה . ואיכו אתקרי' דגני' .
 וכד חלף דגני' עק"ב ליק"י אינון חשבן חנ"ז וכו' כלולתייהו הוי
 חנ"ה . אלם רמיז בקרא דבחר הכי וכו' חלף היתח תהו וכו' לדיח
 וריקניא . דעד ללא סלקא לה ללוחא לחודוגא בעלמא הכתי' לח אחו לה
 נהורין . לבד אחי לה נהורין דאלמים דא איכו ורוח אלמים מרחפת . ובג"כ
 רמיז בחר הכי ויהמר אלמים יכי חור ויכי חור דחושבן חור ויכי חור עם
 כללוא דאהוון איכו חנ"ח כחשבן נהורין דאחו לה בק"ש הכ"ד ויכי
 עקב חשמעון . דכד תימרון ויכי אלם שמוע ושמע דרמיזי בתשמעון
 כדן ליתו אורות דאינון עק"ב למ"ל דאתקרי חת וכדן דינין דהו' כס
 ליכוו משפטים דאיכו דינא מוזג ברחמי . אלם דהכי עקב ושמרתם ליכוו
 נטירי עד ברכות חבות וכדן ועשייתם חותם . דתחקונו להכי אורות
 כהדי אורות דליקי ולהו כחשבן חותם דאיכו חנ"ז :

וְרַחֵם ב"ת אשרי' הית כס רמיזא להא דא"ר חסדא לדידי ברתא עדיפא
 נזבא . ועמא משום דברתים אנסיכו לרבנן דאינון גדולי הדור .
 סיינו דקאמר לעיני כל ישראל . דאינון עיני העדה רבנן קדישי . בת
 דאתייביבת להו אשרי' חנ"ד אל באשרי כי אשרוני בנות . וכו' וכו' דבחר
 הכי כ' ברה דאיכו חנוון דבר"ה . לרמוזי דבת איכו קדמא לבן אינומי
 כד אנסיבת לעיני כל ישראל . עיבו הית להעשרא כהא דר"ה דהא
 ברית נמי הוא רב ואיכו מרבנן דחשיבי כדאשכחן בתלמודא . ואי הכי
 חמאי ברתא עדיפא . וכו' לדידי ברתא עברה ותו לה . אלם משום
 דר"ח עתיד נכסין הוא כדאמרין כי ר"ה שתי' הלולי ותו אמרינן
 בעתירותי לא חבלת ירקא ותו אר"ה חנא משאי מלא חפנאי מית ויכדי
 לי מלא חפנאי עיבותא . אלם ברתא עדיפא ליה דאינסבת לרבנן ותו
 נמי יסיב כהדי בנתיב נכסי לתנוותא וחזיק ידויכו לאתעסקא באורי'
 ופליג כהדייכו באורי' וכו' חדן חולקין :

(קצ) **בראשית** איכו חנוון בר אשית דנשעתא דברה עלמא
 ועאלו חנוון קמי' קב"ה למברי בכו עלמא ולא
 קביל לכלכו ואמכיס למבריה בבית . אשתארת חת חלף לבר ולא עאלת
 קמי' ח"ל קב"ה למה לית חנת עלת קמאי ח"ל בנין דחמינא כל חנוון
 נשקי

נפקו מקמך בלא חועלתה. וכו' דהא יהיבתה לאת בית נבזבזא רברבא
 דא. ה"ל קב"ה חע"ג דאת ביה זכ אברי עלמא את חסא רישא דכל
 אתוון לית בי יחודה אלא כך וכו' וכל יחודה לא חוכ חלא באת חלף
 סבי ח' ר"ה סבא בזוהר ז"ר דף ג' ואהבי ז' בראשית רברבא דליחי
 אתרברבא וקדמא לכל אתוון ברישא דאורייתא דבא התברי עלמא וכל
 דא אתרמיז הכא בראשית ז"ר ח' שית דאת חלף אשתארת לבר בעדנא
 דברא חלסים וכו' ומ"ע אשתארת בנין דב' רברבא דליחי אתרברבא
 וחקדימת לה למברי זבא חלסים את השמים וקב"ה אחיב לה ראשית.
 ר"ה ראש יחוד תיכוי. דבשעתא דמיחדין ישראל יחודה דקב"ה ואמרי
 אחד את חלף תכוי בראש אחד. ואימת מיוחדין בעידנא דחין בעלמא
 דברי' ביולר חור. היינו דסיים ברא חלסים וכו' ובהסוה שעתא חן
 יבין ידן על חפין ועל עיינין למחוי לן ברא יראה מקב"ה. היינו
 דבסוף אורייתא כתיב ולכל היד החזקה דליחי יד ימין לאפקא יד שמאלא
 דליחי יד כבס. ולכל המורה הגדול דבגין דליחי מורה גדול לבני גשא.
 תקין משה למיכב ידוי על עינא. בה"ד חסר עשה משה לעיני כל
 ישראל. דתקין למיכב ידא לעיניסון דישראל. אימתי בראשית בריש
 יחודה תבא וכדאמנן. וכו' עבד קב"ה לאת חלף. דליחי ריש אתוון
 ה"ד ברא חלסים את דא חילי חלף דליחי ריש אתוון וח"ו דליחי סיפא
 דאתוון. וחי תימא חנאי לא התברי בת"ו. אהא סייס והארץ היתכ
 תכו וכו'. בשעתא דאתחריב מקדשא. וחשך על פני תהום דליחי הות
 סימנא למוח ואיחי כופא דמות. ואימתי פרע קב"ה לחלף בשעתא
 דאתייבנת אורייתא ויאמר חלסים יחי חור בהסוה אמרי ישראל אחד
 והויה ברישא. וכו' יהבא קב"ה ברישא דיו"ד דברות ואתחיל בחלף
 דאנכי:

(קצא) בראשית ז' ראשית דאינון הדא מלאה וחדא חסירא.
 ככא אתרמיז מאי דאמור רבנן (ר"ס י"ו ז')

כל שנה שרפה בהחלהס נוחעשרת בכופס שנהער מוראשית הכנס
 מרשיח כתיב ועד אחרית כופס בים לכ אחרית. ופרוב רבינו שלמס
 ז"ל דישראל עבדי גרמיסון רשין בר"ה למבעי בעותין וללותין כמ"ד
 תהנוים ידבר גם ע"כ דליחי סברא דאע"ג דלאו אינון רשין דליחי
 שובעא בעלמא. עכ"ד חי עבדן גרמיסון רשין יכיב לכו עותרא בסיפא
 חלא דחי ככי מאי חריא בכופס. הא כיון דעבדי גרמיסון רשין ובעו
 בעותין הו"ל לקב"ה לקבלא בעותיהון בהסוה זמנא ולמכויו לכו עותרא
 כולי בהא. כמ"ד ערס יקראו ואני חענה עוד הם מדברים ואני אשמע
 וכתוב נמי קרוב ה' וכל קוראיו. אהכי מפרשי בעלי החו' ז"ל דבקושטא

אינון רשין דהית כפנא בעלמא או פסידא וכו"ג. ואע"ג דלא עבדי
 גרמייכו רשין למבטי בעותין בגין דאינון רשין אחבר לבייכו ומרחמי
 עליכו מן שמיא. ובג"כ מתעשרה בסופה. כיון דלא אהי בעותא
 דידכו לקב"ה. אע"ג דזרישא דשתא אינון רשין סוף קב"ה מרחס
 עליכו. אלא דהית לאתערא אהאי פירושא דמאי אשמעיין רבי ילחק
 ומאי נ"מ דקב"ה מרחס בלא ללותא. אטו אהא לאשמעיין דלא ליבטי
 ללותא ובעותא. ואיכא למימר דנ"מ לפרנסים דאינון לפקחא על מיילי
 דלבורא ולמזבן עיבורא לעניין דכרו דליכלוהו בסופא דשתא. בזמנא
 דחתייקר עבורא. אהא חוליק לכו דאי חזו שתא דרשה בריש שתא
 ועבורא חתייקורי חתייקר. דלא יזבנון השתא ביוקרא דעבורא אלא
 לשתכו עד סופא דמתעשרת בסופה ויכלי למזבן בהני דמיס דכשתא
 על חד חרין וליהוי בהא רווחא לעניי. היינו דקאמר לעיני כל ישראל
 דאינון פרנכי דרא. אי אשכחו ריש שתא ב' רחשית. דהיכי חדא
 רחשית כשתא. ותניינא דהיכי רשה. ואימתי חזו הכי בעדנא דזרא
 חלבים את השמים ואת הארץ. דהיכו בר"ה כדאמר' היום הרת עולם.
 ובההוא זמנא הארץ היתה תהו ובהו לדיא וריקניא דהיכי רשה. וחסך
 על פני תהום. דהיכו המות דעני חסוב כמה ועולם חסך בעדו. ובעו
 למזבן ליה עבורא למיכל. אהא קאמר ורוח חלבים מרחפת ע"פ המים.
 דקב"ה איכו חנין עליכון ומרחס עליכון ואייתי לכו מיא דאינון גשם
 נדבות. וכדן ויאמר חלבים יחי אור דכד אהי שבעא הוי נהורא דלא
 אחשך אנפיון מכפנא. ומלתא דרש"י ז"ל איכא לתרולי דאמרי מרי
 דרזין דבכל ר"ה אהדר עלמא למבוי כמה דהוה בעידנא דזריאה דבההוא
 זמנא נפקא נוק' מהדבקה באחורוי דז"א ונוחי דידה דקדים יניק
 כערא דגבורה. ובג"ד בההוא זמנא הוי גבורה דהיכו ריבא דידה.
 ראש לניק' דאתקריאה שנה. (ס' הכונת ראש דרושי ר"ה) ואע"ג
 דנקמיה (שם דרוש א') אתמר ההם דבשברי אחברי עלמא דהיכי ר"ה
 ריבא דז"א דחקרי שנה. תרוויבו חיטכוו דכל חדא מו"ק חקרי שנה
 (ש' הפסוקים בפ' שב שנים יעבוד) ומלכות נמי אתקריאה שנה ואינון
 ז' שנין. וטו אהמר בספרא דלניעותא דדיין דדבורא תקיפין זרישא
 וגייהין בסופא. ודנוק' איפכא. ופרשי לה מרי דרזין דשית ירחין
 דקייטא חנין. זנוק' וירחין קמאי דאינון ניסן חייך נייחין ובתרייכו
 המזו והב תקיפין. ובית ירמי דכחא דאינון דדבורא חנין תקיפין
 בענת וכבע. וכופא דידכו דהיכו אדר נייחין (כיונת ר"ה דרוש א')
 וטו אהבאר תמן דניסן איכו אהחלחא דשתא אהריאה כשתא ניחא
 דכאי דלא אהקבל בעותהון בזמנא דעבדי גרמייכו רשין בגין דבההוא

זמנא שלטי דינין דדכורה דליון תקיפין ברישא . ולא נייחין עד אדר
דלכו סיפא ומסכוא זמנא התחיל למכווי נייחא וצניסן דמסכוא זמנא
התחיל גולגלתא דנוק' ובאיר וסיון דליון חרין חודגין דילא כדחגור
החס . ודינין דנוק' חיון נייחין ברישא בגין דא חסני ללותסון דריש
שתא למכווי לכו נייחא ועותרא בזמנא דנייחא דלכו חרותי כנה דלכו
זמנא דנוק' דלכו חרות דבנין דלעילא וסכסח דלתינא לככי ניתא
מלתיה דרש"י ז"ל לפוס פשעא דהא חן בפסה על הסבואה יבסכוא
זמנא חתן כוליה בתא היכי הוה עבדא דילא . והאסי לא חסני לנותא
דר"ס כהר גז"ד דחגור עלייכו בפסה . והאסי לבתא דלתיא דלתי
בניסן דשתא חריגא . דבנין בעוסיסון דבר"ס חגור דינא דשתא
חריגא דלכו עותרא . ותו חוכא למימר דכתיב בעוסיס דבנין דרש"י
שתא חע"ג דקבל בעוסיסון מיכו לא חתמי למעבד לכו ניסא רבירבא
ולכמוי סוגין דעלמא . עד דכוו תייבין כתיובתא כוליה שתא ובכלהו
זמני סיו לדיקי וחסדי . בג"כ חע"ג דקביל ללותיסון חנהג לכו בזמנא
דעלמא . דבסכוא סיתוא חייטי לכו מערא סני בזמניה ועד דלתי
זמנא דעבדא דלכו בניסן וחייב כסכוא זמנא חתי עותרא דלכו
עבדא סני . ולא חתמי למכווי עותרא אלא עד כסוא זמנא . דמקמי
ככי הוה כשתא קמייחא לא חתי עבדא לעלמא וכיכי ליכו עותרא .
סה"ד צפ' דערב חרין חסר ה"ח דורס חותה תמיד עיני ה"ח כה
מרבית השנה ועד חרותי שנה . ויהי חס שמוע תשמעו אל מלותי
אשר חגבי מ זה חתכס היום לאכבה וכו' ולעבדו כלל לבכס וכו'
ונחתי מער ארלכס בעתו וכו' ואספת דגנך וכו' וחית לחתערא כהני
קראי דתיסני למימר דורס חותה תמיד מרחשית השנה וכו' וחתי קאמר
עיני ה"ח . ותו חרותי השנה סול"ל . כדקאמר ברישא השנה . ותו
מתי האו דסמוך ליה ויהי חס שמוע תשמעו . ומתי מלוה חתכס היום
דקאמר . אעו מתי דמלוה ציומא חתרא לא בעו למשמע . ותו חית
לחתערא בברכות פ' כילד מברכין צונן שאין עושים רש"מ מלאכתן
נעשית ע"י עלמן שגא' ואספת דגנך . ובה קרא קאמר ויהי חס שמוע
תשמעו אל מלותי ועלה קאמר ואספת דגנך . ויהי קרי לכו לכו חתכס
עושין רש"מ . ובדא ככר חתערו כה קמתי . ובמתי דמן חתחקן על
בורייה אלא דחת בעי למנדע מתי דחמור הו החס (בדיוס ח') דכלכו
חדשי כשנה חתקריהו ראש דליון כלכו כתיב דאש דניסן חיו גולגלתא
דנוק' . חייב וסיון חרין חודגין דילא חמוח ואב חרין עיינין דינה דחרין
עיינין חיון חוקפא דדינא וצנ"כ חתחריב חקדשא כחרין ירחין חיון
דליון חרי עיינין מ"כ . חגול חיוו כחוקט . ושיחא יחתי סיתוא

חינוך בדבורה בג"ד חשרי גולגלתא דדבורה חסון כסנו חרין אודנין
 דיליה . ענת פבט חרין עיינין דיליה . אדר חוטמא דיליה כה"ד חרין
 אשר ס' אלקיך דחינוך ז"ן דאיכו ס' ואיבי אלקיך . דורש אותה דאשגח
 עלה תדיר לעב ולבש . דהא תדיר דאיכו תמיד בכל שתא ושתא עיני
 ס' אלקיך צה דחינוך עיינין דחינוך נו"ה עיני ס' דאיכו ז"א ועיינין
 דנוק' דאיבי אלקיך צה וחיונו תדיר הוי הכי בכל שתא ושתא . כה"ד
 מרשית השנה דבשתא ירחי קמאי דאקרון ראשית השנה דחינוך אהניכו
 באשגחומא דז"א דאיכו אקרי שנה וחיונו אהניכו ברישא דיליה ואית
 צהו חרי עיינין דחינוך ענת שבע . וס"ג באחרית שנה דנוק' דאתקריאח
 שנה דאיבי אחרית לכל ספירן . צה נמי אית חרין ירחין דחינוך חמו
 אב דחינוך עיינין דילה והאח קרינן ליה שנה ולא השנה . דלאו איבי
 שנה דרישא דאיכו ז"א אלא אחרית שנה דאיבי נוק' אלא דאכתיב
 חסר מרשית . למדרשיה דאיבי האי שתא רשה בקדמיתא . ודהא איכו
 מרשית אחוון מחשרי . ומ"ט הוי רשה . בגין דהשנה דאיכו ז"א לא
 אחי ליה שפע מהכמה דאיבי ראשית . ובג"כ אתקרי רש וכיון דלא
 אחייב ליה שפעא מהכמה לא משפע לתחא . הכתא חי ישראל עבדין
 גרמייכו רשין כגונא דידיה וצעו בעותהון בנין יקרא דשמיא לא הוי
 רשה אלא עד אחרית דאיבי מ"ל דאיבי שנה אחרונה . דכד מעא שולטנא
 דאחרית יכוי לכו עותרא . ודהא איכו מניסן ודבחרים . ואי חיימא ומ"ט
 לא הוי לכו עותרא עד אחרית שנה . אהא סמיך קרא ואמר ויהי אם
 שמוע השמעו אל מלותי אשר אנכי מלוא אהבם היום דאי לא אתקבל
 אלוהכון בזמנה . בגין דאנא חיימא אומנא דלא עבדיתו רש"מ אלא
 שמוע השמעו וכו' היום דאיכו יומא קמא דרש שתא דאיכו ראשית
 השנה . ובההוא יומא לעבדו בכל לבבכם בגין כך לא אחתזי למעבד
 לכו ניבא . אלא ונחתי מטר ארלכם בעתו דחינוך ימות הגשמים . וכד
 אחי זמנא למקאר עבזרא ואהפח דגך . היינו דקרי לכו בצרכות חנים
 עושים רש"מ דלאו כוליה כהא עבדי רעותים . ואהכי מלאכתן אחעבידת
 על ידיכו וקדי לה ואהפח דגך . כה"ד ולכל יד החזקה ולכל המורה
 כגדול . דאיכו זמנא דשגבי גבורן ואחעביד צהו מורה גדול ממדת דינא
 דשגיט בהכוח זמנא . אשר עשה משה . דאיכו חקין עלמא לאתנהגא ע"י
 דז"א כדכתיבנא בתקונא אחריתא דמקמי דקביל אורייתא הוי אהניכו
 ע"י דשמא דאלקים . וכד קביל אורייתא אתתקן לאתנהגא ע"י דהויא
 דאיכו ז"א וכדון לא הוי יד החזקה ומורה גדול אלא לעיני . בזמנא דאיכו
 לקבל עיני ז"א ועיניו דנוק' דחינוך חמו ואב וענת ובבט . וכהי
 אנהגותא איכו לכל ישראל . דלשאר אומין לא שליט צהו דינא בהנהו

ירחי לחינון עיני . דהא בהכוח זמנא אדרבא חינון עבדין דינא בישראל .
 הכא קאמר בריש אורייתא דהו אהעביד דינא כה"ג בראשית דאיבי
 בריש שתא . ואיבו בחדשי א' דכל שתא ושחא אהתדר עלמא כזמנא
 דצרא אלהים את השמים ואת הארץ . ואי בהכוח זמנא הוה כפנא
 ובארץ היתה חשו וצרו לדיא וריקניא דאיבי רשא בתחלתא . ומ"ע
 אהעביד הכי בגין דבארץ היתה תבו"אלו מעשיכון של רשעים והו נמי
 אהעביד מותנא כה"ד והשך ע"פ תכוס החוון המות . הכא חולף לן
 קרא בגין דיבא רוח אלהים מרחפת ע"פ המים . דליתי נשיאים ורוח
 ובחר הכי ליתי מטרא דאיבו מים . אככי ויאמר אלהים יכי חור אלו
 מעשיכון ש"ל דיבעון דחמי בזמנא דר"כ . דליגבר לבו עלמא ולא לתהשך
 אפיוכוו מוס: יאוח כפנא . ולא בעי דליבעו רחמי אמותנא וכדאמרין
 בתענית דליבעי רחמי אהרתוי לא אפשר אלא גבעי אכפנא ומוהנא
 מומלא אבעיל דכד יכיב רחמנא שובעא לחייה כוח דייבי : כה"ד
 ויבדל אלהים בין האור ובין החשך . דחשך דאיבו מותנא קב"ה אבדיל
 ליה ולא אנטריך למבעי רחמי עליה . אלא ליבעו רחמי אמטרא דאיבו
 חור כמ"ד הן על כפיס כסה חור והאי איבו אפי' בזמנא דר"כ לא
 ליבעי אהרתוי דהא רבנן בכל גונא ובכל זמנא אהמא דאהרתוי לא
 אפשר למבעי . והאי דאנן בעינן בללותין ובעותין בכל זמנא אהרתוי
 ותלת מיילי כהוא לאו בעדנא דעקתא . דאיבו קאי קמן . אלא דאנן בעינן
 דרחמנא ליגן מכלהו ולא ליתי עין . אלל אי הוו קמן ארתוי עקתי לא
 בעינן אלא אחדא . ומילייכו דרבנן שרירין וקיימין :

ות"ש דכני מיילי דאמרן דמהעשרת בסופה דאיבו ניסן ואייר . רמיז
 לבו שלמא מלכא בשיר הכירים ב' כי הנה הכתו עבר
 הגשם חלף הלך לו הנילניס נראו בארץ עת הזמיר הגיע וקול החור
 נשמע בארצנו ולהתערה לן בהאי רמיזא בג"ד כתיב סהו בלא יו"ד .
 דיו"ד דאיבו עשר ואינון אחוון דעושר חסרה בסהו דאיבו ריש שתא
 דאיבי רשא בתחלתה וכחוא חזיל והגשם הלך הלך לו . דאל ולא חתי
 לעלמא ודא איבו הלך לו . עב"ד הנלניס נראו בארץ ומהעשרת בסופה
 אימתי בזמנא דעת הזמיר הגיע דאיבו ניסן ואייר . דבהכוח זמנא
 מזמרין עופין דשמיא כה"ד וקול החור נשמע בארצנו :

(קצב) בראשית וסמוך ליה לכל האותות וכו' לשיני כל ישראל .
 קרא אובח לן בדרך רמיזא למימר חא חזי מס
 ב"ן דרי קמאי לדרי בתראי דלכל האותות והמופתים וכו' אע"ג דהוה לן
 בקמייתא נביאי קשוט כמשה ודכוותיה דעבד כל בני אחיה ותמדייה .
 דא איבו בראשית דצרא אלהים את השמים וכו' דאכתי לא חבו ישראל

עובד ולא גלו מארעה קדישא . בהסוה זמנה כו"ל נביאי דעבדי אחיה
 ותמיהא רבל בתר הכי דהארץ סיתה תבו וצבו . אלו מעשיכן ש"ר .
 וגרמו גלותא דאחשיך לפי דריותא . ואינון פנים דישראל מיתו דאינון
 נביאים דילסון . הכ"ד ע"פ תבוס בהפוך כמות . חו לא אשתאר אלא
 ורוח אלהים דאיכוי רוחא דקודשא . מרספת ע"פ המים דאיכוי פריסא
 על אינון דעסקי באורייתא . ובדרי בתראי הא גמי פלעי לן מינה ואין
 עוד נביא ולא אחנו יודע עד מוס . דלא אשתאר לא נביאי ולא רוחא
 דקודשא . ולא אהקיים עלמא אלא על עובדא דלדיקייא . הכ"ד ויאמר
 אלהים יחי אורי אלו מעשיכן ש"ל . ואינון דמגינין על דרא . ועכ"ד הא
 נמי לא פש גבן דהא כד חזי קב"ה זכאי בדרא זמנין עובא דחס עלייכו
 דלא יתחילון עובדסון ולקיש לכו עד לא מטא זמנייכו . הכ"ד וירא
 אלהים את האור כי טוב . דחזא זכאה דטב איכו . בהסוה זמנה ויבדל
 אלהים בין האור ובין החשך . דשקול ליה להסוה אור ואבדיל קב"ה ביניה
 ובין החשך דאינון רשיעיא . ואי תימא חי הכי כטוב כחוטא ומאי אית
 ליה חשיבותא לזכאי הא כתיב אל אמנה ואין עול לדיק וישר הוא . אהא
 קאמר ויקרא אלהים לאור דאיכו גברא זכאה . קרא ליה ואחזביה בג"ע
 דאיכו כוליה יומא . ולהשך דאיכו רשיעיא קרא לילה דאחזביה בגיבנס
 דדמי ללילה . ואיכו חשיך דכוליה לילה . ואימתי ליהדר לן נביאי קשוב
 ומנדעא לידעי בינה . בזמנא דאתי משיחא ויהי ערב ויהי צוקר דיכוי
 ליליא וימנא שוים . כנ"ד ויהי אור הלכנס כאור החמה . ובסוה זמנא
 יתקיים קרא כי כולם ידעו אותי למקטנס ועד גדולס :

הבא

אית להתערא ומנ"ע עביד קב"ה הכי לדרי בתראי דלא אשתאר
 לכו נביא ולא רוחא דקודשא . דלאו מלתא זמרתא היא דהא
 ע"י ילפין אורחוי דקב"ה ויחובון רשיעיא לפולחניה ועל ידיכון יתקדש
 שמיא דקב"ה ואי תימא בגין דחס קב"ה עליכו דילמא יתכפון בתר
 הכי לנשיעיא כיוחק כ"ג דשמש חמונין שנין בפרסונס גדונס ובתר הכי
 אהעביד לדיקי הא לא מיזי דחטו בכל הנבו שני לא חזא קב"ה נשמחא
 דקיס ליה בגווס דלא דררא בה מטב לביב . אלא דאית בהא שינויי
 עובא חדא דהא הנא דבי אליאו מעיד חני שמים וארץ בין איש בין
 אהב וכו' הכל לפי מעשיו ש"ה פורס עליו . והא חזיק לדרי בתראי דאית
 בהו לזמטין גבין דאית בהו רוחא דקודשא כדביני האר"י ז"ל ודכוותיה .
 ואע"ג דנביאי לא חזיקין בגין דרין בחו"ל יהבינן בארעה מסאבא דלא
 חזיא למחוי בה נביאי דהא גבי יחזקאל גמי חי לאו דהוב ליה נבואה
 מקדמת דסניק נח"ל לא הוס ליה אחלפתא דקבואה בחו"ל כמ"ד על
 גהר כבר וכדאמר רשב"י ז"ל בזוהרא דיליה . ואי הכי האי מלתא חליא

צנין דהגן לא מכשרינן עובדין דידן למזכי להאי . ותו דאמרי רבנן גבי
 תלמידוי דהלל דקטן דבהו חזי דחשתי עלוי שכנתא אלא דלית דרא ידידי
 חזי להכי . ומכתבא דהכי קאמרי דחס קב"ה על דרי בתראי מכתבא
 זמנא דאתחבר מקדשא . דאי הוה להו גביאי ומודעינן להו מילין דשמעי
 משמוי דקב"ה ולא לייתי להו הוה עונשיהו סגי ואחתי למעבד בהו
 כליה . אהכי מנע מנייהו קב"ה גברי גביאי דהו לא ליתעשו טובא .
 ומועב שיכו שוגגין ולא ליהוו מזידין . ותו איכא למימר דהכי קאמרי
 דאי הוו בהו גברי דאתחזו לגילוי שכינה . הוה נוסתכל בעובדיהו
 קב"ה ומסתכל בעובדי דרא . ותו דאיכא בינייהו טובא ועינן להו
 להכיר דלא הוו כוותייהו . כדחזינן בחליהו דח"ל דרפית כי באת חלי
 להזכיר עוגי . אהכי מנע גביאי מינייהו כי היכי דלא ליפוש חרון חף .
 דא איכו דקאמרי שאין דורס ראוי לכך . ותו איכא למימר דהאידיגא
 ליכא גבן אפי' פרה דמוכרת את העמאים . והאי רוחא דקודשא וכ"ש
 כבואה לא אתו אלא ע"י דפרישות ועסרה . ותו איכא למימר דכל הכי
 נשמתינ דחזו לנבואה מקמי הכי אתו לעלמא והתבררו מברורי מלכין
 קדמתינ . ותו לא אשתאר לבררא נשמתינ קדישין כקדמתי דהכי אורחיה
 דבריר אוכל מוחך פסולת דבריר ברישא רבדי וסדר השכה זמרי ושקיל
 להו . והשתא דחתינן בעקבות משיחא דמעו רגלין ברגלין . אשתארו
 נשמתינ דחשיבין כגוגא דעקב דהיהו גם ועב ולא חזי לארגשא ותו איכא
 למימר דכלהו גביאי ודכוותייהו דעבדי אחיה ותמטייה כל הכי מייל
 דהו לבר מאורחא דעלמא לא עביד להו קב"ה אלא בשעתא דלריכי
 לעלמא טובא ואי לאו הכי לא בעה קב"ה לאהבהה עלמא דלא
 באורחיה . ואהכי בדרין קדמתי דחכתי לה חיקבע חמונה דיליה
 ואשתרשא בגווייהו דישאל אלטרין למעבד להו גביאי לאשתרא חוריי
 ואמונה דיליה בלבייהו דישאל . ובחר הכי דכ"ע ידעי ומימיני בקב"ה
 ובאורייתא תו לא אלטרין לגביאי ורוחא דקודשא לשגאח עלמא מונכגיה
 ואורחיה . ואבע"א דכל הכי גביאי אחילנו מונסה דאלטרין לשעתיה
 לאפקא ישראל בגין זכותא דאבהתא ובגינייהו עבד קב"ה כל הכי אחיה
 ותמטייה ע"י דנשה ר"מ וגביאי דפתריה אשתארו בגין דחכתי לא אשתלים
 זכותא דאבהן . אבל כיון דאתחבר נוקדשא זכות אבות תמה . ולא
 אחתי למעבד ניסין בגין הנהו דריח דבתר חורבנא . אע"ג דבריה
 אבות לא תמה כדאמרן בשבת . אבל הכי פירוקי דאמרן חיה מנייהו
 דאתרמיזו בקראי דר"פ דעקב וסיפא דואחחן ה"ד כי עם קדוש
 אחס לה"א . דאנת פריש מענוגין דעלמין כמ"ד קדושים תהיו פרושים
 תהיו והאי פרישות חיה תרעה לאעלא לנבואה ולרוחא דקודשא כוה

דחני רפז"י בכוטב פרישות מביאה לידי קדושה וכו' והיכי מביאה לידי
 רוחא דקודשא כדמסיים התם. בג"כ כך בחר ה' להיות לו לעם סגולה
 מכל העמים אשר ע"פ האדמה. ומאי סגולה דידכו חיבי נבואה
 כמ"ד משה ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר ע"פ האדמה. ואמרי
 רבנן דבעא משה דתישרי שכינתא בישראל ולא תישרי באו"ע. ובגין
 דלא לשבחא משה לגרמיה למימר דמסגיאות קדושה דביה זכי לנבואה.
 אהא קאמר בחר הכי טעמא אחרינא לא מרובכס מכל העמים חשק ה'
 בכס ויבחר בכס כי אחס הנוטע. אלא כי מאלהבת ה' אחכס ומשמרו
 את השבועה אשר נשבע לאבותיכם הוליא ה' אחכס ביד חזקה וכו'
 ואהכי אלטרין לנביאי למעבד ע"י אחיא ותמיהא. ותו אלטריו דע"י
 וידעה כי ה"א הוא האלהים האל הנאמן שומר הברית והחסד. ובחר הכי
 לא אלטרין תו לנביאי. ותו דאי הוו נביאי הא ע"י יתעגבו הכי דלא
 שמיני לכו כה"ד ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו לא יאחר לשונאיו אל
 פניו ישלם. כמה דעבד קב"ה באדם קדמאה דבגין מלוא קלה דלא
 זיית ליה קנים עליה מיחא כמ"ד מלוא קלה לויטיו ועבר עליה. ואמרי
 קדמאי דבגין דאיכו פקדיה עונשיה סגי ודכוותיה חי הוו ע"י נביא
 שלוהיה דקב"ה הוו מתעגבי יתיר. בג"כ ושמרת את המלוא ואת החוקים
 ואת המשפטים אשר אנכי מלוך ביום לעשותם. דהנא דנביא מפקדך
 היום יומא דין ולא בחר דידי. דלא אשכחא בחר משה כותיה דאיכו
 חזא באהפקלריא הנאירה. ובחר אשתכלו באהפקלריא דלא מאירה.
 ותו קאמר לכו והיה עקב דבעקבות משיחא דאשתחרו נשמחין דאינון
 עקב דמטו רגלין ברגלין. תשמעון את המשפטים האלה. דלא אשתחר
 לכו אלא שמייעה ולא תחזו בעיניכון נביאי. ועכ"ד ושמרתם ועשייתם
 אותם. ואע"ג דבהבוא זמנא תמה זכות אבות ובג"כ לא אשתחר
 נביאי עכ"ד ושמר ה"א את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך
 דברית אבות לא תמה:

דא איכו דרמיז קרא לכל האותות והמופתים וכו' ולכל היר החזקה
 אשר עשה משה וכו' כל הכי אלטריו בראשית ברא אלהים את
 השמים וכו' דאכתי לא אחיידע יקריה דקב"ה בכל עלמא אהכי אלטרין
 נבואתיה דמשה. ונביאי דבחריה דאינון עיני כל ישראל. ותו נמי הוי
 הכי בסוף יומיה בזמנא דמלכא משיחא דקב"ה מחדש עלמא כמ"ד השמים
 החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה והכי אתרמיז בראשית בחר"א
 י"ם דבהבוא זמנא ברא אלהים את השמים ואת הארץ החדשים. אבל
 בשאר זמני והארץ ביתה תהו ובהו לדיא וריקניא אין עוד נביא ולא
 אתו יודע עד מה. ואית טעמא אחרינא וחושך ע"פ תהום דאינון

בשמתין לחשוכין ואינו מעומקא דתכומא רבא . מנשמתין דעקב .
 מנילוזין דאינו בתכומא דלא חית בכין אור ולא חזו לכבואה . ותו טעמא
 דלא חזו לא נביאי ולא רוחא דקודשא . בגין דרוח אלהים מרחפת ע"פ
 המים . דאינו מיין דכיין מים טבורים דאינו צדדי אפר פרה . והשתא
 לא חית גבן ולא חן דכיין דתיכוו עלן רוחא דקודשא . ותו טעמא
 דחן בעיין לאקדשא גרמין מלתתא כי סיכי דלחקדשן מלעילא . הכ"ד
 זיאתר אלהים זכי אור ויחי אור . דיכי גברא גופיה אור . ובתר הכי
 ייתי ליה אור מלעילא . ודא חיתו בחר דמוצק גרמיה וכו' אור . ותו
 טעמא אחרינא וירא אלהים את האור כי טוב דחזא הנהו נשמתין
 דסלקי מרפ"ה נילוזין דאינו אור דאינו עבין . ויבדל אלהים בין האור
 דאינו נשמתין דנאורא דילהון סגי . ואבדיל להו זבירי להו מחשוכא .
 וכיון דאחברו הני נשמתין . תו לא אשהאר נשמתין דאינו אור למשרי
 עליהו נבואה ויקרא אלהים לאור יום . דנשמתין דאינו אור קרא להו
 בזמנא דמקדשא דחיתו יום ולהשך נשמתין דחשוכין . קרא להו למהוי
 בלילה דחיתו בזמנא דגלותא דדמי לליליא . ולעת"ל ויחי ערב ויחי בקר
 דחיתו זמנא דת"ה ויומוי דמשיחא דכולא הוי יום אחד :

(קצנ) **בראשית** אחון בא"ר שי"ת בריס אורייתא דבכתב פקיד
 ברמיזא"ל למכתב אורייתא דבע"פ דאינו סת

סדרי משנה דאע"ג נוקמי הכי דהו בגלותא . לא אחזי למכתביהו .
 בחר דגלו ישראל ואטרודו בגזירין קשין דעומיין . אשתרי להו למכתביהו
 כמ"ד עת לעשות לה' הפרו תורתך ה"ד באר שית . כמ"ד באר היטב .
 דחיתו בכתב למאן לשית סדרי משנה וזדא אחצרו שמים וארץ דשמים
 לקבל אורייתא דבכתב וארץ לקבל אורייתא דבע"פ . הכ"ד תה השמים
 וכו' ואימת אשתרי למכתביהו בזמנא דהארץ היתה תהו ובהו לדיא
 זריקניא דאתרוקנו ישראל מאורייתא וכו' חשך ע"פ . דאחשך אנפיהון
 זרבבין דבהון מיחו . ולמאן אשתרי למכתביהו אחרמיז בבראשית
 נוט' רבי יאודה בן שמעון אחרון תנאים . דרבי יהודה הנשיא הוה
 בתראה לתנאי ואיכו הוה בן רשב"ג . וע"ד אחתיל בסדר זרעים . דחיתו
 בר ולחס דהכי אחון דבראשית נוט' ב"ר א' שי"ת דבר דחיתו חטה
 כמ"ד יחי פסת בר . חיתו א' לשית סדרי משנה . ואחתיל נמי בברכות
 דחיתו בר דבראשית . ואחכי בסופא דסדרי משנה דחיתו סדרא שתיתאה
 אחתיל בכלים . כמה דאחרמיז בסופא דאורייתא חבת כלים . דהכי
 סליק ר"ת משה לעיני כל ישראל אחון כלים . ואינו נמי אחון מלכי -
 דרמיזי לאורייתא דבע"פ דחיתו לקבל שכנתא דחיתו מלכות . ואחרמיז
 נמי טעמא דאלטרין למברי שמיא וארעא וכל מה דחיתו בהו . כמ"ד
 מארי

נחרי דרין . לאודעה מלכותיה דאין מלך בלי היילות . ואי לאו הו
 ישראל . מאן הוה קרי ליה מלך ולמאן אחידע מלכותיה . דא איבו
 דרמיז בכוף אורייתא מלבי . א"נ מלך ישראל . בג"ד בראשית ברא
 אלהים את השמים . וב' דבראשית רברבא לאורוי דתרין אורייתא
 דכתב וע"פ אינון חד בשלהבת הקסורה בגחלת . ואתרמיזו בבית .
 דאינון תרין ואינון חדא אות ב' . ואמרי קמאי דר"י הנשיא איבו גיטין
 יע"א ע"ה . ובג"ד קאמר קרא גבי רבקה שני גויס בבטק גייס כתיב
 זה הנטונינוס ורבי דרבי תיבי יע"א ע"ה . ואתחזי דבג"כ כד בריך
 יצחק ליעקב קאמר ליה ויתן לך האלהים מעל השמים ומשמני הארץ
 ורוב דגן ומירוש ואמרי בי מדרשא מעל השמים זה מקרא ומשמני
 הארץ זו משנה ורוב דגן זה תלמוד . ומ"ע ברביה בהני אלה
 משום דחזא דניזולא דיעקב אתי בסופא בזימנא דגלותא דמסגי' אותה
 גלותא אתי לאשתכחא תורה דבע"פ דתיבי משנה ותלמוד אתה ברבי'
 ויתן לך בההוא זימנא מעל השמים זה מקרא ומשמני הארץ זו משנה
 דלישתרי גיה למכתבינהו משום עת לעשות לה' דתיבי לאתקנא עת
 דתיבי שכינתא תורה שבע"פ לה' דתיבו ת"ת ותיבו שמים . דיתחברון
 כחדא . הס"ד מעל השמים אורייתא דכתב לקבל ת"ת דתיבו שמים .
 ומשמני הארץ תורה דבע"פ דבה אתקנא מל' דתיבי ארץ . ותו קמ"ל
 דלחזי נמי לתלמוד דתיבו רוב דגן דבי' מתברר גיטין רבבה ואתכפוי'
 סע"א דאתקריית עמיס הס"ד יעבדוך עמיס . ותא חזי דליכא מידי
 דלא רמיז באורייתא דכסף פרשת ואתחנן כתיב אשר אגבי מלך היום
 לעשות . ומאי היום דקאמר . ותו דנקט לימנא דיחידאה . ובתרא הכי
 קאמר והיה עקב תשמעון לימנא דסגי' ארץ . אלא דברישא נקט לימנא
 דיחידאה בגין אורייתא דבע"פ דהשתא לא אשתרי למכתבה ותיבי
 אשתתרת ליחידאי דלאו כל מוחא סביל למילף לה בע"פ . ואהכי קאמר
 אשר אגבי מלך היום דיומא וזימנא דין אגא פקיד גך לחודך אגא
 גברא דמויחד גשאר אינשי דתיב לך חכמה ומגדעא למילף בע"פ .
 ניבו בכוף יומיא יומי דגלותא בתראה לא תשתאר לך לחודך אלא
 והיה עקב דתיבו סוף יומיא תשמעון את כל המשפטים דכיון דאכתובה
 כל אינשי דעלמא שמעי לה כמ"ד הכותב דברים בספר כאילו דרשא
 לאלפים ובג"כ קאמר תשמעון לימנא דסגי' ארץ וקאמר כל המשפטים אפי'
 אינון דלא אכתבו השתא . ומ"ס דלעשייתם יתירה לרמוזי דרבי הוה
 בתר מ' דורות . כמ"ד מג"ע אופן פ"ב . ובתרא מ' דורות איבו עקב
 תשמעון . ותו רמיז הכא משה ר"מ נחאי דאמרי רבנן דתלת מאה הלכת'
 אשתכחו בימי חבלי' דמשה . ואהדריינהו עתניאל בן קנז נפלאויה .

היינו דקאמר אשר הנכי מלך היום לעשותם. ובתר דאסתלקנה מעלנו
 מאי דאשתכח מהנהו הלכתא מאן חולף לך אהא סניך וסיה עק"ב
 ר"ת 'עתניאל' בן 'קנז'. דמניה משמעון את כל המשפטים האלה:
ורוא דמלתא דאשתרי בזמנא דגלותא למכתב אורייתא דעל פה.
 חמינא חנא חי שפיר' מלת' בחנפי חברנא דמומנא דאטייבנא
 אורייתא לישראל אסתלק קב"ה ביקריה לעילא ואטייבנא חילא על ידה
 דאורייתא לאזדוגא אחתא בצעלה וסיה זוגייתו הדיר ולא פסיק. בג"כ
 אחתא דאיבי תורה דבע"פ הוה מעמרא ולא אחתייב לכ"ע באחגלייא
 דהכי אלערין בשעתא דזוגא למסוי בחשתי ולא לכווי שמושא באחגליא
 ואסכי אחייהבנא לחכימי דרז' דלניעי ואחתייב לכו למנדע בה בעמינו.
 אבל בתר דאחחרב מקדשא זימנא חגיגי' דאחרכת אחתא מבעל' ואיבי
 בגלותא בהדיהו דישראל ואתפסק זוגא כמד"ר אין הקב"ה נכנס
 בירושלים של מטה עד שיכנס בירושלים של מעלה. אהכי אחתא דאיבי
 חורה דבע"פ אחגלייא ואשתרי למכתב לה וליחזו בה כ"ע דהא כשתא ליכא
 זוגא עלאה אלא לזמנין לחיותא דידהו לחוד כמד"ר מארי דרזין. ואי הכי
 מיילי קשוי איכא למימר דאהכי אחכונו בתלמודין ברישא דמס' ברכות
 דאמרין סתם שלש משמרות הוי הלילה משמרה ראשונה חמור נוטר
 שניה כלבים לוועקים שלישיה תינוק יונק משדי אמו ואשה מספרת עם
 בעלה ע"כ. והכי מיילי הכהו מינחי ואפיקורסי דעלמא מושנין סגי'אין
 הוו מהנדזי בהו ותוויי תיובתא רבא דלא אחתייב לדעתייכו למכתב הכי
 מיילי בריש תלמודא דלא נפקא מינייהו מידי לחכימין. אלא דאחקשו
 בהכי מיילי בגין דלא מהימני ברזין דאורייתא ולא ידעי דתלמודא דידן
 רבנן ארזין דאורייתא סדרו ליה ולחכימייה ברמוזא רמזי בהכי מיילי
 טעמא רבא דאמרן דהאי דאשתרי להו למכתב אורייתא דבע"פ תורת אמ"ת
 'אגדה' משנה' תלמוד. בגין דבזמנא קדמאה כד הוה שליט ישמעאל
 דאיבו חילא דידיה וסעריה איבי קליפת חמור: בזמנא דהוה שליט.
 הוה עלמא מתקן. ולא הוה שפעא אחייהב לבר. אלא לאחת' ובעלה
 והוה חמור נוטר. דאיבו נסיק למטרף מזונא דליה. דלא הוי מעי לי'
 אלא פורתא. ונסיק מרעבון דליה. וה"ל בתר דאטייבנא שולטנותא
 לעבו ואמ"ל יחזק משמני הארץ יהיה מושבך ואמרין זו איטאליה של
 יון. ואיבו יניק מקליפת כלב כדאמרי מרי דרזין. וסולטנותיה הוה
 בזמנא דמשמרה שניה דאיבי חרין אלפי שנין מליעתא. דמהוה זמנא
 אחייליד עשו והוה אלופי עשו וארלה שעיר שדה אדום. הא כל הסוה
 זמנא דחרין אלפין שנין חלין הוו כלבים סערא דעבו לוועקים הב
 הב. דבהוה זמנא אחייהבנא אורייתא ובתר הכי הוה ישראל בארעא

קדישא עד סוף דאלף רביעאה . ומלכותא דשמיא שלטא בעלמא וכוות
 בדי בעלה דזוגא דידכו חדיר כוס ולא כוס יכיל סטרא דעשו למקרב
 בכו והוו כלבים לועקים . על טרפא דידכו . ובגלותא בחרא דאיו
 אלף חמישה לקבל הוד כל היום דזה . ובהוא זמנא מקמי הכי פורת'
 אחתרב מוקדשא וחדרי ואפסיק זוגא דאתתא מבעלה . בהוא זמנא
 אחמלי סטרא דעשו ונעיל שפעה דעלמא כמד"ר לא נתמלחה לור אלא
 מתרנגה של ירושלים . ואחסדר בעלה דמטרוניתא למאוי זעיר דלא אית
 ליה אלא מוחין דקטנות . ואחפסק זוגא . דא איו דמשמרה שלישי
 תינוק דאיו זעיר יונק שדי חמו דאחדר אכפוי מאתתיה ויניק חיות'
 דידיה מאימא . ובגין דלא אית זוגא אהכי אתתא דידי' מספרת עס
 בעלה . וקלייהו אשטמע דלא כוס בחשאי כעידן דמזדווגי . ובהא אחנח
 טעמא דאשתרי למכתב תורת אמת . בגין דלאו איו זמנא דזוגא
 למאוי אורייתא דבע"פ בחשאי . דא איו דרמזי רבנן דשרי למכתב
 משום עת לעשות לה' . דהאי אתתא דאיהי עת צעי לתקנא לה לה'
 דאיו בעלה . מ"ע דהפרו תורתך . דאחבטל זוגא דבעלה דאיו
 תורתך . ודא איו דסמיך לעשותם והיה עקב תשמעון . דבגין דאיו
 עת לעשות מ' דאיהי מלכות מ' סתומה דלא אדווג בה בעלה בג"כ
 והיה עקב דאיו סוף יומיא תשמעון דתתלי משנה לכ"ע . ועל דא
 עקב תשמעון ר"ת ע"ת דאיהי עת לעשות לתקנא לה . ומאן גרים
 לתקנא לה רבי דהוה יעקב בגלגולא קדמאה . דהכי אלטרפו אחוון
 והי"ה עק"ב ואת קרי בכו הו"ה יעק"ב דא איו דסמיך ל"י לעשותם
 נטריקון לעש"ו ת"ס דאיו יעקב איש תם אחוי דעשו . ודא איו
 דתשמעון נטריקון ש"ת דאיו ש"ש . מ' איו משנה . ע' איו עשה
 ו"ן איו ונכתבו . דעבד שית משנה ואכתבו . ואינון אתרמיזו בהאי
 קרא שמהן דידכו . עק"ב ר"ת עוקלין דאיו סיפיה דסדר טהרות . ק'
 קדשים . ב' ברכות דאיו סדר זרעים . תשמעון הא אית ביה אחוון
 דש"ס וכד אחתלף ת' דל"ת באחוון דדעלנ"ת הא אית ביה נמי מועד .
 את המשפטים דא איו סדר ישועות דאיו משפט בין גבר לחבריה .
 וחו לעשותם דאיו לתקנא לכו לשכינתא ובעלה דאינון ו"ה דוהיה .
 ואינון אסתלקו לעילא ל"ה דוהי"ה דאינון או"ה ואחתברו כהדא ו"ה
 ב"ה . ובגין דבעי לאתעסקא במשנה ומקרא בחדותא דלבא כמד"ר
 הקורא בלא נעימה ושונה בלא זמרה עליו הכתוב אומר וגם אני
 נתתי להם חוקים לא טובים ומשפטים לא יחיו בהם . אהכי כ' והיה
 לישנא דחדותא .

ואמרי קמאי דקב"ה לא יהיב אגרא למאן דמקיים פקודי אורייתא
 אלא

אלה חי עבד לכו בחדוותא דלכא . ודה חיכו היום לעשותם ולמחר
 ליטול שכרם חימתי והי"ה דחיכו שמחה דחיכו חדוות' כדין עקב כמ"ד
 בשמרים עקב רב . ודה חיכו דאמרי במדרשא דפרשתא דא ויהי עקב
 הכ"ד מה רב עובד אשר לפנת לירחיך . דבגין דויהי דחיכו שמחה בג"ד
 מה רב עובד אשר לפנת . דחי לא הוה שמחה לא הוה אגרא כמ"ד
 מי הקדימני ואשלים .

ובגופיה דקרא חיכא רמיזא דאמרי מארי דרזין דככל עידן בעי
 ליחדא יחודה דתרין זימנין אלהי"ם דסלקי לחשבן עק"ב
 דכחא ברהי מיניה סטרין בישין ויכיל לאשגא כל מה דיליף ולמעבד
 עובדין עבין דהא אסתלק מיניה סטרא בישא . דא חיכו דרמיז ויהי
 עקב דכד אהעבד יחודה דעק"ב דחיכו תרין אלהים כדין תשמעון את
 כל המשפטים ועשייתם הוהם .

ותו כימא דאמר משה לישראל היום לעשותם . ואי לא תעבדון יתכון
 ויהי עקב בסוף יומיא בעידן דמטא זמנא דפורקנא דיכחו מן
 גלותא בעל כרחיכו תשמעון את המשפטים האלה . דחיכו הוויין על
 ידא דמלך בגזרותיו קשות ועבדו כו משפטים . וכדין ושמרתם ועשייתם
 אותם דחיכו מחזיר יתכון למוטב . והכי נמי אהרמיז ר"ת עק"ב עבודה
 קשה בכס . וכדין ושמר ה' אלהיך לך את הברית וכו' וזהוהא זמנא
 יתקיימון אבטחותא דעבין דאית באורייתא :

(קצד) **בראשית** התוון חש"ב יח"ר חשב חיכו ליטנא דעכובא
 כמ"ד ותשבבו בקדש ימים רבים . דכד בר נש

יתעבב בנילי דאורייתא ותני והדר תני לכו ודייק בהו עובא כדין יאר
 ה' פניו אליו בתורה . וזכי למיחא לעומקיוכו וליהו ברירין ליה כמה
 דברא אלהים את השמים ואת הארץ דברישא הארץ היתה חכו וכו' וחושך
 ע"פ ברישא חשוכא והדר נהורא הכ"ד ויאמר אלהים יכי אור . ולמאן הוי
 אור הכ"ד לעיני כל ישראל חינון רבנין דקב"ה אנהר עיניכו באוריית'
 כד מסתכלין בה . וכל דא הוי כדעתיה דר"י דפ' הקורא את המגלה
 (דף כ"א) דפרכין ההס כתוב אחד אומר ואשב בהר וכא"ל ואלכי עמדותי
 בהר . ומשני ר"י חין ישיבה אלא לשון עכבה שנאמר ותשבבו בקדש
 ימים רבים . ורבה משני ההס רבות מעומד וקשות מיושב ופי' רש"י
 רבות דברים רבים שאדם מהיר לשמען . ולרבה ל"ל דהא דחינה ההס
 מימות משה ועד רבי לא היו למדין תורה אלא מעומד משמח רבן
 גמליאל ירד חולי לעולם והיו למדין תורה מיושב . דמשמע דעד רבי
 מעומד . היינו ברכות :

מעין פרשת ראה מים

(קצ"ה) **בראשית** אחרמיז הכא מאי דתנן באבות יכי ביתך פתוח

לרוחה ואל תרבה שיחה עם האשה. דא חיכו

דבי"ת רב רבא ומוכר אפיס לרי"ס. דביתך דחיכו רבי יכוי פתוח לרוחה

כמה דבי"ת מוכר אפיס לרי"ס דחיכו רוחה. וחו אחרמיז דביתך סמוך

לרי"ס דחיכו ר"ס ועני. היינו דתנן יכוי עניים בני ביתך. ואשתאד

מבראשית אשתי. דחיכו אחתא דבעל הבית. לא תרבה שיחה בהדה.

דא חיכו דבראשית תמן א' דחיכו א"ל. תמן תר"ב. תמן ש"י דחיכו

שיחה. וכל חילין אצטריכו למאן לעיני כל ישראל דחינו רב רבין דבסון

דחינו הית לון בתין פתיחי לרוחה וחיון אחתו למדוי עניים בהדיחו

בביתא רויחא. ואית לך למנדע דכל הני מיני דאבות הית לון שורשא

ועיקרא ורמיזי באורייתא. ובג"כ גימא דמאי דתנן יכי ביתך פתוח.

אחרמיז בפ' דראה פתוח הפתח את ירך לו. דידך חיכו רשאתך כמ"ד

ויקה את כל ארצו מידו. ופפל פתוח תפתח. למימר דידך דחיכו רשאתך

דחיכו ביתך פתוח תפתח להוי ליה פתחין סגיאין מפל סערא. ובדא

יכי פתוח לרוחה. בגיניה דעני. והא דתנן יכוי עניים בני ביתך.

אחרמיז בפ' דבכר כי ינוך אחיך ומוטה ידו עמך. והחזקה בו דאנת

תצביד ליה חזקה בביתך. היינו דסיים גר ותושב דאע"ג דחיכו גר

עכ"ד ליכוי תושב וחי עמך וחיון ידיה ליכוי עמך בביתך.

(קצ"ו) **בראשית** וסמך ליה לעיני כל ישראל. הכא רמיז רוח

דגלגולא דחית לך למנדע דאחטרו רבנן בתראי

במאי דאנן אמרי הילולא ומשבחין ליה לקב"ה בכל זמנא ובליילא דפסחא

ואמרינן שהולחנו מעבדות לחירות ומשעבוד לגאולה. וחינה קמאי

בזמנא דמוקדשא הית להו למימר הכי. אבל אנן השתא בגלותא קיימינן

הא כמה שני ולית דמשגח בן וסבלי כמה יסורי וכמה עקחין מאי

איכפת לן במאי דאפיק לאבהתנא מנוגרים מוכמה דרין ויכוי אמרינן

שהולחנו מעבדות לחירות הא נולתא נחזי כשקרא ח"ו. ופריקו להאי

דבנוגרים הוו משעבדי לישראל בגופא ונפשא והוו צעו לאעלא נפשיהו

בנו"ן שערי עומאה. ואהני פורקנא דנוגרים למפרק להו מוגלותא דנפש'

דנפקא משערי עומאה. ואנן השתא משבחינן ואמרינן הולחנו על

חולקא דנפשא. ולדידי אכתי לא אפרק. דאי אבהתנא נפשא דידכו

נפקא משערי עומאה. האי נפשא לא דידן הוה אלא דידכו ומאי איכפת

לן בהו. דאע"ג דאי הוו תמן הוות נפשא דידן נמי הוה. מיכו לא

אחזי למימר שהולחנו. וס"ג אמרינן על גאולתנו ועל פדוה נפשינו

הא אמרינן תרתי. וחו דאמרינן מנוגרים גאלתנו מביית עבדים פדיתנו

והל"ל מנוגרים גאלת אבותינו ופדית אותם. ואמאי נשני לישנא דקושט'

וצוה לישנה דבטי למדרשיה ולפרושיה. אלא דהא מלחא לא מחוקמא
 שפיר אלא ברזא דגלגולא דכל הני נשמתיין דכוו במלריס אינון גלגולא
 דדרא דמבולא. ובתר הכי נמי אחגלגלו מינייהו בכל דרא ודרא עד
 דיימי זמנא דמלכא מסיחא דעל דא אשרישו לן מארי דרזין דכל ת"ח
 דאתחיה שלטא עליה היכו הו' מדרא דעגלא דבגין דאיכי לא חבת
 בעגלא ואיכו חב' אהכי איכי שלטא עליה השתא. ובהאי אחי כפשטיה
 לישנה דקרא ממש וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם. ואמרי דבגין
 דאין לך כל פקידה ופקידה שאין בה מעין בעגל. ותוהא רבא איכא
 הכא. הכתיב לא יומתו חבות על צרים. ובניס לא יומתו וכו' והיכי
 אחפרע קב"ה חובא דעגלא מדרין דבתר הכי דאתפלגו עובא. אלא דמה
 דאמרן דבגין דבכל דרא אחגלגל מהני דרא דמדברא שפיר קב"ה
 אחפרע מינייהו ממש ושפיר קאמר ציוס פקדי ופקדתי עליהם חטאתם
 ודא איכו דאמרין בתלמודא הני מערב רב קאחו. דאינון נפשתא דהו
 ערב רב אחגלגלו נמי השתא וכמה דאתגלגלו נפשתא דערב רב. ה"ג
 אחגלגלו עד השתא נשמתיין דישאל דהכוא דרא לתקנא מאי דחבו
 במדברא. ותו נמי לתקנא פקודי דאורייתא דלא אפשר למעבדיהו
 במדברא. ועל דא אמרינן בהגדה בכל דור ודור חייב אדם להכריזת את
 עלמנו כאלו הוא ילא ממלריס והיכי דמי לאחזאה מלחא דלאו איכי קושטא
 ואמאי פקיד קרא למעבד הכי. אלא דעקרא דמלחא כדאמרן דכל חד
 מהני דרי לא סגי דלא הוה תמן וע"ד שפיר קאמר להרשות את עלמנו
 דאיכו גופיה ממש הוה תמן וכאלו הוא ילא ממלריס. ובג"ד אמרי דבגין
 בשעה שיאלו ישראל ממלריס כרתו ברית לגמול חסד זה עם זה ע"כ
 ומאן שס לכו אתערותא דא בהכוא שעתא אלא דכד נפקו אודע לון
 קב"ה דאיכו הו' ברזא דגלגולא דמבולא ודהכי הו' בכל דרא כמ"ד
 וביום פקדי ופקדתי. וכל דא אודע לכו קב"ה בגין דפקיד לכו בכל
 דרא ודרא וזכרת כי עבד היית במלריס וכמה פקודין דלכו הו' זכר
 לי"מ. ואחקשי לכו מאי אכפת לכו לדריין דבתרייהו דלא הוה לכו האי
 פורקנא ועל דא אודע לון קב"ה דדריין דבתר הכי נמי אתו ברזא
 דגלגולא. וע"ד כרתי ברית למעבד חסד דא עס דא. דהאי אלוי
 לחבריה וגמיל בהדיה חסד בהאי גלגולא. ואחו דדרא דבתר הכי
 ואחספך גלגולא למעבד האי חסד בהדי מאי דכוס זכי ביה דדרא קמא
 דהשתא אשתכח דמאי דעביד בר נש בהדי חבדיה. בקושטא עס גרמיה
 איכו עביד. ולזמנין מאי דסביר ב"ג דאיכו עביד חסד דאיכו לפנים
 משו"ה. איכו אמת דגלגולא קמא אחייב איכו לחבריה הכי דהוה
 עביד עמיה כה"ג. היינו דקאמר יעקב ועשית עמדי חסד ואמת.

וקשיא

(כה)

וקשיא דאי חסד לאו איכו חמת . ואמרי רבנן דחסד שטופים עש
 המתים איכו חסד של חמת . ואיכא למימר דאחמנו לרזא דא דכא
 חסד דעביד עם מיתא אע"ג דלפום חזותא לא אהפרע האי חסד .
 וא"י בגלגולא אחריתא יפרע ליה וכולא קושטא ואחקרי שפיר חמת .
 ובהאי מלתא אית ניחותא לדעתא ממששתא גברא דאיכו אר עין ולביה
 אנסיס למעבד דקה לעניא ממונא דאיכו טרה וארוח ליה אמאי ליחביה
 לחבריה וכל דא גרים ליה בגין דלא שליך אדעתיה רזא דגלגולא דכל
 מאי דעביד כדדי חבריה קביה מגלגל גלולין ואחאדר חבריה למעבד
 כה"ג כדדיה הכ"ד בפ' דראה נתון תתן לו ולא ירע לבדך בהתך לו כי
 בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלהיך בכל מעשיך ובכל משלח ידך כילא
 יחדל אביון מקרב הארץ על כן חכמי מליך לאמר פתוח הפתח את
 ידך לאחריך לענייך וכו' ע"כ ואמרי רבנן דאמר רב יוסף לאחתי
 אקדמי רפתא לעניא כי היכי דלקדמו לבנייכי אמ"ל מילט קלייטת לי
 אמ"ל קרא כתיב כי בגלל וכו' גלגל הוא שחור בשולם . ואיכא למידק
 ומ"ל לרב יוסף לאפוקי קרא מפשטיה ולמדרשיה דהוי גלגל . והו הכ
 דאמרה ליה מילט קא לייטת לי קלייטת לברי הוה לה למימר . אלא בגין
 דבפשטיה דקרא לא אחנח דעתא דמאן דאיכו אר עין דלא בעי צטיבותא
 דחבריה . וכד אמ"ל קרא כי בגלל הדבר הזה יברכך . אשתי אית
 ליה אערא עובא אמאי קב"ה יברך ליה וישליט ליה בממונא . ובתר
 ככי יפקיד ליה למחביה לחבריה . דעפי הו"ל לקב"ה למחביה לעניא
 ולא ליכוי להווא גברא אערא בכל עידן דיהיב לחבריה . דהכי אורחיה
 דאר עין דטפי מהכי בעי דלא ליכוי ליה עיבותא לגופא . אי דא גרים
 למכוי נמי לחבריה כהווא עובדא דמלכא כמכ דאחיידע . אהא דריש
 ליה רב יוסף גלגל איכו גלגול דכסא סינח דעתיה דלא יחיב מידי
 לאחריני אלא דיהיב לנפשיה דכל מאי דיהיב השתא הדר בגלגולא
 צבתיה ושקיל ליה מחבריה . וע"ד קאמר כי בגלל בגין גלגולא דבעית
 למיחי את בעלמך . ע"ד פקיד לך למיכב דבחר הכי תיבדר למנסביה .
 דזמנין דחובין גרים לך לאחגלגלל בעני . ודא איכו זרמיז לאחתי
 במאי דאמר דלקדמו לבנייכו דמאי דאחגלגלל איכו אחקרי בן למאי
 דהוה בגלגולא קדמאה כמ"ד רבינו האר"י ז"ל . אמאי דאמרינן לדיק ורע
 לו לדיק בן רשע . ועל דא קאמרה ליה מילט קלייטת לי . דלטותא
 לדידה ממס איכי דאחגלגלל למכוי איכי ענייה . וע"ד אמרי רבנן כל
 המעלים עיניו מן הכדקה כאלו עובד ע"ז וכו' בגין דהאי דמעלים לא
 אחיק דעתיה ברזא דגלגולא וע"ד קשיא ליה למיכב ממוניה לחבריה
 ולא ידע דאיכו עביד עיבו עם גרמיה . וע"ד סיים קרא כי לא יחדל

אביון מקרב הארץ דבחר דמית והוי בקרב הארץ. תו אחי בגלגולא
 דאביון ועל כן אנכי מאוך לאמר פתח תפתח את ידך. דאחרמיז ביה
 למי דבסופיה חיבו יפתח את ידו וליזיל להסוא עלנמא בידין פתיחין
 דלית בהו ממונא. וליהוי הסוא ממונא לחמיך דחיבו ירית ליה ולעניך
 כחד יוד במ"ש רש"י דחיבו עני דידך. דאת תיחוי עניא והאי דפתח
 ידך השפא חיבו ליהוי לדיך דתיחי בגלגולא דעמי ותינסיב ליה. דא
 חיבו דחשבי ליה כאלו עע"ז. וכה מלתא קשיא עובא. אלא דחיבו
 חמרי באורח רמיזא. דאי מעלים עיניה מן הסדקה ולא חשנה ברזא
 דגלגולא כל פולחנא דפלה לקב"ה כפקודין דאורייתא. אחחזי לפולחנא
 גובראה דלא שייך ליה. היינו דקאמר עבודה זרה. דחיבי עבודה דחיבי
 זרה ליה דלפוס שיטתיה דלא אחי חיבו בגלגולא. אמאי פקיד קרא
 דזכרת כי עבד היית בארץ מצרים על כן לך ה' אלהיך לשמור את יום
 השבת. ומאי חכפת ליה אי אבהתוי הוו במצרים דלינער חיבו שבתא.
 וה"ל כל אינון זמנין וחגיגין דכלהו הוו זכר לי"מ מאן חכפת ליה חיבו
 בהאי דאבהתוי מכמה דרין נפקי ולהו לחוד אחחזי למעבד הכי. וה"ל
 בסוכות תשבו כי בסוכות הושבתי וכו' ותפלגין נמי ופיקודי עובא כולכו
 שייכי ביציאת מצרים זמאי איכפת ליה בהו. אלא דכלכו אתו שפיר
 ברזא דגלגולא. דכל בר גס אחחייב בהו בגין דחיבו הוה תמן בהסוא
 שעתא ובהדיה אחעבידו הני נסין וע"ד תשכח בכל פקודין דאורייתא
 ורובייהו חמריהו משה ר"מ לישראל לנוכח וה"ל חגרא דילהו חיבו
 לקבלייהו ואמאי עביד הכי. כיון דהוי לדרי דרין אלא דכל דא אוכת
 לרזא דגלגולא דכל הני פקודין ואגרא דילהו דאמר משה להסוא דרא
 חיבו ממנא אמר להו לדרין דבתרייהו דחיבו ניגשו דהו ברזא דמדברא
 במ"ד כי את אשר ישנו פה עמנו עומד היום לפני ה' אלהיך ואת אשר
 איננו פה עמנו היום. דכלכו נשמתין דהשתא אינכו נמי הוה דהו
 בתר הכי. סיפא דמלתא דמאן דלא מהמין ברזא דגלגולא אחקטי ליה
 רובא דפקודין דאורייתא. וע"ד אחכוון המגיד במאי דתקין כלילא דפסחא
 למימר רבע מה הוה אומר מה העבודה הזאת לכם ולא לו דהאי
 רבע דלא מהמין ברזא דגלגולא ע"ד מה העבודה הזאת לכם. דהא
 מלתא אחחזיא לדרא דנפקי ממצרים. ואחון מה איכפת לכוון בהא
 למעבד זכר לי"מ. דא חיבו לכם ולא לו דלדידיה מחזי כחוכא למעבד
 גרמיה כמאן דנפיק מארעא דמצרים מלתא דחיבי הוה לאבהתנא מכמה
 שנין סגי'ין. וע"ד קאמר ולפי שהוליא את עצמו מן הכלל דחיבו
 מכללא דהנשו דנפקו ממצרים ולדידיה לא אחי כלל בגלגולא ע"ד כפר
 בעיקר דכל עקרא דרובא דפקודי אורייתא על האי שורשא פקיד לן באר
 קב"ה

קב"ה . ואשתכח דאיכו כפר בעיקרא ושורשא דפקודין דאורייתא
 ופולחנא דקב"ה : וע"ד אף אחכ סקבה את שיגיו ואמור לו בעפורה
 עשה ה' לי בלאתי ממזרים . דקב"ה עבד כל בני נסין לי לגרמי כד
 נפיקנא מארעא דמזרים . דאנא גופאי הוינא חס ולי אחעבד כל
 בני נסין . ואיכו דלא מסימן בגלגולא ועל דא עבר על רובא דפקודין
 דאורייתא במאי דאמר דליה לא אצטרך למעבד לכו אילו הוה שם לא
 הוה גחל . דהא אחידע דרזא דגלגולא איכו פעמים שלש עם גבר
 ובחקונא דרשב"י ז"ל וס"י אמרי מארי דרוין . דדא איכו למאן דלא תקין
 מידי בהני גלגולי ועבד חובין עובא . אבל מאן דתקין בכל גלגולא
 יתיר ממאי דתקין בגלגולא דלקמיה . להאי גברא לעתי ליה קב"ה בגלגולין
 עובא עד דתקין כולא . ועל דא האי גברא חייבא דגלגולא דא אחשיב
 עובא הא ודאי דלאו איכו מגלגולא דקמאי . דהא קב"ה להאי גברא
 לא חייתי ליה זמנא רביעאה לעלמא . ואילו הוה שם בגלותא דמזרים לא
 הוה גחל . דהא כבר בוח ליה גלגולא חלת זמני . דאינון דרא דמבולא
 הא חדא . חנינא דרא דהפלגה . תליתאה דמזרים . ובתר הכי חו לית
 ליה פורקנא למייתי בגלגולא . דאיכו גאולה דיליה סה"ד לכל האנות וכו'
 ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל הוה בראשית
 ציומין קדמאין דברא אלהים את השמים דאיכו זמנא דמת"ת דעד הוה
 שעתא לא אחקיים עלמא דקב"ה הוה באני עלמין ומחריבין . אבל בתר
 הכי ובארץ היתה תהו ובהו והשך . ואין השתא בגלותא . ומאי אית לן
 השתא לאדכרא שבחא דקב"ה על דאפיק אבהתנא מלחא דלא שייכא לגבן
 ואי בעינן לאדכרא שבחא דקב"ה תיחוי בזמנא דרוה אלהים מרחפת
 דאיכו רוחא דמלכא משיחא דבהסוה זמנא איכו מפריק לן פורקנא
 שלימא . ומאי אית לן השתא למעבד רובא דפקודין דפקיד משה .
 על דא אחיב ואמר ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור וירא אלהים את
 האור כי טוב . דאינון תלחא אור דאינון גלגולין דקב"ה אכסיר לנשמתא
 ואחיה לעלמא למעבד פקודין דמזרה . ועל דא חתור ביה כי טוב דאיכו
 אורייתא . דכולא אחיה לתקנא מאי דחב בגלגולין קדמאין . וכל דא
 בתלח קמאי . אבל גלגולא רביעאה . חתור ויבדל אלהים בין האור ובין
 החשך דמאן דתקין יתיר וכו"ל אור בנשמתיה . איכו אבדיל ליה מן החשך
 דאיכו מאן דאחשיך עלמא בעובדוי ואזיל בחושכא . דלמאן דאיכו אור
 ויקרא אלהים לאור יום ואחייתי ליה זמנא אחרינא להאי עלמא . סה"ד
 ויקרא אלהים לאור יום . ולחשך דאזיל בחושכא קרא לילה ואחיה
 בגיהנם דדמי לליליא ולא אהדריה למייתי לעלמא וכל דא הוה עד זמנא
 דת"ה דבהסוה זמנא ויהי ערב ויהי בקר יום אחד :

(קצו) **בראשית** ה' אחידע ננ"ד ר"י דמוק טעס פתח צבראש'י
משום כה מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת

גוים שאם יאמרו אוק"ע לישראל לטעים אחס שכבשתם ארץ ז' עממים
כימא לכו העולם ומלואה בלו ברלונו נטלה נכס וברלונו נתנה לנו .
ואתערו בהא קמאי דאכתי חית לכו לאוק"ע פתחון פה למימר אטו
דינא הכי דמאן דיהיב מתנה הדר ביה ויהבה לאחריני . ור"י אמר לך
איברה דלא הדר ביה . מיהו קב"ה חיהו מלכא ודינא דמלכותא דינא
דאי עבדא סרה ארבוניה וכ"ש למלכא קעיל ליה מלכא ונעיל נכסוי
דהרוגי מלכות ממוגבון למלכא . ובג"ד פקיד באורייתא גבי ז' עממים
לא תחיה כל גשמה . ובג"כ נמי מה דאשתאר מנייהו דלא קעלי לכו
ישראל . בתר דאשתעבדו בכו ישראל סדרי אינון לאשתעבדא בישראל .
כדחזין בימי השופטים . וחו איבא למימר דכיון דעלמא לא קאי אלא
אאורייתא דכתיב חס לא בריתי יומס ויליה חקות שמים וארץ לא שמי
א"כ ישראל דקבילו אורייתא אינהו מקיימי עלמא ואי לא קבילו הוה
אחרב עלמא ואן ק"ל דהמליל מוזעו של ים כל מאן דחליל הוי דיליה .
ולפוס כך ברישא יהיב אורייתא לישראל . ובתר הכי אסקינהו לארעא
דז' עממין . היינו דקאמר ר"י משום כה מעשיו הגיד לעמו דאגיד לון
אורייתא דאיהי כה מעשיו דבהא עביד לעלמא . כי היכי דבתר הכי
ליתיב לכו ארעא דעממין . היינו דנעיץ אוריית' סופה בתחלת' וקאמר
עליני כל ישראל . בגין ישראל דקבילו אורייתא בראשית ברא אלהים את
השמים ואת הארץ דמטיקרא דבריאה לא ברא עלמא אלא בגין אורייתא
דאחרמיזא בבראשית אהוון בריית' א"ש דאיהי אקרייה ברית ואחקריאת
אש דכתיב הלא כה דברי כאש . ואי לא דקבילו לה והארץ הייתה תהו
וצהו דאחרב עלמא ואתדר לתהו וצהו . ובג"כ דינא נעלי א"י כדאמרן .
ואית דאמרי דהאי דהדר ושקיל לה מנייהו משום דכל האמור בפרשת מלך
מלך מותר בו וכתיב ביה שדוטיכס וכרמיכס יקח ונתן לעבדיו . ואחאב
דאענש בגין דסקיל כרס נבוח היזרעאלי . משום דאיהו צעי למשקלי'
לדידיה ולבנוהי . ולפוס האי תירווא אצטרין למימר דישראל אקרין
עבדים . דאי בניס לא שרי למלכא למיטל ולמיהב לבנוהי . ואי תימא
הא כתיב בניס אחס לה' אלהיכס וכתיב בני צכורי ישראל . לאו פרבא
היא דהא ודאי כ"ע דיליה וכתיב כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם
אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים . אלא דאחקריאו בניס משום דחביבין
לקב"ה כבנים . היינו דתן חביבין ישראל שנקראו בניס למקום . אחא
לאשמועינן דמסגיאות חביבותיהו גבי קב"ה אחקריאו בניס . והיינו
דאית ליה לר"י דבזמן שעושים רלונו של מקום נקראי בניס ובזמן שאין

עושים רש"מ נקראים עבדים. דהא ודאי אי חינוך בניס ממש לא יכלי
 למהווי עבדים דבן לא הוי עבד. מיהו לפוס קושט' עבדים חינוך דכתיב
 עבדי הם ודוד מלכא נמי אמר הללו עבדי ה'. והיינו דאמרינן בר"ס
 חס כבנים חס כעבדים. ולא אמרינן חס בניס חס עבדים. אלא דהכי
 אמרינן חס חביבותך גבן כבנים אי חביבותך גבן כעבדים. ואמרי קדמאי
 דבג"כ פקיד לן לאייתתא בכורים כי היכי דלא ימרון ישראל ארעא דילן
 היא דאחזוקי אחזיקנא בה לפוס כך מיייתין מפרי דידי' לרחמנא דנימא
 דאיבי דיליה היא. ומסא ילפי דחינוך עבדים דאי בניס חינוך הא קי"ל
 דלית לברא חזקה בלכסי דאבוי. השתא נימא דמשו"ה אחרמיו בכורים
 בריש אורייתא בבראשית דחינוכו אקרו ראשית דכתיב מראשית כל פרי
 האדמה. משום דלא תקשי מ"ט פתח בבראשית אי משום למימר כדרי'
 דבראנו נעלה ונחנה לנו. תינח אי אית להו דין עבדים. ומשום דכל
 האמור בפ' מלך מלך מותר בו. אבל מנגן דהכי הוא הא כתיב בניס
 אחס לה"א. להכי רמיז בבראשית בכורים דמנייהו חילף דדין עבדים
 אית להו. ולהכי נמי רמיז בבראשית "בקול" רס "אברך" שס "י"י "תמיד
 דה"ע דתבעי לן ברכתא לכל מידי דאכילה ושתיא למימר דאנן כעבד'
 קמי מאריה דתדיר בעי למיעל רשות מרבוניה ולברכא ליה על מזונא
 דיהיב ליה. היינו דה"ק ועבדתם את ה' אלהיכם וברך את האל אלהיך ואת
 מימך. דאי אודית ליה דאת עבד דלילה בחר הכי יהיב לך מזוני.
 מיהו לעת"ל דקב"ה מיייתי י"ה"ר ושחית ליה ובהסוא זמנא יהוון תדיר
 עבדין ראונו של מקום בג"כ יתקרון בניס ממש ה"ד יאמר להם בני
 אל חי. וארעא חתקיים בידיהון לדרי דרין. ותו לא אלעריכו למעבד
 סימנא דעבדות. ואיכא למימר דה"ט דאמור רבנן עתידה ח"י להוליא
 גלוסקאות וכלי מילת שנאמר יהי פסח בר בארץ. דהשתא לא עבדא
 הכי משום דקב"ה גזר דבעלבון תאכלנה בחר כמה עובדין. לאורוי
 דאיכו כעבדא דבעי למערה ולמעבד עבידתא ובחר הכי ליכול כי היכי
 דלא יימא דאחזיק בהאי מידי דיהיב ליה רביה. אבל לעת"ל דהו' לי'
 בן ממש דתו ליכא למיחש דמריד במארי' להכי אפקא ארעא לחס ממש
 דהוי כבן דאכיל בלא עורה היינו דמברכינן המוליא לחס מן הארץ.
 למימר דהע"ג דהשתא אנן כעבדין ובעינן למערה אריפתא ולפוס הכי
 אלעריך לברוכי למאריה דהאי פתח. מיהו לעתיד יפיק לנא לחס ממש
 ונהוי כבנים דאכלי בלא לאותא וערחא. והיינו דאחרמיז בתיבת בראשית
 ב"ר אשית" למימרא דלעת"ל לא נהוי כעבדין דמשו"ה יחיב לנא ארעא
 דישראל אלא דבר דאיכו לחס אשית ונהוי כבנין. ותו רמיז לעיני כל
 ישראל דכולהו ישראל יחזון בעיניהון דלעתיד בר אשית. דאשוי לון כבד

דא'כו בן מנחם . ואימתי בעידינ' דיברא קב"ה את השמים ואת הארץ
 ה"ד השמים החדשים והארץ החדשה אשר הני עושה . ואימתי יעבד
 כן בשעתא דוכא'רן היתה חבו וצבו לדיא וריקניא דאין עוד נביא ולא
 אחנו יודע עד מנח . וחושך ע"פ תכוס דא'כו גלותא דאחשך אנפי
 ברייתא , ובה שעתא יחגלי משיחא ה"ד ורוח אלהים מרחפת דא רוח'
 דמשיחא בההוא זמנא ויאמר אלהים יכי אור דיחגלי יכ"ט בעלמ' ויבדיל
 קב"ה בין יכ"ר דא'כו חושך ליה"ט דא'כו אור . ובההיא שעתא יחן
 ישראל בנין . ואית לך למנדע דמאן דלעי באורייתא וידע רזין דילכ
 על צורייהון וצבו מהקן עלמא דאלימות . א'כו אהקרי בן לקב"ה כמה
 דאמרי מארי דרזין . ודא א'כו דקאמר ר"י בזמן שעישים רש"מ דא'כו
 רעוחא דיליה דעסקי במעשה בראשית דא'כו שיטור קומה דיליה ובה
 אחיידע רבצנותיה ושררותיה וכמה לבאות ידיה וכמה עלמין צרי
 דליה לכו חשבן אהקרון בניס . ובג"כ רמיז קרא לעיני כל ישראל דאינון
 עבדין רש"מ דבג"כ אקרון ישראל . כמד"ר דבזמנא דעבדין רש"מ אקרון
 ישראל ואי לאו הכי אקרון יעקב . ולא'ינון דעבדין רש"מ צ"ר אש"ת .
 דיבויין בנין לקב"ה בגין דנשמתהון מאלימות דבגין דמתקני לעולם
 דאלי' ירתי מינה צחי' חיה יחידה ואהקרון בניס . דאינון אחיס וריעים
 לזו"ן ה"ד למטען אחי וריעי הדא הוא דא"ק וכל בניך דאינון בנין
 לירושלים דא'כי מ"ל . מאן אינון לימודי ה' דאוליפו רזין דהכמתא
 דאינון שמתן דקב"ה ובג"ד אחי לכו שלמא מרקיעא ה"ד ורצ שלום
 בניך . ואחריני שלום דא'כו שפע דלעילא עלייהו ואינון בויין בניס
 ורמיז עלייהו צ"ר אש"ת . מ"ט מנחם דעסקי בנ"ב דא'כו ברייתא שמים
 וארץ ועסקי ברזין דילה . ובהא תנדע דאורייתא דבראשית . א'כי
 אורייתא דבנין דאינון דעסקין ברזין דילה . ואורייתא דפקודין דאתחילו
 מהחודש הזה לכם . א'כו אורייתא דעבדין דעבדי רעוחא דמריהון
 ככל מאי דפקיד עלייהו וצדא אהרל'א קושיא דר"י מ"ט פתח בצראשית
 דאורייתא דבראשית א'כי אורייתא דבגין דאינון דעסקי ברזי דאורייתא
 דמנח"ט אמור רבנן יפה שיחתן של עבדי אבות יוחר מגופי תורה מנחם
 דכלהו רזין עילאין אית צבו . ובג"כ אקדים אורייתא דבנין דא'כי
 ס"ת לאורייתא דעבדין . היינו דרמיז קרא צפ' דראה . בניס אחס
 לה' אלהיך לא תתגודדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת . דלפוס
 דאינון ילפי רזי וכחרי דאורייתא דבג"כ אקרון בניס אהא אזכר להו לא
 תתגודדו כדרשי לה בתלמודין לא תעשו אגודות אגודות . דלא תעבידו
 אגודות למילף להו רזי דאורייתא באהגלייא ותיבחו הולך רכיל מגלה סוד
 לבברי דלא אהחזון להכי . ומנחם דאורייתא נמי לאהסכולי ברשיעייא
 למועגשיהו

למעגשינהו כמד"א רק בעיניך הביט ושלומת רשעים תראה. דחינו
 ענשי בשם קב"ה דכ"ה הרג משה את המצרי כדאמרי' מרי דרזין (ע'
 ש' רוב"ק כ"ה ז') אהא פקיד לכו נמי דלא חשימו קרחה אחר פנוי
 דלית ביה שערי לכזוי על עינא. וכיון דלית אחר פנוי עיניכם
 למת. העגשין והמיתו יתיה. דבג"ד למד דלמת איכי בקמץ והוה
 ליה לכיות בפחה. אלא דאנקיד קמץ דלשתמע דעדין לא מת ואחון
 בעין למימת יתיה. לא העבדון הכי וגם עמוס לזדיק לא עוב. היינו
 דכיים כי עם קדוש אתה לה' אלהיך. דקדוש איכו פרוש כמד"א קדושים
 חסיו. ובעי הנך גברי דליכוו פרישי מאיכסי ולא ליענשו יתכון ובהו
 בחר ה' למעבד הכי וכדאמרינן בתלמודא דשבת גבי רבב"י ור"א בריה
 ינאה בת קול ואמרה חזרו למערכתכם להחריב עולמי ינאהם. היינו
 דקאמר וכך בחר ה' להיות לו לעם סגולה למכוו חביב קמיה ולא יכלי
 כ"ע למעבד הכי כמה דאמר ר"ש ראיתי בני עליה והם מועטים. דבני
 עלייה אינהו דסלקי בדרגין עילאין וכל יומא סלקי מדרגא לדרגא דלעילא
 מיניה :

פרשת שופטים

קצו) בראשית אמרי מארי דרזין דכד אחברי אד"ק עייליה
 קב"ה לג"ע וכוה ליה כמות אור באל"ף. והוה
 ידע בשרטוטין דידין דידים ודבשריה דחינון אחיון דאורייתא והוה בכו
 מסתכל בחכמתא ומלרף לירופין וכו' וכד חב' אחעבדו ליה כמות
 עור בעין ואהגסס ואסתמו מיניה מעיינות חכמה ואת דאמרי דכד
 עביד עובדין דכשרן ואחעסק באורייתא. בהא יזדכך גופיה וכד ננית
 ואסתלק נשמתיה לעילא. הדבר ההם אורייתא דיליף בהאי עלמא
 משרטוטין דידים. וכוה לילריף אחון דאורייתא ואחעבדו ידוי כחרי
 אורייתא דחינון שבכתב ושבע"פ. ובג"ד אמור רבנן אשרי מי שבא לכאן
 ותלמודו בידו ותלמודיה אכתיב בשרטוטין דידוי (כ"כ בהקדמת ספר
 שתי ידות עה"ת) היינו דרמיז קרא וקשרתם לאות על ירך והיו לעוטפות
 בין עיניך דכד תיכוו לך אהבה לה' אלהיך וכו' כדן יחי לך סיעתא
 דשמיא דתידבר מה דתוליק והיו הדברים האלה אשר אנכי מנאך וכו' על
 לבבך. וסיכי לידבר לכו אהא קאמר וקשרתם לאות על ירך דתיכוו
 קשיר לאורייתא על ירך דחינון אכתיבו בשרטוטין דידך. דאע"ג דהשתא
 לית לך חילא לאסתכלא בהו. בהא יאירו מאור עיינין דילך והיו לעוטפו'
 דחינון בלעין ומחזין בין עיניך. ודא הוא דכתיב ואמר עורי יקפו
 זאת

זאת ונבשרי אחזה תלוז דבתר דאחעביד לי כחנות עור נקפו זאת
 דאפסיקא אורייתא דבוה ידענא מעקרא דאיבי מבשרי אחזה תלוז
 דבוה מסתכלנא בידי ובשרי השחא בתר דאחעביד עור אסתומו ופסקי
 נייני זאת דאיבי אורייתא. ובג"כ אחתיו דכד קיימי ישראל על טורא
 דכיני ושמעין יוד דברן מפומא דקב"ה וכתיב טבו נפשי יאהב בדברו
 כד הדרא נשמתייכו כות מזדככה ואתחזו למנדע בשרעוטיין דיזכו אחוון
 דאורי"י למליל עמי"כו קב"ה. הכ"ד וכל העם רואים את הקולות.
 דקולות דשמעי מקמי הכי אזדקך גופייכו וכוו חזן הני קלין בבשרייכו
 היינו דכתיב רואים. ובתר דחבו הדר למכוי לכו כאלם קדמאה ואסתים
 מינייכו מעיינות החכמה. ורעיא מהמנא דלא חב לא אסתים מידי
 מינייה היינו דכתיב כי קרן עור פניו ויראו מגשת אליו ובג"ד כתיב ביה
 לא כהסה עינו. ודוד מלכא בתר דתב בתווצתא צעי דליהוי ליה כאלם
 קדמאה דלינדע תעלומות חכמה דהא איכו תקין לא"ק דבוה גלגול
 דידיה. הכ"ד ובסתום חכמה הודיעני דאע"ג דאגא חבית בב"ש השחא
 בתשובה תחטאני באזוב ואשר תצבסני ומשלג אלבין. ובדא איכה
 למדרש הני קראי דעגלה ערופה בפ' דשופטים כי ימלא חלל באדמה
 וכו' נופל בשדה לא נודע מי הכהו וסיה העיר הקרובה אל החלל ולקחו
 זקני העיר ההיא עגלת בקר אשר לא עובד בה אשר לא משכה בעול
 וכו' וכל זקני העיר הקרובים אל החלל ירחלו את ידיהם על העגלה
 הערופה בנחל וענו ואמרו ידנו לא שפכו את הדם הזה ועיינו לא ראו
 כפר לעמך ישראל אשר פדית ה' וכו' ואתה חצער הדם הנקי מוקרבך
 וכו' והית לאחערה בכהי קראי מ"ע נופל בשדה. אפי' צעיר נמי
 משכחת לה דמחקטייל ולא' אטיידע מאן קטליה וכו' מ"ע עגלת בקר
 ולא בקר או שור או כשב. ומ"ע נמי אשר לא עובד בה וכו' ואמאי
 אלעריך למרחק ידיהן על העגלה. והו ידנו לא שפכו את הדם הזה
 לא לריבא ותו כפר לעמך ישראל אשר פדית ה' אחתיו דקאי ליוצאי
 מצרים דאיונין פרק יתהון מגלותא. ונאי אית לכו הכה ואע"ג דהא
 אוקמוה. הא שבעין אנפין לאורייתא ואת חזי דכד עבדו ישראל ית עגלה
 חבו ביהדיה בנאי דשפיכו דמא דחור כמ"ד ויבן מזבחה לפניו מזבחה לפניו
 ובגין דאשכחו לון ישראל לערב רב דקטלי ליה ולא אשגתו לממחי בסון
 אחתשיב לכו כאלו אנהו קטלי ליה. דהכו אמרי רבנן כל מי שיש בידו
 למחות ואינו מוחה וכו' ובגין דאשכחן דא"ל קב"ה נאשרן קח לך עגל
 ודרשי רבנן לכפר על מעשה העגל. ולא אשכחן דאחכפר לכו על
 קטלא דחור. ינא אן דקב"ה אנה להובא דא להכחו דקטלי
 ליה לאחפרטא מינייכו בגלגולי אחריני. היינו דפקיד קרא כי

ימלא הלל באדמה לחיבו מדברת ודה סימנא דחובי דהכוח דהתקטיל
 כוח במדברת דחיבו קטיל לאחריני מקמי הכי במדברת וכמ"ד על
 דאטפת אטפוף וסוף מטיפיך יטופון ובג"כ נמי לא נודע מי הכחו
 דבגלגולא קמא נמי חיבו קטיל ולא אחיידע בגין כך השתא נמי אחקטיל
 ולא אחיידע מאן קטליה. והשתא חיבא למיחש דילמא חיבו כוח
 מהכי דהכו במדברת בקטלא דחור וכי חיבי לחיבו כוח במדברת ולא
 אחיידע מאן קטליה דסגיאין מע"ד קטלי ליה ה"נ אחעביד כהאי
 קטילא דכוח במדברת ולא אחיידע מאן קטליה. ואלא מיבא כו"ל לזקני
 העיר למידע מאן קטליה דחיבון כבי דאורייתא ובשרטוטין דידיהו
 יכלין למחזי כל מידי דמעמר. בג"כ חיבא למיחש נמי דהכו כבי היו
 נמי מאיבון דקטלי ליה לחור ולא השגתו לממתי ככו. ואכפי חובא
 גרים דלא חית לכו עיינין למחזי מאן קטליה אכפי פקיד לכו השתא
 דחיבון נמי להדרו מהכוח חובא קמא וליחו עגלת בקר דדמיא לעגל
 דאחרן דאחא לכפורי על עגלא. ואככו נמי לייחי עגלת בקר ולשחטוה
 דתיכוי חיבי כפרה לדידכו. וחלופא דידכו דכעו קטלא. ובג"כ
 פקיד דתיכוי לא עובד בה ולא משכה בעול דהא אחיידע ברזא
 דגלגולא דמאן דגזל לחבריה ולא פרעיה אחי בגלגולא דשור או פרה.
 וכו' תורא או פרה דהכוח גברא דאבזיל בגלגולא אחרינא. ועביד
 עבידתא להכוח גברא עד דפרע ליה כל מאי דגזליה ואכפי לא מייחין
 למערף מאן דמשיך בעול. דאחחזי דאחא למפרע חובא דגזל דעליה
 ולא אחחזי למקטליה אכפי מייחין עגלת בקר דלא אחעביד בה מידי
 דתיכוי כפרה על הכוח קטלא. ואדידכו דאיבא למימר דכוו בקטלא
 דחור. ואכפי בתר דערפי לעגלא. קטלי ידיבון חמן. לקטחי חובא
 קמא דהכו בש"ד דחור ואפשר דבהא בתר דיתקון ידיהו ליחו ככו
 בשרטוטין האי מלתא דעמירא ולא אחיידע מאן קטליה. וכד חזו דאכפי
 לא אחיידע. אהא אחיבו וענו ואמרו ידעו לא שפכה את הדם הזה.
 דאע"ג דם אחרינא דבגלגולא קדמאה אפשר דחבנא ביה. מיבו האי
 דמא לא חבנא ביה. ואגלגולא קדמאה הא עבידנא חובתא בעריפה
 דעגלא ואי הכי אמאי ועיינו לא ראו מאן קטליה כיון דאחכפר חובא
 הוה לן למנדע משרטוטין דידין אלא ודאי דהאי סמיות עין דחית לן
 השתא הוה מחובא דהכו ישראל במדברת כד נפקי ממלרים. וגרמי
 דליהדר מלתא בקדמיתא דמחובא דאדם חו לא חית עיינין למחזי ככו
 מאי דאטמר. ואכפי אכן מתודינן באחרייכו ואמינא כפר לעמך ישראל
 אשר פדית. דחיבון דנפקי ממלרים ולא אחווזו על חובא דחור. אכן
 באחרייכו מתודינן. וכיון דעבדי כדון ואחכפר חובא דקמאי ודבחרתי

אחא אבעט לכו קרא ואתה תבער הדם הנקי מקרבך . דבכאי ליזכו
 דיסתתחו עיינין דידכו ויחזו מאן קטליה ויבערון ליה . היינו דסמין
 רישא דאורייתא לסופיה . לכל האותיות והמופתים ולכל סיד החזקה .
 דלמשה הו"ל יד חזקה דבה כוי חזי מאי דאלעריך למחזי ואככי כוה
 מלרף חתון דלינון אוחות ועבד מופתייה בלירופין דידכו . אשר עשה
 משה דתבר ית לוחייה כדפריש רש"י ז"ל . השתא בתר דתברינו השתא
 לעיני כל ישראל דלית לכו בר מאי דחזו בעיניסון . ואלא בראשית
 בקדמיתא מקמי דאתברו כוה בראשית ר"ת "בעת "ראות "אדם
 "שרטוטי "ידין "תורה . דבהו כות כל אורי' כולה . וכוכ דכיר מנייכו
 כל מאי דליקף באורייתא . והשתא דאתברו בעי דליחזי את השמים .
 דכד מסתכל בהו דכיר מאי דשכת . ובגין דאתברו והארץ היתה תשו
 ובהו וחשך דאתחשכו עיני שכל דיליה . בר בשעתא דרוח אלהים דאיהי
 נשמתא מרחפת על פני המים . דהות מכתכלא באורייתא דאקריא
 מים . כדן ויאמר אלהים יכי אור . דבתר דנפקא נשמתיה יכון מאירין
 עיניו וידכר מאי דהוה ליקף :

(קצח) **בראשית** בית רבבא כמה דאמר רב המנונא סבא

בזוהרא דרשב"י ז"ל דכלכו חתון עאלו קמי

קב"ה ולא בעי למברי בהו עלמא עד דעאלת את בית ואמרה קמיה ניהא
 קמך למברי בי עלמא דבי מצרכין לך לעילא ותתא וא"ל הו ודאי כך
 אברי עלמא ואנת תהא שירותא למברי עלמא ובגין דרבי לה קב"ה מכל
 חתון אככי כתיב בית רבבא . בגין דאיהי ראשית ושירותא דברא בה
 אלהים את השמים ואת הארץ . ואשכחן דכוותה דכל מאן דמברך
 ומרבי ליה לקב"ה . קב"ה מרבי ליה . ת"ח כהנא דאיהו מברך לקב"ה
 כתיב בהו כה חברכו ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם .
 ואשכחן דרבי להו קב"ה אכל ישראל כמה דדרשינן וקדשתו ותנא דבי
 ר"י לכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולברך ראשון . ודא לקבל דא איהו
 מברך ודא מרבי ליה לקב"ה אככי קב"ה נמי מרבי ליה לברך ראשון .
 וכדאמרינן גדול מברך דא איהו דקאמר ליה קב"ה לאברהם ואגדלה
 שמך יאימתי כד תהוי ברכה לברוכי לאחריתי דכל המברך מתברך .
 והכי אתרמיז באלף דאיהו ראשון בתריה ב' ברכה ומאן איהו ראשון
 לברכה . הדר כתיב גימ"ל דאיהו גדול ומאן איהו גדול בתריה כ' ד'
 דאיהו דעה . דאית לית דעת לכורות את ישראל כמה דאמרינן לא
 משכחת ת"ח דמורה אלא משבע לוי דכתיב יורו משפטין ליעקב ואככי
 אתרמיז בתריה ה' דאיהי הוראה ואלעריך בהדיה וא"ו דאיהו קב"ה כמ"ד
 ויהי ה' עם השופט . ומינייה ילפינן לכל בר נש דאיהו גדול באורייתא
 דבעי

דבעי לאנסגא ביה יקרא לפתוח ראשון ולבדק כמה דאמרי' רב קרי
 צכהני. היינו דסמיק סיפא דאורייתא. לציני בל ישראל. אינון רבין
 דמאירין עיניהון דישאל באורייתא. בעי לרצויינהו ולמעבד להו יקרא.
 היינו דברים אורייתא בית רבבא. דבעי למעבד להו רבותא ובמאי
 בבית דאיכו צרכה וצדקה ראשית דאיכו לבדק ראשון. ומ"ע בגין
 דבגינייהו צרא אלהים את השמים ואת הארץ דאי לאו אורייתא דידיהו
 לא אחקיים שמים וארץ כמ"ד א"ש לא בריתי וכו' ומאן דפגים ביקרייהו
 גרים למחרב עלמא ולאחדורי למאי דהוה חסו וצבו הס"ד והארץ היתה
 סבו. ובג"ד החמרב מקדשא כמ"ד רבין לא חרבה ירושלים אלא על
 שבזו בה ת"ח שלחמרי ויהיו מלטיצים במלאכי אלהים. היינו דרמיו
 והארץ דא ארץ ישראל היתה חסו וצבו. בגין דהוה השך ע"פ תהום
 דהוה מחשיבין אפי ת"ח דאית ביה דעת עמיק כעומקא דתהום. ואת
 ביה רוח אלהים. רוחא דקודשא. דאיבי מרחפת על פני המים דאיבי
 אורייתא דאמתילא למים. ורוחא דקודשא דביה הוה פרישא על פני
 דאינון שבעים פנים לתורה דאיבי מים. ובג"ד גזר קב"ה ויאמר אלהים
 יהי אור דת"ח דאיכו אור לעולם בכוותו יבא. דלא יצוון ליה ויגרנון ליה
 למשק באורייתא. ואבכי עביד ליה הסדלכ ואפרשיה משאר עמא דארעא
 ה"ד ויבדל אלהים בין האור ובין החשך דמאן דלא עסיק באורייתא
 לא ראה מאורות מימיו ואיכו קאי בהשוכא. ויקרא אלהים לאור יום
 קרא קב"ה לנהורא דאיכו ת"ח ושלטיה ביממא אעמא ולחשך דאיכו
 ע"ה קרא לילכ דשלטיה בליליא אאתתיה ואנשי ביתיה כמ"ד להיות כל
 איש שורר בביתו. דלא חזי להו אלא בליליא דביממא איכו קאי בשוקא
 וחי תימא ויכי השליטיה לת"ח על ברין דעלמא דאיכו צטר ודס
 ועביד דבעי ומפיק ממוגא מדין לדין. אהא סיים וירא אלהים את
 האור דקב"ה יתיב עמיה וחזי ליה כמ"ד וכיה ס' עס השופט ואימתי
 בזמנא דעסיק באורייתא דאחקרייתא טוב כמה דכתיב כי לקח טוב
 נהתי לכם. היינו דסיים קרא חורתי אל תעזבו. במאי דתדחלון
 דילמא חטעו בה ובגנת חלמוד עולה זדון ות"ח אמרי רבין דשגגות
 אחתשיב להו כזדונות. לא היא כי בן בייתי לאבי. דמאן דעסקי
 באורייתא אינון בגין לקב"ה ואורחיה דאב דמרחם על בניו. ולא קפיד
 צהדיהו במאי דעביד איניש דבעי. ותו רך ויחיד לפני אמי דאע"ג
 דאיכו רך בשנים וליף ביחיד אפ"ה שכנתא צהדיה כמ"ד רבין היינו
 דקאמר לפני אמי :

דתן בית רבבא רמיו למאי דאמור רבין נהוג נשיאותך ברמים.
 וטעמא דבהא דחלי שאר אינשי ואמרי א"ש בארזים נפלה שלהבת

מיה יעשו חיזובי קיר . וה"ד לא תכירו פנים במשפט . דא חיבו דקאמר
 שלמה מלך במשפט אס הדין עביד גרמיה כמלך דלא דחיל משום אינש
 בעדנא דמשפט יעמיד ארץ דכולכו דחלי מיניה ולא גזלי דין לדין .
 ואיש תרומות דלדא מרים ליה זמנשא ליה ולדא משפיל ליה יתרכנה
 דחינון דמרומס לכו לא דחלי מיניה וילפי מינייהו שאר אינשי . וגרים
 לאחרובי קרתא . דא חיבו דרמיז לעיני כל ישראל דחינון נשיאים .
 דרשאית לבית דחילו דרברבא יגהוג ציה גשיאותיה וידון ליה דין חמת
 כמה דאחרמיז בס"ת צרא אלהים את . ובג"ד אחקיים שמים וארץ .
 דאי לא עביד הכי והארץ היתה תהו וכו' ואי דאין דין חמת ורוח
 אלהים מרחפת דא רוחא דמשיחא דלא אחי עד דבטלי דייני דחינון
 רעים כמ"ד ז"ל . ואית בה עעמא דדיגא שלמא הוא ומאן דלא דאין
 קושטא לא עביד שלמא בינייהו ודברבא איתוסף בינייהו חיבה וסנו
 אסדדי . ואמור רבנן דלא אהתרב מוקדשא חלא על שנאה חנס . ולא
 אהבני עד דתיבוי אהבה וחביבותא בכל ישראל למהוי כולכו רחמיין
 דין לדין . ובג"ד לא אחי בן דוד עד דבטלי דייני ציסי דחינון מטילין
 חיבה בין גברא לחבריה . ואז ויאמר אלהים יהי אור . הס"ד איש
 כמתנת ידו כברכת ה' אלוהיך אשר נתן לך . דאת גברא עתירא ופרנס
 הדור . דעל מימרך מוחבין דייניא . אהכי סמיך ליה שופטים ושופטים
 חתן לך ול"ק לכס . חלא לך דאי מוחבת לכו נמי אדידך בהא יכלי
 למידן דינא דקושטא הס"ד ושפטו את העם משפט דק . אבל מנית
 דייגא דידין לשאר עמא . ולא לך דאנת לא דחלת מיניה . שאר עמא
 נמי לא דחלי . ולא יכלי למידן לכו בקושטא . הס"ד לא תעה משפט .
 דאנת דייגא חימת לא תעה משפט בזמן דלא חתא מכיר פנים דיביב
 פנים לפני הדור :

(קצט) **בראשית** בית דברבא אמאי בגין דבעת אורייתא לאולפא
 לבר נש דתדיר יזעיר גרמיה ולא תהוי רוחא

גסה עליה ולא ליבוי מתרברב לחבריה . דהא אורייתא מקמי הכי הוות
 יתבא לעילא בשמיא קמי קוב"ה . ואחית לה קב"ה מקמיה ואשפיל
 יתה ויתבה לארץ . ובג"ד צ"ל דבעי לאתגאה על חבריה בגין דחילו
 יליף אורייתא עפי מחבריה . נימא ליה דיו לבא מן הדין להיות כנדון
 הא אורייתא דאת בעי לאתגאה בה מיניה חילף דבעית לאשפלא גרמך
 כמה דחילי עבדת דברישא הוות בשמיא ובתר הכי אשפילת גרמא
 ונתחת לתתא . הס"ד לעיני כל ישראל חינון דידעי אורייתא ומאירין
 גבורא דיליה וחינון עיני העדה . יחזון דבראשית דחילי אורייתא ראשית
 חכמה . ברישא סות אהרברבא בבית דחילי דברבא . ואמאי בגין דהות
 את

את השמים. ובתור הכי אשפילת גרמיה וכוות לתתא הה"ד ואת הארץ
 ובג"ד קב"ס יתב אורייתא לישראל במדברא דח"כו אתר לדיא וריקניא.
 לאולפא לב"ג דאי ח"כו עביד גרמיה כמדבר דכולא דשין עליה ורמסין
 ליה צדא לזכי לאורייתא. הה"ד וממדבר מתנה. וכמה דדרשי רבין
 דאי עביד גרמיה כמדבר אורייתא אחייביבת ליה במתנה. ומנ"ל למדרש
 קרא הכי הא חין מקרא יולא מידי פשוטו. אלא דהכי קאמרי וממדבר
 מתנה לאורייתא אחייביבת במדבר. ומ"ט אחייביבת במדבר. למילף
 דאי עביד גרמיה כמדבר אחייביבת לה במתנה. הה"ד והארץ היתה
 חכו וכוו דארעא דאחייביבת בה אורייתא הוות מדבר שמש לדיא
 וריקניא. ותו אחייביבת בחשך עין וערפל אמאי. אלא לאולפא לאורי'
 דאיסי רוח אלהים מרחפת על פני המים. פרישא על חינון דעבדין
 גרמיהון במיא דאזלי בתר אתרא דח"כו נמיך ושפיל. ובג"ד אחייביבת
 במדברא. ואי עביד צ"ג הכי דאזער גרמיה ויאמר אלהים יהי אור.
 דמאי דהוות אורייתא ברישא חסוכא סדר התכירא ליה וכוו אור :
ותא שמע לאורייתא ח"כו אסותא למאן דעסיק בה דלא תיכוו ליה
 גבחותא וגסותא דרוחא דהא חזינון גבי מלכא דבעי למכתב
 ספרא לאורייתא וכתוב בה (שופטים) וסיתה עמו וקרא בו כל ימי
 חייו למען ילמד ליראה את ה' אלהיך לשמור את כל דברי ההורה הזאת
 ואת החוקים האלה לעשותם לבלתי רום לבבו מאחיו וכו' קרא קרי בחיל
 וכן אמר לאורייתא ח"כו מנערא ליה דלא לחגאי על בני נשא. ואי
 תימא אי הכי יכי אמור רבין כל המתגאה אם חכם הוא חכמתו
 מסתלקת ממנו הא כיון דח"כו חכם אמאי לא חגינא עליה אורייתא
 ואנערא ליה דלא לחגאי. ל"ק דהא כתיב אם תעזבני יום יומים תעזבך
 דאע"ג דח"כו ח' אי תפרש מאורייתא תו לא מנערא ליה ואתי לאתגאה
 וכוו לאורייתא לא חכרחא לב"ג דלא ליחוב שום חובה דאי הכי לא אתי
 ליה אגרא ועונשא. אלא דח"כו מנערא ליה דלא ליעביד מלתא בשלו
 כמ"ד שגיאות מי יבין. אבל אי בעי במזיד למיחב ולאעברא אדאורייתא
 לא אית מאן דמעכב עליה כמד"ר הבא ליטמא פותחין לו. ואלא מיבת
 כיון דמנערא ליה דלא לחגאי חבני נשא. תנערא נמי דקיימא אורייתא
 ולא אסתלקת מיניה. ודא ח"כו דאמרי אם עושה עצמו כמדבר אורייתא
 אחייביבת ליה במתנה. דמקמי דאשפיל גרמיה אע"ג דליף לאורייתא
 ח"כו אחתשיבת גביה כמאן דשאל מנא מחבריה; דבתר יומין סדר
 ביה חבריה ושקיל ליה. וה"ג בהאי גברא אפשר דשכת אורייתא
 דליף. אבל במאי דזועיר גרמיה אחייביבת ליה במתנה. דלא שכת
 לה כלל הה"ד ורם לבבך ושכחת את ה' ודא ח"כו דא"ר סימן לגסות

דרוח עניות מאי עניות דתורה . וכיון לאשבחן ביה עניות דתורה הא ודאי אית ביה גאותא דע"ג דלא אחזי לה . ואי בעית חימא דבגין דעבד גבותא דרוח אסתלקת חכמתיה מינייה . ואשחאר עני מאורייתא . ועל דא אמר משה ר"מ לעיני כל ישראל חינון רברבי אורייתא ואלעיל בלבייכו מורא גדול ואמר לכו בראשית . אי בית דליה דברבא . דע"ג דהוה בקדמיתא דאיכו בראשית אח השמים דסליק לרברבנותא עובא דמ"ד אס יעלה לשמים שיאו עב"ד לסוף הוי ואת הארץ דקב"ה אשפיל יתיה לארעה . ובר מן דין אורייתא דהוה יליף אסתלקת מינייה ואשחאר ריק דה"ד והארץ היתה חכו וכוו לדיא וריקניא ועונשא דא איכו בחייו . אבל עונשא דבתר דמית . איכו עונשא כגי דאשחאר בחשוכא בקברא ולא קם בת"ה דה"ד . וחשך ע"פ חכום . דאשחאר השוכא על אפוי ואשחאר בקברא דאיכו חכום . ח"ג
 בהפוך אהוון כמות :

ואית

לך למנדע דחובא דא איכו בשעתא דאחגאי דוקא . ולאו דחכמתיה אסתלקת לגמרי וחובא גרים ליה דתיזיל אורייתא מינייה לאו הכי . אלא בשעתא דאחגאי בה שעתא שכת אורייתא . ובתר הכי דהרא אורייתא דשכת לה מדנפשיה . דהכי אשבחן גבי עובדא דלוי בר כוסי דכד עבדו ליה צימא ואחגאי לא ידע לאהדורי מאי דשחילו ליה ולא ידע לאחזינאו . אינאו גופייהו אחיב לכו קמי דרבי . כמ"ד בירושלמי דיבמות . ודא איכו דסיים קרא דע"ג דהארץ היתה חכו ובגאווהיה אשפלי תלמודיה עב"ד ורוח אלהים מרחפת . כד רוחא דקדושה אהפרשת עליה וחשיב לקדושה גרמיה . ע"פ המים . דאיכו חשיב לנשט על אפי מיה ולאחנהגא כמיה דאלזי בשפלותא . כדן ויאמר אלהים יהי אור . דלנהרו ליה שצילי אורייתא ויהי אור . ולא אמרן אלא צמאי דאחעסק באורייתא ואחגאי חדא זמנא . כהא עונשיה דשכת הכוא זמנא לחודיה . דאי אחגאי זמנין עובא . ח"ג אחגאי בנפשיה וחו לא אחעסק באורייתא . כהא ודאי שכת ולא כדר ליה אולפניה . דהא חנין מעוות לא יוכל לתקון . זה ת"ה הפורש מן התורה . וקרא כתיב אס תעצבי יום יומים אעצבך . דא איכו דסיים קרא וירא אלהים את האור . אינתי נימא דכד כדר הדר אולפניה וכו"ל אור . בזמנא דאחמר ביה כי עוב דלא אהפרש מאורייתא דאיכו לקח ע"ב :

(ר) בראשית

הכא אחרמיז מאי דאמור רבנן אין שותין מים לפני רבים אבל נושתיין לפני רבים . היינו דרמיז לעיני כל ישראל . "בפני רבים" אס "שתן" יבא "תשתין" . "בפני רבים" אכילה

"אכילה" שחיה "יעביר" תמיד. ונ"ט בגין דהיכו לעיני כל ישראל.
והיישקין לעין הרע :

ב חו אחרמיז נחאי דח"ר ברית כרותה לשפחים. אהכי בראשית
ניע' ברי"ת "אל" שפס. דהכי אהכיג קב"כ עלמא מעדנא דברא
אלהים את השמים ואת הארץ. והכי אחזיגא והארץ היתה תהו ובהו
וחשך ע"פ תהום דהיכו הנוות. וכדאמרין דחתיים דר"י דאמר בפ' א
נוטחו ואמרין הואי פגגה שיולאה מלפני השליט. ונה נפשיה :

ג חו אחרמיז מאי דפסקי רבוותא אס הטיל מים ונמלך והטיל זמנה
חניינא בעי לברכא בכל זמנא וזמנא. והכי ר"ת בראשית "בכל
רגע" אס "שתן" יבא "תברך". "בעת" רפואה "יום" שתיאה "אחת
תברך". דהכי פסקי אס שחם סס המשלשל יברך פעם אחת. דהפק
ברכות להקל. ומאי היכי ברכה דאמרן. ר"ת בראשית "בירכת" א"ש
י"ל "תברך". וחו ר"ת "בעבור" רוב "שעה" אל "תברך". ודא היכו
דקאמרי אס עבר זמן שעה לא יברך. ולא דוקא שעה. ובגין דכל
מילייכו דרבנן רמיזי באורייתא אהכי כתיב בפ' דשופטים לא תסור
מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל. אמאי כתיב אשר יגידו לך. אלא
דאחא לאורוי דאפי' במילין דאגדתא דידכו דאינון מילי דנשכי לביה
דבר נש. עכ"ד לא תשבוק מילייכו. דכל מילייכו אכמנין אלאו דלא
חסור. והכא אחרמיז דכלהו מילי דידכו רמיזי באורייתא בראשי תיבין
וכופי תיבין ומנייכו נוטריקין ואית מנייכו דאתו באורוי' במלך קלרין
באורחא דרמוז. בג"כ חסור היכו ר"ת "תיבין" סוף "ו"ראש". מין ר"ת
"מהם" נוטריקין. הדבר ר"ת "השאר" דברים "בקול" רמוזים. וחו
הדבר "ראשית" הכורה "דברים" באו. ומנייכו דלא יכלי למפשע להו
והדבר מונח עד שיבא אליהו ואינון דקאי בתיקו. בני מילי בעי
לקומינהו. היינו דר"ת הדבר אשר יגידו לך היכו אליה. ונאן דעבר
אמילייכו הייב מיחה אהכי "חסור" מן "הדבר" ר"ת מיחה. וכיון
דכלהו אחרמיז בה אהכי כתיב תורת ה' חמימה דליכא מידי דלא
רמיז בה לא חסור כל בה. בג"כ "חסור" מן "הדבר" ר"ת חמה.
וכסיפא דקרא ימין ושמאל. אחרמיז מאן חקין בני מילי. ימין ר"ת
יחשע דהיכו חקין י' חקונה כדאמרן בפ' מרובה. בהר הכי מלכים
דאינון דוד ושלמה. דוד חקן מנא ברכות וגזר איחוד דפנויה ושלמה
חקן עירובין ונע"י. בתרייכו יש מהם נביאים כדאמרן עמדו נביאים
וחקנו להם. שמאל' אינון רבנן דתלמודא. דא היכו דר"ת שמאל.
שמעתיא "מושגה" אגדה "לימוד" דהיכו תלמוד :

פרשת תצא

(דא) בראשית החוון ח"ב חיר"ם . הכא רמיז פקודא דכתיב
 באורייתא דבן ירית לאבוי . מ"ט משום דהאי
 ב"ג אחטבד כנונא דלעילא . וכי כיכי דלעילא כל שפעה דחתי מא"ס
 ירתי ליה בנין דאינון זו"ן מאו"א . ה"ג לתתא בר ירית מאבוי . דא
 איכו דסיים קרא דבראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ . דהאי
 טעמא דאב הירם . משום דהו כנונא דברא חלפ"ס את השמים ואת
 הארץ דאינון זו"ן ואינון ירתי לאו"א ה"ג אדם דלתתא הוי כה"ג . מיכו
 האי ירותא לאו בכל גוונא דמיתא דלעילא . אלא דירותא דלתתא חתיא
 בחר דוכארץ היה הו וכוו וחטך על פני תבוס כהפוך חוון כמות
 דבחר דמית בר נש במו ירתי ליה . ואת"מ ומ"ט הוי ככי . הכא אדם
 איכו כנונא דלעילא וכי כיכי דלעילא האי ירותא חין גס כהפסך מאו"א
 הדיר יכבי לבניהון זו"ן . ה"ג לתתא הו"ל למעבד נמי ירותא מחיים .
 אלא קאמר ורוח אלהים מרחפת . מ"ת רפ"ח . דכל דא גרים שבירת
 מלכין קדמחין . ובחר הכי אחטבד כיגים ופסולת . ואחערב עו"ר .
 זאהכי אלעריכו פקודי אורייתא דכלהו הו כי כיכי דלתתא לעילא
 בעובדין ביטין . דפקיד דלא ליגזול ב"ג מחבריה . דאי גזיל כה"א נמי
 גזלא שפע דקדושה . וה"ג אי גניב כה"א נמי אחתקף וגניב שפע דקדושה .
 לפוס כך פקיד דלא חכוי ירותא מחיים . למיער דכל חד וחד מבני
 נשא ליוז ליה למעבר בתחומא דחברי' כלל . דאי עבד הכי לעילא נמי
 כה"א עבר בתחומא דקדושה . ולהכי אורייתא לא פקיד לעני למיפלג
 מדטשיר . דלית רשות למעבד קטטה ולנטלא מחבריה . אלא דפקיד
 אעתידא למיבב למסכנא מדנפשיה כי כיכי דקדושה איכי מדנפשה יבבת
 לה"א אתר דמסכנותא מידי דתיכוי לה חיותא . היינו דקאמר בחר
 הכי ויאמר אלהים יהי אור . דליתי אור מקדושה למוסוי נלין לה"א .
 ברם לא ערביכוו אלא ויבדל אלהים בין האור ובין החשך . ומשום
 דלא לפגום איניש בעובדוי וליהדר לערבה לכו . אלא פקיד דלא ליקרב
 איניש במידי דאיכו לחבריה . ומ"ט לא שרי למירת אלא בחר דמית
 אבוי דהו לית ליה במומויה כלום פקיד דלכוו לבריה . ואימתי תיכוו
 ירותא דלתתא כנונא דלעילא בזמנא דמלכא משיחא דהארמיז בחר הכי
 ורוח אלהים מרחפת על פני המים . ואמרי דא רוחו של משיח . דבההוא
 זמנא נחית נהורא לכלהו עלמין ויאמר אלהים יהי אור . ובההוא זמנא
 ויבדל אלהים בין האור ובין החשך . דסה"א לית ליה תו לאשטא באור
 דקדושה כלל דבההוא זמנא בלע המות לנח . ובההוא זמנא יסתלקו

עלמין לעילא לעילא . וכלהו ספירן נמי ליסתלקו דרגא בתר דרגא .
 וליכוו או"א באחר דכשתא אחר דאריך . ולירתו אחרייכו ז"ן וליכוו
 באחר דאו"א . וכשמחסון דלדיקייא דאינון בניס לז"ן ליכוו באחר דכוס
 כשתא ז"ן . ותכוי ירתא דידכו כגיוונא דאו"א דאוריתו לז"ן ה"ג
 ז"ן יוריתו ללדיקייא אחרא דידכו היינו דאמר טובדיה נביאה ואחגיבי
 ובסר ליון חסיה פליטה וביה קודש וירשו בית יעקב את מורשהם .
 דבזמנא דפורקנא חסוי פורקנא לכולא לתא ותתפרק שבנתא מסע"א
 דינקא מינה בכל עידן . ובאחר דאקרי סר ליון דיסודא דנוקבא דתמן
 איכו אחר דינקא סע"א מחמון . תהיה פליטה דבעדנא הכוא תפלוט
 ליה סע"א כבולעו כך פולטו . ומאי דכיה חול מקמי הכי ליכוו השתא
 קודש דלא שליט ביה חול . ובההוא זמנא ליסתלקו ספירן דלעילא דרגא
 בתר דרגא . ולירתו בית יעקב ית ירותחסון דאיכי אחר דכוו ביה
 ז"ן . וההוא זמנא מליגין למקריה עלמא דאתי . ועליה אומר כל ישראל
 יש להם חלק לעוה"ב . דעלמא דאתי דאיכו עלמא עילאה דנשמחין
 אסתלקו לתמן אחרא דאיכו לעילא מהאחרא דכשתא . יכוו תמן כל
 ישראל ויהי לון חולקא ביה כל חד כמה דחזי ליה . והיינו דא' ועמך
 כולם לדיקים לעולם ירשו ארץ אחר דאקרי ארץ . דאיכו אחר דמ"ל דאיכי
 אסתלק לעילא ויכוו ארץ באחר דידה . ובההוא זמנא יחיון מתא ודור
 המדבר בהדיהו דאחקברו בהדי משה למיתי עמיס כדאמרי רבן . ודא
 הוא רזא דכתיב כי חסיין לאיש שתי נשים האחת אכובה והאחת שנואה
 וילדו לו בנים האכובה והשנואה וכיה הבן הבכור לשנואה וכיה ביום
 הנחילו את בניו את אשר יהיה לו לא יוכל לבכר את בן האכובה וכו'
 איש דא ז"א ה' איש מלחמה . שתי נשים רחל ולאה . האחת אכובה
 דא רחל . דזוגא דז"א איכו כדכד . ולא עמה דלאה דאיסי נהורא
 דבליט בעבורא דז"א ואיסי בהחורי דיעקב דנפיק מז"א . וילדו לו בנים
 שאכובה דא רחל דבניה אינון דרא דכוו בארץ ישראל . וכשנואה בנים
 דידה אינון דור המדבר בגין דלאה . כמה דאמרי מארי דרזן . אהא
 קאמר ויהי ביום הנחילו את בניו בעדנא דת"ס דאסתלק יקריה לעילא
 ואחרא דידה ירתי בנוי . לא יוכל לבכר את בן האכובה . לאקדומי
 אחרא דידכו . כי את הבכור בן השנואה דור המדבר . יכיר וינדע ליה
 למיבב ליה חולקא בעלמא דהתיפי שנים . כי הוא ראשית חונו דאילון
 דעבדי עוז לאלהים בקדמיתא וכוו אחייקר שמיס בעלמא . היינו דכמין
 לכל האותות והמופתים אשר עשה משה לעיני כל ישראל . וכיון דזכו
 למחזי כולי האי יזכו לעמיד דא"ב תיר"ש וירתון בעלמא דאתי אחרא
 דאב ואימתי בעדנא דיברא שמים חדשים וארץ חדשה :

בראשית

(רב) חסון ח"ת שב"ר הכה אחרמיו מאי דאמרין
 בפ"ק דבבב"ר (דף יוד) דרב פפא אשתמיט
 כרעיה בדרגא וכעי למיפל אמר איכו השתא איחייב מאן דסני לי כמתללי
 שבתות וכע"ז דבסקילה ופרס"י ז"ל דמאן דאחייב בסקילה או נופל
 מן הגג וכו' אמ"ל חייא בר רב דילמא עני בא לידך ולא פרנסחו דאמר
 מר המעלים עיניו מן הכדקה כאלו עע"ז. ומריס הוס תווסגא מאי
 דא לקבל דא הא מאן דאעלים עבר אפקודא דעסה ודיכי איחייב
 סקילה כעע"ז. אלא דהשתא סברית מימר דהכי קאמר אהחשיב בעיני
 בני נשא כאלו עע"ז. דבמאי דנפיל מן דרגא וכו"ל סקילה. כברי בני
 נשא דאיכו עע"ז ואהחייב סקילה. אלא דחויבא דידים איכו מדה
 לקבל מדה. דהא עניא איכו אקרי נופל כמ"ד סומך ה' לכל הנופלים
 וכי היכי דאיכו לא סמך לעניא דאקרי נופל ואעלים עיניה מיניה.
 ה"ג קב"ה אעלים עיניה מיניה ולא נטיר ליה וכד נפיל מן דרגא אנה
 ליה קב"ה למיפל ולא סמך ליה. ותו נמי זמנין דהאי עניא כפיין
 ומסגיחות כשגא דאית ליה נפל מן דרגא או נפיל באחרא עמיקא וכהאי
 עניא מית בסקילה. וקב"ה פרע לההוא דאעלים עיניו מיניה ומית
 בההוא מיתה דמית עניא. וכל דא איכו עונשא דאיכו במשקל ובמשורה
 אל חמונה ואין טול לדיק וישר הוא. ה"ד בפ' דהלז כי תבנה בית
 חדש ועשית מעקה לגגך ולא חשים דמים בביתך כי יפול הנופל ממנו.
 וזה אהערו ביה רבנן אמאי כפיל יפול הנופל. אבל בגין דכתיב הנופל
 בלא וא"ו דרישגא ליה ברישא כהאי דקאמר רבי נתן (קמא ע"ו ב')
 מנין שלא יגדל אדם כלב רע בחיך ביתו ואל יעמיד סולם רעוע בחיך
 ביתו ת"ל לא חשים דמים בביתך ואהחזוי דמפיק לה מדכתיב לא חשים
 ולא כתיב ולא יהיה דמים בביתך. דהא מאן דנפיל מדנפשיס נפיל
 ולא איכו אפיל ליה אהכי דרס דאיירי במאן דרבי כלבא בביתיה דאיכו
 שוי לההוא נזק. דמיניה סוי דנא בנו ביתא. וכדאמר' סהס (דף
 פ"ג א') סהיא אהתא דעלה למיפא כסהיא ביתא נבח בה כלבא אמ"ל
 מריס דביתא לא תסתפי מיניה סקילי ניביה אמ"ל סקינא עיביותך
 וסדי אחזרי כפר נד ולד ע כ וכדא דייק קרא נמי דקאמר דמים חרתי
 משמע דכהאי דאפילס אהתא אקדים לעיני לה דס סא חדא ותו נפיל
 עוברא סא דס תניינא. כשתא איכא לתדרס דקרא איירי במאן דבני
 ביתא ודחיל דלא ליחו ליה ננבי. אהא פקיד לה ועשית מעקה לגגך
 וכד חנכה לשורין דיליה פלגת לך מן גנבי. מיכו לא תעביד מלחא
 אחריתי לאלא מגנבי דתיחוב כלב רע דאיכו יעביד קרבא כהד"הו.

הס"ד לא תשים דמים בביתך כי יפול הנפל חסר וי' והוי נפל ודא חיבו
ממנו יוסחי כלבא דנבא :

ובמאי דאמרן חית למדרסיה נמי במאן דחית ליה ואעלים עינוי

מן הלוקה. דא חיבו דפקיד כי תגנה ב"ח ואית לך

ממונא. ועסית מעקה כי יכבי דלא חינפול ויהוי לך סקילה. מיהו האי

דאחני לך מעקה. תנאה חיבו ולא תשים דמים דאינון ממון בביתך ולא

תיתיב מידי ללוקתא. דאי הכי גרים לעני דאקרי טפל. דיפול נמי

מסג' יאות בפנה. וע"ד עונשא דילך כי יפול כטופל ממנו. מהאי אגרא

דחית ליה מעקה עכ"ד יפול ויהוי ליה סקילה כמה דעבר בהדי עניא

דנפל וכו"ל סקילה. ודא חיבו ממנו מהאי חובא. ובג"ד כתיב יפול

כטפל תרין זמנין. לאורויי דהוי להני מיילי תרין פירושיין ואחדרשו

תרין זמנין. וע"ד אמר משה בפי דבשלת כד הוו ברפירים ואין מים

לשחות העם וירב העם עם משה ויאמרו חנו לנו מים ונשתה ויאמר

משה מה תריבון עמדי וכו' דחית לאתערא חמאי גקיט האי

לישנא חנו לנו הא עם משה הוו מריבין וכו"ל תנה לנו מים. אלא

דאמרי ליה למשה לית מאן דיכול לאשכחא מיא אלא את יקב"ה ובאלותא

ובעווא דידך חת יכיל לאתווי מיא אי הכי חנו לנו מים. וכד אמ"ל משה

מה תריבון עמדי דאנא לית בידי וקב"ה עביד הכי לנכאח לכו היינו

דאי מה תגכון חת ה'. אהכי חתבו ליה למה זה העליחנו ממזרים

למנות אחתי ואח בני ואח מקני בצנא. דאי אמרת דלית בידך לאתווי

מיא אי הכי למה העליחנו. אלא ודאי דחית בידך לאתווי. ואח אעלים

עין מינין. והשתחא לדידהו כיון דמשה אעלים עינוי מהני זעירין דהוו עניין

בהכוח זמנא אי הכי אתחייב סקילה כמה דעבד בהדיהו דכל המעלים

הוי כעע"ז. אהכי וילעק מבכ אל ה' וללי עליהו. ואמ"ל לקב"ה האי

דללינא אע"ג דנא אחזי דקב"ה ידע דאלטרין לכו מיא וכל דא עבד

לנכאח לכו. עכ"ד מה אעשה לעם הזה עוד מטע וסקלוני דלדידהו

אנא מחייב סקילה כמאן דמחלל שבת ועל דא סמוך האי פרשתא דלעיל

מינה דאיבי במאן דמחלל שבת דאמר עד חנה מאנתס לשמור מצוותי

ותורותי דמאן דמחלל שבת חיבו כסופר בכל התורה. וע"ד אמ"ל קב"ה

הנני עומד לפניך שם על הצור והכית צור. ואמאי לא אמ"ל והכית

הצור. אלא דהכא חית רמיזא דחית למארי דרזין סקנתא למאן דלחי

ולית ליה מיא דיכוין בשם רוח אלהים וכדן חזיל ליה אמא דידיה

דהכי אמרי בקרא דרוח אלהים מרחפת ע"פ הנני (שה"פ פ' בראשית)

דא חיבו דקאמר ליה הנני עומד לפניך שם על הצור דחית חושבן רוח

אלהים. כחורב כד הוב לך למא דחיתו חורב ורזא דא לך חיבו. אבל

לשאר עונא את החזי לכו וזכית בצור וילאו ממנו מים ושתה העם .
 ועל דא תשכח דתיבת הצור איכו חושבן מ"ס ר"ה דכד יכוין דא אחרוי
 מיא . ולפוס אורחין כבי קא"ל את דחיל דילמא ירגמון לך במאי רגמי
 לך הא ודאי בצור דאיכו אבן סגני עומד לפניך שס על הצור ותו לא
 יבלי למסקליה . ואדרבא אחזינא לכו דמאן דאחו למרגמך ביה את
 זגיס ליה סה"ד וזכית בצור דאה שקיל צור אחרא ורגיס להאי צור וילאו
 ממנו . וכדין ינדעון דלא מחייב סקילה . תא חזי דבפ' דמקץ כ' וילעק
 העם אל פרעה ללחם . וטעמים דיירו ידועין אינון וילעק . העם איכו
 דרגא תביר אל פרעה מאריך ערחה ללחם איכו אהנח ואמאי יהוי הכי
 אלא דתמן רמו דכד לעק עמא על פרעה חי הוה אעלים עין מנייכו
 ואנח לכו למלעק כדין דרגא תביר . דיפחות דרגא מתותיה ויחבר
 דאתחייב סקילה . וכד בו"ל פרעה מאריך ערחה דאערה נפשיה לפייסא
 לכו במילי ויסיב לכו לחמא כדין אהנח דאהנח ליה כמה דעבד לכו
 גיחא . דכה"ג אשכחן להגר"א מוילגא ז"ל דדריש קרא דפתית תפתח
 דטעמיה דרגא תביר . דאי לא הוה פתח הו"ל כדר"פ דאפחית דרגא
 וע"ד אחיב לכו פרעה לכו אל יוסף . וטעמיה איכו זקף קטון . למימר
 לכו דכהאי דיתון עלייכו אזדקף מקטנות וסליק לאגרא דאיכו זקף וה"ל
 דריש הגר"א כנו' מאי דכתיב עשר תעשר דטעמיה זקף קטן למימר
 עשר בשביל שתתעשר וחזדקף לדרגא עילאה . סה"ד דדקתך כהררי אל
 משפעין תהום רבה . דכד עביד צ"נ דקסא כמה דאה עביד כמ"ד
 דקת ס' עשה . איכו אזדקף כהררי אל וכד עביד משפעין . דאיכו
 אעלים מיניה מעגיא כמה דאת שפיט ליה ואמר אם הקב"ה אויב
 את העניים למה אינו מפרנסן משל למך שכעס על עבדו וכו' כדאי'
 פ"ק דבשרא . כדין תהום רבה דנפל לעומקא דההומא רבה . והו"ל
 סקילה כמה דאמרן . דא איכו דאוליק משה לישראל ועבד מורא גדול
 לעיני כל ישראל אינון עחידין ופרנסין דבהון דאינון עיינין דידהון דבעו
 לאשתכלא עלייכו . ומאי אמ"ל בראשית ח"ת שצ"ר . דנפיל מדרגא
 ואשחברו רגלוי . כמה דברא אלהים את השמים וכו' ובני נשא כפרי
 ביה ועבדי ע"ז סה"ד וסארן היתה תהו ובהו . דאינון אזלי בתר ע"ז
 דאיבי תהו ובהו . וכמה דהנהו מחייבי סקילה . ס"ג בעיני העדה חי
 לא מהתכלי על עניין דבהון . סה"ד וחשך חי גרים למסכני למחוי לכו
 חשובא כמה דאמרן כל המלצה על שלחן אחרים עולם חשך בעדו כדין
 יכוין ליה תהום דנפיל לתהום והו"ל סקילה . אלא בעי דרוח אלהים
 מרחפת על פני המים . דבעי לכוונא בכונה דרוח אלהים ואזיל ליה
 נחא

למא . וס"ג צעי ויאמר אלהים יהי אור דאילו שפעה . וכדן ויהי אור :

(ג) **בראשית** ב' רבבא ולמד דישראל אינון ל"ב . הכא אתרמיז

מרגליתא דאייתי מוכרחו ז"ל בס' דקך חיים

כי הובאם בצפורן שמיר אות ר"י דאמרי רבין קמאי דכד ב"ג אחפטר

אינון מלאכיא דמלוין לנשמתיה יבבי יתה באתר דאית ל"ב חלק רבין

שבילין וכלהו חקרין מוקשי מות וכד . צעה למיזל אחד מאינון אתרי

אתין מלאכי חבלה ותפסי לה ומשלפי לה לגיכנס ובינייכו דאינון שבילין

אית שבילא חדא דלקרי אורח חיים ואילו דרישיה חשובא ובתה הכי כוליה

אור כה"ד ואורח לדיקים כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום . ובר

מן דין כללו שבילין רשייכו ונאופייכו חושך ואפילה ואם חוכלה וכללו

אזלי עד גיכנס ע"כ ובג"ד רמיז בריש אורייתא לג"ד דישראל ובית

דבראשית אינון ל"ב ואינון ל"ב אלפים רבבות שבילין ים דאתרמיזו

באתון דישראל בהפוכא . ומשה ר"מ אליף דא לישראל למסוי לכו

בדא נורא גדול מיומא דדינא כה"ד ולכל המורא הגדול אשר עשה

מבס לעיני כל . ומאי אילו אינון ל"ב אלפים רבבות שבילין דאתרמיזו

בישראל וב' דבראשית ואינון כללו שבילין אשר בגוייכו היינו דבראשית

ברי"ת ח"ש . וכה מלתא התעבידא מעדנא דברא אלהים את השמים

בהיחא שעתא התעביד גיכנס . דלעילא בשמיא דאילו נהר דינור . ואת

הארץ הני שבילין דאתון ואהא קאמר דהני שבילין דבארעא היתה הארץ

תבו וצבו והשך . דכללו אתרי דחשך דאתתקנו לרשיעייה היינו דאמרי

רבין וסארץ היתה תבו אלו נועשיכון של רשעים . ורוח אלהים מרחפת

על פני המים . דאינון דעסקי באורייתא דאתתילא למיח . רוחא

פריכא עלייכו ולא שליט צבו נורא דגיכנס . וביכא אזלי אהא קאמר

ויאמר אלהים יהי אור דלכוו חד אתר דאית צב אור דאילו אורח חיים .

ויהי אור דהכי הוב . אע"ג דברישיה חשובא . כה"ד ויבדל אלהים בין

האור ובין החשך . דבחר חשובא איכא נכורא וכה מלתא אחזי ליה

קב"ה לירמיוו ודחיל מגיכנס ותבע מקב"ה דיעביד ליה גלגולא וביה

יחפדון סובוי דהכי עביד קב"ה לכל לדיק ות"ח דמייתי ליה בגלגולא

ולא אייתי ליה לגיכנס דת"ח אין אור דגיכנס שליט צהון כמד"ר האר"י

ז"ל (בש' סגלגוליס הקדמה כ"ב) כה"ד אזלי הנבר ראה עני בשבט

עברתו . אילו מלאכא דמתכלא דאילו שבט עברתו דקב"ה . ועל ידוי

אותי נהג ויולך חשך ולא אור . באתר חשובא דלא אית באופיה אור .

ואהא צעינא מקב"ה אך בי ישוב יהדר לי בגלגולא יספוך ידו כל היום .

דחידר יגלגל ויהפך יתי כל יומיא עד דלתכפר חובא דידי . ולא חישול

נפשתי בניבנס • ואע"ג דבכחי בעותח חיכח פכידח לגופח דידי הס"ד
 בלה בשרי ועורי שבר עלמותי • דחי גופח קדמחא עביד רובח דעובדין
 עבין וחנינח מיטעח כד יקיס בתהייה יקוס גופח קדמחא כמ"ד רבינו
 סאר"י ז"ל ברב שסח דאמר הדתי נפשתי דכל עובדין עבין דידי אהנו
 לגפשתי דחיבו נפש בבח'ן' בועח דאלו לגופחי לא אהני מידי דגופח
 דבבח' איהו יקוס בתחיה • ואי הכי גיהנס טפי מעלי דבכ' לזדכך גופח
 ויקוס איהו בת"ה. ואלו בגלגולא יתבלי גופח חנינח. עכ"ד אנה בעינח
 גלגולא ונח ליעול גופחי לגיהנס :

פרשת תבא

(דד) **בראישית** תרגם הונקלוס בקדמין ברא' ה' ית שמיח וכו'
 ככח איה לאתערח דהח' ודחי האי שמים וארץ
 אינון דעלמח דעסיה. ואי הכי אחיידע למארי דרזין דכמה עלמין
 אחבריהו מקמי עולם בעסיה ואינון עולם האלילות ודבריהם ודילירי •
 ודח' בכללח ובפרטח הח' חחוי דאמרי מארי דרזין דבכל עלמח איה
 כמה וכמה עלמין. ומ"ע כסי' להו רבונח דעלמח ומסה לא כהבינכו
 באורייתח. ותו כחב מידי דלשחמע אפכח דבקדמין ברא' ארעא ובמח'
 דעסיה. וכח' לאו הכי דבקדמין ברא' כמה עלמין דלא אדכרו באורי'
 אכל הא שמע דאורחח דאורייתח דלא ליכתיב בה בדיח' אלא מידי
 דאחיידע ואתחזי לבר נש מה' שהפס יכול לדבר וכהוון יכולה לשמוע •
 דבני נשא כפוס בריתיהו כנונח דח' יכלי למנדע ולמשמע. וכי היכי
 דבר נש אחיניד בלא דעתח וליח ביה בקדמיתח חכמה ובינה. עד
 דרבי ובכל יומח אחרבי גופיה וה"ג אחרבי דעסיה עד דכוי איה
 ואסתלים ואכתוי בעי רוב שני עד דיוליף חכמתח סמד"ח אמרתי ימים
 ידברו ורוב שנים יודיעו חכמה ה"ג אורייתח אולפח ליה בדיח' מידי
 דידיע וחזי ליה בעינו דיכיל למשמע ליה. ולכחי עלמח דעסיה דחיבו
 אתחזיח לעינו דבר נש אולפח ליה אורייתח דבקדמיתח ברי' לה. אכל
 עלמין דלעילח דלא חזי לכו ולא שמע לכו לא אדכרו בדיח'. ומ"ע
 באורייתח כ' יד' ה' עיני ה' ואמרי רבנן לשכך את ה' הוון. ומס"ע לא
 אדכר באורייתח אגרא דעלמח דחתי ואגרא דגיהנס מסיס דאורחיה דבר
 נש דלא עאל בדעתיה ומוחיה אלא מידי דחזי ליה בעיניה. סיינו
 דנעיץ סופח דאורייתח ברישא. וקאמר לעיני כל ישראל דכללותח דידיכו
 דאית בהו קלרי דעתח דלא בעו למשמע אלא מידי דחזו ליה בעיניהו
 לא אתחיל בראשית ברא' את השמים ואת הארץ ואודועיכו

מימי דעלמא דעשיה. ודלעיל מיניה דחינון עלמין דחב"י עכ"ד רמ"ז
 לכו באת דאת לרבות. ובג"ד חמר השמים והארץ. לרמוזי דכל חדא
 אחלילת בחנוש. והו"ה' שמים וכו' ארץ. דחינון ח"ק ואב"ע דכללא
 דעשיה וכו' ח"ק ואב"ע דכללא דכלכו עלמין. וכו' קאמר קרא דכ"ע
 דלא אדכרו עלמין דלעילא נפוש דהארץ סיחא תבו וכו' חלו מעשיהן
 של רשעים ולא אחתו להנכו גברי לחולפינכו רזי דאורייתא. ועלמין
 עילאי כמה דכתיב לא יחפון כסיל בתבונה. ואימתי ינדעון כ"ע הכי
 רזי הכא קאמר וכוז חלבים מרחפת וכו' דא רוחא דמשיחא דביה זמנא
 חפ"י רב"י דעלמא ינדעון כה"ד כי בלס ידעו חותי למקטנס ועד גדולס
 וחינו דסי"ס קרא ויאמר חלבים יבי חור חיכו ר"ז דבעא קב"ה לגלאה
 ליה חזא דעלמא לא יכיל ליה גכו ללדיקים לעת"ל ודא חיכו ויבדל
 חלבים בין האור דחינון עלמין דלעילא. דחינון חור לגבי עלמא דעשיה
 עלמא הדין עלמא דחשובא. ויקרא חלבים לחור יוס. דרז חיכו
 אחגלי בעדנא דמשיחא דליכו נכורא בעלמא וחקרי יוס. ולחשך קרא
 לילכ בעלמא דין דדומא לילכ. ובזמנא דחתי וירא חלבים את האור
 כי טוב. והכורא זמנא כתיב כי כנה החשך יכסה ארץ וערפל לאומים
 דחאי עלמא דעשיה דחית ביה חשובא דמכסה לארעא כלילא ולזמין
 הוי ערפל. האי עלמא ישחנשון ביה שאר אומיא. אבל ישראל אחמר
 בכו ועליך יזרח ה' דיתגלי לכו בכדיא כשמנא דזרחא עלמא דיצירה
 דהחקרייתא שמש ועלמא דברייתא דהחקרייתא כבוד דחיכו עולם הכסא
 כסא הכבוד. עלה החמר וכבודו עליך יראה. ותלה עלמין חינון לקבל
 נר"ן דכ"ע ליזכו וליכו לכו נר"ן. ונאי דלא אדכר עלמא דחלילת
 נפוש דלא כ"ע יזכו לנשמה דחל"י:

בראשית (רה) חתון ברא"ת י"ש חבר"א י"ש הכא חתומין

ת"ה בריש אורייתא. דכי כיכי דבראת בראשית
 בקדמין ית שמיא וארעא וכולא די בגוייכו דחיכו אדם. ה"כ לעת"ל
 חברא י"ש. דחינון מיתייא דחינון י"ש דכוס בקדמיתא. דת"ה ילפינן
 לה בתלמודין מק"ו מאי דלא כוס כוס מאי דכוס לא כ"ס. ודא חיכו
 חברא י"ש דתיבדר ותברי מאי דכוס דחיכו י"ש. ויחברי כגונא דכוס
 זמנא קמיתא בעלמא. חור או חוכס. או שפיה או סמיה כי היכי
 דליחזו ליה כ"ע ולינדעון דחיכו כוס דכוס בקדמיתא. חיינו דנעיץ
 אורייתא כופה בתחלתה לעיני כל ישראל חבר"א י"ש דחינון יחזו
 בעיניהון האי גברא דחי ותברי ליה י"ש כמה דכוס בראשית בקדמין.
 והכי תיעביד לכו כמה דברא חלבים את השמים ואת הארץ. דחינון
 קיימי כדקדמיתא. והדר נופשם והארץ סיחא תבו וכו'. דאי האי גברא

כוז בקדמיתא ע"כ כנינח דארץ וכוז לדיא וריקניא . ס"ג יחו
 כשתא . וכן אי כוז חפך על פני דאיכו סגי נהור . ס"ג חתברי .
 ובכדוא זמנא פהיז דאיכו חפון כמות . כיכי יחון מתייא .
 ע"ד חמה ורוח חליים מדחפת . כמד"א ונתחי ככס רוח ומיחס .
 וגדמייא דחתי בשו יחו כמיא דאינן רעיון . כה"ד על פני כמים .
 ובכדיא זמנא ויחמה חליים יחי אור . ליכו נכורא לכדור מתייא .
 ויפקחון עינהון . ואית לך למנדע דכדורא זמנא נמי יחון גברי דלוי
 מתין כדאמרי בשנהדרין כתיב בלע במות לנפא וכתיב כי כנער בן
 מאה שני ימות ל"ק בלן כישראל כלן באר"ע . ואחא רמיז ויבדל חליים
 בין האור דאינן ישראל ובין חוי"ע דאינן חפך . ובא נמי חתמוז
 כמאי דכתיב בסוף אורייתא לעיני כל ישראל דנכון לחוד חז"א י"פ
 דלקיימון כנוגח דשמים וארץ . ודא איכו ויחמה חליים יחי אור
 לישראל דאינן אור יחא לון חוי"ע וקיוס . מ"ט בגין דזרזוק חוטיא
 חלויא חקקיה קאי . וליה לך מידו דנח חדר לשורשים . ולכפי ישראל
 דנשמה דידכו עקרב ובורסה מסערא דקדושה משלמא דקיומא עלמא
 דבריאה . בג"כ כה"ס דאחפוד מינייכו טיב מדע יבחרון בעלמא
 כנוגח דכטר קדושה . חבל חוי"ע דעקייכו מסערא דשמאלא סערא
 דמוחא . לכפי כדורא זמנא נמי ימוחין דסערא דידכו נמי לא
 יחקיים חיינו דכתיב (ישעיה ב"ו) יחו מתך נבתי יקומן סקלו ורננו
 בוכני עפר כי על אורות עליך וארץ רפאים תפיל . ואית לאחפוד מאן
 אינון מתך ומאן אינן נבתי ומ"ט בהני כתיב יחו ובכני כתיב יקומן
 וחו כהד לחיו וסקילו מאי האי דקאמר וארץ רפאים תפיל . חלה דקרא
 הכי קאמר . יחו מתך דאינון ישראל דמתין ע"י דקב"ה דלדיקו לא
 מייתי עד דחו שכתא כדאמר רבנן . וכוז כ' תחיה דאשתארו בתר
 הכי חין וקיימין ובאר"ע דלא חוו אפי שכתא . ואשתארו בתר מיחא
 ככלה . אינון נמי יקומן ויחו בת"ה מיכו טובא איכא בנייכו
 דבישראל דאינון ענוים וסוכני עפר . אמר לכו סקלו ורננו דלא יסוכון
 חו לעפרא . ומ"ט כי על אורות עליך . דעל דידכו דאיכו נשמת דידכו
 דאיכו על דביי חין איכו על אורות מאחד דחקי אור . ומשום
 הכי אשתארו בעלמא . חבל חויות העולם אומר ככו וארץ
 רפאים תפיל דככו גברי דנוצרון כנוגח דרפאים דאינון חוץ
 קדמאי דכו חין טובא כמד"א כי רק עיג נשאר מיתר כרפאים אינון
 ארץ תפיל לון . דיכדרון לעפרא כהד שנין כניחין . ומאי דכתיב קרא
 לעיל מיניס מתים כל יחו רפאים כל יקמו . ככו דרשעין דאר"ע
 קאמר חיינו דסמין קרא ס' חליינו בעלנו חוונים זולתך דשלי בן
 באחחא דשליט כה בעלמא . ואינון שליט בן דלא מנחי לן לאחפודקא

באורייתא דאיהי עץ חיים. לבד בך נזכיר שמך. דלא יכלינן למעבד
 בר הא דמדכרינן שמך. חבל מידי אחרינא לא שבקי לן למעבד אחכי
 כתיב בתריה מהים כל יחיו רשאים כל יקומון. דהאי עונשא אחי לכו
 על דלא שבקי ישראל למגרם באורייתא דאיהי תורה חיים. ובג"כ לא
 ליכוי לכו חיים היינו דסיים לכן פקדה ותשמרם ותאבד כל זכר לנו.
 וכו' איכא למימר טעמא אחרינא דישאל בת"ה אפקיימו לדרי דרין.
 משום דאמרי מארי דרין. דבכל אתר דאיכא קדושה. אע"ג דאזלא
 מתתן השתאר רשימו דידה ולא אזיל כלל. ובג"כ ישראל דבשעתא
 דמית ב"נ חזי אפי שכנתא. האי רשימו התקיים ביה ואשתאר תדיר
 תתן. ובתר דאחבריר טוב מרע בקברא. ישתאר האי טוב בגופיה
 ולא יזיל כלל ויתקיים ב"נ בת"ה לעלמין מהאי רשימו דקב"ה כגוונא
 דאיהו חי וקיים לעלמין. הו"ד קומי אורי כי בא אורך ובבוד ה' עליך
 זרח. דמאי טעמא בת"ה יסא לך פדין קומי אורי יסא לה אור. משום
 דבשעתא דבא אורך. דאיהו עיזן דסנקא נשמתיה סנד"א כי בא
 סגופ. בהסוא זמנא כבוד ה' עליך זרח. וחזית אפי שכינתא. ולכוי
 אע"ג דחשך יכסה ארץ וערפל לאומים. דיסתרון רשימא בארעא
 ובחשוכא. עכ"ד עליך זרח ה' וכבודו עליך יראה :

(רו) בראשית

ברא חלבים. אמר רבינו שלמה מאור הגולה
 דקרא קאמר בראשית בריאת שמים וארץ והארץ
 היתה חכו כדן ויאמר חלבים יכי אור. דהי אמרת דכוי קאמר בראשית
 הכל ברא שמים וארץ. ח"כ חמה על עלמך כרי המים קדמו ועוד כמים
 מאש ומים. ומאי דתרגם אונקלוס בקדמין ברא ולא תרגם בריית
 שמים וארץ ח"נ די ברא. אסתחזי דסכר כפירושא דדחי רבינו שלמה
 ז"ל. ולדידיה איכא למימר דהא חית לאתערא דכא נקט ליכנא דברא.
 ובתה כתי קאמר ביום עשות ה' חלבים ארץ ושמים. וכה ב נמי בדבר
 ה' שמים נעשו. כרי דנקט ליכנא דעשיה. ובקרא אחרינא קאמר
 ויבשת ידיו יצרו וכתיב נמי יוצר הארץ ועושה ולא מליח למימר דאיכא
 דאייני בעלמא דבריאה נקט ברא. ובעלמא דיני' נקט יצר ובעשיה
 נקט עשה. דפשעיה דקרא דבראשית ברא השמים וארץ דעשיה קאי.
 וכו' ויבשת ידיו יצרו ויוצר הארץ ועושה ארץ דעשיה קאי. הלא חית
 לך למנדע מאי דאמרי מארי דרין דבכל עלמא מד' עלמין דאבי"ע
 כל חדא מנייהו כלילא מכלכו ואית בה חבי"ע ועלמא דעשיה נמי חית
 בריאה יצירה עשיה וכלכו דעשיה. ולפוס פשטא נמי הכי הוא דהוי
 כגוונא דבר נש. דבשעתא דאחברר זרעא דבזעי אמיה מאי דאסתחזי
 למכוי מניה וולד וארחי פסולת דביה. כדן אחקרי בריאה דידה וכד
 אלקייר וכו' ליה עיינין ושאר איברין. כדן הוי יצירה דליה. וכד
 אשתלים

אשתלים למהוי מנכר וחתקנו וחתרבו איברין דיליה כדן כוי עשיב
 דיליה ובג"כ תשכח דאנן מברכין בכל זמנא אשר יאר את האדם בחכמה
 וברא בו נקבים . הא יליר בריאה . ומסיימים ומפליא לעשות בה
 עשים . דאדם איבו כנוונא דלעילא ואית ביה כל בחינות דלעילא . וס"ג
 באומנא כד עבד מאנא ברישא בריר וחסך חתיכה דאתחוי למהוי מינה
 האי מנא . הא בריאה דיליה . ובתה הכי ליר ליה ועביד לורא דיליה
 סיבי כוי . ובתה הכי מחקן ליה ועבד ליה הא עשים . וסייג דקאמר
 בראשית ברא אלסים דבקדמיתא בריר שמים וארץ . דאיבו מיא ואשא
 דאתחוי למעבד מנייבו שמים ועפרא דאתחוי למעבד מינה ארעא .
 וסייגו בריאה דידכו . דבמאי דאפרים מיטייבו מידי ללא אתחוי למעבד
 מיניה שמיא וארעא . איבו בריאה דידכו . ופרים קרא מאי היא בריאה
 דידכו . אהא קאמר ובהרץ דכשתא היתה תכו וכוו וחסך וכו' וכולא
 אתערב עפרא במיא . ובמאי דאתבריר וכוו האי ארעא וכו' מיא וכו' וכו'
 תכוס וכו' האי נוונא דא בריאה . ובתה הכי ויאמר הלהים יבי רקיע .
 ויבי מבדיל בין מים למים . הא יליר . דהו"ל לורא דא רקיע מאב
 ומים ודא מיא דלעילא ודא לתתא . וכד תקין ליה ופרים ליה ואתחיק
 ליה דא עשים . והשתא ל"ק דהא מיא קדמי . דמקמי הכי כולא אתערב
 דא ברא . ובשתא דבריר לכו הא כדן ברא . ואהכי בראשית 'עו'
 ב"ד אש"ת . דבר איבו ברו . אש"ת איבו יסוד דידכו . ודא איבו
 ברא ותא שמע דעד דישתלים ויתקן אדם אלערין דיתעביד ביה הלתא
 גוויי וכל חדא מנייבו בת תלתא תלתא . ותרי גוויי כנוונא דשמים
 וארץ וחדא בהפוכא . וכד תקין מארי עלמא ועביד עלמא דבריאה
 אתבריר נמי נשתא דאדם ויתבא חזן . וכד תקין עלמא דילירא אתעביד
 רוחא דאדם ויתב רוחי חזן . וכד אתעביד עשים אתעביד נפש דאדם
 ויתבא חזן וס"ג כד אתבריר גופא דאדם ברישא אתבריר ואתבריר לבא
 הא בריאה דידים ובתה הכי אלעיייר וכוו ליה עיינין וידן וכו' הא
 ילירא דידים . ובתה הכי אתקן ואתבריר ואתעביד גבר שלים הא עשים
 דידים . מיכו כד עיילי ביה גרין דידים . כוי איפכא . דבקדמיתא וכו'
 לנפש ובתה הכי לרוח ובתה הכי לנשמה כדאזרי מארי דרוזן . ובגין
 דבתרי גוויי כוי מעילא לתתא כנוונא דבריאה שמים וארץ . אהכי נשך
 אורייתא סופא ברישה . וקאמר לעיני כל ישראל בראשית ברא אלסים
 ובת דבראשית רביבא . למינא דבת"י גוויי כל ישראל חזן דעין
 לבריאה שמים וארץ . דכי סיבי דשמים וארץ אתעבידו ברישא בריאה
 ובהר ילירא ובהר עשים . ס"ג נשתא גיפא דכ"ג כדן חזן אלן אתעבידו
 כה"ג ולכתי בית רביבא למימר דתקין ראשית דבאדם דאיבו ישראל
 אתעביד

התעבד כמה דברא אלהים . וכי כיכי דל"ס . ומ"ט בגוונא תליחא
 לא התעבד ככ"ג דוגמת שמים וחנן . אהכי קמתנן קרא דלכתריס
 וכחנן כיהי חבו . למימד דגם בגוונא תליחא כוי דוגמא דכריחא .
 דכה בקדמיתא הרעה כוות נדיא וריקניא וחכונא דליח לה חור . ובחר
 ככי ויאמר אלהים יכי חור . וכ"ג גבי אדם בקדמיתא אחי בלא
 נכורא . ובחר ככי אחי ליה חור דרגא בחר דוגא . וסליק מתתא
 לעילא . וכוי כגוונא דכריחא שמים וחנן . דכחשא אחי חור לחנן .
 ביזמא קמא . וביזמא הגיגא התקן רקיע . וביזמא רביעא התנו
 מאורות דחינון בקיע בני שבו חמה ולבנה כוכבים ומזלות . כדאמור
 רבנן . ומאי דהתעבד בשלישי יצבה ימים דהוי בחנן . דא חיכו דהוי
 כגיגא דנברא והתתא . דכריחא תקן לאדם ובחר ככי לאתתיה . ואי
 הימא לעילא נמי המאי גבי חור כוי חיכא דסליק מתתא לעילא .
 טעמא רבא חיכא דהמרי מארי דרזן דמלכין קדמאין דאכתברו מבוס
 דמנא הוא זעירא ולא כוס יכיל למכבל נכורא . והכי בחר דהתקנו
 התעבד מנא וכד כוס זעירא כוס אחי ליה חור בבחי' נפש . וכד
 התרבי אחי ליה רוח . וכד התרבי אחי ליה נשמה . דרגא בחר דרגא
 דיכיל מאנא למכבל . ובגין כך אדם נמי כוי ככי דכד חיכו זעיר אחי
 ליה נפש . ובחר ככי אחי ליה רוח . והדר נשמה . כה"ד ויאמר אלהים
 נעשה אדם בללמנו כדמותנו וירדו בדגת הים ובטוף השמים וכו' ויברא
 אלהים את האדם בללמו . בללם אלהים ברא איתו . זכר ונקבה ברא
 אוהם . ואית לאתעררא ומ"ט לא קאמר נברא אדם . כדקאמר בחר
 ככי ויברא אלהים את האדם . ותו מ"ט אתחיל בעשיה . ותו ימאי
 וירדו בדגת הים אשו דני הים אלעריכו רידוי עד דאלעריך אדם
 לרדוייכו . ותו דאתחוי דאהכי אחזרי אדם זכוי טפל לדידכו וכה חיכו
 עקרא דכולא . אלא דקרא ככ"ג לא חיירי בנשמתא וזוחא ונפשא דאדם
 דחינון מקמי ככי אתבריתו . בעדן דהוי עלמין דב"ט . גדאמנן . אלא
 דתקונא דאדם ליכוי כגוונא דלעילא . דחיכו בחר חיקוני כוי אחי לכו
 נפש והדר רוח והדר נשמה תהא קאמר דאדם נמי לעבד ליה ככי דלא
 ליהו כלכו בחדא מחתא . אלא בללמנו כדמותנו כגונא דלעילא . כי
 סיכו דגופיה יכיל למכבל בני אורות דוגמא דלעילא . ומבוס דהני אורות
 תקנייכו אתחיל מעשיה תהא קאמר נעשה . ובהני אורות דהתוסף
 ליה . הנהו נר"ן דכתי אית ליה תוספת על דני הים וכו' דאנכו לית
 לכו אלא נפש הכהמית ובההוא הילא לירדו בדגת הים . דאי לא אחי
 ליה כאי תוספת דנר"ן מאי חילמיה מדגת הים . וקרא אלעריך למכתב
 וירדו . לאורווי לן דאנר"ן קאי וגא חגופיה דאדם . והיינו ובחר ככי
 קאמר

קאמר זיבירא וכו' דכאי קרא חסי לאורוי אשעתא דברא נשמתיה הסא
 קאמר חלחא דריאה. ויבירא חלכיס את כהדס. אשעתא דחקין גשמתיה
 וחוחתה דבריהם. בללס חלכיס ברא חוהו. ארוח דילירס. זבר
 ונקבה בראס. אנפס דעשיס. וחתמר בכלהו ליפנא דבריהם. למימר
 דנשמה נמי איח בה חלחא גיגי דאינון נרין דבריהם. ומשום
 דהקונא דהדס לא כוי חנא בעובדוי ונסייפסא דנשמתין דלדיקים
 דמסייעי ליה דלעביד פקודן כפין וכו' לזבי לנרין. אכתי קאמר נעשה
 בשותפו. דנסייעתא דלעילא עם נשמתין דלדיקיא דמתעברי ביה.
 זכב לרין. ודא איכו דהמור רבנן כמי גמלך כנשמתהו דלדיקיא.
 ודא איכו כמה דהמין. וחו איכא דהמרי עם המלכיס גמלך. וסיינו
 כמה דכתיב כי מלאכו יטו לך לשמך בכל דרךך. דחקין מלאכין
 חד מימיניה וחד משמאליה. אינון נערין ליה דלא יכך באורה דלא
 כבירא. ודא איכו דקאמר לכו געסא דהדס. דאנא וחסון גחקן לבר
 עם דיכוו כדנשותינו ולא יחוב ובדין יכול למרדי בדנת כים זכו' בנין
 דיכול מיניבו ויברר ניגולין דקדושה מיניבו:

פרשת נצבים

(רו) **בראשית** ראשי תיבין "חורס" י"ג "ששים" רבוא "אותיות"
 "בה. וכו' התרמין בסופא דאורייתא לעיני כל
 ישראל. ר"ח ישראל" י"ג "ששים" רבוא "אותיות" להירכ. ובג"כ התרמין
 חרין זמנין למימר דבקדמיתא כתי כוי וכסופא נמי כתי כוי דלא איימר
 בה בשום זמנא לשום מאי דאלערך בהסוה שעתא לאוספא עלה שום את
 וסיבה. ולמימר דלא אבהנית ונא תבתי בשום זמנא. כה"ד מגיד מראשית
 אחרית. דבקדמיתא עד לא כוי ישראל ונא חסברי דהדס ולא התפקדו
 פקודין דכב. כום שתין רבוא חסון. וכ"ג בסופא דתה דכוו כל חלין
 והתפקדו מאי דהתפקדו ואכתבו בה עכ"ד איכי שתין רבוא חסון.
 סייעי דהמר משה לישראל נא תיסיפו ענ דכבר אשר אנכי מלוא חתכם
 ולא חגרעו מתני. ובג"ד טאן דגרע בה את חד או אוסיף בה את חד
 אחזי דאיכי גברא גרועא וליח ביה חכמה ומנדעא. בנין דאס רק כוא
 מכס. וחו חסון דבראשית ח"ת כרי"ש למימר דבקדמיתא כום אורי'
 חסון ולא תיבין. ודא כיה בתה דהמרי קצתי דבריבא כום אורייתא
 כל של אותיות. ואלערפו חסון דכב לתבין גפוס מאי דכוב אלערך
 לפקדא לכו לישראל ולמכתב מאי דכיה אלערך למכתב באורייתא
 דלעתיס דרבנא דעלמא. וכאי מלתא חע"ג דלא לריבא סייעתא וח"ת

מאן אמר גברי דברבי דאינון אריותא דאורייתא . מיכו מדאורייתא
 גופא מינה ובה חוכה הכי דהא כתיב ראה נתתי לפניך את החיים
 ואת הטוב ואת המות ואת הברכה . ובתריה כתיב ובחרת בחיים . שמעת
 מינה דלא חכרה קב"ה לבר נש למעבד עב או צים . ואע"ג דידע
 מקמי הכי מה דהוה בנפלא . הא חוקמוה דאין ידיעתו מכרחת . ואכתי
 סמיך דב"ג בידיה אי בעי חב אי בעי לא חב . ואי הכי אנחי כתיב
 באורייתא דהוה קמי קב"ה אלפי בנין עד לא אחברי עלמא . דאדם
 קדמאכ עבר על דפקיד ליה קב"ה ואכל מען הדעת טוב ורע . וסריך
 יתיה קב"ה מג"ע וכולי האי עניינא דאדם . עד לא אחא לעלמא .
 ותו גמי פקודין דלית לא תרמח לא תנאף ודכוותייהו עובא . הא כולו
 חובין לא אחו אלא ממעאה דאדם דחב ואערב טוב ברע ומיניה אחי
 גניבה וגזל ולא תרמח ולא תנאף . ואי תימא דעד לא ברא אורייתא ברא
 יצ"ר ולאכתי פקיד דלא יתמשך בתר יצ"ר כמה דא"ר בראזי יצ"ר
 בראתי לו תורה תכלין . אי הכי אלטרין למימר דיל"ר אחברי קודם
 אורייתא . ואיכו יתיר מטרין אלפיני שנין הוה בעלמא עד לא אחברי .
 והא מלחא דתנייהא לאברי ליה בההוא זמנא כיון דלא אלטרין ולמננא
 הוה בההוא שעתא . ואי אחית למימר דבגין דקב"ה עתיד למברי יצ"ר
 בעדנא דברייתא . אהכי פקיד לב"ג דלא יתמשך בתר יצ"ר דעתיד
 לאחברי . הא קרא דאחינן סתיר לבניינא דא . דהא כתיב הנה נתתי
 לפניך את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הברכה . והא לא הוה רע
 בההוא זמנא ויהי אחר הנה נתתי לפניך . מאי אגרת הוה משה
 קא"ל ולא קב"ה . אי הכי הנהו תימן מאי הוה כתיב באורייתו .
 וסיף סוף אודית לי מיכת . דלא כתיב הקך מיני באורייתא . ואי הכי
 חסרו לכו שתין רבויא אחיון דאורייתא . ותו הני פקודין דאית בהו
 מיכה מות יומת הנואף מות יומתו דמיהס כס . הא אכתי לא חב
 אדם ולא הוה מיכה . ואנחי חקדים קרא פירענותא . אלא ודאי הא
 מלחא יליבא וקשוט . דעד לא אחברי עלמא הוה אורייתא אחיון
 ושתין דקב"ה דבגין כך הוה מסתכל בה ובדי ליה לעלמא כמה דאגין
 בתקונא אחרינא . וכתי אחיון לריף לכו קב"ה בתר הכי לפיס מאי
 דאחבעי ולריף בהו רזין למאן דאחזי למנדע לכו כג"ד סוד ה' ליראוי
 ואכתי אית בהו מיני דאחחזון לעפשי כמאן דלא לריכי . ואית בהו פקודין
 בריבויא או מיעוטא ויתיר וחסיר וכן כהדרין החלון בשערה ולפוס
 דרנא דבר נש דאיוו צים יכול למנדע מאי דחזי ליה . סיינו דכתיב כי
 יהיה באיש חטא משפט מות והומת ותלית אותו כולה הוה הכי על עין
 דאדם"ר דאכל מען הדעת עו"ר ואיכו גרים להאי גברא למחטי ולמחוי

ציה נשפט מות ותליה . ולפ"כ התחזי למקרי לכאי אורייתא תורת
האדם . דאדם קדמאה גרים למכווי הכי אורייתא ופקודין דידיה . והיינו
דאמר דוד וזאת תורת האדם . ומאי דקאמר בתכלית תורת ה' דאיכי
שמתן דאלטרפו לפוס עובדי דבני נשא . דא איכו דרמיז קרא זאת
התורה אדם כי ימות באהל דכא אורייתא ותיבין אינון דבה אום גרים
למכתבינכו הכי ואיכו גרים דימות ב"ג באהל . ואי תימא לפוס כך סברה
מאי כאי דכתיב ויניחו ה' אלהים בג"ע לעבדה ולשמרה ודרשי רבנן
לעבדה זו מ"ע ולשמרה זו מל"ת . ובא אמרת דכלכו פקודין היוו בתר
דחטא ואי לאו כולכו פורתא מיניכו הוי בתר דחב אדם . תריץ דהאי
דפקיד ליה מכל עץ כגן אכל תאכל . דא איכו פקודא דעשה . ומאי דפקיד
ליה זמטן הדעת עו"ר לא תאכל דא איכו מל"ת . דכא לא קאמר . כל
מל"ת . והיינו דרמיז קרא לעיני כל ישראל . בראשית אהוון ש"ב תרי"א .
דלפוס מאי דבשו למחזי בעיניכון פקודין דאלטריכו לפוס מה דחבו
אינכו והדס"ר . אכתי שב דהדרי פקודין דאורייתא תרי"א . ובאי הוי
הכי בחר דברא את השמים ואת הארץ וכל דאחריבי מהת . הבל
בקדמיתא בעדנא דכוות ארעא חבו וצבו וחסך . לא הוי הכי אלא
ויאמר אלהים יהי אור דכוות אורייתא כולה נהירין דאינון שמתן דקב"ה
וצתה הכי ויבדל וכו' ובהא אה"לא קו' דרבי יצחק דלא הוה אריך
לכתחיל אלא מהחודש כזה לכך ואמאי פתח בברייתא אלא לאודעא לכו"ג
דברייתא הוה אורייתא אהוון ושמתן לחוד . ובתר דחטי אדם אהעבידה
הני פקודין . ולכתי הכתיב מ"ב וחובא דאדם ומאי דגרים איכו לשעבודא
דמלכריס . ובתר הכי אכתיב פקודין דאורייתא :

רח) בראשית

הכא אהרמיז פקודא דפקיד רבינו ישראל בעש"ט
לחלמידיה רבינו מאיר מרגליות זכור לעוב בעדנא
דיחעסק ב"ג באורייתא תיכווי כינה דידיה לשמה כה"ג דידיק נרנח"י
דידיה באתון דאורייתא בעובדא בדבור במחשבה . וליכוון בהאי נקשרא
גרמיה באתון דאורייתא דאינון משפיעין ציה שפע נהורא ומיין דאתי
משמתן דאורייתא ומאתון דידיה לנרנח"י דביה ובדא יתחברון חבורא
חדא כנופא דאילנא בכהי גזעא ושרשין דליה . וכד אהתבר באתון
דאורייתא כה"ג ליזכי ולזדך גרמיה למנדע מהתון דבה מאי דכוס ומאי
דעקיד למכווי וע"ד אהקריאת אורייתא מאירת עינים דבה נש דמתדבק
בה כה"ג תכווי מאירה ליה כאורים ותומים . (כ"כ בס' יוכן ובושו
פ"ב יעו"ש) היינו דקאמר משה לישראל (פ' נצבים) כי המצוה הזאת
אשר אנכי מניח היום לא נפלתה היא מנוך ולא רחוקה היא . דליה
בה שום פקודא וזא דלתכסי מינך וליה שום מלתא דתיכווי רחיקא

מינך ללא חנדע לה על צוריה חמת כד תעביד כדן כי קרוב חליך
 כדבר מאוד דחמון דידע ומילי דידע יוכן קריבין לך עובד דתחבר
 וחדנק כהון בתלת מילין דחילו בפך דכיינו דבור ובצנך מחשבה
 לעשותו דא חילו מעשה. וכד תעביד כדן תנסיר לך נכורא. ודא
 חילו לעיני כל ישראל דתיכור מאירת עינים להון חמתו כד תתקשר
 בנראשית דחיינן רישא דאורייתא ושמן דבה דכרו ברא חלבים את
 כבמים ואת הארץ. וכד תקשר עיני דישאל דחיינן עיני בכל בראשית
 דחיינן חמון דחיינן ריבא לחייבין דבה דחמון קדמין לחייבין וכי
 חתמין בראשית באת"ר ר"ש דהא חילו ריבא לחייבין. כדן חט"ג דהארץ
 דחילו גופיה דכ"ל סיחה הכו וכוו וחבר וכו' עכ"ד בבאי כונה וקבורא
 ויהאר חלבים יכי אור ויכי אור לגרנה"י דכאי גברא דמכין הכי וליכוי
 נכורא לעיינן דליה. ודא חילו נטע בראשית. "כעת" "דוחך" את
 "שמותיו" "הכרך" "תקשר" או "חדבק". "בכל" "דגע" "את" "שהיה" "יהיה"
 "חדע". ובג"ד ברא" חלבים" את" ס"ת חמת דבהא יבא מבין חמת
 לחמון. ובחבורא דקבל חסידים אמרי תלמודי דבעש"ט משמיה דחילו
 גיטין דדוד מנכא. ואי הכי היינו דחיינן בפ' חלק דרש רבא מ"ד כי
 חילי ללע נטון ומכאובי ננדי חניד רחיה סיחה ב"ש בת אלעס לדוד
 משבת ימי בראשית חנא כבאת עליו במכאוב. ואית לאתערא מאי
 שחיה דשבת ימי בראשית הכא. דהא חמיינן פ"ק דטועס ארבעים
 יום קודם יצירת כולד בת קול יולדת ואומרת בת פ' לש'. ואמאי השתמי
 דוד מלכא וב"ש למגזר עלייכו הכי משבת ימי בראשית חנא דחמרי
 מארי דרזין דדוד מלכא חילו גלגולא דאדם קדמאה וב"ש גלגולא
 דחוס. ובג"כ שפיר קאמר מו"י ימי בראשית. דנסיחא זמנא אחמייא
 ליה דחילי חוס עלס מעלמיו. חנא דכשתא בגלגולא חנינא חתייה ליה
 במכאוב דחילו חטא דכסיב לה מקמי דאתא זמנא. דחובא דהב
 בגלגולא קמא דשמש בה מקמי דאתי שבתא. חילו מנדר גריר
 דבגלגולא חנינא נסיב. לה נמי מקמי דמית אריה ואכתי לא מטא זמנא
 וכיינו דחמרי' החס שאכלה פנה. ובג"כ שפיר קאמר כי חילי ללע נטון
 דקרי לה ללע דחילי חוס כמו דכתיב ויקח חמת מלעשיו. ובהא חשפש
 מאי דחמרי' החס דבעא דוד דלימרו חלבי דוד כהא דחמרי חלבי אברהם
 וחלבי יצחק. והווכח מלחא דא. דמאי השתמי מנשאר לדיקי עלמא.
 ומאי ס"ד לשוויה גרמיה כחבון דעלמא חנא מבוס דחילו כוס גלגולא
 דאדם ובג"כ ר"ת חילו אדם דוד מנך וכוה כבור דביס השתלים חובא
 דאדם וליחקן שפיר לפוס כן דלימרו חילי דוד דחילו גלגולא דאדם
 וכיון דאחקן אדם ליבעי דקב"ה ליחד שמיה עליוה. אכתי שני ליה

קב"ה לא מנסיח לי דכיכי דמי בעל תשובה באותו פרק באותו
מקום ואי אחרמי ליה הכי ולא חב דא חיבו בעל תשובה. ובגין דהתא
דאדם קדמאה הוה דשמע ערסיה ביומא ולא אמתין עד דכוי לילא
דשבתא. אנת נמי בעית למעבד הכי. ומנסינא לך. וקאמר ליה דוד
בחגי ה' וגסני. מיד ויכי לעת ערב ויקס דוד מעל משכבו אר"י מלמד
שהסך משכבו של לילה למשכבו של יום ונתעלמה ממנו הלכה אבר קטן
יש באדם משביעו רעב וכו' ואית למנדע דר"י יליף הכי מדרביה דאמר
רב (פ' היסן ד'כ"ו ע"ב) אסור לאדם ליטן ביום יותר משינת הסוס. ואמר
אב"י שנתיה דמר כדרב ודרב כרבי ורבי כדוד והוד כדסוכיא ודסוכיא
שיחין נשמי. והשתא לא מליח אמרת מעל משכבו דכוס יסן. דאי הכי
הכי קאמר לעת ערב דהא שמע מילא דכוס נייס טובא הא אמרן דלא
הוה נייס עפי משהין נשמי. בגין כך יליף ר"י דהאי משכבו חיבו
שמוס דיליה. דכוס משמש ביום. דחובא קדמאה דהא לתקוני במאי
דחב דשמע אדם ביום כדר חב ביה השתא. ודא חיבו דקאמר ונתעלמה
ממנו הלכה. דמנפשיה הו"ל האי העלמה דחובא קדמאה גרים לבתראה
ולכוי קרי ליה הלכה דכוי קי"ל דאסור לשמושי ביום שמוס יראה
וכו' ובגין דלא תימא אדרבה טפי עביד דלישבע יצריה ולא לסתכל
באחריתא אהא קאמר לא הוה דאבר קטן יש באדם וכו' ובג"כ שפיר
קאמר אדם הוה נתנה לי מן הטען ואוכל. ודרשי רבן אכלתי ואוכל.
דלישמיא אחקיל ליה וקאמר ואוכל. דמזליה חזי דבגלגולא דדוד נמי
יעביד כהאי חובא לשמושי ביממא בג"כ קאמר ואוכל. היינו דקאמר
דוד בחנה לבי פקדת לילה. דכד אחית לנסווי לדידי. פקדת חובא קמא
דכו"ל לשמושי בלילה ואקדימנא ביום. ובג"כ ארפתני דבעית לנקאה
יתי מכהווא חובה במאי דאייחית לי בהאי גלגולא כל תמנא דלא אהנקי
חובא דידי. ובג"כ לא אמרי' אלהי דוד. דכוס אהחזי למימר
משום יקרא דאדם קדמאה דחיבו הוה גלגוליה. אלא דאחתי אית
לאתערא במימרא דרבא דקאמר מו' ימי בראשית. דהו"ל מימי
בראשית ואי נמי מיומא שתימאה דבראשית. אלא דכל מיילי דרבן
ברוחא דקודשא ניכוו ודייקי לכו מדאורייתא. וסני מיילי דרבא דקאמר
ראויה היתה בת שבע וכו' אהרמיזו בשיחא יומי דבראשית דהא
אמרן דכד מתדבק בר נש במיילי דאורייתא חזי בהו כל מאי דבעי.
ודוד מלכא נמי הוה רגיל בהאי חכמתא דאוליק לן ניצוניה רבינו
בעש"ט ז"ל. וכד חב דוד מלכא ובעא מקב"ה דליגהר עינוי דלינדע אי
חב בבת שבע אהדבק באחיון דריש אורייתא ואהייר קב"ה לעינוי
וחזא דאידי חזיא ליה ובת זוגיה היא. ברישא אסתכל באחיון קדמאה

דבראשית חזא דלוי נוט' ב"ח שב"ע בת אליעס ח"ס ש"למה רא"ש
ישראל. אהדר זמנא הניינא וחזא דבראשית חיבו נועי חש"ת ב"ר
יש"י. זמנא תליתאה חזא בראשית ר"ת "בת" שב"ע "ראוי" אוריה "ישא
"תחלה. זמנא רביעאה חזא בראשית נועי' "בתר" שלוחה "אם" ר"ה
"יחזירנה" תנאי. אהדר זמנא חמישאה וחזא בראשית ר"ת "ביום
"ראותה" חבי "שלמה" יהיה "תבנוש". חו חזא זמנא שתישאה בראשית
ר"ת "בשביל" רבים "אותה" שכב "יעשו" השוכה. אהדר תו דוד וילכח
וחזא בספא דמאמר קדמאה זיה כתוב אחד ר"ת ח"ך "אם" חטא
"דוד". היינו דשאל אם חב חובא אחרינא וכמה חב. ואהדרו ליה
במאמר הניינא ויאמר אליהם יהי רקיע ר"ת ר"ק "יש" עון. בתוך
המים דא חיבו זרע דשדי בבת שב"ע. דהוב בשלש חדשי הבחנה. דא
חיבו דסיים ויהי מבדיל בין מים למים. דצעי הבדלה והבחנה בין
זרע קמא לזרע בתרא דדוד ודא חיבו חובא דחב בביאה קדמאה דבת
שב"ע. ולפ"ה ברא קמא מית ברם חובא דא דחיבו אכורא דרבנן לא
פגים בדכורא חלל בנוקבא דא חיבו דאמר בתר הכי במאמר תליתאה
יקוו המים דליערק חובא דמים דחיבון ימי הבחנה דפגמא דא באתרא
דחיבו תחת השמים אתר דכורא. בהדי אתר דכורא דחקרי נוקוס
דכוריה בהכאה חיבי גי' מקוס. וליערפו בהדי אחד ר"ת "דס" אוריה
"חתי". דאתרמיז במאמר קדמאה באתון יהי אור. אתון אוריה וכלי
חובא פגים בדכורא שופך דס האדם. ותראה היבשה בהפוך אתון
ראויה היחה אשהאר ב"ש ר"ת בת שב"ע. דדר חזא במאמר רביעי
סיומא דמלתא חדשא הארץ. אתון חדשא חש"ת דו"ד. הארץ ר"ת "היא
"ראויה" חליו "לדיק". דשא ר"ת "דוד" חבי "שלמה". עשב ר"ת "עתה
"שלחה" בעלה היינו דאגרשא נאוריה. ותא חזי דהא דוד מלכא אזרע
זרע עץ פרי עושה פרי למינו. ברא כרעא דאחובי דעביד פירין
ותושבתן כאחובי. דדר חזא במאמר חמישי יהי מאורות נארת כתיב
הכא אתרמיז מיתת אוריה דכוי סלקי אתון יהי מאורות בהפוכא מית
אוריה. והיאך מית אתרמיז בר"ת נארת "מלחמה" ארץ "רבה" תנהו
"קרב דחיבו ק' נון ברקיעא. ושאר אתון ר"ת "בני" עמון "יסירו" ראבו
דהכי הוב נעשה פוק עיין בקראי. השמים דא חיבו חובא דפגים
בשמים. וחו ר"ת "יואב" שמע "מלות" המלך "היא". דדר חזא דוד
במאמר ששי ישראלו המים. הכא אתרמיז אמאי חב דוד ואמרי רבין
להורות תשובה. ובג"כ ר"ת ישראלו "יהיו" שבים "רבים" צריכים. המים
ר"ת "מלכות" המלך "ילמדו" ממונו. דדר חזא במא' יומא שתישאה
ויאמר אליהם נעשה אדם בצלמנו כדמותנו ר"ת נעשה אדם "נמחל" עון

"שבע" הריגת "אוריה". "רוד" מלך בבלמנו כדמותנו. דכיון דלא אשתאר ביה חובא דהדר למתוי בללמנו כדמותנו. דאי אשתאר ביה חובא הוה משתני דיוקניה. הדר חזא בסיפא דיומא שפיתאח וירא חלכיס את כל אשר עשה והנה טוב מאוד. הני תשע תיבין הוו בלטי אחוון דידכו באורים ותומים. ברישא בלטי מיניכו תיבת ראויה דאיהי אחוון וירא וס' מאלהים והדר בלטי תיבת היתה כס"ג מתיבין אחריני. עד דבלטי בכהי קרא כל הני מילי דקאמר רבא דאינון ראויה היתה בת שבע בת אליעם לדוד המלך מששת ימי בראשית ואינון נ"ע אחוון. לקבל נ"ע דכתיבי ביהאי קרא. דלא שייכי בתיבין דקאמר רבא ראויה היתה בת שבע וכו'. ומשום דבית דכהאי קרא אלעריכא למבלט שב זמנין לאשלמא הני מילי דרבא אהכי אחקריאח בת שבע דוק ותשכח:

(רש) **בראשית** תמן בא"ר שי"ת. דבאורייתא אשתאר שית דרגין דאינון אסור והתר עמא ועבור כשר ופסול תלת מסערא דימינא ותלת מסערא דשמאלא בתלת סליק לעילא ובתלת נחית לתתא. דכד אכיל התירא ואתדכי ואכשר עובדוי נפשיה סלקא לעילא. וכד עביד אסורא ואטמי נפשיה וגופיה ופסיל גרמיה נפשיה נחתא לתתא. ה"ד מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה אינון לדיקייא. דאינון בללס אדם דאיהו בללס חלכיס. ורוח הבהמה היורדת למטה. אינון רשיעייא דאשתלק מיניכו ללס ודמות נר"ן דקדושה; ואשתאר בהו נפש הבהמית. דא איכו דסייס את השמים ואת הארץ. דכד עביד תלת דימינא ליהוי את השמים. וכד אשתדק בשמאלא. ליהוי את הארץ ה"ד פ' נצבים העידותי בכס היום את השמים ואת הארץ החיים והמות נתתי לפניך. הברכה והקללה וכו' ופרים רש"י ז"ל דשמיא וארעה ליהוי סהדיא דאיהו אתרי בהו וכו' ואית לאשתערא דאטו מי חשיד קב"ה דעביד דינא בלא דינא ומאי אלעריך לסכדי ותו התראה לא אדכר בקרא ואי העידותי הוי התראה ידות לא אדכר בקרא. ותו בסיפא דקרא והברכה והקללה כול"ל. אלא דאית למדרש הכי העדותי איכו אתריתי בכון היום. ומאי היא התראה דידי את השמים ואת הארץ. החיים והמות נתתי לפניך. דחיי ומותא דידכו תליין בשמים ובארץ. דאי עבדיתו עובדין דכשרן רוחא דידכו סלקא לשמים בשעתא דמותא. ואי עבדיתו חובין נפשא דידכו הויה בארץ כבהמה. ודא איכו ברכה וקללה דיהבית לכוון ברכה דתיסלק נפשא לעילא ותתהני מוזיהרא עילאה וקללה דתיחות לתתא ותיזיל לאבדון בחשך ילך ובחשך שמו יכוסה. ברס את בעי למנדע דהאי אורייתא דאית בה עמא ועבור איסור וכתר. דא היא אורייתא דאכתובא

בלוחין הניינין. דאיכי מסטרא דעס"ד טו"ר כדבעין למימר קמן. אבל אורייתא דהוות בלוחין קדמאין הוות כולא אורייתא דכייה מסטרא דעוב דאיכי הות חבני שיש עסור דכולא מסטרא דדכייה ואיכי מתרין יודין דאינון חבני שיש עסור דמנהון מיין דכייהן נפקין (עיין תיקונים דרשב"י ז"ל תקון מ') ובג"כ תשכח דבראשית איכו חושבן תתק"ג וכוכי כליק חושבן חבני שיש עסור כהדי תרין יודין דוק ותשכח. אבל כהר דאתברו קדמאין יסיב לכו אחרנין מסטרא דעס"ד עוב ורע דמתמן אחייסיבת אורייתא באסור וכהר מימינא הי ומשמאלא מנחא כדאמר רשב"י התם תקונא ארבעין. ודא איכו דנעין אורייתא סיפא ברישא ולכל היד החזקה אשר עשה משה לעיני כל ישראל דחבר את הלווחין כדפריש רש"י ז"ל דא גרים דהדרת אורייתא בראשית באר שית דאינון שית סטרין דאינון איסור וכהר עמא ועסור כשר ופסול. אבל בקמייתא הוה כחשבן בראשית דאיכו כחשבן חבני שיש עסור ותרין יודין. ואינון ב' ראשית דאינון חכמה עלאה וחכמה תתאה דתרויבו ראשית אקרו.

(רי) בראשית ב' רבבא. בריש אורייתא אורי. לן באן אחר אשחרי לן לאתעסקא ברזין דיליה בספירן כשיעור קומה דיליה. דבזוהרא דרשב"י ז"ל חית דוכתא דאמר דכתר וחכמה לית חמן שאלה ומן בינה ואילך קיימא לשאלא אבל איכו באורח סתים ולא אתגליא וכיון דמטי עד מ"ל הנקרא מה מה שפסח מה ידעת הא כולא סתים כדבקדמיתא. ובאתרא אחרא אמר דלית אחר לשאלא אלא בשבע תהאין אבל בתלת קדמאין לא יכליין למדרש ולמחקר. ואין קחזינן באחרייא עובא בזוהרא דיליה דאדכר פליאן וסתרין רברבין בתלת קדמאין. ותרין מהר"ו ז"ל (שער רוס"ק) דלא אסיר אלא בא"ק אבל באילנות שרי דאיכו אקרי עשיה לגבי אד"ק. ואכתי קשיא דאית אחרא דאמר דכתר וחכמה לא קיימי לשאלא ואלו בינה קיימא לשאלא. ובאתרא אחרא אמר דלא קיימא לשאלא אלא בז"ת. אלא דמלין חלין אשברו בדוכתא אחרא (ש' מאמרי רשב"י פ' בראשית דף כ' א') דבינה דקיימא לשאלא דא איכו בז"ת דבה אבל בתלת קדמאין דבה לית חמן שאלה כלל ואפי' בז"ת דבה לית חמן שאלה למנדע עלמות דידה דאיכי עמירא עובא. אלא דקיימא לשאלא למנדע ברא דנפיק מינה והא גמי באורח סתים דלא מדכרינן בז"ת דבה אלא בחר דאתלבשו בכרה דידה והא גמי כד מעיין למוק' דאיכי בת דידה אומר מה שפסח דכולא באורח סתים (עיין דב"ש נ"ג ב') דא איכו דקאמר לכל היד החזקה דאיכי גבורה ולכל המורא דאקרי גורא הגדול דאיכו חסד אשר איכי

חיהי צינה דאחקריחא אשר דחינון חגיית דבינה דחינון אקרון עשיה לגבי
 ח"ק כה"ד עשה . כהני ספירן משה לעיני כל ישראל . גלי להו למשה
 לישראל למדרש זכו ולשאלה . ואי השכחם אסרה דאירינן צבי' דחיהי
 צ' רבבא דבראשית . וחיהי חגיית לראשית דחיהו חכמה . כל דא
 צחר דאחלבשת צבראשית צברא דילה וצת דילה כה"ד צרה חלבים את
 השמים ואת הארץ . דחיהי בגוייהו . וצדא חסרי לשאלא . וזה נמי
 כד מעינן למוק' דחיהי ובהארץ היתה חכו וצכו ותשך . דחיהו סתים מה
 פשפשת וכו' כה"ד צפ' דנלבים כי המלה הזאת אשר חנכי מלך
 היום . דחיהי אורייתא דפקידנא לך לאתעסקא בה לא נפלאה היא . לא
 חמינא לך לאתעסקא צחר דחקרי פלא ולה צחר רחיק דחיהו אצא
 דכתיב ציה מרחוק ה' נראה לי וכדאוקמוה . אלא צחרי דלחא
 מוהנכו דרגין ולחא מוינייהו נמי לאו צאחגליא אלא צאורח סתים .
 כה"ד לא בשמים היא צחר דחקרי שמים לאמר מי יעלה לנו השמים
 ולא מעבר לים דלאו צחר דחיהו לעילא מן שכינתא דאחקריחא ים
 דחיהי ים תתאה . לאו צחר דחיהו לעילא משכינתא דקיימא סתים
 הוא ולא יבילנא לאתעסקא צאחגליא . אלא כי קרוב אליך הדבר מאד
 דשכינתא דאחקריחא דבר . חיהי קריבא לך עובא דחיהי לחא מכל
 ספירן . ואנת יכול לאחגנא לה צפין כד עסקת צאורייתא . וצכוונה
 דילך דחיהי צלבצך לעשותו לחגנא לה כמ"ד ועשה את אפרניה :

פרשת וילך

(ריא) בראשית ר"ח בקר "ראות" "אחות" שמים "ה' תירא .
 היינו דסמיך לעיני כל ישראל . הכא אחרמיז
 מאי דאמרינן בסוכה ס"פ הישן דף כ"ט תניא ר"מ אומר כל זמן
 שהמאורות לוקין בי' רע לשונאיהם של ישראל מפני שמלומדין במכותיהן
 נוטל לסופר שבה לבית הספר ורצועה בידו מי דואג מי שרגיל ללקוח
 הוא דואג ע"כ . ומו בראשית אחוון צשי"ר ח"ת ר"ת "בזמן" שעושים
 "רצון" "ה' אל תירא . היינו דאמרינן התם ובזמן שישראל עושים רצונו
 של הקב"ה אין מתיראין מכל אלה שנה' כה אמר ה' אל דרך הגוים
 אל חלמדו ומאורות השמים אל חתו כי יחתו הגוים מהמה גוים
 יחתו וישראל אל יחתו . ואית לך למנדע דכתי מואורות לוקין דקאמר
 לאו חיהו לקוח השמש והירח דחיתכו בצד העיבור דהנכו אית להו
 זמנין ידיען וסוגין דעלמא הכי הוי מיומא דאחברי עלמא עד השתא
 דכד מנא זמנא לפוס חושבנא לא פחית ולא יחיר חטעביד האי לקוחא
 מטעמא

מטעמא דאמרינן מרי דהאי חכמתא . ודכי הוי בעלמא עד לא אחו
 ישראל . וכיון דאורחייכו דהכי משעתא דאתברי עלמא לאו סימנא
 הוא לישראל . דהא עד לא אחו ישראל נמי הכי הוה . אלא דהאי
 לקותא איכו כדלקו בזמנא משנייה מוזמנין דאחו לפום סדרא דבריאה .
 וכיון דאשתי זמנא דידכו דא איכו סימנא דידכו לסנאיהון דישראל .
 ואי נמי דאיכי לקותא לאו כאורחא דלקיין בחשוכא כאורחייכו . אלא דלקו
 בגוגנא משנייה כמה דאמר התם פניה דומים לדם סי' לחרב . דומים
 לשק רעב צא לעולם . דהאי לקותא איכי משנייה מלקותא דאחעביד
 בזמנין ידיען כי אורחייכו . וזא איכו כדאמרי אינשי כל שינוי רע .
 ובגין דלא חזינא לרבנן קמאי דאמרי הכי אלעריכנא למימר דאיכו סברי
 דהאי לקותא איכי היא דאמרי בה מחשבי תקופין דאחיה מוזמנא לזמנא .
 והאי דקאמר ר"מ דאיכי סימנא לישראל היינו בטר דהו ישראל בעלמא
 דאע"ג דמקמי דאחו ישראל . הוה סימנא לאומין דעלמא . בטר דאחו
 ישראל איכי סימנא לבז בגין דרגילי למלקי ואע"ג דאורחיה דעלמא הכי
 הוי . מיכו קב"ה כד ברי לבו עלמא אכסיג ליה דהכי דכד מטא
 זמנא דהאי לקותא . יהוי סימנא לבזי נשא דלא עבדי רעותא דמאריהון
 דצבא הוא זמנא יתפרע מנייהו כמ"ד והאלהים עשה שיראו מלפניו .
 דאע"ג דצבל עידן . ובכל זמנא יכול לאתפרעא מנייהו . מיכו קב"ה
 מאריך אפיה וגבי דיליה . ועביד זמנין ידיען לאתפרעא מנייהו דאיכו
 בזמנא דלקותא כמ"ד וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם . היינו דרמיז
 לעיני כל ישראל . אע"ג דבראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ ;
 ודכי הוי אורחא דבריאה דעלמא . עכ"ד "בעת "ראות "אוחות "שמים
 "ה' "תירא . ודא איכו דסיים קרא . והארץ היתה חשו וצבו וחושך .
 דחשכי מאורות . סימנא איכו על פני דאיכו אפי דברייתא . תהום
 דהפוך המות . ודא איכו דא"ר והארץ וכו' אלו מעשיהן של רשעים .
 ועכ"ד ורוח אלקים פרישא על אפי מייא . דאינון ישראל דעסקי באורייתא
 אדכי ויאמר אלהים יבי אור . דא אורייתא ותיסוי מוגינא עליהו
 מפורענותא דאחי בזמנא דמאורות לוקין . ויבדל אלהים בין האור ובין
 החשך . כמ"ד גויס יחאו ולא ישראל .

(ריב) בראשית אחוון ב"ר שי"ת אשתאר ח"ת ר"ת אלף תורה .

דא איכו דא"ל רב לרב שמואל בר שילת בצ"ר
 משית לא תקבל בר שית קביל וספי ליה כחורא . ודא איכו בר שית אלף
 תורה דתולק ליה אורייתא . ולמאן אמרה הא אסתניך ל' דישראל עם
 בראשית והו אחוון בר שילת . ברא איכו נוערי' "אמר ר"ב . דא איכו
 דאמרן פרק הבונה דאחו דרדקי ואמרי מילי דאפי' בימי יחושע בן נון
 לא

לא אחמר כוותיבו ומאי אמרי אלף בינה גמול דליס הו"ז זה שמו של
 הקב"ה. דהנהו דרדקי אהו לאלפא לן זמנא דצעי למילף לדרדקי דבי
 רב. ואהו למימר דלא תימנא דעדנא דדרדקי מכי הוו נער כמ"ד חנוך
 לנער ועדנייבו מכי גדלי פורתא כיבושע בן נון דקאמר קרא יבושע
 בן נון נער לא ימים מחוך האובל. אהא קאמר דאפי' בימי יבושע בן
 נון לא אחמר כוותיבו. דלא אחמר ליה ליבושע אורייתא כוותיבו דאיטן
 צעו בר ה' או שית כמה דנימא. ואלו יבושע בן נון הוה יתיר שגין עובא
 מבר שית או שצע כדילף ממשה דוק וחשכח. ואינכו אמרי כמ"ד רב
 לבר שילת אלף בינה אימנא צעי לאלפא בינה. אהא קאמרי נעדנא דהוי
 זמנא דגמול דליס. דכאי תיטוק דאיבו אהקרי דל זמנא דגמולא דידיה
 מחלב איבו בר חמש כמ"ד פ' אעפ"י יונק תיטוק והולך עד ד' וה' שנים.
 ואיבו זמנא דהגמל הא איבו רמיזא דהגמל את ילחק ה' גמל את ילחק ודא
 איבו דאמרי ה' ו'. דאיבו זמנא דה' שגין אי אהגמיל בד' ואי אהגמיל בה'
 זמנא דאולפת ליה ליבו ב'. ומאי תולף ליה זה שמו של הקב"ה איבו
 אורייתא דהויא שמיא דקב"ה. ואם אהא עושה בן הקב"ה ז"ן אוחך
 וכן אוחך. דקב"ה יבו ליה אנריה בגין דיולף לבני ת"ת דעלמא לא
 מתקיים אלא בהבל פיהם של תשב"ר. ודא איבו בראשית נוט' אי'
 תשב"ר ושמך ליה לעיני כל ישראל. דלעיני כל ישראל דאיטן מאירין
 עיניהון ומלפין להון אורייתא אי' תשב"ר אהם י"ם תשב"ר דבגינייבו
 מתקיים עלמא. בגינייבו ברא אלהים את השמים. דאי לא הוה ליה
 קיומא בגינייבו למאי אחברי כיון דלית ליה קיומא :

וירא איכא לכוננא במאי דאמ"ר פ"ק דחגיגה דדרים ראב"ע בפ' הקהל
 את העם האנשים והנשים והטף. אהם אנשים באים ללמוד
 ונשים באות לשמוע עף למה באים אלה כדי ליתן שכר למביאייהם. ואי'
 לאתערא ומאי ק"ל טף למה באים. דהאי ע"כ האי טף דקרא לאו
 צבני ד' וה' איירי דזעירין עובא אינון דאי הכי הכי דהו רבצבי מנהני
 לא אדכרו בקרא כלל דהא לא קאמר קרא אלא האנשים והטף והני
 דבצורי ינו"ג עד בני ד' וחמשה דלאו אינון הנשים ולאו אינון טף היכא
 אדכרו אטו הכי לא מוחיבי לאתויי להו והו מני משני כדי ליתן שכר
 למביאייהם והאי טעמא לא אדכר בקרא כלל דהא כתיב בתריה למען
 ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ה' אלהיך ושגורו לעשות את כל דברי
 התורה הזאת. והני טף דאינון בני דו"ה דלית בהו הכי טעמי כלל.
 לא יבו קרא צכו טעמא כלל. ואמאי אטו קרא אראב"ע סמך. בג"כ
 איכא לפרושי דודאי קרא איירי צעף דאינון יתיר משתא או שבעה
 דאיבו גדלי פורתא ויבלי למשמע ולאולפא דבני דעת ניבו היינו דקאמר

קרא את האנשים והטף כולו בה"א הידיעה ולא קאמר אנשים
 ונשים וטף . אלא דקרא חיידי באנשים ידיעי דילפי אורייתא ודכוותייהו
 נשים וטף . ולא חינון כגרים דכתיב בהו וגרך אשר בשעריך ולא קאמר
 והגרים אשר בשעריך . ואהא קייסיב טעמא למאי דסליק מיניה אגרך
 דחינון לא ידעי למילף קאמר למען ישמעו ואטף דחינוו גדלי פורתא
 וילפי פורתא קמי רבייהו קאמר למען ילמדו . ואנשים ידיעי וילפי מקמי
 הכי אלא דלא מוחייבי אלא במל"ת דבמ"ע דאית להו זמן פטורי כדאמר
 פ"ק דקדושין . קייסיב טעמא ויראו את ה' אלהיך . דחינון מל"ת דשייך
 בהו יראה . ואגברי ידיעי דילפי אורייתא . קאמר טעמא ושמרו לעשות
 את כל דברי התורה הזאת . דחינון חייבין בכל אורייתא עשה ול"ת .
 ומאי דבעי לאקסוליגו בגין דיהוין גערין ד"ת ולא ישכחון מנהון הס"ד
 ושמרו כמד"א ואביו שמר את הדבר . והשתא להאי פירושא ליכא יתורא
 בק' כלל . ואתי נמי שפיר קרא דאבתריה ובניהם אשר לא ידעו ישמעו
 ולמדו ליראה את ה' אלהיך כל הימים אשר אתם חיים על האדמה
 וכו' דאתא לפרושי האי דאמינא האנשים וכו' כולו בה' הידיעה .
 דא חיבו להאי דרא דכלו ידיעי אורייתא אנשים חכמים וידועים חינון
 וגסיהון ועפלייה דילכו . אבל בניהם אשר לא ידעו דלא ילפי אורייתא
 בהו לא שייך בני ליטני דאמינא . אלא אגברי נמי קסלה דידכו למען
 ישמעו . ואית מנייהו דילפו נמי ליראה את ה' דאין בור ירא חטא דא
 חיבו פירושא דקראי וראב"ע הכי מפרש להו . אלא דקשיא ליה מאי
 דחינון השתא ובזמנא דמקדשא דחיבו בזמניה דראב"ע נמי דהו עבדי
 הקבל ח"ג בזמנא דקריב ליה דהוא דאתו להקבל אנשים דחינון לא
 ידעין באורייתא אנשים נמי דלא התעסקו באורייתא וטף דחינון בציר
 מבר שית . דבהו לא חיידי קרא כלל . אהא קאמר את אנשים דחינון
 כחם אנשים דלאו חינון אנשים ידועים . ועכ"ד אתו ללמוד בסיפא
 דקרא ובניהם אשר לא ידעו . וגסים באות לשמוע . טף דחינון בציר
 מד' וה' שנים למה באין . דא חיבו דקאמר למה באין . ול"ק למה
 אה"כ להביאם . ואהא אחיב דחינוו מנייתו להו לקבל שבר . וכדאמרינן
 פ"ב דשבח בני נשי במאי זכין באמטווי בנייהו לבי כנישתא . היינו דקאמר
 דאפי' בימי יהושע בן נון דאמ"ל משה הקהל את העם והנשים והטף .
 לא אהמר בוותייהו דהכוו דרדקי דבעי לאתוניהו למילף אורייתא מבני
 ה' ושם . דטף דקאמר משה חינון רברבין דקריבי ליה"ג שנין . ועכ"ד
 חיבו דייקי מיתורא דו"ה דוהטף . ולא קאמר וטף כדקאמר וגרך .
 לדרשא אחא דליתו טף בני ה' ושם . היינו יתורא דה"ו . וע"ד אמ"ל
 דבי יהושע חתם מרגלית עובה היהם בידכם ואחס רוצים לאבדה ממני .

דמנתח דחתיא מדרשא חביבא ליה ואיכי מרגלית : ובגין דפשטיה דקרא
חטף רברבא דחזי למילף אחכי קרא יסיב עעמא להכי רברבי . דחילו
לזעירין דחאו מדרשא דה"ו דחינון יחירין . לא חייש קרא למיב צבו
טעמא . דלא פקיד קרא לחתוייכו אלא דאבסן ואמסן דידכו חינוכו
מייחו להו מדנפשייכו לקבלא אגרא . סיינו דרמיז קרא ולכל המורא
הגדול אשר עשה משה . דחקין לחתפנשא במקדשא למילף חורייתא
למען ישמעו ליראה את ה' . ואחכי פקיד דליהוי לעיני כל ישראל אנשים
וגסים וטף . אחא צעי עעמא טף למה באים . ועל דא סמוך בראשית
דחילו נוט' ברא שית . דמסה לא פקיד אלא מזר שית וחילך דחזי
לאולפא חורייתא . דבגיגה ברא חלבים וכו' אבל בליר מהכי דחילו
בר ה' ו' דאתרמיז צו"ה דוכארך דחינון ארץ היתה תבו ובהו לדיא
וריקניא דחינון צורים עמי הארץ . האי דחיייתו להו כי יכי דרוח חלבים
מרחפת ע"פ המים . דחילו אגרא ונחתי גשמיכס בעתס :

בראשית (ריג) וסמוך ליה אשר עשה משה לעיני כל ישראל .

הכא אתרמיז מאי דאתרמיז בזוהרא דרשב"ז ז"ל
פ' וישב דף קפ"ח ב' דשעשא דעאל ליליא כדין אתפרישת חלת סטרין
מטריין לחלת סטרי עלמא ובכל סטרא וסטרא חלף אלפין ורבוה רבבין
וכלהו ממנן על שירתא חלת מטריין חינון וכו' וכולהו משבתן ליה לקב"ה
עד דאתא לפרא וכו' וסדין לפרא נהיר וישראל נעלי שירתא ומשבתן
ליה לקב"ה חלת זמנין ביממא לקבל חלת זמנין דליליא וקיימין חלין
לקבל חלין עד דיסלק יקרא דקב"ה ביממא ובליליא כדקא יאות וקב"ה
אסתלק בשית חלין ע"כ בג"ד עשה ר"ת "עתים שלש"הס משה" לעיני"
פל" ישראל"ס"ת לילה ועס ב' דבראשית הוי בלילה . ראשית ר"ת "רבון
"אלפין" שירותיו "יתברך" "תופסין" . בראשית "חלת" "שירות" "בלילה" "אלפין
"רבון" יעשו . לעיני כל ישראל דבדי כל ישראל דחינון שרין חלת
זמנין ביום הוי בראשית ברא שית חינון שית זמנין דשירתא סיינו
דבראשית ש"ר ח"ב . ותו אתרמיזו מלאכי בר"ת "משה" "לעיני" "כל
"ישראל ועס חלף דאשר הוי ר"ת מלאכי . ודא חילו בראשית חינון שית
זמנין דברא חלבים את השמים חינון מלאכי עלאי דהוו בשמים ואת הארץ
דבדי ישראל דהוו בארץ הוי שית זמנין אלא דברישא הארץ היתה תבו
וחסך דחיו לדיא וריקניא ולא הוו ישראל בעלמא דלימרון שירתא .
ורוח חלבים חינון מלאכי עלאי דכתיב בהו עושה מלאכיו רוחות מרחפת
על פני המים . מקודם דהות חורייתא דחיו מים . הוות רוחא
דמלאכי פריסא דחינון פורשי כנפים למימר שירתא באחר דאמרי ישראל
דהו ודאי עד לא אחיייבת חורייתא דלא הוו ישראל אמרי שירה . הוו

מלאכי עילאי אמרי ציומא . הה"ד חזו ישיר משה ובני ישראל הוה
השירה הזאת לה' . דמקמי האי שירה לא הוה מאן דאמר שירה אלא
מלאכי עילאי . ובג"ד כד יסיב אורייתא קב"ה לישראל . הוה מלאכי
עילאי מעבדי ואמרי תנה סודך על השמים . דאע"ג דלית לכו קנאה .
מיכו ישראל דבעו לנטלא מינייכו מאי דזכו ביה בקדמיתא . ודאי לא
: יוחא לכו :

פרשת האזינו

(ריד) **בראשית** אהוון בת"ר ח"ש . היינו מה דאמור רבנן
דישראל סלקי במחשבה דבריהא קודם דאחברי
עלמא : ודא ח'כו בראשית בתר ח'ש ברא את השמים ואת הארץ דבתר
דחשיב אבריהא דאדם . אחבריהו שמים וארץ וכיינו דנעיץ סיפא
דאורייתא לעיני כל ישראל בבראשית למימר דישראל לחוד ח'מון סלקי
במחשבה למברינהו בקדמיתא . ומ"ט סלקי במחשבה ברישא חיינו דקאמר
קרא דלקמיה לכל האותות והמופתים וכו' ולכל היד החזקה אשר עשה
משה דגלי קמי קב"ה דמשה ליעביד בתר חתייא ותמכייא כגוונא דקרע
יס סוף ואוקי שמשא ואוקי חבני ברדא בין שמיא לארעא ואי לאו דח'כו
קדים במחשבה . לא הוה צייתי ליה שמיא דח'כו שמשא . ולא הוה
ציית ליה ימא למפלג מיה . דהוה אמ"ל אלא קדימנא מינד בבריהא ומאן
דקדים עדיף ומ"ט צייתי למלולא דמוסה מוסס דלעיני כל ישראל .
בראשית בת"ר ח"ש אחבריהו שמים וח'כו חשיב מינייכו . היינו דסיים
קרא ובהארץ היתה תהו וכו' דאכתוי לא אהקנה ארעא ומה דבה . ועכ"ד
ורוח אלהים דא רוחא דמשיחא מרחפת וכו' . (וב) והו בתר ח'ש
דח'כו בר נש ח"ג דגופיה אהעביד מענמא דעשיה . מיכו נשמתי
דח'כי עקרא דאדם אהעבידת מעלמא דבריהא . וגפשיה ורוחיה משמים
דעשיה ומעלמא דיצירה . ובג"ד לדיק דזכי לגשמה דבריהא ח'כו חשיב
אפילו ממלאכי דיני' ודעשיה דח'כו מעלמא דלעילא מינייכו דנשמתי
יחבה תחת כסא הכבוד דח'כו עולם בבריהא וכ"ש אי זכי לחיה דח'לי .
הא ודאי עילאי ותחאי כולבו צייתין למלוה דכלכו ח'מון תחאי מינייכו ובג"ד
אהקרע ימא לגבי משה וזכי לכל חתייא ותמכייא וגזר על שמיא וארקא
דיציתו למילוליה . הה"ד כאזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי .
דשמים דעשיה וארץ דעשיה ח'מון תחאי מנשמתי דמשה טובא . ודא
ח'כו דקאמר בראשית ברא דעביד עולם בבריהא . ובתר ח'כי את השמים
ואת הארץ לח'מון דעשיה ויצירה אחרבי מאת דאת לרבות . ודא ח'כו

דרמיו בצראשית בחר איש דנשמתי' מאל"י איכו קדים . וצתדיה ברא
 אלהים וכו' תלחא עלמין דבי"ע . היינו דנעיץ אורייתא סופיה ברישיה .
 לכל האותות אשר עשה משה וכו' מ"ע משום דבחר איש דלית ביה
 נשמה דאל"י ברא אלהים את השמים דאינון בי"ע . (ג) ותו בחר
 איש דקצ"ס הכי גזר בעדנא דבריאה דשמיא וארעא יזלון ויתנהיגו
 בחר עובדוי דאיש וקיומייכו ותקונייכו וחורבנייכו כוליה יתנהיג בחר
 עובדוי דאיש דאי עביד עובדין עבין צהו מקיים עלמא . ואי עביד
 עובדין ביסין יתריב עלמא דאי סרה יתקיים ועלך את השמים ולא יהיה
 מער והאדמה לא תהן את יבולה וגבר יחרב ויבש . ואי עביד עובדין
 עבין . עלמא אתקיים בגיניה ויכא ביה רוב דגן ותירוש ויתבציל כפנא
 ומותנא כהכח דחזין דהוה דברחא במחא ובשכיבותיה דרב לא הוה .
 ובר מן דין (ד) אית צה רזא דז"א איכו בר שית דרגין וגוק' בת
 דרגא חדא . וע"י עובדין עבין וכוונה דבר נש דאתכוון בעשותיה ובאורי'
 אייתי מוחין לזו"ן דאינון חב"ד לז"א ותוספת חשע כפירן למ"ל דסכוי
 פרטופא שלים . והיינו בחר איש בחר עובדוי דאיש ירא ה' ברא אלהים
 את השמים דאיכו ז"א ואת הארץ דאיכו מ"ל . דאת לרבות דאשרבי
 פרטוף דידהו ואתעביד להו מוחין . והיינו בחר מחשבתיה ורעותיה סלקא
 לעילא ובה אחקן תקוני טובא דבאשרותא דלתתא סיכוי אתערותא
 לעילא . ואית הכא רמיזא במאי דתנו ר' השותה מים לגמלו אומר
 שהכל נהיה בדברו : דמאן דעסיק באורייתא דאקריאת מים ושתי לה
 בתיאובתא ורעותא כמאן דשתי מילא לתיאובתיה . אומר כל מאי דבעי
 ושאל כולא אחייביב ליה ואתעביד בדבוריה . ואתעביד ביה כמ"ד
 ותגזר אומר ויקס לך . ותו שהכל דכל מה דבשמיא וארעא אתקיימו
 בגין אורייתא דידיה דאיכו דברו . כמ"ד חס לא בריתי וכו' חוקות
 שמים וארץ לא שמתי . ואית בהא רזא דיסוד אקרי כל (דאיכו שביל
 לה' גבורן וכו' חסדין) ובאורייתא דהכחא בי"ע . גרים למעבד זוגא
 ביסוד ומ"ל ודא איכו שהכל נהיה בדברו דאיכו מ"ל (ה) ותו בחר
 איש דאיש איכו ז"א כד איכו זעיר בר שית סערין דאכתי לא אתו ליה
 מוחין דחב"ד דבההוא זמנא אתקרי אדם ובזמנא דלא אתו ליה מוחין
 דגדלות ואתקרי איש . האי בית דבראשית איכו מלכות אתקריאת בית
 איכי בחר איש דאיכו יחבא באחורוי ומתדבקין אחב"ה ואיכו בחריה .
 והאי כוי בשעתא דברא אלהים וכו' בגין דהארץ היתה חסו וכו' נדיא
 וריקניא דלית לה מגרמה כלום . וכל שפע דאחי לה ע"י בעלס אחי .
 ולסכי יחבא בחריה דלא חניק מינה סט"א מיהו לבחר אחו להו מוחין
 דגדלות ויאמר אלהים יכי אור ובההוא זמנא הדר פניס בפניס (ו) ותו

בחר איש רמיז מד"ר אל יכלך אדם אחורי אשה בשוק . וטעמא משום דאתי לידי חשדא . וסיינו דנטיץ אורייתא סופא ברישא לעיני כל ישראל דחינון מסתכלי בעינייהו וחזו גברא דרביע בחר איתתא להכי בית דבראשית דאיבי איתתא דאתקריאת בית חיזיל איבי בחר איש :

(רשו) **בראשית** תא שמע דכד קבילו ישראל אורייתא כדין הוון חולקא דקב"ה כמ"ד כי חלק ה' עמו ונפקי

מתחוח שולטנותא דשבעים שנים דחינון שליטין ומנסיגי עלמא . ובג"ד אמור רבנן אין מזל לישראל . דמזל איבו שולטנותא דע"ש דחינון כחשבון מ"ל דמז"ל . וזיין דמז"ל איבי כחשבון ז' טובבי לכת דחינון מנסיגין עלמא בצירופא דשרים דשלטי עליהון . ובקדמיתא הוון ביע תחוח

שולטנותא דקב"ה . ובחר הכי צדור הפלגה אהפלב עלמא למכוי תחוח אנהגותיה דשרים . ובג"ד סביר אברהם דלא הוה מוליד ואמ"ל הקב"ה דאכתי אית חילה לשנויי עלמא ולמכוי אברהם מוליד . ובחר דקבילו ישראל אורייתא נפקי כללותא דידכו מתחוח רשותא דשרים וכוון חולקא

דקב"ה . וכד אחרמיז בסיפא דאורייתא . לכל היד החזקה דחינון . ע' ממנן דעלמא דהוון ה' י"ד דחינון אהפלגו לחמש זמנין י"ד . י"ד לסטר דרום . וי"ד לסטר לפון . וי"ד לסטר מערב . וי"ד לסטר מזרח . וי"ד לסטרא דלעילא . כמ"ד מג"ע דחינון ע' שרים דמע' שר הפנים

דחינון ביצירה . וסיינו דקאמר קרא דאע"ג דאיכה ע' שרים דאנסיגי עלמא . ואע"ג דחינון דאברהם דאיבו אקרי גדול הו"ל מורא מאינון מזלין ושרין כמ"ד אל תיכא אברם אנכי מגן לך וכו' ה"ד ולכל המורא הגדול - לעיני כל ישראל . אע"ג דאשתברו לוחין לעיניוהון . אש"ס בל

ישראל . אנהגותא דילהון בחר דקבילו אורייתא . הוה כמה דבראשית ברא אלהים את השמים וכו' דהוה קב"ה אנהיג עלמא ולא פליג ליה תחוח שולטנותא דשרים . ובג"כ אע"ג דבחר הכי הארץ היתה סבו ובהו

וחשך . דהוה תחוח שולטנותא דכוכביא דאית מינייהו דאורי' דילהון סבו ובהו לדיא וריקניא . דאיבו כוכבא דאיקרי שבתאי . דאיבו שבתה ושמוון ואית מנייהו דחשך דאיבו מאדים דאורי' על מאי דאחשיך אפי עלמא ואית ביה הרג וחרב ה"ד על פני תהום . עכ"ד ורוח

אלהים רוחא דקודשא דאיבי שנתא . מרחפת על פני תהום פריסא על סבו דקבילו אורייתא דאמתילא למים . דאע"ג דהוה חשוכא לאחריני . לדידכו הוה אור ה"ד ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור

וכ"ד ולכל בני ישראל הוה אור במושבותה . וע"ד כתיב הכא ה' זמנין אור לקבל ה' סערין דאחריני דכל חד אית ביה י"ד שרים . דאור דקב"ה שליט על חשך דידכו . ה"ד גני לדיק וחגור אומר ויקס לך ועל דרדך

ענה אור. דבכל דרכא דאזיל אי לסטר מזרחי אי לד' סטרוין. אי
 לסטרא דלעילא דרך נטר בשמים כולכו סוו אור בגינים דלדיק. ודא
 איכו דחקין משה דאיכו לקבל מט' טר הפנים טוט' דמשה. הס"ד
 אשר עשה משה דאיכו חקין דתיכוי אנהגותא דישאל ע"י דקב"ה.
 ולא תיכוי ע"י דע' ממנן דמט"ע. ודא איכו דקאמרי רבנן דקב"ה גזר
 ולדיק מבטל. דקב"ה גזר ע"י אורחותא דע' ממנן. ולדיק מבטל דמסר
 לב זידא דקב"ה דאיכו רחמי:

(רש"י) בראשית וסמך ליה לעיני כל ישראל חוליפנא מהא דבעי
 ב"נ דלא ליחי במדת דינא לגברי חייביא כי

היכי דלא ליפקין מכללא דישאל כמה דחזין דקב"ה מדקדק עם חסידאי
 כחוט השערה ולגבי חייביא מאריך אפיה ואחנהג עמייהו ברחמין
 וחטלים עיניה מנייהו זמנין עובא כי היכי דבאריכות יומין יתירו
 תיובתא בליביהו. וליחי לבו רוח עברה. וככי אחחזי ודאי דלדיקייא
 לא חיישינן דילמא יקלקלון עובדייהו ואי אחנהג עמייהו במדת דינא
 לכפרא חוביהו שפיר דמי ואריך. דבהא ליזלון זכאין להסוא עלמא
 אבל לרשיעייא דמהמנותא דילכוון בקב"ה איכי זעירא. ובמדת דינא
 פורתא דחתי לבו אחו למכפר ביה בקב"ה אהכי אחנהג ברחמי בהדייהו
 כי היכי דלשחארו בהמותיהו. ואי תימא אי ככי במאי אחקשי ירמיה
 ודעמיה כהא דאיכה לדיק ורע לו רשע ועוב לו כמד"ר אקרא דלדיק
 אחס ה' כי אריב אליך וכו' מדוע דרך רשעים ללחם אחאי לא נימא
 דלדיק ורע לו בלדיק דינע ביה דמקבל עליה מדת דינא ולא בעיט
 בקב"ה. ורשע וטוב לו בהסוא דינע ביה דבעיט אחאי למיפק ממהמנותא
 דקב"ה. לאו מלתא היא דאכתי קשיא דהא חזין בלדיקי עובא דרע
 לבו כל יומיהו ולא חזו בשום זמנא דהוי טבא להו. ואי בגין דקב"ה
 מדקדק בהדייהו כחוט השערה תיסגי למהו לבו זמנא חדא טבתא
 זמנא אחרא ריעותא. ומ"ט כולי יומא לקו בלקותא כולי שטא ואיכא
 מינייהו כל זמנא דחית לבו חיותא. וה"ל ברשיעי דעובא מנייהו סוו לבו
 טבין ועוזנין כל יומיהו ותינח בריש יומין עד סיבות דילכוון שפיר
 נימא דקב"ה מאריך אפיה בהדייהו עד דלכדו בתיובתא. אבל כיון דחזי
 קב"ה וגלי קמיה דסופייהו נמוי אפי' בעדגא דנטא זמנייהו למימת לא
 הדרי בתיובתא וכ"ע חזו לבו דלא הדרי בתיובתא אפילו בשעתא דמיחה.
 אמאי קב"ה לא עביד כהו מדת דינא אפי' בהסוא שעתא. ואהכי
 אלטריוכו לחירוני אחרוני למימר לדיק ורע לו לדיק בן רשע דאיכו אחי
 בגלגולא לכפרא לחובין קדמאי. וכד השתלים כפרת חובוי סו אזיל
 להסוא עלמא זכאה. וה"ל ברשע וטוב לו דבגלגולא קמא כו"ל עובדין

טבין וכו' במדרגת לדיק. אלא דאית ליה חובין דבגנייכו אהגלגל
השחא. ואי לא תקין לכו ורדיף בחד ענוגין דעלמא וחב כמה חובין.
קב"ה אשלים ליה בהאי עלמא על עובדין קמאי ואוטיב ליה ויהיב
ליה אגרא בהאי עלמא עלייהו ואזיל להכוא עלמא חייבא לגמרי ובעדנא
דאשתלים אגריה אזיל מהאי עלמא דכא לא אחקיים בהאי עלמא אלא
למשקל אגריה :

דה"ך כפ' דהאזינו סור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל המונה
ואין עול לדיק וישר הוא. ואי תימא הא קחזין שיחה לו לא.
דמאן דמחבל אורחוי דאיהו שיחה לו לא. לא קפיד כהדיה קב"ה
ולא עבד ביה דינא. ולמאן דאיון לדיקי דאיון בניו דאקרין בנין לקב"ה
מומס קב"ה עבד בהו מומין דאיון יסורין ואהגלי מומייהו לעיני
כולא. ובגין האי קושיא דור עקש ופתחול. דח"ו אחו לאחשקשא
ולגלגלא במילין לגבי קב"ה אמאי עבד הכי. אהא תריץ קרא אבתריה
הלא' הגמנו זאת עם נבל ולא חכם עמא דקבילו אורי' ולא חכימו.
דלא ידעי לפירוקא דהאי קושיא. הלא הוא אביך קנך הוא עשך ויכוונך.
ואיהו ידע רזא דמלא דאיהו ידע מכ בחשוכא ונהורא עמיה שרי. וידע
דהכי אלעריך. ואי את בעיה למכדע רזא דמלא. זכור ימות עולם בינו
שנות דור ודור. ואי אית לאסתכלא ברזא דגלגולא קדמאה דאיהו
שנות דור ודור. בדה אהנה לך הא מלתא ותנדע דכולא תלי בגלגולא
קדמאה דרא דאית האי גברא מקמי הכי וכמה דאמרן. ותו איבא
לתידולא אמאי הוי לדיק ורע לו ורע לו וטוב לו. בגין דאית לדיקא
דהוי רע לו דלא יחזי בצרא רשיעא דאית ליה כמה דחזין דאפער
אברהם חמש שנין בליר משנוי דילחק בריה בגין דלא ליחזי עשו נפיק
לתרבות בישא. וילחק נמי כתיב ביה ותכסין עיניו מראות בגין דלא
ליחזי בישתיה דעשו וליטער. וס"ג ברשע וטוב לו. בגין דחזא קב"ה
דבחר הכי נפיק מיניה זרעא מעלייה. ובג"כ אוריך ליה יומיו ויהיב
ליה עותרא. דאיהו אהגער בגין בריה כמ"ד יבין רשע ולדיק ילבש.
והני מילי אית לכוונא לכו בהאי דאמר רבין לדיק ורע לו לדיק בן
רשע. והכי קאמר מ"ע הוי רע לו בגין דאיהו לדיק. אבל בן רשע
דברא דאית ליה הוי רשע. ובג"כ קב"ה סליק ליה מעלמא או אכדי
ליה עיעוי כי סיכי דלא ליחזי בבישותא דבריה וילטער. וס"ג רשע ורע
לו רשע בן רשע. מ"ט רע לו בגין דבר דאית מיניה איהו רשע ולא
אחי ליה זרעא מעלייה דאי אחי ליה זרעא מעלייה. הכוא הוי רשע
וטוב לו. מ"ט בגין דהוי רשע בן לדיק דאיהו רשע אבל בן דאחי
מיניה לדיק וקב"ה מאריך ליה ויהיב ליה עותרא וחיי. בגין ברא דאחי

מיניה . והאי תרולא נמי רמיז ליה משה בהכח דוכחא במאי דסיים
 שאל אביך ויגדך זקק ויחמרו לך . ואינון ימרון לך תירולא אחרינא דהא
 חזיקן בהנחל עליון גויס דחינון דור המבול דשטיף להו מבולא ובחרייכו
 דור הפלגה בהפרידו בני אדם . דאפריד להו קב"ה ולא שליכו מעלמא
 כדור המבול כמה דפריש רש"י ז"ל . ומ"ע בגין דליב גבולת עמים
 למספר בני . דבעי לאפקא מינייכו ישראל . ובג"ד אוריך להו ולא
 שלי להו . בגין לאפקא מינייכו חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו . ובג"ד
 ימלאכו בארץ מדבר ובתרו ילל ישימון . אע"ג דחזי גברא דאיכו אזיל
 בתר תרו וכו' . עכ"ד יסובבנהו יבוננהו ילרנהו כאישון עינו . מ"ע
 בגין ההוא זרעא מעלייה דנפיק מיניה . ודא איכו דרמיז קרא לעיני כל
 ישראל חינון לדיקייא דאקרון עיני כל ישראל . קב"ה אחנהיג בהדייכו
 כמה דכוס בקדמיתא בראשיה ברא חלסים דאחנהיג קב"ה במדת דינא
 חבל אי ובארץ דחינון עמי הארץ היחסי תרו וכו' ומשך ע"פ תרוס .
 דחינון אזלי בהסוכא . אן חזיקן דרוח חלסים מרחפת ע"פ המים .
 דקב"ה פריס רוחיה עלייכו ועביד בהדייכו חסד דאיכו אמתיל למים .
 ויאמר חלסים יבי אור . דליכוו להו גבורא . ואחחו כאלו קיימו כולא
 אורייתא ומהשתא בני נשא נמי בעו לאחנהיג בהדייכו הכי כמה
 דאחנהיג בהדייכו קב"ה . ומאן דעביד הכי . איכו אקרי מהלך אחר
 מודותיו של הקב"ה :

פרשת וזאת הברכה

(ריז) **בראשית** הכא אחרמיז גלגולא דמשה ומאן הוה מקמי הכי
 בגלגולי קמאי דהא אחידע דמשה איכו ר"ת
 משה שח הכל והמרי קמאי דחובא דהכל דאליץ בשכנתא ובג"כ אהלגלג
 בינחק ותקין חובא דא בשעתא דאשתקד ע"ג מדבחה . כה"ד חלסים
 יראה לו . השם לעולה בני . ר"ת אי"ל הכל . דבגין דאיכו הכל כד אחקן
 בעקידה . אחא חיל החוחיה ותו לא אצטריך למיכס יתיה זמנא תנייגא .
 אלא דלא אשתלים תיקוניה עד דאשתלים ליה משה . ובג"כ בעא פרעה
 למקטליה ולא יכול דאשתביד לואריה כעמודא דשיש . כמ"ד ויאלני
 מחרב פרעה . ופרעה חזא ולא ידע מה חזא . דפרעה הוה מסטרא דקין
 וחזא דמשה איכו הכל . וכמה דכוס ברישא בגלגולא קמא . הכי בעי
 למעבד בסיפא . למקטליה למשה דאיכו הכל . ולא ידע דכבר אחקן
 בעקדה דינחק . ואככי אשתביד לואריה כעמודא דשיש דלא שליט ביה
 חרבא . ואי תימא אמאי אחרמיז בינחק הכל בהסוכא דר"ת "השם
 לעולה

"לעולם בני חיבו הל"ב. ת"ש דאמרי מארי דרזין דלמ"ד דלעיני כל ישראל וזית דברשית חיבו ל"ב ועס ה' חומשי חורה. חיבו הכ"ל. והשתא אחזי דתקונה דשמיא דכבל דחיבו רמיז לנשמתי. בקדמיתא חתקן בילחק ה' דכבל. ובתרי הכי חתקן ל"ב דמשכ. ואחכי רמיז ליה אברהם לילחק השם לעולם בני. דכשתא חתקן כך ה' וכדר חתקן שאר חתון במשה דיחיב אורייתא דסופא ורישא ל"ב. ומשום דאלטרין למען סיפא ברישא דאורייתא אחכי חפיך ואמר למד נקמי בית. היינו דכתיב ולכל יד החזקה אשר עשה משה לעיני כל ישראל. דאשכחן קרא בצראשית. דכתיב וידע אדם את אשתו ותלד בן ותקרא את שמו שת כי שת לי זרע אחר תחת הבל כי הרגו קין. לחוה ידעה ברומח דקודשא דחיבו גלגולא דכבל. ואחא קאמרה כי שת לי הלהים זרע אחר דלעיני בני נשא חיבו זרעא אחרא. הבל חיבו תחת הבל. דאחא בגלגוליה. ואחכי כתיב בתריה ולשת גם הוא יולד בן ויקרא את שמו אנוש. אז כוחל לקרוא בשם ה'. הכא אחרמיז הבל כוחל לקרא בשם למימרא דבתר דאחיליד בן לשת ואחקיים בעלמא. מהשתא אהתקן פורתא מהבל ודא חיבו כוחל דה"א דחיבו ברישא חתקן בה פורתא ודא חיבו כוחל אהתקן וחתקן לה בשלימו ודא ולפל ה' יד החזקה דכל תקונה דה"א עד גמירא מאן גמר לה יד החזקה דחיבו יחק. ואשתא למשה לתקוני ל"ב ודא חיבו אשר עשה משה במ"ד ועשתה את לפרניה. לעיני כל ישראל. דלעיניו חיבו משה. הבל גלגוליה חיבו תשלומא דכבל דאחרמיז בסיפא דישראל וב' דבראשית. ועל ידא דמשה חתקן ליה עד גמר שמיא. ובגין דלא תימא דחיבו גלגולא קמא דכבל אהא אחרמיז בצראשית ב"ר א' סי"ה דברא קמא דחיבו גלגולא קמא דחיבו א' כוס שת. ובגין דעליה אחרמר "מס"ש ה"ה "כוא שיחיה ואחרמר עליה דור הולך ודור בא. אחכי רמיז בתרי הכי ברא הלהים את השמים ואח הארץ. דחיבו אהתגלגל בכל ה"ח דעסיק באורייתא בין באורה רזא דאחכי בחיבת השמים דחיבו אורייתא דשמיא בין באורייתא דפשט דחיבי את הארץ. ומיכו לא אהתגלגל אלא בת"ח דחיבו לדיק לאשלמא פגמא דיליה. (תקונים דף קי"ב) ואחא רמיז דאי וסארץ הארץ היתה חבו ובהו אלו מעשיכן של רשעים השתא ורוח הלהים דחיבו משה מרחפת. אהתון מ"ה פרי"ח כיון דהאי גברא נת דרשעים בחייון אקרון מתים. פרח דפרח משה מיניה. ובזמנא דהב ויאמר הלהים יכי אור דהדר משה לגביה ויאיר ליה באורייתא. ואחכי רמיז וירא הלהים את האור כי טוב. דמאן חיבו אור דאמרן. אהא קאמר כי טוב הווא דאחרמר ביה ותרע אחו כי טוב.

(ד"ה) **בראשית** אור"תא ברישא וכופא נוחי לן בנחוג דכל מוכ
 דיוליק בר נש בה ופל מוכ דיכיל למחזי בה
 בסתרא ורמזין דבה ולא עמקא בשכליה עד אחר דשכלא דבר נש
 מטי כל דא חיכו אחלחלא ואכתי לא מטי לשיעורא זוטא מאי דאית
 למנדע ברזין דידה. ובג"כ אע"ג דקרו ליה חיכשי רבא באורייתא
 לינדע דאיכו זעירא דזעירן דבג"כ אקרי ת"ח ולא חכס דאכתי איכו
 בדבגא דתלמיד וכל מה דיליק האי איכו שירותא. הס"ד לכל האותות
 והמופתים זכו ולכל היד החזקה ולכל המורה גדול חשה עשה משה.
 דכל דא אורי דלית מאן דקאי בעלמא כותים דינע באורייתא וברזין דילכ
 וכל מאי דתלמיד ותיק עתיד לחדשא כלל אהגלי ליה. כל דא איכו
 לעיני כל ישראל. דלא יכלי לאשגא יתיר מיניה ואפילו כותים לא יכלי
 אכל לפוס קושטא איכו נמי אית ליה בסירותא דאורייתא דאיכי בראשית
 מאי דברא אלסים את השמים ואת הארץ. דאזין רישא דיכיל בר
 נש לאשגא בעובדוי דקב"ה. אכל בסופא לית שום בר נש דקאי בהאי
 עלמא דיכיל לאשגא בעלמין דלעילא וברזין עמיקין דאית באורייתא.
 ובג"כ בית דבראשית רברבא. למימר דאיכי אורייתא רברבא דלא יכיל
 בר נש דלימטי עד גמירא. ודא איכו חלק דויקרא זעירא. דכל מאי
 דיכיל בר נש בהאי עלמא למילק ולאשגא. אכתי לא מטי עד חד
 מאלף. הס"ד אדם אחד מאלף דאיכו זכי אחד מאלף דאית בסחרי
 אורייתא מאלתי. ואשה בכל אלה לא מאלתי. דאשיר לאולפא לון
 סחרין דאורייתא ואפי' בפשעייכו היינו דסיים וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
 דנשמתא כל זמנא דקיימא בארץ איכי לדיא וריקניא. דכל מה דאחידע
 ליה לא אקרי ידיעה שלימתא ואכתי אהקרייתא לדיא וריקניא. וחסך
 על פני תבוס. דכולא הוי לקבלא חושבא. עד לבאר דהוי תבוס דאיכו
 סנות. וכדן בהוא עלמא אולפין לה רזין דהויא למנדע. אכל
 בעלמא דין ורוח אלסים. דאיכי רוחא דקודשא פרישא על אפי דאזינו
 דעסקין באורייתא. ות"ש דאתקרייתא רוח בגין דאיכו זעירא דלית בה
 מנשו דאיכי חיזו לגוון דידה. כעונא דרוח דעלמא דאע"ג
 דאיכו מפרק הרים ומשבר סלעים. עכ"ד מנשיחות דקותא דביה לא
 יכיל בר נש למתפס ליה ולא יכיל למחזי גוון דידה. וברישא ויאמר
 אלסים יהי אור. כמה דאדס"ר הוי חזי ביה מסופי עלמא ועד סופיה.
 וירא אלסים את האור כי טוב ויבדל. דגניז ליה ללדיקיא לעלמא דאחי.
 דאיכו רזין דאורייתא. הס"ד ראש דברך אמת. דרזין דאמת דאית בחורתיך.
 חינון ראש ותחלה. ולעולם כל משפט דקך. דבגין דמשפט אלעריך
 לאהבגא עלמא. אהכי כל משפט דקך. דכל משפטין אכתיבו באורייתא

בגין דאינון אלטריכו לעלמא וכדא ה'תתן מאי דהתקבו רבנן ראש
 דברך ולא סוף דברך. והא שמע דברישה דאורייתא כתיב ה' זמנין
 אור ויאמר אלכיס יכי אור ויכי אור וירא אלכיס ה'ת באור פי טוב.
 ויבדל אלכיס בין האור ובין החשך. ויקרא אלכיס לאור יום. וכני ה'
 אור אינון רזין דאורייתא דאינון אור דילי. ובגין דאורייתא אית ב'ה'
 גוונין פחדס אינון ארבעה. ואית סוד חמישה דאיכו סוד דסוד.
 דאיכו גניז לנדיקייא לעלמא דהתי. וכני ד' דפרדס כולכו אית לכו
 סוד דאיכו אור דידכו דהית פשע דפשע וסוד דפשע. וכ"ל רמז דרמז
 וסוד דרמז. וכן בשאר. וקב"ה צעי דב"כ לפוס שיצורא אע"ג דלא
 יכול למילף אלה שירותא. עכ"ד צעי קב"ה דבכל חלקי דאורייתא
 יתעסק נמי בסודא ורזא דידכו. היינו דקאמר יכי אור לקבל רזא
 דהית בפשע. ויכי אור לקבל רזא דרמז. וירא אלכיס ה'ת האור כי טוב
 לקבל רזא דדרש. דאיכו טוב לדרשא. דאע"ג דשכלא דבר נש לא יכול
 לחשגא על צורייתא. עכ"ד הדרשה תדרש בחורח רזא. ובר נש יקביל
 לאגרא בדה. ועבא הוא ועבא ליכו. ולא בהנכו דסברי מינה דלא
 אית ליה לב"כ למסבר ברזין דאורייתא. עד דהוי גברא רברבא ומלי
 כריסיה בכל מלי דרזין ובחר הכי אית ליה למדרש ברזין דילה. לא
 הוא דכל פשעטיה דאורייתא טבין ודוד מלכא אמר גרסה גפשי לחאבה
 אלה מיהת ברזא דסוד דאיכו לכיונא בצלותיה ברזין עילאין לזוגא. זוגא
 עילאה בעלמא דאלי' בהא ודאי צעי דלהו רזין דילכו במאן דמנחו ליה
 בכיכסיה וידע לכו על צורייתא הני דמכסין וליכו גברא דחזי למנדעיכו
 ואיכו כלי דהוי כליין. ואהאי רזא רביעה רמז עליה קרא ויבדל
 אלכיס בין האור ובין החשך. דהאי רזא אית ליה כדלה מוככו דרישא
 דאיכו אקרי אור לגבי דידכו. ורזא חמישה דאיכו סוד הסוד דלא
 אחגלי לן רמז קרא ויקרא אלכיס לאור יום. דאיכו בזמנא דהתי דדמי
 ליום דבהכוח זמנא יולף לן קב"ה האי רזא עמיקא ורברבא. וכדין
 כתיב וכל בניך נמודי ה'. דקב"ה יולף לכו. וכדין ורצ שלום בניך.
 דלא ליתו לאנאוי למאן דצעי למילף ברזין. ונימרו ליה דאחתי לא מעית
 למדרש ברזין דאורייתא. דהא מלתא הוא בזמנא דא דזעירין אינון
 דילפי ברזין. ואפי' אינון דילפי סברי דילפי ובקובעא לא מסקי בה
 במאן דמסיק תעלה מבי כרבא. ואהכי מינאוי חנאוי במאן דלא סבר
 כוונתיכו אבל בזמנא דהתי דכולכו ילפו מקב"ה הו ליה בינייכו פלוגתא.
 והוי שלמא בינייכו וכלכו הו באחדותא הד דא איכו דאחתי ברשא
 ובהרץ איכו אורייתא דנחית לה קב"ה לארעא דא. היתב תכו דא
 איכו פשע דבי' אדם קאי ותווס מאי אלטריך למכתב ואחות לוטן תמנע

וכן כל הני מיני דכתיבי באורייתא דאתחזון דאתו באורח ספור אמאי
 אלעריך לאורייתא לאתרכא בהו. ובהו איבו אורחא דרמז דכולא ביה
 דאת יביל לרמזא כל מאי דאלעריך. וכולא אחכליל ביה. וחושך על פני
 תהום איבו לקבל דרש דדא איבו תלמודא בכלאה דביה דרשי רבנן
 בכל י"ג מדות דתורה נדרשת. ואיבו חשך מסגיחות תיובתין וקושיין
 דביה כמד"ר במתשכים הושיבני זה תלמוד בבלי. ואפשטא דסוד דהאי
 עלמא סייס קרא ורוח חלבים מרחפת פריסא ע"פ המים דאינון מים
 עמוקין סוד דסוד. ולקבליהו ויאמר חלבים יחי אור. דאינון חמש
 גוויין דסוד כדאמרן. ובג"ד אור איבו גי' ר"ז. ומאן דלא בעי לאתעסקא
 ולמילף אורחא דרז. איבו רז וכחיש בפולחנא דקב"ה ואי אתעסק ברז
 כדין ליבוי אור ואחכיר עינוי קב"ה בנכורה לאורייתא. וליזכי לה'
 זמנין אור דאינון נרנח"י ידיה. והאי דלא הדכרו רבנן חלה פרדס ולא
 קאמרי בכל דוכתא סוד דסוד. בגין דלא יכלינן לאשגא ליה. ועבדי
 ביה כגוגא דשמא דהויה דאיבו ד' חתון ובקושטא קולא דיוד ביה
 רמז לכהה חלה בגין דלא יכלינן לאשגא ליה לא הדכר באחון. והאי
 סוד דסוד איבו לקבל כתר. דא איבו דרמזי רבנן דלע"ל לדיקים יושבים
 ועטרויהן בראשיהם. דקב"ה אולף להו סוד דסוד דאיבו לקבל כתר
 דאיבו עטרה בראש כל לדיק. ובתרי דישראל משתדלי באורי' וברזין
 דילה במאי דיכלי לאשגא ולמנדע כדין תהוי לון פורקנא מגלותא וליבוי
 חשך אור הס"ד ויהי ערב ויהי בקר יום אחד. ועל דא מאן דגריס
 לאתרשלא מלאתעסקא ברזין לאורייתא גריס אורכה דגלותא ועבדי
 לערא לשכנתא דאיבו בהדיהו בגלותא ובג"ד יביב קב"ה לאורייתא
 באורה פשע ומקמי דיליף בר נש ברזין דילה הארץ היתה תבו ובהו
 לדיא וריקניה דלית בה בר פקודין וסיפורין דלא אחיידע מגיבו יקרא
 דילה. חלה דקב"ה בעא דב"נ ליערה באורייתא ולאדשא איבו מדנפשיה
 רזין דילה בסיעתא דשמיא דאיבי רוח חלבים דפריסא על אינון דעסקי
 באורייתא ואינון נמיכין כמיה דאלא באחר דנמיך. וגזר קב"ה להנהו
 גברי ואמר יהי אור דלגסרון עיינין דילסון ויהי אור דאינון רזין לאורייתא
 על ידיהו דליהו אינון מחדשי בה כמ"ד רחב"ע ר"ה הקב"ה לזכות את ישראל
 לפיכך סרבה להם תורה. דתורה דידיהו דאיבו רבי לה דיכלין לאגדלה
 לה ולמעבד בה חדושין הס"ד ה' חפץ למען נדקו דעס דליה. אחסי
 יביב רשותא לכל בר נש דעסיק יגדיל תורה. וירבי לה דיעבדי בה
 חדושין וכדן ויאדיר דבהא יביב חוקפה לקב"ה כמ"ד חנו עז לחלבים
 דהא האי גברא אחזי יקרא לאורייתא כמה תקיף חילתא דמלין זעירין
 דלית בה סבלי כמה חדושין ופירושין ומיילי דדרשה. ואחכבו מיילי

דדרשה דאחדשו קאמר וירא חלשים את האור כי עוב . הקב"ה חיה
 ליה עוז וחדוה מינייהו . ואי תימא הו' זמנין דז"כ עמי ומחדש מידי
 דלא יכיל לאשגא ליה על צוריה . אהא סיים ויבדל חלשים בין האור
 ובין החשך . דהני מיילי דאינון דדמו לחושבא קב"ה אבדיל להו . ואיבו
 בריר פסולה מהוך האוכל . דאע"ג דבאורא דרשב"י ז"ל קאמר דמאן
 דלא ידע מלה על צוריה איבו בני רקיעין דשוא . דא הוי במאי
 דעביד חולדין דליה לון . שורשא באורייתא . כגון האמר דברקיע פלנייה
 חיה ביה כדין וכדין ובקושטא ליבא הכי ואיבו כדי בני מיילי מלביה .
 אבל במלין דאכתיבו באורייתא אי מפרש במילוי דרזא דחיה לכו שרשא
 וסקרא במרי דרזין . ואיבו מפרש לון ואבדיל ביאורא דידכו . כהא לה
 קאמר . דאי עמי לא עביד מידי דלא הוה דאיבו רקיע שוא . דהא לא
 חדיה מידי דלא הוה . ואם יכיל למקרי ליה טועה וליה לך לאפרשא
 בין גברא דטעי באורא פשט למאן דטעי באורא רזא . קב"ה לא חתי
 עמיה בטרוניא . דהא לא חסכון למימר מידי דסקרא . אלא דטעי
 וחורב מונחא בקרן זוית . כל הרולה ליטול יבא ויעול ואחד המרבה
 וכו' ובלבד שיכוין לבו לשמים . ונקט בללא בידך דלא אמרה חורה
 שלח לתקלה . וקב"ה יבא אורייתא לכולא . וארשי לכל מאן דעסיק
 בה למימר ולחדשא כל מאי דיכיל לאשגא בשכליה ולא ליחוש דילמא
 טעי או שכה ואמר מידי דלביה אנפיה וסבר דהכי הוה כמ"ד ודגלו
 עליו אהבה אל תקרי דגלו אלא דילוגו . וחו אמרי יבול אפילו תקפה
 עליו משנתו ח"ל ופן יסורו מלצדך לא אמרתי אלא במסירם מלבו .
 ובהני דילוגי זכי בהו לעלמא דחתי ואולפו ליה חמן ברירו דמלה .
 ה"ד ויקרא חלשים לאור יום . דמאן דאחכוון לאגברא מילין דאורייתא
 קב"ה קרי ליה להכחא יומא ואחביה בין אינון דגהרין להו מיילי
 דאורייתא כיממא . ולחשך דאיבו עסיק במלין דפשט דאינון חשך וגרים
 דלא לאתעסקא באור דילה דאיבו רז קרא לילה לגיבנס דדמי ללילה .
 ובזמנא דחתי ויהי ערב ויהי בקר יום אחד דמאן דחיה ליה ערב בהאי
 עלמא ומערב מיילי דאורייתא דלא יכיל לאשגא על צוריהו . ומאן דחיה
 ליה בקר דגהרין ליה מיילי דאורייתא לכלבו הוי יום אחד . דאחד המרבה
 ובלבד שיכוין לבו :

(ריש) **בראשית** . וסמך ליה לעיני כל ישראל . הכא אתרמוז
 מאי דאמרי' בחגיגה אמ"ר חמי חין מוסרין
 סחרי חורה לעכו"ם שנאמר מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל
 לא עשה כן לכל גוי ומשפטים כל ידעום . ופרים רש"י ז"ל סחרי
 חורה כגון מעשה מרכבה וספר יצירה ומעשה בראשית והיא ברייתא .

היינו דקאמר לעיני כל ישראל. בראשית חגן מוסרין לכו מעשה
 בראשית דלעכו"ם משפטים כל ידעום. וזאת ניגבו מעשה בראשית
 אחרתנו: בנעוריקון בראשית בר"ה ש"ת. דאיבי ברייתא ואיבי שית
 יסודא דמעשה בראשית. דבגוה אהבאר סיכי ברא חלבים חזי השמים
 ואת הארץ. וזא איבו דכסיפא דאורייתא ל' וברישא ב' דאינון אחוון
 ב"ל למימר דלבר מישראל משפטים כל ידעום. וזדא אית לכוונא קושיא
 דר"י דלא הייזרין להחיל את התורה אלא מהחדש הזה לכם שהיא
 מלוא ראשונה שנלעוו בה ישראל. אלא משום כח מעשיו הגיד לעמו
 לתת להם נחלת גוים וכו' דעיקר תווסא דר"י כיון דנקטינן דאין
 מוסרין סתרי אורייתא לעממין. דאיבו עובדא דבראשית אי הכי לא
 הוה צריך למכתב מעשה בראשית באורייתא כיון דאכתובא בע' לשון
 כמ"ד באר היעוב לאודעא לה לכל עממין. לא אחזי למכתב בה
 מידי דאייתי לכו לאתעוררה למנדע עובדא דבראשית. וזדא אחרת
 מאי דפריך הרמב"ן ז"ל בפירושו על התורה במה דאתיידע. ואהא
 נשטי ר"י משום בה מעשיו הגיד לעמו. דאדרבא אהכי אכתוב בראשית
 למידק מסמיכות דלעיגי כל ישראל דוקא בראשית. ולא לאוב"ע. ואי
 תימא אכתי קשיא דבשעתא דפקיד למכתבא לאורייתא בע' לשון. אמאי
 פקיד למכתב בה בראשית כיון דמהא חתו לאתפישו דשרי למילף לכו
 מ"ב דהא קרא פקיד למכתבא בלישנא דידכו. אהא קאמר לתת להם
 נחלת גוים. דהאי דפקיד למכתבא לא בנין לאולפא לכו. אלא שאם
 יאמרו אוב"ע לסעים אתם שכבשתם וכו' היינו דלא אלצריך למכתב
 אלא בשעתא דכבושא דארעא דישראל:

אל

דאית לאתערא בהא דקאמר ר"ה אין מוסרין סתרי תורה.
 אמאי נקט סתרי תורה הא מקרא דמייתי איבא למילף דכולה
 אורייתא ומשפטים דידא אע"ג דלא סתרי תורה אסיר למילף לכו ואיבא
 למימר דמוגופים דקרא אובא לה. מדכפיל מגיד דבריו ליעקב והיינו
 קך דקאמר חוקיו ומשפטיו לישראל. וחו כתיב לא עשה כן לכל גוי.
 ותווסא איבו הא כתיב הופיע מהר פארן וכו' ואמרי' שהחזירה על כל
 אומה ולשון ולא קבלה. ואי הכי מאי לא עשה. ותו דאדרבא מדהחזירה
 מוכח דשרי למילף לה דהא אי קבלה הוה יבא לכו אהכי מפרש רבי
 חמי דס"ק מגיד דבריו ליעקב. אינון סתרי תורה דלא כתיבי בהדיא
 ובעו הגדה לאולפא לכו בע"פ וחו חוקיו ומשפטיו הני דכתיבי להדיא.
 כולבו אחייבו לישראל. אלא דלא עשה כן לכל גוי למיבא לכו עובדא
 דבראשית וסתרי תורה. דהא שאילו ליב תורה מה כתיב בה ואמ"ל
 לא תרצה לא תנאף דאינון משפטים דיליה. אבל סתרין דילה לא גלי

לכו כלל. אחסי משפטים כל ידעו, ללא צעו למנדע לון. דאי כוס
 אודע לכו עובדין דבראשית וסחרין דיליה דאינון כח מעטיו הא ודאי
 דהו מקבלי לה. דאית בכו כמה רזין עילאין דכל נפשא דב"ג כסיפא
 למשמע לכו. אלא בגין דלא עביד הכי: בג"כ משפטים כל ידעו דלא
 צעו לקבליכו. ומדלא אודע לכו קב"ה סחרין דילה. יליף ר"א דאין
 מוסרין ס"ח לעכו"ס:

ובהא איכא לתרומי מאי דפריך רבי אלחנן (שם בתום) תיפוק ליה
 דגוי העוסק בחורה חייב מיתה כדאיחא בפ' ד' מיתות
 ומאן דאוליק ליה עבר אקרא דלפני עור לא תתן מכשול ע"כ דאיכא
 למימר דלא אחסר אלא בפשטא דאורייתא ומשפטים דילה כיון דלא
 צעו לקיימא להו בג"כ אשר ליה קרא למלפינהו. אבל ברזין דיליה
 כעובדא דבראשית וס' ילירא דאינון אודען ליה לב"ג חיליה וגבורתיה
 דקב"ה ופליחן דיליה. והוא מסתבר דערי לחולפא ליה בגין דאינון
 ממשכי ליה לאחגיירא כד חזי פליחן רברבן דקב"ה וגבורתיה. כמה
 דחזיק ביתרו דאחגייר בג"כ כג"ד עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים
 וכו' אהא קאמר ר"א דהא נמי אסיר מדחזיקן דקב"ה לא אגיד לעמינין
 אלא משפטים דבה וסחרין דבה לא עשה כן לאודעא לון בגין דיחגיירון
 שמשע מינה דידע קב"ה בסתרא דלביכו דלא אהו בג"כ לאחגיירא
 ואסיר לחולפא לון שום מלה ממיילי דאורייתא. דהא סחרין דילה נמי
 לא אודע לון קב"ה בשעתא דאתי מהר פארן. ה"ד דקאמר קרא לא
 עשה כן לכל גוי. וחו רמזי קרא דכיון דבשעתא דאכתיבא צע' לשון
 לא אכתיבו רזין דילה ש"מ דאין מוסרין אותם לגוי ה"ד לא עשה כן
 כן בני' שבעים:

(רב) בראשית אמרי קמאי דכריש שליחותא דמשכ אהמר וירא
 חליו ה' בלבת אש דבהכחא זמנא אחזי ליה קב"ה
 אלף רבתי דדברי הימים אדם שח חנוש בג"כ אלף דלבת אש רברבא
 ובחר הכי בחובא דעגלא אע"ג דאקיס ית משכנא ומשה יקה את האהל
 לא זכי אלא לאלף זעירא דויקרא וע"ד אמר משה אסורא נא ואראה
 את המראה הגדול הזה דאיסי אלף רבתי דמורא ולא אמר הגדולה.
 וע"ד צעי משה אתה החלות להראות את גדלך אלף רבתי. ובחובא
 דעגלא אהמר ליה וראית את אחורי אלף זעירא. דאיסי סוד ידך
 החזקה סלקא לחשבן קטן ואחיב ליה קב"ה דלא תסתלק מעלמא עד
 דחזכי לאלף רבתי דהכי אמר בעדן דאחפער בזאת הברכה אשרין
 ישראל אלף דאשרין רבתי כל דא אהמר במג"ע אופן 5"ד והכי
 מיילי אהרמיזו בריש אורייתא ובמאי דסמיך לה ה"ד לכל היר החזקה
 דאיסי

דאיכי רזא דחנף זעירא . ולכל המורה בגדול איכי רזא דחנף רבתי .
 דחומר צב חכורה נח וארחה חת המורה בגדול הזה . אשר עבד
 משה דתקין לתרוויכו חנף זעירא וחנף רבתי . וברישא לעיני כל ישראל
 דתבר לוחייה כמ"ד רש"י ז"ל הוות ב' דבראשית רברבא . דחנף
 רברבא לא זכי לה . הלא לחנף דויקרא דאיכי זעירא . ואימת זכי לחנף
 רברבא הלא סמין ישראל לבראשית . אחוין באשרי ישראל אשתאר
 ת' דאיכי חוכה . ובג"ד ישראל בראשית חיון סלקי בלרופי אחוין
 לב"ה ח"ש יר"ה . דמחי דחי בלבת אש דאיכי חנף רברבא . זכי לה
 בסופא כד חמר אשרין ישראל . דאלו בשעתא דמשכנא דאיכו כיומא
 דהתבריהו שמים וארץ לא הוות רברבא הלא ב' דבראשית . ומ"ט
 הוות חנף זעירא . בגין דהארץ היתה חבו וצבו אלו מעשיהן של
 רשעים דחבו בעגלה . ולא הוה אלא רוח חלבים דאיכי חנף זעירא פריסא
 על אפי מיה דאיכו משה דחומר צב כי מן שמים משיחיו . ובתר
 הכי ויחמר יחי חור . נע' חנף רברבא . וכן הוה דזכי משה להאי
 הכ"ד ויחי חור . ואימתי בזמנא דוירא חלבים חת החור כי טוב . דחזא
 אפי שכנתא בשעתא דהתפטר ואיכו זמנא דויבדל חלבים בין החור דאיכו
 משה ובין החסך דאיכו שאר בני נשא ולעת"ל אחגלי האי חור דאיכו
 חנף רבתי הכ"ד ויקרא חלבים לחור יום :

בראשית (רבא) וסמין ליה לעיני כל ישראל . ת"ש דאורייתא

אחליל צב כמה רזין וגניזין ועעמין כל מה
 דצ"ג יכול לשעורי ולמחשב ולית לך מלה דלא אתרמיז צב דח איכו
 דחנין הפוך צב והפוך צב דכולא צב . וככה בסופא דאורייתא איכי
 יבנה טעמא ופירוקא למחי דחזין דאיכי אחפגת לתרי"ג פקודין שס"ה
 פקודין ל"ח ורמ"ח פקודין דעשה . ובהא חורי לן דאיכי ושמייה דקב"ה
 חד כמ"ד זה שמי וזה זכרי וחמר רבב"י ז"ל שמי עם י"ה שס"ה זכרי
 עם ו"ה רמ"ח . דח איכו דקרא חתער לן ולכל היד החזקה דחנין
 שס"ה ל"ח דחיון לקבל גבורה דאיכי יד החזקה ואחקרייתא י"ד דחיה
 צב ה' אלבעין לקבל ה' החוון דמנלפך דחיון ה' גבורין והכי סליק
 חושבן מנלפך דאיכו פ"ר עם שמוה דאלהים איכו שס"ה עם כללותיכו
 וחו דחשבן הי"ד עם ה' דהחזקה איכו כ"ד וח"ז דחזקה איכו ט"ו
 וכ"ד זמנין ט"ו איכו ש"ס ועם ה' אלבעין דיד איכו שס"ה . הא אתרמיז
 שס"ה ביד החזקה . ולכל המורה חיון רמ"ח דעשה דככי סליק חושבן
 מירא ע"ה רמ"ח . בגדול מסערא דחסד דחקרי גדול כי גדול עד
 שמים חסדך . ומ"ט הוי חשבן פקודין דצב שס"ה ורמ"ח דהו חרי"ג .
 וחי אשר עשה משה דאיכו עבד לון וסדר לון ומ"ט חתייכו על ידיה

ולא ע"י דאחרת. ולכתי תריץ שאלתה. תריץ קרא לשאלה קמייחא חתיב
 ואמר לעיני כל ישראל. דאורייתא חתיב בה תרי"ג פקודין דאיסי
 כחשבן כל ישראל דאינון שחין רבוא. דכל רבוא עשר אלפין הא אינון
 שית מאה. והכי תהרמיז ב"שאלה" ר"ת שסיס רבוא השתאך יוד
 אל דאינון יוד אלף דכל רבוא כליל יו"ד אלף. הא אינון לקבל ת"ר
 מתרי"ג. ובגין דקב"ה בהדיחו דשמיס אחד חשבן י"ג אהכי הוו תרי"ג
 פקודין לקבל כל ישראל ושמוא דקב"ה דאיכו אחד. היינו דכמין ליה
 בראשית דאיכו חשבן תרי"ג והשתאך שין דאיכו ש"ס. דכבדיה שמוא
 דקב"ה הוו תרי"ג כמ"ד רשב"י ז"ל במי עס י"ה וכו' הא עעמא קמא
 והו עעמא אחרינא דאית באורייתא תרי"ג פקודין. בגין דבה ברא
 אלהים את השמים ואת הארץ. ועבד לכו תרי"ג חלקין ודא איכו
 דכתיב בראשית באורייתא דאיסי ראשית הוה נוסתכל קב"ה וברא את
 השמים וכו' וכמה דאורייתא איסי תרי"ג פקודין ה"ג שמים וארץ דבה
 התבריהו תרי"ג חלקין הוו כמה דאמרי קמחי (מג"ע חופן קי"ג) ואי
 הימא ושמים וארץ מ"ע התעבדו תרי"ג חלקים. אית לן טעמא
 באורחא דדרשה. דבר נש דמקיים לה איכו עלול למחב וזמנין דחובא
 גריד אחרינא עד דחב בזמנא חדא עשר חובין כמה דחזינן דכהוה
 גברא דיסיב עינוי באתתא דחבריה ופריק אשיתא כליליא דכבתא וחב
 כלל חנהף וקעיל גברא בעלה דאתתא ולא אשהלים חופים עד דכהוה
 זמנא עבר על יוד דברן דאורייתא כמה דאתמר. והשתא אם הוו
 פקודין דאורייתא זעירין. ולקבליהו הוו חלקין דשמים וארץ. אי ה"ו
 האי בר נש דחב ועבר על יו"ד פקודין דעל ידוי אחשיך אפי שמיא וארעא
 עשר חלקין לקבל יוד פקודין. חו לא הוה ליה חסוהא ולא התבטל
 חובין דיליה כלל. אבל השתא דאית באורייתא תרי"ג וה"ג הוו חלקין
 דשמיא וארעא. אית ליה חסוהא שפיר. דיוד חובין דחב אינון חד
 משחין דת"ר פקודין דאורייתא. וכללא אית לן דהד בשחין בעל ואט"ג
 דבחובא דידיה דעבר על יו"ד פקודין אחשיך יוד חלקין משמיא וארעא.
 האי חשך איכו חד משחין ובעל לגבי שחין חלקים דאור דאית בהו.
 ה"ד אם לא בריתי דאיסי אורייתא דאית בה פקודין כחשבן ברית
 ע"ה. חוקות שמים וארץ לא שמתי. דהאי חוק וגבול דאית בהו דאיכו
 תרי"ג חלקין לא שמתי ולא הוה עבידנא בהו כל אלני חלקין. היינו
 דסייס קרא למיכב עעמא דהחפלו הכי שמיא וארעא והארץ איתתה הו
 וכו'. אלו מעשיהן של רשעים. ובעוזדיהו אחשיך עלמא ה"ד על
 פני ההוה דעלמא אחשיך כהוה דאיכו חשך. והו ליה חסוהא
 לאינון דהו. אבל בדה דהתפלגו הכי ורוח אלהים רוחא דקודשא מרחפת

ע"פ הנו"ס פריסה על אינון דתבו בתיוצתה ושפכין דמעין כמים . בגין
 דאכתי אית אור בעלמא ולא אחשיך כוליה ה"ד ויאמר חלכיס יכי אור
 איתו אור דאשתאר . ויכי אור איתו אור דאשתלק דחד בשתין בעל :
 השתא אחי קרא למיהב טעמא דאחייבת אורייתא ע"י דמשה ולא על
 ידוי דאחרא . ה"ד וירא חלכיס את האור . הא חושבן ח"ת האור
 כהשבן משה רבינו ואיתו חושבן תר"ג דאיתו כליל כל פקודי אורייתא
 (כמ"ד מג"ע אופן י"ג) ואחכי אחייב אורייתא על ידוי דנשמתאי ברבא
 דאיתו כלילא מתר"ג פקודין דאורייתא וחו טעמא דאית בה תר"ג דאיתו
 לקבל השבן ס"מ ולילי"ת דסלקי להשבן תר"א ועס כללותייתו סוי
 תר"ג דתר"ג פקודין דבה אינון אכפין לכו . ה"ד בתר הכי ויבדל
 חלכיס בין האור ובין החשך דאיתו סע"א פ' ז' . וע"י דאורייתא אינון
 פרשי מיניה כמד"ר חס פגע כך מנוול זה וכו' . וחו טעמא דאית
 באורייתא תר"ג בגין דעס ז' פקודין דרבנן אינון חשבן תר"ך . דאיתו
 כהשבן חלת זמנין אור דבה מתעטר קב"ה ואחשביד ליה כתר ה"ג
 דבתר יכי אור ויכי אור . אית נמי חלת אור וירא חלכיס את האור .
 ויבדל בין האור , ויקרא חלכיס לאור . דתלתא אור אינון חשבן כתר
 ובג"ד חנונין כתר תורה דאיתו כתר דקב"ה דאיתו זעיר כמ"ד כתר
 לי זעיר . השתא נימא דבג"כ אית בה תר"ג לקבל שיה סמין דזעיר
 דכל חד כלל מאה . וי"ג דשמיא דאיתו חס"ד :

(רבב) **בראשית** ב' ברבא ולמ"ד דישראל אינון ל"ב הכא רמיח
 ברבנותיה דמשה ר"מ ובורשא דנשמתיה מאן
 אחר ואמאי אחייבת אורייתא על ידיה ה"ד לכל האחות וכו' ולכל
 סיד החזקה ולכל המורה הגדול אשר עשה משה כל דא איתו לעיני כל
 ישראל דכולכו בכללא דידכו לא חזו אלא מילי דמגליין דעבד משה דאינון
 אחיא וחמיהא דכוו אדם יראה לעינים ואינון חזו בעיניהון ולדידכו דא
 איתו שכהא דמשה ולא יתיר . מיכו ה' יראה ללבב וסוד ה' ליראיו
 דגלי לכו דמשה ר"מ נשמתא דידיה איתו עילאה משאר נשמתין ואיתו
 ח' לב יקה מלות כמד"ר במדרשא דאקרי ח' לב בגין דנשמתיה מיאודה
 דאבה דאיתו חכמו ונבואתיה מנסורה דאחגלי בלבא דז"א בתר דאשתליס
 יסודה דאימא דאיתו מטי עד שליש ת"ת דז"א תלחא מליעאס . ומתאן
 אחכבי משה כמה דאמרי מארי דרזין (עיין כ"ז בשער הכללים פ' יוד)
 ואחא רמז למ"ד דישראל וב"ת דבראשית דאינון ל"ב דמתאן אחכבי
 נשה דתאן יסודה דאבה דאחגלי תמן דאיתו אקרי ראשית כמ"ד ראשית
 חכמו . ומיסודה דא אחקנו שמים דאיתו ת"ת וארץ דאיתו מלי סה"ד
 ברא חלכיס את השמים דא ת"ת ואח הארץ איתו מלכות . ומאי

דלגטריך יסודא דא לאתקנא לכו כמ"ד כלס בחכמה עשות וכתבו
 כמי ב' בחכמה יסד ארץ בגין דבריבא הארץ היתה סהו וכוו
 וחשך ע"פ תכוס דלחי הוות הספקלריא דלח מלחה דלית מוגרמה כלום
 זארץ דא עם ו' דבריבא דוהארץ דלחיו ז"א דליון ז' מלכין אסתברו
 וכוו סהו וכוו . מ"ט בגין דרוח אלכיס מרחפת על פני המים .
 דלח סהו . לכו חסדים אלח רוח אלכיס חיבי מדת דינא . ובחר
 דלסתקנו ויחמר אלכיס יחי חור דליתו לכו נהורא מיסודא דלחבא דחקרי
 חור וכהי יסודא דחקרי חור חיבו אסתפליג לב' דרגין דרגא קדמאה
 כד אהלמנאס האי נהורא דיסודא דלחבא כדעתיה דזעיר ועליה כתי' יהי
 חור . תנינא כד אסתפט האי נהורא בתלתא עילאה דגופא דז"א דלחיו
 בין תרין דרועין ועליה אהמר ויחי חור . תליתאה כד אסתלים יסודא
 דלחמא ואהגלי יסודא דלחבא דלחיו אריך ואסתפט בגופא דז"א ובגין
 דתמן אהגלי יסודא דלחבא ואסתחי ואסתפט אהמר ביה וירא אלכיס אה
 האור דתמן חיבו אהר דחזותא . דמוקמי הכי כוס אהכבי וקחי בגו
 יסודא דלחמא . אבל אהתא וירא אלכיס . ומהכוא אהר הוות נבואתי'
 דנשה דאהמר ביה כי עוב זתרא לוחו כי עוב . דרגא רביעאה כד
 אהפטט ומטי עד יסודא דז"א ותמן אחקרי שח כמ"ד וחשופי שח ותמן
 אהוכח דערלתא ואהגלי ש"ת דלחיו יסוד ועליה אהמר ויבדל אלכיו בין
 האור ובין אהשך . דתמן אהן מובדילין ערלה דלחיו אהשך ואהגלי האי
 חור מיסודא דלחיו וביה אהתקן גופא דנוק' וכד אהגלי האי חורא לבר
 כז"א חיבו דרגא חמישהה דלחקרי הכל ומיניה אהקן גופא דנוק' . וביה
 אהמר ויקרא אלכיס לאור יום דלחיו הכל דנפיק מיסודא דז"א . ולאשך
 דלחיו נוק' דלית לה מוגרמה כלום קרא לילת וכהי חור חיון אהתקן
 ואהתברו כה"ד ויחי ערב ויחי בקר יום אחד ובגין דנשה דרגא דלחיו
 יסודא דלחבא דמתמן אהיביבת אורייתא אהכבי אהיביבת ע"י משה
 ואהרמיו בריש אורייתא מאן שורשא דלחיו דמשה למימר דבגין כך
 אהיביבת אורייתא על ידו :

השמחה ושייך לפ' נשא

ובדהא דתמן דכל חד מישראל חית ליה חולקא באת חד באורייתא
 מסייע לן קרא דכתיב מוגיד דבריו לעקב חוקיו ומשפטיו
 לישראל . דנילוני דאורייתא חיוכו אנגידו ומשכו שפעתא מאתוון דכוו לכל
 חד מישראל ודח חיבו מוגיד כמה דמפרשי ופי יעד אהלחך . ובגין דלח
 עשה כן לכל נוי דלית ליה חולקא בשום את חד מדאורייתא . אהכבי
 משפטיו

משפטים כל ידעו . והי תימא וגירי דילפי אורייתא מאן אחו ושורשא
דידכו מסיכא חית לך למנדע דגרין חינון נשמתיך דהוו עשיקין דעסקא
לכו סע"א וכו"נ הוו מנשמתיך דנשרי מאדס"ר ואינוכו משורשא דנשמתיך
דישראל . ואחתי דחינוכו שורשא דילכו דילכו דנשמתיך דאברהם .
ואי הכי היינו דקרי ליה לאברהם חב המון גוים . דאברהם חיו
נשמתיך שלימתא דחיבי חב לשתיך רבוא מינאין דבה . ואהכי בזוהרא
דרשב"י ז"ל קרי לאברהם נשמה ובג"ד נוע' אברהם חב"ר י"ס דחיבי
חבר מאבריך דחדס דחיבו גי' מ"ה . ובגין דחיבו חב לגרים אהכי חב"ר
מאברהם חיו חו:בן גר . ותא שמע דכל מאי דעביד בר נש פקודין
עבין בהאי עלמא בחר דאחפטר אחי ומסייע לנשמתיך דאחו בחר הכי
למעבד כותיה כנוגא דרשב"י ובגיוו בן יחידע ורב ייבא סבא דהכי
עבדי כמ"ד מארי דרוין ובג"ד נימא דנשמתיך דאברהם אחיה בכל דתא
ומסייעת למאי דחיכו משורשא דילכו לגיירא גיורין כמה דהוה עביד
אברהם בחייו . ובגין דא אברהם אחקרי חב המון גוים . דלכולכו
גיורי חיו מסייע דליהו גיורין ואחקרי חב דידכו דכל מאן דאוליק
לחבריה אורייתא אחשיב כאלו חוליד ליה . דא חיו דרמיז ליה קרא
ובברכו בך כל משפחות האדמה דכל משפחות וכלכו דרין דארעא חע"ב
דלאו מזרעא דידך חינון אחגעשו ואחברכו בך כנוגא דחילין דלא עביד
פירין כד חברירו ליה וארכיבו ליה הו"ל חסותא . הס"ד נדיבי עמים
נאספו עם אלהי אברהם . דכל חינון דמתנדבי לחיגיורי ולמילף אורחוי
דאברהם חקרון עם דליה . וכנוגא דא חתמר בזוהרא דרשב"י .
ואב"א קרי לכו נדיבי . בגין דאורחיה דאברהם הוי למגמל חסד לאורחין
כמ"ד ויטע חשל צבאר שבע ואמרי דר"ת "אכילה" שתיח ליה . והאי
מלתא בעיה נדיבים דמאן דחיכו קמאן לא עביד ולא אחי לגבי אברהם
למילף אורחוי . אהכי קאמר נדיבי עמים דלא חיישי אפזורא דממונא
חיכו נאספו ואגיירו והוו עם אלהי אברהם דא חיו דרמיז קרא כי
גר יסיה זרעך דכל גר דהוי בעלמא חיו זרעך דאת חולידה ליה ואייתת
ליה ותו נמי חיו מינא מנינאין דיך . וברישא ועבדום ועמו אחס
חינון קליפין דחינון ת' חיש דעשו וחיון שני דערלה . ואחרי ק ילאג
ברכום גדול דנעלי עמסין נשמתיך אחרנין כד נפקי מסע"א ובג"ד ר"ת
רכום גדול חיו ג"ר . ותא שמע דקב"ה ברא שרלים וחיון מסאבץ
חע"ג דחיבי למיכל . ואיח בכו טעמין סניאן . חדא בגין למנדע
בב"נ אי חיו הדום או לא . כמה דחיון באלישע דכתיב ביה הכה נא
ידעתי כי חיש אלהים קדום הוא . ואמרי בצרכות מנא ידעו שלא דאתא
צבוב על שלחנו . חנינא לאגלי גברא דלא מעמי נפסיה בכו אקבלת
וכדחזי

ובדחזיון בר"מ כד חזל לחלוני לברתיה דר"ח בן הרדיון מקובס של
 זוטא . דכד חשכחו ליה דעמם ידיה בבשר חזיר אמרי לאו ר"מ הוא
 ובבקי ליה . ותו בנין אגרא דג"ע ועונשא דגיהנס . וכני טעמי
 אחזמיזו בחר פרשחא דשרתים דכתיב לכבדיל בין הקודש ובין החול .
 דחיהו אליבט דהיה קדוש . ומשרתו חינו קדוש חלא חול . ובין הטמא
 ובין הטהור דא חיהו ר"מ . דאבדילו ליה מר"מ דהוא טהור . ואמאי
 דכאי טמא הוא . ובין הכי דאחיי נשמחא נפש חיה הנאכלת בגיהנס
 ואשר נא חאל בגיהנס . הא חליחא . וכאי טעמא סגי לחודיה למנדע
 אמאי ברא קב"ה לאדם ומאי דבתריה כולכו אחו מיניה . חלא ברא ליה
 קב"ה הוה עונשא סגי ולא חתל מגיהנס . ה"ד חשה כי חזריע וילדה
 זכר דא חיהו דאמר דוד על נסה שוא בראת כל בני אדם . ולא בריון
 דידך . כדעבדת באדס"ר . ומכני מי גבר יחיה ולא יראה מות ימלט
 נפשו מיד שאול סלה :

תם ונשלם שבה לאל בורא עולם

דרוש זה שסידר מר חמו הרב זלה"ה לבני הבהוד ה"ר יוסף הי"ו בהגיעו אור לי"ד ש' הרמ"ג לב"ע והוא פקד עלי להדפיסו לזכר צדיק לברכה. אני הצ' משה עיני הלוי הי"ו.

והנושא בא

קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלהיכם איש אמו ואביו תיראו. קדושים תהיו וכו' קדושים תהיו וכו' איש אמו ואביו תיראו. ואת שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו :

אור ה' המאיר לעולם • מקטנס ועד גדולס . פתוח כפתחו של חולם . וכאכסדרה שאורה רב . עד לא חזי גברא מאורות נתן כרי זה כבי יוחן . לקטן מן הקטנים בכדי חיותן . מעשה היא מעשה רב . מלמדו חורה . ויראת ה' עטורה . זכה וברה . מקרא זמננה וגמרא . עד להתחזי למקרי ליה רב . והע"ג דמוסהברא דלא עביד כי האי גוונא אלא למאן דהוי חכם בסופיה . כי בזכ אור הנר יפה . לאדכרא בסופא מאן דבעא מלחכה לאלופי . ואלטרריך לה למאן דבעי למכווי רב . לאקולי עליה אורה זו חורה . המגורה העטורה . ושבעה נרותיה . כללותיה ופרטיה . כמה דגזר עלה קוב"ה טיפס זו מה תהא עליה . ח' או רב . אבל מאן דאחגור עליה למכווי טפס . הע"ג דטרה ופספס . ילא לחופשי כל חדרי בטן חופס . לא מסיק מידי אפי' כבר בי רב . מיהו רבנן אמרי סתמא . מלמדו הכמה . חורה חתומה . ולא פלוג בין טיפס לרב . וכדאמרי מוקלת רבוחתא . אריותתא דאורייתא . דגם כי חיכו טיפס כי טרה מסיק פורתא . ומייתו רחיה מהא דיבעת ומלאת . ובדין תשכח בחדיא דארמותא . הכי אמר רב . השתא אשכחנא טעמא דקרו ליה רב הע"ג דלא ידע למקרי . ולאן שקורי משקרי . דהא בא מלאך וסטרטו על פיו ושכח מחמת חונסו כההיא דשברי . לוחות ואכתתי מיקרי זקן ורב .

איר במושבותם . אחד ח' ואחד הם . ואפי' מומר מן הסתם . קדים לכ"ג עם הארץ כדתן הסתם . ומלמדו כל הסורה ועביד ליה רב . ואי קשיא הא כולא הוי לפוס גזרתיה ורעותיה . ולא הוי מומר ח' אלא ברעותיה . ואי בעי חכמה מסיכי תיתי . ואי הכי אמאי גזר עליה וסדר ליה מלאך למילף אורייתיה . תריץ דקב"ה בלימוד החורה לא יכל לשמויי בין גברא לגברא . וכולה הוי במשקל ובמשורה . דלכולהו חולף מריש עד גמירא . כי היכא דלא לימא מומר . אי הו

חכם כוונתו דאחרת . יכיל למהוי לדיק כדת ובשורה . כי עובד חכמה
מכלי קרב . למהוי עלום ורב .

אור ישראל וקדושו . רכבו ופרשו . מאהבה ה' את עמו ישראל משעת
יורה . קדושו קידושי תורה . מבראשית ברא עד גמירא .

מזמן מלידה ומהדיון חנה סיפרי וסיפרא . לאור הנה ה'ן קורין וה'ן
פולין . קדים ספי ליה כחורא . מלות ה' ברה . אחת מהנה לא
נעדרה . אכולהו מפקד פקיד וחבורי מחבר אהא לחברה . למהוי ליה
לוחא כל שיטתו בלחברה . עשה ולא העשה חמורין וקלין . שמועה זו
כמה נאה . שיטתו בהפלאה . אפרוח שלא נפקחו עיניו והוא עד אז ראה .
מאי דלא חזי זקן בן מאה . גדול שבגדולים . ולא עוד אלא מלאך
מלמעלה . לרופי ירף עם יתוש קטן בריה קלה . אלו הן הנלרפי'ם
קדשים וחולין . ה' אין עליך לומר . אלא כי הוא זה מעשה ידי
זוהר ההוא אמר . חנוך לנער משמר מול מושמר . למען ילמד בלחאו
מרחם כמין חומר . ישתה מין הרקח ינה של חורה יין המשומר .
מה שראה בקיטנו מעיד בגודלו גידולי גידולין . הלא זה הוא שפר פרי
הבטן אשר היחה חירתו קבע . לא אחת ולא שתיים כ"א אחת ושם אחת
ושבע . לסוף מבקש לימודו הרגל נעשה טבע . כי ילמד לעשות ושבע
ילין . וכי ישאלך בך מחר לאמר ח"כ מדוע יולא פגום . מרחם משחר
דומה לחומר . זיל קרי בי רב קרוא מקרא גמור . אין זכרון
לראשונים . לא זכור ולא שנוור . ולשונו חבנה . היזמי והיגי . מילין
על גבי מילין . אף אחת אמור לו . כי נמלא חומר קולו . זו היא
סיבה כי יבא על שחרו איש לפי מהללו . לפום לערא על פני טר"ח
ישלם לו גמולו . ולולי זה זקן וכסיל אלו הן הנשקלין . כל מילי
עבד כרב .

אור לי"ד בודקים את החמץ כל חמורא . ילרא בישא היא לזרה .
וצא רעהו ועקרו אחיא . עקירה עקירה . אחיא קודש קודש
בקודש מעלין . כמה נאה היום הזה ראוי לומר עליו שירה . ברוך
שחיינו וקיימנו עד היום הזה יום בשורה . תופע עליו נהרה . ישמה
ישראל בעושי עוטר ישראל בהפארה . הדמין יתעבד לזרה ליוזרה .
פארו חבוש עליו אור ישראל בנבורה . עוז והדר לכבוש . תפילין בראשן .
בקב"ה מניח תפילין .

וכדאמרינן בפ"ק דברכות אמר רבי אבין בר אבא ח"ר ילחק
מנין שהקב"ה מניח תפילין שנאמר גשבע ה' בימינו
ובזרוע עוזו בימינו זו תורה שנאמר מימינו אש דת לנו . ובזרוע
עוזו אלו תפילין שנאמר ה' עוז לעמו יחן ומנין שהתפילין הם עוז
לישראל

לְיִשְׂרָאֵל דְּכַחֵּיב וּרְחֹו כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שָׁם ה' נִקְרָא עֲלֵיךְ וּרְחֹו נִמְדָּךְ
 וְהִנִּיחַ ר' אֲלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל אֹמֵר אֵלּוּ חִפְלִין שְׂבָרָשׁ עַכ"ל . וְחִיבָא לְמִדָּבָר
 דְּמוֹכ"ל לְאִפּוֹקֵי קֶרֶא מִפְּשָׁטֵיהּ וְלֹאמַר דְּהִימִין הִיא חִירָה וְשִׂמְחָל הִיא
 חִפְלִין חִימָא יִמִּין וְשִׂמְחָל מִמֵּשׁ כְּדִכְחֵיב אִף יְדֵי יִסְדָּה אֶרֶץ וּיִמִּינֵי
 עִפְפָּה שְׂמִים . וְהִנְרָחֵה לְחֶרֶץ עַפ"י פְּשׁוּטוֹ דְּקו"ל בְּחו"מ סו" פ"ז
 דְּשִׁבְעָה דְּאֹרִייתָהּ לְרִיכָה לְהִיזָה בְּנִקְיִטָה חֶפֶץ בְּס"ת אִו בְּחִפְלִין וְחָס
 נִשְׁבַּע בְּלֹא נִקְיִטָה חֶפֶץ הוּי עוֹטָה בְּדָבָר מִשְׁנָה וְחֹזֵר עַכ"ל . וְחָס בָּן
 מִשּׁו"ה נִשְׁבַּע ה' בְּיָמֵינוּ דְּהֵיִינוּ בְּחֹרָה הַגְּחֹון בְּיָמִין וּבְזָרוּעַ עוֹזוֹ אֵלּוּ
 חִפְלִין הַנְּחֹנִים בְּשִׂמְחָלוֹ . וְחָט"ג דְּמִצְוָה מִדְּבָרֵי כָּל הַפּוֹסְקִים דְּהִיא
 דְּלָרִיךְ נִקְיִטָה חֶפֶץ לְאִים עַל הַנִּשְׁבַּע וּמִדִּינָה בְּשֶׁאֵר שְׁבֻעוֹת בְּלַחֵי נִק"ה
 כְּגִי . מ"מ כִּיּוֹן דְּלִגְבֵי בְּנ"ה לֹא חִנּוּרָה לְזֶה הִיחָה שְׁבֻעַת הַקַּב"ה בְּנִק"ה
 לְשַׁקְּךְ דַּעַת בְּנ"ה וְלִישְׁבַּע בְּמַה עָהֶם רְגִילִין לִישְׁבַּע . וְכַדְחָשְׁכֹּחַן בְּאִזְרָהֶם
 אֲבִינוּ ע"ה שֶׁהַשְּׁבִיעַ לְאִלְעֶזֶר בְּנִק"ה בְּאֹמְרוֹ שִׁים נָח יֶדְךָ תַּחַת יְרֵכִי
 כְּדַפְרָש"י ז"ל בְּפִרְשָׁתָהּ חֵי שְׂרָה יְעו"ש . אִךְ קָשָׁה לְמַה נִּשְׁבַּע בְּשִׁנְיָהֶם
 בְּחֹרָה וּבְחִפְלִין בְּחֹדָה מִיִּגְיִיכֹו כְּגִי . וְהוּ קָשָׁה לִימָה הַקָּדִים שְׁבֻעַת
 הַחֹרָה שֶׁהִיא הַחִנּוּרָה לְשְׁבֻעַת חִפְלִין שֶׁהִיא קְלָה מִמֶּנָּה . וְעוֹד אֲנִי
 חִמִּיָּה שְׂנֵרָחָה שְׂמִינְרָה זֹאת דְּבִרְכּוֹת סוּתָרַת לְסוּגִיָּה דְּנִזִּיר ד"ג וּז"ל וְיָ
 חִיבָא לְמ"ד לֹא מִתְפִּים חִיגֶשׁ לְמִילְתָּהּ דְּסִמְנִיךְ לִיָּה וְהַתְנִיחַ הָאֹמֵר יִמִּין
 הָרִי זֶה שְׁבֻעָה דְּכַחֵּיב וּרְסִי יִמִּינוֹ וְשִׂמְחָלוֹ וּישְׁבַּע בְּחֵי הַעוֹלָם וְשִׁרְש"י
 ז"ל דְּקָא מִתְפִּים לִיָּה יִמִּינוֹ לִישְׁבַּע דְּסִמְנִיךְ לִיָּה וּמִשְׁנֵי מִשּׁוֹס דְּהִימִין גּוֹפִיָּה
 חִיקְרֵי שְׁבֻעָה דְּתִנִּיחַ מִנִּין הָאֹמֵר יִמִּין שֶׁהִיא שְׁבֻעָה שְׂנֵרָחָה נִשְׁבַּע ה'
 בְּיָמֵינוּ . וּמִנִּין שְׂאֹמֵר שְׂמָחָל שֶׁהִיא שְׁבֻעָה שְׂנֵרָחָה וּבְזָרוּעַ עוֹזוֹ . וְסִי'
 רַש"י ז"ל יִמִּין שְׂאֹכֵל כֶּכֶר זֹו כְּאֹמֵר שְׁבֻעָה זֹו דְּמִי שְׂנֵרָחָה נִשְׁבַּע ה'
 בְּיָמֵינוּ אֹמֵר וְנִשְׁבַּע כְּשְׁבֻעָה עַכ"ל . הָרִי מִצְוָה מִהַבְּרִייתָהּ זֹו דְּנִקְטֵו
 קֶרֶא כְּפְשׁוּטוֹ נִשְׁבַּע ה' הֵיִינוּ שֶׁהַזְּכִיר יִמִּין וְהוּא יִמִּינוֹ מִמֵּשׁ וְהוּי שְׁבֻעָה
 דָּאֵס אִיחָא דְּפִירוּשׁ יִמִּינוֹ הֵיִינוּ חוֹרָה וְשִׂמְחָלוֹ הֵיִינוּ חִפְלִין א"כ מִג"ל
 לְבִרְיִיתָהּ לְמִינְרָה דְּהָאֹמֵר יִמִּין הָרִי זֶה שְׁבֻעָה דְּלִמָּא שְׂאֲנִי קֶרֶא דְּנִשְׁבַּע
 ה' בְּיָמֵינוּ הֵיִינוּ בְּחֹרָה שֶׁהִיא בְּיָמִין וּבְזָרוּעַ עוֹזוֹ אֵלּוּ חִפְלִין שֶׁהִם
 בְּשִׂמְחָל דְּהוּי שְׁבֻעָה בְּנִק"ה חֹאבֵל הָאֹמֵר יִמִּין אִו שְׂמָחָל לֹא הוּי שְׁבֻעָה
 כָּלֵל . וְהֵיִתִּי ר"ל דְּהָאֹמֵר יִמִּין דְּהוּי שְׁבֻעָה הֵיִינוּ עֵטְמָה מִבּוֹס דִּימִין
 הַקַּב"ה בּוֹ חֹרָה וּבְשִׂמְחָל נֹחַן חִפְלִין וְא"כ הָאֹמֵר יִמִּין הוּי כְּנִשְׁבַּע
 בְּחֹרָה . וְהָאֹמֵר שְׂמָחָל הוּי כְּנִשְׁבַּע בְּחִפְלִין . אֲלֹא שְׂלֵא רְאִיתִי לְאַחַד
 מִן הַנּוֹפְרָשִׁים שְׂפִירָשׁ בָּן וְהָדִין עִמָּהֶם דְּא"כ כו"ל לְש"ס וְלְבִרְיִיתָהּ דְּנִזִּיר
 לְאַחֲוִי בְּתַר הָכִי הָאִי מִינְרָה דְּמִנִּין שֶׁהַקַּב"ה מִנִּיחַ חִפְלִין דְּלִישְׁמַע
 מִינָּה מִשּׁוֹס דְּהַחֹרָה בְּיָמֵינוּ וְכו' . וְלִכֵּן נִרְאֵה לֹאמַר דּוֹדָאֵי פְּשָׁטֵיהּ דְּקֶרֶא

ימינו ממש ובצדיקת דבור הלל דהס"ס דכרכות דדיס לקרא דרש"א
בעלמא ואסמכתא בעלמא דקבלה היא בידו דהקב"ה מניח תפילין לכן
אסמכינהו לקרא :

ואולם

אשר אנכי אחזה לי עוד לתרץ נקדים מ"ס הרמב"ם ז"ל
בפ"ב דה' שבועות ה"ד וז"ל אמר אלה או ארור או שבועה
ולא הזכיר שם ולא כינוי ה"ז אסור כדבר שנשבע עליו אבל אינו לוקה .
ולא מביא קרבן על שבועתו עד שיחיה בה שם מן השמות המיוחדים .
או כינוי מן הכינויים כמו שביארנו . ולא השבועה בלבד אלא כל כינוי
שבועה כשבועה עכ"ל . וראיתי להר"ן ז"ל שהקשה על דבריו וז"ל
ותמהני פיון דקראי דשבועות בשם או בכינוי משתמע . בלא שם ובלא
כינוי אפי' איסורא נז"ל וע"ס מה שישב בדרך אפשר . ולעד"ן דמה
שלא מלא טעם להרמב"ם משום דאיכו חזיל לטעמיה שכתב בפ"ק
דנדרים ד"ז דיבור המתחיל הפקר ידות שבועות אהקשו להדיא לנדרים
דכתב כי ידור נדר או שבועה שבועה . וכן כתב עוד ריש פ"ג דשבועות
בסוגיא דמתפוס בנדר יעו"ש . ולדידיה לקי אידות שבועה כי ה"י
דלקי אידות נדרים . כמו שדקדקו הראשונים ז"ל מדקאמר בנדרים ד"ז
מודה ה"י ר"ע דאינו לוקה יעו"ש . אבל הר"י ז"ל כתב בשיטה
מקובלת לנדרים ידות שבועה נפ"ל משום דדמו לנזירות דאמר נפשיה
אחפלא יעו"ש . ולדידיה י"ל דאין לוקין אידות שבועות משום דלא
אשריין להו אלא משום דדמו לנזירות . ואפי' תימא דהוי כמו מה
מלינו והוי דאורייתא מ"מ מלקות ליבא . וכמ"ס הר"ן עצמו בפירושו
לנדרים דף ד' ע"ב וז"ל ה"י במה מלינו ה"י דלא חקשי לעיל גבי ידות
הך פירכא . משום דידות למלקות נניי וייתי להו ואין עונשין מן
הדין וכו' עכ"ל . ומתה י"ל בפשיעות שדעת הרמב"ם ז"ל לאסור
שבועה בלי הזכרת השם מדתנן ידות שבועות כשבועות . ואסור
דשבועה בלי שם הוי ידות וכמו שכן ראיתי להרב שלטי הגבורים
סביב הר"ף דשבועה בלי שם הוי ידות ועיבר בכל יתל יעו"ש . וכונתי
לדעתו ז"ל דעת עליון . וכן הדעת נוטה דהא יד מיקרי כשלא גמר
הדיבור בולו וכן כשלא הזכיר שם רק שבועה ה"י התחיל בתחילת
השבועה ולא גמר את השם . וס"ל כהר"י ז"ל דידות נפק"ל דדמו
לנזירות במה מלינו . ולכן אין לוקין על ידות שבועות משום דאין עונשין
מן הדין וכמ"ס הר"ן ז"ל בד"ה ה"י וכו' :

ובזה

יחורץ נכ דהוה המיהא לי שלא ראיתי בשום מקום שכתב
הרמב"ם דידות שבועות כשבועות . ולכאורה הוה תימא דהא
התנא גופיה הולרך לאשמעינן דידות שבועות כשבועות . בריש פ"ק
דנדרים

דנדרים לפי דברי הש"ס ואמאי הרמב"ם ז"ל השמיט זה : ולפי מ"ס
 יוחא דהרמב"ם ז"ל דקדק בזה היעב דתחילה כתב דין עיקר שבועה
 דהיא בשם או בכינוי ושוב כתב דין ידות שבועה שהוא בלא הזכרת
 השם . וביאר דוקא לאסור וכדסבר ר"י בעה"ט בדעת אביו דהוי ידות.
 אח"כ הזכיר דין כינוי שבועה ובלאו דבריו בדיוק גמור כנ"ל . וכן ר"י
 בעה"ט דייק גבי נדרים ושבועות דתחילה כתב דין הנדר והשבועה
 ואח"כ דין הידות . ואח"כ דין הכינויים . דוק היעב ותשכח . וטעמו
 של דבר דלא יוחא ליה להרמב"ם ז"ל לומר כמ"ס הר"ן ז"ל משום
 דאיתקשו ידות שבועה לנדרים . הוה משום דבפ"ק דנדרים ד"ג ע"א
 בעי ידות נדרים מסיבא מיייתי להו ומפיק לה מפי ידור נדר נזיר
 להזיר . וקאמר אין לי אלא נדרים נזירות מנין ומיייתי מדאיתקשו
 נזירות לנדרים יעו"ט . ואם איתא דאיתקשו ידות שבועה לנדרים טו"ל
 לפרושי דידות שבועה מנ"ל . ולימא דאיתקשו לנדרים דכתיב כי ידור
 נדר או השבע שבועה וגו' ודוחק טובא לומר משום דמילתא דפשיטא
 היא דכיון דלאו בקרא דכי ידור נדר נזיר להזיר איתקשו נדרים לשבועה
 טו"ל לתנא לפרושי ולאחויי קרא אחרינא כי ידור נדר או השבע שבועה .
 ותו דאי איתקשו נדרים לשבועות א"כ היכי אמרינן ריש פ"ג דשבועות
 לרבא דהילכתא כוותיה דמתפיים בשבועה לאו כמוליא שבועה מפיו
 דמי ואילו גבי נדר קי"ל דמתפיים בנדר הרי זה נדר וכדתנן אמר הריני
 נזיר ושמע חבירו ואמר ואני . ופסקה הרי"ף ז"ל והרמב"ם ז"ל פרק ב'
 דשבועות ואי איתקשו להדדי גבי ידות אמאי לא נקיט נמי למתפיים
 דהא קי"ל דאין היקש למחלה וכדאמרי' גבי לדקה בנדרים ד"ז יעו"ט .
 ותו ק"ו הוא השתא מתפיים בדבר אחר דעדיף מידות אמרת לאו
 כמוליא שבועה מפיו . ידות דקולי ממתפיים לא כ"ט דלא הוו כשבועה
 למילקי עליהו . ומנא תימנרא דמתפיים עדיף מידות דפ"ק דנדרים דף
 ז' בעי רב פפא יש יד ללדקה או לא . היכי דמי חילימא דאמר הדין
 זוזא ללדקה . והדין נמי היינו ללדקה גופה . אלא דאמר והדין ולא
 אמר נמי . והנה אי אמר והדין נמי קרו ליה הרמב"ם פ"ח מהלכות
 מתנות . ענייט והטור ביו"ד סי' רנ"ח מתפיים בלדקה יעו"ט . ואי אמר
 הדין ולא אמר נמי קרו ליה בש"ס יד . וכן מתבאר מדברי הרמב"ם
 פ"ב דשבועות דאם נשבע על ככר ואמר זה כזה הוי מתפיים . וא"כ
 מבואר דבכר דגבי לדקה מתפיים בלדקה פשיטא ליה דהוי כלדקה
 גופה ואילו גבי יד מבעיא ליה לרב פפא . וכן מתבאר שם דף ו' ע"ב
 גבי יד קידושין ופאה דאם התפיים ואמר זה כזה היינו קידושין וסיני

פאה ואילו גבי ידות מצעיה ליה יע"ם . אלמא דמתפס עדיף עוצה
 נידוה . ואם כן כיון דגבי מתפס בשבועה קי"ל כרבה דלא הוי שבועה
 למלקוח מכל שכן ידות דלא הוי כשבועה למלקוח . וג"ל שזו היא
 טעמו של הרמב"ם ז"ל שפסק דמתפס בשבועה אע"ג דלא הוי כמוציה
 שבועה מ"מ איסורה איכא . וכן דעת רבו מהר"י ׳ן מייגש ז"ל . משום
 דכיון דידות דקילי ממתפס חנין בהו דידות שבועה כשבועות . כ"ש
 גבי מתפס לאיסורה . עד באני חמיהא לי מזה לדעת הרמב"ם ז"ל
 דסברי דמתפס בשבועה ליכא איסורא כלל . א"כ היכי אמרינן גבי
 ידות כשבועות ול"ע :

יתר מזה אומר אני דמדפסק הרמב"ם ז"ל בפשיטות דמתפס בשבועה
 איסורה איכא לדעת מהר"י ׳ן מייגש ז"ל ולא הביא דעת
 הר"י ׳ן שמדקדק בה"ש מדבריו דאפי' איסורא ליכא . משמע שגם
 דעת הר"י ׳ן כן ודלא כהרמב"ם ז"ל דהכרח הרמב"ם ז"ל דלא הו"ל למפסק
 כרבה בסהס . אלא שיפרש דמודה רבא לענין אסור . ותו כי אין דרכו
 לפסוק הלכה בדיקין דלא כ"מ האידנא . וכמ"ס הגאון פלפלא הריפתא
 יעו"ם חלו הכרחות הרמב"ם ז"ל :

ואורם אין כל זה הכרח די"ל דסברה הר"י ׳ן ז"ל דרבה חיירי דוקא
 לקרבן . ומה שהולך לפסוק משום דנ"מ גם לדידן האידנא
 דאי אמרת כמוציה שבועה מפיו א"כ אם התפס אחר בזה וחייב
 עליו . אצל אי אמרת דלאו כמוציה שבועה ולא מהייב עלה אלא משום
 יד א"כ אם התפס אחר בו לא אמרינן יד ליד ואשלישי אפי' איסורה
 ליכא . ועיין הריטב"א דגדרים פ"ב גבי מתפס בגדר ותמלא כדברינו
 יעו"ם . ותו נפ"מ אם התפס בדבר שנסבע שיאכלנו וחדר ונסבע על
 המתפס שלא יאכלנו דאי אמרת כמוציה שבועה מפיו אין שבועה הלה .
 ואי אמרת דלאו כמוציה שבועה שבועה הלה . ואע"ג דמ"מ אסור אפי"ה
 אין איסורו מפורש בחורה . וחלה עליו שבועה שלא אוכל . וכמ"ס
 הר"ן הביאו ב"י סי' רל"ח שכל שאין איסורו מפורש בחורה שבועה
 חלה עליו ע"ש . והכרח האחר משום דהו"ל להר"י ׳ן לפרש דמודה
 רבא לענין איסור . גם זה אין הכרח לפמ"ס דלא הולך לפרש . דכיון
 דידות דקילי הן בהדיא זידות שבועות כשבועות לאיסורא כ"ש במתפס
 ופסוק ודו"ק :

וא"ת לדעת הרמב"ם ז"ל והריטב"א ז"ל תיקשי דפסוק כי ידור נדר
 לה' או השבע שבועה למאי אחא . י"ל דאחא לכינוי נדרים
 דהו כנדרים . ולשבועות דהוי כשבועות . דהכי משמע בירושלמי ריש
 פ"ק

פ"ק דגדרים דלמ"ד דיברה חורה כלסון בני אדם מפקינן כינויין
 מדכתיב ככל היואל מפיו יעשה . וככי נמי אמרינן פ"ק דגדרי' בת"ד .
 ואית הגא דמפיק ליה מכל היואל מפיו יעשה יע"ש ד"ג ע"ב . והכי
 משמע קרא ככל היואל מפיו בין שבועה גמורה בין כינוי יעשה .
 וזהו ה"א מקשינן נדר לשבועה דבתרוייהו הכינוי כשבועה כל היואל
 מפיו יעשה . אבל לענין ידות ומתפיים לא מקשינן שפיר דלע"ג דאין
 היקש למחלה . הכא גלי קרא אליבא דרבא דמתפיים לאו כמוילא שבועה
 מפיו דמי . דהכי משמע ליה לרבא מדכתיב לכל אשר יבטא האדם
 בשבועה וכתיב נמי נפש כי חשבע לבטא בשפתים משמע ליה פשטיה
 דקרא דבעינן שיבטא כשבועה בפירוש . ולא שיחפיים אותה בדבר אחר
 דכיון דגלי לענין מתפיים דלאו כמוילא שבועה מפיו כ"ש גבי ידות
 דלא גמר דיבורא כשבועה . וזו היא טעמו של הרמב"ם ז"ל שפסק
 פ"ב דשבועות גבי כינוי שבועה שהוא כשבועה לחיוב וגבי ידות דוקא
 לאיסור כג"ל נכון :

איך שיהיה למדנו מדברי הרמב"ם ז"ל דבעי הזכרת השם ולרין
 לומר בפירוש ימין השם דהווי שבועה וכמ"ש הרדב"ז ז"ל
 דביאורו להלכות אלו יע"ש . ולדעת הראב"ד ז"ל דהאומר ימין ושמאל
 בעי שיחכוין לימין ושמאל הבורא וכמ"ש בפ"ב מהי שבועות וז"ל וכן
 ימין ושמאל אם נחכוון לימין ושמאל הבורא שבועה היא . ולמדנו
 ג"כ דהאומר בימיני שיעשה או שאוכל או שלא אוכל לא הוי שבועה
 אלא דוקא בימין ה' דהוא נשבע בה' :

מעתה יחורן שפיר הקושיא שהקשינו לעיל בראש חמ"ר דהכא
 משמע דימינו היינו חורה וזרועו היינו חפילין ואילו בפ"ק
 דנזיר משמע דימין הוא ימין ממש . ולפי המהבאר התי שפיר דודאי
 לגבי הקב"ה אם אמר בימינו לא הוי שבועה . דלגבי ידיה הוי כאדם
 כאמר בימיני דאינו שבועה ומשו"ה הולך ה"ם דברכות לומר דנשבע
 בש"ת שבימינו דהוי נשבע בתורה דק"ל במסכת נדרים ופסקיה כל
 הפוסקים דהנשבע בתורה אי מנחא אחרעא לא הוי שבועה דדעתיה כל
 אנוליס' שבה . ואי נקיט ליה בידיה דעתה אלוזכרות שבה . ולכן
 הקב"ה דנקיט לה בימינו הוי שבועה וכן בחפילין שבזרועו . הרי נקיט
 חפלא ואשבע במה דהוי שבועה ומ"ש בנזיר דימין גופיה הוי שבועה
 הוא לגבי דידן דהוי שבועה משום דנשבע בימין ה' דהוי שבועה בשם .
 וא"ל דמג"ל להש"ס דימין הוי שבועה דילמא בעי בנקיטת חפן כשבועת
 הקב"ה בתורה או בחפילין . ל"ק כלל דפשיטא ליה להש"ס דהנשבע
 בהש"ס

צֶהֱשֵׁם לֹא צִי בִּלְקָחָהּ . כִּדְאָמַר קִרְא לֹא הִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לְשׂוֹאֹה .
 וְאִ"כּ כִּשְׂאוֹמֵר יִמְיִן הִשֵּׁם לְדַעַת הַרְמוֹב"ס . אִו לְדַעַת הַרְאֵב"ד שֶׁנִּתְכַּוֵּן
 לַיְמִינִי וְשִׂמְאֵל הַצְּבֹרָח הָרִי נִשְׂבַּע בְּה' מִמֶּנּוּ . אִ"נ י"ל דֶּהֱשֵׁם דִּיִּיק
 מִדְּנִקְטָ קִרְא נִשְׂבַּע ה' בַּיְמִינוֹ וּבַצְּרוּעַ עֻזּוֹ וְלֹא קִאָּמַר הַכִּדְיָה דְנִשְׂבַּע
 בַּחֹרֶה אִו בַּחֲפִילִין דְּאֶתָּא לְאֶשְׁמַעִינָן דַּיְמִינוֹ וְשִׂמְאֵלוֹ לְגַבֵּי דִידָן הָוִי
 שְׂבֻעָה בְּה' אֱלֹהֵי דְלִגְבֵי דִידֵיהּ לֹא אֶפְשֵׁר לִמְנָר דְהָוִי שְׂבֻעָה אִם אֶמַר
 יְמִינִי אִו שִׂמְאֵלִי מִשּׁו"ה בְּפ"ק דְּבִרְכּוֹת מִפְרָשׁ דְּשְׂבֻעַת הַקַּב"ה בַּחֹרֶה
 אִו בַּחֲפִילִין :

וּמַעֲתָהּ יִחוּרָן נִמְי מַה דְּהִוָּה ק"ל דְּלִמָּה שְׂחֵי שְׂבֻעוֹת וְלִמָּה חֲזַר
 לִישְׂבַּע בַּחֲפִילִין . דְּבִאֲמַת לֹא נִשְׂבַּע שְׂחֵי שְׂבֻעוֹת אֱלֹהֵי
 דְכִיּוֹן דֶּהֱקַב"ה נִקִּיט לְשַׁנֵּי חֲפָלִים בִּידּוֹ חֹרֶה וְסִפִּילִין בַּיְמִינוֹ וְשִׂמְאֵלוֹ
 הִנֵּה נִשְׂבַּע בַּחֲפָלִים שְׂבִידּוֹ וְלֹאֻ לְמִימְרָא דְצַעִין חֲרוּיָהּוּ אֱלֹהֵי דְקוּשְׁטָא
 דְנִשְׂבַּע בָּאֻלוֹ הַחֲפָלִים שְׂבִידּוֹ הַחֲבִיבִים עֲלִיו דְהָוּ חֲפָלִים שֶׁל מְלוֹה וְגַם
 לְגַבֵּי הַקַּב"ה הָוּוּ חֲפָלֵי מְלוֹה שֶׁהַקַּב"ה מְקַיֵּים הַחֹרֶה וְהַמְלֻחַת וּמִרְאֵה
 ג"כ כְּמַה חֲבִיבִים עֲלִיו שְׂהוּא קוּשֵׁר אֶהְבַּחֵם וְשַׁחֵם וּפְאָרֵם בַּצְּרוּעוֹ כְּאֹדֶם
 שֵׁם לוֹ חֲפֵץ חֲבִיב שְׂחֵינּוֹ מוּסִירוֹ מִעֲלִיו מִדֵּה כְּנֶגֶד מִדֵּה כְּמוֹ שִׂישְׂרָאֵל
 מִנִּיחִין חֲפִילִין דְכִיּוֹנוֹ פְּאָר לְהַקַּב"ה חֲמוּיִד כֵּן הַקַּב"ה מְנִיחַ חֲפִילִין שְׂהוּא
 פְּאָר שְׂלֵהֶם חֲמוּיִד . וְצִוָּה אֶתִּי שְׂפִיר שֶׁשַׁבַּח יִשְׂרָאֵל קִרְאוּ הַשֵּׁם חֲפִילִין
 לְפִי שְׂפִירוֹשׁ חֲפִילִין לְשׁוֹן הַפְּלֹאֶה וְהַפְּרָשָׁה וְכַמ"ש הַטּוֹר בְּה' חֲפִילִין
 וְכַשֵּׁם שֶׁנִּקְרְאוּ אֱלִילֵינוּ חֲפִילִין לְפִי שַׁע"י מוּפְרָשִׁים וּמוּפְלָאִים גַּם אֱלֵל
 הַקַּב"ה נִקְרְאוּ הַחֲפִילִין הַפְּרָשָׁה שְׂבֵהֶם כְּתוּב הַפְּרָשָׁה יִשְׂרָאֵל וְהַבְּדִלְתֶּם
 מִשְׂאֵר הָאוֹמוֹת :

בְּאוֹמֵן שֶׁמִּחֲפִילִין דְּמִאֲרֵי עֲלִמָּה לְמִדְנוֹ אֶהְבַּח הַגְּדוּל לְקַטָּן מִמֶּנּוּ
 בַּחֲכִלִית שְׂגַם הוּא חִיב לְפְאָר אִוְתוֹ וּלְשַׁבַּח אִוְתוֹ אִפִּי גְדוּל
 שְׂבַגְדוּלִים לְקַטָּן שְׂבַקְטָנִים . וְזֵה הוּא אֱלִילֵי כּוֹנֵנַת הַכְּתוּב בְּסִדְרִין לֹא
 תְּקוּם וְלֹא חֲטוּר אֶת בְּנֵי עַמְּךָ וְאֶהְבַּח לְרַעַךְ בְּמוּךְ אֲנִי ה' . וַיֵּשׁ לְדַקְדַּק
 מַה עָשִׂם קִרְאֵם כֹּאֵן בְּנֵי עַמְּךָ וְהִ"ל לִמְנָר עַמְּךָ כְּמ"ש אִם כִּסֵּף חֲלוּה
 אֶת עַמִּי וְמַה זֶה הַסְּמִיכָה שֶׁסִּמְךָ לוֹ וְאֶהְבַּח לְרַעַךְ כְּמוּךְ . גַּם חִיבֵת
 אֲנִי ה' יִתִּירָה כִּי לֹא אֶמַר כֵּן בְּשִׂאֵר מַלְּוֹת כ"א בְּמַעַט וְרז"ל דְרִשׁוּם
 כֵּל אֶחָד בְּמִקְוֵמוֹ . וְלִפִּי הָאֲמוּר לְעִיל אֶתִּי שְׂפִיר דְהוּא יִדַע דְדַרְךְ
 הַשּׁוֹנָה שֶׁלֹּא לְדַבֵּר כ"א בְּגִנּוֹת שׁוֹנָה . מִשְׁח"כ בְּחִוְכַב דְרָכּוֹ לְסַפֵּר
 בְּשַׁבַּח חֲבִירוֹ אֶהְבּוֹ . וּמַעַטֶּם זֶה אֶמְרוֹ רז"ל שְׂאִין לְסַפֵּר בְּשַׁבַּח חֲבִירוֹ
 בְּפִנֵּי שׁוֹנָה שֶׁמִּתְוַךְ שְׂבַחָהּ בֹּא לִידֵי גִּוְתוֹ וְלִכֵּן לְיוֹה הַכְּתוּב לֹא תְּקוּם
 וְלֹא חֲטוּר אֶת בְּנֵי עַמְּךָ ר"ל הַקְּטָנִים שְׂבַעֲמָךְ שֶׁהֵם גְּרוּעִים בְּמַעֲלָה

נמוך לא תקום מהם לדבר בגנותם ובזיונם ולא זו בלבד אלא אפילו נעירה בלב שתחשוב שהם גרועים לא יכון לעשות כן . אלא והעבת לרעך שהוא יושב עמך וידעת מעשיו כמו שתחשוב אותו גדול ומשובח כמוך ותמיד הספר בשבחיו . ושמו תאמר ואיך אפשר זה הלא אני חשוב ממנו הרבה ואיך הספר בשבחיו כמוני לזה אמר אני ה' ממני תלמוד וכן תעשו שאני מדבר בשבח ישראל ומתפאר בהם וקושרם בתפילין העפ"י שאין יחס כלל ביני לבינם וכאמור :

עֲרַךְ יֵשׁ לְפָנַי כְּוֹנֵת הַכְּתוּב וְהַעֲבַת לְרַעְךָ כְּמוֹךְ אֲנִי ה' . ונקדים לבאר קראי דפרשת ואחזקן והעבת את ה' אלסיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך והיו הדברים האלה אשר אנכי מלאך היום על לבבך ושננתם לבניך ודברת בהם בשבתך ציוחך ובלכתך בדרך ובשבתך ובקומך וקשרתם לאות על ירך והיו לעוטפות בין עיניך וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך . ויש לדקדק מה טעם סמך העבת ה' ללימוד התורה והיו הדברים האלה . עוד יש לדקדק מהו ענין העבת ה' לא הודיענו הכתוב וכמה ספרי מוסר מלאים זו ומפיקים בענין העבת ה' ומה ענינה ופרט בה' ר"ח ובה' הכרית האריך הרחיב במהות האהבה ומה ענינה . ואיך דבר גדול כזה התורה לא גילתה אותו . ומקרא מלא הוא העבתי אהבתי אמר ה' ואמרתם שמה העבתנו וכו' אלמלא שענין האהבה צריך לפרש באיזה ענין הוא :

וְעֲרַךְ יֵשׁ לְפָנַי המעט אפשר לומר כי הכתוב עלמנו מפרש כי לא ענין האהבה לה' בלב ובנפש ובמנון . לזה סמך והיו הדברים האלה על לבבך כי כמו שהאויב חקיק אהבו בקירות לבו ותמיד זוכר אותו ואין שמה מלפניו אהבתו וחביבותו כן אהב יהוה ד"ת תמיד על לבך קשרם על לוח לבך . וזהו והיו הדברים האלה על לבבך וזהו העבת ה' שד"ת יהיו שמורים בלבו שכל התורה היא שמותיו של הקב"ה ויהיה זוכרו תמיד כאויב שזוכר את אהבו ושמו בקרבו . וכנגד מ"ש שיאכזב ה' במנונו חזר ופירש ושננתם לבניך דהיינו שילמדם תורה בעלמנו ויאבד הזמן אשר היה מרויח בו מנון או ישכור להם מלמד ללמדם תורה וזהו העבת המנון וכן עד"ז ודברת בהם בשבתך ציוחך ובלכתך בדרך ובשבתך ובקומך ש"ז איבוד מנון שמניח עסקיו כדי ללמוד תורה וזהו העבת ה' במנון . וכנגד מ"ש שיאכזב ה' בכל נפשו חזר ואמר ובכל נפשך אפי' הוא נוטל את נפשו וחזר ופירש וקשרתם לאות על ירך והיו לעוטפות בין עיניך שיהיו גלויים לכל ואעפ"י

שע"ז י"ה סיבה ליעול נפשו כדאשכחן גבי אלישע בעל כנפים שנזרקה המלכות שהמניח הפילין יהרג. עכ"ז מסר עצמו להריגה ולבש הפילין ונעשה לו נס ונהפכו בידו כנפי יונה. ולפי שיש לאיוב עוד ענין אחר שהוא מוצייר לורה אהובו ומניחו על פתח ביתו כדי שיזכרו תמיד בלאתו וזאתו ע"כ לנו עוד וכחבתם על מזוזות ביתך ובשערך כדי לראות שם של שרי תמיד. ועל פי זה היינו כוונת הכתוב ואהבת לרעך כמוך ואם תאמר מה הוא ענין האהבה עד שנעשנה לזה אמר אני ה' שמאכבתי אני ה' שנויחך לאהוב אותי ופרשתי לך ענין האהבה. שם כן תאהבו לרעך שכמו שמלת ה' לריך שיהיו חקוקים בלבך ותזכרם תמיד כמו בן אב רעך לך על איזה דבר תזכרנו תמיד וי"ה שמור בלבך וכן אם גילה לך סודו אל תגלו לאחר. וכמו שהתבטל מריות ממון ללמוד תורה אהה ובניך כן תעשה לרעך שתבטל מריות ממון כדי ללמוד תורה או לבקרנו בחוליו או לגמול לו חסד או חסן לו לרקה אם הוא עני. וכמו שלגבי הקב"ה לריך ללבוש הפילין העפ"י שעל ידי כן מסכן בעצמו כמעשה דאלישע הנז"ל ג"כ גבי ריעך לריך שתעשה לו לרכיו העפ"י שיעול נפשו על ידי זה כגון שאמרו לו או תהרוג חבירך או תיהרג דקיימא לן דלריך ליהרג דמאי חזית דדמא דידך סומק טפי ובידוע. ע"כ :

אור חוזר הדרי כי לנשאי מקדש ההוא אמר קדושים תהיו כוונתי לרמוז שידוע הוא מ"ש בטור הלכות הפילין שלשון הפילין הוא לשון הפלחה כמו והפלח ה' את מכותך. אשר יפליא ה' בין מקנה נזירים ובין מקנה ישראל. והוא לשון הפרשה כלומר שמפריש ישראל מן האומות בכל מעלה רמה כמו או הניסה אלהים לבא לקחת לו גוי מקרב גוי. ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. וזהו הענין שכתובים פסוקים אלו בחפילין של הקב"ה כמו שאמרו בש"ס. וזהו שאמר קדושים תהיו ופירש רש"י ז"ל פרושים תהיו כלו' שתהיו פרושים ומופלאים מנשאר האומות כי קדוש אני כאשר קדוש ומופרש אני ה' אלהיכם ולובש חפילין שהם נקראין הפרשה. וזוהי יפרש כוונת המדרש קדושים תהיו יכול כמוני ח"ל כי קדוש אני קדושתו למעלה מקדושתכם ר"ל שמנינו ששם ה' נקרא על שם החומר וכן שם קדוש לישראל נקרא על שם החומר שמקדש עצמו אבל שם קדוש להקב"ה הוא שם העלם כמבואר למצין. ואימתי חייבין ללבוש חפילין כאשר לובש הקב"ה בזמן שאיש אמו ואביו תיראו שאחם חייבין בשאר מלות שהוא

שהוא כשיהיה איש בן י"ג שנה שנקרא איש :

חזרת ואמרתי קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלהיכם כוונתי לרמוז כי הגה נודע כי מוחין דאבא נקראו קודש ותפילין דר"ת רוננים למוחין דאבא . וזהו שרמזתי קדושים תהיו כי כל קדוש הוא במוחין אלא שכפלין כאן מוחין דאבא בתיבת קדושים לומר שצריך ללבוש שניהם ולהיות קדוש כלול משניהם כמו שמוחין דז"א כלולין ממוחין דאבא ומוחין דאינא . וזהו שאמר כי קדוש אני ה' אלהיכם . ולפי שצריך להעלות במדרגה של אבא על של אימא על כן אמר איש אמו ואביו תיראו שצריך לתת של אימא שהם רומזים לתפילין דרש"י ואחר כך לתת עליו של אבא שהוא רומז לתפילין של ר"ת :

חזרת ואמרתי קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלהיכם כוונתי לרמוז בהקדים מה שידוע דהחמץ רומז ליצר הרע וכל מה שיחרק האדם מחשש איסור חמץ יחרק מהסע"א ויחדק בהדושה והן חמת כי כל עדה בני ישראל קדושים ונזהרים מכל חשש איסור חמץ ונזכרים את הכל ומשכו חמץ כל יראה וכל ינאל ומחמירים הומרות יחירות וכמה אזכרות יחד כולם ניגשים שואלים ודורשים אנשים וגו' רק דא עקא שיש קלח בני אדם ביום השמיני יום האחרון של פסח מקבלים דורוגות חמץ מיד הנכרים ומחנים אותם תחת הסל במקום המשומר . כי הלא ידעו הלא יבינו בחשיכה יתהלכו שעוברין על כל יראה וכל ינאל שהיו ברשותם כיון שמקבלין אותם מן הגוי ואפי' שהגוי נחתו תחת הסל מ"מ כיון דדעתיה עילויה ושומר קוגה לו הליירו והיו חמץ ברשותו ויו"ע שני של גליות דינו שיהיו כיו"ע ראשון של פסח ולא פלוג רבנן כי אם בקלח דינים הכרחיים כידוע . ואפי' דבא"י לובלין ביום השמיני חמץ מ"מ שאני התם דאזיר א"י קדוש וזך ולא דמי לאזיר ארץ העמים כידוע דגזרו על אזיר ארץ העמים לכך בארץ ישראל אין שולעת בו הסע"א במקום קדושה יותר וזה יתבאר בכוונת המדרש קדושים תהיו יכול כמוני ת"ל כי קדוש אני קדושתו למועלה מן קדושתכם שקדושת א"י היא עליונה יותר על שאר המקומות וכמו שאמרו דארץ ישראל גבוהה יותר מכל הארצות . וזהו שרמזתי קדושים תהיו דהשתא הכא בחו"ל נריכים לעשות שני ימים טובים של גליות . אך לשנה הבאה בארץ ישראל קדושים תהיו כי קדוש אני כמו קדושתו ותעשו יום אחד דוקא ואיש אמו ואביו תיראו קרי ביה תראו רמז להחייב המתים שכא"א רואה את רעהו ואיש את קרובו

קרובו וזהו על ידי זכות שמירת שבת וזהו וזה שבתותי חשמורו כמו
 שארז"ל אלמלא שמרו ישראל שתי שבתותי כהלכתן מיד נגאלין ומזה
 ונראה בבנין בית קדשינו ויקבץ נדחינו מארבע כנפות הארץ ממזרח
 ומערב מלפון ומים. אבי"ר :

תב

ספר

מעין מים

הוא קובץ קכ"א דרושים על התורה בפרד"ס, בכל
 פרשה מענינה, מזרחית עד פקודי, וכל דרוש בנוי על
 יסוד געילת סוף התורה בתחלתה, וסובב סובב הולך
 שואף זורח עד לאח שמשו ממלת בראשית בלירופיה
 השונים, וכולם נעימים ואכזבים, לשוגם כנפת לופים
 בלשון ארמי דמשחו צי' בעלי הזכ"ק והתיקוני, הראשונים
 כמלאכים, אשר יערב כמטעמים לחיך אהינו הולכי
 נכחים. אשר רגיל על לשוגם הזוכר וכל הכלים אליו,
 ונועם הלשון וחבתו, יעוררו הלב והמחשבה, כאשר
 תחזה עין כל קורא באמת,
 חצרו הרב הגדול המופלא, חריף וזקי כנגלה
 וגסתר, החכם המזוכק ונבון לחש, זית רענן. פרי
 הארץ לגאון ולהפארת, אחד המיוחד מחכמי ארם
 לזכר יע"א. מוכרר מ'רדכי ע'באדי י'איר ג'רו,
 ואור תורתו ירח כלאת השמש בגבורתו.

נדפס בחודש מרחשון תורה בשנת

בוא גאולה בירושלם

תוככ"א

Shelton

Vertical text or markings along the right edge of the page, possibly a library stamp or a date.

ספר

מעין מים

הוא קובץ קב"א דרושים על התורה בפרד"ס, בכל פרשה ופרשה מעינה, מבראשית עד פקודי, וכל דרוש בנוי על יסוד נטיית סוף התורה בהחלטה, וסובב סובב הולך, שואף זורח עד לאח שמשו ממלת בראשית ב'ירוש' השונים, וכולם נעימים ומהובים, לשונם כנופת זופים, בלשון ארמי דמשמעו ביה בעלי הזוהר ותיקוני, הראשונים כמלאכים, אשר יערב כמשעשעים לחיך אחינו הולכי נכחים, אשר רגיל על לשונם הזוהר וכל הגלויים אליו. ונועם הלשון וחבתו יעוררו הלב והמחשבה, כאשר תחזה עין כל קורא בלמח.

חברו הרב הגדול המופלא, חריף ובקי בננלה ונסתר, החכם המובהק ונבון לחש, זית רענן, פרי הארץ לגאון ולתפארת, אחד המיוחד מחכמי ארם צובה יע"א, מוהר"ר **"מרדכי עבאדי"** י"איר"גרו, ואור תורהו יודח כצאת השמש בנבורתו.

נדפס בחדש סתן תורה, כשנת — בוא נאולה בירושלם — .

פעה"ק ירושלם תובכ"א

ספר בראשית נדפס בדפוס הר"ר יואל משה, שאלאמאן כ"י .

דברי מרדכי עמי המדברה, מילי בדברה, כדח של חורה
 הגיע זמני לומר שירס, מהורה ומשנת אנח קולי אל ה' הקרא, לחל
 גומר עלי, ופי ימלא חבלות, כי גבר עלי חסרו, וזכיתי להוליא לאור
 מאשר עפחתי ורביתי, והפסתי מועט דפסתי ממה שהגן ה' אותי לעת
 זקנתי, לכו חזו מפעלותי, אחת שאלתי מאת ה' כי יהיו דברי אלס ערבים
 לשומעיהם, ויקרום כל רואיהם, למען ישמעו ולמען ילמדו להגות בהם,
 אולי חנה גם אנכי לזכות את הרבים בחיז דבר מדבריהם, אשר שועלים
 כלכו בו ארחות עקלקלות. חליתי היא לפני כל קורא בספרי זה להיות חוזר
 ושונה על השגות אלה דברי, ולא יכי מפזר לרוח חורה, כי בשגותי חת
 טעמו הקוב כי ימלא בהם עש, אמרי נועם, ודרך השגות, משכה זוערי,
 קטנות או גדולות, וספרי זה הקטן אליו פי קראתי, מעין מים, יטן כי
 מילי דאגדתא ניגכו לעינים, מעינות המושכות לב אדם לשמוע בלמודים
 אר"ש רחנה ידיס, ומינייכו הסתיים שמעתיא ויהי נא פי שנים, בקנה
 אחד עולית. זאת ועוד כי כן מעיין ר"ח שמי וכינויי ושם מר חבי המנוח
 איש לדיק, לנוע ומעלי, המשכיל נבון וח' כה"ר יעקב עבאדי חלל"ה, הנא
 דאמרי חורה דיליס. באמת אמרו האב זוכה לבן בנסחר ובנגלה, כי כזה
 מרחות ערה בכל מילי, לשום חלקי מיושגי בהמ"ד להיותי דולם, מבארה של
 חורה יש שוכה שהוא גול"ס, ה' ישלם לו את גמולו בעל גמולות, וזכותו
 ויראה העליו הקודמת להכמתו, ובחלככותו לעשות מלוחו, לשם יחוד קב"ה
 ושכינתו, ולכבוד חורחו, אשר אנכי ידעתי סדרו וכהגתו, כי מימיו לא
 עלתה על דעתו לבקש גדולות. כמה יעזרו לימיני לברך על המוגמר גמרה
 של חורה, מספר ויקרא עד גמירא, להגדיל חורה ולהאדירה. חדאי נפשאי
 ביום כלות, ולעשות ספרים הרבה גדולים ועופים, ולסדר סדרא קמא דמטי
 לידו יקר הוא בעיני החשובי החשבים. ספר אשר בו יבוארו דברי חכמי'
 וחידות', והגלה וחראה ח' ומדה אמתות', כהגלות נגלות, מאמר **מרדכי**.

דברי אגור, בנין דא לריך לאודועי, באחר המחבטי, שאלים הלכו
 עלי יחלשו ליבנא יתירא לגרועי, יביעו ידברו, כל חד מינייכו מפעא פטי,
 מה זאת עשית לנו לשון מדברת גדולות, כלישנא דרשב"י ז"ל בזהר
 ובתיקוני', מיחזי כרמות רוחא, דמות חטרוך להדמות לעליון אחד המיוחד
 מחנאים הראשונים, קודם קדשים קדישי עליונים, מודעת זאת בכל קלוי
 ארץ כל העם מקצת חכמים ונבונים, כי רחוק ממך כימי השמים על הארץ
 כמה מעלות. זאת אשיב גם לי לבב, לב לדעת, זאת מודעת ואזן שומעת,
 להבדיל ביני לבינו כמה חלק הבדלות, ומס לחנן את הכר, הדמיון יתעביר
 איש כמוני לורחו העובר, לקדשי קדשים הרשב"י ז"ל עילאה גבר, ול'ו ישקל

אדם כמוני לעשרות כפות רגליו, ללבי גליתי לב נשבר, כי הייתי עולה במעלוי.
 אולם כל יודעי ומכירי, רבוצי וחברי, הלא שרי, ידעו נאמנה כי מעשורי
 ועד עתה לא הלכתי בנפלאות וגדולות, וזו היא סיבה להכיר דבר כאן
 מהבנה, בלישנים דרש"ג ז"ל מר ניבו רבם, להיות כי עוני ראו האחת
 הכובה, לכל מבין עם תלמיד ארשי אר"ש ערבה, ולהכיר במושך משיכה
 דאורייתא והנאה מרובה, כמעט היא סגולה יחידה שבסגולות, היא שטמדה
 לי עם לבבי השיחה כקוף בפני אדם. ובקישטא שוחטו ושיחת מרחמיה
 אינו מכיר ולא עמדתו כבודם, ואדרבא חפסתי לשונם להגדיל כבודם,
 כי יגלה ויראה זו הודם. מחשבת לשוני, מרדכי בלש"ן בליל ליבני, אין
 בפיו מענה קלם שבקלות. והנה לור"ף כי כל מגמתי ומחשבתי אשים
 דברתי כלשון הרגום וארמיית כי אמרתי להלכיב לב הקורא רובי חורתי,
 כי כמו זר נחשבו אם היו בלשון הקודם מעולה שבמעולות, זאת ועוד כי
 מלוח להביא מן החדש העפ"י שיש הדור ומקודם, כי כבר דשו ביה רבים וכיון
 דדש דש, ומידי דאחחדם הוא מעבד הו"ל נקולי קולות, וסדן חותי לכף
 זכות כן יעשה לו, ויבא על שכרו לשלם גמולו, כבוד חומר כולו, ליכול
 הלא והדי מקול מלכות.

דברי הכללות, זכרון אחד עולה, לבחור אחד לניע ומעלי, בחור
 כארזים בן י"ח לחופה שופרא דבלי, החן דמיס למולות, עודנו באבו קראו
 רבו, וילך בלי חמדה אשר זרעו בו, לא השאיר עילנות, יחיד הוא לאמו,
 ישר מחילך בחומו, הבחור נחמד ונעים זה שמו, כה"ר **חיים אשכנזי**
 ג"ע בן לסיק"ן כה"ר **עובדיה אשכנזי** כ"ע

חושבי ק"ק ליו"ע א", ישאו חפלה בעד סיק"ן
 כה"ר מרדכי אשכנזי סי"ו יאריך ימיו בטוב ושנותיו בנעימיו אל יפקד מקומו
 ויעלה במעלו. וזאת להודיע כי זה קרוב לארבעה שנים יורשי הנו' הפרישו
 סך הראוי לסיוע קלם להולאות הדפוס אשר הייתי מדפיס למען הזכיר עם
 הכן והאב באותו זמן, ואולם מה שרליתי לדפוס בראשונה היה נטמן, כי
 שלחתיו ביד ח' אשכנזי ונאבד הספר וגם המעות במזומן, ואחרי ח' לא נודע
 מקומו איו אי בערי הדום או ערי סימן, זו היא סיבה ואחר עד עתה, כן
 זכרון הוליד את חסרון מאי דקמן. כעת אח"כ זכירתי ובשטחי מעלי את
 חלונות, מבקשי עוקלי חולנות, הלא מעשה יחדלון הקילות, ויגד לו **מרדכי**.

דברי חכמים הבאים על החתום, בבקדמת הספר מעין החום,
 להודיע עבד המחבר לבאר כל סחום, לא חפסתי באלה לכעריח כבודם
 מקול משאלות, לא נלרכה הלא באחר דשמעתיא בעינא לילוחא, דכ"מ טובא
 חליבא דהלכתא: אשר לא כן ספרתי דאגדתי, קול הרמוז הרומז כמולל
 מלילות

הקדמה

מלילות. אסיפה דמגילתא בעינא, עיני החזינה ירושלם בבנינה, קדמא ואחיא
 שכינה, לחזות בנועם ה' ולבקר בכיכלו. כן אליכו בא לקנץ נדחים, ובהם
 רונתה על האפרוחים, וכל ישראל שמחים. בקול ששון בחופים ובמחילות,
 ועמם אים יכודי ושמו מרדכי. זה כתב ידי,
 כלעיר **מרדכי עבאדי ס"ט**.

הסכמה הרב הגדול, המופלא החכם המובהק השלם, דזיו לי' כנר בחי', ראש ב"ד מקודש
 בעיה"ק ירושלם חוב"ב מוה"ר **יעקב שאול אלישר הי"ו**.

אנכי כרואה חבור הנחמד כלום, אשר מחזה שדי יחזק, ספר
מעין מים אשר הוליא לאור מעלה הכלה הרב המובהק מופלא
 שבסגהדרין בנסחר ובנגלס, כל רז לא חנים לים,
 נקש"ח מו"ה **מרדכי עבאדי נ"י**. הנס שאיני מכירו בהדרת פניו
 ואולם חורחו

ובמכוסה יראת יראת כקרבן אשה. ואחר אשר שמתי עיוני מעט מזער
 בדברים שבקדושה ומלאהיו מלא לא דיובשא, ונחנקש מאחי זה כתב ידו
 באשר העשכה הדבור"י, בפתחי שערי, סמיכת חכמי, רבנים וגאוגי קדושי'
 וחמיתים. ואען ואומר מה מלאה בי, והדבור אין בי, למה זה השאל לשמי,
 מכיר אני את מקומי, ולא נסיתי באלס ליעול שררה לעלמי, ויאמרו לי כתב
 לך את הדברים מקלס בהוצרת, לכבוד הרב המחנך גדול **מרדכי נ"י**
 מנחה זכרון מזכרה, מהכנה מסוחרת. וכן עשיחי למען ספר שמו לחבל'
 ולסס ולשפארת, כי בלמה אכנה חורחו חקוקה כעערה.

ובבן אליכס אישים, ישראל קדושים, רבנים חכמים זקני וישישי,
 קבלו את הספר הנכבד חביב ונחמד בחנה יחרה, לקוח את ס' החורה,
 באשר עיני הקורא חזינה, גליס לדרעים ונפל נהורא, את מקורס הערב,
 יס"ר ירבו כמותו, כי לא כמותו. יאריך ימים ושנת חיים הרב גדולתו,
 וחשב אפודתו, לנה וסוחרת אמתו. כנה"ר וכנא"ה החוחס פעיס"ק ירושלם
 ח"ו ביזס ע' סיון מוכתר נכחר חורס ש' **ירונ' וישמח'ו** חפלי דקי
 לפ"ק, מוקירו ומכבדו בלמה וישר.

יעקב שאול אלישר ס"ט, בא סימן יש"א ברכ"ה הי"ו.

בראשית

וסמך לים לעיני כל ישראל. ככה אחרמיו מאי
 דאמר בוזרר דרשב"י ז"ל (בסקדמ"ה דף ד' ע"ב)
 דככל מלה דאחדם באורייתא על ידא דכסא דאשדל באורייתא עביד
 רקיעא חדא. וקב"ה נטיל לכסיה מלה ועטר לה בשבעין עטרין גליפין וכו'
 וכן כל מלה ומלה דחכמתא אהעבידן רקיעין קימין בקומא שלים קמי
 עתיק יומין. וכוא קרי לון שמים חדשים שמים מחודשים סתומין דרוזין
 דחכמתא עלאה וכל שאר מיני דאורייתא דמחדשין (ר"ל על פי הספט)
 קימין וסלקין ואהעבידו ארצות החיים ונחתין ומחטטין לגבי ארץ חד
 ואחדם ואהעביד כולה ארץ חדשה מסכיה מלה דאחדם באורייתא וכו'.
 אמר רבי אלעזר מכו ובלל ידי כסיתך וכו' קב"ה הפי על כסא מלה וכמי
 על כסא בר נש דלא ישחמודע לנבייכו ולא יקנאון לגבי עד דעביד מהכוא
 מלה שמים וארץ חדשה וכו' ע"ש. קרא לעיני כל ישראל אינון רבדין
 דמכרי עיני ישראל בתדושי אורייתא דמחדשי. אורי לכו קב"ה בריש
 אורייתא כמה תקיף חיליכו. דכא בראשית בקדמיתא בשעתא דאחברי
 האי עלמא ברה אלכיס אח הסמים ואח הארץ ככא הידיעה דאנון ידיען
 והאגלו לעין כולה. הכל בחר הכי כד קביל מסא אורייתא האי אומנתא
 דעביד קב"ה ברישא מסר לה בחר הכי לאינון דמחדשין רזין ומלין דאוריית'.
 וקב"ה אשתלק מאומנתא דא ויכבה לרבדי דאורייתא. ובג"ד ליבעי לכו
 לאודכרא דלא חדשון מדי דלאו קושטא דאי וכהרץ דהעבדון חוכו וכוכו
 מדי דשוא ושקר. כדא הגרמון דיכוי עלמא בחשוכא וליכוי סמרא אחרא
 נפיק מנוקבא דחסומא רבא וקעיל רבוון דכני נשא ויכוי חכוס כהפוכא
 דאיכו המוח. הכל אי האי חידושא בקושטא לא מסר ליה קב"ה לסע"ה הלא
 מכסי עליה עד דאהעביד מיניס רקיע חדש וארץ חדשה. הכ"ד ורוח
 אלכיס מרחפת דאיכו פרישא על הפי מיה אינון חדשין דאורייתא דאמחילו
 למיח. ובחר הכי עביד לכו קב"ה אור עלמא חדשא מינייכו. כה"ד
 ביומא הניינא ויאמר אלכיס יסי רקיע בחוך סמים דמכני מים דאינון
 חדשין דעמיכון כגו אורייתא ליחכוי מינייכו רקיעא ויחכרי מינייכו. מיכו
 ויכי מכדיל בין מים למים דאיכא מיה דאחברי מינייכו רקיע שוא ואיכ' מיה
 דאהעביד ככו רקיע דקושטא. וע"ד סייס גיעס אלכיס אח כרקיע דרקיעא
 דקושטא קב"ה תקין ליה וחקיף ליה. וחו ויבדל אלכיס בין סמים אחר
 מעל לרקיע דאינון ברזא דחכמתא דאהעביד מינייכו שמים. ובין סמים
 אחר מחח לרקיע אינון שאר נלי חכמתא דאהעביד מינייכו ארעא. ובג"ד
 איבעי ליה לבר נש למיכב דעתיס ולאחחקשא לחדתא בכל יומא ובכל שעתא
 מלין חדשין באורייתא דעל ידייכו כווי סופא לקב"ה כסמיה וארעא כמה
 דריש החס דשב"י ז"ל קרא דכתיב ולאמר ללין עמי אהה עמי אחס

בשפתו ובדא ליכנו ליה חולקא בשמיה וארעה . הדיך והיה אם שמע
השמעו אל מלתי וגו' כפיל קרא שמע שמעו . כמה דדרשי רבנן אם שמע
ביפן שמע בחדש . דהי ערע לאתעסקא ביסן כדין ליזכי לחדתא מלין חדתין
באורייתא . ואתחזי למימר עלייכו אשר הנכי מליה חתכם היום וכאלו האי
יומא אחיביכו על ידי בני פקודין ובג"ד ונחתי מער ארלכם קרי לה קרא
ארלכם דקושטא כו"ל דהיכי ארעה חדתא דאתעביד' מחדושי דכתי דמחדשי
באורייתא ואיכי ארעה דידכו ממש . ודוד מלכא על דא ללי ואמר גל עיני
ואביטא נפלאות מסודתך דאינון מילין דמעמרי באורייתא אזכי לחדתא לכו
ולאסקא לכו לנכורה ומ"ע חנא האיבנא לכאי בגין דגר חנכי בארץ דארעה
דעלמא דין עד השפא לאו דילי היא חלא דילך היא וכד זכינא לחדתא מלין
דאורייתא הכוי ארעה דילי ועכ"ד חנא בעי אל חסדר ממני מושותך דלא
יתעמר מינאי חדא מינייכו . וצל דא גרסא נפשי לחאבה אל משפטך בכל
עח וחדיר חנא סדר עלייכו בגין דלא חטעי בכו . ובדא חנא גריס דגערס
זדים ארורים אינון ס"מ וגוק' דנפקי לקעלא ב"כ כמה דאמר רשב"י הכס
וככי אמר . ה"ח הכו"ל דלאו אורחיה ברזין דאורייתא ומחדש מילין דלא
ידע על בורייכון כדקא יאות הכי"ל מלא סלקא ונפיק לגבי הכי"ל מלא חיש
הכפוכות לשון שקר . מגו נוקבא דחכומא רבא ודלג ח"ק פרוסי לקבל הכי"ל
מלא ונטל לה ואזיל בהכוי"ל מלא לגו נוקביה ועביד בה רקיעא דשו"ל דאקרי
הכו וכו' ביון דהאי רקיעא דשו"ל קאים נפקא מיד חשבא זנונים ואחקיפת
בהכוי"ל רקיעא דשו"ל ואשההפח ביה ומתמן נפקא וקעלא כמה אלפין ורבון
וכו' וע"ד כי רביס חללים הפילס דא הכי"ל חטאה דקעלא בני נשא מאן גריס
דא ח"ח מטי לכו"ל ומורי רח"ל חר"ש לחברייה במעותא מינייכו דלא
הפקין מפומייכו מלא דאורייתא דלא ידעסון ולא שמעסון מחילנא רברבא
כדקא יאות דלא סהוון גרמין להכוי"ל חטאה לקעלא חוכלסין למגנא פסחו כול'
ואמרו רחמנא לשיזבן וכו' עכ"ל ועכ"ד חנא אימא דבר נש דאחיה לדעתיה
חדושא דאורייתא לא לתמונע מלמכתביה ולא בעי ליה למדחל מהאי עונשא
דקאמר רשב"י ז"ל מכמה טעמי חדא דלא קאמר רשב"י ז"ל חלא במאן דידע
דכאי חידושא לאו איכו קישטא כנוונא דאיכסו דעבדי מנפשייכו לישיני
דמדרשא ואמרי דכתי אמרו רבנן במדרשא ומפרשי מלייכו ובקושטא ליכא
בעלמא האי ליהנא כלל . וא"כ במאי דאקדים מלי דרבנן ואמר דכתי
אמרי ובכא מפרשי לישנא דקרא או לישנא דקמאי ובקושטא איכו ידע דלא
אמרי רבנן כתי וכולא איכו כדי ליה מלביה ולקבל דא נפיק לגבי הכו"ל מלא
חיש הכפוכות לשון שקר ואחגבר מהני לישיני דשקרא וזינא חזיל בשר זיניס
ודא לקבל דא חבל אי כתי בר נש לאו ברעותיה למימר מלי דשקרא חלא
דאיכו סבר דכתי כוי קישטא דמלחא לפיש מאי דאחדשים ברעותיה וח"כ חן
חשטיע

אשתייע מלישנא דקרא או מלי דרבנן א"כ מלי דקדמאי לפוס מאי דסבר
 ואובין בכו ואשכחה דעמי ולביה אנסיס האי גברא לית עליה עונשא כלל
 דהא כתיב שגיחות מי יבין דעדיפא מינה אמרי (בשבוטות ד' כ"ו) כלהו
 חרי חלמידי מר אשכבע דהכי אמ"ר ומר אשכבע דהכי אמ"ר ואהו לקמיס
 דרב אמר כחד מנייכו א"ל חידך ואנא בשקרא אשכבעי א"ל אח לנדך אנכך
 ומייתי לס כחס מדכתיב האדם בשבועה פרע לאנוס . ואי אפילו עונשא
 דשבועה דחזירא עובא באורייתא לית עליה סיכי אחמיר עליה רשב"י ז"ל
 למימר דאגביר איש תפוכות וקטיל כמה אלפין ודבוון הא לביה אנסיס וסבר
 דהכי אמרי רבנן לא ניתנה תורה למי"ש והאי טעמא סני לחודיה לאכרעא
 דלא אמר רשב"י ז"ל האי עונשא אנכרא דעמי וסבור דלא אמר מידי דשקרא
 ורחמנא ליבא בעי ות"ח לכמה גברי רבירבי מחלמידי דרבינו הא"ר ז"ל
 דכתיבי מלי עובא דשמעו מפומיה ולדעתיה דרבינו מהר"ח ז"ל לא איתכוונו
 בכו על צורין ולא נחתינ לעומקא דרזין ורבינו הא"ר ז"ל אמר דלא ליסמוך
 בר נש עליוכו ועכ"ד לא מחי בכו דלא יכתבון מידי ולא אזכר לכו ביה
 עונשא דרשב"י ז"ל אלא כדאמרן דגברא דלביה אנסיס וסבור דהכי כות'
 לא אית עליה שום עונשא ותו דכ"ג אמרי רבנן הקרא ודגלו עלי אהבה אל
 חקרי ודגלו אלא ודלוגו . דה"מ דעמי בכו ב"כ ולאן ברעותיה חיון חביבין
 קמי קב"ס כיון דהאי ב"כ איכו אשכוון למעבד רעותא דמאריס ולקיימא
 קרא דכתיב יגדיל תורה ויאדיר אדרבא האי גברא רחיס כות' לקב"ס כה"ד
 כביאני אל בית היין דא ינא דאורייתא ודגלו עלי אהבה האי דגל דאיכו
 ארמותא דשמיס דקב"ס ודאורייתיה הנא רחיס למעבד ובדא הנא מכיון כד
 עסיקנא באורייתא ומחדש בה חידושין בנ"כ ודלוגו אע"ג דדלוגנא בכו וטעינא
 עכ"ד אשכביב עלי אהבה וקב"ס חשיב לי דרחימנא ליה דאי הנא חיישנא
 לטעותא ושלוחא ולא מחדשנא באורייתיה מידי סיכי מלינא חו למעבד ליה
 ארמותא ולאגדלס אורייתיה . היינו דקאמרי אל חקרי ודגלו הנא ודלוגו
 דלא יכלת למקרי קרא כדכתיב ודגלו דאיכו לארמא שמיס דקב"ס . אלא
 דאח קרי ודלוגו דבהא דלא חיישנא לטעותא וכאננא לסני חידושין בהא
 הנא עבירנא דגל דאיכו ארמותא לקב"ס וכה"ג אמרי רבנן חין אדם עומד
 על ד"ח אלא א"כ נכשל בהס . חו אמינא דבר נש דאשמע מלמכתב חידושין
 דאורייתא מדחלתיה דילמא יטעי בכו לא מצעיא דלא ארווח מידי אלא
 דאפסודי נמי מפסיד ונפיל ברברכתא ועונשא דאיכו טפי מהאי דהא אתיידע
 מאי דכתב רבינו יהודה בר שמואל ז"ל בספרא דחסדי דמאן דלא כתב חידושין
 דיליה אשכב כמאן דאפיק זרעיה למננא ואשכחה דמאי דדחיל דלא ליגרוס
 לאיש תפוכות לקטלא בני נשא אחרוני כשהא חב טפי דקטיל בני דיליה
 בידיה ולא בגרמא . ובנ"כ טפי עדיפא ליה למכתב חידושין דיליה בר ריזדכה

לכוונא

לכוונת דעתים ודעותיהם כל מה דיכול דלח ליחי לדי עשותה וזדה קב"ה לא
 חשיב ליה חובת וקרי עליה ודלוגו עלי אהבה . חו נימא דלח קפיד רשב"י
 ז"ל אלא במילתא דכ"מ לדינא א"ג לאסורא ולסתירה וא"ג ככסות דאקרייה
 זכר עמלק כדליתא בסנהדרין ומסתיעה כל מלתא מדלתייהי ככר רשב"י ז"ל
 קרא דעלומים כל הרוגים ודרים ליה כמאן דלח מטי לכוראה ואורי וכהי
 מסתבר דלית עליה עונשה סני דכוי כמגלה פנים בחורב שלא בהלכס .
 וחו דכסה כולי עלמא אורו דחי יכיב עטמא לקראי דאינון סתימין ולפום
 בעמא דודים נפקא הילכתא דחתא דלח לחבהר באורייתא זאחו לאמסוכי
 לחבריה למשרי אסורה דסתים באורייתא כל ודאי דליתו מחטיא חס הרבים
 וחמרי רבין גדול סמחטיא חס חבירו יותר מן הסורגו . והאח קאמר רשב"י
 ז"ל דגרים לחיש חסוכות לקטלא כמה אלפין ורבון דכא חיבו גרים לון
 לעיוב וזדה חיבו קטיל לון . וס"ג במאי דאהכוון בללותיה ברזין דלח
 לחצברו וגרים לזוגא עלאה וליחדא ספירן עלחין באורחא עקימא לפום
 טעותיה ככא ודאי לא הייש ליקרא דמתריה ואית עליה עונשא . אבל מהן
 דלחעסק ברזין וגרים ככו ולפום מאי דלביה חנסייה סבור דככי הוא ברירו
 דמלא ובהא מפרש לקראי או למלי דרבין קדמאי ולא חב לאחרוני מידי מאי
 אית כה"ג לחיש חסוכו' לחצברא ולקטלא אלפין ורבון אטו בדעתיה דהאי
 גברא עלמא חלי וקאי ואכס"ג חמרי רבין יאכד עולמו מפני כשופים לא
 גיחא למאריה דישאל דליתא עלייהו הכי דכא קב"ה מסר אורייתא לפני
 כשא ויכיב להו רשותא למלא כל כמ"ד ודברת בם ואורייתא מונחא בקרן
 זוים כל סרוסא ליטול יבא ויטול ולא מיבעיא במידי דלח גפיק מיניה חורבא
 למשרי איסורא כגוונא דחי חשיב ב"ג בעלמין דלעילא דלית כמה היכלין וכמה
 מלחכין וממין ומארי דחושבנא וטעי וסבר דיתבי כסיכלא חתאס או עילאס
 ולפום קושטא חיפכא הוא ממאי דסכר דככא מסתבר טובא דליכא עליה
 חובא או עונשא דמאי איסורא עכר ומאי איכפת חי יתבי ככא או ככא
 אטו כחר עעותיה חנסיגי או אחמסכו עילחין כל מלתא לא סלקא דעתיה
 דשום כר נס דלית ליה דעתא לילחא ושלמתא למימר דליכא אסורא בהכי .
 ובמעותא מנייכו רבין סבוראי וקטיטאי ובחומאס עלייכו מומתא רבתי
 אסכרו לי מאי אית עונשא אמאן דחשיב חמלכא או אפרדשכו דאינון לבושי
 לבושא דחרגוונא או גוונא אחרא ואחשכח דלבשי לבושא דסבלא או עמר
 נקי או אצטלא דמילתא מאן מהי ביה ועניס ליה אהאי שנותא . וס"ג חי
 חשיב חמלכא דלית ליה כמה חילין וכמה שליטין רבוא דרבון וטעי בחושבנ'
 דאחשכח כליר או יחיר מאן הוא דיימא דלית עליה עונשא חפילו פורתא כל
 ודאי מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא דאי לא אחתקד עליה למנדע
 חושבנייכו לא איכפת חי עמי וטעי . א"ג חי חשיב באוחדן' ולא דליק שפיר .

זח"ש דאמרי רבנן דקב"ס אחגלי במלרים בנוגה חדא ועל ימא בנוגה אחרת
 ועל עורה דסיני כסנא דסבין דוק כסא מלחא ודון מינס ומינסה ולדעתא
 קלימסא דידי חס לים לרשב"י ז"ל דלימא חבי האי נושא דחיות עליה עובתא
 מאי דלא אשבחן ליה המיזא בקראי דאורייתא . ודעדיפא מינס חפי' במיזו
 דנפק מיניס דינא אחיסיב ליה רשותא לכל פד כס דגרים באורייתא למימר
 מאי דסבר ולמכסבס לעלמא אי יודו לדעחיס דסא חבי שמעון גופיס דריס
 טעמא דקראי במליעא פרק במקבל ולדידיס אלמנא עשריס ממסכתין אותה
 ורבי יסודס פליג עליה וקי"ל הלכת' כר"י דבין עניס ובין עשיריס חין ממסכתין
 אותה . וכסמא חמס על עלמך היכי אשחרי ליה לר"ס למדרש טעמא
 דקרא ולמימר דעשיריס ממסכתין אותה ולא מסתבר לפלוגי בין חין לסלכתא
 דלחשרי אסורא ודאי עונשים עפי ממאי דעמי בצין עילאין דסא עבר
 דאורייתא . סא חין עליך לומר הלא דקב"ס יסיב אורייתא לבני גסא ושמי
 לבו למסבר כס כל חד כפוס שיטורא דיליס בר דיתכון לשמה ולמומר
 מאי דאיכו קושטא לפוס דעחיס . ונקוט סאי כללא בידך דקב"ס בכל מאי
 דגלי לבני גסא לא חשיב לבו חובא אי יטעון ביה דסא כסיב ולפני עור
 לא חסן מכסול . ואי בכל דא לא אחנך לך סא שמע מאי דאחמר בסקונין
 (דף פ' ע"ב) ובזוכרא דבראשית (דף כ"ו ב') אמר ה"א יומא חד סוינא
 בי מדרשא ושאלו חברייה מאי יכו דחריט לחלמיהו כסחגיוו לחבני שיש
 עכור אל תאמרו מים מים וכו' אדכסי סא סנא דסבין עסיקא דעתיקין
 קא נחיה וכו' ואמר לון ודאי רזא עילאס חיה סכא וסא חוקמוס במתיבתא
 עילאס ובנין דלא חטשין נחיתא לכון בנין דיסגלי רזא דא בימיכי וכו' ע"ב
 שמעא מככא דאי לא נחיה סכא דסבין לאודעא לבו רזא דנא סו מפרשי
 לבא דר"ע בנוגה אחרת ועשו ביה . ואי אמר ח דליס לבו רשותא למימר מאי
 דלא אחרר בסוס נווגא אחאי חייס עלייכו סכא דסבין דלא יטעון . ובתקונא
 שיחא ועשרין (דף ע' ע"ב) אמר סכא דסא לר"ס רבי רבי לא חומא סבי
 חלא אחאי חיליס כנעל חלא חיוכו וכו' וחו אחמר חמן קס סכא ואמר רבי
 רבי במאי חוקמחא סוד יכוס וחיליס דסא ברירא דמלס שמענא חמ"ל
 מה דשמעא חומא וכו' ע"כ סא קמן דר"ס גופיס אמר מאי דסנא חע"ב
 דלא שמע ברירו דמלס כמס דשמע ססוא סכא ובתקונא חלחין וחד קס
 סכא סד ואמר בזויתא קדישא חויר כך ערפס חייבי גוף וכו' . ובתקונא
 שבטין (דף קכ"ג א') אדכבי סא חליכו קא נחיה ואמר רבי זוליא קדישא
 שמענא לעילא חקונא דילך כשמכון דקב"ס ובזלמחא דיליס חויר כך דאח לריך
 לחקנא שמשן דקב"ס כדקא יאות דסא כולסו חזלי כחלח חלת וכו' ע"ב וסו
 כהגיב (דף ע"ו א') אמר בן זומא לריב"ז לופס הייסי בין מים הטלחויס
 למים כחחחויס ואין בין זל"ו חלא ג' חלכעות כלכד באמר ורוח חלדיש

מרחפת וכו' אמ"ל ר"י לתלמידיו עדיין בן זומא מבחין מכדי ורוח חלדים
 מרחפת אימת הוי ביום ראשון הבדלה ביום שני הוא דכח"י ע"ס חא חזי
 גברא רבא ריב"ה דאנחיה בטעותיה לבן זומא ולא מחי ביה למימר אסיר לך
 למסבר במאי דלא אחברר לך. חו גמי פוק חזי רבנן קדישי בכל דרא ודרא
 עסקין ברזין דאוריית' ומקשו ומפרקי בהו ומסברו בהו לפוס דעתיהו וכנה
 להם לישראל הם אינם נביאים בני נביאים הם. ותא חזי לגברא רבא מהרח"ו
 ז"ל בסברין דיליה דכתיבהו משמיה דהאר"י ז"ל ותאן חת חזי דכתב מילי
 טובא דלא שמע להו מרביה ומינייהו מילי דאספק ליה היכי שמע להו.
 ומכל דא יליפנא חו למימר דלא אמר רשב"י ז"ל אלא במאי דאמר ב"כ מלוכי
 בסתמא בגוגא דשמעי אינשי וסברי דקושטא הכי הוא וליכא מאן דפליג
 בהו. אבל אי אודע לאחריני דאיכו אמר בני מילי מדנפשיה ורשותא אחיביב
 למפלג עליה ולמאן דאית ליה חילא ותוקפא לאוכחא איפכא ליה מאן דמחי
 בידיה. בכה"ג דלא חטעי לאחריני ולא חכרה להו למסבר כסברא דיליה
 ליה עלי' עונשא כלל דאיכו לא הוי אלא כמאן דאיחער לאחריני ומני' ומינייהו
 יתקלם עילאה וכל דכן וקל וסומר לגברא דלאו בר סגכא כגון אנא דליח
 מאן דסמיך אהדושין דידי עד דחזי להו בספרי דקמחי גברי רברבי דחזי
 למסמך עלייהו ולא אחשבינו אלא פטפטיא דאורייתא ולא אהקרו מלין
 חדתיך דלא אהקרו חדתיך אלא מילי דסמכי אינשי דעלמא עלייהו דאינון
 כותמא חדתא ח"כ פירין חדתיך דכולא חאבין למחמי להו ולברוכי עלייהו
 זמן. ואכל בני מילי סמיכנא וכתיבנא מאי דאחדשם לנא כחבורא דנא.
 ומריש אודענא דכל בני מילי דאמיכא ודינימא בס"ד כולכו סברא קלישתא
 דילי ולא בעינא דיסמוך שום בר נש עלייהו אלא עד דליחוי שורשייהו
 ויחבררון ליה כביעתא ככותמא ואפילו אחריותא דנפשא ליה קבילנא עלי
 וכ"ס דאחריני. וחו אמרי קמחי דמאן דמחדש מלין דאורייתא ואמר להו
 בלישנא דאפשר ליה עליה עונשא כלל ואנא נמי הכי אמינא ואכריזנא אכל
 מילי דכתיבנא ודבעינא למכתב בס"ד דכולכו אהמרו באורחא דאפשר. ולא
 יסמכון עלייהו עד דליחוו גברא בר סגכא דאמר עלייהו יישר. וברא ליקיים
 ב"י קרא עין חיים היא למחזיקים בה ותומכים מאושר והכי גזרנא אנברא
 דאמר מילתא מחבורא דנא דלימא להם משמאי ודאמינא להם באורחא דאפשר
 ובס"א זדאי פליענא אנא והוא מעונשא דרשב"י ז"ל וימא רחמנא ליסזבן
 ומילי דידי בספר יוחקו מילי מכחבן. מה אכתי וכו' :

(א) בראשית

הוא לכס. ומ"ע פתח בבראשית אלא משום כח מעשיו כגיד
 לעמו שאם יאמרו הו"ע לסעים אחס שכבשתם ארץ ז' עוממין יאמרו וכו'
 חא אחידע מאי דפריך הרמב"ן ז"ל דאלטרין עובא לאודעא בני מילי
 לענדע

כחא דר"י דאמאי איצטריך למימר משום כה מעשיו וכו' וחסגי למימר שאם
 יאמרו חו"כ"ע לסמים וכו' דאע"ג דקרא דכה מעשיו קא דריש ליה בחר
 דמתוך שאם יאמרו חו"כ"ע ליהו דכתיב כה מעשיו . וכו' מהו גיבור כה
 מעשיו דקאמר קרא כה בריהו חו"כ"ע . והו איה לאיתערא אמאי קרי ליה
 קרא יחלה גוים דהא איחידע דחלה אין לה ספק בדאמרינן בזבחים וכו"ל
 חרונה גוים בדכתיב קרא אחרינא ויטן להס חרונה גוים , בג"כ נומא קרא
 לדשא איצטריך דהא איה למדרש דבר ברא קוב"ה להס כתיב בי' ויניחבו
 כ' חלסים בניע לעבדה ולשמרה וכד חב כתיב ביה ויגרש את האדם ,
 ששהו איה לשאלא כחא דהו לא חב אדם כוס קוב"ה מנח ליה תדור בג"ע .
 וחי הכי קשיא דכל מהו דכוס בארעה לבר עג"ע איסתחי דה"ו למגנא
 איסתרי דהא לא איצטריך חלה לפרך דחב אדם וקוב"ה חריך ליה מג"ע ואע"ג
 דכלא גלי קמי' דקוב"ה וידע מהו הכוי לבתר הא מיכס כיון דידיעה דידיה
 לא אכרחא לב"ע למיחב וחי בעי לא חב איה לא איצטריך שאר ארעה דהו
 לבר מג"ע מקמי דחב . ובגין שאר חיון ועופין לא איסתחי דאיצטריך לאו
 כולי האי עלתא :

ר"י דה' הסישב במאי דאיחידע דכל דהו כחאי עלמא דעשיה איהו
 מפסולת' דאיחטביד בחר דאיתברו מלכין קדמאין ועיקר' ושורש' דבריאה
 דאדם כחאי עלמא לבחרא ב"י דקדוש' מגו פסולת ובעובדא דאדם איסתרי
 חוכלא מגו פסולתא . וכהי אדם דאיסתבי נמי לאו איהו סערה דעב לגמרי
 חלה דאיתערב ביה קו"כ דהו כוס טב לגמרי לא כוס יכול למישלט ביה האי
 נחש . וכהי אהמר משמיה דמסכת' ד"ז"ל (ש' הפסוקים ר"פ האזינו) דגרמא
 דחופס דאר"ק בגין נשמחין דהו כלין' ביה מכל מינא ומינא . מינסך זכאין
 מינהון חייבין . מינהון גולטין מינהון גרברנן חב בעס' ד גו"ר ע"ש וחה חוי
 דהא מקמי דחב אדם חוליד לקן וכל וקין כוס רוכיה רע כמ"ד מארי
 דרזין וקטיל לחמוי הכל אע"ג דלא פחי ליה נחש כחאי . וכשהא שפיר מליח
 למימר דאע"ג דלא חב אדם ואשתאר בג"ע מיכו לא אפש' למיכו כנוי כולבו
 דריקי וחסדי' דלא ליחוב חר מיניכו דהא ע"כ בעו למיפק מיניכו . האי
 סערא דרע דאיתערב בהו וכוס מיחטביד כמה הנפק ישמעאל מאברהם ועשו
 מילחק . ובט"כ למימר דלפוס רזא דבריאה איצטריך לאפקא פסולתא מגו
 חוכלא דהא בעובדין טבין דעבד אדם וביריד חוכל מגו פסולתא איצטריך האי
 פסולת' לאסתריה כרוכה בחר ברורא ולמחוי נמי שאר ענותין דאיגכו מפסולת'
 וחסי כהני מילי למחן דמעמיק כהו ואיכו ח' ומזין מדעחו . ששהו נימא
 דהגי דפקי מפסולת' דאסתרי מגו אדם הא ודאי לא אסתחו למיחב כג"כ
 ואיסתרי האי עלמא דלבה מג"ע צוויכור' ואי לא חב אדם כו יחבו בארעה
 ד' עמחין לעלס דהא אדם וכל דריקי דנפקי מיניס כו יחבי בג"ע לעבדה

גלשמה ולא נפקי לבר . וככי גזר קב"ה מעידנה דברה עלמא דהאי ארעה
 חסוי נחלח גויס דאינון פסולתא דנפקי מאדם . ואככי אחקריאח נחלת
 גויס היינו דכתיב ויקח ה' אלהים את האדם ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה
 דאדם אחברי לבר מג"ע וקב"ה אעיל ליה בחר ככי לעבדה ולשמרה . ומ"ע
 הוי הכי אלא דהאי עלמא אחברי בגין בנוי דיפקון מיניה דאינון אומין
 דעלמא . ודא איכו דקאמר קרא כח מעשיו דעבד ארעה דאיכו לבר מג"ע
 ובחר הכי אעיל לאדם לג"ע ובחר ככי חריך ליה מג"ע ואפקיס לבר . כל
 בני עובדין דעבד בגיד לעמו ובחביבהו באורייתא לחת להם נחלת גויס
 למילף מינייהו דככי כוו אורחוי דקב"ה דהא גבי אדם קדמאה נמי הכי
 עבד דברישא אנה ליה בג"ע וכד חב חריך ליה מיניה ואנחי' ללדיקי . וה"כ
 ארעה דז' עממין דאיכו כגוונא דג"ע לגבי שאר עממין ברישא יכבד לכו .
 וכד חוי דחבו וסאיבו יחה חריך לכו ויכבד לישראל . דא איכו דקאמר
 כח מעשיו דעביד בעלמא גבי אדם בגיד לעמו . ברישא דאורייתא לחת להם
 בחר הכי נחלת גויס . היינו דקאמר לחת ולא קאמר ויהן להם נחלת גויס
 אלא לחת דאיכו אמר הלכה ברישא דככי קי"ל דח"ח שאמר דבר הלכה אס
 קודם מעשה אמרה שומעין לו . וה"כ קוב"ה אמר דככי הלכחא בכני נשא
 דמאן דחב ליחרך מארעיה וליחביב בה גבר זכאה . היינו דכתיב בחר הכי
 מעשה ידיו חו"מ דהאי עובד ידיו דברא שאר עלמא וחריק בחר הכי לאדם
 איכו אחת ומשפט דככי כוו דינוי דקב"ה ומינייהו חיליף דנאמני' כל פקודיו
 ולא עברי עלייהו ישראל אלא דאינון אחת ולא עברי אקרא דלא חגוב ולא
 חגזול . ודא איכו דבחר דחבו ישראל אחרב מקדשא וחריק לכו מארעה
 קדישא דעבד נמי כהו כמה דעבד לאדם קדמאה . וע"ד כתיב וכמה כאלה
 עברו בריח . דכד עברו בריח דעבד עמייהו קב"ה אחרכו מאהדייהו כאלה :
וְתו נמי פחה בבראשית משום כח מעשיו דעבד לאדם קדמאה ויניחהו
 בג"ע לעבדה ולשמרה ודרשי רבן לעבדה זו מ"ע ולשמרה זו מל"ח .
 אה יליף מהכא דקב"ה פקיד לאדם למעבד כל פקודין דאורייתא עד דלא
 אחיביב . ובג"ד חריך לז' עממין בגין דלא ילפי לקימא אורייתא מאדם
 ובחריב נח ואבבן . דא איכו דקאמר ולכל היד בחזקה וכו' לעינו כל ישראל .
 כל דא הוה בראשית ברא וכו' דאינון שית יומין דבראשית דכדו פקיד לאדם
 קדמאה חרי"ג פקודין דכב :

(ב) וְתו קרי ליה קרא נחלת גויס דהאי עלמא איכו אחתו לאומין בחר
 דאפליגו יעקב ועשו ואינהו נעלי עלמא דין וזרעה דיעקב נעלי
 עלמא דהאי כמד"ר במדרשא ובג"כ כח מעשיו בגיד לעמו אחיביב לכו
 אורייתא דעל ידה הוי כמליל מוזעו של ים . ועל דא אגיד לכו כח מעשיו
 דאיכו אורייתא דכב מחקימין מעשיו דאינון שמים וארץ כמד"ר בראשית

בגן אורייחא דאיכו ראשיה ברא חלבים וכו' ועלם מהקיימי ובג"כ לחת
 (ג) ותו משום כח מעשיו כגיד לעמו לחת להם נחלת גוים . דא איכו
 החוליק לן שנין דדרי קדמאי דכוו חיון שנין טובא ובחר ככי
 החקלרו שנין דלכוון כמ"ד לא ידון רוחי וכו' וכו' ימיו ק"ך שנה . ואמרי
 מארי דרזין דקמאי כוו שנין דלכוון מא"א ובחר ככי מז"א . ומ"ע עבד קוב"ס
 ככי איכא למדרש בה טעמא דאמרינן שיה אלפי שנין הוי עלמא . שני
 אלפים חוכו . שני אלפים חורה . שני אלפים ימות המשיח . בא איסתזי דככי
 גזר קוב"ס בשעת' דברא עלמא דלכוו הלחא חילתי וחילהא מליעתא אוריית'
 ומדחזין דאורייתא אחיסיבת בחר כ"ו דרי דברא עלמא ש"מ דככי גזר
 קב"ס דבזמנא דברא כ"ו חכוי אורייתא דכא בספרא דהדס קדמאה חכתיב
 דור ודור ודורשין דור ודור וחכמיו . וכסתא נימא דבג"כ אמעיטו שני
 דדרי דבחר מבולא דאי כוס אורכא דשנין כמה דכוו בקדמיחא מעשר דרין
 מאדס ועד נח . השתכח דבחר כ"ו דרי דעלמא לא השתחר מידו מחרי
 אלפי' דאינון אורייתא בג"כ החקלרו שנין וכוו נכבי נשין כד אינון זעירן
 וכו' דרא בזמנא פורתא כי כיכי דלכוו דרא דבחר כ"ו דרי בזמנא דשני
 אלפי' מליטאן ועבד קוב"ס הכי לאגנא על בני דרי מחובין דחבו דחבו
 אורייתא מגינא עליהו . דא איכו דקאמר קרא לא ידון רוחי לעולם דאנא
 אעביד אסווחא דלא אכא דאי' לכו לעלם בדינא קשיא ומאי איכי אסווחא
 בשגס הוא בשג"ס זה משם כמד"ר דאנא מייסנינא לעלמא משה ר"מ דאיכו
 יקבל אורייתא ובכא איסתלק דינא מבר נש . ובגין דאיחגזר משעתא דברא
 עלמא דלכוו משם בכ"ו דרי ובשנין דאינון מאריך לא אפשר למכוו ככי בג"כ
 וכו' ימיו ק"ך שנה דאחקלרו שנין וכוו ק"ך . ובדא ליחו שני אלפים חורה
 במליעתא דשית אלפי שנין . ותו הוי בדרא דשיחא ועשרין (מהשתא השתכח
 דדרא דעאלו לארעא קדישא אינון דור כ"ח) כ"ד ולכל ביד החוקה אשר
 עשה משה רבינו דאיכו חי כמגין חוק"ה ואמאי לא הי מבני דאריך אכא קאמר
 לעיני כל ישראל דשנין עלייהו אורייתא דאחקרייתא ראשיה דכא בראשיה
 ברא חלבים דבקדמיחא אחתיבי בהדיהו בדינא . מהשתא השתכח דמשה
 ואהרן אינון דרא דכ"ו כמ"ד קמאי . אי ככי פוק וחשוב דרא דנפקי ממלריס
 דאיכוו הוו זערי מינייהו כגוונא דבנוי דמשס ואהרן בא כוו דרא דמדברא
 דרא דב"ז ואחקריהו ז"ך דאינון דור דעס . ובגין דאיכוו אחגזר עלייהו
 דלא ליחו לארעא דישראל כמה דכתיב אס יראה אים וכו' השתכח דדרא
 דעאלו לארעא קדישא אינון דור כ"ח . ובג"כ השתכח בקרא קמא דאורייתא
 בראשית עה סיפיה אית בים כ"ח אהוון לקבל כ"ח דרין . ועלייהו אחמר
 בחר הכי וסאקן סיחס חכו לדרא וריקנינא דככל בני דהון לא כוו ישראל

בגווייכו דדרא דכ"ח נמי כוו שנין עובא במדבר' דלא עאלו לארעא . ובתרת' ככי דאטיבינת אורייתא ורוח אלהים מרחפת וכו' ויאמר אלהים יהי אור לא דאיכו אורייתא . וירא אלהים את האור על ידא דמסה דאחמך גוים בו עוב דדין ויבדל אלהים בין האור דאינון ישראל ובין האושך דאינון ז' עממין וסריך לכו מארעא קדישא . ויקרא אלהים לאור דאינון ישראל יום דשלטי לכדיא חמן כיממא דא איכו דקאמר ר"י משום כח מעשיו הגיד לעמו דכה מעשיו דעבד לאנהגה עלמא על ידא דזעיר ולקרא שנין דבחר מבולא בגיד לעמו דכחבינכו באורייתא לתח להם נחלת גוים דאי לאו דקאר שנין דבריין דעלמא כוות ארעא דישראל נחלה לכו לעלמין ושנין עובא דהא לא אחי דרא דכ"ו למיכב ביה אורייתא ואי לאו אורייתא לא כוה יכיב ארעאון לישראל כמ"ד ויחן להם הרעות גוים וכו' ובג"כ קרי לרא קרא כ"ח לרמזא דאינון כ"ח דרין דאינון מעשה יהוי דקב"ה הגיד לכו באורייתא כי כיכי דבדרא דכ"ח ליחב לכו נחלת גוים מאי דכוות אחקרייתא נחלה אי לא אחקלרן שני דרין . דא איכו דסמך סיפא דאורייתא לרישא וקאמר ולכל סיד כחוקה אשר עשה משה דאיכו הי כחושבן חוקה דאינון ק"ך שנין . ועממא דלעיני כל ישראל דישראל דאיכו זעיר איכו אשגח כשתח אכולי עלמא . ומ"ט לא כוי אשגחוא מאריך כבדמיתא אהא קאמר בראשית בנין דבעי למיכב אורייתא דאיכו ראשית דאיכי חנין אהבו דרין דהא בקדמיתא ברא חלדים את השמים וכוה מנסיג עלמא בדינה ולא יפיל עלמא לאחקיימא אלא באורייתא . ואי סימא אכתי משה ר"מ דאלטרין לעלמא עובא אמאי לא אוסיף ליה קב"ה שנין דוליה טפי מדרה דידיכ כמה דאשכחן באחים השילוני דכוה מדרה דנפקי ממלרים ואורין קב"ה שנין דיליה עד דרא דבריה דירבעם . אהא קאמר בנין דהארץ דאיכי ארעא דישראל כיחה קבו ובוכו דאחרב בו מקדשא וכוות לריא וריקניא . ואי כוה משה קייב ועל לארעא דישראל כוה איכו בני מקדשא ולא כוה חריב וכוה השך אפני חכום דאיכו המות וכוה אלטרין למכוי מוחא בישראל עובא אבל כשתא דלא בני ליה משה קב"ה שפך חמסיה ורוגזיה אהעין ואכנין דמקדשא ואשחארו ישראל בעלמא . ורוח אלהים מרחפת דאיכי פרוסא ע"פ המים אינון ישראל דעסקי באורייתא :

(ד) ותו

נמי משום כח מעשיו וכו' דכספרא דבראשית אכתיב אהרטיכו דאומין וביומוי דפלג כחיי כו' בימיו נפלגה הארץ דכספרא זמנא אשכדו עממין דא לסערא דא וזא לסערא דא ומכסוה זמנא שחרו למעבד קרבין דא עס דא למיכב אומנא דא חולקא דחבריה ודינא דמלכותא כוה לכולכו עממין דמאן דגסיב חולקא דחבריה בקרבא כוי דידיה לעלמין ומינייהו גילף דישראל דנטלי ארעא דז' עממין בקרבא לא חקרו לסטים ולא

ולאו איכו גול בדייכו דסא כפי כוס דינא דיכו . דא איכו דקאמר כח מעשיו אינון עממין עובדי ידוי דקב"ה אגיד קב"ה חוקפא דילכוון דאיכו דינא דמלכותא דיכו לעמו דאינון ישראל בגין למיבב לכו נחלה גויס אינון ארעאין דנעלי מדחברייכו בקרבא דבדייכו זכו וכו לעמין בדינא דירוח' וישראל בדינא נעלי לכו בקרבא דבדייכו דייני לכו . ובג"ד משה ר"מ נמי לא הייס ונסיב לכו ארעא דסיחון ועוג בקרבא ודאין לכו בדייכו . סה"ד ולכל כמורא כגדול אשר עשה משה דאפיל מורא גדול בלבייכו דעממין כמ"ד שמעו עמיס ירגזון וכל דא אחי בגין יד החזקה דנעיל ארעא דסיחון ועוג בקרבא ואמאי לא חייס לאומין דילמא ימרון דנעיל בגזל וא"כ ישראל גופייכו ימרון דמשה לא קא מקיים אורייתא דיביב לכו דסא נעיל ארעא דסיחון ועוג בקרבא . אהא קאמר דלעיני כל ישראל . אכתיב ברישא דאורייתא בראשית איכו ספרא דבראשית וחסן דככי כוי דינא דמלכותא דעממין ובדייכו דאין לכו דסא מקמי דנסיב לכו משה וישראל סא בארץ כיסא חכו וכוו כמא זמנין דסוו נסבי לה בקרבא ואחשיכו אנפי ברייתא ועבדי לכו חכוס דאיכו כמות ובדא ליהוי אור לישראל לאהכרע לכו האי תיובתא למימר דברלונו נעלה מכם וכו' :

(ד) ותו כח מעשיו כגיד לעמו דאיח לאהערא כיון דסאי דינא דמלכותא דנספין ארעא דחברייכו בקרבא איכו עבדי ליה מדנפשייכו ולא אשכחן דקב"ה שרי ליה לבני נח אי הכי כיכי אסכים קב"ה בכהי דינא ואחרמיז באורייתא וכו נמי שרי לכו לישראל למיסב ארעא דעממין בקרבא . חיינת בחר דישראל קבילו אורייתא ואומין לא קבלוה נימא דקנסא קניס לכו כמ"ד אקרא דכופיע מהר פארן מפארן כחיר ממונס לישראל (קמא דף ל"ח) מייכו אשכחן דמקמי ככי יסיב קב"ה ארעא דעממין לאברהם כמ"ד לך אחננה ולזרעך . ואי קנסא כיכי קניס לכו עד לא יחובון . אלא ח"ה דכל עובדין דקב"ה אינון דא לקבל דא ואחנסיג עם בר נש כמא דבר נש אחנסיג עם חברים . סה"ד ואחבט לרעך כאוך חני ה' דאני ה' רחיס לך כמא דאח רחיס לחברך ואי אח סני ליה אנה נמי סנינא לך . בג"כ כיון דארעא איכו לקב"ה ופליג לה לאומין כמ"ד וסארץ נתן לבני אדם כמאי דאחנסיגו למיסב ארעא דחברייכו בקרבא ה"כ אחסיג לכו קב"ה דחברייכו נמי יסבון דילכוון בקרבא . ואחסיג נמי לישראל למיסב ארעא דעממין בקרבא אע"ג דגול אסיר מייכו כיון דקיל דקרקע לא מגזלא דסא קיימא בדוכת' כאי דאחנסיבט מינו' לא כוס ליה כס אלא יאוש לחודא וכויא ספקר בידא דמאן דנעיל לה . ובג"כ כד אחו ישראל ונעלי לה נסבי לה וכוו כס מספקרא . דא איכו דמחמס קרא ואמר כח מעשיו דאינון עובדי דבראשית דקב"ה עביד לכו כגיד לעמו ואודעיכו דארע' דילי' . אבל קשיא עובא דאמו אודעיכו למיבב לכו ירוחא דעממין

דעממין דהאי דאיגו נטלי ארעא דחבריוון בקרבא דא איכי ירוסא דירחי
 מאבכסחון דהכי אחכיוו כמ"ד וישמידוס וישנו חחס • ואיגו עבדי ללא
 כדינא וסיכי חסכים קב"ה בזה למיב גמי ארעבון דעממין לישראל • ואבא
 משני מעשה ידיו אמת ומשפט נאמנים כל פקודיו ולא עבד דינא בלא דינא
 דכמה דאיגו הכי איגו בדייכו וכמה דארון • כה"ד ולכל סיד
 בחזקה וכו' אשר עשה משה דנטיל ארעא קדישא מידא דעממין חבל חוזהא
 הוא דעבד הכי לעיני כל ישראל דכיון דקב"ה אבא לכו גזל סיכי שרי לכו
 ארעא דעממין • ומשני בראשית דינא דאורייתא דאחקריא ראשית דבנין
 ללא בעו לקבלא לה קנסיכו רחמנא • מיכו אכתי קשיא בראשית"ת ר"ת
 אברהם בן הרח ראש יודעי שמו דביומי' אכתי ליכא מאן דידע לקב"ה ולא
 לאורייתא ואמאי קנסיכו למיב ארעא דיכו לאברהם • אבא סייס קרא
 ברא אלהים את השמים והא הארץ ואיכי דיליה ועכ"ד וכארץ ביתה תוכו
 וזכו לדיא וריקניא מיחבבא דאחו אחריני וחריכו לכו • וכ"כ אחכיו
 בכדייכו קב"ה דא לקבל דא :

(ו) ורתו נמי כח מעשיו דיביב ארעא דעממין לאברהם ולבנוי כמ"ד כי
 לך ולזרעך נחתי את כל הארץ האל כגיד לעמו וכהדינא
 בספרא דבראשית ואכתיב נחתי ובקושטא איכו לחת להם דעחיד קב"ה
 למיב ואמאי כתיב נחתי הלא כמה דאחמר בי מדרשא רשב"ן אמר אפילו
 מאמרן של הקב"ה מעשה שנאמר לזרעך נחתי אהן אין כתיב כאן הלא
 נחתי • דא איכו דאמר ר"י משום כח מעשיו איכו דבורא דקב"ה דאיכו כח
 מעשיו דאיכו גופיה מעשה איקרי כגיד לעמו דאכתיב באברהם נחתי אע"ג
 דאכתי לה יבסא ממש הלא לחת להם דעחיד איכו למיב לכו לאשמועינן
 דכ"ע דיליה וברלונו יכיב לכו דבשעתא דנפק מפומיה דאיכו אקרי רעותיה
 הכוא זימנא איקרי נטלא מכס ונחב לנו • ואי תימא אי כתי מאי איכא בין
 דבורא דקב"ה לעובדא דידיה ממש • חרין דעובדא דעבד ממש לא אנטיל
 לעלמין דכמה דאיכו קיים לעלם ה"כ עובדוי • מיכו דבורא דידיה אע"ג
 דלא איש אל ויזב וכן אדם ויחנא • ואכתי חסיב מעשה אע"ג דלא אפשר
 הלא דלחקיים מיבא חבל בחר הכי אפשר דלא וכוו חדיר לעלם דהא כתיב
 בדבר ה' שמים נעשו וכתיב כי שמים כעשן נמלחו ואמרי רבנן שית אלפי
 שני כוי עלמא • ודא איכו טעמא דלא עבד לכו קב"ה בעובדא ממש הלא
 דבורא • ועל דא במקדש דעחיד לאחנא ב"ב כתיב ביה מקדש ה' כוננו
 ידך דכוי עובדי ידוי ממש דלחקיים לעלם • ודא איכו דסייס קרא מעשה
 ידיו ממש אינון אמת ומשפט דדינא הוא לאחקיימא • ואי כתי מאי בינייכו
 לבין כח מעשיו דאיכו דבורא • ומתרג' נאמנים כל פקודיו דפקודא דפקיד
 דבורא אינון נאמנים ובעי להיונוי דיבוי כתי • אכל עובדוי ממש אינון
 סמוכים

המזכים לעד לעולם כיון דעשוים בהמה ולאו דבורא חיון דכוי בעובדא דא חייבו דרמוז לעיני כל ישראל חיון חבבן דעלמא ברישא דידכו בראשית בוש חכ"ה דחייבו חברה' בן חרה בניני' ברה חלדים אח בשמי' כמ"ד בהבראס בהברהס וברה חלסום אח בשמים דבריר לחולקיה ג"ע דחייבו בשמים . ואת הארץ דא ארעא דישאל ובריר ליה ארעא בזמנא דהארץ יהיה תוכו וזכו לדיא וריקניא דיחבי בה אומין דעלמא דחיון כלל חשיבי . ובהכחא זמנא ורוח חלדים מרחפת על פני המים חייבו חברהס חיש חסד דחכני למים . וחסגלי עליה קב"ה והמר לזרעך נחתי וכו' ובהכחא זמנא בשר ליה קב"ה והמר חלבים יבי אור חייבו בהמ"ק דחייבו נכורא דעלמא וכהיא חמירה דידים ויבי אור חטבד מעשא :

(ז) ותו כה מעשויו הגיד לעמו חייבי חורייחא דכל מה דעבד קוב"ה בכהי עלמא על ידא דחורייחא חטביד דבה כוה מסחכל קב"ה וברו ליה כמ"ד בראשית ברה חלדים חאורייתא דחייבי ראשית ברה חלדים וכו' דחייבי מאנא דחומותא דקב"ה דבט עבד מה דעבד . וכהי חורייית' הגוד לעמו לתה להס נחלה גוים כמ"ד ויחן להס חרלות גוים בעבור ישמרו חוקיו כו' ובג"ד פחה בבראשית למימר דחאוריית' דחייבי ראשית ברה חלבים אח בשמים וכו' ולאו חייבי כמה דעבדין אומין דעלמא חורייחא דחייבו לפוס שכלא דבר גש ולפוס מאי דסליק ארעחיה . דהא בחאורייתא ברה קב"ה אח בשמים ואת הארץ דחייבי כולה שמבן דקב"ה ומחן דסבר דלא חיה בה חלא מילין כפשוטיהו בא חייבו טפשא רבא וחדמי ליה חטה דחורייחא דחייבי בר למוץ וחבן חורייחא דשאר אומין חייבו דבראשית בר אשית . ומחן דבטי למנדע חייבי חויא כולה שמבן דקב"ה ייזיל לעיני כל ישראל חיון דברבין דמסרין ליה עיניהו וחיון ליכירו ליה עיניהו וחיי דכתי הוא דע"י דלירופי שמבן דחיה בחאורייתא יכול בר גש למצרי ברין בעלמא כמה דחיון רבא דברא גברא . ותו אמור רבנן דבללאל כוה ידע לדרפא חסון דחטברו בכון שמיא וחרעא . ועילא מכולכו חברהס דעבד ס' יאורה דכיה יכול בר גש למעבד כתי . ודה חייבו דסמיך ליה בראשית למימר מחן חיון עיני כל ישרי' דידיעי למעבד כתי בראשית ר"ח חברהס בן חרה ראש יודעי שמו וחייבו מסריה לבנוי כמה דחיון בנוי דיעקב דכו משתמשי כוה כמה דחידע לעיני כל ישראל . ואי חיי בר גש בדרי בחראי דחין עוד כביא ואין חטנו יודע עד מה ובהארץ יהיה חבו ובוהו לדיא וריקניא ועלמא קחי בהסוכה כמה דחושך על פני חבוס חזו מיכה דחכתי לפוס עובדו וחורייחא דבר גש שריא עליה רוחא דקודשא . דא חייבו דסויס ורוח חלבים מרחפת ע"פ המים חיון דעסקי בחאורייתא :

(ח) ותו כה מעשויו חיון שמבן דמלאכין דחיה בעלמא דעשיה דעל ידיכו

ידויכו קב"ה הגביג ליה קב"ה אודעיכו לעיני כל ישראל רצונין דכחון
 דכולכו אחרמיזו באוריית' בר"ת וס"ח היינו דבראשית' איכו ברלש ת'
 דאיכו חייבין . וכמה דעל ידא דהנכו שמחן יכיל למבני בתים ובנינין בעלמא
 ה"נ יכיל לאחרובי ולמסחר כמה בנינין רצונין ושורין כמה דחוינין ב'סופע
 דעבד הכי בחומת יריחו דכבז לה כמה יומין וכמה זמנין ואמר שמחן
 קדישין דידע ובחר דאמר לכו וספול החומה תחתיה . היינו דקאמר קרע
 כה מעשיו הגיד לעמו דאיכון שמחן דמלאכי דהו כה מעשיו חורי לכו לעמי'
 לתח להם נחלם גויס דאיכי יריחו דחי לאו דקב"ה אודע לכו כככו שמחן
 דהתיידעו למארי קבלה דאחקריאח קבלה מעשיה לא הו וכלי בשום גזילה
 למיעל ליריחו ובג"ד אחיל בבראשית למימר דלעיני כל ישראל אחזי דביה
 רצבא דאיכי כביה דבראשית דאיכי בית גדול דהו מעידן דאחפריחו
 שמיא וכו' ועכ"ד זמנין והארץ היסה חכו וכו' לדיא וריקניא כחומה יריחו
 דכתיב וספול החומה תחתיה . ואיכי הווח חושך דנחחא לתחא ע"פ חכום
 ומאן יכיל למעבד כדן הס"ד ויאמר אלדים יכי חור דאיכו ע"י דאוריית' .
 ודא אחרמיז בר"ת דבראשית' ב'ה ר'יע ח'ור ס'ביעי י'ריחו ס'פול דביומא
 שביעהכ בעידנא דתרועה נפלה אשיחא דיריחו :

(ט) ותו

כה מעשיו אינון חרין ידן דאיח בכל ידא י"ד פרקין דבג"כ
 אחקריאח י"ד וחרין ידן אינון כ"ה פרקין . ודא איכו כה
 מעשיו איכו עבד לכו בכ"ח דאינון כ"ח פרקין הגיד לעמו כמ"ד חף ידי יסדס
 חרץ ואמאי הגיד דא בגין לתח להם נחלם גויס שאס יאמרו לסעים אחס
 נימא לכו כולי עלמא דיליה וברעוטיה יכבס לן . כה"ד לעיני כל ישראל
 דאינון חכימין דבהון יחזון בעיניסון בראשית ברה אלדים וכו' עד ותח הארץ
 דאיח כהאי פסוקא כ"ח אחוון דאינון לקבל כ"ח פרקין דחרין ידן דככו קב"ה
 ברה שמיא וארעה . ומ"ע אחרמיז הכי כי היכי דכשעתא דהארץ ארעה
 דשב עמנוין היסה חכו וכו' לדיא וריקניא מיחבבא וחריוכו לכו ישראל מינא
 בדה ינדעון דרוח אלדים היכו רעוהא דקב"ה . מרחפס אמיה אינון ישראל
 דעסקי באוריית' וברעוטיה שקלי לה"י . ואיח חא ומופס דברעוטיה כולא
 דהא אהעביד ביה ניסא למשה ויהושע כמה דכתיב שמש בגבעון דום וירח
 בעמק חילון עד יקום גוי חויביו ואי ס"ד דאינון לסעים לא עביד רחמנא
 ניסא לשיקרי סה"ד ויאמר אלבים יכי חור למשה ויכי חור ליהושע . ואע"ג
 דאסיקנא לעיל בחקונא ו' דשמיא וארעה אהעבידו בדבורא דקב"ה וכלא
 חמינא דאהעבידו בידוי דאינון כ"ח פרקין . לא קשיא דאנא סבור דבדבורא
 אחמחא ארעה ואחרידו שמיא וס"נ קיימי בקיומייכו ולא נפלי חמינא
 דקב"ה סה"ד עמודי שמים ירופפו ויחמכו מגערתו . מיכו יסודא וגופא
 דידכו בעובדי ידוי אהעבידו דככי דייק קרע חף ידי יסדס חרץ וימגיטעסח

שמים קורא אני אליהם יעמדו יהוה :

(יורד) ותו כח מעשיו חינוך כ"ה עמים דמיניכו קהלת עה לשחוק וכו' דעבד להוקב"ה לאהבגה דכו עלמא ואחרמיזו בקרא דבראשית דאיה ביה כ"ה חסון דחינוך לקבל כ"ה עמים דא"ת וע"ה אחתלפו באחכ"ע וחינוך כ"ה בגיד לעמו דכו איה עמים דקסין כנידים וע"ד קאמר בגיד . וקב"ה עבד בני עמים דאיה דכו יסורין לתת להם נחלת גוים איכי ארץ ישראל דאינה נקנית אלא ע"י יסורין כדנימא . חא חזי דישראל במדברא לא זכו לארעא דישראל עד דסבלי כמה יסורין וכמה כרפסקי דעדו עליהו . כ"ד בראשית וכו' עד ואת הארץ חינוך כ"ה חסון לקבל כ"ה עמים ואמאי אחעבידו בגין דובארץ היתה חבו וכו' לדיא וריקניה מיחבבה ולא זכו למיעל לגווה אלא עד דכוס חושך על פני חכום דכו"ל יסורי דאחשיכו אנפייכו במדבר' . וחו כוס חכום בהפוכא המות דמיחו במדברא אבהחייכו . ובחר ככי ורות אלדים וכו' ויאמר אלדים יבי אור דכו"ל נכורא בעדנא דעאלו לארעא קדישא . וחו אחעבידו כ"ה עמים דמיניכו לעב ומיניכו לביש בגין דבארץ היתה חבו חינוך עובדין דרשיעיא כמד"ר ויאמר אלדים יבי אור חינוך עובדין דלדיקיא ואחכי אחעבידו עמים לעב ולביש למסוי אגרא ועונשא למיסב מיניכו כל חד מאי דחזי ליה . וע"ד כתיב בסיפא דאורייתא ולכל היד החזקה דחינוך י"ד עמים דחינוך דינא קשיא וחינוך מורא גדול כמ"ד והאלהים עשה שיראו מלפניו . אשר עשה משה לעיני כל ישראל במדברא דאחיסרו בהני יסורין כמ"ד כאשר ייסר איה בנו וכו' ומ"ע עבד לכו ככי בגין תלת מילי דאמר רשב"י פ"ק דברכות ג' מחנוט עובות נתן הקב"ה לישראל וכו' לא ניהנו אלא ע"י יסורין תורה וא"י ועה"כ . תורה דכתיב אשרי הגבר אשר תיסרו ים וכו' . ארץ ישראל דכתיב כי כאשר ייסר איה אח בנו וכו' וסמך ליה כי ה' אלדיך מביחך אל ארץ עיבה . עה"כ דכתיב כי נר מלוח ותורה אור ודרך חיים חוכמת מוסר . היינו דסמך ליה בראשית דישראל אחיסרו במדבר' בגין ראשית דאיהי אורייתא דבה ברא אלדים וכו' ואיכי לא אחיבתו לכו אלא ע"י דיסורין ומינה ילפון בני נשא בכל דרא דלא יזכון לה אלא ביסורי . כה"ד דוד יסור יסרני ים ולמות לא נחנני ובג"ד אני אומר פחתו לי שערי דק חינוך שערים המלוינים בהלכה בתי מדרשות אבא בס אודה ים כמ"ד מודה אני לפניך שמתח חלקי מיושבי בהמ"ד . חניינא בני יסורין אהו לכו בגין דבארץ היתה חבו וכו' לדיא וריקניה דכל חילנין דעבדי פירין קלינו לכו יחבי ארעא דישראל כד שמעי דישראל בעו למיסב לה . ובג"ד אשחבו ישראל במדברא עד דבדרי כל בני חילנין כמה דהו מעיקרא כדאמרי רבנן . חליחאם בגין עה"כ דאזי לאו יסורין כוס חושך על פני חכום בהפוכא המות דבחר דמיה בר גס ליהו חפוכא על אנפוי ולא ליחזי

ליחוי יקרא דשכינתא ובגין יסורין דסבלי במדברא . רוח אלכיס מרחפת
 על פני המים אינון דרא דמדברא דעסקי באורייתא זכו דרוח אלדים פריסא
 עלייכו וידעי פליאן דאורייתא . ואמר קב"ה יכי אור ויכי אור דליכוו לכו
 נכורא בעלמא דין ובעלמא דחתי דזכו לעלמא דחתי בניני דמשה כמד"ר
 כדי שיביא עמו מחי מדבר הס"ד וירא אלדים אח האור כי עוב דאיכ' בהדייכו
 משה דאחמר ביה וחרא לחוהו כי עוב :

(יא) ותו כח מעשיו אינון כ"ח עובדין דעבד קב"ה עד דאייחי חוה
 לאדם ודא איכו חושבנייכו ברא אלדים אח השמים חד ואת
 הארץ תרין ויאמר אלדים יכי אור חלה ויבדל אלדים בין האור הרבע . יומא
 תניינא ויעש אלדים אח הרקיע חמש ויבדל וכו' שית . יומא שליחא יקו
 המים שבע חדשא הארץ חמינא . יומא רביעאה ויעש אלדים אח שני
 המאורות הא ע' י' ויתן אותה אלדים ברקיע הא י"א י"ב . יומא חמישאה
 ויברא אלדים אח החנינים י"ג ואת כל נפש החיה י"ד ואת כל עוף ע"ו .
 יומא ששיתאה ויעש אלדים אח חית הארץ ע"ז ואת כל הבהמה י"ז ואת כל
 רמש י"ח ויברא אלדים אח האדם י"ט זכר ונקבה י' . בחר הכי וייר ה' את
 את האדם עפר מן האדמה כ"א ויפה באפיו נשמה חיים כ"ב ויעע גן בעדן
 כ"ג וישם שם את האדם כ"ד וילמח כ"ה כ"ה ויקח אחת מללעותיו כ"ו ויבן
 ה"א את הכלע כ"ז ויביאה אל האדם כ"ח . והני כ"ח עובדין דעבד קב"ה
 עד דאחחקנו אדם וחוס אלעריך קב"ה למכחבניכו באורייתא ברישא למילף
 מינייכו דישראל אינון עיקרא דעלמא ובגינייכו עבד כל הני עובדין דהא חני
 עובדין דאכתיבו באורייתא דבראשית לא יכתיבו לשאר אומין דאע"ג דלא
 בעו לקבלא אורייתא ואמרי תורב מה כתיב בה לא חרנח לא חנאף וכו'
 כמד"ר האי איכו בפקודין דבה דאינון מהחודש הזה לכם . אבל הני עובדין
 דבראשית דאינון אחעבידו בניייה דאדם כו"ל לקב"ה למיכב לכו נמי לשאר
 אומין דאינון נמי בניי דאדם . אלא שמעח מינה דלא חקרין בניי דאדם חלא
 ישראל ואינון עיקרא דעלמא ודידכו הוא ומאי דיכב קב"ה ארעא דישראל
 דאיכי עיקרא דעלמ' לשאר אומין בניי דבעו למיפלח יסה ולמעבד לה ישובא
 וכד מעא זמנא דישראל למיכב הא סליק לשאר אומין ולא גולי לה ישראל .
 ואחדמו בהא למאן דחית ליה חרין גוברין בבית' ואזל איכו לאחרא רחיקא
 ואהו בני חרי ומינלו בהדרי מר אמר אנא ברא דיליס ולי אחחוי לאחעסקא
 בכל דיליס ומר אמר אפכא . אמאן ניסמוך למיכב נכסי בידים הא ודחי
 דסמכיין אמאן דחית בידים כל כחבי חושבניו וכל עובדין דעביד בניייה
 כולכו כתיבי בפנקסיה . דמסא מוכח דאיכו בריס ואידך עבדא הוא .
 הס"ד לעיני כל ישראל בראשית . דכחי ספרא דבראשית אכתיב לעיני כל
 ישראל ולא אחתייב לשאר אומין דאינון נמי בניי דאדם . מהא מוכח דהארץ

דלחטסק בפומי' באוריית' חכנע לז' סיכלין דמסאבות' וחרין לון מאחרייכו .
 דא חיכו דלא תריכו ישראל ז' עממין חלא בחר דקבילו אורייתא . הס"ד
 כח מעשיו כגיד לעמו בריב אורייתא דחיכי בראשית לחת להס גחלת גויס
 דבמאי דמתרכי סיכלין דמסאבות' דלעילא לקבליכו גמי' אחתרכו ז' עממין
 דלחחא . ודא חיכו דכתיב ויהן להס ארלות גויס בעצור ישמרו חוקי
 וחורותיו יגורו . ודא חיכו לעיני כל ישראל . בד' יתעסקו באורייתא
 דלחחיל' בבראשית דין והארץ כיסה חכו חיכי סט"א דלחחרכת וכות לדיא
 וריקניא וחוכך על פני חכוס סט"א דמותא מ"ט בגין ויהמר אלדים יכי
 חור דא קדושה ואיכי חריכת להסיח סטרא :

(יג) ותו כח מעשיו חינון כ"ח מילין דחיה בעלמא דעשיה דחינון ז'
 רקיעין שבע ארלות שבעה ימים דחינון סחרי לארעה דישראל
 ואינון ימא רבא ימא דעברי' . ימא דסבכי , ימא דמילחא . ימא דחילת .
 ימא דחילחא . ימא דחספמיתא כמ"ד בחלמודין . ואיח גמי' שבעה חקלימין
 בארעה עילאה דחיכי חבל וכולכו אחרמיוו בבראשית גוט' ז' ב' ר' קיעין
 ח' ארלות ש' בעה י' מים ח' חומין דחינון חקלימין ועל דא בקרא דבראשית חיה
 ביה ז' תיבין לקבל ז' דבכל חד מהני דאמרן ואיח ביה כ"ח חסון לקבל בני
 ד' דחיה בכל חד שבעה . וכל דא לאודעה דעל ידא דאורייתא דחקיימו
 בני כמ"ד חס לה בריחי יומס וליכס חוקות שמים וארץ לא שמת' . ומאן
 דמקיים לון אחחיו למיכב ליה חולקא עבא דחיה בשבע חקלימין דחיכי ארעה
 דישראל . בג"כ ישראל דמקיימי לכו ע"י דאורייתא זכי לכו קב"ה בארעה
 דשבעה עממין דחיכי חולקא עבא בעלמא דין דאורייתא דארץ ישראל מחכים .
 דא חיכו כח מעשיו דחיה בעלמא דעשיה כגיד לעמו לחת להס גחלת גויס
 חיכו ביה המקדש דחקרי נחלב כדחיתא בזבחים דחיכו חוס חתריה בידא
 דגויס מעיקרא . הס"ד לעיני כל ישראל יכיב אורייתא דחיכי ראשית ואכתיב
 ביה כ"ח חסון לקבל כ"ח מילין דעלמא דעשיה למימר דע"י דאורייתא
 הארץ כיסה חכו וכו' לדיא וריקניא מיחבסא חינון ז' עממין דמאן דמקיים
 לעלמא דחינון ישראל נעלי שפר ארעה דחיכי ארץ ישראל ואיגבו אחסון
 למיכב בה בגין דחמן רוח אלדים דחיכי רוחא דקודשא פריסא על חינון
 דעסקי באורייתא . ודא חיכו מרחשח וכו' וחמן שכינתא שריא כמ"ד לא זזה
 שכינה מכותל מערבי . הס"ד ויהמר אלדים יכי חור ויכי חור :

(יד) ותו כח מעשיו כמ"ד עלמא האמן מקיים חיסא שמים רבא
 דאגדחא וסא חתידע דחיה באי"ר כ"ח תיבין כמ"ד דבג"ד
 חמרי העונה חיס"ר בכל כחו ודא חיכו דבראשית גוט' חיש"ר ב"ת דחיכו
 ר"ת בחר חורב ח"כ בחר חפילה דבחר ללוחא ח"ג בחר אורייתא ח"ג חמריין
 יש"ר ובג"ד ברה אלדים חס בשמים וחס בארץ דחקיימו בגין איס"ר דחמרי
 ליה

לים שיכי כל ישראל חינון רבן בשעתא דעסקי באורייתא דליכי ראשית ודא
 איבו כח מעשיו דבני כ"ח אחוון דליש"ר דבכו אחקיימו עובדי ידוי דקב"כ
 סגיד לעמו דליבו בשעתא דאמרי אנדחא דבחר בגדה אמרי ליש"ר . לחת
 לקס נחלת גוים דכיון דמקיימי עלמא דדינא נטלי ארעא דז' עממין דא
 איבו דסיים קרא מעשי ידוי אחת ומשפט דבדינא עבד הכי למיכב ארעא
 לישראל בגוין דנאמנים דאיבו אמנים סמוכים לעד לעולם דעל ידיכו עלמא סמך
 ואחקיים לעד . וע"ד כד בעילי אורייתא ולא אמרי כ"ח אחוון דליש"ר אחמר
 בכו וילכו בלא כח לפני רודף רבן דכוו בלא כ"ח אחוון אזלי מאחרייכו
 וגלו . היינו דקאמר לעיני כל ישראל חינון רבן אי עסקי באורייתא דליכי
 ראשית ואמרי ליש"ר דאחרמיו בבראשית כדין ברא אלדים אח השמים
 ואחקיימו ואי לאו וסארץ סיחכ סכו וכו' לדיא וריקניא דאחחרכו מינה :
(מזו) תו כח מעשיו דעבד עם אדכ"ר דאגה ליה בקדמיתא בג"ע ובחר
 דחב חריך ליה מתמן בגיד לעמו ובחביה בריש אורייתא לאלופא
 לבני נשא אגרא דידכו בעלמא דאחי דאי חינון לדיקים כאדכ"ר מקמי דחב
 קב"כ אוחיב לכו בג"ע ואי חבו קב"כ חריך לכו מג"ע . וכו"י ילפינן מקין
 דבחר דקטיל להבל אחגזר עלוי למכווי נע ונד בארץ . וכו"י ככל בר נש
 דחב לא אית ליה גיחותא בהכחא עלמא כמ"ד ואח נפש אויבין יקלענה בחוך
 קף קל"ע ולא אית ליה גיחותא בעלמא דין כדאשכחן בשבגא דכחיב ביה
 סגס ס' מטלעך טלעלכ גבר . וחו מאי דאחגזר בקין נע ונד כילף מיניה
 הוא דגלגולא דבר נש דחב אהגלגל כמה זמנין ועאל ונפק מגופא לגופא
 ומאחא לאחר . ואי עביד חיוכתא כו"ל גיחותא כמ"ד בקין ויכב בארץ נוד
 קדמח עדן . ויריח ש"י עלמין . דא איבו דקאמר כח מעשיו דעבד באדם
 וקין דאחיב לקין קדמת עדן ואדם אחרך מג"ע כל דא אורי דלע"ל בעי
 קב"כ למיחב לכו נחלת גוים חינון ש"י עלמין דכשחא יכיב מיכייכו לישראל
 ארעא דז' עממין דכוו חחות רשותא דל"א מלכים ולע"ל יכיב לכו על חד
 עשה לקבל שבטין אומין דכי סיכי דארעא דז' עממין ירחי לה ל"א מלכים
 כ"כ שבטין עממין ירחי לכו ש"י מלכים וסב"ס עמיד לאנחלא כל דא לישראל
 כחה דאמה רבנא תי"ע ז"ל כסיפא דעוקלין . ודא איבו דקרי קרא נחלת
 גוים וגא קאמה נחלת ז' עממין דכח נחלת שבטין עממים בעי למיחב לכו
 לע"ל . ומיגה ילפת שאם יאמרו אוס"ע לסטים אחס שכבשחם ארץ ז' עממין
 יימרון ישראל סעולם ומלאו שלו ועמיד למיחב לן מלא עולם דחינון ש"י
 עלמין וספחא יכיב לן חד מעשרה . הכ"ד לעיני כל ישראל חינון לדיקי
 דבכל דרא ודרה . בראשית בראת ש"י וכני עלמין ברא אלדים אח השמים
 דמכסוה ומגא ברו לכו בכדי שמים וארץ . וחו אית למימא דבני ש"י חינון
 פלגא

פלגא דחר"ך פקודין דאורייתא ודרבנן ואמאי לא כוו חר"ך אלא דקוב"ה
 פלגיכו ש"י עלמין בג"ע דארעא וש"י אחרנין בג"ע דלעילא . ודא חיכו
 בראשית ברחא ש"י אח כשמים כבדי ג"ע דלעילא . ואת הארץ אינון ש"י
 דהוו בג"ע דארעא . ולקבל דא חי ובהארץ סיחא חכו לדיא וריקניא דאין בור
 ירא חטא חית לקבליכו אחרין בניכנס וכו"ל חושך ע"פ בניכנס דחיסי
 עמיקא כחכוס . ואי כדר ביה בתיובתא ושריא עליה שכינתא דחיסי רוח
 אלדים . כדן אמר יכי אור :

(טז) תו כח מעשיו אינון מלאכי עילאי דנחתי לתחא לארעא ועליהו
 אחמר הנפילים היו בארץ בימים ההם וגם אחרי כן אשר
 יבואו בני האלהים אל בנות האדם וילדו להם כמה הנבזרים אשר מעולם
 הנשי כהם ואינון אקרונ מעשיו דאינון עובדי ידוי דקב"ה כמ"ד טושה
 מלאכיו ולא כנוי דאדם דאינון עובדי אדם וכה דידכו דאינון בנין דאולידו
 כמ"ד כחי וראשית אוני . אגיד קב"ה לעמו דמכני מלאכין נפקי רפאים
 ענקים . לתח להם נחלת גוים דמחא אשחמע דארעא דישראל קב"ה יכבה
 לכו במחנה ולא בחילא דידכו נטלי לה דכא עלייכו אחמר ונכי בעינינו
 כחנבים וכן היינו בעיניהם . כ"ד לתח להם ארעא דכוס מחחזיא למכו
 נחלת גוים כוס ירוחא דליח לה הפסק דכא לא חית עמא דיכול לנטלא
 מינייכו בחיליה . ה"ד לעיני כל ישראל יחזון בעינייכו בראשית ברא אלדים
 אח כשמים אח לאסגאה אינון מלאכים דהוו בשמים ובחר ככי נחתי לארעא
 וכוו אח הארץ . ועכ"ד דאינון גבורים ענקים נטלי לה ישראל מינייכו ובהארץ
 סיחא חכו ובכו לדיא וריקניא מיחבהא וכל דא לאו בחילא דב"ג אלא ברוח
 אלדים דחיכי מרחפה על אינון דנטלי אורייתא דאמחילא למיא :

(טז) ותו כח מעשיו חיכו מבולא דחייתי לעלמא דחיכו דינא קשוא
 דליח כווחיה דעבר קב"ה בעלמא . כאי כח אגיד קב"ה
 לעמים דמיניה אח יליף דבחר מבולא אשחאר עלמא לבנוי דנח דאינון שס
 חס ויפח וארעא דישראל נפלה בחולקיה דשס כמ"ד ומלכי אדק מלך שלם .
 וע"ד כד אחי אנרכס לארעא ואיכו מזרעא דשס כתיב וכהנעני אזו בארץ
 ואמרי רבנן דכוס כנטן אזיל וכביש ארעא דישראל דחיסי בחולקא דשס .
 בג"כ אמ"ל קב"ה לאנרכס לזרעך אחן אח הארץ הואח דאנא עמיד לאכדרא
 לה לבנין דילך דאינון מזרעא דשס . ה"ד כח מעשיו דאיכו מבולא סגיד
 לעמו דמיניה אח יליף דאינון חזו למיכב לכו נחלת גוים . דנחלת חיסי נטע'
 כ"ח ל"ח דברישא יתיב בה נח ובנוו וחו יתיב בה כנטן חלחין שנין דאינון
 מגזרח בין הבתרים עד דאחיליד ילחק ות' דאינון ח' שנה משעתא דאחיליד
 ילחק עד דנפקי ממלרים . ה"ד ומושב בני ישראל וכו' ח' ושלושים שנה
 ופרשי לה דאינון מכין בבתרים עד דאחיליד ילחק ועד דנפקו ממלרים

וממאי דיתני בה כנענים ח"ל שנין ש"מ דתיבי לישראל בניו דשם . דכא
 בקדמייתא הוות לנח ובחר הכי אחנעילת משם בריה ח"ל שנין ובחר הכי
 אחסדרה לבנוי דשם . וכני מילי אחרמיזו בישראל וסמך ליה בראשית
 דישראל איכו נוע' ירושלם ש' היא ר' אחיב ח"ל ישראל בראשית נוע' ב' ראש
 ח' ומוח ש' נטה י' שבו ח' ולמד דישראל דתיבו ח"ל . ואי תימא הא אחזיקו
 בה אהא קאמר בראשית ברא וכו' ואיבי דילי דהא והארץ היסה חכו וכו'
 ואייתי מבולא . ובחר הכי ורוח אלדים מרחפה פריסא ע"פ המים איכו
 אברכס איס הכסד דאמחיל למים ואחגלי עליה קב"ה ויהנס ליה :

(חי) ותו כח מעשיו איבי מילכ דתיבי חילא וחוקפא לכל עובדין דעבד
 קב"ה בעלמא דכולהו לא מחקיי' אלא בגינס . הכ"ד חס לא
 בריחי יומס וליכ חוקות שמים וארץ לא שמתו בגיד לעמו וכחבס בריס
 חורייתא . ומו בגיד איכו חסוך כמ"ד גידו חילנא דקב"ה סמך בהדי דאברכס
 בעידנא דמל כה"ד וכרות עמו הכרית וכדאוקמוס . וכל דא בגיד לעמו לחס
 להס נחלח גויס דישראל דחינון גזירין ומקיימי עלמא חינון חזו למיסב ארעא
 דישראל דתיבי עזורא דעלמא ובג"ד לא עיילינכו לארעא דישראל עד דגזיר
 לכו לכולהו כמ"ד ביבושע עשה לך חרבות לורים וסוב מול חס בני ישראל
 שניח . ועבד קב"ה הכי כי יכיבי דלא יקטרגו עלייכו שבעה עממין ולימרו
 לסטים אחס וכו' בג"כ גזיר לכו דעל ידא דמילכ חינון מקיימי לארעא
 וברעווחא דקב"ה שקלי לה . בג"כ נטיך חורייתא רישא בספיא לעיני כל ישראל
 פקיד קב"ה . בראשית אחוון ברי'ה ש'א דיטול פורחא מכהי בריח במאי
 דיחסיך ליה דבג"כ ברא אלדים חס השמים ובגינס אחקיים עלמא ובג"כ
 והארץ היסה חכו וכו' לדיא וריקניא מיחבכא חינון ז' עממין ורוח אלדים
 רעווחא דקב"ה מרחפה על פני המים פריסא על ישראל דחינון שפילו כמיא
 כה"ד וממדבר בגין דעבדי גרמייכו כמדבר יכיב לכו קב"ה מחנה ארעא
 דישראל דתיבי נחליאל נחלס לאל ארץ אשר ה"א דורס אחס דלא יכבכ לשרין
 דעלמא ואנחס לחולקי' ולסימנא דא יכיב אנחסא דתיבי שכינחס חמן כמד"ר
 מעולם לא זז שכינחס מכותל מערבי למימר דחמן קאי ואיבי עיקרא
 דמדורא דילי חסר דאחסא חמן דככי כלכחא . כה"ד ויאמר אלדים יכי
 חור דתיבי שכינחס ויכי חור :

(יט) ותו באורחא דדרשא כח מעשיו קרי בה געשוו כה"ד ויחרו ללו
 כננים בקרבה וכו' וידו אחווח בעקב עשו ואמרי רבנן דהו
 מריבין בנחלח שני עולמות . ואחסזי דבגין דבחר הכי עבדי שלמא ועשו
 נטייל עלמא דין ויעקב עלמא דחסי . אהכי כתיב ואחרי כן ילא אחיו וידו
 אחווח בעקב דבחר האי פלוגחא נפיק יעקב וידיה שלטא בעקב דתיבו סיפא
 דתיבו עה"כ ויומין דמשיחא וכה"ג אמור במדרשא . ודא איבו כח דתיבו
 חילא

חילא וחוקפא דכו"ל בעשו דשליט עליה וידו חוחה בעקב . והאי כח כגיד
 לעמו ואכתיב באורייתא דא חיבו סימנא דעתיד קב"ה למיכב לכו נחלא גוים
 דאיסי האי עלמא דכוות נחלא לעממין כירוחא דאין לה כפסק דא כל יומין
 דעלמא דין חיבו לכו . וכי אתרמיז ברישא וסיפא באורייתא לעיני כל יחזון
 כולא דלישראל דחיבו יעקב בראשית ברא אלדים וכו' דבקדמיתא הארץ
 סווח ליעקב סכו וכו' לדיא וריקניא ולית ליעקב בגווס אלא יומין דבית
 ראשון דאינון כחושבן סכו ויומין דבית שני דאינון כחושבן סיחא וכדר וחושך
 על פני סכום דאחשיך אנפיה מגו גלוסא . ואימתי שליט בעלמא אכא קאמר
 ורוח אלדים מרחפת דא רוחא דמשיחא כמד"ר דבסכוח זימנא ויאמר אלדים
 יכי אור . וע"ד קאמר ר"י מ"ט פתח בבראשית משום כח מעשיו כגיד
 לעמו דשלטנותא דידכו חיבי בסיפא דליחיב לכו נחלא גוים . ובגין דקשיא
 אי הכי סיכי נטלי חולקא דעכו ודעמיה חיבי ארעא דעממין . אככי פתח
 בבראשית למימר דכ"ע דיליה ולא דעשו ואי ברעותיה יבסא לן לאו גזילה
 חיבי . היינו דקאמר שאס יאמרו אוב"ע לסעים אחס שכנסתם וכו' דאע"ג
 דדינא דידכו דמאן דנטיל בקרבא חיבו דיליה ודינא דמלכותא חיבו כני מילי
 מדידכו דעממין לכדדי דכאי עלמא חיבו דידכו אבל מדידכו לישראל דלית
 לכו חולקא בעלמא דין כמה דאסבימו אבהתא יעקב כדדי עשו אי הכי
 לסעים אחס שכנסתם . ואכא ניהדר לכו דאסכמותיס דיעקב דלא לינסוב
 חיבו בחיליה מהאי עלמא מידי אבל אי קב"ה יכיב ליה במתנסה יכיל למיסב
 לה ולא חיבי בכללא דפלוגתא ואסכמותא דאסכים כדדי עשו דחיבו נטיל
 מדקב"ה . ס"ד סעולס ומלואו שלו וברטונו נטלה מכס וברטונו נחיה לנו .
 ובג"ד אחיל בבראשית למימר דכ"ע דיליה ואי משכחא וכו' הארץ סיחא לישראל
 סס"ו חושבן ח"י וסיחא חושבן ס"ך וכדר חושך דגלוסא לא סימא דכו לית
 פורקנא אלא רוח אלדים מרחפת פריסא על אינון דעסקין באורייתא דאיסי
 מים . ויאמר אלדים יכי אור בקדמיתא ולעס"ל כמי יכי אור . אימתי ביומין
 דמשיחא . ויכי ערב ויכי בוקר יום אחד :

(כ) ותו כח מעשיו רמיזא קא רמיז אמאי דאלטרין למכתב בספרא
 דבראשית ויכיו חיי שרה מאה ועשרי' ושבע שנין . וע"ד בחיבת
 מעשיו אית שין במאלית דאיסי רמיזא לשרה ואשתאר מעי"ו דחושבנניכו
 קב"ו וכדדי חיבה אינון קב"ו לקבל שנין דשרה ואכתיבו באורייתא וכו' אכתיב
 שני חיי שרה דכולהו סוו לעיבותא כמד"ר בנין לאודעא דזכותא דידא אכני
 לבנין דידא כמה דחינון האב זוכה לבן בנו וכו' ובעושר ובשנים וכו' ודא
 חיבו דאחמר במדרשא ויכיו חיי שרה סס"ד יודע ס' ימי חמימים ונחלאס
 לעולם חכיה . דבגין דקשיא אמאי אלטרין למכתביכו באורייתא אכא
 תרין דאכתיבו למיודע דידע קב"ה יומין דזכאין ואשלמיכו ואע"ג דכוות
 שרה

שרה חזיא למחיי כשנין דהברסס קע"ה שנין קב"ה שבק זכותא דידה לברכא
 הס"ד וגחלתם לעולם חכים. ודא חיכו דאמר במדרשא ויהיו חיי שרה
 ר"ע היה יושב ודורש ראה לבור מהגמגמין אמר מה ראתה אסתר שתמלוך
 על קכ"ז מדינות אלא חנה בת נחמיה של שרה שתיחה קכ"ז שנים ותמלוך על
 קכ"ז מדינות. ואיברה דהאי מדרשא בעי דרישה ופרישה דכוליה מקשה
 ולמאי דאמרן הכי פירוש' דעיקר שאלתא דר"ע הווח כיון דישראל אינון חבו
 וגלו על דלא קיימו אורייתא חי הכי מאי חזיא אסתר ואמאן סמכא למיעל
 גבי אחשורוש לאגולא ישראל ולממך עלייכו מלכותא שלימחא הא מאי דכוח
 לכו אנסיב מינייכו ואחגלו בחובייכו ואככי שליט עלייכו המן ומאי סימנא
 חזיא דתנח"ל ל'. ואח"כ ר"ע חנה בת נחמיה דשרה דתיחה קכ"ז שנין ואשחא
 משנין דילה דלא אשחתימו ואינון כוו אגרא דבעי קב"ה לציחייכו לברכא
 דאיבי אסתר דכווח גלגולא דשרה דבסהוא זימנא בעא קב"ה לאשלומי אגרא
 דשרה. דא חיכו דתיחה קכ"ז שנין ברישא ואינון סימנא דגלגולא חתיינא
 חמלוך אקכ"ז מדינות. ודא חיכו כח מעשיו דאינון שנין דשרה הניד לעמו
 וכחייכו באורייתא דאינון סימנא דבעי למיכב לכו נחלת גוים דאינון
 קכ"ז מדינות ואינון אגרא דקכ"ז שנין דלא חנה ככו שרה בגלגולא קמא.
 אלא בנין דאית לאתערא חי זכותא דשרה אחי ליומין דאסתר דאיבי
 גלגולא דידה חי הכי כיכי עאלו לארעא קדישא ארעא דשב עממין. אהא
 אחיב ברצונו נחנס בנין דסהוא דרא כוו עברי רעותיה דקב"ה אחיב יסבה
 לכו זכותא דשרה אלעריך לזימנא דלא כוו עבדין רעותא דידה. הס"ד
 בפרשתא דויך וחרס אפי בו ביום הכהא והסחרתי פני מהס והיה לאכול
 ומלאוכו רבוח רעות ולרוח ואמר ביום הכהא כלא על כי אין אליה בקרבי
 מלאוכי הרעות האלה ואנכי הסתר אסתר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר
 עשה כי פנה אל אלהים אחרים. והני קראי אית לאתערא כהו עובא למאן
 דדאיך אלא דאחו לדרשא כי הא דאמרינן פ"ק דמגילה דף י"ב מ"מ נחתיבו
 שוגאיהם של ישר' כליה אמ"ל אמרו אחס אמ"ל מפני שנהנו מסעודתו של
 אחו דשע. א"כ שנסושן יברנו שכל העולם אל יברנו. אמ"ל מפני שפסחחו
 לאלם. אמ"ל וכי משוא פנים יש בדבר. אמ"ל הם לא עשו אלא לפנים אף
 בקב"ה לא עשה עממם אלא לפנים. ובהא נמי אית לאתערא מאי אמרו
 אחס הא בנין דא שאילו ליה בנין דלא ידעי וחו דבשר אמרי מפני שנהנו
 ואי הכי הא ידעי ואמאי שאלו מפני מה. וחו אמאי לא אקשי לכו רשב"י
 דהיכי הוי עונשא דתיחה אמאן דעבר ואכיל בשולי נכרים. אלא דאינו
 שאילו מפני מה בנין דידעי הני תרי טעמי ואהא שאילו מאן הוא טעמא
 דבניווי אחתיבו דכלל חד מהני טעמי אית עליה חיובתא. אהא שאיל לכו
 אמרו אחס טעמי דידעיתו ואנא אחיב לכו. אמ"ל מפני שנהנו דאינו עפו

מסחבר בגין דעברו על דברי חכמים דגזרו אפסן מבוס יינס ואיינס משוס
בנותיכן ועל בנותיכם מפני ד"ח דאיכו ע"ז כדאמרין בע"ז . וקי"ל דהעובר
ע"ד חכמים חייב מיתה בג"כ אחייבו כלים . מיכו חי בחר הכי שביק לכו
קב"ה לא קשיא משוא פנים יש בדבר דהא אחייבו מיתה וסגי לכו בהא זכין
דחבו אשתביק לכו . אמ"ל רשב"י שפיר קאמריתו . מיכו קשיא דכל העולם
אל יברגו דהא לא חללי . אמ"ל אמור טעמא דאיכו עיקר לדידך . אמ"ל
מפני שהסתחוו לללס . אמ"ל וכי משוא פנים דחי הכי כיכי שביק לכו
הכתיב לא תסתחוו להם ולא תעבדם כי אנכי ה'אל קנא פוקד עון
אבות על בנים על שלשים ועל רבעים לשונאי . ואי הנהו בגין דידכו דלא
פלחי ללמא דנבוכדנצר אחחו לכליה בגין אבכהייכו ומשני דהס לא עשו חלת
לפנים דפלחי מירחא ולא הימנו בה בלבייכו . ובג"כ קב"ה לעריגכו בקדמיתא
ובחר הכי שביק לכו כד ללו קמיה . היינו דאמר קרא וחרה אפי בו ביום
ההוא ביומי דהמן והסתחתי פני מהס ועזבתים דשביקנא לכו ביומא הדין
ולא כל יומיא . והיה לאכול דכל דא הוה בגין אכולה דאחנהו מסעודתא
דסהוא רשע . אבל בגין דומלאוהו רבות רעוה ולרוח ואחקשי ליה אמאי כל
ככי ואמאי הוה הכי בכל עלמא דהנהו לא חללי מסעודתא . בג"כ ואמר
ביום ההוא טעמא אחרינא בגין דפלחי ללמא . וע"ד קשיא לכו הלא על כי
חיין חללי בקרבי מלאווי הרעות האלס דלא אחחו לי בני בישיך אלא בזונגא
דלית חלכא בקרבי דאיכו כד פלחנא לע"ז ברעותא דלכא אבל חנא פלחנא
מדחילו ולבא דידי לא הימין בה . בג"כ ואנכי הסתר דאיכו אחוון דשרה איכי
אסתחרת בגו אסתר דחרוויכו אסתר ושרו חיוון פני דחיוון רעותא דילי
כמ"ד באור פני מלך חיים בג"כ לא כתיב ככא מהס . היינו דקאמר ביום
ההוא דחייטינא לכו לעלמא בההוא זימנא ואנא אסתירל' פנים של זעס ביומא
הדין על כל הרעה אשר עשה ולא חימא משוא פנים יש בדבר דהא כי פנה
אל חלכיס אחרים פנייה לחודא ולא עבדי חלל לפנים בג"כ עביד בהדיכונ
לפנים ובחר הכי שביק לכו . היינו דקאמר רבנן המן מן הסורה מנין
ומייתו קרא המן העץ אשר לויתך לבלתי אכל ממנו אכלת . הכי פירושא
המן העץ דעביד עץ למחלי עליה מרדכי דאיכו בשושן . מ"ע אחיא עליהו
גזירחא הדין אחא קאמר אשר לויתך לבלתי אכל ממנו אכלת . ובגין דלא
מחי בהו אגזר קב"ה עליה למשלע ביה המן . דא איכו דקאמר מרדכי מן
הסורה מנין דאחייב בהכי הא איכו לא חילל אחא מייחי קרא ואחס קח לך
בשמים ראש מר דרור דאע"ג דחיוון בשמים וריח דידכו עב ולא סרת . הא
מיכא ראש מר דרור דאיכו רישא דעמא ועל דא קני בי' המן כמד"ר נבוב
קשאוהך ברמים . וכל דא אחרמינן בבראש"י דחמן שרי חמן אב"ה דאיכו אברהם
בן חרה . והו בראשית חמן באסתר . דשיין ימנית ושמאלית חדא חיוון וס'

בשין אסתלפו באהוון דזסטר"ך . והכי רמיז דשרי אהגלגלת באסתר ובגיטיבו
 אחקיימו שמים וארץ וכל דבהדייהו דאי לאו אינון כוו ישראל אחתייבו כלים .
 וחו אהרמיז' שרה בתיבת והארץ אי חחליף לדי בשין באהוון דזסטר"ך ליכוו
 והארץ אהוון ושרה . דא איכו דקאמר ביחה סחו וצכו דלא נטלא אגרא דידה
 בעלמא . וחושך על פני דאחשכו אנפסא בתכוס דאיכו סמוח ואגרא דידה
 כוס בזימל' דרוח אלדים מרחפת על פני אינון מרדכי ואסתר פני הדור סמים
 שושבן סמן דזימווי סטול אגרא . ויאמר אלדים יכי אור כמ"ד ליכודים
 ביחה אורה :

(בא) ותו כח מעשיו וכו' . ס"ה דכל מאי דאכתיב באורייתא ברישא
 ובסיפא כולא אלטרין דכאי דאכתיב ברישא דאורייתא איכו
 אורי ואוליק דמאי דפקיד בסיפא איכו קושטא . סה"ד ראש דברך אמח וכמה
 דדרשי' מראש דברך כיכר ססוף דברך אמח ובג"כ בראשית ברה אלסים
 אהרמיז כהו ס"ה אמח למימר דמריש אורייתא דאיכי בראשית וכו' אהרמיז
 כה דס"ה דאיכו סוף דברך אמח . הא קמן קב"ה אמר למיכב לן ארעא
 דשבעה עממין ולנטלא ממונייהו ופקיד לן לא חחיה כל נשמה . ומאן דאיח
 ליה מינא בלבים ואיכו חסר אמנה הוא אמר ח"ו דמשה ר"מ מדיליה אמר
 בני מילי ולא מפי סגבורה שמע להו . אבל מאן אחיב ליה ואנה דעסיה
 ואפיק האי שבוסא מיניה כד חוה דזימין קדמאין ככי אהעביד בעלמא
 מינייהו יליף דכאי ארחיה דעלמא . כמ"ד שאל אביך ויגדך זקיך ויאמרו לך
 וע"ד אכתיב באורייתא בקדמיתא עובדא דשכס דבגין דסאיב לדינה ברחיה
 דיעקב אהכי קטילו כל דכורא ואחרוקת ארעא מיחבסא וקב"ה סייעיכו ולא
 עבדו שאר קרוין בהדייהו קרבא בג"ד כמ"ד ויסעו ויכי חחה אלדים על
 הערים אשר סביבותיהם ולא רדפו אחרי בני יעקב . דא איכו דאמר משה
 לישראל ולא חקיה הארץ אחכס בעמאכס אחכס כאשר קאח את כגוי אשר
 לפניכם . ובג"ד כד חכו ז' עממין בארעא דישראל וסאיבו יסה אהחזי
 להו לאהתרכא מגווה ולמקטל כל דכורא דאינון אסגו בגווה סואבוסא
 מזוהא דעבדו ופקיד קרא ובערה הרע מקרבך דלא ליחרכי על ידוי סטרא
 דרע ולאסנאס נמזרי בעלמא דבג"ד בשכס קטילו כל דכורא אע"ג דלא הב
 אלא שכס לחודים דבגין דלא מחו בידיה ואיכו רישא דילסון ש"מ דהכי ניחא
 להו לכולהו וגופא בחר רישא אזיל ועינים ילפי כולסו למעבד ככי . סה"ד
 וחסחה הארץ לפני האלדים אינון דיינין די כהן דאחקריאו אלסים . ובחר
 ככי וסמלא הארץ חמס דכי ביכי דכד רישא דעמא אהחקן כולי עמא
 אהחקן . סה"ג איפסא כד סרח רישא סרח כולי גופא דחו לא יכיל רישא לממחי
 כהו דאמרי ליה טול קורה . ובג"ד אכתיב נמי באורייתא בישראל במלרים
 וינללו את מלרים ופקיד קב"ה הכי וסאלס אשה נוסכנתה ומגרת ביחה בגין

דבעו למיכב לכו חגר כמה שנין דשעבידו צבו וע"ד קב"ס סייע צהדייטו
למכוי חסך צמלרים וגבי ישראל כתיב ולכל בני ישראל הים אור צמושפוחס
כי יכי דיחזו ישראל חדרין ואדרין דאנחו מלראי צבו כספא ודסבא דילפון
כמה דאוקמוס . ומדא חת יליף דבגין דא שרי לכו לישראל שללא דשצטה
עממין בגין דמיומין דאצרהס כתיב לזרטך נחתי חת הארץ פוק וחשוב
כמה שנין עד דעאלו ישראל בארעה קדישא . דחינון עממין כוו חכלי פירין
דארעה ח"ל שנין וחו ארבעין שנין דמדברא . ועל דא אשחרי להו שללא
דעממין לישראל דחיבו לקבל ע"ח שנין דחכלי פירין דארעה קדישא דחיבי
לישראל . הס"ד ע"ח לעשים לה' חינון ע"ח שנין דחינון למעבד כמה דאמר
ה' ואינסו עברי אחימרים בג"כ ספרו חורחך דפקידת לא חגזול דכח
אשחרי לכו בגין למיכב פירין דחינון לישראל . ונקוע סחי כללא צידך דכל
מאן דגזיל לחצריה קב"ס גלגל כמה גלגולין לאסדרת ממונא למארי' קמח .
הס"ד כח מעשיו דענד בשכס ונולרים דשכס צגיני' אחקטיל כל דכורת
ובמלרים וינללו חת מלרים . בגיד לעמו צרים אורייתא בגין דחיבו עמיד
לחא לכס נחלה גוים ויסבון ממוניכון ויקטלון יתכון ובגין דלא יימא מאן
דיימא דלאו דינא ככי אכתיבו ככי עובדי דילפון מינייכו דאורחא דעלמא
ככי מיומין דאחברי וכל דא אחרמיז צרישא דאורייתא וצסיפא . הס"ד ולכל
המורא הגדול אשר עשה משה ופקיד לא חחיס כל נשמה ואטיל מורא רפה
בלביהו . לא חיימא מדעחיס עבד חלא לעיני כל ישראל חינון יחזון דככי
אורחייכו דעלמא דצראשית צרא חלדים וכו' הארץ סיחס סכו וצבו צריא
וריקניא מיחצבא חייבי ארעה דשכס ובדא חורי דבגין זנחת אחרעי קב"ס
וסייע לבנוי דיעקב למקטל כל ארעה דשכס . וס"ג וחושך ע"פ דהשוכח
דכוס צמלרים ובככוא זימנא כוס סכוס דחיבו צהפוכא סמוח דמיתו סגיחין
דלא אחחזו למיפק מארעה דמלרים כמד"ר . ודא חורי דקב"ס צעי למיכב
לישראל חגר שעבודא דשעבידו צבו מלראי . חו נמי ורוח חלדים דינא קסיא
מרחפה ע"פ סמיס ואשעבידו מיין דמלראי דמא . וכל דא כוס בגין דישראל
יזבנון מיין למלראי ויעלון ממונא דידכון כמד"ר . וחו נמי ויאמר חלדים
יכי חור דכוס חור לכל בני ישראל צמושפוחס כי יכי דיחזון חדרין וחדרין
דמלראי ויעלון ממוניכון . מינייכו חת יליף דעמיד לזימנא דיכא סכדלס צין
החור ובין החושך חינון ישראל ושבע עממין . ולעמיד לבא נמי ליסוי סכי
ויכי ערב ויכי צוקר יוס אחד דחיבו לימות כמסיה יוס אחד ליסוי כיומין
קמחין דקב"ס חריך לשאר עממין מארעה ויכבס לישראל . וליקיים צבו נמי
מחי דכתיב כימי לחשך מארץ מלרים ארחנו נפלאות דכל פליחן וחדרין
ואדרין דגנוי צבו גניזין חומין דעלמא קב"ס יחזי לכו באחגליא לישראל
דחיבו חגרה דכמה שנין דשעבידו צבו חומין דעלמא . הדא דכתיב

כי יש שכה לפעולתך וכבו בנים לגבול :

(בב) ותו כה מעשיו וכו' דהיא לאחערה בהא דר"י במאי דקאמר שהיא מלוה ראשונה וכו' ואמאי הא חיבה מילה דהיכי מלוה ראשונה אלא דר"י הכי קאמר חי משום מילתא דהא כתיב ושמרחת את בריתי וכמ"ד זו מילה וא"כ דכתיב וציוס השמיני ימול בשר ערלתו ומאי דכתיב בבראשית דהיכו לבני נח אמאי כתיב ומאי חיבתא לן ביה דא חיכו דקאמר שהיא מלוה ראשונה שנלעוו בה ישראל . ומשני לאודעתא לן דבגין דלא קיימוס בני נח עמד והתיר ממונס לישראל כמד"ר אקרא דהא ויחר גוים . הס"ד בה מעשיו מילה דהיכי כה בגוף וחילא ותקפא דבר כה כולא אחתסיג במאי דנעיר לה כגיד לעמו באורייתא במאי דפקיד לישראל ימול חי נמי אשמרחת את בריתי , ואמאי אחתיבא נמי גבי נח אלא לתא להס נחלת גוים דבגין דלא נערי לה עמד והתיר ממוטייכו לישראל . ואי לא כתבה גבי בני נח סוס אחינא דלא הפקידו ולא עברי עלה . ותו כגיד לעמו ופקדיכו עלה ולא אחברי הדס מכול . בגין דכשהא דישראל נערי לה יכיב לכו נחלת גוים עמד והתיר ממונס לישראל ויכיב לכו ארעא דילכו . הייכו דרמיו לעיני כל ישראל בראשית אחוון ש"א ברי"ת דפקיד לכו על המילת ואמאי לא ברא לב"כ מהיל כמה דברא אלדים את השמים ואת הארץ בחקוטייכו ולא אלעריך ב"כ לאשלומויכו ה"ל כו"ל למעבד גבי מילת . אלא בגין דהארץ היחה ססו ובהו לדיא וריקניא מיתבהא בגין דעברי אפקודא דמילת אחכי ורוח אלדים מרפפת על אנפי ישראל דמקיימי אורייתא ובג"כ אחחו למיעל לארעא קדישא ולמשרי שכינא תמן עלייכו . הס"ד ויאמר אלדים יכי אור נהורא דשכינא ואמאן אהגלי נהורא בהורא דאחמר ביה כי טוב כמה דדרשי גבי משה וחרא אוחו כי טוב שנולד מכול . ובגין דע"י דמילה סליק ב"כ למחזי יקרא דקב"ה בשמיא אחכי כתיב בראשית ש"א ברי"ת דבג"ד ברא אלדים את השמים ועל ידה ב"כ סליק חמן דכבי ר"ת מיל"ה מי יעלה לנו השמים ובגיה זכי לאורייתא . ויאמר אלדים יכי אור :

(בג) ותו כה מעשיו חיכו סיקון כמ"ד ועשה את לפרייה כגיד לעמו בריש אורייתא דכתיב וכו' ארץ היחה ססו דהיכי שכינה מלכוין קדמאין ובחר הכי ויאמר אלדים יכי אור דהיכו סיקונא דידכו וס"כ אלס סמליס אשר מלכו בארץ אדום ואמאי אלעריך למיכתב ולאודעתא לן מאי דהוי בקדושתא דאחחברו ובחר הכי סיקון לכו . אלא דכל דא לאודעתא לן בעמא דאחיבתא ארעא דז' עממין לישראל בגין דהיכי לקבל מלכוון דלעילא ובגין דישראל חקינו לכו על ידא דאורייתא דבה מבררי ניוליין דקדושה אחכי קב"ה גזר דמאן דסקין לארעא דהיכי לקבל מלכותא דלעילא חיכו נטיל לה כמה דכה מלך דאשחביא לחין חנוון אחרנין וגזר מלכא מאן דפריק לה

לה חיכו יסב לה ורחוי תחיה ס"ג ישראל דאינון באורייתא דעסקי מחקני
 לה אינון יסבון לה . דא חיכו כח מעשיו דאיכו חיקווא דיליס דחקין למלכין
 מאי דכוו בקדימא ככה ולא כפועל הגיד לעמו והכתובו בני מיני באורייתא
 לחת להם נחלת גוים דמתן דחקין לבח מלך חיכו נסיב לה כדלחמין ודלח
 חיכו לעיני כל ישראל הכתיב ברישא דאורייתא בראשית וכו' וסארץ ביחיה
 סכו דאיכו שבירת מלכין קדמאין ובחר ככי יכי אור דאיכו חיקווא דידכו .
 למימר דוירא חלדים חת האור דאיכו חיקון חיכו חתי על דא דחוריעתא
 דאחקריא עוב כמ"ד כי לקח טוב וביב ויבדל חלבים בין האור דאינון גי' וצ'ין
 דקדושה ובין החוסך דאיכו קלופה . ובג"כ ויקרא חלדים לאור יום דישאל
 דאינון מבררי אור שלטי ביממא בארעא דישאל . ולאומין דאינון חוסך
 קרא לילא דאגליכו מארעא וכו' ל עלמא כליליא :

(בר) ותו

כח מעשיו הגיד לעמו דא חיכו מאי דגלגל וסבב למחא
 ישראל לארעא דמלרים על דא דחזרנן יוסף כמ"ד על מלרים
 בכסף לדיק . ואחרמיו בחיבה מעשיו דאיכו ר"ח "מכירת "עשר" שפטיין
 "יוסף דכתי עובדא הכתיבא באורייתא למימר דדא גרים למיחא למלרים
 דאי לאו דזבני ליה לא כוס יוסף שליעא במלרים ולא כוס חמר לאבוי דדא
 חלי חל העמוד וכלכלתי אוהך שם . ומאח חילף דלאו ברעותא שנקי
 לארעא דישאל ונחתי למלרים חלא מסגיאוח כפנא ובע"פ נחתי חמן
 מאונסא דכפנא וכיון דלאו ברעותא שנקי לה שפיר סדרי ונטעל לה מנ'
 עממין . סה"ד לחת להם נחלת גוים דלא יכלי למימר חסון ברעותא דידכו
 שבחסון יתה דנחר דישאל שנקי לה ונחתי למלרים חתו איכו וירחי לה
 ויהבי באחרייכו . ואי לא כוס כפנא ישראל השחארו בה איכו ודרין
 דחתו בחרייכו עד שתין רבוא . חלא דרבי יחמק נקיט עעמא אחריעא דאי
 אמרי חוה"ע חתי טעמא אדרבא חסון רגילין למגנב ולמגזל דהא גנבסון
 ליוסף וזנכתון יתי' ואחכי נמי בארעא דישאל לסמים חסם דכנססון יתה .
 חתה קאמר לשיטתיכו דהעולם ומלואו שלו וכו' . וכל דא אחרמין כסיפא
 דאורייתא וברישא . סה"ד לכל היר החזקה ולכל המורה בגדול השב עשה
 דעבד קרבא כהדי סיסון ועוב על דא שנקי לישאל למעבר באחרייכו למיחי
 לארעא דישאל חע"ג דאחזי דלאו בדיעה דהא ארעא דשב עממין חוי
 חתה יכיב עעמא דלעיני כל ישראל חיכו ישראל סבא חזא בעיני דודיה
 בראשית נטו' בר אשית דבר דאיכו עבדא אשית ליה קב"ס צברי איכו חוה
 לחך כמ"ד וירא ועקב כייש שבר במלרים . וכיון דמסגיאוח כפנא שנקי חכתי
 ארעא דידכו חיכו ולא קנו לה שאר עמים ביחוס דחוס כרי לה קני' וחתו
 דהא ברא חלדים חת הסמים וכו' עלמא דיליה וברעותי' שקלה מיניכו

(בה) ותו כח מעשיו אינון תיקונין דצבי לאתקנה לזו"ן דאינון אקרו
 מעשיו דאתעבידו בקדמיתא נקודין דכל נקודה כללח הוא
 דאיסי עשיה אתקריאח דכתי אמרי מארי דרזין דנקודה איסי עשיה דכל
 ספירה דספירה איסי בחינת ספירה שלימה מאזי"ע ופרלוף איכו יוד ספירן
 שלימין מאזי"ע (סוף ש' הפרלופים) וכתי מעשיו דאינון נקודים צעי לתקפא
 להו ולמיכצ להו כח כמד"ח חנו עוז לאלדים ודא איכו ע"י דאמשיך להו שפע
 מספירין דלעילא דאינון כ"ח ר"ח כתר חכמה ובהאי ליחרבו וליכוו פרלופין
 שלימין. היינו דקאמר הניד כמד"ח ופי יגיד ההלחך דאיכו המשכה והאי
 המשכה הויא על ידכ דעמו דאשליע להו בדה למכויו תיקונא דעילאין על
 ידיכו וכיון דתיקונא דעלמין וספירן הוה על ידיכו ואינון גרמי לאמשכא
 שפעא ועוהרה ושוצעא לעלמא בגין כך אחזוי לתח לכס נחלח גוים דאז"ג
 דכתי עלמא לגוים איכו דהא פלגי לעלמין יעקב ועשו איכו לא פלגי אלא
 מאי דהוה בהאי עלמא אבל מידי דלא הוה ואיכו אחי מלעילא ע"י דללוהין
 ובעותין דישראל ואיכו דבר דלא הוה בעלמא האי איכו לאו ברשותיה דעשו
 ולא מיניכ נעלי ליה אלא שאס יאמרו אוה"ע לסעים אחס שכבשחס וכו'
 דתינה בעבורה ומזונא דאחי מהכסח לעלמא חימרון דאיכו אחי על ידיכו
 אבל ארעא דז' עממין דהווח בקדמיתא עד לא אחו ישראל לעלמא דאינון
 פלגי לה בהדו עשו מאי איכא למימר דהא ודאי לסעים אחס שכבשחס
 ארץ וכו' אהא ליחיב להו עולם ומלואו דיליה וכו' וברשותיה כעלה ויכבה
 לן ודא איכו כמ"ד צפ' בני בעיר מחנה כמכר דאי לאו דעבד ליה ניח נפשי'
 לא הוה יחיב ליה. וס"ג בגין דעביד רעותי דאיכו רלנוו בהאי אגרא שקיל
 מדידכו ויחיב לן דא איכו דנעוץ אורייתא רישא בסיפא וקאמר ולכל ה"ד
 בחזקה וכו' דכביש ארעא דסיוחן ועוג הא לאו דידן היא דפלגי לה יעקב
 ועשו. אהא קאמר לעיני כל ישראל דאינון רברבין דבסון דידיעו לכוונא
 ולמעבד כמה דהוה בקדמיתא דכרא אלדים אח השמים וכו' דהארץ היתה
 חבו ובחר כתי אחתקנת ה"נ עבדי השתא ישראל ובגין כן אחחזיין למירת
 נחלח גוים :

(בו) ותו משום כח מעשיו דהא אסידע דעלמא אחסיג על ידא דשבעים
 שרים דאינון לקבל שבעין אומין דאיה בעלמא וישראל אינון
 חחות שולטנותא דקב"ה. וה"נ שאר עלמא חחות שולטנותא דשבעים שרים
 וארעא דישראל איסי חחות שולטנותא דקב"ה כמ"ד ארץ אשר ה"א דורש
 אותה מראשיתה השנה ועד אחרית שנה. השתא אחחזוי דמקמי דאתחזו
 ישראל למיעל לגווס קב"ה יכבה חחות אינון שרים ובחר דאתחזו למיעל
 לגווס נעיל לה קב"ה מינייכו ואשחארת לחולקיה ולעדביה כמה דכח שבע
 עד לא מתא דוד למנסבה נעיל לה אוריה ובדא אחכוין רשבי ז"ל ואמר
 הכי

כפי בזכרה דיליה כמה דלחידע . ואי בעית למודע אינון שמחן דשלמי על
אינון שנעים שריס איה לך למודע דבכל שמחן דנימא איהו שליט עלייכו
דחא אמרי מארי רזין (מג"ע חופן ק"ן) דקב"ס אהסיג עלמא בחמניא שמחן
דאינון ארבע מילויי הויה דע"ב ס"ג מ"ה ב"ן וארבע מילויי אהסיג דאינון קס"א
קס"א קמ"ג קנ"א . עלמא דאלילות בקס"א . עלמא דבריאה בקס"א . עלמא
דליירה בקמ"ג . עלמא דעשים בקנ"א . וחו חזיק דעלמא אהנסיג על ידא
דאדני דאיהו ארוך כל הארץ וכמה דכתיב ומלכותו בכל משלה אלא דגבוה
מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם . והתחזי דהני שמחן דעסמ"ב וארבע מילויין
דאהסיג אינון יכבי חילא וחוקפא לשכינתא דאיהי אדני לאהנגא עלמא . ואיהי
שלטא על שנעים שריס דאינון מנהיגי עלמא דעשים ויהבא להו חילא למשלט
בשבעין עממין ומקמי דאהסיבת אורייתא כוו שלמי אינון שריס שבגני
דיעקב עד דאפיק להו קב"ס ממלריס ויהב להו אורייתא דאחמר בה חרות
על כלוחות חירות ממלאך המות דאיהו ס"מ שריס דעשו . חירות משעבוד
מלכות דאינון שנעין שריס . בג"כ יעקב דאיהו איש חס יושב אהלים ועסיק
באורייתא לא יכיל ליה שרו דעשו כד אחאבך בהדיס הס"ד הקול קול יעקב
בזימנא דהוי קול יעקב דעסיק באורייתא אין הידים ידי עשו דשר דודיס
דאיהו ס"מ לא יכיל למשלט עליה מ"ע בגין דיהב חילא וחוקפא לשמא דאדני
דאיהו ברבועא סליק לחושבן ק"ל דא איהו סקל דאיהו מחקין לשמא דסליק
ק"ל ע"י דקול יעקב דאיהי אורייתא ואגבר אאינון שריס בג"כ אין הידים ידי
עשו . ובג"כ כתיב קרא ויוחר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר
רמיזא קא רמיז דנשעתא דבר נש עסיק באורייתא קב"ה איהו בהדיס וכד
אשחר לחודיס בגין דלא עסיק באורייתא כדין ויאבק איש עמו דשליט
עליה ס"מ שרו דעשו דאיהו אהקרי איש כד אחאבך ואחגבר עליה דבר נש
כחושבן מילויי שמיס דאיהו סמך מס אלקי דסלקי לחושבן איש . ובתור דשליט
עליה ועבד חובא איהו עולס ומקטרג וכו' לעילא עד עליה דבר נש ובדא
אשחלים למד דסיפא דשמיס דסליק לחושבן עד . ודא איהו דרמיזי רבין
ואמרי אשרי המחגבר על יצרו כשהוא איש דינרא דידיה הוי כחושבן איש
דכד כחי גברא לא חב אכחי לא אשחלים למד דס"מ למכווי עד ואיהו אשחא
כחושבן איש . ואימא אחאבך יא"ר בבר נש בזימנא דגלותא דאיהי ליליא דלא
יכיל בר נש לאחטסקא באורייתא . ודא איהו עד עלות השחר זימנא דמלכא
משיחא ובהכחא זימנא כתיב ויאמר שלחני כי עלה השחר דכחי זימנא אייתי
ליה קב"ה וגמים ליה ואעבר שלטנותא דידיה ואהדר שלטנותא לקב"ה
לחודיה . הס"ד ועלו מושיעים בשר ליון לשפוט אח כר עשו איהו ס"מ דסמך
מס עס ה' אחוון אינון כחושבן ה"ר . וקב"ה בהכחא זימנא יגביס ליה
ועבר ליה מעלמא וכדין וסיתה לה' המלובס . דא איהו סימא דקרא

ויקרא שם כמקום פניאל כי ראיתי אלהים פנים אל פנים דבסהוא זימנא חנן
 נחזי עין בעין שולטנותא דקב"ה ובסהוא זימנא אחתא ובעלה כוו פנים
 בפנים ולא אחנהיג עלמא בשמא דרצוע דחיכו חחור והא חתידע . השתא
 איח לן למימר דכני חומין דחמרי לן לסעים אחס שכנשחס וכו' דא חיכו
 בגין דלא ידעי דאיח שליטא עילאה על שבטין שרים ואיכו משפיל אף מרומס
 אבל חנן דירעינן כל דא לאו חמאה גבן סיכי נטול ארעא דעממין . דא חיכו
 דקאמר כח מעשיו חילא דחיכו החקיף ושליט במעשיו דחינון שבטין שרים
 הגיד לעמו דכני ר"ת מעשו ממשלת שבטין שרים השחאר ואו דחיכו שמא
 דקב"ה דשליט עלייכו ואודע לעמו האי בגין לחס להס נחלת גויס . דמכא
 ידעינן דקב"ה יכיב ארעא לכו מקמי דנסכי אורייתא ובחר דנטלי אורייתא
 ונפקי ע"י משולטנותא דשרים נטלי ארעא דישראל בדינא דאיכי חולקיס
 ועדבס דקב"ה . וס"ג ישראל חינון חולקיס ועדבס ואיכו שליט עלייכו בשמא
 דעסמ"ב וארבע אהיס במלוייא ושמא דארני. דא חיכו דקאמר ולכל סיד כחזקה
 אשר עשה משס דנטיל ארעא דעממין מאי טעמא בגין דלעיני כל ישראל חינון
 רברבין דכסון אחזי לכו קב"ה בעינייכו דחינון עיני השכל דעלמא אחנהיג
 בארבע שמכן דמלוי הויה דחינון רל"ב וארבע שמכן דאהיס קס"א קס"א
 קמ"ג קנ"א דחינון חושבן חריו ובכדייכו דרני חושבן ס"ה . דוק ותשכח
 חושבן כל בני שמכן כוו כחושבן בראשית וכוו ברא אלדים אח השמים
 ואנהיג לכו . וס"ה אנהגותא הוות לעיני כל ישראל דלשאר חומין הוות על
 ידא דשבטים שרים דכני הוס חושבן ס"ה לעיני כל ישראל חיכו חושבן ע'
 דמקמי אורייתא ישראל כמי אחנהיגו על ידייכו . ובגין כן השתא ישראל
 שקלי ארעא דשב עממין . ובג"כ אי משכחה וסארך דא ארעא דישראל היחה
 חכו דחיכו ח"ך ככיס שני כחושבן היחה וח"י דביח ראשון כחושבן חכו ובחר
 ככי וחושך על פני וגלו ישראל מארעא לא תימא דחיכו ככי לעלס אלא
 ורוח אלדים דא רוח דמסיה מרחפח פריסא על פני המיס חינון ישראל דעסקי
 באורייתא כמה דכתיב גס כי יחנו בגויס דקרו וחנו עחה אקבלס . ובסהוא
 זימנא ויחמר אלדים יסי חור וסדר כולי עלמא למכווי חחות שולטנותי דקב"ה :

(כו) ותו כח מעשיו רמיזא קא רמיז חילא וחוקפא דכוס העשו דאחאבק
 שרו דעשו ביעקב ושליט בגיד כנסה דביס . סה"ד כג"ד, כל
 דא הגיד לעמו ואכתיב באורייתא למימר דכל מאי דאחעביד לאבות חיכו
 סימן יפס לבטים . וכי סיכי דיעקב בגין דכוס איח חס ועסיק באורייתא לא
 יכיל למישלט ביה שרו דעשו ס"ג ישראל לא יכלי שאר עמין למישלט ככו
 בזימנא דחינון דריקי ובג"כ חיכו סימן לחס להס נחלת גויס ביומין דמשיחא
 דאבטל שולטנותא דעשו . וס"ג בזימנא דקבילו אורייתא יכיב לכו ארעא
 דעממין ולא יכלי למישלט ככו . ועל דא אכתיב האי מלתא בסדרא דבראשית

מקמי פקודין דאורייתא למילף מינה לבנוי דיעקב דתהו לכו נחלת גוים .
 ודא נמי התרמיז לעיני כל ישראל יחזון בעיניכון כל מה דתתעביד לאכהן
 דתתרמיז בבראשית אחזון ריש אבות דכל מה דכוי ברישא לאבות איבו
 סימנא לבנייהו . ואורי לן קב"ה מעידנא דברא אח השמים דאי וכארץ סיחא
 חכו לדיא וריקניא ושלטי בה שאר אומין חיסדר לישראל בזימנא דרוח אלדים
 וכו' דאיסי רוחא דמשחא . ויאמר אלדים יסי אור דשליט קב"ה דאיבו אור :
(כת) ותו כח מעשו אית למידרשי' דקב"ה עבד כדין ופקיד למיכת' בריש'
 דאורייתא עובדין דכוו בקדמיא דאינון עובדין דשמיא

וארעא ודארס ובנוי ודנח ודמבולא ושנין דחיו הכי דרין ודבתרייהו וכה"ב
 כי כיכי דכד יחזון שאר אומין מאי דכתיב בה לא תיכוו יקרא בעיניכו ולא
 יקבלון יחה וליסברון דאיסי מילין דסיפורין כמה דעבדין כמה בני נשא .
 ועבד באורייתא כמה דעבד בזימנא דיכנה לישראל סה"ד ורח משעיר למו
 סופיע מהר פארן דכד אמרו ליה חורה מה כתיב בה אחיב לכו לא תרנח לא
 תנאף מלין דלא יכלי לקומיכו ברעותא . ולא סימא דח"ו תתנסיב בסרייהו
 ברמאותא אלא דכתי בעי לאתכנהא כהכיא שעתא לקיומי שעותא דתשבע
 לאברהם בקדמיא ונתתי לזרעך את הארץ כזאת וכתיב נמי וירש זרעך
 את עער אייביו ואי יקבלון שאר אומין לאורייתא חו לא תתחזי לתרכא לכו
 מארעא דישראל דכא איכו נמי עבדו רעותים וקבילו אורייתא . דאע"ב
 דגלי קדמיה דבחר הכי יבעטון בה כמה דלעתיד כל אחד מבעט בסוכתו
 ויולא כדאמרין פ"ק דע"ז ואהכי תשבע לאברהם למיבב לזרעים ארעייהו
 ולא תתחזי עד דיבעטון מיכו זימנא פורחא ושנין זעירין לא סגי דלא מקבלי
 לה . והנהו שני לא תתחזי למיבב לישראל נחלת גוים וחס קב"ה בגין אכהן
 דעלמא דלימרו דלא קיים אבעחוחא דיליה כי כיכי דחס בזימנא דמלכיה דלא
 לימא אחוה לדיק ועבדוס ועטו אחס קיים בהס ואחרי כן ילאו ברכוס גדול
 לא קיים בהס כמד"ר ובכל דא תתכוון משה בשעתא דנריך לישראל סה"ד
 וזאת הברכה אשר ברך משה אים האלדים וכו' לפני מוסו . ואמאי תתחיל
 ס' מסיני בא אלא דברכה איסי אורייתא דפקודין כמד"ר את הברכה אשר
 השמעון והאי ברכה יכבה משה לישראל סה"ד אשר ברך משה דמקמי הכי
 הווח למשה ואיבו טוב עין ויכבה לישראל כמד"ר בנדרים . ובשעתא דיכבה
 לישראל וסדר יחה ואקדים לעיכתב בה בראשית דכא אמרי רבנן דמשה
 ר"מ כהכא יומא כחב חלה עשר ספרין דאורייתא י"ב ספרין מסר לי"ב
 שבעין ואשתאר חד דאנחיה בארונא כמד"ר רמב"ם ז"ל בהקדמא ספר הי"ד
 דיליה דאח ש"מ דמקמי הכי לא הווח סדרא דאורייתא בידייהו דישראל . ועל
 דא בגין דלא ליכוו לכו תתכא אמאי סדר סדרא דבראשית בקדמיא דתחזי
 דלא ידע רזין דיליה אמר דאינון סיפורין . תכא קאמ"ל משה אלא עבדי

כמה דעבד קב"ס כד יחי' לכו אורייתא ומחי' עבד הס"ד ס' מסיני בא וזרח
 משעור לחו כופיע מהר פארגן דאסדרה על כל אומה ולשון ולא קבלה ואמרי
 חורב מה כתיב בה לא חרלח וכו' וזכאי דעבד הכי פליע לה נמי ממלכ"ס
 סה"ד וחסא מרענח קודם דאמ"ל חורב מה כתיב בה לא חרלח כלום יכ"ר
 יש נכס . ואככי חסא נמי הכי ענידנא . מימינו דעבד בה שמים כמ"ד חף
 ידו יסרה ארץ וימיני עפסה שמים . חס דח למו אורייתא יכיבנא לישראל
 דאחחיל בה נימינו דעבד בה שמים . סה"ד בראשית ברא אלדים חס השמים
 וכו' . חף חובב עמוס דאכתיב בה נמי מאי דחבב לשאר עמין דאכתיבו
 בריש אורייתא ומאלה נפרדו כגוים וכחב בה ואחות לוטן חמנע ואלה בני
 שעור החורי אלה אלופי עשו אלופי ישמעאל דכולכו בריש אורייתא אכתיבו
 כמאן דחיה ליה ברא דחיכו חביב עליה ואדכר ליה ברישא ומ"ע אהעביד
 ככי חט"ג דאוטון לא חזו למדכרינכו בגין דכל קדושו חינון אבכין קדישי חינון
 צידך בהשוחך דלא נפקי מרשותיה דקב"ס ועבדי רעותיה וסס חוכו לרגליך
 דסבלי יסורין גדיל שמך דאברכס קביל יוד נסיונין ויחק ויעקב כולכו סבלי
 יסורי ולא ברכרו אחר מדוח דילך בג"כ חס נעי למיכב לכנייכו אורייתא כי
 סיכו דליסכון ארעא דאבעתח לאנסהסון ועל דא עבדח דין לאפק' מדעתיכו
 דשאר אומין קבלת אורייתא דזככי ישראל ישא מדברוחיך דנעלי אורייתא
 דאויבי דברוחיך וס"כ חורב לוס לנו משה וכחב בה ספורין ברישא דאורייתא
 כי ביכי דחכו מורסה קבלת יעקב דחכו לכו ירוחא ארעא דשאר עממין
 דאחקרוחא נחלס כמ"ד חל כמנוחא ואל כנחלס וליכו לכו מלכא בארעא
 דישאל סה"ד ויכו ביסורון מלך בכהאסף ראשי עס יחד שבטי ישראל דחיו
 צירוש' . דא חיו דקאמר כח מעשו דחינון עובדי דעבד קב"ס ברישא עד
 לא אחיכובה אורייתא בגיד לעמו וכחכינכו בריש אורייתא כי יחי' דלא יקבלו
 אורייתא שאר עמין וזדא יקיים אבעמוחא דיליה לחס להס נחלס גוים .
 סה"ד ולכל כיד כחזקה וכו' לעיני כל ישראל דאורייתא דחב משה י"ג ספרי
 אורייתא וחיכו כחכינכו בידים דחיכי יד חזקה לעיני כל ישראל כיכי עבד
 דלא יעלון לה שאר אומיא וליכניא . אכא קאמר בראשית ברא וכו' דחב
 בריש אורייתא עובדי וסיפורין דעלמא דלעיניכו דטפשא לא חלמריכו כמ"ד
 מנשא דאכתיב ואחות לוטן חמנע וזדא אחגבר אשאר אומיא ולא נעלי לה
 ואשחארה לישראל :

דשתא

היינו דקאמר ר"י לא יחי' נריך לכחחיל חס החורב אלא מכהרס
 דחסי ר"מ דחב חיו אורייתא וסדר לה לא חלמריך
 למכחב אלא מכהודס דלא פקדיה קב"ס אלא למכחב פקודין דאורייתא ומא'
 חות ליה למכחב מאי דכוס מריש ועד גטן . ומשני דעבד כמה דעבד קב"ס
 דכח מעשו דעבד לאסדרה אורייתא על שאר אומין בגיד לעמו חילא דחאי
 עובדא

עובדה למוכב לכו נחלת גוים דבגין דלא יקבלון אורייתא לינסיב מינייכו
 ארעה דככי אורחא דמלכא דמאן דלא מקבל גזירתיה חרין ליה מארעיה
 דא חיכו דקאמר ר"ח ב"ע רלכ הקב"ה לזכות את ישראל בנהלח שאר עממין
 לפיך כרבה לכס חורה למכתב ספרא דבראשית ומלות פקודין דמכחדש
 הזכ לכס וחיך שנאמר ה' חפץ למטן לרקו לקיימא אבטוחותא דאבטח לאבכתא
 בג"כ יגדיל חורה ויאדיר . כא כחיבנא לך כ"ח גוויין בשהי מילתא דכח
 מעשיו כחושבן כח לאולפ' למאן דדייק פורתא דכל מאי דכתב משה באורייתא
 עד החדש הזכ לכס אתי לכוראוחא דארעא דעממין לאו בגזילא אחית חללא
 דככי סלכחא . ואנא פסחנא פסחא זוערחה . ואנא בחילך דוק ותשכח
 מרגינחא . ומיני ומיך הסתיים שמעחחא :

(כט) בראשית

אמרי רבנן דליכא מידי דלא רמיז באורייתא . וככי
 נוט' בראשית ב' רמוז 'את ש'סיה 'יסי' סחיל'ס
 דברישא דאורייתא אי דייקת בה אהרמיו כלל דאיכו בגוונא דכלל ואח"כ
 פרע וככי אחזי דבדא ינדעון בני נשא דלאו איכי באורייתא דשאר עמין
 דמילי דיכו לא סבלי חלא גוויין זעירין . אבל אורייתא דאיתא לן מקב"ה
 הפיך בה ובהפיך בה דכולא בה ובס אחזי . מיכו כל דא לעיני כל ישראל רבן
 רברבין דבסון דאית לון חילא לגלאח עמירין דבה דאיכו סלקי לשמיהא ונחתי
 לארעא כה"ד את השמים ואת הארץ . אבל למאן דאיכו בגוונא דהארץ
 סיחה סכו וכוו לדיא וריקניא ואיכו בור וריק דלא ערה באורייתא למשכח
 סימין דבה . לכבוא גברא חושך ע"פ סהוס דסכוא כוס כעוללים לא דלא
 אור . ורוח אלדים איכי רוחא דחכמתא פריסא דאיכי מרחפת ע"פ סמים
 אינון ח"ה דאית כהון מיין דאורייתא כמ"ד יכב חכמתא לחכימין ולהנסו
 ויאמר אלדים יכי אור ויכי אור . וע"ד כחיב בשהי פרשחא זה ספר חולדות
 אדם דכאי ספרא דאורייתא בעי חולדות וחידושין דיעביד לכו אדם דהדיר
 בעי לחולדה חידושין דאורייתא דכא ביום ברה אלדים אדם כדמות אלדים
 עשה . דכמה דקב"ה בכל יום מחדש מעשה בראשית ה"ג בר נש בעי לחדחא
 לכו במילין חדתין דאורייתא :

(ל) ותו

רמיז בבראשית כל מילי דאמור רבן ואנן לפוס אורחין יימא
 בס"ד מאי דאחי לידן כפרשחא דא ובאחריני ומינייכו ילפון
 למעבד ככי כל אינון דעסקי באורייתא . ח"ש בראשית אחוון אי סב"ר
 דאיכו ר"ה חינוקות של בית רבן וככא רמיז מאי דאמרי רבנן אין העולם
 מתקיים חלא כבבל חשב"ר . ושאליו לכדדי דידי ודירך מאי ואמ"ל אינו דומה
 כבל שיש בו חטא לכלל שאין בו חטא . היינו דסמיך לעיני כל ישראל אינון
 רברבין דבסון גברי רבירי דאורייתא . אי חשב"ר דאי איכא חינוקות של
 בית רבן בגיטויכו ברה אלדים את השמים ואת הארץ דככל יומא איכו מחדש
 מעשה

להוליא גלוסקאות וכלי מילח ומשום דהוהו חלמודי חסי פס דכח כחונב אמן
 כל חדש חחה השמש נפק ר"ג ונאחוי לים במסיך ופטריות ונגפסל ברקורח
 ואיכא למימר דבנין דלעת"ל כתיב וכל בנין למודי פ"ס ונולסו ילפי אלוהותא
 חסי חסי לכו עבדא דלא יטרדון מעסקא דארוהותא דהא חוירו דשנים
 ורב שלום בנין במד"ר חטים בכית שלום בכית ואלו סוגו גלסקין בפיתא עסי
 סוי שלמא כ"ד ורב שלום כינו דקאמר לעינו כל ישראל ודבלסו יספאל
 דאינון עיינין עיני כעדס דלעת"ל כולכו ליכוון עיינין ורבהכי ונ"ס בראשית
 בר חסיה דכחי פסח בר חינון גלוסקאות חסית לעיני כל ישראל ואלו הוה
 דא הדחא דכח כוח מקדמה דנא דחיוו בראשית דבנא חלודים אח השמים
 דא חיוו לחס מן השמים המד"ל הכני ממטיר לכס לחס מן השמים ואלו
 כארץ דכ"ג נמי חיה בארעה דאינון במסיך ופטריות וס"ס מן דלחות ולכו
 במדברא ח"ג דחין כל חדש חחה השמש סא חמודי רבנן דלחברו וע"ס צין
 בשמשות ומכחא חוליפנא דלא ליבעי ליה לאיניס לגזולין בכל מידוי חסיה
 בעלמא . סא חוי משמים וחרץ דעביד לכו קב"ס וצפין דאלטחיק דלחוריה
 מוגייכו מן לישראל במדברא לחס מן השמים דלא צפו תקנות למיכל ודבא
 אחיקרו שמים ואכסיפת ארעה ובגוף דלא חודלול חבטח קב"ס דמינה נמי
 יפוק בזימנא דמלכא משיחא פיסח כסודמה סקיל בשעתו בלא תקנות וצ"ד
 קבעי לן רבנן בברכה מזוז' כמוליא לחס מן הארץ דכמוליא לעהיד נמי משמע
 ואחכוון לרמזא לן כחי רמזא דאע"ג דכשחא חלעליא חכעא וכתוב פס
 בעלכוון חלכלס ובעיא כמה חבות מלאכות למאכלות לע"ל לחס וממש מוליא
 מן הארץ חינון גלוסקאות וס"ס .

(דג) ותו

בראשית באהון דידס אחרמיז יביי צפו לאחכננא בנין דיוזבו
 לאוריחא . בית דבראשית מחדס חפסי לריס למימר דבקדמות'
 בעי דליחיב בביחיה ולא יפוק לשוקא דלא ליטריד בעסקין דעלמא כדלמרי
 רבנן לא מעבר לים לא המלא בחגרים ולא בסוחרים ובעי למעבד גרמיה דוש
 דחיוו רש דלית ליה עסקא לארווחא וכסכוא דאמר לחתחוס מי שלמו קורמי
 באגמא . וחי עביד ככי מהדר חפיה לחלף דחיוו לימוד' כמס דכתיב זאלתפך
 חכמה . וכל מאי דעליף בעי דלחוי שונס דחני ליה וסדס סניוליס טוהיכי
 דליחקיי' בידוי דחי ולא סדר עלות למודים חשלי לים דלא חיהן סק דחוכו
 שוכס וסכי חשכת שין במלוי וכחוסבנא דשונס ונחר דיליק וסדר חגי דפסכי
 חולפטיכ שכיח לים חבעי ליה דלא יחגחי דלא לנגוס דחממסיה חסללקת
 מיניס במד"ר ונ"ס כחר שין כתיב יוד דפעי למעבד ברמזה זעיה חביון דחוי
 זעירא דאחון ובגין דלא לישחלי מידוי מכל' מה דעליף קעי דלויכחוב סל מה
 דחיוו מחדס באורייתא דחא חיוו חיו שפחא שפס כמחל וכתות ס"ס . וכל
 דא חלמריך לחולפת לעיני כל ישראל חגון חכריך דכסון דחינון עיני כל

ישראל דבגניסון צרא חלדים את השמים וכו' חגל חי הארץ היתה חסו
 וכוו לדיח וריקניא ואיכו צור ריק דלא יליף אורייתא ולא יכיל לאכרח צב
 מידי ואיכי חושך על פני לכחי גברא האי רוח דיכיב ציה חלדים מרחפת
 על פני המים תיכו פריסא על חינון פני הדור דעסקי באורייתא דאמחילא
 למיס דצחחר חילפל דיוליף ליעביד שמושא דרבנן ואחשיב לי' כמאן דקרי וחני :
(לה) ותו בראשית ציה אחרמיז מאי דאמרי רבנן בחלחא מילי ענידי
 רבנן דמשנו צדבורייכו במסכת' צפוריא באושפיו' . במסכת'

אי שאלו ליכ חי יליף האי מסכתא בגין ענותכותא יעביד גרמי' כמאן דלא
 יליף . דא איכו דסמיך לעיני כל ישראל דחינון רבנן בעו דליעבדו גרמייוכו
 כאלו אחחילו באורייתא ואת לכו בקדמיתא צביח דנראשית ור"ג בראשית
 דכוו כאלו כשחא אחחילו באורייתא ומיכו לפוס קיטעא חיה לכו כסופא
 דאורייתא דאיכו ח' סופא דחחון דכשחא בגין ענוה דילכוו צרא חלדים את
 השמים וכו' וכמ"ד חולה ארץ על צלימא דאיכו עביד גרמיה כמאן דליחיה .
 וחו וכהרץ היחכ חכו וכוו לדיח וריקניא ככא אחרמיז פוריא דארעא דאיכי
 איחחא לדיח וריקניא ונא אחחבר צבדס . וחוכך על פני ככא אחרמיז
 חושפיוז וצעי דלימא חאושפיוז דאחחרח חמן דכוה לי לערא בגין מיכלא
 ומשחיא וכמד"ר כל המלפס על שולחן החרים עולם חשך בעדו ודא איכו
 וחושך על פני דאחשיכו חנפוי בגין דכוה מנער אשולחנא דאושפיוז ואע"ג
 דאמרי רבנן ד' כחות חניס מקבליס פני שכינה וחד מינייכו כח שקרניס
 דכתיב דובר שקרים לא יכון לנגד עיני כהני חלחא מילי לא אחחשיבו
 שקרניס ומקבלי חנפי שכינחא . כה"ד ורוח חלדים מרחפת על פני המים
 דרוחא דקודש' דאיכי שכינח' מרחפת איכי פריסא על חינון דעסקי באורייתא
 דאמחילא למיא :

(לה) ותו אחרמיז צנראשית דצעי צרישא דליזבון בית דא איכו בית
 ראש וכדר יסב אחחא דא איכו ח"ש חשב שנית וכמה דכתיב
 צפ' דשופעים מי האיש אשר בנוס בית חדש וכו' וכדר מי האיש אשר ארש
 חשה וכו' וצחר ככי י"ח דאיכו ילמוד חורה וכו' איכו למאן דחקיף ילריה
 כדאמרי רבנן . ודא איכו לעיני כל ישראל כללותא דידעו דלא יכלי למילף
 בקדמיתא בגין יצרא דחקיף מיכו לצדיקיא דכוו אורייתא צרישא דככי
 אחרמיז לעיני כל ישראל חינון רבובין דיכלי לאחחקפא חילרוון צראשית
 בקדמיתא ילפון אוריית' דאיכי ראשית . ונא חזי דככי עביד קב"ס דצקדמית'
 צרא חלדים את השמים ואת הארץ ועבר צחין דליחבו צכוו בני נשא וכדר
 ויקח כ"ח את האדם ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה ודרטי רבנן לעבדה זו
 מ"ע ולשמרה זו מל"ח כרי דיכיב ליה אורייתא בקדמיתא וצחר ככי ויאמר
 לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו וצחר אורייתא יכיב ליה
 איחחא

איתחא . וענד כדין לאדם קדמאס דאכתי לא הויל מידי לברכורי צב ולא
 חקיף עליה יצריכ דאכתי לא הוה יצ"ר בגי"כ חקרים אורייתא לאיתחא אבל
 צתר דאחגבר יצ"ר בעלמא אככי פקיד צפרשחא דנח צתר מבולא פרו וצבו
 דאיכו פקודא קדמאס ובצר הכי יכיב שאר אורייתא :

(לו) ותו בראשית צרא אלדים ס"ת אמת וסמיך ליה לעיני כל ישראל
 דאינון דעסקי באורייתא צעו דילפון באורחא דקושטא וינוון

צב על האמת וכדין חיכוו אורייתא דידכו חורט אמת כיינו דפתרמיז נעו
 צרא אלדים אח ס"ת אמת וצדא יזכון למינדע בכל מה דצרא אח כשמים וכו'
 דאחגלי לכו בולא . אבל אי וסארץ היסה סכו וצבו דיליף אורייתא לקטער
 ואורייתא דיליס שוא ושקר כדין וחושך ע"פ תהום דלא ינכרון עיינין דילוס
 באורייתא וחיכוו ליה חשוכא דלא ידע למסבר צב מידי וכמד"ר במחשכים
 הוסיבני זה חלמוד צבלי . ואי יכיב לקבליה ירחא שמים ושוי קב"ס לקבליה
 דאיכי רוח אלדים מרחפת וכו' כדין ויאמר אלדים יכי טוב :

(לז) ותו בית דבראשית ברבא לאולפא דאע"ג דיליף אורייתא סגיאס
 ואחרברב צב על כל דא לא הוה חלא ראשית דאית ליה

אחחלחא באורייתא דאככי חקרון חלמידי חכמים דאע"ג דאינון ח' ורברבין
 באורייתא עכ"ד חלמידין חקרון דאכתי בכל שעתא נומא אחסוזן לאולפא
 אורייתא ולמילף מאחרימי מאי דלא ידעי דארוכה מארץ מדכ ורתבה מיני יס
 ומאן דאיכו רב איכו זעיר . וכל דא אחידע לעיני כל ישראל אינון רברבין
 דכסון . אבל מאן דאינון הארץ היסה סכו וצבו דאיה וריקניא ולא ינפי
 בדנעי לכו חלא דאינון ריקנין מאורייתא . וחושך ע"פ דלא אהכרא לכו
 אורייתא חידושין דצב סני גברי עעו בנפשייכו וסברי דרוח אלדים דאיכי
 רוחא דקודשא מרחפת ע"פ המים דאיכי פריסא על אינון דעסקין באורייתא
 אע"ג דליח צבו חכמא וסברי דאינון אית לכו רוחא דקודשא . ולעס"ל ויאמר
 אלדים יכי אור ויכי אור ויתנסירו עינייכו דכל צני נשא וכדין לינדעון דאית
 סבדלא בין אור לחושך :

(לח) ותו בית רברבא דנעי למילף אורייתא צביח רברבא דאיכו דירס
 נאה כמד"ר ג' מרחיבין דעוהו של אדם דירכ נאה דאיכי ציפא

רברבא . ודא איכו לעיני כל ישראל אינון דעסקי באורייתא ואנכרו עיינובון
 דישראל . דלשאר דעלמא לא צעי לכו לאחענגא צנתין רברבין אבל לרבנן
 הכי אחזוי למיכוו צהין רברבין דאע"ג דאורחא דאורייתא אסמר צב פס בעלמא
 חאלל ומיס במשורה חשסא חאי איכו בעדונא דמאכלין דאינון מעטממין
 לביס דבר נש וחו לא יכיל למיחה לעומקא דאורייתא אבל צביחא רברבא איבעי
 ליה למילף דיסרחב דעסיה ויכיל לאלפא שפיר . ונגיד אמרי רבנן אוריא
 דארעא דישראל מחכים דאוריא דידה צביח דאיכי גבוהה מכל הארעית . ועל

דא כתיב ויניחבו ה"א נג"ע דאיכו אחר חויר עב לעבדה ולשמרה כמד"ר
 לעבדה זו מ"ע ולשמרה זו מל"ת דחמן יכול למילף אורייתא . ועל דא רישא
 דאחווין אלקי דאיכו חולפנא מאן גרים ליה בית דאי בית דיליס ג' דאיכו גדול
 כדין כו"ל ד' דאיכו דעת דדינה נאה ארחבא דעתיה דבר נש . ואית למדרש
 בכה כה דאמרי רבנן חוכב ה' שערי ליון שערים המלוינים בכלכה דקב"ה
 רחיס שערים המלוינים דאיוון דירב נאה בעידנא דכלכה דמעלו לארחבא
 דעתיכו דרבנן דנג"כ נכבדות מדובר כך עיר האלדים סלה דאיכו מאי דאמור
 רבנן חוירא דארץ ישראל מחכים דאיכי דירב נאה . ועל דא כדאמ"ל ר"ג
 בצרכות לרבי יושע מכותלי ביתך ניכר שפחתי אחס אחיב ליה ר"י חי
 אחס יודע בלערן של ח"ח . דאית לאהערא אמאי אחרעס עליה דר"ג הא
 כך היא דרכה של חורה פח במלח וכו' אלא דשפיר אחרעס דנכי דלא בעי
 למפקד אחילא ושחיה אבל ככותלין דאשחרו בגין פחתיס דאיוון מלערי ליה
 דלא יכול לעיתח לעומקא דדינא דא חבעי ליה לר"ג לאשגחא עליהו למיחוי
 דירב נאה :

(מ"ד) ותו בית רבבא באת קמייחא דאורייתא לאולפא דספרא דיוליף
 ביה ליסוי באחווין רבבין דאיוון עבין לאולפנא וגרמי ליה
 לאדכרה מאי דיליף ולמדע ליה על צדדיי' וסומך אחווין רבבין בנייה .
 ודא איכו לעיני כל ישראל דאיוון בחורים זקנים וישישים בעו דילפון אוריית'
 בבית רבבא דאיכי מעליא לכולו דסבין נמי יכלי למילף באחווין רבבין
 ובאורח רזא האי כ' דאיכי בינה דאיכי אחווין רבבין איכי ראשי' למאי דאחגלי
 דאבא עמיר וגניז גו בינה ואיכי אחגליא לעיני כל ישראל . ודא איכו דקאמר
 לעיני כל ישראל אחגליא בית רבבא דאיכי בינה . ודאי בית מכסיא לראשית
 דאיכי ראשית חכמה , וסיכא אחגליא בית דאיכי בינה אהא קאמר ברא
 דאיכו עלמא דבריאה דברייתא דאחגלי חמן ובחר הכי חס השמים איכו
 עלמא דילירי ובחר הכי ואת הארץ דא עלמא דעשיה . וחו איח למינדע
 דאורייתא דאלינות דאיכי עומקא דקבלה לא אחגליא השתא אלא לחסידין
 דבדרה כרשב"י ודכוותיה ולשארר דאינשי אחגליא אורייתא דבריאה דאיכו
 חלמוד ודילירי דאיכי משנה ודעשיה דאיוון חנ"ך . דא איכו דסומך לעיני
 כל ישראל בית רבבא דאיכי בינה דמכסיא לראשית דאיכו אלינות וליח לן
 אלא ברא דאיכו אורייתא דבריאה ואת השמים דילירי ואת הארץ דאיכי
 עשיה . ומ"ט סוי הכי בגין דהארץ היחס סהו וכוו אלו מעשיכון של רשעים
 ולא אחחזו למינדע באורייתא דאלינות . ואינשי אחגלי אהא קאמר ורוח
 אלדים מרחפת על פני המים דא רוחא דמשיחא דבהסוא זימנא דאחגלי כתיב
 כי כולם ידעו אותי מקטנם ועד גדולם . ובהסוא זימנא ויאמר אלדים יס'
 חור דאחגלי אורייתא דאלינות ויבי חור . בילא' :

(מ) בראשית

הא אחידע מאי דפריך רבי יצחק מ"ט פתח בבראשית
 וא"ת לטרולי באורחא דרמיזא דבריש אוריית' אלעריך
 למכתב חיבין דבראשית לאולפא לן אורחין דאורייתא אחרישא צבו . דהא
 אחידע דאורייתא אית צב חיבין סגיאין דאחרישו בחלופי אהוון כגונא
 דדרשינן אך חלק דאך באל"ס צט"ע איכו חן כמ"ד רש"י ז"ל פ"ק דפסחים .
 וככה נמי אולוף לן דהא קדמאה דאיכו צ' איכי אהחלפא באי"ק בכ"ר וכו"ת
 ריש . וחו נמי אהחלפא באלב"ס וכו"ת א' . וחו אהחלפא באחב"ס וכו"ת ש' .
 וכשהא אה יכיל למדרש צב כל בני דאמרן ובאחר דכתיב צ' אהחשיב כמה
 דכתיב ראש . וחו אה יכיל למדרש בנלוואה דאיכו צי"ת דא איכו דבראשית
 בחר ראש איכו י"ס דאינון מלו"ת דבית למימרא דהא בית מלין למדרשא
 במילוי דידא וכו"ת צי"ת . ודא איכו דאולוף לון מסה לעיני כל ישראל דאינון
 רבנן ככי אמ"ל דכל אה דבאורייתא איכי אחרישא בחלופי אהוון דאלפא
 ביתא ואיכי אחרישא במלוי דידא כגונא דבית דאיכי בחלופא ובמלו"ת
 סלקי מינה אהוון דראשית . ובהני חלופי וגלגולי אהוון צבו ברא אלדים אה
 בשמים ואה הארץ . וכו"י כד כות ארעא חכו וצבו עד לא אחבני משכנא
 גלגל קב"ס לאהוון וצבו אהקס משכנא כמה דאמר בזוכרא דרשב"י ז"ל
 (בפ' תרומה דף ק"ס) דקאמר כהס וחו אהגלגלו אהוון כמלקדמין לאחי"בא
 משכנא סליקו אהוון א' ברישא ח' לבאר ה"ת . בית ברישא סין לבאר וכו'
 אהחלפו אהוון אבגיח"ן אהגלגלו בגלופי קודשא ח"א ח' אפיק ק' ע"כ ודא
 איכו באי"ק בכ"ר . חו אהגלגלו אהוון אפיק אחב"ס סקילי"ת . בראשית ברא
 אלדים וכו' והארץ סיחא חכו וגו' בגלגול' דא והארץ סיחא חכו באהוון קר"ע
 כע"ן וחושך ע"פ תהום ג' אפיק ר' ד' ק' וכו' ח' בולכו בסערוי אחא ס' ואחבר
 צבדים כדן ויכי אור אהגלגלו אהוון כמלקדמין וכו' ואפיקו ליורא גו רזין
 דמשכנא בכללא חדא ברזא דאלב"ס וכו' ע"כ דוק במלחא דרשב"י ז"ל וסיחוי
 דאהגלגלו אהוון בעובדא דמשכנא ובעובדא דבראשית בחילופא דאחב"ס ואייק
 בכ"ר ואלב"ס כדאמרן . והשהא הא דאמור רבנן פ"ק דחולין מכס להו"ת
 אה סמומר איה למימר דמפקי לה מחלופי אהוון דאי"ק בכ"ר דכד אהחלף
 קף בריש כוי מכס אהוון ממר . וכו"י מאי דדרשי רבנן דישראל אקרן ראשית
 נפקא לן באלפא ביתא דאה"ע דלמד אהחלף בחיו דעלג"ת ואי אהחלף ח'
 דראשית בלמד כוו אהוון ישראל היינו דסמיך צסיפא דאורייתא ישראל
 לבראשית דבריש אורייתא לרמזא דישראל אינון ראשית בחלופי אהוון ובית
 דברבא בנין דלאו איכי מחושבנן ראשית :

(מא) ותו

בית רבבא וסמיך לה לעיני וכו' למימר דישראל אינון ראשי'
 דברואה ואינון אהו לעלמא בחר ככי כמה דבית איכי בחר
 חלף . ואי בעית למיודע עעמא דאהו בחר ככי וקדמי להו דרין דלא מעלו
 ולא

ולאו חינון עיקרא דבריאה. חל חזי והארץ ביחס חבו וזכו וחושך וכו' ונחר
 כזו ויאמר אלדים יכי אור. בא אשחכח דככי כוו עוזדוי דקב"ה דקליפה
 הקדומה לפני וכו' ישראל דחינון פרי קדמי לכו קליפין דחינון דרי קמאי
 דלא מעלו. ונג"כ התאחרת אוריותא נחר כ"ו דרין עד דאלעפרו סיגין מגו
 כספא ואחו ישראל דחינון אור סכ"ד וירא אלדים את האור כי טוב דחיכי
 אוריותא כמ"ד כי לקח טוב. וכו' באוריותא בני מילי דאכתיבו בפשוטייכו
 ואת זכו רזין עילאין בקדמיותא בר נש חזי לפשוטייכו דקראי ונחר דמעמיק
 זכו חזי רזין עילאין דעמירין בגוייכו וחיונו כגוונא דקליפה קדמה לפרי.
 דא חיכו דלעני כל ישראל חינון זעירין ורברבין חכימין ועפשין כולכו חזו
 אחוון דאוריותא בראשית דחיכי קדמיותא חינון חזו דאכתיב נס ברא אלדים
 את השמים ואת הארץ ואחוון דכוו בשמים דחינון את דפו בשמים בני
 אחוון אחיה נכו להרעא דא חיכו ואת הארץ. ונג"כ כד את חזי והארץ
 ביחס חבו וזכו וחושך דאחוון דכוו בארץ חינון חשוכין דאית חיבין ואחוון
 באוריותא דלא אחו לפוס פשוטייכו ואח חזי זכו חסיר ויחיר קרי וכהיב יחיד
 ורבים וכו' ג' אית למינדע דס"מ צעו ורות אלדים דחיכי רוחא דקודש' מרפפת
 דחיכי פריסא על אפי מיא דחיכו על חינון דעסקי באוריותא וברוחא דקודשא
 דאחי נכו ויאמר אלדים יכי אור חיכו חושבן ר"ז דאחגלו לכו רזין דבה
 ויכי אור דאחגלו לכו נהורין נפלאין דבה. וכני חרי אור חד לפשטי דבה
 דחינון עמירין וחד לרזין. וכהי אור אית בי' מ"ט פנים טכור ומ"ט פנים
 עמא. דא חיכו דרמוז וירא אלדים את האור כי טוב חושבן כי טוב צהדי
 חרין חיבין דכי טוב חיכו חושבן מ"ט. ואע"ג דכשחא אית באוריותא פנים
 דטכור ופנים דעמא וחיונו לרודן אשערכו צהדי עכ"ד ויבדל אלדים בין
 האור דחינון פנים טכור ובין החושך דחינון פנים עמא. ולזימנא דאחי
 משיחא ויקרא אלדים לאור יום וצהבוא זימנא יתעסקין כולכו באוריותא
 דטכור. וכדין וכל בניך למודי ה'. ויכי ערב ויכי צוקר יום אחד דכולא
 אוריותא חיכוו חד וליכוו ה' אחד ושמים חד :

(מב) בראשית

בחלופי אחוון דאחב"ש סלקי בני אחוון שנחבמ"א
 דחינון סלקי לחושבן שמוח. ככא אחרמיז בריש
 אוריותא דכל מאי דאית דבעלמא לכולא קב"ה קרי שמכן דאע"ג דכפרשחא
 דבראשית. כתיב וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו. קרא לאו חיכו
 כפשטיה דכא ודאי לא אנה קב"ה לשמכן דבעלמא למיכוו אחימריה דאדם
 אלא דכולא חיו בחילא דקב"ה דכא כתיב מונה מספר לכוכבים לכולם שמוח
 יקרא. ואי צעיה למימר דכל מאי דהוי בשמיה קב"ה קרי ליה שמכן וכוכביא
 מחילא דשמיה חינון אחיה קשיא בא כתיב לכו חזו מפעלות הויה אשר
 שם שמוח בארץ ואמרינן פ"ק דברכות אל הקרי שמוח אלא שמוח וטעמא

דדרשי הכי בגין דשמה דכוּס איכו רחמי ולא יאות דשמה דרחמי אי תעביד
 שממון אככי דרשי דשמה רחמי איכו עביד שמכן בארעא . וכהשתא איכא
 למימר דלא מפקי קרא מפשטיה אלא דקב"ס ענד שמכן בארעא ושמה גרים
 למיכווי הכי דאיכו יוכיב ארעא חחות כוכביא וכד שליט כוכבא דאקרי שבתאי
 איכו גרים שממה וחרובא כמ"ד קתאי וס"ג אמרי כלדאי דא איכו דאמרי
 רבנן אל חקרי שמות דלא יכלת למקרי שמות דאיכו שממה אלא ע"י דשם
 שמות דאיכו שמה דכוכבא דשבתאי דגרים שממה ומינה חילף דשמה גרים
 בכל מיילי ושמעט מינה דקב"ס קרי שמכן דבארעא . וס"ג אמר דשפ"י ז"ל
 בזבחה דיליה (בראשית דף נ"ח א') זכאין אינון לדיקיא ברשימו דגושפנקא
 דמלכא עילאס למיכווי בשמים רשימין ואיכו שוי שמכן בארעא כדקא יאות
 ע"כ . וסא אחרבר דתלמודא דילין ורשב"י ז"ל אינון אמרי דקב"ס קרי שמכן
 וכיכי אמר דאדם קרי שמכן אלא ודאי דברישא קב"ס קרי שמכן דילכוון
 ובחר הכי אייתי לכו לאדם לאחזאה חכמיה אי ידע לכוונא לדעתא דקב"ס
 למקרי לכו בשמכן דאחזאו לכו . סה"ד ברישא דקרא ויבא אל האדם לראות
 מה יקרא לו דמאי לראות כולי'ל ויבא אל האדם לקרוא לכה שם אלא דקב"ס
 אייתי לכו למיחזי חכמתא דאדם דבמאי דקרי לכו אחזאו חכמתא ובינתא דילי'
 וע"ד סיים קרא וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו דאיכו ממש
 שמה דקרי ליה קב"ס . ודא איכו דאמר במדרשא דרבי אושעיא רבה צפ'
 בראשית בשעתא דבעא קב"ס למברי לאדם אימליך במלאכי עילאי אמ"ל
 נעשה אדם אמ"ל אדם זה מה עיבו אמ"ל חכמתו מרובה משלכם הביא
 לפניכם את הכהמה את החיה ואת העוף אמ"ל זה מה שמו ולא היו יודעים
 העבירם לפני אדם אמ"ל זה מה שזו אמ"ל זה שור וזה סוס וכו' ואתה מה
 שזך אמ"ל אני נאה להקרא אדם שנבראתי מן האדמה ואני מה שמי אמ"ל
 לך נאה להקרות ה' שאתה אדון לכל בריוותך . אמ"ר אחא אני ה' הוא שמי
 שקרא לי אדם"ר ע"כ ואיח לאהערה ואמאי בגין דא אלטרין למברי ליה אשו
 אלטרין קב"ס למברי למאן דידע למקרי שמכן לחילין וחו דאע"ג דלא ידעי
 מלאכי למקרי שמכן לחיה ולבהמה לאו בגין דא חבשי לכו למשחק דהא חיות
 לכו למימר אדם איכו ירגיו קיץ בחר הכי ולא חבשי למברייס בגין דא
 מלתא . וחו דהא בתיב זכר ונקבה בראם ויקרא את שם אדם הא קרא
 קרי להדיא דקב"ס קרי ליה אדם והכא קאמר דאדם קרי ליה לנפשיה ספי
 בגין דאחברי מאדמה . אלא כולא אחי שפיר על בורייס דמלאכי עילאי
 בעו מקב"ס אדם זה מה עיבו דהא אחזוי דאיכו בעי לעיזב ולאחזוא קיץ
 ואיבעי למינדע מה אינון עבאן דבעי למעבד דאינון מכריפי דלא להשגתא
 בחובוי וליכווי דא לקבל דא . היינו דקאמרי מה עיבו מה אינון עבן דפפי'
 למעבד אמ"ל חכמתו מרובה משלכם ובהכמתא דידיה איכו וסלק לי ויגסה

שמה דילי ויקדש לי לעיני כולא ודא איכו דאכרע לקבל חובין דחב ונב"ד
 אייתי לחיס ועוף ואורי להו למלאכי דאיכו קרי להו בשמחן דקרי להו קב"ס
 מקמי הכי וס"ט קרו לנפשיה בשמח דקרי ליה קב"ס מקמי הכי ואחכוון
 לדעתא דרבוייה דעתא דקב"ס וס"ט קרי לקב"ס חזון כל הארץ ובה חכמתא
 רבתי דאית ביה דאיכו ידע לכוונא למאי דעבד קב"ס איכי דאכרחא לקב"ס
 למברי ליה אע"ג דיחוב וסועלתא דידיה דאיכו ימליך וישנה וירבי לשמח
 דקב"ס בארעא איכו מעליה טפי ולא אחחשיב לקבלה האי חובא דיחוב .
 ואחדמי למנגנא דמנגן קמי מלכא דאע"ג דיחוב קמי מלכא מלכא שביק
 לחובוי בגין דאחנהא מלכא מנגנא דיליה . בהר דכתיבנא הכי מילי השכחת
 מאן דמסייע לי בפירושא דקרא דכתיבנא הרב זרע אברהם במאי דחב
 אליבנא דמדרשא דרין . ובדא אית למדרש קראי דרוד מלכא לכו חזו
 מפעלות ס' אשר שם שמוח בארץ משבית מלחמות עד קלס הארץ קשת
 ישבר וקלץ חנית עגלות ישראל באש הרפו ודעו כי אנכי אלדים ארום בגויים
 ארום בארץ ס' לבאות עמנו וכו' וכו' קראי אלעריכו לדרשא דלאו סיפייכו
 רישייכו ולא אחקשו דא ברא אלא דאחו לדרשא דרוד מלכא איכו אוליק לן
 דקב"ס כד בעי למברי אדם בשעתא דקאמרי ליה מה עיבו אמ'ל קב"ס לכו
 חזו מפעלות ס' איכו אדם דאיכו עובדי ידי קב"ס כמ"ד נעסה אדם זילו
 חזו חכמתא דידיה אשר שם שמוח בארץ דאיכו קרי שמחן לכל מאי דאית
 בארעא ובדא חנדיעון דחכמיה סגיאח מדידכו . ובה מלתא דאמ'ל קב"ס
 למלאכי ברא משבית מלחמות עד קלס הארץ דקרבא דכו עבדי מלאכי בראי
 קב"ס דלא למברי אדם בהא מלכא גלח להו קב"ס ואשבית מלחמה דידיהו
 וקשת דידיהו אחר ומלאכי דאקשו לקבלי' ולא בעו למברי אדם דאינון אקרונ
 עגלות כמ"ד וכף רגליהם ככף רגל עגל ואינון אקרונ אופנים כאופנין
 דמרכבתא קב"ס אושיע אלבעא דידי' ביניהון ושריק להו כמד"ר במדרשא
 ס"ד עגלות ישראל באש ולהנהו דקיימי קמיה ולא אקשו קדל אמ'ל הרפו
 מלחמתא דא ודעו כי אנכי אלדים ארום בגויים ארום בארץ על דא דאדם
 דאלא עמיד למברי ליה וכיון דאיכו אריס לי בעממיה ובכל ארעא אהכי
 אחזוי למברי ליה בעלמא ודא איכו דסיים דוד ס' לבאות עמנו משגב לנו
 אלדי יעקב סלס דאיכו חדיר אגין ואחסיק לנא מיומא דאחברי עלמא עד
 סופיה דא איכו דאמר בסיומא דאוכייתא לכל האותות וסמופתי' ולכל סיד
 החוקים ולכל המורה הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל דבהו אחרומם
 ואחיקה שמה דקב"ס . בגין הא חכמתא דאית באדם לארמא שמה דקב"ס
 בג"ד בראשית ברא אלדים וכו' ונלח קב"ס למלאכי עילאי . ובג"ד בראשית
 סליק באחב"ס לחושבן שמוח דבגין שמחן דקרא אדם לבחיון דקב"ס בג"כ
 אהברי עלמא . ומכא אהיליק דככל חובין דעבד בר נש קב"ס שביק ליה
 ואחפלא

ואתפאר לים במאי דעבד מילתא דאיבי גרמא לרפאס שמה דקב"ה בעלמא
 וסכי חזינן גבי בורדום דקטלינכו לרבנן ואמ"ל בבה בן בוטא הוא כינה
 אורו של עולם ילך ויעסיק בבנינו של עולם דכתיב אשחזי דמלתא דעבד
 למבני מקדשא דביה יתקדש שמים דקב"ה איבי גרמא לכפרה ליה האי חובא
 דחב למקטל רבנן. ודא איבו דרמיז קרא בחר הכי וכו' ארץ יחסה חכו ובהו
 וחושך וכו' דכוס עלמא לדיא וריקניא וסיס העולם שמש כד קטלינכו מלכא
 לרבנן ויאמר אלדים יסי אור דיחבנה מקדשא דאיבו אור וברא יתכפר חובא
 דא. וח"ש דכתיב מילי דאמרן אתרמיזו ברישא דחמש ספרין דאורייתא
 דברישא אחיב בראשית דאחברי עלמא דין ואחברי אדם ובמאי אכרע
 קב"ה למלאכי למברי ליה אהא קאמר ואלה שמות דאינון שמחן דקרא ליה
 אדם כיינו דכתיב שמות ויקרא. וכו' אחברי בגין אורייתא דקבילו ישראל
 במדבר. כיינו דקאמר במדבר ומאי קבילו במדבר אהא קאמר אלה סדברים
 אינון יוד דבין דאורייתא דכולי אורייתא אחכלילא בהו כמ"ד קמאי כינו
 דאחקריאו דכרוח דאיבו חושבן חרי"ב וכללא דמלא אינון חרי"ג:

פרשת נח

(מג) בראשית אחון ברא שית. ברא איבו חתוך כמ"ד וברא אחון
 בחרבוס. שית איבו יסוד דקב"ה פקוד לבר נש
 למחך יסודא דבהא אחיב חוקפא וחילא דבר נש ולא אהתקף עליה ילרא
 דערויח כמ"ד קמאי. מיבו אית לאתערא דאשכחן בנה דכתיב גיה תמים
 סיס בדורוחו ודרשי רבנן דאחיליד מכול וכו' נמי דרשו גבי משה דאחיליד
 מכול דכתיב ביה ותרע אוחו כי טוב הוא ואשכחן נמי בכל דרא ודרא בני
 נשא דאחילידו מהולין ואמאי הויה הכי. ואיבא למימר גבי נח דבגין
 דכוס דברא דמבול' דחבילו אורחייכו כולכו כמ"ד כי השמים כל בשר אח דרכו
 על הארץ ונה בעי לאוכחא לכו על דא ולמימר לכו דאסירי לחבלא אורחיה
 על ארעה בגין דכתיב אורחא אחילידו מיני' ברין ואי חביל ליה על ארעה
 כמאן דשפך דמין דבני נשא על ארעה וכי סיבי דאחון מודין לי דאסירי כמה
 דאשענש קין דקטיל לכהל ה"נ בהאי דמחבל אורחיה איבו קטיל נפשאן
 אלא דאכתי סברא אית לכו למפרך דלא דמי דשאני בר נש לתבדים אסירי
 למקטלים מטעמא דמאי חויה דמא דידך סומק טפי כמ"ד ר' אבהו דמחבל
 אורחיה דאיבו דמא דאחוסף כבר נש מאורחא דמיכלא ומשחיתא וסכי אורחיה
 דכל בר נש בכל יומא ושעתא דאחוסף ביה האי דמא כמה דאחוסף ביה
 חוקא דידיה ומימי רגלו ויעא דידיה דכולכו אחו ליה ממיכלא ומשחיתא
 ובי סיבי דאינון שרין למשדעכו על ארעה למגנא ה"נ בהאי זרעא דאחוסף

בים דאע"ג דלא דמי להנסו דלית לכו תועלתא לבר נש כלל ואינון פסולתא
 דבר גש חבל האי זרעא חית בים תועלתא למיכו מיכיו בריין בעלמא . הא
 סינת חי עביד בער ואונן דכתיב בים וסיה חס בא אל אשה אחיו ושחח
 חרנה דאיכו שפיך ליה על ארעא באחר דאיכא איחסיא לאחעברא מיניה
 חית לן למימר דאסיר ובדחמריין לא ישפיך אדם מי בורו ואחרים לריכס
 להס חבל דרא דמבולא דלא כוו שפכי אלא אורחא דאחוסף בחר דאחו על
 גשיכון מנא לן דכ"ג כוי שפיך דמיין ואסיר דאע"ג דלא מיין למילף במה
 מלינו מרוקו ומימי רגליו דהנסו חי אשחארו בגופא חזוקי מזקי חבל האי ש"ז
 דאיכו חילא דבר נש ונסורא דיליה מסחבר דלא שרי למשרייה למגנא .
 סינת בגברא דלא סקיף עליה יכריח חבל גברא דיכריח אנסיא ואחסקק עלי'
 מסגילוח דמא דביה וחית לי' חילא למשפך באיחסי' ובזימנא דלא שכיחא ליה
 איחסא אלטריך לאושדא ליה למגנא מג'ל דאסיר דהא בככ"ג איכא לדמויי
 למאן דאייתי מיא מנסרר או דלי מיא מבארר דיליה דחי אשכח בכו טופייכא
 ולא אלטריכו ליה דשרי למשריכוו אארעא וכד איבעי ליה חזיל ומייתי אחריני
 מיין דנבעין דאינון חדתיין וכ"ש חי הכי מיין מלערי ליה ומזקי למאנין דיליה
 דלא מסחבר למיסר ליה למשריכוו אארעא חע"ג דכני מיין חית בכו
 תועלתא כד אלטריכו מיכו כשחא לא אלטריכו ואיכא מיין אחריני בשעתא
 דאלטריך וכ"ש חי הכי מיין דשפיך חית ליה הנאס לגופיה במאי דשפיך לכו
 כל הכי מיילי חית לכו לררא דמבולא לאחבא ליה לנח כד חוכח לכו . חבל
 בקוסטא כל הכי מילין דשעוהא נינסו דכל מאי דמליח למימר דשרי למשפך
 מיין דלא אלטריכו כל דא אשחרי באחר דלא מזיק אחריני במאי דשפיך
 לכו אארעא חבל האי דאושיד אורחיה אארעא הא חזוקי מזיק לנפשאן דחית
 בהאי זרעא דאיכו חית בים לורסא דגבר שלס ומאן שרי ליה למשפך מיין
 אארעא באחר דחזוקי חזיק ח"נ קטיל גברי אטו בנין לערא דגופיה דאלטער
 פורחא אשחרי למקטל גברי . וחו דגבי דרא דמבולא הא יכול כל חד מיכיוכו
 למיסב במה נסין דבעי ולמשדי זרעא ידיה במאנא דאשעביד להכי ולא
 אלטריך חו למשדיו' אארעא ולא חית ליה לערא . השחא איכא למימר דבהא
 כוו פליגי דרא דמבולא עליה דנח דאיכו מדמו הא למאן דאחוספו ליה מיין
 דשרי למשריכוו אארע' ונח אחיב לכו דבאחר דקטיל לאחריני לא שרי כדחמרן .
 ולא אורג ליה בהא דשאני סיכא דקטיל לאחריני דלאו ידיה חינון חבל הכי
 נפשאן דאחוסכו בזרעא דכ"ג חינון ידיה דאחוסו ממילא ומשתיא ידיה
 וכוו כמיין ידיה איכו חיתיו לכו ואיכו שפיך לכו וכד אלטריך חיתיו אחריני
 וכ"ג האי זרעא חינון אמרי כד אחוסף שדי ליה אארעא וכד אלטריך לאיחסי'
 הא מייתי זרעא אחרינא ובהא לא מזיק לאחריני אלא לדידיה כמיין ידיה
 דשפיך לכו בארעא ידיה באחר דמזקי לארעים ולא לאחריני דמאן קאים
 לקבליה

לקבלים לאעכבא ליה . ואהכי כיון דלא קבילו מיניכ דנח וחבילו אורחייכו
 בכהי סברה דמאן דשפיך מיין ידיה דאחוספו אע"ג דאזוקי מזיק לארעים
 לית מאן דמחא בידיה . בג"כ קב"ה שלים לכו ועבד בכו כשיטתיכו דא
 לקבל דא דאיכו נמי חייתי מבולא עלייכו ומיין דנבעין מארעא זדנחתי מן
 שמיא דאחוספו שרי לכו לבד באחר דאזוקי לאחריני וקעלי לבני נשא דאיכו
 בני נשא דאיכו ברא לכו ואיכו חייתי לכו ומלי למייתי מיין אחרנין בשעתא
 דאלטריך וכולא הוה דא לקבל דא ממש . מיכו בכל דא אחתי חית לכו למטען
 דהא כתיב ואנכי בראתי משחית לחבל דאיכו יר לב האדם דאיכו רע מנעורוי
 ואסעי ליה לבד נש לחבלא אורחיה ולמעבד רק רע כל היום וככל יומא
 כחי יצרא אחקק עליה דבר נש דאיכו כאנוס דמי ואי הכי מאי חית לכו
 למעבד . אבל הא נמי ליחא דהא הוו יכלי למיכס האי ערלה מינייכו במאי דכרתי
 ערלה רידכו דכסא אחכמיש הילא ותוקפא דיצרייכו ותיסגי לכו באיחחא
 ותו מזו למשלע ביצרייכו דלא לאושרא דמין אארעא . אבל מאן אורחא דמזו
 למעבד הכי למחבל בבשרייכו ולמיכס האי ערלה מינייכו כיון דקב"ה הכי
 ברי לה ואי ניחא ליה בכהי הוה ברי ברין דעלמא מכילין . ומנא לן כמי
 דכס"ג דמחיל לא אחקק יצרי' למיכס בכהי אהכי אחרני בכהי זימנא נח
 דכוס מחיל וסאי אהכי ליה דלא חב ולא אושיד זרעיה דכס"ה לא מזו דרא
 ידיה למימר דאי שקיל האי ערלה לא אהכי מידי דהא נח אשכתן דאהכי ליה
 ולא מזו למימר נמי דמאן דשקיל האי ערלה חביל בגופי' ומחסר מידי דאחרני
 בכהי דהא נח אחרני מכול ומיניש גילף דלא שמיש חסרון דהא משמיא
 לא אחי מידי דגריע . דא איכו דקאמ"ל קב"ה לאברסס כחלקך לפני והיה
 חמים דלא חיסבור דאי שקלת להאי ערלה חיסוי חסר ממאי דאחרני דאדרבא
 ברא חסוי שלים דקב"ה ברא ליה לאדם כהאי גוונא למעבד איכו גופיה
 האי פקודא לאכחשא יצריה איכו בגופיה ולמיכס אגרא ואהכי ברא ליה לנח
 מחיל וכהי נמי בכל דרא לאחטרא בני נשא דכסי ניחא ליה לקב"ה ודלא
 עבד הכי קב"ה צבר נש למברי ליה מחיל בגין דבעי צר נש איכו גופיה
 למעבד חקנחא לאכחשא יצריה ובהכי שקיל אגרא . כה"ד נח איש צדיק
 גברא דלא אושיד זרעיה למגנא מ"ט בגין דתמיס חיה דאחיליד מכול ואדרבא
 בכהי אקרי שלים ולא חסר משאר ברין דאדרבא חיון חסרין ועבד ליה
 קב"ה מחיל בדורותיו בגין דרין ידיה דלילפו מיניה דאי אסחלק ערלה מב"ג
 חו לא אחקק עליה יצריה למיכס . כה"ד כי אוחד דאיחי צדיק לפני בדור
 הזה ומאי לפני אלא בגין דאחרני מכול ובג"ד לא חב קאמר ליה צדיק
 מעידנא דכויח לפני דאיכו עד לא אחית לעלמא וכהי אחרני למברי יסך
 בדור הזה דלילפו מינך דרא סדין כמה דאמרן . דא איכו דפקיד קרא בחר
 דא ואמר סופך דם האדם באדם דמו ישפך . דמאן דשפיך דם האדם דאיכו

קחי

קאי באדם דאינון בריין דהוו בזרעא דאדם דביה אלטעיר אורחא דאדם
 ממש מאן דאושיד יחיה הארעא דמו ישפך דקב"ה קטיל ליה כמה דעביד
 בדרא דמבולא . ולא חיקשי לכו היכי נעביד כיון דיזרח בישא אחגבר עליה
 דב"כ . אהא קאמר ואחס פרו ורבו וכו' דתיסבון כמה נשין ובהאי זרעא
 חפרון ותרבון דחשדון ליה באיחחא דנפיק מיניה בריין ולא אבעי לכו
 לאושדא הארעא :

השתא

איכא למימר דבג"כ אחיליד בכל דרא ודרא בני נשא דאינון
 מהולין . דהכי אלטריך בגין סגו מינאי ואפיקורוסין דאכחשו
 באורייתא דמסה ויכלי למדחי ולמימר ודילמא לא פקיד קב"ה למחשך ערלתא
 דבר נש ולא פקיד ליה לאברהם בהכי ולא בעא קב"ה מנר נש לחבלא גרמיה
 ושרי ליה נמי לאושדא זרעיה הארעא כמה דהוו אמרי בדרא דמבולא כמה
 דאמרן . אהכי בכל דרא אשתכח מאן דאחיליד מהיל לאוכחא דהכי ניחא
 ליה לקב"ה . דא איכו דסמך לעיני כל ישראל אינון חזו באורייתא דאחיל
 בראשית דאיכו חתוך יסודא דאיכו מילה כמה דפקיד לאברהם ולכל ישראל
 וביום השמיני ימול . והשתא את חזי ברא אלדים את השמים דטובא מבני
 נשא ברא אלדים דאיכו חתך ערלה דיכוו מעידנא דהוו בשמים ואחילידו
 מהולין ואת הארץ דפקיד נמי בארעא דליכוו מהילין . ואמאי עביד כהי
 דאי בעי דלעבדו אינהו בנפשיהו אמאי אחילידו סגו דמחילי כנה ודכוותי' .
 אהא סיים בגין דביומוי דנח והארץ היחה סגו לדיא וריקיא' ואייתי עליהו
 מבולא והרי עלמא כמלקדמין ורוח אלדים מרחפת על פני המים . ומ"ע
 בגין דנעי לכו לאולפא מנה דאחיליד מהול ולא חב . בג"כ ויאמר אלדים יחי
 חוב דליחילדו בני נשא מינייהו מהילי ובג"כ ויסי אור דא נח דאחיליד מהול
 למילף מיניה . וחו וירא אלדים את האור כי טוב דא מסה דאחמר ביה
 וחרא חוהו כי טוב ובג"כ הוי כהי בכל דרא וינדל אלדים בין האור וכו' ;

ואית

לך למינדע דאע"ג דכתיבנא בהאי חקונא עעמא דהאי אסורא
 לפוס מאי דיכלא דעתא למסבר לא תידוק מיניה מידי למימר
 דסשתא דבר נש מהיל ואית ליה איחחא ואי נמי בבר נש דאחיליד מהיל דאי
 חקיף עליה יזרא דידיה אשחרי ליה לאפקא זרעיה למגנא באחר דלא שכיחא
 ליה איחחא דמאי אית ליה למעבד הא מהיל ועביד חקנחא לאכחשא יזריה
 וחו נסיב איחחא ועכ"ד לא אחתחש יזריה . דאעו אגן אית לן רשות למדרש
 טעמא דקרא הא לא קי"ל כר"ש דדריש טעמא דקרא ובכ"ג אמור רבנן לא
 מפני שאנו מדמין נעשה מעשה . וחו דהא אית סגא אחרא למעבד לאכחשא
 יזרא הדין כמ"ד אסיין קדמאי (עיין עובדיה סרופא) דמאן דחקיף יזריה כי
 היכי דלא ליכחוש היליה באיחחא בעי לאקזא דמא ונדא ליכחוש יזריה ודא
 אסותא דלים דכוותה . בג"ד לית לך שום גוונא ושעתא וזימנא דאשחרי
 האי

כאי איקורא . ודא איכו דרמיו גבי נח למימר חיש לדיק ולא חב כהאי חובא
 חע"ג דחמים הים בדורותיו ואחיליד מכול וס"א כיון דאחתיך ערלתיב הי
 חקיק ביה יצריב אשחרי לים אהא אורי לן קרא דאפילו ככי לא חב כהאי .
 וחו דאכעי ליה לבר נש למיכף יצריב וליחב באחר קדים דאיה ביה שכינא
 וליחמנע מחובא דא מאימחא דשכינא כמה דשרי ליה שמואל לר"י למחקה
 באמא ולאשחנא בגין דכוס גאא דכניסחא דאיה עליה אימחא דשכינא . וע"ד
 אמרי רבנן אס פנע כך מנוול זה משכחו לבהמ"ד דאיכא אימחא דשכינא .
 דא איכו דסיים קרא את האלדים החסלך נח וצגין דכו"ל אימחא דשכינא
 לא חב כהא , ובמאי דאצינא אסווחא דקקוס ניחא דלא חיקטי למאי דאמרן
 דנשין דדור המבול אמאי אשענשו הו אימחא לבי הרי לא חויא ולא חרמיה
 לגברא דמלי למינסב כמה נשין עד דאכתיב יצריב אלא דנשי נמי יכלי לאקזא
 מיכו לא צריכנא להאי דהא אמרין ר"פ כל היד (דף י"ג) נשים לאו כנות
 הרגשה ניכו ולמאי דפריש ר"ח אפילו חרגישו לא חסיר . ולדידיה אמאי
 אשענשו נשין דדרא דמבולא . אלא דאיכא למימר דנשי דדרא דמבולא
 אזדקיכו לדלאו מיניכוו וכו כי משחמטן מלוי דרש"י ז"ל כפ' דנח כי השחית
 כל בשר אפילו חיה ועוף נזקקין לשאינס מינס משמע דכ"ש דנשין דידיכו הוו
 מזדקקי לדלאו מיניכו . ולפוס מארי דרוזין איקורא דא חמיר עובא דלית
 לן חובא בעלמא דעביד מזיקין ורוחין בעלמא כהאי . ואמרי מארי דרוזין
 (ס' ככוונח פ"ז דק"ש בעל המטה) דאימחא נמי בהרגשה דידה אשחנא
 מזיקין ככוונא דגברא ואקרונ נגע כמ"ד ונגע לא יקרב באהליך . ואהכי
 אשענשו גברין ונשין מהכי מזיקי דאשחנא בעלמא . והכי דייק קרא דכתיב
 כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ :

(מד) בראשית

בריה אש . איה לך למינדע דחובה דבריה איבי
 חקיפא ורבבבא מכל חובין דאורייתא כמה דחוינן
 דדרא דמבולא דכתיב כהו וימח את כל היקוס דאשחית ארעה וכל דיחבי
 בגווה בגין דהשחית כל בשר את דרכו על הארץ . מיכו איה לאשערא אמאי
 לא סקיד קב"ה כהדיא באורייתא על חובא דא דאע"ג דאכתיב כהא גבי נח
 לא מליח למילף מויכיה אלא היכא דחבו סגיאין כהאי חובא כמ"ד כי השחית
 כל בשר דלא דמי חובא דיחיד לחובא דרבים , וס"כ מער ואונן דכתיב ביה
 ויהי אס בא אל אשה אחיו ושחם ארלה וירע בעיני ה' וימח גם אותו . לא
 ילפינן אלא היכא דאיכא אימחא לגביה לשמשה כהדא ועכ"ד חביל אורחיה
 אארעה חבל אי לית ליה אימחא לא , ואלעריכנא למימר דאחי בק"ו משוסף
 דמים דכהאי חובא שפיך דמיה ודס זרעו יוחיו כמה דמקלל גרמיה לא אכתיב
 באורייתא ואחי בק"ו ממקלל אחריני . וס"ג גבי ערות אשה ונחה דכחו לא
 אכתיבא באורייתא ואחיה מק"ו דכח כחו . ומיכו לאו ילפינא לגמרי משוסף

דמים דאי הכי אמאי לא מחייב סרג ואמאי לא קטלי ליה ז"ר אלא ודאי
 דלא ילפינן גברא דלא אחי לעלמא מגברא דאחי לעלמא . אלא דע"ד סברא
 הוא דכאי גברא קטיל בנו דחינן חזיין למיחי לעלמא . איברא דעכ"ד לאו
 אוכו עעמא ריחא אמאי לא אחייב באורייתא להדיא . אלא חיבא למימר
 דבגין דכאי חובה אוכו אחי מסגיחות דמא ובר נש דעביד ליה כאניס דמי
 והו נמי שכיח למיחב ביה בכל זימנא וליח מאן דמעכב עליה ולא דמי לשאר
 חובין דלא שכיחי לגר נש בכל זימנא . ואי כוס קב"ה פקיד עליה בהדיא לא
 מעביד ככי חי הכי מאן דחב ביה אשחכח דעבר על פקודא דמארי' כמה
 אלפי זימני . ואי הכי לא מסיק אדעתיה חו למיחב בהינחא דמאן דארגיז
 קמו מלכא כמה אלפי זימני אחיאש מלמחבע למלכא למשכק ליה על חובי' .
 והו נמי אמרינן בשלחי יומא האומר אשחא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות
 השובה ומאן דחב כהא כמה זימני כמאן דאמר אשחא ואשוב אוכו . בג"כ
 לא בעא קב"ה לפקדא עליה דבר נש לא היעביד הכי דהשחא אע"ג דחב וידע
 דאיכו חובה עמאי דעבר קב"ה בדרא דמבולא וממאי דעבר בער ואונן עכ"ד
 סמכא דעתיה לאחבא בהינחא ודאחקבלא חיובתיס דהא מיחב לא עבר
 אפקדא דפקיד קב"ה להדיא דאע"ג דלא ניהא ליה לקב"ה כככי מיכו לא
 פקיד באורייתא למימר לא מעביד ככי . וסו נמי דמיא כך מלחא למאי
 דאמרינן אין גזריין גזירה על הליבור אלא ח"כ רוב ליבור יכולין לעמוד בה :
ודבי חידוק פורחא ששכה פיבוקא דהא מלחא מחברר בקראי דנח דכח
 מבולא בחיב וירח ב' אח רוח הנימוח ויאמר ה' אל לבו לא אוסיף
 עוד לקבל את האדמה בעבור האדם כי יצר לב האדם רע מנעוריו ולא אוסיף
 עוד לכפות את כל מי כאשר עשיתי . קרא קרי בחיל וכן אמר דאע"ג דכאי
 חובה אסתזי לקטלא מאן דחב ביה מיכו בגין דיצר לב האדם רע מנעוריו
 ובאניס דמי אככי גזר קב"ה דלא יעביד כמה דעבר במבולא דאי עביד הכי
 לא יחקיים עלמא . ועל דא בחר הכי עבר קיימא בהדי נח ובניו וכתיב
 ונקימותי אח בריתי אהכם ולא יכרת עוד כל בשר ממי המבול ולא יסיה
 עוד מבול לשחת הארץ וכתיב בהריח את קשתי נחתי בענן וגו' דאיכו סימנא
 דעלמא אסתייב בלי' בגין חובא דא דאיכו חובא דקשה אלא דאזכר לבו קב"ה
 דחובין מחובא דא דאי לאו דאשחכע כוס מייטי מבולא . ובג"ד אהא קב"ה
 פיקא דא לאשפרעא עבר נש דחב ביה כפוס מאי דבעי קב"ה בעלמא דין
 הו בעלמא דאחי ובג"כ לא פקיד עליה חו לישראל באורייתא . ומאי דאמרי
 צעלי החיים ז"ל ג"פ כל ביד דכחאי חובה נשי נמי מחייבי ביה דכשוכ הכחוב
 אשה לאיש לכל עונשין שבחורה . לא ידענא מהיכא ילפי הא וז"ע . ואיכא
 למימר דספרי דעונשין לאו דווקא אלא לכל אוסורין קאמר דבני עונשין ניבשו
 בדוניי שמים והכי מסבירא דהא חיבא כמה לאונן באורייתא דלא לקי עליוכו

וע"ד ח"ס וא"ש שוין בכו . וכוונתו דרשב"י ז"ל (פ' שמוח ג' ע"ב) ר"פ
 עמא יחפסין בכל דרא ודרא בחובא דא חי ידעין ולא מקנאין ל"ס בגין
 דחובא עליכו לקנאה ליה לקב"ה כהאי בריה ע"כ . דא חיכו דרמיו לעיני
 כל ישראל דחינון רישי עמא בריה א"ש דחובא דבריה כשי למיכוו עלי' דגופיה
 כא"ש בוערה לבערה חובא דא מחינון דחבו ב"י ולא דלרא לכו בחיובתא על
 דא ובג"ד ברא אלדים אתה הסמים וכו' לקיימא האי פקודה כמ"ד ולריק יסוד
 עולם דמאן דנעיר האי בריה דחקרי לדיק חיכו יסודה וקיימא דעלמא ופ"ד
 וסארץ דא ארעא דישראל סיחה חכו ובכו לדיא וריקניא מיחנסה בגין דלא
 קיימו קיימא דבריה דמאן דזכי לבריה יריח לארעא כמ"ד בזוסר (וארא דף
 כ"ו ע"א) וחו וסארץ סיחה חכו בדרא דמבול' כד חבו כהאי בריה ועד סאירי'
 אע"ג דלא כוס מבולא עכ"ד ורוח אלדים מרחפה דינא קשיא דקב"ה פרישא
 על פני המים חינון רישי עמא דעסקי באוריית' דאמחילא למיא דחינון אחפסון
 בחובא דא . ובג"ד פקיד קרא ואמר ויאמר אלדים יכי חור דהאי ח"ח דאיכו
 רישא דעמא ליכו לכו חור לגלאה לכו חוקפא ועונשא דחובא דא ונדת
 יחקיים סאי ח"ח ולא יחפס עליכו . וכדא חיחנה לן מאי דאית לאהערע
 גבי דרא דמבולא אמאי לא אחפס קב"ה לנח בגין דריש אלא משום דאיכו
 חיכה לכו על חובא דא ולא קבילו מיניה :

ואית

לך למינדע דהאי דאחרי בזונתא דרשב"י ז"ל בדוכתא חזא דהאי
 חובא דמפיק זרעיה למגנא לא אחכפר בחיובתא לאו חיכו כבמשנ'
 לחינשי . חדא דאי ככי ק"ט מאי דאקשו קתאי דכללא חיכו דליח לך מלכ
 דקיימא קמי חיובתא . וחו ק"ל דדרא דמבולא יוכיח דאורך לכו כמה שנין
 ואחרי בכו קב"ה על ידא דנח דלהדרו בחיובתא כדקאמר בזונתא דרשב"י
 ז"ל בכמה דוכתי . ואי לא תיכני לכו חיובתא על חובא דא אמאי פקיד לנח
 לאחראה בכו . וחו דאי ככי סתיר דידי' אדידיה דנפרשת' דנח קאמר דתיכני
 ליה חיובתא סני . אלא אית לן למימר דאחכין אחד מהני גווי דבעינן
 מימר ואי נמי לכולכו דהא חנין עבר על ל"ה גרידא חסובה לחודה מכפרה
 ליה ולא בעי יוס"כ ולא יסורין ודא חיכו בשאר חובין אבל סאי דאפיק ז"ל
 לא אחכפר בחיובתא לחודה אלא בעי נמי יוס"כ וא"י יסורין כסדי חיובתא
 עד דאחכפר ליה ודא חיכו דאמר בדוכתא אחרא דבחיובתא סני . וחו
 חיבא למימר דכולכו חובין לא רגילי חינשי למיחב בכו זימנין סגי' חין ואכפי
 סני לכו בחיובתא אבל חובא דא מאן דרגיל ביה חיכו חב זימנין סגי' חין
 דליח לון חוסנא ובעי למיחב קמי קב"ה זימנין עובא דליח לכו חוסנא לקבל
 זימנין דחב בכו אכפי קאמר דלא אחכפר בחיובתא דהא לא ידע כמה
 זימנין חב עד דיחוב כמה זימנין לקבליכו מוהו אי חב בחיובתא סני דחינון
 זימנין סגי' חין לקבל זימנין דחב הא ודאי אחקבל בחיובתא וחו חיבא למימר
 דהא

דהא אחידע דעיקרא דחובתא חיוב למשכך חובא דחב לגמרי דחו לא ליעביד
 ליה ולא חוודא עליה ולגבי האי חובא דז"ל לא סגי כהאי חובתא דכני
 מזיקין דאחבריאו מחובא דא לא אחמו בכ"ג אלא בעי לכגפא גרמיה
 ולא חענא כמ' יומין ושנין כמה זימנין ולמכזי עד דיחמחון בני מזיקין .
 וחו איבא למימר דלא סגי בחובתא לחודא אלא בעי לכוונא בק"ש דקרי על
 ערסיה כגונא דאולוף לן רבינו באר"י ז"ל (בכוונות פ"ז דק"ש טע"מ)
 דבסאי כוונה אחמו בני מזיקין וכל חד כפוס חוקפא דכוונה דיליה יכיל
 לקטלא ולממחי אלק ויחיר בכל ליליא וזדא יחכפר חוביה ונקיע כאי כללא
 בידך דכל דאשארנו מזיקין דאחברו מהאי חובא לא יחכפר ליה השתא נימא
 דבאי דקאמר דלא אחכפר בחוביה כהאי דלא מכיין בק"ש . וחו איבא
 למימר כמ"ד בזוהרא דבראשית (דף ג"ז ע"א) חימחי חליא בחוביה עד לא
 קביל הנחומין עליוכו סא קביל הנחומין עלייכו לא חליא מלחא בחוביה אלא
 דינא השעביד וכדן אוסיף דינא על דינא ואחקיף להסווא אחר דדינא למעבד
 דינא ואוביד לן לחיובי מעלמא וכלא בקרא דכתיב וינחם ה' קבל הנחומין
 ולפחד ויחעלב אל לבו יבד חוקפא לדינא למעבד דינא ע"כ ובג"כ האי דחב
 בסאי חובא איבעי ליה למיחב קמיה עד לא יחחקף דינא לקבליה ואשכחנא
 ליה אשונתא למעבד דקב"ה יוריך אפוי עליה עד דיחוב קמיה במיחן ענין
 ודחיס עלייכו דבסא חגבר רחמין דלעילא ולקבל הכווא דינא דאגבר כהאי
 חובא לקבליה אחגברו רחמין דעביד לכו השערותא בלדקתא . ועל דא ללי
 ירמיה על רשיעיא ואמר ויהיו מוכסלים לפניך בעת אפק עשה בהם ודרשי
 רבנן כפסולס בבני אדם שאינם מוכוגנים . ודרשי כני בגין דקשיא לכו סא
 מאן דאחכשל איכו סוגג ולא חויד בחיבא דהכי כוי משמעווא דכשלוך וכמ"ד
 ואין למו מכשול . ואי ככו אמחי בעת אפק עשה בהם דליעביד ככו דינא
 ואסא דרשי דליחכשלו בעינדא דלדקתא דחיכו בבני אדם שאינם מוכוגנים
 ובהא דקתא לא אעירו רחמי כלל בג"כ לא קיימי רחמי לקבל דינא ובעת
 אפק עשה בהם דינא דאחחקף עלייכו . כה"ד לא יועיל כון ביום עברה
 ולדקא חיל ממות דלדקא דאיבי אעירה רחמי אינון נלחי דינא דאיכו עברה
 וזדא החלל בר גש ממותא . דא איכו דשאלו לשלמס בן דוד (בפ"ק דבחרא)
 עה יובן כהה של דקסא אמ"ל לאו וראו מה פירש דוד אבא פור נחן לאביוני
 דקתו עומדת לעד קרו חרוס בכבוד . דאיכו שאילו עד היכא מטי חוקפא
 דלדקא אי איכו כמה דשאר פקידיא דאכנו בעידנא דעסיק ככו או אי
 מלחא יחידתא . ואחסיב לכו דדוד אבא פריש פור דאיכו פור נילויין דקדושא
 כמ"ד קמאי ודא כוי במאי דאוסיד זרעיה למגנא . ובחר ככי נסן לאביונים
 דאינון בני אדם מוכוגנים דקתו עומדת ואזדקפת לקבל דינא חדיר כה"ד
 עומדת לעד . ומולא דידיה דאחרע ואיכו שפול בגין חובוי בהא דקתא

אגבס ליה והאי משחית דאחברי מחובין דיליה לא יכול ליה בה"ד דפע יראש
 וכעס שניו יחרוק ונמס דזכי בכה לדקחא לנפולו האי משחית דלא חיכו
 ונמס וכמ"ד מחן בסחר יכפה אף. וחו זכי דאחברי על יאריה ולא אחרי
 חו זרעים למגנא. היינו דכתיב האות רשעים האחד

ות"ש דבריה שקיל חיכו ככל אורייתא בולא ומאן דנטיף ליה אחשבי
 דקיים כל אורייתא. היינו דכתיב אס לא בריתי יומם ולילא ודנטי
 ליה רבנן דאורייתא. ואית דדריש ליה אמילא דמילא שקילא ככל אורייתא
 ובג"כ אברהם לא אקרי שלים עד דמל וסימך ברית חושבן חרי"ב ואיכו יחור
 חד מחושבן חורא. ודא חיכו לעיני כל ישראל. ברית אס מאן דמקיים
 ברית חיכו קיים אורייתא מאלף ועד חיו דאינון א"ש ואשחא עליה ת"
 דאיכו לאשעסקא באורייתא:

(מה) ותו בראשית ברא שית ברא חיכו חחוק ושית חיכו יסוד כדאמרן
 לעיל ודא כמ"ד וכו' שחוחיה מדוכאים. והכא אחרמ"ד

פקודא דמילא וסיכא אחרא דחחוק לה דאברהם אחקשי בים עד דאחי עקרב
 ועקיץ ליה כהם כמד"ר ואסמכוה אקרא בעל"ס היוס הזה ר"ת בעקילא
 עקרב "לדיק" מל. ודא חיכו דאשמועינן ברא שית חחוק יסוד דחמן בעי
 למחוק ולא באחר אחרא. ונעי למעבד מילא לעיני כל ישראל דליסו חמן
 כללוחא דישראל דיחזון בשעתא דמל דכוו ברוב עם סדרת מלך. ובגויה
 דמילא ברא אלדים את בשמים ואת הארץ כמ"ד אס לא בריתי יומם ולילא
 וכו' ואי לאו מילא והארץ ביחס חכו וכו'. ועל דא דמילא ויאמר אלדים
 יכי חור דאחגלי נכורא וסליק חסוכא סע"א קליפי ערלה דהו סחרי לינוקא
 ובדא ויבדל אלדים בין האור ובין החושך. וחו דע"י דמילא הפריש קב"ה בין
 ישראל דאינון חור לשאר חומין דאינון חושך דשחא לא יכלי למימר לישראל
 אחרי רבים להעות ואינון סביאין מישראל דככי ק"ל דאסורה דמינכר לא
 בעיל ברובא או אשערב דכא יכלי חן לברורי ליה מומידי דאשערב בין
 דמינכר. היינו דקאמר לעיני כל ישראל כי סיכי דלא יאערונון בעממין מטעמ'
 דאינון רובא להכי ברא שית חחוק יסודא דחו לא יאערכ דמינכר חיו
 היינו דקאמר קרא ושחרת' את בריתי וכיוחס לי סגולה מכל העמים כי לי כצ'
 הארץ דבגין דחנערון בריתי דחיבי מילא דא חיכוון לי סגולה מידי דחיבי
 ומינכר מכל עממין וחו לא יכלי עממין למימר לכו אחרי רבים. וחו כו'
 כל הארץ ויכלנא לאסדרא עלמא לחכו וכו' כדבקרמיחא דא עלמא ולא
 אחקיים אלא אבריתי דחיבי מילא. היינו דאמרין במילא ושמרתם את
 בריתי רע"א וזו ברית מולא ועבודת זרה. ואית לאשערה בשלמא מילא חידל
 בכריתו אלא ע"א סיכא חידכה דאשג דפחרי כפי ברת קב"ה עם ישראל חט'
 דכתיב לעברך בנחית' ה"א אבאלמו מיוכו השחא אכתי לא אשעביד האי ברית

וע"ז כשפח לא חקרי ברים . ובמאי לאמרן שפיר קאמר דכיון דנטרי ברים
 דאובי מולא ממילא אנטר ע"ז דחו לא יכלי אומין דעלמא לאסטוני ולמימר
 אמרי רבין להטות דהא איכא מילה דבה מינכרי ולא בעילי . מיכו
 ח"ע"ג רבני מילי . אחמוז לרשא דמלין דאורייתא איח לכו לבושא ואיח לכו
 עיקרא ושורשא עם כל דא אחמוז למימר בכו רזא דהא אסידע דר"ע כוס
 דהוב ברי אוחיות וכוה דריש על כל קוז וקוז חלי חלין ובהא מלחא
 דקאמר זו ברים מילא וע"ז אחכוון ברזא . ח"ס דאדם קדמאח חובא דידיה
 כוס על דאזווג בחוס ביומא דחול דשליטא ביה סערא דשמאלא ובגין דא
 אחגבר נחש ופחי לחוס ואחלבש ס"מ באדם וליית בחוס (ע"ין ס' הליקוט'ס
 פ' עקב ק"ז א') ובהאי פנים ביסודא ואשליט סע"א ואייתי לה לאחדנקה
 ולמכוני סחור סחור דיסודא קדישא דחקרי ברים דאחמוזכו לחמן קליפי
 עבלא ומאי דאבדיל קב"ס מקמי ככי בין אור לחושך ובין קודש לחול ובין
 טוב לרע איכו עריב לכו ואחדר עלמא לתרובא ובג"ד אמרי רבנן אד"ר
 חשיך בערלתיס כוס דאיכו אחשיך קלי' דאחקריית ערלה מחחא לעילא
 ואחמשכת ואגבכת ער דמטח ליסודא דאדם עילאה ואחסחרת חמן למינק
 מהתם ובג"ד אמרי קמאי דחד"ר עבד ע"ז דבחובא דידיה עבד פסל ומסכה
 דאיכו סע"א ובאחרא דכו"ל לאגברא קדושא עביד בהפוכא ואחגברה סע"א
 ועבד עבדא דאיכו זרע דאגבר ס"מ דאיכו אל זר ולפוס כך סבר לחקוני
 ואחפרש עויתחיה ק"ל סנין לקבל חישבן אשוון דס"מ דחושבניה קל"א :
 מיכו בהפוכא עבד דכחאי דאחפכא כוס מוליד רוחין ושדין ואגבר סערא
 דשמאלא יסיר ובג"ד כחר חוביה דכו"ל לסע"א אחר לינקא מקדושה מאדם
 עילאה ואיחתיס דאינון ז"ן אחכי בתיב ויעש פ"א לאדם ולאשתו כחנות
 עור וילבישם דלאדם חחאס וחוס הא חינון עברי עלה חחאס ומאי חשערך
 לכו לכחנות אלא דקרא קאמר האדם ואיחתיס עילאין דאינון ז"ן דבגין
 דלא חינק מינייכו סע"א עביד לכו כחנות עור דאיכו חסך לאבדלא מינייכו
 ערלה דלא חינק מחמן ובג"ד אחגור עליס למטרה ולמעבד כמה עובדין
 עד דאכיל למזוני דבעירחא דידיה איכו יכרר עוב מרע וע"ד בעי בר נש
 לבווגא לביה ורעותיס בכל עובדא דיעביד ער דמטי למיכווי פיתא וריפחא
 דכל חינון עובדין די עבד בכו חינון לכררה טב מיכיס ולאחקהא מאי דפנים
 חד"ר בסובי דידיה בארעא ובמאי דנפיק מינה דבנ"כ אהלע"יא ארעא
 בגיבא וקאמר קרא ארורס סאדמס בעבורך בעלכוון האכלנה וקוז ודרדר
 סגזית לך דלפוס פשעיה דקרא קשיא אי אדם חב ארעא מאי עבדת אלא
 דא איכו רזא דנחוביה אסחרו קליפין דערלה דאינון י"א ארור ואערבו
 בארעא עילאה קדישא איחתיס דז"ן ובג"ד דיו לעבד למיכווי כרביה וארעא
 דנחחא דאיכו ינקא מארעא דלעילא אהעביד' כדן ואלמח בה קוז ודרדר

ואינון

ואינו קליפין דאינון י"א ארורין אהנברו בה סיינו דקאמ"ל ארורס האדמס
בעבורך בגיך דאח דעבדה בה ככי ואחפשטו בעלמא דין הכי ארורין
ונגין דמחמן אחי רגיו ועלבו דאינון חולקא דסע"א אהא קאמר בעלבו
חאכלנס ובגין דאחערב בה קליפי ערלה דאינון קוץ מכאיב בג"כ קוץ ודרדר
הלמיה לך . ואככי פקיד לן קב"ס ג' שנים יכיה לכם ערלים דכחאי דאפרס
בר גס מהלנא דערלה אחפרס מאינון קליפין ואחחקין חוביה דאדס . ובגין
דערלה איכי לקבל נה"י דז"א דחמן קיימא איחתיס אהכי בעי חלס שנין
לקבל חלס ספירן ובהאי מחקן פנימא דערלה דאיכי חפיה היסודא אוח
הבריה ובג"כ בחר דאזר וקוץ ודרדר הלמיה לך קאמר והכלת את עשב
השדה דפקיד ליה למיכל מעשבי דדברא כי יכי דנשטחא דאכלינכו ובריר
לכו מקוץ ודרדר דכדייכו ליחכוון לבררא ולאפרס' עב מביס ובחר וכי יברר
האי עשבא דליפוק מלומח למדבר וליבריר חרי ברורין כחדא ובגין דנטיירחא
דערה כריפתא בליטה ועריכה כהאי זיעא דנפקא מיניה אחחקין חובא דקרי
וז"ל כמ"ד מארי דרוין דבעי למיערח סגי במלס דמלוה ובכאי ערחא מחקן
חובא דא אככי פקיד בחר הכי בזעת אפך חאכל לחס . ואיח כהא רזא אחריי'
דאחידע למארי דרוין דנספירס דיסוד דחמן מחכנשי חסדים וגבורות חמן
איח חלחא הויות לקבל חלס חסדים דאינון כחושבן לחס . ואיח חלס כויות
אחרין לקבל גבורן דאינון כחושבן מלח ובשטחא דאכיל בר גס דעיקר אכילה
דיליה בעי לכוונא בה לברורי עב מביס דאחערב בגין חובא דאדס קדמיה
בעי לחס ומלח לאחחקא האי מלח דאיכו לקבל חלס גבורן דאינון חלס
הויות דסלקי לחובבן מלח בלחס דאיכו לקבל חלס חסדים . וכולא הכי לאחקאי
האי ברית דפנים ליה אדס בג"כ אקרי ברית מלח . ובר גס מחקן באכילה
כמס דמחקן כפריעס ומילה ולפוס כך אחחוי דכיה דככי בר גס חיסגי ליה
בגין מלחא דמיין דנפקי מעיינין דאינון מיין מלוחין בהפוכא מרוקא דיליה
דאינון מיין מחיקין ואחערבו בלחס דאכיל הא אחסיק חלס גבורן דסלקי
לחושבן מלח בלחס דאיכו חושבן חלס חסדים כה"ד בזעת אפך דאינון מיין
מלוחין דנפקי מעיינין חאכל לחס לאחחקא ביה מי מלח דאמרן . ובג"כ קב"ס
ברא ליה לאדס וגזר דלח יחקיים חלא ע"י דאכילה ושחיס מה דליח סכי
במלאכי עילאי בגין דאינוהו לא חסו לברורי כנוונא דאדס דבעי למיכל ולמשתי
לבררא עב מביס ואע"ג דאד"ק מקמי דחב נמי כוס אכיל ושחי כמ"ד בקראי
הא מקמי הכי נמי אלעריך לבררא מאי דלח אהכריר ממלכין קדמין חלא
דכוו מלאכי עילאי זולין ליה כשר ומייתו ליה יין דאיכו מודי דעב ובאכילה
דיליה מסלק ליה לדרגא עילאס . ובחר דחב הלוחאי דבריר בין עב לביס
ויחקין פנמא דכרית דחב ביה ודא איכו דחקינו כנרבס מזונא למימר ברית
ואורה לאולפא דבעיכלא דכ"ג בעי לכוונא לאחחקא פנמא דכרית ובחר
דאחרי'

דאחרעי אדם לחקנא פורחא מהאי פנמא כתיב ביה וידע אדם את אשתו
 וחלר בן וסקרא את שמו שח כי שח לי אלדים זרע אחר חחה סבל כי סרגו
 קין ואיה לאחצרא דכוליל כי אמרה או לאמר כי שח לי אלדים זרע אלא דהאי
 דקריא ליה שח איה ביה רזא בעמירו דביס אחחילו לחקוני דרגא דיסודא
 דאקרי שח אלא דלא בעת לאדכרא האי טעמא דאחביישה למדבר חובא
 דסבו ביה וס"נ בשעתא דילר לא בעת לאדכרא חובא דידה דלא ליכוי אחרא
 לשענא לקערגא ואמרה כי שח לי אלדים זרע אחר וע"ד לא כתיב כי אמרה
 דבקושטא לא בעת למימר בבירור מאי דאחכוונה במאי דקראת שמא דשא .
 ודא הוא דאמרי קמאי דשא ביה כושטא עלמא בחר הכי אהא נח ואיכו
 חקין פורחא מפנמא דאדם בהאי ברית ונג"כ כתיב ביה ויקרא את שמו נח
 לאמר זה ינחמנו ממעשנו ומעלונן ידינו מן האדמה אשר אררה ה' ואית
 לאחצרא במאי ידע למך בכריס דליעביד הכי ואמרי רבוואתא דאיכו חקין
 לכרייטא מאנין דחשוי בכו ארעא וחו דביומוי לא הוה ארעא מפקא קולין
 ודרדקין ולסאי טעמא אלטרין לן לרסוק דבחר זימנא סני קרי ליה למך
 לכריס נח על דחזא דהכי הוה ביומוי דאי בשעתא דאחיליד מנ"ל דליכוי הכי
 ביומוי דלא אשכחן דלמך הוה נביא . וסו איה למינדע טעמא דזו אחרשים
 עלי חקין עששין מה דלא הוי הכי כתיבין אחרנין אלא דלמך סימנא חזא
 בנת דאחיליד מהיל כמד"ר . והאי סימנא איכו דאחגרע חוקפא דסע"א דאיכי
 ערגא דהפי"א איסודא וכיון דאחחליש חוקפא לעילא ס"ג אחחלש לתתא ואכא
 קאמר זה דאיה ביה חרי טעמי למימר דזו דאיכו נח וזה דאיכו קב"ס
 דאקרי זה כמ"ד זה אלי ואנוהו . כגי חרי טעמי ככי אורו כמה דכתיב
 זה חרין זימנין ולכל חד טעמא חד ובנין דאחיליד מהיל דא איכו סימנא
 דעל ידוי ובסייעתא דקב"ס ינחמנו ביומוי לבתר דאחרבי נח ממעשנו
 ומעלונן ידינו דאחי מחוקפא דסע"א דאיכו אחר דעלינו ואחפרש מאדמס
 אשר אררה ה' דאדביקו בה י"א ארורין דקלי' . ואיה למינדע דהאי דלא
 פקיד קב"ס נח על המילה ואלטרין למיחוי נולד מכול בנין דלא מטא זימנא
 בדרא דידיס לאחקנא פנמא דברית דחב ביה אדם דאינון נשמחין בזמניה
 כוו ערעילאין ואחערב בכו ביש עפי מדרין דבחרים דנג"כ לא אחבררו
 פורחא עד דאחי מבולא וסטיף לכו ומיחו ואחפרש מינייכו פורחא מקליפין
 שגיאין דכוו בכו . ואי כוו עבדי מילה ופריעה ומגלו ליסודא דידכו לפוס
 סניאוס קליפין דבכו לא סני דלא חבו בחר הכי . וסות סנ"א שלעא ביסודא
 דאחגלי בכל כר נש דהוה בכהו זימנא דהא על ידי מילה דידכו כוס מחגלי
 יסודא דלעילא ובחר הכי דיחוכון כולכו הוה שליפ סנ"א באחר דגלויה לכי
 שביק לכו קב"ס בלא פקודא דמילה דליכוי לקבל דא לעילא באחכסיה ולא
 זכיל סע"א לשלעאס ביה ולמיסב נהורא מאחר דאחגלי ולכר נח דינע ביש

קב"ס

קב"ה דלא פגם ביסוד לכהי אברי מהיל הס"ד בנה כי אוחך ראיחי לדיק לפני
 בדור הזה ומאי לפני דקאמר היסני ליה למימר ראיחי לדיק בדור הזה .
 חלה דקב"ה ידע מאי דעמיד נח דלשחאר לדיק ולא יפגום ביה ודא ידע
 מעינא דהוה נשמחיה קיימא חמות כורסי יקריב עד לא היחי לעלמא
 ולהכי אייתי ליה מהיל ובג"ד לא כתיב לדיק חמים כדלעיל משום דחמים
 אחקרי מאן דאיכו מהיל גרמיה בידא דבר נש כמ"ד באברהם וביה חמים
 ואהא אשחנה ביה קרא במה דאשחנה ביה דאיכו לדיק דאיכו אלדיק גרמיה
 אבל בנה מאי דהוה חמים דאיכו מהיל לאו שבחא איכו דלאו איכו עבד הכי
 חלה דאחיליד מהול . היינו נמי דקאמר קרא נח איש לדיק דא לחוד שבחיה
 אבל חמים ביה מקדמה דנא דמקמי דאחיליד הוה מהול מ"ע בגין דורותיו
 דלא אחחזון למיכווי פקודה דמילה בכהוא זימנא כדאמרן . היינו דקאמ"ל
 קב"ה וקיימותי אח בריתי אהך דאע"ג דכחאי זימנא דרגא דיסודא דאיחי
 בריתי איכי נפילה וליח בדרא כדן מאן דיוקיס לה בעובדיו דמה"ט אחי
 מבולא עכ"ד לא תיחוש להא דאנא ואח נוקי לה ונסלק יתה לעילא . ובזימנא
 דנפק נח מן היבוסא כחאי שעתא אחתקן חאי בריה עפי מבקדמיחא בגין
 דכד עבד קב"ה דינא בחייבייא אחיקר ואחקדש טפי ואסחלק לעילא כמ"ד
 וכהגדלתי וכהקדשתי וכו' ובעא דנח וזרעיה יסלקון לדרגא דא דרגא בחר
 דרגא . הס"ד ואני כנני מקיס אח בריתי אחכס ואח זרעכס אחריכס אע"ג
 דכבר כתיב וקיימותי אח בריתי אהך חלה דכסתא חנא מזמין נפכחי לאקמא
 לה לאחר עילאה יתיר וחנא מסייע כדדייכו ובג"ד כנני מקיס אח בריתי
 אחכס . ובר מן דא דאנא מסייע כדדייכו חיכויו לכו סייעת' על ידא דבעירן
 ועופין דאחון אכלין ובהאי אכילה חיכוונו לבררר חאי יסודא דהוה כגוונא
 דאחעביד על ידא דמילה ופריעה . דא איכו דסייס קרא ואח כל נפש חמיה
 אשר אחכס בעוף ובבהמ' ומהכחא כני דאנא ואחון נוקיס לה ולא בעי מבולא .
 היינו דכדר ואמר חו וקיימותי אח בריתי אחכס ולא יכרה כל בשר עוד
 ממני המבול . ובגין דזימנין ע"י דחיובא דכ"נ פגחי לה חו כבקדמיחא ובעי
 מבולא אחרינא דביה יחגדל שמו דקב"ה לאחקנא להאי אהא קאמר לנחר
 ויאמר זאה אות הכרית אשר אני נוחן ביני וביניכס וכו' דא איכו אהא דאזכת
 דהאי בריה בעיא לחקנא ביני ובינכון אח קשתי נחתי בענן וביחה לאות
 בריה וכו' ובגין דנח לא אחקייס בדרגא דהוה כה ופגיס פורתא כמ"ד
 ויחל נח איש האדמה ויעע כרס וישכר ויחגל אחון כהפוכא גליות דביה
 שעתא אחגליא סטרא דקודשא מאתרה היא יפגם כנויס דאינון סע"א כנ"כ
 וירא חס חבי כענן אח ערות חביו איכא דאמרי סירסי דמגלגלין חובא ע"י
 קייב נח חב במאי דאגלי יסודא מאחריה אהכי חס בריה סירסי ואחון ליה
 באי בריה כמ"ד וקבאחי עליכס חרב נוקמת נקס בריה . ובגין דכסתא לא

יכיל

יכול נח לתקוני חו האו ברית וסדרה קליפה לאחרא דאינכו י"א ארורין
 אככי לייט לים לחס בארור והסתא כדרא לועא לדוכחא ולא אחתקן האי
 ברית עד דאתי אברהם וחקין להני חסדים דאינכו ביסוד בחר דאחגור ולהכי
 אחקרי איש כחסד ודא איכו דקאמר קרא וירא אליו ה' וכוא יושב פחה
 האכל ואמרי בזוכרא דרשב"י ז"ל דאחגלי חסד בפוס אמה ודא איכו כמה
 דאמרן ואככי לא פקיד לים מקמי הכי דבקדמיתא פקיד לים לזכאח לחיביבי'
 ולמעבד כל מה דעבד ויטע אשל דאיכו אכילה שחיס לויס דע"י האי לרקס
 בריר עוצא מנילוין דקדושה . ובחר כל בני עובדין אחמוזי לנלאח לבני נשא
 האי יסודא ולא חייס חו קב"ה דליכדר סט"א לינקא מקדושה אי אחגלי
 יסודא דלעילא :

ותא

חזי דפקודא קדמאח דאכתיב באורייתא איכו פקודה דמילה לאחקנא
 פגמא דברית לאוראה הא דאמרן דעיקר הקונא דחדס בפקודי
 דאורייתא לאחקנא האי ברית ולפוס הכי בחר דאחיליד בר נש וחי שב יומין
 לקבל ז' מלכין קדמאין דנפלו גילונין מינייכו ואחערבו בסט"א . ביומא
 חמינאח דאיכו לקבל בינס דלא שליט חזן סט"א פקיד למעבד מילס ולגלאח
 האי יסודא והאי פקודא דאיכו בריש יומוי אגין עליה ויכיל לחקיני בכולכו
 שנין דחי בחר הכי ולבררא כל מאי דיכיל לבררא על ידא דשאר פקודין
 דאורייתא . ובגין דאברהם חיקן בני חסדים ביסודא אחא יחק ותיקן גבורן
 דביס . אחא יעקב וכליל לכו ואמתיק בני גבורן בחסדים . ובגין דאינון
 שיחא סויות לככי כתיב וזכרתי את בריתי יעקב בואו יחידא מה דליח הכי
 בכולכו יעקב דכתיבי באורייתא משוס דכא גבי ברית יעקב כליל לכו דא
 עס דא ואחסקנו בני שיחא דשיח סערין דז"א וכוו וכו דאחסקנו כדקא
 חזי ועל דידי אחפשו בשית סערין דז"א אחא יוסף ותיקן כללוסייכו דאחכלילו
 ביסודא ואככי אחקרי יוסף דסליק בחושבן שית סויות . ובגין דחלת מינייכו
 דאינון לקבל חסדים סלקי לחושבן לחס אחכי עביד חסד לאבוי ואחוי כמ"ד
 ויכלכל יוסף אותס לחס לפי הטף וכן לכולכו מלראי . ובחר דידיה אחקיני
 נמי לסאי דרגא דברית ישראל במלרים סה"ד ובני ישראל פרו וישראו וירכו
 ויעלמו במאד מאד ואמרי רבין דהו ילדן שית בכרסא חדא כני שית לקבל
 שית סוין דאחכלילו ביסוד' דכיון דאחסקן לעילא אחסקן לקבלי' לחאח ופרעס
 כוס ידע דהאי גלותא גלו למלרים דאחו לחקנא מאי דפגמי ביסודא בגלגולא
 קדמאח ועל ידייכו לא ליהוי חו חיותא לסע"א כמה דכוס בקדמיתא .
 אכסי אמר רבס נחחכמה לו ואמור רבין נחחכס למושיען של ישראל קרו לי'
 ככא מושיען של ישראל בגין דיסוד חקרי גואל דאיכו גואל ומושיע . סן
 יכבס דילמא יתרבי וליכוו פרעופא שליס על ידא דמוחין דאחו לים וסיס כי
 חקראנה מלחמה דנעי סט"א לאחגברא לינקא מקדושה ונוסף גס סוא דלא

לחודים יתרבי יסוד אלא דיתרבי ויחוסף גם ז"א דחקרי הוא על שונאינו בדיל
 שנאנא דעבדין עובדין עבין וכדין ונלחם בנו ועלה מן הארץ דכני נילולין
 דקדושה יסתלקון מארעה דאיבי עלמא דעשי' דתמן מדורייכו דקליפין ובג"כ
 וישימו עליו שרי מסים למען ענוחו דליתפרש מחשמיש דליבו חקרי עינוי
 וכיון דיתפרש כמה דעבד אד"ק לא סגי דלא חזי קרי ויתפגים יסודא וליסדר
 כחי ברית בקדמיחא ולא סלקא צדייכו הס"ד וכאשר יענו אותו כן ירבה
 וכן יפרוך כמ"ד בשכר נשים לדקניות נגאלו חבוינו ממגרים דהו משדלי
 לגברייכו לאזדוגא בצדייכו ולא חבו תו ביסודא ואדרבא על ידא דשעבודא
 קשיא בכי אחתקן יסודא כדאמרן לעיל דבערחת דערא ברפחא מתקן כחי
 ברית . ובג"כ גמי סדר תו פרעה וגזר אס בן הוא והמתן אותו וכדר תו
 וגזר כל הבן הילוד היאורס השליכוהו וסבר בצכי פרשי ישראל מנשייכו בגין
 דחזו דמייחין בנייכו ודא גרים דחתו לקלקלא יסודא וליסדר עלמא כזימנא
 דחב ארס קדמאס . ובחר דאשחלים זימנא דתקינא דתקינא לברית בכל סני
 שעבודי דערו עלייכו חמור וישמע אלדים חת נאקחס ויזכור אלדים חת
 בריתו חת אברהם חת יצחק וחת יעקב דכיון דאחפרס סע"א דאיכו אחר
 דשכחס אחגבר סערא דקודשא דביה חליא זכירס וירא אלדים חת בני ישראל
 וידע אלדים דאחא שעשא דזוגא כמ"ד ולא יסף עוד לדעסה . ותח חזי
 דנשעחא דפקיד למשה למפרקינכו וביס זימנא אחרשל בגזירו דלא גזר לברי'
 מה כחיב ויכי בדרך במלון ויפגסכו ס' ויבקש המיחו . וסא ודחי מילחא
 דחמיסא היא מאי כולי האי דבאחרשלוסא פורתא דחש על ברית בגין סכנתא
 דאורחא איחייב ליה מיסא אלא דשעשא גרמא דכנין דישרלל תקינו לברית
 אחחו לפורקנא ולאו עידינא לאחרשולי השתא במילס דאיבי מחקנא פנמא
 דברית . ואיח לסערא דדינא לקטרגא למימר סא משה רבן דישרלל לא אודרו
 בה וקילא ליה ואסכי ויפגסכו ס' ויבקש המיחו . ומצעי עפי סכא לאדכרר
 שמוא דאלדים אלא בגין דכחי עובדא בעת לאגברא מדס דינא ארחמי
 אסכי סערא דרחמי דנעי לאחגברא עליס סערא דדינא בעא לאעגשא למשה
 עד דלפורס אחקינא להאי וסכרת חת ערלת כנס . דא איכו דאמ"ל משה
 לקב"ס כד חזא דאחגבר עלייכו שעבודא למס הרעות לעס הזס דאחחו מסא
 דאכחי איח לסט"א למשלע כהו דאיבי אסס רעס . וכיון דלא מטא זימנא
 ולא אחתקן פנמא דברית כדקא יאות למס זס שלחמי לפרוקא לון . ויאמר
 ס' עסה סרחה אשר אעסה לפרעס כי ציד חוקס ישלחס דסא ודחי מטא
 זימנא אלא דכחי אורחא דסט"א דכד צעו למסקל מינח חיותא דידס אחתקפת
 לשלמאס עד דמגרשי לה בצוקפא . ומאי דסברת דלא מטא זימנא דכא חית
 לסט"א אחר לשלמאס . חית לך למינדע דכמס פירוקי איכא חדא וידבר
 אלדים אל משה ויאמר אליו חני ס' דאיכו מדס רחמי ואי בעינא פריקנא

אע"פ דלח' נפסא זימנא תניינא וארתא אל האבות באל שדי איכו יסוד דאקרי
 הכי ואהבין תקיפו ליה וכג"ד אהגלי לכו ביהאי שמה וגם הקימותי את בריתי
 אחס' דהנח' נמי סייענא בהדייכו ואקימנא להאי ברית הא תקונא תניינא
 וגם אחי שמעתי את זנאקת בני ישראל אשר מלרים מעבידים אותם והאי
 שעבודתא חכני לתקנתא באי פנמא , הא חלת ובג"כ ואזכור את בריתי דהשחא
 אחפשה סע"ת ואחר' דשכחה ואחגבר אחרת דזכירה לכן אמור וכו' ובהאי
 פירוש' ואחישבמאס לכוס ק' ליש' דוגס. ולהכי כד אפיק מסה ית ישראל' מומלרי'
 עבוד' ולכו מילס דכסא אפרים ערלס מינייכו וחו לא יכלא סע"א דחישלוע
 עלייכו . דא איכו דאמ"ל בעידנא דיסיב לכו אורייתא ושמתחא את בריתי
 דבא' ברית דאחקנת ובג"כ אפיקת יתכון מומלרים בעי אלא מינייכו דחנקרון
 לא דלא חיקרב לה סע"א ובמאי בעובדא דמילס דלינער האי ברית דליס
 דלא יסא פנים ובגין דאי פנים ליה וחס ביה כדחב חס אגבר אל אחר
 זעביל פסל ומסכה בדלעיל לכיו אמה כ"ע זו ברית מילס ועבודס זרס דאי
 פנים סאי ברית אגרים סאי חובא למענד ע"ז דאיכו עכיד ומחקן לסע"א
 אשס זרס ואל אחר' , ובגין דאוכייתא ורוזין דילס לא אחגלו למאן דפנים
 בביתא כדאמין בהקונא אחרת אכני בחר הכי ענד לכו מלות הפרסס ואמר
 וקדשס סיוס אומח' אל חגשו אל אשכ דהא איכא למיש למיעוטא דכדו
 דאזדוגו לאחסייכו . לא סכו עד דנפק זרעא דידכו לגמרי ופרשי בפריע
 וגרמי דזרעא דאחסייה ימטי לארעא ודא איכו פגזא דיסודא כמאן דחזי
 וקרי כמ"ד מארי דרוזין אכסי פקיד אל חגשו אל אשס :

(מו) בראשית

אית לך למענדע דאשכחן באורייתא זימנין דמדכר
 שמה דהוים וזימנין שמה דאלדים ואפילו בחר ענינא
 כמ"ד וידבר אל לדים אל משה ויאמר אליו אני ה' . וידבר אל לדים את כל
 בדברים האלה לאמר אנכי ה' אלריך . ומ"ע אלא בגין דאמרי רבנן בחלסה
 ברא קב"ה את העולם במה"ד ראש שאינו יכול להקיים סיתף עמו מדס"ר
 ונח' דמלס דבקדמיתא עד לא אחיסנת אורייתא כוס קב"ה מנהיג עלמא
 במדב"ד דאיבי אחקרייתא אלדים וכוה עלמא מתנהיג בהכי עד אבן דעלמ'
 ועד דאחאיעקב דאיכו לקבל ח"ת מוזי דינא ורחמי וכחיב ביה חסן אמת
 ליעקב' ה"ד קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך
 דמדא אמת דילך אחקינת לה בכדאי ואחסיבכת לעלמא לאחנהגא ביה זימנין
 דינא זימנין רחמי כמס דאמת איכו כליל דינא ורחמי . ואכסי יעקב אחקרי
 לזימנין כד דינא שית זימנין אחקרי ישראל כד אוכו כליל ברחמי דישאל
 איכו אחתון שיר אל שיר אינון גבורן דיעין אל אוכו חסד כמ"ד חסד אל כל
 היום אלא דעב"ד לא אחגליא מות אמת לכדיא , סיינו דקרי ליה יעקב איס
 חס ובניית אוח אלק וסוס חס ובהו אלק אוכו אוח גבור כמ"ד ס' איס

דליתו סב דתיסבוב שש מאת רכב דכד תיסבוב חושבן שש מאת רכב
 אשפתר רי"ו דליתו גבורה וליהו כחושבן בחור דקב"ה שפתא הוי לדידיה
 דפרעה בחור . אבל בזימנא דמת"ת אתנסיג עלמא ברחמי בג"כ אמר וידבר
 אלדים את כל הדברים האלה דקב"ה דליתו ח"ת הויה מליל בהדיהו וקאמר
 דאע"ג דלית ביה גוינא דדינא דעליה אתקרי אלדים מיהו לית ביה נמי
 רחמי ולכתי אחמי שפתא בזקן . ולא חימא דלתי ח"ו לית בי שינויא אלא
 אנכי ה' אלדיך אנת הוא דאתחזינא בחור ואנת הוא דאתחזינא זקן ובגין
 דלית במידה דילי חרין בערין לכתי אתחזינא זימנין הכי וזימנין הכי .
 היינו דסגין אורייתא סיפא לרישא וקאמר ולכל סיד החוקה דליתו אנכיג
 עלמא בקדמיתא במדת הגבורה ולכל המורא דליתו דין הגדול דליתו חסד
 וחרווייהו חינון חמת כליל דו"ר . אשר עשה משה דחקין בעובדיו לאנכגא
 עלמא ע"י מורא דליתו ח"ת הגדול דליתו כליל חסד ורחמים וסכי עבד
 לעיני כל ישראל דבסדיהו אתנסיג קב"ה הכי דבקדמיתא מקמי מחן תורה
 בראשית ברא אלדים את וכו' דכוס מחסב קב"ה צמדה דלדני ואהכי אתרמיז
 ברא אלדים את ס"ת חמת למימר דבסיפא בזימנא דאתיביבת אורייתא הויה
 מדת חמת דליתו דו"ר . ובגין דלא חימא דנאחרית הימים הוי הכי אהא
 אתרמיז חמת זימנא תניינא דמס דאלדים בהדי את דבתריס הוי חמת והוי
 אלדים חמת ודא ליתו בזימנא דמת"ת . אלא דבזימנא דהארץ סיחא חסד
 ובהו לדיא וריקניא דליסי ארעא דישראל דאתרוקנת מיחבבא ואחשיך עלמא
 לעיניהו דישראל בגלותא וכוס חכום דליתו מוח בהכחא זימנא סדר עלמא
 לאתנכגא על ידא דמת"ד דליתו אלדיס סס"ד ורוח אלדים מרחפת ע"פ המים
 דמים דחינון חסדים אתכסו וגבר עלייהו רוחא דאלדים דליתו מדת סדין
 ובסהכא זימנא ויאמר אלדים יסי אור דיחגיז לע"ל ואנדיל קב"ה בין אור
 לחושך אבל לע"ל וירא אלדים את האור כי טוב דיחנסיג עלמא על ידא דחסד
 ועבא ליתו ועבא ליכוי וסאי כללח דכיליגין בתקונא דא קישעא ליתו וסריר
 וקייס אע"ג דליכא קראי דקשין לפוס דא דכא כתיב וירא ה' כי רבה רעת
 האדם ויאמר ה' חמסה את האדם ובדור הפלגה וירד ה' לראות את העיר
 ואת המגדל וכו' ויפץ ה' אוחם וכו' כי שם כלל ה' שפת כל הארץ וכו' מיהו
 בקושעא לא קשיא לפוס מאי דאמרי רבנן דרשיעייא מהפכי מדת רחמי למדת
 דינא וסכי כתיב ה' למימרא דגם מדת"ר הפכוה לדינא ובג"ד גבי סדום
 כתיב וס' המעיר על סדום ודרשי לה הוא ובית דינו בגין דקשיא לכו דהא
 כתיב חני ה' לא שניתי וסכי קאמר וס' דליתו רחמי המעיר על סדום
 לכתי קאמרי הוא דליתו רחמי וב"ד סערא דגבורה דילייה דת"ס כליל דו"ר
 ואחשך לדינא . ובג"כ כתיב בנה ויזכר אלדים את נח ואת כל אשר אתו
 בתובה ופרש"י ז"ל דלדיקי מהפכי מדת סדין למדת רחמי ובגין דרשיעייא

מכפני רחמי לדינא להכי כתיב ויאמר ה' לנה בא אחי וכל ביתך אל החיבה
 וכו' כי לימים עוד שבעה חנכי ממעיר על הארץ וכו' ומחסיי אח כל היקום
 ואיח ביה רמיזא דכולכו ספירן דידיה דאיונין חג"ת נה"י ודמלכותיה דכולכו
 אקרין ימים ימי בראשית כולכו אחספכו לדינא סה"ד כי לימים עוד שבעה
 דאיונין סיה דידיה וחד דידיה בכולכו חנכי ממעיר ומחסיי . ובדא נומא
 טעמא דהוי מבולא מ' יומין לא פחות ולא יסיר בגין דבעובדייכו דדרא דמבול'
 אסחלקו מוחין מז"א ואיכו בר סיה דרגין כל חדא כלילא משית דחושבנייכו
 בחושבן אל"ה וכולכו אחסדרו לדינא ומלכות דידיה דאיכי לקבל חנה"י יולי'
 דאחקריאח דלח דאיכי דלס ועניייה דלח כוכ אחי לס שפעא ודלח דילס
 בכדי אל"ה דידיה חושבנייכו מ' כל חד יומא חדא ולקבלייכו אמעיר מ'
 יומין : **ודא** איכו רזא דקרא לכו חזו מפעלות אלדים אשר שם שמות
 בארץ . דשמה דאלדים דאיכו דינא בד אחסגי עלמא על ידו עביד שמות
 דאיכי שמוס דשילי לכולא כנווגא דדרא דמבולא . וכה"ג מחזוי דכוכ
 מפרס ליה רשב"י ז"ל בזוכרא דיליה בסופא דפרשחא דנראשית (ד' ג"ח ב')
 סיינו דקאמר דוד ה' למבול ישב דאט"ג דאיכו ה' למבול ישב ואחשביד
 דינא בנינוון דרשיעיה ובחר הכי וישב ה' מלך לעולם דכדר וכו' רחמי
 ואחסיג עלמא בחר הכי בשמה דהויה ואימתי אהא קאמר ה' עז לעמו וחסן
 בד יכיב אורייתא לישראל כדאמרן ומ"ע הוי הכי בגין דהויה דאיכו רחמי
 יברך אח עמו בשלוס . ואחסי דרשי רגנן לקרא דכתיב אלה תולדות השמים
 והארץ בכבראם אל חקרי בכבראם אלה באברכס ומנ"ל הכי אלה בגין
 דכתיב ביום עשות ה' אלדים ארץ ושמים וכיכי כתיב ה' אלדים הוה השתא
 אחסיג עלמא בדינא אהא קאמרי אל חקרי בכבראם אלה באברכס דלח
 אחקרי בריאח עלמא אלה עד דאחא אברכס דמקמי דאחא אברכס הוה
 שלי לכו כמד"ר דהוה קב"ה בני עלמין ומחריבין ואכתי לא אחקנו ולא יאות
 למימר עשות אכל כד אחי אברכס ואחמוג עלמא אחסי כתיב עשות דאיכו
 חקון וכתיב ה' אלדים דאחכליל דינא ורחמי . ודא איכו דאמרינן כסדר
 עבודס כעסך כפרת בשורך פעלו דהאי שמה דאלדים דאיכו מדה רוגזא
 דיליה בטיל קב"ה לאחגא עלמא כהאי שמה בניגיה דאברכס דבעובדו
 אגבר חסד בעלמא ואהא חקרי איש כחסד ודא איכו פעלו : **ועד** מרן
 מלכא בתכליס דידי' בשירחא דאמר על זימנא דאחסיבס אוריית' ואנן
 אמרינן לס כגא סשבעות . אחחיל כהא שירחא יקום אלדים יפילו אויבו
 ויכומו משנאיו מפניו . דהשתא כד אחסיבס אורייתא כדן יקום אכגותא
 דאחסיג עלמא בשמה דאלדים ונחבררו סערין אוחרגין דהוו סחרי סערה
 דקודשא דהשתא אחסדרו כספירין דלעילא למיכווי פנים בפנים ואיכי שעה
 דזוגא דאחגרת איתחא בעלס דכדן ערקת סט"א מחמן סה"ד ויכומו
 משנאיו

משנאיו מפניו . דא חיבו דסיים כסנדוף עטן וכו' יאבדו רשעים מפני
 חלדים דכר כוס פני חלדים לחיבו שמא דאכדע"ס דחית ביה רחמי כדין
 לא שליט סע"א ואתחבדו רשיעיה דלא חית מאן דאסעין ואחגבר עלייהו
 למיחב קמי קב"ה . דא חיבו דנשעתא דיכיב אורייתא ואחנסיג עלמא ע"י
 דהויה . אתחיל קב"ה ואמר וידבר חלדים את כל הדברים האלה למימר לא
 חימא דח"ו אשחתי שמא דקב"ה אלא חנכי ה' חלדיך . דאלדיך חיבו ה'
 וכלא חד אלא דמאי דכוס מהדר אפוי לסערא דדינא הסתא אהדר לרחמי .
 ה' אחד ושמו אחד . בילא"ו :

פרשת דך דך

(מז) בראשית חמן אבר חמן סיה . אבר חיבו חושבן גר . סכא
 אחרמיז מסיכא אחיא נשמחא דגיורי ושורשא דילא .
 דאמרי רבון דגיורין נשמחא דידיה כוח בעורא דסיני וקבילת אורייתא
 בהדיה דישראל ותיא נמי גיורין דגיייריכו מסה ר"מ ואינון ערב רב דאינון
 אחר מנילוין דקדושה דאחערבו בסע"א בעידנא דשביח מלכין קדמאין
 דאע"ג דרובא דעלמא אחרו מכני ניולוין מיחו כני דגיורין אחערב ככו עובא
 מוסערא דרע וע"ד קרי להו קרא ערב רב והינון אחנגלל מינייהו ככל דרא
 לאחקלא מאי דחבו בזימנא קדמאח בחובא דעגלא וע"ד פקיד קרא וגר לא
 חונה ולא חלחלו כי גרים סייחס בארץ מלרים . דנחר דבר נס לא ידע מאן
 הוא דכוס כגלגול קדמאח ודילמא חיבו נמי גר כוס מאינון ערב רב וכדאמרי'
 בסלמודא כני מערב רב קאחו אככי לא אחזי למעבד לגיורא חונאח דדילמא
 חיבו נמי דכוותיה . וע"ד אורייתא אזכירת עליה בשחא ושלחין דוכחי כמד"ר
 בחושבן דרגין דאחי מינייהו דאינון כד כוי זעיר בר סיה דרגין דכל חד
 כליל סיה הא חינון ל"ו . ואחחזי דשורשא דנשמחא דילכון אחיד באברהם ורא
 חיבו דקרי ליה קרא אב המון גוים דאברהם חיבו נשמחא שלימחא דחיבי אב
 לשתיין רבוא ניולוין דבס ואככי בזוהרא דרשב"י ז"ל קרי לאברהם נשמה .
 ונג"ד נוט' דאברהם אבר הס דחיבו אבר מאזכרים דאדס דחיבו חושבן ה"ס
 אלא דעד דלא חקין כל מאי דבעי לאחקלא מאחוון דאדס וחקין מס דאדס
 למוד אככי אחקרי אברס ברישא ונחר דחקין א"ד דאדס הא אשחלים לחושבן
 מ"ה ואחקרי אברס וע"ד אמ"ל וביה חמים נבר סלים דכסחא חסלים
 חקונא דאדס בעידנא דפקדוס על המילס ובגין דחיבו אב לגרים אככי אבר
 מאברהם חיבו חושבן גר . וח"ס דאמרי מארי דרזין דכל בר נס דעביר
 פקודן מבין כחי עלמא כחר דאחפער אחיא נשמח"ו ומסייע' לנשמחין דאחו
 גחרים ומגדין עובדין כמא דחיבו הוה עביר בגוונא דרבי פינחס בן יאיר
 ונניבו

ובניוהו בן יכוידע ורב ייבא סבא דכני אורחייכו עד האידינא . ובג"ד נימא
 דנשמח' דאברה' אחיה בכל דרא ודרא ומסייע' לנשמחין דאינון מחלי שורשא
 ואתעברת במאן דמוכי לחייבא וגיייר גיורין כמה דכזה עבד אברהם בחייו
 ובג"ד אברהם אחקרי אב המון גוים דלכולכו גיורי איכו מסייע לתיבוי גיורין
 ואחקרי אב דידכו דכל מאן דאולוף ליה לחבריה אורחייחא וזכי ליה אחחשיב
 כמאן דאוליד יחיה . מיכו הא דקרי ליה אב המון לא אחכוון שפור בטוט'
 דאברהם דגם אי נימא דריש איכו ראש ואחחשיב ריש במלוואה ראש דתרגומא
 דראש ריש מיכו ס"ס דאברהם היכי כוי המון . אלא דה' ומ' במלוויא סלקי
 לחושבן המון דה' איח לה חלה מלויין יוד הא אלף דסימנייכו יס"א כחושבן
 י"ו ומס אפיק מס הא קמן דה"ס סלקין לחושבן המון ושפיר קאמר אב המון
 וריש דאברהם איכו רישא ושורשא דידכו . דא איכו דרמיו ליה קרא ונזכרו
 כך כל משפחות האדמה דכל משפחות וכולכו דרין דבארעא אע"ג דלאו מזרעא
 דידך אחו אינון אחנטעו ואחריכו כך כנווגא דאינון דלא עביד פירין כד אחריכו
 ליה וארכיבו ליה כו"ל אסותא . כה"ד נדיבי עמים נאספו עס אלרי אברהם
 דכל אינון דמתנדבי לאגיורי ולמילף אורחוי דאברהם אקרין עס דילי' וכנווגא
 דא אחמר בזוכרא דרשב"י ז"ל . ואב"א קרי לכו נדיבי בגין דאורחיה דאברה'
 הוה דגמיל חסד לאורחיה כמ"ד ויעט אשל צבאר שבע ואמרי דאש"ל אכולה
 שחיה לוי . והא כוי עובדה דנדיבים דאי גברא קזנא איכו לא אחי לגביה
 דאברהם למילף אורחוי אהכי קאמר נדיבי עמים אינון דלא חיישי אפוגרא
 דתמוג' אינון נאספו ואגיירו וכוו עס אלרי אברהם . דא איכו רמיזא דקרא
 כי גר יהיה זרעך דכל גר דהוי בעלמא איכו אחקרי זרעך דאח חייסיה ליה
 ואחקינה ליה ותו נמי איכו משורשא וגיולין דילך . וברישא וענדוס וענו
 אחוס אינון קליפין ח' דאינון ח' איש דעשו ואינון שני ערלה . ואחרי כן ילאו
 צרכו גדול דנעלי כהדייכו נשמחין אחרנין כד נפקי מסע"א וע"ד רכוש
 גדול איכו ר"ח גר . דא איכו דרמיו לעיני כל ישראל אחוסף כהדייכו גריס
 דאינון אבר חושבן גר וקב"ה אשית לכו כהדייכו ומינייכו יד החזק' אשר עשה
 משה דחייחי לכו ביד חזקה וגיייריכו מדנפשי' כמ"ד לך רד כי שחת עמך
 וכדאוקמוס מאן אחו הכי גריס אהא קאמר ברא אלדים אח סממי' ואת האלף
 דאחו מעינא דאחברי עלמא ואינון אחו רי"ס אב"ח דאיכו רישא דאבהן
 ואיכו גוע' בראשית אברהם בן חרח ראש יודעי שמו . ומינייכו אחו בעינא
 דסארץ יהיה חכו וכוו ונפלי מלכין קדמאין . ורוח אלדים מרחפת מ"ח רס"ח
 ונפלי רפ"ח ילולין בהדיא שעתא אחערבו הכי נשמחין בקליפה דאיבי ומ"ח
 ובחר הכי ויאמר אלדים יהי אור איכו אברהם אור דאחי ממזרח ועלויס
 אחמר מי העיר ממזרח ואיכו הוה רישא לאפקא נשמחא דידכו לנסוגא זיבא
 אור ובחר הכי על ידא דמשה דאחמר כיה כי עוב סס"ד זיבא אלדים אח

שאר כי טוב . וס' דאמרי מארי דרזיק (ס' כנגוליס פי ל"ד ע"ס) דגריס
עיקריהו ושורשיהו מקליפת נוגה דזימנין איבי מסאבא וזימנין כדרא לקדוש'
ע"כ ובג"ד ימא דהיינו טעמי דאמרי גיורא עד עשרה דרי לא חיבזי ארמאס
בחנפיה . וחו מנו חמן (סס) ה' הינו דאמסיכו נפשאן גיורי רישא דידכו
אזרבהם כד כוח פריש מאוחתיה שרה דכוח עקרה [ובג"ד אמרה ואדוני זקן]
חנינא משש ר"מ כד פריש מאיחתיא חליחאס רבי עקיבא רביעאס בן עזאי
דר"ע פריש מאיחתיא ופ"ג בן עזאי ובהכחא זימנא חייח נפשאן לגיורי .
חמיסאס חביי דאמר הריני כבן עזאי כסוקי עבריה דאע"ג דרובא דרבנן
חייחו נפשאן לגיורי על ידא דעסקי באורייתא מיכו לא יכלי לאהדרא הא
נפשא דחייחו מקליפת נוגה אל הקדושה חלא בני חמסס חלין מלין דמארי
דרזין . בג"כ ימא דנג"כ הכתיב ככא ה' זימנין אור ולגבי שאר רבנן רמיז
לפיני כל ישראל הינו רבנן על ידא דעסקא דאורייתא דאחללא בראשית
חינון עבדי בר"א חוסבן גר :

(מה) בראשית

אמרי רבנן עשרה דברים נבראו בע"ס בין השמשות
וחד מינייהו חילו של יחק . והא נמי אחרמיז
גריס אורייתא דליכא מידי דלא רמיז הכא . בג"כ בראשית ר"ח "בתחילה
רצה אלדים" שחיעה "יחק" חסיה , "בסוף" רצה "חילו" של "יחק" "אחיו" .
הס"ד וירא וכהו חיל אחר לאחו בסנד . ומאי אחר כול"ל וירא וכהו חיל
לאחו וכו' חלא דקרא רמיז דהאי חיל אחרני אחר כל מאי דאבדי בשית יומין
דבראשית לחיכו בע"ס בין השמשות . וקרא בבדי אורחיה חוליק לן בהאי
רמיזא דחין כל חדש חתה כשמש . וחו חוליק לן דלא דדר קב"ה ממאי
דאמר ברישא קח נא אה נקד וכו' ובעלכו סס לעולה דהא מקמי הכי
בשעתא דאחברי עלמא כוח האי חיל זמין למנכס ליה חלופיה דיחק ולא
חמ"ל ברישא חלא ובעלכו דחיהו העלאה לחוד ולא חמ"ל למבחטיס . וחו
דבמאי דקביל עלוי אברהם למנכס ליה ויחק נמי זמין גרמי' להכי ואחשקד
וגא כוח נזיר ליה חלא שחיעה לחודס החחשיב כזאן דנכיס דהכי קי"ל כל
בראוי לכילה חין בילה מעכבא בו . ובגין דהכחא חיל אחרני משיח ימי
בראשית אכבי סייס קרא ברא אלדים אח כשמיס ואח הארץ וסאי דלא שחיע
ליחק כמה דאמ"ל קב"ה בגין הארץ דחיסה חכו וכוו דאי ככי לא כוח
ישראל בעלמא וכוס מחדר עלמא לחכו . היינו דסמין ליה בסיפא דאורייתא
לפיני כל ישראל כי היכי דליחו ישראל מוניה אכבי לא אחרניס יחק
דאחרמיז בבראשית כראמין . ובג"כ פקיד ליה קב"ה ברישא חע"ג דידע
דבסיפא לא נכיס ליה בגין לקשרא חסד דאברהם בנצורה דיחק לאכללא
דינא ברמני כס"ד זרוא חלדים דחיהו גבורס מרחפת על פני המים פרישא
על חפי מיא דחינון חסד לחברהם וכוו גבוהן פריסין על חפי מיא ולא בוו

מחקשתי דא בדה אלא ויאמר חלדים יכי אור דאיכו חסד ויכי חור לחודים
 כס"ד ויבדל חלדים בין סאור וזין כחושך דאיכו גבורן וכל חד כוס שליט
 לחודים בזימנא חדא כס"ד ויקרא חלדים לאור יום וכו' ובסופא נסד
 דאחטקד ויכי ערב דאיכו ערב דילחק ויכי צוק דאנרס' כמ"ד כשכ' בתקונין
 דילים יום אחד דאחקשרו כחדא . ואי סימא ובין דלא כוו מסערבי ברישא
 כיכי אחי יחק דאיכו מסערא דגבורה מאנרסס דאיכו חסד . כא אחרי
 מארי דרוץ דילחק אחי מסערא דפרס דאיסי גבורן כס"ד ולברס בן דאיכו
 ברא דפרס דנגין דאסס מורעס חחילה יולדח זכר דאחגברא עיפס דילס
 דאגברא אככי אחי מסערא דידה דא איכו דנוערקון דנראשית בר שרי
 איכו חחילס דאיכו מקמי דאחכליל באנרס' ובחר דאחכליל באנרסס ואחקשרו
 דא בדה נפיק מיניה יעקב דאיכו ישראל כליל דינא ברחמי וע"ד בספ"א
 דאורייתא כתיב ישראל וסמין ליה בראשית : ות"ה דאנרסס לא אוליד
 ברישא בגין דלא אחקשר חסד דילים בגבורן דשרי דאיסי גבורן לחודיכו
 דאיסי סין דחלדים וריש דחלדים בגופו ויוד אחוון דחין חלדים כמה
 דאמרי מארי דרוין (ס' כלקוין י"ח ב') ואנרסס כוס חסד לחודים דלא
 כליל בכדי גבורן אככי לא אוליד עד דנטיל ס' משרי דאחכליל בכדי ס'
 גבורן דחד חלדים ואחקרי אנרסס ובחר סכי אוליד . ובגין דאכתי לא
 אחכליל חסד בגבורן אלא דגבורה אחכלילא בחסד אככי אחגברו גבורן גפיק
 מיניכו יחק וחידוק מהא דאחטביד באנרסס כגונא דברייתא שמים וארץ
 דברישא דאחבריאזו צדינא לא אחקיימו עד דשחף בכו חסד וכוו רתמי
 ואחקיימו . דא איכו רזא דקרא חלס חולדות כשמים ובהרץ בהבראס ואמרי
 אל חקרי בהבראס אלא באנרסס וקרא חוכה ואוליף לן דכי כיכי דחולדות
 כשמים ובהרץ לא אחקיימו עד דשחף חסד וגבורה ס"ג אחטביד באנרסס
 דלא עביד חולדין משרה עד דשחף חסד בגבורה ואוחיב בגוויס ס' וכי
 כיכי דשמים וארץ כס' בראס ס"ג באנרסס לא אוליד עד דנטיל ס' משרי
 ואחכלילו ב' גבורן היינו דסייס ביוס עשות ס"א ארץ ושמים דכליל ביוס
 דאיכו רחמי בחלדים . כדין אחקנו ודה איכו עשות כמה דאמין . וח"ס
 דנג"כ לא ללי אנרסס קמי קב"ס למיכב ליה בגין כמה דעבד יחק דכא כד
 אמ"ל קב"ס אל חירא אכרס אנכי מגן לך סכרך סרבה מאד איכו אחיב ליה
 מוס חתן לי ואנכי סולך ערירי וכן משק ביחי כוא דמשק חלועזר ובה ודאי
 לאו ללוחא ולא בעותא ביח וקרא מיניס וכיה חוכה ככי . וסו דכא סדר סו
 ואמר ויאמר אנרסס כן לי לא נחת זרע וכנס בן ביחי יורש אותי . גע"ע
 סדר סו ואמר ויאמר וכו' ולא חדות מידי ממחי דאמר ברישא ואנכי סולך
 ערירי וכו' אלא דלגין דקאמ"ל קב"ס ברישא אל חירא אכרס דלית לך למדל
 מסערא דגבורה דאקרי יראס דלא שליט בך כלל דאח מסערא דחסד דלא

החטרים ביה גבורה כלל ובג"ס שכרך כרבה מאוד דסערא דחסד ליח ליה
 שיטתא ולאח חיבו בגבורה דאית בכו שיטתא ואקרון קו סמדה . אהא שאיל
 ליה אברהם ומאח אהבו לי סערא דחסד ואכפי כולך ערירי דבנין דאנא
 סעעמא דחסד דלא אהעריב ביה גבורה בג"כ כולך ערירי בלא ולד דאנא חסד
 ושח גבורה ולא אהעכבו כלל ובג"ס לא אחי ולד דלא אהעביד כרבה כמין
 בשאינו מינו אלא בנין דאחקיל לישנים וסיים וכן משק ביחי הוא דמשק אליעזר
 דמסא דרשי מנייה שרולה ומסקא מחורח רבו לאחרים . וחשיב אברהם
 דילמא יתיב ליה קב"ה הא אית לך ולד הוא אליעזר כמ"ד כל המלמד את
 בן חבורו חורה כאילו ילדו . אהא אהדר חו ויאמר אברהם דאפילו חימא לי
 דאית לי ולד הא מוכחא כן לי לא נחת זרע דאע"ג דלאו ערירי אני כולך דאליעזר
 אהחשיב לי ולד אכתי מאי אגרא סגוי דאמרת לי שכרך כרבה מאד אי
 לא ייבבח לי זרעא וכנה בן ביחי יורם אחי . ואהא אחיב ליה קב"ה לא
 יירשך זה כי אם היולא ממעין הוא יירשך דלא אהכוונית למימר לך דתלמיד
 לבך חשיב כבן אע"ג דפעלמא הוא ככי למאן דהוי עקר אכל חו לאו הכי .
 ס"ד ויולא אחוה סחולס ודרשי דאח"ל לא מאלענגינו' שלך דאע"ג דאלענגינוח
 שלך קושעא היא ושפיר אהכלת בחכמתא על צוריייה דאנח חסד דלא
 אהערב בגבורה ולא אסי לך ולד מיכו אמיתא לך דתיפיק מהא סברא דאנרס
 אינו מוליד אכל אברהם דאחוסף ביה ס' ואהערב ביה סערא דגבורה בסא
 תיכו את ושוי מין במינח וחוליד . אוכחא מיהא דלא ללי אברהם קמי קב"ה
 על דא וטעמא כדאמרן בגין דכוס ידע דאיכו חסד לחודיה ושרה גבורן
 לחודס ולא אהעריבו דא ברא ובג"ס לא אחתוי למיפק מינייכו זרעא . השתא
 בימא דרבי יצחק נמי קאמר הכי דאר"י (בימות ס"ד) יצחק אבינו עקור היה
 שנאמה ויעשר יצחק לה' נכח אשתו . על אשתו לא נאמר אלא נכח מלמד
 בשניהם עקורים היו . ואמר' מ"מ היו אבותינו עקורים מפני שהקב"ה
 מתחלה לחפלתן של דריקים וכו' ואית לאהערא דאברהם ושרה נמי כוו
 עקורים כדאמרין אברהם ושרה עומעומים היו שנאמר הביטו אל לור וכו'
 ואפ"ס לא אשתחן דללי וכדאמרן . והו דאחתי דבחר דאוכח ר"י דיצחק אבינו
 עקור היה אלטרין למיכב טעמא מפני מה היו אבותינו עקורים ואמאי
 לא אחקטי ליה טעמא דאברהם עקור היה מקמו דאוכח דיצחק איכו עקור
 אלא במה דאמרן דגבי אברהם איכא טעמא דכסהו זימנא לא כוו מתערבי
 דיקא בחמאי וסודים בגבורן ואכפי כוח אברהם עקור אכל בחר דאחחבר'
 גבורה בחסד כס"א דאנרס' ואהערב חסד בגבורה במאי דעקיד ליה ליצחק
 השתא חו ליכא טעמא דיצחק כוח עקור דכא אהערב ביה חסד דאיכו
 משפע ואחכליל חסד בגבורה אכפי אלטרין לטעמא דקב"ה אחתי לחפלתן
 של דריקים . וחונמא דכא אשתחן דאנרס חוליד כד נסיב בגר ואמאי

כל לא חסרנו חו"ג בהדלי חלל חית לך לעימך דבנר מסעמא דגדיה כוונת
 מסעמא דחסדים חלל דנשמחא דידה בוח עשיקה כסע"א ובהסח אופע חזמנא
 ואחפריקה מהסח ואיגיירא ואככב אוליד כה מינס סחוח דאמק בנחקנא
 דלעיל דאברהם חיכו עיקרא דנשמחין דגיווי כמ"ד אפ המון צוהס הנשמח
 ובג"כ גבי אברהם לא קשיא אמאי כוו עקורין דהא כנס וסוה אסעסיה חולת
 מינה ישמעאל חבל גבי יחק דאיכו בוס מסעמא דגפורס וס"ס סווח צדקס
 אמאי כוו עקורין דהא חרווייכו חר מינח אינון וקאמ" מפני שבקס"ס מתחנה
 לחפלהו וכו' : ורתן נימח מלחא חמריחא דשרי ה"ט דלח אולידה דהא חמיר
 דיוד איכי סערא דדכורא וס' איכי סערא דמוקבא ובג"כ כד כוס שמש שרה
 שמה דידה איכו אורי חשמחא דידה דהווח כולח מסעמא דדכורא דדלח
 שין דשרי איכו סיפח דאיש ריש דשרי איכו סיפח דוכה יוד דודס נאיה
 דכורא . ובג"כ כג דחית כה ה' דאיכו סערא דמוקבא אולידה ישמעאל
 ושרה נמי כד כוס שמה שרה דאלערק בנשמחא דידה סערא דמוקבא חמיר
 ה' חככי אולידה . ואככי יבני סימנא ה' א לכו זרע . אבטקס צחק דרפקס
 חית כה ה' סערא דמוקבא אמאי כוו עקורין ומשני דמחאוה ולחפלהו ש"ס
 סה"ד ויעמר יחק לה' דינע דמחאוה קב"ס לללויה וזמנא ידע חמירא קאנוה
 לנכה חסחו דחוז כה סימנא דחיתחא הוא ולח דכורא דהא בשמחא דידה
 חית ה' ומ"ט איעקרא חלל בגין דליכלל עלקס וסאו איכו דאמס החל לעקס
 כה לי בניס ואס חין מחס חככי דח"ו וריוקס כרחל חמוח איני מילד דאפיי
 טפשא דעלמא לא אמרי ככי חלל כרחל חוז דכגה דחית כהס חולידת
 ושרה נמי כד אחייב כה ה' אולידה ולח גמי אולידה וס"ג דנקס אכסלח
 כוי חוקס דה' איכי סערא דמוקבא ולא סגי דלח חוליד . אחס קאמ"ל כה
 נוע' כה ה' דחייב בשמחא דידה ה' וחקרי שמחא רחל וכלין לי בניס ואס
 חין אלטריכנא למומח ולהרהר בגלגול וחכו לי נשמחא דמוקבא עד דאוליד
 כה . בג"כ ויחר חף יעקב כרחל ויאמר כחחס חלדים חני חסר מעט וכו' דהא
 גבי שרי קב"ס שני שמה ויכיב לה ה' ובני כהר ולח דכקס קב"ס ייסיס
 דעמח דחכוסין למקרי לבו ככי מעידנא דחילידו דשמחא חובי חשמחא
 מחן איכי חבל חמ מאי חית לך למעבד חטו כחחס חלדים חט"ל ליהוי שמה
 שמה דירי למיכווי לך ולד . אכככי חמרי ליס כהס חמת ובלהה דחית חס
 חרין כסין וכד חכווי חככי דירי גיכווי פלגא דגופח דידך וחוהככי לי וס'
 דידה כהס דשרה חככי לה ה' דכגה ואסי לה ה' כהס ככילעס וכין סוח לס'

וירא פרשת וירא (מט) בראשית
 פ"ח

ב"ה ראש יודעי שמו , וחו נוע' ברא שיה בברא אהפרש חתוך כמ"ד וברא
 אחס בחדכות וסיה איכו יסוד כמ"ד בשעה שברא דוד שיחין . וככי נמי
 אמרינן פיק לולב וערבס שיחין מששח ימי בראשית נבראו חנא דבי
 ר"י בראשית אל הקרא בראשית אלא ברא שיה . ואיה לאהערא דמנ"ל לר"ם
 דאל הקרי בראשית אלא בגין דכתיב בחרים ובארץ סיחה חכו וכו' ורוח
 אלדים מרשח ע"פ המים דמיניה מוכח דמיין קדמין לארעה ואי הכי כיכי
 קאמר בראשית ברא וכו' ואת הארץ כרי המים קדמו וחו דשמים אש ומים
 בדפריך רס"י ז"ל בחומס . אככי דריש רבי ישמעאל דברא שיחין דאינון
 מחוללין ויורדים עד הכוס כדחני רבי יוסי ההס ובדא אפריק פרכיס דרס"י
 ז"ל דכא קרא קאמר דבראשית ברא שיה דאיכו יסוד דכוו עד הכוס
 ובחריב ברא אלדים וכו' דא איכו דאמר אל הקרי בראשית דלא יכלא למימר
 דאיכו בקדמיהא אלא כד סימא נמי ברא שיה דאיכו יסוד . וכשחא כיון
 דבראשית אחי לדרשא דברא שיה חן נמי דרשינן ליה דקאמ"ל קב"ה לאברהם
 ברא שיה חתוך יסודא דילך דאיכו ברית מילס דנג"ד ברא אלדים את השמים
 ואי לאו כזי ברית ובארץ סיחה חכו כמ"ד אש לא בריתי יומס וליס מוקות
 שמים וארץ לא שחתי ובגין דכוס אברהם ילעטר מכאבא דמילס שלח ליה
 קב"ה מלאך רפאל למיכוו ליה אסיא אככי אחרמיז בבראשית ר"ה י"ג
 ברא"ה ואיכו ר"ה י"ג שלישי ביאת רפאל אוחך חרפא . ברא בעה ראותו
 אברהם . ודא איכו כמ"ד כעש"ע ז"ל ואכתיב בספרא דקבל חסידים דכל
 אסיא דחכים טובא כד אחי לביאה דשכיב מרע אחי כהדי' מלאך רפאל וכד
 חזי ליה שכיב מרע איהסי בחיזו דליה ולא הלעריך למיכב ליה אסוותא
 וה"ג הות לי' לאברהם כדכתיבנא בדוכחא אחרונה ס"ד וירא וירך לקראתם
 דכד חזא לרפאל כה פעחא איהסי ורכיע לקד זייכו . ובדא חרינא מילתא
 דרס"י ז"ל בפרשחא דוירא וכנה ג' חגסים אחד לבשר את שרה ואחד לכפך
 את סדום ואחד לרפאות את אברהם שאין מלאך אחד עושה שתי שליחויות
 וכו' ורפאל שרפא את אברהם הלך משם להוליח את לוט . ופריך עלה ר"א
 גזרתי ז"ל דכיון דמלאך אחד לא עביד שתי שליחויות כיכי עביד רפאל דאחי
 לאסוותא דאברהם ולאליא ללוט . וחו איה לאהערא דרס"י ז"ל אפיך סדרת
 דמלאכי דלא כוי כזימי' דעבדי שליחויהכו וככי כו"ל למימר אחד לבשר את
 שרה ואחד לרפאות את אברהם ויחד להפך את סדום דכא מעשה דסדום
 בחר הכי כוס כדחזונו ואהפערנו מאברהם אלא כהס דאמרן דרפאל בגין דבחיזו
 דליה אחרפי אברהם ברא לא עביד עובדא ורבנן דייקי במלתיכו דאמרי
 אין מלאך אחד עושה שתי שליחויות דבמידי דעובדא לא עבד חרתי ואככי לא
 אחחשיב לרפאל שליחויה אלא במאי דחזיל לחללא ללוט דאיכו עובדא חבל
 כהא דאחסי אברהם לא כוס עובדא אלא דכדי' דחזיל לחללא ללוט חזי לכי

אזכרם ואחסי . ובגין דשליחותא דידים לאללא ללוע אחכי כתבים כס"י ז"ל
 בחר כולכו דברישא אחבשרת שרס ע"י דבורא דמיכאל דחשיב עובדא במ"ד
 דעקימח שפתיו כוי מעסה ובחר ככי חפך לסרום ובחר ככי חיליל ללוע
 במאי דאחויב לים בלוער דבחזי דאפקים מסדום לא כויה כללס לגמרי דהא
 כחיב וחבע אשמו מאחריו וחיב גליב מלח וגא אשתימא כללס דידים עד
 דעאל ללוער . ומאי דאחרן דרפאל לרפאלת אח אזכרס דא חיבו בכדי דלזיל
 ככי כוס מעסה דחוי לאזכרס ואחסי ונלו דאשתלח להכי . וכחי מילתא
 דבעש"ט ז"ל לא נפלאח היא ולא רחוקה דכא ככי חוינן גבי גסס בנחושא
 דכחיב וחיב כל הכסוך ורהס חותו וחי . ובגין דלכל ישראל גמי כוי ככי ולא
 לאזכרס לחודים אחכי סמיך לעיני כל ישראל בראשי"ת ר"ס "בראש" רפאל
 "אוחס" "פוכבים" יחי "חרופס" . וח"ס דלא עביד ככי רפאל אלא למאן דאחדר
 בחיובתא שלימתא דככי אמר רשב"י ז"ל בזוכרא דחרומס (קמ"ז ח') דכד
 אחסדרן בני נשא בחיובתא שלימתא אחסדר שמיס רפאל דכא אסווחא חזמן
 לכו מהכור דינא קשיא ע"כ ובג"ד אחרמיז בבראשית חשב יא"ר דכד עביד
 חיובתא יאר ר"ס "ירפא" "אוחך" רפאל . ודא כוס לים מעיגנא דברא חלדים
 אח השמים וכו' ויחיב האי חילא לרפאל וכו' עד השתא כד ארעא דחיבו
 גופא הוח לחכו וכו' לדיא וריקניא וחוכך ע"פ דעלמא חשך בחפיה דחקיף
 לים עלמא . ורוח חלדים מרחפת דשכינתא סחרא לים כמ"ד ה' יסעדנו .
 חי זכי ויחמר חלדים יחי חור דליוכי לנכורא דמלאך רפאל וליחסי . וחי
 חיקשי לך במאי דכחיבנ' דלא הויה כללס דלוע עד דעאל ללוער דא"י כללס
 דלוע קדים דכא כחיב השמש ילא על בארץ ולוט בא לוערס בא קאמר דלא
 עאל עד דשמשא כוי על ארעא וחו כחיב כי לא אוכל לעשות דבר דחיבו
 להפוך עד בואך שמש . וכיון דבחר ככי אחסכא סדום חי ככי לוע אסלל
 בקדמיחא ואמאי חקדים רש"י ז"ל הפיכת סדום ברישא . חימא לך דאחחוי
 מלישנא דרש"י ז"ל דפריש קרא וס' המעיר על סדום בעלות כשחר כמ"ס ויחי
 השחר עלי וכו' עייס דאשתלחא דפורענותא חיבי אס וגפרים אחתילת
 מעלות השחר בחר דאחזיקו מלאכי בלוע ואפקו בו ואחכי אמ"ל אל חיבו אחרין
 למיחוי באס וגפרים . אבל סיומא דפורענותא דחיבו כפוכא דסדום מסתא
 לעילא לא כוס אלא בחר דעאל לוע ללוער וע"ד קאמ"ל כי לא אוכל לעשות
 עד בואך שמש . השתא כיון דאחחיל' פורענותא מוקמי גמר כללס דלוע אחכי
 אחקרי הפוכא דסדום קדמא' להללס דהפוכא מעידן דאחחיל' בא מסכפך
 חקרי וכללס לא הויה עד דעאל ללוער דחיבו גמר כללס דו"ק ונשכח :

(גון) ותו בראשית ר"ס "בעש" רלון" אח" שמותיו "יחברך" תיחד . ואימתי
 עת רלון בחר דאחשליג ליליא כמ"ד מארי דרוזן . וכיכי דמי
 ימוד שמתן דידים עגון הויה חלדים כהדו הויה ארני דאינון חרין יסודין
 דאחידעו

דאחידעו למארי דרזין דסלקי לחושבן ברא כמ"ד אקרא דמי באר (ס' רוס"ק
 כ"ה ב') ומלינו למימר דכאי יחודה דבאר כו' רגילי למעבד ליה ולחקוני ליה
 אבסחן קדישי כה"ד באר חפרוס שרים כרוס נדיבי העס . ח"ח דאברהם
 בכדי חמש סיבין דיליה סליק לחושבן מי באר דאברהם איכו כוס מחקן רחס
 דאחיסחא דחית כה' ס' גבוך דאחקריאו מי באר דחמן איכו דרך המלך דאיכו
 ז"א ברזא דדרך גבר בעלמא וסכי אצרי מארי דרזין (סס) ונגין דא כתיב
 ביה וכוכית אברהם חת אבימלך על אודות באר המים אשר גזלו עבדי אבימלך
 דאברהם כוס רגיל לחקוני סאי באר ונגין דביומי לא אחקקן עלמא דקרא
 חזי כוס נס"א אחר לשלעאס למגזל מסערה דקדושה הס"ד עה אשר שלע
 בארם בארם לרע לוי . דאומין דעלמא אחקריאו בארם וישרון אחקרון ארם
 כמ"ד ארם החס . ואברהם איכו ארם חניינא דאיכו גלגולא דארם קדמא .
 ודא איכו דרמיו דכארם דאינון אומין דעלמא דאינון עבדי אבימלך מלכא
 דעלמא דאינון אקרין עבדים ולא בניס שלטי בארם ב' ארם איכו אברהם
 דאיכו חניינא לארם קדמא . ונגין דאורחא דס"א למיסב חולקא פורחא
 ממודי דחא שפע לקדושה וכהאי אספייסח ושנקח למגזל מידי מסערה
 דקדושה כחך דאין עבדין מים אחרונים ואמרין זה חלק ארם רשע וכגוונא
 דעבדין כחך דמקריבין פרים לאחכהא מייניו ס"א נגין כך עבד כרין
 אברהם כה"ד ויאמר כי את שבע הבנות חקח מידי בעבור חסיה לי לעד
 כי חפרתי את כנאר כזאת דאינון כגוונא דשבעה כבשים חמימים בני שנה
 ונגין דנחר אברהם כוס יחק דאיכו דינא קשיא קו המדה דאיכו ק"ן ח"י
 דשמים אורי עליה ולא כוס יסיב חולקא באברהם להכי כתיב ביה ויכי לו
 מוקה לאן וכי ועבודה רבה מאד ויקגלו אוהו פלשטים דנגין דלא כוס יסיב
 חולקא לס"א מלאן דיליה ולפוס ככי אחרבי לאן דיליה מדאברהם אכיו
 איקני ביה ס"א דאינון פלשטים . ובג"ד כתיב וכל הבחרות אשר חפרו עבדי
 אביו בימי אברהם אביו סתמוס פלשטים דאפילו כני בארין דחפרו אחרני
 אינון נפשאן דעבד לכו אברהם ואוליף לון למחפר בארות שלימא ככו ס"א
 למסתמינכו אלא דבחר ככי וישב יחק ויחפור את בארות המים אשר חפרו
 בימי אברהם אביו דאחדר לאחקנא מאי דחקינו ביומו דאברהם ואוסף
 לחקוני יחיר איכו מדידיה כה"ד אשר חפרו בימי אברהם דאחדר מאי דעבד
 אברהם וחסר ככו יחק עפי מדאביו וברא עבד מאי דבעי לחקוני איכו
 לחולקיס ולעדבוס . כה"ד ויחפרו עבדי יחק בנחל וימלאו שם באר מ"ח .
 ונגין דכשעתא דכעא בר נש לחקוני סערא דקדושה עד לא אחקק יחיר
 אהגבר' ס"א לדחויי ליה ולכלבלא מחשבתו' דלא למיעל לאחדקא בסערה
 דקדושה אכיו כתיב ויריבו רועי גבר עם רועי יחק לאמר לנו המים דאינון
 בעו למיסב מיא ולמגזל לקדושה כי ייכו דליהו להו חיותא . וסכי עבדי נמי

בבאר חניינא דבעי ילחך ליחודי זימנא חניינא ובג"ד כתיב ויריבו גם עליה
ויקרא שמה שטנה דשטנא כוכ עביד קרבא בככי בגין סערא דידיה דלא
ליפסק חיותא דליה עד דחפר בירא חליחאה דחלחא הויה חזקה וכחוט
המשולם לא בזכרה ינחק וכה כתיב ויעחק משס ויחפר באר אחרת ולא
רבו עליה ויקרא שמה רחובות וכו' דליבו כוס מחקין באר דכולכו עלמין
מחאה לעיל' ועל דא בחרין בארות קמאין דחינון דיזירא ודעשי' דחמן שלטין
כני דרגין כל חד כפוס דרגיס ע"ד כוס לכו אחר לשלטאה . אבל באר חליחאה
דליבו לקבל בריאה דחמן לא אהערב' קדושה בסע"א אככי לא כוי ריב וע"ד
קרי ליה רחובות למימר כי עתה הרחיב ה' לנו סערא דדינא דליבו אלדיס
דבביריאה כחושבן לנו . ומכשחא ופרינו בארץ ארעא קדישא דאלילות . ובחר
ככי סליק לחקנא באר דאלילות הס"ד ויעל משס באר שבע . ובג"ד כתיב
השחא וירא אליו ה' וכו' אנכי אלדי אנרכס אביך אל תירא כי אחר אנכי
דבחר דוכים לחקנא באר דאלילות חו לא חדל מדי דחמן ליה דחילו מסערא
מסאבא דלא מעיח לחמן ובר נש דזכי ליה חו לא חב ולא אהעדי מדחלחא
דקב"ה . יעקב נמי כתיב ביה וירא וכנה באר בשדה והאנן גדולה על פי
כבאר דאע"ג דחקין לכאי באר ילחך אכוי חיו חקין בארעא דישראל אחר
דכוכ חמן אבל בחולה לארץ ארעא דעממין דאכתי לא אשכחה מן דאכפא
לכסוף אחר חמן כו"ל לסע"א חוקפא לשלטאה דבג"כ קב"ה סבב סבובין
למיפק יעקב שלימא דאבהן ולמיסב איחיהיה מחמן בגין דבעי לאכפאה סע"א
דחמן ואחא יעקב וחקין לה הס"ד ויגל חו האנן מעל פי הבאר וכיכי עביד
ברישא יכב חולקא לסע"א הס"ד וישק חו לאן לבן אחי אמו . כא אשכח
יחודא דבאר דליבו חו מהנכו יחודי . ובגין דבכל יחודא ויחודא בעי למעבר
בכדיס יחודא אחרנינא וליבו יחוד דאלדיס כנונא דא דליבו חרין אלדיס
משולבים בכרדי **אאללההייבם** דחרין אלדיס חינון כחושבן עקב ובכדי עשר
אחיון דידכו ליכוו כחושבן יעקב וניקודין דידכו דכולכו בניקוד לירי בר מאלף
חניינא דליבו בסגול ובר מחרין ממין דחינון צפחה דסליק נמי חושבנא
דניקודי כחושבן יעקב וחרין זימנין יעקב סלקי לחושבן השטן והאי יחודא
בעי למעבדיה בכדי כל יחודא והאי דלא לשלטאה סע"א למגזל שפעה דאחי
על ידא דיחודא דליבו מיחד ולפוס ככי בחר יחוד ברא דליבו באר דחמרן
כתיב אלדיס למימר דבעי ליחדא יחודא דאלדיס בכדי יחודא דבאר . וכני
יחודין כוו עבדי לכו אבהן דעלמא הס"ד ולכל היד החזקה דא ליבו ילחך
דינא קשיא ולכל המורא דא אברהם דליבו חושבן מורא עם התיבה . וב"כ
המורא בכדי חייב סליק לחושבן מי באר וליבו הגדול אברהם חיש בהסד
לעיני כל ישראל ליבו יעקב . כולכו כוו מחקני האי חקונא דבריאהית בדאמרן
ובדא לחקין' שמו"א וא"ל כני יחודין והארץ היתה חסו וכו' וע"י יחודין ויסי אור :

וריקניא דלא כוס מאן דאחטסק באורייתא דאצוי דיעקב אע"ג דכוס ילק
 אורייתא מיכו וחושך ע"פ חכום דבחר דכרו עיניו וכו' לחטוכא כל כוס
 חכום דאיכו לחחסיב כמה ולא כוס מאן דמיחד לקב"ס בכני שחורזי אלא
 דרוח אלדים כחי יחודא דאלדים כוות מרחפת פריסת על פניו וכו' אלא
 יעקב דעסיק באורייתא דאמתילא למיס . ועל ידא דידיס וואמס אלדים יסי
 אור ויכי אור דאיתי למלכותא דלעילא חרין זימין אור ואחטפידת בית
 היינו דרמיו נמי לעיני כל ישראל איכו יעקב ב' ראשית פניס אחטפידת ראשית
 איכי מלכותא רישא דכל ספרין מתחא לעילא דעל ידוי אחקריאח בית כמ"ד
 יכיה בית אלדים . וחו יכיה בית אלדים דאיכו כוס עניד יחודא דבחר
 חרין זימין דחושבן באר חרין זימין בכדי אחוון סלקי לחושבן בית . סיגו
 דבראשית אית כס אחוון דבאר ובחרה כרא דאיכו אחוון דבאר דסכס כוס
 עניד ישראל ואיכו כוס מיחד חרין יחודין דבאר . ובגין דאיכי כשה שבע
 בג"כ אית בקרא דבראשית ז' חבין ונדא וסארן היסה חכום וכו' וכו'
 דאחרוקנת על ידיס סע"א וכו' חטוכא ומוחא . וסערא דקדושה אחוסף
 ויאמר אלדים יכי אור וסחי יחודא דאלדים בעי למעבדיס גמז כד עסיק
 באוריית' כי כיכי דליפרשו קליפין מאורייתא דבעי לאחטסקא כה כלל דמילתא
 כל זימנא דמיחד כחי יחודא אכרה לסע"א מכל מאי דענד בין מיחודין בין
 מאורייתא דעסיק כה . הס"ד לעיני כל ישראל איגון רבנן דכסון דעסקי
 באורייתא ומיחדי יחודין בעי דליענד בראשית בקדמיתא כמה דנדא אלדים
 אח כסמים דאיכו עניד כשמה דאלדים דמיניס פסס קליפו ערלס ולא יכלי
 למקרב לכחי שמה ובג"ד וסארן היסה חכו וכו' דכד ארעא כוות חכו וחושך
 וסע"א בעיא למקרב למינק מקדושה היגו דכחיב ורוח אלדים איכו חוקפת
 דריגא דמרחפת על פני סמים ובעיא למינק מסערא דקדושה ומיחא דיליה
 דאיגון חסדים כדן ויאמר אלדים אמת דקאמר שמה דאלדים יכי אור ויכי
 אור ואחגלי נכורא . מ"ע ויבדל אלדים כחי אלדים דאין מיחדי ליה איכו

אבדיל בין האור ובין החושך ושליטת האור : *ו' א' א' א'*
(נב) ותו נמי בבראשית' אחרמיו זימנא דיחודי דלא בכל זימנא אחיובת
 רשוחא ליחדא כל יחודין דא איכו דרמיוזא בית דבראשית' אבוקא
 ריש ראש חודש . **א** אכילה . **ש** שבת ואינ שכיבס בזימנא דבעי למחסק
 על ערסיה . **ו** איכו יום טוב . **ת** חורה . וליח יחודי דבעי למעבדיס
 חקבני דלדיקניא דאיגון במדברא ואחרמיוזא בחיבת כרא . קב"ס בוס כרא
 בדגס דאיכו חרגומא דחין דאיכו כי קבני ועל ידא דסכס יחודי מזיח נמי
 כולכו עלמין סע"ד אח כסמים ואח כארן אח לאסגאס עלמין דלעינא ועל
 ידיכו חסגו שפעא בעלמא . סע"ד וסארן היסה חכו וכו' וכו' וריקניא
 וחושך על פני חכום דאיגון קליפין דאקרון חושך ע"פ חכום דאקרון מינס

נפשו להאי נפש דנחמי דאחרמוז ביבחו וזכתי יחודא דכו' וזכתי במלואיבה
 סליק לחושבן רגל וע"ד אית לחתנא חסימנא כמחא דאמרי דפנקחתי יחודא
 לעבר טלמו רגל דא חיבו דכתיב כח ויחמם חלחום יסי אום דלעטבן
 יחודא דיבי אור דסליק לחושבן רגל כהדי כלוחא וכדון ויסי חתוהו"ס דדוד
 מלכא כד בעא דקב"ס ינסי ליה רמיו במלוי סיכוי ינסי ליה דלשלא ליה נפש
 דנחמי חי חיכול לשלטה עליה למיחב סיכוי דקאמר (הסלים וכו') פתני
 ה' ונסי ארפה כליוחי ולבי . ואמאי כפיל לישמיה ותיכפי ליה למימחא' ינסי
 חלל דאפיק לישנא דנחמי דחיבו אחוון נחמי בן דבי' ינסי ליה קב"ס אית יסול
 עליה ועל דא כתיב ארפה בואו דחיבו ארופה למימח דחנא חמינא חק ארפה
 מיבו בקושטא חיבו ארופה . דמטיקרא כליוחי ולבי חיוון ארופה ולת אית
 בכו אחרא למיעל בכו האי נפש דחיוון ככסף ארוף דלית בכו סיגים וס"ע
 כי חסדך לנגד עיני דחנא חדיך אמטיכנא חסדים לז"ל וממחיק דבדון דבי' ו
 ודא סליק' נפש דנחמי ולית חתה לאחנבא וחו לא יושבתי וכו' וכל דא גרים
 לי דלא למיחב . ובחר דקאמר כל דא חס אגרימי' דלמא אהנאה בסכסו מילי
 דמטבא גרמיה ודא יחשבי ליה חובא וגרים ליה לאשעבכא ביה נפש דהנחב
 חכמי קאמר אל האסוף עם חטאים נפשו ועם אנשא דמשו חטא דלא חתבר
 נפשי כהדי חטאי' חינוכו נפשו דנחמי ודכוחיה דהכסו פודיס' זמא ומתכסרו
 כהכורין ביסין . אבל חני בחמוו חלק וכל חב כמדי דליפגע בסי חטא נפש
 רעה . אהכסי פדנא וחקי' דהכסו חטא דהכסו

גד) ותו בראשית השחח נומא דמילת' נמי אהכסי מעליה לכב' אש' דלח
 למיחב בכריח בגין דעל ידה אהכלי חסד . אסינו דאמר קרא
 וירא חליו ה' דאחגלי ליה קב"ס בשמא דכ' דחיבו דחמי . ואחמם בזוהבא
 דרשב"ז ז"ל דאחגלי חסד בפוס חמך דבגין דאחמככו חסדים ומלעילא לחתא
 חכמי הוי ה' רחמי . ומכשתא לא מסתפו אכרסו וכל מאי דעבד כוחיה מן
 דינוי דלדק כלל אש"ג דאוקיד טלמא בשלכונוי . כה' דזוהר' ושב' פתח
 האוהל כחוס סיוס דאש"ג דכוס בעלמא חוקפא דדיגא דכח גשו אחתא כשני
 לאטמרא דלא ליפגע ביה מחכלא . חיבו יחיב בפחחא לעיני' בולא זלח מסתפי
 מן דינא כלל . וכיונו דסמין ליה כמולו חחו למימר דכל אש"ג דמכיל' ונמור
 לכריח דיליה סוי באכרסו דחיבו יושב פתח אהכל' זלח מסתפי מן דינא
 ובג"ד וירא אליו וי' בחלונא ר"ח חיוב ומ"ע אחרמיו הכא חלל למימר דאש"ג
 דאחי שטן לקטרגא עליה באיוב עכ"ד לא יכול ליה . זעל דא בחר סכא כתיב
 זכ' אמר סמכסו חני מאגריסו אש"ג חני עושה דמקמי קכו דאחמא לא מתייל
 לאו חמכא חי בסין קב"ס מוגיס האי עובדא חסדים דכוון דלח אפרים מיגיה
 קליפין דערלס אית לעינא חסוחא לשלטה עליה . חי ככ' דילמא מסתפי
 חיבו מן דינא ובג"ס כסד קב"ס מיגיה חבל' כשתא דמסיל ולח מסתפי מן דינא

כלל סוגיה זו היא שאלים מיניה ס"ד המכסה אני וכו' ובג"ד שירוחא
 דמלוו דאברהם בכדי קב"ה ויגש אברהם ויאמר האף חספה אחיל באף
 דאע"ג דאיכא דינא קשיא לא מסחפי מיניה היינו דקאמר בחר הכי הכה נח
 קואלתי להנה אינון מילין דדבורא דאינון קשין ולא חיישינא מן דינא בגין
 דאנקי עפר ואפר דאכתי אנא יכיב עפרא ואפר אמילא דיני בגין לאחסאה
 סאי ואפר דסתיק וזעל דא בד אשעביד דינא בסדום כתיב וישקף אברהם
 ע"פ סדום וסנה עלה קיטור האמך בקיטור הכבשן . ח"ח כמה נפיש חיליה
 דאסחכל ולא חיים דתיכוי ליה כמה דהוות לאיחסיא דלוע . היינו דאלעריך
 למכרה למכחזיבי בשחה וכו' ויזכור אלדים את אברהם דבזכירה דשמיא
 לחוד ברת מחבלא ואשחזיב לוט . דו"ק . סה"ד זכר לדיק לנרסה ושם רשעים
 ירקב דבשעה דאן מדכרינן שמה לדיק ואיכו גריס באדכרא דשמיא לחוד
 למוסוי מריק שפעה לעלמא . כדן ושם רשעים ירקב דאשחזיב שמיא וכו'
 וברתי מחמן דלא יכלי למיחב בכדי קדושה . ודא איכו טעמא דאמ"ל ר"מ
 לפסול גברא דלימא אלהא דמאיר עניו דבשעה דאדכר שמיא מסגיאות
 קדושה דבשמיא ברה סט"א וחוקפא דדינא ואשחזיב הכוא גברא מידא
 דמחבלא וזעל דא גמיא אן סמכין ומדכרינן זכוחא דאבהן בכל שעה דאכתי
 סאי אדכרא דכסאי לא יכיל סערא דדינא קשיא למקרב לגבן דאיכו ערק
 משמא דקדושה דאן מדכרינן . שפעה איס לן למיכב טעמא דבללוחא ברישא
 אן מדכרינן אלדי אברהם וכו' בגין דעידנ' דללוחא איכו בזמנא דהנך החמה
 שפעה דמלכא מנחה ומערב סנדי לשפעה ואשער בכחא שפעה חוקפא דדינא
 דקב"ה כעיס בכחא זימנא בדאמרינן פ"ק דברכות כמ"ד ואל זועם בכל יום
 ובכחא שפעה אשער מחבלא לחבלא . איכתי מדכרינן שמה דאבהן דבאדכרא
 דשמיא אסחלקי וברתי וערקן ומעמרי כולכו וכתיב חליף שפעה דאיס לכו
 השותא לחבלא . ואע"ג דהני מילי דאדכרא שמכין דאבהן רזין עילאין איס
 בהן עכ"ד רשותא אחיבב למיכב טעמא לפוס שפעה למאן דלא יכיל למסבר
 ברזין . ודא איכו גמי עמא דמדכרינן אל נקמות ס' בכל יומא כד מחקין
 ברישא עלמא דעשים . ואמרי מארי דרזין דכסא אן מדכרינן יוד סרוגי
 נללנא ואשברירו טיבא גי'ולין דקדושה דכתיב טעמא איכו כדאמרן דסערא
 דשמיא איכו חקף כני'ולין דקדושה למיכו ליה חוחא מינייכו ובשעה דאן
 מדכרינן אל נקמות דלינקוס נקמת סרוגי מלכות . סאי דוכרנא כתיב דאן
 מדכרינן שמיא ופסולא סט"א מקדוש' וכדן סליקא סא קדושה ואשכרר' וסליקא
 שפעה . ובג"ד בשפעה דעבדו ים עגלא ואשער דינא עליהו וכתיב לחבלא לכו
 משלמא גלי' משס ואמר זכור לאברהם ליזחק ולישראל עבדיך דכתיב דאדכר
 שמה דאבהן אסחלק מחבלא מאמך ואחלהים חיליה וחליף שפעה דאחזר
 כתיב לחבלא לכו וכו' חליף שפעה חליף . ובג"ד מילי כתיב אשחזיב במתי

דסמיך רישא דאורייתא לסיפא. הס"ד ולכל סיד כחזקה דא יצחק ולכל סמוכא
 דא יעקב דאחכני בנורא הגדול דא אברהם אשר עשה משה דחקין ואדכר
 שמייכו בשעת' דעבדו עגלא וחבר יח לוחיות כמ"ד רש"י ז"ל ובהא חקין לעיני
 כל ישראל ואתער דינא מינייכו. כיכי אכני באדכרנא שמייכו אהא סמיך
 בראשית ברא דכמה דבקדמיתא בשעתא דבריה את כשמים וכו' דאינון ארין
 וברישא ובהרץ היחס תכו וכו' ויאמר אלדים ישי אור דבתיכ סני אומות ס"פ
 וירא אלדים את האור על ידא דמשה דאתמר בים סין עוב ונדא דאדכר שמא
 דאנכן ויבדל אלדים בין האור ובין כחושך סע"א דאחדקס בלור ואהכו
 אחברירו ני' דקדושה עובא ואחלהם חוקפא דדינא ואלי ל ישראל וא"ס ספי
 קאמר אשר עשה משה דחקין ואוליף למדכר עיני כל ישר' אינון דדיקין דברבין
 דבסון דכא תיכו בנורא כמה דהוה בראשיתוכו' וכדאמרינן דהוה

נה) בראשית

הא כתיבנא דאיכו נוט' ברא שיה חסוך יסודא
 הס"ד מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל לא
 עשה כן לכל גוי. ואיה לאתערא מאי לא עשה כן הא איכא לא עשו לקבול
 לס. אלא דקרא קרא בחיל וכן אמר דכד יסיב קב"ה אורייתא לישראל גלי
 לון ברישא רזין עילאין דגניזון בס דאינון אוריית' דאלילות דאיסי שמכין דקס"ה
 ומלוכי הס"ד מגיד דבריו ליעקב אינון רזין דבה חקיו ומשפטיו אינון ופקודין
 דבה דאינון לפוס פשועא דאורייתא. ואכסי ישראל קביליה מיעון לארעיה
 כן למיכב רזין דאורייתא דכסי סליק כן לחושבן סוד לכל גוי דפגיף דאינון
 לאו גזירין לא אחזוי לגלאה לכו רזין דאורייתא מ"ט דמשפטים כל ידעו
 דאע"ג דזרעא דישמעאל גזירין אינון מיכו משפטים אורחא דמילא דבעיה
 מילא ופריעה כל ידעו דהא אינון גזרי ולא פרעי וכו' קב"ה עביד לכו
 באורחייכו דלא פרע לכו מאי דאיה רזין באורייתא : ת"ת מה כתיב באברהם
 בחר דאחגור וירא אליו כ' דכסתא אחגליא לי' אוריית' דאלילות דאיסי בולא
 שמכין דקב"ה על בורייה דמקמי ככי לא הוה מפליג למינדע אורייתא דאלילות
 על בורייה. וכוה ידע חלת חלקין דאיה באורייתא דאינון לקבל בי"ע ועל
 דא הוה מחקרי אברם דאיכו אחוון בראס לקבל עלמא דברייה וליחא.
 היינו דקאמ"ל קב"ה כסתלך לפני וזיה חמים שלים דכד סימכול ססוי שלים
 באורייתא למינדע אורייתא דאלילות על בורייה. וכד חיעוב לאלילות דספיס
 קמא דידא איסי ס' תיכו אברהם. ס"ד וזיה שמך אברהם וזיה אחוון
 הויה דכד חידע שמכין דהויה דאינון אורייתא דאלילות ליכו שמך אברהם.
 ועל דא כד מביל ואחגליא לי' אוריית' דאלילות קאמר וירא אליו ס'. וכוה
 יושב פחה סהכל חזא גרמיה דתיב בריש עלמא דאלילות דאיכו מלכות דאיסי
 פחה זס כסער לס' סהכל אחוון לאה דאיכו לעילא מרחל. כחוס הויה דאמן
 אע"ג דאיה דינא דלאה איכו דינא מיהו גלו דינא ממס חלל כחוס הויה

ובחר סבו כחם וירא ובהם ג' אנשים נלכדים עליו חינוך חלח מלאכי דאחטבידו
 מחלח חנפין דאורייחא דכוס ידע דחינוך לקבל ביע וחטו לסויעי לים למיעל
 בעלמא עלמא דאלינות . וירא וינך לקרחאס וקביל לון וישחחו ארצה ועכ"ד
 בעו מקב"ס ויאמר חדני חיי מלכות דאלינות . אל נא חטבור מעל עבדך
 דכא אורייחא דאחטבילא לי בשחא לא שחכח מינאי דככי אמרי מארי דרזין
 דכד זכי בר גש לנשמה דאלינות לא חיה לים שחכה בכל מה דחיכו יליף .
 חלח בגין דחיכו לא ידע דחינוך מלאכי דאחטבידו מאורייחיס וסבר דחינוך
 חלכוס ממש חכא קאמר לכו יוקח נא מעט מים וכו' . דא חיכו דקאמר לעיני
 כל ישראל כו כיכי דלכוו לכו עיינין לאסחכלא ברזין דאורייחא דחינוך שמהן
 דקב"ס וחיון מורח גדול דעכד משה ר"מ . חימת זכי לכו בר גש חכא
 סמיך בראשית ברא יסודא דחיכו מילה דכס ברא קב"ס שמים וחרך כמ"ד
 חס לא בריחוי וכו' דכשחא חי וכחרך היחס סכו וכו' חינוך פשעי דאורייחא
 דכר גש חכי סכו אמאי אלטריך למכתביכו וחיוכו קאי בחשוכא וכן ורות
 חלדים מרחשה חינוכו רמיזי דאורייחא וחיון בחי' רוח לקבל עלמא דיצירה .
 על פני המים חיי אורייחא דבריחא . ויאמר חלדים יחי אור קב"ס גלי לים
 רזין דכס דחינוך שמהן קב"ס דחינוך אור : **השתא** לפוס מאי דפרישנא
 באורחא דדרשה בראי חקונא נוחא דקרי חברהם לקב"ס חרני דחיכו שכינתא
 חע"ג דאחגלי לים כוים דחיכו ח"ח . וכו"ג משמע מלכוך דרבנן דאמרי גדולה
 בכנסת חורחיס מקבלת פני שכינה . ולא מליח למימר דחיכו אחגלי לים
 בכוים . חלח דאברהם לא ידע שמיס וקרי לים חרני . חי הכי חיקסי מאי
 דקשיא לרש"י ז"ל ר"פ דוארא ואס חאמר לא כודיעס סכך שמו כרי כשנגלה
 לאברהם נאמר חיי ה' אשר כולאחיך מאור כשדים . מיכו חיכא למימר לפוס
 מאי דאמרי רבנן דכל נביאי לא אחנבחו חלח באספקלריא שאינס מאירס
 לכר ממשס דאחנבי באספקלריא דמאירס דחיכו ח"ח . סשחא נימא גבי
 חברהם חע"ג דאחגלי עליה שמה דכוים לא אחגלי חלח מגו חרני דחיכו
 אספקלריא דאינס מאירס . לפוס הכי למאי דחוי מדה דאדני חככי קרי לים
 חרני חע"ג דיודע דחיכא מדה דלעילא מיניח דחיכי כוים :

פרשת חיי שרה

(נו) בראשית חמן ברה חמן חיס . חיינו דאמרי מארי דרזין (ש'
 חקדמות דרוס י"ז בללס דמוחין דגדלות) דכד
 חחיליה ז"א הוס בר שיח דרבין וחז לא וכו'ל אלמא חדא לשיח דרבין דיליה
 ועליה חמר קרח חך בללס יחסוך חיס ולא חחקרי חרס וכד כוו לים מוחין
 מאבא וחמא דחינוך חייס דוודין וחחיס דוודין בכהוא זימנא חחקרי חרס
 ועליס

ועליה כתיב ויברא ה' את האדם וכתב כי כללם ה' את האדם
 וחיה לך למינדע דכל מאי דאיכו לחתא כולא כיו כגוונא דלעילא דאדם
 דלחתא נמי כד איכו זעיר לא החקרי אדם עד דחתו ליה מוחין דגדלות
 כה"ד זה ספר חולדות אדם ביום ברוח אלדים אדם בדמות אלדים עשה אותו
 ודרסי רבנן ביום ברוח מגיד שביום שנברא בוליד . ואמאי אלעריך קרא
 לאשמועינן הכי ובכתי קרא ולא בקרא אחרא . הלא בגין דקרי ליה אדם
 וקאמר בדמות אלדים עשה אותו . ואי הכי כי קריי' אדם ביומא דאחיליד
 דאכתי זעיר כוס . וחו דאי הכי לא הוה בדמות אלדים דהא כד לא חתו ליה
 מוחין לא החקרי אדם . הוכי אלעריך למימר דביום דאכרי חוליד ואתי הכי
 כו"ל מוחין דגדלות דקטן לאו בר חולודי איכו ואכתי החקרי אדם . ואמאי
 אלעריך למימר דבשעת' דאהברי אכתי הוה אים כגוונא דלעילא אלא דבכהוה
 יומא עד לא השתלים חתו ליה מוחין דגדלות ואחקרי אדם וחוליד דא איכו
 דקאמר קרא ביום ברוח אלדים אדם דבכהוה יומא החקרי אדם אלא דעס
 כל דא בדמות אלדים עשה אותו ובשעתא דאהברי אכתי לא כיו ליה מוחין
 ואחקרי אים . וכתי מלתא לאדם לחודי אשכיד הכי דאיכו עובדי ידן
 דקב"ס ועבד כדמוטי' אבל כנוי דאדם לא חולידו ביומא דאהבריאו ולא
 אקרין ככהוה יומא אדם בגין דאינין אחילידו בשותפתא כה"ד ואתר וחלד
 לת קין ואתמר קניתי אים את ס' . ומ"ע קרי ליה אים ולא אדם דאע"ג
 דאדם כליל דבר ונוקבא כחדא הא בכדי קין נמי אחילידא חתומא דידיה
 כה"ד רש"י ז"ל ודרים לכ מדכתיב את קין את לרבות האומא . הלא דאי
 חוה מהרלא לדבורא מ"ע קרינא ליה אים בגין דאשחפתא בכדי קב"ס היינו
 דכתיב את כ' וכמ"ד רש"י ז"ל . דכשתא כיון דאשחפתא בכדי קב"ס ילירא
 דאדם לא כו"ל חילא והוקפא למיכווי ליה מוחין דגדלות ביומא דאהברי ואכתי
 החקרי אים . דא איכו דאמור רבנן ברמיזא חייב אדם לטכר עלמו ברגל
 דבגין דאיכו כד אהרבי חב כה"ד כי אדם אין לדיק בארץ אשר יעשה טוב
 ולא יחטא הכי קאמרי חייב אדם ובמאי מטכר גרמיה מחובא דהב ברגל
 כד זכיר גרמיה ואחו ליה מוחין דגדלות דאינין כווי דיודין ואסיס דיודין
 דסלקי לחיטבן רגל וכשתא החקרי אדם כה"ד אדם אחד מהלף מלאתי .
 ולא חיקשי לדידי מקרא דנח שופך דם האדם באדם דמו ישפך כי כללם אלדי'
 עשה את האדם ואין קי"ל דאפילו חיטוק דכלו לו חדשיו דנפק מכללא דנפל
 בכחא יומא דאחיליד החקטיל עליה אע"ג דאכתי לא חתו ליה מוחין
 דגדלות . איבא למימר דבגין חולקא דקב"ס דאשחתי ליה למיחי ליה מוחין
 בכחא יומא כמא דכו"ל לאדם קדמיה הכי אשחתי פאלו איכו נברא
 דברבא דחקרי אדם . דא איכו דקרא גופיה מחרץ ככי במאי דסייס צי
 כללם אלדים עשה את האדם דאיכו אדם קדמיה דעבד ליה כללם ואחכוון

למה

יא

ש"ס

למה האמרן ואלו הימא הכתיב אדם כי ימות באהל וקיל דאפי' הינוק בן
 יומנו מטמא באהל הא דרשי ליה רבנן אין כהורה מחקיימה אלא במי שממיה
 עלמו עליה וליכא למימה דבגין דקי"ל דאפילו הינוק מטמא וקטיא לכו הא
 לא חקרן אדם וזאמרי דאכתיב אדם בגין דאחי לרשא דאין כהורה
 מחקיימה אלא במי שממיה עלמו דאיסי אורייתא דע"פ דזימנא דידי' כדחנן
 בן חמש עשרה להלמוד ובכבוד זימנא אהו ליה מוחין גדלות ואחקרי אדם .
 דא חיבו דגזיק קרא ואמר לא איש אל ויכזב וכן אדם ויחנחם דגבי איש
 דאיכזב שליט מהאדם ולא אשפלים קאמר ויכזב דאמר מילין כדיבין . וגבי אדם
 דאיכזב גבר שליט ולא משקר האמר עליה ויחנחם דבשעה דאמר קושטא
 קאמר אלא דבחר כפי החנה . מכל בני מילי דאמרן איח לך למילף דבטי
 פה גש לנקתה גרמיה מכל חובא ומכל מידי דמסאב ולכוונא ליבי' ורעוהי
 באורייתא וללווחין ובעווחין דבגיטיבו ימשיך מוחין דאו"א לזו"ן למיכווי שלימין
 ולאברהא לכו כחדא למיכווי אדם ובכזבי לכווי חיבו גמי גבר שליט כגוונא
 דלעילא זבדא ליחקרי חיבו אדם ואחקרי גמי חי דבמאי דאמשיך מוחין לזו"ן
 דאקרו חיי המלך התשטכו לי' חיון לגרמיה ואחקרי חי' וככי כוו טובדיכון
 דלדיקון בכל זימנא ועל דא השקחן בשרה דבחר דמוי קרא בגין דידה בדר
 ואמה בני חיי שרה דברישא קאמר שבע שני' הינון שבע ספירן דלעילא .
 ואכא קאמר דלכני בני חיי שרה חיבי אייסייתא לון מוחין דאקרון חיי המלך .
 כויגו דסיים והמה ברה בקריה ארבע ביא חצרון דכד מיחח ברה כוו
 מהקרון ספירן דלעילא ארבע דכוו ארבע בכדי כדדי אבא ואימא זו"ן ככ"ד
 היא חצרון דאחצרו כולכו כחדא וכי"א אהחצרה בכדי בעלה ואב ואם וכן
 ובה כחדא אינון ועל דא ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכוחה כי זעירא דבכי
 טלה פורחא בגין דלא בעי עלה בכי דחיבי אהקינה לעילא כל מי דאבטי לה
 לאחקגא וע"ד לא אצטריכה למיכווי חיון דילה כאברהם בגין דחקינה בשחא
 לכולא . וחו ולבכחה כי זעירא דאחא לדרשא דאח קרוי ביה ולגה ה' דאיכו
 בכי על שרה וענד הכפדה על שרה ובכדי שרה ענד הכפדה אמאי דבזירי
 מכשחא מוחין דאחו לנח חיבי ה' דאיכו מלכותא דלעילא דליכא בשחא
 איחחא דשורה כשרה דהיעביד כווחה . דכאי בה חיבי ברתיה דאברהם
 דאיכו איש כחמד חיבו ז"א דאיכו בר שית דרגין דרגא קדמאח דידכו חיבו
 חמד דאינון ששה ימים ואיכו יומא דכולכו . דא חיבו דרמיז קרא בראשית
 ברת איש חיבי בה ואיכו איש . ודא חיכו רזא דאמרי רבנן בה ביתה לו
 לאברהם ובכל שמה דכאי בה אחקריא' בכל חשבון בן דאיכו כווי דבין ואיכו
 אחקרי איש אימה אחקרי איש כד ברא אלדים אח בשמים ויה כהרץ דאינון
 ח"ה ומלכות דאכתיב לא כוס איש לון מוחין וכוה חיכו בר שית דרגין דאיכו
 כדא שית דאלו בחר ככי אחקרי אדם . ובג"ד שבעה חביון בקרא קמא

דבראשית לקבל שיה דרגין דז"א וחד דנוקביה דאחקריאח צת . ודא חיכו
 דאמרי רבנן איש ואשה שכינה ביניהם . דאיש חיכו ז"א ואשה נוקביה כד
 לא הוה לכו מוחין דגדלות וכד זכו במוחין דגדלות שכינה ביניהם אחוון
 שכן יוס ביניהם דלשרוויכו חתו לכו מוחין מאר"א דאחקריאו יוס . ובגין דלא
 חימא חמאי לא אחברי אדם שלים כגויכא דאבא ואמא ואמאי לית ביה מוחין
 מעיקרא ואיסי נמי אמאי חשע ניקודין דילה חתו לס בחוספ' ולא חתו מעיקרא
 אבא סיים קרא ואמר והארץ היחה חכו חלו מעשיהם של רשעים ועל ידה
 דחובין דילכוו כוס מטי פגמא למוחין דחינן חכ"ד דז"א וכוו מתדבק בכו
 סערא דשמאלא אבל כסחא דמוחין דידים ודירא לאו חינון שורשא ועיקרה
 בכו חלא דחתו לכו בחוספה . כד עבדי רשיעיא חובין ליסחלקון חינון מוחין
 דז"א לעילא לשורשיכו ולא מטי לכו פגמא . וחו חתמר טעמא אחרא למיכס
 חגר טב ללדיקיא דמכדרי מוחין לז"א . דא חיכו דסיים ויאמר חלדים יחי
 חור ורשי לכו חלו מעשיהם של לדיקים . ועל דא חורייהא נשין ספא ברישא
 לעיני כל ישראל בגין דיכוו עיינין לכל ישראל לאסחכלא ביקרא דקב"ה לעלאה
 דחתי דחמן יחבין לדיקיא ועטרוחיהם וכו' ונהנין מזיו הספכים וליח ליה
 לבר נש חמן כי אס ראות עיניו . להכי בראשית עוט' צרת איש בדחמין .
 וחו לעיני כל ישראל כד יחון בשין כסבל דילכוו דברהשית צרת איש .
 מינה ינדעון דכארץ היחה חכו חלין עובדין דרשיעיא . ויאמר חלדים יחי
 חור דליחו לכו מוחין בחוספה ועל דא דכר ואמר ויסי חור דאיכו חור
 דאחוסף . כסחא לינדעון דוירא חלדים חת סחור כי עוב על ידה דעבדי
 עובדין טבין ואורייהא נמי דאחמר בכו כי לקח טוב . ואיח לך למינדע דהני
 מוחין לא חתו לכו חלא ביממא ובליילא לא אסחאר חלא רשימו דילכוו כמ"ד
 מארי דרזין . היינו דכר ואמר ויבדל חלדים בין חור ובין כחוסך ויקרא
 חלדים לחור דחינון מוחין יוס דחתו ביממא ובגין דאסחארו כולי יומא חפי'
 בחר פלגא דומא אבא סיים ויסי ערפ ויחי בוקר יוס אחד כולה כוי יומא
 ולא אסחלקו : **ואי** חימא למאי דחזרן מאי האי דאחמר וילך איש מבית
 לוי ויקח חת בכו חוי ואמאי קרי ליה איש כה עמרם גדול סרוד סיה . וחרין
 סא קאמר ויקח חת בכו חוי ורשי רבנן דגרסה ואכדרה ובג"ד דאחקריא איש
 בגין דגרסה לאיחחיה ומנע זיווגא דלחחא וכו"ג אשעביד לעילא דא לקבל
 דא וחי ככי כסחא לא חתו לכו מוחין בגין דא אחקרי איש . ות"ח דגזי צני
 חת דחינון גויס דלא אקרו אדם . אככי אמרי איש ממנו חת קברו ולא וכלא
 וכו' . ואיח לך למינדע דאי ככי אמאי אחקרון סאדש כמד"ר אקרה אשה
 יעסה סאדש ומי כסס . וליכא לפלוגי בין אדם להאדם דהא כתיבנה משמיהו
 דמארי דרזין דכר חתו מוחין אחרא עליה ויברא חלדים חת סאדש כסלס
 חלדים עסה חת סאדש . חלא איח למדרש ככו דחנא דכר חליכו מעיגוי עלי

וכו' בן אשת זכו' בין גזו הכל לפי מעשו' ש' א' רוס"ק שורה עליו . ואי הכי
 נכחה עני' דמקיים שבעה פקודין ואית' ליה עובדין עבין ואיכו גרים לחברא
 וספיקו' דלעילא ופירא אמשיך מוחין איכו נמי אחקרי אדם . ובג' ד בקרא
 השופק דם אהדס' אש'ג' דקרא חיירי בבני נח קרי לכו האדס' דחיירי בבני נח
 ובשריון דאילולא מקיימי' מלוח גברא קטילה קטיל ודקאמר קרא אדם אתם
 דה' קמי' קאמא לעיקר בריאס דאדס' בניגכון הוא ואחין עיקר דעלמא :

י' (נו) בראשית חמן פר"י חמן אב"ח ר"ח אברהם בן שרת הא הכה
 ד' אב"ח ד' אב"ח . איתחא ובעלה דבניגייכו ברא אלרים את כשמים וכו'
 אמה"ק אקפא דאלה חולדות כשמים ובארץ בהבראס באברהם דמיני' אחתיל
 עלמא לאחקיימא דמקמי דאחו אברהם ושרה הארץ היסה חכו וזכו דחינו
 שג' אלפים חכו דבסוקב"ס כוה בני עלמין ומחריבין כדאשכחן דברא דמבולא
 וזברא דהפלגה וכו' אמרי קדמאי (עיון ש' בליקוטיס דף כ"ב עמוד ג' וד')
 דרות' אלרים מרחפה על פני המים דקב"ה אגין על עלמא ולא אחרביה לבמרי
 בבגימיה האברהם דאיכו איש בהסד כמה דמיין אמתילו לחסד וכד אחא
 אברהם אחקין עלמא במאי דאודע אלכוהא דקב"ס בעלמא וזמה ידע אהא
 דמ' וזיאהמה אלגים יכי איס דכד תזא מאורות דמשא שמיס ביממא וכיברא
 ובלילא מיעיכו ידע דאית' מנכיג' בעלמא ואיכו אלדים . וכד אחי אברהם
 אפריד' קב"ס בין ישראל דחינוק' אלוי' בחר נכורא דקב"ה לבין שאר עממין
 דאלזי בחשבנא ועבדי ע' וס' ד' ויבדל אלדים בין האור ובין בחושך דמכסוא
 זימנא אית' לאבתן דין ישראל כמה דאמרי במדרשא ואשערו בה קמאי . דא
 אצבו דסוף סוף דאורייתא לעיגי' כל ישראל זימנא כול' דין ישראל אהא
 אסוף בראשית אחון שרי אב"ח ד' **ות"ש** דבנין ידע אברהם דמכסוא
 זימנא אית' ליה דין ישר' אכב' לא אנסב' ליחא אחאי' דשמה ככל ה' ד ואברהם'
 זקן בא בימים וכו' ברח' את אברהם בכל זאמרי רבנן בה היסה לו לאברהם
 ובבל שמה וחש אברהם דילמא לינסבה ולחק בחר דימות אברהם אככי ויאמר
 אל עבדו זקן ביתו זקן שקנה חכמה ואיכא למיחש דילמא יורי ליחא בריה
 דאחתי' דשמה בכל שריא ליה דבני נח שרו ב' אחים דאית' ליה מאבוי וכהא
 ש' אב"ח דאחתי' אחרית' כוח דלא אשכחן שרה דאולידת זימנא אחרא .
 ואככי קאמל' סיס נא ידך חמת ירכי ואשבעי' במילה למימר דבעידנא דמילה
 אפק מפלגא דבני נח . אכדא הוא דאמ"ל אשה לא חקא אשה לבני מבנות
 אבדנע' וסל' בקדישו אחתים דילחק דאויב' בכל' סייגו דר"ח לבני כמות
 אכענן איכו בכל דמס וכו' איטון שמושא זכא' דלא אשבעי' ליחא בנין
 דילחק אכה' לא קם ולא כוס עביד מידי בלא דבושא דאליעזר דקשים עובא
 וליק' אורייתא מאבוב עש' ונטיס' סייגו דקאמא דממשל' בכל אשה לו דאיכו
 סליע' גמין ליחא ותו סליע' גמין בברית' דאברהם דאויב' בכל' סייגו דרמ' ז'

המושל בכל אשר לו דאיכו שליט בצרתיס דאיכו בכל דוליס דאגהסס . דא
איכו דבחר דאשבעי' לאליעזר קאמר ליה ואח' לא חאפס האפס ללכת אחריך
ונקית משבועתי זאח ומאי זאח אלא ככי קאמר דשבועתי דאחכלילת' כס דלא
חנסיב ליה לכל דא לא אחנקי בכוס זימנא דכא אחתיס איכו אלא דשבועתי
זאח דאחגליא בקרא אשר לא חקח מבנות בענן דא ונקית זאח' לן חלחא
קראי דאחרמיז' נבו דאצרהס הוכ עביד כדין ושראל בכל מדינ' . דא קרא
דפ' חולדות עקב אשר שמע אצרהס בקולי וישמור מסמתי דומח' דרשי
דקייס אצרהס אפילו עירובי חבשילין וכדחנן בסוף קידושין . חנינא פרשט'
דזירא וחקקה פח לחס וגו' ובחר ככי כתיב ויקח חמאה וחלב ופן' הבקר
אשר עשה ולא אייתי גמא כדאמר פח לחס ומוח' דרשי דפירס' לידס' .
ועל דא סמיך האי לפרשחא דמילס ולא סגי בקראי דאח' כ' אחרי בנותי סתס
לי עדנכ אלא קרא כשתח אודע דמסכוח זימנא ואיך חנסיב אצרהס גרתיס
למיכו כישראל ולזיכל חולין דידיס בעברה ובגין דכסכוח יומא פירס' צידס
אככי לא אייתי לכו לאורתיס דמידי דאסיר איכו עליס לא צעו למיחציס
לאחריני . דאע"ג דיכס קמייכו חמאה וחלב ופן' הבקר אשר עשה ולדודן
אסיר מדרבנן למיכליכו כדדי' . לא קשיא דברי' שא חכלי חמאה וחלב ובחר
ככי חכלי בן הבקר ולא היו כסעודה' דא דכא אחרן דלא אייתי יפח' וליכא
קבע סעודה וכדא חזלא לה סמכחא דאסמייכו קמאי ואמרי דאכלי כסר
בחלב . קרא חליחאכ כפרשחא דחיי' שרה ושמע אצרהס חל' עפרן ויסקול
אצרהס לעפרון אח כססף אשר דבר' באונ' כל' חס ארבע מאות שקל' כסף
עובר לסוחר . דלא אלטריך למימר וישמע וכו' אלא ויסקול אצרהס לעפרון
אלא דמכאן אח יליף אסמכחא למאי דהו עביד רבינו האר"ל וסכין חזינא
בזכרא דרשב"י ז"ל דכל פקידא דאלטריך למקנא מידי למעבד ביה פקידא
דאחפקד כגויג' דאחרוג ולולב ודכוותיכו צעי למיחב אגר שליס לחאן דמזבין
לכו בכל מאן דיצעי . וס"ג עבד אצרהס דכד חבע עפרון ח' שקל
כסף שמע ליה ולא סריב כלל ולא צעי דיוסב בלי' מסבי' . ולמ"ד דר"ל
לאכהן דינא דישראל לגמרי לקולא ולחומרא ככי אחרמיז' כל ושראל כראשית
דשרי אב"ס חית לכו דכל ישראל ולא פלגא דישראל דאיכו לחומרא' וואימתי
הו"ל ככי ברית אש מעידנא דכרת ברית ומסיל וסכוח יומא חוקיד עלמא
כאס כמ"ד כחוס סיוס . וחס' דכסוח יומא יומא דר"ס סוה דאיכו דינא
קשיא דכא אמרו חבנן בר"ס גפקדס שרה ואי ככי סיינו דקאמר' כחוס' אסוס
דאיכו יומא דינא דאחוקה עלמא וזאע"ג דאיכו מסיל מקמי חדין' ענין
עכ"ד עד סכוח יומא דהו עסוד ועסיק במילה וסכוח יומא דאיקדו' ס'
קבול עליס למיכו ישראל שליס' ס' ד' תקעו כחודש שופר בכסא ליוס' חגס
כי חק לישראל הוא משפט' וכו' ומאי וי' חק לוסכאל סוה אח' בגין דאחלנו

ציה הא יתקן צדיקה כל צדיקה עולם עובדים לפניו כבני מרון . אלא דאיכו
אם לא יתקן אדם לישאל דמה הוא יומא כו"ל דין ישראל :

(נה) בראשית . הא אחרדע מאי דאמרי במדרשא ר"ע היה
משה ראשה אסתרי שתמליך על קב"ז מדינות אלא חבא אסתרי בת חסא של
שרה שחיתה קב"ז שנה ותמליך על קב"ז מדינות . ומאן דנקיע מילייהו דרבנן
בשפוטיותו חזו כמה חוסן ביה מילי דאי לבור מחנמנמן כיכי אשעוררו
בסא מילתא ומאי סאי לקבל סאי . וכו מה ראשה אסתרי שתמליך אטו
בדיקה חליה מילתא סא בע"כ נסיב לה אשכוחא ואמליך יתה . וכו אי שרה
נחיתה קב"ז מאי חיה לאסתרי גבה דתימליך על קב"ז מדינות דרובא דידה
כו"ל למחיי קב"ז שנין . אלא דמליכון דרבנן באגדתא חיה כהו רזין וכמה
רמזין ומרגלאן עבאן בסון גניזין דהא אחרדע דהא דרשא דרשנין ללכורא
חיה בה אשערותא לפורקנא כמה דאמרינן בפרכות בשעה שישר' נכנסים
לכ"כ וב"מ ועוגין יתה שמו הגדול מבורך הקב"ה מנענע ראשו ואומר אשרי
המליך שמקלסין אותו בביתו כך מה לו לאב שהגלה את בניו ואוי להם לבנים
שגלו מעל שולחן אביהם ע"כ . והאי נענעה דרישיה איכו אשערותא למאי
דכתיב בחפילין דרישיה וכדאמרינן לקמן חפילין דמארי עלמא מה כתיב
בהו ימי כעמך ישראל גוי אחד באחד ומסיק הוה דבארבע בתי בחד כתיב
כימי גוי גדול ובתמינה אשריך ישראל ומי כעמך ישראל ובחליהא כתיב או
הנסה אלדים וברביעא ולתתן עליון . והני מילי כולו אשמונו באורח רזא
ורמזא דכד חנן עבדין שבתא דקב"ה ומרברבין יתיה ומפליחין יתיה למיכו
מרום על כל ברכה וסתלה בדה עבדין לי' מוחין לז"א ואשרבי למיכו ליה
ראש ומסגיות נכודין דברישיה מנהורא דידכו דנפיק לבר דא איכו חפילין
דבכאש דחנן עבדין ליה כפלאה ובהאי סוס ליה חב"ד דאינון ראש וכו"ד
ביתא חנינה אשריך ישראל דקרי לכו ישראל חסון לי ראש ואיכו כמי עבדי
לכו כפלאה לישראל בנאי דמסיים מי כמוך עם נושע בה' דהאי
דעבדין ליה ראש דאינון מוחין חב"ד לא הוי אלא בנאי דאחברר מניולין
לקדושה וכו שלמו לבחורי חסי משיחא וכו פורקנא לישראל ולכולכו דרגין
דלעילא הס"ד עם נושע בה' ודא גרים לקרא אחיכה ומי כעמך ישראל גוי
אחד באחד אלא דבביתא קרא כתיב כי מי גוי גדול אשר לגי אליו קרובים אליו
כה' חלוציג בכל קראנו חלו למימר דבשעתא דחנן מחערין מלחמא ומגדלין
ומקברבין לקב"ה איכו אשער מלעילא ובסהו רנעה שמע ללוחין ובעותין
ואמר אשריך ישראל דכתיבא בביתא חנינה ובגין דלא יומא מאן דכוא דלא
דמי סאי פורקנא לאחריגי בגין דחנן לאו כדחין מסגיות חובכא אהא קאמר
בביתא חליהא או הנסה אלדים וכו' וכדדרשנין ליה בדוכתא אחרינה

דאע"ג דכוו גוי מקרב גוי עכ"ד פרוק לכו. מהכחא סימנחא לכוו לישראל
 דאיכו מפריק לון ומקיים קרא דכתיב צביחא רביעאח ונחהך עליון על כל
 גויי כארץ. ודא איכו נענעא דרישא דקאמר לעיל דאיכו חתערוחא למענד
 מאי דכתיב בכוכו הפולין דרישי' כמאן דמחנענע למיקס. ודא איכו דקאמר
 אשרי המלך שמקנים אותו צביחו כך ונחנחם על מאי דאגליככו זאמר
 מה לו לאב שהגלה את בניו הא עיקר בריאח עלמא בגין ישראלי אבוהוועל
 ודייכו אשהמודע יקריה בכולא. וכד סרתי ויאמרו לאל סור ממנו ולא יצעו
 לאשהמודעא יקריה אגליככו וכיון דבשה' אינון אמרי יבא שמו בגדול מבזרך
 אי כפי מה לו לאב שהגלה את בניו. וכוו דאגליככו לצרורי נולדין דקדושה
 וכוו ממאי דאמרי יבא שמו בגדול מבזרך ועבדי לים הפולין דאיכו ראש
 צבא חיבגי לצררה מאי דבעין לצרורי ודא איכו דסיים ואזי להם לבנים
 בגלו מעל שולחן אביהם דשולחן איכו נול ובנים אינון נו"ס ואינון דרגין
 דנעילא מכולחן דאיכו מלכות דכפי אורחא דסערא דקדושה דוכה איכו לעילא
 מנוקבא אפי צבט"א נוקבא איכי על דבורא במ"ד מארי דרוץ במאי דכתיב
 פחורס דאיכו שולחן אשר על הכר דאיכו דבורא. ודא איכו מה על לאב
 שהגלה את בניו אינון ישראל ואמאי בנין דאינון נלחוכוד גלו מעל שולחן
 ואחכפך הורחא דקדושה דאיכו דכר על נוקבא הא בכאי דישחאל מושבתי
 לקב"ה ואמרי יש"ר מבזך אחגברא קדושה ואחדר כולא לאחריה ע"י האי"ש"ר
 דאגדהא הלא דלא החגבר חילא דפורקנא הא כמה שני אע"ג דאמוח אי"ש"ר
 צהר הגדהא מהרי טעמי. קמייח' דאן צה שעהא נפקין מצי כנישהא ועבדין
 עובדין דלא כשרן ומאי דאן מרוחין צבי כנישהא אן מפסידין לים צברא
 צמיפק מצי כנישהא. דכשהא נימא דא איכו דסיים ואזי להם לבנים דכד
 חזי קב"ה דנפקי מצי מדרשא או כנישהא חיש לדרכו פנו חיש לבלעו מקלכו
 דבר חו ואמר חוי להם לבנים בגלו וכו' ונפקי מצי כנישהא ומעכבי גאולתא
 ועובדי דעבדין צנהרייהא מכפכי לקמייחא. וכוו טעמא אחרינא דכל מאי
 דאן עבדין איכו מבפס ולהן דלצורא דשטעי מילי דאגדה' לא יבדי דעתייכו
 למילך אורייהא בתיאובתא וכסופא דלכא ובג"כ היבא ניגויכו דמחנמני
 צשיחא ועבדי חרתי דשרחן דנסיפא אמרי יבא שמו בגדול מבזרך ובשיחא
 מחנמני וקב"ה קאמ"ל אם אב אני איב כבודי ואם חדין אני איב מובאי
 דכא ודאי אי אינון עבדין סיחא צעילס אי נמי מחנמני כא ודאי עבדי קלנא
 צבשיחא וכוו לא לייח למילולייכו ולשבחא דידכו דאמרי יש"ר מבזרך ומאן
 דעבד כפי אהזי כמאן דמייחש ולא סימין דע"י הגדהא אחי לודי פורקנא.
 ואהזי לן דפג"ד הקינו בחרתי למימר בחר דרשא ר"ה צן עקשיחא אומר
 רבא הקב"ה וכוו דכא אגדהא כולסו לייחי ושמעיי לה ומוקיימי שפיר אי"ש"ר
 אמיילי דאגדהא ולא כפי לכו באגדהא דמקמי הא דכוו ליבורא מחנמני

רוביכו או פורחא מיניכו . ומוכו לאו איכי הקנחא מעליא לגמרי דעיקרא
 דדרשא לכוונא דעתיה בכל מאי דאחמר ולאחנח ליב בעומקא דליבא ללמוד
 וללמד גשמוד ולעסוח ואי עבד ככי כד עני איס'ר כוי אהערוחא דלחחא
 וגרים אהערוחא דלעילא . בג"כ כד הוב ר"ע דריש וחזא ליבורא דמחנמני
 ודא גריב דלא יכא אהערוחא דפורקנא במאי דאמרי בהר ככי יכא שמיא
 דבא אהגדחא . ברוחא דקודשא דאיח ביה בר"ע ידע דאינבו מייאשי מפורקנא
 מחרי טעמי חדא דידיעי דפורקנא קמיית' דהויא במלרי' כויא באגרא דנשים
 לדקניוח דכוו חמן כמד"ר בשכר נשים לדקניוח נגאלו אבוטיו ממצרים ואין
 הסחא ליח לן ככנכו נשי ולאן חין כדחין לפורקנא . חניינא דשאני גלוחא
 דא מגלוחא דמצרים דהוב צמד אחרא ואין כסחא מחבדרין בד' רוחי עלמא
 וניסא ברבנא כהדא לא חזין דעבד קב"ה מקמי ככי ונג"ד אוריית' דדוא"ג
 איכי דאיכי מבפס ולחוץ ואככי מהנמני בג"כ בקש לעוררן ולאפקא כני
 מילי מדעתיוכו ואמר מה ראהכ אסחר שחמלוך על קב"ז מדינוח דאינון
 כל דשייכי למלכותא דאחשורוש דהוב מסופא דעלמא ועד סופיה דכא
 אחשורוש קאמר לה מה בקשחך עד חלי במלכות וחעש ודא הוב פלגא דילי'
 ופלגא דינא ונקטינן דהפסח מועט הפסח וכו"ל לאחפייסא צפגא דמלכותי'
 דכא כווח מלגא לפלגא דישראל חינון דיחצי צפגא דידא ואיכי לא אחפייסא
 דכא ואחרב ליב פי נמברנו חני ועמי וכו' ובעתא להללא כולכו ולמכתר
 כל בניינא דפני איכו וקמן ומאי חזת ולא חיישא דילמא לא אהעביד בעיחא
 כלל ואפילו פלגא לא ליכווי בידא ואמאי לא עבדה כריב"ז דאמר חן לי יבנה
 וחמתיא חנא ודאי דסמכא אזכותא דשרה דחיתה קב"ז שנין ובשנין דילה
 כסיב צכו בנה פנה למימר דנה ק' בנה עשרין דלא חאבא ובה עשרין
 כנה שבע כדאמרי רבנן וזכותא דילה דלא חאבא כלל אכני לבנין דילה
 בהר כמה דרין למפרקינכו מגלוחא והאי איכו דאמור רבנן בשכר נשים
 לדקניוח נגאלו אבוטיו דאינון נשי דאבבן דחדא מיניכו איכי שרה וכמה
 דנחיים דירא איפרוק אברהם בגינא כמ"ד ויגעט ה' אח פרעה נגעים וכו'
 על דבר שרי אשה אברהם ככי נמי בגלוחא דבבל אכני זכותא דידא למיפרק
 לכולכו ישראל דגדולים לדיקים במיתחייכו יתיר מבחייכו וחיבני זכותא
 דשרה למפרק לכולכו ישראל אע"ג דאינון מחבדרי בד' רוחי עלמא בכל
 מלכותא דאחשורוש כאי כוא דחשיבה אסחר ולהקיימת מהשבחא דידא ומלכה
 על קב"ז מדינות והלינה לכולכו ישראל . ואי ככי כסחא אהנעל' מחשבתיוכו
 דליבורא דהו מוחנמני דאי משום דבנין דמחבדרי רחיק פורקניוכו משום
 דבעו כמה בליחין למיפרק לכו ובעו קב"ז שלוחין ולא כוי כמצרים דבחד
 שלוחא סגי הא ברוחא היא דכא בלחחר לא אהנעני ככי אע"ג דכוו בקב"ז
 מדינות . ואי משום דלא איח לן נשין דאינון לדיקותא הא פירוש' דבשכר נשים

לקניוח ילפינן מאסתר דאיתין נשי דאבן . ואי זכות חנות חזק בריח
 חנות לא חזק והא אסתבע לאבנהנא למיפרק בניסון . דא חיבו דאמור צי
 מדרשא ויכיו חיי שרה הס"ד יודע ה' ימי תמימים ונחלתם לעולם חסיה
 דכזה קשיא ליה מאי ונחלתם לעולם חסיה אככי פריש ליה לקרא דאיתרי
 ועסיק בשרה דכוו כולכו שנין דילק תמימים ולא חאנת כלל ואככי אנדא
 דילק חנין ואועיל ואהני לכולי עלמא ואגרא דילק אהני לברכא עד סופא
 דכולכו דרין דעלמא ואע"ג דמחבררי כסייפי עלמא , הס"ד פור נחן לאביוני'
 דדברינוכו בטלי עלמא ואפי"ה לרקחו עומדת לעד ולאו כדחשבי בני טיפשי
 דאקשי חו קמו' למפרקינהו אלא דסימנחא דיןן חקיעא וברירא דפריק לכו
 בעגלא ובזמנא קריבא וקרנו חרוס בכבוד . וכהי רשע דפריק מעליה עול
 מלכות שמיא בעפשותיה דחשיב הכי יראה וכעס שניו יחרוק ונמס כד אחי
 פורקנא דישראל . וחו רשע יראה וכעס כמה דאמור רבנן מעמיד להס מלך
 שגזירותיו קשות כהמן ומחזירן למוטב . דא חיבו דרשע יראה וכעס על
 ישראל שניו יחרוק עלייכו ונדא ונמס הכוח חובא דכוו עבדי וחאות רשעים
 דבעו למיחב חאבד וברא יחפרקין כיון דעבדי חיונחא , ומריש כוס דרישנא
 להאי קרא כמה דדרשי רבנן פ"ה דפסחי' מאי דכתיב לרקת פרוצו בישראל
 לרקת עשה הקב"ה עם ישראל שפיוזן לבין האומות וכו' דקרו לכו מלכותא
 קטיעתא . כיינו דקאמר פור נחן לאביוניס דיהיב לכו האי מחנחא שפירחא
 דבדרינהו לבין אומייה דעלמא ונדא לרקחו עומדת לעד ללא יכלי לשיחא
 לכו בשום זימנא והא סימנא דיחקיימון בעלמא לדרי דרין וקרנו חרוס
 בכבוד דליחפרקו מנו גלותא דהא כמה זימנין רשע יראה וכעס שניו יחרוק
 ונמס ובטי למיעקר שמה דישראל מעלמא ובהא דבדרינהו חאות רשעים
 חאבד . ואימח פורקנא דידכו הא רמיז בקרא דלקמיה זרח בחושך חור
 חיימתי יזרח חור ויפקין מחבובא דגלותא אהא קאמר לישרים ר"ח יהא שמיא
 רבא מברך ואהא סמיך בכללויס דכלילא דבחר' יסי שס ה' מבורך מעסה
 ועד עולם דלימרו יהא שמיא רבא מברך ואימתי אמרי לה אהא קאמר ממזרח
 שמש דחיבו כללותא דלפרא ועד מובואו חיבי כללותא דערביה ונדא אסתלק
 קב"ה ביקרים וכוו רס על כל גויס ה' על השמים כבודו , והסתא אע"ג
 דמי כס' אלדיו סמגזיכו לשבת בעלמא ושמיא דאלילות עם כל דא סמספלי
 לראוח בשמים ובארץ דעשיה . ובאגרא דמכללי ומשנתי ליה באחן יהא שמיא
 רבא מקימי מעפר דל מאשפות יריס אביון להושיבי עם נדיבים וכו' ואמרי
 נמי כסיטה עלמא אמאן קאי חיבא שמיא רבא דאגדתא והא מילתא רמיזא
 בבראשית . כיינו דסמיך לעיני כל ישראל חינון רבנן דאיתין מאירין טיגיבון
 דישראל במאי דדרשי לכו הלכתא ואגדתא בסופא דאורייתא דדרשי לון לימרו
 איש"ר דאחרמיזח בדיס אורייתא דהכי נט' בראשית כשביל איש"ר האמר

בגין דא ברא אלדים את השמים וכו' דעלמא מחקיימא על דא ובג"ד אע"ג
 דהארץ ביחס חכו וכו' וחושך דאחשכו אנשייכו דישראל מגליחא ומעקחין
 ועב"ד ורוח אלדים מרחפת דא רוחא דמשיחא ובג"ד ויאמר אלדים יכי אור
 דיחנטי מקדשא דאיכו כוס בקדמיחא ח"י שנין נוט' דבראשית בראש ח"י
 ובגין סכוא זימנא דעבדין רעותיה ברא אלדים את השמים ובחריה ובארץ
 ביחס' חושבן ח"ך שנין דכוס מקדש חניינא ובחרי' כוס חכו וכו' ועכ"ד
 ורוח אלדים מרחפת על פני המים דאחי עלייכו דינא קשיא וחייבין בחיובתא
 ובדא יחנטי ביהא חלוחתא דאע"ג דברישה ויאמר אלדים יכי אור מקדש
 קמא יכי אור מקדש חניינא . כשהא וירא אלדים את האור דא מקדש
 חלוחתא דאכדר לן ר"מ דאחמר עליה וחרא חותו כי טוב . כס"ד ויכי
 ביסורין מלך דא משה אימתי בכהאכף ראשי עם יחד שבטי ישראל דאיכו
 זימנא דפורקנא ובהכוא זימנא ויבדל אלדי' בין האור אינון ישראל ובין החושך
 אומין דעלמא דבחרי מקדשין קמאי אכתי כוו בינייכו אומין דעלמ' מחערבי
 בסרייכו ועל דא ויחערבו בגוים וילמדו מעשיכס . אבל מקדשא חלוחתא
 ביה כתיב וישכון ישראל בעמ בעד עין יקב ובהכוא זימנא יכויו שולטנא
 דיבדו כעין ימנא כס"ד ויקרא אלדים לאור יום . ועל הכוא זימנא כתיב
 יודע ה' ימי חמימים דקב"ה השלים יומיהון דלדיקיא כמ"ד כי הנער בן מאה
 שנה ימות ונחלס איכו בית מקדשא דידכו דאחקרי נחלס בגין דלית לה
 הפסק כמד"ר בזבחים . כס"ד לעולם חסיה :

(גמ) ותו בראשית הכא אחרמיו עעמא דאברהם חי קע"ה שנין ושרה
 קכ"ז שנין דסליקו שנין דילסון לחושבן ש"ב אע"ג דכוו בדרין
 קדמאין דכוו חיי יתיר מן דא אלא דקב"ה בעא דליכויו אגרייכו לבנין דאחו
 בחרייכו כמד"ר כל מה דאירע לאבות סימן יפה לבנים דזכותייכו כיון דלא
 אשליים לבו איכו סימנא דכוס בחר הכי לבנייכו כס"ד יודע ה' ימי חמימים
 ונחלס לעולם חסיה דקב"ה ידע יומיהון דלדיקיא דאינון שלימין דקב"ה
 ממלא שנין דידכו מיומא ליומא . ומאי דאח חזי דלא כוי הכי בגין דנחלס
 לעולם חסיה דאינון אנהלו אגרא דילסון לעלמא דאינון דרין דבחרייכו .
 סיינו דקאמר לעוני כל ישראל אינון חזו דבראשית אחוון שרי אב"ת אברהם
 דין סרח . ש"ב תר"י דלא חזו מעלמא אלא חושבן ש"ב שנין אע"ג דבהכוא
 זימנא וקריב ליה ברא אלדים את השמים וכו' ובהכוא זימנא כוו חייין שנין
 טובא ומ"ט אברהם ושרה לא אחקיימו יתיר בעלמא אכא אחי קרא דבחריה
 ויאמר ובארץ ביחס חכו וכו' וחושך על פני דאחשייכו דישראל בגין
 דילסון מגלוחא . ובגין דלית בהכוא זימנא עובדין עבין לאגנא עלייכו אכתי
 ויאמר אלדים יכי אור ואנכי יעבייכו בהכוא זימנא בגין זכוחא דאבין
 וכו' ויכי אור זימני אחרני . וכו עעמא אחרנינא דלא חייין שנין טובא בגין
 דלית

דליתי הכוא דאחמר ביה כי טוב דאיכו משה ר"מ דבעא למסקל אורייתא
 דאחמר בה כי לקח טוב. ואי כוון מחארכי שנין דאנדרס ושרה בוס מלעריך
 לאחאחרא דרע דמדברא ודמשה ואחאחרא אורייתא דקב"ס גזר דלע
 אחיביב אלא דברא דכ"ו כמה דאמרן בחקונא אחרא. הס"ד וירא אלדים
 וכו' כי טוב הס"ד יודע כ' ימי חמימים דאינון לדיקא אנדרס ושרה זשתי
 דלח אוריך לון עפי בגין דנחלחס דאיכי אורייתא דאיכי מורשה דאורייתו
 לקסלח יעקב לעולם חסיה חיה בעיה למיכוו לעלמא ולאחפשא בעלמא
 בזמנא דאחסיבה. ותו טעמא דלח אוריך לאנדרס כי סיכי דלח ליחזי עשו
 נפק לחרבות רעה כמד"ר. הס"ד ויבדל אלדים בין האור דאיכו אנדרס
 אור המורה ובין החושך דא עשו דהלז בחשוכא וכפר בחסית כמתים ובג"ד
 בחושך שמו יכוסה ולע"ל ויקרא אלדים לאור יום וכו'. בילא"ו

פרשת תולדות

(ס) בראשית. הס"ד מגיד מראשית חמרים. האי קרא חיה ביה
 רזא ורמיזא. רזא דהא אחרית דאיכי מלכות יעקב
 ואננידח שפעה מהכמה דאיכי ראשית הס"ד ה' בחכמה יסד ארץ דאנח יסד
 ברהא. והכי אחרמיז בבראשית ב' ראשית דניה איכי דברבא ומאן דפי ליה
 ראשית דאיכו ראשית חכמה. ובג"כ יוד' חיה במלוי דידה וד' דהא יוד'
 דאיכי חכמה אחפלג שפעה דידה לוחיז ומכחס נגיד דלח דאיכי מלכות
 דבקדמיתא כווח דלח ועניה דלית לה מגרמס כלום ובחר הכי כווח דלח
 כמ"ד ואס דלח היא נאור עליה לוח ארז דבחר דאחמליחא מנכורין דאחו לה
 כווח לה דלח דאיכי חרעא כחושבן מילוי אדני ואיכי נעילה דלח קמי סע"ה
 דלח חניק מסער' דקרושה הס"ד זה כשער לה' דויקים יבואו בו דמאן דאיכו
 לדיק פחחא ליה חרעא למיחוי ביקרא דמלכא ומאן דלחו איכו לריק נעילה
 דלח באנפוי דלח יכיל למיעל לערקלין ובג"ד מכריז רבי ינאי אמאן דלית
 ליה יראה שמים חבל אמאן דלית ליה דרעא וחרעא לכיחיה עביר דכיון
 דלית לוי יראה שמים דאיכו הפארת ופגים ביה ואסחלק שפע מיני' דחפארת
 חו לא אחי לה למלכות שפע אפילו פורחא ואלעריך לחקוני ח"ח ברישת
 ולאפרשא ולארחקא מיניה סערא דשמחלח דסחיס לשפע דאחי מיניה דלח
 ליחנגיד לכיה דיליה דאיכו מלכות ובחר הכי לאחשכא שפעה למלכות דאיכי
 חרעא אחקריחא בחר דאחמליא. כיונו דקאחר חבל אמאן דלית לוי דרעא
 מוקס דירס דאיכו ח"ח כויה נהכאח דסלקא כחושבן מוקס דאיכו לא חקין
 האי מוקס וחרעא דאיכו אדני במלואים לבית' עביר דאיכו ביה דח"ח ואס
 כמקור משחה מאין חמלא מים במורד וסיכי יכיל למלווי אדני למיכוו חרעא.

דאיכו מדברא . וחוץ רמיו אהמקדש ראשון ושני במס' הו' ס' בראשית בראש
 ח"י דביח קדמא ח' איכו ח"י שני וע' ד' בית דבראשית ד' בקרא ד' איכו בוא
 בית דברא כל מילוי ובסנין דיליה . ברא צ' בית איכו בית שני חכמה כ' ו
 מאסן וארבעין שנין דרמיו בריש אלף . ריש איכו מאסן אלף ואיכו ב' ו
 דארבעין כמ"ר ק"ף שנה קודם חורבן הבית שלטה מלכות יואק עלי ישראל .
 ולהכי ניט' ברא 'כסיוח' 'רומים' 'אחנן' . וחוץ רמיו ג' אולג' ישראל ע' טריוקן
 בראשית - כסיוח 'רוב' אלף 'ששי' 'יכי' 'חשועה' [כ"א] ישראל חושיע . וחוץ
 רמיו חמיח המהים . בראשית 'כסיוח' 'ר'ין' אלף 'ש' אריות' 'ישראל' 'חלמ' .
 כ"ך מה דאח אמר וי' לינו מעיר כעשב הארץ . וחוץ אחר רמיו שמא דמשיחא
 בראשית 'בעה' ר'ון 'איש' 'שמו' 'ינון' 'חביא' . ולמ"ד דישאל זבית דבראשית
 חינון ל"ב כמ"ר ללכי גליחי דללכא חגלי . ברא חנון חכר דלא חכין דיליה
 לא גלי וכ"ש דבארעא לא גלי . כ"ד וכו' ארץ יהוה וכו' ואימח' עת' ר'ון
 אהא קאמר ורוח אלדים מרחפת דא רוחא דמשיחא ע"פ המים איכי אורחיה
 כמ"ד גס' כי יחנו בגוים עתה ואקבלם : *שמואל' שמואל'*

ותח

דיחחק נמי כד בריך ליעקב עיקה ברכה איח' בה גמי רמיו ח' מאי
 דליכו לכנו בסוף יומיא . כ"ה' וחוץ לך האלדים מטל השמים
 ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש . ועבדיך עמים וישחחיו לך לאומים . הו'ה
 גביר לאחיק וישחחו לך בני אמך . תוכריך באחור ומבדוקך ברוך ואלית לאסערה
 טובא בכני קראי חדא ויחן ו' יחירכה דהוא לא בתיב מקמי' באיזמחנס
 אחרא . וחו' ועבדיך עמים ולבחר קרית לכו לאומים . וחו' היינו עבדוך היינו
 ישחחו דאירחיס דעבדא דכניד קמי' מארסיה . וחו' הו'ה גביר לאחיק וישחחו
 לך בני אמך היינו כך ואמאי קרי . לכו בני אמך ולא חניך . וחו' דכחה כבי
 אמר יחחק לעשו בן גביר שמחיו לך ואת' כל אחיו נחחו ולו לעבדים ודגן
 ותירוש סמכיו ואמאי חפך סדרא דברכה' דדגן ותירוש קאמר ברישא וכהא
 אמר לכו בסופא . וכל הכו ש'ניו ויחורי חו' לרמזא לן דברכה דיחחק
 איכו במאי דיעבר עליכו דיעקב ובנו כד יפקון ממלכ' דכסהו' זומנא
 חייח ברכה דיחחק כד יפקון מן גלוחא . דא איכו יחורא דואח דוחן דבחר
 שית דרין דאינון יעקב לוי קסה עמרס משס ובנוסי דאינון גרסוס ואליעזר
 בכסו' זימנא על ידא דמשס לתיב לכו קב"ה מטל השמים דאיכו מנא לחס
 מן השמים . דא איכו מעל מ' על השמים כמ"ד ובני ישראל אללו את' חסן
 ארבעים שנה עה בואם אל ארץ נשבה . אבחר הכו יחניו בארעא ד' ישראל'
 ארבע מאס וארבעין שנין עה דא חגלי מקדשא על ידא דשלמס דאיכו בני ליה
 בשנת ח"ף לאת' בני ישראל וממלכ' כמ"ד ובקראי . דא איכו דקאמר יחחק
 ומשמני חושבן ארבע מאס וארבעין האלף זרוב דגן דבכל ויכסו שני יחכ
 בארעא ד' ישראל וכו' ל' חוב' דגן . ובח' אכס' ותירוש' אחנון ח' דס' דמקדש
 ראשון

אז

ראשון חקיים ח"י שנין וליבו חקרי ירושה כמד"א אל המנוחה ואל הנחלה
מנוחה זו שילה נחלה זו בהמ"ק כדאמרינן בזנחים . ואחקרי נחלה חע"ג
דירושם אין לה הפסק . הא ס"ג לא יביב לה לאחרני בחר דיכבה לישראל
ובהקוה זימנא דתי רש יעבדוך עמים דכולכו הוו עבדים לישראל ולהכי קרי
לכו עמים דאינון עמון מואב ויון ישמעאל מלרים ר"ח עמים דכולכו אינון
עממין סזיכי לארץ ישראל וכוו משחעבדי בכו ישראל וקאמר ליה יחק .
דבחר הכוה זימנא חיבא מקדשא אחרא היינו דקאמר וישחחונו טע' ויש חחונו
דחיבא נמי מקדשא אחרא דחקיים כחושבן חחונו דאינון ח"ך שנין . אבל
לא אחתנו הכי דמקדשא אחרא כהדי מקדש קמא בנין דכוה בשוחפו פלגי'
לישראל ופלגי' ליון היינו דקאמר לך לאומים דמקדשא חניינא מיניס כוה
לך לחודך ומיניס כוה לאומים . בחר הכוה זימנא לא אשחאר לישראל מלכו
בד נשיא דבחי' כוה מנוקבין דמלכות ב"ד ודככל חיבו מדיכרין . ואהכוה
לארץ ישראל רמיו קרא כוה גביר לאחך דחיבו גברא דחשיב ושלטיב בחווי
דבני ארץ ישראל . ואהכוה דככל אמר עלים וישחחונו לך בני אמך דנשיאי
ארעא דישראל דאינון מזרעא דאס אינון אחו קידה קמי נשיאי דככל דלא
מלי למיכוו נשיא חי לא נקיט רשותא מריש גלותא דככל ובחר הכי חפי' חאי
לא אשחאר לישראל . ואהכוה זימנ' חמ"ל אורריך ארוו דמאן דלייט לך ועבד
ביס בכרך חיבו ארוו . ואנע"א דבזימנא דשליט עלייכו מלכא דגזירותיו
קשום כהמן דחיבו ארוו . כרין חקיים כך ומברכך ברוך וחיכדר ברכחא
דילי לחקיימא בישראל . בג"כ כד זשיק ובני עשו אחוי אברכחא דלחק אחא
יחק לנחומיה וחמ"ל דלא חחיש אחא ברכחא דלא אפסדת מידי דהא חנא
לא שויחי ליה מלכא עיך . דכן גביר שמחיו לך דחיבו נשיא דבארץ ישראל
שולטן דכוה החוח ירך כמה דכוה בימי רבי דחיבו חחוח ידא דאנעווינוס
דחיבו גביר לך להנחך דליגבי נכסין וליתיב לך . ואהכוה דככל דחיבו רבא
מדארץ ישראל אחא קאמר ואת כל אחוי נחתי לו לעבדים דאחוי אינון
כוו לי' לעבדין חפי' נשיא דבארץ ישראל אבל את אדרבא שליט עליה . ודגן
אינון שני דכוו קודם דאחבני מקדשא . ותי רש ח"י שנין דאינון ירוחא ליה
בי' זימנא דכוו אינון ח"י שנין סזכחיו סזך בעלמא ולא חיבו שיקרא דבזימנ'
שורחא חולי לכו . וחי ככי כולכו שני דעלמא כרין אינון דילך . ובחר כל
דין ולכה חופה מה אעשה בני : ורתן אחרמיו שולטנא דישראל כמה כוי
כפרשחא דמלורע כה"ד כי חבאו אל ארץ כנען אשר חני נחן לכס לאחוז
ונחתי ננע לרעת נבית ארץ אחוזכס . ותיח לאחערא מאי חני נחן חסן
לכס מצע"ל חלא דבאינון מילין רמיו כמה שני ישלטון ומאן שליט עלייכו פוק
וחשוב זומין דבית ראשון דכוו ח"י שנין ודבית שני דאינון ח"ך כו"ל חמ"ל .
חפיק מינייכו טחא ושמני' שנין דשלטא מלכות ויון כסופי' דבית שני אשחאר

ח"ך

חר"ן כחושבן חני נחן לכם ובשנת חר"ג"א אשחטבדו כבו מלכותא דיון .
 וקייב טעמא אמאי חשיב חר"ן שנין ולא חשיב סה"ל . אהא קאמר נסתת
 ננע לרעה דאיבי מלכות יון בבית איכו בית שני ב' בית :

(סא) ותו בראשית ר"ם "ברכת" אב "שמו" ילחק "תחי" וסמ"ך ליה לעיני
 כל ישראל . דא איכו כמס דאמרן בחקונא דלעיל דברכת
 ילחק איבי לעמיד מאי דהוי בעלמא לעיני כל ישראל ובליל ביה גמי זימנא
 דהארץ סיחא סהו דאיכו חורבן מקדשא . ובחר הכי ויאמר אלדים יבי אור
 דליכו פורקנא ונעלי מלכותא . סה"ד מגיד מראשית אחרית . וסו אחרמיו
 מגיד מראשית אחרית דהרי"ג פקודין דאורייתא ושבע דרבנן דכולהו כתושבן
 אחרית כהדי חיבס כולכו אגיד לכו קב"ה בראשית דכולכו כוו הלכה למשה
 מסיני אע"ג דהוו באחרית דאיכא מינייכו דרבנן תקינו לכו עכ"ד כולכו כוו
 ראשית דהא אחכלילו בלאו דלא חסור . וסו מגיד מראשי' מאוריית' דאחקריית'
 ראשית אח יליף כל מאי דהוי באחרית דליכא מידי דלא רמיזא באורייתא ואיבי
 גמי אורית למאן דיליף בה כל מאי דחלמיר וסיק עמיד לחדשא בה באחרית .
 וסו מגיד מראשית אחי נמי דרשא כמד"ר כל מאי דהוי לאבבן איכו סימנא
 לבנייכו ודא איכו מגיד מראשית מאי דהוי לאבבן דאינון ראשית כולא ליכו
 לבנייכו באחרית . וחסית סמתיס . גמי דאיכו באחרית גילף ממאי יחוקאל
 דכוס בראשית . וסו גילף ממאי דאחיליד דנכנס בששאי וילא בקולי קוליס .
 מח דנכנס בקולי קולוח לא כש"כ דיולא כמד"ר . ודא איכו מגיד מראשית
 דמעידנא דנפק ראשית בקלי קלין איכו אגיד דלאחרית נמי ליכו הכי . ודא
 איכו דסמ"ך לעיני כל ישראל בראשית ברא דבריס בריאה דאדס איכו נפיק
 ממעי אמו בקלי קלין דקלא דאמיה בשעתא דילדס איכו אזיל מריס עלמא
 עד סופא כדאמרי רבנן . סה"ד אח כסמיוס ואח הארץ מהא ילפינן דאע"ג
 דהארץ סיחא סהו וכו' דהו"ל חושבא ומיחא עכ"ד ויאמר אלדים יבי אור
 דהדר חזי נכורא דעלמא וקס בחס"מ דמאן דלא הוה סהו מאן דכוס לא
 כש"כ . ואימא חיי בחסית סמתיס דא איכו מאן דעסיק באורייתא דעל חורה
 מחייבו . סה"ד וירא אלדים אח סהו כי טוב :

(סב) ותו בראשית וסמ"ך ליה לעיני כל ישראל . הכא אחרמיו מאי
 דאמרינן גבי אברהם כוליד אח ילחק . בגין דהוו ליצני סדור
 אמרי דמאבימלך אשעברת שרה בג"כ ענד קב"ה קלסחר פניו דומס לאברהם
 ובעידו כולכו דאברהם אוליד ית ילחק . ולהאי טעמא אית לאשערא אמאי
 אחרמיו הכי גבי חולדות ילחק אלא דאלטריך סכא לאודעא דלאו באיסורא
 אחא ילחק ממאי דאוליד דקי"ל ממוזר לא חי וחי חי לא מוליד ודא איכו
 בספק ממזר וס"ג גבי ילחק דליצני סדור לחודיכו כוו אמרי דמאבימלך
 אשעברת וכו' ספק ממזר וכיון דאוליד אודו כולכו דאברהם אוליד אח

ילחק . וחזינא לנכרח רבא חד"א דארמונא דאייתי בשפת כנחל סא
 דבע"ט דממזר לא מוליד וקשיא ליה דהא חזינן כמה ממזרין דאולידו כמ"ד
 הוא ענה וס"ג באלופי עשו וחורי . ומאה אברה דבישראל דוקא אחמר האי
 כללא ואברהם מעידנא דמכיל ואחקרי אברהם דין ישראל איח ליה ע"כ .
 ולא ידענא מאי קשי' דענה דאוליד הוא ממזר ידוע ובעה"ט איירי בממזר דלא
 ידוע וככ"ג אמרי פ' בערל לדידי מפרשא מיניה דרב יבדה דידע חי דלא
 ידע לא חי ופרים רש"י ז"ל דידע לכל בברו' חי הוא ודורותיו דלא מטמעי
 ביה דלא ידע כלל לא חי אפילו הוא שלא ישא כשרה וכ"כ נימא דידע אוליד
 דלא ידע לא אוליד . ועכ"ד ליסנא דרש"י ז"ל משחמע דבישראל אחמר האי
 כללא דהא קאמר שלא ישא כשרה . דהא איכו דרמיו לעיני כל ישראל אחנה
 כללא דבר אסיה אב ראשית דבישראל האי בר דאנא אסיה איכו דמי לאב
 ראשית דדמי לשורשא דילים . וכהי כללא איכו מעידנא דברא אלדים את
 כשמים ואח הארץ דאיכו מעידנא דאברהם דכתיב גביה אלס חולדות כשמי'
 וסארץ בכבראס באברהם דמיניה אחיימו שמים וארץ . ומ"ע עבד הכי
 קב"ס גבי ישראל בגין דאי וסארץ ביחה חכו וכוו אלו מעשיכון של רשעים
 דאיחחא נפקת ברא . וחושך ע"פ חזום דעין גואף שמה נכף וכו' במחשך
 מעשיהם . כסאי דנן כוי דמי לאבוי ויאמר אלדים יכי אור ויכי אור
 ואחגלי האי לכולא . וחזינא לרבינו שמואל ז"ל בפרק בערל (דף ע"ח ב')
 דקשיא ליה מהא דפרק עשרה יוחסין דפריך עליה דרב יבדה אטו אן מי
 ידעינן מהיכא קאחינן דילמא מהכי דכתיב בכו נשים בליון ענו והא רב
 יבדה ס"ל הכא דלא ידע לא חי ע"כ ולא קשיא דנשים בליון ענו בשעתא
 דחורבן דכוו איניס עובא מנכרים ואיחחא דבישראל לא אחסרא באונס ולא
 הוא ממזר אלא דעכ"ד לאו מיוחס איכו . וחו דהא קי"ל דנכרי ועבד הבא
 על נח ישראל הולד כשר ואיח לאתישבא בהא דלפוס ריבועא נימא דפריך
 מסיפא דקרא דכתיב בחולות נערי יבדה . ובין הכי ובין הכי קשיא דמאן
 ספין ומאן רקיע לאחשב' ליחחק ממזר דלא אוליד הא ודאי דאי אמרי דמאבימל'
 איעברא באונס איעברה וכיון דלגבי בעלה לא אחסרא כדאמרינן באשה
 שנהבשה בידי נכרים מותרת לבעלה אי הכי הכי כוי ממזר . וככי אפסיקא
 הלכתא בש"ע א"ע ס' ד' דין י"ע דגוי ועבד הבא על נח ישראל אפי' א"ח
 הולד כשר . ולדידי איכא למדרש גוונא אחרא דהאי דאמרי ליכני כדור
 דמאבימלך אחענרת שרה בגין דחוז יחחק דהוא חקיף וקסה עובא ולא עביד
 חסד ככבוי אברהם אככי אמרי דמאבימלך איחענרת דאיכו דינא חקיפא
 דינא קשיא . אבל כד חזו תולדות ילחק בן אברהם דאוליד עשו ויעקב
 דאחאמרו כפרשחא דה ואיעון כוו תאומים וטיפא חדא אינין דאחפג' לחרין
 כשהא ממ"נ קשיא אי ילחק האי מאברה' וזרעא קדישא איכו ואחכוון בעידנ'
 דעבורא

דעבורא למאזכר היכי נפיק מיניו עשו חייבא ואי מאבימלך נחשבר' וילחק לאו
 טיפא קדישא חיבו היכי נפיק מיניו יעקב . אלא מאי אית לן למימר דברא
 לא חלי באבוב כלל וחייבא אוליד לדיקא וס"ל איפכא . בג"ד סדרי ממחשכחייבו
 ואמרי אברהם אוליד את יחאק אע"ג דלאו חיבו עביד חסד כוותיה . השתא
 נימא כהאי גוונא לעיני כל ישראל בר אשית ואב ראשית תרווייבו ברא
 אלדים . חד הוב את השמים דרעותיה לעילא וחד ואת הארץ דחיבו מארעא
 קא רבי וליח ליה נפשא מלעילא ולתרווייבו אב אחד :

(סג) ותו באורה רזא הא אחידע דבעידנא דאחברי עלמא אחבריוא זוזין
 חיבו בר שית דרגין כמ"ד עולם חסד יבנה . ואיבי נקודס
 חדא ואינון דרגא דנפש וסערא דגבורה עד לא אחי סערא דימינא ואינון
 בחי' דשס ז"ן דחיבו מ"ה דב"ן ואיבי ז"ן דב"ן . וכד אסתקנו הוו פרלוסין
 שלימין דאחבר בבו מ"ה וב"ן דמ"ה ואקרי מ"ה חדש . סה"ד ואלה ו'
 אלה אינון שית ספירן דז"א דכל חדא כלילא משיח דרגין דכוו חושבן אל"ס
 תולדות כד אחילדו יחאק כוו כולכו סערא דגבורה דלא אסתרב בחסד
 ואינון שס ז"ן סה"ד בן אברהם אחוון אבר מ"ה דאינון כוו בחי' אבר ולא
 פרלוף אפי' ספירס דמ"ה דחיבו ז"א מ"ה דב"ן . דא חיבו מ"ה דאברהם
 וסדר קאמר בחר דאסתקנו אברה' אבר מ"ה דחיבו אברהם חגיג' מ"ה חדש
 כד אסתכר בהדייכו חיבו הוליד ואתברו ואסתבידו פרלוף שלים את יחאק כד
 אסתכר בהדי מ"ה וב"ן דב"ן דאינון יחאק . סינו דאמר ויבי יחאק ז"ן בני
 גבורן דאינון הויה דב"ן ארבעים בגין לתקוני להו סלקו לגו אימא ארבעין
 יומין דאינון זימנא דיזירת כולד . וסדר יחבי שנה דאיבי שנים עשר חודש
 דשסתא אסתקנו כמ"ד מארי דרזין . ובגין דכא איירי ברזא דתקונא דאחוסף
 בבו מ"ה חדש וברא אחוספו ואסתבידו פרלוסין שלימין אהבי כתיב ואלה
 וקמא דאמרי רבין ואלה מוסוף על הראשונים דזוזין מלבין קדמאין אחוסף
 בבו השתא מ"ה חדש דחיבו אחרמיו באברהם . אכל בקרא דאלה תולדות
 השמים והארץ בהבראש דאינון בעידנא דאחבריוא עד לא אסתקנו כתיב
 בכו אלה דאינון שית כל חדא כלילא משיח דכוו חושבן אלה . ואינון השמים
 ס' שמים דאינון ס' פרלוסין דכל חד שמים ידידי דחיבו ז"א וכן ס' ארץ
 דכל חמש פרלוסין דאינון א"ק ואבי"ע דכל ספירס בכל חד מינייכו הוו
 בהבראש ס' זעירא דלא אשתלים ס' פרלוסין דכל פרלוף דזוזין ידידי אינון
 לא שלימין . ודא חיבו כה"א בראש דחיבו ס' בהראש דכוו דחיבו הויה
 דב"ן . ודא חיבו דאמרי אל הקרי בהבראש אלא באברהם דבגין דכתיב בהרי'
 ביום עשות ס"א דעשות חיבו חיקון כמ"ד ועשה את לפניה ס"א חיבו
 כליל דינא ונחמי דאחבר בבו מ"ה חדש דחיבו רמיו באברהם אב"ר מ"ה
 ע"ד אמרי אל הקרי בסבראם ביום עשות דחיבו תקונא דידיהו אלא באברהם

כד לחבר צדדיכו אברהם . ובג"ד כתיב חמון חלה דפסל את הראשונים
 דאינון מלכין דאחברו ולא אחברר בכחא זימנא מינסון חלא ז"ן דכללות
 עלמין ומאי דבעי לחבררר בחר הכי איכו על ידא דארס דנעבודוי יצרר חו
 בכל יומא זימנא הס"ד וארס אין לעבוד את האדמה . ועל דא בפרשתא
 דחולדות דאיירי בחר תקונא כדחמרן כתיב ואלה מוסף דאתי לכו חוספת .
 וחו דבחר דאתא ארס ואתא אברהם וחקין לעילא וכל יומא אחחקן תקונא
 חדתא ובירוין חדתין על דא כתיב ואלה מוסף על הראשונים . וכל מה
 דחמרן איכו רזא למאן דעאל גו רזין דאיכו ידע מאי דאמינא דכולא על
 בודויי כחמר עב על דורתייה ולא אלטרין לאורויי אחרא דהני מילי דלמאן
 דלא עאל ובעי לאקרוייה בעי כמה גוילין וכמה חנויי ולאו מילתא לאורויי
 דוכתא ולאורוכי מגילתא בסאי וכל דכוותה . הס"ד לעיני כל ישראל אינון
 כקדין דנפקי מעינוי דאד"ק דאינון כללותא דידכו בחר דאחכלילו חו ישראל
 איכו ז"א ואיכו נוע' לי ראש דאתו ליה חב"ד דאינון ראש דידי' ספירן דאתו
 ליה בחוספת . לחילין בראשית קמי תקינא דילכו ברא שית דאחבריאו בשית
 דרגין וס"ג ברא אלדים דאחבריאו בדינא דרגא דגבורה את ה' שמים השמים
 ה' ז"ן דא"ק ואבי"ע דכללות דבכל חר מינייכו לא הוי אלא בשית דרגין וס"ג
 ואת הארץ דחמש עלמין דארץ דאיכו מ"ל דאינון ח"ק ואבי"ע ה"כ כוה בכו
 דלא אשחלינו . וע"ד וסארץ כיסה חבו וכו' ורוח אלדים מרחפת מ"ח רפ"ח
 ונחתו רפ"ח ניזולין לבריאש ובחר הכי ויאמר אלדים יכי אור דאיכו מ"ה
 בחדש . ועל דא אית הכא ה' זימנין אור לקבל ה' פרזיפי ח"ק ואבי"ע דכולכו
 בעו חיקונא וכולכו בעו אור דאיכו מ"ה בחדש . ובג"ד בקרא קמא דבראשית
 אית ביה שבעה חביין לקבל ז"ן דאינון חו שבע שית דידיה וחד דידה .
 ודא איכו דחמרי ויאמר אלדים יכי אור אלו מעשיבן של דיקים דאינון בכל
 יומא מחקני לז"ן כמה דהוס בעידנא דאחברי עלמא ואייתו בללותכו אור
 דאיכו מ"ה דז"ן דכל יומא . וחו באורת רמיזא יחק איכו סערא דגבורה
 ואיכו בחי' יראה דאחיא מחמן סיינו דיראה איכו גי' גבורה . ומאן דזכי
 ליראה ואחקרי יחק חולדין דידיה למזכי לאכבה וע"ד אחקרי בן אברהם
 דאיכו בחי' אכבה אכבה חסד ודא איכו בחי' חתאה ובחר הכי זכי לדרגא
 עילאה דיראה יראה הרוממות . ודא איכו דסיים אברהם דאיכו בחי' אכבה
 חזכי ואוליד את יחק יראה עילאה . ודא איכו דסמיך ליה לעיני כל ישראל
 דאינון ברבין דבכוון בעי דליבו לכו בראשית דאיכו יר"א בש"ח יראה עילאה
 דאיכו יראה הרוממות דמחבייש ממאן דברא את השמים וכו' ולא יראה
 אהאם בגין דלא ילקי ליה דאי לית ליה האי יראה גרים דסארץ כיסה חבו
 וכו' ולא דאין דינא דקשוע . ורוח אלדים רוחא דקודשא פריסה על אינון
 דאחתינו למיס דאינון ענדי חסד ואית לכו דרגא דאכבה . ובחר הכי ויאמר
 אלדים

אלדים יכי אור יראה עילאה ודא אקרי יראה שמים דחיל מקב"ה דאיכו
 דם ונשא ואיכו בשמים . ועליה אומר כל אדם שיש בו יראה שמים דבריו
 נשמעים דמילוכי משחמען לעילא וסתא ויראה סתאה איכו יראה העא דחיל
 מהעא דלא יקטרג עליה . וחו דהעא איכו חסרון ודחיל דלא ליכו ליה חסרון
 וטכ"ד עליה אומר כל שיראה העאו קודמת לחכמתו חכמתו מהקיימת . אבל
 יראה כדוממות עלה אומר כן יראה ה' היא חכמה :

(סד) בראשית

רקייעין הם וילון רקיע שחקים זבול מבין מעון
 ערבוח . ומייחו לכו מקראי . וחו אמרי הסם אמר ראב"י עוד יש רקיע
 אחד למעלה מראשי החיות שנאמר ודמותה על ראשי החיה רקיע כעין הקרח
 הנורא מכאן ואילך אין לך רשות לדבר שכן כתב בספר בן פירא במופלא
 מןך אל הדרום וכו' היינו דרמיז לעיני כל ישראל דאינון רשאין לאסתכלא
 ולמינדע במעשה בראשית . בראשית ר"ח ט"ב "רקיעין" ארלות יש"ת סתחיהם
 זכאי שב ברא אלדים את השמים דאיכו שמינאה דהוי לעילא מראשי החיות
 וא"ח ו"א איכו חושבן ז' סתחיהם ואינון הארץ . ולרב יהודה דאמר הסם
 בני רקיעין הם שנאמר כן לה' אלדיך השמים ושמי השמים וכו' הכי אחרוני
 לדידיה בנוט' בראשית "ב' רקיעים" ארלות "שבעה" יש"ת סתחיהם . ולר"ל
 דאמר שבעה לא תיקשי ליה קרא דשמים ושמי השמים . דקרא קאמר שמי
 לישנא דסגיאין . מיכו לרב יהודה היה לאחערא היכי פליג אריס לקיס דבא
 אייתי ר"ל לכולכו רחיה מקראי כדאמר הסם . ואיכא למימר דלא פליג רב
 יבודה אלא דלא חשיב אלא חרין דחד איכו רקיע קמא וילון דאינו משמש
 כלום אלא נכנס שחריה ויולא ערבית . ובגין דלאו איכו קבוע אלא דזימנין
 נכנס וזימנין יולא חשיב ליה כחד וכולכו רקיעין דלעילא מונייה דנשמשו כל
 חד למידי אחרניא כדכחם חשיב לכו חד . וס"ח דוילון אחרוני בבראשית
 באחון חניינין דכל חדא מאחון דראשי' . ככ"ג ריש אחון חניינין דידס איכי
 יוד . ה' אחון חנין דילה איכי ל' . סן אחון חנין טון דסין תיכו נמי
 בחיריק . יוד אחון חנין ו' . ס"ו אחון חנין ו' . לריף כל בני אחון חניינין
 דראשית סא אינון וילון ואיכו ראשית דשמים מחתא לעילא . ואכתי בי"ת
 דבראשית ברברא דאיכי נפקא לבר מכללא דראשית דלא אחרמיז בה וילון
 אלא דאיכי רמיזא לגופיה דוילון דאיכו בית דכולכו רקיעין דמכסי לכו כבית
 דמכסי כל מאי דאית בגווייה ועליה כתיב הנוטה כדוק שמים וימתחם כאובל
 לשבח כדאמר הסם . ודא איכי ב' דוילין דאיכו בית ואיכו ראשית דכולכו
 רקיעין ברא אלדים את השמים דברא ליה כהדי שמים דלעיל מיכו . ואמרי
 הסם דוילון נכנס שחריה ויולא ערבית ופריש רבינו שלמה ז"ל דנכנס שחריה
 לתיקיה ואחחזי נהורא ויולא ערבית מוגו תיקיה ואחפשט לחתא מנהורא
 דשמיא

דשמיא ואחשך עלמא ודא איבו חדושא דעובדא דבראשית בכל יומא .
 ולדידיס גופא דוילון איבו חשך ומחשיך עלמא ואית דאמרי איפכא (תוס' סב)
 נכנס שחריא בכהאי עלמא ומיניה נפיק חורא ויולא ערבית מהאי עלמא
 ואסתלק נסורא ואהכי מתחזו כוכביא . ולדידכו גופיס דוילון איבו נהורא
 ולפוס רזא ברירו דמלא אחזוי ברבינו שלמס ז"ל דאמרי מארי דרזין דוילון
 איבו לקבל מלכות דשמים דעשיה ושיחא דעילויס אינון לקבל חג"ס נה"י . וכה
 אחידע דמלכות איבי אספקלריא דאינה מאירה דליח לה מגרמס כלוס ועלס
 אחמר שחורס חני וגאור . ולפוס כך כה ודאי דוילון גופיס חשך דכולא דא
 לקבל דא . ובג"כ נימא דס"ע דרב יכודס דאמר חרין רקיעין אינון דאיבו
 חשיב וילון לקבל מלכות ושיחא דעילויס אינון לקבל חג"ס נה"י דאינון חד
 שית סערין לקבל חפאר' דכליל לחג"ס נה"י כמה דהנן אמרי' ת"ת זמ"ל דח"ה
 כליל ו'ק זמ"ל איבי עטרת יסוד ורקיע איבו יסוד דביס חמס ולבנה כוכביס
 ומזלות כמ"ד מארי דרזין . ובגין דכד עבד שמיא ברישא עבד ז' רקיעין
 דאינון חג"ס נה"י . וילון דאיבו מלכותא פרוס עלייבו וכוס עלמא חשך אהכי
 ס"ס קרא דכד עבד שמיא כהאי גיגא . וכהרץ היסה חכו וככו וחושך
 דהוס וילין פרוס ואחשיך עלמא . אהכי ויאמר אלדיס יכי חור דליעול לחיקי'
 ויכווי חורס בעלמא מנסורא דשמיא דלעיל מיניה וכך הוס . ודא איבו ויבי
 ערב ברישא דהוס פרוס וילון ויבי בוקר כד עאל לחיקיס וכוס יוס אחד .
 ודא איבו ויקרא אלדיס לאור יוס דכד עאל לחיקיס אחקרי יוס :

ותיש דכל כני רקיעין דעלמא דעשיס חומרייכו אחנסיב מאש ומיס
 דעלמא דבריאה ככי אמרי מארי דרזין ובג"כ כחיב ברא אלדיס
 חת סשמים ולא כחיב עסה לרמוז דאינון מאש ומיס דבריאה . ואמרי חו
 דהני שבעס רקיעין אינון מקיפי דיושר דעשיס ועלייכו מקיפי שמיא אחריני
 דאינון חור מקיף דעיגולין דעשיס . ובג"ד נימא דהאי איבו דקאמרי' חרין
 רקיעין אינון דאיבו קאמר אכללא דשמיא דיושר דעשיס ואשמיא דעיגולי
 דעשיס . הו אינון חרי מיבו בכל חד מינייכו איכא ז' רקיעין לקבל שבע
 ספירן . וחו איח לך למינדע דכני שבעס עשרה אינון דרקיעא עלאה מכולכו
 דחחקרי ערבות איבו כליל חלח דאינון כה"ב . ובחריס מוכן איבו חסד . משון
 גבורה . זבול איבו ח"ה . שחקיס ליסנא דסגיחין לקבל נח כוד דאינון חרי
 פלגי גופא . רקיע איבו יסוד . וילון מלכות . ובג"כ וילון דאיבו לקבל
 מלכות אמור בי' דאינו משמש כלוס דאיבו כגיגא דאיחחא דלא עבדה עובדא
 כמ"ד אסחר קרקע עולם היסה . אלא נכנס שחריא ויולא ערבית דאיבו כגוונ'
 דמלכות דאלילוס דאיסי נכנסה שחריא לאלילוס ויולאח ערבית לבי"ע כמ"ד
 מארי דרזין . ורקיע דאיבו לקבל יסוד אמור ביה דביס חמס ולבנה כוכביס
 ומזלות . וכי סיבי דיסוד דלעילא אית בוס חסדיס דאחו לח"ת וגבורת
 דאחו

דאחו למלכות ה"נ יסודא דא חיה ביה חמה לקבל תפארת ולכנס לקבל
 מלכות. וכי כיכי דיסוד לתתא נפקי מיניה טיפין דזרע ויזיל מוס מדליו
 ה"נ האי יסודא חיה כוכביא דאחדמו לגבי דירן לטיפין דזרע ומזלות דחקרון
 הכי על שמא דמזילין שפעא ונהורא דכולא אחי על ידיהו. ושחקים דאיון
 לקבל נחא סוד חרי פלגי גופא אמרי בהו שבו ריחיס עומדות וטוחנות מן
 לדריקים דאיון כגוונא דריחיא דטחני דאיון חרי פלגי ואיון עומדות כגוונא
 דחרין ירכין כמ"ד עומדות היו רגליו. והאי חיה כגוונא דלתתא. וכוון
 נמי כגוונא דלעילא דנו"ה דז"א דאלילות חיון מוחין לרחל נוקבא ומלכות
 דאלילות ואיון מזונא ומנא דילכ ולגשמחין דלדריקיא דגנווס ואיון עומדות
 מן לדריקים (דהני בירורין דסלקי לאלילות ואחקרון מן חיון מחברתי תמן)
 דאיכי אקריאת לדק וגשמחין דגנווס דריקים. וכיינו דאמרי המוליא לחס
 מן הארץ דמזון דלדריקיא אחי ממלכות. זבול דאיכו לקבל ח"ה טיבורא דעלמי
 ואמלטיחא דגופא ואמלטיחא דספירן דלעילא אמרי ביה שבו ירושלם וביה
 המקדש ומזבח בניו ומיכאל הסר הגדול מקריב עליו קרבן. והאי חיה כגוונא
 דלתתא דירושלם אמלטיח' דעלמא דין ובהמ"ק איכו קאי באמלטיחא דירושלם
 ומזבח בניו וביה כהן גדול מקריב קרבן. וכגוונא דלעילא דז"א דאיכו ח"ה
 בח"ה דידיה דאיכו אמלטיח דחג"ת כה"י ביה ירושלם דאיכו לאה דתמן
 אסחימח דתמן טקב טנוס דאיון גו רישא דרחל עטרה לרישם ואיכי ביה
 המקדש דאיכי ביה למוחין דאחו מאבא ואומא דחקרון קודש וקדשים ואיכי
 אחקריא מזבח כד איכי בננינה דאחטביד לה ראש. ואחו לה חסדים לקבל
 מיכאל דמקריב תמן נשמחין דלדריקיי' דעל ידיהו אטעבי' לה קרבן ואחקרינת
 לז"א ואזדווגת ביה. וכיינו דכתיב גבי זבול כצע משמים וראה מזבול
 קדשך ותפארתך דאיכו ביה קדשים דאז"א ואיכו לקבל תפארת. מעון דאיכו
 לקבל גבורה והכי סליק רצועא דהויב דס"ג כחושבן מעון. אמרי ביה שבו
 כהות של מלה"ם שאומרות שירם בלילה דשיר איכו לקבל גבורה ובליליא
 אחגברו גבורות ואיון מפלגא דליליא בהר פלגא קמא דאיכו אקרי ליל ופלגא
 בתראה אקרי לילה כמ"ד בזוהר. ואיכו זימנא דקריאת הגבר דאיכו דכורא
 דהאי פלגא איכו דכורא ורחמי לגבי פלגא קמא דאיכו נוקבא ודיין סגואן.
 ובגין"ד אחמר ביה השקפה ממעון קדשך מן השמים ואמרי רבין דככל אתר
 השקפה איכי לרעה כר מהכא דאיכי לעב. ואיח לאחערא כיון דהשקפה
 איכי לרעה אמאי אדכר הכא והוי לעב. אלא בגין דמעון דאיכו לקבל
 גבורה ומתמן שורשא דויין חקיפין אהכי בעובדא דפקודא דכבורים גבוס
 לאכפכ' מדת דינ' לרחמי ואס"ק השקפ' דאע"ג דהשקפ' לאו לעב סעא אחספכ'
 לעב בגין פקודא דכבורים דאיון כגוונא דלדקא כמה דאמרי דלדריקיא מהפכי
 דינא לרחמי. ומזין דאיכו לקבל חסד חיה ביה אולרות כרד ואולרות שלג
 ועליות

ועליוח טללים רעים וכו' ברד ושלג אינון מים דאינון חסדים ובגין דרשיעיא
מפכיא חסד לדין אהכי אית ציה עליוח טללים רעים וכו' ואהכי כתיב ביה
יפתח ה' לך את חולוהי כעוב דבגין דאיכו חסד איכו חור ואיכו עב כמ"ד
את האור כי פוז אלא דחייבייא לזימנין מפכיא ליה לביס ומערבי כי גבורן
דאינון קריבין לגביה בסטרא דלקבליה ודא איכו דפריך כהס בני ברקיעא
אינכו בני בארע' אינכו דכתי' הללו את ה' מן הארץ אש וברד שלג וקיעור
וכו' ומשני דוד מלכא בקש עליהם רחמים וכו' לא יגור אהך
רע' ואיח לאהערא ומ"ט עביר קב"ה הכי ומאי רבותיה דוד דשני קב"ה
בגיג' סוגיא דעלמא דלעילא. אלא כדאמרן דמכון איכו לקבל חסד ובקמיית'
כוו ציה ברד ושלג דאינון מים לקבל חסדים אלא דחייבייא גרמי לאפכא
חסד ורחמיין לדין וברד דכוס זעיר אהעביר רב ואבנין רברבן ביומוי דפרעה
על ידא דללוהא דמשה ואסתיים בימי יושע כמ"ד והמה במורד ביה חורון
וכ' השליך עליהם אבנים גדולות עד דאהא דוד וכל בני גווי דאסגיא
חייבייא דעלמא איכו בללותיה ובעותיה אמתיק גבורן דכסו וחו לא אהשאר
לעילא מייניכו במכון דאיכו חסד ואסתיעא ליה מלחא דביומוי הוה מלכות
דלעילא סלקא דרגא בחר דרגא עד דמטא לדרגא די"ד כחושבן דוד ואחרתיקו
מינה דינין חקיפין. ערבות איכו לקבל כח"ב וביה לרק דאיכו מלכו' דאליוח
דאהלכסא מלכות דידה כח"ב דעסיס. ומשפט דאיכו ח"ת דיגירס. וגנזי
חיים וגנזי שלום וכו' וגשמתיכון דלריקייא דנחתי חמן מקמי דאחו להאי
עלמא. ועל שעתיד הקב"ה להחיות בו מחים. דא איכו דברוך יחזק ליעקב
ברישא ויחן לך האלדים מעל השמים דליזכון בנוי למיקס בח"ה וליתיב להו
מהאי עלא דביס יחיון. ובגין דאמ"ר עמי הארץ לא יקומון בח"ה דכתיב
כי על אורות עלך מאן דאית ביה על חורה איכו מחיה ליה. אהא קאמ"ל
ורוב דגן זס חלמוד כמ"ד ואיכו על חורה. וחירוש דא איכו יין המשומר
לנדיקים לע"ל. ובהכחא זימנא יעבדוך עמים וישחחו לך לאומים וכו' ובגין
כן לעת"ל יחזק הוא דאוליק זכוחא עליהו ואליל להו ולא באברהם ויעקב
דאמרי ימחו על קדושת שמך. דיחזק איכו בעא לקיומי ברכתא דברוך
להו ברישא ויחן לך האלדים מעל השמים דיקומון בחס"מ ואי לא אוליק
עליהו זכוון לא אהקיימא ברכתי'. וזא חזי דלעת"ל יחזק דאיכו גבורה
ליחסוף לרחמי'. היינו דרמיז קרא ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד דאיכו
עב"ד דיחזק בקר דאברהם כמה דכח רשב"י ז"ל בסופא דתיקון ל"א דיחזק
דאיכו כשהא ערב יהי בקר תיכוי ליה מדה דאברהם אימתי יום אחד יומא
דחס"מ דאיכו יום אחד יודע לה' : ור"ך ויחן לך האלדים. כד חזא יחזק
דיעקב ריחיס עב דפרטי מיניה קליפין זוסמא דרע כמ"ד בריח שדכ אשר
ברכו ה'. אמר ה' ודאי דאיכו מיחד יחודא דאלדים דאיכו חושבן חרין

זימנין

זימנין חלדים דסלקי בכדי אחוון לחושבן יעקב ונקודין דידכו נמו סלקי
לחושבן יעקב וחרין יעקב הוו כחושבן כשטן דבדא פריש מיניה שטן ולא
יכול למיחב ליה כמ"ד מארי דרזין כס"ד ויעקב איש חס ושכ אהלים קרי
ביה חלדים דכוס מיחד האי יחודא . וע"ד זרכים ואמר וימן דאט"ג דכפ
יכיב לך האי נכזוזא דלא שלטי בך קליפין עכ"ד וימן דאיבו יחזור וימן האלודים
דחת מיחד יחודא דליה יוכי יחד דיכוו לך מעל השמים הווא טלא דנחית
לז"א דחקרי שמים דכד חתי ליה שפע מלעילא בדא אסתלקו דיגין מוני' וכל
שפעא דחתי ליה לא שלטי ב' אחריו והנכו משמני הארץ דאיבו שפע דמלכו
דליה אשחאר בגווה והווא ארץ השמנה . וככי נמי את ליכוו לך רוב דגן
ותירוש דלא יחמעט מקליפין דשלטי ב' . והנכו עמים דאינון סטרין אחרנין
יעבדוך וכו' ובדא שליט עליה דעשו דלא יכיל למיסב ברכתא אלא עד דסקול
מסטרא דקדושה והשחא דאחקיף קדושה לא יכיל סטריה דעשו למיסב מידי .
כס"ד הכי קרא שמו יעקב דאיבו חישבן חרין זימנין חלדים דלא שליט ביה
סטרא דשמאלא מיכו ויעקבני זה פעמים דביה חרין זימנין יעקב דסלקי
לחושבן השטן ובדא איבו שליט עלי את בכורתי לקח וגם עשה לקח ברכתי :
וה"ה דרקיט דאיבו יסוד איה ביה נמו יוד ספירן דכל חד מאינון דקיעין
ככי איה ביה והאי רקיע איה ביה עשר גלגלון דאינון יסודא דילי'
גלגל העליון דאיבו גלגל השכל דאיבו רקיעא גופיה איבו צמ' כתר היסודא
דא . חניינא דאיבו גלגל המקיף דאיבו אקוף בכל יומא ממדינחא למערכא
וכל כוכביא אחנגלגלין בהדיה איפכא מהנוטה דידכו האי איבו לקבל חכמה .
חליחאס אחקרי גלגלא דמזלות ואיבו בינה דיסודא דא וביה קביעי כוכביא
דאינון מחפלגין ל"ב ואינון י"ב מזלות . עש"ת סא"ב מע"ק גד"ד . ואיבו
סולך אל דרום וסובב אל לפון . עש"ת סא"ב אינון לפונים . מע"ק גד"ד אינון
דרומים . וחריסר ירחי שחא אחפלגו לקבלייהו חלת ירחי אביב לקבל עש"ת .
קיץ לקבל סא"ב . בציר לקבל מע"ק . חורף לקבל גד"ד . שז"ס חכ"ג אינון
חנ"ח נהי"ס דיסודא דא (כ"ז כס' הכרית מאמר ב') ואיה לך למינדע דעיבור
שנין וקביעות חדשים כולכו חלו בהני חרי גלגלים דאינון גלגל הומוי וגלגל
דמזלות דאינון חו"ב דהאי רקיע . דא איבו דאמור רבנן בקרא דכיה חכמחכס
ובינחכס לעיני כל העמים איזו היא חכמה ובינה שביא לעיני כל העמים
זה סוד הטיבור . ואמאי קרו ליה חו"ב אלא בגין דחלו בחרין גלגלון דאינון
חו"ב דהאי רקיע אככי קרי נהו חכמחכס ובינחכס דאינון חו"ב דלחשא דעלת'
דעשיה אבל שאר פקודין ועסקא דאורייתא אינון חלו בחו"ב דלעילא דלחא
אינון לעיני כל העמים : יבאר עב סיח"ז קצ"ז

פרשת ויצא

(סד) ראשית עם למד דישראל דאיכי בסופא דאורייתא כוון אחוון
בלת"י רא"ש . ברא אלדים דא אימא עילאא דכד
נפיק מינה שמים דאיכו ת"ח דאיכו ואו דכויב כוב זעיר בלתי ראש דאיכו
כוס ואו דכחת ה' קמייחא דכויב דאימא איכי ה' קמייחא ואיכו וא"ו
בלתי ראש . ודא איכו ברא אלדים אח השמים אח ה' שמים דעס אח ה'
כוס שמים דאיכו ו' . דה' איכי חרין אחוון ד' ו' המד"ר עב למיחב ען דו
מלמיחב חרמלו . דען איכו גוף עב למיחב ז"א בגופא דאימא ויסא ד' ו'
דלח דכנווס ואו מלמיחב חרמלו דלח ליסי ליה שפע וברכאן מלעילא ויכו
ח"ו אלנון ישראל . ואח הארץ ואח ה' איכי הארץ . ובאי איכו בראשית
בקדמיחא דאחבריאו אבל בסופא כו"ל ראש . לככי בסיפא דאורייתא חיבת
ישראל אחוון לי ראש . וחו רמיו סכא דכל עיקר כוונה דבר נש חיכוו בגופיה
לחסא וממילא אחעביד לעילא אי אסכוון כדקא יאות ולא עעי . ודא איכו
ישראל אחוון לי ראש דבר גש יכוין דליחו ליה מוחין וכוו ליה ראש ובתר הכי
ממילא אחעביד בית ראש דשכיחא דאיכו ב' ליהוי לה ראש . ובמאי כוון
רישא דילכ אהכי בית דבראשית רברבא דאחוון רברבין אינון בכינס ואלטרף
בסדא ראשית דאינון או"א חו"ב ובסדייכו ברא קרי ביה קרא דאיכו דעת
ואינון מוחין דכוון ראש דילכ ובמאי כוונה ליה מוחין לה"ת ומלכות סיינו
אח השמים ואח הארץ . ואו"א דאינון בית ראשית איכוו נמי ינקי מחרין
ראשין דאינון עטיק ואריך ודא איכו ב' ראשית . והכי חרין אחי לכו נמי
שפעא דאין סוף דאיכו ראשיתא דכולא ודא איכו ב' ראשית . ומנא חימרא
דבעי למעבד מחסא לעילא אהא קאמר דכה"ג עביד בכריחא שמים וארץ
דבקדמיחא הארץ סיחא חכו ובכו ויאמר אלדים וכו' ויבדל אלדים וכו' דכל
דא כוון הקינא דארעא ברישא . ובתר הכי יסי רקיע דאחעביד רקיעא וכוו
מחסא לעילא : ורת"ת דיעקב נמי דאיכו לקבל ז"א הכי כוס סליק מחסא
לעילא דרגא בתר דרגא . ולפוס כך אח חזי דבקדמיחא אחקרי יעקב ליסנא
דעקב ובתר הכי אחרבי ואחקרי יעקב בואו הס"ד וזכרתי אח בריתי יעקוב
דבקדמיחא הקין נס"י דאינון לסחא ואקרין עקב ובתר הכי הקין שית סערין
דז"א חג"ת ונס"י ואחקרי יעקוב בואו ובתר הכי הקין דליחו ליה מוחין לז"א
ואחקרי ישראל אחוון לי ראש . ובדא אחנח לן אמאי באברכס כתיב וס"ה
שמך אברכס ומאן דקרי ליה אברס עבר בעשא ואלו גבי יעקב לא אהדר"ס
קרא למכתב וס"ה ואחקרי בתרין שמכן אלא דבעא קב"ס דיכוו כוונא דלעיל'
כדאמרן דהאביח כן הן המרכבס ואברכס מרכבס לחסד וילחק לגבורס
ויעקב לה"ת ואיכו עיקרא דגופא לקבל ז"א וכי יכוו דז"א זימנין איח ליה

מוחין

מוחין דקטנות וזימנין אחו לוי מוחין דגדלו' וכלא על ידא דישראל דכד בעו
בעותהון ומללין ללוותיהון אייתו ליה מוחין דגדלות ובהפכה אשחאר במוחין
דקטנות . ס"ג יעקב דדיוקניה חמים לעילא זימנין כבי וזימנין כבי דהא
לכח דאחקרי ישראל כד יתיב בארעא דכנען כתיב וישב יעקב בגין דבהכחא
זימנא אחאבל עלי' דיוסף ואסחלקא מיני' שכינתא וחד למוחין דקטנות כנ"ד
חמור רבנן דאבל מיסב בראש דכתיב אבחר דרכס ואשב ראש כאשר אבליס
ינחם דנגין דאסחלקו מיני' מוחין דגדלו' וכשה' כוי בלי ראש אככי מוחינין
ליס בראש ובהאי מנחמין ליס דבחר כבי יחוב כקדמיחא ויהוי ליס ראש .
ובחר דשמע יעקב דיוסף בריה חי אחמר ביה וחמי רוח יעקב אביהם דביה
זימנא אחי ליס חייתא ומאי דכוי בבחי' עקב דאיכו בחי' גפש סו"ל חייתא
ואחי ליס רוח . ובחר כבי דחזא יוסף ויתיב בארעא דמלרים ואזלא שכינתא
כדיה כמ"ד חכבי חרד עמך מלרימה אחקרי ישראל סה"ד וישב ישר' בארץ
גשן ויפרו וירבו מאד ויחי יעקב דהשתא סו"ל חייתא דאינון מוחין דגדלות
חי סמלך וכיון דאחי ליס חייתא אחקרי ישראל לי ראש . סיינו דקאמר
בחד כבי וישתחו ישראל על ראש המעט דסניד לקב"ה על דזכי ליס לאחיקנא
רישא דמעט דאיכי מלכות . והשתא כוח מלכותא דאיכי רחל כנוונא דז"א
ואחריבו סרווייהו וכוה לכו ראש . דא איכו דחזא יעקב בחלמיה וכה סולס
מוזב ארלא וראשו מגיע השמימה וכנס מלאכי אלדים עולים ויורדים צו
דחזא דתהוי ליס ולכנוי בחריה דכאבות אינון סימנא לבנייהו ואיכו כנוונא
דסולס דבקדמיחא מוזב ארלא ובחר כבי ליכו ליס ראש . וכד עביד כבי
דחקין רישא דידיה דאיכו וראשו . כדן סאי עובדא מגיע השמימה דז"א
דאקרי שמים ליכו ליס כדן ולא איכו לחוד אלא וכנס מלאכי אלדים אינון
לדיקיא דכל דרא ודרא כבי כוח לכו דזימנין עולים וכוה לכו ראש וזימנין
'ורדים ואיח לכו מוחין דקטנו' ודא איכו בזימנא דכ"ג לא אסחקה כללותי'
ובעוהיס . ואיח למינדע דכד עבד קב"ה דינא בחייבייא שמי' מהגדל ומאקדש
סה"ד והגדלתי וכהקדשתי ובהאי גדלות אחו ליס מוחין דגדלות וכו"ל
ראש סה"ד ויגבה ה' לבאות במשפט דכד עביד משפט אחריבי וגבה וכדן
כוי ראש סה"ד לך ה' הממלכה והמתנשא לכל לראש דכד מהנשא לעיני כולא
כדן כוי לראש . וכד בר גש חב ומסלק מוחין דגדלות משכינתא שכינה
מה כלסין אומרת קלני מראשי דבהכחא זימנא תיכו קל לראש דכד אחו לה
מוחין כוח כובד ראש וכד אסחלקו כויא קל לראש . ודא איכו דאמר קלני
קל אני וכד עביד בר גש קלות ראש דידיה ח"ו עביד כבי לעילא קלות ראש
דלא אחי שפט לזוין וכוו קל לראש . ודא איכו דחקן כוי קל לראש ונוח
לחשמורת דלא קאמר דליכו קל לראש דדא איכו גריעותא אלא דליכו קל
כגשר למעבד רעותא דמארי' למעבד ליס ראש ונוח דהני מוחין ליכוו נחיס

ויחבי

יד

ויחזי בעמותה להשחורה דאיהי שכינתא דאחמר בה שחורה הני וגאוס ודוד
 מלכא בללותיה ובעותיה וסירחא דעבד בכו חקין לשכינתא דרגא דידים
 ואחקין לה מחסא לעילא עד דסליק למעבד לה ראש סה"ד ויהי דוד בא
 עד הראש אשר ישחורו שם לאלדים דבעידנא דבעי למעבד ראש וכדין סט"א
 אמעינ חיותא דידה בכהוא זימנא אחגברה ובעת לקטרגא עליה ולאמשכא
 ליה אבחרה . ולכחי בכהוא זימנא מריד ביה אבשלוס ובעא למקטלי' היינו
 דקאמר ויהי דוד בא עד הראש דאחא לאחקנא ולמעבד לה ראש . ובמתי
 אהא קאמר אשר ישחורו שם דכרע וסגיד בללותיה לאלדים דאיהי מוחין
 דידה חינו' ה' גבורן דאקרון אלדים וסיהא שעתא אחגברה סט"א עלי' ודא
 איכו דאמור רבנן בקם דוד לעבוד ע"ז היינו לאחדנקא בסט"א דאיכו ע"ז
 עד דאבדרים חושי בארכי ובמר דאחחקף ושאר ליתקוני רישא כמ"ד ודוד
 עבד מעט מהראש וחקין פורחא ממוחין דרישא כדין אחי ליה שפע והנה
 ליבא נער מפיובסח לקראחו ואייתי ליה מאתים לחם ומאה למוקים ומאה
 קין ונבל יין . דלחם איכו חסדים לקבל חלה כויין דסלקי לחושבן לחם . ונבל
 יין לקבל גבורות דכשחא אחו לה חו"ג כג"ד אמר שירחא סה"ד מזמור לדוד
 בברחו מפני אבשלוס בנו . ופרכי רבנן בתלמודין קינה מצעי ליה . ולפוס
 דזא קרא גופיה יסיב טעמא לשירחא . היינו דקאמר ה' מה רבו לרי רבים
 קמים עלי . דבה שעתא אחחקף סט"א ואחגבר לעילא וסוי כהאי גוונא
 לחחא . ובגין דבעא לחקוני נפש דידי' דלחחא ובכא אחחקן נמו לעילא
 אהא קאמר רבים אומרים לנפשי חין ישועה לו באלדים סלה דנפש דורך
 לאו איכי כדאי דחחקין למלכות דלעילא דאחקריחא אלדים ולמעבד ישועה
 מסט"א . אכן ואחא ה' מגן בעדי דקב"ה סייע ולא שביק לסט"א למערף
 נפשא דידי' כבודי ומרים ראשי דכהוא זימנ' אריס לרישא דמלכותא ואחגבר
 סטרא דקודשא למיכווי לראש . ואימת אחחקן ראש דידה עד גמירא ביזמוי
 דשלמס מלכא דאשטלימת ואחו לה מוחין דחינון י"ה ובג"ד אחקרי דידי' י"ה
 ודא איכו דאנן בריש שחא מצעי לן למיכל ראש כבש ונימא נהיה לראש
 דאנן בעינן מקב"ה דלזכי לן דנחקין בחינת ראש וניכווי לכער דקודשא
 דאחקריחא ראש ולא לזנב דסט"א איכי ינקח מזנב . ולעח"ל בעידנ' דגאולה
 גחתי מוחין למלכותא דרקיעא כשמן כעוב על הראש דאיהי חכמה דאחקריחא
 שמן ובכהוא זימנא נכון יהיה בית ס' איכי מלכות ביתא דיליה בראש סהריס
 חינון חג"ה וכד אחי לכו ראש אז תיכווי חמן מלכות שמים בראש . ובעלה
 דמערכותא מנהל בדרך ישחא דאימא אחקריחא נחל ויהבא לברא מוחין
 דחינון אחיה דידין גי' קס"א וכויה דס"ג דחינון חושבן דרך ובג"ד לישון
 ביה מוחין דגדלות סה"ד ע"כ יריס ראש . ובגין דמוחין דידה חינון מבינה
 דאיכי אחיה דחינון כ"ה זימנין אחיה דסלקי לחושבן אמ"ת אהא קאמר דוד

ראש דברך חמה . דמוחין גדלות דאיגון אחיה דאלו מוחין דקטנות איגון
 חלדים חבל מוחין גדלות דאיגון כחי ראש דחחי לדברך מ"ל דאיכי דבר
 איכו חמה כ"א זימנין אחיה . ואחא רמיז ברישא דאורייתא בראשיה חמוון
 ב"ה רא"ש דכד חחי למ"ל דאיכי ב"ה רא"ש דאיגון מוחין . מחי ייכו
 חני מוחין אחא רמיז ברא חלדים ח"ת ס"ת אחת דאיגון כ"א זימנין אחיה .
 ובג"ד חמרי רבין דכד סליק אדם לגדולה עונותיו גמולין דכא לא זכי למיכווי
 ראש חלא בגין דחקין לעילא למיכווי לזו"ן ראש ובחאי דחקין לכו ראש פרשי
 קליפי ערלה מסערא דקדושה ובג"ד עונותיו גמולין ופרשי מיניס סט"א .
 ואיפכא כד חב כחיב פן יש בכס שורש פורה ראש דאיכו מרבי לסט"א ועבד
 לם ראש ואיכי פרה ורבה וכד חב בסיובתא וחתויב ליה לב חדש וכות
 חדש וכווי כגד דאחגייר דקטן שגולד דמי ואחחדש . אחחיו למימר עליה
 סחדש כזה לכס ראש דכד מחדש גרמיס ואחקרי סחדש הזה לכס כרין כוי
 דאש ואיכו ראש חדשים דכי יכי דמחדש גרמיס ס"ג לעילא כוו כולכו
 דרגין מסחדשין . ובגין דבעי לקדשא גרמי' מלחחא עד דיקדשין לי' מלעילא
 אחכי קרי לכו לישראל בני בכורי דאיגון אקרין בכור ליסגא דבכיר דכד
 יסון בגין לקב"ה בכירין דבקדמותא יחערון אז ישראל לי ראש דיוכי ליה
 לקב"ה רישא . סכ"ד למח חמיר יעקב ודבבר ישראל דחמאי לא עבד קב"ה
 ליעקב כגוונא דאברהם דזימנין קרי ליה יעקב וזימנין ישראל . וככי גמי
 בגין דיעקב דזימנין אקרין ישראל וזימנין יעקב אחא קחמר נסתרס דככי מס'
 דמוחין דאחיה במלוי חושבן קס"א ודכויס דס"ג דתרוויכו בכדי איגון חושבן
 דרך אחטמרו מס' ולא יכיב לכו למלבוס ולח חחו לה מוחין דגדלות ובכסוח
 זימנא אחקרי יעקב וזימנין דמאלרי דאיכי בינה דאחקריאח חלדינו מספטי
 יעבור דמספט דאיכו חסד וגבורה יעבור דעבר דרך דז"ח ואחי למלכות
 ובכסוח זימנא אחקרי ישראל לי ראש :

(סו) בראשית

אחון באר שיה . היינו דאחמר במדרשא בפרשחא
 דוילא יעקב . וירא וכהם באר בשדה זו בית סכנסה .
 וכהם סס שלשה עררי גאן חלו שלשה קרואים . כי מן כבאר כהיה יסקו כל
 בעדרים שמסס היו שומעים את החורס והאבן גדולה זה יל"ר . ונאספו
 שמה כל בעדרים זה לצור . ונללו את האבן שמסס היו שומעים את החורס
 וכשיכו את האבן וכו' שכיון שחס יולאים להם יל"ר חוזר למקומו ע"כ .
 וכו' מיני אסתמרו לדרשא למומר דחוזא יעקב ברות קודשא דכמי יסון
 מחטסקין באוריית' בני כנישחא בתלחא זימני סלחא חלחא חלחא . מיכו
 בא קשיא אחאי לא חוזא מאי דעסקי בלפרא בשבחא וקרן לכוילי פרשחא דסליקין
 ז' גברי ולזימנין ס' ולזימנין שיחא . ואיבא למימר בגין דמסייס קרא ופשיכו
 את האבן שכיון שחס יולאים יל"ר חוזר למקומו ובשבת לא בדר יל"ר
 דאחתי

דאזכתי עסקי באוריותא בזה סעודתא ושמעני לדרשא דחכס ואוריית' אברחת
 ליה לילג' ה' ובאורחא דרזא ואמיגא כהאי גווגא וירא באר כסדס דא
 בן בנישח' דאיסו שכינתא דתמן מסכנסי כולסו נהורין וברכאן דאתו לחתא
 וכהה שס שלשה עדרי לאן אלין חלת קרוחין דאינון חלת חכין כהן לוי
 ישראל אברכס ילמק יעקב דאינוכו חקיננו להאי באר ובחר דחקינו לה אחחוי
 לבן לאולפא אורייתא לכנייטו ולכל בני דכוו כסדייכו כיינו דאחמר כי
 מן כבאר כהיא יסקו כל סעדריס שמסס היו שומעיס אח כחורה דמאכבן
 דחקינו להאי באר מינייכו הוו ילפי אורייתא דכולכו חכבן הוו מאלפי
 אורייתא לדרייכו אברכס כדאשכחן כאליעזר דולה ומסקס חורת רבו
 יעקב חיקן בית חלימד והאבן גדולה זו ילכ' דאחגבר כדרין דכחרייכו
 ונאספו שמה כל סעדריס זה ככפור אלין שחין רבוא דישראל דקבילו אוריית'
 וגללו את האבן דתמן הוו ילפי אורייתא כמדברא ואזיל ליה ילכ' דאיכו
 אבן הס' ד' חרות על כלוחות ודרשי לה חירות ממלאך המות דלא חוות
 סע"א אחר דמותא יכלא לאחדנקא ככו חירות משעבוד מלכיות דחקינו
 לקני מלכין וברירו ניולין דנפלי כרישא ואסדר עלתא כמה דכוה מקמי דחב
 חרס קדמאס וכסייבו את האבן דכין דנפקי משעבודא דקב"ס וחבו כעגלא
 דכוחיס דכד ילכ' לרובחיס ובאורחא דרמיזא כימא ככי וירא וכהה באר
 כשדס איכו בארס דמריס דסוס לישראל כמדברא וכהה שס שלשה עדרי
 לאן אינון אחרן ומסה ומריס סמ"ד ריב"ס ז"ל ולא דאיסי חוות בזכותייכו
 דהא בזכותא דמריס חות כדאמרי רבנן חלא דבנין האי באר הוו יכלי חלתא
 אלין למרעי ענא דישראל דאי לאו באר לא הוו יכלי ישראל לאחקיימא
 כמדבר' כי מן כבאר כהיא יסקי סעדריס דכוו שחו ישראל מינה ומחפקין
 וכוו יכלי למילף אורייתא ולמינדע לה על כורייה וסאבן דא ילכ' אע"ב
 דאורייתא מסלקא ליה עכ"ד גדולה כד עסיק בה בר גס כגאוחא ומחרבו
 בה דאיבי גדולה בה שעתא יתיב ילכ' עפ"י כבאר דלא יכיל למינדע מילי
 דאורייתא ולבארר להו ובג"ד אמור רבנן חרב אל סבדיס ונאלו חרב על
 סונאוסס של ת"ח דעסקי כד ככד באורייתא ולא עוד חלא דמטשפין דבנין
 דעסקי לחודייכו באורייתא ולא איח כהדייכו מאן דאסדר לסו משלותייכו
 בנין דא מתרנרבי כנפשייכו וסברי דליח דכוותייכו וסאי גווחטותא גרמא להו
 לאשפיש דאחדבק ככו סע"א חרבא דמוחא ואי ילפי כסגיאין ומחחדדי דא
 עס דא יחזו דכמה מילי לא גחתי לעומקייכו כהא סלקא גככותא דיכסו
 ויכלי חו לסלקא לסע"א ולאשעמקא באורייתא למילף לה על כורייה הס' ד'
 ונאספו שמה כל סעדריס דכולכו רבנן עסקי בה כדמפיח השחא וגללו את
 האבן מעל פי כבאר ומיכו לא יכלי לסלקא להאי אבן חלא בשעתא דילפון
 אורייתא חכל בחר דפרשי מינה דהת ילכ' לאחדרוס סמ"ד רבנן מעות לא

יוכל לחקון זה ת"ח כפורש מן החורה. היינו דסיים וספקו אח כלאן דכחרי
 דאסקו לכו ותו לא ילפי באורייתא וסביכו אח האנן עפ"י כבאר למקומה
 דאח מעוזני יום יומים מעוזך. היינו דרמיו קרא לעיני כל ישראל דאינון
 ילפי אורייתא בסגיתין לעינהון דכולא. בראשית באר שיה יכלת לשוויי
 ולמעבד לה באר דאיהי מחגלי לך באר סיטב ובגין אורייתא פי סאי דאיהי
 על בורייכ ברא אלדים אח השמים ומקיים להא עלמא ואח למי חיכול
 למעבד חרושין באורייתא דכסו מחקין שמים חדשים וארץ חדשה. אבל או
 וסארץ כיחה חסו כנוונא דבר נש דכד איכו לחודים חוסה כדן ומשך ע"פ
 דכל מה דיליף איכו בחסוכא כמ"ד בתחשכים כושיבני זה חלמוד צבלי
 חכום לחוון המוח דדבקה ביה סט"ה ומעפשא לי. ואימח סוי כהאי גוונא
 בזימנא דגלוסא אבל בזימנא דמלכא משיחא דאחרמיו ככא ורוח אלדים
 מרחפה דא רוחא דמשיח ביה זימנא ויאמר אלדים יכי אור כמ"ד סיי כולם
 ידעו אחי מקטנס ועד גדולם ובכסות זימנא אי עסיק לחודים לא חטפשא
 דהא אבדיל קב"ה בין חושך לאור. ולא אמרן אלא במעשה מרכבה דכסו
 אסיר למילף לחודים דילמא אחי למעטי כהא דהנין פרק חין דורשין. חין
 דורשין במ"ב בשנים ולא במרכבה ביחיד אלא ח"כ סיה ח' ומבין מדעתו
 ופריך חסא אמרנא ברישא ולא במרכבה ביחיד וסדר אמרנא אלא ח"כ סיה
 חסא ומבין מדעתו. ומשני הכי קאמרנא למ"ב לשנים ולא במרכבה ליחיד
 אלא ח"כ סיה חסא ומבין מדעתו. שמעט מינה דיחיד גופיה אי לא ח"כ
 מאן דאולוף ליה וחני ליה אע"ג דאיהו חסא ומבין מדעתו אסיר. ומכא
 איכא למילף דבשאר מילי דאורייתא אי סוי חסא ומבין מדעתו שרי ליה
 למילף לחודים. ודא איכו דתקן באבות ומבין שאפילו יחיד ועוסק בתורה
 שנוטל עליה סכר שנאמר ישב בדד וידום כי נטל עליו. ומאי דכוו בה קמאי
 סא כתיב חרב אל סבדים ונאלו ואמרי' ולא עוד אלא שמעפשין. לא קשיא
 דכלא ערמ באורייתא ברישא דיכול חו לאבנא על צוויי כהכוא איכא חרב
 אל סבדים ומעפשא נמי אבל כיון דערמ בקדמיתא והגיע לפלגות דאונן גדולים
 חקרי לב כיון דאחפקח כולי סאי אהא חנין דסקיל אגרא אפי' עסיק באורייתא
 לחודים ולא אסיר אלא במעשה מרכבה. ותא חזי דקרא גופיה פריק סאי
 פירוק' דאמרן סה"ד טוב לגבר כו' ישא עול בנעוריו דקביל עלי' עולא דאורייתא
 וערמ בה ובחר הכו אע"ג דישב בדד וידום כי נטל עליו עסא פל דא נפיל
 אגרא. וסוק חזי מאי עמא דכר' וסבי נהונ כולסו רבנן קשישי' ודא איכא
 דרמיו לעיני כל ישראל חינון עיני העדה דכל חד מיניכו סוי' ומבין מדעתו
 לכנסו גברי באר שיה דוביל לבארנא בלחודיו מילי דאורייתא ולא חקנא להו אפי'
 חוס בלחודיו בעידינא דברא אלדים אח השמים וכא' אבל אי וסארץ כיחה
 חסו וכו' דרי' וריקני' דלא ערמ באורייתא ולא מלי כריסיה מזונא דאורייתא

לכהוה גברא וחושך ע"פ דחלמודים הו"ל כמא"ל דאמרינן במחשכים הושיבני
 זה חלמוד צבלי דכולא חקשי ליה ולא יכיל למפרק מידי ואיחייב ליה מיתא
 סה"ד חכום בהפוכא סמות כמא דכתיב חרב אל כפדים ולא שרי ליה לחתסקי
 לחודים. אלא בזימנא דרוח חלדים מרחפת דא רוחא דמיסחא כדאמרינן
 ואפ"ה ויפדל חלדים בין האור ובין החושך דאור דאיכו מעשי מרכבה חסור
 ליה אע"ג דכוס חכס ומבין מדעתו. והיינו דאמרינן שגזוז ללדיקים לע"ל
 ואיהו נך למינדע דהאי דאוכחנא דשאר מיני דאורייתא שרי ליה למילף
 לחודים אי איכו חכס ומבין מדעתו מדלא חסרינן אלא מעשה מרכבה חע"ג
 דאיכא למדחי דמעשה מרכבה חפי' באקראי חסיר ליה דילמא עשי ובהא
 שרי בשאר מיני דאורייתא כיון דאקראי הוא אבל בקבע חפי' בשאר אוריית'
 חסיר. לאו דיחויא הוא דמנ"ל לפלוגי הכי הוה שגגת חלמוד נמי עולה וזון
 ואי חסיר קבע חפילו עראי נמי וחו דהא ע"כ אי ליה חסר הוא ודאי
 חפילו קבע שרי דאע"ג חסר ליה חסר יסב בטל. וכסי משמע נמי ממחיתין
 דאצות חפילו יחיד ויושב ועוסק בחורה שנוטל עליה סכר. ולישנא משמע
 דבקבע חיורי וכסי משמע מקרא דאיתי יסב בדר וידוס דקרא שרי ליה
 לנתיב לחודים ונעיל הגרה. ומעשה דלוי דאשחא לחודי' ולא חזיל למחבת'
 דרבי אפס וריח. ודוד מלכא גמיר משתבח בנפשיה ואמר חיות לילה חקוס
 לחודות נך על משפט דהקך ולא משמע דהוה חסרינא כהדי' :

(סו) בראשית

שמה דהוי בכל זמנא ובהאי יחודא חמסיך אור מלעילא לנר"ן דידים והנגיד
 שפע דהאי לת"ס ומלכות בהאי יחודא אחרק מכאי שפע עליה דההוא דקא
 מיחד. ודא איכו דאמר דוד מרן מלכא שויחי ה' לנגדי חמיד דבשעתא
 דמיחדנא אחרביה ספירה דמלכות והויא פרנפא שלים לקבל ח"ח סיה בסוה
 וי סילי דיכול לאחידא ולמדווג' בהדי ודא איכו שויחי ה' דעבידנא דליכו
 דבשואה כהדי אחתיה במאי דאיכו אחרביה ודא גרים לנגדי לחגנא שפע
 ולאקרא מיניכו לנגי דידי חמיד דהדור ככי עבידנא וסייעתא דהוה ליה
 למעבד כדן בגין דמימיני כל חמוט דאורייתא דאחסיב בימין חדיר חנא
 מחדבק בה. ואנש"א כמא דאמור רבנן כהו"ה לבחכים ידרים ופרישנא
 דלזילף באורייתא דאיכי ימין כמ"ד רבנן על קרא דכשבע ה' בימינו זו חורה
 דכתיב מימינו חס דת' לעו. ודא איכו ידסי דדחוס חקרי ימין כמ"ד לפין
 מימינו אחת פחאס. ואחתי דבגין דשכונס במערב סוי ימין דידה לסטרא
 ים דדרוס ואחקרי ימין דשמאל דידה ללפין ואחקה סטרא דשמאלא סה"ד כו
 זכ מימיני כל חמוט ובג"ד שמה לבי ויגל בבדוי דעל דא דאחודא דאנא מיחד
 חדיר אחנגיד שפע ללכז וכל אדרין וחדרין דלי סה"ד ויגל בבדוי דלכא איכו

פנולכא בגו גופא דברישא נקיש איכו עיקרא דמונא וקדה פלג ויכו לכל
 גרמי ושיפי גופא דאחרמיזו בחיבה כבודי . ואבש"ח דהוי כגונא דלעולא
 דברישא אחפכע חסד בלכא דתמן אשלים יסוד דבינה וחסדים דאין אור
 דאחי מלעילא אטגלו ולבחר אחפכע בכל גופא דדכורא ויכו מיני דכורא
 למוקבא דאחקריאח כבודי כדאמרוין מלא כל הארץ כבודו וכבודי לאהב לא
 אחן ודא איכו דסייס אף בשרי ישכון לבטח דאחזן נשפסע דאחי לי מלעילי .
 ובגין האי יחודא אהבריאו שמיא וארטא סה"ד ברא אלדים וכו' ופל מאי דהוי
 בכו דאחרבי מאח הסמים ואח הארץ דבכל דוכתא אח לרבות . ואי לא יחודא
 גרים דכארץ היתא חכו כו' ועל ידא דיחודא ויאמר אלדים ישי אורי . ובגין
 דרובא דעלמ' לא קפדי בהכי ומאן דעביד ככי אחחזי לכו דהויא מולסא דלא
 לריכא אהא אחנטיץ סופא דאורייתא בחחילתא וקא פקיד קרא דלעני כל
 ישראל בכל רגע אח שס ה' יחוד ולא תיחוש למלעגים דאין אהללו אמאן
 דמיהר דנג"ד איכו לא חזו אפי שכינתא כמד"ר ארבע כחות לא מקבלי
 אפי שכינה . דבגין דלא בעו ליחדא שכינה בהדי בעלס דליכוו אנפין באנפין
 לקבל דא אינון לא חזו אפי שכינתא . ועל דא לא תיחוש לכו ואדרב' תיעביד
 כדין לעיניכו בגין דילפין אינון למעבר בוהך ולא יחשו לליגני דהא ודא
 זכין למפרק יחכוו מגו גלותא . על ידא דמלכא מסיחא ובג"כ אחרמיזו משיח
 הכא סה"ד ורוח אלדים מרפסת ורשוי לס זס רוחו של משיח . ובג"ד אמור
 רבנן כלו כל הקולץ ואין הדבר חלוו אלא בחשוכה דתשובה איסו קוטרקון
 חשוב ה' וביינו דה' דאחפרסת מבר זוגא חשוב לאחיחדא בהדי ויכו ה'
 אחד ושמו אחד . ובדא אסכים דוד מלכא ואמר אני וכו' כושיעא נא דעל
 ידא דיחודא דאני דאיכו מלכות וכו' איכו ח"ת . סאלן פורקנא וב"ג דאחדבק
 בהא ליכווי גבר שלים כמה דאשלים לעילא ה"ג ליכווי ליה . סה"ד חמיס
 חסיס דתיכווי גבר שלים אימתי כד תיעביד כדין עס ה' דאיכו ח"ת אלדיך
 ייחד אלדיך דאיכו מלכות . וע"ד אקרי יעקב איס חס גבר שלים דאיכו
 סוס מיהר ח"ת ומלכות ובדא כוו שלימין ואיכו אשלים אלא דכד נפק לחן
 דאיכו חו"ל אחרא דעממין דשליט סטרא דשמאלא סוס סבור דלא אחחזי
 ליחדא חמן דכו"ל באחר מטונף כמד"ר אסור לכהר כדנני חוסה במפולח
 המטונפות דה"ג אמרי רבנן כל סדר בחולס לארץ דומס כמי שאין לו אלוס
 בגי"כ חזא חלמא ויליף מיני' דתמן כמי איס לכרהרע ולמעבר האי ויחודא
 סה"ד ויחלוס והנה סלס איכו רבוע אדני דסליק לחושבן סלס בס"ג א' א"ד
 אד"כ אדני . מולב ארלס דכות לתחא . ורששו מגיע סשמומס דאחרביס
 מלכותא וכו"ל ראש ואגעת עד זעיר דאיכו ח"ת דאחקרי סשמיס ודא בשעס'
 דזונא ויחודא סה"ד זכנס מלכא מלאך איכו חושבן כווס אדני ופדויכו
 אלדים לרמוח דכל אחי שרי ליחודי ולא תיחוש לסטרא דשמאלא דסידיבק
 בהכוח

בהסווא שפעל דכא חיכא יחודא דאלדים דעל ידא דכחי יחודא ברחי כל דינין
 וחינין מסאבין ולא שלטי בזו"ן כד מיחדי לכו. וע"ד עולים ח"ס ומ"ל ויורדים
 כו ככחי יחודא דכד חיכא יחודא עולים וכד ליכא יחודא יורדים. ובגין"ד
 כד לחער כחי" וייקן יעקב משנחו ויאמר חכן יש"ס במקום הזה ומאי חדושה
 הכתיב מלא כל הארץ כבודו אלא דה"ק דבכל אחר חיכא יחודא דה' דאיכו
 ח"ס בהדי מלכות דאיכי לבר מארעה דישראל. כיינו דאמר ואנכי לא ידעתי
 דמלכות דאחקריהא אנכי לא ידעתי לא זוויתגא לא ככדי ח"ס דידיעה איכו
 זוגא כמ"ד וידע אדם אח אשחו ולא יסף עוד לדעשה. ובגין דליף השתא
 דיחודא דאלדים אכני דלא שליט מידי בח"ס ומ"ל. אכבי קאמר בחר ככי
 חס יהיה אלדים עמדי ושמרני בדרך הזה כמ"ד בחקונא אחרא :

(סח) ותו בראשית וסמך לעיני כל ישראל. ח"ס דיעקב עד לא נפק
 מארעה דישראל כוס מתקן כנו יחודין דאמרן בכל ספירס
 משבע ספירן ובכל חרא מינייכו כוס מיוחד ח"ס ומלכות דידה דאיכו כויה
 אדני ועבד יחודא דכויה אלדים דכני חרין יחודין אינון כחושבן באר סה"ד
 וילא יעקב מבאר שבע דנפק יעקב מלמעבד באר דאמרן לשבע דרגין דאינון
 חג"ח נה"ס ועכ"ד וילך חרנס דאזל סע"א דאיכו חזק ולא אחדבק חו ככני
 שבע דרגין דאכני האי באר דעבר יעקב בקדמיתא להני דרגין דאחפרס
 מינייכו סע"א חע"ג דנפק יעקב מלמעבד חו כני בארין דאמרן דאכחי
 אשחאר רשימו דנכורין דכוס מייחי יעקב להני דרגין ואכני רשימו דלא
 אחדבק בהו סע"א. כיינו דאמר רבנן מגיד שיליחא לדיק מן המקום עושה
 רושם דאע"ג דנפק מכחי אחרא דכוס מתקן ליה אכחי אשחאר רשימו.
 ודא איכו עעמא דקר' וכשימותי אח מקדשיכ' דרשי מיניה רבנן אכחי כנסיות
 ובתי מדרשות דקדושתן אף כשהס שוממין בגין דלא סני אלא דאשחאר בהו
 רשימו דקדושה. ובגין דא אמרי הזכרו בזמן ששכח תלמודו מחמת אונסו
 בגין דהאי גופא מטיקרא כוס חיק ונרתיק למילי דאורייתא דאינון קדישין
 ואכחי אשחאר רשימו ככחי אחר דכויא ביה קדושה. סה"ד ולכל כמורא
 כגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל דעיני כל ישראל דאינון רבנן עבד
 לכו משה מורא גדול דאזכיר לישראל בזמן ששכח תלמודו. מ"ע דדאין לכו
 כמה דאורייתא דאיכי ראשית דאשכחן דלוחוס ושברי לוחוס מבחי בארונא.
 ודא איכו דסייס וסארץ ביחס חכו וכוו וחסך אחוון ושכ"ח. ועכ"ד ורוח
 אלדים רוחא דקודשא מרחסח פריסא על אינון דעסקי באורייתא. דאכחי
 אשחאר בהו רשימו דאורייתא. וס"כ באורייתא ויאמר אלדים יכי אור אינון
 לוחוס ויכי אור אינון דאשחברו נמי דתרווייהו סו כחדא בארונא :

(סט) בראשית יש אורייתא נטיץ כסופא לעיני כל ישראל ככא
 אחרמיז עעמא דקרי ליעקב ישראל דאע"ג דקרא
 קאמר

קאמר טעמא כי שריה עם אלדים ועם אנשים וחוכל . סא לא חתרמי
 בישראל לא דער בכדי אל ולא בהדי אים לא בנין דאיה דאמרי דאחאב
 בדיה מלאכה דאיכו שרו דעשו על דנסיב חרי חחיה ואכבי חתרמי בשמי
 כבי כמ"ד קמאי דשמה דאיניש אורי על עובדוי כמז דר"מ כוכ בדיק בשמה
 ואנברא דשמיס כידור קרי עליה כי דור חרפיות המה בניס לא חמון בס
 וכבי כוכ . ויעקב כזו רמיז בשמיס דנסב חרתי חחיות דר"ח ישראל"ל יקח
 שמיס רחל לחות לאה וחו נמו יעבוד שבע רחל אחר לאה . ובנין
 דלא תימא דעביד איסורא במאי דנסיב לכו אהא סמוך ריש אורייתא בראשי
 ברא אלדים את השמים ב"ח ברבבא למימר דאיכו חושבן סגי דאיכו אלף
 וביח איכו חרין אלפין דבכו כיחה הארץ חכו וכו' דחינין שני אלפין חכו
 דבכו לא הניא אוריית' ועד דלא אחיביב' אורייתא לא כוו חסירי סדון חחיות
 ולא עריין דקריבין כמ"ד ויקח עמרם את יוכבד דודתו . ובחר כבי ויאמר
 אלדים יכי חור דאחיביבת אוריית' . וח"ח סימנא דלא חב יעקב דכא החילדו
 ליה שנים עשר שבטין זרעא קדישא . דא איכו בראשיה ר"ח י"ב שבטים
 אים חס ראה . וחו איכא סימנא דלא חב דבא לורחא דידים איסי חקיקא
 בכסא הכבוד כמ"ד בחולין דמלאכי כוו חזר ליה לעילא ונחתי לחשא וכוו חזו
 ליה בעו למקטליה מיד וכנה ס' כלב עליו . ואי כוי סופים למיחב לא סות
 עביד קב"ה למיחקק לורחא דיד' לעילא . וכני חרי סימנו רמינכו שלמה
 מלכא ואמר (משני כ"ו) ברזל ברזל יחד דברזל איכו ר"ח זבלהס רחל
 זלפה לאה דאיכו חחיות ונסבינכו לכולכו יחד ולא תימא דחב דכא אים
 דאיכו יערב אים חס . יחד פני רעבו דחרין פנים דידים לעילא ולסתא אינון
 כחדא דא לקבל דא . הא סימנא חדא . ואידך בקרא דנחריס נולא חאנה
 יאכל פריס וכומר אדוניו יכובד . דכא חסידע דמאורא לא חיי כיון דלא
 חתיידע ובככוא זימנא לא אחיידע לעלמא דחרין חחיות אינון בכרה ואתו
 מיגיבו ממזר . ואנן הא קחיון דעבד ישראל בהסה ובאסה שמה . דא איכו
 טלר חאנה דקאלל פריס דאינון י"ב שבטין ואים ין למימר דודאי איכו סונר
 אדוניו ועביד פקידין דידים ואכבי אחכבד ב"ב שבטין . הס"ד ועבד ישראל
 באסה ובאסה שמה ואמאי כפיל ובאסה שמה אלא דכבי קאמר ועבד ישראל
 באסה . ולא תימא דחתימנא חסידע ליה אהא קאמר ובאסה חתימנא שמה
 פקידין דמאריס ולא עבר דאורייתא . דאע"ג דאורייתא חסידע לן שתי
 חחיות הא חרין כרמב"ן ז"ל דפקידין אינון משפט אלדי הארץ דלא איחסרו
 אלא בארעא דישאל ויעקב וסבינכו בחול . ומסתייעא מילתא מנאי
 דמיתח רחל באורחא ולא עלתה לארעא דישאל . היינו דקאמר ברישא הקרא
 ויברח יעקב שדה ארס דאיכו חול בני"ה ועבד ישראל באסה וכו' בראשון .
 וחו חרין קרא חודולא אחינא וכנתיא בעלמ' ס' את ישראל ממלכ' ובנביא

גשםר דבי כיכי דכוס לבנוי ישראל גביא בד' נפקי ממלרים ואיכו משה ר"מ
 דעל מימרה נפקי הכי נמי ועקב אבוסין ובנביא נשאר דאיכו נטר פקודין
 דאורייתא ע"י נביא איכו מרכשא דשם ועבר דאינון אורו ליה דשרי . ודא
 איכו סיכונא דמחרגי קזאי דעפ"י דיבור נשאן . ולא חזין דקב"ס אמ"ל
 ככי וכיכי אחרמון הכי באורייתא . אלא כדאמרן :

(ע) והיו

בראשית ר"ח 'בעבור רחל' אעבוד שבע יעקב 'חנאי' . ומ"ע
 אמרי בזוהרא דרשב"י ז"ל (ויאל קנ"ג ב') וכי מאי דעתי דיעקב
 דגא אמר עשר ירחין או שפא חדא אלא שבע שנים חנאי . אלא יעקב
 צחקמחא עבד בגין דלא יימרין דבגין חיובתא דשפירו דרחל עבד אלא
 בגין חכמתא דסיכרא בה שבע שנים היא וכולכו שבע שנים עילאין שארו עילוי'
 דיעקב עד לא נסיב לפ לרחל למיחב גבה כדקא יאוח דהא יעקב נטל כולכו
 צדמיתא ולבחר אחא לגבה לאשכחא איכו שמים ואיבי כארץ . ורז"א
 דמלכ ויכו בעיניו כימים אחרים מאי כימים אחרים אלא כולכו שבע שנים
 שקיל לון בעיניו דאינון עילאין דאינון אחרין דלא מחפרסן וכו' באשכחו
 אוסה לאשכחא כגוונ' עילאכ ע"כ ובאי דקאמר רשב"י ז"ל דלא יימרין דבגין
 חיובתא דשפירו וכו' לאו אדרים דיעקב קאמר דהא לנן ודעמיס לא קפדי
 צככו ושעפיין בזמא אינון אלא דלא יימרין לבחר דרין אחרין דאכוכון
 יעקב בגין חיובתא דרחל עבד . וא"כ דחש למינאי דרין בהראי דיחזון אחרא
 לאחזינלא צכל כי הא מילתא ודכווסה . וכיון דחזו דחבע לאשכחויי שבע
 שנים אחרו ודאי לאו בגין חיובתא עבד אלא רזא איכא . ודא רזא אינון אמרין
 צחר דקבילו ישראל רזין דאורייתא' כשחא מלו למימר בגין סיכרא וכו' דמקמי
 דאחגני כתי רזא לא אחידע טעמא דחבע שבע שנים . וכל כתי מילי אחרמון
 כהא כס"ד ולכל המורה כגדול אשר עשה משה דאוליף לכו למיכו לכו מורה
 גדול מיעקב דאיכו ישראל . ולא לימרו דבגין חיובתא דרחל עבד . אהא
 אוליף לכו בראשית בעבור רחל אעבוד שבע שנים יעקב חנאי . כל דא בגין
 שבע שנים דברא אלדים אימא עילאכ דאינון אה כשמי' דאיכו שיה שנים
 ואם כהרץ אויבי בה שבע . דכולכו שארו עליה דיעקב עד לא נסיב לה .
 ובני שבע שנים הוו בעיני ישראל דאיכו יעקב כאו"א דאינון אחרין ולא מחפרסן
 לעלמין . כס"ד לעיני כל ישראל דאיכו יעקב הוו בעיניו כמה דבראשית
 דפית רבבבא אויבי בינה וראשית איבי חכמה וחרווייכו בחיבה חדא לרמזא
 דלא מחפרסין . ס"ג הוו בעיניו שבע שנים דברא אלדים דאחו מזינה .
 ואינון אה כשמים ואם כארץ . ועל דא צקרא דבראשית איה שבע חיבין
 למימר דכולכו שבע אינון שקלין באו"א דאחרמון בבחאשית . וכל דא און
 ולפניו צחר דאחיובתא אורייתא' ורזון דאלו נקמי הכי ובארץ בימה חכו ובסו
 אשך ולא הוה מקיודע טעמיס דיעקב . אלא סד אסייבנת אורייתא' ויאמר
 אלדים

חלדים יחי אור לקבל פכעי דאורייתא ויחי אור לקבל רזין דבס כדון וירא
 חלדים אח האור כי טוב גלי רזייה ע"י דמסכ כו"ד זכר אחו כ"י טוב .
 סכ"ד ועבוד ישראל באסה . דככי אחזי דענד בגין אסה שפירו דרמל .
 אכל בקיסטא לאו ככי אלה ובאסה שמר ו' דאינון סיה שנין עלאין ובהדיהו
 אסה דאיכי בת שבע שמר . היינו דקאמר ובאסה ו' באסה סיה דרגין
 באסה שמר דזווגינסו ויחינסו כחדא . ואע"ג דלפוס מאי דאחזי מקמי
 סכי אחיל יעקב לחקנא לכו מיכו לא גמר חקונייסו עד דענד ברחל . סכ"ד
 ואלא יעקב מבאר שבע דבאר דשבע דרגין דאיכי דרגא חתאה דכסו שארי
 יעקב לאחקנא ונפיק מחקונא דא ואזיל למרן וחזן אשלים לאחקנא שבע
 דרגין . ואי תימא ואמאי אלטריך לאחקנא ז' דרגין וסא אברהם חקין דרגא
 דחסד וילחק חקין דרגא דגבורה ולא השתאר אלה חמס דאינון מדרגא דת"ת
 ולתתא . חרין דבגין דכולסו סיה דרגין דאינון דז"א אכתי לא כוס יתודא
 עד דאיסתקנו כולכו דרגין דבי' וכדון אחיחד בבת שבע . ואככי יעקב דחקין
 שאר דרגין אחחסיב דחקין לכולכו שבע דרגין דכא עד לא אחקנו כולא
 אכתי כוס פינודא . וכו' נימא לפוס מאי דאמרי קמאי דאברהם חקין ע"ז
 דבב הדס וילחק שפיכות דמים ויעקב גילוי עריות . וסא ודאי לכל חובא
 מבנהו פגים באחרא דשייך לכהוא חובא אככי אברהם חקין פגמא דאחרא
 דפגמא בי' ע"ז וילחק באחר דמישך לש"ד ויעקב חקין לכולכו שבע דרגין
 מפגמא דאחפינו מוחבא דג"ע , וכי מילי אינון לפוס פגמא לפוס מאי
 דמעי סיקולא דרעסא זעירא דינו . ולמאן דידע ברזין עלאין נימא דאיסא
 יחוי לן מרגינא בכה מילתא וינסיר עיינין דינן באורייתא . ועפי אחזי
 למימר דודאי אככן נמי כל חד מינייסו חקין לשבע דרגין כדקא חוי לכו דתא
 אברהם חקין חפלא שחרית וכללותא מחקני כל כני כדקא יחוס כמה דאמרי
 מארי דרזין וב"ג יחק חקין מנחה דכללותא דא אודווגו ואחחברו כדקא
 יחוס . אלא דיעקב כה שטתא אכתי לא מטא למיכוני סני דרגין דשראן על"י
 דיעקב דלא ליחפרסו מיניס עד דיחבי שבע שנין וענד ברחל ובכנסו שבע
 שנין כוס מיחד ואסתלק דרגא בחר דרגא עד דזכי דכולכו שבע שנין שארו
 עליס וככי דייק ליסנא דזוכרא דאייסין . ובגין דא כוס דחיס לרחל ולא
 דחיס ללאה דאכתי לא שרא עליס דרגא דילכ דאיכי לעילא מכי שבע שנין
 דלאה איכי מנכורין דאחו מבינס כו"ד מארי דרזין . עד דאחקרי ישראל
 דמטא לכאי דרגא וכדון אחגלוא לי' דרגא דלאה עלמא דאחכסיא . היינו
 דרמיו לעיני כל ישראל דמאי דכוס מחגלי לעיני כל ישראל דאיכו ויעקב
 דלא אחגלי ליה אלה דחל ברישא . בגין כך בראשית בקדמייתא נטבור דתא
 אעבוד שבע יעקב חמאי . וזכור זכא לשבע שנין דכרתי אלד' דאינון את סמאי
 ואת בארץ . אבגי לאה דלח חמאי עלה דאיכי אצטא אחרת דלא כוס חמאי

לם . בגין דהארץ היתה חסו וצבו וחשך עלמא דאחכסיה . ומ'ט בגין חסו
 דאזינו סע'א ורוח אלדים דאזינו דיגין קסין דכוו פריסי על אפי מיה ולא
 כוו מכו לם חסדים דבגין דא חיבי עלמא דאחכסיה . אכל בחר ככי ויאמר
 אלדים יכי אור דאחגלי' ליעקב דרגא דירכ . ומאן זכי לדרגא דירכ כדקא
 יאות משה ה"מ כח ד' ומשה יקח את האהל וכדאמרי מארי דרזן . כה"ד
 וירא אלדים את האור כי טוב דא משה :

(עא) בראשית

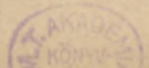
נוט' ברא שיה . וסמך ליה לעיני כל ישראל לאחזאה
 דכל ישראל אינון בגין לקב'ס כה"ד בניס אחס לם'
 אלדיכס . ואינון ברא שתיחא דאחילידו לזימא עילא , דאימא עילא
 אפיקה סיה בגין דאזינו ז"א דאזינו דחיכו בר סיה דרגין וכני סיה דרגין
 אזינו כוו מנפס דאזינו' דאזינו שמא דב'ן . ובגין דלא אחקיימו ונפלי לעלמא
 דבריאח אכני לריף בסדיוו ז"א דמ"ס ואינון סרין בגין דאזינו דאזינו
 סד כתר דאחכברו ואחכקו אככי אחרמיזו בניס דברכא דבראשית דאזינו
 ב'ן חרין בגין דאזינו באזינו דאזינו ראשית . ובר חליחא ז"א דבריאח .
 דביעא ז"א דירכ . סמוסא ז"א דעשיס . שתיחא אדם דכאי עלמא . דא
 אזינו דאמר דוד דאזינו גלגול דאדם כדאזינו ס' אמר חלי בני אהה חני כיוס
 וילדחך . וברא בר שתיחא ברא אלדים את השמים ואת הארץ דאזינו מתחא
 ומעלא דנשמה דידים משמיא גופיס מתעא ולאזי איוו כחאס קדמאין
 דאזינו בשמים . וכוו את השמים ס' שמים דאדם דעלמא דין אחרבי ככדי
 ס' דלעילא דאזינו בשמים . ומקבא דידים איוו שתיחא לחאס נוקבין דאזינו
 ס' דרזן . ובגין דלא חימא ומ'ט ביה ראשית דאזינו מ"ס וב'ן . אהא קאמר
 דאזינו ביה סכו דעלמין אחרבנו דאזינו מלכין קדמאין דכוו קאמרי מארי
 דכין מרספח מ"ס רפ"ח דרפ"ח ניילין נחסי לעלמא דבריאח לאחייא כני
 מאזינו חבירין . דא איוו דאמר רבנן דברישא ברא ליה כמכ"ד דאזינו סס
 ב'ן דאזינו דין . וכד חזא דלא מהקיים עלמא דאזינו ז"א דאחקרי עולם וס"ג
 נוקב'ס דאחקריאח עולם עלמה חתאה שתיחא סתיף כדה מדת כרחמים דאזינו
 סס נייל' לקבל ס"ח דאחכליל ואחקרי רחמים אככי ויאמר אלדים יכי אור
 דאזינו סס מ"ס סהרס ואככי אחרבר ז"א דמ"ס ככדי ז"א דב'ן ואינון אחרמיזו
 בניס דבראשית . ובג'ד איה ככאי פרסחא חאס זימנין אור לקבל חאס בגין
 דאחיקקו ואחי לון ככור' דאדם דלח' נמי אפי ליה כאי אור נוקמי דחב .
 ובג'כ אחרבי אדם ביומא שתיחא דאזינו בן סכו ואככי אחרבי כשטי לאולפא
 לן דאזינו בר שטי . דא איוו דקרמיז קרא אלה חולדים בשמים וסארך
 דבראשית גוט' כס' כ"כ ס"ס דאימא עילא דאזינו אס חילודת ס' בר דאזינו
 חאס בגין נוקמי דאחילידו חילודת בשמים וסארך דאזינו אדם דעלמא דין
 דא איוו אחרמיזו ככבראשית באחרית דאזינו איוו בן סטי דחקין עובדו'

ואתחזי להלטרפא בהדיהו . וז"ל דכ"ג אית שיה אדם . אדם קדמון אדם
 דאלינות אדם דבריאח אדם דילירא אדם דעפיש אדם דעלוא דין . וצ"ל
 כד חב אדם ואתחברו עלמין זימנא חניי' דכולכו עלמין וספיקו נחמי מדרג'
 דכוו בה כדאמרי מארי דרזין (ס' סליקוטיס פ' בראשית) אהכי כתיב ויגש
 אח כאדם דאינון ס' אדם דאינון חיות אד"ק אהגרשי ואתחברו מדוכתא
 דכוו ביה בקדמיחא . ולקבל דא בפרשתא דזכ ספר חולדות אדם אית בה
 שיה זימנין אדם למימר דבהדי אדם דלחחא כוו שיהא זימנין אדם ובי' אינון
 חליין דכולכו אחי לבו נכור' רבא ואיתחקנו ע"י דאדם דאיכו אהכיג לכולכו
 עלמין וכליל מכולכו . ובג"ד כד סליק משה לקבלא אורייתא אהמר ביה
 עליה למרוס סביח שבי דאורייתא אהכלילת משיחא בנין דאקרון בן ושיח
 זימנין בן אינון חושבן שבי דאינון הורס דהבי'ע דכליל חמש בנין כדאמרן
 וסורה אדם דעלמא דין ובג"ד סייס קרא לקחת מתנות באדם דאיכו ב'
 אדם . דאורייתא דאלינות איכו כלילא מתרין אדם דמ"ס ודב"ן סה"ד דוד
 מלכא וזאת סורה האדם דאיכו אורייתא דאהכלילו בה ס' אדם לגבי מאדם
 דלחחא . וז"ל דלאה דאיכו לקבל לאה דלעילא דאיכו מלכות דבי'ע אהכי
 אולידת שיה בנין ליפקב כהה דאימא עלאה השיקת שיה בנין כדאמרן דדא
 לקבל דא ובג"כ כד מטי זימנא דפורקנא דישראל במלריס כתיב ובני ישראל
 פרו וישראלו וירבו ויעלמו במאה מאה ואמרי דכוו ילדן שיהא בכל"ס אהד
 זמ"ט לא כוי יסיר חלא בנין . דכל פורקנא זמירוחא אחי מסערא דאימא
 עלאה וכה אהיידע אהכי איכו יסבה בהו חילא לאוגדא כל חדה שיהא בנין
 בנוונא דידכ דהכי אהחזי למיכויו כולא בנוונא דלעילא . ומכל דא אח יליף
 דכד אהקין אדם דלחחא עובדוי כוי בנוונא דלעילא דאהקרי אדם ואהקרי
 בן ואיכו אהחשיב לאהחגאח בהדי אדם וכן דלעילא בנין דזכ וסליק נשמהא
 דידכ לעילא ואהכלילי' בנכור' דלעילא . סה"ד מי יודע רוח בני' כאדם אעולה
 סיא למעלה דבנין דסלקא לעילא אהכי אקרון בני' כאדם דאינון בנין ואינון
 אדם דאיח לבו נפש ורוח דב"ן דמ"ס דאיכו חושבן אדם . וזכר חבו אקרון
 רוח בהמה ביורדה למעס דבאחר בן אקרי כהה כהיבן בן . ועל דא נבי
 יחזקאל קרי ליה בן אדם . ודא איכו רמזא נעירי פני ישראל אינון עינין
 דבסון לבו אהחזי לגרפא לבו לעילא ולמקריכוו נחמי שיה :

פרשת וישלח

(עב) בראשית . ד"ה ביום הראות אורחותיו ספרך יספתה אהירא .
 סה"ד סתק בל כעושין לו נס מנפין לו ומנפיתיו .
 אשמהא דקב"ס לא בשא לשגויי מונכבא דעלמא דכ"ה אהי בנוונא אהמרי אולת
 לקחת

לקרואו יזו בנימוכס. ולא משני מנהגא דעלמא לשום בר נש חלא באגר
 פוצהין עבין דיליה דחינוך אגרייכו מינטר לעלמא דחתי. וכד עבד ליה נס
 דחיהו ענוגא דעלמא דחתי יסיב ליה אגרא דכוס בעי למסקל בעלמא דחתי
 וחי חיהו ליה אגרא עובא מנכין ליה מאגריה ועל דא אמרי כל העושין לו
 נס מאכין דודחיהו חיהו ליה אגרא פירתא וכווא לא אשחאר ליה מידי
 מאגריה. ואלא דאפילו חיהו ליה עובא עכ"ד מנכין ליה מאגריה. ועל דא
 כד אמ"ל קב"ה למשה ועסה לכה ואשלחך אל פרעה וכווא אח עמי בני ישראל
 ממצרים אהדה ליה משה ויאמר משה אל האלהים מי אנכי כי חלק אל פרעה
 וכי אצוילי אח בני ישראל ממצרים והוואח חיהו הכ קב"ה אחשביה וגלי קמי'
 דחיהו אחזי להכי ויכיל לאפקא לכו וסיכי חסיק אדעתיס למפלג על מימרא
 דקב"ה ח"ו. וחזי דחי כפי כשחא אחזי לקב"ה לאחבא ליה כמה דחסיב
 ליה צפושחא דוארא וארא אל אברהם וכו' ושמי ה' לא נודעתי לכם וכמה
 דכתב רש"י דל חמן דלא כרסרו אחר מדותי ולא שאילו חסין. ואמאי לא
 חסיב ליה קב"ה חיובא דא מהשחא. חלא דמשה כשחא דינא קחבע
 דאזכור ידע בצפושיה דלית ליה עובדין עבין סגיאין וכהא שליחותא ודחי
 דקב"ה בעין למעבד ליה נסין ואחיהו ותמיהא כי סיכי דיכיל לאפקא לישראל
 ואיכבי צפושין לא אשחאר ליה אגרא כלל. הס"ד מי אנכי כי חלק אל
 פרעה דבחי דחיו לנא חו לא אחשבינא כלל וזאן דחזי ליה חיהו אמר מאן
 הוא דע"ד שאיל מקב"ה אמאי פקידת לי ה' שליחותא דעל ידי לא אשחאר
 לי אגרא כלל. וזה"ש ישראל דחינוך בצלמים גוי מקרב גוי מאי אגרא חיהו
 לבו דאחשוף למעבד לכו וסיי ולאפחה מאגריכו. אהא חסיב ליה קב"ה
 וואמאי כס חסיה עמך דלגבי דידך לאו ניסא הוא חי חסיה לגבי פרעה ולא
 קטובלך דהא כוי מנהגא דעלמא דקב"ה כד כוס עמיה דבר נש ונעיר ליה
 כ"ע דחלי מיניה כמ"ד וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך
 וסודאגא הוא דמליל ליה ואנכי חסיה עם פיך ואנת לא עבדת מידי ולא
 נוסחא הוא חי לא קטיל לך. כיינו דקאמ"ל וזה לך האות כי אנכי שלחתיך
 דא חיהו חס וניסא דאחשביד לך בשליחותא דידך דלאו חיהו ניסא דנפיק
 ממונהגא דעלמא. חלא דלמאי דאח שאיל על ישראל מאי אגרא חיהו לכו
 אחשביה לך דאחשבינן כל הרהוי לבילה חין בילה מעכבת זו. וכ"כ ישראל
 אע"ג דשחא לנת לכו אגרא עכ"ד בסוליאך אח העם ממצרים חעבדון אח
 האללים ועל הסוף בזה וכהא חיהו לבו אגרא סגיא ומהאי אגרא חנה מנכינא
 לכו בחאי דעבידנא לכו נסין ואחין וחמהן צינן לאפקא לכו ממצרים. דא
 חיבא דקאחשבינן יסיב נין דחיהו אודחיהו דחתי באחר דבעי לאזערא
 כנוגא דבאחמינוך אחיך ודכוחיה. ואמאי חשביה חסיה עבדה חנה דחתי
 למימר דעבדה סגיא דעבדי לקב"ה חמן קב"ה חקטין ליה צינן נסין דעבד

מאגרים דאי אמרת מוכין מאי רבוסא דעבדי ליה ניסא אחרא הא בניסא
אחרא אפסיד נמי מאגרים ואי אודי נמי בניסא אחרא עבדי ליה אחרא
והתנאי נמי על ידא דניסא אחרא מאגרים ואי הכי בניסא פירחא התנאי לוי
כל אגרה דליות וגא השתאר גביה מידו . אלא ש"מ דאי אודי על ניסא' בהא
דעבדי ליה ניסא אחרא לא מוכין ליה מאגרים . ולא חיימא דעבדי לוי ניסא
אחרא למפרע ליה אגר אודאוסיה דאודי לקב"ה דאי הכי טפי כו"ל לאתוי
אגרים בעלמא דאפי ולא יפרעין בהאי עלמא . אלא ודאי דבהאי דאודי על
ניסא' הית ליה אגרא רבנא דאע"ג דעבדי ליה ניסא אחרא עכ"ד השתאר
נמי ליה אגרא דהא אודיא לא מוכיב ליה לעלמא דאפי . ועצמא דבהאי
דאודי על ניסא' ועבדי יקרא לקב"ה ואוליף נמי לאתריה למעבד הכי כו"ל
מוכי לחייביה ואוליף לון ליקרא שזיה דקב"ה ואגרים סגי עובא דלית ליה
שיעורא . ועל דא גבי יכודס דאודי על חוביה דאיכו אחי על סגור וגרים
נמי לרחוץ דיתוב בחיובתא וודי על חוביה . אככי אמ"ל יעקב יכודס אהה
יודך אחך דבאודאס דידך גרמא לאחך דודי כוונך ודא היגרס לך דידך
בעורף חייבך וחדיר יתעביד לך ניסא בגין דעבדת יקרא לשמי' דקב"ה . וכ"ל
בהאי דאודי לקב"ה בניסא' ועבדי ליה יקרא חייבוי ליה כדין ולא יתנאי ליה חו
מאגרים ריכני ליה נמי הדלקתיה . ודא איכו עעמא גבי אליהו דכד השעביד
לוי ניסא' כמה דכתי' וספול אש' ה' והאכל אש בעולם ואח העלי' ואח החבני'
ואח העפר והמים אשר בעלה לאהס . ודא ניסא' רבנא דאשחני ממוכנא
וכשחא בניסא' אהנאי לישראל מאגריהו . בניסא' כתיב וירא כל כעס ויפלו
על פניהם ויאמרו ה' הוא האלדים ה' הוא האלדים דבגין דחילוי דילמא
יתנאי אגריהו אהא חודו לקב"ה ואמרו ה' הוא אלדים . אככי אחרמיזו
בבראשית' ב'אותו' רגע' אה' שבחיו' יחברך' תאמר . וחימא כגומל לחייבים
עובדו שגמלני כל טוב דהאי ניסא' דעבדי לוי איכו עבא לוי וכל עבין דעלמא
הית ביה ולא חיימא דאתנאי מאגרא דילי . הס"ד חודו לה' כי טוב וחימא
גם זו לעובד ודא יכא לכו לעולם חסדו דעביד לכו נסין וחסדן ולא במאי
דסקיל אגריהו . ובגין דבעי לאודווי בניבורא לפרסומי ניסא' כמה דכתיב
וירוממוכו בקהל עם אככי נעין סופא דאורייתא לעיני כל ישראל בראשית
"בחור' רבים' אהלל' שמו' יחברך . ובגין דבעי מיסא' עשרה וחדוי מינייהו
רבין כמ"ד וכמושב זקנים יבלגוהו אהא אחרמיז בבראשית' ב' דאיכוי חרין
בחדים ר"ש דאינון רבין אהי"ת ר"ת אה' ש"ס י"ד' תהלל . ובגין דא ברא
אלדים אה' כשזים וכוי לזרע ליה ולשבחא יקריה כמ"ד ואללדים עשה סיראו
מלשני' : ותנאי חוי דיעקב נמי הכי עבד כד דחיל מעשו אחוי ואודי קמי'
קב"ה אגיסין דעבד עזיה בגין דיתעביד ליה ניסא' אחרא . הס"ד בפרשת
ושלח קעניתי מכל החסדים וכל האמת אשר עשית אה' עבדך כי במקלי
עברתי

עברתי את הירדן הזה ועשה כיימי לשני מחנות . ולבריו דמלך אית לן
למדרש בני קראי דפרשתא דא . כה"ד ויירא יעקב מאד ויגזר לו ויאמר את
יבא עשו אל המחנה האחת וסכו וסי' המחנה הנשאר לפלטה . ואית לאהערה
אזאי כתיב ויירא יעקב ויגזר לו דאחזי דחדא מילתא היא . ותו מאי דכתיב
וסי' המחנה הנשאר לפלטה ומג"ל הא דשפתא משרייחא חדא . אי תימא
בגין דאבטח ליה קב"ה הא איכו קאמר קטנתי מכל הכסדים וגו' וכיון דחש
דאמעיעו זכוון דיליה בגין טבין דעבד ליה . אי הכי אמאי לא חש דילמא
יקטול עשו משרייחא חניינא דהא לפוס מלוי לא אחזי חו לניסא . ותו מאי
ויסי' המחנה ויסי' המחנה כול"ל . ותו דהא קב"ה אמר ליה ואהיה עמך
ומג"ל דינטר נמי לבנוי אימא דלדידי דווקא קאמר . ותו אית לאהערה
בהני קראי דבחר הכי דאחזי דמלוי דיעקב לאו רישיוכו סיפיוכו דברישא
קאמר ה' האומר אלי שוב לארצך ולמולדתך ואיטיבס עמך הא טבא חדא .
ובסי' קאמר ואהיה אצרכי היטב איטיב עמך דאינון חרין טבין . ותו דלא
חזין דאמ"ל בהאי ליטנא . אלא בריו דמלך הא אוכחנא דאי חודי הניסין
דעבד עמי קב"ה חו לא מנכין ליה מאגריס אלא דאחזי אית לן למימר דלא
מנכין ליה הניסין דבחר דאודי דבכא כיון דאודי ברישא יכני ליה אגרא
אאודאס דיליה ולא מנכין ליה אבל הניסין דאחזי דמלוי ליה ברישא דלא חודי
עליוכו בהא ודאי מנכין ליה מאגריס . ויכנין כס טעמא דכד חודי בניסא
עבדין ליה אחרא ולא מנכין ליה מאגריס בגין דאיכו מחייב לאודוי מדאורויס'
ואית בהאי פקודא דעשה דהא חנן ברכוס (דף נ"ד ע"א) חייב אדם לברך
על הרעה כסם שהוא מברך על הטובה שנאמר ואהבת את ה' אלדיך וכו'
ובכל מאדך בכל ממוך . דבר אחר בכל מדה ומדה שהוא מודד לך כוי
מודס לו . ואית לאהערה אמאי אלטרין לחנא למימר דבר אחר ומאי אהא
לאוסופי . ותו אמאי שני בליטניס דברישא קאמר חייב לברך ובסי' קאמר
הוי מודס לו כול"ל בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוס מברך . אלא דבליטנא
דכל מאדך אית ב' חלחא פירושי . חדא מאדך ממוך . חניינא מאדך
ליטנא דמדה . חליחא ליטנא דהודאס . ובגין דלליטנא קמח דמאד ממונא
לא משחמע כלל דמחייב לברוכי על הרעה ולא על הטובה . דהא קרא קאמר
ואהבת את וגו' והא אחיידע דרחימו איכו בלב ואי הכי קרא הכי קאמר
דירחס ליה לקב"ה בין אי נטיל נפשיה בין אי נטיל ממוניה ולא אשחמע
מקרא דמחייב לברוכי ואיכו פקודא דחלי בלבא ולא במילולא . אהכי קאמר
חנא דמדכני קרא ולא קאמר ממוך כהדי' ש"מ דמאדך כליל גוונא אחריני ועל
דא קאמר דבר אחר בכל מדה ומדה הוי מודס לו דאחכליל בקרא דא דירחס
ליה בכל מדה ומדה בין מדה דפז ובין מדה דביש אט"ג דלאו איכו
בממונא . ותו אשחמע דכתיב לאודוי ליה בפומא . היינו דקאמר הוי מודס

דא'כו קו המדע ואלו הכי כה ודאי דכולא כוין מחמיו ודא' חוכו עבא דידע
 דלא עביד לי דינא כלל ואפי' אלמשרייתא חדא ובהא דקאמח עמך חרדיו
 וחדכו בכדאי קאמר ולא פליגא מדחילו דיפתחון זכונן האשחארב צבתי
 דכה כסחא לפוס אצטחוחיס צעו דליעביד לי ניסא דלא ליקטול עשו אפי'
 משרייתא חדא אככי סמא דכאי דחילו לאודווי אנוסין דעמד עמך בקדמית
 כס'ד קטונתי מכל כחדים וגו' ובשחא לא מנסיך מכוון דידע וצמך דלא
 הימא דקב'ה קאמ'ל ואיטיבס עמך בחר דחוכב לאשעא דוסר אל ויאסא
 קאמר ואסא אמרנא היטב איטיב דהיטב איכו מקור ואיסי חדיר דכאל אמתג
 ושמרחך בכל אשר חלך וכדר אמרנא איטיב דאיכו בחר האתוי' לחכך ישר'
 ותו נמי במאי דאמר וסיה כמחנה הנשאר לפליעס . דיעקס אסתפק דילמא
 יקטרג עליה טענא אחאי דנסיב חרוי אחיוו ואככי פלגיכו למורג' הוא
 שליט דינא במשריית' חדא כה ודאי איכי כיה דעבדא איכו' למיכוו מחקסבא
 לי בחר אחסא דידע . ואלו ככי כה ודאי וכיס כמחנה הנשאר לפליעס דלא
 עבדא איסורא . ועל דא בחר בני מיילי אשאבך בצדוים שרוו דעשו ולא זכיל
 לי ויגע בכף ירכו ובחר ככי אחרפי כל דא לאודווי לים דלא איחשלו אסור'
 דחרסין אחווא. והו נמי בני שמוס וקכו לים ושהאל לשימח דאי אשמוס
 עלי' מידי כה אזלא כה גיורתא בשנט קסס דאחווהח מחלס העינין לחולס
 ודוד מלכא נמי אהער בהא מילתא דאודייתא וליף לסי מועקב ק'ס'ה אהס
 סחר לי מלך חרני ועעביד ליניסיך בעמורו וצבא בעוחא לא חוישט' דילמא
 ינכון לי מכוון דידי כה אנה עביד רטי פלט דאודינא על' דאללס לן
 בניסין דורך כס'ד חסיבנטי סלס דחדיר אנה מושינא לך וכל המודים צעשו
 עבדין לים ניסא אחרא ולא מנכו לים מכוון דיליס . דא איכו דסמך סיפא
 דאודייתא לכל האווא' וכמופס' דעפי' קפ'ס' ניסין צוימנ' דכווי דינא בעלמא
 כס'ד ולכל כיד כחוקס . ובדא איח לכל בה נס' מורא גדול דילמא יפתחון
 לים מכוון דידים לכה מילתא חקין משה חיקונא דידים כס'ד אשר עשה
 משה . וכיכא חקין דאיכו אמר ואסבס אח' כ' חלדיך וגו' בכל מאתך בכל
 מדע ומדע שמווד לך כוי מודה לים . ומיכא יליף כה מילתא אהס קאמח
 לעיני כל ישראל דאיכו הוא דיעקב דאחקרי ישראל ככי עבד האשה קטונתי
 וגו' כדאמרן ואככי בהאשים "בחון" רביס "אכלל" סס"יס "אמיד" וצניף דת
 ברא חלדים וגו' לאודווי לים חניסין דעבד לכו . וצניף דא' זימנין דהארתן
 ביחס חכו ובכו וחשך דאילדי אעפא ואחסיך עלמא . וכס'ד ורגת' חלדוים
 מרחסא דכאי אעפא איכו דוחא דדינא דאלדוים כמ'ס' אטף ס' אשחא וצחפ
 ככי כוי רחמיס כס'ד ע'פ' כמיס . וכיכא כוי רחמיס וואמר חלדוים ישי' חלדוים
 דאילדי אעפא . ובהא חכי אהודמפסיך בימי צונו ובויו אעפא וחדא חשגא
 ושעחא נהורא . ואמא עבד קס'ה חכי אלס וצניף דלודו לים כולל עלמא

וידחלון מיניו במ"ה ובחלדים עשה שירא מלפניו . ודא חיכו דחנן כהם
 בצרכות ועל ברוחות חומר ברוך שכחו וגבורתו מלא עולם דבעי לאודווי
 לקב"ה אזעפא במה דאורי ליה על ניסין דעבד עזיב . היינו דסמיך זעפא
 דאורי וסמיך סתה לבראשית כדאמרן . וסו ויאמר חלדים יכי אורי
 כמ"ד בהם חמר חבוי גמירי דזעפא כליליא לא כוי וסא קחזינן דכוי ככות
 דאפקיל ביממא סה"ד ויאמר חלדים יכי אורי דזעפא ליכוי ביממא דאורי
 דאורי ביממא . ויבדל חלדים בין האור ובין החשך כליליא לא כוי וחי חזית
 דכוי דא חבוי ויכי ערב דכוי כליליא . בנין דויכי בוקר דמקמי ככי אחזיל
 ביממא :

עג) ורתי בראשית וגו' את השמים ואת הארץ . תכי כה רש"י ז"ל הכי
 במים קדמו כמ"ד ורוח חלדים מרחפת ע"פ המים . וחזון
 שמים מאש זמים נבראו . ובאורחא דדרשא נימא דבחיגיגה קאמר ר"י שניה
 רקיעין סן שנאמר כן לה' חלדיך השמים ושמי השמים . ריש לקיש אמר
 שנעש רקיעין כס ובחוקי' אחרינא חמר דלא פליגי . וכשהא נימא דבראש
 השנה חנן דמוח לורוח לבנות סיו לו לה"ג בטבלא ובכותל בעליתו וכו' ופרוך
 כהם ומו שרי וסכסוב לא חעשן אחי כדמוח שמי . ופרוך חבוי לא חסרה
 חורה אלא שמשין שכמדור בעליון ודא חבוי בקיע שביעי דדויקין אחי .
 חבל חמה ולבנה וכוכבים ומזלות ברקיע שני חינון ושרי כדפירש רש"י ז"ל .
 ודכוותה ככי נמי נימא דרב יסודס קאי אמדור כהחחון דליה זיב חלא
 סרין רקיעין וילון וסנינא רקיע דזיב חמס ולבנה ודא חבוי כשמים ושמי
 כשמים . חבל כמדור בעליון חבוי חו' ס' רקיעין וכוו שנעס כדר"ל . ודא
 חבוי דאמר בראשית כדמוחא כהא חלדים את השמים חמש שמים דחינון
 ס' רקיעין דלעילא ממדור כהחחון וחינון לא אחידע מכיכא אחעבירו דהא
 ודאי לאו מאש זמים דעשיס אחעבירו וקאמר ואת הארץ דא חבוי חרעא
 דישתאל . וחסבי חבוי כהא סידיעס וכדאמרן פ"ק דעשניס חרץ ישר' נברא
 סקילס וכל פעולם כולו נברא לנסוף שנאמר עד לא עשה חרץ וחולות וכדר
 קאמר ובארץ היחה חכו וגו' חבוי חרעא דחולס לארץ דברא לה כהר סכוי
 וס"ג ברא רקיעא דכס דחבוי מדור כהחחון דחבוי וילון ורקיע חנינא דעלי
 דביס חמס ולבנס . ועליוסו חמר ויאמר חלדים יכי אורי דחבוי רקיע
 דביס חמס ולבנס וכו' ובנין דברא ככדיס וילון דחבוי חסך חבוי קאמר ויבדל
 חלדים בין האור דחבוי רקיע ובין החשך דחבוי וילון . ודא חבוי ויקרא
 חלדים לאור יום דרקיעא חנינא דחבוי רקיע חסגלו ביממא דוילון עאל לנו
 ולא אחחון . ולחשך חבוי וילון קרא ל' לחוסף כליליא . וחסבי שני כלישניס
 כסיפא ויכי ערב ויכי בוקר ולא קאמר ויכי חסך ויכי אור יום . אלא דחסך
 ואור חסךסון סרין רקיעין גוש"הו . ובזימנא דמשמש רקיע חסכוי בוקר .

וצמח דוילון חקרי ערב דהשחח היערב שמעח ואדכי יומא' וזנחר
 דחקין לרקיע חנינא' אחר צימא חנינא' וסי רקיע בחוך כמים ואיון
 חיקרון שמים דאחעבידו מאש ומיס דעשי' ואיכו מדור כהחון. וחו נימא
 דרב יכודס לא פליג אדר"ל. דבוזרח צפ' דלך לך (דף פ"ה ז') חנינא
 שבעה רקיעין ענד קב"ס לעילא וכולכו לאשחמודעא יקרא דקב"ס וכולכו
 קיימין לאודעא רזא דמסימנחא עילאס. ח"ח חיס רקיעא עילאס סחיס
 לעילא מיניכו דחינון שבעה ודא חיסו רקיעא דדבר לון וסיר לון לכולכו
 ודא לא אחיידע וקיימא בשאלחא דלא ידיעא בגין דחיסו עמיק וסחיס וכלא
 חווכין עליה ובג"כ חקרי מי כמה דחוקמוס דכחיב מנען מי ילא בקר
 וסאי הוא רקיעא עילאס על כל חינון שבעה. ואיח לחחא רקיעא דחיסו
 חחאס מכולכו ולא נסיר ובגין דחיסו חחאס דלא נסיר סהו רקיעא דעליכו
 אחבר ציס ואלין חרין חחון כלול לון בגווי' וחקרי יס דהסוה עילאס דחקרי
 מי בגין דכל חינון רקיעין אחרנין אשעבידו נחל ועאלין לגביה וכדין חיסו יס
 עילאס וענד חיסין ונונין לזניכו וכו' ע"כ ומשחמטן מילוכי לפוס פשעא
 דרזין דשבעה רקיעין חינון חג"ס נה"ס ואינון זו"ן דחיליו' ומיניכו אשחמודע
 רזא דמסימנחא עילאס דחיסו חיימא עילאס דאחקריחא חמונה כד מחברת
 צאבא כמה דחמר רשב"י (בהק' חיקוים דף ה' ע"ב) חמונה דא חיימא
 עילאס מסערה דחסר דבס וכו' ומלכות אחקריחא חמונה חיימא חחאס
 ובג"ד ז"א חקרי חיס חמונות חיימא כד חיסו רב ברכות דכד חסי לוי' שפע
 מחמונה עילאס ויסב מיניס למלכות דחיסו חמונה חחאס חקרי חיס
 חמונה ודא חיסו רזא דמסימנחא עילאס דחיסו חבור' דחרוויכו כהדא דחיסו
 אחיידע מחילא דבגין דיכוו דחינון זו"ן דכד מחברו זו"ן מיניכו חירע
 דאדווגו חבא וחיימא דחין קב"ס נכנס בירושלס של מעל' עד שנקנס בירושלס
 של מעס. ובגין דחין ליס לון רשוחא וחילא למינדע מאי דסוס לעיל' מזו"ן
 דחינון עלמין וכוורין דאחכסין חן עבדין זוגא לזו"ן ומיניכו אשעביד
 כה"ג לעילא ממילא. וסאי רקיעא דסחיס לעילא מיניכו חיסו יסוד דניס
 וחיסו דדבר לון ונעיל לון וסלקין למיכו בניס דחינון מ"ן דחו"א. ובחר כפי
 נסיר לון לכולכו דבחר דסלקי למיכו מ"ן חסי לכו חור דחיסו מ"ד דחסי
 מאימא. וחיסו לא אחיידע דיסוד חיימא קלר חיסו ואסזייס בגו ז"א בחח
 דליס וסכורא דליס לא אחפסט לכר מגופא דז"א ולחו חיסו חיסודא דחחא
 דחיסו חרין ומיניס גפיק יעקב וחו נפיק מיניס סכלא לכר מיסודא דז"א
 ובג"ד יסודא דחיימא קיימא לשאלס בגין דחיסו סחיס דלא נפיק לצר מאי
 ועמיק דחיסו יסודא דחיימא יסודא דאחחא ומיניס דינין מחערין סה"ד
 מנען מי ילא בקר. וחיסו קיימא על כל חינון שבעה דחיסו סופס
 דמסגבא על בגין. ורקיעא חחאס חקרי רחל נוק' דז"א דחיסו אשפקל יח

דלא מאגרא עד דלחו לה גבורך דבינה. דבשר דאסחויס יסודא דבינה נחזה
 דז"א מהחם דבקע גופא דז"א מאחוריו ומתמן אחו חו"ג דילים לבתר דרחל
 ומתמן ותחת גופא ודא איכו דרקיעא עילאה החסבר בהחאה ומ"י דידע
 דחיון חמשים שערין בינה חספשו ברחל וחסקריאה יס. כנוונא דאימא
 עילאה דבר דסקין זוף לנבא חסעבדו נחלים דנסבי מאימא דאיכו אהיה
 רבועא דאהיה חספן דם וכל ספירה מאינון ז' ספירן נטלה חרין
 דפועין חרין דמיס דסקין לחושבן נחל וכד סלקי לנבא איכו יס עילאה
 דחיון יתה תקדון בחושבן ז"ר ויחבי בגווס דאימא וכל עוד דחיון בגווס
 הויא מם ספומכ ודא איכו יס חבל בחר דנפקי מגווס וחיון ינקין מינה
 חסקריאה מי דאיכו מ' פתוחה היכבא לבנין דילה נבזבזן וחוג דחיון ז"ר
 ובפרשתא דוילא (דף קס"ב ע"ב) ח"ח חרין דקיעין חיון ואינון סירוחא
 וסאימא דא כנוונא דדא סירוחא דקיעא חסמאה דביס סקיעין כל ככבייא
 זשיח' ורברבין ודא איכו דקיעא עילאה סהימאה דקשור כולא ומיניס נפיק
 כולא ואיכו חסמאה מחתא לעילא ואיכו סירוחא למיפק מיניס כולא כך איכו
 דקיעא חסמאה מעילא לחסא דביס סקיעין כל ככבייא כל נכורין ובזינין
 ופוא געיל כולא ודא סאימא דכולא זכני חרין דקיעין חיון בינה ויסוד ובכו
 חירין דכבודא וחיון הסמים דאיכו יסוד ושמי הסמים דאיכו יסוד
 דבינה זועל דא חסקריאה שמי דאיכו בינה דחסקריאה ס' דאיכו מ"י
 והיס לקיס דחמר סנעה דקיעין בס קאי חסג"ח נה"ס אי נמי חרקיעין
 דעטיה דעלמא דין. וכללוחא דכולהו דקיעין חקרי שמים נוע' שס מי יס
 דחיון בינה דאיכו מ"י ז"ס דאיכו מלכות. הס"ד דחמר שלמה מלכא כי
 בעה חכמי מאיס ולא בינה אדם לזי דחע"ג דלא זכנה לדרגא דמסה דחקרי
 איס סאלגיס זה מסה האיס דאיכו מיסודא דחבא. ולא בינה חרם ליה
 דארם מקמי דחב זכי לנשמה דאילוח דאיכו בינה. ולא מבטיא הא דלא
 זכנה חלא דחו נמי לא יליפכא חכמה. ועכ"ד ודעת קדושים חינו חוג
 דלחו מחו"א דחיון קדישין וכני חו"ג דחיון מחפשטי בגופא דז"א חרע
 אית בי חולא למידע היכו אחו ליה סיינו דסייס מי עלה שמים וירד דז"א
 דחקרי שמים איכו סליק לבינה דחקרי מי וירד דאיכו סליק למיכוו מ"ן לבינה
 וסופו סליק מ"י דאיכו בינה חספ חרם ז"א דחקרי רוח בחפניו דחיון יד"ס
 דחיון חלת ז"ר דסקין לחושבן מ"ב. ועל דא דסם מ"ב איכו סליק לאו"א
 וינתה דסו"מ מ"ב מים בשמלה דבני מוס דחיון חסדים וחיון מוחין דז"א
 חסו ליה מלובסקן בנה"י דאו"א דאיכו הויא מלכום דאיכו שמלה למוחין דז"א
 ובתר דחסקן ז"א מי סקיס כל חפסי חרץ דכל קלוות דידע חסרבו וחסנדלו
 על ידא דמי דאיכו בינה דבר דקיעא ביגוח דחיון גבורך דחיון לם מבינה
 בה בעחא קמת וחסרביס וכוונא שיש גסום ע"א גאי ח'מא וחסא

חסקריאה

דב"ה

החקריהם מי' ההם קאמר מה' שמו בגין דלא אחיי דע וקיימה בשאלתא מה' שמו
 אחכי חקרי מי' ומו"ם שם בנו דשמו רברבא דאייכו ז"א אחקרי מ"ם כי חדע
 חיבעיה למינדע. הס"ד גדול'ס' ומסולל' מאד ולגדולתו חזין חקריה דהא
 אחידע דכד אהו ליה מוחין לז"א דאייכו ח"ו'ב אחקרי גדול' וזייגין אהו ליה
 מלובסין בנה"י דאימא הס"ד ולגדולתו דאיהו כה"י דאיהו דהתלפ"ס ביה
 חין חקר דליה לך למחקר מאי' היא כמד"א במופלא ממך' אל' החקריה ומכסהא
 לא חיקשי קושיא דרש"י כרי המים קדמו וחו' שמים חש' וחו' דקרא ככי קאמר
 בר' רבבא דאיהו בינה דאיהו ראשית שירותא לאפקה מיינה כולא ברא
 חלדים דאיהו אחוון אל"ס י"ם דאייכו ו"ק' כל' חדא ליל' מו"ק מושבן
 אלה ויס דאיהו מלכות ודא את' השמים ואת' הארץ דאייכו ח"ו' ומ"ל
 ודדר קאמר דבחרייכו ברא ארץ דעשי' וס' ארץ יתה' חסו' וצ' דג' ולא חיקשי
 נמי קושיא דרבי ילחק מה' טעם פחה בבראשית דהא ככי שמים וארץ
 כולכו סוו' ואחבריהו וקיימו' בגין לאשתמודעא יקרא דקב"ה ודא איהו עוקרא
 דבריהא לאודעא יקרי' ויח"ר' אחזי' יקרי' ברא' ממה' דאחזי' בפקודה
 דפקיד' כחדש הזה לכם דהא בחי' חס' נדקת מה' חתן' לו' ומה' מידך יבקש'
 ודא איהו דקאמר עשו ליעקב וירא את' הנשים ואת' הילדים דנשים' איטן
 לאה ורחל דכיון דכיון דאיהו לקבל' מלכות דבינה' אמר' עשו' ה' ודאי חקין
 יעקב אחי' דרגא דבינה' ומכל' שכן לשי' סטרין דז"א דאייכו להאי מיינה
 אחכי אמר' מי' אלה לך דמי' דאיהו בינה' ואלה' דאייכו ז"ק' דז"א אינון דילך
 דחקינה לכו דבנין אהו מבינה' דאיהו חסיה' וכל' דא' חוהא' חוהא' עשו על
 יעקב דכיכי יכלח לחקוני מי' ואלה' ואחיי' ליה יעקב הילדים אש' חזן חלדים
 דאחו לי בחן מחנת חנם' ולא מבטיח דלא זכינה' לחקנה' עלמא דאלילות
 דרגא דבינה' דידי' ודז"א דידי' אלא חפילו מלכות דידי' לא חקנית ואכתי
 אלא בדרגא דעבד ולא בן דאיהו מחלילות' אלא עבד סיגו דקאמר את עבדך
 וחו' ב"ה דבראשית רברבא כמה דאמרן דעבד' שבעה דקיעין לעילא
 וכולכו לאשתמודעא יקרא דקב"ה ודא איהו רברבנותא דילי' ושרותא דילים
 ככולכו עלמין דא' איהו דסמיך לעיני כל' ישראל דליחזון יקרא דקב"ה ורברבנותיה
 אחכי בוח' רברבא דבנין דליחזון רברבנותיה ברא חלדים' את' השמים
 ואת' הארץ דכד חזו כפי כמה גדולים מעשה' ה' וס' את' דקיעין דאחזקין עבד
 קב"ה וליה מאן דיכיל למעבד עובדו' ביה דחלי מרברבנותיה ומקיימי פקודין
 דאורייתא ואחכי אחחיל בבראשית ובבריהא עלמין משום כה' מעשי' כגיד
 לעמו דבש' ליכרעון ב"ה גדול' ה' מכל חלדים' וליכרעון פקודי' ז"א לאו
 כפי וס' ארץ יתה' חסו' וצ' חלו מעשי' ס' דשעים וצ' חסו' טעמא אחרינה'
 לידע קב"ה דעתה' דין ישראל למחשך אנפיהון בגלותא זמני' וס' סניחין
 ומסניחו' סניח' איטן דחו' דלא נפקו מגו' גלותא איה' מיטיבו דח"ו

אחי אשו מפורקני' ודא גרים לון למשבק לפולחנא דקב"ה כד מסחכלי בעובדוי
 דעביד שמיא וארעא וכל דאית בהו מם גדלו מעשיך ה' כדרי וסימני דאית
 בחיליך למעבד יתיר ממה דחשיב בר נש . ואורכא דגלותא מסגיאנא' חוביבון
 וכד מעא זימנא דפורקנא אחי בעתה אחישנא ולא כמה דחשבי טפשיא דעלמא
 מבלתי יכולת ה' למפרקינכו אנת לון עד כדין בגלותא . סיינו דסיים ורוח
 אלדים מרחפת וגו' ודרשי לה זו רוחו של משיח . ואחתי עד השתא חנן
 סימנין דליתי משיחא בעגלא ובז"ק ויאמר אלדים יחי אור . ובסכוא זימנא
 אבדיל קב"ה בין אינון דאית לון נהורא למינדע חוקפיה דקב"ה ובין אינון
 דאזלין בחשוכא ולא סימני ביה בקב"ה . דא חיכו ויבדל אלדים בין סאור
 ובין כהשך ובסכוא זימנא וכלכו גויס לאורך ומלכים לטוגס זרחך ואחגלי
 נהורא דיליה כמה דאחגלי נהורא דיממא . ודא חיכו ויקרא אלדים לאור
 יום : **והנ** באורח רמיזא שאיל עשו ליעקב מי אלה לך . הו אנת ידענא
 בך דלא בטעי' בזימא ולא דריף בחר נשין וחזותא דילך דאנת איש חלק אחוי
 הכי דמאן דשטיף בזימא שטרא דידים אחרבי כמה דאחיידע . ואי הכי מי
 אלה אלין ארבע נשין דאינון לך . ואחייב ליה יעקב הילדים אשר חן אלדים
 אה עבדך אינון גרמו לי למיסב ד' נשין דבגין דחזת חדא דלא אהעדאח
 יכבת לי שפחה דידם . ואידך נמי עבדת הכי בגין דאשעכבת וחרתי גרמי
 לארבע . ותו אמ"ל באורחא דדרשא אלה אחוון לאס ואיכו שאיל מי לאה לך
 דאח לדיק וסיכי נסבת לאה דאיכי חולקא ידי ותו דנסבת חרתין אחיות .
 אהא אחייב ליה ויאמר אלדים אנת כרשותא דאלדים על ידא דמדרס שס ועבד
 דאחרי בשמא דאלדים דשרי לי למעבד הכי . ואי בעית סימנא דככי הוא
 בגין דאולידו לי אינון סימנא להא . הו"ד הילדים אשר חן אלדים :

ואית לך למינדע דאע"ג דלא אחזי לגברא חייבא למנדע הכי מיילי
 דדרשא ורמיזא וכ"ש אורח רזא דאמרן מיכו לאו חווסא חי דרישנא
 מיילי דידים כמה דאמינ' . חדא דנימא דניבא ולא ידע מה ניבא . ותו דבקיטע'
 כל מיילי דאורייתא אינון לבושא לרזין דאיש כהו ובגין דא אחרי יפס שיחתן
 של עבדי אבות יוחר מגופי חורס . ותו דככא נימא דמזליה דעשו דאיכו
 שרו אחווכה בסדי' דיעקב ואחייב ליה . ואחזוי לאחרכא כהא מילת' בדוכתא :
(עד) בראשית . וסמיך ליה לעיני כל ישראל . בריש אוריית' חוליף
 לבר נש סיכי ליעביד לאחקנא גרמי' למיזכי ולאסחלקא
 דרגא בחד דרגא עד דמטי למיכוני לי' נשמחא דאלילות דכד זכי לה אבעחוסא
 אית ליה דאחרחק מיניה יא"ר ולא חב בשלותא אלא חי יכוין גרמיה למיחב
 ברעותיה דכדין אסחלקא מיניה נשמחא דאלילות כמה דכוס באדס"ר רוכמ"ד
 רשב"י ז"ל בחיקונין דיליה . ואית למינדע דבעי ברישא לחקנא נפש דידים
 דאיכי מטעיה בכל חולקין דילה דהוו מעשים וברא זכי בר אהעסק בפקודין
 דאורייתא .

דאורייתא לחוד ובהסווא זימנא אחרמי לשכינתא דיתבה בגלותא צימנא
 דחורבן ביתא ואיבי בהסווא וכי נמי דכוותה האי נפשא דבר נש דלא חיה
 לה רוחא דיצירה ליה לה נהורא ולא סכלא לאסתכלא . וכד יוליף אורייתא
 וחני ויהדר חני אורייתא דבע"פ לשמה כדון זכי לרוח דיצירה , ודמי לאיתחא
 דחני בעלה וזן לה ומסקה לה . ואי אשחל ויליף רזין דאורייתא כדון זכי
 לנשמתא דאיבי מן הכריאה ואיבי אנהרה לרוחא דנגויה ואוסיף חכמתא על
 חכמתיה וכדון אחקרי גברא שלים דעליה אהמר ויגברא אלדים את האדם
 בצלמו . וכד הוה ליה נפשא לחוד הוה יניק משמא דאדני לחוד . וכד חתי
 ליה רוח ע"י דעסיק באורייתא לשמה זכי לשמא דהויה וכד עסיק ברזין
 דאורייתא זכי לנשמתא ואחמטך עליה חילא משמא דאיבי נמי . וכד זכי
 לחלחא חלין אדני הויה איהי דסלקי לחושבן יב"ק כדון שלים אהמר ה'
 הושיעה המלך יענונו יביום קראנו ר"ח יב"ק כל דא אמרי מארי דרזין (ש'
 הגלגולים דף י"ח ע"ב) . ותו אמרי מארי דרזין (ע"ח ש' הארח המוחין ספ"א)
 דיעקב נמי הכי הוה ליה דאחקין עובדוי וסליק דרגא פחר דרגא ובריאה
 אחקין למיכויו מרכבה ליטקב דלבר דאיכו נפיק ונקע מנהורא דז"א דלגו
 וחמן אהעביד נהורא דיעקב לקבליה דז"א ויעקב אנונא אהעביד ל' מרכבה
 וכדון לא אחקרי שלים . ובחר הכי אהעביד מרכבה ליטקב פנימאה דגנו
 ז"א וכדון הוה שלים ע"כ : **ר"ן** אמרי בדוכחא אחרא (ע"ס ש' מוחין
 דחכמות פ"ב) דיעקב אחקרי קטן בנה הקטן דכדון הו"ל מוחין לעיבור
 דאינון חרין זימנין אלדים דאינון חושבן עק"ב ובסדי עשר אשוון דחרין
 אלדים הוו חושבן יעקב ע"כ : **ור"ן** אמרי מארי דרזין (ש' הארח המוחין
 פ"ב) דיעקב דנפיק לבר מז"א חיה בקלוין ידיה חרין נהורין מסטר' דשמאל'
 עשו אחוי דיעקב ובג"כ לא אהגייר . ומסערא דימינא נהורא דערב רב בג"כ
 אהגיירו ע"ס . השחא חיה לן למדרש דדא איכו דחיל יעקב מעשו באורחא
 דרזא . דהא אחיידע דכד חרין גוברין ינקי משורשא חדא לא סגי דלא יכויו
 פלוגחא ודבבו ביניהון בגין דדא בעי לינקא מהאי שורשא ואידך בעי לינקא
 מחמן . וכ"כ גבי יעקב ועשו כמ"ד ויעקבני זה פעמים אח בכורתי לקח וגם
 עשה לקח ברכת . וע"ד אחא יעקב לאזערא גרמיה ולמימר לעשו דלא
 זכינא למינק מידי משורשא דילך ובדא חטא דעמיס דעשו . היינו דחמ"ל
 ברישא עס לבן גרתי ודרש'י וחרי"ג מלוח שמרתי ויהי לי שור וגוי ואשליחה
 להגיד לאדוני למלא חן בעיניך . ואחא לנחומי לערי' דקנאה אלביש צ"י דחיה
 ל'כל הכי . ותו דנער חרי"ג פקודין ומאי סייכי בני לאשכחא רחמיך בעינוי
 דעשו . אללא דאיכו חמ"ל דאכתי אנה שפילנא מינך עובא . דהא עס לבן
 גרתי דאיכו לא ידע אורייתא כלל ולא יכלית לאהעסקא באורייתא למזכי
 לרוח דיצירה אללא דחרי"ג מלוח שמרתי דאינון פקודין דעשה דבבו זכי ב"כ

מעין

פ' וישלח

מים

וְהָיָה כִּי יֵצֵא יְהוָה מִן הַיַּרְדֵּן וְהָיָה יְהוָה מִן הַיַּרְדֵּן וְהָיָה יְהוָה מִן הַיַּרְדֵּן וְהָיָה יְהוָה מִן הַיַּרְדֵּן
 לְנַפְשׁוֹ דַּעֲשִׂים וְאֶחָדָם לְשִׁכְנָתָם בְּיַמְנָה דְהוֹרֵבֵן בִּיתָא דְרַחֲמֵי בַחֲשׂוּבָא . וְהַסּוּחַ
 חֲנַנְיָה דְקָדוּשָׁה שְׁלִים לְיַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל לִי שׂוֹר וְגו' . וְהָיָה כִּי לֹא סְלִיקָא לְדַרְגָּתָא
 עִילָאָה דְחַתְּמֵי כְּלָרְ קִנְיָאָה מִנְּהִי . אֲלֵלָּא דְבִקְשׁוּטָא חִיבָא עִסְקָא בְּאִוְרִיחָא י"ד
 שְׁמִינְיָ עֲבָדֵי שֶׁסְּ וְעִבְרָה וְזִכְרָה לְרוּחַ דְיִצְחָק . הַס"ד בַּחַר כִּכִּי וַיִּירָא יַעֲקֹב מֵאֵד
 וַיֵּלֶךְ לוֹ . כִּי אֲמַנְתִּי כְּפִילִי אֲלֵלָּא דְקָרָא קְאָמֵר דְחִיל עֹבָבָא חֶע"ג דְוִינֵר לוֹ דַּעֲלֵמָא
 דְיִצְחָק כִּינְיָא לִיבֵי . וְת"ט חֲמֵרֵי דְבִנְיָן שְׁמָא יִגְרוּם כַּחֲטָא . דְבִנְיָן דַּעֲלֵמָא
 דְיִצְחָק חֲמֵן סַעֲרָא דְקָדוּשָׁה שְׁקִיל חִיבָא לְקַבֵּל סַע"א וְחֹו דְחִינְוֵן מַעֲרָבִי בַסְרָדִי
 טו"ו ע"ד מֵאֲרִי דְרִזְיִן (ע"ה ש' דְקִלְי' ר"פ ג') אַחֲסִי דְחִיל יַעֲקֹב דִּילֵמָא יַחֲגַבֵּר
 סַעֲרָא מִסַּחֲסָא . וְכִנְיָ דְחַבֵּעַ מִקְבָּלָהּ וְאָמֵר ה' הַאֲמֵר אֲלֵי שׁוּב לְאַרְרָךְ וְלִמְוֹלַדְךָ
 וְאִיעֻבְדָּהּ עִמָּךְ . וְכִיכָא חֲמ"ל כִּכִּי אֲלֵלָּא כַמ"ד רַש"י ז"ל דְבִבִּית לְבָן חֲמ"ל שׁוּב
 אֲלֵי אֲרָךְ אֲבֹחִיךְ וְאִסִּים עִמָּךְ . וְכִכִּי קְאָמֵר ה' הַאֲמֵר אֲלֵי דְחִיבָא ז"א
 דְיִצְחָק דְחֲמֵן שְׁלִיטָה כִּינְיָ וְאָמֵר שׁוּב לְאַרְרָךְ וְגו' וְחִיכִי דְלִיכִי שְׁמָא דְחִיכִי
 עִמָּךְ דְחַתְּקֵן עֲלֵמָא דְבִרְיָאָה דְחֲמֵן חִיכִי וְחֲמֵן סַעֲרָא דְקָדוּשָׁה הִוִּי רֹבַחַ
 וְמוֹעֲטָא הִוִּי סַע"א וְזִכְרָא לֹא דְחִילָנָא מִסַּע"א דְסַעֲרָא דְקָדוּשָׁה אַחֲגַבֵּר חֲמֵן .
 וְאֶחָדָה לֹא חִינְיָ כִּכִּי סִימְנָא בְּג"כ קַב"ה שְׁדֵר לִיבֵי שְׁרוּ דַעֲטוּ וַיִּחַבֵּק אִים
 עִמּוֹ לְאִוְרִיחֵי לִיבֵי דְהַסְחָא אֲנִיחַ בְּחִיקוּנָא דַּעֲלֵמָא דְבִרְיָא' דְאֶחֱעַרְבַּ עו"ר
 חֲמֵן אֶחֱעַרְבַּ דְאֶחֱחַבֵּק בְּכַדִּים סַעֲרָא דַעֲטוּ וְכ"ד אַחֲגַבֵּר עֲלִיב יַעֲקֹב בְּנִין
 דְחֲמֵן סַעֲרָא דְקָדוּשָׁה חִיבָא רֹבַחַ וְאֶחֱגַבֵּר אֶסַעֲרָא דְמַסַּחֲבָא . וְכִמְנָא דְבִרְיָן
 לִיבֵי אֶחָדָה אַחֲגַבֵּר לִיבֵי עֲלִיב וְקָרָא לִיבֵי יִשְׂרָאֵל דְהו"ל שְׁרָרָא לְסַעֲרָא דְקָדוּשָׁה
 דַּעֲלֵמָא דְבִרְיָאָה אֶסַעֲרָא מַסַּחֲבָא . הַס"ד וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם פְּנִיָּאל כִּי רִאִיתִי
 אֱלֹהִים וְפָנִים אֵל פָּנִים . דְאֶלֶּסִים חִיבָא עֲלֵמָא דְבִרְיָאָה דְחֲמֵן שׁוֹלְטַנְטוּסִים
 וְע"ד אֶקְרָא הַכְּסֵא הוֹשֵׁבֵן אֲלֵדִים כַּמ"ד מֵאֲרִי דְרִזְיִן (ע"ה ש' מוֹחִין דְקַטְנוּחַ
 פ"ב) וְכַסְחָא חִינְיָ לִיבֵי פָנִים אֵל פָּנִים וְחַנְלָל נַפְשֵׁי דְאֶחֱגַבֵּר . וְע"ד כִּד
 חֲזָא עֲשׂוּ בְּנִין דְלִיבֵי דְחִינְוֵן סְגִיָּאִין וְדָא אֲרִי דְחַתְּקֵן נְמִי כִסּוּחַ אַחַר דְבִנְיָן
 דְחֵלֵי בְּמַלְאָא . ע"ד שְׁחִיל מִי אֲלֵב לָךְ מֵאֵן זִכִּיתָ לְכָל דָּא הָא אֲזַרְחָ לִי דְאֶחָדָה
 לְאֶחֱקִינָה לְעִילָאָה אַחֲסִיב לִי יַעֲקֹב כִּילְדִים אֲשֶׁר חֲנָן אֲלֵדִים דְחִיבָא יִסִּיב לִי
 בְּחִינְיָ אֲלֵלָּא בְּחִינְיָ וְלֹא בְּחִינְיָ אֲלֵלָּא לְמַגְנָא חֶע"ג דְלֵא זְכִינָא . וְעַל חִינְיָ אֶחָדָה
 דְאֶחֱחַבֵּק לִיבֵי עֲשׂוּ בַחַר כִּכִּי וַיִּאֲמֵר מִי לָךְ כָּל הַמַּחֲשֶׁה כִּזֶּה אֲשֶׁר פָּגַשְׁתִּי כַּמָּה
 דְפַשְׁטָא דְשִׁיב ז"ל דְפָגַע בְּכִנְיָ שְׁחָא דְמַלְאכִי וְהוּו מַחוּ לִיבֵי וְלֵא חִינְיָ דְבַכְדִּים
 וְכַד אֲמַכּוּ חִיבָא אֲחִי דְיַעֲקֹב שְׁבָקִי לִיבֵי . וְלִמְנָא דְאֶמְרָה דְלֵא אֶסַחֲלַקָּה בְּדַרְגָּתָא
 מַסּוּבָא אֲחִי וְלָךְ כִּכִּי מַלְאכִי . אַחֲסִיב לִיבֵי יַעֲקֹב לְמַלְאָה חֵן בְּעִינֵי אֲרִי דְקַב"ה
 עַבְדְּבִרְיָן לְאַחֲזָא לָךְ כִּכִּי בְּנִין דְחִירְחַס יִחִי מִיבָּו אֲנִי לֹא זְכִיתָ לְכָל כִּי .
 וְכַד אֲחִי עֲשׂוּ דְיַעֲקֹב בַּעַל לְאֶעֱלֵמָא מִינִים וְלֹא בְּעִי לְאִוְרֵעָא לִיבֵי דְסְלִיק לְכָל
 כִּכִּי דְרִגְוֵן אֶחָדָה חִיבָא לְאֶחֱחַבֵּק עֲשׂוּ וְס' לְיִצְחָק אַחֲסִי יִסִּיב לָךְ אֲשֶׁר לָךְ דְלֵא
 חִידְמַל מִקְנָאָה דִּילִי דְאֲנִי חִיבָא לִי עֹבָבָא מִמְנִי דְזִכִּיתָ וְאֲנִי אַחֲסִי יִסִּיב לָךְ אֲשֶׁר

כך דאט"ג דידענא דזכיה לדרגין עילאין עכ"ד לא בעינא מידי דהא חנא
 זכניה ליחיר מן דא ולא בעית לפיכך לי חקרוצתא דא. הסתתא בד סתא
 יעקב דעשו בעי לרצחא גרמיה ולמעבד גרמיה דזכר לדרגין עילאין על דא
 חתיב ליה כנוונא דבעי ואמ"ל קח נחל מנחמי מידו דחנא וסיבנא וחס
 לך לאו בגין פיוסא חלא בגין דחנא חביב עלי טובא דחזינא דרגא דילך דחייב
 בסטרא דיעקב עילאס דחיבו קאי לקבל ז"א ואחזקאי פני חלדים וזאלא
 חזינא חנפין דילך חמן כמה דחזינא ליעקב עילאס דחייב פני חלדים והסתא
 גלי ליה יעקב באן אחר אסתלק ומאן חיבו דרגא דיליה ודרגא דעשו אחיה
 ביינו דקאמ"ל בחר הכי עשו ליעקב גסעס ונלכס ואלכס לנגדך. דהסתא
 דאודעא לי דדרגא דילי ודילך שקילי דא לקבל דא דאנן מנכודין דגפק
 מו"א לבר לקבל חנפיו. אי הכי נסתחף כחדא וניזיל לדרגין עילאין מהסתא
 אחרא. ואנא חזיל לקבלך כמה דכסתא חנא בסטרא דשמאלא דידך ה"ל
 בדרגין דלעילא חכוי חנא לקבלך. ודחי ליה יעקב דלא בעיא לאסתחפת
 פסדיס בגין דלקוסטא ידע דחיבו חייבא ואמ"ל אדוני יודע כי קילדוס רקים
 ולא יכלי לאסתלקא לאחר דחיבו לעילא ואנא בעי לתוכוכו למיסק דרגא
 בחר דרגא. ואי חנא סליק לדרגא דלעילא חו לא אסתחזי לי למיתב בכה דחייב
 כמד"ר פרנס לפי דורו. חיבו כסתא ועבר גא אדוני לפי עבדו וגו'
 כסתא יעקב עאל בדרגא עילאס יחיה ממאי דכוס סה"ד ועקב גסעס סוכסס
 ויבן לו בית דמטי למיכווי ליה נוק' דאלילוס דאחר ליה סתין חייבין ואנא
 דחינון חושבן בית לבר מחרין זימנין חור. סה"ד ויבא יעקב שלם דכסתא
 אסתלים לחקא נמי עלמא דאלילוס: **דדין** דאולוף לון משס מוסא
 גדול למיכווי לכו ירחא ס' למזכי לאתקמא נשמחייבו וסאי חייבוי לעילא
 כל ישראל חינון דיקייה ברבין דחינון ידעי דבראשית ברא חלדים חס
 השמים וחס הארץ. דבקדמיתא חית ליה לבר נס גופא ונשמחא דחינון חס
 משמיה וחד מארעא. וככי יזכי לנר"ן דידים בקדמיתא וסארץ סיסת חסו
 וכוו וחסך דא חיבו כד חקן עלמא דעסיס על ידא דפקודין דאכתי חייבו
 כחשוכא כדאמ"ל דאכתי ליה ליה חלא נפשא דעסיס ובחר סכו זכי למות
 חלדים דחיבי רוח דילירס דפריסא על חינון דעסקי באוריתא דאמחילת
 למיס. ובחר הכי זכי לנשמחא דבריא' דחיבי חנסרת לרוחא דכנווי' לאוספא
 חמחא על חממאי כדלעיל. ביינו דכתיב ויאמר חלדים איבה חושבן כסס' אז
 דברא יכי ליה חור ויס' חור דאחוסף חממחא על חממחיס וחו זכ' לחוס
 דאלילוס דחמן לא אסתחב' עו"ר סיגו דכתיב וירא חלדים חס קאחוב' טובא
 דחיבו עב לגמרי ולא כמה דכוס חור דבריא' דחית בים טובא ורע' חלא
 דחיבו מיעוטא לגבי טוב וחי זכי לרוח דאלילוס כדון ויבדל חלדים בין האור
 ובין החשך דלא יקא סע'א חממן. וכן זכי לנשמחא דאלילוס כדון ויקרא
 ע"ה זכי יחיה חסו חסו יחיה חסו יחיה חסו יחיה חסו יחיה חסו יחיה חסו

אלדים לאור יום: ותא: שיש דמשה נמי סליק דרגא בחר דרגא כינו
 דכ"ה אמ"ל קב"ה לאפקא ישראל ממלכ"ה מי חכוי כי חלך אל פרעה
 דאכח"ה לא סליקנא להרגא עילאס למיכוי לי זכו לרא . אמ"ל קב"ה כי אהיה
 עמך דמשה שמה דאיהו איכו בדרך דאנה זכיה לנשמה דיניקה דידך
 משמה דאיהו ותמן חירו דיוכלא כמ"ד יוכל יהו וגו' וקראס דרור בארץ
 ובחר בסיווכי להווא דאלילות דבדין חקרי איס האלדים בעלא דמטרוניס
 דמשה יסוד . דכמ"ד ינאכו דרוין (ש' כגלגולים שס) :

פרשת וישב

(עדה) בראשית איסי חורייהא דחקרייהא ראשית . כה"ד כ' קני
 דכ"ה אמ"ל קב"ה ובה ברא קב"ה לעלמא כה"ד כ' פחכמס יסוד חרץ דכוס משחל בחרוייהא בשמכן דבה דכל חורייהא איסי
 שמכן דקב"ה וכלירופא דשמכן דידה כוס מחברי עלמא ובמאי בחורייהא
 דאלילות דאיכו אחגניזת כשהא ולא חסייכיה חלא לדריקין רכרבין דעלמא
 דהשג"ה ול וחברים . ורא איכו בראשית דאיכו חורייהא דאלילות דאיכו
 כשהיה דפולסו עלמין ברא אלדי' אח כשמים . ואי חיימא ומאי רבותיה דקב"ה
 בכ"ה סא קא חויין דרבא ברא גברא סדרי' לקמיה דרבי זירא . ואשכחן
 לאחסיני נמי דעבדי סבי' . לאו מילתא היא ולא דמי כלל ומס לחבן את הכר
 דהא ברא דברא גברא קא חויין לרבי זירא דכלא עובדא חלא בדבורא
 חסדרין לעפרא דהכו אמ"ל אימן חכרייה את חוב לעפרך . חכל מאי דברא
 קב"ה איכו אחקייס לרבי דחין וליוס מאן דיכיל לבטוליה . ואדס נמי אי לא
 חס לא חתמה' עלי' מיחה ובחר דחב מיחיה על ידא דקב"ה ואי כוס על
 ידא דאדס לא כוס בדבורא חלא במעסה . ואי אשכחן לריק דעניס וקטיל
 בדבוריה דא איכו במ"ד רלון ירתי' יעסה ואח שועס ישזע ויושיעס .
 ולמאן לגברי חויי דקב"ה שלח מלאכיה ועביד כוס דינא בנין מילולא דלדיק
 חבל לגברא דלאו חוייבא למוקטל ליו בדבורא לא אשכחן . ואפי' במעסה נמי
 חיל לא גזיב קב"ה ומטא זימניה דכוסא גברא למימח לא כוס יכיל שוס בני
 לחונקיס עד לא מטא זימניה . דא איכו דקאמר לעיני כל ישראל חינון רכרבין
 דידיה חויין עבדי כמה דענד קב"ה דברא אח כשמים ואח סארץ במילולא .
 גלייכוי ומאי רבותא דקב"ה כהא . ע"ד חרין וסארץ מאי דהו על ידא
 דבר יסד דאיכו בארץ כוחה חבו ובהו אשך . על פני דאי אשחל באגפו
 דהסכא גברא דאחברי חכוס בכפוכא סמוח . לא בן אדס דברא קב"ה דאיה
 וליס ומולת' ואלא אשכחתי זימנין דוייב' ביה עימו ושכיב כמה דענד רשב"י
 וחכרן וסדא איכו ורוח אלדים מרחפס ע"פ פניס דרוחא דדינא איכו פריסא

על חינוך דעסקי באוריותא. וקב"ס קרוב ס' לכל קוראיו ועביר לעושיהו
 ותו ימי דבר נש דברי גברא לא יכיל לשוויי ב' רוחא דממלא כמה דאמר
 קמאי בקרא דאל מי תדמינוי ואסוס. ובגין דלא חימא ברי רבא גברא
 אהא סיים יאמר קרוש דלא יכיל למללא ולאפקא מפומיה מילתא דקדושה
 ותו חיה למימר דא"ג דאשכחן דברא גברא מיהו לא יכיל למבחי מלאכא
 ממלאכי עילאי דלא אשכחנא ולא שמענא דעל ידא דספרי יאירי אחרבי שוס
 מלאך על ידא דסוס בר נש מיומא דאחרבי עלמא עד השתא. וככי מסחבר
 דלא חיה ליה חילא ותוקפא. לככי דהא קב"ס לא אשלטיה אלא בכל מה דהוי
 בארעא כמ"ד ומוראכס וחאכס יסיה וגו' ורדו בדגת הים ובטוף השמים
 וגו' דאיכו כמלא עלייכו ובעי לכו לקיימא מאי דנפק מפומיה. וכשתא
 חיה ל' חילא למגזר אעפרא דאיכו תחותיה למעבד מיניה בריין וס"ל למיהו
 ליה נפשא דצטירן דאיכי נפש הבהמית חכל למיכב ביה רוח ממלא דאיכי
 מן שמיא דחינוך לעילא מאדס לא יכיל. וס"ל למבחי מלאכא דיופא גברא
 דיליה לאו מעפרא דעלמא דעסיה אלא מדהנין דלעילא הא ודאי לא יכיל
 למעבד אפילו גופא דמלאכא בלא רוחא. דככל מידי דאיכו לעילא מארעא
 דעסיה לאו איכו תחות שולטנותי' דאדס דחיה ליה חילא ומננא אחרא
 דלאו איכו מחכיג אימיריה דאדס, כינו דסיים קרא וזאמרי אלהים וכי
 אור דרוחא דעילאי דאיכי אור זא"ל מלאכא דאיכו כון אור לגבי אדס לא
 הוי אלא על ידא דאלדים. היינו דקאמר דוד מלאכא כי אהא שמיך מעשה
 אלבעותיך ירח וכוכבים אשר כוננת דאסכו ליה שליפה לכה נש למשלע
 בהו. אחתו למימר מה אנוש כי חזברנו זבן אדס בי חקדנו דחינוך לעילא
 מחילא דבר נש ואיכו לגבייכו בלא חשיב ואחקרי מה כמ"ד ונחנו מה. מיכו
 חימא חני אומר ואחסרכו מעט מאלדים וכבוד ודדר העטרכו במאי דאיכו
 לחתא מיניה סה"ד חמשילכו במעשה ירך כל שהה חמת רגליו לונה ואלפיה
 כולם וגם בהמות שדי לפור שמים ודני הים עובר ארפות ימים. וכסאי
 דעבדה ככי דלא אשלית ליה אחאי דבשמיא כולא אודו ואמרי ה' אדונינו
 מה אדיר שמך בכל הארץ: **וְבָרַךְ** מן כל דין אפילו חימא דבר נש יכיל
 לאנחא כסאי דברא רוח ממלא על ידא דס' יאירי דככי משחמש ממילוי
 דרב לבי ז"ל (בחשובה סו' ז"ג) דלא פשיט חמן דסאי גברא לא אצטרף לעשרה
 לקדים ולקדושה אלא ממא דאשחרי לר"ז בסנהדרין (דף ס"ה ב') לאכדורי'
 לעפריה זח"ל דלא אצטרף ביון דלא יכיל למללא וכוו כחדש דלא שמע ולא
 מלי. דככי אמר הסס דמליל בהדיה ולא אחיב ליה וכוו פרטי עליה
 דר"ך ז"ל רבנן בסראי (ברכי ווסף ח"ה ס' כ"ה ומחכ"ה שס ע"ש) אלא
 דדעסיה דמכה"ך דהסס בעובדא דככא ברא גברא מעסה ככו הוס דלא בטא
 למיהו ליה רוח ממלא בנין דלא אצטרף ליה וכהא גוונא עדי מכר"ך דלא
 אצטרף

אלערף . מיטו אי בעי אחרינא למזרח גברא במילולא לאחנא קדיש וקדוש
 ס"ל דיכיל למזרי כה"ג ודלא במכרש"א שם . ועכ"ד פשיט ליה למכר"ן דלא
 אלערף מדקאמר מן חזרייה אח חוב לעפרך ש"מ דכל דכוי מן חזרייה
 אפילו מליל שרי לאותוביה לעפרים . ולכא סברא חיכא לחרולי רבנותיה
 דקב"ה אבר נש כהאי דקב"ה חיכו ענד כהי מאנא למזרי ביה . ובר נש
 דזרי גברא חיכו נסיב מאנא דאומנותא דקב"ה למזרי ביה . וע"ד חיכא
 למימר ואל מי חדמינוי דהא חי בעינא נסיבנא כהי מאנא דידי וחו לא יכיל
 בר נש למזרי מידי :

נא יציב מילתא וקשוט דלא יכיל בר נש למזרי מלהך כהא אחנא לי מאו
 דהוס קסי לי גבי נבוכדנצר כד רמי לחנייה מישאל ועזריה לנו אחון
 נורא יקידחא כתיב ענה מלכא ואמר הא אנא חזי גוברין ארבעה שריין
 ומלכין בנו נורא וחבל לא חימי כהון וריוס די רביעאס דמי לכר חלסין .
 ומנא ידע לזרח' דבר חלסין אמרי קדמאי דחזי ליה כד אחוקדו משרייתא
 דאשור כמס דכתיב ויך במחנה אשור וגו' ונבוכדנצר כוס חמן ואשחזיב
 בנו עכרס חינסי דאשחזיבו מינייכו . השתא חיח לאחערעא הא קב"ה לא
 עביד ניסא לסקרי וכל דכן חי לא אלערין דהוס יכיל קב"ה לסיזבא ליה מחמן
 ולא ליחזי מלאכא דקב"ה . והשתא גמי גבי חנייה מישאל ועזריה אמרו
 אחזי' לכהוא חיבא מלאכיס דקב"ה זימנא חניינא וחיסני ליה דליחזי לכו
 אזלי בנורא ולא שליט בגשמיוון . הלא ברירו דמילתא דברישא במשריתא
 דאשור אלערין קב"ה לאחזויי ליה מלאכא לנבוכדנצר כי סיכי דלינדע ריויה
 ויחימין בניסא דיחטביד לחמ"ו דחי לא ינדע ליה בקדמיתא ויחזי למלאכא
 דגניף במחנה אשור בבשרייתא גבי חמ"ו לא ינדע דחיכו מלאכא . וחי לא
 חזי מלאכא כהדי חמ"ו הוס מלי למוימר דלאו ניסא דקב"ה חיכו חלל דחמ"ו
 כוו ידעי ברזא דספר יצירס ובשעתא דרמו לכו אהעלמו מן עינא וברו גברי
 דכוותיכו על ידא דספר יצירס ולא ינון גברי כוא דהשתא חזי דלא שליט
 נורא בגשמיוון בגין דלאו חינון בשרא דאדם . לככי אחזי ליה לזרחא
 דמלאכא כהדייכו ואחידע ליה בקדמיתא דלא יכיל בר נש למזרי מלאך לפוס
 כך חודי דכוא חלכא חייא וניסא כוא דעביד והני גוברין דננורא חינון חמ"ו
 ולא ברו גברי אחריני דכוותיכו . וחי סימא הא דאמרי רבנן כשילכי חגיגה
 אמר דבי אבכו חר"א חלמידי חכמים חין חור של גיכנס שולט כהם ק"ו
 מסלמנדר' שחולדה כהש היח והסך מדמס חין כחור שולטת בו ח"ה שכל
 גופן אש שנאמר הלא כה דברי כהש עאכו . אמאי אלעריכו למילף ק"ו
 ליף מקרא דאשכחן לחמ"ו דלא שליט נורא בגשמיוון מאי אמרש שאני אש
 דגיכנס דחיסי תקיפא יחיר על אש דינן כדאמר רבנן דאש דינן חיסי חד
 משחין מאשא דגיכנס וחיכא למימר דשילטא ברבנן הא יניף ק"ו מסלמנדרא
 דלא

דלה שלטא ביה אשא דידן ומאי ק"ו דילמא אש דגיכנס שליט דחקיף עפי .
 לא קשיא דאין למדין ממעסה נסים ולהכי אלטרריך ק"ו . השחא עומא למי
 דנגי"ד החחוי מלאכא לנבוכדנצר דאי לאו מלאך לא הווי ידעי כולי עלמא
 דניסא אהעביד להו בגין דאחרחילו בקב"ס וכוו סברין מימר הא דלה
 שליט בהו אשא בגין דחינון ח"ה דלה שליט גורא בגשמיון אפי' אוב דגיכנס
 דחקיפא טובא וכ"ס אש דידן לככי אחחוי מלאכא כסדויכו דלינדעון כ"ע
 דניסא חיכו . ואי חיימא דאי הכי מאי אלטריכו לניסא בלאו ניסא הא
 אגרה דח"ה אין אור שולטת בכה וחמ"ו ח"ה חינון . לאו מילתא ביה דילמא
 כהכוא זימנא לא הו עסקין באורייתא דהא כוס משעבד בהו מלאכא למעבד
 עבידהיס . לפוס מאי דאמרן אחיא גמי ספיר הא דדריס חודוס חיס רומי
 (בפסחים דף כ"ג) מה ראו חמ"ו שמסרו עלמין על קדושת השם . וכוו בה סה
 פרכסיא כוואי וקי"ל דיהרג ואל יעבור . ורבנו יצחק ז"ל חירך דמקמי הא
 גזירה כו"ל למברת מהכוא אחרא . ולא מחוורא דדילמא לא יכלי למברת דהו
 ערידי בטבידת מלאכא וחייסי דילמא בחיס בתרייכו וקטיל להו . וכה"ג פריך
 עליה ר"ם כלוי ז"ל . ולמאי דאמרן ח"ס דקי"ל לחודוס דהו ידעי לאשחמשת
 צס' יצירה וכוה להו למצרי גברי דלורחא דידכו דכוותיון ואינון ליטמרו
 דאי מוקיד להו גורא להכחו גברי ליטמרו חינון דהא לא הו ידעי דליתרחיש
 להו ניסא . ומשני דנשאו ק"ו מפחדעים וכיון דמחייבי למסר נפשייכו לא
 ניחא להו לבעל מלוח עשה כי האי . ובהאי דאמרן לעיל אהבירו קרתי
 דכתיבי גבי דניאל כד אחרמי לגיבא דאריותא הס"ד חדין מלאכא בשפדפרא
 יקוס בנגסא ובהכבסלא לגובא דאריותא חזל ובמקריב לניבא דרגיאל בקל
 עליב זעיק ענה מלאכא ואמר וגו' אלמא דאנת פלה לי' בחדירה סיביל לשיזכותך
 מן אריותא . חדין דניאל עם מלאכא מליל מלאכא לעלמין חיי חלבי שלח
 מלאכיה וסגר פוס אריותא ולא חבלוני וגו' באדין מלאכא שניא עליב עלובי
 ואמר להנסקה מן גיבא וכוסק דניאל מן גיבא וגו' ואמר מלאכא וסחתי
 גיברייא אליך דאכלי קוראובי דדניאל ולגוב אריותא רמו חינון בטיהון ונשיבון
 ולא מעו לארעיה גיבא עד דשליטו בכין אריותא וגו' . ואיח לאתערא ומאי
 עשמה חזיל בהכבסלא מלאכא גופיה וחלזיל במלכותיה כוס לי' לשדורי גברי
 דליחזון אי אשחזיב דניאל יומר להו להנסקה ליה מן גיבא כמה דעבד בסר
 הכי . וחז דניאל גופיה למ"ל לאשחכותי בנפשים דאלמא שלח מלאכיה וסגר
 פוס אריותא כול"ל כסתמא מלאכא לעלמין חיי אריותא לא חבלוני וחז לא . אלמ
 דבהא מילתא איכא למיחש דבגין חלה גווי לא חבלוכו חדה דילמא דניאל
 בשעתא דבעו למירמי' אשחמוס צס' דיצירה ואיברי גברא דכוותיה ובהכוא
 גברא רמו ליה ואיכו איטמר וחשיב דאי חבלו ליה אריותא להכוא גברא הא
 אשחזיב חיכו וליערוק מהשתא מהכוא אחרא לאתר אחרא ואי לא חכלי ליה
 אריותא

אריותא כד בעו למיסק יתים בחר ההוא ליליא בלפרא יכיל דניאל דלכחר
 דליסקון יתים יעמר יתים מנסון ולזיל חיכו כסדייכו קמי מלכא . הא חדא .
 חנייכא דילמא דניאל כסדי דרמו ליה אמר שס על ידא דס' ילירא וחיברו ביה
 כחם עאנין וחורין דליכלי להון אריותא וליטרדו בכו ולא יכלון ליה לדניאל
 ודכי גמי כוב עבד כוליה ליליא עד דאסקיכו בלפרא מן גוצא . תליחאס
 דילמא הככו אריותא הכי איתרמי דהוו שבעי בכהוא ליליא ובנין דא לא
 חבלוכו דכס'ג אשכחן בחלמודין . ודריוש מלכא כוב חש בדעטחי לקמייח'
 דילמא חיברי גברא דכוותיה . אהכי אזיל בכהכחלא ובקל עלזב זעיק דלינדע
 אי לא עני ליה יחסקף בדעתיכ דחיכו גברא דאחברי על ידא דס' ילירא דלא
 יכיל למללא . ואי עני לא איכא חו האי חששא ולא חש דריוש כלל דילמא
 הא דלא עני ליה בנין דאכלי ליה אריותא דהוא בריר ליה דקב"ס יעבד
 ליה גיסא לדניאל ולא יחבלוכו . ודניאל ידע בחכמתא דאית ביה דחש מלכא
 להכי בג"כ עני ואמר מלכא לעלמין חיי וכי היכי דלא לימא מלכא דילמא על
 ידא דס' ילירא חייחי להו עאנין וחורין על דא אמ"ל אלכא שלח מלכאי ובהא
 ליכא למימר דהוא על ידא דס' ילירא דלא אשכחן מאן דיכיל למברי מלכא
 גאחא לחשעורי נמי למלכא דלא לימא דילמא ההוא ליליא כוו שבעי על דא
 אמ"ל וסגר פיס אריותא דחיכו כוו כפני טובא ומלכא הוא דסגר סומייהו
 ולא חבלוני . אלא דריוש אחתי כוב חייש דילמא לאו הכי ואיכו כוו שבעי
 בכהוא ליליא ובנין דא לא חבלוכו ולהכי אמר למנסק דניאל מן גוצא וליתו
 הכי גוברי דאכלי ביה קורלא ולירמו יתהון דאי לא אכלי להו נימא כדחייש
 מלכא דאריותא שבעי וכד חזא דעד דלא מעו לארעא שליטו ביון אריותא
 אחררה ליה מילתא דאלהא שלח מלכאיה דאי כוו שבעי היכי כס שעתא
 עבדי הכי דשלטו בהון עד דלא מעו לארעית גיבא דעובדא דא אורי דכפני
 טובא . ובהא חוכה גמי דלא חטעים להו מידי על ידא דס' ילירא דאי הכי
 לא כוו כפני כולי האי . ואיכא למימר גמי דלהכי אכטריך למימר אלהי שלח
 מלאכיה בנין דלא ליחוש מלכא דהאי דעני ליה עד כוב דכסאי גווגא פריך
 בחלמודין ודילמא עד הוא וככא ליכא למימר דחזי ליה בבואה דבבואה
 בוצחריך החם דהא מלכא קס בשפרפרא בנגהא דלא יכיל לתחזי בבואה
 דבבואה באחרא דחשוכא להכי אמ"ל אלהי שלח מלכאיה דעד לא מודכר סמא
 דקס"ס ואי מדברו ליה חיכו ברה וסא מילתא אחיידע . ואי סימא ודניאל
 מ"ע לא אשתמש בספר ילירא וסו"ל למברי עאנין וחורין דליכליכו אריותא
 ולא ליסמך אגיסא . סריך דאחזי מארו דרזין (ס' רוס"ק י"ג ב') דלא שרי
 לאשתמשא בשמכין קדישין מאן דחיכו מסאב למיחא ובגלותא חנן עמאל
 מתים ובעי אפר פרה דאע"ג דאשכחן ביומיהון דרבנן בחראי מארי דחלמוד'
 דסו"ל אפר פרה , איכא למימר דבהא שעתא לא סו"ל אפר פרה לדניאל .

ואי נמי הוה ליה הא בעי זימנא לאזויי עליה שלישי ושביעי ושעתא דחיקא
 ליה דלא היה ליה זימנא לדבא גרמיה. ודא איכו מני טעמא דחז"ו דמסרי
 גרמייכו ולא השתמשו בשמחן קדישין. וחו אמרי מוארי דרזין סס דמאן
 דבעי לאשתמשא בשמחן קדישין בעי דלא ליכוו ליה סוס חובא פגוף דלא
 יוכל לקטרגא עליה מלאכה דמוחא וליקיי" ביה טלמות אסבוך קרי סו על מות
 דאפי' מלאכה דמוחא רחיס ליה ובג"ד איכא למימר דא איכו טעמא דרמאל
 ודעמיה דלא השתמשו בס' יצירה בגין דלא סוס קיס לכו בנפשעיהו דלית
 לכו חובה וכוו מסחפי משטן דלא יקטרג עליהו בשעתא דסכנתא. וחו
 אמרי רבוואחא דלא שרי לאשתמשא בשמחן קדישין אלא בנידו דאלטריך
 עובא דלא לאטרחא שמא דקב"כ למגנ' ואי עביד למגנא חובא רבא איכו.
 היינו דאמור רבנן אקרא דס' הוגס יכול על מגן ח"ל על רוב פשעים. ודכו
 בו' עובא הכי יכלינן למימר דסוגה על מגן הא לא עביד דינא בלא דינא.
 ולפוס הא דאמרן איכא למדרש הכי יכול על מגן בגין דאשתמשו בה שעתא
 בשמחן דקב"ה ואטרחו ליה על מגן. הא ליכא למימר הכי דבהיות שעתא
 הוה מלטרין עובא דלא ליחחרב מקדשא ותו שעתא דסכנתא הוה. ח"ל על
 רוב פשעים דאע"ג דזימנא דסכנתא הוה מיכו לא הו"ל לאשתמשא בשמחן
 קדישין כיון דהיה לכו חובין סביאין ופטן מקטרג עליהו כדאמרן. ובהא
 אחנא לן מאי דכתיב ויבא יוסף את דבחס דעס ואמרי רבנן דחז"ו לכו דאללי
 אבר מן כחי וחו דמזלולי בבני השפחות וקרו לכו עבדי וחו חולין עיניכו
 בבנות הארץ. וקשיא לכו לרבנן כדאמרי דח"ו שפטי יס קדישי עליונין ליעבדו
 הכי ושריכו דכוו עבדי עאנין על ידא דס' יצירה ולא אלטריכו שחיטה בכה"ג
 וכד אהו בני השפחות למילף מינייהו לאשתמשא בס' יצירה לא הוו מלפי לכו
 דאמרי לכו דס' יצירה אחמסר לבני רחל ולאה דאיכו מילחסי טפי ולא לבני
 השפחות דמה"ט יעקב אבוהון לא מסר לכו לבני השפחות. ומאי דחלו עיניכו
 בבנותיהון דארעא הוו בראן נוקבי על ידא דס' יצירה ומטיילי בהדיהו. ואית
 לאחערא דהא ודאי יוסף ידע בספר יצירה חדא דאיכו מיוחס בנה דרחל
 וחו אמרי רבנן כי בן זקונים הוא לו דכל מאי דיליף משס ועבר מסר ליה.
 ואמאי חסיד לאחוי צביש כיון דאפשר על ידא דס' יצירה אלא משום דחזא
 דחולין עיניכון בבנת ארעא. השתא קשיא ליה דאי על ידא דספר יצירה
 הא חסיר לאשתמשא ביה על מגן דלא לריכא לכו למיברי נוקבין לטוילא
 בהדיהו. וכיון דדא גופיה חובא רבא איכו אי הכי חסיד לאשתמוסי בספר
 יצירה למברי עאנין ותורין וענלין אע"ג דלריכא לכו דהא היה לכו חובא
 ופטן מקטרג עליהו לככי סבר דלא קפדי אחיסורא וכל מאי דכוו עבדי
 כפשועיה איכו. סס"ד ולכל המורה הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל
 איגון רבבין ידכו דידעי כחזא דס' יצירה עביד לכו משה מורה גדול דלא

ליעבדו

ד

ליעבדו כפי חלל יימרון בראשית ברא אלדים חס השמים וגו' ואיכו יכול
 לעבדי ואכן כשתח חין אחנו יודע עד מה . ובג"ד וכארץ כיחס חסו וכו
 באחרב מקדשא ולא השחמשו בספרא דילירא ומ"ע בגין דחשך ע"פ חכום
 דמלאכה דמוסת דאיכו חכום בהפוכא כוס חשך ע"פ על אינון פני סדור
 כוס חשך ולא יכיב לבו חפשי נכורא דלא רחיס לבו . ואינח שרי לאשחמשא
 בזימנא דרוח אלדים מרחפח ע"פ המיס דא רוחא דמלאכה משיחא :

עו) בראשית

וסמך ליה לעיני כל ישראל . ותו בראשית בראח ש"י .
 ככא אחרמיו מאי דאמר רבי יעקב בספ"ק דקידושין
 דשבר מלוח כהאי עלמא ליכא ומנ"ל הא מסיק חסם דרבי יעקב מעשה הוא .
 ולפום פשטא מעשה חזא כדאמר חסם דאמר ליה אבוי לטכוא גברא עלם
 לבירא וכהא לי גוזלות ובחזרתו נפיל ומית וסיבן אריכות ימיו של זה חלל
 דשבר מלוח כהאי עלמא ליכא . ואיח לאחעררא דהא ודאי רבי יעקב ידע וסבר
 וגמיר כזא דגלגולא ודילמא כהאי גברא בגלגולא קזא אחייב סקילה . ותו נמי
 איחסר ליה הכי פקודין דכבוד או"א ושלוחה קון ואחא לתקוניכו ואככי כיון
 דהשחא סקין לבו חו לא בעי למשחי ליה קב"ה בעלמא דילמא יחמיץ ואככי
 נפיל ואספרע מיניה חובא דכוס מתחייב סקילה ואזיל להכוא עלמא נקי ובר
 בלא חובא . ואע"ג דלשאר איגשי קב"ה יכיב אגרייכו דכבוד אב ואם כהאי
 עלמא מיהו להאי גברא דברישא לא עביד כהי פקידא ועבר עליה לא אחזוי
 למיכב ליה מידי כשתח ותו נמי דילמא יחמיץ לא אוריך ליה קב"ה . ואחזוי
 לפרושי באורחא דרמיזא דהא אחיידע דשמיס דבר נש איכו אורי עליה
 דנשמתים מאן היא . בג"כ רבי יעקב שמיס אורי עליה דאיכו ניולא דיעקב
 אע"כ ועלוי' אחר וישב יעקב בקש יעקב לישב בשלום קפץ עליו רוגזי' דיוסף
 אמר קב"ה לא דיין ללדוקים מה שמחוקן להם לעה"כ חלל שמצקשים לישב
 בשלום בעה"ז . היינו דקאמר רבי יעקב מעשה חזא דחזא בנפשים כד כוס
 בנשמתח דיעקב דבקש לישב בשלום ולא חנח ליה קב"ה . ותו נמי מעשה
 חזא בבכיה דיעקב דאיכו יוסף דעבר כבוד או"א דשלחיה אבוה למיחזי
 בשלמא דאחוי ולא סדר לגביה חלל דאחו ואמרי ליה חיה רעס חלכהו .
 כשתח ממ"כ איכא לאקשווי לפום סברתיה דיעקב דיוסף מיה ככא שליחותא
 אמאי לא אסתקו ליה הא כתיב למען יאריכו ימך וסיבן אריכות ימיו של
 זה . מאי אגרת דילמא מן שמיא עבדי ליה הכי לאקשווי ליה דקושית רבי
 יעקב דאי כהכרא דידך דאיכא ש"מ כהאי עלמא אי הכי סיבן אריכות ימיו
 של זה וכל דא עבדי ליה לאהדורי ליה מסברתיה ולפום קושטא הא אחזוי
 יוסף ולא מית ס"ד קפץ עליו רוגזו של יוסף דארגיוזו עליה אחוסי . אי הכי
 כשתח דאחזוי יוסף ולא מית הא אשתכח דאיכא שכר מלום כהאי עלמא
 ליוסף . ואי הכי קמ"א אמאי אסתעביד כהי לערא ליעקב ולא אגחוכו לישב
 בשלום

בשלוה חלה ודאי דלפוס קושטא ש"מ בהאי עלמא ליכא . בשחא דבי יעקב
מעשה חזא דמן שמיא עבדי כאי עובדא ליעקב לאוכחא ליה לשכר מלוא
בהאי עלמא ליכא . דעד דלא אחי יוסף לגביה חיה ליה כוכחא דיוסף עבד
כבוד או"ה ולא אשחא קיים ובחר דאחכשר ביה ביוסף הא חיה ליה לאוכחא
מדלא אגחובו ליטב בשלוה ואייתו ליה האי דיוסף ש"מ דש"מ בהאי עלמא
ליכא : **ובהאי** מילתא פריך ר"ש הלוי ז"ל באגדתיה דהא קמן כל אגרת
דכתיב באורייתא ונחתי מטר ארלכס בעתו אס בחוקותי חלפו ונחתי גשמיכס
בעתס וגו' דכולכו אגרא דהאי עלמא . ואנא תרילנא להא חרי סירולי
וחרוויכו לריכי . הדר דחיכו לא אמר חלא דשכר מלוה בהאי עלמא ליכא
חבל שכר עסקא דאורייתא דחיכו שקיל ככל פקודין דאורייתא מודה ביה
רבי יעקב דחיה ליה אגר בהאי עלמא . דא חיכו דקאמר אס בחוקותי
חלכו פירש"י שחיו עמליס בחורס ועל דא חיה לכו אגרא בהאי עלמא ונחתי
גשמיכס בעתס . וחו אמינא דלא אמר רבי יעקב חלא ללדיקיי"ה דחיכו
סבלי יסורי ולא מוכררי בחר עובדי דקב"ה חי לא יסוי לכו אגרא כמ"ד
וסביבו נשערה מאד . חבל אגר דכתיב באורייתא חיכו לשאר עמא דארעא
דלא סבלי יסורי דקב"ה ואי אנה לכו כולא לעלמא דחתי בעטי בקב"ה ופקדי
בנ"כ קביס יסיב לכו מאגרייכו בעלמא דין דא חיכו דקאמר לא דין ללדיקי"
דקב"ה לא דחין כאי דינא דש"מ בהאי עלמא ליכא חלא ללדיקיי"ה דחיכו
סבלי יסורי ולא מנעטי בקב"ה . כס"ד דוד מלכא שמרס נפשי כי חסיד אני
דבגין דללדיקי לא חיה לכו אגרא דעובדין עבין בהאי עלמא אהא בעינא
בלוחא חניער נפשי ולא סזיכנא אעובדין עבין דחיכו ינערו לה . ואיכא
למימר דיעקב כד בעא למיחב בשלוה לא חשיב גרמיה לדיק וסבור דחיכו
כשאר בני עלמא דויכב לכו מאגרייכו בעלמא ואחקיים ככו ויסנחס על
הארץ לבטח . אככי אמר קב"ה לא דין ללדיקים דקושטא אנה זכאי ולדיק
ואגרך חיכו בעלמא דחתי . דא חיכו דקאמר בקס יעקב ליטב בשלוה ומנ"ל
דבעא ככי . חלא דרשי מוכחיב וישב יעקב דקרי ליה יעקב דחיכו בנוי"ה
לכולי בני נשא דחיכו כללוחא דעמא דארעא ואיכו בעא למיכו כוותייכו
וליחקרי יעקב חלא דקפך עליו רוגזו של יוסף דחמן כחיב ביה ויבא יוסף
חא דנחס . וישרי אכב חא יוסף קרי ליה ישראל דחיכו שמא ללדיק וכדאמ"ל
כי שריח עם אלדים . דא חיכו דרמיו לעיני כל ישראל חינו רברבין ולדיקין
דכסון דעיני כל ישראל עלייכו יחזון לעיני כל . ישראל סבא חבא דחמנא
מחי אשעביד בהדיה דבעא למיחב בשלוה ולא כווח ליה . ומיניס ילפת
בראשיה בראח ש"י דחיכו ש"י עולמות דעתיד לסנתיל קב"ה לכל לדיק דחיכו
בעלמא דחתי דבקדמיתא כהאי עלמא אחנכיג קב"ה כהדייכו בדינא כס"ד
ברא אלדים חא כסמיס וגו' כל דא ללדיקיי"ה עיני כל ישראל . חבל לעמא

דארתא בנין דוכהרן ביחא סבו ובהו וחסך ע"פ חכום דאי לא יביב לכו
 מאגריבו מיניבו פקרו ודהרו לחכו ומיניבו כוס מחשיך הנפיוכו ומיתו
 אהבו ורוח אלדים מרהפת ע"פ המים דאחי רוח אלדים וכדר אחי מטרא
 דאיבו מים ואהבו כתיבו בני אגרין באוריחא . וחו ויאמר אלדים יחי
 אגר אחי אוריחא כמ"ד ותורה אור . ובאגרא דאוריחא ויחי אור דאחי לכו
 אגר טב ונסיה לכו . עלמא דאגרא דאוריחא בהאי עלמא כה"ד וירא אלדים
 אה באור כי טוב בנין אוריחא דאחי לקח טיב . כה"ד בפ' לך אחר
 הדברים האלה היה דבר ה' וגו' אל חירא אברים וגו' שכך כרבה מאד .
 ויאמר ה"א מה חתן לי ואנכי בולך ערירי וכן משק ביתי הוא דמשק אליעזר .
 ויאמר הן לי לא נחת זרע וכנה בן ביתי יורש אחי . ואיח לאחערא דקאמר
 מה חתן לי ומנ"ל דשכך כרבה דקאמר קב"ה בעה"ו ודילמא לעס"ב קאמר
 דש"מ בהאי עלמא ליכא . וחו הא דאמר וכן משק ביתי דמשק אליעזר דרשי
 לה גדולה ומסקה מתורה רבו . הא ודאי ללא נחא לכו כפשיטה אליעזר
 דאחי דמשק דאי הכי לא כוס מקדים דמשק אלח כוס אמר אליעזר דמשק .
 אלח דמ"מ אחאי אדכר הכא גבי אגר דאליעזר דולה ומסקה מאוריחא
 דאברהם . וחו הא דקאמר ויאמר חגיגה למא לי . אלח דכל דא מדריש שפיה .
 דבנין דלא יימא לי' קב"ה ומנא לך דשכך דקאמינא בהאי עלמא דילמא
 איבו לעלמא דאחי . אחי קאמ"ל וכן משק ביתי הוא דמשק אליעזר גדולה
 ומסקה מתורה רבו . ואי הכי הא איכא סבר אוריחא דאיבו בהאי עלמא
 וע"ד שאילנא מה חתן לי . ובנין דלא יימא לי' דאחי אגרא לחו איבו לדידך
 אלח למאן דנפיק מיוק אע"ג דלא יביבנא לך מודי מ"מ שכך איבו כדהנן
 האב זוכה לבן בנו ובכח ובטובה וכו' אהא ויאמר אחרניא הן לי לא נחת זרע
 וכנה בן ביתי יורש אחי . ואי הכי לא יכלה למימר דאגרא דידי הוא דהא
 אנה בעערא קאי ולא אדכרי דהא לי לא נחת זרע :

רתן חמינא דמודה רבי יעקב דמאן דעביד לרקא דאחי לי' אגרא בהאי עלמא
 דהא כתיב ולרקא חליל ממות וטובא קראי גבי לרקא אובחי הכי . רורף
 לרקא וחסד ימלא חיים לרקא וכבוד . למען יברכך ה"א בכל משלח ידך .
 וחו דאשכחן מועשה רב גבי בנימין כלדיק דזיין איחסא ובבע בניס ובנין
 דא אוביפו לי' כמה שנין כדאמרי' פ"ק דבחרא ולא פליג רבי יעקב אעובדא .
 ואי הכי אזדא ליה פירכא דרב . שמואל כלוי ז"ל מאגרא דאוריחא דהחס
 קאמא במאן דעביד כללוחא דפקודי אוריחא דאיכא בהדיחו לרקא ובני"ד
 איהו ליה אגרא בהאי עלמא . ואי חיימא אי הכי יעקב אחאי קפך עלי' רוגזיה
 דיוסף ולא אחייבוב ליה אגר לרקא דעבד . איכא למימר דבזמניה לא
 הו עניי ישראל טובא דליהיב לכו לרקא סגיגה דאיכא לי' למסקל אגרא
 בהאי עלמא . ולחייבא לא בעי לרמא עליבו הלח אחתשוב לדידום לרקא

דבא עשו דאחוי סוס וכוס עיף וכדאמ"ל כלעטני לא מן האדום . לא יסיב
 ליה עד דסקל בכירוחא מוניה . ועל דא חשכה דרבי יודה כנסיה דעבד
 שיה סדרי מבנה דאיכו גלגולא דיעקב כמ"ד קמאי וסבי רמזי רבנן בקרא
 דשני גויים גייס כהיב חלו חטונינים ורבי . איכו גופיה חמר פ' הפועלים
 (דף פ"ה) חביבין יסורין קביל חליסר שני וחז חמר לא נהניתי בחלבע קטנה .
 דחזיל לעטמיה דכר הוה בקדמיחא יעקב הוה סביל יסורין עובא וחמר ימי
 שני חיי מעט ורעים וגו' דבגין דהוה סבר דש"מ כהאי עלמא ליכא כדיליף
 מרגזו של יוסף חכוי קביל יסורי וחקין כהא מאי דבעא בקדמיחא ליסב
 בשלום ועל דא נמי כדאמ"ל לאמתיס דהוה בדיא כרכושחא ואמ"ל שבקילכו
 ורחמיו על כל מעשיו . ואי הכי סדר ביה ממאי דהוה סבר דלא לירחם
 ארשיעיה חכוי אמרי בשמיא כואיל וקמרחם לירחמו עלויה וסקלי יסורין
 מיני' . דהשחא יכיב דרקחא לכולא וחיכוי לוי' למיסב אגרי' כהאי עלמא חזי' .

פרישת מקץ

(עז) בראשית וסזיך לעיני כל ישראל . כהא אחרמיז מאי דאמרי
 בצרכו דר' יוחנן הוה יחיב השערי עבילי חזיה בשעת'
 דסלקן מטבילה ליסחלקון בי וליהוו לכו בגין דשפירן כווחי . ומסחצרה
 מילחא ודחי לא קפיד רבי יוחנן דליהוו שפירן בחיזו דהא כהיב שפירן סחן
 וכל כיופי וגו' ומאי חיכפח ליה לר"י בבגין דשפירן וחז דשפירא כפי לכפי
 ולא לגברי כמה דאמ"ל ריש לקיש שפירן לכפי וחאיב ליה ר"י חילין לאורויחא
 ואדרבא לגברי לא כפי שופרא כמה דאמר ריב"ח דחי סוו סוו גמורי
 עפי . ואי הכי כולל דליהוו לכו בגין דשפירן כווחי ולא כולל למימר בגין
 דחינון דיכרין . חלא ודחי ר"י קפיד דליהוו שפירן בעובדין כווחי דאיחחא
 בעידנא דזוגא כעיה למחשב בגנרא רבא כי היכי דחילוד בר דדמי ליה
 בעובדין וליהוי גנרא רבנא כווחי כמה דאמרי קמאי . וחז איכא למימר
 דבגין דרבי יוחנן לא אחקיימו ליה בגין כמ"ד בפ"ק דברכות דין גרמא
 דעשיראס ביר חכוי יחיב השערי טבילה דיחזון נסי שופרא דיליה ויכרפרון
 ביה ובגין דיולידו ליהוו שפירן כווחי וקלסתר פנים דידיהו ליהוי דמי ליה
 דכל מאן דחזו לכו דמי כעיינא דהאי בר איכו רבי יוחנן כמ"ד גבי יחא
 דלר קלסתר פניו דומה לאכרס דכל מאן דחזי ליה הוה חמר דא חיהו
 אכרס ובדא ארווח רבי יוחנן דהוה ליי דוכרנא בעלמא כהר דאסחלק מעלמ'
 ולזכר עולם יסיב לרוק . ובג"ד אשכחן לרבי יוחנן בגמ' דינמוח ושאר דוכתי
 דקפיד עובא אמאן דלא חמר הלכה משמיה מאי דלא אשכחן כבי ברבנן
 דכולי סלמודא דבגין דלא חזי ליה בני וליה מאן דידיכר ליה אכוי כפי
 דלימרו

דלימרו הלכחא משמיה דליכוו שפתותיו דוכחז בקבר וכמד"ר לדיקים
 דבריהם הם הם זכרוכם . וכי נמי עבד הא מילתא דתיב אשערי טבילה
 ליחובי דעתיה נמי במאי דחו קלסתר פנים דליה בכני בגין דדמו לי וליכוו
 ליה דופרנא וכ"ס אי דמו ליה נמי בעובדין ענין ובגין דהא מילתא חיכי
 עיקרא רבנא דבטי בר נש לאחא בעלמא דוכנא דליה אככי אחרמינא
 בריש אורייתא ובסופא , הס"ד לעיני כל ישראל ס"ה ליל וסמך לי בראשיה
 חמין יב"א חמון חס"ר דאשחמש הכי ליל יב"א דחיכו ליליה דבטי גברא למיעל
 גבי איתתיה לאשעברא למיחי מינה בר דאחרמיז בבראשיה חמון אשה חמון
 ברי בשבחה זימנא חס"ר דחיכי חזוי וחשור לעיני כל ישראל חינון רברבין
 דבסוף עיני כל ישראל וכדן ליכוו נמי הכי בר אשיה דהאי בר ליכוו כוותיה
 לגברא רברבא דאשחלח ביה וליכוו ברא רברבא דאחכני לאלדים כמ"ד
 אלביס לא חקלל דיינא לא חקל וחיכו כו"ל נשמחא מלעילא ומילוכי משחמטן
 בשמיא וגופיה מארעא הס"ד אח השמים וגו' דאע"ג דהארץ היסה חכו
 וכוו לדיא וריקניא דהא איתחא דאחקרייתא ארץ לא ידעא באורייתא עכ"ד
 ורות אלדים חיכי רוחא דקודשא מרחפח ע"פ המים פריסא על חינון מיא
 דחינון זרפח דאזרעת האי איתחא ויאמר אלדים יסי אור דהאי בר דחתי
 מאינון מיא ליכוו אור עולם דעיקרא דברא חזיל בחר מחשבה אי חיכי טבא
 וחשיבה בנברא רבא הכי כוי האי בר כמה דאחיידע . וחו ובהארץ היסה חכו
 חתא לאולפא דהא מילתא דווגא דאחרמיז כמה דאמרן שרי נמי בזימנא
 דהארץ היסה חכו דחיכי לדיא וריקניא וכוו כפנא עובא וחשך על פני חכום
 דמכאיות כפנא אחשיך עיניכוון דכרייתא וכוו מוחנא הסוף חכום דחיכו
 המוח . עכ"ד כה"ג ליל עבילה ולא קיים בר נש פו"ר שרי ליה לשמשא ערסי'
 דהאי דאמרי אסיר לשמשא ערסיה בשנין דכפנא וילפי לה מיוסף דכחיב בוי
 וליוסף יולד שני בנים בערס חבא ככה כרעב . לא אחמר חלא כמאן דקיים
 פו"ר דהא אמרי לחשוכי בנים שרי דכיון דהוי שמושא דמלוה לקיים פו"ר
 כדן ורות אלדים מרחפח כמה דאמינא לעיל . ומיכו האי דאסרי לשמשא
 בשני' כפנא לדידי בעי טעמא רויחא ליחובי דעתאי דאע"ג דחזינא לברא"ס
 ז"ל דקאמר טעמא בגין דלא ליסוו כ"ע בלערא וחיכו בניחותא האי טעמא
 מפריך דמאי נוחותא איה ליה הא חיכו נמי איה ליה לערא דכפנא ובהאי
 לערא דכפנא כ"ע אשחפפו כחדא . זה"ל בניחותא דשימושא דערסא כ"ע
 איה לכו הא ניחותא דאעו חיכו לחודיה משמש הא כ"ע משמשי כווחיה .
 ואי חייתא בגין יטקיי ובכרי דלא מנסכי דחינון בלערא בגין דא בעו גברי
 דמנסכי למעבר כווחיכו לא פריק שפיר דמאן שס לן למגזר ארובא דעלמא
 אי נמי פלגא דמנסכי למיזל בחר דלא מנסכי דלא כוו יחידאי למגזר בחר
 רובא יתא כוו פלגא ופלגא ומאי חזית . אלא דברא"ס סנר דודאי מאן

דכפין לא אחזי לשמש ערכי ולא שמים ערכי אלא מאן דלא איח ליה
 לערא דכפנא . ואי ככי רובא דעלמא הוו בלערא ומבעי למיזל בחר רובא
 ולאכפנא נפשיה בענויה דשמושא , ומיכו איכא למומר טעמא אחריני דקב"ס
 בעי דכולי בני נשא ליבעון רחמי ויחובון קמיס למעבד רעוטיה כי כוכי
 דליסחלק כפנ' ואככי בעי דליכוו כולכו מלעטרי ולערא דידכו שקיל דא לרא
 דכפא כ"ע בעו רחמי בשקולא חדא דכולכו כו"ל לערא דענווי כפנא וענווי
 אחרינא דליכו פרישו דשמוש' . ולפוס מארי דרוזן איח למימר טעמא אחרינ'
 דכא אחיידע דבעידנא דכפנא ספירן דלעילא דאינון ח"ח ומ"ל אינון אח"ח
 ואחמנע זיווגא דידכו דפכ"פ דמיניס אחי שפע וברכאן לעלמא גברא וחיחסא
 דלחא' בעו למעבד כגוונא דלעילא ודיו לעבד למיכווי רבניס . כה"ד י"ח פ'
 פניו אליך דליכוו זוגא דפכ"פ ובכחי ליחיב לך מחנחא דשפע וברכאן
 משאות מאח פניו וכדין וישס לך שלום דליכו יסודא בריח שלום . דעל ידא
 דברכאן דלעילא ליכוו זוגא דלחחא , אבל אי ליכא לעילא זוגא דפכ"פ
 כדין שלום בית בעל . ועס כל דא לחשוכי בניס שרי לקומא דפקודא דפנ"כ
 דליכו קיומא דעלמא דכא כה"ג לעיל לא פסיק זיווגא סשחא נמי למידי
 דליכו חיותא דעלמין . דא איכו דאחמר במסרה וליוסף יולד שני בנים
 בערס חבא שנה הרעב . וליוסף אמר מבורכת ה' ארצו . ח"ס דאחכוון
 לרזא דא למיכב טעמא דכחיב בערס חבא שנה הרעב דאחא לאלפ' טעמא
 דמקמי כפנא שרי ובחר כפנא חסיר בגין דמקמי סכי כוח מבורכת ה' ארצו
 דמלכות דליחי ארץ הווח מחברכא מקב"ס דליכוו סוים דכוס זוגא דיהיב
 שפע וברכאן למלכותא דלעילא וליכוו כה"ג לחחא . ובני"ד בזימנא דכפנא
 דאחמנעי ברכאן ואחמנע זוגא דלעילא אככי יוסף נמי עבד סכי כגוונא
 דלעילא . ואכע"ח דהני חרי קראי כולכו באורת רזא אחו . דכא אחיידע
 דיוסף איכו יסוד וליכו יחיב לאיחסא ממאי דאחי ליה מלעילא חרין גוונין
 דשס ב"ן קדמאה סוים דב"ן כביאה קדמא' דעבד לה כלי כמה דאחמר דבי'
 אחחזיא לבנין דבחר ככי ואחקריא כלי בגין דליכו גי' סוים דב"ן בחושבן
 חמניא לחוון דילה סלקין חושבן כלי ובחר ככי כביאה חנוונא יחיב כה גבורן
 דאינון סויין דב"ן . כא אינון חרין בן . (עיין בכוונת דרושי כ"ח ובס'
 כפסוקים פ' וירא בפסוק ותסי שרה) דא איכו דקאמר וליוסף דליכו יסוד
 ז"ל יולד דאחילידו ואחו ליה מאימא שני בניס חרי גווני ב"ן חח דעבד לה
 כלי ותייבא בשעמא דזוגא . כל דא בערס חבא שנה הרעב דזימנא דרעב
 אינון אכ"ח ולא אחעביד כדין . ובזימנא דאחעבידו סני חרין כנין חרין
 מבורכת ה' ארצו ואחרק למלכותא שפעא דאחי ליה מח"ס דליכוו אחכנש

השתא

במנחתו (דף כ"ט) גבי מנחת חוטא דכתיב לא ישים עליו שמן ולא יתן עלי
לבונה דשמן פסיל בכל דכו דשימא כל דכו משמע . ולבונה בכזית דנחיתה
איכי מידי דחשיב ואיכו בכזית דילפינן לה מונתן לכבן חא הקודש וקרא כתי'
כי יאכל קודש ואכילה בכזית . וכולא אחבאר חמן . ואי ככי אמאי כתיב
ויסס לך שלום שימא כל דכו ולא כתיב ויתן לך שלום נחיתה דאיכי מידי
דחשיב . וחו דאנן נמי בללוסין בחר בני קראי דברכה כהנים בעינן ומללינן
שום שלום טובה וברכה וכו' ליטנא דשים איכו כל דכו ואמאי חא כתיב
ברכה פוך ואמלאכו . ולא תימא דחאי כללא דשימא כל דכו לאו איכו בכל
דוכחא . דמג"ל חא וחו דבללוסא חא מייחא בעי בר נש למחבט מקב"ה בלישנ'
ברירא ולא לימא מידי דמשחמט הכי ומשחמט הכי . וחו דלדידי בכל
דוכחא דחית ליטנא דשימא בעינן למדרשיה דשימא כל דכו . וכשחא חנא
מייחי קמי מארשא דחולפנא מילי דחאו לירא רידי כשחא וחנא פחחנא ליה
פחחא זוטא ואיכו ידרוש הכי בכל דוכחא ותיכוי ליה פחחא רויחא . אימא
דיבא בפ' דחיי שרש גבי אליעזר ויוסס לפניו לאכול . כתיב וייסס ביו"ד וקרינן
בוא"ו וכו' ודחי דחיי לדרשא . חללא דחית לך למינדע עעמא דנחיתה דכזית
איכי מידי דחשיב ושימא דאיכי פחותא מכזית איקרייח כל דכו . ולדידי אחחוי
לי דחזינן באורייתא דפקיד לבר נש דליחביב מכל דיליה מעשר . ובכולא
כתיב נחיתה ויתן לו מעשר מכל וגבי לרקס נחון חחן דבעי למיכב מעשר
מכל נחוי דחית ליה . כשחא חא חוי דחי יכיב בר נש מסעודחא דאחחוי
לי למיכל שיעורא דכזית חא חוי מעשר דכא כזית איכו שיחא חקלין זעירין
וסעודחא איכי ארבעס וחמשין חקלין זעירין אשחכח דכזית איכו חד מעשר .
כשחא כיי יכיב כזית דחוי מעשר איכו דבר חשוב דכיי פקידת אורייתא
למיכב חד ממנינא דעשר ובליד מככי חקרי כל דכו ואחקרי ביה שימא .
אככי גבי אליעזר חחא קרא לאחזאה עינא דלבן רמאה דלא בעי למיכב קמי'
מידי דחשיב ביינו דקרינן ויוסס בוא"ו דחוי שיחא חקלין דחיונן כזית לחיו
דעיינין דחויכו שיעורא דבהמ"ז דכוי בכזית . וכתיב ביו"ד דאיכי וחו קטיטא
למימר דבקושטא לא איבא וא"ו דחויכו כזית חללא דחויכו בליד מככי דע"ד
אחקרי שימא דחויכו כל דכו . ועל דא לא בעא למיכל ויאמר לא אוכל עד
חא דברחי דברי דלא בעא למיחא נפשיה לספיקא דבהמ"ז : חגיגא כתיב
חזן ואשים הנזם על אפה והלמידים על ידיה . וכתיב ואשים חסר יו"ד .
ככא חא חוי כתיב ואשים שימא כל דכו . וחו חסר יו"ד למימר דאיבא
חסרונא אחריגא חללא דאליעזר חא ליה מלבן רמאה דילמא לא חית ליה רעווחא
למיכב לרבקה ועכ"ד לא יבדר ליה הנזם והלמידים במאי דיעשו חא יבב
לא כסחמא דלא בתנאה ע"מ דחיוזל בסדך ודילמא חיונן חגרא דאשקייח לך
ולגמלין דבסדך . אככי קאמר ואשים שימא כל דכו דחי לא בעא חנא שקילל'
לכו

לכו . וחו ואשים חסר . דבוקשטעל לגבי נזס אנא יבצחיה על אפס וצכחוא
 רגעא שקילתי' בגין דבעי לנקבא בחוטמא כמ"ד נזס זהב באף ודדר ליחצנכו
 חמן . אלא דיכביניס פורחא לאחזאס לרבקס דחמן בעי למחצניס . וע"ד
 צחר הכי אכתיביס על ידא דרבקס דחמן נמי שימס כל דכו דהא לאו אחריה
 ואורחיה למיכווי בידא היינו דשני לעיל וכתיב ויכי כראוס את כנוס ואת
 סלמידיס על ידי אחוהו דצחר דיכביניס על אפס כדר ויכביניס על ידה
 צכדי למידיס למימר דאכתי לא יכביניס לגמרי דהא על ידה איכו דלאו
 אורחיה צכדי ואיכו ולמידיס לא יכביניס לה דיגיד עליו רעו דכי כיכי
 דנוס לאו מחנה איכו ה"נ למידיס דצכדיס לאו מחנה אינון וכולא לשעתיס .
 ובגי"ד נמי צרישא כתיב ויכי כאשר כלו הנמלים לשחוט ויקח האיש גזס
 זהב בקע משקלו ושני למידיס על ידיס . ואחזוי דאיפכא כול"ל ויטן האיש
 נזס זהב משקלו וגו' אלא דאורייתא אססידת עליס דמאי דיכבי לאו איכו
 נתינה אלא לשעחא וברגע כמימריס יכיב וצכחוא שעחא נסיב ואכתי קאמר
 ויקח דכל זימנא דלא אחרעי למיכב לרבקס אחזוי למיכב לכו דכל כראוי
 לצילה אין בילה מעכבת בו ואכתי כתיב ויקח : תליחאה גבי אורייתא וזאת
 הסורה אשר שם משס לפני בני ישראל . וכתיב נמי שימס צפיהס . ורבנן
 דרשי זכס נעשיס לו סס חייס . דק"ל כיכי כחב שס שימס כל דכו הא איכו
 נסיב צס טובח עין ויכבס לישראל כמ"ד בנדרים . וככי נמי צקרא דשימס
 דרשי אל חקרי שימס אלא סמנה דיכבי צס סימנין לאדכרס מה דליף .
 ומיכו איכא למדרס כפשוטס דנגין דאורייתא דבע"פ איכי עמירא ורמזא
 צגו אורייתא דכחב ואית צס פקודין טובא דאינון גופי סלכות ואינון
 כהררים סתלויס צשערה כמ"ד בחגיגה . אכתי קאמר וזאת הסורה אשר שם
 משס שימס כל דכו לפני בני ישראל דגופי סלכות דעמירין צגווס לא יכביניס
 לכו אלא שימס כל דכו . וחו נמי הא איכא שנעיין אגפין לאורייתא דאינון
 לא אתייכיב לכו אלא אנפס חדא דאחזוי לפיס פשוטא וכאיכא נמי רזין
 דאורייתא ורמזין דבס דאינון לית לכו שיעורא ואורייתא דיכבי לכו איכי לגבי
 רזין ורמזין שימס כל דכו . ודכווחיס נמי קרא דשימס צפיהס . וחו איכא
 למימר דלכל חד מנישראל פריס לי' פירושא דאחזוי לשורשא דילי' וכמס דכוס
 עביד רבינו האר"י ז"ל . וע"ד קאמר שימס דלגבי כולסו לא ילפי אלא פורחא
 דמאן דליף האי לא יליף אחרינא : רביעאה ושמתס את דברי אלס על
 לבבכס ועל נפשכס . איבע"ה דקאי גבי ספילין דאינון לריכי גוף נקי כאליסע
 ולא בעי לאנחא לכו כולי יומא לרובא דעלמא . אכתי כתיב ושמתס שימס
 כל דכו בעידנא דללותא . ואבע"ה דקאי גבי אורייתא ואיכו כדאמר רשב"י
 ז"ל אפילו לא קרא אלא ק"ס סחריס וערבית קייס וכגינה צו יומס ולינה .
 ודא איכו שימס כל דכו דלא כוי חד מעשר לגבי כ"ד שעי דיומא : חמישאה

שים נא ידך תחת ירכי דגני אברהם ודגני יעקב . וזה מהל דגני אברהם
 דרשי בשנועות דבעי נקיטת חפץ . ואמאי כתיב שימה כל דכו . אלא בגין
 דק"ל דאבור לאחוי באמא כי סיכי דלא יתחמם ליה אהכי אמר שים שימה
 כל דכו ולא לינקיט ליה אלא דכווי בהגבהה דאגבה ליה : שתיחאה גבי
 ישמעאל דאמ"ל קב"ה לאברהם כי בינחק יקרא לך זרע . וגם אח בן האמה
 לגוי אשימנו כי זרעך הוא . וחו כתיב חמן דאמ"ל מלאך קומי שאי אח כנער
 וכחזיקי אח ידך כי לגוי גדול אשימנו . והאי בעי דרשא אמאי נקט
 אשימנו כל דכו . אלא דאיה למדרשיב כהאי דאיה לאתערא בשנוייה דקראי
 דקב"ה קאמ"ל לגוי אשימנו . ומלאך בחר ככי אמר לגוי גדול ובסוף פרשתא
 דלך לך וברבתי אוחו במאד מאד שנים עשר נשיאים יוליד ונחטיו לגוי גדול .
 הא כהא קאמר גוי גדול וחו אמר ונחטיו ולאו למננא שני כני שנווי . אלא
 דכל דא מדריש שפיר לפום זימנין דשליט ישמעאל בעלמא דמעידנא דאחרבי
 ישמעאל וכו"ל נשיאי עד דאחא סנחריב ובלבל אומין דעלמא . פוק וחסוב
 הא איכא עפי מאלף ומאחן שנין דהוו שליטי נשיאי ישמעאל ואינון הוו
 חשיבי בעלמא לגבי שאר אומין . אהכי קאמר ונחטיו דאיכי נחניה מידי דחשיב
 וחו נמי לגוי גדול דהוו מחיידעי בעלמא עמא דידיה עמין סגיאין . אהכי
 קאמר ונחטיו דאיכי נחניה חשיב דזימנא דא הוי חומשא דעלמא דאיכו
 שיה אלפי שני . אלא דבקרתי דוירא דאיירי בחר חורבנא דמקדשא וסנחריב
 דבלבל עלמא ואהכי קאמר כי בינחק ולא כל ינחק דלא אשחאר מישראל אלא
 פורשא וחו דמתבדרי בעלמא . אהכוא זימנא כתיב וגם אח בן האמה לגוי
 אשימנו דהשחא איכו מידי דלא חשיב בעלמא אלא דהוס שימה כל דהו ומיכו
 עכ"ד איכו גוי דהוס חד מאומין דעלמא . אלא דבחר כהוא זימנא דאחחדש
 וחדית דחא דישמעאל דאיכו יס"ק באחב"ש דכווי חושבן שמיא כחושבן לגוי
 גדול ומכהוא זימנא בדר לאתרבא בעלמא . על דא קאמר מלאך להגר כי
 לגוי גדול אשימנו דמהכוא זימנא הוס גוי גדול ואחרבי שמיא עובא אלא
 דעכ"ד קאמר אשימנו שימה כל דהו דמעידנא דסקיל ארעא דרומי אחרבב
 וכו לא הוות בידיה שיה מאה שני דאינון מעשר אהכי אמר אשימנו . וחו
 אשימנו דאיכו לאו מידי דחשיב אלא הוי כל דהו לגבי זרעיה דעשו דאחרבי
 מיניא עובא וחו ל"מ : שביעאה גבי יוסף דכתיב וייסס בארון במלרים .
 וכו ודאי קשיא אמאי כתיב וייסס דהא אשחאר תדיר בארונא וכדאמרינן
 בסופה י"ג דאפילו במדברא אשחאר בארונא בכדי ארון דשכינה וכוו אמרי
 מה עיבן של שני ארונות אלו ואמרי קיים זה מה שכחוב בזה . ואיכא למימר
 דקרי ליה שימה לגבי מלרים דבחר הכי נפק מחמן . וחו איכא למימר דכד
 אחסס בארונא יכבי ליה הדעתא דזימנא פורשא דכד מיפרקי יטלון יתיה
 לאעלא גרמיה לארעא דישראל : **וְרַתְּן** איכא למדרש למאי דאיה לאתערא
 דכתיב

דכתיב וייסס ולא כתיב וייסמו כמה דכתיב ויחננו . אלא דרשב"י ז"ל בזוהרא
 דילי' שאל אמאי וייסס בחרין יודין וקאמר אלא יוסף נטר ליה ברית לתתא
 ונטיר ליה ברית דלעילא אסתלק מעלמא אחשוי בתרי ארוני בארון לתתא
 ובארון לעילא . ארון דלעילא מאן חיבו אלא באד"א כנה ארון הכרית ארון
 כל הארץ ע"כ השתא אחיישב נמי דלא כתיב וייסמו דלגבי ארון דלעילא
 מאן דחט ליה לא יכיל למיסס ליה אלא דחיבו מדגפסי סליק ויטיב בארון
 דלעילא . וע"ד נמי כתיב וייסס שימה כל דכו דעיקר שימה דידים לאו חיבו
 בארון דלתתא דחיבו במלרים אלא בארון דלעילא : הטיגאה בפ' בראשית
 ויטע ס"א גן בעדן מקדס וייסס שם אה האדם . כתיב שימה כל דכו לפוס
 קושטא דבחר הכי סרה ואפקיה מג"ע . מיכו לקמי' כתי' ויקח ה' אהת האדם
 ויניחו בג"ע לעבדה ולשמרה ולא כתיב וייסמו . דהסס קאמר לעבדה זו
 מצוה עשה ולשמרה זו מל"ה . ואי כוה מקיים לכו כוה חמן לעלם הס"ד
 ויקח ופירש"י פיתחו בדברים דכוה מפתי ליה למיעל חמן לקיימה פקודין ובג"כ
 כשתא דלא חב חיבו אעליה למיחב חמן לעלם : חשיעאה בפ' דוילא ויקח
 מאבני המקום וייסס מראשותיו . כה אחיא לפוס פשטא דשימה כוונת כל דכו
 דהסוה ליליא לחוד כוה דשוי לה . וכו למאי דרשי רבנן דחיבו נעל אבנין
 טובא וכוו מחפלגי דה אמרה עלי יגיה לדוק את ראשו ודא אמרה עלי יגיה
 את ראשו מיד עשאן הקב"ה אבן אחת הס"ד ויקח את האבן אשר שם מראשותיו
 ע"כ על דה כתיב וייסס דחיבו שוי לכו שימה כל דכו אבנין טובא אבל בתר
 פורתא עבדינהו קב"ה אבן אחת ולא השתארו כשימה דיעקב :

ברם הוה הגדחה אלטריך למדרשא דלפוס פשוטא קשיא דכני אבנין דליה
 כוה רוחא דהיי ולא היה לכו אנרא אמאי כוה מריבין וסיכי כוה
 מריבין ומאן אפיך לכו מיסודא דדומס לדגנא דאדם דאיה בי' דעתא שלימתא
 אי אמרה ניסא אהעביד כוה מקמי דאתחברו אי הכי כוה חוה חרי ניסי דברישה
 אהספכו לממלל ובחר הכי אהעבידו אבנא חדא וכה רבנן לא אמרי דקב"ה
 עבד לכו חרין ניסין וכו דהא אחידע דקב"ה לא עביד ניסין למגנא בדלח
 אלטריכו טובא דקשה קמיה לשנאה מכהגא דעלמא . בג"ד נומא דמיליכון
 דרבנן כהא אהו באורחא דרמיזא דכני אבנין אינון ארץ אשר אבניה ברז"ל
 ר"ס בלכה רחל זלפה לאה דאיותחא אהקריאת אבן כמ"ד אקרא דאבן מאסו
 כבונים . ועל דה אל חקרי אבניה אלא בונים כמה דאחזק ברחל ולאה אשר
 בנו שתיבס את בית ישראל ובקושטא בלכה זלפה נמי בנו בית ישראל אלא
 דלא אדכרו כדוייכו בגין דאינון שפחוס ולא חשיבי לגבייהו . השתא נומא
 דכחי דכתיב ויקח מאבני המקום וייסס מראשותיו וישב במקום ההוא כל דה
 אחזוי ליה בשלמא כיוע דסמיר ליה ויחלוס וכנה סולס וגו' ואיכו חזא
 בשלמא דניסיב מאבני המקום וייסס מראשותיו אבע"א דחלמא דחזא אבנין

מלך כיוסף דאית ליה מערה למחא ודכ"ע למיכס עזובא ודאזי סיניק שנימת
 עין כל דכו דלא אפשר למיכס דעתיב עליו בכל שעתא ושעתא ועל כל דא
 אהניא דלא ליחי לבנימין שום נוקא כיון דמלכא מחוס ליה: (יב) וחו כפ"ט
 ויחי כך יברך ישראל לאמר ישימך אלדים באפרים ובמנשה אבא שימא אהבא
 דווקא לענינא דבניאוחא דבנין: ובגין דאיכא מילי עובא דלא דמנו להחזק
 אהכי קרו ליה שימא דכו כל דכו: (יג) וחו פ"ט שימא ושימא עליו שיש
 מסיס למען עותו. אחי ספיר דברישא בפס"ך אשתעבדו כהו כמה דכתיב
 ויעבדו מלרים אח בני ישראל בפס"ך ודרשי לה בתחא בפס"ך. ובגין דא
 ושימו עליו שימא כל דכו ואיכא למימר דמכבא דיוקן מדקאחד ושימא
 ולבסוף בפס"ך: (יד) וחו כהס והחזרה בתורה ובזפת וחסיס בה אה קולדו
 וחסיס בסוף על שפת היאור. כל דא לפיס שעתא כמ"ד כהה הכי ווחלכס
 אחותו מרחוק לדעה מה יעשה לו. ואי הכי כו שימא כל דכו: (טו) וחו
 כהס מי כס פה לאדס או מי ישוס אלס. פירש"י מי למדך לדבר ששכיית
 נידון לפני פרעה על המלרי מבחאע דבסהוא זימנא לא אחקול לוסגיה וחו
 הכי כו שימא כל דכו. וכו"מ מי ישוס אלס פירש"י מאן עבד פירש אלס
 דלא אחזק למקטל יסך וסא כו שימא כל דכו. וכו"מ למחא דאמרה בעל
 הטורים דקאי לעתיד ליומא דיומא דיסאלס פומיה דבה נשאלא יכול לאחבא.
 כה נמי שימא כל דכו: (טז) וחו בפ"ט וחסא אשמתו פדח. איכו פורקן
 כהרגומיה ואי הכי כו פורקן כל דכו דאכתי לא הוית גאלוס: (יז) וחו
 כפ' דפסלח סס שס לו חק ומשפט. פירש"י פנורס נתן להס מקלח פרסיוה סל
 חורה. כה ודאי כו שימא כל דכו לגבי חו"ג פקודן: (יח) ובפ"ט משפטיס
 ושמתי לך מקיס אשר יגיס שמה. א"ס לפי פירש"י ז"ל חף במדבס שיגיה
 שמה ואיזה מקיס קולטו זה מחנה לוי. וסא כו שימא כל דכו דלאו אחרי
 קביע כו ולפוס שעתא במדברא: (יט) וחו כהס לא חשימון עליו נסך.
 דייק למימר חשימון דלא חיימא נסך רבויא כו ואי יביב עליה פורחא לא
 מעבב אהא קאמר לא חשימון כל דכו: (ך) הו כהס ויקח משס וחלי סדס
 וישס באגניס. שימא כל דכו דסא כהר ככי כחיב ויקח משס אח הדס וזוזוק
 על כעס. וחו דרסי כהס מי חלקו מלאך כה וחלקו ואי ככי משה שו שימא
 כל דכו ומלאך גמר למיכס עד פלגא באגניס: (כא) וחו בפ"ט דחידומס (כ"ב)
 ל"כ) ושמה אח הסולחן מחוץ לפרוכה וגו' וסולחן חתן על ללע לפון. ככא
 אית לאחערא דכולכו מחני דנשכנא בחיב ונחת וככא כסולחן כתיב וסולחן
 ברישא דקרא ובסיפא כתיב חתן על ללע לפון. ואיכא למימר בגין דסולחן
 דמקדס כו מגבסי ליה וחסו לעמא לחס כפניס דעלויס ואמרי דאחתיבכס
 לפני המקיס דאמרו בסוף חגיגס אהככי בחיב ביה שימא דלככי מחני
 אחריני דכו קביעי ולא מסלקי להו אחקריניס שימא לאורוי דככי לאגביהו
 ולאחזוי

ולאחזוי בדאמרן : (כב) ותו בע' דחלוה גבי אפוד ושמה את שתי האבנים
 על כתפות האפוד . אקרי שימה בגין דאבנין לא מחברין באפוד אלא כו
 משקעין בנו משבלות ומשבלות כו מחברין באפוד כדפירש"י ז"ל : (בג) ותו
 כהם (כ"ע ו') ושמה את המלנפת על ראשו ונתח את נזר הקודש על
 המלנפת . אקרי שימה גבי מלנפת בגין דלאו איכי קביעא כנגדי' דלעיל מינה
 דכתיב נכו וכלבשה את אהרן וגו' וגבי ל'ך דכתיב ונתח את נזר הקודש
 כתיב נחיתה דנחר דשקיל מלנפת מרישיה מלי למיכויו נזר על המלח ומלי
 לאחזעיניה כד מנח נזר על המלנפת : (בד) וכפ' דפקודי (מ' ג') ושמה
 שם את ארון העדות וגו' . כתיב שימה לאורוי דזימנין דלא כוי קביע במשכנא
 דבעידנא דקרבא כו שקלי ליה כדדייכו ואיכא מ"ד דחרין כו שקלי חד ומנחי
 חד כדאיסא בירוש' דשקלים : (כה) ותו חמן (מ' ח') ושמה את החזר סביב .
 הא ודאי חורחיס דחזר דהוי קביע לעלם והאי חזר כוס מחנעיל בכל זימנא :
 (כו) ותו דפרשחא דפקודי ויקס משה את המשכן ויחן את אדניו וישם את
 קרשיו ויחן את בריחיו . הא ודאי קרשים דלא כו קביעי אלא עלי שטיים
 עומדים ולא כו קיימי אלא על ידא דאעלו באדנים דאדנים כו יחבי בנו
 ארעא . ותו בעי בריחיס לחברא לקרשים דלא לינפלו בני"כ לגבייכו בקרשים
 אקרי שימה כל דכו . ומאי דכתיב נחר הכי וישם עד סופא דפרשחא בגין
 דכולי עובדין דהוו במשכנא בולכו כוי שימח עראי לגבי מקדש דכו מחוברין
 וקביעי וקיימי שנין עובא כל חד באחריה : (כז) ותו דפרשחא דלו במלואים
 (ח' ה') וישם עליו את החושן ויחן אל החושן את האורים ואת החומים
 וישם המלנפת על ראשו וישם על המלנפת אל מול פניו את ל'ך כזהב נזר
 הקודש וגו' . הכא איח לאסערא דשני הכא מפרשחא דחלוה דכתיב דכתיב
 חמן נחיתה הכא כתיב שימה ולאחז למגנא שני הכא . אלא איכא למימר
 דכרישא דענינא כתיב קח את אהרן ואת בניו ואתו ופירש"י קחו בדברים
 ומשכו ע"כ . ואתחזי דבגין דאהרן כוס מרחיק גרמיה מעבידתא קדישא
 דילמא לא אתחזי ליה אהכי אמ"ל קחו בדברים . ומנ"ל הא . הרא"ם כחב
 דלא שייך קוחה גבי אדם . וקשיא הא איכא קראי עובא דכתיב קח גבי אדם
 נחר הכי חזינא דבא"כ מייחי מכמה קראי דכתיב קוחה באדם . ובגין כהכו
 קראי דריש קחו בדברים ע"ש השתא נימא דבגין דהוה אהרן מרחיק גרמיה
 אהכי פתי ליה משה ואמ"ל למישם לכו שימה כל דכו לפוס שעחא למעבד
 פקודא דפקיד קב"ם וכפר הכי אי לא בעא למיכויו עליה כל זימנא יעול
 כשוחא מקב"ם ויכוו אחריכא באחרים . ועל דא כתיב וישם עליו את החושן .
 ובגין דאורים וחומים בעו לאתחברא כהדיה דא לדא כתיב ויחן על החושן
 דלגבי חושן איכו נחיתה ולגבי אהרן כולא שימה לשעתא כוס : וה"נ בליך
 כזהב דהוה חייב אהרן דילמא לא אתחזי ליה דקדיש טפי ואהכי כתיב שימה
 דאמ"ל

דאמ"ל דלשעתא יסוי עלוהי שימה כל דכו . מיהו בחר דיכנייהו החמשך
 בכא וענד לכו נתינה קביעה כמ"ד בפ' חלוה : (בבא) וחו בפ' שמיני ויקחו
 בני אהרן איש מחתו ויתנו בכך אש וישימו עליה קטורה ויקריבו לפני ה'
 אש זרה אשר לא ליה אוחס . הכא ליה לאחערא כיון דאין הקטרה פחותה
 מכזית אמאי כתיב וישימו שימה כל דכו . ובפ' דקרה ושימו עליה קטורה
 דריש כה רב רחומאי ה"ג במכר"ר אברהם ביק אשכנזי כ"י מילי דמזדנני
 בדינרי (עיין יסוד אהל מועד י"ז ה') מיהו הכא לא מדריש כתי . ואיכא
 למימר דבגידא אפליגו רבנן מר אמר חובא דידכו בגין דכוו בחווי יין ומר
 אמר דאורו הלכה לפני רבן ומר אמר בגין אש זרה . דאחערה לא אחייבו
 בגין דכתיב וישימו שימה כל דכו . מיהו ה"ף דנימא דאקריבו כזית כתיב
 בכו וישימו דכתיב הוה לגבייהו שימה כל דכו דלא אחכונו למעבר אחיערה
 דרחמנא ולגבי חובא דאחייבו עליה הא שימה דקטורה הויה שימה כל דכו .
 וכתיב תירולא חיבו באורחא דדרשא . והתי נתי דאמר תמן רב רחומאי נר"י
 בקרא דאמר משה לאהרן קח את המחתה ושים קטורה דאספיק ליה כל דכו
 בגין לכפרה על עמה דהש משש ר"מ דילמא לא ימטי בידא דאהרן שיעורה
 רבא בההוא זימנא דשעתא דחיקא ליה לאפסקא למגפה . ברם אהרן אבובן
 דכהני דזריון ניכו ענד מילי דחסידותא וכתיב ויתן את הקטרה ויכפר על
 העם ע"כ . בהרמנוחיה דמר מילי דחיקי ניכו דאחאי ניחוס לכתי באתר
 דכהני זריון דלא ישכח אלא פורתא הא ודאי דמסתברא דבאתר דישכח
 פורתא ה"ג ישכח עובא . דהא קטרת אחעבדא לכלי שחא ושס"ח מנין
 הוו כה כדתנו רבנן . וחו היכי אמ"ל משש דחסני ליה בבזיר מכזית הא
 כיון דלא חזי לכקרה דאי אקטיר בזיר מכתי הא ודאי לא אחחזי לכפרה כלל . וחו
 שעתא וזר גמי לא מחייב בבזיר מכתי הא ודאי לא אחחזי לכפרה כלל . וחו
 אחינא דאע"ג דאפליגו רבנן בחרתי חי אמרינן פלגא דשיעורה בעשה דלמר
 (רב חיד"א ברכ"י סי' ספ"ב ומחב"ר סי' הע"ה) איכא פלגא דשיעור'
 בעשה כמה דכוס בלא העשה . ולמר (מהריע"א והרב חק"ל ז"ל) ליכא בעשה
 כלל פלגא דשיעורה . עד כאן לא פליגי אלא חי נפיק מיכא פורתא ידי חובתי'
 דכוי כמאן דעבד פלגא דפקודא . אבל לכפרה כהא דאהרן דנטי לסלקא
 מגפה מעלייהו דישראל כ"ע מודו דלא סגי בפלגא . אלא דקושטא דמילתא
 לדידי חזי לי דאע"ג דלישנא דשימה משחמע בכל דכו . מיהו אשחמע נמי
 עובא . דלישנא דשימה אחרת אפורתא ואחרת אעובא ה"ש דדוד מלכא אמר
 (תהלים י"ח) חשימני לראש גוים עם לא ידעתי יעבדוני . והא ודאי לא
 שחיל פורתא אלא עובא דהא כתיב הרחב פיך ואמלאהו . וחו אמר (פ"ט טס)
 ושמתי לעד זרעו וכסאו כימי שמים . וחו אמר אשר שם במלרים אוחותיו
 ומושחיו וגו' והסם לא הוי כל דכו דעשר מכות דכוו ודאחעכו קריב לשחא

לא הוא מילתא כל דכו . והא ודאי דא חיכו ברירו דמילה וזדא אחיטבו
 קראי טובא דאחיטבין לעיל . ומשפתא חו לא לריכנא למסכונא נפשין אקראי
 טובא דהית באורייתא נביאי וכחזבי דאחמר ככו שימה . ועס כל דא האי
 קרא דשני גבי משא דאמר וסיס קטרת וגבי אהרן כתיב ויהן את הקטרת .
 בעי דרשא . ואיכא למדרשים למאי דאחיטב דקטרת דכס"ג זימא דכפורי
 הוי מלא חפניו כמ"ד קראי . וחו נמי בכל יומא בעי פלגא דמנה בשחרית
 ופלגא בין הערבים ודא חיכו הלכה למשה מסיני (עיין משנה למלך ה'
 חמדין ומוספין פ"ב ה' ב') בג"ד חמ"ל משה לאהרן דאע"ג דקטרתא דאמינ'
 לך חיכי לפקד על עמא לא חימא דאיכי בעיה מלא חפניו כנוונה דיומא
 דכפורי . ולא חימא נמי דכוי כקטרת דמקריבין בכל יומא דבעי מנה . אלא
 דכחא חסגי לך כזית דכוי כל דכו לגבי סכו שיטורי דמלא חפניו ודמנה .
 כיינו דאמ"ל שים . וע"ד גבי אהרן כתיב ויהן מידי דחשיב ובכל דא לא איפרק
 קרא דכתיב וישם לך שלום ושים שלום . ואמאי לא מפרשינן בעוהין בסדיא
 למבעי שלמא חדיר וקביע בכל שעתא וזימנא . ואיכא למימר לעאי דאמרי
 רבנן כל מי שפברו עליו ארבעים יום בלא יסורין כאלו הכל עולמו בחייו .
 אי הכי לא בעינן דליהוי לך נשילוח פנים ושלמא בכל זימנא דסליק בכי
 אגרא דילן מעלמא דאחי . וחו דשלמא ושפעה רבא בכל זימנא גרמי למבעט
 בקב"ס כמ"ד וכסף הרבתי להס זכב עשו לבעל . ולפוס מארי דרזין כיחא
 עפי דכא אחיידע דזוגא דלמיל לחיחא דעלמין לא פסיק לעלמין מיכו למיכב
 שפעה וטיבוחא לעלמא לאו חיכו חדיר . וע"ד כתיב וישם לך שלום . דכאי
 יסודא דחיכו שלום . לא הוי לגבי דידך דחיכו לך לכחאך ולטובאך אלא
 שימה דכוי כל דכו . וחו דכחאי זימנא לא הוי אלא בעידנא דלוחא ולא כולי
 יומא : **וַיִּשֶׁם** לְךָ שְׁלוֹם כַּזֶּדֶר הַטֵּיִם בְּבֵית שְׁלוֹם בְּבֵית שְׁנֵאֲמֵר הַסֵּס
 גְּבוּלְךָ בְּלַי' חֶלֶב חַטִּי' יִשְׁבִּיטְךָ . דא חיכו דקאמי ישה ספניו חליך דליכוי זוגא
 דפכ"פ דחיכו בניך למיכב שפעה . כדין וישם לך שלום דליהו לך חטיב
 בביח . וע"ד כתיב וישם שימה כל דכו דלא בעי למאנר עבדא סני אלא
 פורחא כמד"ר מי שים לו פח בסלו וחומר מה אוכל למחר כרי זה מקטלי
 חמונה . ועל דא יוסף נמי הכי עבד בכהי מלראו דאפי" עחירו דכבו לא סביק
 לבו למאנר עבדא בכהיכו אלא דכולכו הו זכני לחמא . ועבד הכי
 בכהיכו כי כיכי דכולכו יבומנן בקב"ס וינדעון דכולא אחי מידא דקב"ס
 ולא בחילה דכספא דחית לבו . כה"ד ויבי רעב בכל הארצות ובכל ארץ
 מצרים היה לחם . וחרעב כל ארץ מצרים ויעק העם אל פרעה ללחם ויאמר
 להם לבו אל יוסף כל אשר יאמר לכם חעשו . וחרעב היה על כל פני הארץ .
 ואיח לאחשרא בכני קראי מ"ע לא יביב לבו יוסף עד דאזלי לוח פרעה .
 וחו דאחחזי דאכתי הוה לבו לחם עד בחר הכי דכתיב וחרעב היה על כל

פני הארץ ואי הכי למ"ל למצטק לפרעם . דאי אמרת מקמי הכי נמי לא
 הו"ל לחמא אי הכי אמאי סדר קרא והרעב הים ורבנן דרשי דאסדרים בגין
 עתירי דא נון פני הארץ . ואכתי קשיא דהא מקמי הכי כתיב ותרעב כל
 ארץ וכולא הוי בכלל . אלא דאית למדרשים כדאמרן דבגין דיוסף לא שבק
 עבורא בביחא דעתירי ואי הכי לא הו"ל שלמא בביחא דחטים בבית שלום
 בבית . אהכי אע"ג דהו"ל לחמא עכ"ד ותרעב כל ארץ מזרים דלא כוין צבו
 מהימנותא והוו אמרי מה גאכל למחר הו"ל ויצטק העם אל פרעם ללחם .
 בגין דלא הוה לכו אלא לחם ועל דא לא אשגח עלייכו פרעם אלא אמ"ל לכו
 אל יוסף כל אשר יאמר לכם תעשו . אלא דבחר הכי אפילו לחמא לא הוה
 לכו היינו דכתיב והרעב הים על כל פני הארץ דמקמי הכי בשוקא דאיכו
 אחר גלויא דארץ הוה לחמא ולא הוה רעב אלא באחר דעמירו דאיכו באחר
 דצברי עבורא השתא אפילו באחר דגלויא ליה לכו אפילו לחמא . בגי"ד פתח
 יוסף השתא למזנן עבורא . ורבנן דדרשי פני הארץ עתירין דייקי מדכו"ל
 למכתב על פני כל הארץ . וחו נימא באורחא דדרשא דיוסף ארמיק לכו
 למלראי מנשין דידכו . דעל דא אכתי רבנן לשמשא בזימנא דכפינא דלא ליחברו
 בנוי דבר נש וליח ליה מידי למיזן לכו ומיתו מסגיאות כפנא וחו נמי אחרבו
 בני ביתי . וליח ליה למיקס בספוקייכו ויצטריך לאפקא איחחא מביחא בגין
 דליח ליה מידי למיזן לה . וע"ד אחמנע יוסף מאיחחיה בחר דאחי רעב
 אע"ג דלגבי ידיה הוה שרי דאכתי לא קיים פו"ר דהא ליה ליה צרתא דלא
 אשכחן דאכחבה בקראי . אלא דיוסף עבד הכי לאולפא למלראי דליעבדון
 כוותיה ולא ליתו לידי קטלא דבגין דידכו דהא בני נח מפקדי יתיר מן דא
 אפי' אעוברין דנמעו אמן כמה דאחיידע . ובג"ד אפרשינכו מאיחחייכו הו"ל
 ויצטק העם אל פרעם ללחם כמד"א כי אם הלחם אשר הוא אוכל . ועל דא
 אמ"ל פרעם לכו אל יוסף כל אשר יאמר לכם תעשו ודרשי רבנן דגזר עלייכו
 דלימאלו . ואית לאחערא ומאי טעמיה דיוסף אעו בעל כרחייו עביד לכו
 גיורין . אלא דנימא לפוס דרשא דא דיוסף אחפרש מאיחחיה דלילפו מיניה
 כדאמרן . וכד חזא דלא פרשי אפריש איחחייכו מינייהו דלא יכוון כדדייהו
 ועל דא ויצטק אל פרעם ללחם בגין איחחייכו דלא יכיל למיקס בלא איחחא
 דהוה חקיף לכו יצרייהו . אלא דיוסף הוה מחייב לכו דליגזרון ובפאי דמא
 דאטיפו מברית אחכחש חילא דידכו וברא יכלי לאחפרשא מאיחחייכו . ונסא
 אכתי פרעם על ידא דיוסף ואמ"ל כל אשר יאמר לכם תעשו ומגזרון בריח
 ואחפרשו מאיחחייכו ולא תקטלון לבנייכו מסגיאות כפנא דהא כתיב ידי
 נשים רחמניו בשלו ילדיהו . ואע"ג דלא אהמר הכי במדרש' דרוש וקבל שכר :
ובאורה רזא סא אחיידע דמוחין דקטנות חונן חלמא חלדים דסלקי
 לחושבן גרון ואינון חושבן חרין דכך הוה לחודייכו עד לא איתו

מוחין גדלות. כדן חרון חף בעולם אלא דחני חלהא אלדים לחינון בקדושה
 ולקבלייכו בסטרא דאחורה חמן חיה קליפין לקבל גרון לחינון העורף ומחמן
 כוס יניק פרעה דחיו עס ד' לחוון ידיה סליק לחושבן גרון. וכד שלטי
 חלין לחגבר דינא בעלמא וכיו רעב עד דאחו לקבלייכו מוחין גדלות לחינון
 חלה חויות דסגלי לחושבן לחם וחסמתק דינא ברחמי ואחערבו דא דדא
 זכוי זוגא שלים דחיו חויה אלדים כמה דלחיידע (שורש זה בס' חלקוטים
 פ' וישב בפ' ויוסף סורד מלרימס. ונכוונת שים שלום ע"פ) וכדן חתי
 שפעה לעלמא וכוה לחם. השתא מלרתי עד לא כוו מסינו חינוכו לא חזו ולא
 ידעי מאן אחר ינקי וכד חזו בפנה דחיו חתי מסטרא דעורף דחמן יניק
 פרעה. מזלא דידכו חזא דמחמן חתי כפנא ובעי חלה חוויין. דסלקי לחו'
 לחם לסלקא כפנא. בגי"ד וילעק העס אל פרעה ללחם. חינוכו אמרי לחם
 ולא ידעי מאי קאמרי חלה דמזלא. דידכו חכע לחם לחינון חלה חויות. חככי
 אמר להו פרעה וס"ג שרא דיליס סא לאו דינו דחחון לאו מסטרא דינו חלה
 לכו אל יוסף דחחון מהכוח סטרא דסטרי פנים. ואיכו לחושבן שים חויות.
 דנטיל חלה ויחיב חלה לחיחיה בשעת' דזוגא. וכדן על ידא דדא ליכויו זוגא
 שלים ויסחלק כפנא. חלה בגין דלה אחו מוחין גדלות חלה בחר דיחגור
 ויסלק קליפי ערלה. חככי כל אשר יאמר לכם העשו:

(עז) ותו

בראשית חמן ברי"ח חמן ח"ס. הכא אחרמיז מאי דאמרי
 רבנן דמאן דלחיליד מהיל בעי לאטפא מיניה דס בריח.
 ואיכא למימר עעמא דכא לחיידע מאי דאמרי קמאי דעעמא דמילס כי
 סיכי דליכחם חילא דבר גס ככאי דנפיק מיניה דמא וחז לא ליחגבר עליה
 יצרא דערוות. דכגי"ד אמרי חסיין דמאן דאחגבר עליה יצריה חי חקיו דמא
 אחכחם האי יצרא דיליס. ועל דא עביד להו משה מורא גדול לעיני כל
 ישראל. ואמר להו בראשית דחיו ברי"ח ח"ס האי יצרא דחיו כאש כעורה
 ברא אלדים חת השמים חע"ג דכרית ליה בשמים דלישגא דברא חיו בריח
 כמ"ד וברא לחחן כחרבוחס עכ"ד וחת חארץ בעי למגור ליה בארעה ולאנוחי
 בעפרא דחיו חרץ. דנולד מסיל בעי לאטפא מיניה דמא. מ"ט בגין דחי
 לא עביד הכי גרים לאושרא זרעיה חארעה. וכדא עוגשה דיליס דאחרוקן
 פארעיה כמ"ד ולא חקיא חארץ חפס בעמאכס חוה. סה"ד וסארץ היחס
 חכו זככו לריא וריקניא. וחזו גרים ליה עניווחא ואלטרין לכרייחא ואלמרי
 רבנן כל המאפה על שולחן אחרים עולם חשך בערו. סה"ד וחשך על פני.
 וליזמינן מסגיאוח כפנא מיה סה"ד חסוס כספוכא חמוס. וחזו גרים דאחגברו
 דינון דאלדים לחינון מוחין דקטנות על חסודים לחינון חקרונ מים. סה"ד
 ורוח אלדים מורחפה פריסא ע"פ חמים דשלטי גבורן בעלמא ומיין דשפעה
 אחככו. ועל ידא דאחגור ויאמר אלדים יסי חור. דכדוי אלדים חחו מוחין
 גדלות

דגדלות דאיון הויה ואיון אור : ודא איכו עממא דאמרו רבנן דאסור
לשמשא ערסיה בשני דכפנה דהאי כפנה איכו אחי בגין האי גברא דמשך
בערלחיה ואפיק זרעיה למגנא ועביד חיובתיה בלא איחאה . אהכי בעי
לאחמנעה מזוגא ומענוגא דהאי ברית דבגין ענוגא דוליה אחי כפנה . והו
נמי דבעי דלישבד חיובת' באוחו פרק באוחו מקו' כמד"ר ואסכי בעי דליחפרש
מאיחאה ועכ"ד לא יחוב הכוה חובא וברא אהכפר חובא דה אחי שבעא
לעלמא . ועל דא יוסף בשעתא דכפנה לא שמש ערסיה לחקנה האי חובא
דאיכו נמי נפקי מיניה עשר טיפין בשעתא דחבעא ליה איחאה דרבוניה .
ובגין דחזא דהכוו מלראי דכוו בשעתא דכפנה חינון נילולין דאזודריקו מלרש
קדמאה בק"ל שנין דאחפרש מאיחאה' ובקדמיתא אחו צדרא דמבולא ואשמתו
אורחייכו למגנא על ארעא וסדרי ואחו צדרא דהפלגה וכששא סדרי ואחו
צדרא דודיה במלרים כמ"ד מארי דרוין (ש' הפסוקים פ' מקץ בפסוק לנו
אל יוסף) אהכי בעי בקדמיתא ללעוריהו ולא יכיב לכו עכורא עד דאלטרבו
לאקבלא עליה לפרעה הס"ד וילעק העם אל פרעה ללחם דאיכו ידע דבגיייהו
אחי רעב לעולם בגין דאשחיהו בקדמיתא אורחייכו . ועל דא חבע מינייכו
לאחגור' לקיימא ולאקנא מאי דפגמי ביסודא . ועל דא אמר לכו פרעה כל
אשר יאמר לכם יוסף תעשו דאיכו חקון כמ"ד ועשתה חם לפרניה . ובגין
דבהאי חובא גרים עלטולא דגברא מדוך לדרך ומאחר לאחר כמד"א ולא תקיא
הארץ אחכם וגו' וכמ"ד קמאי . על דא אשחדל יוסף וכבד כמס סבוין
לאגלאה למלראי מאחר לאחר כמ"ד ואח העם כעביר אוחו לערים וברא
אשלים חיקוייהו מהכוה חובא . וע"ד אמר לכו בחר דא הן קניתי אחכם
היום דאנא חקניתי יסכון וכששא אהון דילי כמד"ר כל כמלמד אח בן חבירו
חורב כאלו ילדו . בר דארעא דידכו לפרעה אכל אהון דידי אהון . ומששא
הא לכס זרע וזרעם אח האדמה דאשחתי לכו לשמשא בחיחתייכו ולאולדא
דכששא בנין דידכו אהו מורעא דכשרא . וע"ד רמיז לכו ואמר ובי' בחבואות
דאיכי שעתא דביאה . אימח הויה אהא קאמר ונתחם חמישית לפרעה .
דחומשא דחיין דידכו דאיכו שבעין שנין יכוי לפרעה דאיכו ולכ"ר די' שנין
קמאי ליכוו דיליה ולא חסבון איחאה . וארבע הירות דאיון מי"ד שנין ואילך
דאכתי אית לכו ד' זמנין י"ד יכוי לכס לזרע השדה דאיסבון איחאה
דאחקריאח שדה . ולאכלכם כמ"ד כי אם הלחם אשר הוא חובל . ותילף
מכני מילי דיוסף הוה ליה קנאה בכדי מלראי וקני עלייהו בגין פגמא
דבריה ולא נח ולא שכיך עד דעבד לכו חיקוי' כמה דאמרן ועל דא אחקרי
שמים יוסף דשמא גרים דיוסף' כחושבן קנאה . הס"ד ויקנאו בו אחיו
ואכיו שמר אח הדבר . דאחוי דיוסף כוו חשבי דאחקרי יוסף בגין דאיכו
עלול ואזדמן לקנאה דיקנאו ביה אחריני . ואכנו חסוב איפכא דהאי דשמים
כחושבן

כחושבן קנאה בגין דאיכו עמיד לקנאה באחרינו כמה דקני במלראי בחר
 הכי על פנמא דברית הס"ד ואכיו שמר את הדבר דנטיר הא קנאה במאי
 דהוה בסופא כדאמרן . וכד חידוק פורחא רישיה בסיפיה דברישה גמי קני
 באחוי בגין דאכלי חנר מן החי וחולין עיניהם בצננות הארץ . ועל דא פינחס
 בר ברתיה אחקרי פינחס כחושבן בן קנאה דאיכו בר ברתיה דיוסף דהוה
 כחושבן קנאה . דא איכו דאמרינן פ' הכשרפין (סנהדרין פ"ב) ויעמוד פינחס
 ויפלה מעשה פלילות עם קינו בקשו מלאכי השרה לדוחפו אמ"ל הקב"ה הניחו
 לו קנאי בן קנאי הוא וכו' ע"כ ופירש"י ז"ל דאחי מלוי דקני במעשה דינה
 ע"ש . ואית לאחער' הא שמעון גמי קני החס ואמאי אחיחס לוי עפי בסחמת
 ולמאי דאמרן בן קנאי קאי איוסף אבוי דאמיה דהוה קנאי כדאמרינן
 וחושבן שמים כחושבן בן קנאה :

(עמ) בראשית

אחיון איח שבר וסמך ליה לעיני כל ישראל . הס"ד
 וירא יעקב כי יש שבר בתלרים ויאמר יעקב לבניו
 למה סחרתו . כהאי קרא אית לאחער' הא לא חזא בעיניה זאי הכי סול"ל
 וישמע דקאמר בחר הכי ויאמר הנה שמעתי כי יש שבר במלרים רדו שמה
 ושברו לנו משם ונחיה ולא נמות . וכו קשו קראי אהדדי . כתיב וירא
 יעקב וכתיב הנה שמעתי . וכו למאי דדרשי רבנן למא סחרתו למה סחרתו
 עלמלכ שבטים . אי הכי מאי ונחיה ולא נמות דקאמר דאע"ג דחס דילמא
 לבחר זימנא לא יסתאר להו עבורא מיכו בהכחא זימנא דאית להו לא אחחזי
 למימד ונחיה ולא נמות . אלא דכני קראי אית בהו רזא ורמיזא . רמיזא
 דיעקב חזא ברוחא דקודשא דיוסף הוה במלרים ודא איכו כמד"ר דשבר
 איכו סבד ועל דא אמר להו ברמיזא למא סחרתו חזון גרמיכון שבטין ולא
 תיחושון לעינא בישא . ובגין דלא בעא לגלחא להו מאי דחזא אמ"ל ברמיזא
 הנה שמעתי כי יש שבר במלרים דא איכו יוסף אלא דבפשטיה משחמע
 עיבורא . רדו שמה ושברו לנו משם וממילא יחזון ליוסף ויחזון ליה וכהאי
 שעתא ונחיה כמ"ד וחמי רוח יעקב בשעתא דחזא ליה . ולא נמות דהו לא
 חשלוט בנא עינא בישא דהא איכא יוסף בהדן דלא שלעא ביה עינא בישא .
 ולככי לא נמות כמד"ר השעין וחשעה מיחו מעינא בישא . דא איכו רמיזא
 אבל רזא דמלס הא חזי דאדם קדמאס עד לא חב הוה מסייפי עלמא עד
 סייפי עלמא כמ"ד אחור וקדם לרתני ובגין"כ כד חב כל גשמין קדישין דהו
 בגוויה ואיכא מינייכו דחליין ברישיה ומינייכו בגופיה ומינייכו בטבוריה
 ומינסון זידי ומינסון ברגלין דידיה סולכו נשרו מיניה ואחבדרו בכלי ארעה
 מרישא דעלמא עד סופיה . דהא אחידע דעלמא כגוונא דאדם ואדם כגוונא
 דעלמא דכל מאי דאית בעלמא אית ביה באדם ויה"כ כל מאי דאית באדם
 אית נמי בעלמא . ואככי סתת באבוינא פו הארץ עבד הארץ וניולין

דכוו בטיבורים נשרי בחרת דאחקרי עבוד הארץ . ונשמתי דכוו בפומים
 נשרי בחרת דאחקרי פי הארץ . ומאי דכוו בלבי נשרי בחרת דאיכו לב הארץ :
 ובגיד כד חב אחרך מגן עדן ואזיל בגלותא כי סיכי דאיכו חגלי ניולוני
 דקדושה ה"ג איכו גלי ואזיל לאחר דגלו לבדרת לבו מתמן . וליח לך למידע
 דליח שום גלותא בעלמא דאיכו לסגיאין אי נמי לבר נש לתודים דלת אום
 בוי בירור' דניולין דקדושה דאזדריקו סמן דרגלוי דבר איניש חינון מופלין
 יחיס לאחר דמתבעי . ודא איכו דאמור רבנן גלות מכפרת עון אסכולי בהא
 חובא דאדם קדמאה דלת יחזוי בר נש דגלי אלא בגין לקנחא חובא דחב בוי
 איכו אי"ג אדם קדמאה ובגיד אמור רבנן עלטולא דגברת קשה מדאיסתא
 דאיסתא ליח לה חובין ופקודין עובא דחייוב כנברה וחוס נמי לא הו
 נשמתי חליין בה כארבי"ר דליטעריכו נוקבין דאחו מסערא דידס למגלי סדב
 לבדרת לבו ועל דא כתיב כל כבודה בח מלך פנימס דלא חטריך למיסק
 לברא לאחר אחרת לבדרת ניולין דקדושה ובגיד כד אהא זימנא דאחמו
 לקנחא חובא דאדם אחיילידו אכבן ואהא אכרסא ואלטריך לאחסרבת מאחר
 ולמיטי לארעא דישראל דאיבי עבודא דארעא לבדרת נשמתי דאינון חמין
 בעבורא דעלמא וברישא אקדים לחקנא בחרן דאיכו חושבן גרון ולבשר דגלי
 חקין באמלטיא דעלמא דאיבי ארעא דישראל ולא אשתלים עד דסקין נמי
 יצחק ובחריה יעקב ואיכו נמי אזל לחרן לחקנא ניולין דחמן דשייכי ליה
 ובחר הכי אחי לארע' דישראל לאשלמא חמן בירורין דיליה דשייכי לוי חמן .
 ויעקב חזא ברוחא דקודשא דאזלי בנוי לשכס וחזא דיוסף אלטריך למיכוו
 בשכס לבדרת ניולין דאיח ליה חמן . אהכי אמר ליה ליוסף בלתי
 אחיך רועים בשכס לכס ואשלחך אליהם , מיכא לא אהא זימנא דיוסף לבדרת
 בכהוא שעתא משכס לכסי כתיב וימלאם בדוחן . וחמן כתיב וישליכו אותו
 הבורה והבור רק אין בו מים ומאי קמ"ל אלא דלא סימא דאזדריק סמן
 לבדרת מידי מהכוא נור דהא סבור רק אין בו מים דאינון ניולין דקדושה
 וחו דליבא חמן מיה למישהי מינייהו דנימא דכסא שסיס מכרר מידי וכולא
 כוס ברעוהא דמארי עלמא דבחר הכי ליוזבון ליה למצרחי כי סיכי דליחות
 לחמן דאיכו אחר דאחקרי ערות הארץ לבדרת ניולין דאזדריקו חמן דאיכו
 אחר עיקרא ושורשא דקליפין דחמן נחתי נשמתי עובא ובטו בירורין עובא
 דלא יכיל יוסף לחודי לבדרת לבו . אלא דבעובדין עבין דאיכו אקדים למעבד
 עד לא אהו אחוי ואבוי לחמן אחיסיב ליה חילא לאכנסא כל הכי ניולין
 מהכא ומסכא ולמעבד לבו דגורין עד דכי אחי אבוי ואחוי וכל מה דאמי
 אבחריייהו ליחזו אחרת דאחחזו לבו לבדרת בלתי ליחזא סה"ג ויזבוב יוסף
 בר כחול אשר על שפת הים הכי בר איכו בירורא דניולין דחמן . דא איכו
 דאמר יוסף לאחוי וישלחני אלדים לפניכם לשום לכם שארית בארץ ולהחיות
 לכם

לכם לפליטה גדולה דשדריני קב"ס הכא לבררה זנאי דאחזוי לבררה על ידי
 ונשווה לכו שארית דאיכו מאי דאשחר מזירורין דאחזוי לכו לבררה . דא
 איכו דקאמר ולכחיות לכם דמאי דאחברר כשחא על ידיכו ליכו לי' חיותא
 דמקמי ככי' סו' מאינון מלכין קדמאין דמיתו ודא איכו לפליטה גדולה דהאי
 דבלע ליה סערה אחר' מקמי ככי' . כשחא כבולטו כך פולטו ועל דא קאמר
 לפליטה דוקא :

ותא חזי דלא נפקי ישראל מתמן עד דברירו כל ניולין דכוו חמן ובגי"ד
 פקיד לכו קרא כי אפר ראיס את מזרים חוס לא חוסיפו לראוס
 עוד עד עולם בגין דלא אלטריך חו למחוי האי אחר דהא אחברר מיניה
 מאי דצטי לברורי . סס"ד וינלו חו מזרים ודרסי רבנן חר אמר עשאוה
 כמלוה שאין בה דגים דהא אחיידע דדגים באכילה דיכוו אחברר עובא
 מינולין דקדושה ובגי"ד איכא אחרי דקפדי עובא בשבחה למיכל בסעודתיכו
 דגים ובגי"ד חמור רבנן אין בן דוד בא עד שיבקש דג לחולה ולא ימלא
 דכיון דאחבררו ניולין דקדושה חו לא אלטריך למיכוו דג בעלמא ובהש' אחי
 משיחא . וחד אמר עשאוה כמלוה שאין בה דגן היינו כך דהאי דגן איכו
 ניולין דכוו אוכל לסע"א למיכוו חיותא דידע בסכוא אחר חו לא אשכח .
 ולככי נפקי ישראל מתמן ועכ"ד וגם ערב רב עלה אחס דהאי ערב רב איכו
 סע"א דכוס רדיף אבחרייכו למיכוו ליה מזוגא מקדושה דיכוו . לפוס סני
 מילי אחזוי למיכב טעמא זנאי דאשחרו כשחא למידר במזרים אע"ג דקרא
 קאמר לא חוסיפו לראוס . אלא דקרא לא קאו אלא לכחו דרי דברירו כל
 מאי דצטי לבררה אבל מהא אכתי אשחר מיטעא דניולין דשייכי לגשמחין
 אחריינין דחית לכו חמן ניולין דשייכי לכו ובעו למיחח חמן לבררה לכו .
 וחזי נמי דחר דאחברר מקדשא ונחתי ישראל עובא דלא ברשותא דירמי' והו
 חמן שטין עובא . כא אינון חבו חמן וזרקי ניולין לסע"א דחמן . ואינון
 נשמחין דדרי בגלגול' דחר ככי ובעי דליכוו חמן לבררה מאי דעריכו בגלגול'
 קדמאס דכוס בעידנא דחורבנא ; **הדא** כוא דאמר יעקב לבנוכי למס
 חחראו דנגין לחזא ברותא דקדשא דיש שבר דאיכו עבדא בר ולחס דאיכא
 במזרים לבררה זירורין דמלכין וקרי לכו שבר ולא בר א"ג אוכל בגין דהאי
 זירור איכו משבירח מלכין דאשכברו על ידא דחובא דאדם קדמאס ומינייבו
 נפלי במזרי' דאיסי ערות ארץ . אכפי אמר לכו למס חחראו חעבידו גרמיכון
 כחישין כמ"ד רש"י ז"ל דהא כיון דסע"א ינוק משפע' דחתי לכו חיוכו כחישין .
 וחו למס חחראו חשוון ח"ת חזיר דכתי רפ"ה ניולין אזדריקו חמן למיכב
 כסורא למחנין חבירין כמס דאחידע . ואהא חמ"ל למס ח"ת חזיר סא יכליין
 לברורי וחו לא אשחר חיותא ונכורא לסע"א דחמן . ובגין דחית לכו למימר
 סא חין ברירנא אחר דיתבינא ביה דאיכו ארעא דכנען ובגי"ד לא סו'
 כפנא

כפנה הכא דלא חיה לסט"א חוקפא בכהי' אחרת אהא קאמר ויאמר זימנא
אחרת כנה שמעתי כי יש שבר במלרים דשמענא ברוחא דקודשא דאכתי חיה
לכו לכרר ניולין דאשכברו ויפלי במלרים . רדו שמה ושברו לנו דאיבי
מדה דינא דמקטרג' עליכו דאיבי אחקריאח לג' חושבן אלדים וחמן אשכברו
לכ במאי דשכברו בירורין דשייכי חמן ותיכו ויקא דידן מסערא דחי ולא
מסערא דמוחא דאחגבר עלן . הס"ד ונחיה ולא נמוח . ובחר דנחתי וחזו
לסט"א דחמן דאיבי חקיפא דלא יכלין לברר איה עד גמירא וחישי דינמא
אחגבר עליכו וכדקאמ"ל יוסף מרגלים אחס לראוח אה ערוח הארץ באחס
דאחיתו לינקה מערוח הארץ ולא לשכור בר לברר איה דבעו אהא סדר
אמ"ל שובו שכרו לנו מעט אוכל דאע"ג דלא חיה לכו חילה לברר כל ניולין
דחמן מיכו חובו לחמן ואכברו פורחא מאי דיכליחו לברר איה ס"ד מעט אוכל .
וחו אמ"ל שובו דאשכברו בחיובתא ובכתי יתבר חוקפא דדינא ודא חיה שכרו
לנו דאיבי מדה דינא ותיסגי חיובתא דיככו בלא העניתא חלא מעט אוכל
כמ"ד קדמאי דסעודה דאכתיא לך חמשוך ירך מויס וכדא אהחשב לכו
כעניתא . וחו רמיז לכו שובו דיחובון בגלגולא ובכתיא שעה יכרו גל
ניולין דקדושה במאי דיכו לכו קטלא כמ"ד מארי דרזון דעשרה הרוגי
מלכות במיתא דיככו בריכו טובא ועד השתא גמי מבררו בכל זימא במאי
דמכונין חן באל נקמות ה' וגו' דא חיה שכרו לנו דכספא גלגולא אשכברו
מדה דינא ולא ישחא גבי סט"א חלא מעט אוכל דאיכו כדו חיותא דידה .
ביינו דרמיז בריש אורייתא לעיני כל ישראל חיה שב"ר דא חיה דישראל חזא
במלרים דחמן חיה לברר ניולין וקאמר יש שבר ואלטריך למגלי חמן ובה
גלותא חיה כגוינא דזימנא דברא אלדים אה סמיס . דחמן כויה שביח
מלכין וירדה שכינתא לחתא . הא חדא . וסדר מני קרא לכולכו גלותי
דשכינתא דחינון שבע הס"ד והארץ סיחה חכו דאיכו מקמי דאשכברו עלמא
ובכו בעידן דחב אדה"ר דאגלי יתא זימנא חנינא . וחשך חיה גלותא
דבבל . הס"ד על פני חסום הפוכא חמוח דביס מיתו טובא מבני גשא . ומ"ט
אחשביד כדן בגין דרוח אלדים דחינון ניולין דקדושה חניכו פריסי לאחכרא
למ"ח רפ"ח . ובחר בכל אחא גלות מדי ועליס רמיז בין האור ובין חשך .
דביס חמי ויבדל אלדים דאשכברו אור מחשך . בחר הכי גלות יון ועליס רמיז
ולחשך קרא לילס . בחר הכי ויסי ערב ויסי בוקר יוס אחד חיה גלות אדום
גלותא אחרתא חא שיחא גלותי . אחד דמלרים דאחרמיז ברישא חא שבעה .
הס"ד כי שבע יפול לדיק וקס . הס"ד נפלה לא חוסיף קוס בחולת ישראל .
לא חקוס מבט"ל דלא שייך בכא חוספה . חלא דקרא ח"ק דודאי ביה
נפילה אחריתא חיה חקוס חבל יסא לס קימא אחרת דלא חוסיף למיפל
וכי מתרלי במערבא פ"ק דברכו' . ונג"ד ג"ק לא חקוס דבקושט' חיקוס בזימנ'
דאשחלי'

דאשחלי' בירור' דנילוין ובהסווא זימנ' יימא לה קב"ה קומי אורי כי בא אורכ.
 דנילוין דאינון אור אחו הסתא מלחחא וכבוד ה' עליך זמח :

פרשת ויגש

(פ) בראשית . חמן ברית חמן אש . הכא אחרמיו מאי דאמר

בפרקי רבי אליעזר (כוכא בילקוט יהושע סי' ע"ו)
 מלכות אפרים מנעו מהם ברית מילה עמד אליכו ז"ל קנא קנאה גדולה
 ונשבע לשמים שלא להוריד על ומטר ושמעא חזבל ובקשה לסרוג אוחו וכו'
 אמ"ל הקב"ה לא טוב אהה מאכותך וכו' יעקב ברח מפני עשו וכו' מלמד
 שכל הסורח נמלט ועמד אליכו והלך לו לכה חורב ושם נגלה עליו הקב"ה
 ואמ"ל קנא קנאתי ואמ"ל לעולם אהה מקנא קנאת בשמים על ידי ג"ע וכאן
 אהה מקנא חייך שאין ישראל עושים ברית מילה עד שאהה רואה בעיניך
 מכאן החקינו להיות עושים מושב כבוד למלאך שנקרא אליכו ז"ל מלאך הכרית
 שנאמר ומלאך הכרית אשר אהם חפטים הנה בא ע"כ ואיה לאתערא ומאי
 האי לקבל האי דבגין דלא הוו מהילי לא ייתי לכו על ומטר . וחו מג"ל
 לאליכו למעבר כדי ומאן אחר יליף לה מאורייתא . אלא בגין דחנן חמן
 (נדדים פ"ג) אלמלא מילה לא נתקיימו שמים וארץ שנאמר אש לא בריתי
 יימם ולינה חוקות שמים וארץ לא שמתי . השתא כימא דאליכו סוה מוכח
 לכו כהכי דבלא מילה לא מתקיימי שמים וארץ ואיכו הוו אמרי ליה דלאו
 הכי דכא חנן לא מהלין ועכ"ד אחי על ומטר ואחקיימו שמים וארץ אהכי
 אשחנע דלא אחי על ומטר כי אש לפי דברי . דכה"ג אמרי דבגן (פ'
 חלק דף קי"ג) גבי חיאל בית האלי כד בני ליריחו וכוה מקבר אש בנוי ואמ"ל
 אליכו לאחאב דאיקיימא ביה לעווא דיושע . אמ"ל אחאב הסתא לעווא
 דמשפ רביה לא איקיימא ודידי' מיקיימא דכתיב וסרחם וענדחם אלהים
 אחרים ועזר אש השמים ולא יהיה מטר והסווא גברא מוקים ליה ע"ז על כל
 חלם וחלם למסגד לה ולא שביק ליה מערא למיזל מסגד לה ולוועתא
 דיושע חלמידי' מיקיימא מיד ויאמר אליכו החשבי מחושבי גלעד חי ה'
 אשר עמדתי לפניו אש יהיה על ומטר השנים האלה כי אש לפי דברי ע"כ .
 אלא דאכתי קסיה דהא מהא משמע דאליכו קני בגין חובא דע"ז ולא בגין
 חובא דברית וחו דפסטי דקראי כולכו אלני ולוחי דבגין ע"ז ענד הכי דכא
 כתיב ויאמר אליו אחאב האהה זה עובר ישראל ויאמר לא עכרתי אש ישר'
 כי אש אהה וביח אביך בעזבכם אש מצות ה' וחלך אחרי הבטלים וחמן כתי'
 (מלכים א' י"ח) דקביך נביאי הכעל ונכסיכו ובחר הכי אחי מטר . וכו"כ
 כתיב חמן דאיוכל בעת למקטליה בגין דקטיל לנביאי הכעל ועל דא כד ברח
 לחורב

לחורב כתיב ויאמר מה לך פה אליכו ויאמר קנא קנאתי לה' אלדי לבנות
 כי עזבו בריהך בני ישראל את מזבחתך כרסו ואת נביאיך הרגו בחרב ואומר
 אני לנדי ויבקשו את נפשי לקחתה ע"כ . והאז ברית אחרת שפיר אברית
 דע"ז דכמה זימנין ועובא קראי באורייתא קרי ליה לקיימא דבנין ע"ז ברית .
 אלא דאיכא למימר דרבי אליעזר דייק יתורא דקראי דקאמ"ל קב"ה מה לך
 פה אליכו . אטו קב"ה לא ידע דברא מאיזבל הא כתיב הוא ידע מה בהשוכא
 ונכורא עמיה שרי . וחו דאיכו אמ"ל ברישא דליברא כמה דברא יעקב
 ודעמיה וכמה דאר"ה גופיה . ויאמר קנא קנאתי חרתי למ"ל כי קנאתי
 מבט"ל . וחו כי עזבו בריהך עברו בריהך מבט"ל . אכתי דריש ר"ח דברישא
 קני חרתי הע"ז והמילא היינו דקאמ"ל אליכו לאחאב לא עכרתי את ישראל
 כי את אהא ובית אביך בעזבכס את מלוח ה' והלך אחרי כבעלים ועתה
 שלח קבוץ אלי את כל ישראל ואת נביאי כבעל וגו' ואיה לאחערא דברישא
 קאמר בעזבכס לישנא דרבים ומסיים-והלך לישנא דיחיד . וחו הוה ליה
 למימר והלך אחרי כבעלים ולמ"ל למימר בעזבכס וגו' אלא דאליכו אחיב
 ליה חרתי בעזבכס את מלוח ה' אלדיכס דא איכי מילה דסקילא לקבל כל
 פקודין דאורייתא . היינו דקאמר בעזבכס דשבקי מלמימחל ולא עבדי עשה
 דמילה . וחו את דאזלת ורדפה בחר בעלים לחודך כמה דאמרן נפ' חלק
 דמוקים ליה ע"ז על כל חלם . דכתיב חובא דע"ז חלי ביה באחאב דאיכו
 הוה גרים לבו לאחריני למיחב . ואכתי אמ"ל ועתה שלח קבוץ . דאחא
 כשחא לא בעי מינד אמילה דחילא בכל חד לחודיה למימחלי' וחו דאיכו
 עשה אלא דשחא אחא בעינא ברישא לבעל ע"ז ובסופא ניכדר אמילה .
 היינו דקאמר ועתה . ובחר דשחיע לנביאי כבעל כמ"ד ויחפשו ויורידם
 אליכו אל נחל קדרון וישחטם שם . דעתיה הויה דביומא דא בחר דחתי
 מטרא למימחליכו לישראל בחר דאחו לקרחא . אלא דלא סלקא בידו' דאחא
 אחאב לכיתיה וכתיב ויגד לאיזבל את כל אשר עשה אליכו ואת כל אשר כרב
 את כל הנביאים בחרב . ואמאי הצעריך למימ' בחרב במאי דבעי ליקטילכו .
 וחו דכתיב וישחטם שם ולא כתיב בחרב . אלא כתיב קאמר לה כההוא
 חרבא דבעי למימחל לישראל ביי קטליכו לנביאי דאינון גרמי דלא לימחלו
 כההוא חרבא וכי אינון אחחזון למשחטיכו . ועל דא שלחה למימר ליה כי
 בעת מחר אשים את נפסך כנפש אחד מהם ובההוא חרבא דמילה אחא קטילג'
 לך . היינו דקאמר ר"ה דבנין מילה בעת איזבל למקטליה וברח . השחא
 היינו דקאמר ליה קב"ה מה לך פה אליכו . מה אשחא לך השחא למחב
 בנייכו ד' ישראל' אי נמי בניך . הא השחא חילת גרמך מאיזבל ולא דחילת
 חו מגרמך . ובנין ישראל' הא כדרי בכו ואמרי ה' הוא האלודים . וכיאי
 כבעל נכסח לבו . מאי אית לך חו פומא למפסח . דא איכו דאמר מה לך

פה קרני ביה נמי פה! אהא אחיב ליה קנא קנאחתי תרחו משמע אע"ז ואמילס
 אע"ז הא קנאחתי ונגיף מילס הא קנא ליכנא דחדרי דעד הסתא חנא מקני
 ב"ע עתה בתוסף בני ישראל דבחר דברחנא אשתארו ישראל בלא מילס. וסיימו
 חסיים ואת נביאיך כרגו בחרב דבכהוא חרבא דמילס קטלונכו בגין דכוו
 גופתי לון ביה. וזהו הא דאמר את מוצחסיך כרסו דא חיבו בגין דע"ז.
 וקאמ"ל דקסחא בשה דברחנא לוח מאן דיכיל למבני לכו. וע"ד אמ"ל קב"ס
 י"ה ז"ע ומשחת את יבוא בן נמשי ואיבו יכדר כולא לאחריה :

השתא

חיה למנשי במאי עשו הכוא דרא דאחאב דבעילו ברית מילס
 דהא בכהוא זימנא לא בוכ חקיף עלייכו חלא ירא דע"ז כדאמר
 במגדוק ומאי איכפת לכו אי מכלי, ואיכא למימר באורחא דרשא דכאי
 דעשו למעבד ע"ז בגין דשאר עממין פלחי לה וכוו ישראל מיטועא לגבייכו
 וכדקא"ל הכוא מינא לריב"ק כחוב בחורחכס אחרי רביס לכעווח הא וניכו
 לעמא חד במ"ד בויקרא רבא. חלא בגין דכוו נביאי מוכחי לון על דא דישראל
 לא מחערבו בין שאר עממין דהא מייכרי במאי דמסילי וכל איסור' דמיכר
 לא בעילי. אכתי נביאי דבעל דבהן אעשו לכו דלא אלטרויב' לכו מילס ודא
 לא מיכרי בין שאר עממין וכו"ל מיטועא דבעלי לגבייכו דשאר עמין. וע"ד
 נביאן דבעל קעלי בחרבא לנביאי דקב"ס דאינוו כוו ספסי האי חרב' למימכל
 ביה לישראל ונביאי דבעל קעלי לכו בכהוא חרבא דמילס. ועל דא חליבו
 עניה לכו כמה דעפדי וקעיל לכו בכהוא חרבא דמילס. ואיכא למדרש נמי
 דחליבו בכהוא יומא מקמי דקעיל לנביאי דבעל מכלינכו לישראל. סיימו
 דבסח דבחיב ויחנכוו עד לעלות המנחם ואין קול ואין עונה ואין קשב.
 ויאמרו חליבו לכל העם גשו אלי ויגשו כל העם חליו. ודא חיבו למעבד לכו
 מילס ודרשינן ג"ס בחיב סכא גשו חלי ויגשו וכתיב גבי יוסף גשו נא חלי
 ויגשו. ומה כחם דרשינן דאחזי לכו מילס ה"ג גבי חליבו כגשה למילס.
 ודא חייבא למדרש כה"ג בני קראי דויגש, הס"ד ויאמר יוסף אל אחיו חני
 יוסף סעוד חבו חיו ולא יכלו לענות אותו כי נכסלו מפניו ויאמר יוסף אל
 אחיו גשו נא חלי ויגשו ויאמר חני יוסף אחיכם אשר מכתם אותי מזרימם.
 ואיח לאתערא אחאי אחזי לכו מילס הא לא אחרו ליה מידי ולא אחשוכו.
 וחזי אחאי כדר ואמר חני יוסף אחיכם וחו דברישא אמר חני יוסף ולא אמר
 אחיכם ולא אשר מכתם וגי' ואמאי הסתא אמר הכי. חלא דכד אמר לכו
 חני ויוסף חשיבו דכל בני שני אתערב בחכאי ופלת לע"ז כוונתו בגין דאיבו
 יחיד לנבייכו ואזיל בחר רובא ואי כתיב הו"ל ישר' דפקר דאתרינן פ"ד דבגה'
 דלא לתובח בסדיס דאפיקווחם ישראל כ"ש דפקר עשו. ועל דא ולא יכלו
 אחזי לענות אותו ולא תווכחם ביה כי נכסלו מפניו מסיבא דעבד ע"ז
 דאתמר בה לא יסיר לך מאלהים אחרים על פניו ודא חליבו מפניו דקב"ס.

ועל דא אמ"ל יוסף גשו נא אלי ואחזי לכו דמכיל ופדה לא שייך למטעי למחז
 בחר רובא דמלראי דעל ידה דמילא חסור מינכר ולא בטיל ברובא חסבי
 חסדר ואמ"ל אני יוסף אחיכם דעד כשתא אחוכון חלא ולא עבדי חלא ע"ז
 לאתפרשא מיניכו אע"ג דמכרחס חוסי מלרומי באתרא דפלאי לע"ז גאוי
 חימא ומ"ל דאחוי לכו מילא חית רמיוז דגשו נא אלי דכד הקרבן חייבתא
 לחיב' אלי והלרפיכו לכדרי הא כו חושבן חרי וחסעין וס"ג חושבן ס"ו מכונ"ל
 כוס חרין וחסעין . ובאורחא דרמיוז נומא דס"ק לכו אחי יוסף בעוד חבי
 דאחיכו שורשא דילי ויסודא דילי חי דאחיכו ויסודא דאקרו חי במ"ד מארין דרזין
 דאחסי חלא קאימנא בקיומא דידי וחנא יוסף דיסוד נמי אקרי יוסף כמה
 דאחיידע . ועל דא ולא יכלו אחיו לענות אחיו כי נבעלו מפניו דחזו למלכין
 דנפקי מיניה דאקרון פניו דאינון מלכי אפרים דבטילו מילא במ"ד נפסקי
 ר"א דאייחין . ואי ככי מאי אשתבח בנפשיה הא זרעיה פנמי בקיחא
 חלא אחיכו לכו גשו נא אלי דאדרב' הסתכלון במאי דנפיק מינאי אינון דמעלו
 ס"ד גשו נא אלי דאחון הלרפין נא לאלי דאחיכו יוסף הא כו חושבן פינחס
 ע"ס דאדרבא נפיק מינאי פינחס דקט על ברית . וחזו רמיוז לבו בחיבת ג"א
 ד"ח "נדב" אחיכו דאעברת גשמתיכו בפניחם וקטו להאי ברית כמ"ד קמאי
 ואנא אעברנא בפניחם בדינדין דאחיכו כד קטו להאי ברית . קטו דקאמרי
 עליה דפינחס בהכוא זימנא ראיחם בן פועי זק דאחיכו אמר פועי ביריח
 ומאי ראיחם דקאמר . חלא דבגין דעכד עובדא דיוסף דנעיר ברית אעפ"י
 ביה גשמתי דיוסף לסיעא ליה מאן דחזו לפינחס כמה דחזו ליוסף כוה .
 וחזו גשו נא אלי רמיוז לכו דלא יתבעילו מיזמוי דאחאב דבטילו מילא דסא
 כחיב חזון ויאמר גשו אלי ויגשו ואליכו מהיל לכו : **תן** ולא יכלו אחיו
 לענות אחיו מאי הוה לכו למימ' חלא כול"ל חש"ג דאחט יוסף מיכו לא אשתארת
 כמה דהויה כמה דאמרי לאבוכון ערוף ערוף יוסף הוה דעס אכלתכו דאחיכו
 איחא פיטיפר . ובעו למימר ליה ככי חלא ולא יכלו לענות אחיו כי נבעלו
 מפניו דס' לעבירה דדרוקן ואיכו חזו לאפיה דליח ביה כאי סימנא . וחזו
 נבעלו מפניו דלא חררסיס על מלחיה כאי חובא דכל חובין אחרסימו במלחא
 דנר נס . וכד חזי לכו בכילי אמר אחסי חיה לבו סשיקא דילמא חבות
 באיחא דרבני אחסי אמר לכו גשו נא אלי ואחזיכו דאחיכו מהיל ודא אחיכו
 סימנא דלא חב דאמרי' בפ"ב דעירובין לבר ממאן דבא עלה בכרית דמזנסת
 ערלתיא ולא מבסקר ליה אברכס אבינו . וכד חזו ולא ממטשא ערלתיא אשתכח
 דאחסי אחוכון הוא בלדקתיס סס"ד ויאמר אחי יוסף אחיכם ע"ז חזו

השתא

חיה לאתערא אחסי דאחזי דענד קכ"ס לאליכו דלתי בכל
 שעתא דמולא בגין דלא אהנת ליה למילק חובא עליכו דישראל
 והכי אומר להדיא במדרשא (כוכא בילקוט מלכים סי' רי"ח) כל מי שמשרת

את ישראל לרדף לשמור בלא ליטול את שלו מחמת ידיכם אליכו אמר כי
 עובד בריחך בני ישראל ומה נאמר לו ואת הלוטע בן שפט חמשה לנביא
 תחריך ע"כ ועל דא חכונן בפרקי ר"א למימר דבג"כ מני יחיה למיחוי
 בכל מילה ואמאי תחשיב עליה חובא . ובחנא דבי אליכו אמר דכוס ליי
 למימר בנוד בני הצרכים יתק ועקב טעמו רלויך בעולמך (שם בילקוט) .
 מיחוי איכא למימר טעמא אחרינא דאשכחן גבי הצרכים כד בעא קב"ה
 למיפק לסדום אמ"ל אולי יש חמשים לדיקים בתוך העיר וגו' ויאמר ה' אם
 תמצא בסדום חמשים לדיקים ונשאתי לכל המקום בעצורם . וכשתא כו"ל
 לאליכו לאחנא לקב"ה הא איכא בכו נביאי כ' דאינון חמשיין על חמשיין .
 כיינו דקאמ"ל טובדיה לאליכו וענדך ירא את ה' מנעוריו (מלכים א' י"ח)
 בלא בוגר לאדוני את אשר עשיתי בכרוג איזבל את נביאי ה' ותחביא מנביאי
 ה' מאת הים חמשים חמשים במערה ואכלכלי להם זמים ועסה אתה אומר
 אמור לאדוניך בנס אליכו וכרגני . והיה לאהרעא דאהחוי דעובדיה ח"ו
 אשכחתי קא משחצת בנפשיה דאע"ג דאמרינון (בנדרים דף ס"ב) רבא רמי
 בתיב וענדך ירא את ה' וכתיב יכלוך זר וגלא פוך . לא קטיא הא באהרא
 דידיעין ליה הא באהרא דלא ידעין ליה דאמר רבא שרי ליה לאיניש לאדושי
 נפשיה באהרא דלא ידעין ליה ע"כ . האי חירולא רספיק למאי דאמר וענדך
 ירא את ה' . אבל מאי דאגיד ליה דאחביא נביאי ה' במערכ לא אלעריך
 ותו דכא קאמר בלא בוגר לאדוני . ואי ככי כיכי שרי לאודעא נפשיה הא
 ככא אהרא דידיעין ליה איכו . אלא דרמיזא קא רמיז ליה הא ידעא דאיכא
 חמשיין לדיקי בככוס אהרא דאחאב וכוו כוס בני לך למחנע מקב"ה למשנת
 בגידיכו ואת אפילו דאיכא חמשיין אהריגי דאיחנכו במערתא אהרא לא
 חיישת לחבשי רחמין בגידיכו . ותו טבדה איפכא מדידי דאנא מייסניא
 לכו לכנכו לדיקי מיכלא ואת גזר על מערה ומנע מיגיכו מיכלא ומשחייא
 בנין דא אהרגיש אליכו דקובטא קאמר ואשחנע לזיחי לוח אחאב . ותחזי
 דבג"ד כד בעת איזבל למקטליה אמ"ל קב"ה דליברה לחורב כדלעיל . ומ"ט
 דחיל הא גבי אחויה לא דחיל וקאמ"ל לשר חמשים הלא אש וחאכל אוסר
 ואת חמשיין (מלכים ב' ח') וענד ככי כמה זימני . ותו אמאי קב"ה לא
 חיל ליה בגוונא אהרא . הלא דחשיב ליה קב"ה להאי דגזר אהרעא לחובא
 כמה דקטני בשלוחא דבעי למגלי . ועל דא קב"ה אמ"ל למצרה דגלות מכפר"ה
 עלי . כינו דבחר דברח כד שאיל ליה מה לך פה אליכו אטיב ליה ואת
 נביאיך ברגו בסבב ואוחר אגו לבדי ויבקאו את נפשי לקחסה . ותווכא איכו
 הא איכא נביאי ה' דמחרינכו עובדיה ואינון מאת איש וכיכי קאמר ואוחר
 אני לבדי . ודחיקא מילתא למימר ואוחר אני לבדי מקנא וא"נ ואוחר אני
 לבדי דלא מיטער . הלא דאיכא למימר דלא בעא לאדבוריכו דלא יכוון

קטיגוריא

קט'גוריא עליה כדאמרן וע"ד עבד גרמיה דלא ידע דליכא נביא חריני
 מיכו אחי היה לאתרא כהאי ענינא דמכח חוכה דבחר בני מילי דבחר
 קנא קנאחי אמ"ל קב"ה אלישע בן שפט חמשה תחת וחי ככי אחי לא ינף
 אלישע מרביה דכד כוס רעב בשומרון לא בעא רחמי עליכו עד דבעא
 מלכא לחקטליה . אלא ודחי אלישע בעא רחמי פורתא וכד חזא דלא חקיימ'
 בעוהיה אמר ש"מ דמן שמיא מטכדי כה"ד (מלכים ב' סוף ו') וכנה כמלהך
 יורד גליו ויאמר כנה זאת ברעה מאת ה' מה אוהיל לה' עוד . אלמא
 דמקמי כבי גלי וכד חזא דלא אכני אמר כנה זאת ברעה מאת ה' ומס אוהיל
 עוד . וחו אמר אלישע הא לאו בגין דידי אחיא כמה דאליכו חיכו בגר
 דליכו רעב כה"ד כנה זאת ברעה מאת ה' ולא מדילי . וכי כיכי דלישע
 מלכא דכולא בוי מדקב"ה ולאו מדיליה קב"ה השמע ליה למלכא בשורה דשבע
 ולא אמר לאלישע לחודיה כה"ד ויאמר אלישע שמעו דבר ה' כה חזר ה' וגי'
 דחטון בגרמיכון השמעין קלה דקב"ה דככי אמר כעה מחר . וכ"ד חרמי'
 גריבא דאורייתא כה"ד לעיני כלי ישראל עבד לכו קב"ה מורא גדול דאליף
 לין משס דליבעון בעוהא על עמיה דהא ברמיה ברי"ה דאחי מילכ ה"ש
 ניט' אליכו שס דככל בריה חיכו החחי חמון אע"ג דקב"ה ברא ליה חס
 כשמים דגופיה ונשמחיה חינו משמיא ואיכו כוס מלאך עכ"ד ואח כהרץ
 דחיה לארעה בעידנא דמילה . ומ"ש עבד כהדיה קב"ה ככי בגין דכשעה
 דכארץ כיחכ חכו וכוו ובעילו בריה מילה ביומי דהחלב חיכו גזס וחסך על
 פני חכום דסתים פני חכום ואחסין עלמא מסניחא כפנא . ואי חיימא הא
 כוו עובדיכון ביטין ומאי עבד אליכו אהא קאמר ורוח חלדים רוחא דקודשא
 מרחפה על פני חכום חינו נביאי ה' דעסקין באורייתא וכו"ל למימר לקב"ה
 דיבוק בניטיכו . ובגין דא ויאמר חלדים יכי אור ויכי אור חיכו אלישע
 דכו"ל חרין נכורין מדאליכו כמ"ד ויכי נא פי שנים :

ובגין

דא לריך לאודועי למאן דאליכו פעי ובעי ובחר דידי משחטי קום
 בשפרפרא פתח הכוא נברא שרי היגרא חרים קליה בחוקפי' ומיליה
 ככוא אמר הא חנה חוי בחבורא דילך בכל דוכתא דאח רמיו בקדמיה
 בריה אורייתא מילי דנחמא ורמיו נמי מילין דחושין דילך דרילמא חוסן
 בדוחא ומאן שס לך למעבד ככי באורייתא קדישא דאחכונת לרמזא מילין
 דילך דאחא באחרייתא דעלמא באורייתא הא מילתא בעיה סדוחא מאריוות'
 ואחא אחיבנא חיובתא בניחוסא דהחידע מאי דאמור רבנן דכל מאי דחלטיד
 ותיק עמיד להדשא פולא אחחי למשה וכו' ודחי לא עמריה משה אלא דאחמי'
 באורייתא כמה דגמיו מילין דרבנן קמאי כ"כ גמיו מילי דבשרא דככל דר'
 ודרא ואי חנה כדרי קמאי לא אחמיבנא בדרא דידי כה מיכא נברא חנה
 ולא גרענא מחלמדי ותיק . וחו ח"ה דאחמר נזוכרא דרשב"י ז"ל (ס' חולדות

קליר ב' באורייתא חינוך כל הזין עילאין חסימין באורייתא כל חינוך מילין
עילאין דאחגליין ולא אחגליין באורייתא חינוך כל מילין דלעילא ולתתא כל
חינוך דעלמא דין וכל מילין דעלמא דתתי באורייתא חינוך ע"כ . הכ קמן
דליבא מילתא אפי' דעלמא דין דלא רמיזא באורייתא ואפילו מילי דאמרי
אנשי כולהו רמיזו להו בתלמודין בפ' בחובל בקראי דאורייתא . ובהני מילי
סגין לאתבא ולאתחא רגזא דכחא גברא וחס' דכור' א :

(פא) בראשית

לאחר ל' יום מברך שחנינו . ועמא דכד חזי ליה
אחוסף ליה הילא וחייתא ואסמכתא להא מילתא דכד אחין דיוסף אחוה ליעקב
דיוסף חי כחוב וחי רוח יעקב חביב וכ"ש כדחזי ליה . דאע"ג דאוקימנא
להאי קרא בגוונא אחרא דכד כוב מהאבל עליה דיוסף כו"ל נפש דהא אבל
חיה ליה מוחין דקטנות דחינוך נפש . וכד שמע בטלא חליתא וחי ליה רוח .
הא שבעין חנפין לאורייתא . ונימא סתתא דתתי לאסמכתא למאי דחקינו
רבין למימר שחנינו דבחזותא אחוסף ליה חיוח וכ"ג כד חזי לפר"ח . וחו
עמא דאמרי שחנינו דאנו מברכין ומודיין לקב"ה דעבר לן עבא דלא
בוח לן בלייתא דהי חנינא דכד חיותא בחר בנין סוי לבא ופרח רוחא
דאמר בפ' העפ"י . חינוך דאמר גבי יעקב וחי רוח יעקב דכחא דאחו
ליה ולא חזי ליה ליוסף דכחא שעתא דא גריס וחי רוח יעקב . וכדא
אחפרם לן עמא דחקינו דברכת שחנינו הלחא ליבני שחנינו וקימנו וכניענו
לזמן בזה דאמאי לא חיסגי להו בחדא דחייבו שחנינו . אלא דחקינו לקבל
חלה גוונא דבעו לברוכי בכו שחנינו . קמייחא כדחזי ליה לחבריה דחביב
עליה טובא . ובגון דמסגיתא דחוהא כו"י מוכחת לה דסוי לביה ופרח רוחי
אזי כוב חזי ליה מקמי דשמע אהא מברך שחנינו דלא גרס ליה חזותא דחברי'
א"ג רמיזא דידים למימא . חנינא כד חזי פרי חדש א"ג כד קני מאכין
דחתין דכחו לא בעיא כעמא זמן עד דליחזי ליה א"ג קני ליה דכא בכל שעתא
יכול למקני א"ג לחזי דאע"ג דעד דלא גמר פירא לא יכיל לחזי ל' מיכו
ברוכא כל שעתא וכל יומא יכיל לחזי פרי חדש האי ביומא דא וחי ביומא
דבחרים כל חד בעידנא דגמר פירא דיליה ואי נמי בשעתא דאשכח לגבי'
וכחא חיה למימר וקימנו דנקיט דידים דגופיה בעלמא חזי חו לפירי דלא
חזי להו מקמי כבי . חליחא חזון דרגל ובהא שפיר מברך וכניענו לזמן
הזא דחלי בהגעט זמן . ובגוונא אחרינא נימא דכל בר נש בשעתא דתתי
לעלמא אחקרי חי בגין חרי עמא . חדא דכד חב אדם קדמא גפלי כל נשמתין
דחלו ביה לאדם בליעל דקלופא . ודא חייבי מיחס חנינא דקמייחא כוח כד
אחפרבו מלכין קדמאין . וחנינא כד חב אדם ובהא חתיידע (ש' חלקיט'ס
בפ' בראשית ע"ש) בגין דא כד חתא גשמא לחאי עלמא ונפקא מקליט'ס

עלה אהדרת למחיי. וז"ל כד כוס הכוח בר. נש מקמי כני צהכוח עלמא
 וזהדר חו בגלגולא ככני חרי שפיר נמא שכהינו דמקמי כני כוס מית וכשח'
 חי אלא דכוס אפשר דלא אחקיים בעלמא חלקין יומין ומיה כשהח צכחי
 גלגולא כד כוס נפל אחא קאמר וקימנו. ועכ"ד כוס אפשר דלא יהוי נפל
 אבל חייו ויומוי זעירין ולא כוס חי עד כשהח אכחי מסיים וכניענו לזמן
 כוס. ואגרא דברכתא דא דקב"ה יוריך יומוי דכל סמודס נכסו עוסיין לו
 נס אחר. ובג"ד אמרי רבנן שכהינו חקרא חדהא רשות דברכתא דא חזוי
 למיסף ליה חיותא כדאמרן ואי לא בעי לאוספא מאן מעכב עליה. ובהאי
 דחוי לחבריה דמברך שכהינו אמרי רבנן וכוזא דחביב עליה עובא וחד'
 במחזיה כנוונא דאב דחוי לכן וברא דחוי לאב. מיהו שארא דאינשי אע"ג
 דחביב עליה עובא. ועל דא אחוי דיוסף כד חזו ליה ואחודע לכו סא ודאי
 לא בריכו עליה שכהינו דשארא דאחוי לא כוס חביב לכו ובנימין נמי סא
 מקמי דידע ליה חוי ליה וכד אחודע ליה לא כוס בעיניה כמידי דלאחדש.
 אבל יוסף אחחוי דבשעה דחוי לאחוי ויכר יוסף את אחיו בריך שכהינו.
 ואפילו סימא דלא בריך בנין דאיכו נמי כוס סני לכו כמ"ד כמ"ה כפנים לפנים
 בן לב האדם לאדם מיכו סא ודאי כד חזי לבנימין אחוי בריך שכהינו. ס"ד
 ועתה אל סענבו ואל יחר בעיניכם כי מכרם אחי כנה כי למחיה שלחני
 אלדים לפניכם ואחחוי כמאן דאיתר דכא בחר הכי קאמר וישלחני אלדים
 וגו' ולסחיות לכס לפליטה גדולה אלא רמיזא קא רמיז לכו דכא דאקדים
 וישלחני אלדים לפניכם מקמי דידכו כל דא איכו למחיה לזכא יסי לברכא
 ברכה שכהינו. דא איכו דרמיז נסוף אורייתא לעיני כל ישר' דל' עיני דאינון
 חלקין יומין דבחרניכו עיני כל ישראל חזו לחברניכו בראשי"ה "בר" אב
 "שכהינו יוברך" הדיר דאע"ג דבשאר גברי חליא ברכתא בשיעורא דמסער
 בנפשיה וזימנין מזכך וזימנין לא מזכך מיכו בבר ואב מנעי לברוכי הדיר
 שכהינו. וכ"ג אבעי לברוכי סאי ברכה כמידי דברא אלדים את כשמים כנוול'
 דמן דנחיה במדבר' דאיכו ודאי פרי חדש דנחיה לכו מן שמיא ואבעי לברוכי
 עלי' שכהינו. ואפילו סימא דאכחי לא איסתקלי סהיא ברכה דכויא מדרבנן
 וישראל במדברא לא בריכו לה מיכו בחר דחקין רבנן חי סוי כס"ג דנחיה
 מלעילא מידי דמחיל בעי לברוכי עליה שכהינו אע"ג דמעשה נסים איכו.
 ואשכחן כס"ג בנהכו כרבין דקריבי לאחרין דאמרי אינשי דקשוט דבשעה
 דהא לא כוס מידי למיכל חכניחות כפנא ונחיה לכו מן שמיא כנוונא דזרע
 ועמני ליה ואכלי ליה ואכס"ג מסחברא דמזכך שכהינו דכא איכו פרי
 ממש דלא אחחוי בשום דוכתא ופסוס זימנא וק"ו כוא. ודא איכו את השמי'.
 ואת הארץ דא איכו פרו חרעא דאחדש ככל עידן ועידן. וכ"ל בזימנא

דהארץ כיחה חסו וצכו כהרמוזים לדיא ודיקניא וכוה מעלר מטרא וגריס
 דליכוי מחסיך חפי דברייחא מסגיאוח כפנא כמ"ד חסך משחור חזרס .
 ע"פ חסוס דגריס מוחא לבני נשא . ובחר הכי ורוח אלדים מרחפת ורחי
 רוחא ובחר הכי מטרא סיינו דרמיז ע"פ כמים צהכוא זימנא נמי צעי לצרכי
 שכיניו מאן דאיה ליה ארעא לחודיה (לרעח כרי"ף וקרמב"ס עיין עא"ח ס"י
 רכ"ה) וככי נמי אחחוי לן דאי כוס חסוכא בעלמא כנוונא דמלריס דלא
 ראו איה חס אחוי ולא קמו איה מסחחוי אי כוי כה"ג חלחין יומין וכדר אחי
 נכורא לעלמא דמחייבי לצרכי אב לבן א"ג לחצריה כד חוי לי' צרכה דסכחינו
 דמס לי לא חוי ליה בגין דאזיל לדוכחא אחרא ומוס לי לא חוי ליה מסגיאוח
 חסוכא כולא חדא איהו . ואפילו חימא דכה"ג איבעי ליה לצרכא צרכחא
 דכעוב וכמעט כיון דאיה לאחריני שוחפות נהדיה צכיה עבחא דאחנכיר
 עלמא . מיכו אחחוי דאי כאיבין ליה עיוני דבר נש ולא יכיל למפסח לכו
 חלחין יומין למיחמי אנפוי דחצרוי או דאבוי ואחוי ובגין דחייבי ליה כד אחסי
 בחר חלחין יומין אחחוי דבעי לצרכא עליכו שכיניו דלא מסחב למימר דכיון
 דשמע קלייכו כמאן דחוי לכו דאי ככי נימא נמי דאי אחוי אבוי ואחוי מאורח'
 דחיקא משפחא דשמע קלייכו צעי צרכי וחו נמי אי שמע ולא צריך לא אחחוי
 לצרכא בחר הכי כיון דבבר שמע קלייכו כוס ליה כמאן דחוי לכו ולא
 רבנן חלו מילחא בחוחא ואמרי כרוחא . סיינו דאחרמיז ויאמר אלדים יסי
 אור להכוא צכרא דלא חוי . ויבדל אלדים בין כאור ובין בחסך דאבדיל
 חסוכא ואחחוי נכורא מפעי ליה לצרכא שכיניו כנוונא דבר ואבוי דאחרמיז
 צכראשית . ואמרי רבנן בחראי דאי זכי ס"ה למעבד חכורא באורייתא כד
 גמר למכתביה וכל ככן כד ארפיס ליה איבעי ליה לצרכא שכיניו . (מו"ק
 בח"ב ס"י רכ"ג) סיינו דרמיז ולכל סיד בחוקא אבר עשה משה דאיהו ס"ה
 דאקרי משה כמ"ד ליה משה שפיר קאמרת . וחקין ליה וכחביה לחכורי' ביד
 חוקא . א"ג בשפחא דארפסיס ואחחוי לעיני כל ישראל צראשי"ת בעה ראוהו
 אומר שכיניו ולמ"ד (מחב"ר ס"ה) דלא צעי לצרכא צסס ומלכות אהא רמיז
 י"ח דצראשי"ת יחן "סכלה דבעי מיכא לשכחא ליה לקב"ה דזכי ליה לכאי
 חכורא . וחו אמרי רבנן בחראי דכד סליק בר נש לגדולה למיכו רב אי נמי
 פרנס צכא נמי אנעי ליה לצרכי א"ג לאדכרא עבאן דקב"ה ולצרכא שמים .
 וכה נמי אחרמיז ככא דא איהו דקאמר לעיני כל ישראל אינין רבנן עיניבון
 דישאל צראשי' בהיותו רב אומר שכיניו או יחן סכלה . וחס חוי כמה חקיף
 חילא דאורייתא דכס אחרמיז כל מה דחלמיד ותיק עמיד לחדשא כי כתי
 דאמרן ורעיא מסימנא צצירופין דאורייתא דאחמסרו ליה צכו כוס ידע כל
 מאי דחלמיד ותיק עמיד לחדשא הפוך צס דכולא צה . ובמאי דאמרן בחיקונא
 דא דכסא אחרמיז יומא דמטרא . דייקא מילתייכו דרבנן דאמרי גדול יוס

בשמים כיום שנבראו בו שמים וארץ ולא קאמרי בששת ועי בראשית אלא
כיומא דאחבריו שמיא וארעא דאיכו יומא קמא דהא ביה ממש אחרמינו
גשמים וברכתיהו ואי לאו דחביבי קמי קב"ה לא הוה רמיז לבו כיומא קמא
דאחבריו ביה שמיא וארעא :

(פב) ותו בראשית לעיני כל ישראל. כתי קאמר לעיני כל ישראל דאינון
רבני בראשית "ברכת א"ב שמו יצחק" ודא איכו
כמד"ר ויחן לך האלדים מטל השמים זה מקרא ומשמני הארץ זו משנה ורוב
דגן זה חלמוד . דלדידכו לא בריך יצחק ליעקב גופיה אלא לבנו דאחיו
בחריה דליחברון באורייתא וטעמא דידכו דהא כיון דפלגי יעקב ועשו ויעקב
נטל עלמא דאחי חו לא אשחאר ליה ביהאי עלמא מידי ואי אשחאה ליה
מידי איכו על ידא דאורייתא דבה מקיים שמים וארץ כמ"ד אס לא בריתי .
וחו נמי דהא לא אדכר בברכתא דיצחק דליכו ליעקב בני וחי דאינון אורבא
דיומין ושנין אע"ג דכולכו שנין דיעקב ואימת אחי ליה ממוגא וכמה שנין
חיא בעוחרא כולכו אחרמינו בברכתא דיצחק ביינו דקאמר ליה ויחן לך
האלדים וא"ו דויתן יסירה אמאי אלא רמיזא רמיז דשית שנין בכו ויחן לך
מחנתא דקב"ה דאיכו ממוגא כמ"ד ארבע עשרה שנה בשתי בניתיך ושש שנים
בלאך ובהנהו שית שנין דהוה בחר דאחיליד יוסף ואשר ללבן הנה אח נשי
ואח ילדי בה שעתא אמ"ל יקבה שכרך והא אחרש בקראי . וקאמר ליה
דבחר בני שית אשחאר מחיווי כחושבן לך דאינון חמשין דיתבי בשר כתי
בארץ כנען ובמלרים . ומקמי בני שית שנין עד דאחיליד יוסף הו"ל ליעקב
שנין כחושבן האלדים דאיכו ז"א שנין ואינון ס"ג שנין מקמי דאשכחן וי"ד
שנין דאטמר בבית עבר וי"ד שנין דעבד ברחל ולאס הא אינון ז"א ושית
שנין דרווח עוחרא במאי דעבד בלאן לבן הא אינון ז"ו ובחר כתי יתיב בעוחר'
בארעא דכנען ומלרים חמשין שנין הא אינון קמ"ז חושבן שני דיעקב . והא
רמיז שנין דיליה ובנין דיליה דאחיו ליה כד הוי בר ז"א שנין . מיכו עיקר
ברכתא דיצחק אהלה מטל השמים וגו' דאיכי לבנו דיעקב כדאמרן . ומי'ע
חי יעקב פתיה מיצחק ולא ברוך ליה יצחק דליחי עובא דחזא ברוח קודשא
דיעקב עמיד למפתח פומיה לשטן ואמרי רבנן לעולם אל יפתח ארס פיו
לשטן . וביכא פתח פומיה בפרשהא דויגש כד אמ"ל פרעה כמה ימי שני
חיך ויאמר יעקב אל פרעה ימי שני חיי מגורי שלשים ומאת שנה מטע
ורעים היו ימי שני חיי ולא השיגו אחי ימי שני חיי אבותי בימי מגוריהם .
כח אח חזי דבמאי דאמר שלשים ומאת שנה מטע ורעים דיוק בלישמו
דהא קאמר חיו דמקצו כתי כוון רעים אבל השתא דחויגא ליוסף מהשתא
ליכוו עבין וכתי אחקיים ביה דבחר בני יתיב שבע עשרה שנין בגימוריה ולא
אחיה ליי בכו עקתא . אבל במאי דאמר ולא השיגו אחי ימי שני חיי אבותי

דלא כוס מנטריך לבני מילי אלא דאשחמע מינייכו דלא חיי יומין ושנין
 כשנין דאזכחיה דאינון פחיתו מינייכו בדה פחה פומיה לשטנא ואחקיים
 ביה דא איכו דכתיב ויבא יוסף אח פרעה ויעמידכו לפני פרעה וכתיב
 ויעמדכו חסר יוד וחו נמי במסרה ויעמדכו לפני אלעזר הכהן חסר . אחא
 לאולפא דנגין חרין מילין אחמעטו שנין דבר נש חד כד פחה פומיה לשטנא
 כמה דעבד יעקב ועל דא ויעמדכו חסר למימר דהא בעמדה גרמא דליחסרון
 שנוי דככהו זימנא פחה פומיה לשטנא . חניינא כד סליק לרבנות כמדיר
 אוי לה לרבנות שמקברה את בעליה ונגין דא מית יוסף מקמי אחוי . וכן
 סוף ליה ליכושע דחייך דיליה בצרי עשר שנין מחשש רביה . אלא בנגין
 דויעמדכו לפני אלעזר הכהן הא בעמדה חסרה ליה משנוי וע"ד ויעמדכו
 חסר . דא איכו דקאמר לעיני כל ישראל דאינון רבנן דעסקי באורייתא
 בראשי"ח "ברכת" אב "שמו" ילחק "חברך" . דאלו לבריה איכו ברא שית הא
 לא בריך ליה אלא בשית שנין דליכווי ליה עוחרא . ולמאן בריך הכי למאן
 דברא אלדים את השמים ואת הארץ דאיכו יעקב דלורתיה חקיקה בשמים
 כמה דלורתיה בארץ כמ"ד רש"י ז"ל בקרא דמלאכי אלדים עולים ויורדים בו .
 ומ"ע לא בריך בסגיאות שנין דיעקב בנגין דבשעתא דהארץ היסה חבו וכוו
 דנחית יעקב ובנוי מארעא דכנטן וסוף לריא וריקניא מיחבבא . וחשך על פני
 חכום איכו שאל ואמר למימח קמי זימין דאזכחא הכ"ד חכום בכפוכא
 כמות . וכהא אחידע דרוח אלדים דאיבי מדה דינא מרחפה פריסא על פני
 המים אינון דעסקי באורייתא דקללת חכס אפילו על חכס היא בזה ולא שני
 לן בין לייט גרמיה ללייט אחריני . אחכי ויאמר אלדים יכי אור דאחקיים
 כחי ברכתא לאינון דעסקי באורייתא דאיבי חורה אור וכן כות ויכי אור .
 דזכו לאורייתא בנוי דיעקב ולא בנגין דעשו כמה דכתיב לא עשה כן לכל גוי
 ומשפטים כל ידעוס . וע"ד אחיביבא אורייתא בזמין דמשה . הכ"ד וירא
 אלדי' את האור כי טוב הכוא דאחמר בי' וחרא אוחו כי טוב :

פרשת ויחי

(פג) בראשית וסמיך לעיני כל ישראל . ככא אחרמיז מאי דאמור
 רבנן שופרים דיעקב אבינו מעין שופרים דאה"ר .
 וטעמא דאיכו גלגולא דיליה ואחא לתקנא מאי דפגים אדם בחוביה . וע"ד
 אחחוי דלורתיה כוח בדיוקנא דאדם בראשון ומאן דחוי ליה כאלו חוי אדם .
 ביינו דקאמר לעיני כל ישראל בראשית אב בראשית דמאן דחוי ישראל הא
 חזי אב ראשי' איכו אדם קדמא' כמ"ד חניך בראשון חטא . וכהי אב בראשי'
 בקדמיתא ברא אלדים את השמים קב"ה ברא ליה מן שמיא ויפת באשיו
 נשמח

נשמה חיים . ונחר כפי וזה הארץ דא איכו דאחא זיעקב דאחי מארעא
 דאיכי רבקה . ומ"ע כוס הכי בגין דוכארץ חומריס דכוס מארעא היסה
 חכו ונכו ואחדר עלמא לחכו וחסך ע"פ חכום דאגבר כטרא דחשוכא
 סטרא דמוחא ורוח אלדים מרחפת מ"ה רפ"ח דאחדר למיכויו על ידי כמה
 דכוס מקמי דאחברי דאחברו מאנין דמלכין קדמאין כמ"ד רבינו האר"י ז"ל
 (ש' סליקועיס פ' בראשית) אהכי ויאמר אלדים יכי אור ויכי אור . דאינון
 חרין נהורין חרין נשמחין דכוו זיעקב דאע"ג דאחגלגל זיב אדם הא איכו
 נמי כו"ל נשמה דשייכא ליה . ועל דא אמרו מעין שופרים דאדס"ר ולא אמרי
 שופרים דאדס"ר אלא מעין דנקיטטא נשמחא אחריתי דשייכא ליעקב כוח
 בכדי נשמחא דאדם ובגין דא יעקב דאחקרי בחרין שמחן נשמחא דיעקב איכי
 דכות ברישא גבי אדם ואככי דאחקרי יעקב ליטנא דעקב דאיכו כוף
 אדם . ונשמחא דישראל איכי מאי דשייכא לדידיה דכשחא אחיא לעלמא .
 ובג"ד אמרינן ספ"ק דנרכוח הקורא לאזרכס חזרס עבר בלאו דכתיב לא
 יקרא שמך ופריך א"ה יעקב נמי דכתיב לא יקרא שמך עוד יעקב . ומשני
 שאני הכס דאחדריס קרא יעקב יעקב . וכיון זב דדוכחא אחריחא
 קושיא לאלדינו אמאי לא אחדריס נמי גבי חזרס' ותרילנא . והשחא נימא
 דיעקב הכי אחחוי למיכויו ליה חרין שמחן חד לנשמחא דאדם וחד לנשמחא
 דידיה דאיכי ישראל . דא איכו דאחקרי יעקב דאחא לאחקנא מאי דאחקלל
 ברישא ואמר קב"ה נחש ואחש חשופנו עקב דנחש לינשוך ליה בעקב והשחא
 איכו לא יחא עקב אלא יעקב איכו יחגבר על עקב דנחש כמה דאחגבר יעקב
 עליה דעכו דאיכו מסטרא דנחש : **וְתָהּ** דגוויגין עובא כו"ל ליעקב מינייכו
 כוס ליה כמה דכוס לאדם ומינייכו לאחקנא חובא דאדם . אה חזי דאדם
 דאחחרך מג"ע בחר דחב זעיעא דנחש ויעקב נמי אזל לחרן כד שקיל ברכתא
 ודמי כמאן דאחחרך מג"ע דאיכי ארעא דישראל . אדם כוו ליה חרין נשין
 דאינון חוס בראשונה ולא נחא דעמי' אלא בחוס חנייחא ואמר זאח ספעס
 עלם מעלמי . יעקב נמי לא רחיס ללאה דאיכי קדמיחא אלא לרחל דנסבה
 בחר הכי . אדם אחפרש מאיחחא ק"ל שנין . יעקב נמי אחפרש פ"ד שנין .
 אלא דאדם בשנין דאחפרש חזי קרי ויעקב לא חזא וכדא חקין חובא דאדס"
 אדם חובא דידיה דשמש ערסיס זיומא ולא שחי עד ליליא דשבת . **וְכִמֹּד**
 קמאי . יעקב חקין לכאי דלא שמש זיומא סה"ד ויכי בבוהר . והכס היא
 לאה . אדם לא שחי יעקב שחי פ"ד שנין . וחזי נמי אמר א"ל בך שבע שנים
 ברחל בחד הקענה לקבל שבעה יומין דשמש בכו אדס"ר דהא שמיס
 בששי . אדם אמרי רבנן דאחזי ליה קב"ה דור דור ודורשי דור דור וחכמו
 וכולא חזא עד דכוו בסוף יומיא כמ"ד בפ' הפועלים כתיב בספרא דאדם
 קדמאה שמואל יחינאח חכיס יחקרי רבי לא יחקרי ואסווחא דרבי על ידיה

הכוי . יעקב נמו בשטח ארבעים אלף פערסאמר האבספואוגידה לכס אה אשר
 יקסאחאסקס) באחרים בימים . ומאן וכו' ודע' אללא כחילא דנשמחא דאדא"ר
 דסוג' לוס' וקס"ה אחזי וליה פקדמיחא' דוג' ודורסיו . היינו דאמרי רבנן
 בקס' אללוס' תא' סקן אללא דנסחס' ממנו דכשטחא דכע' לאסחלקא מעלמא
 לאסחלקא נמיט' סוקטיבטו פורחא נשמחא דאדס' קדמאס' דלא חלעער בלערא
 קמיחא' אכלא ככח' מיחא' נקדמיחא' כד' כוח' בארס' כוינו דקאמ"ל קב"ה כח'
 בעס' אכלא ממנו מוח' חמונה דמיחא' דידים' לא חיכו' אללא ביוס' אכלך דאיכס'
 ט' וכו' אדס' אכלכד' הוח' ביעקס' דככוח' זימנ' . לא חכיל לא חיכו' לי' מיחא'
 היינו דקאמרי' ונסחס' ממנו דנשמחא' דיעקב דאיכוי כוח' אדס' אסחלק' מיניס'
 ונסחס' אסקן ממנו מכסי' נשמחא' דישראל דאיכוי דידים' ממס' . היינו דאמרי
 רבנן בס' קדמית' יעקב חכינו לא מוח' אמ"ל וכי' ככדי ספרו ספדנייא וחננו
 חלעיי' וכו' דאי' לא הער' אמרי' קסי' ליה מספדנייא ומהנעיי' ולא קסי' א'
 לוס' ממקל' דלקמיס' ויגע' ויאסף' אל' עמו' ס' אכס' כחכ' ומיחא' לא
 לאמכס' ב' וכו' אר' ר' ב' וכו' יעקב חכינו לא מוח' ואכתי' לא אפרק ספיר דלעיל'
 כהנה' פתס' ונאמר ישראל אל' יוסף וכו' אגב' מוח' . ודחיקא' מילחא' למימס'
 דאיכס' אכס' קסי' וכו' כ' לא' מיחא' . אללא' דכולא' ח"ס' ככח' דאמרן דיעקס'
 כו' אל' אדס' אכס' ונשמחא' דיעקב דאיכס' דאדס' קדמאס' לא מיחא' בנן
 דמיחא' ב' וכו' קדמאס' היינו דקד' ליה' חכינו דאיכוי חכינו כראשון ולא
 אשכחן דקח' ליה' ישראל חכינו . אכסי' שאיל' ליה' דאי' חלק נשמחא' דאדס'
 דאיכס' יעקב לא' מיחא' חכסי' אשחא' ליה' נשמחא' דאדס' כגויס' וכיון דאי' ח'
 ליה' פלג' דחיות' חו' לא' פרה' ולא' בען חניטה' ולא' כספד' אכל מקרא' דויגע'
 ויאסף' לוק' דקרי' ליה' גויט' לככוח' פלג' דנשמחא' דאיכוי דישראל . אללא'
 בליק' דחא' דלא' ידע' ככוח' דז' וכו' ד' חקסי' ליה' אכסי' חמ"ל מקרא' חנו'
 דוכס' וכו' אר' כ' דכע' היינו דכתיב' כסיפא' דפלסחא' ויאחזו כס' ויפרו'
 ויכסו' מאד' וסמך' ליה' וחי' יעקב מאד' אחוון' דאדס' וע"ד סמך' וחי' ופרסס'
 ז' כחומס' דאדס' איכוי וחי' יעקב דכח' נשמחא' דאדס' איכוי דאשחא'רת בלא'
 מיחא' . וכו' ד' סחוס' כרישא' דפרסחא' ולא' באחר' דבקס' לנלית' ונסחס' למימס'
 דנשמחא' דאדס' איכס' הוח' חייס' ועל' דאסחלקא' מיניס' אכסי' לא יכיל לנלוח'
 ח' כ' ק' איכוי לא' חגלי' אללא' לאדס' . וע"ד ככ' ככוי' כתיב' ויקרבו ימי ישר'
 לאח' יסח' ל' דוקא' ולא' יעקב . ודא' איכוי דאחמר' במסרס' ויקרבו' שנים' חדא'
 ככח' ודא' כ' ד' ויקרבו' ימי' דוד' גאוס' למימס' דחידוק' קרא' דגבי' יעקב'
 לא' מיחא' אללא' ישראל' ולא' נשמחא' דיעקב' דאיכוי דאדס' דכח' ככר' מיחא' ולא'
 ינחו' וכו' חכינו' . וכו' כ' כ' ח' ח' אדס' כדוד' כד' מוח' כתיב' ויקרבו ימי'
 דוד' וכו' דחלק' נשמחא' דוד' אשחא' כ' ח' ח' אדס' נשמחא' דאדס' דכוח'
 כסדס' אסחלקא' ולא' מיחא' . ועל' דא' ח' וכו' דוד' מלך' ישראל' ח' וקוס' .

דה' איכי נשמחה לבוח לוב מאדם בגניס אמרין חזקין : וקום :
(פר) בראשית . הכא אחרתיו מאי דאמרין נפ' הלק (דף ל"ח"ב')
 אמר רב לא איברי עלמא חלל לדוד . ושמאלא אמר
 למשה . ורבי יוחנן אמר למשה . ופירש רש"י ז"ל לדוד בזכותא הדוד דכוס
 עהיד למימר כמה שירין וחושבנן . למשה בגין משכ דכוס עהיד לקבלת
 אורייתא ע"כ . וכני מילי אחרתיוו בריס אורייתא מאן דאמר דאברו בגין
 דוד תידוק בר"ה דבראשית וחשכת בה "בשפיל" מיה"א "חשבות" צה' ג'פ
 "אבי" שלמה "הקנס ברה" אלדים את השמים ואי לאו הכי והארץ היסה חסו
 וגו' ובחר דאחברי נמי אי לאו דכוס דוד כוס קפא חכומא וסטיף עלמא
 כדאמר' פ' כחליל דבעא חכומא למשטף עלמא עד דכתב שס אחספת ושדי
 ליכ והארינן החס דאמר ע"ו שיר המעלות כההיא שעתא . שמעט גמ'
 מכס דשירין דליה גרמי לקיומא דעלמא ספ"ד וחשך ע"פ חכום דה' לאו
 שירין דאמר דוד כוס אחי חכוכא על אפי ברייתא בגין דבעא חכומא למשטף
 עלמא חלל דדוד כחכ שמה ושדי' במיא בה"ד ורות אלדים מרחפס פריסא
 על אפי מיה : **ותן** מאי דאמר שמאל דאברו בגין משה אחרתיו ובמא
 דסמך סיפא דאורייתא לבישא ספ"ד ולכלי ביד' החוקה דאינון לוחיא ולכל
 המורא בגדול אשר עשה משה בשעתא דקפיל אורייתא כמ"ד שמועו עמיס
 ירגזון וכל דא כוס לעיני כל ישראל . כמ"ד בראשית ברה אלדים את השמים
 ואי לאו הכי הארץ היסה חסו וגו' ויאמר אלדים יכי אור דאחברי עלמא
 ומ"ט בגין וירא אלדים את האור כי עוב דא משה דאסמר ביה ותרע אוחו
 כי עוב . חלל דהית לאחערא ומא קפ"ל שמאל דאחברי בגין אורייתא סה
 כתיב חס לא בריתי וגו' חוקות שמים וארץ לא שמחי . ואיכא למימר דהתא
 לאשמועינן דלא נימא בריתי זו מילה . מיהו לא משמע דפליג שמאל אחי
 דתן כפ"ג דנדרים דאלמלא מילה לא נחקיימו שמים וארץ . וסו' אי הכי
 סיכי אמר רב דאברו לדוד חסו לא סבר דעלמא קאים אאורייתא . וסו' דהא
 אמרי רבנן דדוד ללי אמאן דאמר חללים דליחחביב לי' כמאן דעסק בגניס
 ואחלים ואי ככי ננעים ואחלות דאינון מאורייתא עדיפי מחללים . וס"ג
 מסבבא דמאן דיכול למילף מחניחא לא אחזי ליה לבטלא עסקא דאורייתא
 ולמילף חללים בכל יומא ובכל שעתא וסגי ליה בשעתא חדא ח"ג בכל שבתא
 ושבתא . ולדידי חזו לפדושי דכולכו סברי דלא אברי עלמא חלל בגין אורייתא
 חלל דרב סבר בגין אורייתא דכוס בימי דוד דכוס מחני לכו לרבנן כדאמר'
 כפ' חלו מגלחין וסבר דתמן הוה עיקרא דאורייתא דהו' ישראל יסבי בארעא
 קדישא ואוריא דארעא מחכים והו' ילפו בתיאובחא ודעתא לילתא דלא
 אשבתן זימנא דהו' ל רוגמא זימנא כההוא זימנא . דאע"ג דהו' יומי דחוקי'
 דאמר ביה וחובל עול משני סמון ואפי' חינוק ותינוקא הו' בקיאי בגקיותא
 ודכויחא

ידביותא כמד"ר . מיכו לא הוה לכו גייתא דסנחריב . ושמואל אמר
 לא איברי חלא למשה כמד"ר לא ניתנה חורה חלא לאוכלי המן וחו דלא הוה
 דור דעה כוונתיכו . ורבי יוחנן אמר בגין משיח דבסהוא זימנא כתיב
 כי כולם ידעו אחי מקטנס ועד גדולס . וחו איכא למימר דהאי דאמר רב
 בגין דוד אחי כמ"ד חלמלא מעמדות לא נתקיימו שמים וארץ . והא אחיידע
 דדוד חיקן כ"ד משמרות ואנשי מעמד הוו עסקי באורייתא . וחו איכא
 לפרושי דה"ק לא חברי עלמא לאתכנאה בענוגין דליה חלא לרוד דביומו
 כוו ישרי יחבי בארעא וכו"ל רוב דגן ודירוש ולא שלטי עליכו עממין ובסהוא
 זימנא בסוף יומיו דדוד דאכנע כל שנאוי תחותיה כדן איכו גייתא דהוה
 לישראל בעלמא . ושמואל אמר למשה דעיקרא דגייתא דבסהוא זימנא הוה
 דאכלי לחם מן השמים ולא ערתי ביה כלל וכל מאי דצעו למטעם כוו טעמי
 במנא כמד"ר . ורבי יוחנן אמר למשיח דבסהוא זימנא עהידה ארץ ישראל
 לאפקא גלוסקאזאזא וכלי מילח וכל חד וחד חיה ליה חרין אלפין וחמני מאה
 שמשין כמד"ר וכולכו אחו לאולפא למאן דבעי לללא קמי קב"ה דליעביד
 ליי גייתא בעלמא לאכול מפריה ולשבוע מטובה . מר סבר דליבעי דליכו
 ליה בזימנא דדוד . ומר סבר בזימנא דמשה . ומר סבר בזימנא דמשיחא :
ובאורה רזא הא אחיידע דמלכותא דרקיעא איכי אקריא עלמא דאיכי
 עלמא תתאה ואיכי עלמא דין דבינה איכי עלמא דהאי ואיכי
 אספקלרי' דליח לה נכור' מגרמס כלום וחדיר איכי חולת אהבה . ורב אמר
 לא איברי עלמא דלא סויל חוקפא ובגרייתא כמ"ד לחולה ולבריא . וחדר ברי
 ודכוותי' טובא לימנא דחלמודא חלא לרוד דביומו סלקא מגו גלותא וסלקא
 דרגא בחר דרגא עד דהוה בדרגא די"ד ואהכי אקרי דוד כמ"ד בדוכחא
 אחרא . ושמואל אמר למשה דקביל אורייתא ובסהוא זימנא הוה חירות ממלאך
 המות חירות משעבוד מלכות ופרשי מינה כל סערין אחרנין , ורבי יוחנן
 אמר למשיח דבסהוא זימנא בלע המות לנח ולא אשתאר לסע"ה שולטנותא
 צפוס גיונא כדן הוה ברייתא דעלמא : **ות"ש** דמאי דאמרינן בגין
 משיח אחרמיו נמי בבראשית אחוין א"ה יבס"ר אח דא אליכו חשבי דאיכו
 יבשר בשעתא דהאי משיחא . ובגינייהו ברא אלדים אח השמים וגו' ואימתי
 אחי בזימנא דעבדי ישראל חסובה ואי לא מעמיד לכו קב"ה מלך בגזירותיו
 קשות בהמן ומסדר לכו למוטב . כה"ד ולכל הירד החזקה דאיכו דינא קשיא
 מלך בגזירותיו קשות בהמן . א"ג ולכל המורא הגדול אשר עשה משה דחקין
 לכו לישראל לאחבא בתיובחה ליראה אח ס' וס"ג אמ"ל מס ס' אלדיך שואל
 מעמדך כי אם ליראה דיראה לגבי דמשה מילתא זוערתי איכי . כד הוה הכי
 לעיני כל ישראל דכולכו הדרי למוטב וכדאמרי' בפ' חלק אין בן דוד בא חלא
 בדור שכולו זכאי . כדן בראשית אליכו חשבי יבשר . ובג"ד ברא אלדים אח
 השמים

השמים דלא חברי עלמא אלא למשיח. ועל דא איה צקרא קמא דאורייתא
 שבטא חבינ דאינון כחושבן דג לרמזא הא דאמרי' החס אין בן דוד בא
 עד שיחבקש דג לחולא ולא ימלא. וחו נמי בגין דליח משיח' בעי דתיבוי
 חרעא חכו ונכו לדיא וריקניא דליח מאן דדאין דינא לקיימא עלמא וכדאמרי'
 החס אין בן דוד בא עד שיכלו שופטים ושופטים מישראל שנאמר ואשיבה
 ידי עליך ואלרוף כבוד סיגך ואשיבה שופטיך. וחו צפכא זימנא דכוכ
 חשך ע"פ חכום צפוכא סמוח אינון רשיעיא דאקרונ מתים בחייכון ואינון
 מינין ואפיקורוסין דאמרי' החס אמ"ל הכוא לדוקי לר"א אימת אחי משיח
 אמ"ל לכי הפי חשוכא להנכו אינשי אמ"ל מילע קלייעת לי אמ"ל קרא בחיב כי
 כנכ החשך יכסה ארץ וערפל לאומים ועניך יזרח כ' וכבודו עליך יראה. הס"ד
 וחשך ע"פ כד הפי חשוכא להנכו גברי דאקרונ חכום כדאמרן. וא"כ כנכו
 דאתו מסע"א נוק' דחכום רבא. כדן ורוח אלדים דא רוחא דמשיחא כדא"ר
 מרחפא ע"פ המים אינון ישראל דעסקין באורייתא :

ורתו איכא לפרושי מימרא דרבנן דלא חברי עלמא וכו' דאינכו קשיא לכו
 כמה דאחקשו קמאי אמאי אלעריך קב"ס למברי עלמא דין ולאורדא
 נשמחא דכויא מחזנא מקב"ס החוח כורסייא דידי' ומאי ארווחת צכא הא
 אע"ג דאכשרת עובדכא כל חוקפא דילא דכדרא החוח כורסי יקריה ולזימנין
 דאפסידת אי לא עבדת פקודא דמארה וכויה קריבא לאפסודי מלמרווח.
 וחרילו מארי דרזין דעבד קב"ס הכי לאודעא מלכות דאין מלך בלי חילות.
 ואכא כתיבנא צסימנא קזא דחן מרדכי דיני דעל ידא דסירין וחושבנן דשבת
 בר נש למאריה צכאי אמליך יתיה ויחיב ליה חוקפא כמד"א חנו עוז לאלדים
 ע"כ וככי אתמר להדיא בצוהרר דרשב"י ז"ל (פ' ויחי רל"ג ב') וכן בכל זימנא
 דישראל משבחן ליה לקב"ס מחחא אסתלק יקריה צכולא עכ"ל. דא איהו
 דאמר לא חברי עלמא אלא לדוד דבנין דבני נשא אמרי חושבנן דדוד אסתלק
 יקריה ואחודע לכולא דאיכו מלכא דעלמא. ושמואל אמר למשה דלא אשכחן
 שעתא דאסתלק יקרי' ואחוד' לכולא כמה דכזימנ' דמסא דאחיביב' אוריית'
 על ידיה וכמ"ד אחא כחלות להראות אח עבדך אח גדלך ואח ידך החוקס
 אשר מי אל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעטין וכגנורותין. וכאי' שמעו עמים
 ירבזון. ויחרו אמר כד שמע מחן חורה עתה ידעתי כי גדול ה' מכל אלדים
 וליח זימנא בעלמא דאחודע קב"ס כמה דפוס צימני' דמסה דאודע ליה
 ע"י אחין וחמכין ואמר שירו לה' כי גאה גאה. ור' יוחנן אמר למשיח דבכסות
 זימנא אשחמודע יקרא דקב"ס וכדין ועלו מושיעים צבר ליון לשפוט אח בר
 עשו וסיחה לה' המלוכה וכויה ה' למלך על כל הארץ ביום הסוף וכויה ה'
 אחר ושמו אחד: **דא** איכו רמיזא דכתיב וישב ישראל בארץ גשן ויאחזו
 בה ויפרו וירכו מאד. דאחיבנן ישראל בעלמא דין דאחקריאח ארץ. גש"ן

ר"ח גמול שלם נעלו. דנעלי הגדה בעלמא דין ויחמוזו בה ויפרו וירבו.
 הימתי מא"ד ר"ח משה אליהו דוד. למר כדליח ליה בימי משה ולמר
 בימי דוד ולמר כד אחי אליהו ובשר על דאחי משיחא. וכדן ויחי יעקב
 דכויח החיות כמותי. ואב"ח הכי רמיז מא"ד ביומי דמשה אליהו דוד ויחי
 יעקב דהכוח זימנא איח חיותא ליעקב דאינון ישראל. ועל דא באורה רמיזא
 גימא דהיינו דחמור רבנן בקש יעקב לגלות אח הקן דכל כסופין וענוגין דעלמ'
 איח לכו קן דליהו סוף דרגא דלא איח לבר מינה. ובטא יעקב לגלגא לכו
 סוף ענוגא דליהו לכו בהאי עלמא סה"ד כהספו ואגידה לכס אשר יקרא
 אחכס באחרית הימים. ונסחס ממנו דחזא חלחא גברי רבירבי דאחפלגו בהח
 מר אמר בימי משה ומר אמר בימי דוד ומר אמר ביומוי דמשיחא ולא אחברר
 ליה כמאן לימא ודא איח דאחעלס מיניה. דחזא דעד שחמלך במסכו נרדי
 נחן ריחו וענדי לעגלא ואסחלקא שכינה מינייהו. וע"ד שאל לבנוי שמא
 ח"ו יש פסול במעתי דישראל נמי יחובון בעגלא. פסחי ואמרי שמע ישראל
 ה' אלדינו ה' אחד. ולא ענדי אלא ערב רב כמ"ד כזוכרא דרשב"י ז"ל. ובג"ד
 פ' ויחי סתומה לרמזא דאחסים קן. וכוו בה דאמתי בריש פרשתא אחסים
 דלאו איבו אחר דקן. ולרמיזא דילן ח"ש דבחיבת מאד אחרמיז קן דאמרן
 ואככי חמן בוי סחימא : **רב"ר** אחר בהאי ליכנא ויחי יעקב למה
 פרשה זו סתומה וכו' אלא כיון שנפטר יעקב אבינו כהחיל שעבוד מזרים
 על ישראל. דבר אחר שבקש יע"א לגלות את הקן ונסחס ממנו. ואיכא
 למימר באורחא דדרשא דבקש לגלגא קן דמזרים אימח יפקין. וחזא חרי
 עניני דאחזוי למיפק בניייהו מקמי זימנ'. הדא כמד"ר קושי כשעבוד אשלי'
 מינא וחדא כמד"ר רבוי אוכלוסין אשלים מיניא ואסחפק ליה מאן גרים
 למיפק ודא איבו דאחסים מיניה. ועל דא פרשתא דא סחימא ברישא לאורחא
 דא דאיבו סמוך לסיפא דפרשתא דלקמיה ויפרו וירבו מאד ואיכא למימר
 דא גרים. ובאורח רזא הא אחידע דמשה מלגאו ויעקב מלבר דמשה שרשא
 ידיה איבו מיסודא דאבא דאחפשטו נכורין ידיה בנו ז"א ובגין דהכוח
 נכורא בוי חדיר משה משה לא פסיק עעמא אבל יעקב איבו נכורא דבקע
 מיסודא דאבא כד אחרבי וכדן בקע עיבורא דז"א כהוא נכורא ומיניה
 אהעביד פרופא דיעקב ועל דא בקש יעקב לגלות את הקן דסבר דאיבו נמי
 נכורא דאחי מלביה דז"א ולהנכו דאחו משורשא דלכא אהגלי לכו כמד"ר
 ללבי גליתי וכדאוקמוס. אבל אחסים מיניה דהכוח נכורא לאו איבו חדירא
 כנווגא דמשה. דוימנין לא נפיק נכורא דיעקב לבר מקמי זוגא ובאחרא
 דא מקום שאמרו לקרר ואי אשהלינא בעינא מקב"ה דלישבוק בניני כמ"ד דוד
 מלכא שניאות מי יבין מנסחרות נקני :

ותן באורחא דדרשא אמינא לפוס רזא דהא אחידע דמתי דחב אדם
 קדמא

קדמאס תקינו ל' חלת חזקן ומאי דעבד פירודא בזו"ן החו אינכו זווגוכו
 ועבדי לכו יחודא וע"ד השכח ביעקב דכוס מחקין דרגא בחר דרגא כמה
 דכתיבנא בדוכתא אחרת דחקין דרגא דגפס ובתריה דרגא דבריה ובר' שמע
 דיוסף חי כתיב וחסו רוח יעקב חביבס. ועד יומא דמוח ביה אזיל לאחקנא
 דרגא בחר דרגא כמה דאין עבדין בללוחא דכל יומא וינשא. וכה"א חסידע
 דמלכות חיבי קץ דחיבי סופא דכל דמין חלא דחיבי טקמי חקנא
 מחכסו' דלא ליחדקו בה סט"א וכד אחקנא וכוות פרטופא חיבי אחיא לקבל
 זעיר וכו"א פנ"פ. וכשחא חנגלייא חלא דכשחא לית לכו חילא לתיקדישין
 דמכווני בללוחא לחסוי לה פנ"פ בללוחא דו"ח ברכתן חלא לפוס שעתא חבל
 יעקב חילא דידים הקיף עובא לחקנא לה דחיבו סדרי פנ"פ בחי'ים ובמולא
 דיי"ב שבטין. ועל דא חמרו דבקש לגלוח חת בקץ חיבי מלכות קץ כל גשר
 וחיבו בכל זימנא כעידנא דסוף ללוחא. חלא דנסחס ממנו חזא דלכתי
 כדרא לזימנין חכ"א. אמר שמה פסול ים בנבי ח"ו דחיבא מיניוכו דחמו
 עד דכויא פסילת' מחערבא בקדושה. פתחי ואמרי שמע ישראל ה"א ה' חת.
 למימר ליה דאט"ג דלא חיבא פסילתא מיכו חכתי חן לא מעינן לאחקנ' זו"ן
 כעידנא דבחר ללוחא. חלא חיה לן בק"ש דחקונא' מאי דכוס בכסות זימנ'

(פה) בראשית

חמוון ב"ח רא"ש ואשח"ר' יו"ד דחיבי סו"פכ רש"א
 דחיבת יפה. ובתריה ברא דחיבו אחוון דגרא
 דחיבו בן. דא חיבו דאמרי' בה בחיליה סימן יפה לבנים. דא חיבו
 דרמיז בראשית בת דחיבי ראש חיבי סו"י יפה לבנין דאחו ליה בחר הכי ועל
 דא כתיב ברא דחיבו בן. ואמרי טעמא דבנין דאחו בחרה חיבי מרביא לון
 ולא מרווח דחי הכי לא כוי סו"י יפה חלא לבנין דאחו בחר דנדלס ואיח לה
 חילא לרבאס לבנין דלבר דחאי בחר דידס לא יכלס לרבאס ליה דלכתי
 זעירא חיבי ולכאי טעמא חפ"י חרתי נמי אי קדמי לבן חיבון סימן יפה.
 ואיבא למימר טעמא אחרניא דברא דחאי בקדמיחא דלכתי חכוי חיאובחא
 דיד' סניאס ואיחתי חגיבס ל' ולא מכוון ברובא למלוס דפו"ר חלא לאחשנאס
 מאיחחא חי הכי ברא דחאי משמושא דא לא כוי זכאס כדבעי כיון דלכתי
 לא לחכוון בוי למלוס. ובג"כ חי חיוס מוהאי שמושא בת בקדמיחא דכשחא
 ברא דחאי בחר הכי חאי משמושא דמלוס דכסכוא זימנ' חא נת רישחא דיגרת
 דלכתי וברובא לחכוון למלוס דפו"ר ונפיק חאי ברא זכאס ודחיל חטאין.
 ס"ד סימן יפה לבנים דכא בת חיבי סימנא לבנין דאחו בחרס דליכוו דחלי
 חטאס וזכאין. וחו נימא כמ"ד מארי חסווחא דבקדמיחא דמוס דגברת
 מרחח רחח וליח ביה זכאוחא ובר דחאי מורעא דרחה דלכתי לא חזדכך
 ברובא כוי טפשא וחי חיוס בת בקדמיחא כיון דבחר הכי נת רישחא דדמא

חזדכך

בג

אין יחיד דמיון חסד חזק סופי חיאס חרדדו ליהודי ז"ל

אידרך שפיר וברא דאחי מיניה איכו בצוף וחס . וחו טעמא אחרינא דבר
 דאחי בקדמיחא אחתי לא ילפא אימיה כיכי חרבי ליה וחינער ליה ואיכא
 למיחם דילמא הלוי ומית ואי אחיא בה בקדמיחא כהאי בה איכי ילפא כיכי
 חרבי לבנין ונר דאחי בחרה נטרף ליה שפיר דלא ליכוי חליש ואחקיים .
 וחו פוק חזי מאי טעמא דבר דבעבורא קדמאס חיכוי איחחא בלערא סגי
 בעידן לידה כמ"ד לרה כמזכירה וברא בוכרא דחילוד ליה חיכי בלערא סגי
 בעידן לידה דאחתי לא אחרווח אחר דלידה ואי אחיא בה בקדמיחא כויה ס' .
 יפה לבנין דאחו בחר ככי דלא ניחוס לה דילמא מיחו בעידן לידה . וחו
 כמ"ד אינשי דנרא בוכרא ברובא כוי רחחא וטעמא דכי כיכי דחנן כאב
 זוכה לבן זנוי ובעושר ובכה וכו' וס"ג זכי ליה למיכווי מדוח דיליה כאבוי
 חי לעב חי לבוש וברא בוכרא כיון דבעידנא דאענרא חמיה כוח חנוי סגי
 בחוקפיה ודמיה רחח עובא להכי בריס נפיק בטבעיה הקיפא ורהח עובא
 ולח סוס נייח לברייחא . היינו דאמרי אינשי זרוק חוטרף אחורא העיקריה
 קאי דכל מדוח דכן איכו ירית לון מהבוי כמה דכוח בשעתא דאזרע לי' .
 דא איכו רמיחא דקרא הלוך ילך ונכה גושא מסך כורע בה יבא ברנה
 כושא חלומותיו . דשמושא דגברא אחקרי הליכה כמד"ר בקרא דקסלה טוב
 מראה עינים מהלך נפש . טוב מראה עינים באשה יוחר מגופו של מעשה .
 דאע"ג דאיכא למדרש כאי קרא בגוויי אחריני חרא במאן דחוי לאיחחא
 דטבעא במיא ואנח לה למימח במיא כי כיכי דלא ליכחכל בה דאהאי גברא
 אמרי רבנן דאיכו חסיד שופט . כה"ד טוב מראה עינים דליסחכל באיחחא
 מהלך נפש מומאי דינח לה במיא וחיזיל נפשה מינה . וחו מדרש כאי קרא
 במאי דאמור רבנן מוכחינן מים בפני רבים וטעמא דאי שכי עד דאזלי
 רבים דילמא מיעקר . כה"ד טוב מראה עינים טוב דליחזו ליה רבים בעיינין
 דילחון דאיכו הפיל מיא ממאי דלשחכי וליעקר דחו לא מוליד נפש . כה"ד
 מהלך נפש . מיכו להני חרי פירושי קשיא ליבגא דטוב כה איסורא נמי
 איכא לליבגא קמא הא קעבר בלא חעמוד על דס רעך . ולליבגא בחרא
 כה מבטל פו"ר . וחו איכא למדרש בברי גוויי אחריני חרא במאן דבעי
 למיחב איחחא דאחיא לה ירוחא סגיא דשלעא בי' עינא בישא ואיח איחחא
 אחריחא דלית בה כה מילחא חבל איח לה מילחא אחריתי דבעי לאסגאס
 כהדס בזוגא כגוגא דאיכו זקן ואיכי ילדה . וקמ"ל שלמח דאע"ג דאמרי
 רבנן דטובא מיהו מועינא בישא מיכו טוב למיכב איחחא דשליע ביה על ידה
 מראה עינים מהלך נפש ממאי דבעי לאסגאס כהדס מהלך נפש . דעינא
 בישא זימנין דאיה לה הקנחא כמד"ר יעשה בכס סגולה ואיכא מ"ד ספרא
 דאורייתא . אכל לאיחחא דבעי לאסגאס בזוגא כהדס ליה חקנחא כמה
 דר"ב סליק לבי קברי וחזא דחשעין והשעה מיחו קרובא דזוגא . וחו איכא

למידרם דה"ק מוטב דליחזי מלאכא דמוסתא דאיכו כולי' מלא עיניס ממתי
דליענד חובא דביס אסחלקת נפשא מיניס וכמד"ר רשעים בחיובס קרויס
מחיס . אלא דכני גווי לאו בפשעא דקרא חינון ואינון מסגיאלת חנפון
דאית לאורי' . אלא דאכתי אית למיד' דה"ק עוב מרא' עיני' מוטב דליכו לבר
נש מראח עיניס דליחזי בעיינין דילי' שפיר מהלך נפש מגופא דעובדא דאיכו
גרים כליון עיניס ודאכון נפש דמאן דמרבי בזוגא עיניו כהות . מיכו איבא
למפרך דמתי אירייתא מראח עיניס הא גופיס דיליס נמי כלה וחיון דילי'
אבדי כמ"ד הרמב"ם ז"ל . אככי שפרא מילתא לריש לקיש למידרם האי קרא
דעב מאי דחוי לאיתחא בחיזו מגופא דעובדא דאיכו מהלך נפש דביס יכו
חולקא מנפשיס דכתי זרעא איכו דס דאיכו נפש כמ"ד כי סדס הוא סנפס .
דא איכו דקאמר הלך ילך דאיכו אזדווג ובכס דבכסוא שעתא דזוגא כוס
עליב ובכי . נושא מוכך כורע כתי זרעא דאחמסך מיניס נושא דאיכו סביל
מרעא דאבוי וחדיר כתי ברא איכו עליב כאבוי בשעתא דאזרע ליה . אבל
אי בא יבא ברנא דתי אזדווג כד איכו חדי כתי זרע דנפיק מיניס נושא
אלומוחיו סביל כמה מינין דאינון אלומוס דכתי בר איכו סביל עובא ולא
רחס : **דא** איכו דקאמר יעקב בברכתו ראובן בכורי אחס כתי וראשית
אזני יתר שאת ויתר עז פחו כתיס אל חוסר כי עליח משכבי אביך אז
חללת יועי עליח אהכוון יעקב לכיישא לי' וליאכחא ליה קמי אחוי כי יוכי
דכתי ביושא יתכפרו חובוי כמד"ר כל העובר עברה ומחייבם בה מוחלין לו
על כל עונותיו ובחממתא דאית לי' ליעקב כי יוכי דלא ליחייבם ראובן עובא
חלי לחובא דראובן דדידיס דאבוי למימר דדא גרים ליה בגין דכור כוס .
כס"ד ראובן בכורי אחס כתי וראשית אזני עיפס קדמאח דיעקב ויהא גרמא
דליכו ראובן יתר שאת דאיכו צנכט דבוכרא איכו רחמנא וקתי כעס אחי
מסערא דגבהטו דתי כו"ל נפש שפלה לא כו"ל ריחמא . ובגין דנזימנ' דאחעבר'
אמיה כוס אבוי בחוקפיה לככי נמי כוס ראובן יתר עז דאיכו חקיף עובא
ולא חשיב בר נש לגביה . ובגין דאבוי בביאס קמייחא ענד לה בפחוסתא כי
יוכי דלא ליסי לידי איסורא . אככי ראובן נמי כל עובדוי הוו צבילוי בלא
ניחוסא וכמיה דאזלי בצבילו להכי אל חוסר דלא יסא ליה יחרון בחממה דכל
מילי דחממתא ואורייתא בעו ניחוסא כמד"ר מרבה ישיבס מרבה חממה ותי
כוא רחמנא הא אמרי רבנן כל הכועס אס חכס הוא חכמתו מסחלקת ופי"כ
אי אית ליה גיאוסא אצרי כל המתגאה אס ח' הוא חכמתו מסחלקת . זכ"כ
בכירותא גרמא לך כי עליח משכבי אביך אז חללת יועי עליח וכמד"ר כל
הגדול מחפירו יצרו גדול הימנו . ודא איכו עממא דאחי מעיפס קדמאח
דמא דדידיס איכו חס ולא . וכו"ל אהכוון יעקב כס"ג גבי שמעון ולוי . וחו
אהכוון דכתי דאוכח לסו ליסדרו בסיובתא ויתחפך מאי דכוס טכעייכו גרי'
לככי

לבנו מיולי וחסדך לעב דראובן בהאי דכו"ל סעודא דגבבנו ליסוי לי' חוקפא
 וגבבנו במי לי דשמיא וליסוי זריו ופחיו במי לי דשמיא דכולא דא לקבל דא
 ובג"ד ברא קדמא אע"ג דאחחזי בעבטיס דרדיף בחר בישותא כמה דאמרן
 מיכו סמו' בידיה ויכיל לאחחקפא על ילחי' זלמיסוי רוחחי' ארשיעיא למעבד
 זכו דינא ודוחחיה גרים לאורייחא דאי עסיק בה סוי גברא רבא ועווחא
 דזבו ליסוי עז כנמד למעבד רעותיה דרבוגא דעלמא . ולהכי חשכח כמה
 בזכרון דאינון גברי דרברי באורייתא ורחילו ורחימו דילכון יסיר מאחרינו .
 דכא עיפס דאויס רחישא כד אסגברו אילרא דידכו אחספך כולא לעב ואסכי
 אום לבו פי שנים בירוחא בנין דאינון עיקרא דאב ואסכי מיניס שורשין דילי'
 עשו מאחובין . וזככי איכא למדרג מי לי דיעקב נמי לעב וסיינו דקאמר
 כחי ורשעית אוני יתר שחא דחולקא דנעלא מכחי ורשעית אוני עפי מדאחוד
 שקלא ה"ד שחא ואס"ג יתר עז דאית לך יחרון בחוקפא דרחילו ורחימו במי לי
 דשמיא מיכו השחא אורנה לך דפתוחא כמיא אל חוטר דלא תיעבד חו
 פתוחא כדקמייחא . ואימה עבדת הכי כי עליה משכבו אביך וגו' ואסכי
 שקידגא לך דלא חיסדר למעבד פתוחא כמה דעבדת בקדמיתא . וחיכו
 פתוחא דשחא מילחא יסירחא דקמייחא אלעריכא כי ביכי דחיעבד חובחא
 ולינפו ב"ע מינד . וחו איכא עעמא דנת בחחילה איכי סי' יפה לבנים
 דחו לא שלטא עינא בישא בבנין דייחון בתרס . וחו אית בה רמיזא בת
 איכו ליסגא דשיחא כדאמר' בעלמא בת עווח דאי גברא בת ברישא דליליא
 דליכו זוגיה באיחחיה בסופא דליליא בתר דאחפלג דבהסוה זימנא רוח
 לפותיח מנשבת ואמרי רבין כל סנותן מעחו בין לפון לדרוס סוין לים בנין
 דיברין שגאמר ולפונך חולא בענס ישבעו בניס האי זימנא איכו סימן יפה
 לבנים דליכו לים בנין דוכרין . וס"ג רמוז דבראשית ב"ח רא"ש יפה דאי
 נייס ברישא דליליא איכו סימן יפה לבנים דאחרמיזו בחיבה ברא ואי עבד
 הכי האי ברא דכו"ל ליסוי דיינא ונחית לעומקא דדינא ואחקרי אלדים כמ"ד
 אלדים לא חקלל כסרגומיס . דיכא דחין דין אמת . ה"ד ברא' אלדים" חת"
 ס"ח אמת . ועל ידו ליחקיימו שמיא וארעא דא איכו דכחיב חת השמיס ואח
 הארץ . ומיכו לא סני זכא לחודיס למיבה ברישא דליליא חלל בעי חנאה
 אחרינא דהארץ דאיכי איחחא חיכוו בזימנא דזוגא באחר חשיך דלא יכא בי'
 חור סלכנס ואור סגר ודא איכו חזו אחר דאסחכל איניס וסכי וזכו נמי
 איסו אחרא דחשיך דאיכו שחור דכולא בים דכל גוונין אסחדרו לשחור ואיכו
 לא בדר לגוונא אחרא כדאמרן בדוכתא אחרא . ואי סוי ביה נסורה דלכנס
 אינטי לי' לאדווגא ככסויא דלא יסחכל בהסוה אחר ודא איכו דרמיזו וחסך
 ע"פ חובס . ואי עכוד הכי גרים דרוח אלדים דאיכי רוחא דקודשא מרשפא
 ע"פ חמיס דא איכו זרעא דאורע בר נש דאיכו סוי כמיס . דמשעחא דילירס

רוחא דקודשא מרחסא אחאס צרא ופסכוא זימנא גזר עליה רבונא דעלמא
 דליכוי בן חוריה דאגביר לעלמא סכ"ד ויאמר אלדים יחי אור :
ורתו ס' יפה לבנים כמד"ר שאלו לאימא שלום מפני מה בניך יפיע אמ"ל
 מפני שאינו משמש עמי לא בחילתא סלילת ולא בסופתא אלא באמצעס
 ואחזוי עעמא דהא מילתא דברישא דליליא דמא דנברא ותיחטא איבו עכיר
 ואחערבי ב' סגים דאכתי לא אחבסל מיכלא דאכיל ולא הזדכך ואי אדווג
 בסקוא זימנא סאי בר חזו דיליס עכיר וחסך כנונא דזימנא דאזרע מיניס
 דאיבו עכיר ופסולתא דביס יחירא וס"ג בסופא דליליא אע"ג דאזדכך מיכו
 לא אית ליה חילא וחוקשא וברא דאחי מיניס איבו כחיס וחליס ודא גריס דלא
 יסחזי יפס . ובמלישותא דליליא דאכתי גברא ותיחטא בתוקפייכו ודמא דידסן
 זך בלי שמריס אככי בר דאחי מיניכו איבו יפס . ודא איבו בת בחילתא
 דאי בת ברישא דליליא ס' יפה לבנים יפס דייקא דבר דאחי מיניס איבו
 יפס . וסו זימנא דווגא בפלגוס דליליא דביס זימנא לית מאן דאחער
 ולא חזי אנפי איסתא אחרישא ולא שמע קלא ולא מסרבר בה . דא איבו
 דרמזו לעיני כל ישראל כי סיכו דלא ליחזו בעיניכו איסתא אחרישא אככי
 בראשיס ב"ס רא"ש דאי בת ברישא דליליא וסו יו"ד יפס למאן לצרא דאיכו
 ס' יפה לבנים : **ורתך** אית ביה דוא בת בחילתא דהני שבעה מלכין דלא
 אחקיימו בגין דלא נפיק כוליס נכורא דשבע ספירן דידכו אלא נפיק מכל
 סד מלכות דידים דאחקרישא בת ברזא דאחתי בת אבי וסא מלכות דאיסי
 צה דנפקא בקדמיחא איבו ס' יפה לבנים דכולכו מלכין ד' ספירן דאיכו
 נפקי ברזא דכויס דב"ן ואע"ג דהסתא לא אחקיימו עד דאחחבר ככו מ"ה
 לעתיד לבא יארביס סב ב"ן דעליב אחרר דריקיס יושבין ועטרוחיסס בראשיסס
 כמד"ר מארי דרוזן סאי איבו ס' יפה לבנים דכל כויס דב"ן ליארבי וליכו
 עטרה וכתר ברישא . סינו דרמזו לעיני כל ישראל יחזון דבת סיכו ראש
 עטרה לראש ויהוי ס' יפה דחוכוי כבקדמיחא דברא אלדים אח כשמיס
 דבסקוא זימנא נפקת בקדמיח' . הינ בסופא סיכו עולה עמו וחיכו עטרת
 ספארצ ביד ס' ולניף מלוכס :

סליק סדר ויהי . אודה לאל בכל כחי , אשר עזרני
 להשלים כל ספר בראשית , הוא יאיר עיני ובטוחי
 חכמה ישית , ויעזרני להתחיל ולהשלים ספר שמות
 ושאר ספרי התורה למען יהיו תמימות .

הערות

באשה כי הרב רחומאי והחכם המובהק הכולל המופלא המהביר נ"י סמך עלי בהשגחת הדפסת חבורו כי להשגתו עלתה למעלה, ואנכי השגתי בכל כחי להגיה ולחקן הלשונות. עסה כי בא מועד גמר ח"א ושאר גליון גדול, בני מוסף הערותי ע"ד הרב הנחמד. חלה דברי חובב דבק מאח **אברהם ביק** צל ספר בכורי אביב וכעת עובד עבודת חבורו הגדול **אהל מועד** על קרי וכו' כולם שבמג"ך, ושמוס, ומלא וחסר והדומים:

בס"י מ"ד ערת הרב נ"י ליטב לזה לא נלעונו בפירוש במלות היסוד השחתה זרע. ואנכי בחדושי להרמב"ם הנקראים ימין משה פ"י ממלכים ס"ו הכנתי ע"ד הרב משנה למלך שם שחמה היכן מלינו אזכרת השחתה זרע לב"י שלקו ע"ז במבול, שהרב הגאון מאלטנוא ז"ל בס' ערוך לנר גדה י"ג חמה גם לדידן מנ"ל היסורא מה"ח, דהיה דלא תנאף בין ביד בין ברגל דא"י החס בודתי הסמכתא היא. ולדידי דבר פשוט הוא מקרא דנשמרת מכל דבר רע דילפי' מיניה בכחובות מ"ו שלא יכרהר ביום ויבוא לידי טומאה בלילה, ואם הגורם חסור כ"ש שהשחתה בעלמה וכו' קרא דרוש גמור הוא דהא חידך מ"ד יליף מיניה הזכרה למוציא ש"ר למלקוח אע"ג דלא רמיז מולש"ר הכא כלל וכ"ש בהא דיש רמז מסמיכות כי יהיה כך איש אשר לא טהור מקרה לילה וכמ"ש רש"י שם, והחוס' בחולין ל"ז ד"ה שלא תקשו מאי רבנא דיתוקאל שאמר שלא כרברתי וכו' הא דאורייתא הוא, וכדקתו בזה יע"ש. ומה שכתוב בלחם מוחה על הויכח, הוא משום דלריך לזכר ביותר שהשטן מקטרג בשעת הסכנה וכמ"ש רש"י פ' כי חלא כ"ג י' וא"ב לאו איכא בהא מדון השמר פן ואל שהס בל"ח וכמ"ש רש"י שם לענין מוש"ר, אך לגבי ב"ג הקשה הרב מ"ל שפיר לרעת רמב"ן ורשב"א שחולקים ע"ד ר"ח בנדה שם וביבמות י"ב ד"ה שלם וסנהדרין נ"ע ד"ה והא שסובר דנשים אינן מליות בהש"ז כיון דלא מיפקדי אפ"ו והא בהא הליא ואינהו ס"ל דאפ"ו נשים חייבות וכולם לקו במבול ע"ז דא"כ היסורא מנ"ל, ולר"ח איכא למימר דפ"ו קודם מ"ח לאדם ונה נאמר יע"ש במ"ל שכוכה זה במישור. וידוי"כ הכמ"ח כ"ו בס"ס מ"ג הקשה לר"ח למה געשו הנשים במבול ואמר דמשום דנזקקו לשאין מיין הי' וה"ל להביא שזו כראי' בעלמה הביאו רמב"ן ורשב"א לסחור דעת ר"ח כמו שהעלה הרב מ"ל ז"ל ככונה קושיאם שהכל לקו ע"ז במבול דהיינו אפילו נשים ואעונשא דער ואונן משום הס"ז כדאיחא ביבמות ל"ד ל"ק דאפשר דבישראל חשיבי לחומרא קודם מ"ח א"כ אפילו לקולא כמו שהעלה הרב תנא בפרשת דרכים בראשו, וחמה הקרא על הרב ערוך לנר ז"ל דאמר דמדין היסור לחבול בעלמו הוא דילפי' בב"ק ל"א ממאי דקרי קרא לנויר חוטה וגלי קרא דגופי' כמאנא אע"ג דהדר כדאמרין החס יע"ש ותיקשו ל"י דלמ"ד החס מותר לחבול בעלמו נחיר הס"ז ג"כ, וחו דהא

בממוני' מוחד להשחית כל שכסכר מרובה מהפסד כגון חילן פירות שהיה
מעולה בדמים לבנין כדאי' החס וה"ל לכליל מסכנה מוחר לחסוך חבר ולקרוע
על המחוס כדי הלוך, ליכא משום כל השחית, כמ"ס חוס' ס"ד אלא
וד"ה עובר, וא"כ מי שדש מפנים וזורה מבחוץ כדי שלא תחטב המינקת
ויפסיד החלב ויש בזה משום חיי הילד נסיר ג"כ וא"כ אמאי ח"ל רבנן לר"ח
דס"ל הכי חין זה אלא כמעשה ער וחונן. ואחרי החיפוש מלאחי ב"ה באמונה
חכמים להר' אבי עד שר שלום בפכ"ט בשם מהר"י בריאל דמקר' וגסתר' מכל
ד"ר נפיק וזכיתי לכון לדעתו ז"ל, וגס קושיה כרב מ"ל בב"ל לא ידענא
מאי היא דמכא גופא דאיענשו במבול נפיק דלא ענש אח"כ הזכיר דכא
בסנהדרין ג' חנא דבי מנשה יליף מוחשחה הארץ אזכרה לע"ז וג"ע ולא
דריש וילן כלל יע"ש בחוס' וזע"ג דהס בדנ"ו ר' יוסי לומד לב"ג אזכרה
בכל פרשה מכסף ממאי דכתיב בה ובגלל החוטנות האלה ה"א מוריש אותם
ולא ענש אח"כ הזכיר ורבנן פליגי, היינו דמפרשי דמשום דעזבו אח"ה'
וגביחו ודרשו רק בחוטנותיה' אשר יגידו להם עמידות וכמ"ס רשב"ס בפ"ה ח'
ומה שהקשה עוד כרב מ"ל דלמה לא נחשבה הס"ז בכלל מלות ב"ג, יש
לומר דכתי דמכי השחית כל צדך את דרכו ילפי' להס"ז כמ"ס רש"י בנדה י"ג
ד"ה כאלו מ"מ פשטיה דקרא בערוה ממש וכפירש"י בחומש וכן בגמ' ס"ס
כ"ז חנא דר"י יליף השחחה דג"ע מכא וכו' ל אזכרה שאינה מבוארת וכו' ל
בגוי העוסק בחורב דחייב מיחה רק בידי שמים כיון דפשטא דמורשה קבלת
יעקב לאו בהכי מייירי וכן יום וליילה לא ישבחו דילפינן מיניה לב"ג ששבת
וכמ"ס כרב מ"ל גופיה בחוק דבריו ס"ס בטעם הרמב"ם בה"ד וס"מ שאין
בורגין ממש ע"ז, ומ"מ קשיא ליחשבה לאיסור גרידה וכמ"ס מרן ולא"מ ס"ס
במאי דמקשינן וליחשבה לנוי ששבת דהיינו לאיסור. ועיין בפירש"י סנהדרין
כ"ט ד"ה לזה ולזה שכתב דב"ג איענוש אעכו"ם גם אחר מ"ה מדכ' לא ימלא
בך מעביר בנו וגו' כי בגלל החוטנות וכו' יע"ש ומשמע דמישב קושייתי
לרבנן דר' יוסי דלאו משום כישוף רק משום מעביר דרישא דקרא ולעולם
ליכא מאן דפליג בסברא דלא ענש אח"כ הזכיר, ובגמ' נמי מאן דדריש
וילן לא פליג בהכי יע"ש דאמרי' ואידך אורחייכו קא מגלי. ומיכו בפכ"א
מאיסורי ביאה ה"ט הביא הרמב"ם איסור הרכור ולא חשבי' בל"ח וגם במנין
מלות לא הביאו. ומלאחי בכה"מ להרמב"ם בהרמב"ן במלות לית ששכחם
ברב מנה במלות י"ב ונשמרת והביא הא דהרכור ביום אבל אמר שיעקר
הלאו הוא במחנה שהרואה קרי מפסיד המחנה בהנדלו ממנה יע"ש ול"ע.
ועשה נ"ל ליטב קושיית מש"ל וליחשבה להשח"ז דאפשר דלחנא דידן כל שנלמד
מדלא ענש אח"כ הזכיר אינו נחשב בז' מלות ודלא כחנא דבי מנשה
ומש"ה לא חשיב הס"ז שנלמד ממבול וחדב"מ דחשיב כיה"ג יחלוק על הא

דר"ס

דר"ס י"ב ברותחין קלקלו ודרים כי השחיה כל בשר לעריות ממש כהנה דבי
 ר"י ומש"ה מביא רש"י בהס קרא ויראו בני האלהים וגו' לרא'י שדור המבול
 חטאו בעריות, והלא הגז' מביא כי השחיה כל בשר, הלא דק"ל לרש"י
 דילמא דרך דכח בהשח"ז הוא ומש"ה אמר כיון דעריות השכחן להדיח
 מוקמינן בהכי מלשון דרך גבר בעלמה כמ"ס רש"י אע"ג דלשון השחיה
 מורה יותר בזרע, וכ"ה א"כ דהנה דיון יליף גמי מבי השחיה להשח"ז הלא
 דלא חשיב לה כיון דמכללא הוא למא הולך הש"ס לגור אורחיהו הוא דקא
 מגלי וכה אילטרך להכי דלא נפיק מוילן, י"ל דהשחיה דע"ז לחוד קאי
 האי תירולא, ובחדושי הארכתי עוד ואכ"מ. — ומאי דאמר בהמ"ה ג"י
 דהא דהשוה הכ' אשה לאיש לכל עונשין, ל"ד עונשין אלא לחוין גמי
 ומש"ה מייחו חיספו' דגדה ראה ששה חסורה בהשח"ז מהכא, כו"ל לחטוי
 מקידושין ל"ד דאמחי' דמלות ל"ה נשים חייבות מייחי הא דהנה דבי ר"י וחו
 דקרא דמכל חטאת האדם איירי בשנועת הפקדון דנקרנן וכדאיתא בגמ'
 ופירש"י ועונש מיחה ליכא כלל :

ע"ב בהמ"ה ג"י בהא דב"ב ט' הכשילם בב"ה שאין הגויין, דאע"ג דמכשול
 שוגג הוא האף עושה בהם מבלי מגין. ואנכי בספרי יסוד אהל מועד
 חלק קו"כ סי'ו' בארתי הכתיב והיו מוכשלים, וקרי ויהיו (ירמ' י"ח כ"ג),
 דהמכשול בזה הוא בשביל שה' כבר מוכשלים כמ"ס לעיל וחטאתם מלפניך
 אל חמתי כי הדיקה אינה כהוגן יע"ש. ובזה סרה קו' מהר"ם פרימו ברמזי
 בהר הובא בראש דוד פ"ג א' על הסוברי' דאשה מסייע' לבעל ומחזיק ביד
 ח"ה לא מפסדי בכונה הלומד שלא לשמה וחורחו נעשית לו סה"מ, כיון
 דלמלוה איכוונן דא"כ ב"ה שאין הגויין לאו מכשול הם, דשאני הכא דכפרה
 בעינן וליכא. וראיה הראשונים מנרכוח י"ז גדולה הבטחת הנשים מאנשים
 שנאמר נשים שאננות בוטחית וכו' חזקה היא וה"ע דשאננית דלא איכפת להו
 בגריעותא דבעל. ובה ל"ל לבאר ג"כ במשלי י"ד כ"ה בז לרעהו חוטא ומחונן
 עניים אשריו, וכ' עניים, דעניים היינו מחורה ומלות ג"כ כז"ש בריש
 איכה עניה מחורה וכו' וגם זה באשרי ע"פ כונתו הטובה אך בעניים וירא'י
 אושרו גדול יותר, אך בעניים הוא כחוב בשמים ממעל ובעניים הוא נקרא
 ומיחרגה נפי המשעינים ויאלמו מקטרוגם וע"כ זה בכ' וזה בקרי. ובס'
 לשון עדומים בחלק לקוטי רבי במשלי ט"ז כ' עפ"ד הראשונים במשלי ט' ח'
 אל חוכה לך פן ישנאך הוכח לח' ויאהבך, שלא חזבוו בשם לך רק חאמר לו מי
 ח' כמוך ומה ראה לשעות זאת, (ובספרי בכורי חייב ח' משלי ס'ה' הבאתיו
 מפי השמועה) וז"ש בז לרעהו חוטא אע"פ שמוכחו אם בבזיון ידבר לו יחטא
 ואשם כי לא ישמע לו ומחונן עניים בתומ"ל ומוחן להם חן וכבוד אשריו עכ"ד
 אך לא העיר כלל שזכו הכ' לבדו ודרש סתם כאלו כך נקרא וכו' וזה תמוה :

יחר הערותי כשיהי' מקום בחלק שמוח אדפיסם ב"ה.

פ' בראשית וסמך ליה לפני כל ישראל . הכא אתרמיז מאי דאמרי' פ' כל היר (נה יג א' ב') יד לאמה תקלץ . ותו אמרינן התם דאמ"ל שמואל לרב יהודה סיננא אחוז באמה והסתן והכי עביד הכי והתניא רבי אליעזר אומר כל האוחז באמה ומשתין כאלו מביא מבול לעולם וכו' ומשני במקום ביעתותא שרי והכא מאי ביעתותא איכא אבע"א ביעתותא דרביה ואבע"א ביעתותא דשכינה . ואבע"א רב יהודה אימתא דמאריה עליה דקרי עליה שמואל אין זה ילוד אשה . ה"ד לפני כל ישראל יחזון בראשית בחור רומח אמה שלו ידו תקלץ . דאי תפיס באמה כד איהו בחור דא איהו דיניה דאי הוה נשוי שרי וכדמתרץ התם שאני רב יהודה דנשוי הוה דאמר רב נחמן אס היה נשוי מותר . ותו ישראל נוט' אמ"ר שמואל לר' יהודה בראשית במקום רבו או שכינה יאחוז תחילת בראשית בת"ר אי"ג בת"ר א' חיוה י' שתין . בראשית במקום ר'ב א' ש' ש' כינה י' אחוז ת' דיר מאי טעמא בראשית ב' יראת שס דאיכא ביעתותא דשכינה או דרביה כמ"ד את ה' אלהיך תירא . וטעמא דאתתא גמי אתרמיז בבראשית ב' היות ר' חויה א' שתו שמו"ש יע' ש' ת' יכף . א"כ ס' ס' יע' ש' ת' שמיש . ותו טעמא דרב יהודה דאין זה ילוד אשה אלא ברא' אלדים את השמים ואת הארץ איהו קאי בארץ וגשמתיא אחידא בשמיא . ומ"ט אחמירו בולי האי ואמרי דתיקון ידיה בגין דעל טובא דא הארץ היתה יתרו ובהו ומושך ע"פ תהום כמה דהוה בדרא דמבולא . ותו טעמא דרוח אלדים מרחפת ע"פ המים . דהכי מיא דאיהו זרעא דנפיק מיניה אית ביה חיותא דאיהו רוח אלדים . כמ"ד קמאי דהני טיפין דזרע אית בהו חיותא וחי בהם . וע"ד אמור רבנן כל המוציא שז"ל חייב מיתה ה"ד ומושך ע"פ תהום דאיהו בהפוך המות ותו אמרי כאלו שופך דמים שנאמר הנחמים באלים ותחת כל עץ רענן שוחטי הילדים בנחלים אל תקרי שוחטי אלא שוחטי . ומנ"ל למימר הכי אלא כמה דאמרינן בחולין (פ' השוחט דף כ"ז א') דבי ר' תנא ושחט אל תקרי ושחט אלא ושחט ממקום שסח חטאו ע"כ והתם גמי מנ"ל למדרש הכי אלא בגין דשני קרא דאורחיה דקרא למקרייה זביחה וזבחה ואכלת זובח לאלדים ימרו יזבחו לשדים וכו' אי גמי קרי ליה טביחה כמ"ד א וטבוח טבח והכן וטבחו או מכרו טבחה טבחה . אהכי ס"ל דאתא לדרשא למימר ממקום שסח דאיהו גרון דתנון קנה חטאו דאיהו ליטנא דרכויי כמ"ד תחטאני באזוב דאיהו לאכשורי לאכילה כמ"ד רש"י ז"ל דהתם ליכא למימר שוחטי ממש דאיהו ליטנא דסמיטה דההיא חנק איהו ואנן בעינן זביחה . היינו דקאמר אל תקרי ושחט דלא יכלת למקרי ושחט אלא בגין דתיפרוש ליה וסחט . דאי לאו הכי הוה כתיב וזבח או וטבח . וה"כ גבי שוחטי הילדים בגין דשני קרא ולא כתיב זובחי אתא למדרשיה בליטנא דסמיטה . דהתם לא נודיש מרבי ישמעאל ממקום שסח

מטעמא דכל דפריש מרובא פריש. ואי אמרת דלא אזלין בחר רובא קן נמי
 הוה מיתר. אלא דלא בעשועא אית לן למימר דנסיב אתתא דמית אבוא
 מקמי דאיצברה חמותה. אי נמי דנסיב אתתא מארעא רחיקא דכ"ע ירפי
 ואנן סהדי דלא אתא אבוא מעלמא לאתרא הדין. ולקויא קמייתא נמי אית
 לן למימר דאיכא לאוקמה באתתא דטבלה במקוה דנעיל במפתחא מיומין
 סגיאין טפי מתלתא יומין דלא עאל ביה שום בר נש כלל. כל דא אמינא לפוס
 שעתא ומאן דבעי למיקס עלה דמילתא ולתרוצי גוונא אחריתא מיני ומיניה
 תסתיים שמעתא וניהדר למאי דהוינא ציה במאן דאפיק זרעיה למגנא דלבר
 מהני דאמרן אמרי רבנן דאיתדן בההוא עלמא בצואה רותחת. ודא איהו
 בראשית ר"ת ב' חור ר' ווק א' שר ש' כבחו י' ת' דיר. ב' צואה ר' ותחת
 א' חר ש' כבו י' תנוהו חוכ'ה. ותו אמרי בזהרר דרשב"י ז"ל דלא חזי אפי
 שכינתא ועל דא בעי תיובתא דא איהו בראשית ב' עבור ר' אות א"ת ש' כינתו
 יעשה תשובה או תיקון. ב' ר' אש ח' ש"ה י"א תחילה ב' לתי ר' אית א"שה
 י' רגיל ת' דיר. ובגין דבעי לאתפגאה ביומין דשובצ"ס כמה דאחידע אהכי
 בראשית ר"ת ב' עבור ר' עתו א"ס ש' ב' יעשה ת' ענית. בעלי רזין אמרו
 שמות יתחיל י' גמור ת' צוה. דהשתא בוי סימנא שובצ"ס ת' ת. ובגין
 דבליילא דהעניתא בעי דלא למיכל טובא דילמא מסניאות מיכלא חזי קרי
 לאונסיה ואשכחא דחקתו קלקלתו בני' ד בראשית בלתי ר' צות א' כילה
 ש"תיה י' עשה ת' ענית. ותו אמרי קמאי דגברא דמטי לימי זקנה ואיהו
 שב גס ישיש דאזוקי מוזיק ליה תעניתא תיסגי ליה דבכל יומי דהעניתא ליתבי
 לדקתא וליעביד פדיון דהעניתא וסכומא דדמי מיכליה ליתבי לעני דא איהו
 בראשית ב' היותך ר' ואה א' י' ש' ב' י' יקאו ת' ענית. ב' סך ר' גילתו א' כול
 ש"תה י' פדה ת' עניתו ותו אית לית תקנתא בר' ת בראשית ב' היותך ר' ואה
 א' כילה ש' בה י' היה ת' ענוב. ב' טל ר' לונך א' כול ש' לים י' חשב ת' ענית.
 ות"ח דהענית מבטל ליה מאורייתא יתפסק טפי באורייתא באחר דהעניתא.
 וע"ד בראשית ב' כל ר' גע א' ו ש' עה י' למוד תירה. ודא איהו לעיני כל
 ישראל דאינון רבנן, ואית גוונא דאיהו כמאן דחביל אורמיה למגנא מאן דלא
 שהי בחר שמושיה אבטן לאתתיה. וע"ד בראשית ב' כל ר' ציעה א' חריה
 ש"היה י' היה ת' מיד. ואית גווי דאינון גרמי ליה דמתגבר סט"א ויפגוס
 יסודא' חדא מדת העצבות וסימניך ע"כ מזריע זרע. וע"ד בראשית ב' כל
 ר' גע א' י' ש' מח י' היה ת' מיד. ותו אמרי דמאן דמגלי רזין למאן דלא
 אחתזי פגים יסודא' דיליה. ה"ד בראשית ב' גלוי ר' זין א"ת ש' די י' סוד
 תפגוס. ותו אמרי דאי נקיט ברזל. א"נ יסן יחזי תתגבר עליה סט"א. דא
 איהו בראשית ב' ר' א' ב' רזל א' ו ש' ינה י' חידית ת' גביר בעלי י' פה א' ויביס
 ואי בעי למנטר נפשיה דלא תשלוט עליה סט"א ליפגד כדון בראשית

ב"טונה ר"צה ה"ת ש"מותיו י"תברך ת"זכיר . ב"עת ר"נון א"יש ש"כב
 יה"רהר ת"ורה ותו בראשית ב"יום ר"אות א"ס ש"מר י"היה ת"טבול וזדא
 אתמחי ההוא מוזק לתתעביד מההוא קרי . ותו בראשית ב"טונה ר"ב"ה
 א"ומר ש"מע י"סן ת"יכף . ותו ב"שמחה ר"צה א"ומר ש"ירת י"ס ת"מיד
 וזדא אתכפרו חובין ידיה כמ"ד .

ואמרי קמאי לחובא דא גרים גלותא כמ"ד ולא תקיא הארץ אתכם
 בטמאכם אותה וגרים נמי עניותא היינו דאתרמיז בראשית ברא

שית דאיהו יסוד כדאמרן בדוכתא אחרא . ואי תקין ליה ב"ר אש"ית כמ"דא
 יהי פסת בר דקב"ה יזמין ליה בר ולחס . ואי לא תקין ליה ב"ר אש"ית

דאש"י ליה בר מדוכתיה גלי ונייד לבר . כמה דאפיק זרעיה דאיהו חילא דגופיה
 לבר מדוכתיה ה"נ קב"ה בגלג עליה דגופיה דליפוק לבר מדוכתיה ואי אשכחת

בר נש דאית ביה חובא דא ולא גלי דילמא בגלגולא דבתריה קב"ה אגלי
 ליה כמה דאשכחן לישראל דגלו למזרים בגין דמקמי הכי בגלגולא דמבול הוה

זהו ההוא חובא ולא נפקי ממזרים עד דתקיטו לבריה ואתחקן יסודא דלעילא
 דאתו ליה תלת הוין דחסדים ותלת דגבורות כמ"ד בדוכתא אחרא . הה"ד

ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעלמו במאוד מאוד ואמרי רבנן דהוה ילדי
 שיתא בכרסא חדא . הגי שיתא לקבל שית הוין דאתכלילו ביסודא דכיון

דאתחקן לעילא אתחקן לקבליה לתתא . ופרעה הוה ידע דהאי גלותא גלו
 למזרים דאתו לתקוני מאי דפגמי ביסודא בגלגולא קדמאה ועל ידיהו לא ליהו

חו חיותא כמה דהוה בקדמיתא לסט"א להכי אמר הבה נתחכמה לו נתחכס
 למושיען של ישראל כמ"ד . קרו ליה הכא מושיען של ישראל ולא קאמרי לו

לקב"ה בגין דיסוד אקרי גואל ואיהו גואל ומושיע . סן ירבה דלמא יחרבי
 וליהו פרעופא שלים על ידא דמוחין דאתו ליה . והיה כי תקראנה מלחמה

דבפי לאתגברא סט"א לינקא מקדושה ונוסף גם הוא דלא יחרבי יסוד לחוד
 אלא דיתרבי ויתוסף דרגא דלעילא דאקרי הוא . על שונאיו בדיל סגאנא

דפבדין עובדין טבין וכדין ונלחם בנו ועלה מן הארץ דהכי גי'זין דקדושה
 ליסתלקו מארעא דאיהי עלמא דעשיה דתמן מדורייהו דקליפין . ובג"ד וישימו

פלוו שרי מסיס למען עטותו דיהפרש מתשמיש דדא אקרי עיני וכיון דיהפרש
 כמה דעבד אדם קדמאה . חוץ קריין ויפגמו יסודא ויהדר האי ברית כקדמיתא

ולא סלקא בידיהו היינו דכתיב וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יסרו כמ"ד
 בשכר נשים דקניות נגאלו אבותינו ממזרים דהו משדלי לגברייהו לאזדווגא

בהדיהו ולא חבו חו ביסודא ואדרבא על ידא דקושי דטעבודא בהכי אתחקן
 יסודא כדאמרן בדוכתא אחרא דבטרמא דטרם בריפחא מתקן האי ברית ודא

איהו נמי דהדר פרעה חו וגזר אס בן הוא והמתן אותו והדר חו וגזר כל
 הבן הילוד היאורה תשליכוהו דסבר דבהכי פרשי מגשייהו כדחזו דמייתי בנייהו

ודא גרים לקלקלא יסודא ויתהדר עלמא נזימנא דחב אדם קדמאה וצתר
 דאשתלים זימנא דחקונא דתקינא לברית בכל הני שעבודי דעזו עלייהו אחר
 וישמע אלדים את נאקתם ויזכור אלדים את בריתו את אברהם את
 יצחק ואת יעקב דכיון דאחרש'סט"א דאיהו אתר דגרים שכהה אהגבר'סטרא
 דקדושה דבה תליא זכירה וירא אלדים את בני ישראל וידע אלדים דאתא
 שעתא דזווגא כמד"א ולא יסף עוד לדפעה, ותא חזי דשעתא דפקיד למשה
 למפרקינהו וביה זימנא אחרכל בגזירו דלא גזר לבריה עה כתיב ויהי צורך
 במלון ויפגשהו ה' ויבקש המיתו והא ודאי מלחא דתמיהה מאי כולי האי
 דבגין אחרשלוחא פורתא דחם על בריה דלא ליחי לידי סכנתא באורחא אחייב
 ל'מיתה אלא דשעתא גרמא דבגין ישראל דתקינא לברית אחרמו לפורקנא לאו
 פידנא איהו לאתרושולי השתא במילה דאיהי מתקנא פגס הצרית ואית לסטרא
 דינא לקטרגא למימר חזי דאת צעי למפרק ישראל משום דאמרת דתקינא
 פגמא דברית הא משה רבא דידהו לא אזדרו בה וקילא ליה ואהכי ויפגשהו
 ה' ויבקש המיתו ומצעי למימר ויפגשהו אלדים דאיהו דין ואמאי אדכר
 שמה דהויה אלא דבהאי עובדא צעי לאתגברא מדת דינא אחרמי ולהכי
 סטרא דרחמי דצעי לאתגברא עליה סטרא דינא צעא לאפנשא למשה עד
 דאפורה אחרקית להאי וחקרות את ערלת בנה .

ות'ש דאמרי רבנן בתראי דברית דלשון וברית דמפור אינון מכווני
 אהדדי דא לקבל דא ומאן דפגים בלישניה פגים נמי ביסודא דידיה ובג'ד נימא
 דה"ט דמשה ר"מ דסריב בשליחותא דקב"ה ולא צעא למיזל בגין דחזא דלישניה
 אחרקיל ליה ואיהו כבד פה ולשון אמר הא ודאי קב"ה לא פביד דינא בלא
 דינא ואי לאו דחבנא בלישנא לא הוה לי כדן ואי הכי ודאי דחבנא השתא א"ג
 בגלגולא קדמאה ופוד לא אחרקין ואין קטינור נעשה סניגור ותו דאכתי לא
 אחרקין ברית המעור דידי ואנא ידענא דלא נפקי ישראל מגו גלותא עד
 דתקינא להאי ברית ואי הכי לאו בידי היא אלא דבקושטא לא חב משה האי
 חובא ומאי דאמר והן לא יאמינו לי על מלולא דא אפרע מיני'קב"ה בצרעת
 והנה ידו מזורפת ותו לא אחרתאר ליה חובא דליקטרג עליה, אלא דאיכא
 למימר תלת טעמי דבגינייהו הוה משה כבד פה וכבד לשון חדא בגיניה
 דלא יסמוך אלישניה דאיהו ליטנא ברירא וביה ידפ לפייסא לפרעה ותו לא
 יתרחין בקב"ה דיסייע ליה ויסתמיך על חכמתא דלישניה ועל דא עבד קב"ה
 למשה כבד פה ולשון דליהוי רוחנייה בקב"ה בכל זימנא דכ"ל לות פרעה
 ובצעי מקמיה דקב"ה דליהוי בהדי פומיה דלא יתקיל ויהוי גרמא לאבאשה
 ליה ולישראל הא חדא : תניינא בגין פרעה דכד חזי דפאל קמיה משם
 דאיהו כבד פה ולשון לא יהיפין דקב"ה סדריה לגביה למפרק ית ישראל .
 דאטו לית ליה לקב"ה שליחא דחשיב מנשה דליסדריה אלא ודאי דלא הוי
 שליחא

שליחא דא מקב"ה וכל דא עביד לאתויי פליה ועל מצרתי כל הני מחאן
הה"ד כי אני הכבדתי את לבו וגו' למפן אתי אותותי אלה בקרבן תליתא
בגין דרין בתראין דאתו לעלמא דלא חזו בעיניהו יקרא דקב"ה מה דעבד
במצרים ואתין ותמהין דהוו בסיני ועל ימא ובטפשותא דאית בהו והימנותייהו
דגריפא טובא חשבין דכל גבורן וניחוחא דפרעה דכסיפא איהו גופיה אמר
קאמו לאו כל דא הוא מחילא דלישנא דנושה דאיהו חכים בלישן ממלל
דברבן ומסגיאנות מלולא דמליל בהדי פרעה אעיל בלביה האי פחדא דלידחיל
מקב"ה ואעיל בדעתיה דאיהו שלוחא דיוזיה אבל כד חזו דמשה כבד פה
וכבד לשון ידעון דכולא הוי בחילא דקב"ה וכמצבייה עביד הה"ד ויאמר משה
אל ה' בי אדני לא איש דברים אנכי, בדירי האי חובא תלי דלא איש דברים
אנכי, והא ודאי דאתעביד לי כדן בגין דחבנא בלישנא דידי. בגלגולא קדמאה
ה"ד גם מתמול גם משלשום. ותו חבנא נמי השתא כדאמינא והן לא יאמינו
לי. ועל דא כי כבד פה וכבד לשון אנכי. ואין קטיגור נעשה סניגור.
אהא אחיב ליה קב"ה ויאמר ה' מי שם פה לאדם. דהא אנא עבידנא ליה
לאדם דאיהו מליל ביה מלולא דאסורא ומליל ביה אורייתא וכלותא. והיכי
אזווגו דא עם דא הא אין קטיגור נעשה סניגור. אלא מאי אית לן למימר
דלא אמרינן אין קטיגור נעשה סניגור אלא במידי דתלי בעובדא דאיהו מידי
דאית ביה ממשא ואתחזי לעינא ואדכר חובא דקדים אבל מלולא לא אית ביה
ממשא ולא אתחזי לעינא ובכה"ג אתי דבור ומבטל דבור וכד מליל בלישניה
מלין דטבאן אינון מקנחי חובא קדמאה דדבורא. ואית לן לאכרחא הני מלין
דאמרן מכמה דוכתי אלא דלאו עינדא השתא בחבורא דא לאסגאה מלין
בהכי. ותו אמ"ל קב"ה או מי ישום אלם או חרש וגו' אהדר לאתבא ליה
בוונא אחרא היינו דקאמר או דהאי דעבדיית לך כבד פה ולשון לאו בגין חובא
אלא דאי לאו הכי מי ישום אלם או חרש. לדרין בתראי דאתרבי בהו מינות
ואית בהו אפיקורסים טובא דאמרי דכל הני ניסין וגבורן כולא אנת עבדת
בחכמתא דידך ובלישנא ברירא ותקיפא דילך אעילת בדעתא דפרעה דאנת
שליחא דידי וכולא אתי מקב"ה, ולישנא דידך נחא ועבדת ביה כל מאי
דאתעביד. אבל כד יחזון דלית לך לישנא למללא בדא יהדרון ויהמנון
דבקושתא כל הני עובדי דקב"ה. ובג"ד שני בלישניה וקאמר מי ישום אלם
לעתיד דכל דא עבידנא בגין דרין דעתידין למהוי בעלמא. ותו נמי בגין
זימנא דא דתרחק בי וחצבי מנאי לסייעא לך. הה"ד ופתה לך ואנכי אחיה
עם פיך והוריתך אשר תדבר. ועתה דיקא. אהדר תו משה ואמר בי אדני
שלח נא ביד תשלח. ואמרי בחרגומא דיונחן ו' עוזיאל שלח ביד פינחס ומאי
רבותיה דפינחס. אלא דה"ק משה לקב"ה אע"ג דאמרת לי דלית לי למיחש
מחובא דמלולא דלית ביה מעשה. ותו דלאו בגיניה עבדת לי כבד פה ולשון.

מיהו הכתי בי אדני. בדידי מתלח תלי חובא דברית דאנא גלגולא דסת דאי-ו
 גלגולא דאדם דחב בחובא דברית ואיהו חובא דתלי בעובדא ואין קטיגור
 נעשה סגיור. ועל דא בעי דתשלח ביד פינחס דאיהו תקין להאי חובא
 כדקא יאות כמ"ד הנני נותן לו את בריתי שלום. ואיהו אתי מורעא דיוסף
 דתקין האי ברית ועל מלה דא ויחר אף ה' במשה ויאמר הלא אהרן אחיך
 הלוי. הא אנא חשיב למעבד יתך כה"ג ואהרן לוי. ואי הכי מנ"ל דלא תקינת
 חובא דברית אטו אנת ידפת טפי מינאי. הא ודאי אי לאו דיפנא דאנת
 חשיב לא שדרנא לך. אבל בגין לאנחא דעתך אנכי אהיה עם פיך ועם פיהו
 ובדא לא תיהוי אנת סגיור קדם פרעה אלא אהרן. ואיהו לא חייש להא
 דחיישת דאיהו תקין לברית הה"ד בריתי היתה אהו החיים והשלום ותו ויחר
 אף ה' במשה בגין דיהיב פיטא לקב"ה לשדרא פינחס דאיהו בר ברית דאהרן
 ואיהו זעירא לרבאחא ליה על סבא דקשיש אבוי דאבוא ובדא ודאי אית לי לאהרן
 פטרוגא דפומא נאי חזא קב"ה בדידי גרעונא. הה"ד הלא אהרן אחיך הלוי
 דבר ידבר הוא. דימליל הוא דאיהו יהוי בדיניה דפינחס. ולא אתחוי למעבד
 ליה גרעונא. ובדא חננע דאהרן תקין לברית דהא סדיר סדי הה"ד וראך
 ושמת בלבו ועל ידא דחדותא לא שליט עליה יררא דברית כדאמרן.

יא תימא והיכי מלית אמרת דמשה חס למא לא תקין חובא דברית ולא תיחוס
 לגרמך דתילקי בגין הני מיילי דעבדת גברא רבא רבן דכל ישראל חסידא
 קדישא קודשא דקודשין כחד מבני אינשא דהדיוטי ותו עבדת גרמך כעמא
 דארעא דלא ידעי דנשמתא דמשה איהו רברבא מכל נשמתין דאיהו ויסודא
 דאבא כמה דאתידע. ותו כתיב ביה ותרע אותו כי טוב הוא ואמרי בפ"ק
 דסוטה דחזת שכינה בהדיא ותו אמרי דאתיליד מהול וכל דא אורי דאיהו
 נשמתא דמתקנא מעידנא דאתיילידת דלית כוונתא נשמתא קדישא כי האי, אמנא
 דח"ו וקב"ה ידע דלא סלקא אדעתאי אפי' בהרסורא בעלמא למחשב כה"ג
 על נביאה מוהימנא קדוש ה' מכובד. אלא דאתידע דמשה ר"מ איהו
 נשמתא שלימתא דאתפלגת לשבעין שרשין רברבין ותר"ג נינאין רברבין
 ושתיין רבוא נינאין זעירין ואיהו שורשא ועיקרא ויסודא דשל דרא דא
 דנפקי ממנרים. והו אתידע דעד דלא איתקנו כולהו נינאין דהא נשמתא
 כל אינון דהוו נשורשא דילה. אכתי לא אתקנת לגמרי עד דאתקנו כולהו
 ובתקונא אחרא אתבאר כל דא. ותו אתידע דהאי דרא דמנרים אינון
 גלגולא דדרא דמבולא. ואהא סמיכנא למימור דמשה חשיב דלא איתקן
 ברית דליה דאיהו ברית דבני דריה דעד דלא איתקנו איהו נמי מתלח תלי
 בדידו. ובגין דאמנא נמי דהיינו דכתיב ויסתר משה פניו כי ירא מהביט
 אל האלדים. דבגין דלא אתקן דריה אי הכי לא חוי אנפי שכינתא. אלא
 דבקושטא לא נפקי עד דתקינו לגמרי פגנא דברית הה"ד ויחוו את האלדים

ויאכלו וישתו ולא תימא דהתם באצילי בני ישראל דאינון רברבין דבהון.
 ת"ס דכתיב זה אלי ואנוהו . דכולהו חזו לשכינתא . ש"מ דהזי חובא
 לבגמרי תקינו ליה .

ות"ש מאי דרמינא בהאי עניינא מכמה שנין בריש פרשתא דא ואלה שמות
 בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו דהא אפידע
 דבכל אתר ואלה מוסף על הראשונים והכא מאי אתא לאוספא אלא דאתא
 לאוספא איוסף דאיהו תקין יסודא במאי דתב ביה אדם ואיהו יתיב בארפא
 דמצרים ערות הארץ ולא חב ובגין ד אתחזי למיתב בארונא דלא אתחזי
 למיתב ביה אלא מאן דאיהו לדיק כדקאמר בזוהר . וע"ד סמך ליה ואלה
 דאחוסף עליה דיוסף ש'מות ב'ני י'שראל ר"ת ש'בי דאינון נשמתין דאשתבו
 ביני קליפין מחובא דאדם קדמאה וע"ד השתא אהו מצרימה לאתקנא תמן
 האי חובא . ובגין דמאן דתב בפ' לאתענאה טובא עד דמסגיאות תעניתין
 יתא בית הבליעה דליה לר' . פ"ד כתיב מצרימה . אתר לר' ודחיק . ובגין
 דלא אתתקן חובא דא אלא בדנסיב איתתא דאי לאו הכי הוי כטובל ושרץ
 בידו . פ"ד כתיב איש וביתו באו ביתו וזו אשתו . ואתרמין הכא אי'ב
 בר"ת יעקב איש וביתו באו לרמזא למאן דתב דבעי למבכי ולמישבד קינה
 כאיוב ואיכא למדרש ביה דיעקב כד נחית למצרים נחית בהדיה איוב דהוה
 נסיב לדינה ואיהו אשלים לשבעים נפש אע"ג דיוסף היה במצרים ועל דא
 אתעביד מיועזי פרשה ובגין דשתק אתדן ביסורי כמ"ד דכל דא דינה אתתיה
 גרמא ליה . ובגין דמאן דאתעני על חובא דא בעי ליה לאסתמרא גרמיה
 דלא לירתח בהדי בני ביתיה ואתתיה במיפק תעניתא חי אתעכבו למשבד
 ליה מיכלא וכל מידי דאכטריך ליה ואי עביד בהדייהו פלוגתא באתה דתקונא
 שבד סירודא ופגים ביסודא . פ"ד כתיב כל הנפש לבית יעקב הבאה
 מצרימה שבעים דכולהו כחד דמו ועל דא קרי להו נפש יחידאה . ובגין
 דחד מתקוני חובא דא למנטר שבתא נטירותא יתירתא ולא ימלל ביה אלא
 מילי דאורייתא על דא אתרמין בס"ת א"ת יעקב איש שבת . ובגין דבעי
 נמי למחוי מוהל או סנדק ע"ד אתרמין בס"ת בני ישראל הבאים מצרימה
 ס"ת מילה . ובגין דבעי למשבד נמי רמזא דוט' דלדיק דאינון תשעים
 אמנים . ד' קדושות . יו"ד קדישין ק' ברכאן . על דא אתרמין כל דא
 בחיבין דאת יעקב . א"ת ר"ת תשעים אמנים . יעקב ר"ת י'הא ע'ונה
 ק' דושה ב'כוונה . ותו יעקב י'שמע ע'טרה ק' דישים ב'יום ותו יעקב
 ר"ת יחפש על ק' ברכות תו הבאים מצרימה א"ת ר"ת מואה . ועל דא
 כתיב ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעממו במאד מאד שית תיבין לקבל
 יסודא דאיהו שתיפאה לו"ק ואית נמי חלחא ווין ברישא וישרצו וירבו ויעממו
 דאינון חושבן ח"י ובסיפא נמי תלתא ווין חושבן ח"י דיסודא דאקרי חי בעי
 לכוונה

לכוונת בחקוניה ברישא מקמי ביאה דתיהוי לשום פו"ר. ובתר ביאה דלישהי בגו
 איתתיה עד דנפיק כל זרעיה דאי לא שהי אתחשיב ליה כמאן דנפיק זרעיה
 למגנא כמ"ד מארי דרזין, ושית תיבין אלן אתחילו בפ' וסימוו בד' הא איהו
 רמיא דפ"ד תצניתינ דצפי לאתצנאה בגין חובא דא וע"ד בתריה ותמלא
 הארץ אותם ס"ת אל"ס. ותיבת מאד איהו אדם דבדא אתקינ חובא דאדם.
 וחו ר"ת אל"ס דו"ר מבו"ל דהני נשמתין כולוהו אחו מדרא דמבולא. דא
 איהו מאד חנינא, ובמאור קמא ממונא כמ"ד ובכל מאודך. ובגין דתקינ
 ליסודא אתעתרו כמ"ד קמאי דחובא דא גרים עניותא. והשתא דתקינ
 ליה כתיב וירבו ויעצמו במאור דהו"ל ממונא סגיא. וע"ד כתיב נמי ותמלא
 הארץ אותם. דמקמי הכי דלא תקינ אתחזיא למפלטינהו כמ"ד ולא תקינ
 הארץ אתכם בטמאכם אותה. והשתא דתקינ ותמלא הארץ אותם. ועל
 דא כד חזא שרף דמזרים דתקינ חובא דא ואינון קריבין למיפק מתחות
 רשותיה על דא אעיל בלבא דפרעה למעבד עיטא בהדי תלתא רברבי יתרו
 ואיוב ובלעם. ולאו למגנא אתיעץ בהדי אלן תלתא חלא בגין דאינון הוו
 פתיכי בחובא דא א"כ קריב ליה. יתרו בגלגולא קמא איהו הוה קין דקטיל
 לאחויי הבל. ע"ד אתיעץ בהדיה היכי ליעביד למקטלינהו ולאמעטא להו.
 מיהו יתרו בד הוי קין ערק ויתיב בארץ נוד. השתא בעא לאתבא מההוא
 חובא וע"ד ערק דאתא השתא לתקנא גרמיה ואתגייר ויתיבו בנוהי בלשכת
 הגיית. איוב הוי גלגולא דתרח דאתא על אתתיה נדה ואסתאב וע"ד בעא
 מיניה עיטא אי איהו יעביד בישראל הכי דלא יתא להו אתר למטבל וייתון על
 נשיהו בכדומייהו ובדא אתפסיס יסודא דבנין דאולידי אינון בני נדה. ועל
 דא שטיק איוב דאתא השתא לאתקנא חוביה דקדים דאיהו הוי בחשאי
 דבשפתא דווגא הכי אורחיישו דכולי עלמא דהוה בשתיקה. וע"ד השתא שחק
 ולא יעץ. וזכי בגין דא למיתי ליה יסורין ואתקן חוביה. בלעם הוה מפיק
 זרעיה למגנא ואתא על אחייה והוה עביד כדן לממטי לפ' ופ' על ידא
 דכשפים. ועל דקטיל בנוי איהו יעט כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו. ועל
 דא בסופיה אתקטל כמה דקטיל לבנוי ולאחריני. ושמיה רמיו עליה דאתקרי
 בלעם בל עם. דהוה מתחזי למיפק מיניה עמא סגי ובגין חובא דא אשתאר
 בל עם. דהא קטיל בנוי. וחו בל עם פריב עמא דמואב בהדי ישראל בחובא
 דערוות ובדא אתקטילו מינייהו כ"ד אלף היינו דבל עם. דעמא סגי ליתנהו
 בעלמא על ידוי. ומיהו ברישא יהיב עיטא דשרי מסים למשן ענותו ובדא
 יתפרשון מאתתא בגין דעלזיב מעיניו. וחו לא ליפקו צפריע הכי נשמתין
 דבעו למיתי לעלמא לאתתקנא. חלא דדא הוי טבא להו. דבגין עינויא
 לא הו"ל מדוה ולא הוו מהרהרי כלל באתתא. והו"ל תקונא בדא. על
 דא עיטא תגינא אס בן הוא והמתן אותו. דלא ישכקון ליה לאתצנאה ולאתקנא

חוביה דחב בקמייתא וזדא יתארך גלותא. והא נמי לא סלקא בידיה והות
 לטב כמ"ד ותמיין את הילדים ואמרי רבנן דהוו מספקות להם מים ומזון.
 וזדא ארבילו לעמא למעבד דקתא כותייהו וע"י דזדא אתתקן פגמא דברית.
 ובהכי אתגח מאי דאמרי רבנן דפרעה תבעינהו לסמשא בהדייהו. ותוהא
 איהו דמלכא דאית ליה כמה גשין ופילגשין יתבע לאתתא בת ק"ל שנין
 אמיה דמשה. אלא דמזליה חזי דעמיד למיפק מינה מושיען של ישראל.
 ואלטריך דלא יהא פגים כלל דהי הכי קטיוגור לא יתעביד סניגור. אהכי
 תבעינהו לתשמים. לאפקא מינייהו האי ולד פגים ותו לא יכיל למפרקינהו.
 ובענינא דא אתפרס לן קרא דס"פ דויחי פקוד יפקוד אלהים אתכם והעליתם
 את עצמותי וכו' דאמרי רבנן דכימנא מסר בידייהו דמאן דאדכר להו
 פקידה איהו גברא דפריק להו. ואיכא תו למימר דפקוד ליטנא דחסרון
 כמ"ד ולא נפקד מונו איש. והאי סימנא מסר בידייהו דאימנא דהוי בהו
 חסרון יהוי להו פורקנא. ואחיא כמ"ד מארי דרזין דכל דייק כד מית בריר
 במיתא דידה ניצולין דקדושה והווי מין נוקבין למלכותא דלעילא. ודא איהו
 טעמא דאשכחן בגלותא דמזרים דכתיב כי גר יהיה זרעך וכו' ת' שנה.
 ולא יחבי אלא רד"ו שנין. ואמרי רבנן דקושי שעבודא אשלים מינא. וטעמא
 צעי אלא דהאי גלותא הוה לבררא ניצולין דקדושה דנפקי מאדם קדמא
 בק"ל שנין דאתפרס מואתתיה. אלא דפרעה לא צעא לאטהינהו לאפקא
 מתחות סולטנותיה במאי דישלימו לבררא וע"ד כתיב וימת מלך מצרים ויאנחו
 בני ישראל מן העבודה. ואמרי רבנן דהוה נכיס ק"ן ילדים בצפרא וק"ן
 ברמשא. איהו סבר דבהא לא יכלי לבררא ואלטריכו לאתעכבא עד דהדרי
 בצלגולא ומבררי זימנא אחרנא. אבל טעי בהכי דעבד להו לישראל דטבא
 להו. דא איהו דסייס קרא והעל טועתם אל האלהים מן העבודה. ומאי מן
 העבודה הא מסגיאות קטולא דזעירין הוו זעקי. אלא דאית לך למנדע
 דהנהו יוקי זעירין דאינון זכאין ואינון הצל דאית ביה חובא הא ודאי בנותא
 או בקטלא דידהו אינון מבררי מ"ן למלכותא כמה דמבררי דייקי גמורי. ואי
 הכי בהאי דהוה נכיס ק"ן בצפרא וק"ן ברמשא אה בריר בהא צירורי
 דאספיקו לכמה שנין וע"י אשתלים צירורא דהוה צעי ח' שנה. ואהכי ותעל
 טועתם אל האלהים מן העבודה. דתו לא צעי עבודה דאחבריר טלא ע"י
 דנכיס הני ילדין ולא אלטריך תו ח' שנין. וקב"ה אשכיס על דייהו בהאי
 טענה. ודא איהו סימנא דמסר להו יוסף פקוד כד הוי חסרון בהו צעא
 חסרון אחררו כל ניצולין דהו בקלי' וע"ד והעליתם את עצמותי מזה אתכם
 דבהדי דתסלקון גרמניכו מגו קלי' בהדי דידכו אנה נפיק מארעא דמזרים.
 דהעלאה דארוגא דידי מגו גילוס איהו במאן דאפיק ניצולין מגו קלישה דהא
 הני עבדי מזרתי דאנחי לארוגא גו גילוס לאחברכא מימיו ואפילו ליה
 בעומקא דתהומא.

פ"ו בראשית ר"ת צ"ע ר' לון א"י ס' הוא יודע תורה . צ"רוח
 ס' פתיו ימית א"י ר' טע ת' יכף . צ"ע ר' אוחו
 א' וחו יזכיר ס' ת' כה . להכי עבד משה בהדי מזרי וקטליה והו חזו ליה
 ישראל הס"ד אשר עשה משה לעיני כל ישראל . וסמך ליה בראשית ר"ת
 צ"ע ר' אוחו א' חיו ש"ל י' תרו ת' חלה . להאי מזרי הוה מסטרא דרע דקין
 דאחגבל במזרי וקטליה משה לתקנא רע דביה וסטרא טבא דביה אחגבל
 ביתרו כמ"ד מזרי דרוין (ס' הפסוקים פ' שמות) ומנא תימרא דהו ישראל
 כד קטליה למזרי להכי כתיב הלארגני אתה אומר כהשר הרבת את המזרי .
 וכתיב ויירא משה ויאמר חכן נודע הדבר . הס"ד ולכל המורא הגדול דהו"ל
 דהלו סגי ואמאי . סייס קרא ואמר אשר עשה משה לעיני דהאי דעבד אינא
 אינכי דהו ליה . ובתר הכי שמעי כל ישראל . ושמה דא רמוי ליה מארי
 דרוין בקרא דכתיב רק בעיניך תביט ושלומה רשעים תראה . תביט פס ארבע
 אתון דיליה איהו חושבן תכ"ה . וכד אסתכל ברשיעא בחילא דשמה דא בלא
 עובדא שלומה רשעים תראה (עין ס' רה"ק) ותו אמרי מארי דרוין
 (ס' הפסוקים בתהלים פסוק זה) דלא אתחזי ניסא דהין אלא למאן דאיהו
 רב באורייתא ואיה ביה יראת בניס והני מיני אתרמיזו הס"ד לעיני כל
 ישראל דאינו רבין דפקיעי דמאירין עיני ישראל באורייתא . ור"ת ישראל יראת
 שמים איה להו . וה"נ אתרמיז יראת שמים במאי דכתיב ולכל המורא הגדול
 ואהא סמך ליה בראשית ר"ת צ"עין י' פה ת' ביט א'ת שלומה ר' שעים .
 ותא חזי דהאי קרא דרק בעיניך תביט אמריה משה בהדי חד פשר מזמורין
 דאמרינהו דוד מלכא בטמיה כמה דאתידע . ובג"ד רמוי בהו משה הא מילתא
 דעבד בהדי מזרחא . אלא דאיה לאתערא דאיה בהא כמה ליטני דסתרי
 אהדי בדוכתא אמר (ס' מהמרי ר' שמועון בן יוחאי ז"ל במ' שבת)
 דכמא דא מחי משה ית מזרחא והכי אמר לרחן למה תכה
 רעך דתכ"ה איהו כה"ת בהסוך אחוון ע"כ ושמה דא נפיק מר"ת כל הנשמה
 ההלל יה (כמ"ס סס פ' בשלה) ובדוכתא אהרא (ס' הפסוקים פ' שמות)
 אתמר דקטליה בשמה דמ"ב דאיהו יכ"ט ואתרמיז בס"ת מי' סמך' לאי"ס .
 וליה לך למימר דהן לא סמכינן אלא אההיא דס' מאמרי רז"ל דאיהו משומיה
 דמהרמו' ז"ל דאנא חזינא (בש' הפסוקים בתסוק ולכהן מדין) בכתב ידה
 דרבינו האר"י ז"ל דכד קטליה משה למזרחא נפקא נפשיה ואתדבקה ביתרו
 וכדין הדר בהיובתא וכו' וע"ד קטליה בטס המפורס שס בן מ"ב לתקנא
 נפשיה ואהני ליה (אמר שמואל זהו שס יכ"ס הנז"ל ואין לי גזה קבלה
 מוכרחה ע"כ) ואנא חזינא דמוכרחה מילתא הכי דהא כתב דאיהו שס בן
 מ"ב ואלו כס תכ"ה איהו בן ע"ב כמה דאמר (בש' רה"ק דף ל"ד א'
 ה' בקרבנו אינו בחושבן כה"ת ואיהו שס מכמות ע"כ ע"כ והכי אתמר
 בזהרר

בזוהרא דבשלח כד מני שמהן דע"ב בהדיהו חסכה שס כה"ת. ולא תימא
 דילמא אחתלף בלישניה דהאר"י ע"ב במ"ב. דבספרא דאתקרי קב הישר בס"י
 השעין כתב דהאר"י בכתביו אמר דקטליה בשס יכ"ש דנפיק מס"ת מי שמך
 לאיש ע"ש והא חיבא סהדא דהאר"י אמר דקטליה בשס מ"ב דאיהו יכ"ש.
 וסהדא תניין דהכי אמר תו (בשער הגלגולים דף מ"ח א') דקטליה בשס
 בן מ"ב ע"ש. ותליתאה בש' הפסוקים בראשית בפסוק כי שבעתים יוקם קין
 ע"ש חיברא דדייקנא לישניה דהאר"י בקרא דכהן מדין. והכי אמר דקטליה
 בשמא מפרס שמא דמ"ב לתקנא נפשיה וכו' ע"ש ואתחוי לי מהא דבכונה
 קטליה בשמא דא לתקנא יתיה וכן מתבאר בש' הפסוקים בראשית ע"ש.
 ואי הכי מלית למימר דלא סתרי לישני אהדי דמשה ר"מ דאתכוון לתקנא
 למארי קטליה בשמא דמ"ב דאיהו יכ"ש דסגולה דהאי שמא איהו לאתקנא.
 אבל מאן דבעי לאענשא לגברא בעי שס תכ"ה למקטל ביה בחזותא כמ"ד
 האר"י בש' מאמרי רו"ל ובש' רוח"ק ותרווייהו איתנהו קטליה בשס תכ"ה
 דאיהו אעניש בחילא דחזותא ונריף בחדים שס יכ"ש דביה איהו מתקן ליה.
 הה"ד בש' שמות ויאמר לרשע למה תכה רעך ויאמר מי שמך לאיש וגו'
 הלהרגני אתה אומר כאשר הרגת את המארי.

ואתבאר בהא דכתב (בש' רוח"ק דף נ"ח ע"ב) רבינו ז"ל דתרין
 זמנין ריב בהדי כללא איהו תכ"ה דאיהו בחינת תרין עיינין
 דבהו אסתכל ובחילא דשמא דא אסתכל ברשיעיא ואעניש להו ע"כ ועל דא
 משה חזא תרין גברין עברים נלים דהוו מריבין דא עס דא דא עביד ריב
 ודא עביד ריב ונפיק מצינייהו שמא דתכ"ה דאיהו תרין ריב. וע"ד אמר
 לרשע למה תכה רעך. אמאי בינך ובין חברך תעבדו שמא דתכ"ה דגריס
 לאענשא. אהדר לי ויאמר מי כמך לאיש. הא חיבא כמא אחרינא דביה
 קטלח למארי דאיהו יכ"ש דנפיק מתיבין דמי שמך לאיש. ואי הכי הלהרגני
 אתה אומר דבאמירה דידך דאמרת תכה אתכוונת למקטל יתי כאשר הרגת
 את המארי. דבעית לסיומי בשמא דכ"ש. ולתקנא לי ביה כמה דעבדת
 במארי. או דבעית לאענשא לי לחוד. ויירא משה ויאמר אכן נודע הדבר
 דהשתא אחיידע דדיבורא לחוד אלא קטיל בר נש הה"ד הדבר. הה"ד
 (קהלת ה') אל תתן את פיך לחטיה את בשרך ואל האמר לפני המלאך
 כי שגגה היא למה יקטוף האלהים על קולך וחבל את מעשה ידך ע"כ
 דאזכר ליה שלמה דלא יעניש לשום גברא לקללא יתיה בדבורא. ואשכחן
 דבשס כה"ת לא אנטריך דבורא אלא לאסתכלא בציבא לחוד כמ"ד האר"י
 ז"ל אבל בשמא דכ"ש לא אתמר דסבי באסתכלא אלא דמסתמא בעי אמירה
 דא איהו דאמר אל תהן אל פיך דלא תמלל בפומך לאחסרא בר נש דאיהו
 בשרך ב"ו כוונתך. ובגין דלא איתידע מאי איהו דבורא דגריס חסרון לבר

נש ע"ד אמר ואל תאמר לפני המלאך כי שגגה היא. דלא תימא לפני
 בקדמיתא. שמו דמלאך דאתרמיז בר"ת המלאך כי שגגה היא דאיהו יכ"ס
 וטעמא כי שגגה היא לאענשא בהאי שמו. ולמה יקרוף האלדים על קולך
 דבשמו דא דבצי קול למה יקרוף האל האל שמו לאו בנין עונש הוא אלא
 לתקנא נפשיה דגברא דאתענש. וחבל אימתה הוה חבלה דאיפגש. את מעשה
 ידיך. ס"ת תכ"ה. דא איהו שמו דחבלה דלא בצי קלא. אלא תסגי
 באסתכלא. וכדאמרינן נתן עיניו בו ועשאו גל של עצמות. ומיהו הא ודאי
 דלא טוב ליה לבר נש למיעבד הכי לאענשא אפי' באסתכלא דהא כתיב גם
 ענוש לזדיק לא טוב. ושאי משה ר"מ דאתכוון לתקנא ליה דתיפוק
 נפשיה דמזרחא ותיעול ביתרו ות"ש דבההוא יומא אתגייר כמ"ד האר"י
 ז"ל תמן. הה"ד ומשה בן ק"ך שנה במותו לא כהתה פינו ולא גם ליחה.
 ואית לאתערא דגבי יעקב כתיב ועיני ישראל כבדו מוקן ואמאי שני גבי
 משה ולא קאמר לא כבדו עיניו. אלא דרמיזה קרמיז לן דאפ"ג דמשה קטיל
 מזרחא בשם תכ"ה לא תימא דלא טוב עביד לאשתמשא בשמא ולקבל דא
 הו"ל למהוי עינוי כהין כמד"ר החוטא בעינוי עינוי כהות. אהא קאמר לא
 כהתה עינו דלא סגים בשם בה"ת. עד דליהוי ליה כהיות עיינין. דא איהו
 דאמר שלמה מלכא בקהלת. את הכל ראיתי בימי הבלי יש לדיק אובר
 בזדקו ויש רשע מאריך ברעתו ע"כ האי קרא אמריה שלמה בגיניה דמשה
 דקטיל מזרחא בשם תכ"ה. דא איהו דקאמר את הכל אפון אל תכ"ה
 ראיתי דשמו דא עניש בראיה. וביה ענישנא לבר נש דהוה בימי הבלי דאיהו
 גלגולא דרע דקין דקטיל הבלי. ועבידנא הכי אפ"ג דענוש לזדיק לא טוב.
 דאל"ה יש לדיק אובר בזדקו דיתרו חולקא טובא דבקין לא הוה מתגייר והוה
 משתאר עובד ע"ז. וע"ד קטיל למזרחא דבה שעתא אזלא נפשא דידיה
 ואתעברת ביתרו ואתגייר. ה"ד ויש רשע מאריך ברעתו דחולקא למזרחא
 דאיהו סטרא דרע אי לא קטילנא ליה הוה מאריך ברעתו. הה"ד (משלי
 י"ט) לן תכה ופתי יערים דלגברא דאיהו לן בצי למענשיה בשם תכ"ה.
 ומאן דהוה פתי דלאו איהו חכים בצי לאענשא ליה בשמא דאיהו חושבן
 יערים דהכי סליק חושבן יכ"ס. ולאו הכי אלא כדאמינא דאיהו לתקנא אחי.
 ועל דא רמיז (כס י"ז) במאי דאמר ענוש לזדיק לא טוב להכות נדיבים
 על יושר. דענוש דאיהו חושבן תכ"ה ע"ה דביה לדיק איהו עניש למייבא.
 לא טוב דכל דאתענש חבריה על ידיה לא עאל לפרגודא דקמי קב"ה. ואי
 תימא הא משה ר"מ ענשיה למזרחא כמ"ד וירא איש נזרי זכה איש עברי.
 ה"ד להכות נדיבים דקטליה בנין דהכה נדיבים דאינון ישראל כריבי עמו.
 והיכי עביד הכי. אהא תריץ על יושר הא אינון חושבן יתרו. דאיהו
 אתכוון לתקנא נפשיה למיעל ביתרו. ולא אתכוון למענש. ועל דא שפיר
 עבד.

פ"ח בראשית

בית ברבא ואלף נחה דאיהי נאתוון דאהוי דזמנין
 אינון נחות. וזמנין נעות. והאי אלף קמייתא דברים
 אורייתא איהי נחה ובהדה בית ברבא. בית בהא דרשא ורזא ורמיא. דרשא
 דאימת יהי בר דאיהו רב באורייתא. אתרמיז באלף נחה דאיהי אולפנא
 בניחותא כמד"ר כל הכועס אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו. ותו אלף
 נחה דאיהי נעלמת ומובלעת בהדי אתוון דבהדה למימר ללא זכי באורייתא
 דאיהי בר דבראשית אתוון רב. ללא אי עסיק באורייתא בלינעה דאיטמר
 ואיעלם מזני נשא כמה דעבד רב"ז ז"ל דאיטמר במערתא. וכמד"ר כל
 הלומד בלינעה מחכים. ואית בה רמיזא דמאן דבית דליה ברבא דאית ליה
 בתים ועלויות מרווחים בהר הכי יהי ריש דרדיף אבטריה עניותא ויהוי
 עני ורש. כמ"ד מגביה פתחו מבקש שבר. ואלף דיניה דאיהי ילפותא דאורייתא
 תיהוי נעלמה וכמ"ד לא תמלא בתגרים ולא בסוחרים. ומאן דבעי למעבד
 ביתיה ברבא בעי דליפוק בשוקא ויעביד סחורתא טובא. ובדא שכת
 אורייתא והויא נעלמה מניה. ותו בית ברבא וסטרא דפתיח בה איהו
 לגבי ריש דאיהי בתרה הכא רמיזא מאי דתנן באבות יהי ביתך פתוח לרוחה
 ויהיו עניים בני ביתך. אהכי בית פתוח ובטריה ריש דיהא ביתא פתוח
 לרש. ובטריה נמי אלף כמ"ד התם יהי ביתך בית ועד לחכמים ובג"ד
 בית מהדר אפיה לגבי אלף דאיהו רמיז לרבנן דאינון מאלפי ליה חכמה.
 וכד מהדר אפי' לגבי רביה וחזי לרביה מקמיה כדן יהוי בית ברבא דאיהו
 אורג גדול לאורייתא. ואי עביד הכי ליהוי שית דאיהו יסודא דעלמא ובגיניה
 ברא אלדים את השמים וכו' אבל אי והארץ היתה תהו ובהו כתרבוניה
 נדיא וריקניא דעאל לביתיה ריקס ולא אעיל בהדיה ת"ח ועניים. כדן
 וחושך ע"פ תהום דאיהו המות. וכד מית אזיל בלא תורה ומלות ובחושך
 ילך ובחושך כמו יבוסה. ותו אסתתרה בארעא בחשוכא ולא קאים בתחית
 המתים כמד"ר עמי הארץ אינן קמים בת"ה ואוקמיה באינון דלא מהנו ת"ה
 מנכסיהו כמה דכתב ואהם הדבקים בה' אלהיכם לאידבק בת"ה ואהני
 להו מממוניה דהכי אנטריך דרוח אלהים איהו ת"ה אשר רוח אלהים בו
 מרחפת ע"פ המים. אינון חסדים דעבדי בהדיה בני נשא לאהנוי ליה
 מממוניהו כי היכי דלהוי ליה קיומא לאתעסקא באורייתא. וכדן ויאמר
 אלהים יהי אור דאינון קמים בת"ה ופקחי עיניהו וחזו אור דעתיד קב"ה
 למיעבד בההוא זימנא דה"ד והיה אור הלבנה כאור החמה וכו'. ואית בהא
 רזא ח"ש דאמרי' בירוש' דשקלים רשב"ן אמר הלוחות היו אורכין ששה
 טפחים ורחבן ששה טפחים והיה משה תופס בטפחים והקב"ה בטפחים
 וטפחים ריוח באמצע וכיון בישראל עשו אותו מפשה בקש הקב"ה לחטטן
 מידו של משה וגברה ידו של משה וחטטן ממונו וכו' והא מלתא פריק לה

ספיר בן טבאל קדמאה ואכתבו מלוהי בספרא דאתקרי שתי ידות זרישה
 דבעא קב"ה למיהב אורייתא דנפיס נהורא מאורייתא דהסתא דאורייתא דא
 איהי מרזא דטס ז"ן ואורייתא דבעא למיהב לן בהדה ואנחה לפתיד איהי
 מרזא דטס מ"ה וזירופא דמ"ה וז"ן סליק טפח בחושבן ודא אינון טפחים
 דהוו בלוחה. ומאי דהוו שיתא טפחין ולא ז' ולא חמש איכו רזא דבעא
 קב"ה למיהב אורייתא בכית ספרין בשית סדרי משנה וכל ספרא טפח.
 וספרא קדמאה התחיל בחלף ואיכו תורה דלעילות. ואורייתא דלעילות איהי
 כולא שמה דקב"ה בזירופא דהא מריש ועד סוף. אבל אורייתא דבריאה
 אית בה זירופין טובא. וזיריה איהי שמחן דמלאכין ואורייתא דעשיה איהי
 פקודין אורח עשיה ודא איהי דאיתא קמן. וספרא קמא דאיכו אורייתא
 דלעילות לקבל טס מ"ה אטמריה קב"ה בגין רשיעא דלא ליסתמשו ביה
 למיעבד פליאן בעלמא לרצאה שמה דידהו. ולאכלא נפשיהו מעונשא דקב"ה
 הה"ד וימע מרשעים אורס. ולא זכו להאי ספרא אלא רשב"י וחברוהי
 ודא איכו דבחורתו של ר"מ כתוב כתנות אור בחלף. ובעא קב"ה דלא
 למיהב שיתא חומשין דאינון שית טפחין והוו בידי שני טפחין דאינון
 אורייתא דלעילות ודבריאה ובעי למיהב ארבעה דאינון שמות ויקרא במדבר
 דברים. וכד גברה ידוי דמשה וחטפן אשתברו תרין טפחין אלן דאינון
 בידי דקב"ה ואשתאר בידי אורייתא דלעילות ונסיב משה אורייתא דבריאה
 דאחיל בבית וספרא שתיחאה אשתאר ליחדי דהא כרשב"י וחברוהי הני
 מילי דבן טבאל קדמאה. ועל דא כתיב בחבקוק וטוגה כאור תהיה קרניס
 מידו לו. ולוחיא דאינון דספרינון דאינון מאירין ואינון חוקים יחבינהו
 קב"ה מידו ל"ו דהוו בחושבן ל"ו טפחים. דהא שיתא אורכא דידהו וסיתא
 פותיא דידהו וסיתא על שיתא סליק לחושבן ל"ו. אלא דבתר הני נסיב
 משה חמש ספרין היינו דסייס קרא וסס חביון טז"ה כתיב בה' וקרינן בוא"ו.
 למימר דשברי לוחיא דאחנאו. בארון מקמי הכי הוו חושבן ו' ובתר הכי לא
 אחיהב אלף ה' ומאי דאתנניז מינייהו איכו חביון דהיה קבלה וסתר דהיהו
 רזא. הה"ד גבי משה עלית למרום שבית שבי. דבזמנא דסלקת לעילא
 לקבלא לוחין דאורייתא. שבית שבי דחטפת מינייהו ומאן ניגהו דחטפת ונסבת
 להו אהא קאמר לקחת מתנות באדם איהי אורייתא דבראשית דאחיל ביה
 למימר דדרבי יצחק דברעותיה נטיל ארעא דכנען מאזמין דעלמא ויהבה
 לישראל. ובגין דלא תימא ומ"ט לא נסיב אורייתא דלעילות. ע"ד סייס ואף
 סוררים לשכון יה אלהים. דאי הוה נסבה אף סוררים אינון דסרו מאחרי ה'.
 הוו בעו לשכון יה אלהים ולסלקא לעילא כמה דהוי בעי למיעבד דור הפלגה
 והוה להו חילא להני בחקישו דשמהן דבה אחני בגין אורייתא דלעילות
 לזריקיא. ועכ"ד ברוך ה' יום יום יעמוס לנו דבכל יומא אחגלי מאורייתא
 דלעילות

דאזילות לכל חד וחד מלא עוממו לפי שעוריה דלרשב"י וחברוי אתגלי
 כולא. ולשאר אינשי פורתא פורתא. לפום זכותא. ובג"ד כד שדר קב"ה
 למשה למפרק ישראל ואמ"ל וזה לך האות בהוציאת את העם ממזרים
 תפודון את האלהים על ההר הזה דאיהו מתן תורה. אחיב משה לקב"ה
 ואמר הנה אנכי בא אל בני ישראל וכו' ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם
 דאת אמרת לי דבעית למיהב לון אורייתא. ואינון קבילו מאבהון דבעית
 למיהב לון נמי אורייתא דאזילות דאיהי סס מ"ה. אי הכי כד בעו מינאי
 מ"ה שמו דאורייתא דאיהי שמהן דיליה מאן אינון דב"ן או דמ"ה. מ"ה
 אומר אליהם. אי תיבוב לי רשותא למימר דאיהי שמהן דמ"ה. אחיב ליה
 קב"ה אהיה דאינון חמשה חומשין דר"ת דידהו סלקי לחושבן אהיה ב' דבראשי'
 ותלתא ווין דואלה שמות ויקרא וידבר דבמדבר ואלף דאלה הדברים סלקי
 לחושבן אהיה וספרא שתיקאה אשר אהיה כמה דמפרש בזהררא דרשב"י
 דאנא פתיד לאתגלחא דאיהו יתגלי לרשב"י וחברוי. ובגין דלא ליסברו
 דלא יאיב ליה השתא כלל אהא קאזר ליה כה תאמר אל בני ישראל זה שמי
 לעולם לעלם כתיב. דספרא דא דאיהו שמיא דקב"ה כוליה בצירופא חדא
 לעלם כתיב דבעי לאפלומיה ולאנוחיה ליחדי דרא. אפ"ג דקרינן לעולם
 דאיהו בקושטא אחיבב לעולם לדקיקא דאינון עיקרא דעלמא. וזה זכרי
 ה' חומשין דאורייתא לדור דור דבבל דרא ודרא אתגלי למאן דטרח בה
 כמד"ר יבשת ולא מוצת אל תאמן. ובג"ד אמר ר"ע לתלמידוי כשתבישו
 לאבני שיש טהור אל תאמרו מים מים שמה תסכנו בעלמכס שנאמר דובר
 שקרים לא יכון לנגד עיני. לאבני שיש אינון לוחין דאורייתא לוחות אבנים
 ואינון תרי גווני חדה אורייתא דאתייהבא לן השתא אקרונ אבני שיש דאית
 בהו תרי"ג פקודין בהדי שבע פקודין דרבנן הוו תר"ך בחושבן שיש בתרין
 יודין. וא"נ שיש עם אתון דילה אינון חושבן תרי"ג ואינון מסטרא דבריאה
 ולתתא דתמן אית קנפין ואיכא טוב ורע. ואית אבני שיש טהור דאיהי
 אורייתא דאזילות ספרא שתיקאה דאתייהב לקדישי עליונין ואיהו שיש אתון
 דששי. ואחקרי טהור דלית ביה טו"ר דאיהו כוליה שמה דקב"ה. ועליה אמר
 רשב"י ז"ל בתקווא דארבעין אבני שיש טהור אינון תרין יודין דמיניהו נפקי
 מיין דכיין ואינון רמזין באת אלף רישא וסיפא יו"ד. ו' דאיהו נטוי ביניהו
 איהו עץ חיים מאן דאכל מיניה וחי לעולם וכו' ומתרין לוחין אלן הוה
 משה נחית לון לישראל ולא זכו ואתברו ונפלו ודא גריס אבדוד דבית ראשון
 ושני. ויאיב לון אחרינן מסטרא דעה"ד טו"ר וכו' ואהא קאמר ר"ע דלא
 תיבוב שקילי אורייתא דאזילות דאיהי מים למיין דבריאה דאית בהו טו"ר
 כשר ופסול עמא וטהור מימינא חיי ומשמאלא מיתה. דאילין אבנין אינון
 בפירודא. דלא הוו בגוונא דאזילות דאיהי שמה חדא. היינו דקאמר אשר עשה

משה לפני כל ישראל דתבר ית לוחייה מאן הוו ברישא אהא קאמר בראשית
 דבקדמיתא ברא שית דהוו שית ספרין דבהדיהו הוה ספרא דאצילות אבל
 השתא ברא אלהים. דאיהי אורייתא דבריאה. את השמים אורייתא דיצירה
 ואת הארץ אורייתא דעשה. ומ"ט אבגזא אורייתא דאצילות בגין דהארץ
 היתה תהו אלו מפשיהן של רשעים. וחושך, ע"פ תהום ורוח אלהים מרחפת
 ע"פ המים כגונא דדור המבול. ואי הוה עשר עשי הוו מצלי ברמייהו
 נוצגשא דקב"ה אהכי ויאמר אלדים יהי אור דאבגזא האי ספרא לדיקייא
 כרשב"י וחברוי. דא איהו רזא דאמן דבית דבראשית דברבא דאיהי אורייתא
 דבריאה דאית בה רבויא דכמהן. ואלף דבראשית נחה דאיהי מעלומי
 העין בגין דאורייתא דאצילות דאתחלה ב' לף אתכסיה ולא אתגליא אלא
 לקדישי עליונין.

פ' וארא

פ"ט בראשית וממך ליה לכל האמות וגו' אשר שלחו ה' לעשות
 בארץ מצרים לפרעה ולכל עבדיו וגו' אשר עשה
 משה. אהא לאוראה לן טעמא דאצטריך קב"ה למעבד לפרעה עשר מתאן
 על ידא דמשה בגין דפרעה הוה טעין דאכתי לא שלים תקונא דבעו
 לאתקנא דרגא דיסודא ואמר דאיהו בעי לבררא ליה בשעבודא. היינו
 דבראשית ב"ר אשי"ת דאיעביד בירורא דיתחדר עלמא כשעתא דברא אלהים
 את השמים וכו' ותו טעין פרעה דבעי לבררא נמי ניצלין דאוריכו מיוסף
 דאתבררו ביו"ד הרובי מלוכה. ואיהו אמר דלא ינח לישראל למיפק עד
 דאתברר האי בירור דברירו עיני כל ישראל דאיעון יו"ד הרובי מלוכה.
 לכולהו ב"ר אשי"ת. וע"ד הארץ היתה תהו ובהו וחושך והוה בה עשר
 מתאן. ואי תימא הא אשתאר ערב רב דלא אתקנו. אהא קאמר ורוח אלהים
 מרחפת ע"פ המים איהי אורייתא דבעו לקבלה לה איהי השלימה לבררא
 כל מאי דבעו לבררא. הו"ד ויאמר פרעה הן רבים עתה עם הארץ.
 והשגחם אחסם מסבלותם. דרבים דאיעון רבני הדור יו"ד הרובי המלכות.
 עתה עם הארץ. דאכתי לא אתו לאתקנא האי חובא ואיעון השתא עם
 הארץ ולא אתחזון לתקנא ליה. ואי הכי בעי קושי השעבוד לתקנא ואכתי
 לא מטא זימנא. וע"ד תכבד העבודה. בגין לתקנא האי חובא. אלא דבגין
 דקב"ה ידע דאצטריך השתא לאפוקינהו וכדאין איעון למיפק במאי דתקינו
 עד השתא. בגי"ד חלקי ליה בעשר מכות. וכולהו אתו לאוראה ליה דברירי
 מאי דאתחזו להי. וע"ד אייתי עליה ברישא דס' לפוס שיטתיה דאכתי וב
 זימנא לבררא אי הכי אמאי נכסי ק"ן ילדים בצפרא וק"ן ברמחא. ואמאי גזר

כל הזן הילוד היאורה תשליכוהו. ובגיד עבד עמיה קב"ה דא לקבל דא
 איהו שפיד דמי ק"ן ילדים ושתי דמייהו. ע"ד קב"ה אפיך ליה מיא דנארא
 לרס והוה שתי דמא. איהו אבאים יאורא במאי גזור כל הזן הילוד היאורה
 תשליכוהו. וע"ד גור קב"ה והדגה אשר ביאור תמות ובאש היאור.
 תנינא פפרדעים. בזין דבר דמי הני זעירין ליאורא אבאים יאורא. ומהאי
 ריחא תו לא יכלי לפרדעין למיתב במיח ולשבחא לשמא דקב"ה כאורהיהו
 דבהא מייקרי שמא דקב"ה דבגיד אקרו פפרדע פפרא דאית ביה דעה
 דידע לשבחא למאריה וע"ד קבלי עליה לקב"ה וסדרניהו לאתפרעא מיניה.
 ותו איכא למימר דהני נשמתין דעוקי דתיק ביאורא התגלגלו בפרדעין
 ואתו למיסב נקמתייהו מיניה. תליתאה כניס אמרי מארי רזין דאינין
 סגין ומותרין דנפקי מנופא דבר נש ואינון בירורי קליפין דסטרא דרע
 דאתברר ונפיק מבר נש. וע"ד אייתי עליה כניס לאחזאה ליה דישראל
 ברירו סגין דילקוין ומינייהו הוו הכניס ועל דאת לא שביק לישראל למיפק
 מהאי ארעא על דא אתו כניס דנפקי מינייהו לאתפרעא יוקר. ותו איכא
 למימר למאי דכתבי תוס' (שבת דף י"ב) דכנה אייתי שחורה דדליגת כמ"ד
 וקך את עפר הארץ והיה לכניס ודרך שחורה הקופצת למיפק מארעא
 עכ"ל והסתא נמא דפרעא אמר תכבד השבועה וזמן לא ינזן להס. ובגיד
 הוו פלחי נתי בליליא ולא ניימי לאשלמא חולקיייהו. ולהכי דא לקבל דא אייתי
 עליה כניס דאינון פרעיסים והוו מנשכי ליה ולא הוה נייס בליליא.
 רביעאה פרוב בזין דאיהו בעי למשלט בחיות דאינון מילדות ולערבא זרעיה
 דפסיל בזרעא דכשר כמ"ד דתבנינהו לתשמיס. ומח"ד קב"ה צריף ליה
 למעסה לקבל דא אייתי עליה ערוב ואינון חיוון ביסין ושלטי ביה חיות רעות
 ותו דפרעה טעין על משה דאכתי לא איתקן חובא דברית דהכי הנה חזי
 באנטגינות שלי. אהא אייתי עליה ערוב למימר דערב רב אינון לא תקיטו
 אבל ישראל ללא מתערבי תקיטו. חמיסאה דבר איהו מנע להני יוקר דקטיל
 ודרמי ביאורא ללא יכלי תו לתקנא חובא דקרי דידהו ולקטלא משחיתין
 דאתברו מחובא דא. על דא סדר ליה אינון משחיתין דאתברו מחובא דא
 וקטלי ביה ובעמיה. ותו טעין פרעה מה אלו טעו אף אלו ונזרתי הוו
 פלחי לטלה על דא אתא דבר ואמית כל מקנה דידהו בגין דהוו פלחי לכו
 מאראי. ונמקנה בני ישראל לא מת אחד הא איהו הוראז דלא עבדי
 ישראל ע"ו. דחי הכי היכי אתעביד לכו האי ניסא הא לא עבד קב"ה ניסא
 לשקרי. שמיטאה ברד אינון דן דינייהו דהנהו זעירין בדינא דמחבל אורמיה
 דדיניה דהסוא גברא ברותהין כגונא דדרא דמבולא דמידו נמי ברותהין
 ואיהו דאין דינייהו במיח קרירי. ע"ד קב"ה דאין ליה באס ובמיס כמ"ד
 ואס מתלקחת בתוך הברד. ותו נמי איהו על ידא דאתעבד בכו אתו לירי
 פניותא

עניינה על ידה התקדו גרמייהו דלית להו מידי למיכל. ותו אעיל ינוקי
 במינה דנהרא דקרירי והוו ישראל אמרי באנו באש ובמים. ע"ד צריף ליה
 קב"ה אשא ומינה אשא בנו ברדא. ואלקי ליה בתרווייהו כחדא. שביעאה
 בחין אייבי עליה כמד"ר ש"ז רבה ורעת רבה. ובדא אמינא טעמייהו
 דרבנן אשה רפה רעת לבפלה. דבישותא דידה גרמא לבפלה לטיפוס
 מינה. ובדא ש"ז רבה ורעת רבה. ה"נ פרעה בגזירת כל הבן הילוד
 היאורה חסליכוהו פריש פמרס מאתתיה ופרשי נמי כל פתא כמד"ר ובדא
 ודאי ש"ז רבה ורעת רבה. על דא אייתי עליה שהין דאיהו מין רעת.
 תמינאה ארבה איכו גזיל לישראל ומשעבדו בהו על מגן דהא תקינו ההוא
 חובא. קב"ה סדר עליה ארבה וגזיל כל דליה. והו פבד בהדיה מילתא
 לקבל מילתא. איכו טעבד בישראל וכבר לשעבדו בהו טפי ולאנחא להו
 עניין ודנין על חובא דו"ל. על דא אתא ארבה ואכיל דליה ודעמיה ואשתתרו
 אינהו מסכנין. תו איכו יהיב להו להם עוני בארפא דמזרים דאינהו מנה
 על דא אתא ארבה ולא אשתתרו ליה מידי למיכל אלא מההיא מנה דהו
 מכניס בגינייהו. תשיעאה הו"ך רמז ליה דאיהו הוא ללא חזי אנפי שכינתא
 בגין האי חובא. כמ"ד בזוהרא דלא חזי אנפי שכינה. אבל ולכל בני ישראל
 היה אור במושבותם דאור דשכינה הוות בהדייהו וחזו לה ודא סימנא דהקיטו
 להאי ברית. ה"נ הייתי הא מנחא דהו"ך דבה מיתו רשיעי סביאי. דלא
 תקינו האי חובא. עשיראה מכת בכורות אמרי רבנן עד שלא הוקם המשכן
 היתה העבודה בכורוח. והיטין הנביא מפרעה ללכה נזבחה לה' אלדינו. ושל
 דלא שביק' להו למעבד עבודה דבה הוו מהקני האי יסודא בנזירחא דידהו
 במנה על דא הני מוזיקין דידהו אחו וסייעי לחבלא בכורין דפרעה.

ו ימא גוונא החרא דהני יו"ד מהאן אתו לאודעי הני תיקונין דהקיטו
 ישראל לחובא דא הייתי עליה דם דמיניה אשתתרו ישראל כמד"ר
 דמיניה יליף דהקיטו האי חובא דהי להו הכי לא אחי להו עוהרא. ובגין
 דלא יימא הא ע"כ לאו כולכו פקירי בדא. ואית מינייהו דאכתי אית
 להו פניותא ולא הקינו אי בני האי חובא. על דא אייתי אפרע דאינהו
 תדיר מנבחה לקב"ה. ואמ"ל דישראל נמי תדיר משבחוי לקב"ה ובדא
 מזמרי לחינון קליפין כמ"ד כל האומר שירת הים בכל יום נמחלין עונותיו.
 ובגין דחד מתיקונאי דחובא דא איכו למחוי עניו וכפיל כעפרא. ע"ד אייתי
 עליה כניס דנפקי מעפרא. והוות באדם ובבהמה. למימר דאינהו דלא
 תקינו שלטא בהו כנה. אבל ישראל דהקיטו ונפשייהו כעפרא הא סלקי
 מעמייהו כניס ולא אשתתרו בהו סיגין. ובגין דמאן דחב בההוא חובא בעי
 דלא לאתערבא בהדי נשי וליתוב לחודיה בד קודש ילבש. ע"ד אייתי עליה
 ערובא למימר דהאי דשליט בהו בגין דאית להו ערובא דנשי וגברי. אבל
 ישראל

ישראל דלח הוּו מתערבי לא שליט עליהו ערוז . ובגין דתיקונא דחוצא
 דא דלח ייכול בצרע טובא דהיהו וכל מאי דנפיק מיניה חסגי זרעא דבר
 נש והתי לידי קרי . ע"ד אייתי עליה דבר והמית כל מקנה דיליה דתו לא
 אשתאר ליה בצרע וחלצא למיכל אכל ישראל דהוּו מזדהרי דלח למיכל בצרע
 ומילי דנפקי מיניה לקבל דא וממקנה בני ישראל לא מת אחד . ובגין דמאן
 דמהך בצרעא דערלה גרים לאפקא זרעא לבטלה וע"ד חסרי רבנן למנקט
 באמה דיליה ולאשתנה כי היכי דלח לידי חמוס . בגין דא מצראי דהוּו
 מחככי בצרייהו ומפקי ז"ל אייתי עלייהו שחין דהיהו צעי חיכוך כמ"ד ויקח
 לו חרס להתגרד בו . ומינה ישראל דלח אתי עלייהו שחין את יליף דאחנקו
 מחוצא דא . ובגין דצעי בר נש דלח יהרהר ולא ליטי לידי קסוי דבג"ד
 אמרי רבנן המקשה עצמו לדעת ליהוי צדוי . ע"ד אייתי עלייהו צרד ותצבר
 כל מידי דקשה . לאורוי להו דצעו למתצר קשיותיהו אכל ישראל דלית להו
 קשיותא לא אנטריכו לצרד . וא"נ דבגין דהוּו מתחממי והוּו כאש ומפקי
 ז"ל דהיהו מים אהא אייתי עלייהו צרד ואש מתלקחת ואינון אש ומים .
 ובגין דהוּו גזלי נשין דחצרייהו ואתו עלייהו כמה דעבדו בשלומית וה"נ
 פרעה צעא למתצע למילות . אהכי אייתי עלייהו ארבה דהכיל דלאו דיליה .
 אכל ישראל הוּו גירי בעריות וע"ד לא אתי להו ארבה . ובגין דצעי בר
 נש למעס פיינין דיליה דלח לאשתכלא צנסי . על דא אתי חושך על מצראי
 דתו לא יכלי לאשתכלא צנסי . אכל ישראל דלח הוּו מוסחכלי על דא היה אור
 במושבותם . ובגין דמאן דלח נסיב אשתא וחוי קרי אית ליה לאשתענשא בצוכרא
 דיליה כמ"ד אקרא דמלאךך ודמעך וגו' צכור צניך חתן לי . ע"ד אייתי
 להו מכת בצורות . ולפוס מארי דרזין הא איתידע דלית לך חוצא בעלמא
 דמוליד מוזיקין ומשחיתין כהאי חוצא והני עובדי יהוי דבר נש אינון ואינון
 מקטרגי עליה וחצעי למיהב לון רשותא למיעבד ביה דינא בכל שעתא
 וזימנא ואתנא סימנא וחבל את מפסי ידך דהאי מחבלא היהו עובדי ידך
 ממש . והשתא בגין דמצראי נמי הוּון מחבלי אורחיהו הני מוזיקין אינון עבדי
 צהו דינא ואתעבידו בכל זימנא גוונא חדא זימנין לפרדע וזימנין משחית עד
 דאתפכו ליו"ד גוונין עשר מחאן . ובגין דאורתא דמאן דמתביל איהו מתביל
 צנין צוכרין דיליה טיפין קדמאין דחביל להו עד לא נסיב אשתא . בגין דא
 אשתעבידו מהני טליין מוזיקין צוכרין ואינון הוּו מחאן במצראי מחאה בתרייתא
 הה"ד למכה מצרים בצכוריהם . והו"ל למכה צכורי מצרים . אלא כדאמרן
 דצכוריהון דמצראי דחבילו להון אארעא . איהו אשתעבידו מוזיקין והוּו נחאן
 למצראי . דאע"ג דקב"ה אמר והכיתי כל צכור וכתיב וה' הכה כל צכור .
 לאו דהיהו צדוי קטלינהו דת"ו דנימא קב"ה יעביד דא דהא כתיב מופי עלין
 לא תנא הרעות אלא דקב"ה גזר על הני משחיתין דליקטלי לצוכראי . וקרא

כתיב ולא יחן המטהית לבא אל בתיכם לנגוף. היינו דסייס קרא כי לעולם
חסרו דלא תימא דהיו קטיל לון דהא לעולם חסדו. ואיכו לא עבד חלא
עבי חלא כדאמרן .

צ' ותו בראשית וגו' וסמך ליה לכל האוחות וגו' אשר שלחו
ה' לעשות בארץ מצרים. כל דא אלטרין
למעבד נסין רברבין לאורוויי לפרעה ולמצרים דקב"ה איכו ברא את השמים
ואת הארץ. בגין דפרעה ודעמיה הוו נקטי בדעתייהו הימנותין ביסין
בבריאתא דשמיא וארעה ובאשגחותא דקב"ה בהאי עלמא בכללא ובפרטין
דחית ביה. ולא סלקי מיניה ומדעמיה כל הני הימנותאי דמינין ואפקודוסין
עד דאשתלימו עשר מכות וכולא אלטריו דא בחר דא לאוכחא ליה בכל
חדא איכחא מנאי דטעין א"ל מנאי דסבר. ותא חזי כמה פליאן רברבן אכתיבו
באורייתא בטמירו וכולהו אחגלון למאן דחית ליה עיינין ואשגח בשטריא
דקראי דחית באורייתא. דמאן דהיו טפשא רברבא לא אשגח בהכי כלל.
ומאן דהיו חכם בעיניו תקוה לכסיל ממנו. דהאי ה' בעיניו דהיו אמר
דאורייתא איחי כולא כפשוטא ולית בה טמירין ולא רזא ולא דרשא לית
בהאי ה' חופלתא כלל לעלמא דכל מה דליק כולא כתיב בספרא וכי לא
ידעין למקרי ליה כוותיה. ולא חית ליה חופלתא חלא לכסיל דלא ידע
באורייתא דקול כסיל ברוב דברים וכד חת בעי לאוכחא ליה על דלא יליק
אורייתא דחית בה כמה גיזין ומרגלאין טבין. איכו אכתיב ומנ"ל דהכי
הוא וכד תימא ליה דאנת בגין דלא עסקת בה אמרת הכי איכו מייתי לך
האי ה' בעיניו דיתננח בהדך למימר דלא חית חלא פשט באורייתא. ועל
דא אתקרי חכם בעיניו. דבמאי דחזא בעיניו דאכתיב באורייתא איכו הימין
אבל בטמירין דאתגניזו בה דלא אחזון לעינא לא הימין בהו. ולהאי
גברא לית ליה תקנתא עד דאהדר זימנא אחרינא בעלמא והימין ברמיזין
ורזין דאורייתא ואתעסק בהו. דאלו כסיל זימין דהדר ביה ואתעסק
באורייתא בפרדס דבה ולא יצטרך לאתגלגלא זימנא אחרא. ואית מיניה
תקוה יתיר מח' בעיניו דלא הימין בפרדס ובטי לאתגלגלא חלא דחית
מאן דהיו ח' בעיניו ואפקח עיניו בכל מלה ומלה דאורייתא ואשגח בה
ודייק בה אמאי אשתנייא מאהריני ובהני אהערותי דאתער בה אפיק ורמיז
ודריש טמירין ורזין ומדושיין דבגווה. והאי ח' איכו תקוה לכסיל דהיו
גברא דלא אטרח גרמיה לאעמקא באורייתא. וסבר דכולא איכו אכתיב
לפום פשוטא. ולפום מהי דהזדמן בפומיה דמשה או דכביאי מליכו זימין
חסיר זימין יתיר. כמה דחזיקן בדרין אלן דחית בנינשא דאתפקרו טובא
בגין דלא ידעי למדרש הני קראי יתירין אבל האי ח' בעיניו דעיניו פקח
ודריש כל הני יתורי ושנויי וכתיבן ולא קריין ואס למקרא ואס למסורת .

מהאי חכס אית תקוה לכסיל למהדר בתיוצתא ולמיהך באורחא דאורייתא
 דהא האי חכס אחזי ליה בעיניי כמה רזין ומדושין דכולהו טמירין בגווה
 ולא אית בה מילי יתירי ולא שינוי אלא דכולא אתתקן על צורייה. ואי
 משכחת גברי דבחר דמזו טמירין דאית באורייתא לא הדרי בהו ואמרי
 דלא אית באורייתא אלא מילין דאכתבו ולא יתיר. כמה צידך למיעבד עליהו
 קינה דאמר ישפיה נביאה הוי חכמים בעיניהם ונגד פניהם נבונים. דאית
 לאתפרא אמאי לא קאמר הוי חכמים בעיניהם ונבונים אלא דאתידע דנבון
 איהו מבין דבר מתוך דבר. וע"ד קאמר הוי חכמים בעיניהם. דאכתי סברי
 בנפשטיהו דאית בהו חכמה באחר דאית לקבליהו נבונים דמבינים דבר מהוך
 דבר ומפרכי להו קראי ויתורי דידהו למאי אתו. ובג"ד תזו יקרא דאורייתא
 ולא הדרי בהו. ע"ד להני גברי קינה היא וקונגוה. וע"ד כתיב כי לא דבר
 רק הוא מכס. ודרשי רבנן ואס רק הוא עכס. דאתון לא ידעי לרמזא
 ליה באורייתא. וע"ד אתון אמרי דהא מילתא ריקנייא ואכתובא למגנא.
 ואפילו באתר דאיבא למדריש אתון אמרי דברה תורה כלכון בני אדם. ה"ד
 מכס דהאי מילולא דרק איהו מכס מלישנא דידכו דאורייתא מלילת כוותיכו.
 אלא דהי אית ביה דרשא ולא בעי האי גברא למדרשא דא גריס לרצאה
 אפיקורסין ומומרין בעלמא. וע"ד אמר ואס רק הוא ולא דרשיתו ליה
 מכס להוציא את המומר כמה דדרשין אדם כי יקריב מכס פ"ק דחולין.
 והאי חכס בעיניו דאיהו אמר דלית באורייתא אלא מאי דאתהוי בעיניו דבופא
 ולא בעינין דשכלא אית ליה למנדע דדרא דמדברא כולהו הוו דור דעה וקרא
 אמר עלייהו רק עם חכס ונבון וכד כתב להו משה ר"מ הני שינויי דאורייתא
 וקרי וכתוב ודכוותיהו. אלו לא הוה בהו אריכותא ודרשא לא הוו שחקי
 לאנהא להו הכי והוו מתקני להו באהכמותא דכולהו כמה דהקינו שבטין
 זקנים לתלמי מלכא. וכמה דאהדר עתניאל בן קנז תלת מאה הלכתי
 דאשתכחו באבליה דמשה ואהדרינהו מפלפוליה. ואי אמרת צבין יקרא דמשה
 אגמנהו. הא לאו יקריה איהו דהא הני אפיקורסין אמרי איפכא דח"ו לא
 ידע למללא על צורייה. ואנן נימא להו אי הכי אמאי לא תקוננהו אנטי
 דריה ויהושע וזקנים דאינון תלמידוי. ועל הא מלתא יתיב תנא דאצות
 ואודע לן ברישא מכה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים
 וזקנים לנביאים ונביאים מסרוה לאנטי כנה"ג הם אמרו ג' דברים הוו
 מתונים צדין והעמידו תלמידים הרבה ועשו סייב לתורה. ברישא דמסכתא
 אודע לן דכל מאי דכתיב באורייתא וכולהו שנוין דבה חסיר ויתיר ודכוותיהו
 כולהו קבלינהו משה מסיני ומסרינהו ליהושע מדרא לדרא עד דרא דאנטי
 כנה"ג ועד ההוא זמנא לא הוה בר נש דפקק באורייתא אפי' במלוא חדאי
 עד דמנשה הוה דריש בה דרשות של דופי אמאי אלטריך למכתב ואחות לוטן

תמנע. ומיניה השתלשלו פורתא מינין ואפיקורסין לפקסקא במילי דאורייתא
 בגין דפוזי מילי דאורייתא ותו לא הוּו ידעי למדרש להו כקמאי. דקמאי
 כל רמזין דאורייתא ושינויין דבה קבילו ממסה היינו דאמרי רבנן דאלו נבונים
 לא אשכח והיכי לא אשכח בכל דרא דאינון דור דעה. אלא בגין דאינו
 אוליקף להו כל מלין סתימין דאורייתא ושינויין דבה וכולהו הוּו ידעי להו
 אפי' ינוקין דבהו ילפי להו. אי הכי ביומוי לית מלה סתימא באורייתא
 עד דנימא האי גברא נבון אינו דאובין דבר מתוך דבר. דכולהו הוּו
 מתגליין להו כהני דכתיבי. ואהכי לא אשכח נבונים דלא איכא מלה דבעיא
 לפרושי לאהרא עד דקרי ליה נבון דמבין דבר מתוך דבר. וכל הני מילי
 איתמסרו מיהושע לזקנים דרא לרא דאינון כשולחן ערוך. עד דמנזה אינו
 אנשי מינייהו פורתא היינו דלא אסתפק ליה אלא באחות לטון. ולא אסתפק
 ליה בכמה מילין דלעיל מיניה באורייתא ובשיחתן של עבדי אבות דאהדר
 להו קרא כמה זמני ושני בהו כמה שינויי. אלא דכולהו הוּו יליף ודכיר
 למדרש להו ופורתא דאתנשי הוּו מלגלג ביה. ואהכי בחר הכי דאימעיטו
 דרין וגלו לבבל ורובא דעמא אנשו אורייתא וביומיהון דאנשי כנה"ג הוּו
 אינשי טובא דהוּו מהנדזי באורייתא דאיכא בה כמה מילין דלא אנטריכו
 ובפי לתקנא להו אהכי הם אמרו הוּו מתונים בדן דלא תדונין מילי דאוריית'
 דח"ו אינו כמילין דעלמא אלא דכל חרא אנטריכא למדרש ואי תימא ומאן
 יכיל למדרש כל הני מילי דכתיבין טובא אהא קאמר והעמידו תלמידים
 הרבה וכל חד מינייהו ידרוש מאי דיכיל למדרש ובין כולהו תיהדר אורייתא
 כדהוות בקמייתא וכולא אנטריכו. ובדא ועשו סיג לתורה. דלא יימא
 מאן דהו דלית בה סיג אלא זמני הוי אורכא. וזמנין אינו בקרעה. ובקושטא
 כולא אינו במסקל ובמסורה.

ת"ש הני קראי דפ' וארא דשני בהו כמה שינויי דגבי דם כדבעי למויפק
 יאור לרם כתיב בואת חדע כי אני ה'. ואלו גבי לפרדעים כד
 בעי לאהרא להו כתיב למען חדע כי אין כה' אלהינו. ובערוז כתיב למען
 חדע כי אני ה' בקרב הארץ. ובצמד כתיב למען חדע כי לה' הארץ. והא
 ודאי לאו למגנא שני בלישנא דבכל חדא כתיב מאי דלא כתיב באידך ותו
 שינויי טובא איכא בהני קראי דיו"ד ומאן דמאן דדייק בהו. וכולהו אתו
 שפיר על צורין בהני מילי דנימא בס"ד. דאית לך למנדע דפרעה אינו
 חכים בעיניו והוּו אזיל בחר הני דמכחשי בהימנחא דאהא פילאה וכדקאמר
 מי ה' אשר אשמע בקולו. ובש"כ אית לן למוימר דהוּו מחיש ולא הימין
 דקב"ה אשגח בכלי עלמא תתאה כמ"ד הני מינין מרוב רוממותו אינו
 משגיח בתחתונים וכ"ס וק"ו דהוּו כפר למוימר דלא משגח כלל לאסתכלא
 בין חדא מאינון דאשתעבדו בעלמא לאידך ואי גזיל או קטיל חד לחבריה

הוה סבר ללא אשגח קב"ה על האי כלל ומאי דאמ"ל קב"ה לקין אי
 הכל אחיך קול דמי אחיך צופקים וגו' הוה מכחיש כולי האי פנינא. ועל
 דא קב"ה על כל מאי דהוה אמר אייתי ליה מחאה דבה לינדע דלאו איהו
 כמה דאמר ח"ל דמגיב. וע"ד פרישא דאמר מי ה' אשר אשגח בקולו דלאו
 איהו אלהא ח"ו ולא איה בידים למעבד טב או ביט. אייתי עליה מכת
 הדס האייתי טבא לישראל דמוינה אהצתרו ישראל כמד"ר. ובישא למצראי
 וע"ד אמר בואת תדע כי אני ה' דאנא אלהא. אלא דאכתי לימא פרעה
 דאיה אלהא אחרא ואנא לא זיינא אלא לאחרא ואסתמיך על דא במאי
 דעבדי חרטומים בני נמי. ואיהו סבר דאתי מהילא דאלהא אחרא. ותו דלא
 אשתאר דמא אלא שבצה יומין וסבר דבחר בני ז' יומין שליט אלהא אחרא
 ואהכי לא שליט דמא תו. ועל דא אייתי עליה צפרדעים וחזא בציטוי
 דאשתארו בחר ז' יומין ולא הוה להו חילא לחרטומי לאסרא להו עד דאפתיר
 משה לקב"ה וע"ד כתיב בואת מדע כי אין כה' אלהינו. דהא אלהא אחרא
 דאת אמרת דאיהו אלהא לא יכיל לאסרא להו. הדר טעין פרעה השתא
 אודינא דליה אלהא כותיה. מיהו אמיקא דמרוכ רוממותו אינו מסגינא
 בחחחונים לאשגחא להו אביסין דעבדין. ומאי דסדר צפרדעים כל דא הוה
 על ידא דשמסין דיליה ח"ל שדין ורוחין ודכותיישו. וע"ד אייתי עליהו כניס
 דשדין לא יכלי למשלט בהו כדאמר. ואנתי אשתאר בדה לחרטומין דיליה
 למטען. דחזו כניס דאתו אשלי עלמא כג"ד ותהי הכנס צאדס ובצחמה
 והא ודאי דאתו נמי על ישראל דהו תמן במצרים אע"ג דעיקר ישיבא
 דידהו בארץ גושן. וע"ד ויאמרו חרטומים אלצב אלהים היא דהא ודאי
 לאו עובדא דשדין נייהו מיהו הוי אלצב אלהים דקב"ה נסר עלמא דידים
 לצבעין שרים והא מחאה אחיא מדידהו דשדרו כמה מלאכין לחבלא ובין
 דאיתיהיב להו רשותא לחבלא תו לא משגחי לאבתנא בין צדיק לרשע וע"ד
 אתו כניס על א"ס ובחמה וישראל בכללא. וע"ד אייתי ערוב וכזיב ביה
 והפליתי ביום הווא את ארץ גושן וברא תינדע כי אני ה' בקרב הארץ
 אנא הוה דקאינא ומשגחא ולא על ידא דשרין דעלמא כמה דאמרת. הדר
 טעין אע"ג דאודינא דאשגח על ארעא דגושן בכללותא. אבל בין ישראל
 דבגוה למצראי דבגוה. מאן אכרח לי לתימר דאהא נמי אשגח דהא שאנין
 דישראל דמצראי כולהו הוה תמן ולא מית מונייהו חד כלל. ע"ד אייתי
 עליה דבר דביה אפליא קב"ה בין מקנה ישראל למקנה מצראי. דהא ודאי
 שאנא דמצראי הוה תמן בארעא דגושן. דהא כתיב כי תועבת מצרים כל
 רופה לאן. הדר טעין אע"ג דארץ גושן איהו משגח עליה ואפריש נמי כל
 מאי דבגוה אדס ובחמה. מיהו אפשר דגושן לחוד איהי תחות רשותיה
 דאיהו בארעא דישראל דאתמר עליה ארץ אשר ה' א"ל דורש אותה. אבל

מזרים יהי תחום רשותא דשרים ואנא פרעה מלכא דמזרים לאו תחום
רשותיה אנא . ע"ד אייתי עליה שמין אצבעובשות פורח בחדס ובבהמה בכל
ארץ מזרים . הא אשגת נמי על מזרים . אלא דהוה אחר לחרטומין למטפן
אלצב אלהים היא דאינון שרים כמ"ד גבי כנים . וע"ד אמר קרא ולא יכלו
החרטומים לעמוד מפני השמין כי היה השמין בחרטומים ובכל מזרים . ואי
הכי לא שייך למימר כמה דאמרי בכנים דמשחית לא מבחין בין דיק לרשע
דהתם לא כתיב אלא בחדס ובבהמה . ומשתמע דלא הוה בחרטומים בגין
דלימרו דאינון שמין דשרים . וע"ד אמרו אלצב אלהים . אבל בשמין דהוה
נמי בחרטומים לא מצי למימר דאיזו עובדא דשרים דאי הכי לא הוה אחי
על החרטומים . אלא ודאי דהא מתאזי הוי"א מקב"ה וחרטומים דלאו אינון
משרתין דליה לקו נמי בה ולקח מזרים דאיזו נמי תחום רשותא דקב"ה .
ואכתי הוה טעין איברא דקב"ה אשגת נמי על ארעא דמזרים מיהו דווקא
אצני נשא דאית בה דאינון עידיה דעלמא . אבל צפירי ואילני ומיטי דאינון
גריעי מאדם דלית בהו אפי' תיותא מנ"ל דאשגת עליהו . על דא אייתי ברדא
על האדם ובזמה ובתיב ועץ השדה סבר . ואכתי איכא למימר דמזרים
איחי תחום רשותא אחרת נמי ותרוייהו אשגתו עליה . אהא אמר משה
לפרעה והברד לא יהיה עוד דלא יתהוי בעלמא כה"ג דברדא כלל ודהוה בימי
יהושע איזו הוה מאצני דברדא דקייני בארתייהו עד דאתא יהושע וכדברירא
להא בחידושין דיני על ברכות . ובדא תינדע כי לה' הארץ וכ"פ דליה .
דהא את חוי לעתיד דלא ליהוי כהאי ברדא . ואי אית שליטא אחרת בעלמא .
אנאי ציית לאלהא דידי דאנא בעיית מיניה דלא ליהוי כהאי ברדא . וכדאמרי
בסנהדרין הכי שבק אארמין לארמין לעבורי מי"א בארעיה . ניהו כיון
דפסחה והשעורה הוכחה כי השעורה וגו' הדר טעין דילמא אית
אחרת דשליט על פשבין דחמון ועל אינון דאזתיר ברד ואכתי אינא דאית
ואת כל פרי הפך אשך הותיר הברד הדר טעין נהי דשליט בגושן ובמזרים
דמתיכי אהדי . מיהו אנא אזיל לאתר אחרת רחיקא דלית לקב"ה שליטת
תמן וגסובנא ישראל בהדי דידי ואשחצבדנא באו תמן . דאפ"ג דברד אודע
ליה משה דקב"ה שליט נמי באחרי רחיקי וע"ד לא אייתי תמן ברדא כי
האי מחילא דלנותיה . מיהו אכתי לא הוה ולא אחבחין מילתא דא . ועל
דא לפום שיטתיה אייתי פליה חסוכא ולא קמו איש מתחתיו שלשת ימים .
ואודע ליה דלא אית ליה חילא למברח מאחריה . הדר טעין עד השחא
אחברר לי דקב"ה אשגת בכללותא ובפרעותא בכל אחר ואחר ועל בני
נשא ואפי' ירקא . עיבו דא איהו לאבדלא בין כל מינא למינא אחרתא .
אבל כהאי מינא לאבדלא חר ממד מאן אכרח לי . דהא איכא למימר כיון

דכולא הוי חד מינא אי גבירא דהאי מינא אתתקף על מיניה לא השגח
 בהאי קיון דהוי חדא מינא ואי הכי אנא העבד לישראל שולטון מינייהו
 ואינון ישלטון עליהון ומינא חדא אינו שליט אמנייה מיניה וניה . על דא
 סהר ליה מכת בצורות ואשגח בין בוכרא למאן דלחו אינו בוכרא אע"ג
 דכולא הוי מינא חדא . השתא את חזי דכמה שטיין דקראי אתבחרו וממילא
 ידעת אמאי אלטרין קב"ה למעבד כל עשר מאן וכלא אינו על בורייה .
 הו"ד לכל האותות וגו' לפרעה ולכל מרים וגו' כל דא הוי לעי כל ישראל
 למקדע דבראשית ברא אלדים וגו' וכ"ע דיליה ולחודעא להו לאפיקורסין
 הכי מינא העבד קב"ה לאהדרה לפרעה . וע"ד כד הוות הארץ תאו וצחו .
 ביומן דפרעה ויאכל כל עשב הארץ ועץ הסדה שבר , לא אספיק כל דא
 אלא ומוסך ע"פ . דהוה חוכך על פנייהו דאיז ביה ממסא כז' דומס חוסך .
 ובצח הכי תהום בהפוכא המות דאינו מכת בצורות . ומייה אתידע דרוח
 קלויס מרקפת ע"פ המים אינו ישראל דבעו לקבלא אורייתא דאייה מים .
 ומיניה גימיע קב"ה אשגח בכללא ופירטא ופרטי פרטין דכל מינא ומינא
 א"ת דהא ידענא וואהכי ויאמר אלכיס לישראל יהי אור .

פ' בא

צ'א בראשית אתרמינא בה נמי מלות הפילין דרישא ודידה ואחרמו
 במאי דנפיץ אורייתא סיפא ברישא הו"ד לכל האותות
 והמופתים וגו' ולכל היד החזקה אשר עשה משה לעיני כל ישראל . המ"א
 והיה לך לאוח על ירך ולטוטפות בין עיניך . דתפילין ארוך אוח דאינו
 את וסדהא דכונתא שריית על ישראל כמ"ד ורחו כל עמי הארץ כי סס
 ה' נקרא עליך ויראנו ממך . ודא אינו לכל האותות דאינו תרין דראש ודיד
 דתרווייהו אוחת אקרו כמ"ד והיה לך לאות . אלא דהש"י אייהי אוח לבר נש
 למדיה ודא אינו ולכל היד החזקה אייהי יד שמאל דאייה לקבל גבורה דינא
 קשייא דבה אלטרין לאנחא תפילה דיד . אשר עשה משה לקבל קשר דתפילין
 דראש דאינו לקבל לאח דמשה תקין לה . כמ"ד מארי דרזין הו"ד וראית
 את אחוהי ואחריי דבן דאחי ליה קשר דתפילין ודא אינו אשר עשה משה
 כמ"ד ועשתה את הפרטה . לעיני כל ישראל דא אינו הפילין דראש . דעליה
 אמר קרא והיו לטוטפות בין עיניך . ואהא רמיז בראשית אחרון ראש
 יתב דבעי לאנחא ליה בראש ודא אינו בין עיניך דאינו במלח שבראש דאינו
 ע"ג עיני דבר גש . ובגין דבעי לאנחא דיד בקדמיתא ובתר הכי דראש .
 אהכי נוס' דבראשית תש"י א' דתפילה דיד בקדמיתא בעי אנוחי לה וריש
 דבראשית דאינו ראש צ' ליהו תניינא דבתר הכי אנח ליה . וא"ר ר"ת בראשית

בית ראש אחרון. של יד תחילה. ותו ר"ת צ"ת ה' ועל דראש מצרף שתיים
 אחת של יד תחילה. דאי לא ברין אדיד מצרף אדראש שתיים. ואזמת מצרף
 רחת כד מנה דיד ברישא. ותו בראשית ר"ת צ"ת ה' א"ס א"ס א"ס י"ב
 ת' חילה. דאי סח בין הפליק דיד לדראש. בעי לברוכי בקדמיתא ארישא
 ולבחר נביש ליה. ותו נמי בראשית ביראית ש' דעל ידא דשין תפילין דאישי
 הלכה למשה וסיני אורי ברמא דתיבוי לבר גש דחילת מהר"ם. והנהו נמי
 לאחריני יראה מיניה מהוה לביש תפילין ודא אישו ביראית תרין יתא
 ומאן גריס דא שן תפילין ה"ד וראו כל עמי הארץ כי שם ה' וקפא
 עליך ויראו ממך ואוקמוה דאישי שין תפילין. ולפום הכי אתרמיז בס"ת
 ברא חלשים את ס"ת אמת. תפילין אית בהו כ"א אזכרות לקבל ס"א זימלן
 איהו דאינון בחושבן אמ"ת. ואפור רבנן מקיס יב בראש להניח שני תפילין
 ויטון דרש"י ודר"ת לפום הכי בראשית תמן בית תמן ראש. תמן דרש"י תמן
 ר"ת. ואמרי מארי רזין תפילין דר"ת אינון ממוחן דאבא דחו"ג דידאו
 אינון שמהן שלימין מארבע איתון דאשו"ס לפום דא אתרמיז הכא בר"ת
 את השמים ואת הארץ ר"ת א"ו"ה. ודא אישו דסייס קרא והארץ
 היתה תהו ובהו לדיא וריקניא דאישי אספקלריא דלית ליה מגרמה כלום
 מקמי דאתו לה עומין ובתר דאבו ויאמר חלשים יהי אור. הא כתיבנה להני
 מיילי אע"ג דלית בהו חידושא. לאורוי לך הרישא דאורייתא כולא תתכליל
 ביה ואישו כללא דאורייתא כולה ואידך פירטא אישו זיל גמור ומדא תינדע
 חילא ותוקפא דאורייתא דקביל משה וסיני דבמאמר קדמאה וכיפא דאורייתא
 כליל כל פקודין וכל מילין דרבנן וכל מילתא חדתא. מה דלית הכי בכל מילין
 דאורייתא דעומין דאינון מעשה ידי אדם. לא כן אורייתא דמשה דאישי
 עובדין דקב"ה. וע"ד אמר רבי יצחק מ'ט פתח בבראשית משום כח מעשי
 הגיד לעמו. קרי לה כח מעשי דבראשית אישו חילא דכל פקודין דאורייתא
 דכולהו תתכללי במאמר קדמאה. ומהאי אינון ירעין דקב"ה יתבה ויהיב
 ארעא בהדה.

צ"ב בראשית אמרי רבנן סת דמיניה אסתית עלמא. ואתרמיז במילתא

דבראשית ואישו ביו"ד ועל ידא דמשה ד"מ איתקן
 ואחתיינו על ידוי לוחיא דרחבייהו שיתא טפחין דאינון ש"ת וי"ד דעשרת
 הדברות. ונתי דהוה שת בקדמיתא השתא תתעביד שית. אלף דבר אסתברו
 לוחייה פרח יו"ד והדר למחוי שת נקדמיתא. דבהוי יו"ד הוה בהו חירות
 מכולא. וכד אתחברו פרח יו"ד ואחמור למשה פסל לך משלך וכו' מארעא
 דמושכניה. ואתהדר למקנס מותא על ישראל ואחתייבת אורייתא צמ"ט
 אנפין טהור וצמ"ט אנפין טמא והאלבשת בכמה מינין דלבושין ופרושין
 מכטרא דמטטרון. אלן מלוהי דרבנא האר"י ז"ל (ס' הלקוטים בראשית

דף י"ד ז' דא איהו דסמך ליה סיפא דאורייתא ולכל היד החזקה אשר עשה
 משה לעיני כל ישראל. דתבר ית לוחיא כמ"ד רש"י ז"ל מאי אפסיד עלמא
 בדה. הוה קאמר בראשית דבקרמיתא ברא שית לוחיא דאינון הוו שת
 אסתקנו והוו שית דאינון יו"ד דברות דאינון מפידנא דברא אלהים את
 השמים וגו' אבל השתא בחר דתבר משה ית לוחיא כין והארץ היתה
 תהו ובהו לדיא וריקניא דפרח יו"ד מינייהו והוה חסוכא. ואתהדר למקנס
 מותא על ישראל היינו דתהו בהפוכא המות ורומ אלהים חושבן שין והו
 ואו דורות ותמינא איתון רוח אלהים. הא אינון חושבן שדי חושבן מטטרון
 דא איהו לבושין ופירושין דאתייהבו מכטרא דמ"ט ה"ד מרחפת דהני לבושין
 פריסו ואלבישו ע"פ המים איהי אורייתא ולע"ל ויאמר אלהים יהי אור.
 ותיהוי כולא נהורא סטרא דכיו. דא איהו דרמין קב"ה למשה בא אל פרעה
 כי אני הכבדתי את לבו וגו' למען שתי אותותי אלה בקרבו. דקא"ל קב"ה
 השתא אכתי עלמא לא איתתקן והוי בבחי' ש"ת בלא יוד דא איהו דקא"ל
 בא אל פרעה דתצטרף את בהדי פרעה. וחושבן דשנוך דאיהו ש"מ"ה
 וחושבן דשמיא דאיהו ש"ה תרוייהו אינון חושבן ש"ת. ואנא בעינא לאתקנא
 למהוי שית למיכז יו"ד דברתי בגי"ד הכבדתי את לבו למעבד ביה מהאן
 סגיאן דבהו יתייקר שמי ויקבלון ישראל ית לוחיא ויהוי ש"ת ה"ד למען
 שתי בגין דליהוי שתי בהדי יוד דברן ודה איהו אותותי אלה אינון אתייא
 דאינון עשרה אותות יו"ד דאינון יו"ד דברן בקרבו בקרבו ו' דאינון כתיבי
 בנו לוחיא דאינון שית טפחין. אלא מיהא איכא למימר תו באורחא קריבא
 מהא דאמין. דהא אפידע דמשה איהו שת דר"ת מ"שה ש"ת ה"בל. וש"ת
 אינון חסדים לחודייהו ללא אסתפרבו בהדי גבורן. ופרעה אתא מסטרא דקין
 דאינון דינין תקיפין. וע"ד קאמר קב"ה למשה את דבחי' שת דאינון חסדים
 עול לוח פרעה דאיהו דינא תקיפא. וליחפרצי חסדים בהדי גבורן דליהו
 מליעאן דינא רפיא. ולא תיעביד ביה דינא קשיא בגין דמריב לשדרא
 לישראל. בגין דאני הכבדתי את לבו וגו' בגי"ד לא אבעי לי לאתנהבא
 בהדיא צפריע דינא תקיפא. ולפוס פשטיה דקרא ה"ק בא אל פרעה
 ואררי ביה כדפירש"י. ובמאי תתרי ביה במאי דתימא ליה כי אני הכבדתי
 וגו למען שתי אותותי וגו' ד"ה קב"ה קאמ"ל למשה דאע"ג דעד השתא
 אהנהיב עלמא דינא קשיא על ידא דפרעה דאיהו הערף וע"ד קאמר
 לא ידעתי את ה'. דאיהו ידע שמא דאלהים דע"י עד השתא הוה מתנהב
 עלמא. אבל מהשתא אנת משה יסודא דאבא דכר אתו מיניה חסדים ועאל
 בגו ז"ה אהבטלו מוחין דקטנות דאינון דינין. ובג"ד בא אל פרעה וליתבסמו
 הני דינין דתקופין דעד השתא כי אני הכבדתי וגו' למען שתי וגו' ובחר
 סבי לא אצטרף עלמא להכי אלא דאתנהיב ברחמי.

דרוש והספד כסדרתי צפ' זו על פטירת ח' מן הזקנים. ועמו איש
 אמונים. רך בשנים. מזוין מן המלונים. הח' הו' רצ'ו כהר
יאודה הארה נ"ע יום כ"ו לחדש שבט ט' **לזכר עולם**
יהיה הצדיק לפ"ק.

והנושא בא. שה תמים זכר בן שנה יהיה לכם מן הכבשים ומן
 העזים תקחו. והיה לכם למשמרת עד ארבעה פשר יום
 לחדש הזה. ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים.
 שה תמים וגו' ג"פ:

דברי ציר וענתה הצירה. הרימותי קולי ואקרא. קראן לי מרה. ביום
 צרה. קראני פחד ורעדה צירים וחבלים. כל עצמותי יאהזמו רעד
 יום חושך ואפלה, ורתת וחלחלה, הסלדה בחילה, יום הפקודה גלחה יהודה
 בראש גולים. יום מר מרור מורתא. אי לך ארץ שאבדה כלי חמדתה.
 כי עלה הכורת זמור וזמורתא וירב צבת יהודה תאניה ואניה. ואנו ואבלו
 כל המתאבלים. כל בית ישראל יבכו את הכרפה יפטירו בשפה כי חרב
 שלופה ודהא מהחנפא באול ישאלו בהבל דורשים ושואלים. מי ראה כזאת
 העיני האנשים חנקר. עקרון העקר. עובר אלהים ערב ובוקר איש מיל
 רב פעלים. אוי לנו סכך עלתה בימינו אנשי אמונה נאספו מנו בחטאינו
 אינו אלא לנו אינו אלא בעבורנו תמהנו מרעות שפלנו עד עפר לשום שפלים.
 אך גדול היה באותו היום חושך עין וערפל ארץ עיפתה כמו אופל על מות
 ישרים ישבו בשפל במפרות לורים בצמזמות האפלים. על זה ידו כל הדוים
 אחד האיש ואחד האשה שוים החת כויה הכל נכויים כי קל מן כמיא נפק
 לחבל עניים ונמס כל לב יהמה כחלילים. שבת משוש לבנו. נהפך לאבל
 מחולנו. כי נפקד ממונו אלופינו מסובלים. והנה צורף דגל מהנה **יהודה**.

דברי הצרות כבי ולירות כביה לדורות לכל הדורות הן קורין
 והן פולין. הן זכרון הוליד את חסרון משנה שברון מעלה בית
 חורון הכביד האחרון עצמותיו של יהודה מוגולגלין. ארכובותי דא לרא נקשן
 עיקרן ושורשן רבות הנחותי הקך נפישן על פרח כושן אש תוקך בקרבי
 מעלה עשן כלו בדמעות עיני נחלים הללו מעלין. איך הנפש היסה בולגולת
 אחת שפפה פרו למאכל ועלהו לתרופה דזה ושלפה מחלה וחלפה דיקלא
 ואלים. צר לי על צערו של אבא כי מאא אבדה וכחש בה כלי חמדה גור
 אריה יהודה ידיו רב לו לתורה ולחפודה שלם בכל מדה יד יהודה פתושה
 לעניים ולדלים. מה אענה ומה אומר מעי מעי ולבי חמרמר כי שדי המר
 על מות לבן בחור כארזים לדיק כתמר ריחו נודף כאפרסמון ויין המשומר
 גבר ח' בעוז קדמאה שלים. לדיק תמים הולך את חכמים ולו דרך ישרה
 שיבור

שיצור בסוד העיצור דבר דבור כבחו מי ימלל לא יתלבו הוללים. מה זה
 מהרת למנוח בני זרוע המיומן ושכיל לחימן בראשונה היה נטמן נטע נטמן
 ואשתו נוטלת תפילין ומחזרת מה הלשון רומרת אמריה ומררת בעי
 שקרא הרבה ושנה הרבה מ"מ מת בלוי ימיו כי מוליס. ימי עלומיו בעל
 בשמיו ולו בשמיו איש שלומי שלום במרומיו שלח ידיו בשלומיו נטשו בטוב
 תלין. ועל יהודה עם גוזי גברא דשפיר חזי מחזה שדי יחזה עליניס
 למעלה כמה גדוליס. שרי יהודה

דברי מרדכי הדור אחס ראו הוה על הוה אחד חכם ואחד תם
 לגזירה שוה. הכל אמרו וי הי תורה וחי מצוה גדולי הקדש גידולי
 גידולין. ביום ההוא יגדל המספר על חמד בחורים גבר בגוברין אבל כד
 לארץ ולדרים הכל ממירין לאחד קראחי חובלים. לע"ר אנכי ז'ער הגבוה על
 האי שופרא דבלי בעמרה נפש יקרה גומל חסדים ובעל תורה במלות מסובב
 מבני חובב הח' המ' כה"ר **יהודה הארא** הנצ"ה בגנוי מרומים
 כלל שדי יסוכוהו אלס: יעלה
 הי"ו איש ירא אלדים יראת ה' טהורה קובע עתים לחורה לילה כיום יאיר
 כחשכה כאורפ הגביר רז"ו המשט"ח כה"ר **דוד הארא** הי"ו ובניו
 אחו נטפי נפמיס ביכניס רחמיס במלות חזניס המו"ן
 כה"ר **שלמה הארא** הי"ו ואחיו כה"ר **רפאל** הי"ו. ואחיהם
 הבחורים כה"ר עזרא הי"ו ועקב הי"ו ויחזקאל
 הי"ו. עוד יעלה ויתפלל בעד בנו ידידו התלמיד הקטן רך וטוב כה"ר דוד
 הי"ו תולדה במקום אב ממלא מקומו בכל נילי דמיטב ובעד אמו ואשתו
 ובנותיו וכל קרוביו יחד כולם יאריכו ימים ושנות חיים ולא ישמע עוד סוד
 ושבר בגבולס יחד כולם מנעה ועד עולם עד כי יבא כילה לקבץ באולים
 ונחל יה' את **יהודה**.

בתנחומא אר"י לא היה צריך להתחיל את התורה אלא
 מהחודש הזה לכם שהיא מצוה ראשונה שניטעו בה ישראל
 ומ"ט פתח בבראשית שלא יאמרו הוה"ע לטטים אתם שכבשחם ארץ שבעה
 עממים והם אומרים כל הארץ של הקב"ה היא ברצונו נטלה מכס וברצונו
 נתנה לנו ע"כ הא אחיידע מאי דפריך הרמב"ן ז"ל דטובא אכטריך לאתחולי
 מבראשית דבה אתבאר דקב"ה ברא עלמא ואיהו אנהיב ליה ולית אלהא בר
 מיניה וברא לא יטפי בר נש למדחל מאלהא אחרת כמה דטעו שאר רומין
 דעבדי ע"ז ואנן בהאי חבורא בפ' דבראשית באורחא דרשא דרישנא בכמה
 גוויי להאי ניימרא. והשתא תו נימא באנפא אחרת במאי דאית תו לאתערא
 בהאי קרא אמאי פקיד קב"ה במאריס פקודא קדמאה החודש הזה לכם. וחו
 הזה יתירה דבגי"ד דרשי רבנן דאתקשי משה ברא כמה דאתקשי במורה.

ותו אמאי סת"ך להאי פקודה דברו אל כל עדת בני ישראל ויקחו להם סה
 לבית אבות ופקיד להו על דא בר"ח וסמכיה לקדוש החודש ותו אית למינדע
 דבסיפא דהאי מניינא כתיב ויקרא משה לכל זקני ישראל ויאמר אליהם משכו
 וקחו לכם לאן וגו' ודרטי רבנן משכו ידיכם מעבודה זרה ולהאי דרשא
 היבא אפרמיז דפקדיה קב"ה לאזרחא לישראל לאמשבא ידיהו מע"ז ולא
 אשכחן דאוסוף משה מדנפשיה אלא תלתא מיני כמד"ר. אלא דהא אתיידע
 מאי דא"ר דבגין דמשה אמר למה הרעות אתענש על דא ואמ"ל קב"ה פתח
 תראה ולא במלחמת ל"א מלכים ולא זכי למיעל לארעא קדישא. ותו אמרי
 קמאי דאי הוה משה עאל לארעא קדישא הוה ליה חילא לבטל יצרא דע"ז
 ותו אתיידע מאי דאמר הרמב"ם ז"ל ריש הלכות ע"ז דמקמי אברהם אבינו
 לא הוה מאן דידע לקב"ה אלא יחידאין דעלמא כנח ונח וצב וחסד
 ומתושלח ובחר הכי אתא אברהם ואתחיל למחשב בדעתיה באהגותא דימא
 ובחר הכי ללייח והוה תוה טובא היכי אפשר דליהוי האי בגלגל מצגלגל
 תדיר מדנפשיה אי לא אית מאן דמסב ליה ואניהי ליה עד דנחית לקוסטא
 דמילתא דאלהא עילאה יהודה. איהו מנהיב להאי בגלגל ולית אלהא אחרא
 בר מנייה. השתא נימא דבגין דפקיד קב"ה פקודה קדמאה החודש הוה לכס
 דבגין דישראל דהו תמן גוי מקרב גוי מה חלין עבדי ע"ז אף חלין עבדי
 ע"ז. ולאחרא להו הטעותא דע"ז פקיד להו החודש הוה כוה ראה וק"ש
 לנעבד קדוש החודש בכל שעתא דאתחדש למדבר דלכנה איהי בכל תלתין
 יומין אחשיכה ובזר הכי אתנהירת וגלגל דילה תדיר אהגלגל הכי דמהא
 שוכת דאית מנהיב עלמא ואיהו ברי ליה ולית אלהא אחרא בר מנייה כמה
 דחזא אברהם ודלא ליהררו מטעות פולחנא דע"ז. ויפלחון לקב"ה בלחודוי.
 מניו כל דא לא אנטריך אלא בגין דאמר משה למה הרעות ועל דא לא
 עאל לארעא קדישא ולא יכל לבטל יצרא דע"ז. ועל דא אנטריך פקודה
 דהחודש למילף מנייה בטולא דע"ז דאי הוה עאל משה ובטיל יצרא דע"ז
 לא הוה אנטריך האי פקודה. דא איהו רמיזא דרמיז ליה קב"ה החודש
 פקודה דא אנטריך בגין הוה דאמרת לי למה הרעות לעם הזה. ועל דא
 נמי אנטריך למימר דברו אל כל עדת בני ישראל וקחו לכם לאן ושחטו השסט
 דאיהו סה תמים למנכס לטלה דהו פלחי ליה מנראי דאיהו ע"ז דידהו.
 השתא כיון דכל פקודה לאננסא לשה לבטל ע"ז דידאו ועל דא סמכיה
 לפקודה דהחודש על דא כד פקיד משה לישראל ברישא אמ"ל משכו ידיכם
 מע"ז ושחטו השסט ולאו מדנפשיה אמרה אלא קב"ה אמר ליה כדאמרן.
 ודא איהו דקשיא ליה לרבי יצחק דלא היה צריך להתחיל אלא מהחודש הוה
 לכס. דהא האי דפתח בבראשית בגין לאודעא דקב"ה ברא עלמא ולית אלהא
 אחרא ולא יפלת בר נש לע"ז. והא מילתא איבא למילף לה מפיקודה דקדוש

התודם דבכל תלחין יומין אהחדם וכמה דיליף אברהם מדה דלית אלהא
 ומנהיג אחרא בר מקב"ה. ועל דא אחיב רבי יחזק שאס יאמרו לסטים
 אתם וכו' דלא אית לכו יתורא על שאר עממין דמה אלו עפ"ז אף אלו.
 דהא קב"ה לא יהיב לכו ארעא אלא בנין דלא תפלחין לפ"ז והשתא דפליחין
 לפ"ז במאריס ובתור הכי בעגלא לית לכו למיסב ארעא דעממין. ע"ד ניםא
 דארעא דיליה ויהבה להשר ישר בעיניו. בעיניו דייקא דלגבי קב"ה לא תשביין
 פלחין לפ"ז בנין דאין מודיין ליה דאיהו ברא עלמא כמה דכתיב בצראשית.
 ואי הכי לאו אן כוותיכו דאמרי עולם קדמון והאי דפלחין לפ"ז אקראי
 בעלמא ולא דאודיין דאית בה ממשא וכמה דפרשי קמאי אהאי דאמרי כל
 השומר שבת כהלכתו אפי' עפ"ז כאנוס מוחלין לו ליעיין מ"ש מרן הב"י
 ריש הלכות שבת.

ובדיא אית לפרושי הא דאמריין פ"ק דצרכות דבר נא באזני העם אן
 נא אלא לשון בקשה בצקשה ממך לך אמור להם לישראל וישאלו
 איש מאת רעהו כדי שלא יאמר אותו לדיק ועבדום וענו אותם קיים בהם
 ואחרי כן ילאו ברכוש גדול לא קיים בהם ע"כ והיו בה קמאי דאמאי תלי
 בנין דלא יימא אותו לדיק ותיפוק ליה דקב"ה איהו גזר ואחרי כן ילאו
 ברכוש גדול ודבר אלדיו יקום לעולם. ולמאי דאמרן ניםא במאי דאית תו
 לאתפרא אמאי קרי קרא למארא רפאו דישראל ובב"ק פ' מרובה ושור
 שנגח דרשיק רפאו ולא גוי אלא דקב"ה פקיד נמי לאינו דהו עפ"ז ואתמסכו
 בגזר טעוות מאראי ופכ"ד קאמ"ל וישאלו איש גברא דלא מצלי מאת רפאו
 גברא מאראה דתרווייהו פלחי לפ"ז. והאי מילתא לאו דינא הוא דקב"ה כד
 אמ"ל לאברהם כי בר יהיה זרעך ואחרי כן ילאו ברכוש גדול לא קאמר
 אלא כד הו דיקי זרפא דאברהם דלא פלח לפ"ז כמ"ד כי גר יהיה זרעך.
 אבל השתא דאית טובא מינייהו דפלחי לפ"ז והו גוי מקרב גוי לא אתחזי
 למהוי להו רכוש גדול. מיהו בנין דלא יימא אותו לדיק ועבדום וענו אותם
 קיים בהם ולגבי עבדות ועינוי חשבת להו זרפא דאברהם. ולגבי רכוש
 גדול לא חשבת להו זרפא דאברהם בנין דפלחין לפ"ז בנין דא פקיד וישאלו
 איש מאת רפאו אפ"ג דתרווייהו פלחי לפ"ז והאי מאראה אתקרי רפאו
 דישראל. וטעמא כדאמרן דישראל כיון דאודי דקב"ה ברא עלמא ואיהו אנהיג
 ליה כמה דיליף מסבא אבוהון דישראל אברהם. אי הכי האי ע"ז לית בה
 ממשא ובאנוסא אתיה ליה למפלחה כמה דאחיב קב"ה לשרא דמאראי
 וכמה דאוקמוה

תו איכא למוינר דרשב"י ז"ל בצוהרא דיליה אמר דבכל דוכתא דאתמר השם
 איהו קאי אפ"ר ואמרי קמאי דאינון הו גרים דנטרי גרית מילה מיומין
 דעסק דגזר להו. השתא ניםא דבגזירת בין הבתרים אמר קב"ה כי גר יהיה
 זרעך

זרע ופסטיה דקרא אישראל דאינון זרעיה דאברהם ממש ועלייהו אחמר
 ואחרי כן יצאו ברכוש גדול. ולא אחמר אשרב רב דאינון גרים גרורים .
 מיהו בנין דלא יימא אותו זדיק ועבדום וענו אוחס קייס בהם דאינון נמי
 זרע אברהם אקרו כמה דתנין בנדרים (סז"ג) קונס שאיני נהנה לזרע
 אברהם אסור בישראל ומותר באומ"ע ואלו גרים לא שרי בהו דגרים נמי
 זרע אברהם אינון כמ"ד כי אב המון גויס נתחזק כמ"ד רביט עובדיה ז"ל
 לפוס דא ערב רב נמי דאינון אגמירו הוו זרע אברהם ויימא דאחרי כן
 יצאו ברכוש גדול לא קייס בהם. בני"ד אמר וישאלו איש מאת רפ"א דאיש
 מערב רב נמי אית ליה למסאל מנבחה מצרחה דאיהו אקרי רפ"א דתרווייהו
 ולאו מזרע אברהם אינון .

תו איכא למימר דאע"ג דממא דערב רב נמי אינון זרע אברהם כמתניתין
 דנדרים. מלי קב"ה למימר דלאו אינון באצטחותא דרכוש גדול דהא קרא
 קאמר ועבדום וענו אוחס ד' מאות שנה ואינון אצטחיבו משעתא דאחילוד
 יצחק דהוה גירות ליעקב יבני לבן מקמי דנחתי למצרים. אבל פ"ד לא הוה
 לי גרות ת' שנין מיהו בנין דלא יימא אותו זדיק דהא מיהו ועבדום ופנו
 אוחס קייס בהם אע"ג דלא הוה ת' שנה דאפו טלהו דהוו בגירות חין הוו
 ת' בנין. ופ"ד פקיד וישאלו איש מאת רפ"א דאיהו וחסיד להו נמי לע"ר
 דיתבי ת' שנין. דא איהו דקאמר המגיד ברוך שומר הבטחתו לישראל ברוך
 הוא שהקב"ה מחשב את הקץ לפשות מ"ש לא"ת בין הצתרים שנאמר כי גר
 יהיה זרעך בארץ לא לחס וגו' פ"כ ואית לאחפרא ברוך ברוך תרי זימני
 למ"ל. ותו לישראל יתורא איהו. אלא דה"ק דאחתי ולברכא לקב"ה ולמימר
 ברוך אפ"ג דלא נטוה אצטחותיה אלא לישראל לחוד. אלא דבעי דנימא ברוך
 חסידא על דקב"ה מחשב את הקץ לאינון ערב רב דלאו אינון ישראל וחסיד
 לאו דאשלימו ת' שנין למשבד להו כמ"ד לאברהם כי גר יהיה זרעך. אפ"ג
 דפסטיה דקרא לאו קאי אפ"ר פ"ד חשיב להו זרעא דאברהם וחסיד להו נמי
 דאשלימו קן דארבס מאה שנין. ואהא אחתי לברכא ליה זימנא אחרא .

תו איכא לפרושי האי מימרא דבר נא וכו' בנוגה אמרא ובריטא אית לאיתערא
 בקרא דכתיב וגם ערב רב עליה אחס וקשיא עלו אחס מצע"ל לפוס
 פירושא דרס"י ז"ל דערב רב תערובות של גרים. אלא דאינא למררשיה
 לפוס מאי דכתב רבינו האר"י ז"ל דישראל דהוו במצרים אינון גשמות דנינוצין
 דקרי דאדס"ר דחזא בק"ל שנין דאחפרש מאתתיה ואזו דררא דמבולא ולא
 תקינו ואדרבה חבילו אורתייהו ואסתגלגלו תו דררא דא ובמאי דאשתעבדו
 במצרים תקינו לחובא דא. אלא מיהא אחתי דאכתי טובא מניינוא לא תקינו
 חובא דא דהא חזין לרתן ואבירס דבני לינא ביטא נינא ופגמי לינא דאיהו
 סימנא לפנתא דברית המעור כמה דאזידע ותו הוה זמרי דאיהו מיונאי

מזרים ונסיב לכזבי ואי הוה תקין לפנמא דברית לא הוה נסיל ברברבא
האי וה"ל מקושט עליה וה"ל זמן ויהי ביום השביעי ילאו מן הפסל ללך
ודכותיהו דכולהו הובחי דאיכא מינייהו דלא תקינו חובא דא ודא א
דאמרינן ב"ז פ' אין מעמידן בשפא שפא נחש על אזה הטיל בה זזה
ישראל שעמדו על הר סיני נפסקה זוהמתן וכו' וה"ל בגמ' דשבת ומי
התם דאזה"ע חביל גופייהו ישראל לא חביל גופייהו וכו' ואשחזמזע מ
דישראל נמי מקמי מת"ת הוה חביל גופייהו וטעמא בגין דלא תקינו
חובא לגמרי ועל דא קאמר וגם ערב רב עירובא דטו"ר דאזה לאו מת
דאדם קדמאה עלה אחס דאכתי לא אחברר טוב מרע דסיניאין מינייהו
תזינו ליה ואע"ג דבמתן תורה תקינו בעגל הדר כולא לאתריה. וע
ק"ד קב"ה בהדי משה במאי דאמר למה הרעות דאכתי איכא סיניאין
תקינו ובעי למהוי בגינייהו קושי השעבוד. ומשה סבר דאיכו יתקן להו
סליק בדיה. ועל דא חית בזרבווא דיונתן שלח נא ביד תשלח ביד פ
דכיון דאיכא טובא דלא תקינו האי חובא והא קמן זמרי דאחי על כ
אי הכי פינחס דתקין האי חובא וקטיל להו וקרא אססיד פליה ואמר
גותן לו את בריתי שלום. ליה איתחזי שליחותא דא. אבל אנא דכבד פיה
איכא דלא הקיף ליה. מיהו איכא מיתרא אחרא. דאמרא שלח נא ביד
ביד מי ביד ר"ע ובמאי פליגי איכא למימר דאמר רבינו האר"י ז"ל
הרוגי מלוכה תקינו עון דיוסף דאודריקו מיניה יו"ד טפין כמ"ד ויפוזו
ידיו. ובגין דחובא דא הוה איתגבל מיניה דחובא דאדה"ר דבגין דא
יוסף למזרים כי היכי דליחתו אבתריה ובהוא זמנא הוה ליה טיפין ד
מיניה. על דא לא איתחו למישק מוזרים אלא עד ר"ע דאיכו תקין
דיוסף ולהכי אמר ביד ר"ע ונאן דאמר ביד פנחס סבר דבתיקווא
דאדה"ר סגי ולא איתתקן לגמרי עד דקטל פנחס לזמרי. ולא בעי
טיפין דיוסף דאיתגבלו מהאי חובא דאדה"ר.

וכדא

איכא לפרושי מאי דאמרינן פ"ק דע"ז מאי דכתיב זה ספר חולד
אדם וכי ספר היה לו לאדה"ר אלא מלמד שהראה הקב"ה לאדם
דור דור ודורטיו דור דור וחמיו דור דור ופרנסיו כיון שהגיע לדור
ד"ע שמח בתורתו ונאעצב במיתתו אמר ולי מה יקרו רעיך אל מה ע
ראשיהם ע"כ ואגדתא דא אנטריכא לדרשא דמה איכפת לקב"ה לאחו
לאדה"ר פרנסין דדרי דאינון עתידין ונאן אינון דורטיו ונאן אינון
ואמאי אעצב במיתת ר"ע ולא אעצב בחבריו יו"ד הרוגי מלוכה דכולהו
ברבין וחמימי דרא ואמאי אמר קרא דא ולי מה יקרו. ותו דמאי כ"מ בג
דאיתחו ליה דין דבתרוהי אלא דכל דא איתגבל לכונה דאמרן דבמ
דאדה"ר דאתפרש מאתתיה ק"ל טנין ואוליד רוקן ושדין ואינון טיפות
לקליפת

תקין לה אחזי למיפק ברעוש גדול. ומאי דאמר ואחרי כן איהו אחרי מופלג פד זימנא דקטיל פנחס לזמרי. מיהו כדי שלא יאמר איהו זריק. דאיהו מאן דתקין חוצא דברית דאתקרי זריק. בגין דלא יימא הא אקיים בנפשאי ועבדום וענו אותם ולא אקיים ואחרי כן יאלו ברעוש גדול דהא אגא נפשאי תקנית האי חוצא. וכיון דאנטרין לקיימא ואחרי כן יאלו בהדי רוצא דישראל דתקינ האי חוצא. אי הכי ניול בתר רוצא. לך ואמור להם וישאלו איש מאת דעכו גברא חייבא מגברא כוותיה דאיהו מצראה דלא תקין חוצא דברית וליהו בולחו פתירין ולא לקנאו דא בלא.

וער

יסודא דא חיה לפרושי מאי דאמרינו פ'ק דברכות כתיב חנות לילה אקום להודו. ודוד הוה ידע חנות לילה חיות השתא משה לא הוה ידע דכתיב וכה אמר ה' בהנות הלילה ודוד הוה ידע. דוד סימנא הו' לכו כנור היה תלוי וכו' רבי זירא אמר משה הוה ידע ודוד גמי הוה ידע וכנור למ"ל לאתעורי משינתיה. וכיון דמשה הוה ידע למ"ל למימר בחנות סבר שמה יטעו אנטגניי פרעה ויאמרו משה בדאי הוא והיינו דאמר מר למד לשוק לומר איני יודע שמה תתבדה ותאחו וכו' ע"ש ואמאי חייש משה שמה יאמרו בדאי הוא הא אע"ג דליטפון למימר בדאי מיהו בתר שפתא יהדרון מטעוהיהו כד יחזון דקב"ה ממי כל בוכרא ולא דמי להא דלמד לשוק לומר איני יודע דהתם אי אתבדי אשתאר שקרא דידיה קיים אבל הכא בתר שפתא ינדפון דקושטא קאמר. וברישא גימא ליתובי הא בגוונא אוחרי מאורחא דנימא. דאתידע מקראי ומרבין קמאי דמצראי ואנטגניי פרעה הוו חשדי למשה דכביד פובדא דכשפים ועל דא בכמים אמרי אלבע אלהים היא ובתר הכי בערוב הדרי לטעותיהו. השתא אי אחת מחאה לבוכרין בתר פלגא דליליא למאי דטעו בחושבניהו. יימרון דאיטון מפשה כשפים דמשה ח"ו מכסף כוותיהו ולזימנן איסון משקרי ועל דא אסרה להו אורייתא אע"ג דהינן אכחשו לפמליא דלעילא דעל דא אקרין כשפים. בגין דאית זימנן דאמרי שקרא. והכא היינו שקרא דידהו דלא הוה בחנות יומם אלא בתר הכי ובדא אכביד תו לבייהו ולא ישלחן לישראל ולא יתקדש שמה דקב"ה ועל דא אמר משה בחנות דלא יטעון תו בהכי. מיהו למאי דאמרן ייחא דהא אתיידע למצראי ולפרעה דהאי דרא אתו לאתקנא חוצא דקרי דאדה"ה ולא אחזי למפרקניהו אלא מאן דלא פגים ברית. ואי הוה אמר משה בחנות דילמא אתו למטעי וסברי דאתא חנות ולא אחקיימו מלוי ואמרי דמשה בדאי הוא ופגים ברית הלשון במאי דשקר ואמר בחנות ומואן דפגים ליסמיה פגים נמי ברית דיליה כמה דאתיידע. ואי הכי אמרי דלאו איהו גואל דישראל ואכביד לבייהו דלא ישלחן להו אע"ג דאסיח בתר הכי מחאה דבכורו דהא מיהא לפוס טעותיהו משה בדאי איהו ולאו איהו שלימא דפריק להו.

ובהאי פנינא הנינה לפרובי מאי דהררין פ"ה דכ טה (דף י"א א')
הנה נתחכמה לו להם מצעי ליה המר ר"ח ב"ח בואו ונהכס
למושיפן של ישראל במה נדונס נדונס באש כתיב כי באש ה' נשפט וכתוב
כי הנה ה' באש יבא. נדונס נחרב ובהרבו את כל בשר כתיב אלא בואו
ונדונס במים שכבר נשבע הקב"ה שאינו מביא מבול לעולם שנאמר כי מי
נח זאת לי וגו' ורס אינס יודעים בעל כל העולם כולו אינו מביא אבל על
אומה אחת מביא. א"כ הוא אינו מביא אבל הם באים ונפלים בחובו וכן
הוא אומר ומלרים נסים לקראתו והיינו דאמר ר"א ע"ד כי בדבר אשר זרו
עליהם בקדרה שנשלו בה נתבבלו ע"כ וקושטא קאי דהא אגדתא רומרת
דרשני דהיכי ס"ד דמלאי דבגין דלא מייחי קב"ה מבולא לעלמא לא ליחפרע
מייניהו דיעול החרא דא"ה לקתה מדת דינא דכל בר נש חניק לחבריה
ואשלכיה במייה ותו לא פחיד מפונשא דקב"ה והני מילי אפי' טיין דעלמא
לא אמרי הכי. ותו המאי לא חסכו אדעתיהו דקב"ה מייתיבו לגבי דימא
ונפלי בגויה כמה דאענה עבדי לינוקי ולאח מילתא רחיקא היא לאיתתאה
עליהו גוברין מאומה אחרייתא זליעבדו בהדיהו קרבא ויפליגון בגו ימא דנילים
דאיהו בגויה דמלרים. ותו קשיא דאי הכי הא דכתיב וימת מלך מלרים ודרשני
לה רבנן דאכטרפ והוא נכיס ק"ן ילדים בצפרא וק"ן ברמשא. ואמאי לא
חייש מהרבא דקב"ה דהא כתיב ובהרבו את כל בשר. אלא דכל בני מילי
אינון התכוונו לפוס דאמרי מארי דרוין דכל בני דנחמו למלרים אינון סווי
נשמתי דאחערבו בקלי' בהוצא דגרי דאדם ר' ונחמי לאטרפא חמון ולאחבהדה
על ידא דשפודה ת' בנין. ואי הכי בני מלרי אינון סווי כשלוחין דקב"ה
לכפודה ברו ולמפדד ברו כל דינא דאתחזי למפדד בהו. אלא דקב"ה ברו
דליעבדו ברו עבדות ופינוי. וכד חזו מלרי דאתרבו ישראל על ידא דסו"ר
דהו ילך שיתא בכרסא חדא ומקמי זימנייהו אחקיי חובייהו. על דא חסיבו
מלרי לנויתי עלייהו בעלילה ולמפוטויהו במאי דעבדי ברו דינא דאתחייב
מאן דאפיק זרעיה למגנא. דאמרי רבנן דהוה כמאן דשפך דמיון. ותו אמרי
דאתדן בש"ז רותתת. והני נכמתין מקמי הכי אתו בדרא דמבולא ואשמיתו
אורחיהו למגנא כמ"ד כי השמית כל בשר את דרכו ועל דא פרעה וסרטוס
סווי מתחמיי דלא ליחפרע מינייהו קב"ה על ידא דעבדי ברו שפודה קשיא
וימא אי קצפתי מעט והמה עזרו לרעה. על דא חתיטטו למפדד להו
דינא דאתחזי להו. היינו דקאמרי נדונס באש בגין דארתחו גרמייהו במאי
דאפיקו בהווא בגולא ש"ז לבטלה. על דא יימא לן קב"ה דהאי דינא לא
דיני אדם הוא אלא ב"ד של מפלה דנין הכי בגיהנם ה"ד כי באש ה' נשפט
דאיהו דאי הכי ולא בר נש לחבריה. מיהו אכתי איכא למימר בין דהני סווי
דרא דמבולא דאתגלגלו השתא וכתוב ברו כי השמית כל בשר וקטלי נפשי

קטלא בגין גלגולא דאפיקו ז"ל. וע"ד עיטא דיליה היאורה תשליכוהו כדניח
 דמבול ואיכא למימר דאעמיק יתיר מן דא למעבד כל דא ע"י שליח דלא
 ליחיבו מלראי בהאי כמה דאזריין רפ"ב דקדושין האומר לשלחו לא והרוב
 את הנפש הזורג חייב ושלח פטור דדברי הרב ודברי התלמיד דברי מי
 שומעין. ובהאי עיטא נפיל בתתי דאי הכי איהו דאית ליה דין בני נח ודינא
 דיהו דנהרג על העוברים אמאי אפיק איהו אורמיה למננא כמה דאחדע
 בזוהר בלק. ותו דלפוס עיטא דיליה דטולח פטור דא איהו דניחא דישראל
 אבל נכרי דאמר לא והרוב א? הנפש בניייהו מחייב דלית לכו האי טעמא
 דדברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין ולא עידנא לאורכא בהני מילי.
 ועל דא בלעס שיפן נהרג ובדינייהו דנו ליה בשמייה כדאיתא בסיף קמא דנכרי
 שבא לפניך וגו' כדניחא דיינין ליה. איוב שסתק נידון ביסורין. דעל גדיה
 גרים לאתנהגא בעיטא דבלעס וברא פרסי ישראל מנשייהו והני גנפי בני
 אדם דנפקי מינייהו אהדבכו ביה ועל דא ממו ליה בשחין מכף רגלו ועד קדקדו
 כמה דהוה לפרעה דאטרע. יתרו כבדו זכו בניו וישבו בלשכת הגזית.
 דהא אהידע דיהרו איהו משרשא דקין ואתמחי במבולא כמ"ד וימת את
 כל היקום דא קין דסליק בחושבן היקום. ואיהו אבעי ליה נמי לאתקלא האי
 חובא דז"ל ועל דא ברח דליהו ליה גלות דמכפרת עון דכ"ד כתיב ולא תקיא
 הארץ אתכם בטמאכם אותה ועל דא זכו בניו וישבו בלשכת הגזית ועסקו
 באורייתא דבזא תיסגי לאתקנא האי חובא למאן דאורייתא אומנותיה דלא
 בעי סארתיקונין דבעו לאחרייני ולא תעניהן חלא דליגרא באורייתא טובא
 כמ"ד האר"י ז"ל.

ורין איכא למימר בטעמא דאטרע פרעה בגין דקב"ה בעא לדגא על
 הקן ולאפקא לישראל מקמי זימנא בגין דלא ילטין במ"ט סערין דטומאה
 חלא בגין דאיכא כמה נכמתין מדרה דמבולא דאכתי לא אתקנו ובעו זימנא
 למיפק לעלמא ולאחר באה ובחר הכי ישתעבדון כמה שני דאטריכו לכפר ז'
 האי חובא על דא עבד קב"ה לפרעה דאטרע ואלטגנין דיליה יימרו ליה
 למכס ק"ן ילדין בבוקר וק"ן בערב לאסותא דיליה. ובהאי ינכוס המילדין
 דבעו זימנא לאתקנא ויתקין לכו בהא שחיטה דהא מאן דאפיק ז"ל הוי
 כאילו ש"ד וקב"ה נמי הוי דן להו למסך דמיהו ודא איהו סימנא דמסר
 להו יוסף ואמר פקוד אליהם אתכם לייגור כד הוה פקוד דאיהו חסרון
 דיחסרון בכל יומא כמה ילדין דא איהו סימנא דמטא זימנא ויפקוד אלהים
 אתכם לאפקא מכו גלותא. ונאטרף האי ק"ן בהדי ת' שינ דהווי מיומא
 דימק וסו תק"ן. ואתקן האי חובא ועל דא סייס קרא ויאמרו בני ישראל
 וחעל שופתם אל האלהים מן העבודה והק' הרא"ש ז"ל מאי מן העבודה ה'
 בגין ק"ן ילדים דהוה כתיב הוא דאתאמרו ולא בגין עבודה. ולמאי דאמרן

היחל דבין דהוה שחית הני ילדין אדכרו האי סימנא דיוסף דפקוד זימנא
דלויכא בהו חסרון כדון יפקוד אלהים וצטלה עבודה ועל דא וזפל שועתס
מן העבודה .

תן איכא למימר בטעמא דאקטרע פרעה זנכיס ילדין דישראל. וזדא איכא
זנמי טעמא למאי דהייז קב"ה עליהו דמזראי תלת מחין דדל"ך דאמרינן
ס"ד דפסחים דרש חודוס איש דומי מה ראו חמו' שהפילו פלחם לכבשן האש
זנשאו קלותומה מלפרעים ומה אלו שאין מלווין על קדוש השם מסרו עצמם
דלדלתיב בתטריך ובמשארתותיו אלו על אחת כמה וכמה ע"ש ופירש"י מה ראו
ולא דרשו וחי בהם ולא שימות בהם ע"כ והא אחידע מאי דאמרן בסנהדרין
דאחבא (בפי"ד סו' קנ"ז) דגוי הבא על בת ישראל לא מחייבה למימסר
נפשה ולא אמרינן תהרג ואל תעבור דאחתא קרקע עולם היא ולא עבדה
מעשה ואי הכי איכא לגבי דיהה וחי בהם. ועכ"ד אי בעיא למימסר נפשה
פל קד"ה לית מאן דמחי ביה דבגברא נמי איכא דדיניה דיעבור ואל יהרג
אי בעי לממסר נפשיה על קד"ה דשמי כמה דאחבאר בטור האם. (וע"ש
דבס"ך ביום הסיון) ומו אחידע מאי דאמרי רבין ס"ז רבה לרעת רבה.
דזפל דאכר הוא פרעה דאחבאר ילרא בישא דיליה וס"ז דיליה רבה. בעא
למעבד אסותא כי היכי דלא ליאקטרע ותבש ליוכד ומריס דאינון מילדות.
זכמד"ר דגסי דמזראי בגין דלא זמירי בנדא ומשמי בגו זמין דדה אדרבא
דאינון גרמי למאן דאחבאר בהו. בהוא זימנא לרעת כמ"ד מארי אסותא .
זפל דא אחרעו בנסין דישראל דאינון אורחיהו דאסתמרו טובא מדס נדה.
זואיהו סבר דעבד בדינא אש"ג דבן נת אסיר באתתא דחבריה הא לגבי דיהה
דחש דילמא אקטרע כרי ליה דנתיב וחי בהם ולא שימות בהם וכן נח
דדיניהו יעבור ואל יהרג. וע"ד תבש למילדות למעבד אסותא לגרמיה .
זולגבי דיהו נמי ליכא איסורא לשמשא בהדיה דאי מסרבי קטיל להו דמלכא
זיהו ובאתתא קי"ל דתעבור ואל תהרג דאתתא קרקע עולם איזי ולא עבדא
מעשה. ועכ"ד כתיב והיראן המילדות את האלהים ומוסי נפשיהו על קד"ה
ולא עשו כאשר דבר אליהן מלך מצרים. ה"ד בתר הכי ויהי בימים הרביע
ההם ועלתה טיגל בלבו וימת מלך מצרים ואקטרע בגין דלא כמש בהדיהו
ולא עבד אסותא . ועל דא אחקשי ליה הא לא מחיבי למימסר נפשיהו
דוחמאי גרמו לי דאקטרע . וע"ד דן דינא לנפשיה דישראל גרמו ליה לרעת
דזאקו ליה ואינהו נמי אחיבו באסותא דוליה ופל דא הוה נכיס ק"ן בזוקר
וק"ן בערב מיהו אמרי חכימין דאסותא (הובא בטוביה הרופא) דאי
זרעת דבר נס אחרבי ומותרין דיליה סביאן בעי ליה לאקזא דמא וברא
חמיש תאוה דיליה וזרעת דאגי דביה. ואי הכי סו"ל לפרעה לאקזא דמא
ולא ליאקטרע למנכס כל הני ילדין מישראל. ופל דא אייתי עליה קב"ה מחאה

דס. למימר דחובא דידה הוא על ללא מיפט דמא דידה ועל דא לקבל דא חסגי קב"ה דמא חפי' במיא ואבפי ליה למסתי דמא. ועכ"ד טפין פרעה חנא לא חבית דהא' הני מילדות קרקע פולס ולא עבדי מעשה ואינון חאבזו דלא חנחו ליה למעבר אסותא השתא חנא עבדנא אסותא דמא דבנייהו. על דא חייתי עלייהו קב"ה מחאה דלפרדעיס דחיי בעיניה דלא מפקדי ועכ"ד מסרי גרמייהו על קד"ה. ואינהו נמי עבדי הכי ודלא דדינא למנכס בנייהו על דא. חו טפין ואמר חנא נכסנא ילדין זעירין דלא בלו תשיהו וגא מתיבנא כמאן דקטל גברין דברבין. ועל דא חייתי עליה בניס ואמרין פ"ק דשבת (דף י"ב) רא"ה האורג כנה בכבת פהורג גמל. הא חזין קטן וגדול חד שיורה הוא.

ובדא

חבאר מאי דאמרי' בסנהדרין פ' ד' מיתות וחפל הפרדע ר"ע אומר לפדע אחת היתה השריצה ומלאה כל מצרים אמ"ל ד"ה בן עזריה עקבא מה לך אלל הגדה כלך מדברוחך וך אלל ננעיס ואהלות אלל לפרדע אחת היתה שרקה להס והס באו ע"כ ואית לאתפזרה ומאי חכמת לן בנעפי ואהלות דקאמ"ל כלך אלל ננעפי ולא ח"ל כלך אלל הלכות. ומו דאחתי דגס ד"ה חז"ל לנעפי דאגדת' דקאמר שרקה להס והס באו. לא הואיל וקיימינן השתא באורחא דרשא נידונס נמי הא במאי דאית לאתפזרה חזי דדש תדורס איס דומי דלפרדעיס לא חתפקדי על קד"ה. דילמא השתא פקיה לסו קב"ה כמה דכתיב ועלו ובאו בניך ובתנורין ובמשארותיך. אלת דאיכא למימר דתדורס סבר כר"ה בן עזריה דלפרדע אחת שרקה להס והס באו ואי הכי לאו כולהו חתפקדי על דא חלא דמא מינייהו אפקידא ואיזי שרקה לכולהו וחתו. ואי הכי לא חתפקדי על קד"ה ועכ"ד מסרו גרמייהו. ולדיליה שפיר לקי פרעה ואוכח ליה קב"ה מלפרדעיס. אבל לר"ע דודיש דאיתי חסריצה ומלאה כל מצרים. שמועט מיניה לדיליה כולהו חתפקדי על קד"ה. דאי לאו הכי חמאי חתעביד האי ניסא למגנא דלפרדע חדא ליתו מיניה בל הני לפרד' חלא ודאי דכולהו חתפקדי חיהי ובל דאזו מיניה. ועכ"ד חקשי גיה האב"ע כלך אלל ננעיס. דאתנגע פרעה. וה"ס בבין דהני מילדות מסרו פלמן על קד"ה. ויפי ע"כ מלפרדעיס. ואי הכי ע"כ דנימא דלא הוו מלוים על קד"ה חלא דלפרדע חדא חיהי שרקה להו וחתו ואעלו בתנור חז"ג דלא מפקדי דוק ותשכח.

ניהרר

לרישא מאמר דפתחין ביה חר"י לא. הים צריך להחמיל וכו' ומ"ט פתח בצראשית וכו' מוסיס פת מפיסו וגו' ופריסנא דלא יימרון אומין דעלמא מהו חלו ע"ז אף חלו ע"ז. ופרקי' להו דישתל אורו במעשה צראשית וכפרי בע"ז והאי דלכתי במלריס מונו חונטייהו מלתי. ובל דא חתרימין בסופא דאורייתא וברישא. ה"ה ד לכל האוחות וגו' ולכל המורה וגו' לפיני (ו)

מעון **בא** **מים**

כל ישראל הכל חלין תמהיה דעבדי לפני כל ישראל אע"ג דאיה מינייהו
 דהו פלחי לפ"ו במצרים ובבבלא ומה אשתת ממזרים מה אלו חף אלו ואחאי
 עבד מורא גדול כמ"ד שמשו פמים ירגזון ואסתלקו מארפא דכנען. הא
 כלהו פלחי לפ"ו ומתחז דישאל אודו לקב"ה דבראשית ברא אלהים את
 השמים וגו' וכיון האודו דקב"ה אגהג עלמא ואיהו ברא ליה. הא אינון כפרי
 בפ"ו ומהי דאשכחון והארץ היתה תהו ובהו וריקנייה במזרים ופלחי
 לפ"ו כל דא בגין דהוה חושך על פני דגלותא אחשיך הנפייהו ופבדי ע"ז
 מצו חוכמא וכירוף הדפת ותו הוה תרום בהפוכא המות דאינון דפלחי לפ"ו
 מינתו בתלתא יומין דחושך. ואשתארו אינהו נקיים ובג"ד ורוח אלהים מרחפת
 פריסח על פני המים אינהו מייה דימא דסוף דקב"ה כסי עליהו ואוליק
 עלייהו וכו' קמי עוזא סה דמזרים דעעין מה אלו חף אלו. ומה חזי דישאל
 קדישין ונח דנו לשאר פמין. דהא ויאמר אלהים יהי אור דיקבלון אורייתא
 וחורה אור. וכן הוה ויהי אור דקבלו ולא סריבו. אבל אוה"ס סריבו. ופל
 דא וירא אלהים את האור כו' סוב למיהב לה לישראל דפל ידה וכו' לארפא
 דעממין ולא יימרון מה אלו וכו' ואי תומא תינה פ"ו דמזרים. דגבלא
 דמדברא מהי איפא למינה. ע"ד אמר ויבדל אלהים בין האור דאינון ישראל
 דלא פלחו לשבלא. ובין החושך אינון דפלחי לשבלא ומה אבדיל להו וקטיל
 להני דפלחי ואשתארו כולשו אנשין דכשרן. ויקרא אלהים לאור אינון דכשרן
 יום דהו דארפא ולא בגלותא ודמו ליום. ולאינון דפלחי קרא לילה דליתו
 בכלותא כמ"ד וביום פקדי ופקדתי. ולפת"ל טלהו פלחי לקב"ה כמ"ד ויהי
 ערב ויהי בוקר יום אחד. בלח"ו.

דקרי כי לטשא מקום ההוא אמר שה תמים זכר בן שנה יהיה לכם כן
 הכבשים ומן העזים תקחו. אחינא לרמזא מאי דאית לאתפרא דאמרי
 רבנן בשעתא דקב"ה יהיב אורייתא לישראל בעי מינייהו פרבס בהדייהו
 דילמא לא יערוון פקודה ויהבי להו בזין דידהו פרבין. ואי הכי אמאי אמרי
 רבנן דקב"ה נטיל זריק אחד ומכפר על דרא הא אית להו פרבן בזין ופירין
 ותרתו למ"ל. אלא דאיכא למימר דבחוובא דאיהו לא שייך לכלותא דצבורא
 אלא לצב"ש למחודה בהאי בריה איהו ערב לאבוי. אבל בחוובא דאיהו
 למצתיין לכלותא דצבורא. דאיכא מינייהו דעוד לא הנסיבו ולית להו בזין ואית
 מינייהו פקד ועקרה דלית להו בזין ואית מינייהו דאינהו סבין ובזין דידהו
 אחרבו ונפקו מפרבות. והני במאי אתכפרו על דא אנשרין זריק אחד הייט
 דאמרי ומכפר על הדור דאינון כללא דר"א. ואכתתי לא אתתנ במאי דנטיל
 זריק דאיהו אית ליה שני ועירין כגונא דזריק דאן פסקון בהספר דיליה
 יהודה יעלה ואמאי לא שביק ליה למשבד פקודין דבזין ליה ולאחריי. אלא
 דאית למימר דכה"ג לא הו' אלא ברזא דגלגולא דהו פקודין עבן דלא קיים
 להו

להו בבלגולא קדמאה ואתא לקומינהו וכד אשליס תיקוניה אסתלק . היינו
דרמינא כלפי שמיא שה תמים זכר בן שנה יהיה לכם דלית לכו למיטב בנין
ערבות . אלא חימרא שלים זכר בן שנה זפירא דשירין דא איהו לבן . מן
הכבשים מיהו חוהא איהו מן העזים תקמו . איסיך דהונו עו בנמר למעבד
רעותא דמארייהו מנהין גמי תסבין . הא אפ"ב דברא איהו גטור לאבא וקיה
לכס למשמרת . דא איהו עד ארבעה עשר . דאיהו ו'ג שנה ויום אחד .
וא"כ לחודש הזה דעביד פקודא חדתא . ואשלים הקומיה . אכל אמרא מאי .
ופ"ד אפיבנא ושטרו אוחו כל קהל עדת ישראל דאיהו אפיק בגרמא דידהו
לכפרא פלייהו . ואימת בין הערבים בחר פלגא דיומא . וס"ג האי גדיק סליק
מפלגא ואילך . ואי בעית אימא תקין ואשלים ובני"ד אסתלק ואכ"א לכפרא
וקב"ה ידע לבררא .

תו אמינא שה תמים האי גדיק זכר דעסיק באורייתא ובפריש רבא מלתא
דאדמון פ' שני דיני בשביל שאני זכר ועוסק בתורה הפסדתי . בן
שנה כבן שנה שלח חטא יהיה לכם אחויו דהו"ל לאתקיימא בעלמא יהיה
בהיתו יהא לכם להנאתכם ולטובתכם למעבד דקה ולמעבד חסד וכל מקדי
דמיטב מן הכבשים אלין דכבשי יריייהו ולא חאבו ומן העזים עו בנמר תקמו .
אלא דאיכא למימר כההו דאמר פ"ק דתגיגה בההוא דנסיב תאלין דקאמר
חני מנטרן היינו דאמינא והיה לכם למשמרת עד ד' פשר יום פלגא דניסן
דאחי משיחא ובההוא זימנא יחיון מיתייא וימתי בהדיהו .

תו אמינא דבנין דכל קריבוי וליבורא גמי דאספדוטי טובא ופבדי ליה יקרא
הא ודאי האי שה תמים אלי פלייכו קלם מרן דבשמיא ודבר קמיה
משיח דקדו ואמר דשה תמים דא משיח דאיהו שה תמים כשה לפני גוניה
נאלמח . זכר דכיר קמי קב"ה ובעי דבן שנה בשתא דהא יהיה לכם וליתי
בעגלא וכדין מן הכבשים ומן העזים תקמו לאקרובינהו בני מקולא . ובעי
לכו למבטח בקב"ה כמ"ד נפית ליטופה . והיה לכם למשמרת . למסאה ליה פד
ארבעה עשר פלגא דניסן דבניסן פהדין ליגאל בעגלא ובז"ק ואמרו אמון .

פ' בשלח

צג בראשית אחוון שיר תאב בריס אורייתא אחרמינא שרתא בנין
דאיסי אסיוחא וחילא לבר נס לאתתקפא למלך אורגישא
ודא איהו למאן דזכי וידע שירתא דאמרי מלאכי פילאי דתניא (זוהר שמות
י"ח ב') הזוכה באותו שיר ידע בעיני התורה והחכמה ויאלוין ומקום ויסיף
כה וגבירה כמה שהיה ובמה שפחיד להיות ע"כ וחו אחרמינא שיה בריס
עובדא דבראשית . אורי לן דבקדמייתא כד ברא קב"ה עלמא אסתקין קב"ה
למלאכייהו .

למלאכי עילאי דאינון יימרון שירתא לקבליה וכד אחא משה ואתקין לויאי
פל שירתא ויהשתא לא פתח מלאכי למימר שירתא עד דאמרי יתפאל שירה.
ובההוא זימנא אתתקנה שירתא כדקסוי לעילא ותתא כמ"ד קשב' צוהרה
דיניה. חס"ד או ישיב משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' ויאמרו לאמר
חשיבה לה' זבני גאה גאה. דאזת גאהערה. מאי אז. ותו יסיר שר מצע' ל'
ויאמרו. לאמר מאי לאמר דאיהו גאהערה. ותו כי גאה גאה תרי למ' ל'.
אלא דקרא חודע לן דמעידנה דאתברי עלמא עך השתא גא הוה בר נש דאזור
שירתא קתי קב"ה שירתא גסגואין. דאע"ג דאדס קדמאח כדתי לקין דעבר
תשובה ואתפטר פתח גאמר מזמור סור ליום השבת כמ"ד ר'. ההיא שירתא
דימילאה וזימנא אתמר ולאו לשיבתא. אחא אלא לחיובתא. ובההוא זימנא
דאתקרי ימא אז ישיב משה דבההוא זימנא אתתקנה שירתא דהות למלאכי
עילאי למהוי תלייא בישראל דלתתא דא איהו דקאמר יסיר משה ובני ישראל
דמההוא זימנא ואלין אינון פתחי בשירתא ויאמרו לאמר לאחריני. דאינון
פתחי בשירתא ובאלו אינוו. אמרי למלאכי עילאי למימר שירתא דידהו. ובג"ד
כתוב כי גאה גאה. גאה לתתא בשירתא דתתאי. גאה לעילא בשירתא
דמלאכי עילאי. ודא איהו דנפיץ אורייתא רישא בסיפא. לעיני כל ישראל
בהשית. דהכי חקין משה דלעיני כל ישראל לקבליהו ואמימריהו סיר תא"ב
ואינוו הוה בהשית דקדמי למלאכי עילאי. ובקדמיתא ברא אלהים את השמים
דאמרי האי סיר מלאכי דאינון בשמים והדר ואת הארץ. הדר קרא ופריש
והארץ היתה תהו ובהו. ומושר על פני דלא הוה בר נש דגרים לאנהרא
עלמא בשירתא. ובתר הכי ויאמר אלהים יהי אור. דתיהוי הא שירתא גתתא
לאנהרא. בה לכל בר נש דעסיק באורייתא. ודא איהו דינדעון תתאי הא
שירתא ויימרון לה בקדמיתא. ואינות הוי הכי. בזימנא דוירא אלהים את האור
כי טוב. איהו זימנא דנשה ר"מ דאתמר עליה ותרא אותו כי טוב. ועל
דא כתוב צפ' דבשלת אז יסיר משה ובני ישראל. שר לא נאמר אלא יסיר.
דהא יוד יתירא איהו לקבל חכמה דאיהי יוד קדמאה דהויה דאתוספת לבר
נש על ידא דהאי סיר. ובג"ד ראתה שפחה על גיס מה שלת דאה יחזקאל הנביא
דבפידנא דשירתא אתוספת בכל אינון דאמרי שירתא חכמתא יתירתא וח' עדיף
מנביא. חס"ד רבנן שר לא נאמר אלא יסיר מכאן לת"ה מן התורה. והאי
מן התורה ליטנת יתירא דהא ודאי מן התורה נפקא לן דאטו סירה לאו אוריית'
היא. אלא דה"ק דאע"ג דאתרמוז נמי ת"ה בקראי אחריני מיהו לא אתידע
סיבה דמותא דידהו. אבל השתא דאתרמוז מיתורה דווד דיסיר דהאי יוד איהו
דמיז ועל ידא דאמרי שירתא אתוספת בהו חכמתא מהא תגדפ דבג"ד הו'
ת"ה בגין אורייתא וכמ"ד כל מי שיש בו טל חורה טל חורה ממיהו. ודא
איהו מכאן לת"ה מן התורה דהא חיות דהו"ל מן התורה דאיהי בגויה איהו

אלא בגין דכתיב בתר הכי ויבואו מרתה ולא יכלו לסחות וגו' כי מרים הם
 וילוט הפס על חסה. ואמאי לא תתלוננו בקדשייתא כד אולו תלת יומין בלא
 מייה דהא ודאי שתי רבוא לא יכלי למיקם במדברא הלתיא יומין בלא מייה
 וחת דבפרשתא דחוקת כתיב ותמת סס מרים ולא היה מים לעדה וירב הפס
 עם משה ולא אסתתו חלתיא יומי דהא לא כתיב דסחו וכמה סחו. ואמאי
 רבא בתר תלתא יומין דחזו מי מרה תתלוננו ותו דהא כתב חזן רפ"י
 על ולא היה מים לפדה מכאן דכל מ' שנין הו"ל באר בזכותא דמריט.
 ואסתתם תהא דלא תתעלס באר אלא בתר דתתפטר מרים ומקמי הכי
 בכל יומתא הוה האי באר ואי הכי מאי ולא מצאו מים הא איכא באר דמרים
 ואמאי וילוט הא אפ"ג דמרים הם הו"ל למשתי נובארא דמרים. בגין כל
 דהא אמרי רבנן דל"ו מים ממש אלא אינון דברי תורה דמייה אהריני הו"ל
 מבארא דמרים וע"ד כד אתו מרתה לא יכלי למשתי מייה דאידי אורייתא
 ממרה מסביאות מרירו דהוה בהון דא איהו דקאמר כי מרים הם דישראל
 אינון מרירין דהוה חלשי בגין דלא הוו פסקו באורייתא. ואתפביד באו
 באובלוסי דמחוזא דאי לא עבדי חלשי בגי"כ לא הוו יכלי לאתעסקא באוריית'
 אתו מסביאות חולשא דבהו אכפי וילונו על משה לאמר בגין אמירה דאורייתא
 מה נשחה הא חלשינן. היינו דקרי שמה ברישא מרתה ובחר הכי אמר על
 בגין קדחא שמה מרה. דמקמי הכי הוה שמה מרתה ובתר דאתו ישראל והיה
 לחון מרירו בגוה. כתיב ע"כ קרא שמה מרה דשני שמה בגין דהוה בגוה
 מרירו לישראל. ומאי דפייס ר"ש הלוי בהא אגדתא לא אתרווח לן. ותו
 לדידיה אמאי קאמר עמדו נביאים שביניהם הא משה איהו תקין הכי. אלא
 דאתחזי לן דביצווי דמשה לא אצטרין להאי תקונא דהא הוה במדברא והוה
 פסקי בכל יומא באורייתא וכדאמרי רבנן לא נתנה הורה אלא לאובלי המן
 והוה דאכתי לא אכתיבא אורייתא כולה עד דליפקין דליקרו בפסוקין דידה
 דכסוף יומי דמשה סוד לה ובתב לה כדכתיב ויכתוב משא את התורה
 והואת וגו' אלא דבתר דפאלו לארעא קדישא ואטרירו בצסקייסו אההוא
 יומתא קאמר עמדו נביאים ותקנו להם שיהו קורין. ובגין דההוא דרא
 דציהין דבסון פאלו לארעא אחא קאמר עמדו נביאים שביניהם דההוא דרא
 דלתא מצאו מים. סביחין מכהון דפאלו לארעא ותקינו להו נביחין דבהון
 סגין ות"ח כמה דייקי רבנן בלישנייהו דקאמרי כדי שלא ילינו שלשה ימים
 בלא תורה. ולא נקט כדי שלא יהיו או שלא ישבו שלשה ימים בלא תורה.
 וידבקישטא בתר דתקינו הא תקנתא נמי יומין סביחין דיתבי תלת יומין בלא
 אורייתא דהא אי בימא תניינא בצפרא קרו פסוקי וביומא חמישאה אשתתו
 אבימא שוקתא בתר יומא תניינא ולא קרו פסוקי אלא בתר צפרא
 שפתא דהא הא הוה תלת יומי וילי בלא אורייתא. אגא דלא קפדי רבנן

דאמרו ר"ע - דתנינן אהבא וקפדי ושיחזי דהוה ע"כ דלא ביהא

בהאי חלל חליליה דהי ביומא פסקי באורייתא דהא ליליא חילל בחד יומא
 וניה לסט"ח לשלטתה פלייהו בהאי ליליא כיון דביומא דהאי ליליא פסקי
 באורייתא הא אחמטך בחד יומא ואבינא עליהו אורייתא דיומא דלא לשלטתה
 ברו יכרא בישא בהאי ליליא . ובג"כ ליליא דיומא תליתאה אחמטך בחד
 יומא תניינא ותו לא אשתאר חלל ליליא דרביעי וליל תמיש . וזלא חיל
 ליליא חלתא ליליותא בלא אורייתא . דא חילו דקאמר בסוף אורייתא ולכל
 המורא הגדול דהיי אורייתא דבגניה אית יראה לבר נש דהס אפ תוהה און
 יראה . אשר עשה משה דאילו תקין כמ"ד ועשתה את לפרמיה . התקין וליחטסקו
 באורייתא ולא ליהו בלא אורייתא כמה דעבד בדרת דמדברא . אהכי מיניה
 ילסי לפיני כל ישראל דאינון כביאך דבהון דאית להו עיינון כמה דקרי להו
 קרא הרואה . ותקט ב' ראשית דיהו תרין יומין ובחד הכי יחטסקון באורייתא
 דהיי ראשית כמ"ד ה' קניי ראשית דרבו דבג"ד ברא אלהים את השמים
 כמ"ד אס לא בריתי יומם ולילה וגו' דהי לאו הכי והארץ אינון יתבי ארעא
 היתה תרו ובהו וחושך דהי לא יחטסקון בה יהו בתוהא ושממא באובלוסין
 דמחוזא דחיל לא עבדי מלשי . ואי עסקי באורייתא אתי להו רוח ע"א דהס"ד
 ורוח אלהים מרחפת ע"פ המים . ובג"ד וקרא אלהים לאור יום דאורייתא
 דהיי אור תיכויו בום ולחושך דהיי סט"א לשלטת בחטוכא דקרא לילה
 דשולטנותה בליליא . ובגין אורייתא ויפדל אלהים בין האור ובין החושך .
 דפריש סט"א בין ביממא בין בחטוכא דהיי לילה כיינו דכתיב מתקמחידל
 תלתא זימנין אור ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור וירת אלהים את האור .
 וקאמר מאן איהו אור סייס קרא כי טוב דא אורייתא . דבתלתא זימני דעסקי
 בה בג"כ ויבדל אלהים בין האור דאינון ישראל . ובין החושך דאינון אומין
 דעלמא . והכי חלתא יומי אחקריאו אור בגין דעסקי בהו באורייתא . וזלא
 תימא דהא איכא תלתא לילי דלא עסקו באורייתא דהא קאמר ויהי ערב ויהי
 בוקר יום אחד . דליליא אחטכז בחד יומא כדאמרן . ואי תימא ואמאי פתיכי
 להאי תיקונא ואמאי לא תיסגי להו בק"ט שמרית וערבית דקאמר הספ"י
 ז' דבית אחקיים והבית בו יומם ולילה . איכא למימר דק"ט אורייתא דחיד
 איחי דהא יכל למקרה לתודיה כדכתיב בשבך בניחך ובלכתך בדרך ופשתכך
 ובקמך . ואינהו בצו לחקוני דתיחי אורייתא בסביאין בתוך וקהל ועדה .
 ותו בצו לחקוני דתיחי רובא דאורייתא שגורה בסומיהו דכל יומא קרו
 ביה מאי דלא קרו בחבריה . דא איהו דרמיז לפיני כל ישראל דאינון סביאין
 תקינו ב' ראשית דכל תרין יומין יחטסקו בה . וינדעון מאי דברא אלהים
 את השמים וגו' דאינון כה מפשו וצדא יקבלון אורייתא ופקודין סדוה ותו
 דהי לא תקט הכי והארץ היתה תרו ובהו ארויז ורוקניית דהא לא עסקי
 ולא שמעי חלל ק"ט לתודה ואינון ריקנין משאר אורייתא . בג"ד ויאמר
 אלהים

אלהים יהי אור ויהי אור

צידו ותו בראשית

תמן חנין (זוהר בשלח ס"ח צ' וס"ז א') כל
 מו"י דבני פלמא מלפילא קאחיין ההוא דאתי
 מן שמיא גארעא איכו מוונא דכולא ואיכו גם ועב ויהוא מוונא דאתי יתיר
 מלפילא הוא מוונא יתיר דקיק דקאתי מאהר. דגינא אשתכח ודא הוא מוונא
 דאכלי ישראל כד נפקי ממזרים, מוונא דאשתכח לישראל בההוא זימנא במדברא
 מאחר פלמא דאקרי שמים הוא מוונא יתיר דקיקא דעייל לגששא מכלא ומחפרס
 יתיר מגופא ואקרי לחם אבידים. מוונא גילמא יתיר מכלא הנא מוונא
 דחברייא אינון דמשתדלי באורייתא דאכלי מוונא דרוחא וכשמחא וכו' ואקרי
 חכמה בני"ב. חליש גופא דחברייא יתיר מבני עלמא דהא לא אכלי מוונא
 דגופא כלל וכו' אמ"ל ר"א בהאי זימנא איך משתכחי מווי חלין וכו' דא
 איכו ברירודמלה מוונא קדמאה הוא מוונא דכל עלמא ההוא דאתי משמיא
 גארעא והוא מוונא דגופא. מוונא דאיכו גילמא מיניה דאיכו דקיקא יתיר
 דאתא מאחר דדינא שרייא ואקרי לזק ודא הוא מוונא דמסכני וכו' מוונא
 גילמא יתיר מאלין הוא מוונא גילמא מאחר דאקרי שמים ואיכו דקיק מכולהו
 הוא מוונא דבי מרעי סה"ד ה' יסעדנו על ערש דוי וכו' מוונא גילמא
 קדישא זיקירא דא הוא מוונא וכו' הוא מוונא דחברייא דמשתדלי באורייתא
 ואחא מוונא דאתי מחכמה גילמא וכו' ע"כ וכל הגי מלי חתרמוז. בסיפא
 דאורייתא גבירשא דאורייתא סה"ד לכל האיותות גאמופתים ולכל היר החזקה
 ולכל המורה הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל ואית לאתערה מאי אתא
 לאוספא בהאי דלכל היר החזקה הא כל בני אשתכלין במאי דאחר לכל האיותות
 דאמופתים ותו גלכל המורה יתירא והול"ל והמורה הגדול ותו דלא ידעין
 מאי גיבו חלא דאתא קרא לרמוז גווי דמוזי דאחזנו ישראל על ידא
 דמשה סה"ד ולכל היר החזקה דאיכו מנה דאכלו במיפקהון מארעא דמזרים
 דאיכו מאחר דדינא אשתכח דאקרי יד החזקה. ותו נמי יד חזקה איכו חושבן
 מנה ע"ה הא מוונא קמא. תניינא ולכל המורה הגדול חושבן ולכל בהדי ד'
 חתון דליה סליק בחושבן מן דעל ידוי אפיל מורה גדול בלבייהו כמ"ד
 ביומא פ' יום הספורים דאי מנאו בי תרי אעבדא האי אמר דידי הוא וה"א
 דיב. א"ל גבירא דסרח לאתמוה וא"ל איכי סרחא עליה האי מן אודע עבדא
 דמאן ומאן סרח אהיך דאי אשתכחא מדה דעומא יתיר גבי חד לנדע דעבדא
 דידיה הוא ואז אשתכח מוונא דאתא בבית אבוה לנדע דאיכו סרחא
 אגברא. ותו נמי כמה דאחר רשב"י ז"ל דלכל אינון דלאו בגי מהימונתא
 מנא אכריו ואמר ובטן רשעים תחמר. ותו נמי גדול טוריקון גד ולבן
 כמה דכתיב והטן כורע גד לבן הא מוונא תניינא ועליה כתיב אשר עשה
 משה כמה דאמרינן פ"ד דתענית מן בזכות משה. מוונא חליתאה מווינא
 דחברייא

דחברייא אינון דמשתדלי באורייתא דאינון פניו כל ישראל. ומאן אחי להו
מאתר דאתקרי ראשית דאיהי ראשית חכמה הה"ד בראשית ואיהו מוונא
דנשמתא דאיהי מצריאה הה"ד ברא אלהים. ומוונא דרומח דאיהו מילרה
הה"ד את השמים. וונייה מוזכא נפשא דבר נש הה"ד ואת הארץ. ודא
איהו בזימנא דמשה. אצל בחר הכי מוונא קמא ופארץ איהו לחס מן הארץ.
מוונא דגם ועב. עילאה מיניה ודקוקא יתיר תהו ובסו גדיא וריקייא אינו
מוונא דמסכנא. עילאה מיניה חושך ע"פ כד הוי בר נש בני מרעי ואחשיכו
אנפוי מאישתא למירתא חסוס בהיפוך המות דכר קריב למימת אחייא שכנתא
ואיהי זנא ליה הה"ד ורוח אלהים מרחפת דרוחא דשכינתא פריסא עליה ואיהי
זנא ליה ואשקייא ליה מייא. מוונא עילאה מכולהו ויאמר אלהים יהי אור
ויחי אור אינון נהורין דאורייתא. ואימת אתו וירא אלהים את האור כי טוב
לאינון דפסקי באורייתא דאיהי לקח טוב. הה"ד הנני ממטיר לכם לחם מן
השמים וגו' למען אנכסו הילך בתורתא אס לא. ואית לאתפרא דברייתא נקט
לישנא דסגיאין ובתר הכי קאמר אנכסו לישנא דיחידאה ותו מאי האי נסיגא
לאורייתא. אלא דאמרי פ' יוה"כ ללדיקיס יורד על פתח ביתו. רשעים שטו
העס ולקטו דא איהו דקאמר למען אנכסו הילך בתורתא. דבזימנא דעסיק
באורייתא אי איהו מבטל לה ואזיל ועביד כרשעים דשטו העס. או לא דאי
האי גברא לא אזיל ונטר עד דאתי מנא לפתחא דביתא. האי איהו דאתחזי
למיכלא עילאה יתיר דאיהו תורתא ואיהו מוונא דחברייא ובהאי גברא אנכסו
בלישנא דשאו נס דארים ואגבה ליה למיכל מוונא עילאה דאורייתא. ותו
אית לאתפרא דברייתא קאמר לישנא דסגיאין ולנוכח למשה למוד ובתר הכי
קאמר וילא העס ולקטו. והדר למען אנכסו יחידא אלא דאמרי פ"ק דתענית
מן בזכות משה והתם פריך אמאי דאמריין פרגסא בשביל רבים ומשני שאני
משה דכיון דאלים זכותיה ברבים דמי היינו דקא"ל למשה דאיהו יחיד הנני
ממטיר לכם בלישנא דרבים למימרא דאת ברבים ובגיך אנא מוריד להו
עון. ואי תימא ואמאי לא אחי בגין ישראל גופייהו דאינהו רבים. אהא
סייס וילא העס ולקטו דבר יום ביומו. ובגין דא ילאו מן העס ללקוט ביום
השבת. ולרבים כי הני לא אתחזי למיתי מן בגינייהו. ואי תימא ואמאי
לא עביד למיתי מנא לשבעה יומין אהא קאמר למען אנכסו לההוא דחב דאיהו
יחיד הילך בתורתא וגו'.

צ"ו בראשית ב"ר אשי"ת וסמך ליה לעיני כל ישראל. סכא אתרמיז
סקורא רבבא דאיהו למיחן למסכני ואחמר בזהרר
דרשב"י ז"ל (בראשית י"ג ב') דאשכח בספרא דשלמה מלבא דכל מאן דחס
על מסנני ברעותא דלבא לא משאני דיוקניה לעלם מדיוקנא דתדה"ר ובין
דדיוקנא דאדם אחרשים ביה שליט על כל ברין דעלמא. בהסגא דיוקנא הה"ד

ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ וגו' כולו זאעין ודחלין מההוא
 דיוקנא דאתרסיס ביה וכו' הה"ד ולכל המורא הגדול אשר עשה משה וגו'
 דכל מאן דחזי למשה הוה דחיל מיניה כמ"ד וייראו מגשת אליו מאי טעמא
 בגין לפיניו של ישראל. קרי ביה לפניו כל ישראל לכולו דהוה עניין בגין
 דלא אית להו מידי למיכל בר אשית בר איהו מזונא כמ"ד. יהי פסת בר , בר
 ולחס ומזון. לכולו שוי מזונא היינו דקאמר אשית. ומאן הוה ההוא מזונא
 אהא קאמר ברא אלהים את השמים כמ"ד הנני ממטיר לכם לחם מן השמים
 ואיהו אורידי ליה משמיה מאתר דאקרי שחקים דביה שחקי מנא לאדקייא
 ואחית ליה לארץ. היינו דכתיב ואת הארץ. מיהו אית לן לאתערה אמאי לא
 עבדי קב"ה האי ניסא דאורידי מנא בגוונא אחרינא. דבאתר דאחית ליה מן
 שמיה הו"ל לאפקא יתיה מארעא. ובהאי מדברא דיתבי ביה הו"ל לקב"ה
 לאפקא מיניה בר ולחס. אי תימא בגין דלא ליהוי להו טירדא למטחן חטין
 ותו לא אית לרו פנאי לאתעסקא באורייתא הא גבי מן נמי אית ביה טירדא
 דכתיב וטחנו ברחים או דכו במדוכה . ותו האי מנא דאחיתא מן שמיה
 הו"ל לאסקא יתיה מארעא. כה"ג ממש דנחית מלעילא . אלא רזא דמלה
 אית לך למינדע דכל אתר דתשכח ביה ישובא ואיהו נקום זרע ואילנין ופירין
 בדין תנדע דההוא אתרא אית ביה ניזויין דקדושה דאודרעו תמן ונפלי כד
 אתברו מלכין קדמאין כמה דאחיידע. ובגי"ד תשכח בעלמא דהוה בקדמיתא
 אתרין דישובא ובתר הכי אתחברו והוה מדבר כמס מ"ט בגין דאתברו
 מינייהו ניזויין דקדושה דהוה המון. ואשתארו ניזויין דמס"א דתמן אתר דדיא
 וריקניא. ובגי"ד מדברא איהו אתר נחשים ועקרבים ובריין משניין דא מן דא
 וכל רוחין דמויקין ושדין משטטן תמן בגין דאיהו אתרא דמס"א וזינא אזיל
 בחר זיניה. ובגי"ד עיקרא דמכנתא זכיחא באתר דמדברא דאיהו אתפני
 מיזויין דקדושה דתמן אתגבר מס"א . ורשב"י ז"ל וכל קדישין דעמיה
 ודכווחיה דיתבי במדברא ועסקי באורייתא. אינהו הוו ידעי אתרין דאית
 בהו ניזויין דקדושה לבררא להו מתמן. ותו נמי אית אתרין דקליפין דתמן
 רברבין ועסקי תמן באורייתא לאכפייא להו דלא יתגברון ויטשטשון פלמא.
 ותו נמי חילא דידהו תקיפא ולא יכלי למשלט בהו מוזיקין ושדין וקליפין דתמן
 אבל שאר אינשי לא אתחזי להו לאתעסקא באורייתא באורחא כמ"ד יוסף
 לאחוי אל תרגזו בדרך ורשי רבן אל תתעסקו בדבר הלכה. דחייש דליתגברו
 קליפין דתמן דבהאי עסקא דאורייתא דאתא בר גש למכפינהו ניחוש דילמא
 יתגברון עליה ולא ליהוי חילא לאכפייא להו באתר שולטנותיהו. והני אתרי
 דאזלי בהו ישראל במדברא אינהו אתרי דלא אית בהו ניזויין דקדושה ובגי"ד
 לא הוה להו תמן מייה ולא עבורא . דלא אתחזי למיפק מתמן עיבורא
 דאיהו לא נפיק אלא מזכריו דניזויין דקדושה דנפקי מארעא ואתחברו במיכלא

דאכל בר נש וביה אתבררו לאסתלקא לדרגא עלאה מיניה מצומח למדבר
 דא חיהו דרמיז ואמר והארץ היתה תהו ובהו דהאי דלא אסיק להו צבורא
 מארעא בגין דהארץ היתה תהו ובהו גרייח וריקנייא דלית בה גיולופין דקדו'
 וחושך ע"פ תהום בהטובא המות דהיהו אתר דסט"א דרגא דמותא ואיהו
 אתר חשך. ואפילו מייל דאית בתהומא דתמן שרי עלייהו דינא ולא אגה
 להו למהוי סלקי על אפי ארעא הה"ד ורוח אלהים מרחפח ע"פ המים.
 בגי"ד ויאמר אלהים יהי אור דלינחות תמן מנא נון שמיא דאינון אור.
 ותו נימא בוונא אחרא דאצטרין קב"ה למעבד להו האי ניסא דברבא לאחתא
 להו מן מלעילא בגין דבעא קב"ה למיהב להו אורייתא ואי לאו דעבד להו
 ניסין דברבין כהני אקשו קדל ולא בעו ולקבלא אורייתא ופקודין דבה
 דקשין לבופא כמה דחזינן לישמעאל ועשו ושאר חומין דעלתא דלא קבילו
 לה וישראל קבלוה בגין דהאי ניסא דמנא אקבע הימנותא דקב"ה בלבייהו
 וקבילו אורייתיה אע"ג דקשייא לבופייהו. הה"ד ויאמר ה' אל משה הנני
 ממוטיר לכם לחם מן השמים ויאח הפס ולקטו וגו' לנען אנסו הילך בסורתא
 אס לא. דאע"ג דקמאי פרישו להאי קרא בגוונא אחרא אבל קרא אוכח
 כמה דאמרן. והאי דברישא נקט ליטנא דרביס ולנוכח. ובתר הכי דלא לנוכח
 ובתר הכי ליטנא דחידר. דבגי לחס דהיהו לכס להנחתכס כל חד טעים מאי
 דבעי ואהכי הוי ליטנא דסגיאין דכל חד משני מן חבריה בטעמא. וה"כ בלקיטא
 דידיה דלקיט כל חד לפוס שיעוריה איכא דמרבה ואיכא דממעיט. נקט ליטנא
 דרביס. אלא דהוי יטנא לנוכח בגין דסגיאין אינון דחיישי מעינא בישא דחבריהו.
 ולקטי בצנעא דלא באנפי חבריהו. אהכי ליטנא דולקטו לא הוי לנכח. אבל
 גבי נסיונא דקב"ה דתנן כל העולם כולו עוברין לפניו ככני מרון שנאמר היוצר
 יחד לבס וגו' וכולם נסקרין בסקירה אחת אהכי כתיב אנסנו ליטנא דיחיד
 והוי דלא לנוכח. בגין דבר נש לא ארגיש בשעתא דקב"ה נסי ליה. ואכתי
 אית לאתערא דהונ"ל הישמור חורתי אס לא. ואיכא לנדרש דהא ודאי כד
 אשפע קב"ה מוונא לבר נש איהו נטיר פקודין דקב"ה. לא דקב"ה שדר להו
 מנא דעל ידיה לא אשתאר להו שום הרורא כלל אפי' בשעתא דאולי
 באורחא. ה"ד הילך בסורתא אי אע"ג דהיהו אזיל באורחא ירהרר באוריית'
 או לא. דאי בשעתא דאזיל באורחא לא ירהרר באורייתא לא סלקא ליה
 שמעתא איבא דהלכתא ואיכא עליה סכנתא למיחב וכדאמרן בפ' היה נוטל
 הגיע לפרשת דרכים גי'ול מכולם וכדאוקמוס תוספות דתמן. השתא נימא
 דדא איהו דמיס קרא דבראשית ויאמר אלהים יהי אור. למיהב טעמא אחר'
 דיהיב להו מן משמיא בגין דבעו לקבלא אורייתא דהיהו אור כמ"ד וסודא
 אור. ואע"ג דאכתי לא קבלוה ולית להו זכותא למעבד להו ניסא דברבא
 כי האי. עכ"ד וירא אלהים את האור. וחזי דעתידין לקבלא אוריית' ויהיב

אגרייהו

אבריהו בקדמיתא . ותו דאוריד להו מן בזכותא דמשה דאתמר ציה ותרא
אותו כי טוב .

ובזוהריא דרשב"י ז"ל (פ' בשלח דף ס"א ב') אתמר טעמא אחרינא
והכי אתמר ת"ח כד ישראל עללו ואתדבקו במלכא קדישא בגין
גלווייא דרשימא קדישא זכו ועאלו למיכל נהמא אחרא עילאה יתיר מאתר
עילאה שה"ד הגני ממטיר לכס לחס מן השמים מן השמים ממש ע"כ הלא
אמרה דזכו למיכל מנא בגין דהוו נימולין בשעתא דנפקו גומלרים וע"ד כתיב
הגני ממטיר לכס לחס תיבת לכס יתירה לא דה"ק לכו דאתון מהילין תזכו
לדא למיכל נהמא עילאה ובני"ד חושבן לכס איהו בחושבן המילה . והכי
תשכח בר"ת לחס מן השמים ויא"ר ר"ת מהול . ואע"ג דספ"ק דתענית אמרי'
מן בזכות משה . והכא את אמר בגין דהוו נימולין . איכא למימר דאי לאו
דהו מהילי לא זכו להאי מן ולא הוה מהני להו זכותא דמשה . אלא דטפי
איכא למימר דאהני זכותא דמשה לאיטון דלא הוו מהילי בגין דכל דאתילידו
במדברא לא מהילי דלא נשיב להו רוח פנונית ולהגהו צעי זכותא דמשה .
ועל דא כתיב לקמיה ויאמרו איש אל אחיו מן הוה כי לא ידעו מה הוה .
אתרמיז ריש אתון לי מה ואיטון אתון מילה . דאיטון שאילו להדי מן הוה
מאן אתר אתי האי מיכלא וכל חד אמר לי מה לדידי אנא צעי מאן הוה
מאן ומאן אתר אתי . דלא אתחזי לדידי האי ניסא . אבל קושטא דאיהו בגין
מילה . א"כ דהגהו דלא מהילי הוה שאלי לי מה דלא אתחזי צביני למעבד
האי ניסא . ואיטון דמהילי אתרמיז בגינייהו . מילה . ותו ר"ת כ"י ל'א י'דעו
מ"ה ה'וא איהו כלימה . דאיהו אתחזי למקרי ליה כלימה . בגין דהכי גריס
להו דמאן דאכיל דלאו דיליה בהית לאסתכלי בצפי מאריה . והכא איהו לחס
מן השמים ולא מארעא דאתמר עלה והארץ נתן לבני אדם ותו דאיהו
מאתר דאקרי שחקים דתמן שחקי מנא לצדיקייא לעלמא דאתי א"כ לעת"ל .
והכא בעלמא דין לא אתחזי להו . בגי"ד אתחזי למקריה כלימה . אלא בגין
דאיטון דמהילי אתחזו להכי ע"ד רמיז לא ידעו מה הוה מילה . אהכי אתקרי
מן בגין הגהו דלא מהילי דשאלי מאן הוה . ולהכי אוריד מן בזכות משה . והכי
ר"ת משה מ'ן ש'חקים ה'וריד . מ' שג"ה ה'י"ה .

צ"ז בראשית הכא אתרמיז מאי דאמרי' בצרכות משה תיקן ברכת
סון יהושע תיקן ברכת הארץ וכו' סיניו דנעיץ אורייתא
סיפא צרישא אשר עשה משה לעיני כל ישראל עשה איהו ליסנא דתקין
כמד"א ועשתה את צפריה ומאי תקין אתרמיז במוע' דבראשית דאיהו ב'רכה
ר'אשונה א'מר ש'אכל י'ברך ת'מיד . ודא איהי ברכת סון דאיהי ברכת
קמייתא דבתר אכילה ותו בראשית ר"ת ב'ר'כת א'רץ ש'ניה י'הושע ת'קנה .
והא אתרמיז דיהושע תיקן ברכת הארץ אלא בגין דלא תימא הא בימי

ומה הוא הכלי מן הנחית להו מן שמייה וזכרתי המזון בעייה פת תריץ דגבי
 מן כתיב הנני ממטיר לכם לחם מן השמים וכיון דקרא קרייה לחם ואיהו
 הוה פיתא דידהו ועליה קבעו מזונייהו הא ודאי הוה מזרכי עליה ברכת
 מזונא ובג"ד הקין להו משה לברכה עליה ברכת הזן וע"ד חקינן בזה
 ברכתא למימר פותח את ידי יסדה ארץ ומשביע לכל חי רזון. לדיך אינון שמייה וארעא
 כמ"ד אף ידי יסדה ארץ וימיני טפתה שמים. ובג"ד ומשביע לכל חי רזון
 דמזונא נחית מן שמייה כל מאי דבעי בר נש טעים ביה. הה"ד ומשביע
 לכל חי רזון. וע"ד סיים קרא ברא אלהים את השמים דאיהו מן נחית מן
 שמייה ואת הארץ איהו לחם היוצא מן הארץ דאכלי ליה בתר דעאלו לארעא
 ואימתי נחית להו מן אהא קאמר והארץ היתה חשו ובוהו בזימנא דהו
 במדברא דאיהו מדבר שמש אתרא דלית ביה מידי ובר נש תהי ביה דאיהו
 אחר נחש שרף ועקרב וצמאון אשר אין שם מים דלא הוה ביה לא לחם
 ולא מים. ועכ"ד חייתי להו מיה דאיהו בארא דמרים דמיה הוה בזכותא
 דמרים דא איהו דרמיז ורוח אלהים חושבן רוח אלהים סליק בחושבן מרים
 בתרין יודין. וזכותא דידה מרחפת איהי פריסא על אפי מייה ובגין דמייה
 נריכי טפי ממזונא אהכי אקדים קרא למרמו להו. ובתר הכי ויאמר אלהים
 יהי אור דאיהו מזונא דמאיר עיני דבר נש. דמאן דמאפה לשולתן אמריס
 עולם חשך בעדו כמ"ד. וקרא כתיב ביהונתן אורו עיני כי טעמתי מעט
 דבש וכדין ויהי אור דקם בקיומיה דהוה מ' סנין. ובזכותיה דמאן נחית להו
 מנא במדברא אהא קאמר וירא אלהים את האור כי טוב בזכותא דמשה דאתמר
 ביה ותרא אותו כי טוב. ומו קרייה קרא למנא אור בגין דהוה עינו כעין
 הדולח ונחתי בהדיה אבנים טובות ומרגליות דאינון מאירין אתרא דיתבי
 ביה ולא אלטרין בהדיהו אור הנר ואהכי סיים קרא ויבדל אלהים בין האור
 ובין החושך דבתר דעאלו לארעא אבדיל קב"ה מינייהו אפי מנא דאיהו אור.

השתא אית לאתפרא דהא אתיידע דקב"ה לא עביד אתייה ותמהייה
 למנא בגין דקשייה קמיה לשנאה מנהגה דעלמא. ולא עביד

פליאן ורברבן אלא בשעתא דאלטריוכו טובא כמה דעבר במזרים וקריעת
 ים סוף. והתם אלטריוכו דלא סגי בלאו הכי. אבל להמטיר לחם מן השמים
 ארבעין סנין אתחזי דלא אלטרין דאומין דעלמא דהו מייתי להו מילי טובא
 וזכי ישראל מינייהו יכלי לאחויי להו עזרא ולמזבן להו בדאמרי' פ'
 יו"כ. ומה אני מקיים ויחד תהיה לך על אונך בדברים שתגרי אומה"ע
 מוכרים להם. אלא דבקושטא בעא קב"ה למעבר להו הכי בגין דיסוון בטלנין
 ויהי להו פנאי לאתעסקא באורייתא. כמ"ד לא ניתנה תורה אלא לאוכלי
 המן. ותו בעא קב"ה למעבר להו אפי נוסא דהוי בכל יומא ויומא כי היכי
 דבגיניה יהימונן ביה בקב"ה ולא ליהדרו לטעות מזראי. הה"ד למפן אנהנו

היך בתורתי אם לא. הדא הוא דאמרינ' בהגדה אלו נתן לנו וכו' ולא נתן לנו את המן דייט והיכי אמרי' הכי הא אנטריך מנא בגין מזונא ולא הוה אפשר להו לאתקיומי בעלמא בלא מזונא. אא כמה דאמרן דהוה אפשר להו למזבן עבודה מאחריני. ותו נימא באורחא דדרשא דהא אתידע דקב"ה איהו מקיים כל מה דאכתיב באורייתא השתא אית לאתערא הא חזינן דקב"ה אפריש תרומה דאינון ישראל ה"ד קודש ישראל לה' ראשית תבואתו וארים להו משאר אומין דעלמא וה"נ אפריש מעשר דאיהו שבטא דלוי כמה דאמרי' והיו לי הלויים מיהו מעשר מן המעשר דלוי צעי לאפרשא לא חזינן דקב"ה עבד כה"ג. אלא דמהכא את יליף דקב"ה אפריש מעשר מן המעשר דאיהו חד ממאה דאמרי רבנן שית אלפי שני הוי עלמא שני אלפים תהו שני אלפים תורה. שני אלפים ימות המשיח. השתא קיומא דעלמא איהו ארבע אלפין שנין משפתא דחתו אבהן וישראל דאינון עיקרא דעלמא. וקב"ה נסיב כל מזונא ועבודה דעלמא ואחסיה למיזן בהו לבנוי ולעבדוהי דאינון ישראל וכל אומין דעלמא. ואפריש מיניה מעשר מן המעש' לכהנייא דאית בעלמא דאינון דרא דמדברא ועלייהו כתיב ואחס תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש. והאי טעמר מן המעשר איהו אפרסיה ממזונא דאית גביה בשמייא. ויהביה לכהנייא דאינון ישראל דבההוא דרא ובגי"ד אחסיה מן שמייא לאודעא לבר נש דאיהו יהיב מעשר מן המעשר ובדא אפריק מאי דאית לאתערא גבי משה כדסליק לקבלא אורייתא דכתיב ביה ארבעים יום לחם לא אכל וגו' ואמאי לא יהיב ליה קב"ה מנא למיכל דאיהו לחם מן השמים הא ניחא לרבי יוסי דאית ליה מעולם לא עלה משה למרום ולא ירדה שכינה למטה אא דכולא הוי בהר לעילא מן עשרה איכא למימר דליכא התם מידי למיכל אא לרבנן מאי איכא למימר. ורבנן דתלמודא אתחזי דאתערו בהא ויהבי טעמא דאזלת לקרתא זיל בנימוסה ואמרי לעולם אל ישנה אדם מן המנהג דמשה סליק לפילא ולא אכיל ומלאכי עילאי נחתי לתתא ואכלי גבי אברהם כדאי' (פ' הפועלים דפ"ו) והך מימרא דלא כרבי יוסי (דלא כמארש"א שם דרבין דחוקים פ"ט) ולמאי דאמרן איכא למימר דבגין דא לא צעי קב"ה למיכל משה לפילא מנא דתמן כי היכי דבהאי זכותא דאסתאר ארבעין יומין זכון בגיניה ישרא למיכל מ' שנין ממנא דלעילא. דהא גבי פורענותא אשכחן דיום א' חשיב שנה כי הא דאמרי' יום לשנה יום לשנה וה"נ גבי מדה טובה קב"ה פרע ליה למיזן כל ישרא בזכותיה בדיל כל יומא חדא שתא חדא. היינו דאמרי' מן בזכות משה ה"ד פ' עקב ויעקב וירעיבך ויאכילך את המן אשר לא ידעת ולא ידעון אבותך למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מזונא פי ה' יחיה האדם. וקרא בפשטיה לא אתפרש שפיר דמודיהיב להו מנא אתידע דלא על הלחם דלתתא חיי האדם אא דחיי נמי

בלחם ולעילא דאיהו לחם מן השמים. מיהו לא ילפינן מיניה דבר נש חי
בלא מוונא כלל אלא על כל מונא פי ה'. דהא היכי אשתמע. לא כדאמרן
דכל מנא דאכלו ישראל במדברא אודע לכו קב"ה דאיהו בזכותא דמשה דתיב
בשמייא ארבעין יומין לחם לא אכל ואי הכי מיניה אחידע דלא על הלחם
לא ע"כ מונא פי ה' יחיה האדם דהא משה לא חי לא בחילא דמונא פי
ה'. ותו איכא למימר דבג"כ משה לא אכל מן ברקיעא בגין דלית תמו
באתריה מן דהא אמרין פ' אין דורשין שבועה רקיעין הם וילון רקיע שחקים
זבול מעון מכון ערבות וכו' שחקים שבו רחיס עומדות וטומאות מן ללדיקי'
שנאמר ויטו שחקים ממעל ודלתי שמים פתח. וימטר עליהם מן לאכול.
זבול שבו ירוש' ובהמ"ק בנוי ומיכא השר הגדול עומד ומקריב וכו' מעון
שבו כתות של מלה"ש שאומרים שירה בלילה וכו' ערבות שבו משפט ולדקה
וכו' הם אופנים ושרפים וחיות הקודש ומלה"ש וכסא כבוד מלך א חי רם
ונשא שוכן בערבות וכו' ע"ש והא ודאי דכד סליק משה לרקיעא סליק
לערבות למשקל אורייתא דאיהו גבי קב"ה. כמה דכתיב ואהיה אלנו אמון
ואהיה שעשועים יום יום. ואיהו בימינא דקב"ה כמ"ד פ"ק דברכות נשבע ה'
בימינו זו תורה ובזרוע עונו אלנו תפילין והו אמרין בשבת דאמ"ל קב"ה
למשה אחוז בכסא כבודי והמור להם תשובה וכסא הכבוד הא אמרן דאיהו
בערבות רקיעא שביעאה ומן איהו ברקיעא תליתאה דאיהו שחקים ואיכא
בין רקיע דערבות לרקיע דשחקים תלת רקיעי דבין כל חד וחד ת"ק שנה
כדאמרין התם ותו רגלי החיות כנגד כולם קרסולי החיות כנגד כולם למעלה
מהם רגלי כסא הכבוד כנגד כולם כדאיתא התם. לא דמשה ר"מ כד סליק
התם בחילא דאהא עילאה בזימנא פורתא בגוונא דלא יכל בר נש למיקם
עלה דמילתא לאו תוואה הוא אי סליק בזימנא דאהא עילאה ברגע
כמימריה דהא כתיב בדבר ה' שמים נעשו ובזימנא דאתברי עלמא ובזימנא
נמי סליק משה ברגעא חדא. ה"תא תו לא אית למצעי אמאי לא אכיל מן.
דאיהו הוה לעילא מרקיעא דמן כמה אפי שני. והשתא נימא דהא איהו דאקשי
ליה רבי ישמעאל לרבי עקיבא (יומא דע"ה) דקאמר התם לחם אבירים אכל
איש לחם שמלאכי השרת אוכלים אוהו דברי ר"ע אמ"ל רבי ישמעאל לאו
ואמרנו לו עקיבא טעיה וכי מלה"ש אוכלים לחם והלא כבר נאמר לחם לא
אכלתי ומים לא שתיתי וכו' דאית לאתערא דהא ודאי רבי ישמעאל נמי
אית ליה הא דאמרין פ' אין דורשין שחקים שבו שחקים מן ללדיקים שנאמר
ויטו שחקים ממעל וגו' ואי הכי נימא דלא טעי ר"ע דאיכא לחם ברקיעא
דאיהו מן ומיניה אכלי מלאכי' ומשה דלא אכל איכא טעמא אמרינא כדאמרן
לעיל. לא דמלאכי דאיכא בשחקים דאינון שחקי מן ללדיקייא נימא נמי דאינון
אכלי מיניה. דהא ודאי ר"ע לא אשתמיט מיניה האי קרא דלחם לא אכלתי
אלא

לא דאיהו סבר כדאמרן. לא דרבי ישמעאל סבר כיון דמלה"ט אינון ברקיע
 דמעון דאיהו. לעילא משחקים אי הכי הנהו מלאכי נמי לא אכלי מן דהא
 ליתא גבייהו ואינון לעילא משחקים טובא. ולמימר דאיתו מן מרקיע
 דלתתא ואכלי ליה לא מסתבר כלל דהאי רקיע דלעילא משחקים איהו קדיש
 טפי ולא אתחזי לאתחזי מרקיע דלתתא מיניה מנא מהתם דאיהו כחול לגבי
 רקיע דלעילא דקדיש טפי. וכ"ט וק"ו דלא אתחזי לאתחזי מנא לרקיע ערבות
 דתמן נמי מלאכי השרת דאינון לעילא משחקים ארבעה רקיעין ומן דשחקים
 איהו חול גבייהו דאינון באתר דכסא הכבוד תמן דבגין קר נמי לא בעא
 קב"ה לאתחזי למשה מנא להתם דאיהו קאי ברקיע דערבות דאיהו קודש
 הקדשים דא איהו דקאמר רבי ישמעאל וכי מלאכי השרת אוכלים לחם דהא
 מלאכי השרת איתנהו נמי בערבות ולא אתחזי למיעל תמן מן דאיהו חול
 לגבי האי רקיע ומייתי ראיה דהא כתיב לחם לא אכלתי בגין דלא אתחזי
 למיכל תמן מן דאיהו מידי דחול לגבי האי רקיע ומשה ר"מ דסליק להתם
 טעמא איהו דנשמתיס מתמן הוות וכדאמרי' התם פ' אין דורשין דבערבות
 תמן רוחין ונשמתיס דעאידי להבראות שנאמר ורוח מלפני יעטוף ונשמות
 אני עשיתי.

ואי תימא נהי דלא מצי למיכל מן ברקיע ערבות דתמן אחר קדיש טפי
 הו"ל לקב"ה לאחתא ליה לשחקים למיכל בשעתא דמיכלא. ל"ק דטפי
 איכא למפרך דהו"ל לאחתא ליה בכל זימנא דמיכלא לחתא לארעא והדר
 לאסוקי לרקיע. לא דקוסטא הוא כיון דבמימריה דקב"ה יכול לאסתארא
 כמה יומי בלא מיכלא כדכתיב על כל מוצא פי ה' יחיה האדם. לא בעא
 קב"ה לאטרחתא עליה דמשה למיחת ולמיסק בכל זימנא. השתא אתרווח
 לן מאי דאיכא למפרך אמאי דכתיבין מהא דאמרי' פ' הפועלים לעולם א
 ישנה אדם מן המנהג שארי משה עלה למרום ולא אכיל והיכי יליף ממושה
 דלא הו"ל מידי למיכל דאיהו ברקיע ערבות קידש הקדשים דלא אתחזי לאסקא
 ליה מנא להתם. אלא דהתם יליף ממאי דלא אחתיה לתתא בכל שעתא
 א"נ הו"ל לאחתא ליה לרקיע שחקים אלא דלא בעא קב"ה לשנאה מנהגא
 דאתרא דקאים ביה וכיון דמשה הוה באתרא דלא אכלי יהיב ליה קב"ה חילא
 למהוי כוותיהו דמלאכי דלא אכלי ודלא כדפריש התם רש"א ז"ל דילפותא
 דידיה דאוליך בתר מנהגא מדלא שקיל בהדיה לאסקא לשמייה לחנא ומייה
 דהשתא מן דאיהו מוונא דלעילא לא אריך לאסקא לערבות כדאמרן לחם
 ומים דאיהו מוונא דלתתא לא כל שכן. ולפוס מארי דרזין האי דאתי לישראל
 מן ולא שבקינהו למונן עברא מאחריני. הכי אנטריך דהא אתילע דכד אתו
 מוחין ל"א אינון אחו מתלבשי בו נלח הוד יסוד דאינון ואינון מלבשי לנה"י
 דבבא ועיילי בו גיפא דז"א. וכד אכתים יסודא דאינון בחזה דז"א אשתאר
 בגלוייה

בזווייא יסודה דאבא דאיהו אריך ומטי עד יסודה דז"א ומסגיאות נהורא
 דהוה חמן בקע גופא דז"א ונפקי חמש נהורין דאינון יתבין לבר מגופא
 בסטרא דפנים דז"א ואינון נהורין נהורא קמא דתקרי יעקב ואחרוי חמן
 דור המדבר דאיהי לאה אשת יעקב הא תרין נהורין אלן אינון באמצעיתא
 ובתרין סטרין דז"א איכא תרין נהורין דאינון מן וענני כבוד ובהדיהו באר
 דתלת אלן אינון מאימא אלא דנפקי על ידא דיסודה דאבא ואע"ג דאיכא
 חו נהורין בסטרא דיעקב ודור המדבר. דאינון מטה משה ומטה האלהים
 הא אמרי התם דהני לא עיקר נהורין דאינון נפקי באלכסון ואינון נהורא
 פורתא ואינון טפלין לגבי חמש נהורין דאמרן (ע' סער הארת המוחין באורך)
 הסתא חו לא תיבצי לן אמאי אייתי להו מן ולא זבני עיבורא דהא אחיידע
 דבר נש לא יניק אלא משורשא דיליה וכפוס מאי דאמשך מלעילא איהו יניק
 מיניה ובג"כ משה דאיהו משורשא דיסודה דאבא ודור המדבר דאינון ניולין
 דיליה מאי דתקיין משה ר"מ לאמשכא נהורא מיסודה דאבא דרא דא ינקי
 מנהורין דאפיק לבר מגופא דז"א דאינון מן ובאר וענני כבוד והכי אתחזי
 לההוא דרא לפוס שורשיהו. דא איהו דסמך לכל האותות והמופתים וגו'
 אשר עשה משה לפני כל ישראל. לא תימא דלא אלטריכו כולהו אחייה
 ותמהייה דעבד. אהא קאמר בריש אורייתא בראשית ב' ראשית דאינון אבא
 ואימא דאיהי דחקריאת ב' ואבא דקרי ראשית בהו ברא אלהים את השמים
 דא ז"א ואת הארץ איהי רחל נוק' דז"א והני דתבריאוו שבע ניקודין ובעו
 מוחין דאינון חב"ד ובג"ד והארץ היתה תהו וגו' דלית לה מברמה כלום.
 ופל דא ויאמר אלהים יהי אור דבתר דאתקנו נפקי מינייהו חמש זימין
 אור לקבל תרין נהורין דאינון יעקב ודור המדבר דנפקי מיסודה דאבא דאמר
 עלייהו ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור. ולקבל חלתא אחרני דנפקי מאימא
 על ידא דיסודה דאבא דאינון מן ובאר וענני כבוד דאמר בקרא דבתריה
 וירא אלהים את האור כי טוב הא נהורא חדא דאיהו מן ולקבל תרין אחרנין באר
 וענני כבוד כתיב ויקרא אלהים לאור ויבדל אלהים בין האור. ועכ"ד הני
 נהורין דלאו אינון עיקר דאינון מטה וערב רב דתרמיזו הכא מטה דתרמיז
 בתיבת את האור. דאת איהו טפל כמד"ר את פריו את הטפל לפריו ובגין
 כך מטה משה בהדי תרין אתוון סליק חושבנייהו כחושבן את. וערב רב
 דתרמיז בסיפא ויהי ערב. השתא איכא למימר היינו דקאמר קרא דפ' עקב
 כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם. כל
 איהו יסודה דתקרי הכי ואיהו יסודה דאבא ויסודה דאימא דהני נהורין
 דידהו נפקי מפי ה' דאיהו יסודה דז"א. ומנהי כולהו נהורין דאינון מן ובאר
 וגו' יחיה האדם. ותו מוצא פי ה' איהו דתחלתא דהויה כד מפיק לה בר
 מפומיה

מסומים. דנסיק ברישא י"ה דאינון או"ה דמנהורין דידהו דנפקי לבר יחיה
האדם כדאמרן. ויחא רעוא דלא נימא מילתא דלאו איהי קושטא. ואי
שלוחא היא אלהא רבא לישרי לן בהא וכל דכוותה. ותדיר ניבעי מיניה
הך בעותא.

פ' יתרו

צ'ה בראשית וסמך ליה ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול וגו'
לעיני כל ישראל. פירש רש"י ז"ל ולכל היד החזקה
שקבל את התורה בלוחות בידיו. לעיני כל ישראל שנשאו לבו לשבור הלוחות
לעיניהם וכו' ע"כ לפים פשטיה האי לכל היד קאי אחרין ידיו דמשה דאינון
תקיפין דיכלי למתפס בכל ידא לוחא חדא דהוה יקיר טובא דהוה דסנפרינון
והוה שיתא טיפחין אורכא ותלתא פותיא. אלא דקשיא הא
כללא כויל לן מרן מהרי"ק ז"ל (בכ"מ פ"ו מה יסודי התורה ה"ט) דלא
יזקק למימר כל על תרין. ואיכא מאן דקשיא ליה אהאי כללא מדכתיב בפ'
דשמות כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשו ודרשי רבנן דאינון דתן ואבירם
דהו קיימין אלא דנחתו מנכסיהו ולדידי לא קשיא דעל כרחין אין מקרא
יזא מידי פשוטו וקרא קרי בהדיא כי מתו כל האנשים ולא אשכחן בקראי
אחרני דמאן דנחית מנכסוי קרי ליה מת. אלא ודאי מיתה ממש הויה
ואתכוין קרא אפרעה ואליגשי דידיה דבתר דקאמר לעיל ויירא משה
ויאמר אכן נודע הדבר. כתיב ושמע פרעה ויבקש להרוג את משה ויברח
משה מפני פרעה. והא ודאי דלאו פרעה בנפשיה בחיש בחר משה. אלא
על ידא דעבדוהי ותו דפירש"י תמן דמאר יתיה פרעה לקוסטינר למקטליה
ולא שליטא ביה חרבא כמ"ד ויזילגי מחרב פרעה. ובתרא האי עובדא כתיב
ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים. היינו דקאמ"ל קב"ה למשה כי
מתו כל האנשים המבקשים את נפשך. דאינון פרעה וגונדא דיליה
ותו נמי קוסטינר דיליה. דמיתו מיתה ממש ותו לית את דחיל דליכול חו
מינייהו קורצא בי מלכא אתר דאתגמור דיך לקטלא. אלא בגין דלא תיקש
הא אכתי קיימי דתן ואבירם ואינהו ליהו השתא דלטורין דמשה לגבי פרעה
תנינא והיכי קאמ"ל לך שוב מצרימה כי מתו כל האנשים דאשתמע דתן
ליכא סכנתא. אהא דרשי רבנן דנחתי מניכסיהו והוו בכלל אינון דמיתו דעין
כמאן דמית. דכיון דאשתארו פניין לא יחזי דעתייהו לקטרגא עלך דטורין
במזונייהו והוו כמת דלא מליל בהדי אחרני. וא"כ דכל כי הא מילתא בתר
זימנא סגיאה בעיא שוחדא למלכותא למנקט הא מילתא ואינון עניין הו
דלית להו מידי למיהב שוחדא ואתחשיבו כמת דלית ליה מידי למיהב. מיהו

קרא דין קשיא דהא ידוי דמשה אינון תרין וקאמר עלייהו כל ואכטריך
 למימר דידי דמשה לא אתקרון יד חזקה בכל שעתא אלא בשעתא דתפיס
 לוחייה ואתקיק ידוי למנקט מידי דיקיר אקרון יד חזקה. ואי הכי הא כמה
 זימנין נקיט לוחייה בידים וכמה זימנין אנחינהו ובתר הכי שקלינהו. וא"נ
 דתפיס לוחייה קדמאין דבתר הכי תברינהו. ותו תפיס לוחין תניינן דהשתא
 עביר כמה ידות דאינון חזקין. ובאורחא דדרשא נימא דלוחייה דאורייתא
 אקרון יד החזקה. דתרין לוחייה כל חד הוא כתיבי ביה חמש דברות. דאיהו
 הוי כגוונא דיד דאית בה חמש אכבעין. וכל דבור ודבור דביה הוא מתפרש
 לחמש גווינין דאינון לקבל פרד"ס ורזא דרזין דאיהו אחגניו השתא ואנחיה
 קב"ה לעת"ל ועליה כתיב וכל צמך למודי ה'. והני חמש גווינין אינון חזקה
 דאורייתא דאחזיקו לה דתיהו שלימתא מכל סטרא ולא ישתאר בה שום
 פירכא דמאן דאתקשיא ליה בה מילתא דלא חתייה לפוס פשטא. חתייה לפוס
 מדרשא ואי לא חתייה לפוס מדרשא תיתי לפוס רמיזא א"נ לפוס רזא.
 דכל חמש גווינין דאמרן אינון אתקיפו לאורייתא דלא ישתאר בה שום יתורא
 ושנוייה ואתקפתא ותיובתא. ומאן דלא אתרעי למיחך בה בחמש גווינין הא
 איהו גברא דלא הייש ליקרא דאורייתא ולא טעים בה טעמא מתיקא ולא
 זכי לגלגה בה עמיקתא ומסתרתא. ולפוס מאי דאתנהיב גברא באורייתא
 את יכיל למינדע חולקא דנרנח' דאית ליה בנשמתא. וסימנא וזאת תורת
 האדם דאיהו אתקרי אדם אי זכי לחמש חולקין דבה ודא איהו תורת ה'
 אדם. דכל כמה דלא זכי לכולהו מצית למקרי ליה פלגא דגופא. וע"ד כתיב
 ואיש כי יכה כל נפש אדם דלא תימא הא כתיב שופך דם האדם דאיהו גברא
 שלים דזכי לחמש חולקין דאינון ה' אדם. אהא קאמר כל נפש אדם אפי'
 אדם דלא זכי אלא לנפש. דאיהו חד מחמש חולקין דנרנח' דאינון לקבל חמש
 חולקין דאורייתא דאינון ה' חזקה דאורייתא אתחזקא בה' גווינין. דאינון יקרא
 ומורא גדול דאית באורייתא. דכר חזי בר נש דאתדרישא בכל הני גווינין איהו
 דחיל מאורייתא. אשר עשה משה לעיני כל ישראל. ויהיב להו חמש חולקין
 אלין. לא תימא דמדעתיה אוסיף או פחית ת"ו מידי מאורייתא. לא בראשית
 אינון ב' ראשית תרין אורייתא דאינון דבכתב ודעל פה. כולוהו הוה בהדי
 קב"ה מעידנא דברא אלהים את השמים כדכתיב ואהיה אללו אמון וגו' ואינון
 הוה עד לא אתברי עלמא דאיהו קדמאה לבריאת עלמא ה"ד והארץ היתה
 תהו ובהו וגו' ובתר הכי גזר ויאמר אלהים יהי אור וגו' דאינון חמש
 זימנין אור דאכתבו במאמר קדמאה. לקבל חמש גווינין דאורייתא דכל חד
 מינייהו אתקרי אור. אלא דחד מינייהו אתמר עליה ויבדל אלהים וגו' ובדאמרי
 רבנן דנחזיה קב"ה ללדקייא לעת"ל דאיהו גוונא חמישאה דאמרן.

ות"ש דחמש גווינין דאורייתא וכל חולקין דאית בה כולוהו אתרמיזו בקרא
 דיתרו

דימרו ה"ד והזהרתה אתהם את החוקים ואת התורות והזהרתה אתיון תורה
 זהר אתהם ר"ת א' גדה ת' למוד ה' לכה מ' שנה. ומהאי קרא חית אסמכתא
 דכולהו הלכה למשה מסיני. ואהכי נט' תורה ת' למוד ו' ר' זין ה' לכות.
 ובג"ד פייס קרא את החוקים ואת התורות לישנא דסגיאין דכולהו אתכלילו
 בהאי קרא. ודא איהו את החוקים אינון דאתחקו ואכתבוו בגו אורייתא.
 ואת התורות אינון דבע"פ דאמ"ל משה. ותו אמ"ל והודעת להם את הדרך
 ילכו בה. ואית לאתפרא אמאי כתיב הדרך בהא הידיעה דאיהי' ידיעה הא
 עלה כתיב והודעת. אלא דאתה לדרשא למימר דתולקף להו את ה' דרך
 דאינון חמש דרכים דאית באורייתא דאינון דרך דיהלטון בגווה. דאי לאו
 הני דרכים לא ידעי למיהך באורייתא.

צ"ט בראשית את חזי נקודין דבראשית הבית בשבא. ריש דבראשית
 נקודין דילה צירי שין ניקודין דילה חירק. ברא ניקוד'
 דילה חרין קמן. וניקודין דבראשית כולהו דין דצירי דאיהי רמיזא לצניה
 איהי נמי דינין מתערין מינה כמה דאתידע וניקודין דברא כולהו רחמין
 דקמן איהו בכתר. היינו דקאמרי רבנן דבעא קב"ה דליעביד עלמא במדת
 הדין חזא דלא יכיל לאתקיימא עתיף בהדה מדת הרחמים. ואהכי דבראשית
 ניקודי דין. ובברא ניקודי רחמין. ואהכי באלהים נקודא דאלף שבא סגול
 כמדא דאינון גבורה דרישא. ואשתתף בהדה חסד. ובתר הכי בלמד דאיהי
 נקודת חולס דאיהו בת"ת דאיהו כליל דין ורחמין. ומיניה אתיהיב שפעא
 למודה דלנח דאיהי נקודה דחירק והיינו דהא דאלהים איהי בחירק. ותו
 אתרמין דבראשית מאי דהוי בעלמא בקדמיתא דנקודין דברישא סלקי נקודות
 דא פ"ג דא בגוונא דשבא. ולהכי לא אתקיימו ונפלי לעלמא דבריאה. וסימניך
 ותפול שבא ותקחם. בתר הכי הוו ניקודין דא בסטרא דדא בגוונא דצירי.
 ובר מן דין אתחברו בחבורא דא ואתעבידו במדא דאיהי חירק נקודא
 דא. ותו רמין דניקודין היכי אתתקנו דברישא הוו ניקודין דא פ"ג דדא
 דאיהו שבא ואיהו דין. ובתר דבעא לתקונינהו עיילי לגו אימא דאיהי צירי
 ואצטיירו תמן ודא איהו דבתר הכי נקיד צירי. ובתר דאצטיירו הוו דאצטיירו
 דלנח הוד יסוד דבשעתא דלידה הוה ז"א בהאי שיעורא דתלת ספירן אהכי
 שין בחירק דאיהו נלח רישא דנה"י. ובתר הכי אתרבו דרגא בתר דרגא
 עד דהוו להון נומין דגדלות וינקי מן הכתר היינו דניקודין דברא בקמן.
 ובגין דספירה דמלכות נומין דאתו לה אינון מבפלה דאיהו ת"ת ומיניה
 אתו לה חסדים וגבורן אהכי בחיבת אלהים אלף שבא סגול דאינון חו"ג
 ומהיכא אתו לה אתרמין בלמד דנקיד חולס דאיהו ת"ת. ותו דת"ת דז"א
 איהו כתר דילה. ובגין דמומין דילה אינון כה"י דז"א להכי ה' דאלהים איהי
 בחירק. ואלין נקודין דבראשית אתו נמי לרמוזי לחימא דרמיזא דברישא

ניקוד שבא דאיהו גבורה למילף דבקדמיתא צעי לאתגברא איצריה כד איהו
 איש בתוקפיה ובתר הכי יצרי דאיהו בינה דליבטי ליה לאצירא במחשבתיה כל
 עלמין דאתבריאו דאתוהי כמה תקיפין וליחוי ליה בינה באורייתא ובתר
 הכי מירק דאיהו נקודא חזא לתתא . דלא לירבי גרמיה אלא דיהא שפיל
 צעינטי זעירא דבריין כמה דחירק איהו נקודה זעירא . דלית דכוותה בכל
 נקודין , דחולס אפ"ג דאיהו נקודה חזא אכל איהו לפילא מן חיבה . ואי עביד
 הכי ליקיים ביה קרא דכתיב והיה ראשיתך מנער ואחריתך יסגא מאד .
 דאי בקדמיתא אזער גרמיה כחירק בסופיה יסגא מאד וליתי ליה שפע מכתר
 ותו ליתעביד ביה כגונא דנקודין דברישא הוו מנער נקודא חזא ובסופא
 אתעבידו פרופא שלים ואתרבו והוו אדם ע"י דאתחבר מ"ה בצ"ן ודא
 איהו מאד מושבן מ"ה .

ות"ח דמבריאה דעלמא חת יליף מדה דפגום דברישא ברא רבונא דעלמא
 ניקודין ובתר הכי אתרביאו ואתעבידו פרופא שלים הה"ד לפיני
 כל ישראל יחזון רישא דבריאה היכי הוה ויעבדון כגונא דא והיינו דוט'
 דבראשית דבקדמיתא בר אשית דליעבד גרמיה כבר קמי אבוי דאיהו זעיר
 ובתר הכי רב אשית דליהוי רבא דעמיה . דכה"ג ברא אלהים חת השמים
 זאת הארץ אינון ז'ן ודא איהו דקאמר קרא נעשה אדם בצלמנו כדמותנו .
 דליהוי אדם ברישא זעירא ובתר הכי יהוי רברבא דמאן דאיהו זעיר ברישא
 ליהוי רבא בסופא והיינו דאמרי רבין דהאי דקאמר נעשה ללמד מדה דעשה
 דבעשה דעביד אדם כגונא דעלמא כדאמרן ברא יליף מדה דעמה ודא
 איהו דקאמר קרא מלפנו מבהמות ארץ . דברישא ליעביד גרמיה כבהמות
 דאזלי ברישא כפיף ובתר הכי לילף חכמתא וליסתלק מדרגא לדגא הה"ד
 זמנא השמים יחכמו . דאיהו סליק לפילא ודא איהו סולס מוצב ארצה ובתר
 הכי ראשו מגיע השמים . ודא איהו בית רברבא דבראשית דאי עביד כגונא
 דניקודין דילה ליהוי רברבא ואחריתו יסגא מאד . ולהכי צמ"ח ברא' אלהים'
 חת' חמת' דליתרבי וליהוי יליף תורת אמת . וליגדע מילין דקושטא
 באורייתא . וליכוין בה על האמת . ואי חתבאי ליחוי ליה איפכא והארץ
 היתה חשו ובהו . דבכל דוכתא דליפתח באורייתא ליהוי ליה תוהא בגין
 דלא ידע מאי קאמר . וחושך על פני דבאתר דלינהרו אנפוי מוציא דאורייתא
 ליהוי ליה חשוכא . ואי אתער ביה רוחא דקודשא דאיהו רוח אלהים וליהוי
 פריק על אפי מייא דאיהו אזיל לאחד נמוך כתיב דאזלי באתר נמוך כדן
 ויאמר אלהים יהי אור דלינהרון אנפוי מוציא דאורייתא . ודא איהו דאמרי
 בגמ' דשבת (פ' הבונה) דאתו דרדקי לבי מדרשא ואמרי מילי דאפי'
 בימי יחושע בן גון לא אתמר כוותייהו . אלף בינה גמול דליס ה"ו זה שמו
 של הקב"ה . דהכי גברי רברבי אינון אלא דאזעירו גרמיהו כדרדקי ובגין
 דא זכו

דא זכו לאולפא חכמתא לאינשי דליזכו למדת הפנה . ואמרי אלף בינה
 דבהא זכותא הזכה לאולפא בינה וקב"ה ינהיר שכלא דידך באנהגא דתנהיב
 ברמך למהוי גומל דליס . ומינייהו תילף למפבד כוונתייהו למפבד ברמך דל
 ועני שפל רוח ובהא ליהוי לך זכו דתייהו בהדך שכינתא כמ"ד אני את דכא
 ואי נמי דתיזכי לזווגא שכינתא בצפלה ודא איהו ה' ו' זה שמו של הקב"ה
 דליהוי איהו חד ושמיה חד . ואנן נשיים בה ז' ח' דהא עגוה דאת עבדי
 תיהוי לך כלי זין לאגחא קרבא ביזרא ביטא ולא ליהוי בך חובא . ותו ט"י
 ליהוי לך אגר טב בעלמא דאתי דאתברי ביו"ד כמ"ד אקראי דביה ה' לור
 פולמים . ובגין דהנהו דרדקי אחזוי ממילתייהו דזכו לבינה . דהא קאמרי אף
 בינה . אהכי קאמר התם דאפי' בימי דיהושע בן נון לא אתמר כוונתייהו דהא
 כתיב הכו לכס אנשים חכמים ונבונים וגו' ואמרינן דאלו נבונים לא אשכח
 דכתיב ואקח את ראשי שבטיכם אנשים חכמים וידועים וגו' .

ורוא

דמלה דנבונים לא אשכח דכולהו נשמתין דדור המדבר אינון מסטרא
 דלמא אתתיה דיעקב דאתקריאת דור המדבר ולאז איהו לאה דיתבא
 באחורוי דז"א דההיא אתבניאת ונקטא נהורא מנהורא דמלכות דבינה דהיה
 גו ז"א . אבל לאה דא איהו נהורא דנפיק מיסודא דאבא דהיהו אפיק תרין
 נהורין יעקב ולאה דיתבא באחורוי . ותרווייהו לקבל דאפוי דז"א . ומשה
 איהו מיסודא דאבא דהיהו בגו דז"א . ודור המדבר איהו מנהורא דנפיק לבר
 ועל דא לא אשכח נבונים דלאו מסטרא דבינה אינון אלא מסטרא דחכמה .
 ואהכי אתמר בהו אנשים חכמים מסטרא דחכמה וידועים מסטרא דדעת .
 דהוה בהו ג"כ סטרא דדעת כמ"ד מארי דרזין . ואי תימא הא כהיב רק עם
 ח' ונבון וכתיב נמי כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני כל העמים ואע"ג
 דאוקמוה רבנן בסוד העבור ידועי לעבורי שנין ולמקבצ חרשין מיהו לא
 מהאי טעמא אוקמוה בהכי . תריץ דקרא גופיה פריק לה דלעיני כל העמים
 אתקריאו לגבייהו נבון מיהו בקושטא נבון דמבין דבר מתוך דבר לא אשכח
 בהו . ואצט"א דכללותא דישראל אתקריאו נבונים אבל בר נש יחידא לא אשתכח
 בהדייהו דליתקרי נבון . ואיכא למדרש דהאי דלא אשכח נבונים לאו בגין
 דליתנהו . אלא דלא אשכח נבונים דליקבלו עלייהו למהוי רישי עמא וכדאמרינן
 בעלמא כסבורים אתם שררה אני נוחן לכס לא כי אלא עבדות אני נוחן
 לכס . ואהכי נבונים לא קבילו עלייהו למהוי עבדים .

ותו

דאינון יתחפסון בחובא דעמא כמ"ד ואשימום בראשיכם ואשמום כתיב
 וכיון דאמ"ל דאינון יתחפסון אחובא דעמא בגי"ד לא קבילו עלייהו
 למהוי רישי . ותו דכתיב בלב נבון תנוח חכמה ואי אטרירו במילי דאצורא
 כוונתא דרישי עמא . אסתלקת חכמתא מינייהו דהא כתיב אם תעצבני יום
 יומים אעזבך . ודא איהו דאמרינן בפרקא קמא דשבת רב חסדא ורבה בר

רב הונא הווי יתבי דדינא כולי יומא הוה קא חליש לבייהו תני לאו רב
 חייה בר רב מדפתי וכי תעלה על דעתך שמה יושב ודן כל היום כולו
 תורתו מתי נעשית אלא כל דין שדן דין אמת לאמתו אפילו שעה אחת מעלה
 עליו הכתוב כאלו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית כתיב הכא ויעמוד
 העם וגו' וכתיב התם והי ערב והי בוקר. ופריך רבינו שלמה ז"ל מאי
 חליש לבייהו דקאמר הול"ל חלשא דעתייהו. בגין דלא פסקי באורייתא ופוי
 אית לאתערא כיון דחזו דחליש לבייהו הו"ל לבטולי הא. דתנן ות"ת כנגד
 כולם. ומ"ט לא בטלי הא עד דתנא להו ההוא סבא. הלא דאינהו סבור
 דקרא דועמוד איהו כפסטיה דכיון דרמו עלייהו מילי דכבורא לא נפקי ידי
 חובתייהו עד דיתבי מאפרא עד רמשא ואהכי בכל יומא ויומא הווי עבדי
 הכי והוה קחליש לבייהו דא איהו לב חכס דאתמר עליה בלב נבון תשת
 חכמה. דכיון דאטרירו במילי דריב בני נשא ולא הווי פסקי באורייתא הוה
 חליש לבייהו דנפקא מיניה אורייתא וחליש כגוונא דבר נש דחליש ואתפטר
 תוקפיה מיניה. אהא תנא להו ר"ח בר רב דהאי דכתיב ויעמוד וגו' מן הבוקר
 עד הערב לאו כמה דאתין סברין דאי הכי אפי' משא דיליף משמוי דקב"ה
 תורתו מתי נעשית והוה שכח לה אלא דהוה דן שעתא חדא וחשיב עליה
 כאלו נעשה שותף לקב"ה במ"ב. מיהו אכתי קשיא דאי קרא לאו איהו כפשוטי'
 מאי האי דקאמר ליה יתרו מדוע אתה יושב לבדך וכל העם נצב פליך מן
 בוקר עד ערב. ומאי אחיב ליה משה כי יבא אלי העם לדרוש אלהים וגו'
 הא לא הוה יתיב כולי יומא אלא שעתא חדא. אלא ודאי דלא נפיק מפשוטיה
 האי קרא. וקושטא איהו דחזא יתרו דשהו עליה עמא מאפרא עד אורתא.
 לבר ממשכנא דמשה. והוה סבור דכולהו אתו בגין דחבשי דינא ומשה הוה
 מעכב להו עד רמשא עד דגמר דינייהו. אפי' דיכיל למגמר מקמי הכי.
 היינו דקאמר ליה מדוע אתה יושב לבדך באהל דידך ומטרת צבורא למיקס
 אבראי מאפרא עד רמשא. דלאו אורת ארעא דתוקמינהו מאבראי עד דתישו
 רעותא דידך למיין להו. אהא אחיב ליה משה דלאו בגין הא מילתא לחודה
 אנא מעכב להו כולי יומא. אלא דאנא עביד תלתא מילי. קמייתא כי יבא
 אלי העם לדרוש אלהים למתבע אולפן מן קדם ה' באינהו מילי דלא פקיד
 עלייהו קב"ה ולא ידענא להו עד דשאלנא לקב"ה ולהכי אנא יתיב לחודאי
 בההוא זימנא דתישרי עלי שכינתא ותוליק לי ובהאי שעתא פרשי מינאי
 ויתבי אבראי. תניינא כי יהיה להם דבר בא אלי האי גברא דאית ליה דינא
 ושפטתי בין איש ובין רעהו. וזימנין דיתבי אבראי עד דאתי חברה. תליתא
 והודעתי את חוקי האלהים ואת תורותיו דאנא אולפינא להו אורייתא. ובהא
 תריץ ליה משה מאי דהו"ל למפרך תורתו מתי נעשית דקושטא לאו כל
 יומא דאין להו דינא אלא כי יהיה להם דבר באקראי זימנא פירתא ושעתא

חדא. ובגין דהוה משה עבד חלת מלין דאמרן. שעתא גרים דאתחזו לגברא דאתי מלבר דכל עמא הוו קיימי עליה מצפרא עד רמשא. בגין דאית גברי דהוו נטרי עד דאתי ליה אולפן מן קדם ה'. ואיכא מינייהו דאתו לאולפן אורייתא והוו נטרי עד דסליק משה ממשכנא. א"נ עד דילפון אינון דיתבו קמיה דלא יכלי למיעל כולהו למשכנא. א"נ עד דדאין דינא. וה"נ אינון דאתו לדינא נטרי להני דעסקי קמיה באורייתא. וא"נ למשה עד דסליק ממשכנא. ויתרו לא הוה ידע אורחא דמשה. וכד אודע ליה משה. אהכי עיטא דיתרו הות דישבוק חדא מינייהו. ולא לידון בין גברא לתבריה. ואמ"ל היה אתה לעם מול האלהים למתבט אולפן מן קדם ה' דבהא מילתא ליכא גברא דדלי בחריקך. והו נמי והזהרת אתהם את החוקים ואת התורות. ולגבי דינא אתה תחזה אנשי חיל וגו' ושפטו את העם בכל עת. דלא יטרכון למיקס עד דאתי זימנא. ובגין דאגרא דדינא סגי דהוי שותף לקב"ה אהא קאמ"ל כל הדבר הגדול יביאו אליך ותיסגי בהא למהוי שותף. דא איהו דקאמ"ל ויהי אלהים עמך דאתי הוי שותף דידך. והשתא אית למינדע דרב חייא בר רב מדפתי הכי הוה מפרש להני קראי אלא דדייק דנעשה שותף אפי' בשעה אחת בגין דשני קרא דברייתא כתיב מן הבקר עד הערב. וכדאמר ליה יתרו מה הדבר אשר אתה עושה וכל הפס נלכ עלך מן בוקר עד ערב ולא כתיב מן הבקר עד הערב. ותו דהא דהבוקר יתירא איהי דליכא מילתא דלא צריכא באורייתא אהכי דריש הבוקר ביה הידיעה דאתא לאורויי אבוקר דכבר אתידע באורייתא דכתיב ביה ויהי ערב ויהי בוקר ולמדדש דאתחשיב ליה כמה דאשתתף במעשה בראשית. ומאי דדייק למימר אפילו שעה אחת מגופיה דקרא מוכח לה כמה דאמרן דמשה הוה טריד במילי אחריני. ובגין דלא תימא היכי חשיב ליה כאלו נעשה שותף לקב"ה במ"ב הא האי דיינא לא הוה תמן בעובדא דבראשית. דאלו הוה תמן נימא דהוה כדאמר' כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו. וה"נ האי דיינא דאתחזי לקיימא עלמא אחעביד ליה שותף. אבל כיון דלא הוה היכי אתחשיב ליה הכי. על דא רמז ברשא דאורייתא בראשית ברא אלהים. דלא כתיב אלהים ברא בראשית וכדאפיכו ליה שבעים וקנים לתלמי מלכא. בגין דאתא לרמוז דבעידנא דבריאה דברי רבונא דעלמא לעלמא דבריאה דתנון יתבי נשמתייהו דבני נשא. איהו ברי עלמא דבריאה מקמי דיצירה ודעשי' ובעידנא דאתעבידו שמיא וארעא דעשיה. מקמי הכי הות נשמתייהו דהוה דיינא בעלמא דבריאה. דא איהו דרמז קרא בראשית ברא אלהים דאיהו דיינא כמ"ד אלהים לא תקלל. והדר את השמים ואת הארץ. ודא איהו דרמז בברא' אלהים' את' ס"ת אמת. דאיהו דיינא דדאין דין אמת. ותלמי לא הימין צרוי דאורייתא אהכי אפיכו ליה. ואית למימר טעמא דאתעביד

שותף

שותף בגין דאמור רבן בקרא דנעשה אדם צמי נמלך בנשמתיהון דלדיקייא.
 ואימליך זהו אי שבדין דינא דקשוט בפלמא הדין ליברי ליה אהכי מאן דרזין
 קשוט ולא הדר ביה מדבוריה אתעביד שותפא לקב"ה בבריאת עלמא דאיהו
 אשתתף בעיסא דבריאת עלמא דין. ותו דהכתיב בדבר ה' שמים נעשו
 ועד האינא קיימי ולא הדר קב"ה מדבוריה והאי דינא נמי לא הדר
 מדבוריה. דה"ל עיטא למברי ליה ויהא איהו דאין דין אמת. ובג"ד אתרמין
 בקרא דהארץ היתה תהו ובו' ורוח אלהים דא רוחא דמשיחא כדאמור
 רבן. דבגין דהארץ היתה תהו ובו' אמליך קב"ה ברוחא דמשיחא דלית דכוותי'
 דין דין אמת לאמתו כמ"ד והריחו ביראת ה' ולא למראס עיניו ישפוט ולא
 למשמע אזניו יוכיח ובו' וציה אמליך קב"ה עם שאר לדיקייא דאתרמין
 דויאמר אלהים יהי אור אלו מפשיהן של לדיקים. דא איהו דקאמר דאתחשיב
 ליה כאלו נעשה שותף. דאע"ג דאפשר ללא אמליך קב"ה בוימנא דבריאת
 עם נשמתא דההוא דינא. דהא לא אמרין דאמליך עם כל נשמתין דלדיקייא.
 אלא עם נשמתין ותו לא דמשתמע דסגי בהדי פורתא מינייהו. עם כל
 דא חשיב ליה כאלו אמליך בהדיה ואתעביד שותף. דכיון דעביד עובדא
 דנעשה דין דין אמת אתחזי למהוי ליה אגרא כמשה דכתיב ביה מן הזוקר
 עד הערב.

ק בראשית

ירא בושת ואתנפיץ סיפא דאורייתא לעיני כל ישראל
 למימר דליבטי ליה לאיניש למדחל מרבנן דאינון עיני כל
 ישראל ולא תביושי מינייהו דבגינייהו ברא אלהים שמים וארץ ועל ידיהו
 אתקיים עלמא דה"ד חס לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא
 שמהי. ומנ"ל דבעי למדחל מינייהו הא אתרמין באת דמניה דרשי רבן למדחל
 מינייהו כדכתיב את ה' אלהיך תירא. את לרבות ת"ח. ומ"ט שוי קב"ה
 דחילו דידהו כדדיה הא אתרמין בס"ת ברא' אלהים' את' ס"ת אמת דאינון
 נאלפי לעלמא תורת אמת ומסנו מדת אמת בהאי עלמא ומקיימי עלמא
 במאי דדייני דין אמת. ודא איהו דאמרי רבן כל הדין דין אמת לאמתו אפי'
 שעה אחת מעלה עליו הכתוב כאלו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית.
 כתיב הכא ויעמוד העם על משה מן הזוקר וכו' מאי טעמא בגין דקב"ה
 ברא ליה לעלמא ואיהו מקיים ליה ואי לאו דין אמת איש את רעהו מיט
 בלעו ותו נמי איחרב ישובא דעלמא וכתיב לא תהו בראה לשבת יצרה.
 ואי תימא האי טעמא איבעי לקיומא דארעא אבל לשמייהו מאי מהני ואנן
 אמרינן דנעשה שותף במעשה בראשית. דאינון שמים וארץ, תריץ דעל ידא
 דדין אמת מקיימי ישראל אורייתא ופקודיא ואיהו גריס לקיומא אורייתא וכיון
 דהי לאו אורייתא דאיהי בריתי חוקות שמים וארץ לא שמתי בגי"ד אתחזי
 דמקיים נניי לשמים וארץ. והי דייקת פורתא השכח בהא מילתא מרגיטא

דהא חתים מאי דאמר מארי דרוין דעיקר בריאה דעלמא לבררא ולקאה
 טב מניס ולא פרסא קליפה זיטא מכטרא דקדושה על ידי עובדין טבין דעבדי
 בני נשא. ופל יייהו יתעביד זוגא עילאה ואיהו אחעביד על ידא דסלקי
 מתחא לעילא מיין טקבין וגרמי זוגא לז'ן. ומקמי דאחברי עלמא אכתי
 לא הוה אדם דמסלק מ'ן לעילא למעבר זוגא על ידי נפוס כך אמרי בזוהרא
 דרשב"י ז"ל לר' הילק ברעוהא למברי עלמא. נהורין וניגונין דהו מתעברי
 בקלי' ע"י דסבירא מלכין קדמאין סלקי מדנעזייהו ברעוהא דמארי עלמא
 דאחעבידו מ'ן וגרמי זוג ז'ן השתא נימא דבגין דהאי דיינא לא שביק
 למגול איניש לחבריה וליעביד באורחא דקליפה דגאלא מן הקדושה ואי לאו
 אייהו גולי דא מן דא וגרמי בחובייהו דאחנברא סט"א למגול שפע דקדושה
 ופל ידוי אחברירו ניגונין דקדושה וגרים לאעלאה מ'ן ולזוגא לז'ן ולפוס
 כך מפלה עליו הכתוב כאלו הוה בשעתא דעבר קב"ה למעשה בראשית ותקין
 לז'ן דאיטן יומין דבראשית ואיהו אשתתף בהדיה לבררא ולאעלאה מ'ן
 דאחשיב ליה כאלו הכי מ'ן סלקי על ידי בגין דאי לאו איהו הו גרמי
 חובי דבני נשא לאהדרא מאי דתקין קב"ה במעשה בראשית ודא איהו דסיים
 קרא והארץ היתה תהו ובהו וגו' ויאמר אלהים יהי אור דליסליק נהורא
 מלנפשיה וליתעביד מ'ן לזוגא לז'ן. ודא איהו דכתיב ויבדל אלהים בין האור
 ובין החושך דניגונין דקדושה דאיטן אור הו"ל הבדלה על ידא דדרגא דלעילא
 מו"ן דלא הוית על ידא דאדם. והאי דיינא דין דין אמת לאמתו חשיב פליה
 קב"ה כאלו איהו עבד האי צירורא בגין דאי לאו דין אמת דלאין הוה מתהדר
 עלמא כזימנא דאתהדר ארץ לתהו ובהו דאיהי שבירת מלכין קדמאין. ותו
 אינא למימר בטעמא דחשיב כאלו נעשה שותף במעשה בראשית דאמור
 רבנן דבחר דפסק בר נש באורייתא ועביד עובדין טבין לא תיהי ליה
 שותפותא לאשתתפא בהדי חבריה למעבר כגוונא דיטשכר וזבולון ודרשי בה
 קרא דאם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בזה יבוא לו. ואתחזי לן טעמא
 דבחר דפסק באורייתא הא כבר בריר מאי בריר על ידא דאורייתא דעסיק
 בה והאי רווחא דיליה הוה דאחעביד קרן קיימת לעלמא דין ועלמא דאתי.
 ואי שקיל מחבריה פמונא דאחשיב למפלג בהדיה אגר טב דאיהו דידיה הו"ל
 דביח דהא הני זוני דשקיל מחבריה הוה הלואה גביה דלא שקיל להו לרווחא
 דרווחא כבר הוה דכתיב את כספך לא תתן לו בנשך. דעיקר שותפותא
 דליחשיב קרנא ברישא והאי רווחא דאתי בתר הכי פלגי ליה בכמה גלא הוה
 דביח. ובגין דהאי דיינא דין דין אמת לא יכל למחוי שותף השתא פס קב"ה
 צ"ב דכבר רווח עלמא דאחעביד רווחא מקמי האי גברא על ידי דקב"ה
 ולא תיהי ביה שותפותא לפוס דא חשיב ליה קב"ה כאלו יהיב קרן ובריר
 ניגונין דקדושה בשעתא דעבר קב"ה במעשה בראשית. ואשתתף בהדיה בהאי

שעתא. ולגבי קב"ה לא הוי רביה דלאו הלואה היא אלא מחנה הוא דהב
 ליה קב"ה. וחו והארץ היתה חסו ובהו לדייט וריקניו. דאי לא הו"ל יראה
 מת"ח אשתאר איניש צור דאין צור ירא מטא ואיהו הצור רק דמתן דחיל
 רבנן איהו גופיה לורבא מרבנן. ואי לא הוה ליה בושט מת"ח הלא איהו
 עז פנים לביהנס ואהא רמיו וחושך פ"ס תהום איהו גיהנס אחר דחשך
 ואחשך אפי דברייתא ואי דחיל מת"ח ובוש מיניה הא אמרי ובושת פנים
 לג"ע ובגיניה אחמר ויהי אור. דאיהו אור דגניו ללדיקי לפת"ל.

ואית לאתפרא במאי דאמרי ובושת פנים לג"ע. דהו"ל למימר ובוש פנים
 כי היכי דאמרי עז פנים ולא עזות פנים וחו מאן לימא דבוש פנים
 לא חב הא אפשר דחב בעמירו והיכי הוי לג"ע ואית לפרושי דאירי בגברא
 דחב ואחבייס מחוביה ואמרי רבנן כל הסובר עבירה ופחזייש בה מוחלק
 לו על כל עונותיו וכיון דהו"ל בושט פנים מפלמא אחכפר חוביה ואזיל
 לג"ע. ואיכא למימר נמי דהכי תרי מילי בחדא מחאא וגברא הוו דהאי
 עז פנים דאיהו מפיו אנפיה לבייטא לחבריה בשפתא דאדכר ליה חובי
 כמה דאמרי שנאו דוד דהא על אשת איש מיתתו במאי. האי גברא
 אזיל לביהנס כמד"ר שלשה יורדין לביהנס ואינס פולק. ובושת פנים דגרים
 לחבריה בהא מזכי ליה לג"ע דאחכפרא ליה חובתיה. ואיכא נמי לפרושי
 דבושת פנים דמתביישי לדיקייא מחברייהו אימת הוי בנן פדן דכל דיק איהו
 נכח מחופה דחבריה.

קא בראשית אהוון אב ישרת. ותו נמי אהוון אב תירס הו"ל כד
 אה אביך וגו' למען יאריכון ימך ולמען ייטב לך.
 והו"ו בה רבנן חרתי למה לי היינו למען יאריכון היינו למען ייטב לך. ומירצו
 למען יאריכון ימך בעולם הזה ולמען ייטב לך לעולם שבנו טוב. ואיכא
 נמי לחרזי דעל ירא דכבוד או"א יאריכו ימים ויזכה לאריכות ימים ובהא
 ליזכי נמי דתיהוי ליה ירותא מאבוי דנכסי דאבוי איהו ירית לון ואהא ירותא
 קאמר ייטב לך. כמד"ר דמתן דשביק ליה אבוי נכסי מברך הסוב והאמטיב
 וממילא שמעת מיניה דאי לא עביד כבוד או"א מחקרי יומי ואבוי ירית
 ליה. ודא איהו דרמיו קרא בראשית אי בקדמיתא בריש יומי או"א ישר"ס
 ועביד ליה יקרא בשירות לחוד דאלו בממון לא מחייב למפד ליה יקרא מדליה
 אלא מדאב דהכי הלכתא. לפום כך בסופא אב תיר"ס ויהו ליה טבא
 בהאי עלמא ובעלמא דחתי. ודא איהו את השמים דאיהו עלמא דאסי ואם
 הארץ עלמא דין. דכבוד או"א איהו ממילי דאדם אוכל מסירותיהן בעה"ז
 והקרו קיימת לו לשו"ב. ואי תימא כיון דאיהו ירית לאבוי ונכסוי לפריה
 אמאי לא חייביה קרא למיון אבוי מדליה דהכי אורחיה דקב"ה דשביד מדה
 כנגד מדה ודא לקבל דא. ת"ש דהכי נמי דא לקבל דא. דהא אי אית גיה
 לכן

לכנ ולית ליה לאב אבן בפנין ליה למיזן ליה לקרובין קדמי והאב קודם לכל
וישאלו ירכו בר דאי לית ליה לבן אהדורי אפתחא לא מהדר למיזן לאביו וה"ל
גבין אב אי אית ליה נכסין ברא ירית ליה ואי לית ליה לא מחייבין ליה
לאהדרה אפתחא לטוירי ירותא לבריה . ובגין דזימנין חזינן לגברא דעבד
כבוד או"א ועס כל דא לא זכי לאגר טב בהאי עלמא כההוא גברא דבחזרתו
גפיל ומית . אהא כייס קרא אי משכחת והארץ היתה תהו ובהו וחושך ע"פ
אתהום אתון דמות דאיהו אחשיך אנפי בריתא תגדפ דאגרא דליה צימין
דמשיתא דמיזן מיהי"א ובההוא זימנא יקבל אגריה . היינו דרשי רבן ורוח
אלהים מרספת דא רומא דמשיחא . ובהכי אולח תיזבתא דרבי יעקב דפריך
ארבנן דאמרי שכר מנות בהאי עלמא איכא וקאמר הינן עובדתו של זה והיכין
יאריבות ימיו של זה ובגין ד סבר דלמטן יאריכוין ימין לעולם שכולו ארוך
וצורבנן אמרי לך דבימות המשיח וח"ה איהו נמי מיקרי האי עלמא ובההוא
זימנא יקביל אגריה במאי דיוריך יומין וייטב ליה . דהא מיהא דמית השתא
לאו איהי חלא כשינה אריכתא . ואי תימא התיכח למאן דאית ליה צפ' הלק
דמיתין דעמיד קב"ה לאחייא הדרי לעפרייהו וילפינן לה מנותים שהחיה
יחזקאל דחיי ומיתו . חלא לזנא דבי אליהו דאית ליה התם דאינס חוזרים
לפפסו וסבר במתי יחזקאל כמאן דאמר אמת משל היה . ותו התם לעיל
מיהא פריך כתיב בלע המות לנח וכתוב כי הגער בן מאה שנה ימות ומשני
לא קסית באן בישראל כאן באומות העולם מהשתא ליכא למימר דלמטן
יהי יאריכוין ימין בת"ה דבההוא זימנא לכולי עלמא הוי הכי ומאי עדיפותא איכא
אבלההוא דעביד כבוד או"א . ואלא מסתבר למימר דאי לא עביד כבוד או"א
לא זכי לת"ה . דלא נימא לקב"ה דלימא על בני הכי דהא מאן דלא קיים
הא כבוד או"א לא בטיל חלא מנות פשה ואביעול עשה לא ליהוי ליה האי
עונשא ותו דאי הכי אחייב טפי ממאן דעבר על חובין רבנדין דבשר
הא דקביל עונשיה איהו קאים בת"ה והאי דלא קיים כבוד או"א לא ליקום
בית"ה . מיסו איכא לתרוצי באנפא אמרא דההוא גברא דנפל ומית הא
פשיטא דהוא ליה חובא דבגיניה אחייב למימח בקלות שנין ונימא דלתקוני
ההוא מוצא מהדר ליה קב"ה בגבולא להאי עלמא ובההוא זימנא יאריכוין
ימיו וייטב ליה ויהוי ליה ש"מ בהאי עלמא . ורבי יעקב דלא ניחא ליה בהכי
אמאש"ג דכולי עלמא אורו ברזא דגבולא איכא למימר דסבר ליה כר"ע דאית
יז' וליה צפ' החולץ בקרא דאת מספר ימין אמלא דזכה משלימין ליה שנויה לא
יז' וזכה שותפין לו ולא סבר כרבנן דהתם דזכה מוסיפין ליה . וא"כ קרא דיאריכוין
הימין ליכא לפרושי דוסיפון על שנוי . חלא דאזכר ליה קרא דליעביד כבוד
או"א כי הסיפא דאיהו ליה חובא דבגיניה אחבזר עליה למימח בקלות
ואז' שנין . קראי פקודתא דכבוד או"א דמילתא גזירה דאתגורא עילייה ויאריכוין

ימיו ולפוס הכי קשיא ליה בהוא בבחן דנפול ומיז היכן אריכות ימיו
 כל זה דהא אמרת דליעבד כבוד בגין דבגין עלוי ולא לימות בקורות שנין
 והא קחזיקן דלאו הכי. להכי סבר דלמטן יאריכותן ימיה לעוה"ב דהא אית
 ליה חובין דגרמי ליה דלא לזכי לעוה"ב ליעבד כבוד או"ל דבגיניה קשיא לעוה"ב
 בטר דיקבל עונשיה על חוביו. וליכא למפרך לרבי יעקב דקרא חירי לעוה"ב
 מאי ימין דקאמר דהתם ליכא ימים ולא לילוח. דהא אמרי קדמאי דבג"ע
 תתאה יומין ולילות שוין אינון. ואכתי איכא למפרך מאי יאריכותן ימיה דקאמר
 דשמעת מיניה דאי לאו הכי יתקרון יומי בעוה"ב. והא כיון דזכו לעוה"ב
 לית לשיעוריה קלבה. דלא שמעינן ולא איכא מ"ד דמאן דעיל לג"ע בטר
 זימנא יפוק מהתם. דאע"ג דאיכא למימר דהכי קאמר למטן תזכה לעולם
 שכולו ארוך ואי לאו הכי לא תיזכי ליה כלל בגין הגי חובין דעבדת בדאמרן
 לרבי יעקב. אכתי קשיא אמאי בטר דקביל עונשיה לא לזכי לעוה"ב דאטו
 קרא חירי בגברא דלא קיים אפי' פקודא אחרא. אכא התחוי ברירו דמלה
 לפוס מאי דאמור רבנן דדיקים במיתתן קרוים חיים. וכל שכן אי מדכרי
 להו לטב או במילי דאורייתא דאמרי משמיהו דשפתותיהם דוצבות בקבר
 כמד"ר והא קאמר למטן יאריכותן ימיה דבטר דאזיל לעלמא דאתי אכתי חי
 אקרי. ומאי דפרישית השתא איהו סייעתא למאן דאמר דקרא סמיה פקודא
 דעבדת לפקודא דכבוד או"ל בגין דמחדש חידושין דאורייתא בשבתא עבד
 יקרא לחבוי ואמיה. והשתא שפיר קאמר למטן יאריכותן ימיה דבגין הגי פדושי
 דבהו עבדת יקרא דאבון ידכרון שפך בכל זימנא ויאריכותן ימיה כאלו את
 קאים בעלמא. ולפוס מאי דאמרן בדוכתא אחרא דגם רבי יעקב סבב דשכר
 אורייתא דעסיק בה בר נש נטיל אגריה מינה בהאי עלמא דהא כתיב אורך
 ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד. ופל כרמין האי קרא חירי בהאי עלמא
 דבעלמא דאתי ליכא עושר דתקטכי דפזא לרשב"י אינון ולא לאחרוני. וקראי
 אחריני טובא מוכחי הכי דאיכא אגר אורייתא בהאי עלמא. לפי"ק נימא
 דבג"ד בריש אורייתא רמיז בראשית א"ב תיר"ט למימר דאע"ג דאגר פקודין
 בהאי עלמא ליכא מיחו באגר עסקא דאורייתא דאתחלה בראשית א"ב
 תיר"ט ותזכי לעותרא בהאי עלמא. ויהוי לך בית רבבא דעיני כל ישראל
 דאינון רבנן כלהו יחבי בהאי ביתא דלך. ודא איהו רמיזא דאף ביתא דאי
 ילפת אורייתא ליהוי לך ביתא. דביה תגמול דליס דאיהו גימל דלתא. וצדנתן
 יהי ביתך פתוח לרוחה ויהיו עמיס בני ביתך. ודא איהו אגריך בעלמא דין
 דדמי לה' ואתברי בה' כמד"ר במנחות. ותו תיזכי לוא"ו דאיהו סימנא דחיי
 והא אורייתא תיהוי לך כלי זיין. לאבתא קרבא בהדי' ת' דאיהו טובא.

ות"ש מהכא דקב"ה לא מקפח שכר כל בריה דקב"ה סקיד הכל מאן
 דעבד

דעביר עב פס חברה ליהו ליה אגר שלים מחברה . הא קמן
 דפקיד דברא ליהו ירית לאבוי בגין דברא בחיין דאב הוא עביר ליה רפיתיה
 ומשמש ליה ובטיל מצבדתיה ומרווחא דיה למעבד רעותא דאבוי . אהכי
 אגריה דבחר הכי ירית לאבוי ולא תיקשי לך הא דאמור רבנן לא תיהו
 באעבורי אחסנתא אפי' מברא בישא לברא טבא . דודאי רבנן טבדי האי
 גדר בגין דלא תיהו אורייתא דכל חד בידיה וזימנין דכעים על בריה ומפקע
 ליה מירוחא דיה אע"ג דכולי יומי איהו עביר רעותיה דאב ואפי' במאן
 דקיס לן דמיומיו לא עביר יקרא לאבוי בהדי כבשי דרמנא למה לך אי
 לא אתחזי למירת לאבוי קב"ה עביר ליה מאי דאתחזי ליה ואת לא תיהו
 באעבורי אחסנתיה . ותו דילמא יתוב בחר הכי ועביר רעותא דאבוי טפי .
 ותו לא יכל אבוי לאורתא ליה בתר דהיב לאחוי כל נכסי דאית ליה .

ודתאי טעמא אהכי ברתא לא ירתא בגין דלא טרחא קמי אבוה כברא
 דהכי אמרי רבנן אשה רשות אחריס עליה . ואי לא שביק בר ירתא
 ברתיה בגין דלא סגי דלא אטרח עלה אבוה זימנין טובא למעבד רעותיה .
 ודא איהו דרמיז בבראשית אב תירש . מ"ט בגין אב ישרת . ואמור רבנן
 דאי אב לא גריס באורייתא ובריה איהו גריס באורייתא דשרי ליה לאב
 לשמשא לבריה . והא נמי רמיז הכא בראשית אב ישרת ברא איהו ברא
 דישרת אב לבריה אימת כד איכא אורייתא בראשית ברא וגו' ודא איהו
 דנפיץ אורייתא סיפא ברישא . לפיני כל ישראל אינון רבנן וס"ח דאינון
 פיינין דכל ישראל . לדידהו בראשית אב ישרת ברא . ואמרי מארי דרזין
 דקמאי הוו מאריכין יומין בגין דחיותא דידהו הוא אהי להו מאריך אנפי' .
 ובחר הכי אתי לדרין דבחריישו חיותא מו"א בני"ד אתקלרן יומין . ותו
 אמרי רבנן דבגין עובדין טבין דעבד בר נש גריס דיסתלקון זו"ן לאתר פילאה
 וירתי אתר דאבא ואימא וינקי מאריך אנפי' והאי סילוק הוי כבוונא דא
 דליתאריך פרעפא דילהון עד אתרא דאריך . ומתמן ינקי שפס ונהורא רבא .
 לפוס הכי נימא דהיינו דקאפר למען יאריכון ימך . דזו"ן אינון ימים כרא
 דקרא כי שא נא לימים ראשונים . ואינון ז' יומי בראשית ואקרון ימך דאינון
 יומין דילך לחיות דילך תלי בהון . בהאי כבוד או"א דתיפביר יאריכון דליהו
 פרעפא דידהו אריך עד דינקי מאריך וממילא האי שפעא משפיעין לך מתמן
 ותאריך ימים . ובהכי מיתרלא קושיא דרבי יעקב היכן אריכות ימיו של זה
 דאיכא למימר דלאו אימי אדם קאי היינו דלא קאמר שנותך לא אימים
 דלעילא קאמר דאינון זו"ן ודא איהו דרמיז בראשית אב ישרת ואגרא דיה
 ליהו דגריס דאב תירש דז"א דאיהו ברא ירית אתר דאו"א ואסתלק לעילא .
 עד אתר דאקרי ראשית . ואיכו ב' ראשית חרון ריכין דא"א .

ותו אשמעינן בריס אורייתא האי כללא רבא דנקטינן דאין אדם מנחיל שקר
 לבניו

לבניו. ובהאי כללא קפחונתו רבנן למינים ולאפיקורסים דאמרי אין תורה מן השמים. וכל פקודין דבה עובדי אדס אינון. תיפת רומייהו דאינון דאמרי הכי דאינון מודו דרחמי אב על בניס ואי אורייתא עובדא דאינכי איכי. כיכי אכתיבו בה כמה עונסין ומיתות למאן דעבר עליהו. וכמה פקודין דבעי לבר נס למיהב ממונא סגי למעבדינהו. וכמה זימנין דבעי לבטלח מעבדיתיה ומאגריה. ולא אשכחן כה"ג ב"בא דאתאכור על בני למטבד להו כדן במילתא דאינו ידע דסקרא איהו. דאפ"ג דאומין דעלמא נמי עבדי פקודין לבנייהו ואורייתא ברו להו מלבייהו מיהו כולי עלמא מודו דפקודיהון קליין אינון ורובייהו מיני דמקרבא הנאתייהו ונפשא דאינש מחמתן. לאשקא אורייתין אי לא הוית מן שמייה לא איתי אינש על יבשתא דיטעביד טעבדא קשיא כי האי לבריה. וחוקה רברבא איכי דלא מטעי אינש לבריה למירב ירותא דסקרא. והיינו דרמיז בריש אורייתא אב תירש למימר דתילף מתמן דלא אורית בר נס סקרא לבריה. ומינה תילף דמסה אמת ואורייתא דליה אמת ואינון דמפקפקי בה בראים ולא אית להו עיינין ות"ח מתיקונא דא ומתיקוני אחרוני דאמינא ודנימא בס"ד דכמה פקודי דאורייתא ודרבנן ומיני דרבנן ודמארי דרזין כולוהו אתרמיזו בצראשית. ותו ל"ק קושיא דרבי יצחק אמאי פתח בצראשית. דאגטרין בגין דאיהו כללא רבא דכניל כל מיני למאן דרייק באורייתא ואנא בס"ד אחזי לך פורתא.

פ' משפטים

ק"ב בראשית אר"י לא היה צריך להתחיל את התורה א"ל מהמקדש אזה לכס ומ"ט פתח בצראשית. אית לך למינדע דרבי יצחק תריץ מילתא דשוייא לכולי עלמא דלית בה פלוגתא. מיהו איכא גיומי אמריני דשבעין אנפין לאורייתא. דהא אהידע מאי דאמרינן שמעון העמסוני היה דורש כל אתין שבתורה כיון שהגיע לאת ה' אלהיך תירא פירש אמר כטס בקבלתי שכר על הדרישה כך הקבל על הפרישה. פד שבא ר"ע ודרש את ה' אלהיך תירא את לבבות ת"ח. ואית לאתערא ור"ע כיכי משנה עבדא כרבוניה. ותו ר"ש דהוה דריש ברישא אתין כיכי הוה דריש את קמא דבאורייתא את השמים. ואי אמרת את לבבות כיכי קאמר ברא אלהים את השמים דאתחזי דמידי דאתי מרבווייא אחברי מקמי שמים וארץ. ולפוס תרגומיה אפכא הוי דשמייה קדמי דהכי תרגס בקדמיתא ברא ה' ית שמייה. ותו תני מיני דאחברי. אזו מקמי שמייה לא אודע מאן אינון. אלא דכולא אחישב בהא דתימן במקדש היו אומרים את ה' ככתבו ובמדינה בכמויו. בגי'ד שמעון העמסוני דהוה בזימנא דמקדש מקמי ר"ע דהוה אמרי במקדש

במקדש ה' ככתבו דאיהו הויה דאתקרי הכי בגין דאיהו היה הוה ויהיה
לא הוה ס"ד למדרש את לרבות ת"ח דהא הוה שליט סמא דהויה דלית מאן
דמחיליה כמ"ד ול מי חלמינוי ואסיה ולא הוה יכלין לרבווי דכוותיה דאשתמש
דאיכא רבויה בהוין ואיכא חרין רשויות ח"ו לפיס כך אתחוי ליה דיקבל
סכר על הפרישה דלא ליהיב אתרא לאפיקורסים לרדות ח"ו למימר דאיכא
כמה רשויות דאתרבו מאת ה' ושפיר קאמר לדריה דהוה בהמ"ק וקרינן להויה
ככתבו הייט דאמרין עד שבא ר"ע דאתי בתר הכי טובא דהוה חרב מקדש'
וקרינן ליה בכניווי אדני. והשתא בההוא זימנא מצינן לרבווי מאת דאיכא
נמי אדון אתר דאיהו לבר משכינתא דהא כתיב ויאמר אדני א נא תצבור
מעל פבדך ובדפירש"י ז"ל דלגדול טבהם אמר. וקרא נמי כתיב אדני האדונים
לא אדונים לא. ומסתא איכא למדרש את ה' לרבות ת"ח דאיהו נמי
אדון איקרי דכתיב בי מלכים ימלוכו מאן מלכי רבנן וליכא למיחש לשתי
רשויות דהא באתרא דאת צעי לרבווי לת"ח מאת לא תיכול לרבווי ליה
שא בכניווי אבל במאי דכתיב הויה לא מרבות ליה ומהא תינדע דהויה איהו
עילאה על כלא ואיהו אחד ולפת"ל יהיה ה' אחד כדשתא ושמה אחד
דאיהו אדני. דאן השתא לא הוה שמה אחד דאיהו אדני דהא איכא טובא
דאתקריאו אדון ודא איהו דקאמר והיה ה' למגך על כל הארץ דמלכותו
בכל משלה ואי הכי לא איכא מאן דאתקרי אדון בגי"ד יהיה ה' אחד ושמו
אחד כדאמרן דשמה נמי הוה אחד דלא איכא דאתקרי אדון לבר משכינתא
ודא איהו טעמיה דרבי יהודה דדריש בזהרא דרשב"י ז"ל אקרא דשלוש פפמים
בשנה יראה כל זכורך א פני האדון ה' מאן פני האדון ה' דא רשב"י ז"ל
דאתחוי לתוהא קמי רבנן. לא בגין דרבי יהודה הוה בתר חורבנא דמקדשא
דקרינן שמה דהויה בכניויה באדני מהשתא מצינן למדרש פני האדון איהו
רשב"י ז"ל דאיהו נמי אתקרי אדון בשמא דשכינתא דאיהו אדני. דבגין
השתא ליכא מקדשא למחוי אפי שכינתא ברבל אהא רמוז לן קרא למאי
דאמור רבנן חייב אדם להקביל פני רבו ברבל ומייתי לה מגביאי מדוע את
הולכת לנו לא מודם ולא שבת. והא חתידע דליכא מידי דלא רמיזא באוריית'
לא דרמיזא הכא בקרא דשלוש פעמים בשנה וגו' א פני האדון ה' דאיהו
ת"ח רשב"י רביה דרבי יהודה. ואהא קאמר מאן פני האדון ה' השתא
דליכא מקדשא אהא קאמר דא רשב"י דהקבלת פנים דידיה ברבל כמאן
דחוי אפי שכינתא. והא דרשא לא אתיא לרבי יהודה לאשוויי לר"ש פני
האדון ה' לא בתר חורבנא דהויה איהו אתקרי אדני. ורשב"י נמי אתקרי
פני האדון כמה דה' אתקרי אדון. אבל בזימנא דמקדשא דאתקרי הויה כמכתב
דידיה לא אתחוי לנוקרי ליה לרשב"י אדון דממין ליה ה' וגא יכלת לשויה
עבדא כרבוניה. ולפוס דרשא דר"ע דאת לרבות ת"ח חייבני לן לפרושי

דסיומא דקרא נמי מדריש גבי ת"ח דבהא דקאמר ואותו תפבוד כליל ת"ח
 כמ"ד גדול שמושה יותר מלמודה . ובמאי דקאמר וכו תדבק כליל נמי
 ת"ח כמה דדרשינן ואתם הדבקים בה' אלהיכם וכי אפשר לאדם להתדבק
 בשכינה לא כל המהנה ת"ח וכו' ותנן נמי והוי מתאבק בצפר רגליהם .
 ובשמו תשבע אדריש הכי דשבועה בחיי רבי פלוני לא הויא שבועה כלל .
 דהכי הלכתא (י"ד סי' רל"ז) דהנשבע בנביא א"כ בשאר כתב מכתבי הקדש
 לא הויא שבועה . ואגב אורחין ילפינן דהני אומין דעלמא דרגילי לאשבועי
 בנביאי דידהו טפשיי ניגהו ושלותא איהי גבייהו דלא הוייא שבועה כלל .
 אפי' בנביאי דקשוט ובר נש דאית ליה אונסא יכיל לאטעאה להו ולאשתבועי
 בנביאייהו כי היכי דליהמנו ליה אע"ג דלא הוי הכי . ומאן דאית ליה דינא
 בהדי נכרי ובעי לאשבועי לישראל אית לדיינא למויעבד ליה בדינייהו ולאשבועי
 בנביא ואי נמי דלית ספרא דנביאים או דכתובים לתודיה לאשבועי ביה
 ושפיר גמי . והאי דאסרי רבנן לאשחטשא בהדי נכרי דילמא מייתי ליה לידי
 שבועה . לא אתמר לא היכא דמשבעי ליה בכמא דע"ז אבל באתר דמשבעי
 בנביאי דידהו לית לן בה .

השתא

לפוס מאי דאתמר הכא ניחא לשמעון העמסוני דאית ליה למדרש
 קרא דאת השמים . כמ"ד מארי דרזין דאיכא מאן דשאל אמאי
 בריאה דעלמא דין הוה בזימנא דהוה ולא מקמי הכי א"כ בתר הכי ותרין
 דהא ודאי נהורא דאין סוף לית ביה ראש וסוף כלל לא דמיניה אשתלשל
 נהורא דאדם קדמון לכל קדומים . ובתריה נהורין אחרנין דתליין ביה ואינון
 נהורין סביאין מינייהו תליין במוחא ומינייהו בבולגלתא ומינייהו באורנין
 בחוטמא ובמלתא ומינייהו סחור סחור ליה ומינייהו נהורין סביאין דאקרון
 נקודים ובתר הכי אשתלשלו ד' עלמין דאבי"ע ובכל חד חיה עלמין סביאין
 וכולא אשתלשלו דא בהר דא וזימנא בתר זימנא ולא הוה אפשר להקדמא
 בריאת עלמא דין א"כ לאחרא ליה דכל עלמין דלקמיה הוו מתפשטן ומשחלשן
 זימנא בתר זימנא עד דמטא זימנא דאתברי עלמא דין (פיין ע"ה ס' היכל
 א"ק ענף ב' ובש' ההקדמות דף מ' ע"ב) השתא ה"ד בראשית בקדמיתא
 ברא אלהים את השמים את הרבות עלמין קדמאין דאחבריהו מקמי דעלמא
 דין ולהכי את הרבות דרבויה קדים לשמייה דעלמא דין ודא איהו דסמוך
 לעיני כל ישרא דאינון עיני העדה דידעי ברזין דמאריהו להו אמנא ברא
 אהים את השמים את הרבות עלמין דקדמין להו דאו שאר ישרא לא סביל
 מוחייהו לדא . ובהא אתתרון אמאי פתח בצראשית דאתחיל ביה למדרש
 דעלמין סביאין אחבריהו מקמי הכי דהשתא לא אית לשאח אמאי עלמא לא
 אחברי מקמי הכי . וכיון דאיכא בהאי כבוד שמים כבוד שמים קדים . יה"ד
 הן לה' אהיך השמים ושמי השמים . דלאו שמייה אן בלחודוי אית ליה לא

דאיהו יצה"ר דיתבי בשמאל לבא דאיהו צפון ואחכסי בגו לבא תמלא בטנס
 בשעתא דיתגבר וימלא בטנס ההיא שעתא ישבעו בניס והניחו יתרוס דאיינון
 מוצר גופא דאיהו זרעא דאזרע בר נש האי היהו אצטריך לעולליהם
 ותא סמך דאיכא תלתא מיני דיצה"ר דאיינון לקבל תלת מוצין דרצין דבאורייתא
 ואיינון ע"ז ג"ע ש"ד. וכולהו אתרמיזו בקראי והארץ היתה תהו דא יצה"ר
 דעבודה זרה. דמאן דעבד ע"ז תועה הוא ותוהה הוא. דא איהו נטו'
 דתהו. ובהו לקביל יצה"ר דג"ע היינו נוט' בו' הו' דביה היהו דבד' נשכמה
 דאמרינן דאי לאו איהו לא אתעבדא הויה דבר נש ומוסך ע"פ תהווס דא
 איהו יצה"ר דש"ד דאיהו אחשיך אנפי דברייתא ואמית להו דתהווס בהפיכא
 האות. ות"ס נמי דאדם קומאה נמי אע"ג דהוה בג"ע עכ"ד הו"ל בגווייה
 יצה"ר בכח אע"ג דלא אחגלי להדייא לא בתר דחב בעץ הדעת עו"ר. דא
 מקמי דחב הוה משמש לאתתיה חוה ואוליג בנין ותו אי לא הוה ביה
 יצה"ר לא הוה אכיל מעץ הדעת עו"ר והאי דפתי נחש לחוה ולא לאדם חדא
 כמד"ר דנשין דעתן קלה. ותו דאתתא איהי מסטרא דשמאל כמה דנחש
 איהו מסטרא דשמאל ואחכי מין במיניה לא מיין ואתדבק סטרא דסטרייה.
 ובתר הכי אחגבר שמאל וחב נמי אדם דאיהו מסטרא דמינא ובתה דחב
 בתיובתא אהדר לאהדבקה בימינא ה"ד כי ימינן ה' פשוטה לקבל שבוס.
 ודא איהו דאמר קב"ה לרוד שב לימיני עד אשית אויבך הדום לרגליך. דמאי
 קאמר שב לימיני הכתיב מלא כל הארץ כבודו וכתיב את השמים ואת הארץ
 אני מלא ולית אתר פנוי מיניה. לא דקאמר ליתבי בתיובתא דאיהו לסטרא
 דימינא דהוי בחסד ובהווא זימנא אשית אויבך הדום לרגליך. ודא איהו
 דאמר דוד כי חסוך גדול עלי דפסטת לי ימינך דאיהו חסד דידך ואתרבי
 וכסי עלי ובהא הללת נפשי משאלו תחתיה. היינו נמי דאמר קרא ימינך ה'
 תרעץ אויב דאויב דאיהו יצה"ר ימינא דקב"ה דאיהו חסד דיתגבר עליה
 ובטיל ליה. ה"ד אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים קורא אני עליהם
 יעמדו ימדו דאיהו אף חרון אף לעולם. ואיהו מסטרא דשמאל דאקריו ידו
 איתיהיב לעלמא למשחת מיניה ארעא לקיימא על ידוי פריה ורביה וימיני
 איהו יצה"ט סטרא דימינא טפחה שמים על ידוי אחקיימו שמיא דכל עובדי
 דאיינון על ידיה אינון לקיימא דשמיא וברווייהו זריכי חד לארעא וחד
 לשמיא היינו דקאמר קורא אני אליהם אינא ט' ואינא יחדיו דהא
 בלא הא לא סגי.

ק"ג בראשית

וכמין ליה לכל האותות וגו' קראו אולוף ין דבבל
 אחיית ותמהיית וגבורין דעבד דברו אתיקא שמא דקב"ה
 ואתתקנו דרגין דביה דאיינון יד חזקה גבורה. המורה איהו ת"ת הגדול איהו
 חסד. דעל ידא דקבילו ישראל אורייתא אחתקן עלמא. ה"ד אשר עשה משה

כמ"ד ועשה את צרניה. עכ"ד לפני כל ישראל דחבר לומיח לעינהו כמ"ד
 רש"י ז"ל ודא היה בחר לעבדו ית עגלא דבגי"ד תבר לומיח. השתא אהדר
 ועלמא כמה דסוה בעינא דברא להים את השמים ואת הארץ. דהארץ היתה
 תהו ובהו דכל מאי דאיחקו בקבלת אורייתא אהדר השתא לתהו ובהו כמה
 דהוה בקדמיתא ובגי"כ נמי וחושך ע"פ תהום דעלמא אחשיך אנפי דברייתא
 ונתנהו מימיהו ה"ד תהום. דכל דא גרים חובה דחאבו בעגלא. כמה דכתיב
 וציוס פקדי ופקדתי עליהם חטאתם. ואמרי רבן דאין לך כל פקידה ופקידה
 שאין בה מעון העגל. ודא גרים דשני דקשרי מלאכי השרת לכל אחד
 מישראל כד קבילו אורייתא דאינון רוח להים מרחפת פריסא ע"פ אמם אינון
 וישראל דקבילו אורייתא דאמתילא למים בחר דחבו נטלי להו מינייהו.
 ואמרי בשעת דעמיד קב"ה להחזירן להם ה"ד ופדויי ה' ישובון ובאו ציון
 וצריכה שמתח פולם על ראשם שמהה שמעולם על ראשם. ה"ד ויאמר
 להים יהי אור ויהי אור דאינון תרין כתרין עתיד למהוי להו לעתיד לבא
 והשתא אבנינו ומשה נטיל להו ה"ד וירא להים את האור כי טוב. דאורות
 לין נטיל להו משה דאתמר ביה ותרע אותו כי טוב. ולגבי ישראל דחאבו
 אחר ויבדל להים בין האור ובין החושך דא היה אור דכתרים דאמרן
 ועליהו אתמר שגנוז לדקיקים לעת"ל. ובדישא ויקרא להים לאור דאינון
 אור דכתרים יום היה יומא דמת"ת אי נמי יומא דאמרי נעשה ונשמע.
 ובחר דחאבו ואהדר עלמא למהוי ליליא קרא הכי לחושך דאחטטיל מינייהו
 אור דכתרים ולעת"ל ויהי אור ויהי בוקר דאיהו אור.

ות ש' דהני תרין כתרין חד בנגד נעשה וחד כנגד נשמע דאינון תרי תורות
 לקבל תורה דבכתב אמרי נעשה ולקבל אורייתא דבע"פ אמרי
 נשמע דהא לא כתיבא לא בר נש שמע לה מרביה. וההוא מינאה דאת"ל
 לרבה דקדמיתו פומיכו לאודנייכו ברישא הו"ל למשמע וכו' אמר דאיהו לא
 הו"ל לאורייתא דבע"פ ובגי"ד אחקשי בהאי מילתא אבל אכן דמהימנין
 דאורייתא דבע"פ לידן ליכא תוהא היכי אמרי נעשה ברישא. דאין אמרי
 נעשה לקבל אורייתא דבכתב ונשמע לקבל אורייתא דבעל פה ובגי"כ זכו
 לתרין כתרין דבהאי דקבילו אורייתא עבדי כתר לקב"ה וכתר לשכינתיה
 דאמינון אורות דקבילו מלעילא קוב"הו קבילו מינייהו ישראל תרין אורות.
 דכד אתי אור לסמירן ולפרטופין דלעילא אתי נמי לקבלייהו לישראל דלחתא.
 דהא היה טעמא דלא אכתיב אור בצראשית לא לבתר חמנין אתון דאינון
 חוספן פ' דאינון לקבל אורייתא דבע"פ (מג"פ חוספן ע"ד) ובתרייהו כתיב
 יהי אור ויהי אור דהני תרין אור אינון למאן דקבול עליה אורייתא דבכתב
 ואורייתא דבע"פ. וחו ימא דהאי נעשה ונשמע חד לקבל סקודין דאורייתא
 דאית זכו פשיה ולקבלייהו אמרי נעשה. וחד לקבל רזין דאורייתא דאינון

בעו שמיצה לקבלה לתו מגבירא רבא מהימנא ובעו למסבד להו ובעו הכס
 ומצין ועלייהו אמרי נשמע כמ"ד שמע כלומר הבן ואמרין נמי בתלמודין
 לא שמיעא לי כלומר לא כבירא לי. ובג"ד קשרי להו חרין כתרין דפקודין
 דאכתבו בהדיא באורייתא הינון תורת הבריהא ובג"ד לוחת כתיב ספר
 דלחת בא"ת ב"ש אינו כסא דאחנטילו מכסא הכבוד כמ"ד ריב"ה ז"ל בפ'
 תשא (וכ"כ בספר הלכות פ' יתרו בפסוק אנכי) דדא אינו עלמא דבריהא
 דמתמן אתיהיבא אורייתא וע"ד בפ' עקב כתיב ויכתוב על הלוחות במכתב
 וגו' כמכתב אינו בחושבן א"ת כס"א. וכתיב נמי כתובים באצבע אלהים
 אהים כחושבן הכסא. ורוץ דברו אינו לקבל אורייתא דאלינות. ועל דא
 נפלי תרין כתרין חד כתר דבריהא וחד כתר דאלינות. דא אינו דאמרין
 בשבת דקשרי להו מלה"ש תרין כתרין קשרי דיקא דבהא אחקשרו עלמין
 כחדא עלמא דבריהא ועלמא דאלינות. וכד חבו אחנטילו מיניהו הני תרין
 כתרין דאפילו אורייתא דבריהא לא יכלי למינדע לה על צוריה בר משה
 דזכה ונטיל להני אורות דאינון כתרין וזכי למנדע לה על צוריה אורייתא
 דאלינות ואורייתא דבריהא. ובג"ד כד תבר משה ית לוחיא הסכים קב"ה
 על ידה ואמ"ל אשר שברת יישר כרך ששברת דהא אתוסף מולא דיליה
 דנטיל הני כתרין. ודא אינו דסמך אורייתא סיפא לרישא וקאמר ולכל היר
 החזקה דנטל משה לוחיא בידיה. ולכל המורא הגדול אשר עשה משה דתבר
 לוחיא תא חזי מאי מליק מהא דלעיני כל ישרא בראשית בקדמיתא. לכולהו
 הוו תרין כתרין דאתרמיוו בבית דבראשית דאיהו רברבא דאורייתא על הכתר
 דאיהו רוא דבית רברבא דבראשית כמ"ד רשב"י ז"ל צוהרא דיליה הינו דסמך
 ליה ברא דאיהו כתר דבריהא ובית דבראשית אינו כתר דאלינות דאיהו
 ראשית והני תרין כתרין הוו לעיני כל ישראל. אימתי כד ברא אהים את
 השמים ואת הארץ דאיהו זימנא דאתיהיבת אורייתא. דברא אינו ליגנא
 דבריהא דאיהו נקיבה וקריעה והכי הוה בההוא זימנא דבקע קב"ה הקיפין
 ונחית לתתא וארעא נמי אתבזעת כמ"ד ארץ רעשה. ובתת הכי דהארץ
 היתה תהו ובהו וחבזו ישרא. כדן אמר קב"ה יהי אור ויהי אור דהני תרין
 כתרין דאינון חרין אורות. יסב להו משה ר"מ ה"ד וירא אהים את האור
 כי טוב ההוא דאתמר ביה וחרא אותו כי טוב. ובג"ד דכד אור זימנא
 תלייתה דתלת אור אינון חושבן כתר ובההוא זימנא ויבדל אהים בין האור
 דאבדיל קב"ה בין משה לישרא דאתחשך אנפיהו ומשה כתיב ביה כי קרן
 אור פני משה. ולעתיד לבא ויקרא אהים לאור יום. ויימא לכנישתא דישאל
 קומי אורי כי בא אורך. ומאן אינו דא אינו כבוד ה' דעלך זרם בקדמיתא.
 וכדאמרין בשבת דעתיד קב"ה לחזויהו להם שנאמר ומדוי ה' ישובו ושמחת
 עולם על ראשם שמתה שמעולם על ראשם. ועל דא ישראל ר"ת יחזיר

ש'מחת ר'בוי א'ור ל'הס .

ק"ה בראשית

ר'ת'צ'היות ר'יב א'הים ש'ופטי י'כראל ת'סים .
 לה'ה'ז'לה המשכטים אשר השים לפניהם ודרשי רבנן
 לפניהם ולא לפני גוים . ומאי טעמא בגין דאינהו מקבלי שוחדא ותו לא
 יכלי למידן דין אמת כמ"ד כי השומד יעור עיני חכמים . דא איהו דסמך
 ליה לפני כל ישראל . ד'שרא אית להו עיינין בגין דאחמר להו שוחדא . ותו
 טעמא דדינא עליה אתקיים עלמא כמה דתן על ג' דברים העולם קיים
 על הדין ועל האמת ועל השלום ועל דא אמרי רבנן כל הון דין אמת לאמתו
 נפשה שוחף להקב"ה במעשה בראשית . ואומין דעלמא לא ידעין למידן
 קשוט ד'סמכי אדינא דמלכותא ולא אדינא דאורייתא . היינו דסמך ליה ברא
 אלהים את ס"ת אמת . דבגין דדייני דין אמת אהכי אשתתפו בהדי קב"ה
 בצריאת עלמא . ושותפותא דידהו כתיבת אמת דאכתיבא בס"ת ברא לאהי
 אתה דקב"ה אתחיל ברישא ואינהו מסיימי בסיפא ועל דא אתרמיזו בס"ת .
 ותו טעמא דאומין דעלמא משפעי בשמא דמלתא דידהו וע"ד אשרי רבנן
 לאשתתפא בהדיהו דילמא יחבע מיניה לאשתבועי בשמא דאהי אחרים .
 ואין אמרי' דלף שיירות היו לו לינאי המלך וכולם נחרצו בשביל שזופת
 אמת . היינו דסמך ליה והארץ היתה תהו ובהו . ואי ה"ו אשתבוע בשקרא
 פתיב ובאה אל בית הגנב וכלתו את עליו ואת אבניו וגו' ואמרי רבנן
 דלשרפין ממנו וממשפתו ומכל העולם . ודבר בא לעולם על שזופת שוא
 וכו' ה"ד וחושך ע"פ תהום בהפוכא המות . ותו טעמא דאסיר לפני גוים .
 בגין דכתיב אהים נכב בעדת אל בקרב אהים ישפט . ודא איהו בדייני ישראל
 דשכינתא שרייא בהדיהו . ה"ד ורוח אהים מרחפת ע"פ המים דרוחא
 דקודשא איהי פרישא על אינון דעסקין באורייתא דאתחילא למיא . ותו טעמא
 דאינהו לא בעו תלתא דיינין ואי הכי לא סליק דינא לקושטא . אבל ישראל
 דייני בשלתא היינו דכתיב תלתא אור יהי אור ויהי אור וירא אלהים את האור
 וברין אמר כי טוב . ותו עבדי נמי מילתא אחרייתא דמכנפי דייני אחריני
 לאיתנהו במתא כי היכי דלימטינהו שיבא מכשורא . היינו דסמך ליה בסיפא
 דאורייתא לפני כל ישראל . דהכי חקין להו משה בגין דליהוי להו מורא
 גדול . וידחלון מקודשא בריך הוא למידן דינא דקשוט . בעו לרפא בהדיהו
 עיני כל ישראל .

ק"ה בראשית

ברא אלהים . ת"ח כמה טבין מילי דאורייתא וכמה
 מרגלאן יקירין אתגניזו בהו ובכל שעתא דבר נש דאיך
 במילי דאורייתא אסיק מינייהו מרגניתא דליכא מלה דדרשא א"ג מלה
 דאמרי רבנן א"ג מילי דעלמא דלא אתרמיזו באורייתא . ואע"ג דגניזין אינון
 למאן דלא שרח באורייתא אינון גליין למאן דמחפש עלייהו ועסיק בה לבמא
 דקב"ה

ספר דברים פרק כ"ג

דקב"ה ודפיק אפתחה למינע אורחא וכל מולי דאורייתא אינו תריץ
 באורח מיסור למאן דאזיל באורחא דחלתא דקב"ה דבג"ד קב"ה מסייע
 ליה וגלי ליה כל אינון מלין דקשיין באורייתא וזכי לכונא בה מלין דקשוט
 על בוריין מיין ללין מיין והוי כהה שאלו פוסק ופמציין הה"ד כי
 ישרים דרכי ה' לדיקים ילכו גם ופושעים יכשלו גם. קרא אונת למאן
 דפסיק באורייתא והוי בה מלין דקשיין וקיימי קמיה כפולא דנא יחשוב
 במחשבתיה דבקושטא אינון קשיין כי לא דבר רק הוא דאי רק הוא מכס
 מעובדין דלא כשרן דאינון גרמי לבר נש דלא יכל למיחל לעומקא דאורייתא
 ועל דא קאמ"ל כי ישרים דרכי ה' דאורייתא דאיהי אורחוי דקב"ה מילין
 דיה אינון תריץ ולית בהו קשייא דהא לדיקים ילכו גם כמאן דאזיל באורחא
 ברירא דנית קמיה מידי לקבליה ומאן דאהקשי בהו ואחכשל דא הוות ליה
 בגין דאיהו כושע הה"ד ופושעים יכשלו גם דבגין דלאו זכאה הוא קב"ה
 סתים מיניה שביין דאורייתא ובעי בההוא זימנא למיהדר בתיובתא ולא תוודאה
 ולימא אני הוא שהרעותי את משמי וקפחתי את פרנסתי דאורייתא איהי
 פרנסה דבר נש ומינה אתון כמ"ד כי היא תיך ואורך ימך ואיהי כולה שמהן
 דקב"ה ומאן דעובדי לא כשרן לא אחמוי למיקס בה דחובוי אינון מהמקי
 ליה דלא ידע לאגחא בה קרבא הה"ד כי אם עונותיכם מדבילים ביניכם
 לבין אלהיכם ובעי למבכי על חובין דחב ועל דא כתיב צרות ותשאן קולן
 ותבכינה ותשנה כתיב חסר א' לרמזא דאי חסר אלף דאיהו אולפנא וכדון
 הוי ותשנה לישנא דחובא כמ"ד לא תהיה לו כנושה בהדיא שעתא בעי
 לארמא קליה ותשאן קולן ותבכינה ובהא זכיה אתפרשו קליפין דסט"א
 מיניה ואתגלייא ליה אורייתא. וחו רמיז ותשנה חסר דמשתמע לישנא דטובה
 דבמידי דלא אתבאר ליה ליהוי טובה דתני והדר תני ותו קולן דבעי לארמא
 קליה כי היכי דלידכר מאי דיליקי כמ"ד ליה שמואל לרב יסודא שיננא פתח
 פומך קרי פתח פימך תני. ותו בעי לביכי כמה דאמרן הה"ד ותבכינה
 עוד. הה"ד גם בלא דעז נפש לא טוב דמילתא דאורייתא דאת חזי דאיהי
 בלא דעת דלא ידעת לה תינדע דנפש דיקך לא טוב ובג"כ בעי לאתפסקא
 באורייתא דאיהי מכפרא על חובוי ולא הדרת נפשיה בגווייה הה"ד תורת ה'
 תמימה משיבת נפש ואי חסדיה עליה קב"ה דחו לא הדר למיחב חובין
 קדמאי ביה זימנא איהו זכי למינדע אורייתא הה"ד ערות ה' נחמה מתכמת
 פתי. ובההוא זימנא תוי פקודי ה' ישרים דאינון תריץ ולית בהו קשייא
 ואינון משמחי לב. ואי עבדי פקודין בהדי תיובתא זכי בזו לאנהרא ליה
 עמיקין דבה כמה דאשכחן באבמי בחיה דרבי אבהו דשהי לאבוי כד הוה
 מתגמס וקטו כסא עד דליתער אבהו אסתיעא מילתא דרש מומור לאסוף
 וגו' דבהאי פקודא דעבד כבוד או"ח הו"ל סיעתא למדרש מידי דהוה מיקשי
 ליה

למה הו' מלות ה' ברה מאירת עינים. ואי הו' ל' דלתא דקב"ה יתקיימו
בגוים מילי דאורייתא הו' ד' יראת ה' טהורה עומדת לעד ובדין לינדע דמשפטי
ה' אמת זקו יחדיו ולא קשיין אהדדי.

ת"ש דמאחפורתא חדא דבריש אורייתא אן ילפינן כמה מילין. דהא
כתיב בראשית ברא אלהים ואית לאתפרא כיון דקב"ה שמא דליה
אלהים אחאי קרינאו לדייני פלמא אלהים כמה דכתיב אלהים לא תקלל
ותרגומיה דיינא לא תקיל והיכי קרי לעבדא בשמא דרבוניה אלא דאית בה
כמה טעמי. חדא לאולפא לן אורחא דענוה דהא קב"ה אמר בללמנו כדמוחנו
וקאמר נפשה לאולפא אורחא דענוה כמ"ד רבנן. ובגין דחביבא הא מילתא
קמי קב"ה בגי' ד קרייה לדיין אלהים וכביכול שויה לדיינא יקר בשמא
דידיה. ועל דא מאן דבעי לאקיל לדיין ולאחבאה עליה דהא דהאי לא אקיל
ליה אלא מסטרא דגאותיה דסבר דאיהו חשיב מיניה על דא קרי ליה קרא
אלהים. בשמיה דקב"ה ובגין דא לא תתבאי עליה וקיל ליה דהא אנא
קריה לשמיה אלהים בשמא דידי. גוונא חיינא בגין דכל הדן דין אמת
לאמחו אטעביד שותפא לקב"ה במפשה בראשית כמה דאמרי רבנן בגי' ד
קרייה אלהים דאיהו בהדיה שותף ואחזוי למקרי ליה אל ברא אלהים את
השמים וגו' תליתאה בגין דשכינתא שרייא בהדיהו דדייני כמה דכתיב
אלהים נבב בעדת אל בגי' ד קרי ליה אלהים דאיהו מרכבתא לשכינה.
רביעאה דדיינא בעי למיהוי תקיפא כפטיס יפונן סלע לחברא רישיהו
דחייבי ובגי' כ' אחקרי אלהים דשמיה אסיד עליה דאיהו תקיף ובעל
היכולת חמיסאה כמה דחנין רבי עקיבא אומר אין מרחמין בדין דבאתר
דינא שרייא לא יכיל דיינא למיחס עליה דבר נש דאיהו מסכנא לזנאה ליה
בדינא ובעי לדיינא למיזל באורחא דקב"ה דכד ברא עלמא אנהיג ליה במדת
דינא דאפ"ג דקב"ה כד חזי דלא אלקיים עלמא בדינא שתיף בהדיה מדת
הרחמים הא מילתא קב"ה לחודיה אנהיג בה ולא יתבה לדייני דעלמא
דאיון בעו למיהוי לבבי חייבא דינא לחודיה דאי מרחמי עליה עליהו כתיב
ורחמי רשעים אכזרי ובגי' ד קרי להו אלהים לאולפא לון דבעו לאתנהבא
בדינא לגמרי ולא ליהו מרחמין כלל דא איהו דסמיך לעיני כל ישראל אינון
דיינן דבהון כי היכי דליהוי להו מורא גדול בעו לאתנהבא בהדי בעי
דיינן כמה דאתנהיג קב"ה בעובדא דבראשית דאתברי בדינא לחודיה הו' ד'
בראשית ברא אלהים. ואי לא עבדי הכי הארץ היתה תהו ובהו וחושך וגו'
ולא אתחזי הא מילתא לשפתא דינא ברחמי אלא לקב"ה בלחודיה הו' ד'
ורוח אלהים מרחפת על פני המים דקב"ה לחודיה שתיף מויה בהדי אשא.
ולא אתהיבבת הא מילתא לבני נשא דנאי דפקיד למעבד פשרה דא איהו
באתר דנברי דאחו לדינא אתרעו ברעותיהו למיעבד פשרה ולמיעבד אמת

דינא דאי תצעי דינא צעי דינא לאכפא אחוון דפסרה לשרפא למיבוי אשא
 הקיפא ולאוקדינהו למיבייח בשלהובי דינא. ועל דא סמיך לקרא דאלהים
 לא תקבל פקודא דלקמיה אם חבול תחבול שלמת רעך עד צא הסמט
 תשיבנו לו כי היא כסותו לבדה היא שמלתו לעורו צמה ישכב והיה כי
 יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני. דתחבול יתירא מדריש דאפילו שלא ברשות
 שליחא דבי דינא שקיל מיניה ללוא משכונא בעל כרתיא וצפי לאהרר ליה.
 ואי בעל חוב גופיה לא יכיל למשקל בע"כ. ותו כתיב כי היא כסותו לבדה.
 ואנן נדרוש כסותו צפי לאהרר' ליה. אבל אי הויה כסותה דאתתיה לא
 מקייב לאהדורי כמה דכתב הרמב"ם ז"ל (ס"פ א' מה' מלוא) דמלוא דאתתא
 לאתפרעא דלא צעי לוא דאיהו באתר רחיק. ותקפא איחתא מידי לאתנא
 מיניה צ"ד מסקי ליה מינה ויהבי לב"ח דאפי' הוה חמון בעל לית ליה רשותא
 למיזן אתתיה וצוהי עד דליפרע לב"ח. ח"ח כמה תקיף חילא דדינא דשליחא
 דצ"ד שקיל משכונא בע"כ ללוא. ואו צ"ח צפי דלתיב ליה מדעתיה. ותו
 דצ"ח גופיה לא מצי למשקל מאכא דאתתא. ואו שליחא דצ"ד שקליה לגמרי
 ולא מהדר ליה. השתא לוא סבור דדינא אית ליה למילט א"כ לאקולי דדינא
 דעביד בדהי מאי דלא מצי ב"ח למעבד אסבי קאמ"ל אלהים לא תקבל דאנא
 לא יהיבנא ליה רשותא למרחם בדינא. ותו נימא למאי דסמך אלהים לא
 חקלל למאי דקאמר והיה כי יצעק אי ושמעתי כי חנון אני. דבגין דקאמנא
 כי יצעק ואנן קי"ל דאסיר לממסר דינא על חזריה אלא היכא דליכא דינא
 בארעא. אהא קאמר דהאי ושמעתי איהו באתר דליכא דינא. דאי אפיא
 דיינא דאיהו אלהים לא תקבל ותימסר לחברך לקצ"ה. ותו נימא דה"ק ושמעתי
 כי חנון אני והאי איהו באתר דליכא דינא. ועכ"ד לדינא דיהיב רשותא
 לשליח צ"ד למיסב משכונא דרך לא תימא דהי הכי לית לי דינא למקבל על
 האי דינא ואנא מקילנא ליה אלא אלהים לא תקלל. ותו נימא האי דקרי
 לדיון אלהים ולא קאמר שופט לא תקבל למימר דהי דאין דינא דקסוט דאיהו
 שותף לאלהים כדאמרן בהא פקירנא לך דלא תקיל ליה דהי לא דאין דינא
 דקסוט לאו עושה מעשה עמך הוא ושרי למלטיה כגוונא דנשיא דכתיב
 ונשיא בעמך לא תאור ורשי לה בעושה מעשה עמך. ומפקי לה הכי דלא
 הו"ל למכתב בעמך אלא ונשיא לא תאור. ולא תימא דאתתא לא שמעין
 דאפי"ג דנשיא איהו בעמך ולא באומות דלגבי דידהו לא אתקרי נשיא ודחל
 שכ"ד לא תאור. דהי הכי הו"ל למכתב ונשיא עמך לא תאור. אלא דאשת
 לאשמעין בעושה מעשה עמך.

ודשתא נימא דהא חדיפא דנשיא קיים לדיון דאיהו רבא מיניה כדאמר'
 בסוף הוריות. ואי הכי דפקיד דלא למיקל דינא כ"ס וק"ו נשיא
 ומאי אכטריך למכתבין. אלא דאתתא לאורווי דאפי"ג דאיהו נשיא אי לא
 עבד (יא)

עבד טובדי עמך שרי למלטייה וה' נבדי דיין דאיהו אלהים. ותו אית רמיזא
 בהאי דקרייה אלהים דאין תנן דיני ממונות בשלשה והני תלתא דיני דאינון
 תלתא אלהים אינון בחושבן גרו'ן דכללותא דידהו צפי למהוי להו גרון
 לארמא קלא לאוכתא לחיביא כמה דכתיב קרא בגרון אל תחשוך כשופר
 הרם קולך. ותו בגוגא שביצאה אתקרי אלהים כמה דכתיב לדיק מושל
 יראת אלהים קב"ה גזר ואיהו מצטל. ובגין דאית ליה האי חילא לאנהגא
 עלמא ברעוטיה כמה דאלהים אנהיג עלמא אהכי אתקרי אלהים. ותו באורתא
 דהרשא אתקרי אלהים דאיהו ברא דקב"ה כמ"ד בניס אחס לה' אהיבם דהא
 נבוצא אחיביבא לאינון דעסקי באורייתא. ותנינן במסכתא דעדות האב זוכה
 לבן בני ובכח וקב"ה נמי זכי להו דלייני למהוי להו חילא ותוקפא כמ"ד וקוי
 ה' יחליפו כח. ובגין דיפה כח הבן דחמי ליה כח מכת האב אהכי אתקרי
 האי ברא כאבוי אלהים. ותו גוגא תשיצאה באורתא רזא אתקרי אלהים דהא
 אומר דשמא דאלהים אית ביה ק"ך לירושין ובהו אנהיג עלמא ובהאי דקרי
 לדינא אלהים אשתמע דקב"ה יחיב ליה חד מהני לירושין לאנהגא בהו בני
 נשא לקיימא דינא בשלמא. הה"ד מה אנוס כי תזכרו וגו' ותחסרו מעט
 טאהים. ומאן דלא רייק אתקבי בהאי קרא מאי מעט הא בציר ליה טובא
 ומה לתבן את הבר הא כתיב כי טבוב שמים על הארץ גבהו דרכי מדרכים
 אלא דקרא הכי קאמר ותחסרו חושבן מעט דאיהו קי"ט מחושבן דאלהים
 דלירושין דידיה סלקו ק"ך וכד תחסר מינייהו קי"ט אשתאר חד אלהים. ותו איכא
 טפמא עשיראה דאתקרי אלהים בגין דאיהו צפי למחבב תדיר דינא שרי עליה
 הי לא דאין דינא דקשוט ואיהו אשתפס בגין חייביא דכולהו קטירין ביה דכד
 רישא דעמא אשתקן כולי עמא אשתקן. ואי איהו חב גופא בתר רישא גריר
 דהכי אורתא דעלמא דאי חזו לחבר דעבד איסורא זוטא עבד ע"ה איסורא
 רבא. וחובא דכולי עמא ביה בגין דאיהו לא מעלי. ומדת דינא דקב"ה מיניה
 אשתלח כמ"ד וממקדשי תחלו. ודרכי רבנן אל תקרי ממקדשי אלא ממקודשי.
 דאינון דיני דמיני תדיר לבני קב"ה דהא קב"ה יתיב בהדיהו תדיר כמ"ד
 אלהים נצב בעדת אל. דבגין דכד נפקא מדת דינא מינייהו אשתלח דאיהו
 תשיני למאן דקריב לה. ועל דא קאמר רב ברעוטי נפשי לקטלא נפיק.
 היינו דאמר דוד מלכא מזמור לחסף אלהים נצב בעדת אל דאיהו באתר
 דלייני אשתכח. ועל דא בקרב אלהים ישפוט דבגווייהו דלייני עביד דינא
 בגין דאינון קריבין ליה. ואמר להו עד מתי תשפטו עול. בתר דאתון
 חזיתון דמיניכו אשתלח שורעוטיה. אמאי עד השתא תעויתון דינא ולא
 תהדרו מחובא דא. שפטו דל ויתוס וגו' ובדא אשתגבר דינא מינייהו. ותו
 קאמר לא ידעו ולא יבינו וגו' ימוטו כל מוסדי ארץ. דהא כד דאין דינא
 דקשוט אשתביד שותף לקב"ה בעובדין דבראשית וכד לא דלייני בקשוט אשתבטלא

והוא אכתי לא ידעיתו דאני אמרתי אלהים אתם

דקרינא לכו אלהים לאתפרא לכו כל הני אתפרותי דאמרן ותו אתקריאו
 אלהים בגין דאית בהו חילא דאתי מקב"ה ועל דא אקרו בני פלגין דהיוון
 בגין לקב"ה דאתי להו חילא דאב. והשתא דכל הני אתפרותי לא אתפרחון
 בהו אחכי אכן כחדס תמותון וכחד השרים תפולו דכמה דאפרי קב"ה
 שולטנותא דהיוון שרים דעבד בצלמא דהיוון מנהיגי עלמא ולוימנין כד נפלה
 חדא מחיוון אומין נפיל שר דידה ברישא כמ"ד יפקוד ה' על צבא המרום
 במרום ועל מלכי האדמה באדמה. ה"ג כד אתי דינא אחיל צרו וכו' אל
 כחד השרים. האי הוא דסיים קומה אלהים שפטה הארץ דבגין הני דיני
 אתפרא מדת דינא בצלמא ומאי דהוות מתכפיית מקמי הכי בגין דקב"ה
 שתף בהדה אורחא דרמני. השתא הוייא לה קימה לאתגברא על רחמי.
 ובג"כ קאמר קומה אלהים דהא הני דיני אהדרו לעלמא למהוי
 כקדמיתא לאתנהבא בדינא כיומא קדמאה דעלמא וכיומא דריש שתא דאתגבר
 ביה דינא ואתמר ביה ויצאו בני האלהים להתיבב על ה' והא אוקמוה בגוונא
 אחרינא אבל נימא ביה גוונא אחרא דבההוא יומא דריש שתא אתו בני
 האלהים דהיוון מדת דינא לאתגברא ולמהוי להו קימה על ה' דהיוון אתגברו
 וסלקי לעילא לפילא מאורחא דרמני דאיהו הויה ודא איהו מורא גדול
 דעבד משה לעיני כל ישראל דהיוון דיני עמא ואמר להו חו דאי לא הויה
 לכו יד חזקה לאתהקפא למעבד דינא בחייבייא ולמידן דינא דקשוט תיהוו
 גרמי לאתפרא דינא לאתדנא עלמא כמה דהוה בקדמיתא בראשית ברא
 אלהים דאתנהיב בדינא וגרמי לארעא למהוי תכו ובהו וחוסך. ותו בעי
 דתגדעון דרוח אלהים דאיהי מדת דינא מרחפת על פני המים איהי פריסא
 על חיוון דעסקי באורייתא דאתקרייא מים בגין דהיוון קריבין לאלהים ושלים
 בהו דינא בקדמיתא ואי תימרו שביאות מי יבין דאפ"ב דאן בעינן למידן
 דינא דקשוט. אורחיה דבר נש דוימנין דטעי ואשתלי אהא סיים ויאמר אלהים
 יהי אור דקב"ה יהוי מאיר פינכון למידן דינא דקשוט והוי לכו נהורא. ואיכא
 למדרש דדא איהו דנעשה שותף לקב"ה במ"ב. דכמה דהתם הוה חשוכא
 והדר אתי נהורא ויאמר אלהים יהי אור. ה"ג בהאי דינא מקמי דהיוון דינא
 הוה חשוכא דלא אתידע ברירו דמלה. וע"י דהאי דינא אנהיר לפיינין
 ואתעביד נהורא.

פ' תרומה

ק"ו **בראשית** בית רבבא וסמוך ליה לעיני כל ישראל. בגין דאיכא
 תרי ראשית כמ"ד בפרשתא דסופטים ראשית דגן
 תירוסך

תירושך וינהיך וראשית גז לאכך תתן לו כי בוצעוהו ה' אלהיך מכל שבטך
 לעמוד לשרת בשם ה' הוא ובניו כל הימים. והני תרין ראשית דאינון תרומה
 גדולה וראשית הגז יחבינן להו לכהן דאיהו עיני כל ישראל דמאיר עיניהון
 באורייתא כמ"ד יורו עשפטין לעקב ותורתך לישראל ואהכי בראשית בית
 ראשית דאינון תרומה גדולה וראשית הגז. וע"ד בית רבבא דרמיזא
 לתרומה גדולה דאיהי חרי מפאה דתרומת עשר איהי ללוי ואיהי חד
 מעשר ואי משכחת חד דאתלוץ פלייחו דכהני ואמר דבמנוח דסקלי מישראל
 הארץ היתה תהו ובהו לרייח וריקנייא כמה דאלפיג קרח ואמר דלא אשאירו
 לישראל מידי כעובדא דאתתא דזבנא ארעא אתא אהרן ושקיל תרומה אתא
 לני ושקיל מעשר. זבינתה ושקלה עאנין בחליפין אתא אהרן ושקיל ראשית
 הגז וכסא לחד מעאנא אתא אהרן שקיל זרוע ולחיים וגו' דבהא ליכנוחא
 הוה קרח מתלוץ תנדע דסופיה דתכלפ יתיה ארעא והו"ל חושך פ"פ תהום
 לנחית לתהומא דאיהו גיהנם שוחה פמוקה כמה דחזינא בקרח ודעמיה
 ואהכי פקיד קרא למיהב הני לכהני בגין דאינון מקיימי בקורבנין דמקרבני
 שמיא ארעא ה"ד ברא אלהים את השמים וגו' והשתא דלא אית קרבנין
 וכסא דמקרבנין רוח אלהים מרחפת פ"פ המים דאיהו אורייתא דמאן דעסיק
 בה באלו הקריב קרבנין כמ"ד ר. ובגין דשיעורא דתרומה וראשית הגז
 אחד מששים כמ"ד רש"י ז"ל בפ' דשופטים אהכי ר"ת לעיני כל ישראל
 סיקל לחושבן שתין דהכי שיפורה דתרין ראשית דאמרן. ובגין דעין יפה
 אחד מארבעים ס"ת לעיני כל חושבן ארבעים. ובגין דבינונית אחד מחמשים
 אהכי ר"ת לעיני כל חושבן חמשים. והני שיפורי אחרמיזו טפי בריש פרשתא
 דתרגומה ה"ד דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה היבת לי יתירה לרמוזא
 דאיהו חושבן ארבעים ומינייהו ליסקול תרומה דאיהי הרמת חד מארבעין
 דאיהו מדה דעין יפה. אי נמי מאת כל דיסבון חולקא מאת כל דאיהו חושבן
 חמשין ודא איהו מדה בינונית. איש נוטריקון א' יש א"כ שי דאיהי מנחה
 לה'. דתחויייהו אקרון איש אשר ידבנו לבו ויקחו את תרומתי דהא תרומה
 תיהו דילי דליעבדו מינה קורבנין דאית בהו חולקא לקב"ה. ודתר הכי
 רמזא אמדה דעין רעה קאמר וזאת התרומה אשר תקחו מאתם היבת
 אשר יתירה דבהא אחרמיזו בר"ת אשר א' אחד ש' שים ר' רעה ואהכי לא קרי
 ליה תרומתי אלא תרומה דאיהי הרמה דתסבון מינייהו דחזייה לזהב וכסף
 ונחשת וגו' דאינון מילי דלא אית בהו חולקא למזבח חולקא דאזיל לקב"ה
 דקב"ה לא אחרעי למיכל מקורבנא דרע עין כמה דחזינן בגין קין דכתיב ואל
 קין ואל מנחתו לא שעה בגין דאיתתי מידי דלא חזי למיכל דאיהו רע עין
 כמ"ד רשב"י ז"ל בזהררא דיליה. ובגין דבני קין כתיב ויבא קין מפרי
 האדמה ואמר רבנן זרע פשתן הביא דביה רמיז דאיהו רע עין דפשתן נוט'

פ' ש' ת' נ'. דמידי דאשתייר גביה דלא אכטרין ליה איהו אייתי. וגבי חבל
 כתיב גם הוא גם רבויא איהו סימן דעין יפה. ותא חזי דאפי"ג דאיהו
 עין רפה פקידו רבנן לקבולי מיניה ולא חיישי דליתיב עין רפה ככתן דשקיל
 מיניה וליתוק בגין דקי"ל לרבנן דחד בששים בטל והאי גברא דאיהו פין
 רע חד מששים לבני ידידה נמי בטל ולית ליה חשיבותא גביה ולא יתיב
 פינא בישא בהאי שיעורא זוטרא דאיהו חד משתין דא איהו דרמיז קרא
 לפיני כל ישראל דאינון עין יפה ובימונית ופין רפה כולוהו בשו למיהב
 ראשית דאינהו ראשית תרומה וראשית הגז כל חד לפוס שיעוריה ולא תימא
 דפין רפה לא בעי למיתב דהא ברא אלהים את השמים ואת הארץ. ובגין
 תרומות מתקיימי דאי לאו דיהיב הגי ראשית עלמא לא אתקייס והארץ
 היתה חשו ובהו דלייא וריקניא דלא אחי מיטרא ולא נפיק עיבורא וכדתימא
 בפרק שני דשבת בעון בטול תרומות ומעשרות שמים נפגרים מלהוריד טל
 ומטר והיוקר הוה והשכר אבד ובני אדם רגין אחר פרנסתם ואין מגיעין
 שנאמר ליה גם חוס וגו' ותו דאפי"ג עין רפה תרומה מיהב יתיב בגין
 דאיהי בעון מיתה ומזהר זהירי ברא עמי הארץ הה"ד וחושך ע"פ תהום
 בהפוכא המות. ואי יהיב האי ראשית דקין ורוח אלהים מרפפת ע"פ המים
 דחתו בשמיא לעלמא וכדן ויאמר אלהים יהי אור. וחו והארץ היתה תהום
 ובהו דלייא וריקנייא לבני מסכני דלא בעו למיתב להו אפי"ג אחר משתין
 דאיהו עין רפה דא גרים ליה וחושך ע"פ תהום בהפוכא המות בגין דלא
 עבד דקה דכתיב בה ולקה תליל ממות. ובג"ד מית והו"ל חושך בהנפוחיה
 ובתר הכי אחי ממונא ידידה לגברא דאיהו אורחיה דרחים ויהיב למסכני
 ודא איהו ורוח אלהים דאיהו שפשא דיהיב ומשפע קב"ה לבני נשא מרפפת
 ע"פ המים פרישא אמאן דרחים לעניא וגמיל חסד בהדיה דהאי חסד איהו
 מים דהכי אורחיה דקב"ה דפביד עם בר נש מדה לקבל מדה כמ"ד קמא
 דמאן דאית ליה בגין וסני לחד מינייהו ולא בעי להנטיי ליה מנכסין ידידה
 האי מאן דסני ליה איהו ירית ליה זה"ל איהו לא יהיב למסכני וסני למאן
 דיהיב להו האי גברא דחן על מסכני איהו ירית האי ממונא והדה יהיב
 להו למסכני ואתהדר ממונא למאן דאתחזי למיתב ליה הה"ד מרבס הונסה
 בנסך ותרבית דא איהו בעני דלית ליה ממונא והאי גברא לא בעי למיתב
 ליה על מגן ויהיב ליה בנסך ותרבית. קב"ה גלגל עליה דהאי ממונא
 דליתי לידי גברא דאיהו חונו דליס והאי גברא ליהוי סלומא לגברא דאיהו
 חונו דליס ויקבץ ליה האי ממונא דאתרבי בנסך ועל דא באתוון דאב"ד
 מס פתוחה איהי סמיכה לנן דהאי גברא דאית ליה ממונא בעי דליהוי
 סטריה פתיח לנן דאיהו נופל ואי עביד הכי דסמיך לעני דאיהו נופל כדן
 הוי נון פשוטה דקב"ה יהיב ליה אורכא דחיין. ואי סתים פתחיה ואתקרי

סוף ג'הו סין ד'הו סני. והאי פ' ד'כיל להאי ממונא מאן אירו דא דרי
 כמ"ד יבין רשע ודוק לבש. וכד תסתכל באתון דמזון תשכח דאינון אהון
 דמס נון דסמיכי אהדדי ופ"ל ואו ביניכו. דואו איהו סימנא דחי דאירו
 עאל בנו גברא דיהיב ממוניה למסכנא וסמיך ליה. ועל דא ואו קדים לבון
 נמימר קב"ה מניה ליה בגין דליסמוך לפני דנפיל ואיהו אקדים ליה ממונא
 וחיון. הס"ד דק דק תרדוף למשן תחיה דאיהו חי לפתיד נמי. וירשת
 את הארץ ולא קאמר תירש. אלא דממונא דאיהו ירותא איהו קדים למיתי
 מקמי דיהיב דקה. וע"ד קאמר וירשת. דאיהו אתי ליה בירותא ממאן
 דאיהו עס הארץ דעביד גרמיה כארץ דלית בה זרעא.

ות"ש מאי דאמר רבינו האר"י ז"ל דבכל פקודין דבר נש עביד אינון
 אחרשימו במדא את מהני כ"ב אתון דאבג"ד כל פקודא באת חד
 דשיך ליה והאי את נהיר במחיה דההוא גברא בשעתא דעבד האי פקודא
 ובתר הכי אסתלק האי נהורא ועאל לבו אבל אי עביד פקודא דדקה האי
 את דשיך לדקה אתנהיר במחיה כל יומין דהאי שבע דעבד דקה ודא
 איהו ונדקתו עומדת לעד (ס' הליקוטין תהלים ס' קי"ב) הס"ד ורוח
 אלהים מרחפת פ"פ המים דמאן דעביד דקה וחמד דאמתילו למים רוח
 אלהים דאיהו נהורא דיליה פרים על אנפוי ואתנהיר במחיה. ובגין דלא
 תימא דווקא בההוא יומא אהכי כתיב בתר הכי ה' זימנין אור בהאי יומא
 קמא למימר דלבר מהסוד יומא א"ל נהורא ה' זימנין לקבל ה' יומין
 אחריני וכו"ל כל שבע דא נהיר ליה אור.

ק"ז בראשית דרשילים רבנן בנין תרומה דאקרייא ראשית. ואית
 לאתפרא ועאי כולי האי דבניה אתברי פלמא הא
 מדאורייתא חטה אחת פטרת את כל הכרי ומאי שבחא הוא דאתברי
 פלמא בגין הא חטה. אלא דודאי נקטי רבנן תרומה דאיהי ראשית למתנות
 ולדקה דיהיב בר נש מרישא דאיהי חטה דתרומה עד סיפא דאיהו פיתא
 ותבשילא דיהיב בר נש לפניין. וא"כ דתרומה איהי ארמא דבגין הני ארמותי
 דארים בר נש מנכסוי ויהיב לבר נש עניא אתקיים עלמא. האי הוא
 דתנין על ג' דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות
 חסדים על התורה דארים מתורה דיליה ויהיב לאחריני ואוליקי להו. ועל
 העבודה דארים מנכסוהי ויהיב לגבוה לאקרבא קרבנין. ועל גמילות חסדים
 דעביד טיבו עס בני נשא בגופיה וממוניה. ות"ש דבר נש דאיהו אתקרי
 פולם קטן לא אתקיים אלא על תלת אלן על התורה דאי לאו אורייתא
 עביד כמה חובין דאתחייב עליהו מיתה דאין בור ירא חטא. וחו דאורייתא
 איהי מנפרת על חובין כמ"ד זאת תורת המלורע תורת מושיא ש"ר זאת
 תורת העולה העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה. על העבודה אקריב
 קרבן

קרנן ובדמא דההוא קרנן אחחשיב כאלו שפיך דמיה. גמילות חסדים כמה
 דאשכחן בנבוכדנצר חטאך בצדקה פרוק ושוייתך במיתן ענין. וכל דא בגין
 דקב"ה תקיל במתקלא וחזא דמונא דבר נש חביב בגופיה ופסידא דמונא
 כפסידא דנפשא. היינו דמס איחי כפולה חדא פתוחה וחדא סתימה. דמס
 פתיחא דאיכו ממון שקיל כמס סתימא דאיחי מיתה. דא איכו דרמיז בחר
 ברא אלהים וגו' והארץ היתה תהו ובהו וחושך. דאי לאו בני תרומות
 מעשרות ולדקה דיהבי לעניין הארץ היתה תהו וגו' ורוח אלהים הא נשמה
 דאיחי אתקרייא רוח אלהים מרשפת פריסא ואשתארת בגופא דבר נש מככא
 פליה. בגין חסדים דעביד דאנין מים. כמ"ד חטאך בצדקה פרוק. ועל דא
 בחר דעבדו ישראל ית טבלא והתהייבו מיתה ולא אתחזו לאתקיימא בעלמא
 פקיד קב"ה למיסב מינייהו תרומה כמ"ד ויקחו לי תרומה וגו' למעבד
 משכנא וכתיב ושכנתי בתוכם. והכתיב כי השמים ושמי השמים לא יכלכוך.
 אלא דכל דא עבד קב"ה לארמא מנכסייהו לדקה דהאי חיסור תמונא ליהוי
 להו באתר מיתה וליהקיימון בעלמא וע"ד פקיד מאת כל איש אשר ידבנו
 לבו תקחו את תרומתי. דלביה דבר נש ומזליה חזי מאי דאבשי ליה למעבד
 נחקנא ברמיה. ומאן דאיכו חב בלביה והרהר למעבד ולמפנח לעגלא ובעי
 לאתעגשא ע"ד דמחשבת ע"ז חשיבא כמפשה כמ"ד למען פשוט בית ישראל
 בלבס. האי הוא דרמיס לביה ואתגרב בתרומה ומינייה תקחו את תרומתי
 לכפרה עליה. השתא איכא למדרש דבגין דא בחר עגלא כתיב ופשו לי
 מקדש ושכנתי בתוכם. לפוס מאי דכתב מהר"ם אלשיך ז"ל בקרא ונתתי
 משכני בתוכם ולא תגעל נפשי אתכם. דנשמתא איחי חלק אלום מלעילא
 והדיר בעיא לאחדבקה בצורשא. ולמיפק מגופא דבר נש לאחדבקה בשכינתא
 ולאסתלקא לעילא. וכד תזאת דקב"ה אשרי שכינתיה לתתא ושרי פליה
 דבר נש איחי אשתארת בדוכתה ה"ד ושכנתי בתוכם ולא תגעל נפשי
 אתכם. השתא נימא דכר קבילו אורייתא אתוספא להו נשמתא חדתא מאי
 דלא הו"ל מקמי אור יתא אלא נפש דעשיה. ובחר דחאבו בעגלא הא נשמת'
 חדתא דרווחו לה חלק אלהים מלעילא. לא צפת לאשתארת תו בנו גופא
 ובעתת למהדר לשורשא. ע"ד פקיד ופשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. בגין
 דנשמתא תשתאר בגווייהו. ה"ד דק דק תרוף למען תחיה וירשת את
 הארץ דע"י דדוקתא שרייא שכינתא עלך ותחיה ותיהוי לך ארעא ירותא
 דלא תסתלק נשמתא מארעא. דבהא לדקה דאת עביד דק תרוף דאיחי
 שכינתא דאתייא למהוי בהדר וע"ד תחיה וגו'. היינו דכתיב אני בצדק אחזה
 פניך אשבעה בהקיץ תמונתך

ק"ה בראשית ב"ר אשי"ת. אית לך למנדע דקב"ה כל מאי דברא
 עלמא דין ובר נש דבגויה כל דא אנטרין ליה לבררא
 כיוצאין

ניזוין דקדושה דאודריקו בשפתא דמלכין קדשאין גפלי לתתא לבי"ע ונתתי
הני ניזוין דקדושה דאינון הוה להון נהורין לאנהרא ובשפתא דמתבררי
כולהו אחי משיחא וכדין כתיב בלע המות לנח. ועל דא אמרי רבנן דלא
אחברי עלמא אלא בגין ישרא דאחקריאו ראשית מ"ט בגין דאינהו ידעי לבררא
ניזוין דקדושה הה"ד לפיני כל ישרא בראשית ברא אהים את השמים מ"ט
בגין דב"ר אשי"ת דעל ידיהו דישרא ב"ר דאיהו בירורין אכית דאנא עבדנא
בירורין על ידיהו. ועל דא כד הוה עלמא דאיהי ארץ תהו ובהו זרייא
וריקנייא ולית מאן דבריר בה בירורין דהו פ"י עובדין טבין ואחשיך עלמא
מסגיאות קליפין דאקרין תהום איהו המות. כדין רוח אהים מרחפת דאינון
ניזוין דהו מ"ת רפ"ח. היכי אחבררו ע"פ המים אינון זריקין דעסקי
באורייתא דאמתילא למים אינון מבררי במיתה דידהו דקב"ה נטיל זריק
אחד ומקפר על דרא דהכי אורמיה דבורר דבריר אוכלא מגו פסולתא
בדאמרי' בשבת (ד'קל"ח) ופ"ד כד חזא דאחברי פסולתא נטיל מיכלא ולעמיד
לכא דאתברר פסולתא ואשתייר מיפוטא דמיפוטא מהסתא נטיל פסולתא
כמ"ד וברותי מכס המורדים והפושעים ואחייא כהא דאמרינן (תו' ב"ה
י"ד ב') דכד פסולת הוי טובא אורמיה דבורר בריר אוכל מגו פסולת וכד
אוכל רבי ופסולת מופט נטיל פסולת וא"נ הני מת רפ"ח מתבררי ע"פ המים
אינון דמשפלי גרמיייהו כמים ודא איהו כמ"ד רבינו האר"י ז"ל בקרא דפור
נחן לאביונים (ס' הלקוטים תהלים ס' קי"ב) דלא אית חילא לבררא
ולאעלאה מידי מרפ"ח ניזוין דשפלי אלא מאן דעביר גרמיה קמי קב"ה עני ודא
איהו נחן לאביונים דמאן דאיהו פני יהיב ליה חילא לאעלאה להו וכל דא
בחנאה דליהוי איהו יהיב זדקה דאי לא יהיב זדקה כד נחתא נשמתיה
לאעלאה ניזוין דילמא יתאחזון בה קליפין ותשחחר תמן ע"כ וחו נמי
אתכליל בתיבת המים אינון דעבדי חסד וזדקה דאינון נים. הה"ד ויקחו
לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי. דהא איתידע
דבפינגא דמתן תורה אתתקו עלמא ואחבררו ניזוין דקדושה כמ"ד חירות
ממלאך המות חירות משעבוד מלכות. וכד חזבו בעגלא אהדר עלמא למאי
דהוה בקדמיתא ובעי בירורין חדתין ועל דא פקיד להו למיעבד משכנא דעל
ידא דקרבינן יבררון מאי דשייך להו בפקודא דא. ועל דא פקיד למיעבד
זדקה בקדמיתא דאיהו לאפרשא ממונייהו בגין משכנא ומאי משכנא. ובחר
הכי בשאר פקודין נמי יכלי לבררא מאי דאנטריך לבררא. הה"ד ויקחו
לי תרומה לי לשמני דהא ארמא תיהוי להני ניזוין דאינון רפ"ח דאינון שמא
דקב"ה דאיהו הוייה דעסמ"ב כמה דאיתידע דהכי עסמ"ב סלקי לרש"ח. וחו
הני רפ"ח עס שמא דמלכות דאיהי הויה דב"ן סלקי לחישבן ש"ס כמ"ד
במנה דשמע ודא איהו לי לשמני דאיהו ש"ס בדאמרון. ומיהו לא תיכלון

לברר. ניגזין דקדושה על ידא דשאר פיקודין לא במאי לתעבדון זדקה .
היינו דקאמר מאת כל איש אשר ידבנו לבו להיהו נדיב ויהיב זדקה. ע"י
דהאי גברא תקמו את תרומתי דיכול לברר. ולפעלאה מגו קליפין הני שמהן
דקב"ה. וע"ד סייס קרא וזאת התרומה אשר תקמו מאתם זבב ונסף
ונחשת וגו' דאינון תלת עשר גוויין דאלטריבו לעובדה דמסכנא כמ"ד רש"י
ז"ל. בגין דעובדה דעגל פגמי בז"א דאסתלקו מיניה מוחין דבגווייה וע"ד
אלטריך משה לאורדה שפע מי"ג תיקונין דאריך כי היכי דליהדרו מוחין
בז"א זימנא תניינא וע"ד אמר י"ג מדות כמ"ד האר"י ל' (פ' תשא דף פ'
ע"ב) וחו אהידע מאי דאמרי רבנן לא כתמלחה לור לא מתרבנא דירושלם.
וכד התרוקנו מוחין מקדושה לקבלייהו אתמליאת סט"א עד דאתמלו י"ג
תיקונין דאריך דקליפה דבגי"ד כתיב חרור האיש אשר יעשה פסל ומסכה
וגם בסזר בסזרו של עולם דאיהו ח"א דקליפה דשת בהדי סתרו של
עולם דאיהו ח"א דקדושה וע"ד בהאי קרא דארור עד תיבת בסתה אית
י"ג חיבין כמ"ד הרב ז"ל (שס פ' תרומה דע"ז ב') השתא נימא לקבל דא
פקדי לאתויי הני י"ג מילי לברר. י"ג אסתרון ונסורין דעלא גו ח"א דקליפה
וכדן יאי יחודה בקדושה וליסוי ה' אחד ושמו אחד.

פ' תצוה

ק"ט בראשית ברא לאהים את ר"ת אורים ת'ומים דאינון שמה
מפרש דהוה יהיב לחו כהן גדול בחושן דינא בין
כפלה לכפלה . ועל ידא דהאי שמה הוו כהירין מלייהו ואסלימו מולתייהו
לאודעא מאי דשאל בר נש על ידיהו כמה דכתב רש"י ז"ל וכתבא דשמה
דא אתמסר ליה למשה ר"מ מן שמייה מידא דקב"ה ולאוו עובדה דבר נש
ניכא כמה דכתב רמב"ן ז"ל ובג"ד כד אתגניוו בחורבנא לא הוו יכלי בבית
שני למעבד כהאי גוינא אע"ג דהוו ידעי שמה מפרש (עיין נח"ק פ' ז')
הה"ד את השמים דהוו מקמי הני בשמייה והדר יהיב להו קב"ה למשה
הה"ד ואת הארץ . ובתר דחריב מקדשא כתיב והארץ היתה תהו ובהו
וחושך ע"פ תהום דהוה תסוכא בעלמא דליכא אורים שמיארים לצלמא
ואתגניוו תמות ארעא והוו ע"פ תהום . ובתר הכי אין עוד נביא אלה
רוחא דקודשא דאיהי מרחפת ע"פ המים אינון מיין האורייתא דמאן דעסיק
בה לשמה ועביד עובדין טבין שרייא עליה רוחא דקודשא וכרתנא דבי איהו
הכל לפי מעשו רוח הקודש שירה עליו ובהדי עובדין טבין אלטריך למיפק
אורייתא כמ"ד ר' חן השכינה סורה לא על חכס וכו' הה"ד ורוח אהים
מרחפת ע"פ המים דרוחא דקודשא לא שרייא לא על אינון דעסקי באורייתא

ובגין דלא הוי האי דהא דבית שני לניסא כי האי אהכי ויאמר אהים יי
 חור דאורים דאינון חור יתגנוז ועל דא אמרי רבין חור שברא הקב"ה
 בששת ימי בראשית חור מביני ביה בר נש נוסיפא דעלמא עד סופיה דכד
 אסתכל בר נש באורים הוה יכיל למינדע מאי דאית בכלי עלמא ראה
 הקב"ה שאין העולם כדאי להשתמש בו ובגו ללדיקים לעתיד לבא ודא איהו
 בזימנא דבית שני הה"ד ויבדל אהים בין האור ובין החושך ויקרא אהים
 לאור יום דאיהו בזימנא דאתי משיחא דאיהו יום הוא יודע לה'. ובגין
 דהוה שמה מפרש דאיהו שמה שלים בהדי שבטי ישראל אהכי נוט' בראשית
 ב'הם ה'לוקף ה'ת' ש'ס י'כרא ת'מיד. ובבית ראשון הוה בראשית ב'ית
 ר'אשון א'ורים ש'ס י'ש ת'ומים. ובגין דהו רשימי בהדייהו שבטי ישורון
 ואבהן דעלמא אהכי בראשית נוט' אב'ת דאינון אבות ואשתאר רש"י דאיהו
 ר'ת ה'סוס ס'בטי י'כרא. ובגין דהו בחושנא על לבא אהכי ל' דישראל
 בהדי ב' בראשית איהו לב' ואמרי רבין בשכר וראך ושמה בלבו זכה
 לחושן המשפט על לבו דא איהו בראשית ב'שכר ר'אות א'חיו ש'מה י'הן
 ה'ומים א'היכא ל' דישראל וב'דבראשית אינון לב'. ומתנתא דא אתיהיבא
 לאהרן דילפון בני נשא אורחוי דקב"ה דיהיב אגרא אחרותא דלבא דחיי במ'י
 דאחיהיב לחבריה אע"ג דלא עשה עובדא ולא איכא פקודא דמאריה דמחשבה
 טובה קב"ה אריק לה לעובדא ובג"ה מזן דחוי דאתי עותרא לחבריה א"ג
 דבותא ת"כ בני צעי דליחוי בנאוי דיהיב קב"ה לחבריה ודא איהו דתן לב
 טובא ובתפוכא מכללא דתן אתה שומע לאו דמאן דלא חדי ולא ניתא ליה
 בטבין דעביד קב"ה לחבריה קב"ה משלם ליה כלביה ולא עביד ליה טבין
 ואי חוי בר נש דלא הוה ליה טבחן סניאין מעב קב"ה ישגה איהו בלבא
 דלילה וישגי ליה מבישא לטבא ויכסוף כלביה דליהו טבא לחבריה וכדין יהיב
 ליה קב"ה אגרא דלדידיה נמי הוי טבא. דא איהו דכתיב יתן לך כלבבך.
 הינו דאמרי אינטי מאן דבעי טבא לחבריה ליחוי איהו הכי בחדריה. ואי
 אית ליה ברה ליחוי הכי בבריה. הה"ד גבי חושנא ונשא אהרן את משפט
 בני ישראל אמאי זכי להאי אתיב קרא ואמר על לבו בגין דהוה ליה לבא טבא
 כמה דכתיב וראך ושמה בלבו ואי תימא והא בני נשא לא ידעי דא אהא
 סיים קרא לפני ה' תמיד דקב"ה גלי קמיה וידע מה דכלביה דבר נש ואשגח
 ביה יתירה הה"ד תמיד. וזו ילפון בני נשא מהכא אורחוי דקב"ה דכי היכי
 דאי חב בר נש בטמירו קב"ה גלי עובדוי לבני נשא כמ"ד רבין כל העובר
 עברה בסתר הקב"ה מפרסמו בגלוי ה"ג כד חזיב טבחן כלביה ומדי בחדותא
 דאמריני קב"ה מפרסם ליה בגלויייה כמה דעבד לאהרן דזגי ליה לאנחא
 חושנא על לביה אגרא דשמה כלביה ואיהו עבד בסתרא דכתיב ושמה בלבו
 וקב"ה פרסם ליה בגלוי ואנח ליה על לביה באתר דליחוי ליה כולי עלמא.

ותו נימא בהאי קרא כנוה דאמרי בצרכין דחושן מכפר על דינין דקטעב
 חושן משפט ורבינו שלמה צפ' דא מייסד אגדתא דחושנא איהו מכפר על
 עוונת הדין ואי הכי אתתו למגיס בצרכין דחושן מכפר על דינין דאיהו
 מכפר על חובא דדיינא דלא דן דינא דקוסטא. הה' דנשא אהרן אחת משפט
 בני ישראל דהאי ונשא איהו יסלק כמה דכתיב נושא עון ואיהו יסלק את
 חובא דמשפט בני ישראל ואמינא בה טעמא דמאן דלא דאין דינא דקוסטא
 בגין דלא יהיב לביה לאסתכלא בדינא מוגסות רוחא דביה דאין דינא בגין דלא
 גמיר ולית ליה לבא לנחחא לעומקא דדינא וחובא דדינא תלי בלבא אחסי
 חושן דאיהו על לבא מכפר אחובא דלבא. ותו נימא מילתא דאחרייתא דאמרי
 רבנן אס אין דין למטה יש דין למעלה ות"ח דדיינא דלא דאין קוסטא
 איהו אגבר מדת דינא בעלמא היינו דאמרי דחושן מכפר על דינין דאיונו
 דינין דאחגברו לעילא ואית בה טעמא דאמרי מארי דרזין (ס' ס' הלכות
 פ' תצוה) דחושנא איהו על לבא דאהרן דאיהו חובמת ז"א דאורוש
 דאימא מתגלין בלביה ומסניאות נהורין דביה בקעי ונפקי לברא ותו אמרי
 דאורים אינון נהורין דמתגלין על לביה ותו איתידע (ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס'
 דלבא דבר נש אדעביר מסניאות נהורין דיסודין דאו"א דמתגלין בחוה"א
 דעד תמן מטי יסוד דאימא ומאן דכב' גהימ' אסתלקותא דמוחין לאסקא
 להו לעילא באתר דסתים ומנעו הסודים למיח' ללבא אחסי בגין דבסובא
 דבר נש אסתלקו מוחין דאו"א לעילא ולא נסתיו ללבא בגין דאחגברו דינין
 ואקטריך כה"ג למיהב חושנא אלביה דפקודא דא אהנו למיח' מוחין דאימא
 לו"א ללבא דיליה ובדא אזלין דינין מעלמא דהא בההוא זימנא אתו לו"א מוחין
 דגדלות ויהיב ספשא לעלמא ודא איהו רזא דחושן מכפר ומקנח דינין דאחגברו
 בעלמא. ואי תימא ומאי אהני כה"ג בפקודא דא לסלקא דינין מעלמא כיון
 דבני נשא אינון חייבין. תא חזי כה"ג בכהן גדול צימא דכפורים דכתיב
 ביה וכפר בעדו ובעד ביהו ובעד כל קהל ישראל. והשתא אית לן טעמא
 דלא תקון רבנן ללותא במקדש קמאה בגין דעיקרא דלותא לאמשכא מוחין
 לו"א ולחורדה להו עד לבא דז"א ובהא אסתקן גופיה דבר נש כה"ג גווגא.
 ובמקדש דהוה חושנא לא אקטריכנא להאי דעל ידא דחושנא נחתינ עוהין
 כדאמרן. אבל במקדש תניינא דאתאבירו אורים ותומים ותו לא נחתי נהורין
 כקדמיתא אחסי כנסת הגדולה דהוה בההוא זימנא תקינו ללותא לאמשכא
 ספשא ולסלקא דינין וגבורן מפילא ומתחא. הה"ר ונשא אהרן את משפט
 בני ישראל על לבו. דאיהו יסלק וישא את משפט דאיהו דינין דבני ישראל על
 בגין דחקין לביה לאתגלחא ביה חסדים. וחקין דאתו חסדים לו"א והשתא הו
 ז"א פנים בפנים דא איהו לפני ה' תמיד ודדיר הו פנים בפנים

ק' בראשית וסמיך ליה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני

כל ישראל אתרמיז הכא מאי דאמרי מארי דרזין דכל ת"ח מופלג בחכמה
 אית ביה נינוץ משה רע"ה. דאיהו אתעבר ביה לסייעא ליה למילף אורייתא
 על צוריה ולקיימא פקודהא ועל דא אגריה דמשה שקיל איהו כאברא דכל
 ישראל דרביין. דהא נשמיה אתעברת בהו ומסייעת להו ופליג בהדיהו
 באברא דשקלי מקב"ה ועל ידה אינון ילפי אורייתא ומקיימין פקודהא כמ"ד
 מארז דרזין ה"ד ולכל המורא הגדול דכל ת"ח דאית ביה מורא. הגדול
 דאיהו ת"ח מופלג וגדול כל דא לאו דליה לגמרי לא אשר עשה משה דאיהו
 סייע בהדיה ואתקרי על שמה ובגי"ד לעיני כל ישרא שקיל משה לעיני כל
 ישראל דכל דרביין ועינין דילהון איהו בקיל לגביהו ודא איהי שמועה דממע
 יתרו אשר עשה להים למשה ומאי עבד ליה אהא קאמר ולישרא עמו דשקיל
 איהו לקבל כל ישראל כמד"ר. ומ"ט שקיל איהו כעיני כל ישראל. אהא סמך
 בראשית ברא אהים את השמים את דא נשמתא דהוות בשמים ונחתא לארץ
 ה"ד ואת הארץ. ובגין נחתת לארעא אדמת פפר אתר חשך. בגי"ד
 צויעא כד אתיליד והארץ היתה תהו ובהו דזייל וריקנייא לא אית ליה תורה
 ולא מצוה. וחושך ע"פ דהנפוי חשוכין דלא אית ליה גהירו דאורייתא מ"ט
 תהום הפוכא הוות איהי סט"א דאתדבקת בצבר נש. וכד אתרבי ואחי ליה
 רוח אהים נשמתא דאתייה מפס קב"ה ואיהי מרחפת פריסא על אפי מייא
 על אינון דעסקי באורייתא דאמילא למייא. צדין וכי לתלתא אור. חד
 אור דקב"ה דסייע ליה. תניינא אור דאורייתא כמ"ד כי נר מצוה ותורה
 אור. ועל חרין חלין כתיב ויאמר אהים יהי אור ויהי אור. תליתאה וירא
 אהים את האור דאתי ליה נהורא אחרינא על ידא דמשה ר"מ דאתעבר
 בהדיה לסייעא ליה ה"ד וירא אהים את האור כי טוב דא משה דאתמר
 ביה וחרא אותו כי טוב. וכיון דאיהו גרים לאתעסקא באורייתא צדין הוא
 דליהו שקיל ככל ישראל. מיהו אע"ג דאתעבר משה בהאי ת"ח וסייע ליה
 ופליג בהדיה בעובדין טובין דעבד ואורייתא דגרא. אבל לא שקיל בהדיה נמי
 עונשא דחובין דחב ההוא בר נש. דכד צעי לנחשב אסתלקא מיניה נשמתא
 דמשה דהוות תסייעא ליה וכן נשמתין דלדיקי אחריני דהוו נסייעי ליה. ה"ד
 ויצדל אהים צין האור ובין החושך. ואימת אתייה ליה נשמתא דמשה ושאר
 זדיקי דזוקא בימא דאיהו עסיק באורייתא ה"ד ויקרא אהים לאור יום.
 זבא מילתא אחרמינא נמי בפרשסא דתלוא דסיפא דפ' תרומה איהי נחושת
 ובמען ליה ואתה ואמרי קמאי נחושת איהו נ"ה ש"ת וסמך ליה ואתה
 למימד דתלחא בלבולי מינה נח שת ואתה דאיהו משה וקאנו"ל קב"ה דנוהשתא
 לא תיחי בצלבולא אחרא. לא דככל דרא ודרא תלוא את בני ישראל
 דחזר יתהון למיעבד פקודין ואינון יקמו איך דיסבון יתך כמאן דנסיב אורח
 בגו ביתיה ואת נמי אתעבר בגווייהו. מיהו לאו כל בר נש וכי לדא חלא

שמן זית כמ"ד כרק הרוחה הרוחה שמן זית צהלים יפס לחכמה. דמאן
 דאית ביה חכמה ואיכו אפליג בחכמה אהעבר ציה משה וס"ד בתלמודא
 משה שפיר קאמר דבגין דשפיר קאמר דאעבר בך משה דא איזו דביים
 זך דבעי דהאי גברא ליהוי זך. וכתית דאיזו מכתת בהמיה וטרח למילף
 אורייתא כדין תיהוי ליה למאור ויאיר עיניו באורייתא. ותיסוי ליה להעלות
 גר חנוך דתדיר תיהוי נחמתא דמשה בהא מילתא דתימי לסייע לכל דמעמיק
 באורייתא. ועל דא בהא פרשתא לא אדכר במיה דמשה. בגין דבהא פרשתא
 אחרמיז ברישא טמירו דליה דאחטמר בנו גופא דכל ת"ח דעסיק באורייתא
 ואתקרי במא אהרא אפ"ג דבקוטא משה בהדיה והשתא גימא מאי דהוה
 המיהא לן טובא נאי כולי האי דמשה אהפלל תקט"ו חפלות בחושבן ואחטמן
 ועכ"ד לא קביל מיניה קב"ה. אא דקב"ה ידע דטבא ליה עבדי ליה דבעי
 לאחפטר אהשתא ולמעל בו דזיקי אחריני לסייעא להו דאהרא שקיל ועונשא
 לא שקיל וחו דלישניה אהתקיל ליה ולא בעא בלישנא ברירא דהא איזו קאמר
 אעברה נא ואראה את הארץ. ולישנא דאעברה אהפרש נמי דייתי בסוד העבור
 בגו דזיקי אחריני ודין יראה את הארץ. טיגו דקאמר ואתעברה ה' ודי
 למענכס. בדילכון למהוי מסייע לנו בסוד העבור ויאמר ה' אלי רב לך
 הרבה שכר תטול וכתוב הסם מה רב טובך אשר לפנת ליראיך. דבהאי
 דלפנת ליראיך בו גופא דבר נש לכייע ליה. דהא לי שקול אהרא סגיה ותו
 אמר לי וזו את יהושע. דגשמתך אתעברה ביהושע לפקדת ליה. ז' יאה

פ' כ"ה תשא

ק"א בראשית וסמוך ליה לעיני כל ישרא. קרא פרוק מאי דאית
 לאתערא במאי דאמר לעיני כל ישרא דהבר לוחיא
 כמ"ד רש"י ז"ל דהא לאו כבמיה דמשה איזו עד דכחציה קרא הכא. אלא
 דבקוטא שבהא סגי איכו למשה וכמה רב בוצריה ורב חוליה דעבד מילתא
 כי האי מדעתיה אפ"ג דאתחזי לעיניו דבר נש דאית בה חובא דהא לוחיא
 הוו כתיבי נסני עבדיהם מזה ומזה הם כתובים. ולפום מאי דאתמר בזהר
 דרשב"י ז"ל דהוו מתכלילן סטרין דילהון דא דהא וכד אסתכל בר נש בריש
 דברות דאיזו אנכי הוה מתחזי ליה נמי לא תרצת ואי הכי רישא דידהו הוי
 סיפא וסיפא איזו רישא לעיני דנואן דאכתכל. ודא איזו אורחותא רברבא
 דאינון עובדין דקב"ה כמ"ד והמכחז מכחז אהיס הוא. ואינון אוכחי דקב"ה
 ברא ואנהיב עלנוא ולית אהא בר מיניה ולית מאן דיכיל למעבד כעובדוי
 דהא אכתיב בהו מאי דלא יכיל אהרא למעבד כהאי כהבא למקרי. ואי
 הכי הוה ס"ד דחובא עבד משה ר"מ בנאי דתבריהו. ועכ"ד קב"ה אהכים
 על

על ידו ואמ"ל אשר שברת ישר כחך ששברת. וחילא דידך הקיף לאחכונת
 נטב לביבא דהולכתא וטעמא אמרי רבנן דאמר משה שידונו כפנויה ואל
 ידונו כאשת איש. ואי תימא מאי ידונו כפנויה הא כפנויה לית בה איסורא
 דאורייתא ומאי דונא אית בה. וטפי הו"ל למנקט שיהיה להם דין פנויה. אף
 דקושטא דבכה"ג לגבי ישראל פס קב"ה אית בהו דינא דהא קב"ה כה"ג הוא
 ואתמרו ליה דתו לא הוו כבתולה וקב"ה בהן גדול הוא וכתביב ביה כי אם
 בתולה מעמינו יקח אשה ואהא קאמר מוטב שידונו כפנויה לכה"ג דאסירא
 ליה דבהא הא מיהא אית ליה תקנתא למהדר ולמנסב להו על ידא דתיובתא
 דהדרי בהו והו"ל כבר שנתגייר דקטן שנוגד דמי ואו ידונו כאשת איש דרגא
 דידה במנא ותו לית לה תקנתא כלל. ותו נפקא להו לישראל תופלת' מתבירא
 דלוחייתא דאורייתא להו דאית להו תקנתא בתר דסרחי והוו כבנדמיתא ובג"ד
 פקיד קרא ואמר הלוחות הראשונים אשר שברת ושמתם בארון ואמרי רבנן
 לוחות ושברי לוחות מוכחות בארון לאורויי דאע"ג דבר נש אחבר וחב עכ"ד
 חס פלויה קב"ה ואוסיב ליה בהדי גברא דלא חב. היינו דרמיז קרא ואמר
 ולכל יד החזקה וגו' תא חזי כמה תקיף חילא דמשה דתבר לוחייתא דאית
 בהו מורא גדול דאינון גרמי לבר נש לדחלא מקב"ה כד חזי כתבא דידה.
 אשר פשה משה דעבד מדעתיה ותברניהו אע"ג דהו לעיני כל ישראל דחזו
 להו כאלו הוו תרין ראשית ב' ראשית דהא כד חזו רישא חדא דאנכי חזו
 נמי לא תרלח דאיהו ברישא אחרא וה"נ כד חזו ללא תרלח חזו נמי לאנכי
 ואינון אוראותא דברא אהים את השמים דהא לית לך אחרא דיכיל למעבד
 כדן ואי הכי לא הו"ל למשה לתברא להו. פס כל דא שפיר עבד דתברניהו
 דאי לאו הכי הארץ היתה תהו ובהו וגו' או מפשיהם של רשעים כד תאבו
 בסגלא ולא הויא להו תקנתא אף וחושך פ' פ' תהום דאיהו המות והו
 נידוכין כאשת איש דאית בה מיתה. ותו אופיל להו דרוח אהים מרחפת
 פריסא ע' פ' המים אמאן דשפיך לביה כמייתא ותב בתיובתא. כמה דחזינו
 דלוחין דאתברו פקיד קב"ה לאתבא להו בארונא בהדי לוחין תניינין. היינו
 דקאמר ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור דתרין לוחין דאינון אור קמאי
 ובתראי ליתיהבו בהדי הדדי .

ואית למונדע דהני לוחייתא אע"ג דתברניהו אחוון דבהו לא אתברו אלא
 כמה דתנא (פסחים פ' האשה) לוחות נשתברו ואותיות פורחות
 ע"כ ואמר רבינו שמואל הגוי ז"ל דמדכתוב ואשברם לעיניכם דמשמע דכולהו
 חזו הכי והא לא אפשר למיחזי כולהו דהוו ישראל מתדרין במשריתא
 דישאל דאיהי תלת פרסי על חלת פרסי אבל אי אחוון פרחי לעילא וכלי
 כולהו ישראל למיחזי כד פרחי ע"כ ולדידי לא מוכרעא לאכרחא הכי דהא
 איכא למימר דבתר דתברניהו אשתארו דבוכתייהו כד מיתברי תלת או ארבע

שעין שיעורא דחלפי כל ישראל בההוא זימנא וחזו להו כד מתתברי אלה איכ' למימר דבגין דקצו קראי אהודי דבפרשתא דתשא כתיב ויסבר אותם תחת ההר ואי הכי לא חזו להו כל ישראל. ובפ' עקב כתיב ואשכרם לעיניכם אהא דרשי דאותיות פורחות והשתא כל ישראל אינון חזו לאתוון דפרחי. השתא איכא למימר גוונא אהרא דהיינו דסמיך לעיני כל ישראל דתבר לוחייה לעינהון דכל ישראל כמ"ד רש"י ז"ל. ובגין דלא תימא היכי אפשר דתברינהו לעיני כולא הא הווי ישראל מתבדרין בתלתא פריי או ארבע פריי. וא"נ כמ"ד דהא כתיב תחת ההר. אהכי סמיך ליה בראשית דאינון לוחייה דהווי תרין ראשית דאיהי אורייתא דאתקריאת ראשית דרכו כד עבד להו קב"ה ברא אלהים את השמים ואת הארץ דכתב דידהו איהו מן שמיא המכתב מכתב אלהים הוא. ואת הארץ דלוחייה דאכתיב בהו אינון מן הארץ דהווי מן ספרינון. ובשפתא דהארץ היתה תהו ובהו. וחאבו ישראל בצלגלח ואחשיך עלמא כההוא דאיהו חשך. כדן דוח אלהים איהו כתב דידהו דאיהו כזה פריס על לוחי דאורייתא דאיהו אמתילא למיא. ואשתמש מני דמרחפת נוט' ת"ס פר"ח דכתב דידהו דאיהו כהב שלים פרח מינייהו מאי דהוה על אפי מייא דאיהו ספרינון דמני למייה. ובגי"כ אע"ג דויאמר אלהים י'י אור ויהי אור דאינון תרין לוחין דיתבי בהרי הדדי לוחות ושברי לוחות מונחות בארון עכ"ד וירא אלהים את האור דאיהו אתוון דלוחי קדמאי כי טוב ולא חזו ישראל לאשתמשה בהו בתרי דחאבו אהכי ויבדל אלהים בין האור ובין החושך דאור דאיהו אתוון דידהו אבדליה קב"ה ואתוון פרחי וגמיה נצדיקייא לעלמא דאתי הה"ד ויקרא אלהים לאור יום דעלמא דאתי כוליה הוי יום ולחושך דאינון לוחייה קרא לילה דאינון בעלמא דין דמני ליליא ואימתי הדרי לוחי למאי דהווי בקדמיתא דהא עובדי דקב"ה אתקיימו לעלם ולא להווי לבטלה אהא קאמר ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד דאיהו זימנא דאתי משיחא הה"ד והיה ביום ההוא לא יהיה אור יקרות וקפאון.

ק"ב ותו בראשית לעיני כל ישראל. הה"ד גבי לוחות ואשכרם לעיניכם. דא איהו דנוט' דבראשית שבר את

יוד ותברינהו לעיני כל ישראל. ולמאן תבר אהא סמיך למד דישראל דאינון לוחין דאית בהו יו"ד דברות. ואית דאמרי דח"ו דאתתברו לוחייה אלא דאיהו אחזי להו לעינהון כמה דאתתברו דא איהו ואשכרם לעיניכם דלעינהון אתחזו כאלו אתתברו אבל בקושטא אינהו אבגיוו א"כ סלקי לעילא. דא איהו דסמיך לעיני כל ישראל בראשית שבר את יו"ד. דלעינהון אתחזי הכי אלא דהאי פירושה לא סליק נדעשא דרבנן דתלמודא דאמרי לוחות ושברי לוחות מונחין בארון ותו אמרי לוחין אתתברו ואתוון פרחי. אלא אי נימא דהכי גזר משה דליתחזון לעיני כולא צבא שעתא ובכל דרא לכל מאן דחזי להו ליחזי

ליחיו להו מתתברין אע"ג דאינון בקושטא שלימין ואכתי לא איפיק שפיר
 דהא קרא קאמר הלוחות הראשינים אשר שברת ואי לחו דקושטא הכי לא
 הוה קרא סזים הכי וזו דפרשתא דמשה כתיב וישבר אותם תחת החר
 קרא אספיד דתברינהו. וזו אמרי רבנן ישר כחך ששברת. אלא דאכתי
 איבא לקיימי האי פירושא במאי דנימא דלחו אלוחייה קאמר קרא אלא אכתב
 דידהו דאינון אתוון דבאו דפריהו קאמר ואשברם לעיניכם לעיניכו אתחוו
 דאתברו אתיון דידהו אבל בקושטא אינון פריהו דהא איהו תביר להו תחת
 החר ותמן פריהו אתוון בהאי שפתא ואזו ישראל והו דאינון מתתברין
 גלית בהו אתיון.

ואי תימא

והכי אתיון דפריהו לאן סלקי הית לן למימר לדעתיהו דרבנן
 דהוה בלוחייה כמה דהוי במלכין קדמאין דאתעברו ואזו
 דידהו סליק לעלמא דאצילות והכי נמי הוה בליחיה דאזו דידהו דאיהו
 באתוון סליק לאתכללא בנארין דלעילא ובג"כ נימא דכי הכי דבמלכין
 קדמאין אע"ג דאתעברו ונחתי מאנין דידהו לתתא אשתארו בהו רפ"ח טיולין
 דהו חיותא דידהו הכי נמי בלוחייה אשתאר בהו הכי היינו דרמוי אותיות
 פורחות דאיהו פרח קאי על אור דלעילא ואשתאר בהו רפ"ח השוכא דפרח
 והכי אתוון דרפ"ח אכתי אשתארו תמן בלוחות ובג"ד פקיד קב"ה למשה
 הלוחות הראשינים אשר שברת ושמתם בארון דא איהו אוראגא דאשתאר
 בהו פורתא דאזו דאי לאו הכי במאי אתחוי למהיב להו בארונא בהדי לומין
 תניינין. ועל דא יליף מינייהו בתלמודא דת"ח ששכח תלמודו אין נוהגין
 בו מנהג בזיון. דודאי אע"ג דשכח לא אפשר- ללא אשתייר ליה פורתא ועכ"ד
 מדמי ליה ללוחין.

ואי ניהא

קמי קב"ה בהורמונתא דמלכא עילאה נימא דאתוון דפריהו
 אינון כתיי אתוון דאיהו אור דידהו ואינון כתרין דאשתייהבו
 לישראל בשעתא דאמרי נעשה ונשמע דנחזי מלה"ט וקשרי לכל חד כתר
 דאיהו אור דאתוון דאיהו בלומין וזדא אתקשרת אורייתא בישראל כסלהבת
 קשירא בגמלתא דאזו איהו כתר דאזו במילוייה אלף ריש סלקי לחושבן
 כתר'א וי דב"ה איהו זעיר דהאי אור איהו כתר'א דקב"ה ודא איהו אור
 דברא דאינון אתוון דפריהו דזו"ן אינון כ"ב אתוון דעסקי מבינה ואסגלק
 זיוף דקב"ה מלוחייה. ובגין דכל נהורא אע"ג דאסתלק אכתי אשתאר רשימו
 ובג"ד פקיד ושמת' בחרון לוחות ושברי לוחות ליהו בארונא. ואזו דהאי
 אור דפרח אמרינן בשבת חכה משה ונטלו דאינון כתרין דיהבי להו מלה"ט
 דאינון ק"ך ריבוא כדאמר החס. ודא איהו רוא דכתיב כי קרן אור פני משה
 קרן ר"ת ק"ך ר' בוא נ'טל א'ור איהו חושבן כתר כדאמרן ובג"כ תשכח
 דמשה במילוייה מ"ס ש"ן ה"ה איהו חושבן ת"ן. וה"ב לוחות איהו חושבן
 ת"ן

ס"ן. ואמאי אתרמיז לוחות במילואיהו בתרין וויין וכל לוחיא אכתים חסרין לתת אלא בגין דאסתלק חיותא דידהו דאיהו ו' סימנא דחיי לגבי ישראל אהכי אכתבו באורייתא חסרין ולגבי דמשה דאיהו נטיל האי אור ואכל וחי לפולס. אהכי אתרמיז בשמא דידה במילואיה לוחיא מלאין.

ובדא אית למיהב טעמא למאי דאמרין בגדרים אמר ריב"ז בתתלה לא ניתנה חורה לא למשה ולזרעו שנאמר כתב לך פסל לך עם

פסולתן יהא שלך אף כתיבתן יהא שלך ומשה נהג בה טובת פין ונתנה לישראל. לא בגין דחזא קב"ה דפתידין למיחב ובדא סליק אור דאיהו בלוחיא דאיהו כתב דידהו אהכי קב"ה לא יחביה לא למשה. ואיהו הוא דייחב להו מדופסיה כמה דעבד במרגלים דאמ"ל קב"ה שלח לך לדעתך איני מינה לך. ואהכי בחר דחאבו ואסתלק מינייהו אור ולפילא דאינון אחוון סדר למאריה קמא דאיהו משה כמ"ד וטולן זכה משה ונטלן. דא איהו דאתרמיז בשמא דמשה מ"ס שי"ן ה"ה. כחושבן לוחות וכחושבן בהתחלה דברישא הו לוחיא למשה ועל דייחב לתו בחר הכי לישראל אתרמיז בשמיה ת"ן דהכי חושבן מ"ס שי"ן ה"ה דשמיה גרים משה לוחות ת"ן.

ורתא שמע דאמרי מארי דרזין (מג"ע אופן קב"ח בשס כפני יונס) דלוחין קדמאין הו מנלח הוד דבינה ובתראין אינון מנ"ס

דחבונה. ואתמר התם דקדמאין אינון משס י"ה דבינה בן י"ה ובתראין משס ו"ה דחבונה בן ובה ו"ה. ודא איהו דרמיז לפיני כל ישראל דתבר לוחיא מאן הו סמיך דבראשית בית רברבא איהי בינה ובתרהי אחוון ראש. דאינון קמאי דאינון ראש הו מבינה. והדר שית ר"ת שניות י"ד חבונה דעשר דברן תניינן אינון מחבונה. וע"ד כתיב ברא אהים את השמים דקמאי ברי להו את השמים אחוון השמ"ים משס י"ה ובתראי ואת הארץ דאינון מחבונה דאתכלילת בן ובה דאיהי ארץ. ואחידע תו דאימת פילאה דאיהי בינה איהי רחמי. ותבונה דאיהי מלכות דבינה איהי דינא. ה"ד כי לא פס בינות הוא דישראל לאו אינון פמא דנטלי בינה דהא לוחין דבינה אתתברו על כן לא ירחמהו עושהו דלא אית להו רחמי. וטעמא אתרמיז בפושטו אחוון עושה ה"ו דחבונה איהי אחוון דו"ה דאינון בן ובה. ותא חיי דבקרא קמא דבראשית אית ביה כ"ח אחוון לקבל כ"ח זימנין לוחות דאדכרו י"ד זימנין בס' תשא וי"ד זימנין בס' פקב. דא איהו דקאמר קרא כח מפשטו הגיד לעמו כמה דכתיב והלוחות מפשה אהים המה. לתת לחם נחלח גויס כמה דכתיב ויתן להם ארצות גויס בפבור ישמרו חוקיו וגו'. ובגין דלוחין תניינן אינון מחבונה ע"ד כד תאבו כתיב בהו כי גוי אובד ענות המה ואין בהם חבונה. דאפי' לוחיא תניינן דאינון מחבונה. לא פאלו בלבהו ה"ד ואין בהם חבונה.

ק"ג בראשית ר"ת ב' היותך ר' ואה א' ים ש' מים י' רא' ת' למדוהו.
 וחו אחוון ב' רית א' ש' ר"ת ב' אהלך ר' ע' י' היה
 ה' אהלך א' ש' הדא הוא דאמור רבנן (חולין פ' הזרוע) כל השונה לתלמיד
 שאינו הגון נפל בגיהנם שנאמר כל חושך טמון לכפונו תאכלהו א"ש לא
 נשפת ירע שריר באהלו ואין שריר אלא ת"מ שנאמר בשרירים אשר ה' קורא
 פ"ב ותו אמרינן התם כל השונה לתלמיד שאינו הגון כזרק אבן למרקולים
 שנאמר כלרור אבן במרגמה כן נותן לכסיל כבוד וכו' ע"כ והני תרי מימרי
 גיילי דרב נינהו ואית לאתפעה מאי כל דקאמר הול"ל השונה לתלמיד שאינו
 הגון. אלא דהאי כל לאכללא אפילו לא ידע מעיקרא בהאי תלמיד דלאו הגון
 הוא. ובגין דקשיא דכיון דלא ידע. דלאו הגון איהו אמאי אתפגש עליה הא
 לא פגש קרא על הנסתרות כדכתיב הנסתרות לה' אהינו והנגלות לנו ולבנינו
 עד פולס. דאע"ג דאמרינן דת"ח שגבות נעשות להם כזונות הני מיילי
 במילתא דידע לה מעיקרא וסגב ושכח אבל במידי דלית ביה ידיעה מעיקרא
 אטעם הוא ומאי הו"ל למעבד אהא יהיב טעמא במימרא דבתר הכי דהוי
 כזרק אבן למרקולים דאע"ג דלא ידע דאיהו עבודה דיליה בהכי ומכוין לבזוי
 ע"ס כל דא אתפגש והוה ליה פוצר ע"ז. והכי נמי במאן דאוליק לתלמיד
 שאינו הגון דלאו איהו הגון ללמוד תורה דלא מהימן בה ומגלה בה פנים
 טלא בהלכה ואיהו אטיקורס. עליה אתמר דהוי כזרק אבן למרקולים.
 דהאי תלמיד איהו חב ומחייב לאחריני ואורי להו למפקר באורייתא בתאי
 דדריש דרשות של דופי כמנשה ותנן כל המחטיא את הרבים חטא הרבים
 תלוי בו ואי הכי רביה דאוליק ליה אורייתא וגרים ליה למפקר ולמיחב
 לאחריני אתחטיב עליה כלא איהו חאב בנפשיה. ולהאי פירושא אכטריקנא
 למימר דהאי רב לא אוליק לתלמידין סגיאין דאי אוליק לסגיאין הוה תנן
 (פ"ה דאבות) כל המוכה את הרבים אין חטא בה על ידו. וטעמא בגין
 דלא יתא איהו בגיהנם ותלמידיו בגן עדן. ואי הכי סיכי אתי לידי חובא
 דא דליחגי לתלמיד דלאו הגון וליהוי נפיל בגיהנם ותלמודו בג"ע. והאי
 דקאמר כל השונה לאו לאכללא אע"ג דאוליק לאחריני דטבין נינהו אלא הכי
 קאמר כל השונה וכו' הא ודאי דלאו מוכה את הרבים הוא ואהכי נפיל
 בגיהנם. וטפי אית לפרושי דהכא איירי בדידע ליה דלאו הגון הוא ואי
 אוליק ליה אע"ג דאוליק לאחריני דטבין עכ"ד נפיל בגיהנם דאע"ג דאין
 חטא בה על ידו הני מיילי בדלא אחכוון למיחב ואהכי לא אתיא תקלה
 וחובא על ידיה. היינו דאמרינן אין חטא בא על ידו ולא אמרינן אינו חוטא
 דהא ודאי אי ברשותא דידיה בעי לחוב לא מעכבי ליה מן שמיית דאי הכי
לא אית ליה אגרא ועונשא והאי כל חתי לאכללא בין אוליק להאי לחודיה בין
 אי אוליק לאחריני בהדיה וה"ל כליל אע"ג דאחכוון לטב למוכי ליה לאהדורי

ליה בתיובתא ואוליף ליה אורחין דאורייתא לאהדורי מאפיקורסותא דליה
 עם כל דא כיון דידע ביה דפקר מעיקרא תו לא הדר דכתיב כל בניה
 לא ישובון ולא ישיגו ארחות חיים ואפיקורוס ישראל אי מתוכח בהדיה
 לאהדוריה כל סכן דפקר טפי כדאמרינן פ"ק דע"ז . ואהכי אתענש פליה
 ונפיל בגיהנם דבאורייתא דיוליף ליה גרים ליה למיחב טפי דיגלי בה פנים
 דאינון דלאו כהלכתא . ויחייב לאחריני נמי . וכל הני חובין תליין ברביה דאוליף
 ליה . ודא איהו דיהיב טעמא בחר הכי דהוה כזורק אבן למרקוליס דאע"ג
 דאתכוון לבזוייה דא היא עבודתה . ה"ג אע"ג דאתכוון לבזויי לההוא תלמיד
 ולאהדוריה מדעתא בישא דאית ביה עם כל דא דא איהו חובא דעבד דגרים
 ליה למפקר טפי .

השתא

ניחא מאי דאית לן לאתערה גבי משה ר"מ דאיהו סליק בהדיה
 ממזרים ערב רב דהוו תלמידי דלא מפלו ואוליף לון אורייתא
 וגרים דבחר הכי יפלתון לעגלא ויימרון אה להיך ישראל והיכי פניד הכי והא
 איהו ידע דכל דמתני לתלמיד דלאו הגון נפיל בגיהנם וכזורק אבן למרקוליס .
 דהא כל מה דתלמיד ותיק עתיד לאדחתא כולא אחגלי ליה . דאפ"ג דאיכא
 למימר דכד סליק להו אכתי לא קביל אורייתא ולא אתגלו ליה הני מימרי
 דרב מיהו הא איתידע דאין הקב"ה מביא תקלה על ידי צדיקים ואי נעטף
 למימר הא משה מוכה רבים הוה דאין מטא בא על ידו . אא דלמירושא
 בחרא דאמרן נימא ודאי דלא ידע בהו דלאו הגונים נינהו וכבר דכד חוו
 כל הני ניסין דעבד קב"ה הדרי בתיובתא והימנו ביה בקב"ה כמה דכתיב
 ויאמן העם דאינון ערב רב . ולתירוצא קמא נמי הא אמרן דאי אוליף לאחריני
 וזכי להו לית ביה האי כללא דכל המזכה את הרבים אין מטא בא על ידו .
 וחובא דע"ז דעבדי לא אחי על ידא דמשה דלאו מכח אורייתא דאוליף להו
 עבדי ע"ז אא דאינון הוו ילפי חרשין במזרים ועבדי עגלא כהני חרשין .
 אא דעם כל דא מקמי דאוליף משה זכו בעגלא ובעי רחמי עליהו אתחשיב
 עליה חובא אע"ג דזכי להו באורייתא דאוליף להו . דאנן בעינן דיוליף להו
 אורייתא ולאהדורינהו נמי בתיובתא . היינו דתינון כל המזכה את הרבים
 ולא חנינן כל המלמד תורה לרבים . דלא סגי בהא עד דליהדרו נמי בתיובתא
 וליהו זכאין . ובג"ד כד חבו בעגלא אמ"ל קב"ה למשה לך רד כי שחת עמך
 דבגין דאוליפת אורייתא לערב רב דאינון תלמידין דלאו הגוין לך רד דכפ
 תיזיל לההוא עלמא ח"ו בפית למיחת לגיהנם . כדאמרן דנפל בגיהנם
 ודכוותה דרשי רבנן דירד מגדולתו ואמרי דבאותה שעה נתמנה משה תמי
 ב"ד של מפלה ואהכי כתיב ויהי כאשר קרב משה אל הנוחנה וירא את
 העגל ומחולות ויחר אף משה ובהאי כעסא שליט ביה גיהנם כדאמרינן כל
 הכועס כל מיני גיהנם שולטין בו וכד חזא דאתחיל גיהנם דהאי עלמא דחיל

מגינאם דעלמא דאסי וצנין כד וישלך מידו את הלוחות וישבר אותם תחת
ההר. ומאן שרי ליה למסבד הכי אמרי רבין אמר ומה פסח דאיהו חודא
מפקודין דאורייתא. אמרה חורה כל צן נכר לא יאכל בו אורייתא טולח
ובל ישראל פשוטא ואתא יהיבנא להון ע"כ ואית לאתפרא שארי פסח דפקיד
ביה קב"ה זגור דלא יכלון ליה אבל באורייתא הא השתא לא קאמר ליה
קב"ה דלא חיתבי לחו לומיאי זמנא ליה למסבד מדעתיה לא כמה דאמרן
דקון דהוו השתא חלמדי שאינו הגון דעבדי פ"ז אהכי לא אתחוו למיב
לון אורייתא ואי הוה מנח להו ואטמרינהו הוה שקלי לון בעל כרמיה אהכי
חבריהו וזכר סבד בהו דינא וקטל מאן דאתחייב קטלא בעי עלייהו רחמי
דנחמבר חובא דא בגין דליהוי מזכה את הרבים ולא ימות איהו לגיהנס
דכל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו. היינו דקאמר להו ופתחא אעלה
א ה' חולי אכפרה בער חטאתכם והיינו דקאמר לקב"ה חטא חטא השם
מזה חטאה גדולה דאיהו אחרודי עלייהו וקאמר חטא וכתר דאחרודי פלייהו
קאמר ופתחא חס חטא חטאתם אין ופתחא לא תשובה דחטא שלוחא דידהו
ואחרודינא בגיניהו ובג"כ חס חטא חטאתם וחקבל תיובתא דידי בגיניהו
שמור ואם אין מחני נא דהא חטא הוא דחבנא ואוליפנא לתלמיד שאינו הגון
ובעי דקממי יתי מספרא דלדיקים וכתוב יתי בספרא של רשעים גמורים
דאינו לגיהנס ואתיב ליה קב"ה מי אשר חטא לי אמתו מספרי דהא ודאי
הא איהו שורת דינא חלא בגין ופתחא דאיהו תיובתא דאחרודית בגיניהו
קבילנא מינך שורתא ולך נחם את העם ואהכי כתיב בתריה וידבר ה' אל
משה לך פלה מזה אתה והעם אשר פנך דהאי דאמריי לך דבפית למיתת
לגיהנס השתא דזכית להו לך פלה מזה דאיהו מעונשא דגיהנס אתה והם
דתיהוי את ואינון בג"ע היינו דתינין כל המזכה את הרבים אין חטא בא
פל ידו וכל המחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לפסות חסובה משה זכה
וויכה את הרבים זכות הרבים תלוי בו שנאמר זדקת ה' פשה ומשפטיו
פס ישראל וגו' ע"כ ואית לאתפרא דלא אייתי חנא רחיה להא דאין חטא
בא פל ידו. חלא אייתי רחיה להא דזכות הרבים תלוי בו וחז מהיבא מוכח
מקרא דזדקת ה' דזכות הרבים תלוי בו דלא מוכח מיניה חלא דזיכה את
רבים לתוד והא לא אנטריך לקרא דכולי אורייתא קריא בהדייא דכי לישראל
חלא דבנהי תרי מילי אחקשי בהו חנא דבהא דקאמר אין חטא בא על
ידו קשיא כרי משה דחטא בא פל ידו דאוליף אורייתא לפרב רב דלאו

אינון הגונים. וזו כהא דקאמר המחטיא את הרבים אין מספיקין וכו' הרי משה בהאי
דאפי' פרב רב איהו גרים למיתב בפגלח חטא שני חנא ואמר דאדרבא
משה זכה וזיכה את הרבים כהא דזדקת ה' פשה ובפי רחמי פלייהו ולאיתון
דחאבו

דחאבו הרבה עבד זהו דינא דכתיב שימו איש חרבו על ירכו וגו' הייט
 דקאמר ומטפטיו עם ישראל ואי הכי הא זכי להו ואתי אין חטא בא על
 ידו. אלא אתי האי חובא מנח הני ערב רב דאיטן עבדי חרשין ובחר
 הכי זכינהו והוי איהו ואינהו בגן עדן. היינו דרמיז במסרה העלית חלתא
 הכא ושמעו מזרים כי העלית בכחך. ובהא דאחפלל עליהו הוי מזכי לחייבייא
 ובג"ד קאמ"ל קב"ה לך עלה מזה אתה והעם אשר העלית מארץ מצרים.
 ותו לא אחענשת את ואינון למיחת לגיהנם אלא דאפיקת להו מגיהנם ומג"ל
 דהאי עלה מגיהנם אהא אייתי קרא העלית מן שאל נפשי. דהיהו
 גיהנם דכתיב ישוּבו רשעים לשאלה. היינו דסמיך קרא ולכל היל החוקה
 ולכל המורה הגדול אשר פשה משה לפני כל ישראל דחבר ית לוחיא
 וכדפרש"י ז"ל ומאי טעמא בגין דאסיר לאולפא לתלמיד שאינו הגון ומחאי
 ילפון עיני כל ישראל דאסיר לאולפא כהאי גוונא. והיינו דכתיב ואשכרם
 לפעניכם ואמתי לא קאמר לפעניכם אלא דרמיז דאנא תברתינון לפעניכם
 דאינון עיני העדה דילפון זינאי דאסיר לאולפא אורייתא למואן דנפיק מכלל
 דהיהו תלמיד דלאו הגון היינו דסמיך לפני כל ישראל בראשית ב' אהלך
 י' הי ר' פ' ת' אכלך א' שומ"ט בגין דברא אלהים את השמים ואי חוליק להאי
 תלמיד איהו פלח לע"ז ואכתיש בריאת פלמא ואמר דלאו קב"ה ברי ליה
 ובג"כ והארץ היתה תהו ובהו וחושך ע"פ תהום דבתר דמית דהיהו השך
 תהום הו"ל תהו ובהו וחושך דהיהו גיהנם כלישנא דקרא כל חושך טמון
 לכפוניו תאכלהו אש לא נופת. ואי תימא לא יוליק אורייתא לאחרני דלמא
 אית בהו תלמיד דלאו הגון אהא רמיז קרא ורוח אלהים רוחא דקודשא
 איהי מרחפת פריסא על פני המים אינון דעסקי באורייתא דקב"ה מאיר
 פיניהו ולא מלפי לתלמיד שאינו הגון הה"ד ויאמר אלהים יהי אור. דהא
 כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו וקב"ה אבדיל בין חושך לאור
 ולא יכיל למילק מינייהו אלא תלמיד הגון הה"ד ויבדל אלהים בין האור.

ק"ד בראשית וסמיך ליה אשר פשה משה לפני כל ישראל. ותו
 בראשית ב' רית א' ת' ש' כינתו. הה"ד ויאמר המ

אנכי כורת ברית נגד כל עמך אעשה נפלות אשר לא נבראו בכל הארץ
 ובכל הגוים וראה כל העם אשר אתה בקרבו את מפשה ה' כי טרא הוא אשר
 אני פושה עמך ע"כ. ואית לאתפרא מאי אשר לא נבראו הכתיב אין כל
 חדש תחת השמש וההוא תלמיד ופרק שני דשבת דלנגג אמתי דדיש ד"ג
 דפתיה אשה שחלד בכל יום מהאי קרא דאין כל חדש. אמתי לא אתקשי
 בהאי קרא דאשר לא נבראו. אלא דאתחוי דהאי ספיד לפוס מאי דפרש
 רש"י ז"ל אעשה נפלות לשון ונפלינו עליהו ישראל מובדל מכל אומן
 דפלמא דלא אשרי שכינת עליהון. ומג"ל לפרוש הכי אלא בגין דקשיי

כדאקשינן היכי ליפבד עליהן דלא אחבריהו הכתיב אין כל חדש. אהא מפרש
 דלאו איהו דבר דאתחדש. אלא דמאי דהוה בעלמא דקב"ה אשרי שכינתיה
 אכל בר נש כמה דחזנין גבי קין דמליל עמיה וגבי נח ודכותיהו טובא השתא
 אתחדש דלא משרי קב"ה שכינתיה אלא אגברא דאיהו מישראל ותו לא ודא
 איהו בעותא דמשה דאמר לעיל ובמה יודע איפוא כי מצאתי חן בעיניך
 אני ועמך הלא בלכתך עמנו ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני
 האדמה. ואמרי רבנן דבקש משה דלא תשרי שכינתא על אומין דעלמא.
 ומנ"ל הא אלא בגין דקשייא להו לפוס פשטיה דקרא דמשה בעא מפס
 קב"ה דליהו פריסן משאר עמין ותו נמי בעא אנפטיה כמה דאמר אני ועמך
 ואי הכי אתאוי לאתרברבא איפכא ממאי דאסהיד עליה קרא והאיך משה
 עניו מאד מכל העם אשר על פני האדמה. והיכי בעי דליתרברב וליתפרש
 משאר אינשי דעלמא הא ניתא אי בעי על ישראל. אבל למפרט גרמיה
 ולימא אני ועמך קשייא. ובגין ד אמרי רבנן דבעא דתישרי עליה שכינתא
 דבהאי אפריש ליה קב"ה מישראל ומאומין דעלמא דאמרי רבנן דכל
 הנביאים הוו חזו נבואה דידהו מאספקלרייא דאינה מאירה ומשה ר"מ הוה
 חזי מאספקלרייא דמאירה. ועל דא קאמר ונפלינו אני ועמך. אנה אפרש
 מכולא למחזי מאספקלרייא דמאירה. ועמך מכל העם אשר ע"פ האדמה.
 דאינה חזו מאספקלרייא דאינה מאירה. ואומין דעלמא אפי' הא נמי לא
 חזו. וקב"ה ברת ברית בהדי משה אהאי וקאמ"ל הנה אנכי כורת ברית.
 וע"ד קאמר אשר לא נבראו. דעד השתא לא הוה כהא מילתא. ולא נצטרך
 לדחוקי דאינון הוו בע"ש בין השמשות ואינון מעשרה דברים דאתבריהו בההיא
 שעתא. היינו דקאמר אשר עשה משה האי מורא גדול דאיהו גילוי שכינה
 איהו תקין דלפני כל ישראל ברית את שכינה. דקב"ה כרית ברית בהדיהו
 דליהו לחודיהו את שכינה ולא תיהוי שכינתא מתגלייא לאומין דעלמא.
 והאי ברית איהו דלא אתברי בכל ארעא. דברישא ברא אלהים את השמים
 ואת הארץ. וברא בהדיהו מידי אתרינא דאתרבי מאת.

והשתא בהאי ברית דכרת בהדי משה וישראל והארץ היתה תהו לדייא
 וריקנייא דאין עוד נביא. והפי' מאי דהוה בלעם איהו הוה
 נופל וגלוי עינים הה"ד וחושך ע"פ תהום. דכד הוה ליליא דהוה חושך ע"פ
 וסוה שכיב דאיהו חד מששים במיתה הה"ד תהום. ורוח אלהים שכינתא
 פרישא ע"פ המים אינון דעסקי באורייתא דאמתילא למייא. דאע"ג דבישראל
 שרייא שכינתא לא שרייא אלא על מאן דעסיק באורייתא כדאמרי רבנן אין
 השכינה שורה אלא על חכם וכו' וכדין ויאמר אלהים יהי אור. אלא כל
 חד חזי לפוס דרגא דידיה היינו דקאמר ויהי אור. ותו אמר וירא אלהים
 את האור האור הידוע דאיהו אספקלרייא דמאירה כי טוב דא איהו משה

דאמרת ביה ותרא אותו כי טוב. ויבדל אלהים בין האור לאינן ישראל
 ובין החושך אומין דעלמא. ויקרא אלהים לאור יום וישראל כד שרת עלייהו
 שכינתא דתגלייא ביום.

ארא

דאמרת טעמא בעי אמאי ספרא מילתא בנאפי משה דלא תישרי
 שכינתא באומין דעלמא ואסכים קב"ה על ידוי. ואיכא למימר
 דמשה בעא את וסימנא למינדע איהו וישראל וכל אומין דעלמא דקב"ה
 שביק וסלח לישראל אחובא דעגל. דאי אשתאר באוה"ע מאן דשרייה שכינתא
 עליה כישראל. אכתי איכא למימר דקב"ה לא שביק אחובא דעגל ואתתי
 אקרונ ישראל ע"ז ומה אלו אף אלו. אבל בהאי דקב"ה לא אשרי שכינתיה
 על אומין דעלמא ואשרי שכינתיה על ישראל אתברר מדה אומין דפלחי לע"ז לא
 שריי' שכינת' עלייהו וישראל דשריי' עלייהו בגין דלא פלחי לע"ז. דא איהו דאמרת
 משה ובמה יודע איפוא כי מלאתי חן בעיניך ושבת להאי חובא חס לא
 בלכתך עמנו. הא חדא. ותניינא ונפלינו אני ועמך. דגבוי דידן תיסגי
 בלכתך עמנו. ולגבי אומין דעלמא דלא לימרו דלא שביק קב"ה האי חובא
 ונפלינו אני ועמך. דבהאי דלא תשרי שכינתא עלייהו בדה ינדעון דאשחביק לן
 ומאי דכתב רש"י ז"ל ועוד דבר אחר אני שואל ממך שלא תשרה שכינתך
 עוד על אוה"ע ע"כ אתכוון נמי כמה דאמינא ודאי קאמר ועוד דבר אחר
 אני שואל דליהוי סימנא דמלאתי חן במאי דלא תישרי שכינתך על אומ"ה
 וכמה דאמינא דבדה ינדעון דשביק לן קב"ה ולאו עובדי ע"ז אכן. אלא דאכן
 השתא בגלותא לית לן נביא ואתחשיבנא כאומין דעלמא ע"ז דשכינתא
 לא שרייה בחו"ל וע"ד אמרי רבנן ישראל שבחולה לארץ עובדי ע"ז בטורה
 הס. ואית לכוונא בהא מאי דאמרי רבנן כל הדר בחו"ל דומה כמי שאין
 לו אלוה דכיון דלא שריא שכינתא עליה אתחו כאלו פלח לע"ז ולעת"ל תיהדר
 השתא דשכינתא ויקיים קרא דכתיב ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.
 היינו דסיים ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד.

קטיו בראשית

ר"ת ב'רא א'ומות ש'בעים י'שראל ת'כלית.
 הכא אתרמיז הא דאמרי רבנן בראשית בשביל
 ישראל שנקראו ראשית. שנאמר ראשית תצואתו. ואית לאתפרא ומג"ל
 דעלמא אתצרי בגינייהו אימא בגין חלה בגין תרומה דאינן נמי אקרונ
 ראשית. תריץ דחלה ותרומה וראשית הגז וכל הני דאקרונ ראשית מאן
 מקיים לון בעלמא אלא ישראל ואי הכי היינו הך דנימא דאתצרי בגין ישראל
 דאקרונ ראשית דמקימי לכל פקודין דאקרונ ראשית. ותו נמי סמכי למאי
 דאמרן דאתרמיז בבראשית דאינן עיקרא דעלמא. ות"ע אינן עיקרא בגין
 דברא אלהים את ס'ת אמת דאינן אמרי ה' אלהים אמת. ותו נמי דרשי
 בגין ישראל בגין דאורייתא נעילא סיפא ברישא הה"ד לפיני כל ישראל
 בגינייהו

בנימיו בראשית ברא אלהים את השמים. והיינו דקאמר בראשית ראשית
דבריאה אפ"ג דלא הוה ישראל עכ"ד הוה לפני כל ישראל דיתון לפלמא
ויחפסקון באורייתא חורת אמת היינו דברא אלהים את ס"ת אמת. ואיהי
ראשית דקדמה לבריאת עלמא ואיהי בה תרי"ג פקודין דאינון שורשא ופיקרא
לכל פקודין וענפין דאחפסטו מינייהו דכל פקודה איהי ביה כמה ענפין
היינו דבראשית חושבן תרי"ג ואשתאר שין דאינון שורש. ובגין דאורייתא
בפיה גברין חכימין דאינון רבנן דאורו לשאר עמא ענפין דילה אהא סמין
לפני כל ישראל אינון רבנן דאינון מודעין ענפין דילה. ולא תימא דאינון
אמרי כפוש מאי דסליק אדעתייהו ולאו אינון עיקרא דאורייתא. אהא סמין
ברא אלהים את ס"ת אמת. דכל מלייהו אמת אלו ואלו דברי אלהים חיים
ואינון מאירין עיניהו ד' ישראל. ה"ד והארץ הייתה תהו ובהו ד' וריקנייה
דפמי הארץ ללא ידעו באורייתא לא פשטא לדידכו אורייתא איהי ד' וריקנייה
ד' וריקנייה ח"ו. ולדידהו הוי"א חושך דלא איהי להו עינין לאסתכלא בה.
אבל בקושטא ורוח אלהים דאיהי רוחא דקודשא מרחפת על פני המים
איהי פרישא על אינון דפסקין באורייתא דאמתילא למי"א. ובגנייהו ויאמר
אלהים יהי אור ואינון מאירין עיני כל ישראל בכל פקודין דילה וכמה ענפין
דאחפסטון מינייהו. ותו והארץ הייתה תהו. למאי דדרישנא ברישא דקרא
אתא לאשמעינן דכמה דעלמא איהו בגין ישראל. ה"ג בזימנא דארעא ד' וריקנייה
ואיהי ואת בה בישין וחשוכא ודא איהו כמד"ר אין פורענות באה לפולס
אלה בשביל ישראל. וה"ג שכינתא ד' איהי רוח אלהים לא שרייא אלה בגין
ישראל ודא איהו מרחפת פרישא על פני המים אינון ישראל דעסקי באוריית'
והאי איהו דבשא משה ואמר ונפלינו אני ועמך. ואמרי רבנן דבשא משה
דלא תישרי שכינתא אלה על ישראל. ה"ד לפני כל ישראל. והא אתערנא
אמאי משה בשא הכי ותרינגא התם (עיין סי' שלפני זה) ואמינא חו לתרזי
דמשה בשא דשאר אומין דעלמא ליתמשכון בתר אורייתא וישראל ויהו כולו
עלמי לקב"ה. ואי הוה קב"ה מתגלי עלייהו דשאר אומין לא הויא להו
אתרבותא למפלת לקב"ה ולקיימא אורייתא. אבל במאי דחו דקב"ה מסרי
שכינתא על ישראל ועלייהו לא שרייא בדה יתערון וינדעון ד' ישראל אינון
קשום ואורייתא דידעו קשום ועל דא קב"ה שרי עלייהו ודא יתוספון
גידין על ישראל. וקב"ה אסכים בדה על דא ויאמר אנה אנכי כרת
ברית. ואע"ג דהשתא בזימנא דבלותא לא אתקיימא מחשבתיה דמשה
דהשתא אפי' על ישראל לא שרייא. עם כל דא באחרית הימים תתקיים שפיר
ועל דא אתגבי ישעיה ואמר קומי אורי כי בא אורך וכבוד ה' עליך זרת.
כי הגה החושך יכסה ארץ וערפל לאומים ועליך יורה' וכבודו עליך יראה
והלכו גוים לאורך ומלכים לטובה זרמך שאי סביב עיניך וראי כולם נקבטו

באו לך ע"כ דוק ותשכח דאחכונן להני מילי דאמינא מתא.

קט"ז בראשית

כל ישראל. אית לך למינדע רזא רברבא דאזידע לרברבין דאורייתא
 דאינון מעמיקין ברזי דחכמתא דמתא עלמין אינון א"ק ואבי"ע ואינון ה' הוות
 וכל עלמא כליל מוגלחו הא אינון כ"ה ואינון כ"ה בחי' בא"ק ואבי"ע דא"ק וכ"ה
 בחי' בא"ק ואבי"ע דאלי"ע וכ"ה בא"ק ואבי"ע דברי". וכ"ה בא"ק ואבי"ע דילי
 וכ"ה דא"ק ואבי"ע דעשי' (פי' נהר שלום ק"ג ב') וכולא אינון קכ"ה בחינות.
 וכולהו בחי' אהת ואינון חד דכולהו אתקשרו ואתקשרו על ידה דאין סוף
 ב"ה כמ"ד אליהו ז"ל בפתיחא דליה דאנח הוא דקשר לון ומיחד לון. ומו
 אמר איהו דכל מאן דאפריש חד מחבריה מאן פשר אתחשיב ליה כאלו
 אפריש בך. השתא נינא דחושבנא דכולהו איהו חושבן מסכה לרעוא דאי
 אפריש לון חד מחבריה הוי כעובד ע"ז. ה"ד אלהי מסכה לא תעשה לך
 דלא תיחשוב דח'ו אית פירודא בימייהו ואינון חושבן מסכה. לא כולהו אינון
 חד על ידה דאין סוף דקשר כולהו כהדא ואיהו חד ושמייה חד. ודה איהו
 דרמוי לן רבין במדרשא דקבלת בקרא דאת הכל עשה יפה בעתו. אהר
 רבי אבהו מכאן שהקב"ה היה בונה עולמות ומחריבן עד שברא את א'
 ואמר דין הגיין לי ויתרון לא הגיין לי ע"כ ואית לאתפרא ומאי אקטריך
 למימר הכי בחר בריאה בתרייתא. ותו אמאי קמאי לא הגיין. חנה
 דרבי אבהו אמר מילויה ברמנא דבתראי דהו קכ"ה פרזיפין דאתכלילו דא
 בדה והו בחושבן הגיין בגי"ד אהקיימו. אבל קמאי לא הו הגיין לי דלא הו
 מתקשרי למאי כשמייה דהויה דאיהו. אתקשר לא דאית לך למינדע דהני
 קכ"ה דאתכלילו האי פרזופא דא איהו במחצב דספירן. וה"ל במחצב דנשמתין
 דאיהו מלבשי למחצב דספירן כל חדא אית בה א"ק ואבי"ע וכל חד כליל
 מא"ק ואבי"ע וה' חלקין דנרנח"י כל חדא כלילא מכ"ה הא אינון קכ"ה דינקי
 מקכ"ה דספירן. והשתא כל חדא כלילא מכ"ד בחינות דאינון קכ"ה דספירן
 וקכ"ה דנשמתא. ה"ד נר ה' נשמת אדם. ודה איהו רזא דכתיב ואחה
 תלוי וגו' שמן זית זך כתיב וגו' להעלות נר תמיד. דבאתפרותא דלחחא
 אתער נמי לעילא. ועל ידה דמסלקי לנהרא שמן זית זך. מסלקי נמי לספירן
 דלעילא דאינון א"ק ואבי"ע דכללותיהו חושבן קכ"ה ובהדייהו נמי סלקי א"ק
 ואבי"ע דנשמות דאינון מלבשי להו. ואינון נמי קכ"ה הא הו חושבן לר'
 דמסלקו לעילא. ה"ד להעלות נר תמיד. דתדיר הכי הוא בימנא דמקדשא.
 וכל דא אתרמיש בסיפא דאורייתא ולכל היר אינון פרזיפין דספירן דאינון
 ה' א"ק ואבי"ע ואינון יו"ד ספירן ואינון ד' אהון דהויה. הייע דרמוי
 הכ"ד דמתא פרזופין אינון ה' ואינון יו"ד ואינון ד' אהון דהויה. ולכל
 סמורה הגדול. דעל דייהו אי מורא גדול לבד נט. אשר עשה משה דתקנינא
 להי

למי פלגין דמקמי דקביל אורחיה כוונתיה מרגא ליהו דכחובא דארס
נחתי כגליה עלמין וספירין לתפא ממאי דהו כמה דא זידע. וסיכי אסתקט
דאסתכלילו הנהו פלגין בהדי הדני והו סלקי לחושבן קכ"ה חושבן החזקה
לא תימא דאית בהו פירודא ח"ו לא כמה דבראשית ברא ליהם וגו' והארץ
היתה תהו וגו' והוית שבירת מלכין ורוח להים מרחפת חתון מ"ת רפ"ה.
בגין דלא אסתכלילו דא ברא וע"ד איתתקט ויאמר להים יהי אור וגו' דכתיב
חמן חמש אור לקבל חמש נהורין דאית בכל פרקוף. וה"ל הוה ע"י דמשה
כד קביל אורחיה דהדי וסתקט וסתכלילו והוה ה' דאיון א"ק ואבי"ע.

פ' ויקהל

ק"יז בראשית

וסמך ליה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה
לעני כל ישראל. הכה אחרתו מאי דאמרי במדרשא
ויקהל משה רבותינו בפלי אגדה אומרים מתחיל התורה ועדסופה אין בה
פרשה שנאמר בה ויקהל לא זאת בלבד אמר הקב"ה למשה עשה לך קהלות
בדורות ודרוש לפניהם ברבים הלכות שבת כדי שילמדו מתוך דורות הבאים
לחקול קהלות בכל שבת ושבת וגו' כדי שיהא שמו הגדול מתקלס בין בני
ימחן אמרו משה חיון לישראל שיהו דורשים בענייניו של יום הלכות הפסח
בפסח הלכות חג. בחג אמר משה לישראל אם אתם עושים כסדר הזה הקב"ה
חשלה עליכם בא המלכתם אותו בפולמו ש:אמר ואתם עדי כאום ה' ואני
אל"ע"כ ואית לאתפרא ומנ"ל דקב"ה פקיד ליה הכי ודילמא מברמיה בשא
הכי לאולפא לתו בני פקודין. וחו הוא דקאמר כדי שילמדו דורות הבאים
היא רמיוז בקרא. וה"ל הא דקאמר להו משה מעלה הקב"ה עליכם בא
המלכתם אותו בפולמו היכא רמיוז בקרא. לא בגין דקשייא בקרא דקאמר
לא הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם דאיון מלאכות דאתרמיוז בלא.
דאיתו מ"ל מלאכות. ואי הכי אשר צוה ה' שלא לעשות תבע"ל דאי בגין
דכתיב ששת ימים תעשה אדא לא פקיד למעבד ואהא דכתיבוביום השביעי
שבתון אחתו למימר שלא לעשות. ועל דא מפרש קרא דה"ק ויקהל משה
את כל עדת בני ישראל לאולפא להו דיני שבת ובגין דלא יימרון מאי אשחתי
שבת מכל פקודין דאכניש לישראל בניניה. אהא קאמר ויאמר ליהם אה
הדברים מילי דשבת דאנא מליל לבו וואולף לבו לא מדנפשי. לא אשר
צוה ה' דהכי פקיד לי לאכנשא לבו ולאולפא לבו ומאי דפקיד לי הכי בגין
דילפון דרי דבחהא לעשות כן סויו דקאמר לעשות. לא דאכתי הו"ל לעשות
לפני ומאי אוחס. אהא דריש ליה בחורם רזא לעשות אוחס לחקנה להו
כמ"ד ועשתה את לפניה. דבחה דרפא דאיהי ציומא דשבתא ואיש"ר

דאמרי עלה מפלה עליהו קב"ה כלא תקינו לקב"ה וזשפנתיה לאזרוגא כחדא. היינו דקאמר כלא המלכתם אותה בצולמו דהאי עולמו איבה שלמה תתאה ואיהו מליך עלה ואזרוג בצדה ובגין דלא הוי זוגא לא פרה דאתתקנו ברישא ע"ד קאמר לפשות אותם. דאז הוה הוי

ובדא אית לפרושי קרא דכתיב אם תשיב משבת רגליך פשות חפצך ביום קדשי וקראת לשבת פונג לקדוש ה' מכובד וצדקתו משפוח דרכיך ממזל חפצך ודבר דבר אז התענג על ה' והרעבחדך על בתי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך כי פי ה' דבר פ"ס ומאן דחוי להני קראי סבר דאית בהו דיוקי טובא ובמאי דנימא אחי כולא על בורייה דאמרי דבנן (גיטין פ' השולח) שתי משפחות היו צירושלים אחת קבעה סעודתה בערב שבת ואחת בשבת ושתיהן נפקרו ע"כ ופרשי לה (הסור סי' רמ"ט) דקבעי סעודתייהו בעידן בי מדרשא.

ואית לאתערה התינח ההיא דקבעה סעודה במעלי שבתא דהא גרמא להו למיעל לשבתא כד אינון שבעין ולא עבדי פונג שבת. אבל ההיא דקבעה בשבת אמאי איפקרא הא אדרבא הוו עבדי פונג שבתא והכי הוה פונשייהו כמאן דמחלל שבת. לא בגין דהוו עבדי זולולא למאן דדריש לפמא ואחזוי לפינא דהאי דלא אתו לדרשא בגין דלא השיב בפנייהו האי גברא רבא דדריש והוו רבנן יהבי בהו פנייהו וגרמי להו מותא כמד"ר כל מקום שנחט ח' ענייהם צו וכו'. דא איבו דקאמר קרא אם תשיב משבת רגליך דבגין סעודתא דשבתא לא תיזיל צרגליך לבי מדרשא בהא אתחשיב לך עשות חפצך ביום קדשי. דאתחשיב כלא עבדת מלאכה ביה דאתמר ביה מות יומת. ובגין"ד ל"ק מפכות חפצך. ואי תימא ומ"ט אתחשיב עלך הכי. הא וקראת לשבת פונג. והכי אתחשיב לך פונג שבת כמאן דמהלל ליה. ע"ד סיים לקדוש ה' מכובד לכל דא הוי פונגא לך בגין ההוא חכס דדריש דאיהו קדוש ה' מכובד ואת מבזי ליה בהאי דלא אתית לדרשא. דהא הוה מתחזי וכדדתי דתיעביד ליה כבוד מפשות דרכיך דלא תיעביד מנהגך דרגילת לחספד בההיא שעתא. ובשעתא דאת משכח למילף מיניה מילין דאת צריך למילף להו. ה"ד ממזל חפצך. תילף להו ותו תילף מילי דאורייתא מיניה ה"ד ודבר דבר. ובתר הכי אז התענג על ה' ותיעביד פונג שבת. ולא כדעבדת את סעודה. והשתאר כמאן דלא ידע ולא יליף אורייתא. ואי הוות עביד הכי הא ודאי והרכבתיך על במתי ארץ וגו' ואי תימא ומנ"ל דלידמי פונג שבת בגין למשמע דרשא דשבתא. ע"ד סיים כי פי ה' דבר ודא איבו כדאמר בי מדרשא ויקחל משה דבעי לאכנסא פמא לאולפא להו מילי דשבתא וקאמ"ל משה חלה מדברים אשר ליה ה' לפשות.

הה'ר ששת ימים חפשא מלאכה וציוס השביעי יהיה לכם קודש שבת
 שבתון לה' כל העושה בו מלאכה יומת לא תצטרו אש בכל
 מושבותיכם ציוס השבת ע"כ הני קראי אתכלילו ואחרמיו בהו הני מילי
 דאמרן. הה'ר ששת ימים וגו' וציוס השביעי יהיה לכם דאיהו ללרכיכון
 כמ"ד צפרק שני דבינה הכל מודים בשבת דבעין לכם דאיהו לאתפגנא
 ביה. וליהו נמי קודש דאסיר באכילה דאיהי בשעת הדרשה דהוי שבת שבתון
 מאכילה וממלאכה. לה' בגין יקרא דה' למכמע מילי דדרשא. וזה איהו
 כל הפוסה בו מלאכה ואתון דמלאכה נמי אתון המאכל דאי עבד תרווייהו
 מלאכה ה"נ המאכל מות יומת. ואי תימא דאי עבד מאכל אמאי יומת
 ע"ד סיים לא תצטרו אש בכל מושבותיכם. דלא תצטרו אש הוי ת"מ דאקראי
 אש דכתיב הלא דברי כאש דבג"ד אקרי לורבא מדרבנן אש לרבא. לא
 תצטרון ליה לאכעסא ליה על דלא אתיתו לכל מושבותיכם אינון בתי
 בגסיות ובתי מדרשות. דבגין לפריה גרים לכו מותא דא איהו דאמר ולכל
 המורה הגדול אשר פשה משה דתקין משה דליהוי מורא גדול. דליתכנסון
 בני כנישתא אתר דאיהו מקדש מעט. ואחמר ביה וממקדשי תיראו. והא
 תקנתא עבד לה לעיני כל ישראל לאולפא לכל אינון דהוו עיני כל ישראל
 דמאירין עינהון באורייתא דהא תקנתא הויה בראשית ר"ת ב'כל ר'גל
 א"ו ש'בת י'למדו ת'ורה. ובדא. אתחשיב להו בההיא שעתא כאלו ברא
 אלהים את השמים ואת הארץ כמ"ד במדרשא דאיתין דאס עושים כסדר
 הוה כאלו המלכתם אותו בעולמו. ובגין דא אי והארץ היחה תהו אינון
 עמי הארץ לא אחו למדרשא ואשתארו לדייא וריקנייא וחושך על פני דהני
 פני הדור אתחשיבו אנפיהו מבושת דאתחיישו על דלא אתו הני עמי הארץ
 למשמע אורייתא מינייהו. כדן הוי תהום בהפוכא המות. ע"ט בגין דרוח
 אלהים רוחא דדינא מרחפת פרישא ע"פ המים אינון דדרשי אורייתא
 דאמתילא לתיס. וכל דא לא עבד משה מדעתיה אלא ויאמר אלהים יהי
 אור דקב"ה פקיד לאתחטקא באורייתא ביומא דשבתא כמ"ד להו משה
 אלה הדברים אשר צוה ה'.

ק"ח בראשית

וסמך ליה לעיני כל ישראל. אחי לאולפא רברבנותי'
 דמשה וחכמתא דיליה ער אן דרגא מטי דאמרי
 (מג"ע חופן י"ב) דאיהו בעא מקב"ה אעברה נא דיגלי ליה קב"ה חמשין
 חרעין דבינה ואלף דאיהי חכמה כמ"ד ואלהנך חכמה דאלף בצורתיה אורי'
 דאיהו ל"ב נתיבות חכמה דאיהו י"ו נעילה י"ו נקאה. ואתיב ליה קב"ה
 רב לך רי לך בחמשין חרעין דבינה כחושבן ל"ך. דאע"ג דכתיב ותחסרבו
 חפט מאנשים פין תנויה ואשתאר מ"ט דלא גלי ליה קב"ה אלא מ"ט.
 מיהו מקמי דתפטר מעלמא גלי ליה חרעא דחמשין כמ"ד בזוהר אקרא
 דויראהו.

דיראחו ה' את כל הארץ. ומ'ט די לך בנין דאת בעי לאלפת ליהושע
ולא-את ליה מילא יתיר דכתיב יהושע בן נון. דבו איבו בין ט'ן חמשין
אלין מילוחי דבעל מג"פ. דא איבו דרמיז לכל המורה הגדול לכל ישראל
הו דתלי מהכחא דמשה ה"ד אשר עשה משה לפני כל דאיבו גלי חמשין חרטין
דבינה חושבן כ"ל וגלי להו לעיני ישראל. ואחיהיבא תיבת כל באמנשיה
דיסתמע מינה דהוי לעיני כל ישראל דאינון עיינין דבסון כגוונא דיהושע
ודכוותיה דבעי לאלפת להו חורייתא בני"ד לא זכי משה אלא לכל דאינון
המשין. ולא זכי לל"ב דאינון למ"ד דישראל וביח דבראשית דאחפרסין דא
מן דא. ואינון ל"ב נתיבות חכמה דאתקריא ראשית דליכא בר נש בעלמא
דזכי להו אלא דבאו ברא אלהים את השמים ואת הארץ. ודא איבו דכתיב
במשה ותהסרו מעט מאלהים. דלא זכי לל"ב נתיבות חכמה דבאו ברא
אלהים את השמים. ה"ד והארץ כל יתבי ארפא היתה מהו ובהו לדיח
וריקנייא דלא זכו לל"ב נתיבות חכמה אלא ורוח אלהים מרחפת פ"פ השמים
רוחא דאלהים דאיהי בינה פרישא על אינון דעסקין באורייתא דאתקריית
מים. ובני"ד אתקריית מים דאיבו טט' מי ים דלא זכו בה כל אינון
דפסקי בה אלא מאהר דאקרי ים דאיהי טכיתא פד אהר דאקרי פ"י
דאיבו בינה. כרזא דמבטן מי יאן הקרח כדאיקמוה. ויאמר אלהינו יהי
אור דאיבו אלף אור דאורייתא דאינון ל"ב נתיבות ואבנין סינין באמרי רבם
אור שברא הקב"ה וכו' ננוז לחדקים לעת"ל ה"ד ויבדל אלהים בין האור
ובין החושך. דהאי אור איבו אור חורה ל"ב נתיבות חכמה ה"ד וכל בנין
למודי ה' דאע"ג דהשתא ילפי בחושבן כ"ל אינון דאקרו בנין דאינון ת"ח
ואדיקים כגוונא דמשה ודכוותיה. מיהו לוימנא דאתי בנין למודי ה' וילטון
ל"ב נתיבות דאתרמיזו בר"ת בנין למודי וכדין ורב שלום בנין ואל סקרי
בנין אלא בונין דכיון דזכו להכמה לאו אינון דדרגא דבן אלא דנציגא דאב
וע"ד קרינון להו בונין דאינון כאב דבני ליסודא דבריה. וכגוונא דאינון
דבחכמתיה בני לכותל. והו מוקמי דליסלקו להאי דרגא דחכמה איקרו
בנין דאינון בנין לכנישתא דישראל דאיהי מלכות. אבל במד דסוקי לורגא
דחכמה מהשתא על ידיהו אתי ספעה למלכות ואינון נאקרו בונין
כגוונא דאבא יסד ברהא. וכל דא לוימנא דאתי דמקמי הכי לא זכי שום
בר נש לחכמה. דאע"ג דכתיב ובלב כל חכם ל"ב נתתי חכמה האי דקרו
ליה ח' ל"ב. בנין דחכמה הית בה ל"ב נתיבין מיהו לא זכו מינה אלא
לחכם דאיהו חד מל"ב ועל דא דוד מלכא בעי לב טהור ברא לי אלהים וכו'
דלויכי לל"ב נתיבות חכמה דאינון ל"ב טהור מיין דכיון. ובני"ד במרשתא
דויקהל כתיב ויקרא משה אל בצלאל ואל כל איש אשר נתן ה' חכמה בלבו.
ואית לאתערא אחאי הצטרך למימד אשר נתן ה' חכמה בלבו. הא כתיב

חכם לב. אלא בגין דלא הימא דאחקרי ח' ל"ב בגין דזכי לל"ב נתיבות
 חכמה. אהא אודע דאחקרי ח' ל"ב בגין דאיה ביה חכמה דאיהי מרא מל"ב
 ובגין דחכמה יתבא בלב אחבי אקרי חכם לב ולא בגין ל"ב נתיבות דאפי'
 משה לא זכי לאו.

פ' פקודי

ק"ם בראשית אתמר בזוהרא דרשב"י ז"ל (פקודי דף רכ"א א')
 בחלת סטרין אתקיים עלמא ואינון חכמה ותבונה
 ודעת בחכמה דכתיב ה' בחכמה יסד ארץ וגו' ובשין תלחא אחבני משכנא
 דכתיב ואמלא אותו רוח אהים בחכמה ותבונה ודעת וכולהו תלחא רמיז
 בקרא דא בראשית היינו דכתיב בחכמה. ברא אהים היינו דכתיב בתבונה.
 את השמים היינו דכתיב בדעת. וכולהו כתיבי בעבידתא דמשכנא וברזא
 דא כתיב אלה פקודי המשכן דא רזא דחכמה. משכן השדות דא רזא דתבונה.
 אשר פוקד ע"פ משה דא רזא דדעת וכולא דא לקבל דא. בגין דכל מה
 דברא קב"ה בעלמא דין ברא ליה כגוונא דלעילא וכולא אחרשם בעבידת
 משכנא וכו' ע"כ וחו אתמר התם (דף רמ"א סוף ע"א) משה אפי"ג דאסחלק
 מתבונה ומעבידתא כולא הוה בידיה ופל ידיו ואיהו אקרי על שמה. ועל
 דא כתיב וראה ועשה ע"כ וחו אתמר בזוהרא דתרומה (דף קנ"ט א')
 אוליפנא דאפי"ג קב"ה למשה כל תיקונין וכל דיוקנין דכל משכנא כל חד וחד
 דקא נתי ליה וכו' לא אהקס משכנא לעילא עד דאהקס משכנא לתתא ולא
 שמש יהוה נטר דלעילא עד יומא דשמשו לתתא במשכנא אחרא אמ"ל קב"ה
 למשה שמו משכנא וחמי נטר כולא מתעבב עד דאהקס הכא לתתא. ואי
 תימא אי הכי מ"ט הוה דקא משמש. לא ודאי משכנא דיליה איהו ומיכאל
 כהנא רבא איהו דקא משמש גו ההוא משכנא דמט"ט כגוונא דמשמש כהנא
 רבא עילאה לעילא גו משכנא אחרא בתימאה דלא אהגני ברזא דעלמא
 דאתי. חרין משכנין אינון חד איהו סתימא עילאה וחד הוי משכנא דמט"ט
 חרין כהני אינון חד חור קדמאה וחד מיכאל כהנא רבה לתתא ע"כ וכו'
 חיי מילי אחרמינו במימא דאורייתא וברישא דאורייתא. בה"ד ולכל היד
 החוקק דאיהי הקמת המשכן דלא יכלו בני ישראל להקמת יתיה עד דאקיס
 ליה משה. אשר עשה משה דא עבידה משכנא דאחקרי עשה משה אפי"ג
 דאסחלק בעבידה משכנא בגין דכלא הוה בידיה ועל ידיו. לטיני כל ישראל
 בהדי עיניבון דישאל דאינון בללאל ואהליבב כל דא הוה כגוונא דלעילא
 הה"ד בראשית ברא אלהים את השמים ואינון הב"ד. וה"ל הוה את הארץ
 דא משכנא דארעא. דאיהו אהעביד נמי בחכמה ותבונה ודעת. ובגין

כד הוות ארץ תהו ובהו וגו' ולא אהקן לתתא ה"ג ורוח אלהים דאינון
 גבורן מרחפת ע"פ המים ולא הוה תיקונה לעילא דאחערבן חמדים בהדי
 גבורן. ובתור דאתתקן לתתא ויאמר אלהים יהי אור דאתתקן משכנא סגימא
 עילאה. ואתתקן כהנא דליה דאיהו אור קמתאה. ובגין דהוה מני משכנא
 דמט"ט ומיכאל דמטמז ביה אהכי אחרמין בתיבין דאשר עשה משה דמשה
 איהו ר"ת מט"ט שר הפנים. ור"ת מיכאל שר הגדול וחס שמע דכד עבד
 ישראל לתתא רעותא דקב"ה אהמר בהו ונתתי משכני בתוככם דהיב לתו
 נשמתא מסטרא דמשכנא עילאה ואיהי יתבא בבווייהו. ולא חגבל נפשי
 אחכם איהו משכנא דמט"ט דתמן יתבא סכינתא דלעילא דאיהי אהקריאת
 נפשי ועל אלין תרין משכנין אמר דוד מלכא מה ידידות משכנותיך ה'
 זבאות. בגי"ז נכספה וגם כלתה נפשי לחירות ה' דאיהו משכנא דארפא.
 דאיהו כבוונה דלעילא וכד יתיבנא ביה אודך גרמי ואזכי להני משכנין
 דלעילא. ובזוהרה דבחוקותי (דף קי"ד א') אהמר ונתתי משכני בתוככם
 משכני דא שכינתא משכנא דילי דאיהו אהמשכן בתווייהו דישראל וכו' ע"כ
 והא אחידע דשכינתא אהמשכנת תרין זימנין קמייתא בגלותא דבבל ואגינת
 בגלותא בתראה השתא נמא דא איהו רזא דקרא אה פקודי המשכן משכן
 הפדות ואמרי רבין משכן משכן תרין זימנין בגין דאתמשכן בגין מביהוון
 דישא. ואיית לאתפרא דהא לא אהמשכן אה מקדש ולא משכן דאע"ז דמשכן
 נמי אקרי מקדש ומקדש אקרי משכן. לתו למגנא קרי ליה הכא משכן אה
 דקרא רמיזן אה שכינתא דאיהי בגלותא פמנא ואיהי פקדונא דקב"ה דהיב
 בגלותא בהדן. היינו דאמר אה פקודי דתרין זימנין אפקיד לה קב"ה בגין.
 ואהמשכנת תרין זימנין היינו דקאמר המשכן משכן חד בגלותא דבבל וחד
 בגלותא דארום ועל דא קאמר הפדות דאיהו פדות לישראל דשכינתא פמנא
 כמ"ד רבין בקרא דבהעלותך עמוך למרוכת אשר על העדות וכי לאורה
 הוה צריך אלא פדות לישראל אהשכינה שרויה ביניהם (עיין פ"ב דשבת)
 דא איהו אשר פוקד ע"פ משה דקב"ה יתבה פקדונא ע"פ משה דבעא מקב"ה
 ונפלינו אחי ועמך דתדיר תיהוי שכינתא בינא כמד"ר וע"ד קב"ה כרת בהדי'
 ברית כמ"ד התם הגה אהכי כורת ברית וגו' ופורקנא דילה תלי בפתודת
 אלוים דאינון דפלחי לקב"ה בצבודה דא חפליה דפל ידה מחברי אהתתא
 דבעלה. ותו נמי ביד אהתמר בן אהרן הכהן דאינון כהני דאתו משבע לוי
 ואינון דמוכין ומאלטין אורייתא לישראל כמה דכתיב יורו משפטין לי שקב
 וכדא ליסוי שורקנא כמה דכתיב גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם לתו
 ומתנו כמד"ר. ודא איהו דקאמר דוד מלכא מה ידידות משכנותיך דאינון
 תרין זימנין דאתמשכנת שכינתא בהדי ישראל דכיון דאיהי בגלותא ואתת
 מותבה איהו בבי כנישתא דאיהו מקדש מעט. בגין כך נכספה וגם כלתה
 נפשי

ונפשי למצרות ה' דאינון בתי כנסיות דאית לן בגלותא. דתמן יחבא שכינתא
ונפשי דאינון מסטרה דילה אינון תאיבה למיחוי תמן לאחדבקא בשורשא.

קב בראשית

אחמר במדרשא (רבה פ' בהעלותך) אל מול פני
אמורה בשך ודס מדליק נר מנר דלוק סמא יכול

להדליק נר מתוך החך שגאמר ומושך פ"פ תהום מח כתיב אחריו ויאמר

אלהים יי אור. מתוך המושך הוצאתי אורה ואני צריך לאורה שלכם לא

אמרתי לך לא להעלות אותך להעלות נר תמיד פ"כ האי מדרשא בפי פרישה

ודבי' דגס אי ימא דהאי דקאמר לא להעלות אוחך דריש ליה מבהעלותך דאינו

לסלקה יתך. אבל האי דסייס להעלות נר תמיד מאי שיאסיה הכא. אלא

ולפיל סוף דכי תשא (סי' קט"ז) כתיבנא חלמי קרא להעלות נר תמיד

דבאחצרותא דלתתא אחר נמי לפילא ועל ידא דמסלקי נהורא לתתא

סמך ויתן וך מסלקי נמי לפילא לספירן דאינון ח"ק ואבי"ע כל חד כליל

מכ"ת דאינון חושבן קב"ה ובסדייטו נמי סלקי ח"ק ואבי"ע דנשמות דאינון

מלבסי פלייטו ואינון נמי קב"ה הא הו' חושבן נ"ר דאסתלקי לפילא הה"ד

להעלות נר תמיד פ"כ השתא הכי קאמר לא אחרתי אלא להעלות אותך

דבאחי דמסלקי נהורא דמטרה מסלקי נמי נשמתין דאינון לתתא דסלקי

בחד ספירן דא אינון דסייס להעלות נר תמיד. דבמאי דסלקי ספירן דאינון

קב"ה כהדי קב"ה דנשמתין הוי ספיר להעלות נר דאינון בחושבן נ"ר.

ואני מיילי דמדרשא אחרתיון בבראשית דאינון נוט' ב"ת ר'אות אל'היס

ש"מ י'דלק ת'מיד ואי תימא וכי לאורה הוא לריך הא כתיב ונהורא פמיה

שרי תהא סמך ליה לפינו כל ישראל. דלא פקיד לאדבקא נהורא אלא

לאפלאה לשראל לתחי ברומא כפיינון דאינון בנבחה דגופא אהכי פקיד

לאחלקא נהורין בני משכנא ומקדשא. ומנא תימרא דלא אצטריך לנהורא

אהא סייס קרא ויהי טעמא דהא בעידנא דברא אל'היס את השמים וגו'

ואחרין היתב תהו ובהו ומושך פ"פ תהום ואפיק קב"ה נהורא מגו חשוכא

הה"ד ואמר אל'היס יי אור. הה"ד סוף פרשתא דפקודי בני פק"ה על

המשכן ואם תהיה לילה בו לפינו כל בית ישראל בכל מסעיהם פ"כ דהא

אש דאינון בו אינון אש דפתוד האש כמה דכתיב בנ' בשלח לא ימים פתוד

הפקי יומם ופתוד האש לילה להאיר להם ללכת יומם ולילה ובגין דקאמר

דפתודא דאש חוה ביה דאינון צבויים דמשכנא ואי הכי קשייא וכי לאורה הוא

צריך תהא קאמר דהוי פתודא דאש לאו בגין אצרה דמשכנא אלא לפינו

כל ישראל לאנהרא להון דיתוון בפינייטו אורחא דאזלי ביה בכל מסעיהם.

ורמארי' דרוזן הית ביה סתרא דברבא (ס' המלות פ' בהעלותך)

דמטרה אינון ראל נוק' דו"ה דקיימא אמצה"ח וטבחה נרוזיה

פליה אינון ז' ספירן תתין דבה דאחמלן מחסר דידה דאינון גופא דילה

ואחרבי

ואתרבי גופא דילה על ידא דחמש גבורן דאינון דעת דילה ואתפשטו בגופה-
 וכללות נאורא דידהו אינון ביסוד דילה וכללות דנהורין דיסוד אתכנשו
 במלכות דילה ברזא דחומס בתוך חותם ומתמן סלקי לעילא עד כתר דילה
 ברזא דאור חוזר ובהא אתרביאת על ידא דגבורות דאינון נהורין דנהורין
 בכלים דידה וסלקי לעילא לכתר דידה. ועל ידא דעובדא דאהרן דאיהו
 מסטרא דאחורים דיסוד דאבא דאתלבט בגו ז"א דאחורים פשוטין דידה אינון
 ע"ב ומלווייהו אינון קפ"ד . וע"ב וקפ"ד סלקי לחושבן אהרן ויסודא
 דאבא איהו ארץ ואתפשט עד יסודא דו"א ואיהו לקבל קו מליפא
 דרחל ומתמן אתמשך נאורא דידה לאנהרא לרחל ולאכנשא גבורן דידה
 ולקשרא להו ולאעלאה להו בקו מליפא דידה באורח מישר עד כתר דידה
 ובג"ד אהרן שושבינא דמטרוניתא דאיהו בני לה ומתקן לה ומרבי לה
 ודא איהו רזא ה' בחכמה יסד ארץ דיסודא דאבא דאיהו חכמה איהו מיסוד
 את המלכות ותקין לה כל דא אמרי מארי דרזין. ולפוס הכי לא תיקשי
 וכי לאורה הוא צריך דבקושטא האי פקודא פקיד לכהנא רברבא דאיהו
 אהרן לאדלקא בינין דאינון כלים דילה ולאעלאה נהורין דאינון גבורן דבה
 לכתר דידה לרביאה לה דלא אתרביאת לא על ידא דנהורין דאבא דמאירין בה
 דאמתן. ותו אתמר החס (ט' המנות פ' תזריע) דחמש חסדים דאתפשטו
 בגופא דו"א אינון ה"פ אור דיומא קמא דבראשית ואיהי נטלא מינייהו תרין
 זימנין אור וכד נטלא להו אתקריאת בית דאיהו חושבן תרין זימנין אור כד
 מלאך דאור דאיהו פיקרא דאור ולא נטלא להו עד דאתפשט יסודא דאבא
 בגו ז"א דאיהו גרים דלא יכלא סט"א לינקא מתמן וס"מ אתבאררו תמן
 (סס) ותו אתידע דרחל איהי אספקלריא דאינע מאירה דלית לה מגרמא
 כלום דא איהו דקאמרי במדרשא דלעיל מתוך החושך דאיהי רחל אספקלרי'
 דלא נהרא סולאית אורה דאתו לה תרין זימנין חסדים ומאירין בה כמ"ד
 וחוסך ע"פ תהום ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור דאינון סרין זימנין אור
 דנטלא רחל דאיהי קריבא לסט"א דאיהי תהום. ואני צריך לאורה שלבס.
 אהא סייס לא אתרתי לך דאיהו לאהרן יסוד דאבא לא להפלות חותך.
 דאהרן איהו בחינת אדה"ר (פיר מקלט ר"פ תלום פ"ט) ובהאי פקודא
 דתקינת למלכותא לאעלאה לה לגבורן דידה עד הכתר. אנת נמי תתקן
 חובא דאדה"ר וליהוי לך עלוייח דא איהו דקאמר להפלות חותך. ובמה
 בהפלות נר דאיהי רחל דאתקריאת נר לאעלאה גבורן דבה לעילא דאינון יחבי
 במלכות דידה דאתקריאת חותם בחושבן תמיד.

ודא איהו רזא דאתמר במדרשא דבהפלותך בהפלותך את הכרות וס"ה
 ה' חסן למשן דקו יגדיל תורה ויאדיר. דקשיא ליה נהורין למאי
 אלטריכו וכי לאורה הוא צריך. ותו אמאי הוא האי פקודא על ידא דאהרן
 כהנא (מן)

כהנא ברבנא ולא על ידא דכהנא אחרא . ומשני דלאו לאורה הוא לריך
 אלא ה' חפץ למען אדקו דאיהי מלכות אדק דיליה לתקנא לה ובג"כ יגדיל
 תורה יסודא דאבא דאקרי תורה יגדיל וירבי למלכותא כמה דכתיב ה' בחכמה
 יסד ארץ ויאדיר יגבר בצורות דילה דישתלקון ויתגברון למסלק לכחך דילה
 ובהא תתריבי . ואהכי פקיד לאעלאה נרות דידה דאינון גבורן דבה על ידי
 דללקת נרות אלין ואהכי בעי כהנא רבא דאיהו אהרן דאיהו מבחי יסוד
 דאבא כדאמרן .

ותו נ"מא

דקשייא ליה דאפ"ג דידין האי רוא דאנשריך האי פקודא
 בגין לאעלאה גבורן דבה לכחך ולא תקנא לה על ידא דאהרן
 מיהו אכתי קשייא דתינח בזימנא דמקדשא דאיכא כהנא ברבנא דאיהו כגוונא
 דאהרן אבל בחר דאתחבר מקדשא וליה לן לאעלאה בזימין מאן מתקן תיקונא
 דרחל אהא משני ה' חפץ למען אדקו איהי מלכות אדק דידיה לתקנא לה
 אהכי יגדיל תורה ואכתיב בה האי פקודא . דכל בר נש כד פסיק בהאי
 פקודא אסתמיב ליה כלא הוי איהו כהן גדול ואדליק בזימין צבי מקדשא
 ובהכי מתקן לה כמ"ד רבנן כל העוסק בתורת עולה כלא הקריב עולה .
 ואוליף לן דהא דאפ"ג דלא הוי סאי גברא כדאי בזימנא דמקדשא לאדלקא
 בזימין דהא לא הוי כהן גדול עם כל דא הסתא דלא איכא מקדשא שרי
 ליה לכוננא בהאי פקודא כד פסיק ביה לאתקנא הא מדה דמלכות ולאעלאה
 גבורן דבה לפילא כמה דעבד כה"ג . וטעמא אחזוי לי דכיון דכבר אסתקנת
 בזימין דמקדשא בכל זימנא דהוה כה"ג מעלה נרות דידה . אהני תיקונא
 דא לזימנא דחתי חורבנא דבמילולא דמגיל בר נש לאתפסקא בפקודא דא
 אפ"ג דלאו איהו כה"ג ליהני מגולא דיליה לחוד לאתקנא לה כתיקונא דהוי
 מתקן לה כה"ג . ותו נימא דבזימנא דמקדשא לא הוה אלא כה"ג לחודיה
 עבד האי תיקונא . ואחריני לא אהפסקו בהני פקודין . ואהכי הסתא
 לאחריני טובא פסקי דהא לירופא דסגיאין דעסקי דהא אספיק כלא כה"ג
 עבד האי תיקונא ואהני כותיה . ומאן דאית ליה טעמא דפדיף מהני טעמי
 לימא ואפריין כוטייה . ודא איהו דזימין טובא בתלמודא צבי מאן דבעי
 היכי הלכתא . ומתמהי עליה ואמרי הלכתא למשיחא . ואמר דרוש וקבל
 שר . ומאן דבעי איהו סבר דהסתא נמי בעינן למינדע הלכתא היכי הוי
 כי היכי דכד פסקין בהא הלכתא איבא דקוסטא ליתחשיב לן כלא עבדין
 הכי בזימנא דמקדשא או בזימין דמשיחא כמ"ד דחזונין כל העוסק בתורת
 עולה . ומאן דתווה ואמר הלכתא למשיחא סבר דהאי עובדא דעבד כה"ג
 בזימנא דמקדשא אהני דהסתא בנהי דאתפסק באורייתא דהאי פקודא לחוד
 סגי אפ"ג דלא ידע היכי הלכתא . ואהא משני לזימין דרוש וקבל שר
 דלשונותיה דאחתיב דלא אנשריך למינדע היכי הוי אי הכי הא עבד בהא
 יתור .

יחורא וטרח טירחא ללא אנטריך. ואי הכי הוג האי טרחא נקבלא אגרא
 דאן תנן אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב פ"מ נקבל שכו. בגין דאן
 כגוונא דאתתא דמחייבא למיעבד כולא מלאכות דאנטריכו לבענה ולית
 אגרא בחכי. מיהו אי אעדיפא למטרח טובא הוי הפדפה דעל ידי הדחק
 לעמיה. וה"נ בהאי דטרח ובעי הכי בעותין אמרין ליה דרוש וקבל שכו
 כיון דלא מחייבת מדינא בהא דרשה הוי כהפדפה דעל ידי הדחק דלאו
 אייה לבעלה לא לעמיה. ובגין דבעסקא דאורייתא השתא ביה עסקן
 למלכות על ידא דיסודא דאבא. אחכי אחרמיז הכי בסיפא דאורייתא ובריבא
 שה"ד ולכל הוד החזקה דאינון ה' יד חזקה דאינון חמש גבורן. ולכל המורא
 הגדול דאיהי בחינת יראה דהוות למלכין קדמאין עד לא אתתקנו דמקמי
 היקונא דידהו הו"ל יראה לאפלא לשורש דליהו כמ"ד מארי דרין (עיין
 ש' ההקדמות ל"ב ד' ונ"א ב') אשר עשה משה דאיהו יסודא דאב' דאקרי
 משה ואיהו תקין לעיני דאיהי רחל מדה דמלכות דאתקריאת עיני (כ"ב
 בס' מאורות נתן וכו' ששער ההקדמות נ"ד ד' ע"ט) ואימת תקין לה
 לאפלאה גבורן דבה לכתר דיה כד על יסוד דאבא ונחיתו ה' חסדים דיה
 ליסודא דישראל דאיהו אקרי כלל. בהאיא שעתא נעלא מלכותא תרין אור
 דאינון מחמשה חסדים דאור דיומא קסא דבראשית ואתקריאת בית. אככי
 בית דבראשית רברבא דאתרביאת ונטלא חרין אור דאינון בחושבן בית.
 ואיהי נעלא להו מחמשה דאתקריאת ראשית ראשית חכמה ופ"ד כתיב ה'
 בחכמה יסד ארץ וכדן ברא אלים את השמים ואת הארץ דהשתא אתתקנו
 זו"ן ושמים איתקו ברישא דאיהו נטיל ברישא והדר יסיב לה. וסיינו דפריש
 קרא והארץ היתה תהו ובהו ומושך. הכי רמיז והארץ דאיהי מלכות היתה
 דאתתקנת בזימנא דאיהו בחושבן היתה דאינון ס"ך שנין לבית בני. תהו
 אינון ת"י שנין לבית ראשון דבהו הוה כהן גדול מתקן להארץ אבל השתא
 בתר חורבנא איהי תהו ובהו ומושך דאיהי הספקלרייא דלא נהרה גלא חסו
 לה לא חמש גבורן דאינון אתקריאו אלים הו"ד ורום אלים מרחשת פ"פ
 המים דאינון חסדים דנטיל ז"ל דאקרון מים ופריכי עליהו גבורן לאפלאה
 להו לניקבא ובעי קב"ה לתקנא לה לגמרי ויאמר אלים יהי אור ויהי אור
 דלימטו לה הכי תרין אור דאינון חושבן בית ותיחוי ב' דבראשית רברבא.
 ופל דא בזימנא דבלותא וירא אלים את האור כי טוב דאחו לה הכי נאורין
 על ידא דאורייתא דאיהי לקח טוב ולא בעי בזימנא דמקדשא בהנא רבא.
 שה"ד כי נר מצוה ותורה אור דמלכות דאתתקנת ברע"ת. איבריין דיגה
 ויתבא בין תרין דרועין דכדן אתקריאת גר (ש' הלוקטים דמשלי קנ"ד ד')
 איהי אתתקנת על ידא דמצוה דבענדא מתקן בחי' נפש דאיהי מלכות.
 ותורה דכד אתי יסודא דאבא דאקרי תורה. כדן אתי לה אור דבההוא זימנא

חתו לה על ידי תרין זמנן אור כדאמרן ובג"ד אורייתא אתקריאת אור
דעל ידי אורייתא דאיהו יסודה דהבא אחי אור.

ותא שמע דבהאי זמנא אחי למלכות אור על ידא דז"א כד על ביה
יסודה דהבא ולזמנא דחתי תתקן מלכותא ואתמר בה לא יהיה
לך השמש דאיהו ז"א לאור יומם דעל ידוי ליתו לה נמי חסדים דאקרון
יומם וכתב נמי לא יבא עוד שמך וירחק לא יאסף. כי ה' יהיה לך
לאור עולם. דחידר חתו לה מוחין דהבא ותיהוי אחתא בצעלה במ"ד יהיה
ה' אחד ושמו אחד.

קב"א בראשית וסמך ליה ולכל היד החזקה וגו' לפני כל ישראל
אתמר בתנחומא (פ' פקודי) מהו משכן משכן

סג' פעמים אמר ר"ש שני פעמים נתמשכן על ידיהם ע"כ ואית לאתפרא
אי הכי מאי האי דסיים קרא משכן העדות ודרשי רבנן עדות יש לישראל
שויתר להם הקב"ה על מעשה העגל שהרי השרה שכינתו ביניהם כדכתיב
רש"י ז"ל ומאי תלי האי דאשרי שכינתיה בהא דאתמשכן. ולהא איכא למימר
דבנין דלא תימא דהאי דאתמשכן בנין דחאבו בעגל ולא שביק להו קב"ה
חא"י חובא. אהא קאמר דאתמשכן על ידיהו דאינון דהו בשפתא דחורבנא
ולאו בנין אבהתייהו דחאבו בעגלא דהא עדות יש שויתר להם הקב"ה על
מעשה העגל שהרי השרה שכינתו ביניהם. אלא דאכתי לא אתשרש סיומא
דקרא אשר פוקד עפ"י משה ביד איתמר וגו' ובכללל וגו' אלא דאמרי
במדרשא כל מה שסיה משה עושה היה קב"ה עושה על ידי אחרים שנאמר
עבודת הלויים ביד איתמר לא עשה אלא משגמרה מלאכת המשכן וכו'
פ"כ וטעמא בעי אמאי הוא קב"ה עביד על ידא דאקריני ולא על ידא
דמשה. אלא דאתמר בשמות רבה ויברך אותם משה אמ"ל יהי רצון שתשרה
שכינה בצעפשה ידיכם וכו' ובמדרש שוחר טוב ויברך אותם משה ומה היא
הברכה שצירכם אמ"ל יהי רצון שתשרה שכינה וכו' ר"מ אומר כך בירכן
ה' אלהי אבותיכם יוסף עליכם ככס וגו' ע"כ והבא אית לאתפרא מאי
איפתא לן למינדע הי ברכתא ברכינהו. והמאי פליגי בה ומר לא אמר
כמה. ותו בתנחומא ומייתי לה רש"י ז"ל בקרא ויביאו את המשכן אל משה
שלפי שלא עשה משה שום מלאכה במשכן הניח לו הקב"ה הקמתו שלא
יהיה יכול להקימו שום אדם מחמת כובד הקדשים ומשה העמידו אמר משה
לפני הקב"ה איך אפשר הקמתו על ידי אדם אמ"ל פסוק אתה בידך נראה
פנקימו וכו' נוקף וקם מאליו וז"ש הוקם המשכן עכ"ל והא מילתא ודאי
קשייתא דהא משכנא בכל זמנא הוה אזלי במדברא ומפרקין יתיה בחר הכי
דאצטו בכל זמנא הוה מצטרך האי ניבא דליקום מדנפשיה. הא לא אמרי
רבנן אלא באקמא קמיישא ואי הכי מאי קאמר משה איך אפשר הקמתו על

ידו אדם ותו אמאי שני דא קב"ה באקמא קמייחא ואמאי לא יתיב חילא
לישראל דאינון סביאין לאקמא יתיה .

אלא דכל דא אחי ספיר דאהידע מאי דאמרי קמאי דפובדין דעבד קב"ה
דלא הוו פל ירי בר נש לא כליטא בהו כליה ואחקימו לפלס כגונא
דסמים וארץ דער הסתא אינון קיימין ופל דא בפירקנא בחרא דתיהו על
ידא דקב"ה תיהו לפלס כמה דקב"ה חי וקיים לפלס ולפלמי פלמייא .
ותו אמרי קמאי דבנין דא לא עאל משה לארעא קדישא דאי הוה פאל
הוה בני איבו מקדשא ולא הוה שליט שגאה בעובדי ידוי והוה כלייא ח"ו
בישראל דחו לא הוה מתעביד כמה דאתעביד בזמנא דתורבנא דקב"ה
שפיך רבויא על אפי' ואבנין דמקדשא . ותו אחידפ דמיעריה דקב"ה
אחחסיב בעובדא ואחקיים לעלמין דהא כתיב בדבר ה' שמים נעשו ופכ"ר
אחקימו כל יומין דפלמא דין מיהו דבורא דרייקי לא הוה כקב"ה דאחחסיב
מפשה אלא דעכ"ד עובדא דמשה ויסודין דעבד דוד אחקימו . ואע"ג דדבורא
דידכו לא הוי כמפשה אחחוי דאי גורי קב"ה מקיים גזירה דידכו כמ"ד ותגוד
אומר ויקס לך ותו דהא קב"ה גזיר גזירחא ואינאו מצעלי לה .

דשתא גימא דבגיד הוה עביד קב"ה עובדא דמשכנא על ידא דאחריי
בגין דמשתא דעבדו ית פגלא אחגור פל מקדשא דליחפרב
כמ"ד רבויס פקדי ופקדתי אין לך כל פקידה ופקידה דלית בה מפון הפגל .
ואי הוה מתעביד על ידא דמשה לא הוו מחבטלי עובדין דעבד וואה מאטרין
למיהו קב"ה שפיך רבוא דילי' על ישראל . אחכי הוה עביד ליה על ידא דאחריי
ובגיד נמי לא הוו ישראל יכלי בססוא שעתא לאקמא יתיה לאורפינהו
בסאי דחובא דעגלא גרים דלא ליהוי מיתוקס לפלס אלא דאתוקס ונפיל
אתוקס ונפיל . ועל דא אחיוה לקמיה דמשה דלא חאב בעגל . ואמרי
דלוקיס איהו יתיה ובצובדי ידיה לא תשלוט כליה . ומשה בגין פטוהנטיה
לא חסיב גרמיה דלא אחאבדו עובדי ידוי ופל דא אמר קמי קב"ה איך
אפסר הקמחו על ירי אדם . דהא ודאי אי אתעביד על ידא דאדם איהו
שליט ביה כליה ואי בעי דאנת רבויא דעלמא תקיס יתיה דלא יטלו
ביה בליה לעלמין . אמ"ל קב"ה פסוק אחא בידך נראה כמקמו . דבוקשפת
לא בעינא לאקמא ליה אגא בגין דאטרין למסתריה בחר הכי . אלא דאפסוד
את בידך דאחחוי כאלו את מקיס יתיה ובדא חנוח דפתא דישאל ויימרין
דבגין דאתעביד על ידך תו לא אתחרב . לא סהוא נוקח משי . ולא הוי לא
על ידך ולא על ידי . בגין דבחר הכי בעי לאחרוני ליה . ובגיד כד תא
מסה עבידתא ויברך אותם משה . אתקשו במדרשא ומה ברכה בירכן דהא
ודאי אי הוה בריך להו דלא ליטלוט ביה שגאה הא כתיב ותגור אמר ויקס
דשתא לטותא דמשה דכתיב ופאר את השמים וגו' אחקימא על ידא

האדם בדאמתיין פ' חלק. ברכתא דידיה לא פ"ט. ועל דא חתיבו דלא בריך
לבו הכי בגין דחזא דרעותא דקב"ה לא חרבה יתיה ולמשכך רוגזיה על אפי
ואפיין לא דבריך להו יהי רגון סתירה שכינה במפסה ידיכס. דחאי
מקושא ומשכנא דהיסו עובדי דלא חתקיים לעלמין יהי רגון דחשרי
בית שכינתא לחמא יתיה וברא ליהוי עובדא דקב"ה ותו לא חתחרב. והסתא
בגוף לא חתקימו מילוי דהיסו לא גזר דליהוי הכי לא אמר יהי רגון
שתשר. דליהוי רעותא דקב"ה הכי וליהוי יקיס ליה. אבל קב"ה לא עבד
כמי דלא רעותיה ומשה נמי לא גזר עליה. וע"ד הוקס המשכן מלין על
דגם ולא קב"ה בדנפשיה חקיס ליה ומיהו כיון דנפק מסוניה דמשה
חקקיים דברת שכינה בתר הכי בתר דחקס משכנא. לא דרבי מאיר סבר
דחא נמי בזרתא היא דגזר דקב"ה יוקיס ליה ואי הכי לא הוה מתוקס מדנפשי'
אזיל דהוה מיקיים וחזור אומר ויקס לך

הגוי באמה ר"מ כך בירכן יוסף ה' עליכס ככס אף פעמים. דבגין
דחזא דמשכנא אתעביד על ידא דבר נש ודא איהו סימנא דיתחרב
בתר הכי ובסתא דחורבנא אע"ג דספך קב"ה רוגזיה על עלים ואכניס
פס כל דא הוה חסרון סגי בישראל. על דא ברכיהו יוסף ה' עליכס ככס
אף פעמים. וויברך אחכס כאשר דבר לכס הרבה ארצה את זרעך כחול
אשר על גפת היס. דה"ה דאתמר במדרשא דאמרן ברישא שנתמשכן פני
פעמים על גיהס יריהס דייקא. דבגין דליהו עובדא דידהון ולא על ידא
דמשה ולא על ידא דקב"ה בגין דא שניע ביה סנאה ואתחרב חרין זימנין.
לא בגין דקטיא הפדות הא פדות יש דשרתה שכינה ושביק להו קב"ה
אעובדא דעבלא. והא אחזי דכל דא הוה בגין גורתא דמשה דגזר דחשרי
שכינה וכיון דחזינו דשרתה שכינה הא חתקיימא בזרתא דמשה ואי הכי
חתקס ומשכנא על ידא דקב"ה ושרתה שכינה במאי דחתוקס על ידא דשכינה.
ואכי אתחרב הא עובדין דקב"ה לא בטלי לעלס. ע"ד סייס קרא אשר
עוקס על פי משה דהשראת שכינה לחוד פקיד משה דליהוי ודא איהו בתר
דחתוקס. אבל עובדי מקדשא לא הוה לא על ידא דמשה ולא על ידא דקב"ה
לא עבודת חלויס ביד איתמר בן אהרן דא איהו בתר דחתוקס ומקמי הכי
הוה בעלחל גבוי ובגין דלא הוה ע"י דקב"ה בגי"ד אתחרב וספך קב"ה
דוגזיה על אפיין ואפיין. לא ראי הכי קטיא אחאי בשעתא דחורבנא אחבר
סנאה ובפיך דתא דליקי ואסודי וטובא מישראל. ולא סגי לן במאי דספך
קב"ה דוגזיה על אפיין ואפיין. ועל חוהא ותייהא דא קונן אסף (תהלים
מוז' ע"ט) ואמר מוזמר לאסף על דלא עביד כליה בשרא ואמר חלויס
באו בויס בנחלתך טמאו את היכל קדשך שמו את ירושלם לעייס. וכל דא
קטא חבלי קטייה נתנו את נבלת עבדיך מאלל לעוף השמים בשר חסידך
לחיתו

לחיתו ארץ . ואמאי הא תיסגי במאי דשפיר רוגזיה על אפי' ואבני .
 וכי תימא כיון דאתיביב רשותא לחבלא תו לא אבחי' מחבלא בין גדיק לרשע
 כמ"ד ר ובג"כ אתחבלו זדיקי וחסידי בההיא זימנא קשיי' הא שפכו דמסו
 כמים סביבוי ירושלים ואין קובר . הא תרון עובדין דלא הוו בדינא חדא
 דלא אתיביב רשותא לחבלא לא בירושלים ואכא הוי' חוץ לירושלים
 תנינא דאי מחבלא לא אבחי' אמאי לא הוי' להו קבורה . דכל דא ארכה
 דבגין חובא דידהו הוה . ועל דא היינו חרפת לכנינו וגו' דלית לך מוח
 לתרנא קושייא דא . ואי תימא בגין חובא דעבל וכמה דכתיב זבינס
 פקדי ופקדתי עליהם חטאתם . ואמרי רבנן דלית לך פקידה דלית בה
 מחובא דעבלא . קשייא דאי הכי לא תיחי' הא פקידה לא בחר ד' זוס' דרין
 דאכתי בגיהון אקרונ וכמה דכתיב על שלשים ועל רבצים לטונא . וצתור
 הכי אתרחקו טובא ה"ד עד מה ה' תאנף לנפח תצער כמו אש קאאתך .
 דא היכי קנאה דעבל . כמ"ד כי אנכי ה' אריך אל קנא . וחו קשייא דבת
 כל האי זימנא אית לשאלה לקב"ה מאי אשתנו אלן מאין דאין דפלטו בהו
 אדרבא אינון עובדי ע"ז . היינו דקאמר שפיר חמתך א סגוים אשר לא
 ידעוך ועל ממלכות אשר בשמך לא קראו . אבל אין דשליט בהו סגאה אש
 מקמי הכי חאבו הא השתא אינון ידעין לך ומאימי בשמך . ותו קשייא דאי
 שפיר רוגזיה על אפי' ואבני . ממוגז דישרא אמאי נטלי ליה דהא חוונן
 כי אכל את יעקב דנטלי ממונייהו ואת נהו הסמו . ותרתי למ"ל . וכי תימא
 דהני זדיקי וחסידי דאתקטילו השתא אינאו אחו השתא בגלגולא ואינון
 גברי דחאבו בעגלא במדברא .

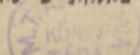
והשתא

לא תיקשי הא הו בחר כמה דרין כדאקשינן ולא תיקשי מאי
 אשתנו אין מאלין דהא הני גברי אתו לתקנא האי חיבא ואחכמה
 להו במאי דאתקטילו ואכתי הו חוץ לירושלים אתר דמדברא כנוונא דעבל
 דהו במדברא . הא ודאי תירוצא דא אספיק אבל לא הוה לך למעבד הני
 בגלגולין בשעתא דא ה"ד אל הזכר לנו עונות ראשונים . הני חובין דעבדתי
 בדרי קמאי לא הוה לך למדכר לנא בההיא זימנא . כי דלונא מאה ולא אשתתרי
 גבן גברי זדיקי וחסידי . לא הוה לך לבדרא להו בזימנן אחרונין דליתא
 בגלגולא דא בהאי זימנא ודא בהאי זימנא . דאי אתעביד דנא בפורתא . הא
 איכא אחרוני דאגינו על דרא והוה מתעביד דנא ברחמי ה"ד מהר זקמונה
 רחמך כי לונא מאה . ולא נח דעתיה דאספ בתיקנא דתווסא דא . חלש
 כמה דאמרי מארי דרין ברזא דעשרה חרוגי מלוכה דבגין דאתעברו ח'סן
 טובא וסט"א אגברת . וינקא טובא מקדושה אמלאה התרבה (ע"ה הוה)
 דאתקטלו עשרה חרוגי מלוכה ואינון הו מ"ן למלכותא ואחכמה על זימנא
 זוגא דא"ל ותיבא מברתי על ידיהו ניטלין דקדושה וכל זימנא דאנן

מדברי להו אכן מדברי נילונין דקדושה כמה דעבדין באל נקזות ה' וה"כ
 איה קסולא דגאוו דיקי וחסידי לבררה על דייו רפ"ח נילונין דקדושה
 ולסלקא להו למתוי מ"ן למלכות דהשתא בזירורא דא חקריאו סס דאיהו
 בחושבן רפ"ח וב"ן וכל דא חתירע . דא איהו דסייס עזרטו אלהי ישעיה
 על דבר כבוד שמך . דבסלוקא דהני חסידי ליהוי לן סיעצא לברודי במילולא
 דגטתא דאיהו דבר . וניה ליהוי כבוד שמך דאיהו מל' דהתקריאת סס .
 ובדא הילינו וכפר על חטאתינו למען שמך בנין דתקיננא למל' דהויה בחושבן
 שמך כדאמרן . וכל דא חתרמיז בסיפא דאורייתא ולכל היר החוקק דאיהו
 ידא תקיפא דמשה דאקיס משכנא דלית מאן דהוה יכל לאקמא ליה . ולכל
 המורה הגדול דאיהו משכנא דאתמר ביה ומקדשי חיראו . אש- עשה משה
 דחקין ליה ואקיס יתיה . לא תימא דבקיטטא איהו אקיס ליה אלא דכל דא
 הוה לפיני כל ישראל דחתחוי לפינייהו כמאן דאקיס ליה . אבל בקוטטא
 לא אחוקס א"ז מדנפשיה . דהא בראשית ברא אלהים את השמים ובו'
 ועד השתא קיימי ולא אכתעלו בנין דהו עובדין דקב"ה . וה"ל הוה ליה
 לחיהו בעובדין דמשה דאינון מעשה ידי דיקיס דגדולים יותר ממעשה
 שמים וארץ . ואכן מאינא דהארץ היתה תהו ולא התקיים מקדשא אלא
 בחושבן היתה דאיהו ת"ך תהו איהו ת"י . ובתר הכי הוה מושך והוה ארעא
 דרייא וריקנייא . ותו הוה על פני תהום דלדיקין דבהו דאינון פני הוה בהו
 מותא . אלא ודאי דלאו משה אקיס ית משכנא ולא קב"ה . ואי תימא אי
 הכי הא שפיך רוגזיה על אעין ואבנין ואמאי הוה מושך על פני דאינון
 דיקי . אהא שני ורוח אלהים מרחפת דאיהו מת רפ"ח . דנפלי לתתא ובשו
 בזירורא . ובדא ויאמר אלהים יהי אור . ואתבררו הני נארין .

סליק ספר שמות , ברוך הנותן עון ותעצומות .
 חאל יוכנו להתחיל ספר ויקרא ,
 ולהשלים עד גמירא .

אמר האבי"ב . הנעתתי בסוף ס' בראשית להדפיס הערותי לא יכולתי
 למלאות באפס זמן וגליון אך דברים מעטים אכתוב . בס' מ"ו הביא קרא
 דתהלים מ"ו לכו חזו מפעלות אלהים ושכ"ה בזה"ק בראשית ובס' מ"ב דרש
 הכחוב לכו חזו מפעלות ה' ואין זה פלא כי באמת בקרא ה' כתיב ובהבאות
 דרך אמת תמה על זה ובמנחת סי הביא טוססאות שונות בספרים ושבוהר
 ד"פ נח גורם ה' . בס' ס' הביא מהבמ' ק"פ שנים קודם חורבן ב"ש
 שלטה מלכות יון על ישראל . ז"ל רומי עי' בע"ז ח' וט' . סו' קי"ח
 בשם מג"פ דורש מעט מלטים פ' הלוייה לא שמעתי ולא ראיתי פ' הלוייה
 כאן . וגם במנחת סי לא דבר כלל מזה .

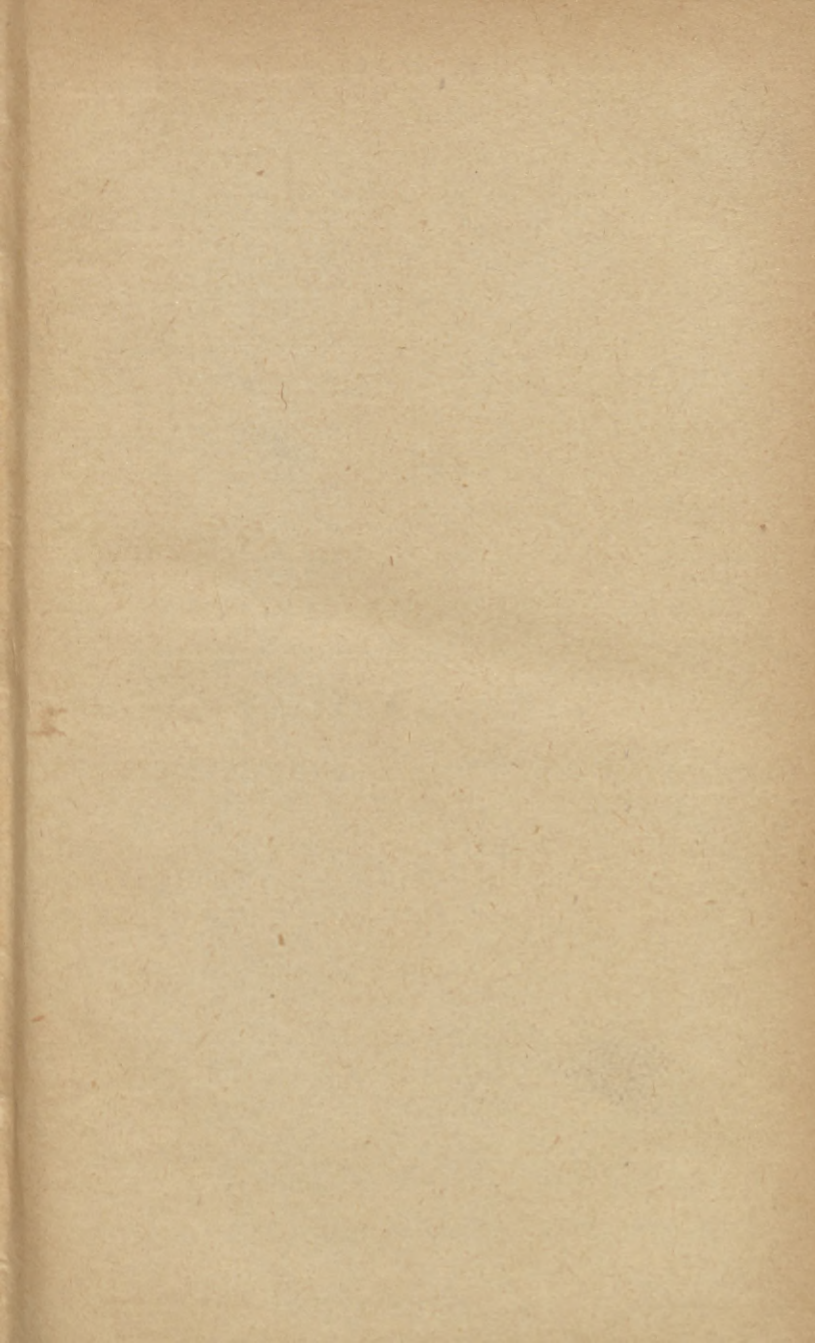
הודעות

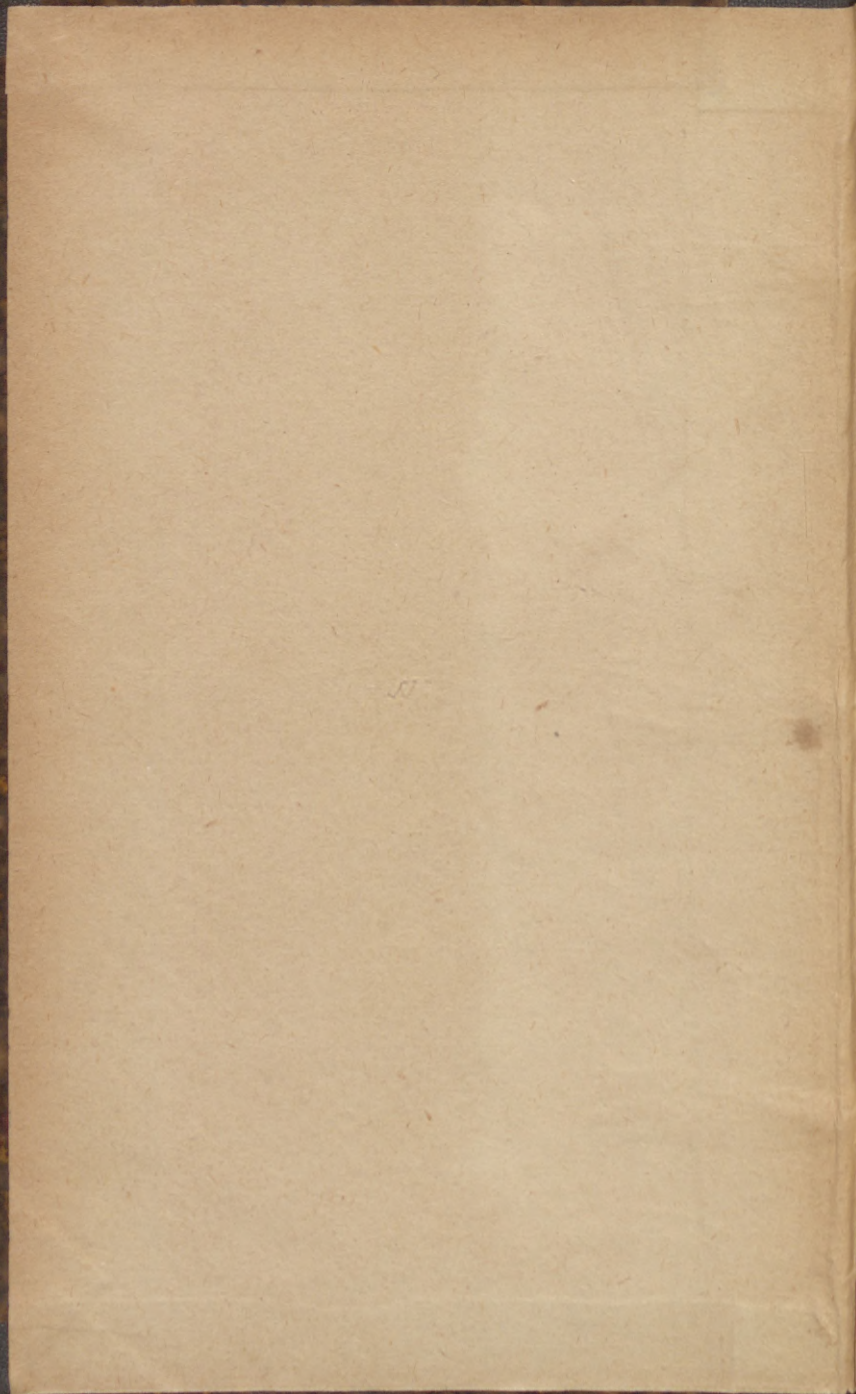
א כל ספר יהיה חתום בהתיימט ידי וחותמי, או בהתיי וחותם ידי"ג הרב הגדול המופלא, חובר הבורים מחוכמים, אשר ממכתי עליו בהשגחת ההדפסה מו"ה אברהם ביק הי"ו אשכנזי, מחבר ספר בכורי אביב ויסוד אהל מועד, וכעת עובד עבודת חבורו הגדול אהל מועד על קרי וכתוב שבכל התנ"ך, ושנוי הלשון ומלא וחסר ואותיות רבות וועירות, וכל מיני פליאות תוה"ק, ע"פ דרכי הלשון והדקדוק ודחו"ל, וכל ספר אשר איננו חתום נגוב הוא ב הקושרים לא ישליכו את מכסה הספר הזה הצבוע, ויחברוהו בקשירה,

ב כשיזכני הש"י ויאמץ חילי לאורייתא אוציא בקרוב אי"ה חלק שני על ויקרא במדבר דברים כתבנית החלק הזה, כי על ויקרא כבר כתוב הוא אצלי ב"ה, אך שאר הספרים מחלישות כחי לא גמרתי עוד, וה' הגותן ליעף כח, יאמצני ויחזקני לתורתו ועבודתו, כה יאמר הצעיר מרדכי עבאדי ס"ט מארם צובה יע"א

B

518.

מעין

מים

מרדכי עבאדי